Copulata pulcerrima atq optima super octo libros Phisicorum Arestotelis cum textu iuxta doctrinam excellentissimi doctoris sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum

Physicorum libros primus dicit auditorum
Scilicet primo a dicit 6 tria — p9

Secundus ipsorum sub philosophia
Vel ipse causas pro quibus posuerunt — 29

Effectus motus tertio libro in motum
Est et apparet causas quibus fuerit causa — 39

Ordine 4 quarto quid est in ipso
Notificat varia sibi locando loca — 49

In quinto libro ipsum motum in duo
Subditas ventilare gravitatemque — 59

Integras motus sibi ipsum dividendo
Sicut et circulo temporis destinuendo — 69

Septimo ordine vero primum quod motum
Comparat et diligenter de subiectis pertractat — 79

Octavo ubi dicit primum quod aeternum motum
Hunc primum quod est motum et primum — 89

Circa initiũ

libri Phisicoꝝ. Querit vtrũ necesse sit hoiem habere sciam. Dom q sic Arguit q non. illud non est necē sine quo hō pt esse sz hō potest esse absq scia. g nō est necē hoiem habere sciam. Dom q necē pt capi duplr. Uno. p necitate absoluta. z sic pncipia hois stz hoi necaria. qz talia pncipia requirunt ad esse hois absolutū. Alio. capit necē ꝛditionaliter. sic necē est hoiem habere sciam. nō em requirit scia ad esse hois. cū sit accēs adueniens hoi post eius esse ꝛpletuz. z tū si hō debz pfectus esse pfcōne accētali. tūc scia requirit ad hoc esse hois. Pro intellcū istiꝰ qstionis est notandū. q duplex est intellectꝰ. s. speculatiuꝰ z practicus z fm hoc. est duplex scia. videlicet practica z speculatia et necē est hoiem habere sciam taz practicā q speculatiuaz Quo ad speculatiuā. pbat trib rōnib. qz pma stat in hoc necē est vnūq dcz pfectibile pfici a sua ppa pfectione. sz scia est. ppa pfectio intellectus. ergo necē est si nō debet manere intellcūs ipfectus q habeat sciam Dicit em Aresto. tercio de aia. q intellectus noster in pncipio sui est sicut tabula rasa. z sic in intellectu nostro est naturalis apitudo ad recipiendū sciam. sz natural aptitudo nō est frustra. g necē est hoiem hre sciam. z huic ꝛsonat Aresto. pmo meta. q dr. q oes hoes natura scire desiderant. i. ex naturali appetitu intellectꝰ. z ad hoc dant nobis sensus pncipaliores. scz visus z audituꝰ qtenꝰ illr vtamur in acqsitione scie. sicut dr Aresto. pmo meta. q hos sensꝰ magz diligimꝰ qz magis deseruiūt ad acqrendū sciam Scda rō stat in hoc. qz necē est vnāquāq rē habere suā. ppaz opatōez. qz opatio ppria est finis rei a q res nō frustrat. sz. ppa opatio hois est intelligere. g necē est hoiem habere sciam p quā bene intelligat. qz absq scia res nō bene intelligit z debite. Tercia rō stat in hoc. qz necesse est hūanaz aiaz ꝛiūgi suo pncipio. qz in hoc pncipaliter pficit. sz p sciam hō ꝛiūgit suo pncipio. s. deo. nō em homo pt localiter ꝛiūgi deo. ergo oportet q ꝛiūgat sibi p ꝛgnitiōem. z ideo p sciam aliqs dr parificari deo. sicut patz ex autoritate Platonis q dicit Noc philosophia mihi pmittit q me parez deo reddat Et Seneca ad lucillū dr Per intellectū sumꝰ socij deoꝝ Ista ā paritas in hoc ꝛsistit. qz sicut ds hz ꝛgnitōnem de reb. sicet. ā p sciam hō viuit vita intellectiua. sicut deus ꝛgnoscens res. Scdm patz. scz q necē sit hoiem habere sciam practicā. qz necē est hoiem ꝛuenire alijs hoib. cū sit ps cōitatis. z sibi soli nō sufficiat. sz ad ꝛuiuēdū cū alijs hominib necesse est q instruat in moribz. qz nisi sic tunc fieret grauis illis cū qb viuit. sz p sciam practicā aliqs instruit in moribz. ergo necesse est hoiem habere sciam practicā. Scdo p sciam practicaz hō naturaliter liberatur a seruitute alioꝝ. z fit pnceps in regendo alios fz intētionem. Aresto. primo politicoꝝ sic dicentis. Rōne z ingenio vigentes naturaliter sunt alioruz dñi et rectores. Et rō ideo re ignari sunt naturalr serui. vt habz Aresto ibi qz nō pnt alios dirigere p sciam. ꝛsilia vl aliquā prudētiā. ideo assimilant bestijs qb vtit hō in suis seruicijs. vtimur. ergo illis hoib sicut et bestijs in plurib tamē illis hominib q bestijs.

Queritur Qnō diffinit phia Dez q sic Phia ē diuinaꝝ rerū hūanarūq cognitio. fm q per naturalē rōnem inuestigari possunt. Et dr notāter (cognitio diuinaꝝ) ppter metaphisicaz. in qua tradit sapientia. i. scia de reb diuinis. Et dr (humanarum) ppter alias scientias in qb tradit scia de reb humanis. i. de his q stz pro pozrōnata intellectui hūano. Vel pt alit exponi. p vt res diuine dicunt ille res q sunt facte a deo. z tūc oia naturalia dicūtur res diuine. qz stz opa dei. z p oppositū dicunt res humane q a nobis fiūt aut facte sunt p itellectū practicū vel actiuū. vt sunt moralia. aut factiuū. vt artificialia. inq̃tum sub artib mechanicis ꝛtinentur

Qr Utrz naturalia z phisicalia ꝛpēdātur sub rebus diuinis vel hūanis. Rndet q diuinuz capit duplr. Uno mō. p illo qd ꝛuenit deo. et sic nō stz res diuine. Alio. p illo qd factuz est a deo. z sic di

Arguit phia est (cunt res diuine z nō humane amatio sapie. g nō ē cognitio Dom q phia capit duplr Uno. fm ppriā impōnem nomis. z sic dr phia a philos grece qd ē amor latine. z sophos sapia qsi amor sapie. et sic argumētuz. pcedit. Alio mō capit phia fm q venit in vsum cōiter loquentiū. z sic phia idez est qd sophia. i. sapientia. Et rō istius vsus est. qz qnqz phi oes dicebātur sophi. i. sapiētes. sz qz videbat eis hoc nomen hre aliquā arrogātiā. ideo nolebāt vocari h noie sophus sz phs. vtimur g hoc noie sophia z hoc noie phia pro eodem

Ar Phia est qdā hitus cognoscēdi. g nō ē cognitio Dom q cognitio accipit duplr. Uno. pro actu cogscēdi. z sic phia nō ē cognitio. nec sic capi t in diffinitōe phie. Alio. capit cognitio pro medio siue pncipio cognoscēdi p modū hitus. z h mō capit hic cognitio Sil'em diffinitōem ponit Gregoriꝰ de pnia. cū dr. pnia est pterita mala deplāgere. i. habitus siue ꝛtus q pterita

Arguit. res diuine cadūt sub (ta mala plāgūtur. theologia. g non sub phia. Dom q theologia gre exclud a phia cū dr. fm q p naturalē rōnem inuestigari pnt Res em diuine accipiūtur duplr. Uno mō fm q inuestigātur ex lumine naturalis rōnis. z sic cadūt sub phia siue theologia nature. qlis est metaphisica. Alio. capiuntur fm q p reuelatōem a deo cognoscūtur. z sic cognoscūtur in lumie fidei. z sic res diuine nō cadūt sub phia. sz sub vna altiori scia. scz sub theologia gratie

Arguit Hugo in didascalicon sic diffinit phiam. q philosophia est diuinaꝝ hūanarumq rerū cognitio cuz studio hū viuēdi. g ista diffinitio est insufficiēs. Dom q duplr diffinit phia. Uno formalr ꝛtuz ad suā essentiā absolutā. et sic diffinitio ppōsita est sufficiēs. Alio. capitur fm diffinitōem finalē z formalē simul. et sic daz diffinitio hugonis. ad hoc em scia speculatiua pficit intellectum. vt ex eo habeat cognitio dei. q est nata facere amorē dei ex pte obiecti. ex quo surgit studiū bene viuendi

Diuisio phie

Querit. qnō diuidat ista phia Dom q diuidit in naturalē z rōnalē z moralem. Et rō istius diuisionis est. qz phia. i. scia est pfectio intellectꝰ. ideo fm diuersum ordinē rerū quē hnt ad rōnem siue intellectū sumūtur diuersē scie. Sūt g aliq entia q ꝛueniūt rōem nostrā. i. q hnt pfectum esse si rō nostra nō esset. sicut sunt metaphisicalia mathematicalia. z phisicalia. ista cadūt sub scia naturali Quedā stz entia que hnt esse in rōne nostra. et de his est phia rōnalis. qz ille passiones q ibi cōsideranf fiūt p rōez nrām. et sic ille passiones ꝛueniunt reb fm q stz in rōne fm q hmōi. Alia sunt entia que cōsequūtur rōem nrām sicut sunt opatōes volūtarie ꝛtuose z viciose. qz volūtas seqtur intellectū cū moueat finaliter ab intellectu. vt patet tercio de aia. z de illis est scia moralis. Ex qb sumit fa

De rebus naturalibus phie

Prohemiũ libri

ctik rõ ordis. qz naturalis phia ẽ de hijs q̃ pueniũt rõem nr̃az. z sic ẽ pma ps. Rõnalis ẽ de hijs q̃ stz in rõe. z sic ẽ 2a ps. Moralis ẽ de hijs q̃ 2sequũt rõz. z sic ẽ ecia z vltia

Ar̃ Mechanica ẽ vna ps phie. q̃ diuisio ẽ isufficiẽs Dõm q phia capit duplr. vno fm q habitũ aie pficiẽte aiaz fm q hmõi. z sic mechanica nõ ẽ ps phie. qz nõ ẽ ppt aie pfectõez sz corpis. Sunt ãt artes mechanice tracte in illis plib. Lana nem miles nauigatio rus medicina. His theatr socia. stz hec mechanica dicta Alio capit phia ip2prie, p q̃cũq habitu aie disponẽte eã ad bonũ ppriũ vel ad bonuz corporis. z sic mechanica est pars phie. hoc tñ imprprie dr

Diuisio phie nat

Qr̃. quo diuidit phia naturalis. Dz q in metaphisicã mathematicã z philicã. Et rõ hi diuisiõis ẽ. qz de mr̃atio gñat sciaz. q̃ stz tot mõi sciar q̃t mõi demr̃atiõnũ. Dze ãt demr̃ationũ sumũt ex medijs. media ãt demr̃andi stz diffiões. fz q̃ diuersos mõs diffiniẽdi sumit diuersitas sciar. stz ãt aliq̃ ẽtia q̃ diffiniũt oio abscz motu et matia. z de ill ẽ metaph. Alia stz q̃ diffiniũt abscz matia sensibili. z tñ cũ materia imaginabili. z de ill tractat mathẽatica. sic patebit iferi in 2o hi. Alia stz entia q̃ diffiniũt p motũ z materiã sensibilẽ. i. p materiã fm q hi ordinẽ ad q̃litates sensibiles. z de ill est phisica

Ar̃. metaphica nõ ẽ scia naturalis. q̃ nõ ẽ ps phie naturalis. A ñs pbat. qz de reb naturalib ẽ pñs liber q dr phicor. a phis qd est natura. Dõm q natura capit duplr vno put ẽ pnm motu illi rei in q ẽ. z fm illã acceptionẽ phicalia dicũt naturalia. Alio capit natura put dr natura pnm opatõis in alio. z sic etiã metaphisicalia dicũt naturalia. qz stz pricipia vñ alia mouẽtur. sic deus et subẽ separate sunt cãe a quib ista inferiora mouentur.

Ar̃ Metaphica etiã tractat de his q̃ stz in materia q̃ nõ solũ de hijs q̃ abstrahũt a matia. Dõm q cuis metaph. tractat de hijs q̃ reputnt in materia. nõ tñ tractat de his q̃ fz q in matia. Et rõ ẽ. qz nõ reputnt necãrio in materia. q̃ cũ diffinitõ detrat 2petere cuilibz 2rẽto sub diffinito. sic nõ pt diffi raliuz dari p materiã. vtz de ente vno z alijs trãscendẽtib. Et diuidit liber metaphi. in. rij. libros ptiales z oia q̃ tractãtur ẽ istis libris referũt ad ens inqntũ ens Et mathẽatica diuidit. qz aliq̃ ẽ de q̃titate 2tinua. aliq̃ de q̃titate discreta z nõ ẽ aliq̃ mathe. de q̃titate in cõi. cui rõ est. qz ars ẽ circa difficilima. sz facile ẽ 2 q̃scere pprietates q̃titatis in cõi. q̃ de se stz note. Vel aliter pt dici z meli q p prie q̃titas in cõi nõ hz passiões. Et si tũc dicat de esse figurabile. eẽ nũerabile. q sint pprietates q̃titatis in cõi Dõm q eẽ figurabile ẽ passio q̃titatis 2tinue z nõ in cõi. z sil esse nũerabile est passio q̃titatis discrete. De q̃titate q̃ 2tinua est mathematicalis scia duplr. s. 2tracte z incõtracte. si incõtracte sic est geometria. q̃ continetur in lib 2o Euclidis Cõtracte aũt sunt multe scie. s. pspectiua cõis. scia de yride. astronomia. Sil est dõm de q̃titate discreta. qz si cõsiderat incõtracte sic est aritmetrica. z si contracte sic est musica

Qr Utz de reb naturalib sit scia. Dõm ẽ q sic. Et rõ est. qz de ill est scia q̃ hñt passiões de subiecto p pricipia demr̃abiles. sz sic est de reb naturalib q̃ zc. Maior pbat. qz eadẽ reqrunt z sufficiunt ad demr̃ationẽ z sciam. qz demr̃atio gñat sciam. sed ad demr̃ationẽ reqrunt tria. s. pnm subiectũ z passio. p pricipia demõstant subiecto inesse passiões. Minor pbat qz est vna passio rei naturalis pncipal. s. mobilitas siue motor. z etiã alie min pricipales de qb tractat in tercio et q̃rto hui. Subiectũ est ens mobile sicut infra patebit. pna st matia fora z puatio. vt ifra habit q̃ stz pricipia trãsmutatõis. vel q̃tuor cãe q̃ stz pricipia scie. vt in scdo hi habit. Et ex ill pncipijs pñt fieri dignitates q̃ stz pmisse in demr̃atõe. p ista q̃ pricipia passio demr̃at inesse subiecto. sic scz Omne qd est 2positũ ex materia et forma est mobile. sz oẽ ens mobile est 2posituz ex matia et forma. q̃ omne ens mobile est mobile.

Ar̃. de corruptibilib nõ ẽ scia. sz res naturales stz corruptibiles. q̃ de eis nõ ẽ scia. Dõm q triplr de aliq̃ ẽ scia. vno sic de illo qd ppe z pe scit z sic scit 2clo demr̃ata quã aliq̃ vocãt ppriquũ scibile. z sic ẽ verũ q de corruptibilib solũ ẽ scia. sic ei loqt Ar̃. pmo posterior Alio de aliq̃ ẽ scia sicut de scibili remoto. qz sez ẽ aliqd illi qd vere scit. Et sic dupl'r de aliq̃ est scia. vno. sicut de illo de q̃ aliq̃d scit. z sic de subiecto est scia. qz de eo scitur passio. Alio sicut de illo qd de alio scit. z sic de passione est scia. qz scit de subiecto in 2clusiõe demr̃ata. Et loquẽdo de hijs q̃ sciũt vltimis duob modis. sic de corruptibilib pt eẽ scia. qd sic pz. qz corruptibile pt eẽ passio demr̃ata de subiecto in demr̃atione ppter qd. q̃ generat sciam. sicut pz in ista demr̃atione. Omne 2positũ ex 2rijs est corruptibile. corp mixtũ ẽ 2positũ ex 2rijs. q̃ corp mixtũ ẽ corruptibile. Vel sic. oẽ qd hz materiam cui 2iuncta ẽ puatio ẽ corruptibile. sz oẽ corp alterabile alteratõe corruptia hz materiã 2iunctã puatiõi. q̃ omne corp tale ẽ corruptibile. sz qz demr̃atio gñat sciaz. q̃ ex neccãrio 2cedere q scia q̃ est de ista 2clo demr̃ata sit de re corruptibili tã sicut de subiecto q̃ sicut de passiõe. cũ corruptibilitas dicatur necessario de subiecto.

Ar̃. res corruptibiles nõ hñt neccãrias passiões. sz hoc reqt de subiecto scie. q̃ subiectũ scie nõ pt eẽ corruptibile. cũ neccẽ sit ipm hze neccãrias passiones de ipo demr̃abiles. Dõm q corruptibile dupl'r capit. Uno mõ ppriẽ fm ppriã fcationẽ termini. z tũc fcat aptitudinez ad actualẽ corruptionẽ. Alio mõ capit imprope z oino extra suã fcationẽ. z sic dicũt aliq q corruptibile significet actualẽ corruptionẽ. Per hũ dõm q si corruptibile capiat ppriẽ. tũc aliqd subiectũ corruptibile pt hze neccãrias passiones de ipo demr̃abiles. sicut iã dcm est de corpore mixto. imo hoiem equũ azinũz alias spẽs aialis cẽ corruptibiles nemo dubitat. cũ habẽt ãt intra se 2pletuz pnm corruptibilitatz. s. materiã 2iunctã puationi. z tñ de ipo est scia Sed si accipiat corruptibile imprprie. put fm aliq̃s dr actualẽ corruptionẽ. z sic cũ corruptio. i. actualit corrũpi 2ueniat singularib de qb 2stat q nõ habeant neccãrias passiões de ipo demr̃abiles manifestũ ẽ q sic de corruptibili nõ sit scia. Et iõ magna est dñia faciẽda inter corruptibilitatẽ z corruptõem corruptibilitas eẽ cũ sit naturalis passio illoz corpoz q̃ hñt materiã 2iunctã puatõi pmo cõuenit vlib fm doctrinam Porphirij in de cõitatib. q dr. q ppriũ pus 2ueniat specieb q̃ induiduis. Et iõ q̃ dicũt q capiendo entia naturalia fm cões rõnes. i. essentias sic stz incorruptibilia. sed fm q ptcularia stz corruptibilia ponunt corruptibile, p actuali corruptõe, als eẽ talis locutio non posset stare cũ veritate. vt dcm est. Istã aũt drãm corruptibilitatz et actualis corruptõis possumus a simili cõsiderare in risibilitate z ridere. oẽs eẽ phi cõcedũt q risibile, cũ sit passio hois cõueniat hõi p se in scdo mõ per se. z fluit ex pncipijs eius essentialib. z sic de hoie inqntũ risibilis est scia. sed ridere cõuenit hõi p accns. z pt sibi non adesse. nec vt sic de hoie est scia. cũ ridere ei cõueniat fm singu

laria. ⁊ istam dr̃ām plene ponit Aresto. in scdo de aīma de obiecto visus cum dr̃. q visibile esse p se ꝓuenit coloti. ⁊ tñ nō videt sine lumie. qsi diceret. passio est ei essentialis. sed actꝰ ꝓuenit ei p extrinsecū lumē. sic ridere cōuenit hōi p extrinsecā āmiratione q̄ꝫ risibile sit ei essentiale. Sil'r est de corruptibili. qz eē corruptibile cōuenit p se in scdo vel q̄rto mō p se enti naturali hñti materiā ꝓiunctā p̃uationi. qz ꝓsecutur naturalit' tale ens naturale gr̃a p̃ncipiorꝫ essentialiū. qz gr̃a talis materie q̄ ē intrinseca ps rei. Sed corrūpi actualiter ꝓuenit tali enti gr̃a q̄litatū. q̄ꝫ proportio p̃seruat ab actuali corruptione et disproportio facit actualē corruptionē. planuz aūt est q q̄litates sunt extrinsece rebus naturalib⁹. ⁊ p ꝓnꝫ actualis corruptio. cui⁹ ille q̄litates sunt principia. Et hoc est qd̄ q̄dam dicūt q p̃uatio substātialis q̄ nō est realiter distincta a materia est p̃ncipiū radicalis corruptibilitatis. i. aptitudinalis corruptibilitatis. sed q̄litates st̄ principium actualis corruptionis. Et hoc est qd̄ dicit Aresto. scdo phicorꝫ. vbi intendit ꝓbare q ꝓsideratio quatuor causarꝫ ptinet ad phm. q tripler est negociū siue intentio circa studiū phie. aliquod est circa immobile. quedam circa mobile incorruptibile. quedaz circa mobilia corruptibilia

Aresto. dr̃ primo posteriorꝫ. q diffinitiones st̄ incorruptibiles. ⁊ tales diffinitiones st̄ essentie rerꝫ phisicaliū. igit' ⁊c. Odm q diffinitio vl'eēntia rei naturalis que habet materiā ꝓiunctā p̃uationi capit' dupl'r. Uno mō p ordinē ad diffinitū. ⁊ sic manifestum est q diffinitio est incorruptibilis: qz illa habitudo est ꝑpetua. Alio mō accipit' diffinitio fm se. et sic talis diffinitio cum sit cadē cum diffinito est corruptibil'. posita tñ mundi ꝑpetuitate. ⁊ generatione rerꝫ naturaliuz spēs essent ꝑpetue ꝓpter successionē singulariuz in quibꝫ spēs ꝓseruarent'. ⁊ tñ adhuc spēs aliquarꝫ rerꝫ naturalium essent corruptibiles. ꝓpter essentiale principiū corruptibilitatis eis ꝓiunctū. q̄ꝫ non corrumpant' nisi p accīs. s. in singularib⁹. qd̄ pz exemplariter. diffinitio eēn azini est esse ꝓsitū ex aīa rudibili ⁊ corpe rudibili nullo aūt suppositio azini exīte quis diceret illā ꝓpōnem eē nisi forsan apud intellectū. sed vt sic nō est essentia rei naturalis. Et iō Aresto. in p̃dicamentis plane dicere voluit. q qz accīntia ⁊ scde substantie sunt in p̃mis substantijs. Destructis eēn oībus p̃mis substātijs impossibile est aliqd̄ aliorꝫ remanere. aliorꝫ. s. p̃dicatorꝫ. i. accīntiuz et scdarꝫ substantiarꝫ. scde ergo sube que sunt essentie rerꝫ naturaliū sunt veraciter corruptibiles. in hijs q̄ habent materiā ꝓiunctā p̃uationi. Et h̄ ꝓbat dictis cōmuniter loquentiū. q substātia p se nō corrumpit'. qz nō habet ꝓtrariū cū corruptio actualis oriat' ex q̄litatib⁹ cōtrarijs. est tñ p se corruptibilis. sicut hijs in se principia eēntialia q̄ sunt p̃ncipia corruptibilitatis. Nec hoc intelligendū est de oīb⁹ essentijs rerꝫ naturaliuz. sed de hijs q̄ habent materiā ꝓiunctā p̃uationi. ⁊ ideo non oportet celū esse corruptibile. q̄ꝫ est ens naturale. q̄si in se habens p̃ncipia ꝓstitutionis rerꝫ naturaliū. s. materiaz et formam. sed oīnibus alijs entibus naturalibus conuenit corruptibilitas p se. aut fm totum. sicut mixtis. aut fm ptem sicut alijs elementis

De infinitis nō est scia. sz entia naturalia st̄ infinita. q̄ de eis nō est scia. Odm q entia naturalia capiunt dupl'r Uno mō q̄ꝫ tum ad indiuidua id est singulariter. ⁊ sic st̄ infinita tam q̄ ad nos q̄ꝫ quo ad naturā. ⁊ sic de ipis nō est scia. Et p̃sertiz ꝓpter tres cās. Prima qz sic st̄ infinita. sed de infinitis nō est scia. Secda. qz nō hñt passiones demōstrabiles de eis p p̃ncipia necessaria. Tercia. qz tales res p se corrumpunt. sz de eo qd̄ actualiter corrumpit' nō est scia. Alio mō capiunt entia naturalia quo ad spēs. i. vl'r. ⁊ sic sunt infinita nō q̄dem quo ad naturā. sed q̄ ad nos. qz nos nō cognoscimus determinatū numerꝫ spēꝫ rerꝫ naturaliū. ⁊ de tali infinito bene est scientia

Si spēs rerꝫ naturaliuz sunt infinite q̄ ad nos. q̄ nos nō habemꝰ sciam de eis. Odm q spēs rerū naturaliū capiunt dupl'r. Uno⁰ in spēali ⁊ diuisim fm singulas passiōes eis ꝓueniētes. ⁊ sic in phia de oīb⁹ nō habet' scia. Alio⁰ capiunt fm q aliq̄ cōis passio reperit in oīb⁹. s. eē mobile. ⁊ fm q ꝓponunt ex materia et forma. ⁊ sic de eis est scia istius libri. Et si dicat'. in libro de aīalib⁹ tractat' speciali'r ⁊ pticulariter de speciebꝫ aīaliū. Odm q ibi nō tractat' de oībus spēbus oīm aīaliū. sed de q̄busdam naturis aīaliū. ex q̄bus possumꝰ tñ aliqualiter cognitōem accipere de alijs aīalibus.

Aresto. dr̃ in phemio de aīma. q rō aīalis fm vnūquodq̄ aīmal est altera ⁊ altera. q̄ de eis nō habet' scia cōis. qualis tradit' in libro phisicorꝫ Odm q aīal ⁊ sil'r vnūqd̄q̄ genus p̃t capi dupl'r. vno mō fm intentionē generis scdam. aut etiā fm primā intentionē. fm q p̃ma intētio. ⁊ sic phisicus nō habet determinare de genere. nec etiā assignare eius passiōes. qz tales sunt logicales. Alio mō capit' aīal fm q inuenit' in speciebꝫ. ⁊ sic de aīali est phisica scia quia fm q inuenit' in speciebꝫ dicuntur de ipo reales passiones. sicut eē sensibile. Et p hoc dr̃ ad argumentū q rō aīalis est altera ⁊ altera in singulis speciebꝫ. Sed pōt tñ vna cōmunis passio de illo genere dici etiā realis. Nec opz ponere ydeas ad saluandū sciam de rebus naturalibus sicz dr̃ Plato. qui ꝓpter duplicem cām posuit ydeas. Prima ad saluandū generatōem rerum naturaliū. qz generatio rei semp fit ex aliquo siti. q̄ fm platonē necesse est ponere ydeam. que habet similitudinem ad rem genitam. Sed hoc non oportet quia sufficit similitudinem naturalem esse in pticulari agente. sicut sufficit q pater generās sit similis filio genito. ⁊ etiam in causis vniuersalibus est similitudo ydealis ad effectus particulares. sed non naturalis. Non tamen tales ydee per se subsistūt extra intellectum. sicut dixit Plato. Secunda causa est fm platonem ad saluandum scientiam de rebus. quia res sunt pticulares. de pticularibus aūt fm q hmōi non est sciētia. Sed hoc ꝓpter non oportet. qz q̄ꝫ de singularib⁹ inq̄ntum sunt singularia nō sit scia. tñ de ipis est sciētia fm q aliquod cōe est reptum in ipsis. Etiam de ydeis nō pt esse scia phisicalis. qz passiones phisicales etiā cōuenunt singularib⁹ q̄ꝫ nō necessario et ꝓuertibiliter sicut esse mobile esse generabile ⁊c.

Querit Utrū sufficiat dicere q de reb⁹ naturalibus sit scia fm q sunt in suis causis. Odm q non ꝓpter triplicez causam. Prima. res sciuntur fm q sunt in actu ⁊ nō fm q sunt in potentia. sunt autem res in suis causis solum in potentia. prima pars patet. quia res scibilis necessario habet mouere intellectum. sed quod est ens in potētia non potest mouere intellectum. ergo. Secunda ratō qz tunc soluz res scirent' fm quid. quia scire fm quid est scire in potentia. sed res habent in suis causis soluz esse

formalis rō cōsiderandi aliq̄ ꝓm pt̄ duob̄ modis

a potentia. Tercia rō. qz scia ꝓprie dicta est p diffinitionem demonstrantē passionez inesse subiecto. sed res fm q̄ sunt in suis causis non habent diffinitionē. qz diffinitio ōr essentiā rei actualē. g̃ res nō sunt sic scibiles

Sz Phisicus z logicus sil' determinant de intentionib̄ p̄mis. g̃ nō distinguunt. Dōm q̄ determinant sil' de p̄mis intentionib̄. z̄ in ordine ad diuersas passiones. qz logicus ꝑsiderat illas in ordine ad passiōes intētionales. z iō determiat de reb̄ ꝑceptis vt ꝑcepte sunt. sed phicus in ordine ad passiones reales. z ex ill' passionib̄ sumit' distinctio formal' rōnis ꝑsiderandi inter phisicū z logicū q̄ ad nos. Vel pt̄ dici q̄ nō oīs res ꝑcepta est formaliter p̄ma intentio. sed solum fm q̄ hz ordinē ad secdam. z sic pt negari q̄ phisic' tractet de p̄mis intentionib̄ formaliter

Querit Utrz de rebus phisicalib̄ sit vna scia. z a q̄ scia habeat vnitatē. Ad p̄mā ptē ōr. q̄ sic. ꝓpter vnam formalē rōem ꝑsiderandi in subiecto. Sed ad secdam ptez ōr q̄ scia hz vnitatē a subiecto accepto fm formalē rōez ꝑsiderandi. z hoc pz autoritate Aresto. p̄mo posterioꝝ Rōesic. qz ab eodē est vnitas rei z entitas rei. cuz ens z vnū ꝑuertant'. sed a formali rōe ꝑsiderādi est spēs scie. g̃ vnitas. sicut enī in oibus reb̄ spēs siue vnitas specifica sumit' a forma. sic in scientijs spēs sumit' a formali rōe ꝑsiderādi z nō a materia. Secda rō sumit' ex ꝑsideratōne sciaꝝ. qz ꝑsiderādo scias nos inuenim' q̄ in vna scientia multa ꝑsiderant' materialr. sicut pz in phisica. que ꝑsiderat corpa supioza incorruptibilia. z inferioza corruptibilia fm ordinē ad aliquā formalē rōem considerādi que est mobilitas. Et est simile exemplum extra ꝓsitum de musica. que cōsiderat cantū hoīm autū z instrumentoꝝ musicaliū fm rōem armonie.

Qr Utū sumat' formalis rō cōsiderandi. Dōm q̄ formalis rō ꝑsiderandi pt̄ ex aliq̄ sumi dupl'r. Vno mō simpl'r z a poz. z sic sumit' ex principijs. qz p̄ncipia ꝓpant' ad genus scibile. sicut forma ad materiā z lumē ad colores. Alio mō sumit' q̄ ad nos. et sic sumit' a passionib̄. qz nos ꝑgnoscim' q̄ alia ē formalis rō ꝑsiderādi in subiecto. ex q̄ refert' ad aliā z ad alias passionē. Et rō istoꝝ est. qz ex p̄ncipijs z passionib̄ variatur demōstratio q̄ generat sciam Exempli grā. hō fm diuersas passiones z diuersa p̄ncipia hz aliā formalem rōem ꝑsiderādi. qz in phisica hō refert' ad passionē. q̄ est mobile. In ethica aūt ad passionez. q̄ est felicitabile. In medicina in ordine ad sanabile. z fm has passiones hz alia z alia principia. qz p̄ncipia eius fm q̄ mobilis sunt materia z forma. z fm q̄ felicitabilis est liberū arbitriū fm q̄ sanabilis q̄tuoz p̄me q̄litates ad inuicem ꝓportionate. Et sic pz q̄ fm diuersas formales rōes cōsiderādi hō habet alia z alia principia

Qr Quid importer formal' rō ꝑsiderādi. Dōm q̄ ēcat relationē fm dici ipius subiecti ad p̄nciplaz passiones. qz formalis rō ꝑsiderandi fm illā diuersificat. z hoc pz ex duob̄. p̄mo ex cōi dicto. q̄a ōr cōiter q̄ formalis rō ꝑsiderādi hz se ad subiectū scie sicut dīa ad genus logicū. qz sicut p drīam ꝑstituit' species z cōtrahit' genus ad ispēm ita p formalē rōnem ꝑsiderandi ꝑstituit' spēs siue subiectū scie. z cōtrahit' subiectū ad aliquā spēm scie. Et sicut drīa nō distinguit' realiter a genere. ita nec formal' rō ꝑsiderādi a subiecto Secūdo. qz plerūq̄ idē est nomē passionis z formalis rōis cōsiderādi. g̃ h̄ nomē pt̄ importare sicut passionē. sta ordinē ad p̄ncipia z passiones. Et q̄ pz. q̄ nō est cōplexio si subiectū z formalis rō cōsiderandi vniant' ad inuicez cū cōplexio realis z ꝓpria sit illaꝝ rez̄ que hñt ad inuicē diuersitatē realem. vt homo z albus

Sz Si formalis rō ꝑsiderandi ōr relationem rōnis tūc phisica erit scia rōis. ꝑ ña. pbat'. qz spēs scientie sumit' a formali rōne. si g̃ drīa scie sit aliq̄d rōnis. g̃ etiā scia erit aliq̄d rōnis Dōm dupl'r ad argumentū. p̄mo. q̄ formalis rō ꝑsiderandi ōr relatio rationis nō qz est secda intentio vel aliquid factū p rōem. sz qz est relatio fm dici non distincta realiter ꝓtra id qd̄ refertur p talem rōem. z ideo nō opz dici sciam rōnis. cui' formalis rō est relatio fm dici. Vel potest dici q̄ subiectuz potest referri p relationez dupl'r. Vno modo sic q̄ talis relatio sit passio ipsius subiecti. et sic in logica fit relatio ipsius subiecti ad relationes rationis. quia secde intentiones que sunt passiones considerate in logica sunt relationes rationis. z sic verū est q̄ quando subiectuz refert' ad relationes rationis. q̄tūc sit scia rationis. qz tūc etiā p̄ncipia sunt aliquid rōnis. Alio modo refertur subiectum ad relationem rōnis. sicut ad formalez ratōem cōsiderandi. z ex hoc non fit scia rōnis. rō est. quia tūc p̄ncipia manent realia. z hoc pz in libro phisicorū. q̄ est de p̄ncipijs trāsmutationis q̄ sunt realia. s. materia forma z priuatio. z g̃ vbicūq̄z est relatio rōnis in ordine ad passionē realē est scia realis. z vbicūq̄z est relatio ratōis ad passionem rōnis est scientia rōnis.

Qr Utrum phia naturalis sit vna scia Dicendum q̄ capiendo philosophiā naturalem p̄ scientia phisicali. que continet octo libros. tūc ē vna genere. z subordinationis vnitate z p modum vnitatis potestatiue. sed capiendo eam p scia libri phisicoꝝ tunc est vna specie. Primū patet. qz talis est subordinatio sciaꝝ. qualis est subordinatio p̄ncipioꝝ. sed p̄ncipia aliorum libroꝝ sequentū subordinantur p̄ncipijs scientie phisicoꝝ. Exempli gratia. p̄ncipia entis mobilis ad vbi subordinantur p̄ncipijs entis mobilis in cōi. cum oīs scia de genere subordinet sibi scientiam de specie. cū g̃ p̄ncipia sint subordinata. g̃ z scientie sint subordinate. Qzo secdo sez q̄ ordinantur p modum totalitatis potestatiue patet. qz illa dicuntur conuenire potestatiue que vniuntur in vna radice. sicut omnes potentie anime conueniunt potestatiue in anima ipsa. sed omnes libri phisicales conueniunt in vna radice. scilicet in p̄ncipijs libri phicorum. ergo z̄. Sed q̄ non est vnus habitus tota phisica naturalis apud intellectum patet quia in omnib̄ libris phisicalib̄ non est vnitas specifica. sed analogica. sed quelibet scientia per se facit vnum habitum apud intellectum. z sic est vna specie. vt liber phisicorum. z sic de alijs propter vnitatem vni' formalis rationis.

Sz Scientia est habitus ꝑclusionis. sed in libro phisicoꝝ sunt multe conclusiones. g̃ non est vna scientia. cum vnaq̄q̄z demonstratio generans scientiā habeat suā ꝓpriam cōclusionē Dōm q̄ q̄cunq̄z diuerse ꝑclusiones nō faciunt diuersas scias. sed diuerse ꝑclusiones fm diuersas formales rōnes considerandi accep tē facūt diuersas scientias. Et licet in libro phisicorū sunt multe ꝑclusiones. tū nō oēs ꝑsiderant' sub vna formali rōe ꝑsiderādi. z iō pz q̄ in vnaquaq̄z scia ē vna p̄ncipalis ꝑclusio ad quā alie reducuntur. Et illa est hic q̄

formalis rō cōsiderandi

omne ens mobile est mobile.

Queritur Quot sint libri phie naturalis Dom q octo. fm q ens dr naturale. qd hz in se pcipiū motū scz libri phisi. liber de ce. z mū. de generatione et corrup. metheo. de minera. de aīa. de aīalib de vegetabilib z plātis. z quor naturaliū Qz āt non sunt plures. patz p sufficientiaz. qz phia naturalis est de ente mobili. vl ergo de ente mobili fm se z incōtracto. z sic est liber phicor. q determinat de passionib entis mobilis fm q hmōi. vel est de ente mobili ptracto. z h fit dupliciter. qz vel ptrahit ad vbi. vel ad formā. si primo sic est liber de ce. z mū. in quo determinat de corpib fm q mouent ad aliqua loca. Si secōm. i. de ente mobili cōtracto ad formā. hoc est dupliciter. vel ad formā simplicis elemēti. z sic est liber de gnatone in quo determinatur de motib ad formā absolute. z de gnatione elemētorū et hoc in 2° libro. Vel ptrahit ad formā mixti. z hoc est dupl'r. vel ad formā mixti ipfci. z sic est liber metheororum in q agit de impssionib ignitis z hūidis. Impssiones āt ignite st substātial'r ignis. hūide st substātialit aq. st' rn mixta ipfcā. qz in eis est mixtio qlitatū. q̄ius nō substātiaz. sicut in pfectis mixtis. Vel ens mobile ptrahit ad formā mixti pfecti. z hoc iterū est dupl'r vel talia sunt aīata vel inaīata. si inaīta sic est liber de mineralib. qz mineralia st mixta pfcā ex quatuor elementis q liber q̄uis nō sit trāslatus pfecte inter libros Aresto. trn aliqd ponit de eis in fine tertij libri metheororz. z est pletus ab Alberto magno. z qz talis liber nō est translatus. iō qdā nō nūerant eū inter libros phie naturalis nhilominus trn ponūt octo libros. qz distinguunt ab invicē librū de aīalib z vegetabilib z plantis. Sz melior dr q etiā iste liber ptineat inter libros phie natural. qz isti libri nūerant fm essentiale ōctione entis mobilis. cuz ergo liber de mineralib specialez facit ptractōes in ente mobili. ideo etiā est numerandus. Si dicat ille liber nō est trāslatus. g non est nūerandus. Dom q trāslatio libri habz se p accīs ad librū. si enim nullus liber eēt trāslatus adhuc maneret essentialis distinctio librorū Vel ergo ptrahit ens mobile ad mixtuz aīatuz. z hoc est dupliciter. vel in eo libro determinat de pncipio aīator qd ē aīa. z sic est liber de aīa. vel de ipis aīatis. z hoc est dupliciter. qz vel determinat de ipis aīatis in speciali. z sic est liber de vegetabilib z plātis. q̄ruū ad aīata aīa vegetatiua. z liber de aīalib q̄ruz ad aīata aīa sensitiua. vel determinat de ipis aīatis in gnali. z sic est liber quor naturaliū. in quo determinat de aīa fm q hz ordinem ad corpus. Ideo sunt qdruplices libri quor naturaliuz. in qb determinat de aīatis in gnali fm gradū vegetatiuuz et st' illi libri. de morte z vita. q̄ oīb viuentib ptinent ad quē reducit liber de inspiratione z respiratōe q̄ sunt pncipia vite in quibusd ā viuentib. Et de iuuentute z senectute que sunt stat' vite. de longitudine z breuitate vite. de nutrimēto z nutribili. Vl sunt libri q spectāt ad gradū sensitiuū z hoc dupl'r. vl ad sensus exteriores et sic est de sensu z sensato. in quo determinat de organis et obiectis sensuuz. vel fm sensus interiores. et sic st' de memoria et reminiscentia. de somno et vigilia z de diuinatione. Vel sunt libri q spectāt ad graduz motus fm locū. z sic est liber de causa motus aīalium. z motu cordis. Vel spectant ad graduz intellectiuuz. et sic est tractatus de intellectu z intelligibili.

Querit Vtruz naturalis phia sit specialis scientia vel generalis. Dom q est specialis. quod sic patet. illa est scientia specialis que habet specialia pncipia et passiones. et sic est de scientia phisicali. ergo z c. Maior probatur. qz ex specialibus principijs z passionibus surgunt demōstratiōes spēales Minor ptz. qz alit diffinit phisicus q̄ mathematicus et metaphisicus. quia phisicus diffinit per materiam sensibilem. quod nulli alior conuenit. sed diffinitio est principium demōstrationis. si ergo sunt alie diffinitiones erūt z alie demōstrationes

Ar Phisica est scientia generalis. ergo z c. Probatur. quia phisicus determinat de ente mobili. sed omne ens est mobile. ergo est scientia generalis. Minor patet. quia omne ens est naturale habēs in se naturam per quam est mobile. Dom q tripliciter dicitur aliqua scientia generalis. Uno modo predicatione. sic q de omnib alijs scientijs predicatur. z sic nulla est scientia generalis. Alio modo dicitur scientia generalis ex parte modi procedendi. qa tradit cōmunem modum sciendi. z sic logica pncipue que traditur in libro posteriorum est generalis. quia docet modum generalem qualiter omnis scientia habetur per viam demōstrationis. Tercio modo dicitur scientia generalis ex pte considerati. quia scz considerat generaliter de ente. et sic metaphisica est generalis. qz est de ente inq̄tum ens sed scientia phisicalis nullo istorum modorum est generalis. quia licet sit de ente mobili non tamen omnia entia sunt mobilia nec naturalia fm q natura est principium motus.

Ar Omne ens habet ordinez ad motum. ergo z c. Dom q res a materia separate habētes ordinē ad motum capiunt dupliciter. Uno modo fm naturas talium rerū. z sic nullo modo considerantur a phisico sed a metaphisico. Alio modo considerant fm q sunt principia motus. z sic de eis considerat phisicus Vel potest dici. posito q omne ens esset mobile. adhuc ista scientia nō esset generalis propter formalem rōnez considerandi. que notatur in hoc q mobile additur enti z contrahit ens formaliter.

Querit Quare similiter non est aliqua scientia specialis de ente rationis in cōmuni. sicut de ente mobili in cōmuni. Dom q ratio est. quia ens rōnis in communi nō habet passiones de ipso demonstrabiles per principia. sed ens mobile bn habet hmōi passiones. ergo

Querit Quid sit subiectuz libri phisicorū Dom q ens mobile. quod probatur autoritatibus z rationib. Autoritatib primo Aresto. vi. metaphisice. vbi dicit. Phisica theorica quedam est. id est scientia speculatiua. sed theorica est circa tale ens quod potest mouere. id est circa ens mobile. Et. xi. metaphi. dicit naturalis speculatur entia non inq̄tum entia. magis autem inq̄tuz motu participant. Et paucis interpositis dicit naturalis accidentia z principia speculatur entium non inq̄tum entia. Rationibus. prima hoc debet poni pro subiecto quod ingreditur diffinitionem passionis principaliter in scientia considerrate. sed ens in potentia quod est mobile ponitur in diffinitōe motus. qui est pncipalis passio ptsiderata in scientia ista g. Et q ens in potentia capiat p subiecto motus. ptz ex secda diffinitio motus in qua

Corpo mobile no pt r subiectu libri phisicorū

Primus liber

plicite ponitur quod implicite dicit in ꝑma diffinitione. s. q sit entis mobilis. Scda q illud est subiectū scie de qua passio ꝓncipalis in scia ꝓsiderata verificat. sz capiēdo mobile cōiter q mō etiaz de ipso tractatur in philosophia naturali ꝓuenit enti non inq̃tuz ens. sed enti mobili. ergo ens mobile est subiectuz. Tercio. q illud est subiectuz alicuius scientie qd ꝑmo ꝓsiderat in illa scientia nō trāscendēs methas. ad qd oia alia ꝓsiderata habent ordinē z attributō em. sz sic est de ente mobili. g z c. Maior ptz ex rōne subiecti. subiectū eñ est circa qd versatur intentio autoris Minor ptz. q oia alia tradita in his libris hnt ordinē ad ipsum ens mobile. vel sunt ꝓncipia entis mobilis. vel sunt passiōes entis mobilis. vl partes. vel sunt mouēria de ꝓncipijs entis mobilis habetur in primo et secundo. z de passionib⁹ in tercio. z q̃rto. z de ꝓtibus habet in quinto z sexto de mouentibus in septimo et octauo.

Ens mobile nō est subiectum ꝓbat. quia est ꝑmo consideratuz. sed subiectuz est vltimo consideratum. q habet rationem termini. Dōm q subiectuz alicuius scientie capitur dupliciter. Uno mō ꝑm se et absolute. z ꝑm confusam cognitionem. z sic est primo cōsideratuz z notum. et habet se sicut ꝓncipiū cōsiderationis. q confusa cognitio est prior in nobis Alio modo capitur subiectuz ꝑm eius ꝑtes z ꝑm determinatam cognitō ez. z sic est terminus considerationis. q cognitio subiecti in scia acquiritur ex eius ꝑtib⁹ ꝓncipijs et passionib⁹ in scientia consideratis. Sunt autez triplices ꝑtes. scz subiectiue. de quibus predicatur totum in recto. vt homo est aial. Alie sunt ꝑtes potestatiue. de quibus etiaz predicatur totuz in recto. si ꝑs accipiatur cōcretiue. vt risibile est homo. Alie sunt integrales de q̃bus totū ꝓprie nō predicat. z hoc est verū de ꝓtib⁹ integralib⁹ essentialib⁹. sicut sunt materia z forma. siue de ꝓtib⁹ integralibus q̃titatiuis. sicut sunt manus caput et cetere ꝑtes animalis z omnes iste ꝑtes inuenīūtur in ente mobili. z ergo omnia hic ꝓsiderata habent ordinem ad ens mobile Scda ratio est. sicut mathematica est de ente separato a materia sensibili sicut de suo subiecto. ita phisica erit de ente ꝓiuncto materie sensibili. qd est ens mobile. ergo erit vna scia de ente mobili

Idē nō est subiectuz totius z ꝑtis. sz ens mobile est subiectū totiꝰ phie naturalis. g nō est subiectū scie istiꝰ libri. Ddz q idē codē mō acceptū nō est subiectū totiꝰ z ꝑtis sz alio z alio modo acceptū Ens eñ mobile accipit dupl'r. Unoꝰ ꝑm se nñ. z sic est subiectuz libri phisicoꝝ. q ibi determinat de passionib⁹ entis mobilis ꝑm q hmōi. Alio modo accipit ens mobile simul ꝑm se z suas ꝑtes. z sic est subiectū totius philosophie natural. q de ꝓtib⁹ entis mobilis determinat in alijs septem libris phisicalib⁹

Arguit. videt q corpꝰ mobile sit ꝑ subiectū. g nō ens mobile. ꝓbat. q ꝑma determinatio debet addi ꝑ primo determinabili. sz mobile est ꝑma determinatio corꝑis. g dz addi corꝑi z nō enti. Dōm q duplex ē determinatio. qdā est ꝓuertibilis cū determinabili. vt hō est risibilis. z talis debet addi suo ꝓpo z proximo determinabili. q als non esset ꝓuertibilis. Alia non est conuertibilis. vt risibile respectu animalis. et talis determinatio non additur semper proximo determinabili z sic est hic. quia mobile nō cōuertitur cū ente. eo q multa sunt entia immobilia. Vel potest dici q mobile capitur dupliciter Uno modo pro formali ratōne ꝓsiderandi. z sic nō est ꝓꝑia determinatio subiecti. sed potius differēria. vel supplens locū differentie. Alio mō accipitur loco passionis. et sic accipitur dupl'r Uno modo ꝓprie z limitate et sic ꝓuenit solū habentib⁹ q̃titatē. sicut sexto huius dicit Aresto. et sic est ꝓꝑia determinatio corꝑis. Alio mō capit cōiter ꝑm q etiā ꝓuenit alijs reb⁹. z sic pluries vtit Aresto. hoc noie mobile. ꝑm q ꝓt obiecta mouent potētias. z sic mobile nō est ꝓꝑia determinatio corꝑis. sz entis. q entia nō corꝑora mouētur. potētie eñ nō sunt corꝑora. z tamen mouent ab obiectis

Quare corꝑus mobile non potest esse subiectū libri phisicoꝝ Dōm q hoc ideo est. q subiectū alicuius scientie debet esse notorie presuppositū in tali scia. sed corꝑus mobile non est hmōi. sz ens mobile. Dicebant eñ antiqui z precipue Democritus indiuisibilia esse mobilia. sed manifestum est q indiuisibilia non sunt corꝑora. z tamen sunt entia. ideo mobilitas de ente est nota z non de corꝑore. Etiam sexto phisicorum ꝓbat Arestoteles omne corꝑus esse mobile. et quodāmodo demonstratur corꝑus mobile esse. Secundo illud eñ dz assignari subiectū alicuius scientie. quod non exceditur a passione principaliter in scientia considerata. sed corꝑus excedit̃ur a mobilitate. quia etiam accidentia separata a subiectis sunt ꝓprie mobilia. sicut clare ptz in sacramento altaris. vbi quantitas mouetur cum speciebus sacramentalibus. Tercio materia est per se mobilis motu generatiōis. sed materia non est corꝑus. ergo non potest adequatum subiectum considerationis naturalis (que est principalius de mobilitate tanq̃ de passione) esse corꝑus mobile

Arestoteles sexto phisicorū ꝓbat passionē ineē subiecto. ergo nō ꝓbat subiectum esse Dicēdum q q̃uis Arestoteles principaliter ꝓbat passionem mobilitatis inesse corꝑori. ex illa tamē ꝓbatione etiam consequenter ꝓbabit̃ subiectuz esse. z hoc ideo. quia formalis z specifica ratio subiecti sumit̃ ex formali ratione ꝓsiderandi. Et simile esset si aliquis ꝓbaret rudibile de asino. z rudibile poneret̃ pro dꝛna ipsius asini. ille etiā ꝓbaret asinū esse. q esse asini est ex sua differentia. sicut etiā esse cuiusliber speciei

Hoc est subiectum in aliqua scientia cuius principia in tali scientia inquirunt. sed ꝓncipia corꝑoris mobilis inquirūtur in hac scientia. que st̃ materia z forma. Dōm q non oportet hoc esse subiectū attributionis alicuius scie cuius ꝓncipia in tali scientia inuestigantur. sed bene sequitur q est ꝓncipaliter ꝓsideratuz sicut ꝑz in libris metaphisice. in q̃b⁹ Aresto. inq̃rit de ꝓncipijs substātie. z tū substātia nō est subiectū metaphisice. sed ens inq̃tum ens

Si ens mobile esset subiectū sequetur q ista scientia esset subalternata metaphisice. q cōtrahit subiectū metaphisice. z hoc est argumentū Egidij de roma Dōm q ad subalternatōem non sufficit quecūq; ꝓtractio. sed requiritur q sit ꝓtractio extranea que hic non est. quia nihil subterfugit rationē entis. Aliud eñ est quando qualitas ꝓtrahit q̃titatez. sicut fit in ꝑspectiua. vbi linea ꝓtrahitur ad visuale. z i musica vbi numerus ꝓtrahitur per sonū. non eñ dubiū est quin sonus sit extrinsecus numero z visuale extrinsecum lineē. Etiā requirit q subalternata scia non habeat ꝓꝑia ꝓncipia. qd est simpliciter falsum de phisica.

Querit Utr ens quiescibile possz esse subiectuz. et arguit q sic. qz natura est pncipiū motus z qtis. g. Dom q quiescibile nō ꝑgnoscit nisi in ordine ad mobile. cū ergo quies sit puatio mot' sic cognoscit et motu ex mobili. g natura est magis pncipiū mobilitatis q̄ qtis. Et natura siue ens naturale nō ponit, p subiecto ꝓter equocationem iportatā in illa dcone naturale de q̄ sup dcm ē.

Arguit. si ens mobile eēt subiectū libri phisicoruz. tūc erit idez subiectū libri de celo z mūdo z libri phisicoruz. cū sint subiecta eiusdē cōitatis. qd est incōueniens Dōz q ens mobile ad vbi. ꝑsiderat dupl'r Uno' q̄ ad supposita. z sic pt dici q st eq cōia. qz tot sunt entia, ppe mobilia. q̄t sunt entia mobilia ad vbi z eē. Alio' accipiunt ꝗz formales rōes ꝑsiderādi. z tūc subiectū libri phisicoz est communius. Et sic esset si omne corpus esset coloratum. tunc scientia de corpore z corpore colorato erent eiusdē cōitat' quo ad supposita. tū scientia de corpore esset cōior q̄ de corpe colorato. qz scia de corpe pt tractare de qbusdā passionibus corpis. sed scia de corpore colorato tractaret solū de passiōib corpis ꝗz q co

Arguit nulluz subiectū est qd ꝑplexuz (lorat uz ꝗz ens mobile est hmōi g zc. Dom q mobile capit duplicite. vno' vt ꝗcat passionē ent' mobilis z sic facit cū ente ꝑplexionē. z sic nō capit hic. Alio' capit. put dt formalez rōez ꝑsiderandi z sic nō ꝗcat ꝑplexionē cū eo mō nō distinguit ab eo cui addit. Rō q̄re subiectuz nō erit ꝑplexuz ē. qz subiectū scie necārio hebit diffinitiōez per quā demōstrat sibi passio ineē. ꝗz diffinitio quid reī ē solum incōplexi. qz diffinitio dt essentiā rei. iā plures res distincte nō hnt vnā eēntiaz. Etiā ꝗm Aresto. pmo posteriorz. scia capit vnitatez a subiecto. si ergo subiectum nō est vnū incōplexuz. ꝗz ꝑplexuz. ergo nō erit vna scia.

Qr Utr dñs alberrus sit isti opinioni cotrari' scz q ens mobile sit subiectū. Dōz q nō. qz qñ dominus alber' ponit corp' mobile eē subiectum tūc nō vult excludere ens mobile. ꝗz corp' dimēsionabile. qz ꝗ corp' spectat ad mathematicū. Corpus cm hz dimēsiones. ꝗm q hz ordinez ad q̄titatē. ꝗz q̄titas spectat ad mathematicū. g erit corp' dimēsionatuz. Qd pz ex ꝑmēto suo sexto meta. vbi dt aresto. q phisica speculat passiones entis mobilis p pncipia vbi ꝑmentum dñi alberti nō mutat ens mobile in corpus mobile. g nō excludit ens mobile. ꝗz corp' dimēsionatuz

Ar Scia dz denoiari a subiecto. ꝗz ista nō est hmōi. g ens mobile nō est subiectuz. Minor. pbat. qz vocat de phisico auditu Dom q nos ꝗm ꝑsuetuz modū denoiandi denoiamus istā sciam phisicoruz a phisis qd est idez qd natura. vnde dz liber phisicor. i. rnticū naturaliū siue mobiliū qd idē est. Ulp. tū q liber ꝑsens a poriby vocabat de phisico auditu. hoc fuit ꝓpt duas causas. pma. qz ista scia est de cōiby pncipijs q̄ solo auditu z nō experientia pcipiuntur. Scda qa tradit' est ab aresto. vocaliter z nō in scripto. illa aū q̄ voce tradunt audiunt. Et tūc ad argumētū dom q denoiatō fit a notiori nobis. qz g ille modus tradēdi sciaz fuit cōmunior apd antiqs. io pñs liber ab eis denoiat de phi

Qr Querit. vtr idē sit q̄rere de causis (sico auditu libri z de causis scie libri. Dom q nō qz diuersor effectuum diuerse sunt cause. qz g liber est alī' effectus q̄ scientia. g hnt alias cās. Respondendū est g ad questionem q cause libri sunt quatuor. s. cā materialis. z est papirus. forma libri est q̄drāgulatio. efficiens est factor libri. finalis est pecunia. vel vsus libri. Sz cāe scie libri, p

prie loquendo soluz sunt' tres scz materialis efficiens et finalis. extendendo tū forma ad ꝑditiones forme sic scientia impropie hz cām formalē. De primo sciendum. q̄ scia hz cām efficientem duplicē. s. pncipalē z instrumētalez. pncipalis est intellectus agēs illius q̄ acquirit sciam p doctrinā vel inuentōem. sed instrumētalis est informator q̄ aliuz instruit. De cā materiali distinguēdū est ꝗz triplicē materiā. s. ex qua. que est ex qua cū alio aliqd fit z talē nō hz scia cū sit qualitas imaterialis. Alia ē circa quā. z illā hz scia z est eius subiectū Tercia est in q̄. que est subiectū alicuius forme siue substātialis siue accētalis z illā hz etiaz scia. qz sic aia est materia scientie. et sic aia pt esse materia in qua. z circa quā. vt ptz in libro de aia. ꝗz nō ex qua. cū ex ea nihil materiale ꝑstituat

Qr Qualis sit ista diuisio materie. Dom q analogi in sua analogata. qz pmo dz de materia ex qua. que plus est in potentia in ordine ad formaz. q̄ materia alijs modis accepta. cuz sit in potentia simpl'r. s. ad formam substantialez. que dat esse simpliciter Deinde de materia in qua que est in potētia ad formam accētalē. z tercio de materia circa quā. que tamē est pfectior alijs duabz cū sit actualior. Ūñ etiaz ꝑcedit pt q ens in actu simpliciter z pfectissimū quale est de' pt esse materia circa quā. qz ipsius scie theologice ds est subiectuz. ꝗz nullo modo materia ex qua aut in qua. cū nō sit ꝑs rei. aut subiectū alicuius accidentis. Et iō ꝗz dignitatez istaz acceptōnuz materia circa quā est pmū mēbrū. deinde materia in qua. z vltimū ex qua. qz tū nomen materie sumit ex rōne potentie. ideo simpl'r materia ex qua ponitur pmū mēbrū inter acceptōes meterie De fine sciendū q duplex est finis. s. intrinsecus z extrinsecus Intrinsecus est ꝑgnitio subiecti. extrinsec' est duplex. s. proximus z vltimus. primus est cognitio obiecti in aliqua scia in lumine naturali. vltimus est ꝑgnitio dei. in qua ꝑgnitione ꝑsistit. beatitudo hoīs. Sz scia pprie non habet cām formalē cuz sit met forma. qz si sic tunc esset, pcessus in infinitū. Scdo qz forme est p se esse sed nullū esse ꝑstituitur p aliud esse ergo forma nō pōt per formam constitui.

Ar Scia hz formā tractat' z formā tractādi. ergo habet formā Dom negādo ꝑñaz qz arguit a dicto ꝗm qd ad dictū simpl'r. qz habere formā, tractatus z tractandi est solū habere ꝑditiones forme. Sūt autē due ꝑditōes forme. prima est rez in esse ꝑstituere. scda ē vnā rez ab alia distinguere. q̄ inueniunt ln scia p siltudinem ex qbz scia p siltudinem dz habere formā Est ein aliqd in scia qd ipaz ꝑstituit in eē sicē capl'a tractat' z p tiales libri totius libri. z ex illis dz scia habere formam tractatus q̄ in diuisione ꝑsistit. Alia est cōditio distinguere vnā sciam ab alia. et illa fit p formā tractandi per quā vna scia ab alia distinguit. z ille modus est duplex primus est accidentalis et cōsistit in exemplor positōe qz exempla ponimus nō vt ita sint ꝗz vt sentiāt addiscētes. Alius est essentialis et triplex. s. diffinitiuus diuisiuus et demōstratiuus. qui eorresponderet tribus operationib intellectus. z q̄ꝗs exp̄resse nō ponātur demōstrationes in libris. tū implicite. et hoc iō qz ponūtur diffinitiones z possiōes subiecti q̄ sunt pncipia demōstratōis

Incipit liber primus Aresto. stragerite filij Nichomaci de auditu phisico q̄ determinat de pncipijs subiecti qd est ens mobile in ꝑmuni

Primus liber

vonia quidē

intelligere ⁊ scire ꝓtingit circa oēs scias. q̄ꝫ st̄ ꝑncipia aut cāe aut elemēta. ex hoꝫ ꝓgnitōe. Tūc eim ꝓgiscere arbitramur. vnūqd̄ q̄ꝫ. cū cās ꝑmas ⁊ ꝑma ꝑncipia ꝓgiscimꝰ ⁊ vsq̄ꝫ ad elemēta Maifestū q̄dē q̄t ⁊ q̄ st̄ circa ꝑncipia scie. q̄ de naꝫa est ꝑus determiare tēptandū

Querit Que sit rō ordis istiꝰ libri phisicorū ad alios libros phie naturalis. Dōm q̄rō ordis sumit ex pheio in q̄ Aresto. dr q̄ in phia naturali pcedendū est a cōioribꝫ ad minꝰ cōia, sed ens mobile incō tractū de q̄ determiat in libro phicoꝫ est cōius q̄ ens mobile ꝓtractū de q̄ determiat in posteriorib̄ libris. q̄ iste liber pcedit alios libros. Et diuidit in phemiū ⁊ tractatū Tractatꝰ diuidit in octo libros ꝓtiales. in q̄ꝫ ꝑmo determinat de ꝑncipijs ꝓstitutōis ⁊ trāsmutatōis rerꝫ naturaliuꝫ. ꝑncipia ãt trāsmutatōis st̄ materia forma ⁊ ꝑuatio. sz ꝑncipia ꝓstitutōis st̄ materia ⁊ forma. In 2° libro determinat de ꝑncipijs scie natural. s. de q̄tuor cauſ. q̄bꝫ effectus naturales oñdunt ipsis rebꝫ naturalibꝫ in ee. In 3° deciat de passionib̄ entis mobil intrilecis. s. motu et infinito. q̄ da ꝓuertūt cū ente mobili fm q̄ hmōi dicūt intrisece In q̄rto de passionib̄ extrisecis entis mobil. s. de loco vacuo et tpe. In q̄nto de diuisiōe entis mobil in ꝓtes subiectias ⁊ de vnitate ⁊ ꝓrietate motuū. In sexto deciat de diuisione motꝰ in ꝓtes q̄titatias. In septio dr. q̄ deueniendū est ad vnū ꝑmū motorē. In octauo oñdit q̄s sit ꝑmꝰ motus ⁊ ꝑmꝰ motor. ⁊ de ꝓprietatib̄ eorūdē. Ex q̄ patz q̄ sp duo libri hnt ad inuicē ꝓnectionē. q̄ duo ꝑmi determinãt de ꝑncipijs. terciꝰ ⁊ q̄rtꝰ de passionib̄. q̄ntꝰ ⁊ sextꝰ de diuisiōe motꝰ: septimꝰ ⁊ octauꝰ de motoribꝫ ⁊ mobilib̄. Et ut phemio Arꝫ. ponit duas ꝓclōes. q̄ꝫ ꝑma ē

Pria conclusio phi

In phia naturali pcedendū est ex ꝑncipijs cauſ ⁊ elemētis ad ꝑncipiata cāta ⁊ elemētata. Ex pbat sic. q̄ in oī scia cui st̄ ꝑncipia aut cāe aut elemēta ꝓtingit scire et intelligere ex hoꝫ ꝓgnitōne. sz in phia naturali st̄ ꝑncipia cāe ⁊ elemēta. q̄ ꝓtingit scire ⁊ intelligere ex hoꝫ cognitōe. Maiorē. pbat ex cōi hoim opione existimatōe et fama. q̄ tūc vnūqd̄ q̄ꝫ arbitramur ꝓgnoscere cū ꝓgnoscimꝰ ꝑmas cās ꝑncipia vsq̄ꝫ ad elemēta.

Ar phemiū solet tria facere cōit. s. reddere auditores benuolos attētos ⁊ dociles. sz h nō fit h. Dōm q̄ꝫ uis illa nō fiāt explicite tū implicite. In h eim q̄ ponunt due ꝓclusiones reddūt auditores dociles. q̄ ex h dr ordo pcedēdi in scia. q̄ eim ordinē dicūtur faciliter addisci pñt. Reddunt etiā benuoli p hoc quod dr de natura est determinādū. iam multū vtile est scire naturas ⁊ ꝓprietates earundē. Etiā reddunt attēti p hoc q̄d dicit temptandū. in q̄ tangit difficultas istius scie.

Ar Cōtra rōes ista dicēt. Maior istiꝰ rōis ē supflua q̄ in ea ponunt plres dcōes idē pcantes. s. ꝑncipia cē ⁊ elemēta Dōm q̄ iste dcōes accipiunt duplr. vnoꝰ q̄ꝫ tū ad id cui nō imponit. ⁊ sic hnt se sicut supius ⁊ inferiꝰ. q̄a ꝑnꝰ est genꝰ cē cū sit aliq̄d ꝑnꝰ q̄d nō est cā. sicut terminꝰ a q̄ in motu. addit eim cā sup ꝑnciū influxū. deinde est aliq̄ cā q̄ nō est elemētū sicut cā efficiēs. Altioꝰ accipiūt q̄ntū ad id a q̄ nō imponit. ⁊ sic habēt diuersitatē ad inuicē. q̄ tūc ꝑnꝰ pt cām efficiētē tm cā pt cām finalē ⁊ formalē. elemētū pt cām materialem Rō ē. q̄ h nō ꝑnꝰ iponit a q̄dā ordie pcedēdi in alterū tal ãt ordo ꝓueit magis efficiēti. q̄ efficiēs ē ꝑncipiū vñ motꝰ. Cā iponit a cāndo. dr eim cā a q̄ res depēdet. res ãt dupl ab aliq̄ depēdet. s. in fieri. ⁊ sic ē cā final. Altioꝰ in fcō ee. ⁊ sic depēdet a forma. q̄ nulla res fieret ab efficiēte nisi moueret efficiēs a fine. ee ãt rei sumit a forma ⁊ sic in ꝑma ꝓpōe p cām intelligūt duc cāe. p ꝑncipiū intelligit cā efficiēs. p elemētū ãt intelligit cā material. Et h pz ex tribꝫ. q̄ sic elementū est vltimū in resolutiōe. ita materia ē vltimū in cognitōe. q̄ ꝓgiscit p forma. Etiaz elemētū est ꝑncipiū matiale q̄d etiā ꝓueit matie. Tercō pz ex noie. q̄ elementū dr q̄st ylimentū. ⁊ ylē est materia ꝑma. ⁊ sic cōueniēret fcak cā materia is p elementū.

Ar Utꝫ ꝓmitator exponat sic istos tmios. Dōm q̄ nō sz scūs Tho. Cōmentator eim itelligit p ꝑnꝰ cām efficientē. ⁊ p h nō cā itelligit finalē tm. ꝓt vnā regulā topicā. q̄ analogū p se positū stabit p fcato famosiori. sz in secō hꝰ dr q̄ finis ē cā ꝑncipaliori. p elemētū intelligit cām formalē ⁊ materiale. et h sumit ex q̄nto meta. vbi diffinit elemētū Elemētū est ex q̄ fit aliq̄d ꝑmo in exīte idiuisibili spē in aliā spēz q̄ q̄dem diffio fm eū et iā cē formali ꝓueit. Sz ē dōm q̄ istd incōueniēt dr. q̄ diffio elemēti nō ꝓueit fore q̄ fora nō ē id ex q̄ fit aliq̄d. cū ex dicat circūstantiā cāe materialis.

Ar Ar. vtꝫ matia ꝑma possz dici elemētū. Dōm q̄ elemētū capit duplr. Primoꝰ p illo q̄d ē vltimū in resolutione. tūc etiā materia ꝑma ē elemētū. sic ꝑmo huiꝰ dr Si q̄d corrūpit in h abibit vltimū. Altioꝰ capit elementū p vltio hnte spēm sic. v. meta. diffinit. ⁊ sic matia nō est elemētū. q̄ materia capta fm suā naturā nō hz spēm. i. cōpletū ee specificū. ⁊ iō q̄tuor elemēta dicunt h mō elemēta

Ar Quare dr ī ista maiore in oī scia q̄ꝫ st̄ ꝑncipia Dōm q̄ rō ē. q̄ aliq̄ ē scia in q̄ nō pcedit ex veris ꝑncipijs. sz ex q̄busdā ꝓbabilib̄ q̄ pcedit q̄b vtit loco

Ar Ar. q̄re ponit istas ꝓticulas disiūctie (ꝓcipioꝫ in maiore. Dōm q̄ h ē ad denotādū q̄ q̄dā est scia q̄ p vnā cām pcedit. sic mathema. Aliq̄ p tria gña cāꝫ sicz metha. Aliq̄ p q̄tuor. sic phica Quare ãt mathēa p vnā tm pcedit h ē iō. q̄ mathēa abstrahit a materia sensibili ⁊ motu. ⁊ q̄ abstrahit ab efficiēte. q̄d ē ꝑcipiū motꝰ et p ꝓnā a fine ꝓt quē fit motꝰ Finis ei sp ē aliq̄d intētū ab efficiēte. vñ pz q̄ mathe. solū ꝓsiderat formalē cāz

Ar Ar. mathēatic ꝓsiderat formā. q̄ finē cū fora ⁊ finis coicidūt tm in rōe cālitatis dr ñt. q̄ cālitas forme accipit in ordie ad materiā quā actuat. cālitas finis accipitur p ꝓpatōez ad efficiēs q̄d mouet. Vñ forma pt capi duplr. vnoꝰ vt facit materiā esse in actu. ⁊ sic forma ꝓsiderat mate. Altioꝰ fm q̄ ē ꝑcipiū in intētōe mouētis ⁊ tminus in executōe opis. ⁊ sic formā ꝓsiderat phisicꝰ iō mathēa. ꝓsiderat formā in rōe forme ⁊ nō in rōne finis.

Ar Oīs scia ꝓsiderat ꝑnā. q̄ oīs scia ꝓsiderat cāz efficiētē. pbat. q̄ ꝑcipia st̄ cē efficiētes ꝓclonis Dōm q̄ duplex ē cā efficiēs q̄dā q̄ efficit ꝓgnitōz et sic ꝑnā demratōis st̄ bñ cē efficiētes ꝓclois. q̄ faciūt cognitōez ipsiꝰ ꝓclois Alia ē cā efficiēs q̄ efficit cē naꝫale rei. ⁊ de tali efficiēte loq̄mur h. talē ãt cāz efficientē nō ꝓsiderat mathematic Ar Ar mathēatica ē certissima scia. q̄ in mathe. ē ꝓsiderato finis. q̄ finis ē aliq̄d bonū ⁊ scia. Dōm q̄ in scia ꝓsiderat duplex finis. vnꝰ intrisecꝰ

q ē ꝛgnitō subiecti scie. ⁊ rē et; in mathe. ē finis. q ē certissima circa suū obiectū. Alius ē finis acq̃sit⁹ p motū q; ꝓprie de rōne finis est mouere agentē ⁊ q̃ sit terminꝰ actōis agentis ⁊ isto mō mathematicus non cōsiderat finem ex quo abstrahit a motu et agēte siue efficiente

Quare metaphisicus ꝓcedit p tres causas tm̄

Dōm q iō q; metaphisicus abstrahit a materia. sz q; subiectū meta. est ens inq̃tum ens. ergo illa q̃ ꝛcurrūt ad eē inq̃tuz hmōi hz meta. ꝛsiderare Esse ā̄t est a forma q; forma est q̃ dat esse Jtē eē, ꝓcedit ab efficiēte. q; cā efficiēs facit eē. ⁊ oē agēs agit eē, ꝓpter finē. ⁊ g̃ ꝛsiderās eē ꝛsiderat cās efficiētē eē ⁊ finez

Metaphisicus ꝛsiderat ens inq̃tuz ens. sz materia est ens. g̃ materia ꝛsiderat ab eo. Dōm q materia ꝛsiderat duplr. Uno⁰ in rōne materie ⁊ sic ꝛditio materie ē q̃ sit subiectū trāsmutatōis ⁊ motus. ⁊ sic meta. nō ꝛsiderat materiā. Alio⁰ inq̃tuz ē ꝑs entis. ⁊ sic meta. cōsiderat materiā. q; tm̄ materia nō est ꝑs entis inq̃tuz hmōi. q; tūc oē ens haberet materiā sz est ꝑs entis natural'. iō meta. soluz attributiue determiat de materia q; hz attributionem ad ens inq̃tum ens

Metaphisicus ꝛsiderat cām efficientē. g̃ ⁊ materiā. ꝛna, pbat. q; efficiēs est ꝓncipiū motꝰ. sed motus nō est sine materia Dōm q cā efficiēs ē duplex q̃dā ꝑticular; sicut ꝑticularia agētia dicunt cause efficiētes q. s. agūt ad ꝓductōem vnꝰ spēi tm̄ ⁊ sic est verum q cōsiderans talez cām efficientez etiam cōsiderat materiam et motum. Alia est causa efficiens q̃ sine motu agit. sicut deus ⁊ ꝛsiderās talez cām efficientem nō hz ꝛsiderare materiā. ⁊ sic facit metaphisicus.

Quare phus ꝓcedit p q̃tuor cās. Dōm q iō q; ens mobile est subiectuz phisice scie. sz mobiltas ē a materia. materia ein mouet ad formaz naturalit'. talis ā̄t motus ex materia ad formā est ab aliquo efficiente. efficiens aūt agit, ꝓpter finē. g̃ necessario, ꝓcedit p q̃tuor cās. ⁊ illud magis declarabit in secūdo huius Et q nō est aliq̃ scia tm̄ duas cās ꝛsiderās iō est. q; si sit aliqua scia ꝛsiderās materiā ⁊ formā hz ꝛsiderare oēs cās sicut phisicus. ⁊ scia cōsiderās formaz et finez hz cōsiderare efficientē. ⁊ scia cōsiderās formam et efficientem haber etiā cōsiderare finem

Queritur q̃re ꝛcludit copulatiue in rōne supradicta Dōm q iō q; phs ꝓcedit p oēs cās sic ꝓtēbit in 2⁰ hꝰ

Queritur q̃re dr in maiori ꝓpōe. oportz scire ⁊ itelligere. Dōm q iō. q; ē duplex cognitō ex ꝓncipijs causis et elemētis. s. diffinitia ⁊ demonstratiua Ad denotāduz g̃ q vtraq̃ cognitio est ex cauſ ⁊ elemētis. g̃ dr scire ⁊ intelligere. q; taz diffinitio daſ p ꝓncipia loq̃ndo de diffinitione ēntiali ⁊ intrinseca q̃ demōstratio. q; idē est q̃d ⁊ ꝓt q̃d. vt pz scdo posterior. Vel aliſ dōz. q; itelligere referſ ad ꝓncipia demrātōis q; illa, ꝑpe intelligunt per habitū ꝓncipior. q̃ dr intellectꝰ ⁊ scire referſ ad cōclusionē que, ꝑpescit. vt ꝓtz ꝓmo posterior.

Utr in phia naturali sit, ꝓcedēdū a ꝓncipijs cauſ ⁊ elemētis ad ꝓncipiata cāta ⁊ elemēta. Dōm q sic. q; in phia naturali tradit scia de naturalibus. sz oīs scia, ꝓcedit ex cansis ad causata Maior est Aresto. in scdo huiꝰ. Minor ꝓtz ex Aresto. ꝓmo posteriorum. vbi dicit q demōstratio q̃ gnat sciaz ē ex cāis ⁊c.

Arguit in naturali phia sepe, ꝓcedit ab effectu ad cām. ergo ⁊c. Dōm q duplex est, ꝓcessus in scientijs Unus est quo ad nos. q; scz ex notioribꝫ nobis est ⁊ tali vtimur in ꝓncipio. q̃ intellectus noster incipit aliq̃d cognoscere in scia. quia effectus est nobis notior. Alius est scientificus ⁊ ꝓm natura. ⁊ tali vtimur postq̃ aliqua sciaz a posteriori de scibili ad ꝓpti sumꝰ. q; postq̃ intellectus nr̄, ꝓcessit a cognitōe effectuū ad cognitōez cāꝝ q̃ ad nos. redit scialit a cognitōe ꝓncipior ad cognitōem effectuū. ⁊ d tali, ꝓcessu sciali loq̃t Arz. Sz arguit q ñ q; si sic nihil sciret nisi p resolutōem ad ꝓncipia ꝓma. q; ꝓma ꝓncipia etiā st' cāe. g̃ si cē sunt ꝛgnoscēde ⁊ erūt ꝓncipia ꝓma ꝛgnoscēda Dōz q ē duplex ꝛgnitio. q̃dā ē perfectissima ⁊ illa fit p resolutōez ad ꝓncipia ꝓma. s. ad metaphisicalia q̃ st' ꝓncipia ad q̃ oīa alia reducunt Alia est ꝛgnitio q̃ habet in gne suo. ⁊ sic nō oz fieri resolutiōez ad ꝓncipia ꝓma. sz sufficiūt, ꝓria ꝓncipia. vez tū est q et iā ꝓncipia ꝓma ingrediunt quācūq̃ demrātionē ꝓtualit'

Arguit ipossibile est cās rez ꝛgnoscere g̃ male dr q ꝓcedēdū est a causis Dōm q duplices st; cause. s. extra genꝰ et ī gne. Ad ꝛgnitōez g̃ alicꝰ rei sufficit ꝛgnitio cāꝝ in gne fm actū. ⁊ extra genus ꝓtualiter fm q ī cludunt in ꝓximis causis. ⁊ hoc est intelligendū de causis p se. Sic sufficit de ꝓma cā (q̃ est deus) habere ꝛgnitōem ꝓtualez in q̃tuz eiꝰ ꝓtus in scdis causis ꝛtinetur Nō ei oportz cognoscere cās p accns alicꝰ effectꝰ. q; tales sunt infinite. sed infinitū est nobis ignotuz

In quo gne cause, ꝓcedit a ꝓncipijs cauſ ⁊ elemētis ad ꝓncipiata cāta et elemēta q; q; ꝓcedere ex ꝓncipijs causis ⁊ elemētis ꝛplexis est ꝓcea ꝓmissis ad ꝛclusionē. iō illo⁰ q̃ ꝓcedit a ꝓmissis ad cōclusiones. etiā ꝓcedit ex ꝓncipijs ⁊ causis. Sūt aūt ꝓncipia siue ꝓmisse cause in duplici gne cāe. s. materiale ⁊ efficientis Sūt em̄ in ꝓmissis extremitates ⁊ vnū mediū grā extremitatū ꝓmisse sunt cā materiale ꝛclusiōis. grā medij st' cā efficiēs ꝛclusiōis. ⁊ h̄ maxie pz i syllo demōstratiuo q; syllogismꝰ demonstratiuꝰ hz mediū q̃d est diffinitio, sz diffinitō ꝛtinet in se ꝓncipia subiecti. q̃ st' cā effectiua illius ꝛclusionis. ⁊ illoz q̃ in ꝛclusione ponūt.

Arguit. oīs cognitio fit p aliquā silitudinē sz aliq̃ cause nō hñt silitudinē cuz effectib⁹. g̃ ⁊c. Minor, pbat de cā vlt. sicut de celo. q̃d est cā hoim. vt dr 2⁰ huiꝰ Sol et hō gnant hoiez. Dōm q duplex est silitudo. s. sz spēz nature. ⁊ talis inuenit in cā vniuoca effectiua et suo effectu. Et dr cā vniuoca q̃ est cā aliq̃z sub vna spē ꝛtētorū. sicut hō gnat hoiez. Alia est silitudo ꝓportōis ⁊ talē in cā equoca cū suo effectu ⁊ vocat silitudo ꝓtualē ex q̃ effectus existit in tali cā ꝓtualiter tm̄. Et addit in textu vsq̃ ad elemēta, ꝓter duas cās. ꝓma, ꝓt applicatōem cāꝝ ad effectū. nō em̄ sufficit q̃litercūq̃ cognoscere cās sz oportet cās ꝛgnoscere cū applicatōe ad ad effectuz Scda q; materia vltimo cognoscitur. ⁊ cognoscit per formā ⁊ forma introducit ī materiā ab efficiēte, ꝓt finē.

Innata autem est ex notioribus nobis via et certioribus in certiora nature ⁊ notiora. nō em̄ eadem nobis nota. et simplicit' Uñ quidē necesse fm modū hunc procedere ex in certioribus nature. nobis autem certioribus in certiora nature et notiora. Sunt autem primuz nobis manifesta ⁊ certa confusa magis Poste

rius ãt ex his fiũt nota elementa. ⁊ ꝓncipia di
uidẽtibus hec Unde ex vniuersalib⁹ ad singu
laria oportet ꝓcedere Totũ eñ ꝑm sensuz no/
tius est. vl'e totũ qõdã est. Multa eñ ꝓhen/
dit vt ꝑtes vl'e Sustinẽt ãt idẽ hoc quodãmõ
⁊ noia ad rõez. Totũ eñ quodãmõ ⁊ indistin
cte ꝓcat. vt puto circulus. Diffinitio ãt ipi⁹ di
uidit in singularia Et pueri ꝓmũ appellãt om
nes viros patres ⁊ matres feminas: Posteri
us aũt determinãt horum vnumquodq;

Hic arestotelis intẽdit ponere sẽdam ꝓclusionẽ hu/
ius ꝓhemij Et est ista in ꝓbia naturali, ꝓcedendũ est a
ꝓncipijs magis vl'ib⁹ ad min⁹ vl'ia Que ꝓclusio sic pro
bat. q; innata est nobis via ꝓcedendi a certiorib⁹ ⁊ noti
orib⁹ nobis ad minus nota nobis. ⁊ nota nature. ſz vl'ia
et ꝓfusa nobis sunt magis certa. ergo ⁊c. Maiorẽ decla
rat ꝑ vnã ꝓõem positã in textu. q; nõ eadẽ sunt nobis
nota ⁊ simpl'r. i. natura. ſz illa que st⁹ simpl'r notiora sunt
minus vl'ia q; magis sunt in actu. Minorez. ꝓbat trib⁹
signis. Primũ sumit a toto integrali sensibili ⁊ ẽ sicut se
hz totũ integrale ad sensum. ita totũ vl'e intelligibile ad
intellectuz. ſz totũ integ̃le sensibile est noti⁹ ꝑm sensuz. g̃
totũ vl'e est notius ꝑm intellectũ. q; ꝑus cognoscum⁹ to
tuz sensibile q̃ eius ꝑtes sicut domũ ꝑus ꝓgnoscimus
q̃ singulas eius ꝑtes. ſz totũ vl'e est cõius q̃ sua singula
ria. g̃ est ꝑus notũ. Secõm signũ sumit a toto integrali
diffinibili. ⁊ est illud sicut se hz totũ diffinibile ad suas p
tes ita se hz totũ vl'e ad suas ꝑtes. ſz totũ diffinibile. i.
diffinituz est ꝑus notuz q̃ sue ꝑtes diffiniẽtes. ⁊ hoc no
ticia ꝓfusa. g̃ totũ vl'e est ꝑus notuz q̃ sue ꝑtes. ꝛ noti
cia ꝓfusa. q; ꝓgnitõe determinata ⁊ ꝓfcã ncẽe est ꝑius
cognoscere diffinitõez q̃ est cã noticie ꝓfcẽ ipius diffini/
ti. Terciũ signũ est. sicut se hz cõe sensibile ad sensuz. ita
se hz cõe ĩtelligibile ad intellectũ. ſz cõius sensibile ẽ nori
us ꝑm sensuz. g̃ cõius intelligibile est magis notuz ꝑm
intellectuz ⁊ hoc est vl'e magis. ergo ⁊c. Minor. ꝓbat. q;
pueri ꝑmo cognoscũt oẽs ꝑticulares viros sub aliq̃ cõi
rõe. s. ꝑris. ⁊ oẽs feias sub rõne matr⁹. Et q̃uis aristo.
nõ exemplicet de loco. tñ ꝑt bene fieri q; aliqs ꝑmo a re
moto ꝓgnoscit aliqd ꝑticulare sub cõi rõne corꝑis deiñ
sub rõne aĩalis. deinde sub rõne hois. ⁊ tandẽ sub rõne
sortis. sic ꝑm textũ pueri etiã cognoscũt ꝓfuse viros ⁊ fe
mias. ⁊ postea determinãt vnũqd q̃. qd est ex⁹ de ꝑte

Que dicunt hic notiora nature ⁊ quare dicũt
sic Dõm q; nõ dicunt aliq̃ notiora naure q̃/
si natura talia cognoscat. ſz ꝑm naturã eorꝑ st⁹
sunt talia magis cognoscibilia. Illa eñ st⁹ natural'r pl⁹
cognoscibilia q̃ plus sunt in actu. ⁊ illa sunt minus vl'ia
q̃ min⁹ vl'ia sunt nature notiora. Exẽpli grã. aĩal ẽ ma/
gis cognoscibile quo ad nos q̃ hõ. q; est magis in potẽ
tia. ⁊ hõ est aliqd magis notũ quo ad naturã. q; pl⁹ in
actu cũ habeat vnã dr̃ãm actualẽ in sua diffinitõe. s. rõ/
nale. q̃ est dr̃ã hois ⁊ nõ aĩalis. Et rõ q̃re illa q̃ magis
sunt in actu sunt magis ꝑm se cognoscibilia sumit pri/
mo ex autoritate Aresto. ix. methaphisice. q̃ dr̃ q; vnuz
qdq̃ est cognoscibile ꝑm q; est in actu. Secõo oẽ obiectũ

potẽtie passiue hz mouere potẽtiã passiuã. ſz qd est ma
gis in actu plus ꝑt mouere. g̃ qd est magis in actu ma/
gis est cognoscibile. Et sil'r est de visibili. q; vnũqdq; ẽ
visibile ꝑm q; est plus luminosuz ⁊ ideo sol est maxie vi
sibilis ꝑm se hoc tñ nõ est verꝑ hz ordinẽ ad visuz nostrũ
q; visus noster ꝑt videre solem ⁊ eius radios. ſz h̃ visibile
magis videt a visu nrõ qd ẽ visui nrõ magis ꝓportionatũ

Que dñr notiora nobis. Dõm q; illa q̃ st⁹ ma
gis intellectui nostro ꝓportionata. ⁊ sunt illa q̃
ꝑtim st⁹ in actu. ⁊ ꝑtim in potẽtia Ex hoc em
q; sunt ꝑtim in actu hñt ꝓuenienti ã cũ intellectu nostro. q̃
est forma ⁊ naturalis potẽtia aĩe q̃ est actus corꝑis. sed
est in potẽtia ex hoc q; est creatus in vmbra intelligẽtie
quasi hatẽs defectũ intellectualitatis ꝑ ꝓpatiõez ad in
tellectuz substãtiaꝝ separataꝝ. ⁊ ex hoc sic ꝓcedit de potẽ
tia ad actũ. et ergo illa st⁹ notiora nostro intellectui q̃ ꝑ
tim sunt in potẽtia. Et dat sile de visu nostro. q; aliqua
sunt maxime visibilia ꝑm eorꝑ naturã q̃ tñ nõ sunt visi
bilia a visu nostro. sicut ẽ lumẽ solis Ulñ illa sunt nobis
maxime visibilia q̃ magis sunt ꝓportõnata visui nostro
et simile est de intellectu nostro

Que dicũtur in textu magis confusa Dõm q;
magis vl'ia et rõ est. q; vbicũq; ꝓtinẽtur mul
ta absq; ordine ibi est ꝓfusio. ſz genus in se col
ligit multa. ⁊ sic cõtinet multas spẽs absq; ordine taliũ
spẽꝝ. saltez in ordine ad genus. ergo genus debite voca
tur ꝓfusuz magis Cõmẽtator aũt aliter exponit ⁊ dr̃ cõ
fusa significare magis ꝓposita. ſz h̃ nõ bñ dr̃ q; rũc exista
ꝓclusione nõ haberet ordo libr⁹ ꝓꝑie naturalis. deter
minat eñ in libro phisicorꝑ de magis cõfusis sez vl'ibus
nõ aũt de magis ꝓpositis. immo vl'ia de qbus determi/
natur in isto libro sunt minus ꝓposita.

Utꝝ non eadez. i. nulla eadez sint nobis noti/
ora ⁊ nature. Dõm q; duplicia sunt intelligi/
bilia sez in materialia q̃ sunt substantie separe
et materialia sicut quidditates rerũ materialiũ. tunc dr̃
ꝓpando ĩmaterialia intelligibilia ad materialia rũc nl'a
eadez sunt nobis notiora ⁊ nature. q; imaterialia st⁹ na
ture notiora ⁊ nõ nobis. q; sunt magis in actu. ſz ꝓpan
do materialia intelligibilia ad inuicẽ. rũc eadez sunt no/
bis ⁊ nature notiora. Primũ ꝓbat sic. q; cũ ex intelligi/
bili ⁊ intellectu fiat vnũ ꝑm ꝓportõem. sicut dr̃ tercio de
aĩa. oportat intellectũ esse ꝓportionatũ ĩteligibili ⁊ eõ
tra Sil'r dupl'r ꝓtingit aliqd nõ habere ꝓportionẽ ad in
tellectũ. Primo mõ q; excedit ꝓportionẽ intellect⁹. ⁊ sic
imaterialia nõ ꝓportionant nostro intellectui. q; intellec
tus noster est ꝑtus in organica. cõuersa tũ ꝑ statu hut⁹
vite sup corꝑ⁹ ⁊ fantasmata. ⁊ iõ sua ꝓgnitõem accipit
ex fantasmatib⁹ Immaterialia ãt nõ pñt cadere sub fan
tasmatib⁹ Alio⁹ ꝓtingit aliqd deficere a ꝓportõe intelle
ctus ꝓꝑ defectũ eiꝰ qd ꝓgnoscit. q; est ens in potẽtia vel
ipfectũ sic q; nõ ꝑt mouere intellectũ Et q; imaterialia nõ
hñt ꝓportõem ad intellectũ nostꝝ. ꝓꝑ eorꝑ ꝓfectez. q̃uis
sint magis in actu. iõ sunt nature notiora et non nobis
Secũa ꝑs ꝓtz. q; in re materiali ꝓtingit inuenire actuali
tatez ex q̃ res est notior nature. i. ꝑm se cognoscibil'. ⁊ ni/
hilominꝰ cũ illa actualitate habere quãdã potẽtialita/
tez. ꝑm quã hz ꝓportiõez ad intellectũ nostꝝ. ⁊ sic videt
quedã materialia tam nobis q̃ nature notiora. sicut co
lores sunt nobis ⁊ nature notiores Sũt etiã q̃dã mate
rialia q̃ tã nature q̃ nob̃ sũt ignota sicut ẽ materia. pria
q̃ est de se ignota eẽ nob. q; deficit ab oi actualitate ſz se

Videtur q̃ prima ꝯclusio ꝓtradicat secde ꝯclusioni. qz pma dicit q̃ ꝑcedẽdum est ex ꝑncipijs. secda dr q̃ ex notioribus nobis. sed effectus nobis notiores st̃ z nõ ꝑncipia. Dom q̃ secda ꝯclusio limitat pmã. g̃ ponit in secdo ordine Est g̃ sensus ꝯclusiõis q̃ inter ꝑncipia de qb̃ dr pma ꝯclusio ꝑcedenduz est a notioribus nob. qz a cõioribꝫ ꝑncipijs ad minus cõia Et hoc fit in ista phia naturali. qz in libro phisicor q̃ est pmus ponũtur cõia ꝑncipia entis mobilis In libro de celo z mundo ponuntur principia entis mobilis cõtracta ad vbi. sic in philosophia naturali procedenduz est magis communibus ad minus communia.

Cõsusa st̃ pora nature. g̃ st̃ notiora nature. qz hoc est pus naturalr a quo nõ ꝯuertit ꝑña subsistendi. sz a ꝯfuso nõ ꝯuertit subsistẽdi ꝯña. g̃ ꝯfusa st̃ priora nature Dom q̃ duplex est ordo. s. ordo nature generationis qui sumit a natura. fm q̃ natura fcat materiaz. z isto⁰ vez est q̃ cõiora st̃ pora ordine nature. qz etiã in generatione naturali pus generat cõe q̃ ꝑtiũ. qz prius generat planta q̃ aial. vt pz in secdo de aia. z isto mõ ꝑcedit noster intellectus ordine nature. sed isto mõ non intelligit hic textus. Alius est ordo pfectionis fm quẽ ordinẽ forma dr natura. z sic pfectiora z magis in actu st̃ pora fm naturã. z ita dr hic q̃ aliq̃ st̃ pora ordi

Qr Utez vlia st̃ notiora singularib̃ (ne nature Dom q̃ vle z singulare dupl'r pñt ad invicez ꝯpari. vno⁰ in diversis generib̃ cognitionum scz in genere intellectiue cognitõis z sensitiue. z tũc singulare accipitur ꝑ singulari simplr qd̃ ꝯgnoscit ꝑ sensum. z vle accipit ꝑ vli qd̃ nõ est singulare indiuidualr et tũc est sensus questionis. vez vlia st̃ prius nota singularibus simplr dictis Alio⁰ ꝯpantur in vno genere cognitionis. s. intellectellectiue tm. z tũc non ꝑt singulare capi ꝑ singulari simplr dicto. qz hoc nõ cognoscit ꝑ intellectuz. sed accipit ꝑ singulari in respectu siue ꝑ illo qd̃ est minus vle Per hoc rñdet ad questionẽ q̃ ꝯpando pmo⁰ vle ad singularia tũc singulare est noti⁰ Rõ est. qz nobis por est cognitio sensitiua q̃ intellectiua. qz intellectiua cognitio orit ex sensitiua Et sic loqt Arest. primo posterior. vbi dr q̃ singularia st̃ nobis notiora Si aũt vle ꝯpat ad singulare in eodem genere cogniti onis. tũc vle capit dupl'r. vno⁰ formalr ꝑ intẽtione vlitatis. z sic est posterius notũ suis singularib⁰ cũ abstrahatur ab eis Exempli grã. ista intentio genus posterior est aial. z aial acceptũ in ordine ad secdam intetiõem est posterius hoie z asino Et ita loquit Aresto. in pmo de aia cũ dr. vle nihil est aut posterius suis singularib⁰ Alio⁰ accipit vle quo ad materiale. z sic est ite ꝯ distinguendũ. vel accipit fm viã ꝯpositõnis fm quã ꝑcedit ab impfecto ad pfectũ. z a ꝯfusis ad determiata. z tũc vlia nobis st̃ notiora z sic iste pñs textus intelligit. qz tũc vle magis ꝓportionat intellectui nostro q̃ singulare. Alio mõ accipitur singulare fm viã resolutiõis fm quã ꝑceditur a ꝯpositis ad simplicia resoluendo. s. res in suas causas vles. z sic vlia st̃ maxime difficilia. z sic metaphisicus tractat de vlib̃ Cui⁰ rõ est. qz intellect⁰ sic ꝯsiderãs vlia nõ stat in ꝯfusione vlitatis. sed oia inferiora resoluit in rõem vlis z in ꝑncipia vlia. scz in causas vles Et istud est quod dici solet q̃ ens pmo z vltimo est cognitum a nostro intellectu. qz ens est primo cognitum in via compositionis vbi ꝑceditur a ꝯfusis ad specialiora. z vltimo cognitũ fm viam resolutionis qz difficile est resoluere ista entia ꝑticularia in ꝑncipia entis cõis. sicut patz septimo metaphisice Et sic pz nõ esse verũ q̃ metaphisica sit difficillima solũ ex vlib̃ in causando. qz etiã hz difficultatẽ ex vlib̃ in ꝑdicando. q̃ sunt trãscendẽtia. qz q̃ꝯuis illa trãscendẽtia fm ꝯfusionem primo veniũt ad nr̃m intellectũ. tñ in via resolutõis sunt vltimo nota z difficilis cognitiõis. sicut dcm̃ est.

Ar Singlare est nobis magis notũ. ergo qd̃ est ꝓpinquius singulari erit nobis magis notũ. sz minus vle est ꝓpinqus singulari. g̃ est nobis mag⁄ notũ Dom q̃ pmo maior est distinguenda. dcm̃ minor fm q̃ duplex est singulare. Aliqd̃ cm̃ est singulare magis cõis scz hoc ens. hec substãtia. Alio mõ capitur ꝑ singulari minus cõis. vt hic hõ. Tunc dom. q̃ singulare magis cõis est nobis magis notũ q̃ singulare minus cõis. qd̃ est nobis minus notum. sicut patet in signo textus ꝑus dicto. Dcm̃ dom est ad minorẽ. q̃ q̃ꝯuis minus vle sit magis ꝓpinquũ singulari minus cõis. non tñ est ꝓpinquius singulari magis cõis. quod prius cognoscit a nobis Arguit igit argumentũ magis ꝓpositum q̃ oppositũ. qz si singulare magis cõmunis esset nobis prius notum z magis ꝓpinquũ cognitioni sensitiue. ergo magis cõe est ꝑus nobis notum cognitione intellectiua.

Ar Omnis potẽtia ꝑus cognoscit suũ obiectũ. sz obiectũ intellectus est quidditas rei materialr que ẽ aliqd̃ minus vle. ergo intellectus noster ꝑus cognoscit minus vle Dom q̃ q̃ditas rei materialis capitur dupl'r. Uno mõ fm specificã rõem q̃ditatis. z sic nõ ꝑus cognoscit ab intellectu nostro ꝓter ipfectionẽ nostri intellectus q̃ est potẽtialis. z sic magis cognoscit magis potẽtialia que sunt magis vlia Alio mõ accipit fm q̃ in inferioribꝫ q̃ditatiue includunt supiora. q̃ sunt de q̃ditatis rõne. sicut in hoie includunt substãtia. corpus. corpus mixtũ z. Et illo mõ primo intelligitur q̃ditas. ergo nõ oportet q̃ q̃ditas fm rõem ꝓriam z specificã q̃ditatis pmo cognoscat. quia tunc vle minus pmo cognosceretur quod est falsum.

Ar Species intelligibil' existens apud intellectũ est spẽs intelligibilis q̃ditatis siue spẽi specialissime. ergo nõ potest repsentare nisi spẽm specialissimã Dom q̃ q̃ꝯuis spẽs intelligibilis spẽi specialissime sit apud intellectũ. tñ per illam non repsentat primo spẽs spẽalissima apud intellectũ nostrũ. sz magis vle. quod qz nõ est alterum a q̃ditate. sed inclusum in ea. ergo z sit' repsentat in q̃ditate Et si q̃ratur. q̃re quidditas nõ primo repsentat per spẽm intelligibilẽ. cum tñ spẽs intelligibilis sit similitudo q̃ditatis Dom q̃ hoc ꝑuenit ex impfectione nostri intellectus. Ex quo cm̃ intellectus nr̃ ex se est in potentia. sic intelligit pmo in q̃ditate magis potẽtiale. et dcm̃ ꝑcedit ad magis actualia. scz ad minus vlia. Et hoc aliter est in intellectu angelico. ex quo cm̃ ille intellectus est pfectus. ergo ꝑ spẽm intelligibilẽ ꝯcreatam pmo intelligit naturam specificam

De principijs rerum naturalium fm Democritum

Ecesse autẽ est aut vnũ esse principiũ aut plura. Et si vnũ aut immobile. sicut dicunt permenides et mellissus. aut mobile sicut phisici. Hij quidẽ aerem dicentes esse Alij vero aquam primum principiũ. Si autẽ

Liber Primus

plura. aut finita aut infinita Et si finita. plura aut vno. aut duo. aut tria. aut quatuor. aut fm aliū aliquē numerū Et si infinita. aut sic sicut dixit democritus genus vnū figura aut ꝛ spē diuīa. aut etiam econtrario.

Postq̃ phs posuit phemium huius libri. ꝓsequitur ponit partē executiuā Et in primo libro determinatur de principijs rerū naturaliū Et diuiditur in duas ptes In pma determinat de principijs fm opinionē aliorū Secdo ponit veritatem ꝛ opinionē ꝓpriam ibi (Oīs igitur contraria) Prima ps diuiditur in duas ptes In pma recitat opinionē ātiquorū de principijs Secdo ip̃robat eas ibi (Principiū aut maxime notū) Primo ponit vnam sufficientiā opinionū antiq̃rū Et est phorū opinantiū de principijs q̃r alij ponūt vnum principiū aliqui plura Si primū vel ponūt hoc vnū mobile vel immobile Si secdm vel ponūt hoc esse finitum. ꝛ sic est permenides. qui cōsiderabat rōem entis fm rōnem forme que finit materiam. ꝛ sic habet rōnem finiti. vel ponūt hoc vnum immobile infinitum ꝛ sic est Mellissus qui considerabat materiam rerum in qua inuenitur infinitū Vel ponūt hoc vnū mobile hoc est quadrupliciter. qz aliqui ponebant hoc vnum esse aquam sicut thales. Aliqui ponūt hoc vnum esse aerem sicut dyogenes. Alij ignem sicut Eraclitus Alij posuerūt medium. s. vaporē Sed nullus posuit terram ꝓpter eius grossitiem. qz magis apparet q̃ terra sit principiatum q̃ principium. Alij ponebant plura. ꝛ hoc dupl'r. vel ponebant plura finita vel infinita Si primum sic sunt diuersificati. qz aliqui ponebāt duo fm apparentiam. s. permenides qui posuit terram ꝛ ignem. esse principiū rerum in estate ꝛ terram in hyeme fm apparentiam Aliqui ponebāt tria. sicut Aresto teles ꝛ Plato duo ex pte materie. s. magnū ꝛ paruum Et vnum ex pte forme. s. ydeam Aliqui ponebāt quatuor. s. empedocles qui dicit q̃ quatuor elemēta st̃ principia rerum naturaliū. ꝛ ꝓiungit principia formalia quatuor elementis. s. litem ꝛ amicitiam ꝛ sic st̃ sex Vel ponuntur plura principia ꝛ infinita. hoc est dupliciter vel illa principia st̃ vnius rōnis drā figura positione ꝛ ordine ꝛ sic est opinio democriti Vel diuersaꝫ specierum et sic est opinio anaxagore. qz democritus posuit infinita corpa athomalia vnius nature fm substantiaz ꝛ vt saluaret diuersitatē in reb' dixit talia corpora athomalia differre ad inuicem accidentaliter. ꝛ hoc quo ad tria Primo quo ad figurā. qz dixit aliqua recta aliqua curua aliqua quadrangularia. ꝛ sic ex corporibus athomalibus triangularibus fieret alia ꝓpositio q̃ est ex rectis ꝛ curuis. Secundo dicebat ea differre ordine. qz dicebat aliqua ē pora ꝛ aliqua posteriora Tercio positione. s. fm ante ꝛ retro. sursum ꝛ deorsuz Sz anaxagoras posuit infinitas partes diuersarum spēꝫ. scz ptes ossiū et carnium infinitas. de quibus manifestum est q̃ ille ptes sunt diuersarum specierum

Sufficiēa ptior opinionū de pri

Aresto teles non ponit opinionem anaxagore. ergo male hic narratur. Dōm q̃ ēius non ponit opinionē anaxagore sub ꝓpria forma nec nomen eius tamen comprehendit eam in textu p hoc quod dr (aut ꝓtraria) qz opinio eius est opposita opinioni democriti

Quēritur Quare phi ponētes plura principia non sunt sic diuersificati penes mobile ꝛ immobile sicut ponentes vnū. Dicendum q̃ ideo. quia ponentes plura principia ponebant illa esse contraria. sed contraria sunt transmutabilia ad inuicem quia contraria expellunt se ab eodem subiecto ꝛ possunt successiue eidem inesse Sed ponentes vnum principium non ponebant contrarietatem saltem illi qui ponebant vnum principium esse immobile. Lad e opinio illoꝝ de vnū ꝛ pri cipia

Similiter aut querunt. ꝛ que sunt. querētes quot sunt. ex quibus eē sunt. que sunt Querūt primū hoc vtrum vnum aut plura Et si multa. aut finita. aut infinita. Quare principium ꝛ elementum querunt vtrum vnum aut multa

Hic dicit Arestoteles q̃ eadem est opinio antiquorū circa entia ꝛ principia. quia illi qui ponebant vnum tm principium ponebant tm vnum ens esse fm substantiā dicebant eē antiqui formas accidentales esse formas substantiales rerum ꝛ totam substantiam esse materiā Exemplum est vt dyogenes dixit omnem rem esse aerem sicut homo esset aer sic figuratus Et sic sequitur q̃ entia ꝓcurrant cū principio in substantialitate.

Id quidem igitur si vnum ꝛ immobile sit q̃ est. non de natura est intendere Sicut eē geometrice non amplius ratio est ad destruentem principia. sed est aut alterius scie: aut omnibus communis. sic eē alicui de principijs Non eē amplius principiū est si vnū soluz. ꝛ sic vnum est principium eē aut quorundam est Similiter igitur intendere est. si sic vnū est. ꝛ ad aliam positionem quālibet disputare. verbi gratia. dictā vt eraclianam Aut si aliquis dicat hominē esse vnum omne quod est esse. Nulla pti

Hic ꝓsequēter Aresto. positis opinionibus antiq̃rū inquirit an iste opiniones sint reprobande a pho naturali. ꝛ vult q̃ reprobatio cuiuslibet istarum opinionum non spectat ad naturalē phm. ꝛ ꝓcipue opinio pmenidis ꝛ mellissi. ꝛ hoc probat duabus rōibus Quaꝫ prima stat in hoc. nulla ꝓticularis scia habet reprobare opinionē negantem sua principia. sed opinio pmenidis ꝛ mellissi sunt hmōi q̃ ꝛc. Maiorem probat inductiue. quia ad geometriam non spectat disputare ꝓtra negantem principia geometrie q̃ ꝛc. Maiorē phat. qz ponentes vnum ens negāt omne principium. qz qū dr principiū tunc significatur ordo ad principiatū. ponendo aut tm vnū non ponitur principiatū. q̃ nec principium Sil'r si quis diceret tm pater est. ille negat patrem esse. qz pater non est pater ꝓter filium Querit vtrū qui dicit vnum esse negat principiū scie naturalis. Dōm q̃ sicet ratio est. quia quicūq̃ dr tm vnū esse negat multū. qz quicquid mouetur ab alio mouet. sed aliquid mouetur principiū in phia naturali Secda ratio in nulla scia est

Ratio ꝓ ipsis pluralē q̃ ponēt ꝛ ꝓ ipsis pluralē q̃ ponēt

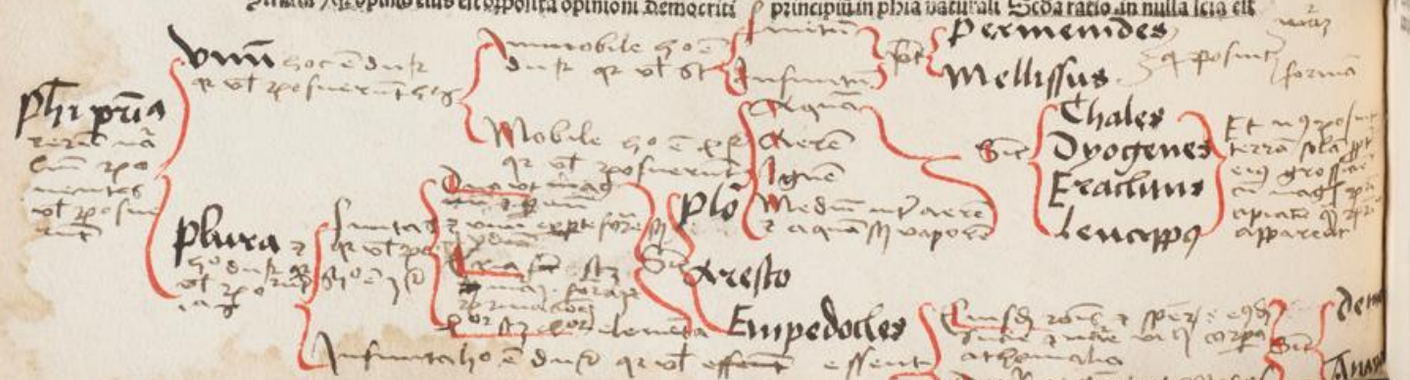

disputandū ꝓtra opinīōes manifeste falsas. sed iste sl̃ hmōi. g ꝛē. Ratio illius est. qz destruūt seipsas. ꝛ disputatio fit solū de illo quod apparet dubium Minor patet. quia manifestum est q̃ non omnia vnum sunt simpliciter etiam qualitercunq̃ accipiatur vnum

Aut soluere rationem litigiosam. quod sane vtreq̃z quidem habent rationes ꝛ mellissi ꝛ permenidis Et cm falsa recipiunt ꝛ non syllogizantes sunt Magis aūt mellissi onerosa ratio ꝛ nō habens defectum Sed vno inconuenienti dato alia ꝓtingunt Hoc aūt nihil difficile

Hic ꝓsequenter Arestoteles. pbat q̃ rationes istorum duoꝝ phoꝝ non sunt soluende. ꝛ hoc duabus rationibus. quarum ꝑma stat in hoc. in nulla scia debent solui rationes manifeste false ꝛ sophistice. sed rōnes permenidis ꝛ mellissi sunt manifeste false peccantes in materia ꝛ forma. ergo ꝛē. Maior patet per Arestotelē primo thopicorum. quia quolibet proferente cōrraria opinionibus solicitum esse stultum est Compat tn opiniones istorum ad inuicem. ꝛ dicit q̃ ratio mellissi est magis onerosa. i. fatua ꝛ vana ꝛ non habens defectum. i. apparentiam. ꝛ ideo ex tali opinione multa contingunt incōueniēcia. nec hoc est difficile Quia vno incōueniēti dato alia contingunt. dicitur notanter alia ꝛ non omnia. quia ex vno inconuenienti ꝓtingunt bene plura. sed non omnia vt dicunt moderni concedendo istam Ad impossibile sequitur quodlibet.

Ratio mellissi habet maiorem defectum. g̃ male dicitur q̃ non habet defectum Dicendū q̃ aliquam rationem non habere defectum intelligitur dupliciter. Vno modo fm se. quia est ex veris et fm debitam formam arguendi posita. ꝛ isto modo ratio mellissi magnum habet defectum. qz peccat in materia ꝛ forma vt infra dicetur Alio modo ratio non habet defectum effectiue quo ad respondentem. quia scz non facit respondētem deficere. ꝛ sic ratio manifeste falsa non dicitur habere defectum. quia nullus ꝑ eam decipitur. sicut dicimus illam rationem non habere defectum. omne lignum est lapis. omnis homo est asinus. g̃ omnis homo est lapis. qz ꝑ eam nullus decipitur

Nobis aūt subijciantur que sunt natura aut omnia. aut quedam moueri Est autem manifestum hoc ex inductione Similiter aūt neq̃z soluere omnia conuenit. sed aut quecunq̃z ex ꝑnciꝑijs aliquis demonstrans mentitur Quodcūq̃z vero non minime. vt tetragonissimum cum quidem qui per decisiones geometrici est dissoluere. Illum autem qui antiphontis non geometrici est.

Hic ponit secundam rationem ad idem ꝛ est. ille rationes non sunt soluende in aliqua scientia. que accipiunt in se aliquod contrarium ꝓnciꝑijs scientie. sed iste rationes accipiunt in se aliqd ꝓtrarium ꝓnciꝑijs istius scientie. ergo nō sunt hic soluende Maiorē pbat Arestoper simile. qz in mathematica sunt due rōnes de quadratura circuli. quaꝝ vna solucēda est ꝛ alia nō. Brisso em sic arguebat. vbicunq̃z est dare maius ꝛ minus. ibi est dare equale. sed est dare quadratū maius circulo ꝛ minus circulo. ergo est dare quadratū equale. Istud argumentū est soluendū in geometria. quia ꝓcedit ex vno ꝑncipio cōmuni geometrie. quod ipse male intelligebat. Sed argumentū Antiphontis nō est soluendū. quia accipit aliqd in sua rōne. quod est contra ꝑncipia geometrie. scz q̃ continuū non est diuisibile in infinitū. Arguebat em sic. contingit lineam rectam diuidi in ꝑtes. sz in tali diuisione nō est ꝓcessus in infinitū. ergo tandem deuenitur ad circulū in tali diuisione. vbi manifestum est q̃ minor contradicit ꝑnciꝑio geometrie. que ꝑsupponit continuū diuidi posse in infinitū. Minor ꝑncipalis rōnis patet. quia in isto libro supponitur aliquid moueri. qd ipse negabat.

Sed qm̄ de natura quidez non naturales defectus ꝓtingit dicere ipos fortassis bene se hz aliquantulū disputare de ipsis. hz em philosophiam hic respectus

Hic arestoteles vlterius ostendit q̃ cuis contra eos non est disputandū ex ꝑnciꝑijs huius scientie. nec sic sunt rōnes soluende. tamē contra eos est disputandū nō propter necessitatē scientie. sed ꝓter bonitatē doctrine. ne obscuritas relinquatur volentib̄ ꝓcedere in scientia. Secūdo ne eorum error credatur incorrigibilis. ꝛ etiā quia loq̃tur de rebus naturalib̄. cuis innaturaliter. Potest ergo ex ꝓnciꝑijs metaphisicalib̄ (sicut facit Arestoteles) cum eis disputari

Queritur Vtrum scientia habeat disputare contra negantem sua ꝑnciꝑia Dicendū q̃ nulla ꝑticularis scientia habet disputare contra negātes sua ꝑnciꝑia ex se. sed hoc potest facere per superiorē scientiā. aut per sciam communē quales sunt tres. Ratio primi ē duplex. prima est. qz omnis disputatio debet esse ex notiorib̄. sed ꝑnciꝑijs scientie nihil est notius. quādo ergo q̃s negat ꝑnciꝑia scientie. tunc nō potest aliquid notius sumi in illa scientia. per quod tale reprobetur Et quo secq̃tur q̃ ꝓtra negantē ꝑnciꝑia non est disputandū. nec ostē siue nec ad impossibile. qz ostensio est semp ex ꝓtiorib̄. sz ꝑnciꝑijs nihil est ꝓtius. nec etiā ad impossibile. qz oppositis ꝑncipioꝝ nihil est impossibilius. sz demōstratio ad impossibile ꝓcedit ad maius impossibile q̃z fuit ꝓcessum ab aduersario. Secūda ratio stat in hoc. quia oportet in omni motu ꝑnciꝑiū motus esse immobile fm spēm illi motus quo mouet. sed ꝑnciꝑia scientie sunt ꝑncipia motus. id est discursus rōnis demōstrantis. ergo debent esse immobilia ꝛ ꝑsupposita in tali scientia Maior patet. quia nisi sic idem esset in actu ꝛ potentia respectu eiusdē Secūda pars ostenditur. quia sunt tres scientie cōmunes que possunt disputare de omnib̄ indifferēter. scz metaphisica dyalectica ꝛ sophistica. Et ratio est. quia iste scientie versantur circa omne ens. quod patet inductiue. quia metaphisice subiectum est ens inquantū ens. Et sic metaphisica determinat de omni ente. ꝛ dyalectica versatur circa ens rōnis. quod est eque cōmune cum ente reali. cum omn

ne ens reale posset p rōem accipi. sed sophistica de quo/ libet ente querit apparentiā. ⁊ sic potest p illas tres .p/ cedere ꝛtra negantes pncipia. etiā vlissima ⁊ non p ali as. Et si arguatur. nihil est motius pmo pncipio. g̃ non potest fieri disputatio ꝛtra negantes pma pncipia

Dōm q̃uis nihil est noti⁹ talibus pncipijs fm se. tñ in ordine ad respondentem. qz si respondēs aliq̃d cō cedat. tūc potest statim redargui ex sua cōcessione. ⁊ sic ad magis inconueniens ducitur: ō simpliciter. sed quo ad respondentem.

Qr Utrum equaliter conueniat istis tribus scien tijs disputare ꝛtra negantes pncipia Dōm q non. qz metaphisicus facit hoc demonstrati ue generando verā sciam ⁊ firmiter stabiliendo tale pn cipiū. sed dyalecticus facit hoc generando apparentiaz Et rō istius est. qz metaphisicus ꝛsiderat ens nature et ex ei⁹ pncipijs pcedit. talia aūt pncipia st̄ intranea et necāria. qz sunt fundata in natura rei Dialecticus aūt ꝛsiderat ens rōnis qd̄ q̃uis sit etiam cōe sicut ens nature. tñ habet se accidentaliter ⁊ extranee ad ipsam rem. qz accidit rei q p rōem apprehendatur Sophisti ca aūt querit apparentiā circa vtrūq̃ Et hoc est qd̄ dr Arest̄. quarto meta. q iste tres scie induūt vnā naturā q̃tum ad obiectum. sed differūt solū potestate ⁊ phere si. qz dyalecticus potest solū pbare ⁊ non demonstrare et sic differt potestate a metaphisico Sophistica eligit apparere ⁊ non existere. ⁊ sic differt prohereſi. i. electione Diceret aliquis sola dyalectica hz disputare de pnci/ pijs oīm aliaꝝ sciaꝝ. sicut dr Petrus hys. in pmo tra/ ctatu. g̃ non st̄ tres scientie cōes sicut dictū est Dōz q in illo textu vbi ponit illa .pō additur ille terminus pbabiliter. ⁊ tūc vera est q sola dyalectica hz disputare de pncipijs oīm aliaꝝ sciaꝝ pbabiliter Sz metaphisi cus disputat demōstratiue Sophistica apparenter Ex isto potest sumi q extrinsecus terminus omnis scie st̄ pncipia metaphisicalia. qz ois scia resoluit finaliter ⁊ ex trinsece ad illa pncipia que nō pnt pbari simpl'r p aliq pora quo ad rōdentē Itē sciendū q pncipia scie sub/ alternate pnt pbari p pncipia scie subalternantis. Et ratio illius est. qz vnūquodq̃z natural'r pbat p causam p quā oīa dit. sed scia subalternās ponit cām scie subal ternate ⁊ pncipioꝝ eius. g̃ pnt talia pncipia ostendi ⁊ pbari per pncipia scie subalternant̄ Est tñ dña inter sciam subalternantē ⁊ cōem. qz scia subalternās solum pbat pncipia scie subalternate. sed scia communis pro bat indifferenter omnium scientiarum pncipia

Ar Obs hic statim. pbat pncipia istius scie. g̃ ma le dr q ꝛtra negātes pncipia nō est disputandū

Dōm q Aresto. ostendit hic sua pncipia ex princi/ pijs alicuius scie cōis. s. metaphisice. qz ipse in sua .pba tione pcedit ex distinctione entis ⁊ vnius. que spectant ad metaphisicam

Ar Principium metaphisicale quod est notissimū p batur ab Arest̄. in eadē scia. g̃ in qualibet scia sic erit Dōm q pncipiuz metaphisicale pbatur in libro metaphisice nō ex .pprijs metaphisicalibus sed proce/ ditur sophistice cōtra cum qui negat principiū pmum metaphisicale Et tiā non est simile de alijs scientijs. qz alie scientie non st̄ cōes sicut metaphisicalis scientia

Ar In qualibet scientia possunt fieri demonstratio nes quia. sed in illis demonstrationibus probā tur pncipia. g̃ ⁊c. Dōm q posse .pbare pnci/ pia in omni scia potest intelligi dupliciter Uno⁹ simpl'r per aliqua prioza ⁊ notioza. ⁊ sic est impossibile. qz in sci entijs nihil est notius primis pncipijs. Alio modo pōt ꝛtingere quo ad nos ⁊ sic in qualibet scia pnt probari pncipia Et hoc contingit dupliciter. vno modo varia do genus demonstrationis. alio modo variando gen⁹ cause. variando genus demonstrationis .pceditur per demonstratiouem qz ad pncipia. sed variando genus cause proceditur a causa notiori ad ignotam ⁊c.

Rincipium autē maxime est omnium p prium quoniaz multipliciter dicitur qd̄ est. qūo ergo dicūt dicentes vnum esse omnia vtrum substantiam vnam omnia. aut quantatē aut qualitatem Et iterum vtrum substantiam vnam oīa. vt hominem vnum. aut equū vnum aut animam vnam. aut qualitatem vnam. aut hoc vt album. aut calidum. aut aliquod aliozū talium Hec enim omnia differūt multū ⁊ sunt impossibilia dicere Ex metaphisicalibus pnis Disputat cōtra eos dis

Postq̃ Arestoteles ostendit q non est dubitandus contra Permenidem ⁊ Mellissum ex pncipijs scie na/ turalis. sed ex principijs metaphisice scientie Hic con sequenter disputat contra eos ex principijs metaphisi ce scie. ⁊ qz opinio antiquozū fuit q ens est vnum. ideo primo disputat contra eos ex pte entis. scdo cōtra eos ex pte vnius Et dicit q multum refert in ista .p positio/ ne dicere quid significet ens ⁊ quid vnum. an ens signi ficat substantiam aut quantitatem aut qualitatez. aut vnam substantiam vnā quantitatem aut vnam quali/ tatem Et sic omnia essent vna substantia vna quanti tas vna qualitas que omnia sunt impossibilia

Si quidem eēt erūt. ⁊ substantia. ⁊ quale. ⁊ quantum. ⁊ hec siue resoluta ad inuicē siue non multa sunt que sunt Si vero omnia. aut quale aut quantum sunt. siue cum sit substantia. siue cū non sit. inconueniens est. sed oportet incōue niens dici impossibile Nullum aūt aliorum se parabile est extra substantiam Oīa nāqz de sub iecta dicuntur substantia Mellissus aūt qd̄ est infinitum dicit esse. Quantū itaqz aliquid est quod est Infinitum eēt in quantitate est Sub stantiam aūt infinitam aut qualitatē. aut passio nem esse non contingit nisi fm accidens. si si/ mul ⁊ alique quantitates sunt Infiniti autē rō quantitati congruit. sed non substantie neqz q̃ litati Si quidem igit substantia est. ⁊ quātum

et duo. ⁊ non vnū est: qd̄ est: Si vero substātia solum. non infinitum est. neq; magnitudinem habebit vllam Quantum enim quoddam erit.

Hic format rōnem ex parte entis ꝓtra istas opiniones. ⁊ stat ratio in hoc. Si ista opinio philosophorum esset vera. s. q̄ ens est vnū. vel accipit ibi ens ꝑ substantia tm̄ vel accidēte tm̄. vel ꝑ substātia ⁊ accidēte simul sed nullum istorū ꝑt dici. g̃ ens nō est vnū Non ꝑt dici tertiū. q: substātia ⁊ accidēs sp̄ st̄ plura. siue sint ab inuicem separa siue diuīcta ꝗtū ad subiectū. g̃ vnū nō ꝑt sic dici de ente Nec ꝑt dici secm̄. s. q̄ ens significet accidens tm̄. q: accēs separi a subiecto incōueniens est immo impossibile. g̃ si dicatur ens ꝓcare accēs. tūc opz q̄ ertiā accēs sit cū substantia. q: accēs nō ꝑt subsistere sine substātia ⁊ sic erūt plura Nec ꝑt dici ꝑmū. q: Melissus dixit istud vnū eē infinitū ⁊ Permenides finitum sed substātia absq; ꝗtitate nō est finita neq; infinita. g̃ opz ad min⁹ ens substātiā subsistere cū ꝗtitate sed illa st̄ multa Et ꝑ illi⁹ ꝓbatōe ponit autoritas. q̄ infiniti ratio quātitati ꝓuenit sic q̄ nō inde substantie

Qr̄ Utrū ens sit equiuocū. ⁊ vtrū sit eq̄uocū a casu. aut a ꝓsilio Pro intellectu isti⁹ q̄stionis sciendū q̄ tripl'r aliquid de alio p̄dicat. vno⁰ fm eandē rōem simpl'r. ⁊ sic est p̄dicatio vniuoca. Alio mō fm rōes oino diuersas. ⁊ sic est p̄dicatio eq̄uoca a casu Tercio⁰ fm rōes ptim diuersas ⁊ ptim easdem. ⁊ sic est p̄dicatio analogica siue equiuoca a consilio. q: ibi sunt multa hñtia ad inuicem vel ad alterū aliquā habitudinē. inq̄tum. s. referunt ad vnū nō solū genere aut specie. sed etiā numero. vt ptz de sanitate que est in aīali subiectiue ⁊ illa eadē sanitas in numero fit ꝑ medicinā ⁊ ꝓcatur ꝑ vrinā Ūñ ptz quodāmō maiorē esse vnitatē in analogis q̄ vniuocis. q: vniuoca vniuocata nullo mō p̄nt reduci ad aliq̄d vniuocū vniuocans vnū numero. sed necē est q̄ sit vel vnum genere vel specie Per hoc aūt ꝓbatur ꝑus dictū. s. q̄ ens est analogū. primo autoritatibus. secdo rōnibus Autoritatib⁹. q: in hoc textu d̄r q̄ ens d̄r multipl'r. Item quarto metaphisice in ꝓncipio d̄r. q̄ ens hz se sicut salubre siue sanū. sicut g̃ sanū ꝑmo d̄r de sanitate aīalis ⁊ deinde de sanitate medicine diete ⁊ vrine. ita ens ꝑius d̄r de substantia quaz de accidente Tercio ptz ꝑ Arestz. ꝑmo ethicorū. vbi d̄r q̄ non potest esse vna ydea boni ꝓter multitudinē entz et boni Ex q̄ ꝑt sic formari rō. ens nō est vniuocū. ens non est simpl'r eq̄uocū. g̃ est analogū a sufficiente diuisione Añs ꝓbat ꝑ ꝑma ꝓte. q: si esset vniuocū. vel hoc esset ad deū ⁊ creaturā. vel ad substantiam ⁊ accēs. sed nullū istorū est dicendū. g̃ ⁊c. Sequela patet ex sufficiēti diuisione Añs. ꝓbat ꝑ ꝑma ꝓte ex tribⁿ rōib⁹ Quarū ꝑma est quecūq; nō ꝓuenūt in vna diffinitione nō p̄nt dici vniuoca sed deⁿ ⁊ creatura nō ꝓuenūt in vna rōe id est diffinitōe. g̃ ⁊c. Maior ptz ex diffinitōe vniuocorū Minor ꝓbat q: diffinitio siue rō eē idē qd̄ q̄dditas siue natura. sed ꝑ possibile est q̄ deus ⁊ creatura ꝓueniāt in natura. cū differūt penes finitum ⁊ infinitū Secda rō stat in hoc. si ens est vniuocū. tūc necēario erit genus vel spēs sed illud est ꝑ possibile. g̃ illud ex quo sequit. Pria ꝓs añtis patz. q: omne vniuocū vniuocās ꝓcat ꝓceptū affirmatiuū in genere p̄ueniēntē sua ꝓcata sed ois cōceptus ꝓueniens vel est genericus vel specificus Secda ꝓs ptz duab⁹ rōib⁹ Prima ēsi ens est gen⁹. tūc erit de intellectu suaꝝ differentiaꝝ. q: ens est de intellectu oīm sed hoc est ꝑ possibile. q: tūc aliq̄d pticiparet oppositā in se. Secda rō: q: tūc deus esset in aliquo genere. q: haberet genus supra se. s. ens Sed hoc est impossibile. ꝓter tria. Primo. q: in deo nulla ē potentia saltē passiua. als cū deus eēt ipfectus sed genus est aliquid potētiale in ordine ad drñas. g̃ ⁊c Si g̃ deus sit in genere habebit in se aliquid potētiale ⁊ actuale. qd̄ q̄dē repugnat diuine pfectioni. q: deus ē actus tm̄. Secdo seqrek q̄ tūc in deo esset aliqua ꝓpositio. q: in deo differrēt eēntia fm quā aliq̄d ponit in genere ⁊ eē fm qd̄ ponit aliq̄d in actuali subsistētia Tercio seqrek q̄ deⁿ haberet diffinitionē qd̄ est impossibile. q: qd̄ habet diffinitōem est finitum simpl'r. finitur cū ꝑmo genere ⁊ vltima drña. sed deus non ꝑt dici finitus. q: tūc non esset oīporens. cuz potentia ⁊ essentia adequantur ⁊ sic deus esset finitus quod etiam est contra articulum fidei

Qr̄ Ergo an ponētes deū in p̄dicamēto st̄ hereici sicut moderni Dōm q̄ nō. q: ponētes deū esse in p̄dicamēto nō ponūt rem significatā ꝑ terminū eē in p̄dicamēto. sz solū terminū. ⁊ ido vt sic nō est hereticū. q: ille terminus deus imposit⁹ est sicut alij termini. ⁊ hz ꝓditōem aliorum terminorū. Falsum tū ē q̄ t̄mini st̄ in p̄dicamēto. q: tūc nō posset fieri p̄dicatio generis de spē in p̄dicamēto. q: ista est falsa. iste t̄minus homo est iste terminus aīal. sed res ꝓcata ꝑ subiectum hz in se rē significatā ꝑ p̄dicatū. ⁊ ex hoc verificantur ꝑ positiones et non ex terminis Nam terminus est in ꝓdicamento qualitatis. q: est vox. g̃ male dicunt q̄ ille terminus deus sit in p̄dicamento. q: sic deus esset qualitas ⁊ non substantia

Ar̄ Deus est substantia. g̃ est in p̄dicamēto substantie Dōm q̄ substantia accipit tripl'r. vno⁰ ꝑ d̄r a subsistendo. ⁊ sic deus maxime est substantia. q: sic substantia nullā impfectionē d̄r Alio⁰ capit substantia ꝑ d̄r a substando accētibus. ⁊ sic deus nō ꝑt dici substantia. q: deus nō ꝑt suscipe in se accidētia. cū oia q̄ st̄ in deo st̄ essentialiter in eo. ⁊ sic substantia ꝓcat aliquaz impfectionē. q: ꝓcat rem habentē possibilitatem ad accidentia Tercio⁰ ꝑt dici a substantiādo. i. dando eē inferioribus. ⁊ sic deus iterū non est substantia q: deⁿ no substantiat formaliter sed efficiēter. ⁊ sic substātia etiaz importat aliquam impfectionē. q: est ꝓs diffinitionis. Arestoteles aūt in p̄dicamento accipit substantiā ꝑ dicitur a substando accidentibus. ⁊ hoc patet ex diffinitione prime substantie

Ar̄ Deus est substantia inco:pea: g̃ est in p̄dicamēto substantie Dōm q̄ argumentū est falsum ꝑ d̄r substantia a substando Ex si dicat deus est inco:poreus. g̃ est substantia. ꝓbat ꝓña. q: cuicūq; ꝓuenit drña illi ꝓuenit genus Dōm cuicūq; conuenit differētia positiua illi ꝓuenit gen⁹. sed hoc nō opz de drña ꝑuatiua siue negatiua. q: nō oē illud est aīatum qd̄ est insensibile. q: lapis ē insensibilis tm̄ nō est aīat⁹ Tercia rō ꝓncipalis. si deus ⁊ creatura ꝓueniret vniuoce in ente. seqrek q̄ deus esset creabilis. sed hoc ē falsuz ⁊ impossibile Sequela tm̄ ꝓz. q: ois ꝓtus causalis extēdit se ad oia illa q̄ ꝓtinent sub vniuoca rōne sui obiecti sed manifestum est q̄ multa entia sunt creabilia. si ergo deus coincidit cū illis entib⁹ vniuoce. g̃ sicut illa st̄ creabilia ita ⁊ deus Maior ptz exemplariter. q: virtus cau-

Ens non est omnioc pure: ad substas et accidens

Quatuor sit analagata entis

Ens no ē pure equoc ad creatorē ⊽ ad creatura: ⊽ anag

Liber Primus

satiua hominis potest se extendere ad oia que hnt naturam humanā. qz vniuoce pueniunt in rōne humana Sil'r ⊽tus causatiua asini pphendit sub se oia illa que continentur sub rōne ⊽ natura vniuoca asini

Qr Utr ens sit vniuocū ad substantiā ⊽ ad accidens Dōm q nō. qd pbat duab rōibus. Pria est. qz tūc tm vnū eēt pdicamentū. s. entis qd pbatur. qz pdicamenta sūt pma genera. sed tm vnus esset pmū genus. Scda rō stat in hoc Impossibile est vniuocata pcenta sub vniuoco diffiniri p se inuicem sicut hō ⊽ asin' que sūt vniuocata aīalis nisi forsan in formis de pdicamento ad aliquid vbi vna spēs diffinit p aliam. iam accns ⊽ substantia nō sūt ad aliquid. si ergo esset ens vniuocū ad substantiā ⊽ accns tūc substantia et accidens essent vniuocata ab soluta entis. ⊽ sic non posset accidens diffiniri per substantiam. quod est contra Arestē. septimo metaphisice.

Qr Quare ens non hz se ad deū ⊽ ad creaturā pure equiuoce. sed analogice Dōm q propter duas rōes Prima est. qz vbi aliqd dr de pluribus pure equiuoce in illis vnū equiuocatum non pōt p aliud cognosci. sicut aīal latrabile non cognoscitur p beluam marinam. sed deus cognoscitur ex creaturis. ḡ non potest ens pure equiuoce dici de illis Ratio maior est. qz ois cognitio fit p sil'itudinem. qñ igitur aliqua p se inuicē cognoscunt. necē est q in se habeant sil'itudinem sed in habentibus sil'itudinē est ordo analogie. ⊽ sic illa pcinentur analogice sub tercio ⊽ nō pure equiuoce Secūda ratio est. qz si ens diceret pure equiuoce de deo ⊽ creaturis. tūc omnia que de deo demonstrantur haberent in se formam fallacie equiuocationis Quius rō est qz nos demonstramus ⊽ dicimus aliquid de deo p nomina im posita creatūra entia de deo ⊽ creatur dicta cēnt equiuoca Concludit ḡ q ens est analogū ad deū ⊽ ad creaturas ad substantiam ⊽ accidens qd est mod' entis

Ordo analogie

Qr Quotuplex est ordo analogie Dōm q duplex Primus est fm quē aliqua dicunt analogata. qz referūt ad aliquod tercium sicut sanū in vrina. sanū in medicina dicuntur analogata. qz referūtur ad aliqd tercū scz ad sanū in aīali. Alius est ordo fm quē aliqua dicuntur analogata fm q referuntur ad inuicem sicut militare dr analogū ad ipsum militem et ad ea q spectāt ad militē. sicut sūt equus arma ⊽ sil'ia In analogia aūt entis est scds modus analogie. qz deus ⊽ creatura. substantia ⊽ accidens dicuntur analogata non qz referunt ad aliquod tercū. sed qz hnt ordinez ad se inuicem sicut creatura ad creatorem ⊽ accns hz ordinem ad substantiā. qz dr septimo meta. accidens nō est ens sed entis Est aūt alia diuisio analogatorū. qz aliqua analogia sumit fm genus cause efficientis sicut militare Alia analogia sumitur fm genus cause materialis sicut analogia entis ad substantiā ⊽ accns. qz accns hz ordinē ad substantiā fm gen' cause materialis Sumitur etiaz analogia fm genus cause formalis sicut analogia sani in aīali. qz sanitas aīalis est finis aliorū sanorū sicut ipsius sani in vrina ⊽ medicina. ⊽ nō sumitur aliqua analogia in genere cause formalis. qz quecūq cōueniūt in aliquo formali sunt vniuoca ⊽ non equiuoca. cum ergo analogia spectat ad equiuocationem sic non potest aliqua analogia esse fm genus cause formalis

Qr Queritur scdm qd genus cause dicit ens analogice Dōm q distinguēdo Vel cm ens dicitur de deo ⊽ creaturis. ⊽ sic est analogia fm genus cause efficientis et finalis. qz deus est causa efficiens ⊽ finalis creaturarum. Vel refertur ad substantiam ⊽ accidens. ⊽ sic analogia sumitur fm genus cause materialis. Cuius ratio est. qz substantia comparatur ad accidens in ratione cause materialis. ⊽ etiam quandoqz in ratione cause efficientis. quando scz accidens a substantia fluit ex principijs eius substantialibus vt proprietates seu accidentia propria vt risibile himibile vel pplexionalibus vt accidentia communia. sicut album ⊽ nigrum ⊽ similia que non sequuntur aliqua determinata principia subiectorum suorum

Querit Quot sunt analogata entis Dicēdum q quatuor. Primo cm ens dicitur de his. que habent pfectus esse sicut de substantia. ⊽ ḡ substantia est primum analogatus entis Scdo dr ens de his que habent debile esse sicut accntia. Tercio de his que habent esse priuationi admixtum sicut motus. Quarto dicitur ens de his que habent esse in ratione ⊽ illa dicuntur entia rationis. qz de eis intellectus aliquid affirmat vel negat. ⊽ sic dicit Arestoteles quarto meta. q non ens. i. negatio etiam potest dici ens. quia de non ente etiam dicim' eē scz ppositōis. dicendo sic. non ens est non ens. Primo ens dicitur substātia Scdo dr passio vel proprietas substantie. Tercio dr processus ad substantiaz. Quarto dr negatio substantie. ⊽ sic patet q omnia ista analogata habēt ordinem ad vnum qd est substantia. ⊽ ex hoc possunt multe questiones solui Si cm queratur an priuatio sit ens. an materia prima sit ens ⊽c. Dicitur q si ens capiatur fm primam eius significationem tūc nullum illorum est ens. sed qñ accipitur ens fm duas vltimas acceptiones sic priuatio est ens.

Hr Ois multitudo reducit ad vnitatē. ḡ oēs pretentis debēt reduci ad vnā vniuocā pdicatōnem et qz reducitur multitudo rei ad ens sic erit vniuocum Dōm q ista pmō ois multitudo reducit ad vnitatē pt dupliciter intelligi. vno q oia reducant ad vnitatē qsi fiant hoc vnum ad qd reducūtur ⊽ sic est falsum. qz creatura nunqz fuit creator Alio intelligit q ois multitudo reducat ad vnitatē. qz oia hnt ordinez ad vnū. ⊽ sic ois multitudo realis reducit ad vnū. s. ad deū ad quem oia hnt ordinē. Sil'e est de pdicatōib. qz ois pdicatio resolut in ens qd reducit ad vnitatē. s. ad substantiā qz oia eequocata entis hnt ordinē ad vnū qd est substantia sicut oia entia hnt ordinem ad vnum scz deum

Hr Hoc qd pdicat vno noīe ⊽ vna rōe hoc est vniuocū. sed ens predicat de substantia ⊽ accidente vno noīe ⊽ vna rōne. ḡ vniuoce Dmo. pbat. qz habere esse est diffinitio entis que pdicatur de substantia et accidente Dōm ad hoc dupl'r. primo q habere esse non pt eē diffinitio entis fm q dr de substantia ⊽ accidēte. qz diffinitio dz eē essentialis. sed habere eē accidit oi substantie create ⊽ omni enti creato. Est cm solus deus ens per essentiā. Secundo dicendū q habere esse etiaz dicitur analogice de substantia ⊽ accidente. qz habere esse conuenit proprie. ⊽ per se substantie. sed pueniit accidenti per alterum. sicut dr septimo metaphisice. Et sic noster intellectus non potest concipere aliquam naturam preuenientem substantiā ⊽ accidens. quod tamen requiritur ad vniuocam predicationem

Impossibile ꝯ ens ⁊ separari ⁊ esse sine subiecto
⁊ naliter. licet supnaliter sit possibile

Ens potest concipi absq; conceptione substantie ⁊ accidentis. ergo est vniuocum cum habeat vnum conceptum preuenientem substantiam et accidens. Probatio. quia antiqui concipiebant lumē esse. ⁊ tamen non concipiebant esse substantiam vel accidens. Dicendum q̄ ens non potest distincte concipi nisi concipiatur q̄ sit substantia vel accidens. ⁊ ideo antiqui concipientes lumen ꝛcipiebant vel sub ratione substantie. vt aliqui ex eis. vel sub ratione accidentis. Sed aliter soluunt alij dicētes q̄ duplex est conceptus. vnus extra genus ⁊ est informis ⁊ quodammodo negatiuus. ⁊ talis ꝛceptꝰ potest esse in ente preueniendo substātiam ⁊ accidens. ⁊ nō facit vniuocationem. Aliꝰ est ꝛceptus formalis ⁊ intra genus ⁊ affirmatiuus. ⁊ talis facit vniuocationem. nec potest talis esse de ente. Potest etiam tercio dici. q̄ non sufficit ad vniuocationem vnus conceptus preueniens. sed requirit̄ cum hoc q̄ sit equaliter participatus ab vniuocatis quod de ente dici non potest. Et ergo tres solutiones habent se quodam ordine. quia ꝑma dicit q̄ non est aliquis ꝛceptus preueniens. Secunda dicit q̄ potest esse aliq̄s ꝛceptus extra genus ⁊ negatiuus. Tercia admittit q̄ sit aliq̄s ꝛceptus affirmatiuus. ſz nō equaliter pticipatus. ⁊ sic tripl̄ possumus euadere hoc argumentum.

Quicquid potest vnica distributōne distribui pro omnibus inferioribus hoc est vniuocum. ſz sic potest ens distribui pro substātia ⁊ accidente. ergo est vniuocum. Dicendum q̄ non solum vniuocum distribuitur pro suis inferioribus. sed etiā equiuocum a consilio. vbi tamen posterius analogatum pticipat realiter de natura ipsius cōmunis analogantis et sic est de ente. quia vltimū analogatum eius. scilz accidens est reale ens. ⁊ sic homo depictus non cadit sub distributione quādo homo distribuitur. quia homo pictus nō habet veram naturā hominis sicut accidēs habet veram naturam entis

Accidens non est reale ens ſm veritatem. quia Aristoteles comparat sanitatem ad ens. sed sanitas que est in animali est solum realis ⁊ essentialis sanitas. sed sanitas in alijs analogatis nō habet essentiam sanitatis. ergo sic erit de ente Dicendum q̄ nō est similis comparatio sani ad ens. est eīm similitudo quantum ad hoc. q̄ sanitas primo dicit̄ de sanitate animalis. ⁊ postea de alijs. sicut ens primo dr̄ de substātia. ⁊ postea de accidente. Sed differentia est. quia vltima analogata sani non habent essentialiter naturā communis analogantis: sicut accidens habet in se essentiaz realem entis.

Querit Vtrum impossibile sit accidens esse sine subiecto. Dicēdum q̄ impossibile capitur dupliciter. Vno modo pro impossibili simpliciter dicto. ⁊ sic dicitur hoc impossibile quod per nullam potentiam fieri potest. et hoc implicat contradictionem. Alio modo dicitur aliquid esse impossibile ſm quid in ordine ad potentiam creatam. quia scilicet per potentiam creatam fieri non potest. Per hoc ergo dicendum q̄ accidēs separi a subiecto ſm potentiam creatam est impossibile. sed non est impossibile ſm potentiam creatoris. Cuius ratio est quia non implicat contradictionem. ⁊ sic per diuinam potentiā fieri potest. Nō sic prz. quia deus omnipotēs potest conseruare aliquam rem absq; causa proxima effectiua materiali in qua. cum ergo subiectum sit proxima causa effectiua ⁊ materialis in qua ipsius accidētis potest deus accidens absoluere a proxima causa. et sic accidens potest esse sine subiecto. quia tamen nulla creatura potest mutare ordinem naturalez rei. ideo nō potest fieri naturaliter ⁊ per potentiā creatam. sed deus ipse creator omniū talem ordinem mutare potest. quia est autor nature.

Deus non potest separare diffinitionem a diffinito. sed inesse est de diffinitione accidentis. ⁊ accidentis esse est inesse. Dicendum q̄ duplex est inesse: scilicet aptitudinale. ⁊ hoc est de essentia accidentis. ⁊ nunq̄ potest separari a subiecto. Aliud ē inesse actuale. quod conuenit sibi per comparationem ad proximum subiectum. Et tale inesse non est de ratione accidentis. sed est conditio quedam accidentalis ipsius accidentis. quando ergo accidens est a subiecto separatum. tunc adhuc habet aptitudinem ad inesse. quod est de ratione sui.

Deus non potest supplere causalitatem causae materialis. sed subiectum est causa materialis accidentis. ergo deus nō potest accidēs separare a subiecto. Dicendum q̄ duplicitēr se habet materia ad aliquam rez. Vno modo intrinsece. quia intrinseca constituit rem. sicut materia hominis est de intrinseca ratione hominis. ⁊ talem causam materialem non potest deus supplere. quia tunc esset pars rei. ⁊ fieret ipt̄ aliquid intrinsecum. Alio modo habet se materia ad aliquam rem extrinsece ⁊ per additionem. sicut se habz materia siue subiectum in accidentibus. quia materia est pars extrinseca ipsorum accidentium. ⁊ talem materiam potest deus supplere per aliud accidens. ⁊ sic in sacramēto altaris qualitates sunt in quātitate vt in subiecto. ⁊ quātitas habet q̄dammodo suam indiuiduatōnem a situ. ⁊ sic potest sustentare accidentia reliq̄

Deus non potest de nouo creare accidentia sine subiecto. ergo non potest saluare accidentia sine subiecto. Antecedens probatur. quia creatio est ad esse subsistens. sed accidens sine subiecto non habet esse subsistens ⁊ perfectum. ergo non potest creari absq; subiecto. consequentia tenet a simili. Dicendum q̄ non est simile. quia si accidēs crearetur sine subiecto. tunc non haberet aliquam indiuiduationem. ⁊ p ꝛsequens nō posset subsistere. sed accidens quod iā fuit in subiecto habet indiuiduationem a subiecto. ⁊ ergo potest eodem modo conseruari sine subiecto. quo modo prius habuit indiuiduationem. sicut anima rationalis recipit indiuiduationem a corpore. ⁊ ideo q̄uis non potest per se creari. tamen postq̄ recepit indiuiduationem a corpore potest illam indiuiduationem retinere post separationem. ergo dicitur separata hoc aliquid et per se subsistens. licet non in vltimo actu nature completum.

Querit Vtrum substātia in genere substātie manēdo sit diuisibilis vel indiuisibilis Dōm q̄ duplex est diuisio. quedam est que est p partes essentiales. ſcz differētias proprias. ⁊ talem diuisionē habet substantia etiaz in propo genere absq; accidētibus. Alia est diuisio quātitatiua. ⁊ illam nō habet actualiter sine q̄ntitate. q̄uis posset eam habere originaliter. ſ. ex parte materie que est

Ens & Suba vatit asumunt' differun

diuisibilitatis origo. fm q̃ habet ꝓuationem sibi annexam. & est in predicamento substantie.

Querit Utrꝫ infiniti ratio conueniat q̃ntitati. Dicendum q̃ dupl'r aliq̃d dicitur infinitum: Uno modo formaliter siue essentialiter. quod scilicet habet essentiā nō contractam ad aliquam speciem. & sic deus est infinit⁹ simpl'r. nō autem substantie separate. quia ille habet distinctam speciem per differentiam contrahentem. dicūtur tamen infinite fm quid. scilicet p̃ comparationez ad materialia. quia non contrahuntur ad aliquam materiam sicut ista materialia. Alio modo dicitur aliquid infinitum fm partes quantitatiuas siue quantitatiue. et sic quantitas extensa sine termino est infinita. tale autez infinitum inuenitur in quantitate solum. & sic loquit hic q̃ Arestoteles in textu cum dicit. infiniti ratio quantitati conuenit. Et si dicatur secundo modo non est aliquid infinitum. quia non est aliqua quantitas extensa sine termino Dicendum q̃ dupliciter aliquid dicitur infinitum. Uno modo fm actum. quia nō habet extensionem actualem ad quantitatem sine termino: & sic verum est q̃ infinitum non inuenit a parte rei Alio modo accipit infinitum pro infinito in potentia. & sic inuenit infinitū a pte rei. sicut patebit in tercio hui⁹

Ar Uidet q̃ in argumento textus sit petitio p̃ncipij. quia Arestote. p̃supponit hic q̃ ens dr multipl'r. & hoc est minus notum q̃ qd debet p̃bari qz hoc negant antiq̃ cū dicebant tm̄ vnū esse ens Dicendū q̃uis Permenides & Sellissus negabāt multitudinē reruz. nō tamē negabāt multitudinē vocū. q̃n. s. voces multa fcent. & iō q̃uis h̄ nō p̃cedat a notiori simpl'r. p̃cedit tm̄ a notiori q̃ ad aduersariuz. & h̄ sufficit. qz aduersarius nō potest negare multitudinē vocū

Qr Utrꝫ accidens differat a substātia. Odm q̃ sic. Et arguit q̃ nō. qz quē nō hnt drñas nō drñt. sed substantia & accns nō habet drñas. q̃ nō differūt. Odm q̃ differre accipit dupl'r Uno mō p̃ prie. & sic illa dicunt differre que distinguunt differētijs et sic substantia & accidens nō differūt. qz drña solū cōuenit spēbus. sz substātia est gen⁹ generalissimū. qd nō habet differētiā ꝓstitutiuā. cū non possit esse spēs. Alio modo accipit differre cōiter. fm q̃ differre est habere diuersitatē. & sic substantia & accidens differūt. i. habent ad inuicē diuersitatē realem. siue realē distinctionē. Et q̃ sint distincta realiter patet autoritate. ratione. & signo. Primo autoritate Aresto. in textu q̃ dr. q̃ si ens significat substantiam & accidens. tūc nō potest dici q̃ ens sit vnū. qz accidens & suba sunt multa. Secūdo pz idez quarto metaphisice. vbi Arestote. diuidit ens in substantiā & accns tanq̃ real'r distincta. Potest tercio p̃bari p̃ Aresto. p̃mo posterioz. q̃ dicit illā p̃ōem esse immediatā. qua vnū predicamentū negat de alio. sed ime diata p̃ō fit inter illos terminos quoꝝ vn⁹ est de essentia alterius. sicut in ĩmediata affirmatiua. vl' vbi terminus fcat vnū oīnino diuersum ab alio. sicut in ĩmediatis negatiuis. Item rōnibus patz idem. Prima est. q̃ rum intrinsece conditiones sunt diuerse illa st̄ diuersa. sed intrinsece cōditiones substātie & accidentis sunt diuerse. q̃ & c. Maior patz. qz intrinsece conditiones oriūtur ex natura rei. & indicant ipsaz rem. sicut risibile & rudibile indicant q̃ homo & asinus st̄ distincta. Minor pz. quia cōditio substantie est p̃ se esse. p̃ditio aūt accns est alteri inesse. q̃ cōditiones vtiq̃ st̄ diuerse. qz habent ad inuicem ꝓtradictōem. Scēda ratio talis est. illa st̄ diuersa que habet diuersas rōes p̃ncipiādi. sed suba et accns st̄ hmōi. ergo sunt diuersa. Maior pz. qz modi principiandi accipiunt ex diuersis virtutib⁹. vbi q̃ st̄ diuerse virtutes ibi est diuersa natura rei Minor patz quia forma substantialis p̃ncipiat intrinsece informando suū ꝓprium subiectū. sed accntia nō agunt intrinsece informando accidentaliter suas materias. in quibus sunt. sed agunt extrinsece circa extrinsecā materiā. sicut calor ignis calefacit aquā que est extrinseca igni Tercia rō. quecūq̃ termināt motus realiter diuersos illa st̄ diuersa. sed suba & accidēs termināt diuersos mot⁹ real'r q̃ & c. Maior pz. qz motus habet diuersitatē & vnitatē ex terminis. vbicunq̃ igitur st̄ motus realiter diuersi. ibi etiaz sunt termini realiter diuersi. Minor pz de generatione & alteratione que st̄ motus diuersi. qz generatio terminat ad substātiā. & alteratio ad q̃litatē. Signum aūt est ad hoc. quia accidens de facto separatur a subiecto. vt patz in sacramēto altaris. ergo ē alia res realiter distincta a subiecto qd̄ est substātia. Que cm̄ st̄ idem realiter non possunt a seinuicem separari. sicut pater de diffinitione & diffinito.

Ar In analogis primū analagatoꝝ habet totaz naturā communis analogi. sed substantia est p̃mū analogum. ergo habebit totam naturam entis. et sic accidens non est ens Dicendū q̃ duplex est analogia quantū pro nunc sufficit. aliqua est cm̄ analogia in qua posterius analogatum retinet naturam communis analogi. licet imperfectiori modo. sicut pater de analogia entis inter deum & creaturam. Manifestum est em̄ q̃ creatura sit ens. licz imperfectum in ordine ad creatorem. & talis analogia est inter substantiam & accidēs immo Arestoteles quarto metaphisice diuidit ens reale in decem genera. in quo datur intelligi q̃ etiam accidens est ens reale. Alia est analogia vbi vltimum analogatoruz nō habet rationē cōmunis analogi. vt q̃ndo diuidit homo in hominem viuum & hominem pictum. Manifestum em̄ est q̃ homo pictus non participat rationem hominis. & talis etiam est analogia sani. quia sanum fm suaz diffinitionē dicit solum de sanitate animalis. & sanum in vrina & in medicina non habent diffinitōnem sani. Per hoc ad argumentū dicendū. q̃ nō oportet in qualiter analogia primū analogatoꝝ habere totā naturā communis analogi.

Ar Si accns est real'r distinctū a substātia. ergo habebit diffinitionem in ꝓprio genere. quod est falsum. vt dicit Aresto. septimo metaphisice: qz accidens habet diffiniri p̃ substantiā Dicendū q̃ accidens habet duplicez diffinitionē. quedā est diffinitio accidentis simpl'r intrinseca. & talem habet accidens in ꝓprio genere. & ista est completa completōne essentiali. q̃uis non sit completa completione substantiali. Secūda est diffinitio accidentis omnino completa. scz intrinsece & extrinsece: & talis diffinitio debet dari per subiectū qz nō habet accidens substantiā nisi in subiecto Per h̄ ergo dicendū ad argumentū. q̃ sufficit ad realem distinctionē accidentis & substantie. q̃ accidens habeat p̃fectam essentiā in suo proprio genere.

Ar Quantitas est coeterna materie. ergo non distinguitur a materia. sed materia est substantia ergo & quantitas. Dicendum est negando

consequētiam. qz nō oportet q̃ si aliquid sit coeternum alteri. q̃ nō distinguat ab altero essentialiter. si em̄ mundus esset deo coeternus adhuc mūdus distingueretur a deo. Item si homo esset eternus risibile essz coeternuz homini. z tamē adhuc distingueret ab homine. Aliq̃ em̄ quantitatem probabant esse distinctam a materia p vtres inflatos aere. qz tales nō possunt compmi nisi pus aer exeat. z hoc non potest contingere ex materia z forma aeris. ergo hoc pringit ex quātitate. ergo quātitas nō distinguit a substātia. Illud aūt fm veritatē nō pringit ex pte quātitatis. sed ꝓter repletōem vacui

Nec quod est pncipiū indiuiduatōis est substātia. sed q̃ntitas est pncipium indiuiduatōis. ergo q̃ritas est substantia Dōm q̃ duo stz de rōe indiuidui. s. esse indiuisum in se. z hoc ꝓpter essentialiter rōem indiuidui. z tal' ꝓditio aduenit indiuiduo ex materia. z sic simpl'r materia est pncipiū indiuiduatōis in substātijs materialib'. Alia est ꝓditio indiuidui qd ē diuisum a q̃libet alio eiusdē spēi. z talis diuisio est original'r a materia. sz actual'r z ꝓpletiue a q̃ntitate. qz nihil diuidit nisi quātum. sed talis diuisio nō est de rōe indiuidui. qz si solus sortes essz a parte rei. adhuc sortes essz indiuiduum. z tamē non eēt diuisus a quolibet alio eiusdem speciei. cum nō essz alius ab ipso.

Amplius qm̄ z ipsum vnum multipliciter dr. quēadmodū z quid est. intendendū est quō debet vnū esse om̄e. Dicitur em̄ vnū aut cōtinuū. aut indiuisibile. aut quoꝝ rō vna z eadez que aliquid erat esse. quēadmodū vappa z vinū. Siq̃dem igit continuū multa sunt qd est. infinitū em̄ diuisibile est cōtinuū. Habz āt dubitatōem de parte z toto. Fortassis aūt nō ad banc rōem. sed ad ipsam fm seipsam. Utrum vnū aut plura pars z totū: z si vnū qūo vnum z si plura qūo plura. z de partib' z nō cōtinuis et si toti vnum vtrunqz est. sicut indiuisibile. q̃niam z eadem eisdem erunt

Postq̃ Aresto. disputauit ꝓtra opinionē Mellissi et Permenidis ex pte entis. reprobādo sez istā opinionē q̃ ens est vnū. Hic ꝓnr facit h̄ idem ex pte vni'. z intendit talē rōem. si ista ꝓpō. ens est vnū eēt vera. vl' acciperet vnū. p vno pnuitate. sicut pnuū est vnū. vt lignū est vnū. vel accipeet vnū p vno indiuisibilitate. sic dicimus q̃ punctū est vnū. vel accipiet p vno rōe. sicut dicimus q̃ illa stz vna q̃ h̄nt vna rōem. vt eadē est rō vestz et indumēti. sz nullū istoꝝ ē dōm. q̃ ens nō est vnū Hanc est manifesta ex ꝓbatione vnius z sufficienti diuisōe vnius. Dinorē. pbat p ordinē z ꝓmo q̃ nō pt capi pro vno pnuitate. qz in eo qd est vnū sicut pnuū stz multa entia. qz sunt multe ptes. qz pnuum diuisibile est in infinitū. Et circa h̄ mouet Aresto. istā dubitatōez. vtz totū sit sue ptes. z si nō tūc manifestū ē q̃ vnū pnuitate nō est pfecte vnū. pbat q̃ Aresto. q̃ nō pt dici q̃ totū sit sue ptes. qz q̃cūqz stz eadē vni tercio stz eadē inter se. si q̃ ptes alicuius pnui sint eedē in toto. q̃ stz eedez inter se. qd est ipossibile. opz ergo dicere q̃ ptes distinguāt a toto. z p ꝓns inuenit multitudo inter totū z ptes

Atuero si est indiuisibile nullum erit q̃tum neqz quale. neqz iam infinitū. qd est sicut Mellissus dicit. neqz finitum sicut z Permenides Terminus enim indiuisibilis finitus non est Atuero si rōne vnū sunt que stz om̄ia: sicut est tunica z indumentū Eracliti rōem contingit dicere: Idem em̄ erit z bono z malo. z nō bono esse z bono. Quare idē erit bonum z nō bonum. z homo z equus. Et nō de eo qd vnum stz que sunt ratio erit. sed de eo quod nihil tali. igitur esse z tanto idem

Consequēter ostēdit q̃ ista ꝓpō. ens est vnū. nō pōt esse vera capiēdo vnū. p vno indiuisibilitate. z stat rō in h̄. qz isti antiq̃ ponebāt istud vnū infinitū. sicut Mellissus. vel finitū sicut Permenides. sed indiuisibile nō pt esse finitū nec infinitū. qz finitū z infinitū sunt q̃nta. sed indiuisibile nec est quale nec q̃ntū. q̃ nō pt dici q̃ vnū accipiat p vno indiuisibilitate. Deinde pbat q̃ vnuz nō pt capi p vno rōe. z h̄ sic. qz si om̄ia stz vnū ratōe. q̃ erit vna rō h̄ dictoriozꝝ. qz h̄ dictoria cōtinent sub ente. sicut ptz q̃rto metaphisice. Itē vna erit rō cōtrariozū. s. boni et mali. z vna erit rō eoꝝ que stz disparata. sicut hois z eq̃ Itē erit eadem rō oim pdicamētozꝝ. qz ista om̄ia pnēt sub ente. q̃ sunt incōueniētia. q̃ illud ex quo sequit.

Cōturbati sunt aūt posteriores quēadmodū z antiqui ne forte pringat quod incōueniēs reputabant simul idem vnū esse et multa. Unū alij quidē est auferebant. quēadmodum Licophron Alij aūt distinctōem mutabant. vt qm̄ hō nō albus est. sed albat. neqz ambulās ē. sed ambulat. vt nō est adijcientes multa faciāt esse vnū tāq̃ singulariter dicto vno aut ente Sed multa sunt que sunt. aut ratōe. vt alūd est albo esse z musico. Sunt idem vtraqz subiecto multaqz vnū. Aut diuisione quēadmodū totū et ptes. Hi aūt iaz deficiebāt z pfitebant vnū multa esse. tanq̃ nō pueniente idem vnum z multa esse. nō opposita aūt. Est em̄ vnū z potentia z endelechia. i. actu. Hoc igit mō faciēt' impossibile videt que sunt vnū esse.

Jam Aresto. reprobat sequētes opiniones illoꝝ antiquoꝝ. z dr ꝓmo q̃ aliq̃ phi sequentes opiniones illoꝝ

Reprobat sequaces illorum quorū opiniones

phor. vt nō cogerenk ponere idē esse vnū ⁊ multa aufe/rebant hoc verbū est a ꝓpōe ne cogerenk aliq̄ modo po/nere multitudinē. sicut Lycophron. Alij aūt phi atten dentes q̄ tal' oro cēt impfecta q̄n eēt ablata copula mu tabāt copulā in verbū. dicētes q̄ nō licerz dicere. hō est albus. sed hō albat. Nec liceret dicere. hō est ambulans sed hō ambulat. Deficiebāt ꝯ antiq̄ in h̄ q̄ nō sciebāt distinguere inter ens ⁊ vnū. q̄ credebāt ens ⁊ vnū vni/uoce dici. q̄ dicunt multipl'r. ⁊ ideo illa q̄ sunt vnū subie cto sunt multa rōe. sicut albū ⁊ paries. Quedā st̄ vnū toto ⁊ multa ptib'. sicut ptinuū. sed si multa ⁊ vnū refe/rank ad idē. tūc sunt opposita. sicut vnū spē ad diuersa spē. vnū numero ad diuersa numero Unde nō oz aufer re hoc verbū est a ꝓpōibus. q̄ illa inter que ponit h̄ ver bū est habēt aliquam vnitatem siue etiam distinctionez Cū em̄ dr. hō est albus. cuius em̄ hō ⁊ albus sint vnuz numero siue subiecto. qd̄ notat cum dr. hō est alb'. st̄ tū multa rōe. Alia em̄ est rō hois ⁊ ratio albi

Sr Idem nō potest esse albū ⁊ nigrū. ⁊ p ꝓnōs idem nō pt esse vnum ⁊ multa. ⁊ ꝯ antiq̄ bū dixerunt q̄ idē nō est vnū ⁊ multa. cū ꝓtraria nō possint eē in eodē subiecto Dōm q̄ nō est sil̄e de albo ⁊ nigro. ⁊ de vno ⁊ multo: q̄ albū ⁊ nigr̄ sunt ꝓtraria specifica et specialia. ⁊ iō non pūt fm actū vni inesse. sz vnū ⁊ multa sunt ꝓtraria trāscendentia ⁊ vlia. ⁊ ergo possunt respe/ctu diuersoꝝ vni inesse. ⁊ hoc est quod solet dici. q̄ nō est aliqua multitudo sine vnitate. ⁊ hoc contingit propter transcendentiam vnius ⁊ multi.

Querit Utrū totū sit sue ptes. Dōm q̄ totū accipitur tripl'r Uno° cathe greumatice fm q̄ idē est qd̄ integr. hnīs oīnes ptes. ⁊ isto mō ista verificat' totū qd̄ est in mū do est in oculo meo. Alio° sincathegreumatice. put va/ler tantū sicut q̄liter pars. ⁊ sic ista ꝓ verificat. tot' sor tes est minor sorte. Tercio mō accipit' ptm cathegreu matice ⁊ ptm sincathegreumatice. ⁊ sic tūc vz sicut h̄ ⁊ nihil eius q̄n hoc. Accipiēdo ergo totū ꝑmo mō ꝓ est distinguenda. q̄ vel pdicatum intelligit' attribui subie cto ꝑiunctim vl' diuisim. coniunctim scilicz q̄ totum sit sue partes simul sumpte. diuisim. id est q̄ totum sit sue partes diuisim sumpte. Si ergo primo modo intelliga tur est propositio vera de toto integrali ⁊ essentiali. q̄a ibi totum est sue partes simul sumpte. sed falsum est de toto potestatiuo. quia anima nō est omnes potentie eti am simul sumpte. Vel intelligitur predicatum subiec/to diuisim attribui. ⁊ sic vel intelligitur de toto diffini/tiuo potestatiuo vel integrali. De toto potestatiuo est simpliciter falsum Vel intelligitur de toto diffinitiuo. ⁊ hoc est dupl'r. quia vel totum diffinitiuū comparat ad suas partes reales. que sunt materia ⁊ forma. ⁊ sic est falsum. quia homo non est aīa nec corpus diuisim sum/pta. vel ꝓparat ad ptes rōis que sunt genus ⁊ dr̄ña. et tūc est verū q̄ totū est sue partes etiam diuisim sumpte q̄: homo est animal ⁊ rōnalis: Vel intelligit' de toto in tegrali. ⁊ sic iterum est distinguendum. q̄: est duplex to tum integrale. scz omogenū ⁊ etherogenū. Omogeni/um est totum habens partes eiusdem figure ⁊ spēi. sicut ꝑs aqua que est eiusdem figure in toto ⁊ in partib'. si er/go intelligit' de toto omogenio. tūc est vera in illo sensu in quo verū esse dicit cōueniētiā in natura. nō aūt fm q̄ dicit ꝓuenientiam in quibusdā accidentibus. Exēpli grā. nos dicimus q̄ tota aqua sit sue ptes etiā diuisim sumpte fm naturā. sed nō fm q̄ntitatē que est accēs aq̄ Sed in toto etherogenio est simpl'r falsum. q̄: falsuz est q̄ homo est sue ptes diuisim sumpte Et rō istius est. q̄ forma totius omogenij respicit totū p se. ⁊ similit' ptes p se. sed forma totius etherogenij ꝑmo respicit totū di/recte ⁊ p se. ⁊ ex ꝓnti ptes. ⁊ ergo ptes nō recipiūt pdi/catōem totius sicut in toto omogenio. Alio mō accipit' totū sincathegreumatice. ⁊ sic pdicatū pt attribui sub iecto vel ꝑiunctim vel diuisim. si attribuat' ꝑiūctim sub iecto semp ꝓ est falsa p tercū in ptibus diffinitiuis rō nis. sicut sunt genus ⁊ differētia. Est em̄ sensus q̄ q̄li/ter ptes alicui° totius simul sumpte sunt vna ps. ⁊ hoc est manifeste falsum in toto integrali ⁊ in toto potestati uo: ⁊ eēntiali p comparionē ad ptes reales. q̄: corpus nō est aīa ⁊ corpus simul sumpta. Sil'r paries non est om/nes partes domus simul sumpte. Vel predicatū attri buit subiecto diuisim. ⁊ sic potest propositio eē vera red dendo singula singulis. quia quelibet pars est quelibet pars diuisim sumpta. reddendo singula singulis. Ter/cio modo accipit' totum partim cathegorematice ⁊ par tim sincathegorematice. ⁊ sic propositio est vera de pdi cato coniūctim sumpto in toto integrali. in toto essentia li habente partes. qd̄ notāter dr. ꝓt ūmaterialia q̄: om nes ptes simul sumpte sunt hoc totū ⁊ nihil eius q̄n hoc Exempli gratia domus q̄ est totum est sue partes sunt sumpte. sed est falsum in toto potestatiuo

Sr Nihil est ꝑus seipso. sed partes sunt ꝑiores to to. q̄ partes nō st̄ idem cum toto. Dōm q̄ ptes alicuius totius accipiunt dupliciter Uno modo diuisim. ⁊ sic sunt ꝑiores toto. q̄: sic constituunt totum fm quādam successiuam collectionem partium sicut patz de constructōe domus. Alio modo accipiunt partes alicuius totius ꝑiunctim. ⁊ sic sunt sil' tempore. cum toto. sed tunc ptes st̄ ꝑores toto via generatōnis et econtra. totū est ꝑus partib' via pfectionis. ⁊ sic nō ē inconueniēs idē fm vnū modū esse ꝑius seipo fm aliū modū. aut posteri° seipso fm aliū ⁊ aliū modū ꝑoritatz

Sr Quecūq̄ st̄ eadem vni tercio singulari st̄ eadē inter se. si ergo ptes totius integralis sint eedez vni tercio singulari. ergo sunt eedem inter se.

Dōm ad maiorē. q̄ tripl'r aliqua ꝓuenūt in vno ter cio singulari. Uno mō fm q̄ subsistunt in illo tercio sin gulari. sicut accētia conueniunt in subiecto. ⁊ tūc nō est necesse q̄ ea que conuenūt in vno tercio singulari q̄ cō ueniant inter se fm pdicatōem. in hoc em̄ fundatur fal/sitas istius argumenti. lac est dulce ⁊ lac est albuz. ergo dulcedo est albedo: Alio modo ꝓuenūt aliqua in toto subsistentialiter. nō aūt essentialiter ⁊ fm pdicatōnem. quia totū siue tercium de ipsis pdicari non pōt. sicut nō dicimus. paries est domus. fundamentum est domus nec pecrus est homo. caput est homo. ⁊ isto modo etiaz falsum est aliqua duo inter se conuenire que cōueniūt in vno tercio. Tercio mō aliqua conueniūt in tercio eēnti aliter fm pdicatōem. sic scz q̄ eēntialiter de illo tercio pdicantur. sicut animal ⁊ homo conueniunt in sorte. nam ibi est essentialis predicatio. ⁊ sic maior est vera. scilicet quecunq̄ sunt eadem vni tercio singulari sunt eadem inter se.

Sr Aliquod est totum cuius partes non sunt. er/go totum non est idem cum suis partibus. An tecedens patet de tempore Dicendum q̄ eo dem modo quo totum est semper partes eius sunt Est

ergo aliquod totū simpl'r manens. quod scz nō recipit aliquam mutationem in substantia. sicut sunt corpa celestia. ⁊ in illis etiam partes non habent successionē. aliud est totum quod est simpl'r successiuum. sicut est tempus. ⁊ hoc habet partes omnino successiuas. quia tempus dicitur esse. eo q̄ vna pars succedit alteri. Aliō est totū quod se habet medio modo. quod scz manet fm p̄tes formales. sed nō fm partes materiales. sicut ptz in viuentibus phisice siue animatis. quia in illis p cōtinuum nutrimentū perennt partes materiales. ⁊ restaurātur per nutritionem. sed manēt sp eedem partes formales. vt patz in primo de generatione

Querit Utrū indiuisibile posset esse q̄le vel q̄ntū Dōm q̄ indiuisibile p̄t capi tripl'r. Uno mō. p indiuisibili cōtinuitate. ⁊ sic indiuisibile dr continuū actu nō diuisum Alio modo accipit indiuisibile pro indiuisibili rōe. fm q̄ aliqua forma dr indiuisibilis sicut spēs specialissima Tercio modo capit indiuisibile pro indiuisibili simpl'r. sicut est punctū quod nullo modo est diuisibile: ⁊ hoc ē duplex. quia aliquod est indiuisibile in genere. qa scz est de genere quantitatis. ⁊ sic pūctum ⁊ vnitas dicuntur indiuisibilia. Alio modo accipit indiuisibile negatiue extra genus. ⁊ sic forme immateriales dicunt indiuisibiles sicut substantie separate Istis presuppositis dicēdum est q̄ si indiuisibile accipiatur p̄mo ⁊ secūdo mōis tunc indiuisibile est quantū ⁊ quale. differenter tamen. quia indiuisibile p̄mo modo est quātū essentialiter. qa est met quantitas. sicut patz de continuo. sed indiuisibile secundo modo est quātum accētaliter. q̄ quantitas est in eo sicut accidens in subiecto. vt patz de homine q̄ est quātus accidental'r. Sil'r ista indiuisibilia etiam st̄ qualia. sz dr nōter. q̄ indiuisibile p̄mo modo est q̄le sicut subiectū quo. q̄ q̄ntitas ē subiectū quo q̄litatis. sz indiuisibile secdo mō est q̄le sicut subiectū qd. Vel accipit indiuisibile tercio mō. ⁊ sic siue accipiat indiuisibile p̄uatiue siue in genere qd idē est. sic indiuisibile nec est q̄le nec q̄ntū. sicut pz de pūcto qd nō est q̄ntū. q̄ de rōe q̄ntitat̄ est habere p̄tem extra partē. sicut pz ex diffinitōib q̄ntitatis cōtinue ⁊ discrete. sed h̄ indiuisibile nō hz p̄tes. ḡ tale indiuisibile non ē q̄ntū nec q̄le. q̄ qualitas rei materialis p̄supponit q̄ntitatem. q̄ aūt indiuisibile tale non habet q̄ntitatem. ergo nec q̄litatem. q̄ qualitas materialis in q̄ntitate fundatur. ⁊ sic loq̄tur Aresto. in textu. q̄ de tali indiuisibili dr q̄ nec est quale nec q̄ntum. Vel accipit indiuisibile negatiue extra genus. ⁊ sic indiuisibile nō est q̄ntum. q̄ nō hz materiā q̄ est p̄ncipiū q̄ntitatis. Et tū hoc indiuisibile ē quale. nō tū q̄litate materiali. sed qualitate spūali. q̄ in illis substantiis separatis sunt ista accētia. intellectus. volūtas. scia. ⁊ spēs intelligibiles. ⁊ c̄tis. Q̄ aūt sit necē ista accētia ē in eis sic pz q̄ ille substātie separate operant. ⁊ nihil circa primū opē̄ratur p̄ suā ēntiam. oz ergo q̄ opent p potentiā aliquā supadditam. ⁊ q̄ potētia nō pcedit ad actū absq̄ specie obiecti. ḡ necē est in potētiis esse spēm intelligibilem Ista aūt de deo dicta non addūt aliquā qualitatē. sz st̄ ēntia diuina p̄ter simplicitatem diuinam

Sit Omnis forma consistit in indiuisibili. vt patz in sex p̄ncipiis. sed multe sunt forme quales ⁊ quāte. ḡ ⁊c Dōm q̄ duplex est q̄ntitas. vna ē q̄ntitas molis. i. quātitas dimēsiua. Alia est q̄ntitas perfectionis siue virtutis. forme autem substantiales vt ē anima. ⁊ eri ā substātie separate sunt q̄ntē quātitate pfectionis ⁊ virtutis. sed nullo modo st̄ quāte q̄ntitate molis Si dicat. ḡ diffinitio forme erit falsa. q̄ ad minus q̄ntitas molis nō consistit in indiuisibili essentia. Dōm q̄ illa quantitas accipit dupl'r. Uno modo fm rōnem forme specifice. ⁊ sic habet indiuisibilitatē. q̄ fm q̄ forma est sic habet vnitatem specificam. oportz eīm ēntiaz forme consistere in indiuisibili. Alio modo accipit quātitas fm q̄ comparat ad partes que st̄ in ipsa potētialiter. ⁊ sic quātitas est diuisibil'. ⁊ sic non continetur sub diffinitōne forme diffinite fm essentiam. Alia ē igit q̄ntitas que sumit fm gradum pfectōnis rei. ⁊ talis q̄ntitas reperit in singulis fm diuersam pfectionem nature et ideo ista quātitas etiam reperit in deo. quia deus est magnus sine quantitate. quia magnitudo in ipo attend̄ dicitur fm pfectōem nature compate ad latitudinem pfectionis. Sicut etiam dr Aug'. q̄ in his q̄ nō mole magna st̄ idem est esse maius quod melius.

Sit Substātie separe sunt indiuisibiles ⁊ sunt q̄les ḡ indiuisibile est q̄le Dōm q̄ indiuisibilia p̄ut esse q̄lia qualitate spūali. sicut sūt intellect'. species intelligibiles ⁊c. sed non qualia qualitate corporali. quia substantie separate non possunt esse alte nec nigre. ⁊ de tali qualitate loq̄tur Aresto. q̄ loq̄tur p̄tra antiq̄s dicentes fm q̄ntitatem molis esse infinitū in entere. p consequēs qualitatē ⁊ q̄ntitatē corporalem.

Sit Continuum fm quālitet partem suam est quale: sed pūctum est pars cōtinui. ergo est quale. Dicendū q̄ sunt duplices partes in cōtinuo scz partes integrales. ⁊ sic est verum q̄ cōtinuum est q̄le fm quālitet eius partem. q̄ si partes totus est albus necesse est quālitet partem parietis esse alb ā. Alie sunt ptes diffinitiue. ⁊ sic punctum dr pars linee. q̄ ponit in rōe linee. ⁊ sic nō est necesse quālitet partez continui esse qualem. quia talis pars nō habet quantitatem nisi virtualiter ⁊ quasi principiantem nostram quātitatem Et similiter dicimus q̄ nūc est pars temporis. nō pars integralis sed diffinitiua.

Sit Supficies est indiuisibilis fm pfunditatem. ḡ est indiuisibilis Dōm q̄ius supficies sit indiuisibilis fm pfunditatem. q̄ eam nō habet. ē tū diuisibilis fm longitudinem ⁊ latitudinē

Querit Utrū ista p̄po sit vera. tūn vnū est Dōm q̄ in ista questione p̄mo distinguendū est de vno. q̄ vnum accipit dupliciter. Uno modo transcendenter prout cōuertitur cum ente. ⁊ sic omne ens dr vnum. Alio modo capitur vnum fm q̄ est p̄ncipium q̄ntitatis discrete. et sic reductiue est in predicamento quātitatis. Et ratio istius diuisionis ē. quia vnū cōsistit in indiuisiōe. dr eīm vnū quasi indiuisum. fm ergo duplicem modum diuisionis oportz accipere duplicem rōem indiuisionis. quia rot modis dr vnum oppositoz. quot modis ⁊ reliquiz. Est aūt duplex diuisio. quedā est diuisio formalis que fit per differentias oppositas. cuius orīgo est oppositio affirmationis ⁊ negatōis. ⁊ quia differētie nihil supadd̄t rei cuius sunt differentie. ideo tale vnum nihil supaddit enti fm rem: quia talis indiuisio fundat in negatione que est ens rationis. sicut ergo talis indiuisio nihil addit. sic nec vnum. Unde pz. q̄ p̄mum cadens in nostrum intellectum est ens. ⁊ secūdo cadit in nostrū intellectū diuisio. quia nos cognoscimus simplicia p̄ oppos

ta. deinde intelligimus vnū. qd̄ ēuis est ꝑ̄us ⁊ simplicius fm ordinē nature. est tm̄ posterius quo ad nos. Ex quo pz qūo se habēt ad inuicem vnū ⁊ multa. qz se hnt ꝑuatiue. nā vnū dicit indiuisionem. multū aūt dt diuisionem. mō indiuisum opponit diuiso priuatiue. g̃ etiam vnū opponit multo ꝑuatiue. Et si arguat. opposita nō pnt se sil' ꝓpati. sz in omni multitudine est vnitas. g̃ nō oppositio Dōm q vnū ⁊ multa pnt dupl'r capi. Vno mō fm relatōem ad idē fm idē. ⁊ sic simpl'r opponunt. ⁊ nō pnt se sil' ꝓpati sicut nihil ē vnū genere. ⁊ multa genere sz qd est vnū genere est bn̄ multa spē. ⁊ sic nō est relatio ad idē. Alio referunt vnū ⁊ multa ad diuersa. ⁊ sic pnt se sil' ꝓpati. Est tamē cōsiderandū q opposita in trāscēdentib pnt se meliꝰ compati q̄ opposita ꝑcantia res determinatas. sicut albū ⁊ nigrū nō ꝓpatiunt se sunt'in eodem subiecto. sz vnū ⁊ multa ꝓter trāscendētiam se sil' compatiunt in eodē. vt etiā supra dictū est. Et si deinde arguat. vnū oppositoꝝ nō ꝓstituit alterū. sed vnū ꝓstituit multitudinē. g̃ nō opponunt. Dōm q vnū accipit dupl'r. Vno mō materialiter fm q est aliqd impfectū reducibile ad pfectōem alterius. ⁊ sic nō opponit multitudini. qz est ps eius. ⁊ qz ps ꝓstituit totū. ita ⁊ vnū cōstituit multa. Alio mō accipit vnū formal'r fm formā indiuisibilitatis. ⁊ sic vnū opponit multitudini ⁊ nō pōt secū stare. qz indiuisibilitas nō ꝑt esse in multitudine. q̄ tm̄ ꝑcatur in vnitate. Presuppolita ergo distinctōe vnius etiā distinguendū est de hoc signo tm̄. qz illud signū tm̄ ꝑt capi dupl'r. Vno mō. put facit ꝓpōem de excluso subiecto. ⁊ sic cadit sup̄ subiectū excludēdo omnia alia p̄ter subiectū. Exempli grā. vt tm̄ sortes currit. si tm̄ faciat ꝓpōem de excluso subiecto. sensus est q sortes solitarie accept̄ currit. ⁊ si aliqs simul currat cū sorte. adhuc ista est vera. tm̄ sortes currit. qz sibi etiā solitarie cōuenit p̄dicatū: Alio mō facit vnā exclusiuā que excludit omnia p̄ter subiectū a ꝓsortio p̄dicati. sic q p̄dicatū hz solū ꝓmunionē cū subiecto. Exēpli grā. tm̄ sortes currit sensus est q cursus ꝓuenit tm̄ sorti ⁊ nō alteri. ⁊ iō si aliqs sil' currat cū sorte. tūc ista est falsa isto mō ⁊ nō primo mō Utroq aūt mō ꝑt adhuc exponi dupl'r. s. grā alietatis. ⁊ pluralitatis. Exempli grā. vt tm̄ sortes currit sensus est q sortes currit ⁊ nō alius q̄ sortes grā pluralitatis sic exponit. sortes currit ⁊ nō plures q̄ sortes currūt Per hoc rndetur ad q̄sitū. q si tm̄ faciat ꝓpōes de excluso subiecto sp ꝓpō est vera. siue exponat grā alietatis siue pluralitatis. ⁊ siue accipiat vnū transcendenter siue p q̄ntitate discreta. qz sensus est q hoc qd est vnum er non aliud q̄ vnū hoc est. Vel sic. h qd est vnū ⁊ non plura q̄ vnū hoc est. Sz si accipiat tm̄ put facit vnā exclusiuam. tūc est distinguendū. qz vel tm̄ exponit gratia alietatis. ⁊ sic est vera. capiēdo vnū transcēdēter. qz sensus est. q esse ꝓuenit vni ⁊ nō alteri q̄ vni. ⁊ h est verum qz vnū ⁊ ens ꝓuertunt. Est tm̄ sic falsa. fm q vnū est pncipiū numeri. qz sic multa st̄ ꝓter h vnū. sicut de⁹ ⁊ substātie separate q̄ nō hnt ꝑtinuitatē. ⁊ sic nō sunt vnū de p̄dicamēto q̄ntitatis. Vel exponit grā pluralitatis. et sic sp est falsa. q̄litercūq accipiat vnū. qz sensus est q ē cōuenit vni ⁊ nō pluribꝫ q̄ vni. ⁊ h sp est falsum. ⁊ ad illū intellectū reꝓbant antiq. ⁊ hoc mō dz ista. ꝓpō exponi: tm̄ vnū est. qz est regula logicoꝝ. q qū signū exclusiuū addit termino nūerali. tūc debet talis ꝓpō exponi gratia pluralitatis. Cum ergo in ista ꝓpōe tm̄ vnus est. ponat terminus numeralis. debet hoc signū tm̄ exponi gratia pluralitatis. ⁊ sic semp est falsa. 3

Ens ⁊ vnū ꝓuertunt. sz ista est vera. tm̄ ens est. g̃ ista erit vera. tm̄ vnū est Dōm q fm ꝓprietatē locutōis aliter iudicādū est de ista. tm̄ ens ē et alit' de ista. tm̄ vnū est. qz ista. tm̄ ens est exponit gratia alietatis. ⁊ sp est vera. Sz ista. tm̄ vnū est fm ꝓprietatē locutōis exponit gratia pluralitatis. ⁊ sic ē falsa Vlū pz q simpl'r loquēdo debet ista ꝓpō. tm̄ ens est dici ꝑticipa. ⁊ ista sp dici falsa. tm̄ vnū est. Sic etiā soluit hoc argumētū. vnū est. ⁊ nihil ab vno ē. g̃ tm̄ vnū est. qz ista ꝓpō est vera exponēdo gratia alietatis. q mō nō debet exponi. sed debet exponi grā pluralitatis. ⁊ sic est falsa.

Et ex q̄bus demōstrant soluere nō difficile est. vtriq̄ em̄ so phistice syllogisant ⁊ Permenides ⁊ Mellissus. Et nāq falsa recipiūt. ⁊ nō syllogisantes sunt. Est āt magis Mellissi onerosa rō ⁊ non habēs defectū. Sed vno incōuenienti assignato alia contingunt. Hoc autem nihil graue est. Solut zōes eoꝝ ⁊ p̄ Mellissi

Postq̄ Aresto. reꝓbauit opinionez Permenidis et Mellissi qui diceb ātillā ꝓpōez (tm̄ vnū est) ēē verā Nūc ꝓnt incipit soluere rōes eoꝝ. Et ꝓmo rōem Mellissi. sedo Permenidis. ibi. Et ad Perme. Primo poit facilitatē solutōis. ⁊ dt. nō est difficile soluere rōes eorū sez istoꝝ. phoꝝ. qz manifeste peccāt in materia. cū procedāt ex falsis ⁊ etiā peccāt in forma. cū nō syllogisent. verū est tū. q rō Mellissi est magis viciosa q̄ rō Permenidis. nō hns defectū q̄ ad respōdentē sicut dictū est sup.

Q̄ quidem igit' Mellissus male paralogisat manifestum est. Opinatur em̄ accipe si qd factū est habz pncipium omne. qm̄ ⁊ quod non est factum nō habet principium. Ynyz

Hic Aresto. reꝓbat rōem Mellissi q̄ est talis. si aliqd est factū ipm hz pncipiū. g̃ si nō est factū nō hz pncipium. sed ens nō est factū. g̃ nō hz pncipium. Quicquid nō hz pncipiū est infinitū. qz ex ea pte qua caret pncipio nō hz finem siue terminū. Quicqd est infinitū est immobile. qz nō hz aliqd extra se a quo moueat. vel ad qd moueat. Quicqd est infinitū et immobile est tm̄ vnū. g̃ tm̄ vnū est Nā q ens nō est factū probatur inferius ratione Anaxagore. Reꝓbat ergo ista ā rōem quātū ad quoꝝ illationes q̄ in ipsa ponunt. Primo q̄ntū ad hoc q dicit. si aliqd est factum ipm habet pncipiū. g̃ si aliquod non est factū nō hz principiū. ⁊ vult q ibi est fallacia p̄ntis. qz arguit a tota ꝓditionali cū destructōne antis ad destructōem p̄ntis. q̄ p̄nta nō valet. sicut tu sil' nō valet. si hō est aīal est. ergo si hō nō est aīal nō est.

In isto argumēto arguit a ꝓuertibilib. g̃ est bonū argumentū. Dōm q pncipiū accipit tripl'r. Vno mō. p pncipio duratōis. ⁊ sic arguit hic ex ꝓuertibilib. qz si aliqd est factū ipm hz pncipiū durationis. ⁊ si nō est factū nō hz pncipium duratōis. sz sic nō potest hic capi pnciptū. qz tūc secūda illatio nō seqrēt ex pma. vbi dz. si aliquid nō habet pncipiū ipm est infinitū

Alio⁰ accipit p ꝑncipio magnitudis tm. et sic accipit in secda illatõe. q̃ dr si aliqd nõ hz ꝑncipiũ ipm est infinitus qz h dr infinitũ qd nõ hz ꝑncipiũ magnitudis. Tercio mõ accipit ꝑncipiũ p ꝑncipio duratõis z magnitudis sit. z sic necẽ ẽ h capi ꝑncipiũ. z p ꝓs nõ arguit ex ꝓuertibilib⁹. qz sic habere ꝑncipiũ est generali⁹ q̃ esse factum

Postea z hoc incõueniens. omis esse prin/cipiũ rei z nõ tpis z generationis. non simpli/cis sed alterationis tanq̃ nõ momẽtanee fac/te mutationis Postea ꝓpter quid immobile si est vnum. sicut enim z pars vna. cuz sit hec aq̃ mouetur in ipsa. quare non z omnis postea p pter quid alteratio non erit:

Nic phs ꝓbat secdaz illatõem mellissi. q̃ fuit ens nõ hz ꝑn⁹. q̃ ẽ infinitũ. z dr q ubi est fall'a eq̃uocatõis. qz ꝑn⁹ accipit in ista illatõe aliter q̃ in ꝑma. qz necẽ est in pri ma illatõe ꝑn⁹ capi p ꝑn⁰ duratõis siue effectiuo. sic em vz si aliqd est factũ hz principiũ effectiuũ. sz in ista illatõe capit p ꝑncipio magnitudis. tũc ei solũ vz. ens ñ hz ꝑnci piũ magnitudis. q̃ est infinitũ. qz oẽ infinitũ dz h̃e finez magnitudis z etiã initiũ. Dem ꝓbat terciã illatõez q̃ fuit ista. si ens est infinitũ est ĩmobile. qz si aliqd est infini tũ nõ sequit q̃ sit total'r ĩmobile. q̃uis eũ infinitez nõ pos moueri extra locũ fm totũ. qz nõ est assignãdus loc⁹ ali qs in quẽ moueat. dr tm intra se localiter moueri. Ꝓrẽ/pli gra. si eẽt vna aq̃ infinita illa possz adhuc moueri p p res suas z sic nõ cessabit oĩs mot⁹ sicut voluit mellissus Sedo nihil ipedit quin totũ infinitũ possz moueri mo/tu alteratõis. qz totũ infinitũ posset alterari qz in altera tione nõ oz ponere locũ infinitũ ad quẽ mouerer. sicut in motu locali. in quo opz locum esse equalem mobili

Sr Motus localis ẽ ꝑmus mot⁹. q̃ si nõ pt moueri motu locali. nec aliq̃ alio motu. Dom q̃ licz in diuer⁹ mot⁹ local'est ꝑmus mot⁹. qz ẽ cã aliozꝝ motuũ. nõ tm oz q̃ in eodẽ motus localis p̃cedat oẽs ali os motus. qz in illo qd generat z mouet localiter genera tio p̃cedit motũ localẽ nõ q̃ vz illatõ. qz arguit ab inferi/or ad supius negatiue. qz nõ sequit si non posset moueri motu locali q̃ nec alijs motib⁹ mouebit

At vero nec specie possibile est vnum eẽ. sed sicut ex quo. Sic em z phisicor. q̃dam vnũ di cũt. Illo aũt mõ non Homo aũt ab equo alte rum est specie z ꝓtraria ad invicem

Nic reꝓbat phs quartã illatõem q̃ fuit ista. si ens est infinitũ z ĩmobile. est tm vnũ. qz nõ sequit q̃ eẽt vnũ q̃ itercũq̃z sicut ipe ponebat absq̃z distinctõe. si em ens ẽ infinitũ nõ est necẽ vnũ eẽ fm spem. sz si ens ẽ infinitũ dr esse vnũ fm materiã. z h fuit de mente phor. qui pone bãt vnã materiã rez infinitã sez aerẽ vel aquam.

Et ad ꝑmenidẽ aũt idẽ mod⁹ rõnum est z si aliq̃ ꝓbrij sunt z solutio ptim q̃dẽ qz falsa est. p tim aũt qz nõ ꝓcludit. Falsa q̃dẽ. qd simpl'r ac cipit. qd est dici multipl'r dicto. Nõ ꝓcludit ãt qz si sola alba recipiant. significante vnũ albo. nihilominus multa alba sunt z nõ vnũ. Non em cõtinuatõe erit vnũ albũ neq̃z rõne. Aliud em erit esse albo z susce ptibili. z non erit extra albũ nihil diuisum Non em inquantũ est se/parabile. Sed alterũ est albo. z ei cui inest. sed hoc ꝑmenides nondum vidit 2° Permenidis

Postq̃ phs ꝓbauit rõem mellissi. h ꝓñr ĩmꝓbat rõem ꝑmenidis q̃ talis fuit. Quicq̃d ẽ ꝑter ens est non ens. sz qd est nõ ens est nihil. q̃ quicq̃d ẽ ꝑter ens. ẽ nihil sed ens z vnũ cõuertunt. q̃ q̃cquid est ꝑter vnũ est nihil et p ꝓs tm vnũ est. Et ex h vltem⁹ cõcludebat q̃ esset ĩmobile. qz nõ haberet a q̃ mouerek cũ idẽ nõ mouear se ipsum. Dicit q̃ Arz. q̃ idẽ mod⁹ pt esse ad soluendũ rõ/nẽ ꝑmenidis sicut fuit ad soluẽdũ rõem mellissi. qz licz rõ mellissi peccat in materia z forma. ita etiã rõ ꝑmenidis. Et tũ verz est q̃ ẽ alius mod⁹ ꝓprius ad soluẽdũ rõem ꝑmenidis. qz ꝑmenides ponebat ꝓpões aliq̃liter. pbabi les. qz scilz in vno sensu stz vere z in alio stz false. et iõ pt cõtra eũ argui ex ꝓpõnib⁹ ab eo assumptis. Ꝓrẽpli gra qñ dr q̃cquid est ꝑter ens est nõ ens. illa ꝓpõ est ꝑ asi ens sumak trãscendẽter q̃uis sic male ꝓcludat. qz ens ẽ vnũ Solut dnz pⁿ

Prosecdt q̃ Arz. ꝑmũ modũ soluẽdi. s. q̃ rõ ꝑmenidis peccat in materia z forma. peccat em in materia z forma qz falsa recipit. accipit ei ens dici simpl'r. i. vno⁰ qd tũ dr multipl'r Sedo peccat in forma. qz in sill forma datur in stãtia. qz si loco entis poneret albũ. tũc nõ vz argumentũ Quicq̃d est ꝑter albũ est nõ albũ. z nõ albũ ẽ nihil. q̃ tm vnũ est. qz posito albo adhuc ponit mlta. qz album ꝓno rat subiectũ cũ q̃litate q̃ stz mlta. q̃uis em albedo z sub iectũ ñ sint separa loco z subiecto stz tm separa rõe. z h ꝑ menides nõdũ vidit. s. q̃ illa q̃ stz vnũ subiecto stz distic ta rõne. Et iõ moderni nõdũ cognoscẽtes distinctionez ꝑdicamentoꝝ adhuc stz in ignorãtia ꝑmenidis

Cesse igit accipe nõ solũ vnũ ꝓcare qd ẽ de q̃ vtiq̃z ꝑdicek sed z qd vere ẽ. z qd vere vnũ ẽ z qd vere ẽ. accñs em de subiecto q̃dã dr Quare cui accidit qd est nõ erit Alterez em ẽ ab eo qd est. Erit itaq̃z aliqd cũ nõ sit Nõ itaq̃z in erit alij exñs qd ꝑe est. Nõ vtiq̃z inerit ens ali/qd ipsi cẽ nisi multa qd est significet sic q̃ sit ali qd vnũqdq̃z. Sz supponit qd ẽ ꝓcare vnũ. Si igit qd vere ẽ nulli accidit Sz illi aliqd magis qd vere est ꝓcat qd est: q̃z qd nõ est. Si em erit qd vere est. idẽ z albũ. albo ãt esse nõ est qd ꝑe est. neq̃z em accidere ipi possibile ẽ. qd ẽ. Neq̃z em qd est. ẽ qd nõ vere ẽ Nõ q̃ qd ẽ. est qd albũ est. Non sic aũt sicut cum aliquod nõ sit. sz oĩ no non sit. Quod vere itaq̃z est. non est. Veruz

eim est dicere. qm albū est. Hoc aūt non qd est significabit. Quare si albū significat quod vere est. multa g̃ significat quod est

2° solut

Hic phs oūdit q rō pmenidis ē falsa. ⁊ pmo oūdit qn dr in maiore. qcqd est pter ens ⁊ nō ens q ibi ens ñ pt capi. p suba tm. nec. p accnte tm. nec. p suba ⁊ accnte simul. Nō pt capi. p suba tm. qr tūc accns esset nō ens. qr ē pter subam ⁊ cū pdicat de suba sequtur q nō ens pdicarek de ente. sed h̄ est impossibile. qr ꝯdictoria nō pnt de se inuicē verificari. Vel accipit ens. p accnte tm. ⁊ tunc suba esset nō ens. ⁊ sic cū accns pdicat de suba pdicabitur ens de nō ente. Nō em pt dici q suba pdicek de accidēte p modū accntis. qr qd pe ēnulli accidit. sed suba est id qd vere ē. g̃ suba nō pt pdicari ⁊ se hīe p modū inherētis. Nec pt capi ens. p suba ⁊ accnte simul. qr tūc nō tene ꝯcludereк. q tm vnū ē. qr suba ⁊ accns sunt multa.

Neq igit magnitudo erit qd est. si qdez qd vere est: est qd est. vtriq em alter. est esse ptiū.

Hic Arr. pbat q ens in maiore rōis pmenidis non pt capi. p substātia corpea. qr tunc male ꝯcluderetur q tm vnū est. ⁊ hoc cō. qr substātia corporea hr multas pte. sed multitudo ptiū impedit vnitatē simplr dictaz ergo non pōt concludi q tm vnū est.

Qāt diuidit qd pe ē. in qd pe ē. aliqd aliud et rōe maifestū ē. vt hō si ē qd pe ē aliqd nccē ē et al. qd pe ē aliqd eē ⁊ bipes. Si ei nō q d pe est aliqd ē. accntia erunt. Aut igit hōi. aut alij alicui subiecto. sed ipossibile est. Accns em dr hoc. aut qd ꝯtingit esse ⁊ nō esse. aut cui ē in rōe. hoc cui accidit. vt sedere qdē sicut separabile. In sumo āt est rōnaris. cui diffinitiua rōe insunt. autex quibz inest rō. sunt in rōe alicuius horz nō totius vt in bipede rō hois. Aut in albo q ē rō albi hois. Si igit hec hūc hnt modū. ⁊ hōi accidit bipes. nccē ē separabile eē ipm. Quare ꝯtigit vtiq nō bipedē eē hoiem. aut in rōe bipedis inerit hois rō. Sz impossibile est Illd em in illi rōe inē. Si āt alij accidunt bipes ⁊ al. ⁊ nō ē vtrūq qd pe ē aliqd. ⁊ hō vtiq erit accntiū alteri. sz qd vere ē sit accns nulli. ⁊ de quo ambo ⁊ vtrūq: ⁊ qd est ex his dicatur Ex indiuisibilibus itaq est omne

Hic pbat phs q qn dr tm vnū est q non pt capi ibi ens. p suba diffinibili. qr suba diffinibil diuidit in plura quorz vnūqdq est illud qd pe est. i. suba. g̃ suba diffinibil nō est aliqd vnū. Ans pbat. qr dr oēm diffinitiōem ꝯstitui ex mltis ptibz. ⁊ pter h̄ diffinitio eqcola nō valet sicut pz. vi. topicorz. cū g̃ diffinitio habeat multas ptes. vel g̃ tales ptes sunt sube ⁊ sic habek positū. vel st accntia. sed h̄ est ipossibile. Et circa h̄ ponit phs duas suppōnes. Prima est q duplex est accns. s. separabile ⁊ inseparabile. Accns separabile ē. qd ꝯtigit eidē ineē ⁊ nō in eē. accns vo inseparabile ē in eo diffinitōe ponit subiectuz Secda suppō. si aliqd ponak in diffinitōe vni tūc econtra illud nō dz poni in diffinitōe poris. Et loqt h̄ Arr. de absolutz q p se inuicē nō diffiniunt. sec est de relatiuis. Istis suppositis sic arguit. si ptes diffinitōis st accidēta. vl st accntia ipi diffinito. vl alicui alteri nō pnt esse accntia ipi diffinito. Exēpli gra. si aial ē bipes eēnt accntia hois. vel eēnt accntia separabilia vel inseparabilia. nō separabilia. qr tūc hō posset nō eē aial qd est impossibile. nec inseparabilia. qr tūc in ei diffinitōe ponerek hō per secdam ptē primie suppōnis. sed h̄ est impossibile p secdaz suppōem. qr aial ponit in diffinitōe hois. nec pnt eē accidentia alicui alteri. qr si diffinitio esset accns etiā diffinitū esset accns. qr sunt eiusdē nature. sed h̄ est impossibile. qr hic loquimur de substātia diffinibili

Qr Utrz q̃libet diffinitio diuidak in pla. qz vnūqdq est illud qd vere est. Dōm q tripler ē diffinitio. qdā est q dak p additamētuz alteri gnis. sicut diffiniunt accntia p subam q de alio gne ē cē accntia Alia ē diffinitio q dak p additamentū eiusdem gnis sicut diffinit forma ptis p suā materiā siue subiectū. sicut aia diffinit p corp. ⁊ tā aia cē corp st de pdicamēto sube. Alia ē diffinitio pure intrinseca q dak p genus ⁊ drñam logice. ⁊ p materiā ⁊ formā phice sicz diffiniunt spēs rez naturaliuz. Et rō istius diuisiōis ē. qa vnūqdq sicut hz eē ita dz diffiniri. sed aliq st q hnt esse naturalr in alio. g̃ etiā talia hnt diffiniri p alterz sicut st accntia ⁊ forme ptis. sed illa q hnt eē subsistēs p se ꝯpletū diffiniunt ꝯplete in. ppo gne. Istis sic p̄suppositz rndendū est ad q̃sitū q in diffinitōe q dak p additamentū tā diuersorz genez cē vnius gnis sp ꝯtinent pla. qr additamentū est alterius nature cē illd cui addit. sic tm q nō est vtrūq id qd est. qr nō est diffinibile suba pfecta. In diffinitōe aūt eēntiali est distinguendū vel intelligit de diffinitōe q hz ptes reales phicales. ⁊ tūc diffinitum diuidit in pla. qr ptes talis diffinitōis realr distinguunt sicut pz de materia ⁊ forma quorz vtrūqz est suba. Sz loqndo de diffinitōe logica q dak p genus et drñam est dōm q ille ptes in eodē solū differūt fm rōem. sz illa distinctio rōnis in eodē arguit distinctionē realez in diuersis in qbus talia separatim reperiuntur. Exēpli gra. si aial inueniatur absq rōnali si in asino. tūc inter aial ⁊ rōnale est realis differentia. ⁊ sic quodā modo talis diffinitō etiam in plura diuiditur.

Quidā āt rōnibz vtriusqz acquiescūt Huic quidā qm oia vnū sunt. si qd ē vnū fignificat. qm est. ⁊ qd non est. Et aūt que p decisiones indiuiduas facientes magnitudines.

Postq phus reprobauit rōem pmenidis. hic iaz reprobat eos q psentiebant incōueniētijs illatis ꝯtra permenidē. Qbus aūt vsus est duabus rōnibus contrapositiones permenidis. Prima q non sequitur q oīa sunt vnū. pter diuersitatem accidentis ⁊ subiecti. qa si ens est vnus. ⁊ ens capitur. p substantia. tunc sequtur q accidens esset nō ens. qr quicqd est pter ens qd est sub

stantia est non ens. Alio mō ꝓcedit ꝓtra ꝓmenidez ꝙ non potest dici ꝙ omnia sunt vnū. qz magnitudo est diuisibilis in multa. vel oꝑteret ponere magnitudines indiuisibiles nō habentes ꝑtes. Platonici aūt ꝓcedebant vtrūq; incōueniens. ꝓmo ꝙ accidens esset nō ens. qz dicebant sophisticē esse circa nō ens qd est accīs cuius g̃ plato cōcessit primā. ꝓpōem non tm concessit secdam. s. ꝙ non ens est nihil. z hoc iō. qz ipse credebat ꝙ si secdm concesserit tunc seqretur ꝙ tm vnū esset

Manifestū āt est. z qm nō vez ē. qd si vnuz fcat qd ē z nō possibile est sil' ꝑ dictionē eē. non erit nihil qd nō ē. Nihil em ꝓhibet qd nō ē nō simplr eē sz nō ens aliqd eē qd nō ē. Dze igit ex tra ipm qd ē nihil aliqd erit aliud. vnū oia esse incōueniēs est. Quis em addiscit ipm quod ē nisi qd ꝑe ē aliqd sit. Si aūt h nihil ꝓhibet. tm multa q̃ st eē sicut dcm est. Qd qdē igit sic vnū esse qd est. impossibile sit manifestum est

Hic ꝓbat pla ad hoc qz dixit. nō ens esse aliquid z accīs esse non ens. De alia aūt pōne que ponit magnitudines indiuisibiles Aresto. tractat in tercio celi. Impꝛobat g̃ opiniones platonis dupl'r. Primo q̃tū ad hoc ꝙ dixit accidens esse non ens. dt em Aresto. cuius accīs sit nō ens fm ꝓmā fcationem entis. fm quā ens capit. ꝓ substantia ē tm accidens ens. capiendo ens fm alias eius fcationes. et iō plato non accipiebat satis cōmuniter ens. Secdo reꝓbat eū quo ad hoc ꝙ nisi negaret secda ꝓpositio ꝓmendis. s. ꝙ non ens est nihil. tūc oportet ꝓcedere ꝙ tm vnū est. hoc em ē falsuz. qz etiā si substantia ponat solum ens adhuc erunt plura entia. z non vnuz tm. qz sub a diuidit in plura quoꝝ vnūquodq; est id quod vere est

Sicut āt phisici dicūt. duo mōi st hi qdez ei vnū faciētes qd ē corp. subiectū. aut triū aliqd. aut aliud qd ē igne qdē dēsius. aere āt subtiū. alia āt gnant dēsitate z rarite. mlta facientes. Hec āt st ꝓria. vl'r āt excellētia z defcūs. sicut magnū dicz plato z puū. nisi qd h qdē h facit materiā. vnū āt spē. Alij ꝓo vnū qdē subiectū materiā. ꝓria āt drnas z species Quidez āt ex vno inherentes ꝓtrarietates segregāt quemadmodū anaximādros dixit. z qcūq; āt vnū z multa dicūt esse sicut empedocles. z anaxagoras. Et ꝓmixtōe nāq; segregāt alia. differūt āt ab inuicez in eo ꝙ hic circulatōem facit horuz hic āt semel. z hic qdem drnas z infinitas sil'es ꝑtes z ꝓtrarias. Ille vero vocata elem̃ta solū

Postq; Aresto. posuit opiniones phor nō naturaliter loquentiū z eas dē reꝓbauit. hic ꝓnter ponit opiniones phor naturaliter loquentium qui sc nō negabāt motum. phor ergo naturaliter loquentiū. aliqui ponebant vnum principiuz tm. aliqui plura. Qui ponebāt vnum principium tm. dicebant generationem z corruptionem fieri raritate z densitate. Exempli gr̃a. Oyogenes qui posuit aerem ꝓ principio dixit generatōem fieri densitate z corruptione raritate. z sic etiam ponebant illi phi plura principia ex ꝑte forme. sc raritatem et densitatem. z in hoc concordant cum alijs phis ponentib; plura principia. qz omnes phi ponebant quandam contrarietatē in principijs sicut plato posuit magnum z puum que sunt cōtraria. Plato tm differebat ab alijs phis. qz posuit contrarietatē ex parte materie. sed alij phi ponebant ꝓtrarietatem ex parte forme. Ponētes autem pla principia sicut Anaxagoras Anaximādros z Empedocles dixerūt generatōem fieri z corruꝓtionem ꝑ segregationem. Exempli gr̃a. democritus qui posuit corpa athomalia esse principia reruz dixit ꝙ ꝑ talem congregatōem corporum athomaliū res generant z ꝑ segregationem corrumpent. Differt tm Empedocles ab Anaxagoza in duobus. primo qz anaxagoras dixit solum munduz semel generari z corrumpi ab intellectu separato. Sed empedocles dixit mundū sepe corrumpi. z hoc ꝑ litem. z sepe generari. z hoc ꝑ amicitiam. Secunda differētia: qz anaxagoras posuit infinitas partes ꝓ principijs Empedocles autem solum posuit quatuor elementa

Aresto. posuit opiniones phor nō naturaliter loquentiū z eas dē reꝓbauit. hic ꝓnter ponit opiniones phor naturaliter loquentium qui sc nō negabāt motum. phor ergo naturaliter loquentiū. aliqui ponebant vnum principiuz tm. aliqui plura. Qui ponebāt vnum principium tm. dicebant generationem z corruꝓtionem fieri raritate z densitate. Exempli gr̃a. Oyogenes qui posuit aerem ꝓ principio dixit generatōem fieri densitate z corruꝓtione raritate. z sic etiam ponebant illi phi plura principia ex ꝑte forme. sc raritatem et densitatem. z in hoc concordant cum alijs phis ponentib; plura principia. qz omnes phi ponebant quandam contrarietatē in principijs sicut plato posuit magnum z puum que sunt cōtraria. Plato tm differebat ab alijs phis. qz posuit contrarietatē ex parte materie. sed alij phi ponebant ꝓtrarietatem ex parte forme. Ponētes autem pla principia sicut Anaxagoras Anaximādros z Empedocles dixerūt generatōem fieri z corruꝓtionem ꝑ segregationem. Exempli gr̃a. democritus qui posuit corpa athomalia esse principia reruz dixit ꝙ ꝑ talem congregatōem corporum athomaliū res generant z ꝑ segregationem corrumpent. Differt tm Empedocles ab Anaxagoza in duobus. primo qz anaxagoras dixit solum munduz semel generari z corrumpi ab intellectu separato. Sed empedocles dixit mundū sepe corrumpi. z hoc ꝑ litem. z sepe generari. z hoc ꝑ amicitiam. Secunda differētia: qz anaxagoras posuit infinitas partes ꝓ principijs Empedocles autem solum posuit quatuor elementa

Arestoteles posuit plura principia z tm non dicit generatōez z corruꝓtionem fieri ꝑ segregatōnem z congregationē. ergo male dicitur ꝙ ponentes plura principia dicant mutationem fieri ꝑ segregationem z congregationē. Dōm ꝙ phus loqtur de illis qui ponebant plura principia q̃ tria. z rō est. quia qui ponebant tria principia dicebant mutationem fieri ex hoc ꝙ subiectum quādoqz stat sub vno principio z quādoqz sub altero ad quod sufficiunt tria principia. Sed qui ponebant plura habuerūt necessario aliud ꝓncipium mutationis addere. z ideo dicebant fieri mutationem rerum congregatiōe z segregatiōe

Uidet aūt anaxagoras sic infinita opinari vt accipiat cōem opinionē phisicor eē veram tanq; nō fiat nullū eor. ex eo qd non est. ꝓpter hoc em sicut dicunt. z erant sil' omnia. z fieri huiusmodi statuerūt alterā alij aūt cōgregationē et segregatōem. Amplius ex eo ꝙ fiūt ex alterutris cōtraria Inerāt ergo Si em omne qd fit. necē est fieri. aut ex his q̃ sunt. aut ex his q̃ nō sunt Horum autez aliud quod est ex his q̃ nō sunt aliqd fieri impossibile est. De hac enim conueniūt opinione. omnes que de natura st Reliquum iam cōtingere ex necessitate putauerunt ex his que sunt z in sunt fieri

Postēq̄ phs recitauit opiniōs naturalr loqntiū in generali. hic ꝓnr descēdit spēaliter ad opinionē anaxagoræ reprobādo eā. Cui rō pt eē triplex. Prima qr opio sua includit aliq̄lis oēs opiones naturalr loquētiū. Secūda qr ipe videt assignare cām oim spēx mot. vt ptz ꝑmo de generatōe. Tercia qr ipe videt ponere pncipia oim rex. qr posuit q̄tuor elemēta ꝑ pncipijs. Primo g̃ opinionē recitat. Secōo eā reprobat. Circa ꝑmū duas ponit suppōes anaxagoræ. ex q̄bus elicit deductionē eius. Prima suppō est cōis oibus phis. s. q̄ ex nihilo nihil fit. et ex ista sequtur alia suppō anaxagoræ. q̄ oia etiā ꝓtraria sunt in se inuicē. qr ꝓria fiunt ex se inuicē. sz ex nihilo nihil fit. g̃ prius inerāt sibi inuicē. Et ex his sequtur q̄ ois generatio est alteratio. qr res subst ātialiter est añq̄ fit. Et ex istis suppōnibus ponit rō anaxagoræ. et stat in h. Oē qd fit. fit ex aliq̄. vl ex nihilo nō pt dici q̄ fit ex nihilo. qr ex nihilo nihil fit. g̃ oz dicere q̄ fiat ex aliq̄. z sic hoc qd dr fieri pexistebat anteq̄ fieret. z ex ista rōe fuerunt omes antiqui morti ad dōm q̄ ens nō est factū. qr ens pexistebat factioni sue. Ex ista rōne cōcludebat anaxagoras suaz positionē que est q̄ quodlibet est in quolibz quia quodlibet fit ex quolibet.

Quō debeat solui rō anaxagoræ. Dōm est ad maiorē q̄ omne qd fit ex aliq̄ fit. z qn dr. g̃ p̄ est in ipso. distinguendū est. vel fm actuz. sicut anaxagoras voluit. z tūc est falsum. vel fm potentiaz. et tunc est vex. Exēpli grā. ignis fit ex ligno. z in ligno nō pexistebat ignis fm actū. sed fm naturalē potentiā inānntū sez ligni z materia ligni naturalr potuit recipe formā ignis. z sic nō sequtur q̄ q̄libet est in quolibet nisi fm potentiā z sic defectus fuit ex eo q̄ non sciunt distinguere inter actū z potentiam.

Sz ppr puitatē magnitudinū ex insensibilibus nob. vñ dicūt oē ī oē misceri. ppr id qd oē ex oi videbāt fieri. Appere aūt dza z appellari altera ab inuicē ex magz supabūdāti. ppr multitudinē in mixtura infinitoz. Sincere quidē ei totū albū aut nigrū. aut carnē. aut os nō eē. sz qd plus vnūqdq̄z lucet hoc videt esse natura rei

Hic Arz. ondit quō anaxagoras rūdebat ad obiecta ꝓtra suā pōnem. Pōt eiū ꝑmo sic obici si q̄libet est actu in q̄libet deberet illa pcipi sensu tact. sicut si in ligno esset ignis. Rūdet anaxagos q̄ q̄libet est in q̄libet fm insensibiles ptes. ꝓter puitatē taliū priuz. z sic non pñt pcipi sensu. Quis tū sint ibi fm actū. Scōa obiectō si q̄libet est actu in q̄libet. g̃ res nō dz plus denominari ab vno q̄z ab alio. si g̃ ignis est actu in ligno non dz lignū magis denoiari lignū q̄z ignis. Rūdit anaxagoras q̄ ab illo res denoiat qd magis abūdat in eo. z iō nō reperit in reb aliqd purū. qd nō habeat ꝓmixtionē cū aliqua alia re. Exēpli grā. quis in ligno est actu alter ignis fm opinionē anaxagoræ. tū nō vocat ignis sz lignuz qr sunt in ligno plures ptes ligni q̄z ignis

Utrz ista ꝓpō q̄libet ē in q̄libet possit aliquo mō verificari. Dōm q̄ illa ꝓpō pt duplr capi. Vno fm q̄ q̄libet absolute distribuit ꝑ q̄libz ente. z sic ē simplr falsa. qr nō stz materialia in subātijs segatis nec eēo tra. Alio capit q̄libet fm q̄ distribuit ꝑ reb naturalib fm subam trāsmutabilib. qd addit notant ꝓter celū qd nō est trāsmutabile fm substantiā. sz solū fm locū. Et sic q̄libet eē in q̄libet pt dupl intelligi. vno fm actū z sic iterꝓ ē falsa. vl aliqd est in alio fm potentiā. z sic est vera. qr vnaq̄q̄z res trāsmutabilis fm subam hz materiā q̄ est in potētia ad recipiendū quālibet formā rei transmutabilis

Si igit infinitū fm q̄ infinitū ignotū ē. fm multitudinē q̄dē z magnitudinē infinitū ignotū q̄tū ē q̄ddā. fm spēm āt infinitū ignotū q̄lē q̄ddā est. Principijs āt infinitis exñtib z fm multitudinem z fm spēm īpossibile est q̄ stz ex his ꝓgscere Sic eiū ꝓgnoscere ꝓpositū arbitramur cū cogscimus ex quib z quantis sit

Postēq̄ Arz. posuit opinionē anaxagoræ. hic ꝓnr impbat eā. z ꝑmo q̄tū ad ipam opionionē in se. scōo q̄tū ad modū pōnis eius. Quantū ad ꝑmū ponit q̄nq̄ rōnes. z stat ꝑma in h. Infinitū fm q̄ hmōi est nob ignotū. si g̃ pncipia rex naturaliū stz infinita. sicut dixit anaxagoras tūc eēnt ignta. sz ignratis pncipijs nccē ē ignorare principiata. z sic tollerek ois scia de reb naturalib. in maiori dr. notant fm q̄ hmōi. qr infinitū fm multitudinē est ignotū fm multitudinē. Infinitū fm magnitudinez est ignotū fm magnitudinē. Et rō illi extra rextū est. qr q̄cd est notū apud nrm intellcm. h ꝓhendit a nro intellectu. sed infinitū nō pt ꝓprehendi a nro intellectu. qr tunc essz finitū cū intellectus noster est finitus.

Amplius āt si nccē est ꝑtē ꝓtigit q̄ntācūq̄z esse fm magnitudinē puitatez. z īpm totū cōtingere. Dico āt taliū aliquā ptiū in q̄ euz insit diuidit totū Si āt īpossibile est al. aut plātaz q̄ntūcūq̄z esse fm magnitudinē z puitatē Manifestū ē qm̄ neq̄z ptiū quālibet. Erit eiū totuz ptib sile Caro āt et os et hmōi ptes stz aial. et fructus plātaz. Manifestū igit qm̄ īpossibile est carnē. aut os aut aliquod aliud q̄ntūcunq̄z eē magnitudine aut in maius aut minus

Scōa rō stat in h. si ptes actuales alicus totus stz infinite. nccē ē etiā totū eē infinitū. sz anaxa. posuit in q̄libet re naturali actuales ptes ifinitas. qd pz. qr in ifinitū pōt aliqd ex alio gnari. z q̄cd gnat ex alio h sp pest in alio fm actū. seq̄t q̄ q̄ totū ē infinitū. sz h est īpossibile. qr ers naturalia stz dctiara ad maxim z mimū. sic nō pt ens naturale eē ifinitū Rō maioris ē. qr totū depēdet ex ptib

In ꝑtinuo stz infinite ptes. z tū nō (actualib est infinitū. g̃ maior pdicere rōis est falsa Dōz q̄ stz duplices ptes alicui totus. q̄pā stz ptes potētiales q̄ sumūt fm potētiā diuisiōis. z in illis nō oz q̄ sp ptes stz infinite q̄ z totū erit infinitū. Alie stz ptes actuales. sic in hoie caput pect. z si tles p stz ifinite oz totū eē infinitū. tales āt ptes posuit anaxagoras in q̄libet ente naturali. qr dixit q̄libet eē in q̄libet fm actū

Pōt duas supp oēs

Cō anax:

Concludit sua opinioēz

Obiat dnt an

Rep bat opinioz Anax

Pa rō

Amplꝰ si oia instꝫ q̃dē hmōi inuicē ⁊ nō fi unt. sz segregāt cū insint. Dicūt āt ⁊ a plīmo. Fit āt ex q̃libet qlibz. vt ex carne aq segregat et caro ex aq. oē āt corpꝰ finitū resecat a corpe finito. manifestū ē q̃ nō contigit in vnoquoqz vnūqdqz cē. Remota eim ex aq carne. ⁊ iterū alia facta ex reliq segregatōne. qtuis sp minor erit segregata. Sz tū nō excellit magnitudo p uitatē. Quare si quidē stabit segregatio. nō oē in oi ierit. In reliq eim aq nō inerit caro Sive ro nō stabit. sz habebit sp remotionez infinita magnitudine equalia finita inerūt infinita fm multitudinē. Hoc aūt impossibile est

Hic ponit tercia rō. in q tria supponūt fm intēcionez anaxagore. Primū ē q̃ oia stꝫ sil'. i. in se inuicē. Secōm est q̃ q̃libet fit ex q̃libet. Terciū ē. q̃ oē corpꝰ finitū p ab latōz finiti ꝛsumit. Et tūc sic arguit. dek aliq aq finita ⁊ segregek caro ex tali aq p intellcm. ⁊ fiet multociēs 2º 3º ⁊ q̃rto ⁊cūjs. vel g stabit tal segregatio sic q̃ āpliꝰ non erit caro in tali aq. vl' pcedit tal segregatio in infinitū ñ pt dici pmū. qz tūc q̃libet nō eēt in q̃libet. qz nō eēt pꝰ segregatōez caro in aq qd est ꝗ opionē anaxagore. Nec pt dici secōm. s. q̃ talis segregatio pcederet in ifinitū. qz tūc seqrent duo incōueniētia. Primū ē q̃ corpꝰ finitū ñ ꝛsumit p ablatōez finiti corpis. qz istud corpꝰ. s. aq ē fi nitū. g etiā tota aq ꝛsumerek. ⁊ p ꝛ ñs caro in aq. Secōo seqrek. q̃ infinite ptes eq̃les eēnt sil' in uno finito. qz nūq stabit segregatō. g ptes stꝫ ifinite ⁊ stꝫ eq̃les. q̃a sunt mime. mimū ei sp ē eq̃le mimo. sz istd ē ipossibile. qz totꝫ dependez ex ptibꝫ actualibꝫ. g in toto finito ñ stꝫ pⁿ ifinite

Adhuc aūt. si oē q̃dē corpꝰ remoto quodā minꝰ necesse est fieri carnis. aut determiata est quātitas ⁊ magnitudine ⁊ puitate. Manifestū est q̃ ex minima carne nullū segregabit corpus Erit eim minus minimo.

Hic ponit q̃rta rō q stat in h. oē corpꝰ remoto aliq fit minꝰ. qz totū ē maiꝰ sua pte. si g a mima pte aliqd posset separi fm segregatōz tūc aliqd eēt minꝰ mimo. sz h est ipossiē. g ñpt fieri q̃libet ex q̃libet p segregationez.

Amplius aūt infinitis corpibꝫ inest vtiqz iā caro infinita. ⁊ sanguis ⁊ cerebrū. Separata tū ab inuicem. nihil aūt minus entia ⁊ infinitum vnūquodqz. Hoc aūt irrationabile est.

Quinta rō stat in h. si q̃libet est in q̃libet. sicut dixit anaxagoras. g in q̃libet re naturali finita eēnt ifinita in finicies. sz h est ipossibile. qz ptes eēnt maiores toto. se q̃la tū pz. qz q̃libet res natural' hz in se infinitas ptes fz opionē anaxa. ⁊ res naturales etiā stꝫ infinite fm nūerū et spēm fm pōem suā. g in vno finito erūt oēs res naturales q stꝫ infinite. ⁊ h ifinicies. qz fz pⁿ actuales ifinitas.

Aeqqz āt segregādū eē nescient dr recte āt dr. passiones eim inseparabiles stꝫ si igit mixti stꝫ colores ⁊ hītus si segregent. erit aliqd albū et sanatiuū. nō āt alterꝫ aliqd cur insit neqz de sbiecto. qre incōueniēs ē ipossibilia q̃rēs intellectus. si ꝓe velit q̃dē segregare. Hoc āt facere ē ipossibile. ⁊ fm quātitatē ⁊ fm q̃litatē. fm quātitatē q̃dē qm nō ē mima magnitudo. fm q̃litatē āt qm inseparabiles stꝫ passiōes. Non recte āt gnatione accipit similiū specierū. Et eim lutū in luta diuidit. Est aūt. ⁊ nō idē motus ē vt lateres ex limo. ⁊ domus ex lateribꝫ. Sic autē aq et aer ex alterutris et sunt et fiunt

Hic ꝓbat pōem anaxa. qtū ad modū ponēdi. q̃a anaxa. dixit q̃ segregatio nūqz finirek sic q̃ corpa ab inuicē qnqz possent segregari: q ꝓ pt dupl'r ꝛelligi. vno mō qtū ad corpa sicut ipe voluit. ⁊ sic ē falsa. qz vtiqz corpa pnt ab inuicē separi. qz fm veritatē q̃libet nō est actual' in q̃libet. Alio pt intelligi qtū ad accnia. ⁊ sic ꝓ est ꝓa. qz incōueniēs ē accnia separi a subiecto. nec h ē solū incōueniēs. sz intellcūs h q̃rens q̃rit ipossibilia et sic anax. nō intellexit ꝓtiā opionē Secōo reprobat eā qtū ad motiuū suū. qz ipe mouebat ad dōm q̃ q̃libet peristeret in q̃libet ex h q̃ oē sil'e fit ex suo simili. Sz dr Arꝫ. q̃ h motiuū nō ē sufficiēs. qz nō ē vera. qz qtuis simile gnat ex sil'. sic fluuntꝰ ex torretibꝫ. ⁊ torrēs ex guttis nō tū h ē vera sp. qz qnqz aliq gnant ex dissimilibꝫ sicut lateres ex luto. ⁊ lutū ñ ē sil'e lateribꝫ seu lapibꝫ. ⁊ domꝰ ex lateribꝫ ⁊ aer ex aq que sunt ad inuicē dissimilia

Reprobat modū Posicionis Anaxagore

Melius autem est in mora et finita recipe quod vere facit empedocles

Cōprat opiniones Anaxa ⁊ Empe:

Hic ꝓbat rōem anaxa. ad pōem empedoclis ⁊ vult q̃ melius posuit empedo. qtuis anaxa. qz melius est ponere pauca pncipia ⁊ finita qtuis multa ⁊ infinita

Qr Utrꝫ illa ꝓ sit vera. ex nihilo nihil fit Dōz q̃ fieri capit dupl'r. Uno mō. put dr naturalez mutationē. Et sic est verꝫ q̃ ex nihilo nihil fit sic eim loquūtur antiq de ista ꝓne. Alio mō capit fieri general'r. p q̃cunqz pductione siue emanatōe ab alio. siue hec fiat p naturalē actōem siue creationē. que est actio supnaturalis. ⁊ sic ex nihilo aliqd fit. qz deus facit p creationē aliqd ex nihilo. ⁊ qz talē pductōez nō nouerūt antiq. iō p ꝓa ꝗceptōe habebāt q̃ ex nihilo nihil fit Et sic pz q̃nō dicūt opposita ad fidē sic in sil'. h nō est oppōca nis est latrabilis loqndo de cane domestico ⁊ canis nō est latrabilis loquendo de sidere celesti

Qr Utrꝫ creatio sit impossibilis Dōm q̃ dupl'r aliqd dr impossibile. Uno mō qz p nullā potē tiam fieri pt. ⁊ sic creatio nō est impossibil'. q̃a

fides tradit mundū esse creatū. sed fidei non pt subesse falsum. Alio mō aliqd dr impossibile fm qd. qz. s. nō pt fieri p potentiā creatā. ⁊ sic creatio est impossibil'. Pro pme pris declaratione sciendum q triplex est mutatio. Una est mutatio in qua acqritur forma accētalis sicut est alteratio. p quā acqritur qlitas. Alia est mutatō p quā acqritur forma substātialis. sicut est gnatio. Tercia est mutatio non tm phica in qua acquiritur tota substantia. sicut est creatio. Et est drna inter has mutationes. qz in pma mutatione presupponitur tota suba. in se cūda psupponit materia. in tercia nihil psupponit. constat aūt pmas duas mutatōes esse. ⁊ iō de tercia mutatione pbabitur nūc q etiā necesse est pcedere creatiōez in q̄ totū ens pducit. Et hoc pbatur tribo rōnibus. Prima rō stat in hoc ⁊ sumit ex ordie agentiū. Effect⁹ vniuersalissimus debz petere ⁊ corrūdere vniuersalissime cāe. qz cāe ⁊ effectus dnt proportionari scdo phicor. sz est aliquod agens primū ⁊ vniuersalissimū. g dz sibi corrūdere effectus vniuersalissimus. illud aūt est esse. g eē. p ducit p primū agens. sed pducere totū esse est creare. g deus creat. qre creatio est possibilis. Et hoc est qd dr in libro de causis pma res creata est esse. Scda rō sumit ex ordine actionū. ⁊ hoc sic. Qto aliq actio est por tāto paucior psupponit. sed actio dei est simpl'r prima. g nihil psupponit. sed pducere ex nullo presupposito ē creare. g deo puenit creatio. Maior pz. qz ars ⁊ natura sic se hnt q vnū presupponit alterū. ⁊ actio nature est por actione artis. ⁊ iō actio nature etiam paucior presupponit actione artis. qz materiā. ⁊ actio artis plura presupponit. qz totū popositū. Tercia rō sumit ex cōditione effectuū sic. qcquid est in aliquo p pticipatōnem h̄ causatur ab eo qd est tale p essentiā. sed oia accipiūt esse a pmo p pticipatōem. g totuz quod ad eē pinet est ab illo pmo. sed materia ⁊ forma spectāt ad esse rei g materia et forma pducunt p creatōez. g creatio est possibil'. Secūda ps probat. s. q nō pt puenire creatio creature. qa si cōueniret creature hoc esset vel pncipal'r vel instrumētaliter. sed nullū illoz est dm non pncipal'r qd. pbat duabus rōnibus. Prima. qz actio creandi conuenit vltimo agenti qd agit in totū ens. sed nulla creatura ē vniuersalissimū agens. sed solus deus q operatur oia in oib⁹. g creatio nō pōt puenire creature. Scda rō stat in hoc. actio est a virtute infinita. sed est impossibile creaturaz habere virtutē infinitā. g impossibile est creaturā creare. Maior pz. qz sicut pducere ex aliquo reqrit potentiam finitā. ita pducere ex nihilo reqrit potentiā infinitam. qz q̄nto aliquid pducit ex magis distanti tanto reqritur maior potētia. Minor pbatur. qz si creatura haberet potentiā infinitā haberet etiā essentiā infinitā. et sic nō esset creatura. Nec etiaz pt creatura creare instrumentaliter. qz agens instrumētale semp fm propriam formā agit in effectū sicut securis agit p acutiē in lignū ad edificiū. sed creationi nihil psupponitur. g nō pt creatura agere ad creatōem etiā instrumental'r. Ex quo vlterius seqtur pmo q in substātijs separatis nō pt vna substantia separata pduci ab alia. qz ille substātie sunt solum p creationē pducte. sed nulla creatura pt agere ad creādum. Scdo pz. q cuius nō pt creatura agere ad creatōnem. tm bn ad increationē. sicut pz de aia rōnali. qz natura opat ad dispōnem corpis. qz dispō corpis instrumental'r vz ad increatōez aie rōnal'. Et rō illi⁹ est. qz in increatōe aliqd psupponit in qd pt creatura agere. s. materia aut subiectū. sed creatura pt hanc disponere.

Licūq pt puenire actio maior illi etiā pt puenire actio minor. sed creature cōuenit trāsubstātiatio instrumental'r ⁊ illa est maior actio. sicz dr scūs Tho. qz multa plura mirabilia sequunt tale actōnem q̄z creatōez. g etiā pt creature cōtcari actio creādi. Dm q nō est sic. qz in trāsubstantiatione psupponit aliqd. s. panis. in aliā rē tm subabilis cui creatura pōt instrumental'r applicare suā actōem. sed in creatiōe nihil psupponit. g nō pt applicare ibi suā actōem. qz sp in actione creature aliquid psupponitur.

Prima pncipia necessario st vera. sed antiq̄ habuerunt h̄ p vno principio. s. q ex nihilo nihil fieret. g est ver. Dm q fieri accipit dupliciter. Uno mō put fcat fieri naturale. ⁊ sic habebant philosophi pro principio q ex nihilo nihil fieret. Alio mō accipitur fieri generaliter put est qualitercūq pcedere de nō esse ad esse. ⁊ sic nō est ista pō principiū. qz sic est falsa. pcedit cm qnq̄ de nō esse ad esse ex nihilo.

Omis mutatio est ex subiecto psupposito. sz creatio est mutare. g est ex aliquo psupposito. Dicendū q mutatio accipit dupl'r. Uno mō prie sicut Aresto. loqtur de mutari quinto huius. ⁊ sic mutari est transire de qdam in quoddā in subiecto ⁊ talis processus non pōt esse nisi in subiecto. ⁊ ideo psupponit subiectum aliter se habens in vtroq̄ termino mutationis. Alio mō accipitur mutatio generaliter ⁊ improprie fm q mutatio fcat quācunq̄ acceptionē ipius esse post nō esse. que fit ex subiecto siue ex nihilo. ⁊ sic etiam pōt creatio dici mutatio. ⁊ creari mutari.

Quid significet creatio. Dm q creatio accipit dupl'r. Uno modo actiue. ⁊ sic est ipsa diuina essentia fm q creans. i. essentia accepta cum relatione rōnis ad creaturas. qd notanter dr. qz si creatio eēt diuina essentia absolute tunc deus sp crearet. qz deus est semper sua essentia. sed nō habet sp illā relationē ad creaturas. Alio modo accipit creatio passiue. ⁊ sic non est passio p dicamētalis. qz talis passio causat ex actione pdicamentali. sed creatio actiua nō est actio pdicamentalis sz ē diuina essentia. Sed passiua creatio est qdam relatio real' in creatura fm quā creatura refertur ad creatorem sub nouitate essendi. quod ideo dr qz sp creatura habet relationem realem ad creatorem. qz ab ipso conseruat. sz nō semp hz relationem realem cum nouitate essendi. talem aūt relatōem solum hz qn̄ creat. vnde pz q deus dr creator non ex hoc q aliq realis relatio sit in deo. sz ex hoc q creatura realiter refertur ad ipm. Et est simile. qz columna qnq̄ potest dici dextra non ex dextro quod est in colūna. sed ex dextro quod est in animali. quod hz dextram versus columnaz. sic deus dicitur creator ex relatione creature ad ipsum. Et ex illo iterum pater. q dr non dicit creator. siue creās ab eterno qz ista relatio que est creatio passiua non sp fuit in creatura. Et qz dictum est q fm illā realiter dr creator. g non dicebat ab eterno creator. Siliter dr de dominio. qz deus non dicebatur ab eterno dnūs cum anteq̄z creature essent non fuit seruus. ergo etiam non dnūs.

Omne accēs seqtur suū subiectū. sz creatio intelligit pcedere creaturā. g nō est accēs. Dm q creatio accipit dupl'r. Uno⁰ ex pte obiecti siue termini qd est ipe dr. ⁊ sic creatio p cedit ipaz creaturā

sic em̃ intelligitur creatura ꝓcedere a deo ꝑ creationem Alio⁰ accipit creatō ex ea ꝑte qua cōiungit creature. et sic creatō sequit creaturā. q⁹ est accēs ipi⁹ creature. ⁊ oē accēs sequtur naturaliter suū subiectū. Et si dicat si creatio est reale accēs. g̃ oportz illaz fieri ꝑ aliā creatōez. ⁊ sic ꝓcederet in infinitū Dōm q hoc nō oz. q̃a creatio nō est id quod creatur. sz quo aliquid creatur. illud aūt qd creatur ꝓcedit ab alio ꝑ creatō em mediam

Ar Omne qd fit potuit fieri. vel possibile fuit fieri aū q̃ fieret. sz potētia ꝓcat materiaz. g̃ qd fit ꝓcehabuit materiā. g̃ nō fit ex nihilo. Maior. ꝓbatur q: al's non possz fieri Dōm q in isto argumēto est fallacia equiuocatōis. q: potētia accipit dupl'r Uno⁰ pro potentia materie que est ipamet materia. Et sic maior est falsa et minor vera. q: nō est vez q omne qd fit possibile fuit fieri ꝑm illaz potentiā ꝑm quā potētia ꝓcat materiaz. Alio⁰ accipit potentia pro potētia actiua agentz ⁊ sic maior est vera et minor falsa. q: hoc qd de nouo fit habuit potentiaz ꝓducentē illud qd fit. Et iam non repugnabat ex ꝑte facti q ipm factuz fieret. ⁊ dicek potentia logica que nihil aliud est q̃ non repugnātia termiorum q: ergo creatura nō habet repugnātiā ad esse iō possibile fuit ipam eē anteq̃ essz ꝑm talez potentiaz

Ar Si creatio essz possibilis tūc simul eēnt fieri ⁊ factum esse. sed fieri ꝓcedit factum esse. g̃ ⁊c.
Dōm q duplices sūt mutatōnes. s. successiue ⁊ instantanee. Successiue mutationes fiunt in tempore sicut alteratio ⁊ loci mutatio. ⁊ in talib⁹ vez est q fieri p̄cedit factum esse. In toto em̃ tempore talis res fit. et in fine temp is facta est. Alie sunt mutationes instantanee que fiunt in instāti sicut generatio ⁊ corruptio. ⁊ i talibus simul est fieri ⁊ factum esse. q: dum fiunt simul st̃z q: instans in quo fiunt est indiuisibile et tale fieri significatur per creationem.

Querit Quale circūstantiaz dicat in ex ista ꝓpositione ex nihilo aliquid fit.
Dōm q ex in ista ꝓpositōe non dicit ꝓpꝛie circūstantiaz cause. sz potius circūstantiaz ordinis. Primū ꝓz. q: si diceret circūstantiā cause. tunc diceret circūstantiam cause materialis q: ex notat materiaz ⁊ significaretur q ex materia sicut ex nihilo aliqd fieret. qd est falsuz. q: materia est aliquid Secōm ꝓz. q: q̃ñq ex ꝓcat em̃ sicut post. ⁊ sic accipitur ex cū dr ex mane fit meridies. ⁊ sic est veruz q ex nihilo aliqd fit. i. post nihil. nō tñ est ordo accipiendus in ista locutiōe ꝑm ipsa sed ꝑm naturam. q: si mundus essz ab eterno creatus a deo. tunc nō ꝓcessisset nō esse mūdi esse mūdi in ꝑte. sz tñ naturaliter. q: cōcipiendo essentiam diuinam concipimus absolute non esse mundi. ⁊ illa essentia naturaliter est aū mundū Vel potest ex dicere circūstantiā cause materialis negate. sic q negatio cadat supra illaz ꝑpositionez ex. vt sit sensus ex nihilo aliquid fit. id est non ex aliquo fit aliquid.

Querit Utꝛ creatiōez esse posset cognosci naturali lūine Dōm q lumē naturale capit dupliciter. vno⁰ dr lumē naturale mediū cognoscēdi sumptū ex p̄ncipijs scie naturalis. et sic creationem esse nō potest cognosci siue sciri ex lūie naturali. q: ꝓbs dr vt naturalis. q ex nihilo nihil fit. sz omne qd fit fit ex materia. Alio mō capit lumen naturale. ꝑ medio cognoscendi sumpto ex lumine naturalis rōnis ⁊ sic potest sciri ex lumine naturali q creatō est. sicut patuit ex rōnib⁹ ꝓus adductus. Et iterū possz sic argui. materia ꝓma est vel ergo est ex aliquo ꝓducta vel ex nihilo. nō ꝓt dici q sit ꝓducta ex aliq̃ q: si eēt ꝓducta ex aliq̃ tūc materia haberet materiaz ex qua esset ꝓducta. et ite ꝓ illa materia aliā. sic q fieret ꝓcessus in infinituz. ergo est ex nihilo

Ar Per fidem cognoscimus creatōez esse. g̃ nō potest haberi ex lūine naturalis rōnis. Dōm ē dupliciter. ꝓmo q creatio capitur dupliciter. Uno modo absolute. et sic ꝓt cognosci creatōez esse ex lumine rationis naturalis. Alio modo capit creatio ꝑm q est facta cū certis circūstantijs. scz in p̄ncipio tpis. et q oia st̃z creata simul ⁊ distincta in septez diebus ⁊ sic de alijs circūstantijs ⁊ tunc creatio tenetur ⁊ habetur ꝑ fidē. Vel potest dici q nō est incōueniens aliquod esse demōstratum apud ꝓbm quod est creditum apud laicuz. Nō em̃ possunt omnes homines intendere acquisitioni scie. et ideo necesse fuit etiā aliqua tradere ꝑ fidem ydeotis q̃ tamē ꝓnt demōstrari apud sapientes. sicut dicit Doctor sanctus in primo libro contra gentiles

Querit Utrū infinitū sit nobis ignotū.
Dōm q infinitū capit dupl'r. vno modo ꝑ infinito formali. ⁊ sic ifinituz est nobis simpl'r ignotū in lūie naturali. Alio⁰ accipitur infinituz ꝑ infinito materiali. et h̄ est dupl'r. vnum est infinitū materiale acceptuz cathegorematice et h̄ iterum a nobis nō cognoscit ꝑm q est infinitū Alio⁰ capit infinituz syncathegorematice. ⁊ sic ꝓt ifinitū a nobis cognosci. Pro quorū intellectu est sciendū. q duplex ē infinituz. s. formale ⁊ materiale. ⁊ rō illius est. q: infinitū dr penes negatiōem finis siue termini sz dupl'r aliqd finitur. Uno modo. ꝑ materiaz. q: em̃ omnis forma naturalis est cōicabilis. oportet q recipiat incōicabiliratem ex materia. ⁊ sic terminat ꝑ materiā ad esse indiuiduale Alio⁰ aliqd terminatur siue finit ꝑ formā sicut ꝓtingit de rebꝰ habētib⁹ aliquā spēm que terminat ꝑ dr ām specificaz. Dicitur ergo infinituz formale. q: nō habet terminū materialez in quo recipit. ⁊ sic forma q̃ naturaliter subsistit sine matria vocatur infinita. sicut est forma in substantijs separatis. Et ideo dr au. li. cāp. q intelligentia est infinita versus inferius. Et dicit notanter ꝓsus inferius. q: in ordine ad materialia intelligentie sunt infinite. q: nō habet materiaz. tamen in ordine ad superiꝰ scz in ordine ad deū. sic sunt simpliciter finite. ⁊ hoc ideo q: q̃uis nō habet tales intelligentie formā acceptā in materia. habet tñ esse receptum in essentia determinate speciei et ideo sunt simpliciter finite formaliter ꝑ dr ām specificā nobis tñ naturaliter ignotā. Sūt em̃ in aliquo ꝓdicamēto. q: in predicamento substantie. sed essentia diuina est simpliciter infinita. primo q: nō recipitur in materia. secūdo q: sua essentia nō est alicuius determinate speciei. Ex hoc patet q nulla substātia materialis potest dici infinita aliquo istoꝝ modoꝝ. Nō em̃ ꝓt esse infinita materialiter. q: habz materiā in quā recipit. et sic finitur indiuidualiter. nec est infinita formaliter quia habet essentiaz determinate speciei Omnis aūt creatura est finita formaliter. q: habet eēntiā determinate speciei. q̃uis tamē q̃dam creatura. scz immaterialis possz dici infinita materialiter. q̃a nō habet materiā. Ex quibus omnibus patet. q solus deus est infinitus formaliter. Sz infinitum materiale dicitur per ꝓuatōem terminiformalis. vñ si materia sbsisteret absq oi forma ip

sa diceretur infinita materialiter. et quia q̃titas se tenet ex parte materie. ideo est q̃ si essz aliqua q̃titas extensa sine termino diceret infinita materialiter. Hoc ḡ infinitum accipitur dupl'r. Uno modo cathegorematice et tunc infinitum significat quãtitatẽ extensam sine termio et hoc infinitum reprobat. Aresto. tercio hui⁹. Alio⁰ capitur infinitum syncathegorematice. ⁊ tũc valet in cõtinuis nõ tantum quin maius. ⁊ in discretis non tot quin plura. Istis presuppositis respondendum est sicut prius dictum est ⁊ ponantur tres cõclusiones. Prima est. infinitum formale est nobis ignotum in lumine naturali. In qua ꝯclusione primo dicitur notanter nobis. qz hoc infinitũ formale ẽ fm se maxime ꝯgnoscibile cũ sit maxie in actu. sed qz excedit ꝓportõem nostri intellect⁹. iõ non est a nobis cognoscibile. cognoscit ḡ pfecte ab intellectu diuino Dicit etiã notanter in lumine naturali. qz in lumie glorie quo intellectus noster eleuatur ad vnionẽ intelligibiles p lumẽ glorie cũ diuina eẽntia sic deus qui est infinitũ formale poterit a nobis cognosci. nõ tñ eo modo quo deus cognoscit seip̃m. qz cognoscit seip̃m ꝯphensiue. qz ꝯprehendit seip̃m. sic aũt non potest aliqua creatura etiam in gloria existens ꝯprehẽdere deũ. Secũda ꝯclusio est. infinitum acceptum materialiter ⁊ cathegorematice est fm se nobis ignotũ fm rõem infiniti Oicebatur notanter nobis. qz intellectus diuinus possz etiã tale infinitum si esset cognoscere non eo modo quo intellectus noster cognoscit. scz p successionẽ partuz. sz colligendo oia in vno nũc eternitatis. ⁊ sic deus ꝯgnoscit omnia que sunt in potentia sua que sunt infinita. Noster aũt intellectus non p̃t cognoscere tale infinitum Cuius ratio est. qz intellectus noster accipit suaz cognitionẽ ex fantasmatib⁹. ⁊ sic cognoscit vnũ post alterũ. cũ ergo infiniti nõ sit ꝛminus et finis. nõ potest intellectus noster cape tale infinitum. nec potest habere speciez intelligibilem illius infiniti Tercia ꝯclusio est. infinitum acceptuz materialiter ⁊ syncathegorematie potest a nobis cognosci. cuius ratio est. qz q̃libet potẽtia natural'r cognoscere potest suũ obiectuz sed tale infinituz continet. sb obiecto intellectus qd̃ est quidditas rei materialis ergo p̃t tale infinitum p intellectuz cognosci. Dinoꝛ ptz. qz continuuz dicit sic infinitũ. et cõtinuũ ꝯtinet sub quidditate rei materialis. est em̃ tale infinituz ꝓportionatũ spẽi intelligibili. qz spẽs intelligibilis repsentat vniversale qd̃ vniuersale fm potentiam cõtinet in se infinita singularia. quia non tot quin plura.

Ar Deus est infinitus ⁊ est a nobis cognoscibil'. ḡ infinituz est a nob ꝯgnoscibile. secũda ps añtis patz qz in hoc ꝯsistit btido hũana q̃ cognoscat deũ Dõz q̃ deus est a nobis ꝯgnoscibil' nõ cognitõe naturali. sz cognitõne supnaturali q̃ fit p lumen gloriosum sicut dictum est.

Ar Spẽs rep̃ stz infinite vt dr in Porphirio. ⁊ sunt a nobis ꝯgnoscibiles. ḡ ifinitũ ẽ a nobis ꝯgnoscibile. Dõm q̃ stz duplices species rep̃. qz quedã sunt species rerum imperfectap̃. sicut species nũerop̃ ⁊ tales sunt infinite fm potentiam. ⁊ ideo fm rationem infinitatis tales spẽs non sunt cognoscibiles. Alie sunt species rep̃ pfectap̃. sicut sunt species rep̃ naturaliũ. ⁊ tales spẽs etiã sunt infinite q̃ ad nos. ⁊ iõ nõ cognoscim⁹ nuerũ taliũ spẽp̃ de illis tñ est scia fm q̃ hñt aliquã cõmunẽ passionẽ sicut in pncipio huius dcm̃ est

Ar Plura corpa pñt eẽ in eodẽ loco. imo infinita. ergo pñt infinite spẽs esse apud intellectũ. Añs pbatur qz ea rõne qua duo corpa stz in eodẽ loco. eadẽ rõne infinita Dõm q̃ plus repugnat infinitas seu indeterminatas spẽs intelligibiles esse apud intellectũ q̃ plura corpora infinita esse in eodẽ loco. qz plura corpa nõ veniunt necãrio in vnũ locũ p successionẽ. sed necẽ est spẽs intelligibiles venire ad intellectũ successiue. Inillis aũt in qb⁹ est. successio vnũ naturalit ẽ p⁹ altep̃ qd̃ repugnat ifinito

Ar Intellect⁹ nñ est p̃t⁹ in organica. ḡ est p̃t⁹ ifinita Dõm q̃ aliq̃ forma p̃t dici ifinita dupl'r. Uno⁰ simpl'r. qz sez nõ hz eẽntiã cõtractã ad determinatã speciem. ⁊ sic sola eẽntia diuina dr infinita. Alio⁰ dr aliq̃ forma infinita fm qd. qz sez nõ hz materiã in q̃ recipit. h aũt ꝯtingit dupl'r. sez formaz recipi in materia. Uno mõ qz imergit materie sicut in brutis ꝯtingit. in qb⁹ nõ ẽ forma eleuata sup materiã. Alio⁰ forma ẽ in materia sic tñ q̃ sit supra materiã eleuata fm eẽ. sicut ptz de aĩa hũana et ideo talis forma est quodãmõ sincathegreumatice infinita. qz nõ p̃t in tot opa. qn in plura. Dõm est ḡ q̃ ex h̃ q̃ intellect⁹ est p̃tus inorganica fm quid est sincathegreumatice infinitus

Qr Utrũ entia naturalia sint determinata ad maximũ ⁊ minimũ. Dõm q̃ sic. ⁊ h̃ p̃t. pbari primo generalit. secõ spẽal'r. Generalit quo ad maximum. pbat qz in reb⁹ naturalib⁹ nõ inuenit infinitũ. sicut pbat tercio hui⁹. ḡ res naturales stz determinate ad maximũ. qz si res naturales stz finite. ḡ hñt terminũ q̃titatiuũ. Quo ad minimũ sic pz. qz fm Aresto. in hoc textu dabilis est minima caro. q̃ si vlteri⁹ diuidat resolut in ꝯtinẽs. sez in aerẽ vel aquã. q̃ ꝯtinent talẽ carnẽ Secõ p̃t. pbari spẽaliter p ea q̃ inueniũtur in reb⁹ naturalib⁹ In reb⁹ em̃ naturalib⁹ tria inueniũtur. scz q̃titas. ꝓtus actiua. ⁊ passiua. ⁊ q̃litatiue dispõnes. sed nullũ horꝰ p̃t esse infinitũ. primo em̃ dat maximũ ⁊ minimũ in q̃titate. qd̃ p̃t iterũ dupl'r intelligi. Uno mõ accipiẽdo q̃titatẽ corporeã p ꝯpatiõez ad corp⁹ determinatũ vel ad determinatã spẽm Capiendo absolute q̃titatẽ corporeã in vniuerso est dabile maximũ corpus sez pmũ celũ ⁊ minimũ qd̃ vlteri⁹ diuidi nõ p̃t. sez minima caro. Etiã ꝯpando q̃titatẽ ad determinatã spẽm est dabil' q̃titas maxia ⁊ mima etz intrisece. vt ifra patebit

Ar Dima caro ẽ aliqd̃ ꝯtinuũ. ḡ diuidit in ifinituz Dõm q̃ minima caro p̃t accipi dupl'r ex pte q̃titatis Uno⁰ capiẽdo q̃titatẽ carnis mathematice siue logice. i. sine ordine ad corp⁹ physicuz in q̃ ẽ talis q̃titas. ⁊ sic q̃libz q̃titas p̃t diuidi in ifinitũ. ⁊ sic nõ dat mima caro ꝯsiderãdo in ipa absolutã q̃titatẽ. Alio⁰ capit q̃titas physice. i. fm habitudinez ad aliquã spẽm rei naturalis vel ad aliqd̃ corp⁹ physicũ. ⁊ sic loquẽdo de q̃titate carnis fm spẽm carnis non p̃t q̃titas carnis diuidi in ifinituz. sz est dabil' mima caro. ⁊ h̃ est qd̃ dr Aresto. in textu. qz si mima caro diuideret nõ maneret caro. sz resolueret in ꝯtinẽs. ita q̃ caro nõ teneat illã naturã physicam quã pus habuit. Secõ pbat q̃ sumat maximũ ⁊ mimũ p ꝯpatõem ad determinatãz spẽm rei naturalis. qz q̃libet res hñs spẽm hz determinatã naturã illi⁹ spẽi. ḡ etiã hz determinata accñtia q̃ ꝯsequũt spẽm. sz q̃titas est accñs ꝯsequẽs spẽm. ḡ etiã hẽbit determinata accñtia ⁊ determinatã q̃titatẽ. et h̃ ideo. qz oz accñtia cuiuslibet rei ꝓportõari ipsi finiad quẽ talis res ordinat. sed indeterminata q̃titas nõ ꝯueniret opatõi aĩalis que est finis aĩalis. ḡ oꝰtz q̃titatem determinatam esse in quolibet animali

Ar In specie hūana hoies sunt dr̄ntes in q̄tate. Gibinō est determintio ad maximū ⁊ minimū Dōm q q̄titas in spē hūana hz̄ determinatō nez ad maximū ⁊ ad minimū. ⁊ tū inter maximū ⁊ minimū q̄dā plus accedūt ad maxim ⁊ etiā aliq̄ st̄ q̄ pl⁹ accedūt ad minimū: sz nō pt aliq̄s hō deficere ab illa q̄tate fm quā sumit maximū in illa spē nec abūdare in illa fm quā sumit mimū in illa spē sz ille q̄tates st̄ nob ignote. Sil'r iuenit i reb naturalib maxim ⁊ mimuz fz p̄tutes actias ⁊ passiuas in qb nō solū iuenit maxim ⁊ minimū extrinsece sz etiā itrinsece. Circa qd sciēdū ē q aliq̄ moderni dicūt q i reb naturalib dat maxim ⁊ minimū extrinsece. qz sez illud maxim penes qd sumit determitio nō pt attingi a re naturali. nec mimū pt attingi sz ois q̄tas seu p̄tus dei est infra maxim ⁊ sup minimū. sz antiq̄ dicūt q etiā dat maxim ⁊ mimuz intrinsece sic. s. q spēs rei natural' etiā pt attigere h maxiz ad qd determinat tal' spēs in maxio sil'r ⁊ de mimo. Dat igitur maxim ⁊ mimū intrinsece in potentijs actis. sic pt dari maxim pōdus qd sortes pt portare ⁊ nō amplius

Ar Oportet excedere potētiā actiuā ipm patiēs. q̄ oportz potētiā portatiam sor. excedere resistētiā isti⁹ pōder'. pbat. qz a proportiōe eq̄litatis nō est actio. vl' q̄ excedit in idiuisibili vl' in diuisibili. nō pmuz qz in idiuisibili nō pt fieri excessus. nec fm qz tunc pt aliqd addi. Dōm q potētia sortis excedit. sed talis excessus ē in aliq̄ idiuisibili phice. ⁊ iō etiā phice nō pt aliqd addi ad pōdus al's nō portaret. qz si aliqd adderet tūc nō fuisz defiat⁹ ad pmū pondus sicut ad maxim qd tū supponit. Et si dicat indiuisibile nō facit excessuz phice licet nō mathematice. i. fm rez. q̄uis nō fz diuisibilitatē q̄titatiuā. Et sil'r pt intelligi de p̄tutib passiuis. qz p̄tus passiua est defiata ad minimū a q̄ pt pati sicut visus nō pt pati a quocūq̄ puo colore. nec audit⁹ a quocūq̄ puo sono. Tercio ptz idē in q̄litatis dispositōib qz est dare maxiam raritatē in igne naturalit dispositō. sil'r in aqua ⁊ in aere. qz videmus q si aq̄ multū rarefiat resoluit in aerē ⁊ si aer multū rarefiat resoluit in ignē. sil'r est dare summā velocitatez in motu diurno. Et cā oim istor dictor est ista. qz nature rez st̄ defiate fm sua pncipia. sz ex determinatōe pncipior sumit defiatio in esse q̄titatio ad dimēsiōes q̄tatiuas. Sil'r determinatio ad posse q̄tuz ad q̄litates actias ⁊ passiuas. ⁊ ad operari quātuz ad q̄litatiuas dispositōnes. que sunt pncipium operandi.

Ar Dato maxio hoie adhuc pt dari maior. q̄ natura nō est defiata ad maxim ⁊ ad minimū Ānſ pbat. qz dato maxio hoie adhuc pt corp⁹ hūanū rarefieri ⁊ sic est mat⁹ Dōz q hō vel q̄cūq̄ res natural' pt capi dupl'r. vno⁰ fm q hz sbam pmanēdi in nata. ⁊ sic nō pt dato maxio hoie corp⁹ hūanū rarefieri. qz nō maneret sba nature. sz p talē in natalē ruersionē corrū pet Alio⁰ accipit hō vel alia res natural' fm q disponit ad corruptōem. ⁊ sic dato maxio in re natali adhuc res natal' pt vlterī⁹ rarefieri ⁊ dispōi ad corruptōez. ⁊ iō bn dicebat q res naturales. i. res fm q hnt aliq̄ naturā nō pnt in infinitū augmentari. qz natura in illis reb corrūperet.

Ar Intellectus hūanus ē ens naturale. ⁊ tū nō est determinat⁹ ad maxim et minimū. Assumptū p pma pte ptz. qz ē ens in natia. q̄ ē ens natale. Dōm ad pmā pte assumpti q intellcūs nō est ens naturale. sz ē ens sup naturale. qz nō depēdet intellect⁹ hūanus ex materia ī subiecto ī ⁊ seruari sicut forme naturales. nec etiā acq̄rit p̄ture naturali effectie sz bn dispositiue. Ad scdam pte assumpti est dōm. q intellect⁹ etiaz quodāmō est determinat⁹ ad maxim ⁊ ad mimū. qz maxumū intelligibile ē q̄dditas rei natural' q̄ est suū obiectuz qd pfectissime ⁊ gnoscit ipa potētia. ⁊ mimū intelligibile est ipa materia q ⁊ gnoscit p analogiā ad formaz

Ar Motus ⁊ tps st̄ entia naturalia. ⁊ tū durāt in infinitū. Q̄ sint entia naturalia ptz. qz st̄ passiones entiū natural'iū Dōm q motus ⁊ tps pnt dupl'r capi. vno⁰ q̄tū ad id qd actu inuenit in ipis. ⁊ sic st̄ finita ⁊ determinata ad maxim. Alio⁰ capiunt q̄tū ad id qd potentia ⁊ successione repit in ipis. ⁊ sic st̄ infinita. qz tps pt durare fz successionē in infinitū. sil'r ⁊ motus. vnū qdcq̄ ār dz denoiari ab illo qd est in actu. vt dz scdo huius. ⁊ sic sumpl'r dōm est q sint finita

Ar Aresto. dt in scdo de aia. q ignis crescit in infinituz apposito ⁊ bustibili. sz ignis est ens naturale ergo. entia naturalia nō sunt determinata ad maximū. Dōm q aresto. loqtur ibi ⁊ditional'r. ⁊ aīs illius ⁊ditionalis est impossibile sic et ⁊ ñs. Dicit enī sic. q si ignī apponātur infinita ⁊ bustibilia tūc in ifinituz augebitur. sz impossibile est apponere infinita ⁊ bustibilia. qz si q̄tuor elemēta ⁊ mixta essent ⁊uersa in ignē tūc nō essent plura ignibilia. Scdm dōm q aresto. in illa autoritate loquit ⁊ pariue. ⁊ pando. s. ignē ad aīata. qz in aīat̄ est determinatio ad maximū ⁊ ad minimū ex pte forme qz forma in aīatis nō pt informare quācūq̄ materiam sz ignis nō est sic determinatis ex pte forme. qz forma ignis in q̄tū ignis potest quācūq̄ materiā informare siue magnā siue pua. vt latius dicitur in scdo de aia

Qr Utr̄ dato maxio igne possz addi stuppa vel lignū. Dōz q questio p supponit falsuz. qz dato maxio igne nō essz stuppa ignibilis Vl' posset dici q dato maximo igne si in una pte adderet aliqd quocūq̄ modo. tūc in alia pte fieret ⁊ densatio. ⁊ sic maneret q̄titas ignis. que prius fuit.

De principijs rerū naturū fm opinōes priorū

Omnes igitur cōtraria principia faciunt et dicentes. q vnū sit omne et immobile. Permenides enī calidū et frigidum principia facit. Hoc autē appellat ignem et terram. Et quidam rarum et densum. Et democritus firmū et inane. Quorum aliud quidē sicut quod est. Aliud aūt sicut quod non est esse dicit. Adhuc positione figura ⁊ ordine. Hec aūt genera cōtrariorum sunt Positione sursum et deorsum ante et retro. Figura angulus. rectum circulatum. Q̄ quidem igitur contraria quodammodo omnes faciunt principia manifestū est.

Post q̄ aresto. determinauit de pncipijs fm opiniones antiq̄r. hic ⁊ñr incipit inārere p̄iratez de pncipijs rez naturalū. ⁊ primo facit h p modum disputatōis siue disputatiue. Secdo facit h demrātiue ibi (Sic igit di-

tamus) Primo inquirit de cõtrarietate principiorũ. secũdo de nũero iporũ. Circa primũ primo ponit opiniones antiquorũ de contrarietate principiorũ. Secũdo inducit circa hoem. Et tercio ostendit quõ phi diuiter se habebãt ponẽdo principia contraria. Dicit ergo primo quod omes antiqui dicũt principia esse contria. et hoc probat per tres opiniones quasi a sufficienti diuisione. quia aliq̃ ponebãt vnũ principium innaturaliter loquentes. sicut parmenides et mellissus. et illi etiam dicebãt contrietatem esse in principio. quia parmenides ponit calidũ et frigidũ esse principia. et dicit calidũ esse ignem et frigidum esse terram nõ distinguens accidens a subiecto. Alij ponebãt vnũ principium mobile. et sic naturaliter locuti et illi etiam ponebãt cõtrarietatẽ in illo principio. quod posuerunt esse mobile. quia dicebãt hoc principium diuersificari fm rarum et densum. Alij vero ponebant infinita principia. sicut Democritus. et illi etiam ponebant contrarietates in principijs. quia democritus dixit corpa athomalia differre fm plenũ et vacuũ. Ire dicebat ea differre fm figuras positionẽ et ordinẽ. quia aliq̃ eẽt athoma recta aliqua circularia. Positiõe aliq̃ essent sursum aliqui deorsuz. et ordine aliqui essent priores et aliqui posteriores.

Quare Aresto. nõ dicit aliq̃d de opiniõe Anaxagore et Empedoclis. Dicũ quia ideo. quia prius dictũ est. s. in principio. quia ipsi ponũt contrarietatem in principio. quia dictum fuit quia ipsi dicebãt generatiõem et corruptionem fieri congregatione et segregatione et illa sunt contraria. non ergo fuit necesse repetere illorũ opinionem.

Prius dicũ est quia Permenides posuit tũ vnuz principiũ. quod nũc male dicit quia ponat duo principia scz ignẽ et terrã. calidũ et frigidũ. Dicit quia Permenides dixit tũ vnũ esse principiũ fm substantiam. sed fm apparẽtiam sensus cẽnt duo principia. quia fm sensum apparet quia calor est principium rerũ in estate. quia gñat res. et frigidũ est principiũ rerũ in hyeme. quia corrũpit res. et quia permenides nõ duz vidit distinctõem inter accũs et substãtiam. iõ dixit calorẽ esse ignẽ. et frigidũ esse terrã. Posuit ergo parmenides terrã nõ solam. quia sicut pus dicũ est nullus phorũ posuit solã terram p principio. ppter eius grossiciem. sed posuit terram simul cum igne.

Et hoc rõnabiliter. Oportz eũ principia neq̃ ex alterutris esse: neq̃ ex alijs esse pũt. et ex his oia. contrarijs aũt prmis insunt hec. ppter id quia prma quidẽ non sunt ex alijs. Ob id vero quia sunt contraria nõ sunt ex alterutris.

Hic contr Arist. pbat rõne quod pus. pbaut autoritate antiquorũ. s. quia principia sũt contraria. Et pt stare rõ in h. qui buscũq̃ conueniũt conditões prmorũ contrariorũ. illa sunt prima contraria. Sz principijs conueniũt cõditões prmorũ contrariorũ. ergo principia sũt prma contraria. Maior pbat. quia conditiones indicãt subiectũ. Minor pz. quia tria sũt de rõe prmorũ contrariorũ. primũ scz quia nõ sũt ex alijs. secũdo quia nõ sunt ex alterutris. i. vnũ ex alio. tercũ quia alia sunt ex ipsis. Ista ãt tria conueniũt etiã prmis principijs. quia prma principia nõ hñt aliq̃ porã se. et sic nõ fiũt ex alijs. quia cõtrarij prmi ẽ hic aliq̃d pus se. principia etiã nõ fiũt ex se inuicẽ. et sic non fiunt ex alterutris. et quia prma sũt sic oia alia fiũt ex ipsis.

Sed oportz hoc in rõne considerare qualiter contingat. Accipiendũ igitur est primuz. quod oũm quod sũt nihil neq̃ facere aptũ natuz est neq̃ pati cõtingens a contingenti. Neq̃ fit quolibet ex quolibet. nisi aliquis accipiat secũdũ accidens. Qualiter vtiq̃ eũ fiet albũ ex musico. nisi accidẽs sit albo aut nigro musicũ. sed albũ quidem fit ex nõ albo. et hoc nõ ex omni. sed nigro aut medijs. Et musicũ ex nõ musico: sed nõ ex oi. sed ex ĩmusico. aut si aliquid ipsis est mediuz. Neq̃ igitur corrũpitur in contingens primũ. vt albuz nõ in musicũ. nisi forte fm accidens. sed in nõ albũ et in nõ contingẽs. sed in nigrũ aut mediũ. Similiter aũt musicũ in nõ musicũ. et hoc non in contingẽs. sed in musicum. aut si ipsis aliquid mediũ est. Silr aũt hoc et in alijs. quãũ aut nõ solum simplicia eorũ q̃ sunt. sed et composita fm eã dẽ se hñt rõem Sz manifestũ est propter hoc quia opposite dispõnes nõ denoiate sunt. latet hoc contingens. Necesse est eũ oũe consonãs ex incõsonãti fieri: et incõsonãs ex cõsonãti. et corrũpi cõsonãs in incõsonantiam. et hanc nõ in contingentẽ. sed in oppositã. Differt aũt nihil incõsonãtiam dicere. aut ordine. aut cõpositiõe Manifestũ eũ est quia eadem sit rõ. Aduero domus et statua quolibet aliud fit, similiter. Domus quidẽ eũ fit nõ ex eo quia cõposita sunt. sed ex eo quia diuisa sunt hec. sic et statua et figuratũ aliquid ex nõ figurato. et vnũquodq̃ horum Alia quidẽ ordo. alia vero cõpositio quidaz sunt Si ergo hoc verũ est quod oũe quid fit. fiat et corrumpat quod corrũpit. aut ex contrarijs. aut in contraria. et in horũ media. media aũt ex contrarijs sunt. vt colores medij ex albo et nigro. quare omnia erũt que natura fiũt. aut contraria. aut ex contrarijs

Hic Aresto. inuestigat vltimã conditionem prmorũ contrariorũ. quia illa est minus manifesta. scz quia omnia fiunt ex contrarijs. Et dicit quia actio et passio non fiunt inter

quecũq; cõtingentia.i.indeterminata nisi forte p accũs sed oportet actionẽ ⁊ passionẽ fieri inter contraria quod probatur in textu inductiue.qr omnia que fiunt vel sunt simplicia vel cõposita.sed in oibus his aliq̃d fit ex ꝓtrarijs.In simplicib⁹ ptz.qr musicũ fit ex immusico.album ex nõ albo.Sil'r ex ꝓpositis ꝓsonãs.i.ꝓpositũ fit ex inconsonante.i.ex incõposito. Et rõ isto⁹ est extra textuz qr omne qd̃ fit nõ est añq̃ fit.hoc ḡ nõ esse.qd̃ precedit fieri ꝓtariaḿ illi esse qd̃ postea fit capiendo ꝓtrietatem put se extendit ad priuatõnem oppositaz.oportet ergo omne esse habere prius nõ esse quod est sibi contrarium Sil'r quod corrũpit̃ prius est anteq̃ corrũpat.⁊ hoc cẽ ꝓtariaḿ nõ esse.quod acq̃ritur p corruptõem

Usq; quidẽ igitur hoc fere secuti sunt ⁊ alio⁹ plurimi quẽadmodum diximus prius. Oẽs ẽim elemẽta et ab ipsis vocata principia et vera sine rõne ponentes tm̃ contraria dicũt tanq̃ ab ipsa veritate coacti

Postq̃ aresto. pbauit q̃ ꝑncipia st̃ ꝓtraria. iam ponit pbus motiuuz antiq̃ quare poneret ꝑncipia ꝓria. Secõ ponit cõuenientiã ⁊ drãm ipo⁹. Quo ad primũ vult q̃ antiq̃ phi ponebãt principia esse ꝓtraria nõ moti aliqua rõne sed coacti ipsa veritate.qr in ipam veritatez intellectus naturaliter inclinatur licet qñq̃ rõem veritatis nõ ꝓticipat.

Ar Coactio fit p motũ violentũ.sz intellect⁹ naturaliter inclinatur ad veritatẽ.ḡ nõ cogit̃ ad veritatez Dõm q̃ intellectus noster accipit̃ dupl'r.vno⁹ absolute.⁊ sic nõ cogit̃ p veritatẽ.qr coactio ꝺt motũ violentũ.sed intellectus noster inclinat̃ in veritatẽ sicut in suũ finẽ.sicut ḡ res naturales nõ dicunt̃ cogi qñ tendũt ad sua loca.ita nõ ꝺr intellectus cogi qñ tendit in veritatem. Alio modo ꝺr aliq̃d cogi p accũs.s.p ꝓpatõem ad rõem q̃ habet̃ ꝓtra veritatẽ.⁊ sic intellect⁹ pt cogi ad dimittendũ illaz rõem ⁊ assentiendu veritati.⁊ sic cogitur p ꝓpatõem ad rõem falsaz quã prius intellectus accepit ⁊ nõ absolute. Oõt etiã dici q̃ coactio qñq̃ idẽ ẽ qd̃ coagitatõ.⁊ sic aliq̃ coactio pt cẽ naturalis. Potest etiaz aliter dici.q̃ si coactio dicat necessitatẽ absq̃ violẽtia. tũc etiaz intellectus potest cogi nõ aũt volũtas.q̃a volũtas hz libertatẽ.intellectus vero nõ.⁊ sic dici solet q̃ ꝑtas vicit intellectũ etiã ꝑtas creata.sz nullũ bonũ creatũ pt vincere volũtatẽ q̃n volũtas tendere possz in oppositum illius.

Differũt tm̃ ab inuicẽ.in eo q̃ alij q̃dẽ ꝑora alij posteriora accipiũt Et q̃ hi q̃dem notiora fm rõem:illi ãt fm sensuz.Hi q̃dẽ ẽim calidũ ⁊ frigidũ.illi ãt hũidũ et siccũ.alij ãt nũerũ ĩparẽ ⁊ parẽ.Quidã ꝓcordiã ⁊ discordiã cãs ponũt ḡnãtõis Hec ãt ab inuicẽ dicũt fm dcm̃ modũ Quare est eadẽ dicere quodãmõ ⁊ altera ab inuicez Altera q̃dẽ quẽadmodũ videbit̃ plurib⁹ Eadẽ ãt fm analogiã Accipiũt ẽim eadẽ exco ordinatõe. Hec q̃dẽ ẽim ꝓtinẽt. Alia ãt ꝓtinẽt ꝓtariorũ. Sic igit̃ sil'r dicũt et alit̃ et peius et melius. Et hi q̃dez notiora fm rõem. sicut dictũ est prius. illi aũt fm sensuz. Uniuersale q̃dez ẽim fm rõem notũ est.singulare aũt fm sensum. Rõ q̃dẽ ẽim vl'is est.sensus ãt ꝑticularis. vt magnũ ⁊ puũ fm rõez est raꝝ ãt et dẽsuz fm sensũ. Q̃ q̃dẽ igr̃ ꝓria oz cẽ ꝑncipia maĩfestũ ẽ

Postq̃ aresto.dixit q̃ ꝑncipia sunt ꝓtraria.hic ponit drãs ⁊ ꝓuenientias antiq̃.in tali positõe.⁊ ꝑmo ponit duas drãs.q̃ꝝ ꝑma est.qr aliq̃ ponebãt ꝑriora ꝓtraria aliq̃ posteriora.Secũda drã aliq̃ posuerũt ꝑncipia esse notiora fm rõnem sicut illi q̃ ponebant nũez parẽ ⁊ ĩparẽ ꝓcordiaz ⁊ discordiã sicut Empedocles.q̃ sunt notiora fm intellectum qr cõmuniora.Aliqui ponebant esse notiora fm sensuz.vt ꝑmenides posuit calidum et frigidũ Deinde ponit tres cõuenientias quarum prima est.q̃ principia sunt ad inuicem cõtraria. Secũda est qr vnũ principium est melius et alterum peius. Tercium est q̃ omnia principia sunt notiora. differebant tamẽ in hoc sicut dictuz est.qr quidaz ponebant notiora fm rõem.sicut hi q̃ ponebãt vniuersaliora.qm̃ vl'e est fm rõem notius.sicut singularia fm sensuz.

Differebãt anti: ꝓta ꝓrie tez ꝑti dus

Cõuenibãt 3tꝛ ꝓta ysta

Querit̃ Utꝝ cõditões ꝑncipiorũ sint bene posite. Dõm q̃ sic.⁊ rõ ẽ.qr de rõne ꝑncipij est esse primũ ex hoc aũt q̃ principiũ est primũ duo includunt̃ in ꝑncipio.ꝑmum est negatio ꝑoꝝ.et ex hoc hz ꝑncipiũ q̃ nõ fit ex alio Et ex hoc q̃ hz ordinẽ ad posteriora ꝓuenit sibi q̃ alia fiũt ab ipo. Et qr ista principia etiã sunt contraria conuenit eis alia ꝓdicio.scz q̃ nõ fiunt ex alterutris.i.ex seinuicez qr vnũ ꝓtrariorũ nõ fit formal'r ex alio sicut infra ꝓbẽbit

Ar Si ꝑncipia sunt ꝓtraria vl'intelligit̃ de ꝑncipio extra genus.sz hoc est falsuz.qr illud est tm̃ vnũ scz de⁹ vel intelligit̃ de ꝑncipijs in genere fm rõnez q̃lia sunt ꝑdicamẽta. hoc ĩtez non pt dici qr ꝑdicamẽta nõ sunt ꝓtraria. Nec põt intelligi de ꝑncipijs in genere fm rez.qr illa st̃ materia et forma q̃ nõ ꝓtrariantur. Dõm q̃ tripliciter possumus loq̃ de ꝑncipijs.vno modo de ꝑncipio efficiente.⁊ h̃ est simpl'r vnũq̃ est deus.⁊ ĩõ pitagorici errauerũt ponẽtes duo effectiua principia.q̃ꝝ vnũ esszꝑricipiuz bonoꝝ.⁊ aliud principiũ malorũ. Et aliq̃ heretici scz mamichei sequebant̃ opinionez pitagoricoꝝ dicentes.q̃ esset vnuz principiũ bonoꝝ.q̃a spiritualiũ reꝝ.⁊ aliud maloꝝ qr corpalũ rerum Secõ possumus loqui de principijs rerũ acceptis fm esse logicuz.⁊ sic ꝑdicamenta sunt decẽ rerũ prima principia.q̃a p talia ꝑdicamẽta datur diffinitõ logica.et istis modis nõ loquit̃ hic textus de principijs Tercio modo accipiuntur principia pro principijs intrinsecis transmutationis reꝝ naturaliũ.⁊ sic sunt tria principia.s. materia forma et priuatio.⁊ illa principia sunt ad inuicem ꝓtraria.qr priuatio ꝓtariaḿ formẽ accipiendo ꝓtrietatez cõmunicer.Dicebat̃ not ãter (rerũ naturaliũ) ꝑpr principia reꝝ spiritualiũ.qr talia nõ hñt materiã Diceb at̃ etiã not ãter (p principijs intrinsecis) ꝑpter cãm efficientẽ.⁊ finalẽ.qr efficiẽs ⁊ finis st̃ ꝑricipia reꝝ naturaliuz.sz nõ

sunt intrinseca principia. Qtiã addebat (rerum naturalium) id est mobilium aut transmutabilium. quia res naturales necessario habent ista tria principia, put mobiles sunt. sufficiũt enim duo pncipia ad constitutionem rei sed ad mobilitatem requiruntur tria. qz motus fit ex priuatione in formam. et ex forma in priuationem p materiam sicut per subiectum

Ar Contraria fiunt ex alterutris sed principia sunt cõtraria. ergo fiunt ex alterutris. Añs patz ex tercia cõditione que dicit. q omnia fiunt ex contrarijs Odm q contraria accipiuntur dupliciter. Uno mõ formaliter z sic vnũ ptrariorũ nõ potest fieri ex alio. qz albedo nõ potest fieri ex nigredine. z sic saluatur secũda conditio que dicit q cõtraria nõ fiunt ex alterutris. Alio mõ aliqd fit ex alio materialr. z sic est verum q contraria fiunt ex seinuicem. qz quod est pus album hoc p motum alterationis amittit albedinez et fit nigrũ. z sic saluat tercia ꝓditio. q oia fiũt ex ꝓtrarijs

Ar Forma fit ex materia. qz materia preest forme ergo vnũ pncipiorũ fit ex alio Odm q duplicitER aliquid fit ex alio. Uno modo substantialiter. qz substantia vnius mutatur in substãtiam alterius. et sic forma nõ fit ex materia. qz substantia materie nõ mutatur in substantiam forme. Secõ modo aliquid fit ex alio subiectiue. qz scz est subiectum factionis alterius. et sic forma fit ex materia qz est subiectum factionis ipsi forme naturalis. Potest etiaz dici qñ dicit q forma fit ex materia. q hoc intelligatur de forma totius q̃ constituitur ex vnione materie et forme partis

Consequẽs aũt vtiqz erit; dicere vtrum duo. aut duo. aut tria. aut plura sint vnum quidem eñ impossibile est esse principiũ qm̃ non vnum contraria

Post. q̃ aresto. inquisiuit disputatiue de contrarietate pncipiorũ. hic ꝓñr inquirit disputatiue de nũero pncipiorũ. z circa hoc ꝓmo mouet vnã q̃stionẽ istam scz. vtrũ duo tm̃ aut tria aut plura sint pncipia rerũ naturalium. z primo excludit hoc qd nõ cadit sub questione. s. an sit vnũ pncipium. qz sicut pus dictũ est principia sunt contraria. sed vnũ z idem nõ potest esse subiũ pti contrariũ ergo nõ potest esse tantum vnũ pncipium.

Ar Est tm̃ vnũ pncipiũ. vt ptz ꝑ phz. xij. metaphi. vbi dicit. Omnis pluralitas pncipum mala sit ergo vnus pnceps. Odm q loquendo de pncipio effectiuo sic est tm̃ vnũ pncipiũ rerũ. scz ipse deus. sz loquendo de principijs intrinsecis rerũ naturaliũ nõ pt esse tm̃ vnũ pncipiũ. sz sk duo loquendo de pncipijs ꝓstitutionis. vel tria loquendo de pncipijs trãsmutationis

Infinita aũt nõ. quoniã neqz scibile qd est erit Et vna prima ꝓtrarietas in omi gne vno

Substãtia aũt vnũ quoddã genus est

Hic ostendit aresto. q principia rerũ naturaliũz non possunt esse infinita. et ad hoc ponit quatuor rões Prima stat in hoc. si pncipia rerũ naturaliũz sunt infinita: ergo nõ erit scia de reb naturalibus. ꝓñ z tenet. qz infinitum est nobis ignotuz. sed ex principijs sumit cognitio rei. si ergo pncipia sunt ignota nulla erit scientia de reb naturalib. Secõa ratio stat in hoc pncipia sunt pma cõ 24
trarie sicut pus dictum est. sz prima contraria nõ pnt esse infinita. q̃ nõ possunt prima pncipia esse infinita Dinoz ptz. qz pma ꝓtraria sunt pmi generis qd est substãtia. sed in vnoquoqz genere est vna prima ꝓtrarietas. q̃ nõ possunt esse infinita prima cõtraria

Ar In substantia nulla est ꝓtrarietas. q̃ male dicit q in substantia que est primũ genus sit vna prima ꝓtrarietas. Añs ꝑbat ex quarta ꝓprietate substantie. vbi dr q substantie nihil est contrariũ. Odm pmo q duplex est substantia. quedã est substãtia ꝓpleta sicut est genus et spẽs. z sic nunqz substantia hz ꝓriũ. qualitercũqz accipiat ꝓtrarietas Alio° accipit substãtia p substantia incõpleta. que etiaz apud phos vocatur qualitas. sicut est drãa substantialis. z sic põt esse ꝓrietas in illis substãtijs. Circa qd tñ ꝓsiderandũ est q ꝓtrarietas accipit dupl'r. Uno° ꝓprie pm q est repugnãtia duarũ formaz actiuaz z passiuaz in seinuicẽ vl cãtaz ex actiuis z passiuis. z sic soluz in tercia spẽ q̃litatis inuenitur ꝓtrarietas z nõ in substãtia nec in alijs speciib qualitatis. superiaz alijs predicamẽtis Alio° accipitur ꝓtrarietas cõiter. put se extẽdit ad priuatiũ oppõem. vel etiaz p exitu duaz drãaz ex vna prãte generis. z vtroqz modo in substantia est contrarietas. q̃a forma z priuatio cõtrariant. z etiaz due differentie eiusdem generis ꝓtrariant sicut dictũ est in argumẽto.

Et qd cõtingit ex finitis melius quẽadmodum empedocles q̃z ex infinitis. Omnia nãqz assignare opinatur. quẽadmodũ anaz. ex infinitis. Amplius sunt alia alijs priora cõtraria Et fiunt altera ex alterutris. vt dulce et amarum. et album z nigrum. principia aũt semper oportet manere Qz quidẽ igitur neqz vnũ neqz infinita sunt manifestum est ex his.

Hic ponitur tercia ratio ad idez. et stat in hoc. qd pt 34
fieri p finita magis ponẽduz est q̃ qd potest fieri p infinita. cuius rõ est. qz frustra fit p plura qd pt fieri p paucioza cũ natura nihil faciat frustra. sz si ponant finita pncipia sicut posuit empedocles pt dari ratio oim q̃ fiunt in reb naturalib. q̃ melius est ponere finita q̃ infinita pncipia. Quarta ratio stat in hoc si infinita sunt pncipia. tunc oia ꝓria erũt pncipia sz illud est impossibile. q̃ illud ex quo sequit. qz infinitũ oia includit. z extra infinitum nihil est. si ergo pncipia sunt infinita. q̃ omnia includuntur in pncipijs Dinoz ptz dupl'r. pmo qz pncipia sunt pma ꝓria. sz nõ oia ꝓria sunt prima. qz multa contraria fiunt ex pozib ꝓrijs. q̃ non possunt omnia ꝓria eẽ pncipia. sicut albuz et nigrum fiunt ex calido z frigido. Secõ qz pncipia nõ debent fieri ex alterutris. i. vnum ex alio. z hoc ideo est. qz oportet pncipia semp manere. sed multa ꝓria fiunt ex se inuicez vt dr in pcedenti rõne ergo nõ sunt omnia contraria principia.

Ar Principia nõ semp manent. ergo ista ꝓpõ est falsa oportet pncipia sp manere. Añs ꝑbat. qz forma corrũpitur z pnatõ corrũpit z quodãmodo materia. Odm q ista ꝓpõ oportet pncipia semper

manere potest dupliciter intelligi Uno° fm opinionem antiquorum. ⁊ sic ē absolute ⁊ simpliciter vera. qr antiq̃ ponebant vnū ens in actu. ex quo omnia substantialiter componuntur. qr ḡ fm eos oīm rerum est vna substantia. sic q̃ non est ꝓprie corruptio alicuius rei Exempli gratia Oyogenes posuit aerem ꝑ ꝓncipio ⁊ dixit aerem semp manere qr qñ homo corrūperet dixit q̃ aer accipet aliam figurā. sed cū manerz aer fm substāriaz et ad istam intentionē loquit Arestoles contra antiq̃s Alio mō potest ꝓpō intelligi scz loquendo de principijs fm mentem Aresto. ⁊ tūc materia manet fm numerū qr est vna materia oīm generabilium ⁊ corruptibilium vnitate indifferentie. sed forma ⁊ priuatio manent non in numero nec in specie. sed in cōi analogia. opz cū semper aliquā formā eē in materia. sed non opz talem formam specificā esse sp Sil'r dicendū est de puatione.

Quonam aūt finita facere duo tm̄. vel facere non duo tm̄. habet quandā rōnem Deficiet cm̄ vtiqz aliquis qualiter densitas raritatem facere aliquid apta nata sit. aut hec densitatē Similiter autē ⁊ alia quecunqz contrarietas Non cm̄ concordia discordiam conducit. ⁊ facit aliquid ex ipsa: neqz discordia ex illa. sed vtraqz alterum quidem tercium. Quidam autem ⁊ plura recipiunt. ex quibus parant eorum que sunt fm naturam:

Hic ostēdit Aresto. tribus rōibus q̃ nō stz tm̄ duo ꝓncipia Qr ꝓma stat in hoc. qr ex ꝓncipijs dz aliquid fieri siue generari. sed ex duobus ꝓtrarijs non potest aliquid fieri siue generari nisi addatur tertiū. ḡ epz dicere q̃ sunt ad minus tria. s. duo ꝓtraria ⁊ vnū subiectuz Dinorē ꝑbat inductiue. qr caliditas nō fit ex frigiditate. sed subiectū habens in se frigiditatem transmutatur ad calorem Potest etiaz dari rō extra textum que stat in hoc. qr quecūqz fiunt ab alijs oportet q̃ illud ex quo talia fiūt habeat aptitudinez ad illud quod postea fit. sed vna pars ꝓtrarietatis non habet aptitudinem ad aliam ꝑtem. ḡ non fiunt ex seinuicem.

Adhuc aūt amplius ⁊ de hoc aliquis dubitabit. nisi aliquis supposuerit ꝓtrarijs naturaz Nullius cm̄ videmus eorum que sunt substantie contraria Principium aūt non de subiecto oportet dici aliquo Erit cm̄ principium principij. Subiectum enim principium. ⁊ prius videtur esse predicato

Hic ponitur secda ratio ⁊ stat in hoc. si ponantur tm̄ duo ꝓncipia. ⁊ ꝑus ꝑbatum est q̃ sint ꝓtraria. sequit q̃ duo ꝓtraria erūt ꝓncipia. sed hoc est inconueniens. qr tunc sequeretur q̃ ꝓncipij esset ꝓncipium. qr contraria sunt accidentia cū in substantijs nō sit contrarietas. sz accidentia habent principium scz substantiam. ⁊ sic cōrtrariorū ꝓncipiorū. s. accidentiū erit ꝓncipiū. s. substāria.

Prius dictum est q̃ prima ꝓtraria sunt de predicamento substantie. ergo male dicit q̃ sola cōtraria sunt de predicamēto accidentiū. Dōm q̃ Arestoteles hic ꝓcedit disputatiue. ⁊ ideo ponit ꝓpositiones que sunt vere fm opinionē antiquorū quas ipsi cōcedunt. sed fm opinionē antiquorū qui ponunt principiū vnum ens in actu. verum est q̃ ḡcunqz sunt in illo principio sunt veraciter accētia. sicut sunt rarū ⁊ densuz. quā contrarietē ponebāt antiqui pōnētes vnum ꝓncipiū materiale Si tū ista rō accipiat fm opinionē Arestotel' ⁊ fm veritatē. dōm est q̃ etiā priuatio ⁊ forma que cōtrariant sicut ꝑuatiue opposita hūt se sicut accētia. qr insunt materie. ⁊ inesse est conditio accētis

Amplius non esse dicimus substantiā contrariam substantie. Qualiter igitur ex nō substantijs substantia vtiqz erit. aut quō prius nō substantia substantia erit

Tercia rō stat in hoc. si duo ꝓtraria sunt tm̄ principia seqretur q̃ ex nō substantijs fieret substāria. sz hoc est inconueniens. qr ex accidentibz nō est nata fieri substāria. cū nhil fiat ex alio nisi qd ꝑeest in eo fm aptitudinē Seqla ꝑbatur. qr ꝓtraria nō sunt substātie. cum substantia nō sit contraria substantie

Cōtraria q̃ sunt ꝓncipia sunt substātie. sicut sūt ꝑuatio ⁊ forma. ergo si ponerent tm̄ duo ꝓncipia nō fieret substātia ex nō substātijs. qr illa principia cōtraria duo sunt substātie Dōm q̃ hic Arestoteles arguit contra antiquos. ⁊ ideo supposita opinione antiquorū istud argumentū est optimū. quia tūc ꝓtraria solum sunt accētia. Vel si supponat opinio Arestotel' tunc est dōm. q̃ substātia accipit dupl'r. vno mō a dando esse. et sic vtiqz vnum ꝓtrariorū est substantia scz forma Alio modo accipit substantia ꝓut dicit a substando. ⁊ sic principia cōtraria de quibz loqtur Arestoteles non sunt substantie. qr priuatio ⁊ forma nō substant sz insunt. fieret ergo substantia a substando dicta ex nō substantia etiā fm opinionem Arestotelis

Ex nō substātia fit substantia. sicut ex nō homine fit homo Dōm q̃ non substātia potest capi dupl'r. vno mō negatiue fm q̃ illud dr nō substātia in quo est absoluta negatio substātie. ⁊ sic ex non substantijs nō fit natural'r substantia. sicut ex nō homine nō fit homo. nec ex nō equo fit equus. Alio mō non substātia capitur ꝑuatiue fm q̃ aliquid dr nō substantia quod nō est substantia. tamē aptum natum est esse substantia et sic vtiqz ex nō substantijs fit substantia. sicut ex nō homine fit homo. semen cm̄ humanū est nō homo ꝑuatiue. sed lapis est nō homo negatiue. Per hoc dōm est ad textum q̃ Arestoteles loqtur de nō substantia negatiue. cū dicit q̃ de nō substātijs nō fit substantia

Unde si aliquis ⁊ priorem veram putabit esse rōnem ⁊ hanc. necessarium est si debet saluare vtrasqz ipsas sub esse quoddam tercium. quemadmodū dicunt vnam quandā naturā dicentes omne. vt aquā aut ignem. aut medi/

um horum Videt aūt medium magis Ignis cūm ⁊ terra ⁊ aer ⁊ aqua cū ꝓtrarietatib ꝓplexa st. vnde non irrationabiliter faciunt subiectū alterum ab his facientes. alioꝝ autem quidam aerem Aer cūm minime hz aliorum drās sensibiles Consequenter aūt aquā. pessime aūt ignē

Hic Aresto. ostēdit q̄ in hac possitione etiā ꝓcordabāt antiqui. s. q̄ p̄ter duo ꝓtraria necē est ponere tertiū subiectū. qz illi qui ponebant aerem ponebāt p̄ter aerez rarum ⁊ densum. sic ponebāt p̄ter ꝓtraria. s. rarū ⁊ densum subiectū. s. aerem. sil'r qui ponebant ignē ⁊ aquam Differebant tū isti phi. qz aliqui ponebāt materiam plus separabilē a ꝓtrijs. sicut qui ponebāt aerē ⁊ aquā. qz aer p̄ cito frigefieri ⁊ calefieri Sed aliqui ponebant pncipiū materiale minus separabile a duobus contrarijs. sicut illi qui ponebant ignem. qz ignis non est separabilis a caloze Unde quantū ad hoc pessime ponebant illi qui dicebant ignem esse pncipiū Circa qd̄ ꝓsiderandū est q̄ in pncipio sunt duo ꝓsideranda. s. pmitas. ⁊ quātum ad hoc optime dixerunt qui posuerūt ignē esse pncipiū. qz ignis est primum elementū Alio modo p̄ capi pncipiū quantū ad hoc qd̄ non est separabile esse a ꝓtrarijs. ⁊ sic pessime dicunt illi qui ponūt ignē esse pncipiū

Sed omnes vnuz hoc ꝓtrarijs figurant. vt densitate ⁊ raritate. ⁊ eo q̄ maius erit minus Hec aūt sunt oia excellētia. videlicet ⁊ defect sicut dictū est prius Et videtur antiqua eē opinio q̄ vnū ⁊ supabūdantia ⁊ defectus pncipia rerum sunt. sed nō eodēmō. Sed antiqui duo quidem facere vnum aūt pati ex parte passiui. posterioꝝ aūt quidem contrarium. vnū quidez facere. duo vero pati magis dicunt Tria quidem igitur dicere elemēta esse. ⁊ ex his ⁊ ex huiusmodi alijs intendentibus videbit vtiqz habere quādam rōnem. sicut diximus

Hic Aresto. ostendit q̄ p̄ter vnum pncipiū materiale antiqui etiam ponūt duo ꝓtraria. qz aliqui ponūt in vno materiali pncipio densitatem ⁊ raritatem. aliqui magnū ⁊ paruum. sicut plato. Differūt tū in hoc q̄ aliq̄ ponūt vnū ex pte materie. ⁊ duo ex pte forme. sicut Aresto teles Et ponentes vnum pncipiū mobile. aliqui posuerunt vnum ex pte forme. s. ydeam. ⁊ duo ex pte materie. s. magnum ⁊ paruum sicut Plato

Plura aūt tribus non amplius Ad patienduz quidem cūm sufficiens est vnum. Si aūt quatuor existentibus due erunt contrarietates oportebit seoꝝsum vtrisqz esse alteram quandam naturam mediam Si aūt ex inuicem poterit generare otiosa vtiqz altera ꝓtrarietatum erit. Sil' aūt ⁊ impossibile est esse plures contrarietates primas Substantia cūm vnū quoddam genus est entis Quare in eo q̄ prius ⁊ posterius sunt differūt ab inuicem principia tūm sed non genere. Semper cūm in vno genere cōtrarietas est vna. Oēs cūm ꝓtrarietates reduci videntur in vnam Q̄ quidem igitur neqz vnum sit elementum neqz plura duobus vel tribz manifestū est horum aūt vtrū sit verum. quēadmodum dicimus. dubitationem habet multam Non est plua pri

Hic ostendit Arestoteles. q̄ nō sint plura principia tribus. ⁊ hoc pbat duabz rōibus. quarum pma stat in hoc. qd̄ p̄ fieri p̄ pauciora sup flue fit p̄ plura. sed in omni mutatione sufficit vnū subiectum ⁊ duo ꝓtraria. qz materiale subiectū sufficit ad patienduz. ⁊ duo ꝓtraria ad agendum. q̄ non opz poncre plura principia q̄ tria. Secda rō stat in hoc. si essent plura pncipia q̄ tria tunc essent plures pme ꝓtrarietates. sed hoc est inconueniēs q̄ illud ex quo sequitur Maior pater: qz opz semp pncipia eē ꝓtraria. si essent plura tribus. q̄ erūt ad minus due contrarietates Minor ptz. qz pma ꝓtrarietas est pmi generis. sed pmū genus hz solum vnā contrarietatem. q̄ non possunt esse plures pme ꝓtrarietates Intendit q̄ Aresto. in hoc capitulo predicto talem ꝓclusionem Non est tūm vnū pncipiū. non sunt infinita pncipia non sunt tūm duo. ⁊ nō plura tribus. q̄ sunt tūm tria Antecedens est per partes probatum

Q̄ Utrz tria st pncipia rerz naturaliū Dōm est q̄ sic. ⁊ rō est. qz ista pncipia dicuntur rerū naturaliū. i. mobilium. illa q̄ st pncipia rerz p̄m q̄ mobiles st. sed ad motum requirūtur tria principia. qz in omni mutatione opz eē duo extrema. quorum vnū extremū remouet ab aliquo subiecto p̄ mutaōem. et aliud p̄ mutationē acquiritur Exempli gratia. quādo aqua mutatur de frigido in calidum. tūc frigiditas abijcitur ⁊ caliditas acquiritur. ⁊ aqua est subiectum qd̄ prius stat sub vno termino ⁊ postea sub alio Q̄ q̄ res naturales habeant esse p̄ motum. necē est dicere q̄ tria sunt pncipia rerū naturalium. s. duo ꝓtraria. quoꝝ vnū abijcitur in motu ⁊ alterum acquiritur. ⁊ tertium est subiectū qd̄ etiam diuersum est ab vtroq̄ ꝓtrariorz qd̄ ideo est. qz q̄nq̄ stat sub vno contrario ⁊ quandoqz sub alio Et qz pncipaliter hic loquitur de transmutatione substantiali. ideo opz dicere q̄ vnus terminus est forma substantialis. ⁊ alius terminus est priuatio forme substantialis. ⁊ subiectum quod presupponit est materia prima que est ens in potentia non cum potest esse aliquis actus ante actum substantialem Dicendum

Q̄ Quomodo differant ista tria principia Dicendum q̄ differunt in ratione principiandi. ⁊ hoc pater. quia aliqua ex eis sunt principia in fieri tūm. sicut priuatio que solum est principium transmutationis rei. ⁊ non constitutionis Alia sunt princi-

pia etiã in facto esse. sicut materia ⁊ forma. ⁊ hoc est qd dicit Aresto. q ꝑuatio abijcit. qr nõ manet in re facta Et iterum priuatio est principium per accidens constitutionis. sed materia ⁊ forma sunt principia per se constitutionis. ⁊ sic dicitur priuatio principium. qr est causa sine qua nõ fieret mutatio. vt infra dicetur.

Queritur Quem ordinẽ hñt ista tria ꝓncipia Dõm q ista ꝓncipia pñt tripl'r ordiuari Vno° fm viam pfectionis. ⁊ sic forma precedit. deinde materia. ⁊ tercio ꝑuatio. qr forma dat eẽ. ⁊ sic est pfectior materia que recipit eẽ Alio° pñt ordinari fm viam generatõis. ⁊ sic ſt̃ adhuc dupl'r ordinabilia. vno° fm ordinẽ terminoꝝ. ⁊ sic ꝑuatio est terminus a quo in motu. ⁊ sic est primum in motu. ⁊ materia est subiectũ vel mediũ. ⁊ forma est terminus ad quẽ Alio modo pñt ordinari fm ordinẽ sustentatõnis. ⁊ sic materia ꝑcedit. qr materia sustẽtat ꝑuationem ⁊ formã Intelligitur em subiectũ ante contraria que ſt̃ in ipo. ⁊ sic etiam opz preintelligere materiam ante duo contraria scz priuationem ⁊ formam

Queritur Quare necẽ est ponere ꝑuatiõẽz in materia Dõm q ideo. qr ꝑuatõ est ꝓncipiũ trãsmutationis siue mobilitatis. ⁊ ipossibile est absq ꝑuatione fieri transmutatiõem vel motum. Qd sic. pbat. qr in ipa ꝑuatione duo includunt. s. negatio forme ⁊ aptitudo ad eandem. sed necẽ est ex vtraq pre ꝑuationẽ eẽ in materia si debeat mutari ad aliquaz formã nouã Primũ pz. qr nulla materia trãsmutat ad formã quã iã hz. g̃ necẽ est q in materia sit negatio illi° forme quã dz recipe Exẽpli gratia. materia hoĩs nõ ꝑt transmutari ad formã hoĩs. sed ꝑt transmutari ad formã cadauer̃. qr illã formã nõ hz Scda ꝑs pz ex pte aptitudinis. qr ⁊ si materia habeat negatõẽm forme. nun q̃ tñ natural'r trãsmutat ad illã formã. nisi etiaz in illa materia ponat aptitudo naturalis ad talẽ formã Exẽpli grã. q̃uis in maria lapidis sit negatio forme hoĩs. nõ tñ ex lapide fit natural'r hõ. qr in lapide non est aptitudo ꝓxima ad formã humanã. ⁊ ex hoc sumit cã quare celũ nõ ꝑt transmutari ad ista inferiora ⁊ ecõtra. qr in illa materia nõ est aptitudo ad istas formas. nec in materia istorum inferiorum est aptitudo ad formam celi. etiam loquendo de aptitudine ꝓxima vel remota.

Queritur Vtꝝ materia oĩm istoꝝ iferioꝝ hz annexã ꝑuatõnem ad oẽs formas substantiales istoꝝ inferiorum Et videt q sic. qr forme istoꝝ inferioꝝ pñt recipi in quãcunq materiã. g̃ maria hz ꝑuatõem ad oẽs formas Dõm q in ꝑuatõne est aptitudo. sed est duplex aptitudo alicuius ad aliquid Vna ẽ ꝓxima q̃ fit ꝑ paucas mutatões ⁊ sic nõ hz materia istoꝝ inferioꝝ ꝑuatõem ad quãcunq formã. ſz solũ ad illã formã ad quam ꝓxime est transmutabilis. sicut materia hoĩs hz ꝑuationẽ forme cadauer̃. qr ẽ ꝓxime ad illã transmutabilis. sed materia hoĩs nõ hz ꝑuationẽ ad formã asini. qr nõ est ꝓxime ad illã trãsmutabilis Alia est aptitudo remota q̃ fit ꝑ multas medias trãsmutatões. ⁊ sic q̃libet materia istoꝝ inferioꝝ hz aptitudinẽ ad quãcũq formã istoꝝ inferioꝝ. qr multẽ alterationib̃ medijs ꝑt q̃cũq materia istoꝝ inferioꝝ transmutari ad quãcũq formã istoꝝ inferioꝝ. ⁊ sic ex lapide ꝑt fieri hõ. ſz ꝑ multas trãsmutatões medias Vñ pz q drãter se hñt ad suscipiẽdũ formã aliquã materia celi. ⁊ materia terre ⁊ materia semis eq. qr materia celi hz negatõẽz sine aptitudine aliqua. ſz materia terre hz aptitudinẽ remotã ad formã eq. ⁊ semẽ eq hz aptitudinẽ ꝓinquã ad formã eq Sz ꝓtra. ex isto seqret q celũ nõ esset ens naturale. pbat. qr nõ hz in se ꝓncipia rerũ naturaliũ. cũ nõ habeat in se ꝑuationẽ Dõm q dupl'r dz aliq̃d ens naturale. vno° qr hz in se ꝓncipia ꝓstitutõis rerũ naturaliũ. ⁊ sic celũ est pfectũ ens naturale. qr ꝓstituitur ex materia ⁊ forma q̃ ſt̃ ꝓncipia ꝓstitutõis rerum naturaliũ Alio° dz aliq̃d ens naturale. qr hz in se ꝓncipia trãsmutatõis rerũ naturaliũ. ⁊ sic ẽ distinguendũ de trãsmutatõe. qr est aliqua trãsmutatio ad eẽ substãtiale. ⁊ ꝓncipiũ illi° trãsmutatõis nõ hz celũ. qr si sic tũc celũ eẽt corruptibile. qr posset suscipe formã substantialẽ quã nõ hz Alia ſt̃ ꝓncipia trãsmutatõis ad eẽ accidẽtale. ⁊ talia ꝓncipia trãsmutatõis ſt̃ in celo. qr in celo ẽ ꝑuatio situs quã nõ hz. ꝑt em celũ suscipe nouũ situ fm partes Et Aresto. loquit hic de vtraq trnsmutatõe scz tam substantiali q̃ accidẽtali. sicut patet in exẽplis textus. vbi exemplificat de immusico ⁊ musico.

Qr Utꝝ in oĩbus factionib̃ siue mutatõnib̃ naturalib̃ sint illa tria ꝓncipia. Arguit q non qr in mutatõnib̃ accñtalib̃ est ꝓcessus de ꝑuatõe in formã Exempli grã. qñ dz fieri trãsmutatio calidi in frigidũ tunc ibi fit trãsmutatio forme. s. calidi in formã. s. frigidum Dõ dz q duplicia ſt̃ ꝓncipia trãsmutatõis Per se. q̃. s. semp inueniũtur in oi trãsmutatiõe. ⁊ sic tria posita ſt̃ hic ꝓncipia trãsmutatõis. s. priuatio materia ⁊ forma. qr etiã in trãsmutatõe accñtali fit ꝓcessus ex ꝑuatione forme in formã. q̃uis etiã talis ꝑuatio habeat formaz positiuã ꝓiũctam Exempli grã qñ fit trãsmutatio calidi in frigidũ. tunc etiã in frigido est ꝑuatio calozis siue calidi q̃uis illa ꝑuatio sit sil'in frigiditate. Alia ſt̃ ꝓncipia trãsmutatõis ꝑ accñs. s. q̃ nõ ſp inueniũtur in trãsmutatione. ⁊ sic etiam ens in actu potest esse principiũ transmutationis Et simile est in mutationibus substãtialibus. qr cadauer fit ex homine ꝑ accidens. cũ qñq fiat ex alio animali scz ex asino. sed cadauer fit ex non cadauere per se. quia omne quod dz fieri cadauer necesse est prius q sit non cadauer priuatiue. sed nõ oportet q sit prius homo equus vel asinus

Querit̃ Utrum priuatio ⁊ forma possint simul stare. Dicendum q duplex est priuatio. quedã est priuatio forme habite. ⁊ illa non stat simul cũ forma. qr contrariat̃ sibi Alia est priuatio forme habende. ⁊ illa stat simul in materia cũ forma. ⁊ est principium transmutationis illius materie ad nouã formam. sicut in materia hominis est priuatio forme cadaueris. ⁊ illa priuatio ẽ principiũ quare materia hoĩs accipit formã cadaueris

Arguitur Principia debent manere in re ꝓncipiata siue facta. sed priuatio non manet in re principiata. q̃ non est principium. Dõm q duplicia ſt̃ principia rei. quedam sunt principia in fieri tm. ⁊ talia principia nõ manent in re facta Alia sunt principia in fieri ⁊ facto esse. ⁊ talia principia opz manere. ⁊ sic materia ⁊ forma sunt principia rerum naturalium. ⁊ hoc est quod Arestoteles infra dicit in tertio q ꝑuatio non est materia. quia materia manet ⁊ priuatio (non manet

Ar Quod non est non est principiũ sed materia non est. ergo materia non est principium. Dõm ad minorem q pupl'r aliq̃d

Liber Primus

dicitur eē. vno° fm actū. ⁊ sic materia prima fm se accepta nō est. qz eē ens actuale est a forma Alio° dr aliqd eē in potentia. ⁊ sic materia ꝑma est Et si tūc replicet. qd̄ non ē in actu nō est cā vel ꝓncipiū. sed materia nō ē in actu. g materia nō est cā Maior pz. qz causare ꝑsupponit eē. Dōm q dupl'r aliqd est cā. p q̄to nūc sufficit. Vno° fm genꝰ cāe efficientis. ⁊ sic est verū q cāre ꝑsupponit eē in actu Alio° aliqd est cā fm genus cāe materialis. ⁊ qd̄ sic est cā debet eē potentia Et rō istius est. qz cā efficiens agit effectiue extrinsece. sed nihil pt sic agere nisi sit in se pfectū. sed cā materialis causat receptiue recipiendo. s. formā. sz qd̄ recipit alterū hoc ē in poña fm q hmōi. nccē est g dicere q materia cāt receptiue ⁊ fm q est in poña nō fm q est in actu.

Ar Priuatio est simpliciter nō ens. qz est negatio. g nō est ꝓncipiū Dōm q ens accipit dupl'r vno° fm ꝑmas eius duas acceptiōes q̄ stz substantia ⁊ accidens. ⁊ sic est verū q ꝑuatio nō est ens. qz nō est substātia nec accēs Alio° accipitur ens. fm torā latitudinem sue pcationis. ⁊ sic etiā ꝑuatio est ens. qz est ens fm rem ciam acceptionē entis Est g priuatio ens priuatiuū.

Ar Ens ꝑuatiuū nō pt eē ꝓncipiū alicuꝰ positiui sed ens naturale est ens positiuū. g ꝑuatio que est ens ꝑuatiuū nō pt eē principiū entis naturalis qd̄ est positiuū Dōm q ꝑuatio est ꝓncipiū trāsmutatōis sicut dictū est. ⁊ trāsmutatio ex vna ꝑte est ens ꝑuatiuū qz priuat terminū a quo. ⁊ ideo optime dr q ē ꝓncipiū priuatiuū transmutatōis Et isto pz q ꝑprie priuatio non pt dici cā rei naturalis. sed bene ꝓncipiū. qz cā aliquid influit in effectum. sed ꝓncipiuz nihil influit. ⁊ sic est de priuatione vt patuit.

Qr Utr priuatio ꝑprie dicā inueniat in corꝑibus celestib Dōm q nō. qz ibi nō est ꝑuatio formē substātialis q̄ est ꝑprie dicā priuatio Sed arguit tñ q sic. qz in celo est negatio forme substātialis scz forme hūane. ⁊ est aptitudo ad formā substantialē celi. g ibi est negatio forme substantialis ⁊ aptitudo forme substantialis. ⁊ p ꝑns priuatio forme substantialis

Dōm q nō. quecūq negatio cū aptitudine etiaz ad formā substantialem facit priuationem. sed negatio alicuius forme cū aptitudine ad eandem facit priuationē. Est ergo in celo negatio alicuius forme substantialis sed non est aptitudo in celo ad eandem formam. qz celū non habet aptitudinem ad aliquam formam substātialem. cuius habet negationem Et istis etiam patet quomodo ꝓncipia stz contraria. qz illa contrarietas accipienda est fm principia transmutationis ⁊ non constitutionis. qz nihil constituitur ex contrarijs

Ar Materia ⁊ priuatio sunt vnum numero. g stz vnum principium Dōm q q̄uis sunt vnum subiectiue ⁊ materialiter differunt tamen rōne. ⁊ ideo differunt etiam sicut principia diuersa. sicut patet per Arestotelem infra qui ponit multas differentias inter priuationem ⁊ materiam. quecūq autem sunt idem re et rōne non pūt distingui in ratione principiandi.

Ar Quatuor elementa sunt principia rerum naturalium. ergo sunt plura principia q̄ tria Dōm q elementa sunt bene principia rerum scz mixtorum. sed non sunt principia adequata rerum naturalium. qz g elementa sunt res naturales. ⁊ cum idem non sit principium suiꝰ ꝑsius debent ꝑter elemēta poni aliqua communia principia. ⁊ sunt ista de quibus diximus hic

Et si dicatur: etiam appetitus materie est causa ⁊ principium rerum naturalium Dōm q ille appetitus cōꝑhenditur sub materia. qz appetitus materie ⁊ materia idem sunt. cū nihil aliud sit appetitus materie q̄ naturalis ordo materie ad formam. vt infra dicet in q̄stione de inchoatione formarum

Queritur Utrum materia prima posset per se subsistere Dicendum q nō. quia hoc quod implicat cōtradictionē est simpliciter impossibile ⁊ per nullam potentiam fieri potest. cū sit nihil qd̄ non cadit sub aliqua potentia. sed materiā q se subsistere implicat contradictionem. g per nullam potentiam fieri potest Minor probatur. qz quicquid subsistit habet esse actuale. si ergo materia prima subsistat. ergo habet esse actuale. sed omne esse actuale est a forma. cū eē sit propria conditio forme. g materia subsistens habet formam Si ergo materia per se subsistit habet formam quia subsistit. ⁊ cū nō habet formā. qz est materia ꝑma

Arguitur Forma potest subsistere sine materia. ergo materia potest subsistere sine forma Antecedens patet in substantijs separatis Dicendum q non est simile. qz non dependet forma incōꝑtum forma a materia. sed incōꝑtum forma rei generabilis ⁊ corꝑuptibilis. illa eim dependet a materia. et ergo si est forma rei ingenerabilis ⁊ incorꝑuptibilis. illa non dependet a materia. sic sunt forme separe. sz materia fm q hmōi semper dependet a forma. qz materia fm q hmōi non habet actualitatem per quam posset subsistere. sed forma incōꝑtuz huiusmodi semp habet actualitatem per quam potest subsistere sine materia

Ar Materia habet esse sine forma. ergo habet subsistere sine forma. quia sicut forma habet esse actuale. ita materia habet esse potentiale Dicendum q q̄uis materia habeat esse potentiale. tamē per hoc non potest subsistere ymmo impossibile est q p hoc esse potentiale ipsa materia subsistat in rerum natura. qz subsistentia non est sine aliquo actu quem actum materia non habet nisi per formam. ⁊ ideo ista bene cōceditur q materia habet per se esse. quia habet per se eē potentiale. sed non cōceditur q materia possit q se subsistere. qz hoc necessario fit p formam

Ar Deus potest supplere causalitatē cuiuslibet causē. sed forma ꝑseruat materiaz. ergo deus pt cōseruare materiā sine forma Dōm est q deus pt supplere causalitatez cuiuslibet cause extrinsece. s. finalis ⁊ efficientis. sed non potest deus suplere causalitatē alicuꝰ cāe intrinsece Et rō est. qz tūc fieret pars rei qd̄ repugnat diuine essentie. ⁊ ideo non pt supplere causalitatez cause formalis aut materialis ex qua Et sic etiā soluit aliud argumentū quo arguit. deus pt accēs cōseruare sine subiecto. ergo materiā sine forma. ꝑna tenet a simili. Dōm q non est sile. qz subiectū nō est intrinseca cā siue pars ipsius accētis. ⁊ ideo pt deus conseruare accidens sine subiecto. sed forma est intrinseca pars rei. ergo deus non potest supplere causalitatem cause formalis Qñ eim accēs subsistit sine subiecto. tūc tale accēs saluat in q̄titate q̄ est subiectū quo. sicut ꝑius dcm est

Ar Et isto sequeretur q materia esset ita simplex sicut deus. quia fm se non habet compositionez

Dōm q duplex ē simplicitas. qd̄ ā est simplicitas p remotionem omnis perfectionis. quia scz nulla perfectio est in ipso. et sic materia prima est simplex. qz si fm

se accipiatur nullam habet in se actualem perfectionem Alio modo aliquid est simplex per remotionem omnis compositionis. et sic deus est simplex. quia cuius in deo sunt omnes perfectiones rerum. non tamen habent in deo compositionem sicut in creaturis. quia in deo non est compositio materie et forme. nec esse et essentie. nec etiam accidentis et subiecti. quia ibi nulla est compositio.

Sic igitur nos dicamus primum de omni generatione aggredientes Est enim fm naturam communia prius dicere. et sic circa vnum quodque propria speculari. Dicimus enim fieri ex alio aliud. et ex altera alterum. aut simplicia dicentes aut composita. Dico autem sic hoc Est enim hoc fieri hominem musicum. est aut non musicum aliquod fieri musicum. aut non musicum hominem fieri hominem musicum. Simpliciter quidem igitur dico quod fit homine et non musicum. et quod simpliciter fit musicum. Compositum autem et quod non fit et quod factum est cum non musicum homine dicamus fieri aut musicum aut musicum hominem

Postquam Aristo. determinauit de numero principiorum disputatiue. hic determinat de numero principiorum demonstratiue et fm veritatem Et primo facit hoc secundo excludit errores antiquorum ibi (quod auerm' antiqui) Circa primum vult ostendere quod in quolibet fieri naturali inueniuntur tria. secundo ostendit quod illa tria sunt principia. Primo ponit quedam preambula que deseruiunt sibi ad suum propositum. et dicit quod vult geneneraliter loqui de omni mutatione. s. tam de essentiali fm quam illud dicitur fieri ex alio quam etiam de mutatione accidentali fm quam alterum dicitur fieri ex altero. Intendit quidem Aristo. quod in vtraque mutatione tam accidentali quam essentiali contingit terminos assignari vt simplices. vt homo fit musicus. vel ex immusico fit musicus Vel possunt termini assignari in composito dicendo sic. ex homine immusico fit homo musicus.

Horum autem quidem non solum dicitur hoc aliquid fieri. sed esset ex hoc. vt ex non musico musicum hoc autem non dicitur in omnibus vt ex homine factus sit musicus. sed homo factus sit musicus.

Hic Aristoteles ponit diuersitatem membrorum diuidentium prioris diuisionis. Et ponit duplicem differentiam. prima stat in hoc quando assignantur termini mutationum vt compositi. tunc possumus vti duplici modo loquendi. s. in nominatiuo et in ablatiuo Exempli gratia possumus dicere ex homine musico fit musicus. vel homo musicus fit musicus Sed quando termini assignantur vt simplices. tunc vtimur tm vno modo loquendi. scz vel in nominatiuo vel in ablatiuo. et hoc sub tali differentia. quia quando hoc incomplexum in subiecto positum significat subiectum. tunc vtimur mo loquendi in nto tm. vt dicimus quod homo fit musicus. et no dicimus quod ex homine fit musicus. sz quando hoc incomplexum significat priuationem. tunc vtimur modo loquendi in ablatiuo tm. vt non dicimus homo fit musicus. sed dicimus quod ex homine fit musicus. et dicimus ex immusico fit musicus. et no immusicus fit musicus Et ro diuersitatis extra textum est. quia priuatio abijcitur in mutatione. quando ergo priuatio ponitur p principio. tunc debet loquutio fieri in ablto. sz materia significat principium quod no abijcitur. et igitur significando materiam vtimur mo loquendi in nto. quia ille est modus significandi nti

Eorum autem que fiunt sicut simplicia dicimus fieri aliquid quidem pmanens fit. aliud vero non pmanens Homo quidem enim pmanens musicus factus est. et homo est. sed no musicum et immusicum. neque simpliciter neque compositum permanet.

Hic ponitur secunda differentia terminorum mutationis et est ista. quando termini mutationum significatur vt compositi. tunc aliquid illius termini pmanet in mutatione. scz subiectum. et aliquid illius no pmanet. s. priuatio. sz quando assignantur termini vt simplices tunc absolute significatur aliquid quod pmanet. scz si assignetur subiectum vel aliquid quod non pmanet si assignetur priuatio Exempli gra. si dicatur ex homie immusico fit musicus. ibi manet homo mutatione facta. sed no immusicum.

Et terminatis igitur his ex omnibus que fiunt hoc est accipere si aliquis intenderit sicut diximus. quoniam oportet aliquid semp subijci quod fit. et hoc in numero est vnum. sz specie non vnum est Specie enim vnum dico et rone idem. non enim idem est homini et immusico esse. Et hoc quidem pmanet. illud vero no permanet. non oppositum quidem permanet. homo enim permanet. Musicum aut et immusicum non permanet. neque ex ambobus compositum. vt non musicus homo.

Postquam phus premisit quedam preambula. hic iam intendit pbare quod in omni factione requruntur tria. et circa hoc duo supponit. Primum est quod in omni factione psupponitur subiectum. Secdm est quod hoc subiectum quod psupponitur in factione cuius sit vnum numero. tamen non est vnum specie et rone. et ista duo supposita probat. sz ordine retrogrado. quia primo pbat secdm. et secundo primum Quia autem subiectum factionis est duo rone. probat duabus ronibus. que rones sumuntur ex preambulis pus positis. et stat prima ratio in hoc. illa no sunt eadem quorum vnum pmanet alio no pmanente. sz in subiecto factionis sunt duo quorum vnum pmanet post mutationem factam alio no pmanente. ergo non possunt illa duo esse vnum specie Ponit

exemplum quando ex immusico fit homo musicus. tūc non sunt idem homo ⁊ immusicus. quia mutatione facta manet homo. ⁊ non immusicum

Sed ex aliquo fieri aliquid. ⁊ non hoc fieri aliquid magis quidem dicitur in non permanentibus. vt ex non musico musicū fieri. ex homine aūt aut non Atuero ⁊ in permanentibus aliqñ dicitur similiter Ex ere eñ statuam dicimꝰ fieri. non es statuā. hoc aūt ex opposito ⁊ non permanenti vtrolibet ꝺr ex hoc hoc. ⁊ hoc hoc Et namq; ex immusico ⁊ immusicus fit musicus. Unde ⁊ in composito similiter est. etem ex immusico homine ⁊ immusicus homo dicitur fieri musicus.

Hic ponit secda rō. ⁊ stat in hoc. illa nō stꝫ eadē. in ꝗrū assignatōe vtimur diuersis modis loquēdi. sed in assignatōe materie ⁊ ꝑuationis vtimur diuersis modis loquendi. ꝗ nō stꝫ eadē Maior ptz. qr diuersi modi loquendi fundant in diuersis modis ꝛcipiendi ⁊ essendi Minor ꝓbat. qr assignādo ipm subiectū vtimur mō loquendi in ntō. dicimus em hō fit musicus Sed assignando ipam ꝑuationē vtimur modo loquendi in ablatiuo. dicimus em ex immusico fit musicicus.

Multipliciter aūt cū dicat fieri ⁊ hoꝝ quidē nō simplr fieri. sed hoc aliqd fieri. simplr aūt fieri substātiaꝝ solum est. fm quid alioꝝ manifestuz q̄ necesse est subijci aliquid ei qd fit Et em qtū ⁊ quale ⁊ alterum ⁊ quādo ⁊ vbi fiūt in subiecto aliquo. ꝓpter id q̄ sola substantia de nullo alio dicitur subiecto. sed alia omnia de substantia Q aūt ⁊ substantie ⁊ quecūqz alia simplr entia ex quodam subiecto fiant ꝓsideranti fiet vtiqz manifestū. semp em est aliquid qd subijcit ex quo fit qd fit. vt plante ⁊ aīalia ex semine.

Hic Arestoꝫ. ꝓbat alia suppōem que fuerat ꝑma in ordine. s. q̄ opz in omni factōe eē subiectū. ⁊ hoc probat duplr. ꝑmo mō ex pte eoꝝ que fiūt. secdo ex pte modoꝝ fiendi Quo ad ꝑmū ꝺr sic. oia que fiunt vel fiūt simplr id est substātialr. sicut qñ hō asinus bos dicuntur fieri. aut fiūt accidentalr vt qñ fit aliqd fm accidens. qñ scz aliqd fit albū vel nigrū. sed in oibus istis mutationib⁹ opz eē subiectū q̄ in omni mutatōne ꝑsupponit subiectū Minor ptz ꝑmo de mutatōe accñtali inductiue. qr si debeat fieri qtitas q̄litas aut ad aliquid opz sp ꝑsupponere subiectum Cuius rō est extra textū. qr eodem modo aliqua fiūt quo mō habent esse. qr fieri est via ad esse. sed accidens non est naturaliter sine subiecto. ergo etiam naturaliter non fit sine subiecto. Secdo ꝓbat idē de mutatione substantiali. ⁊ hoc facit inducēdo in animalibus ⁊ plantis. qr plante ⁊ aīalia fiūt ex semine sicꝫ ex subiecto. ⁊ acquirunt ꝑ mutationem substantialem. ergo in mutatōe substantiali opz ꝑsupponere subiectū

Ar In secdo phisicoꝝ ꝺr Arꝫ. q̄ semē hz se efficiēter ad rē ꝓductā. q̄ male ꝺr h q̄ habeat se matialr. Dōm q̄ in seie stꝫ duo attēdēda. s. vna ꝑs ex q̄ ꝓducit fetus siue fructꝰ. sic. ingrediēs subaz eiꝰ. ⁊ illa hz se materialr Alia ē ꝑs q̄ efficit organisatōez in matia. ⁊ talis ꝑs hz se efficiēter Exēplī grā. in ouo vitellꝰ hz se matialiter ad pullum. qr ex illo fit pullus. sed virtus formatiua que est ministrata ab efficiente siue ab agente hz se efficienter ad ꝓductionem pulli.

Fiūt aūt q̄ fiūt simplr. alia qdē trāsfiguratōe vt statua. alia ꝓ appōe vt q̄ augmtant. alia ꝓ abstractōe vt ex lapide mercuriꝰ. ꝓpōe āt vt domus. alia ꝓ alteratōe vt q̄ ꝓuertūt fm naturā. oia āt q̄ sic fiūt manifestū qm ex substantijs fiunt

Hic Arꝫ. ꝓbat qd ꝓus dcm est. s. q̄ in oī mutatōe oez eē subiectū ꝑ mōs fiēdi. qr eoꝝ q̄ fiūt. aliq̄ fiūt trāsfiguratōe sicꝫ statua. alia appōe. sicꝫ fons ex riuulis. aliq̄ fiunt abstractōe. sicꝫ q̄ fiūt ꝑ sculpturā sicꝫ mercuriꝰ ex lapide alia fiūt ꝓpōe. vt domꝰ. alia alteratōe sicꝫ nutritū fit ex nutrimēto. sz in oibꝫ istꝫ ꝑsupponit subiectū. q̄ in oī mutatōe necē est ꝑsupponere subiectū Minor ptz. qr qñ aliquid transfiguratur tūc ꝑsupponit subiectū. qd capit aliam ⁊ aliam figuraz. ⁊ sic etiam de alijs est dicendum

Quare oñsuz ex dcis ē. qm qd fit sp ꝓpositū ē Et ē qdē aliqd qd fit. est āt aliqd qd ñ fit. ⁊ hoc duplr Aut ē subiectū aut oppositū. dico āt oppositū qdē nō musicū. subijci āt hoīem Et infiguratōe. ⁊ in ordinatōem ⁊ in formatōez oppositū Es aūt ⁊ lapidem ⁊ auꝝ dico subiectum

Conclude

Cōcludit hic pncipale. ꝓpositū. ⁊ ē istud q̄ illud ex q̄ aliqd fit ē sp ꝓpositū. qr matia ex q̄ fit aliqd hz ꝓpōez cū ꝑuatōe. ī ex q̄ fit aliqd illud ē ꝓpositū ex subiecto ⁊ ꝑuatīōe. ⁊ addit ꝓñr in textu q̄ nō solū ex q̄ aliqd fit ē ꝓpositū. sz etꝫ id qd fit. qr illud ad qd terminat factio ē totuz ꝓpositū Ex qbꝫ vlteriꝰ ꝓcludit q̄ illud ex q̄ aliqd fit est duplex. qr aliqd fit ex aliq̄ sicut ex subiecto. ⁊ aliqd fit ex aliq̄ sicꝫ ex opposito sicut ex priuatōe. fm ꝓprietatē ñ locutīōis portꝰ dicendū ē q̄ ex ꝑuatōe fiat aliqd q̄ ex subiecto. ⁊ ponit tale exemplū de ꝑuatōe. vt nō musicū. de subiecto. vt hō. ⁊ iterꝫ in figura ibi inordinatōes stꝫ ꝑtiuatōes. es lapis auꝝ stꝫ subiecta

Ar Vtꝝ illd qd generat sit totū ꝓpositū Dōm q̄ sic. ⁊ rō est. qr eodē mō alicui ꝓuenit fieri q̄ mō sibi cōuenit eē. sz totū ꝓpositū hz eē. q̄ toti ꝓposito ꝓuenit fieri Maior pz. qr fieri ē via ī eē. q̄ eidē ꝓuenit fieri cui ꝓuenit eē Minor pz. qr ptes toti ꝓpositi nō hnt eē nisi in toto ⁊ ex h etꝫ suīk q̄ accñtia nō hnt fieri nisi in sbiecto. qr sic hnt eē. ꝑt q̄ diffinitio gñatōis ītelligi de gñatōe subali q̄ ē ad eē simplr. ⁊ de gñatōe accñtali q̄ ē ad eē fm quid

Neq; hac neq; forte proprie conuenit generari
licet improprie conueniat eis fieri

tum dr. generatio est p gressio ꝛc. Et si querat. an ne materie ꝛ forme aliq; modo ꝓueniat fieri. Dom q sic. sed cuz addito ꝛ improprie. qd pt. pbari ex fundamēto iā dicto. qz codē mō ꝓuenit alicui fieri q mō ꝓuenit sibi eē. sed fm phm scdo de aia dupl'r ꝓuenit alicui esse. Uno° improprie. sicut q aliq d est. ꝛ hoc cōtingit dupl'r. vno° sicut subiectū. alio mō sicut forma. sicut dicit Aresto. ibi q aliqs dr sanus corpe sano vel sanitate Alio° dr aliq d esse. proprie sicut totū ꝓpositū cui. proprie ꝓuenit esse. Sequitur g ex illo q eriā subiectū siue materia pt dici generari sicut q aliq d generat. s. subiectiue. ꝛ forma pt dici generari sicut q aliq d generat formal'r. sz totū e illd qd proprie generat. Uū pt dici sicut aliq dicūt q materia dr grāri subiectiue. forma ār dr generari terminatiue. totū cōpositū dr generari ꝓplertiue. Iste igit. pōes. materia generat. forma generat nō. st' ꝓcedende absq; additō e. sic ista ꝓceditur. totum compositum generat

Commentator Auerroys dr q materia est q in rei veritate generat. g materia dz dici generari. Dom q ipse manifeste loq'r de generatōe cōtū ad subiectū. vt sit sensus q subiectiue generat. qz ibi ponit distinctōem inter generatōem simpl'r ꝛ fm quid. et iō intellectus istius pōis est q materia est q in rei veritate est subiectū generatōis. Per hoc eīm distinguit generatio cōtum ad subiectū ab alijs motib'. qz generatō est ex subiecto qd est materia pma. sed in alijs mutatōibus subiectū nō est materia pma. sed totū ꝓpositum

Subiectū motus debet denoiari a motu. sz materia est subiectū generatōis. g materia dicet generari Dom q motus accipit dupl'r. Uno° proprie. p mutatōe successiua. ꝛ sic maior est vera. qz in illa subiectuz motus denoiat' a motu. sicut aq calefcā denoiatur calefieri. Alio° accipit motus general'r. put etiam se extēdit ad mutatōem instātaneā. cui° subiectuz est materia pma. ꝛ sic. pō est falsa. qz subiectū talis motus vel mutatōis nō pōt denoiari a motu. Et rō diuersitatis est. qz motus proprie dictus est accūs. sic mot° alteratōis est qlitas. mot° augmētatōis est qntitas. sz accidens ex sua natura hz denoiare subiectū. g talis spēs mot° denoiat ipm mobile qd est subiectū. sz in instantanea mutatōe subiectū nō est denoiabile. proprie a motu. qz est ens in pura potētia qd nō suscipit denoiatōem alicuius forme sicut alia subiecta nisi fm quid. sicut dictū est q materia generatur subiectiue.

Omis motus recipit suā denoiatōem a termio ad quē. sed forma est terminus ad quē in generatōe. g forma generat. Dom q ista. pō. mot° recipit denoiatōem a termio ad quē potest dupl'r intelligi. Uno° sic q motus denoiat terminū. ꝛ sic est falsa. qz ista est falsa. albedo dealbat. calor calefit. ꝛ iō nō pōt dici forma generari. sicut prendebat argumentū Alio° pt intelligi q mot° denoiatur grā termini. qz sz denominat subiectū a termino. ꝛ h est vera in mutatōib' accidentalib' in qbus subiectū denoiat' a termino ad quem sicut aq dr calefieri grā calozis qui est terminus ad quē Vel dom q motus recipit denoiatōem specificā a termino ad quē. qz a tali termino specificat q magis proprie dr nominatio q denoiatio. qz noiatio dr cēntialem pdicatōem. sicut denominatio accūtalem.

Hoc generat qd p generatōem acqritur. sz forma p generatōem acqrit. ergo forma generatur Dom q dupl'r aliq d p generatōem acquirit. Uno mō sicut terminus q q peruenit ad vltimū terminū generatōis. ꝛ sic forma ptis acqrit p generatōem Alio mō aliq d acqritur p generatōem sicut terminus q et terminus vltimatus. ꝛ sic totū cōpositū acquirit per generatōem. in signū cui° aliq d generat vbi nec forma nec materia acqrunt p generatōem. sicut in generatōne hois. g oz dicere q totū ꝓpositū generat. als nō esset vera dicere q hō generet. Per h ergo dr ad argumentū q h generat quod acquirit p generatōem. sicut terminus q et vltimatus terminus generatōis. sz hoc est totū ꝓpositū. ergo totū ꝓpositum dr vere generari.

Illud generat in quo est similitudo generantis ad genitū. sz p forma genitū fit sile generanti. g forma generat. Dom q forma accipit dupliciter. Uno mō. p forma ptis. ꝛ sic nō est proprie similitudo generātis ad genitū p formā. qz talis forma nō est vltimat° terminus generatōis. Alia est forma totius q includit tā materiā q formā ptis. ꝛ p illā illud qd generat est simile generāti. Et ex isto pt sumi qd significet generatio. Generatio eīm pt tripl'r capi. vno mō actiue. ꝛ sic significat actū generātis. alio mō passiue. ꝛ sic significat passionē geniti. tercio mō accipit neutral'r. p mutatione et tūc generatio fiat totū compositū fm q exit de potētia ad actū. Uer. est tamē q aliq dicunt generatōnem caprā pro mutatōe esse formā partis. qz forma ptis est termin° mutatōis. sed h improprie dr. qz cuius forma ptis sit terminus q ipius generatōis. nō est tū terminus qui generat siue terminus vltimatus a quo proprie debet fieri denoiatio ipsius mutatōnis

Omis terminus debet acquiri p motū. sed forma est terminus generatōis. g debet acqri p motū. s. generatōem. Tūc sic. hoc generat qd est terminus generationis. sed forma est terminus generatōis ergo forma acquirit p generatōem Dom q forma ptis accipit dupl'r. Uno mō fm se ꝛ absolute. ꝛ sic forma nō acquirit p generatōez. Alio modo accipit forma fm q est in materia. ꝛ sic forma acqrit per generatōem. Sz ex hoc q forma est in materia fit totū cōpositū. ergo totū compositū est illud quod prope generat Et si dicat. forma subalis est id quo distinguit generatio ab alis motib'. Dom q duplex est pncipium distinguēs ex pte forme: vnū quo fit distinctio. ꝛ sic p formā ptis e distinctio generationis ab alijs motib'. Aliud est distinguens quod ꝛ perfectum. ꝛ hoc est totum compositum cui proprie conuenit generatio.

Videt q totum compositū non generet. Probat. quia hoc totum non generat cuius nulla ps generatur. sed quādocz nulla ps totius generat sicut patet in generatione hominis. g ꝛc Dom q totū accipit dupl'r. Uno modo sy ncathegreumatice. put tātum valet sicut quelibet pars. ꝛ sic procedit argumētum. q si partes non generāt. ergo totū non generatur. Alio modo accipit totum cathegreumatice prout valet tantū sicut integrum ꝛ perfectum. ꝛ sic non valet argumentum. quia tunc non arguit ab eodem ad idem. sed a disparatis. Potest enim aliquod totum generari cuius tamen nulla pars generatur. sicut patz de homine cuius eīm non generatur corpus humanum nec anima rationalis. tamen vnitum esse corporis ꝛ anime generatur. quia hoc acquiritur per generatōem.

Manifestum igit q siquidem sunt cause et pncipia eorum que natura sunt ex quibus pri-

mis sunt ⁊ fiũt non fm accñs. sed vnũquodq̃ quod dicit fm substãtiã. quod fiat ex subiecto et forma. Componit enim musicus homo ex homine ⁊ musico quodãmodo. Resolues eã rationes in ratões eorum. Manifestum igit est q̃ fiant que fiunt ex his

Duo sunt res naturales per se

Postq̃ Aresto. ostẽdit q̃ in q̃libet fieri naturali tria inueniunt. h̃ vlterius oñdit q̃ illa tria st̃ p̃ncipia naturę ⁊ rerũ naturaliũ. Et p̃mo ostendit q̃ duo st̃ p̃ncipia nature p se. deinde addit terciũ p accñs. Et stat rõ in h̃. illa st̃ p̃ncipia nature p se ex q̃b̃ res naturales st̃ ⁊ fiunt p se. ⁊ nõ fm accñs. sz ex materia ⁊ forma res naturales fiũt et st̃ p se ⁊ nõ fm accñs. g̃ materia ⁊ forma st̃ p̃ncipia rerũ naturaliũ. Maior pz. q̃ de rõe p̃ncipij ẽ q̃ ex ipo cõstituat p̃ncipiatũ. Minor ẽ. pbat p̃ h̃s exẽplo ⁊ rõe. Et exemplo. q̃ musicus hõ ponit ex homine ⁊ musico. sic ex materia ⁊ forma. Rõe sic. ex illis res ponit p que diffinit. sed res naturales diffiniũt p materiã ⁊ formã. g̃ etiã fiunt ⁊ ponũt ex materia ⁊ forma. Maior pz. q̃ diffinitio debet dicere totã essentiã diffiniti fm omes partes Et dicebat notãter in maiore p̃ncipalis rõnis sunt ⁊ fiunt ad denotãdum q̃ ista sunt p̃ncipia trãsmutatõis ⁊ constitutõis. ⁊ ideo fiũt q̃tum ad trãsmutatõem. ⁊ sũt q̃ntum ad constitutionẽ. Et q̃ quo elicit. res naturales intrinsece diffiniri per materiam.

Est aũt subiectũ nũero q̃dem vnũ. spẽ vero duo. Nõ q̃dem eã ⁊ aurũ ⁊ oino materia numerabilis ẽ. h̃ eã aliq̃d magis ⁊ nõ fm accñs ex ipso fit quod fit. Priuatio aũt ⁊ cõtrarietas accñs. vnuz aũt spẽs vt ordinatio. aut musica aut alioz. aliq̃d sic predicantium

Vnum e prim vndi paens

Nic addit terciũ p̃ncipiũ. q̃d est p̃ncipiũ p accidẽs. Et p̃t sic sumi ratio. p̃uatio est p̃ncipiũ p̃stitutõis fm q̃d additur materie. sed materie additur p̃uatio fm accidens. g̃ p̃uatio est p̃ncipiũ fm accñs. s. constitutõis. Et si dicat. g̃ erũt tm duo p̃ncipia. q̃ p accñs est relinquendũ ab arte. Odm est Aresto. ex p̃sse loquit hic de p̃ncipijs p̃stitutõis. q̃ dicit q̃ ex priuatione fit aliquid fm accñs. ⁊ sic sunt tm duo p̃ncipia. Sed loquẽdo de p̃ncipijs trãsmutationis tunc sunt tria etiã p se. Si ergo accipiãtur materia ⁊ p̃uatio ex pte subiecti. ⁊ sic sunt vnũ si aũt fm spẽm sic sunt duo. ⁊ hoc est quod dicit in textu. q̃ materia est numerabilis. i. includit in se numerũ siue pluralitatem fm q̃ ei p̃uatio est annexa.

Unde est q̃ sicut duo dicenda st̃ esse p̃ncipia. est autem sicut tria Et est quidem sicut cõtraria. vt si aliquis dicat musicũ ⁊ immusicum aut calidum ⁊ frigidũ. aut consonans et incõsonãs. est aũt sicut non. Ab alterutris eã patri contraria impossibile. Soluit aũt ꝓpterea q̃ aliquid est subiectũ. hoc eã non est cõtrarium. Quare neq̃ plura cõtrariorũ st̃ principia q̃dammodo. sz duo vt est dicere numero Neq̃ iterũ penitus duo propter id q̃ alterũ est eẽ ipsis. sed tria Alterũ eã est esse homini ⁊ nõ musico esse. et in figurato et eri

Mouet dubiũ

Hic solvit dubitatõem ex veritate p̃us determinata q̃ dubiũ fuit apũd antiq̃s. vtq̃ eẽnt duo p̃ncipia vl tria Dicebãt eã aliq̃ antiq̃ q̃ eẽnt tm duo. alij q̃ eẽnt plura Soluit g̃ q̃ loq̃ndo de p̃ncipijs p̃stitutõis p se. sz tm duo. ⁊ loq̃ndo de p̃ncipijs trãsmutatõis st̃ tria. Iterũ alte duo st̃ p̃ncipia distinguẽdo p̃ncipia fm nume ex siue fm subiectũ. q̃ p̃uatio ⁊ materia nõ distinguũt subiecto. st̃ tamen tria distinguẽdo p̃ncipia fm rõem. q̃ p̃uatio ⁊ materia dr̃ãt rationes.

Solut dub

Quot q̃dem igit p̃ncipia circa generatõem phisicoꝝ. et q̃ũo tot sint dictũ est et oñsum est q̃m oz subijci aliq̃d ptrarijs. et ptraria duo eẽ Sed quodã mõ alio non necãriuz. Sufficiens eã erit alterũ cõtrariorũ facere absentia et presentia mutationem

Mouet ⁊m dubiũ

Soluit aliud dubiũ. vtq̃ sc̃z necẽ sit in oñi mutatõe esse duo ptraria Rũdet q̃ est q̃z necẽ in mutatõe eẽ duo ꝓria. ⁊ q̃z nõ. q̃ q̃z sufficiens est alterũ ꝓriorũ sua p̃ria ⁊ sua absentia facere mutatõem Circa q̃d est sciendũ q̃ ꝓrietas accipitur dupl'r. Uno mõ put se extẽdit ad p̃uatiuã oppõem. ⁊ sic in oñi mutatõe necẽ est sp̃ esse duo ꝓria. ⁊ tõ in oñi mutatõe saluãt tria p̃ncipia rerũ naturaliũ. vt sup̃ dictũ est. Alio accipit ꝓrietas put est repugnãtia duarũ formarũ positiuarũ. ⁊ sic dr̃ hic Aresto. q̃ nõ est necẽ in oñi mutatõe duo esse ꝓria. id est duos t̃minos positiuos. sed in mutatõe substãtiali sufficit vn' termin' positiu'. s. forma q̃ sua absentia ⁊ p̃ntia facit mutatõem. q̃ ex p̃ntia formę fit generatio. ⁊ ex absentia formę fit corruptio. Sũt ãt motus accñtales in q̃b̃ necẽ est eẽ duo ꝓria. capiẽdo ꝓrietatẽ ꝓric.

Contrarietas

Subiecta aũt natura scibilis est fm analogiã. Sicut eã ad statuã es. aut ad lectulũ lignũ. aut ad alioz aliquod habentiũ formam sic in materia et in forma se hz priusq̃z accipiat formam. sic ipsa se ad substantiam habet. et h̃ aliquid quod est

Mãt p se nõ cognoscibilis

Postq̃ p̃hs dixit q̃ ⁊ quot st̃ p̃ncipia iã manifestat Aresto. ea ⁊ p̃cipue materiã ⁊ dicit q̃ materia ẽ cognoscibil' fm analogiã. Qd sic pbat Aresto. q̃ sicut materia in artificialib̃ cognoscit aliq̃d distinctũ a formis. q̃ nũc substat vni formę. postea alteri. g̃ etiã materia naturalis cognoscit eẽ distincta a formis. q̃ q̃z substat vni formę ⁊ q̃z alteri. Ulũ pz q̃ Aresto. intendit in textu.

Analogia ad pa

q materia natural' cognoscibil' est fm analogiā ad materiā rei artificial'. Cuius tñ etiā dici possz q materia ē cognoscibil' fm analogiā ad formā rei naturalis.

Unū qdem igit principiū est nō sic vnū existens. neqz sic vnū sicut hoc aliqd: vnū aūt fm q ratio: Amplius aūt ptrariū huic puatio est Hec aūt quō duo et quō plura dictū est. Primū qdē igit dictū est q pncipia ōria sunt. Posterius aūt qd necē est. et aliud quoddam subiici. et esse tria. Ex his aūt nūc manifestum est que differētia ptrariorū. et quō se habēt ad inuicē pncipia. et qd sit subiectum. vtrū autē substantia spēs aut subiectū. nondum manifestum est. Sed q principia tria. et qmō et quis modus eorū dictum est: Quot qdem igit et que st principia ex his consideretur. Qd autem singulariter sic soluitur et antiquorum defectus dicamus post hec.

Hic Aristo. concludit q tria st pncipia rerū naturalium. qrū vnuz est ens in potētia. qd nō est h aliqd. i. subā ōpleta. Aliud est qd est rō. i. forma. Terciū est qd est ōria huic forme. s. puatio. et quō sunt idē puatio et materia. et quō nō dictū est. Deinde recapitulat aliq pus dicta. et dicit q pus dictū est. q pncipia rerū st ōria. Deinde dictuz est q necē est aliqd subiici duob ōriis. et inde manifesta est drīa ōriorū. cū qñz subiectū subiiciat vni ōriorū. et qñ q alteri. Adhuc tñ nō manifestū est vtrū forma sit magis spēs vel subiectū. i. materia. sed h infra dicet in secdo huius. vbi probabit q forma est magis natura q materia

Concludit tria esse principia rerum naturalium

Querit Utrū puatio supaddat aliqd materie Dōm q dupl'r aliqd supaddit alteri. Uno fm rez sicut albū supaddit hoi. et sic puatio nō supaddit aliqd materie. qz si sic puatio careret formā positiuā qd est falsum. qz careat negationē cū aptitudine. Alia est additio fm rōnem. et talis additio fit p puatōem. qz puatio supaddit negatōem cū relatōe rōis ad formā. et iō nō est compō ptie realis inter materiā et puatōem. sed rōis tm.

Ar Si est compō rōis. g est compō logica. et si ē cōpositio logica. g nō est puatio pncipiū rei naturalis Dōm q duplex est compō rōis. qdam est q se tenet ex pte rōis rōcinātis tm. et illa est solū logica. Alia est compō que tenet se etiā ex pte rei rōcinabilis. et talis compō pt etiā dici realis. nō q componāt res reales ad inuicē. sicut ista est realis. homo albo. sz qz fundata est in natura rei. et sile est de cecitate in oculo. qz cecitas in oculo nō addit sup oculū realem formā: supaddit tamē relatōem fm dici ad visum. Sic etiaz dōm est de materia et puatione in materia. qz materia significat nudum subiectum: sed priuatio addit ordinē ad formam quam non habet. et illam non importat materia ex sua significatione.

Ar Ordo ad formam est de ipa substantia materie ergo nō aduenit materie p puatōem Dōm q duplex est habitudo ad formā in materia. vna ē ad formā quā hz materia et ordo ad talem formā est de substātia materie in signū cuius in materia (q nō hz p puatōem) est etiā aptitudo ad formā quā habet. sicut pz de materia celi. Alia est habitudo materie ad formam quā non hz. et illa aduenit materie p puationem. Quia tñ priuatio nihil realiter addit sup materiā. sic pōt dici q ille ordo est ex ipa natura materie. quod est vera fm rē quia puatio est eadem realr cum materia nullā rem nouam supaddens. vt dictum est.

Querit Utrum materia sit cognoscibil' p analogiā. et qr modis intelligit ista ppō Dōm q ista ppō potest dupl'r intelligi. Uno modo sic. materia est cognoscibil' per analogiam. i. p pportionem materie naturalis ad materiam artificialem. et ista est intentio rectus. et qz artificiali st nobis notiora naturalib. iō multū conuenienter cognoscit materia natural' per analogiā. i. ordinem ad materiā artificialem. Secūdo modo potest sic intelligi. materia cognoscitur per analogiā. id est ordinez siue habitudinem ad formam rei naturalis. et hoc ideo est. qa vnūquodq cognoscit fm q est in actu. sed materia est in actu per formā. ergo etiā debet cognosci per analogiam ad formā. Ex quo patz q materia rei naturalis cognoscit per formā. et iterum forma p materiā sibi pportionatam. sicut pz de aia que cognoscitur p corpus organicū sicut dicitur in secundo de anima

Ar Unūquodq cognoscit fm q est in actu: sz materia nō est in actu: g non est cognoscibilis Dicendū q hoc argumentū bene probat q materia fm se accepta non est cognoscibilis. sed q cognoscitur p formā. non sic q per speciem intelligibilem cognoscatur materia. sed cognoscitur materia per speciem intelligibilem totius compositi. per quam speciem cognoscitur forma inesse materie. et sic etiam materia cognoscitur

Et si dicatur. vnum relatiuorum cognoscit per relatum. sed forma et materia hnt se relatiue. vt pz in secdo huius. Dōm q in relatiuis realibus in qbus addit realis forma de pdicamēto relatōis. vera est q vnū relatiuorum cognoscitur p alterum. sed materia non dr relatiue ad formā fm realem relationem. sed solum materia dr ad formā per relationem fm dici

Querit Quot sunt vie cognoscendi ipsam materiā Dicendū q triplex est via deueniendi in cognitionez materie. Prima est via resolutionis et metaphisicalis Alia est via trāsmutationis et phisicalis. Tercia predicationis et logicalis. Secōm primā viaz sic proceditur. quia accipiendo vnā substantiam compositam ex materia et forma. vtputa hominem possumus ab illo homine per intellectum resoluere et deponere omia accētia. et tūc in intellectu remanebit composituz ex materia et forma. si tūc intelligatur ab illo homine forma separata materia tunc quod remanet est materia pma. et tunc manifestuz est q illa materia est aliquid. quia in homine est corpus humanū. Alio pōt materia cognosci fm viā trāsmutatōis Videmus enī q vna res trāsmutat in aliā. et cognoscimus q res in qua fit trāsmutatio augetur p h q alter trāsmutatur in ipsum. sed ista transmutatio non potest esse p nihil. ergo est p aliquid. et nō p accētia. nec p

Liber Primus

formã subalem. qz illa nõ manet. g̃ est p materiã. Hoc aũt qd manet in trãsmutatõe sub vtroq; termino ẽ materia. Tercia est via p̃dicatiõis. eo q̃ est vltimũ in p̃dicãdo. z sic qd de nullo alio p̃dicat hoc ẽ materia. g̃ materia p̃t cognosci p viã p̃dicatõis. Et rõ istius est. quia modi p̃dicãdi z subiciendi fundant̃ in mõis eẽndi. sed materia est vltimũ in eẽndo. g̃ etiã ẽ vltimũ in p̃dicãdo Sortes g̃ q̃uis sit idiuiduũ adhuc tamẽ põt predicari de sua materia que ei in p̃dicatione subiciẽt. dicẽdo. hoc materiatum est sortes

Pria opio

Qr Utr; oim corporaliũ sit vna materia. z vtruz oim creatura; sit vna materia. Circa istã q̃stionẽ ꝓsiderãdũ ẽ q̃ Auicebron dicebat oim creatura; esse vnã materiã. z h̃ pbat duab rõib; Prima est. vbicũq; repiunt̃ ꝓprietates materie ibi repit materia. qz ꝓprietas nõ separat̃ a subiecto. sed in oibus creaturis repiunt̃ ꝓprietates materie. q̃ st̃ subiici z substare g̃ etiã in oibus creat̃ inuenit̃ materia. Secdo arguebat Auicebron sic. q̃cũq; ꝓueniũt ad inuicẽ z drñt ab inuicẽ ꝓueniũt in materia z drñt in forma. sed sube separe ꝓueniũt cũ istis inferioribꝫ z drñt ab eis. g̃ hñt materiaz in q̃ ꝓueniũt. z formã in q̃ drñt. Sz ista positio est ipossibilis ꝓter duo. ꝓmo qz ponit materiã in substãtijs separatis. secdo qz ponit vnã in oibus eẽ materiã Primũ sic pz oz eiũ subam separã esse immaterialẽ simplr. cuius rõ ẽ q̃ opatio alicui; rei nõ p̃t excedere modũ sube rei. qz effectus nõ dz esse dignior cã sua. sz opatio sube separe est immaterial'. qd pz ex obiecto eius qd est imateriale. cuz directe intelligãt se z alias subas separas. g̃ oz etiã substãtiã separã esse immaterialez. Nec sufficit dicere q̃ in substãtijs separatis sit materia spũalis z nõ corpalis. q̃a impedimentũ cognitiõis nõ est ex corpeitate. cũ forma corpea sit formal'r corpeitas. z forma de se est cognoscibil'. Sz impedimentũ cognitõis ẽ ex ipa materialitate. vñ secd̃ q̃ ponẽdo quãcũq; materiã in substãtijs separatis nõ eẽnt tales forme p se integillibiles qd ẽ falsũ. Secũdo. ista positio est ipossibil'. qz ponit vnã materiã. z h̃ sic pz. qz nõ p̃t esse vna materia saltẽ nũero. q̃ hz in se formã spũalem z corpalem. qz tũc eadẽ res nũero essz siml' spũalis z corpal'. cũ res habeat nũer; z indiuiduatõez ex materia. Oportz g̃ dicere q̃ tal' materia esset alia nũero in spũalib; z corpalib;. sed diuisio nũeralis fit ex q̃ntitate. g̃ in materia spũali eẽt q̃ntitas. sz q̃ntitas nõ est sine corpe. g̃ illa materia spũalis eẽt corpea qd implicat ꝓdictõem. qz etiã tales sube eẽnt corpa. z sic sil' eẽnt corporee z incorpee. Per h̃ g̃ respondet̃ ad argumẽta. z ad ꝓmũ dõm est. q̃ iste ꝓprietates subiici z substare nõ st̃ ꝓ ꝓprietates materie. sz potẽtie siue illius qd est in potẽtia. Inueniũt̃ eẽ tales ꝓprietates manifeste in re imateriali. s. in aia rõnali. qz aia rõnalis subiicĩt suis potẽtijs habitib; z virtutib;. cũ g̃ in oẽmi suba creata sit aliq̃ potẽtia cũ nõ sit purus actus ꝓter deũ gl'osum. iõ necẽ est dicere q̃ etiã subiici z substare inueniãt in oibus creatur; etiã absq; materia. Suba eẽ separa substat spẽb; intelligibilib; itellectui z volũtati. q̃ st̃ in ipa sicut accẽtia: z iõ q̃uis dicãt simplices sube. qz nõ est in ipsis ꝓpõ ex materia z forma. nõ tũ st̃ simplr simplices. qz in ipsis ẽ cõpositio subiecti z accẽtis. Ad secũm argumẽtũ dõz q̃ nõ oz oẽm ꝓueniẽtiã aliquo; fieri in materia. qz ꝓueniẽtia aliq; p̃t fieri in forma. Et si dicat. ꝓueniẽtia eẽntialis aliquo; est in genere. sz gen' sumit̃ a materia. g̃ ois ꝓueniẽtia est a materia. Odm q̃ illa ꝓpõ. genus sumit̃ a materia p̃t dupl'r intelligi Uno' vt sit sensus q̃ gen' realit̃ sumat̃ a materia illi' de q̃ dz genus. z tũc ẽ falsa. q̃a tũc nõ inueniret̃ gen' in substãtijs separatis in q̃b nõ est materia. Alio' p̃t intelligi q̃ gen' sumit̃ a materia. i. ab aliq̃ hñte ꝓditõem materie. z sic est ꝓa. qz sp sumit̃ gen' ab aliq̃ ꝓfuso z indeterminato. sz ꝓfusuz z indeterminatũ hñt modũ materie. Secda opinio p̃ncipal' in titulo q̃stionis ẽ ista: q̃ oim corpaliũ tã supior; q̃ inferior; ẽ vna materia. Et ista opio hz ortũ ex ãtiq̃s phis ponẽtib; celũ eẽ igneũ. z iõ materia ei; est eadẽ cũ materia ignis. Sz istã opinionẽ reprobat phs ꝓmo celi. sic. s. q̃ oportz ponere vnã q̃ntã eẽntiã distinctã ab elemẽtis Ista g̃ opio põt reprobari ex tribꝫ rõib;. Prima ẽ. materia ẽ ens in potẽtia ꝓm ei; naturã. sz potẽtia distinguit̃ p act; vt pz secdo de aia. Tũc sic arguit̃. vbicũq; st̃ alij act; p se. i. ad q̃s sp ordinãt̃ potẽtie ibi st̃ alie potẽtie. sz materia istor inferior hz aliũ actũ p se q̃ materia celi. qz materia istor inferior hz. p suo actu formã generabilẽ z incorruptibilem. materia ãt celi formã ingñabilẽ z incorruptibilẽ. g̃ necẽ est dicere q̃ sit alia materia istor inferior z supior. Secũ est de materia inferior q̃ hz diuersas specificas formas p accñs ad q̃s determinat̃ ex disp̃one agentis. Nec vz si dicat̃ q̃ materia istor inferior hz ordinẽ ad oẽm actũ q̃ impediat̃ p agẽtia extrinseca. qz si hoc eẽt vez seq̃ret̃ q̃ appetitui materie fieret violẽtia ab agẽte Itẽ secdo appetit; natural' nũq; est frustra. qz est op' dei. si g̃ natural'r materia inferior haberz ordinẽ ad formã supior. g̃ etiã qñ q̃ materia inferior recipet formã supior z ecõtra. qd ẽ impossibile. qz tũc celũ essz corruptibile. Secda rõ. materia est subiectũ trãsmutatõis. z arguit̃ sic. omne subiectũ trãsmutatõis ẽ natural'r trãsmubile ad omia illa ad q̃ subiectũ ẽ in potẽtia. si g̃ est eadẽ materia supior z inferior. g̃ materia inferior trãsmutabil' est ad formã superior z ecõtra. z sic supiora erũt corruptibilia. qz pñt amittere formã quã hñt. z h̃ ꝓcessit Plato. qz dixit celũ natural'r eẽ corruptibile ponẽs istã autoritatẽ in tht meo loquẽs ad corpa celestia in forma dei. Deus dij deor quor opifex ego ego sum natura vrã dissolubiles estis mea aũt volũtate facti indissolubiles Alq̃ ãt respondent ad istud. q̃ celũ q̃uis habeat eãdem materiã cũ istis inferioribꝫ. nõ tũ est trãsmutabile ad formã istor inferior ex hoc scz q̃ forma corpis celestis saciat totũ appetitum materie ꝓter forme pfectõem. et replet totã potẽtiam materie. sic scz q̃ nõ manet ordo vlterior illi' materie ad aliã formã. sz forma istor inferior nõ replet totã potẽtiã materie. z iõ materia adhuc p̃t cape nouã formaz. sz ista solutio nõ vz ꝓter tria. ꝓmo qz qd est de natura alicui' nõ p̃t ab eo separi. si g̃ materia est natural'r trãsmutabilis. g̃ nõ p̃t p aduentũ cuiuscũq; forme ipediri tal' trãsmutabilitas Secdo qz forma pfecta nõ tollit ordinẽ materie ad ipfectã. qz si sic hõ eẽt ĩcorruptibil'. qz hz pfectissimã formã. z iõ nõ p̃t dici q̃ celũ sit incorruptibile. q̃a hz pfectã formã. Tercio qz q̃uis celũ ꝓpter pfectiõem siue forme nõ posset trãsmutari ad formas istor inferiorũ. tũ materia istor iferior possz trãsmutari ad formã superior. tũ qz nõ p̃t dici q̃ iste iferiores forme sint ita pfecte sicẽ forme supiores. Tercia rõ p̃t sic sumi. potẽtie passiue distinguũt̃ p ꝓpatõez ad agẽs qd ducit talẽ potẽtiam ad actũ. sz aliũ est agẽs qd materiã istor inferior ducit ad actũ. z materiã celi. g̃ est alia materia. Dnior pz. qz oz actiua passiuis ꝓportionari. Dinor pz. qz potentia materie in istis inferioribꝫ ducit̃ ad actuz p potentiã na

Opio ista z impossibilis

Solutio ad primũ

Secũda opio

Opio falsa

turalē. sed potētia materie in supiorib̄ ducit ad actuꝫ p̄ potentiā infinitā que est potētia dei creatiua. Nec p̄t dici. q materia supiorꝫ ducatur ad actū p̄ potentiā naturalē. qz celū est p̄ncipiū omīs actionis natural'. si ergo celū ducat ad actū per potentiā naturalē. ḡ pducit seipm qd̄ est impossibile. Istis ergo opinionib̄ reprobatis dōm est q materia istoꝝ inferiorꝫ. s. quatuor elemētorū et mixtorꝫ. z materia corpm celestiū ab invicē distinguūtur ad modū distinctōis specifice. Nō em̄ p̄ñt ꝓprie specifice distīgui. qz spēs sumit a forma. sz materia p̄m se accepta nullā habet formā. Et nō solū est hoc verꝫ de materia scdo p̄ma sicut alij dicūt. i. de materia accepta cuz dispōibus accētalib̄ q̄ ꝓter accētia adiūcta distinguitur ab alia. sz etiā verꝫ ē de materia p̄mo p̄ma. qz materia etiā absqz omī dispōe accepta est alterius nature in inferiorib̄ z supiorib̄. Nec valet q alij dicūt q materia accipiat duplr. Uno⁰ p̄m potentiā subiectiuā. z sic oz eē vnā in inferiorib̄ z supiorib̄. Alio⁰ p̄m potentiā formalem formabilē. z sic est alia. z hoc ꝓter tria. Primo. qa talis potētia formalis formabilis nō est in materia. sicut infra patebit. Secdo. z si posset tal' potentia poni p̄m alios in materia inferiorꝫ. nō tamē pōt in materia supiorū poni. Tercio. qz nūc etiā dictū est p̄ istas rōes. q potentia subiectiua est alia in istis inferiorib̄ z supiorib̄.

In celo nō est materia. ḡ in celo nō ē materia ab istis inferiorib̄ distincta Ñ ñs ꝓbat. qz mouens et motū debēt ꝓportionari. sz in mouēte nō ē aliq materia. ḡ nec in mobili qd̄ est celū. Dōm q duplex est ꝓportio. q̄dam est ꝓportio in esse nature. sic q aliq habent idēptitatē nature. z talis ꝓportio nō est inter mouēs z motū vel mobile. qz nō oz q mouēs sit eiusdē nature cū mobili. Alia est ꝓportio in esse mobilitatis z cōsistit in h̄ q mouēs excedat mobile in ꝓtute. z sic ē verū q oz mouēs z mobile ꝓportionari. Sic ḡ est talis ꝓportio inter aiam nobilē z ip̄m celum. qz aia nobil' suo intellectu practico mouet corpus celeste. z excedit oēm materiā corporalē in ꝓtute. z h̄ ideo. qz materia corporalis obedit substātijs spūalibus ad nutū siue ad volūtatem sicut em̄ sube separate excedunt corpa in nobilitate naturē. ita excedunt etiā quo ad operatōem. z ideo p̄ñt quācūqz materiā corpalem mouere localiter

Omīs distinctio est ab actu. sz materia nō hz actū. ḡ nō hz distinctōem. Minor ꝓbat. qz materia est ens in pura potētia. ḡ de se nō hz actuꝫ. et p̄ ñs male ōt q alia est materia istoꝝ inferiorꝫ z supiorum. Dōm q duplex est distinctio. q̄dā est absoluta q̄ venit rei pfecte p̄ ꝓriam drām. z talē distinctōnem nō habet materia. qz nō est ens ꝓpletū. Alia est distinctio respectiua q̄ sumit p̄ ꝓpatōez ad alterꝫ. z sic materia hz distinctōem. s. p̄ ꝓpatōem ad formā. sicut p̄us dictū est. Et si dicat. ḡ materia est aliqd respectiuū siue de p̄dicamēto relatōis. Dōm q duplex est habitudo vnius ad alterꝫ. quedā est habitudo obiectiua. z sic verꝫ est q̄cūq hoc mō depēdet h̄ est relatiuū Alia ē habitudo siue depēdentia subiectiua. s. q̄ñ aliqd dependet ad alterū sicut ad suū subiectū: z sic forma natural' dependet a materia sicut etiā aliqd dependēs est ab aliq sicut habens ab eo esse subale. z sic materia depēdet ad formaz et talis dependētia spectat ad p̄dicamētū sube. Et si dicat. materia est simplr de p̄dicamēto relatōis. qz totū eius esse ē ad aliud se hīe. Dōm q in materia est duplex esse. aliqd est eē qd materia hz ex sua natura. s. eē potētiale. z sic hoc falsum est q materia habeat hoc eē p̄ ordinē ad formam. Aliud est esse actuale. z hoc hz materia ex forma. vñ patz q nō totū esse materie est ex forma qz nō habet a materia esse potentiale. sed in relatiuis totū esse relatiuoꝝ est ad aliud se habere

Quecūqz veniūt genere veniūt materia. cum genus sumat a materia. sz corpa celestia z inferiora veniūt genere. ḡ veniūt materia Dōm q gen⁹ capit tripl'r. vno⁰ p genere scibili. z sic subiectū scie vocat genus. Alio⁰ p genere logico. z sic gen⁹ p̄dicamētale vocat gen⁹. Tercio⁰ capit gen⁹ p genere phisico. z sic materia vel subiectuz vocat genus: Per h̄ ḡ dōm est ad argumētū. q q̄ veniūt in gñe phisico veniūt in materia. sz sic nō veniūt inferiora corpa z supiora. qz ōt Tresto. decimo metaphisice loqns de gñe phisico q corruptibile z ĩcorruptibile pl⁹ q̄ genere drūt.

Que veniūt genere logico etiā veniūt genere phisico. qz gen⁹ logicū sumit a materia Dicendū ad scdam ptem assumpti. q materia capit duplr. Uno mō p materia reali q̄ est altera ps oppositi. z sic ista ꝓ̄ est falsa. genus sumit a materia. qz etiam in immaterialib̄ est genus z drūa. z tū manifestum est q in eis nō est realis materia. Alio mō accipit materia p illo quod hz conditionē materie. z sic verū est q genus sumit a materia. quia genus sumit a toto cōposito p̄m aliqd determinatū. qz ergo materia est de se indeterminata z confusa. sic genus ōt sumi ex materia. Exempli grā. in substātijs separis genus sumit ab intellectualitate. que cōis z cōfusa est. sed differentia sumit a determinato gradu intellectualitatis.

Est vnus actus omnium corporalium. ergo est vna potentia omnium corporalium. Consequentia tenet. qz potentia distinguit p actus. Ñ ñ cedens ꝓbat. quia forma corporeitatis est actus oīm corporalū Dicendū q forma corporeitatis est vna p̄m rōem generis logice in omīb̄ corpib̄. sed nō ē vna forma corporeitatis accipiendo formā corporeitatis p̄m q est actus pfectiuus materie. quia forma corpeitatis ingenerabilis respicit materiā supiorum. sicut actus suam ꝓpriam potentiam. sed forma corpeitatis generabilis z corruptibilis respicit materiā istoꝝ inferiorꝫ. z sic pz q nō est vna forma corpeitatis p̄ ꝓpatōem ad materiā p̄m q forma est alicui⁹ materie supiorꝫ z inferiorꝫ.

Augustinus ōt q deus creauit duo: vnuz ꝓpe se. s. subas separas. z alterꝫ ꝓpe nihil. s. materiaz p̄mā. ḡ est vna materia supiorꝫ z inferiorꝫ. Item Auerroys dicit q in fundamēto nature nulla est distinctio. sed materia est fundamentū nature. ḡ in materia nulla est distinctio. sed erit vna in omīb̄ Dicendū q Augustinus loquit p̄m opinionē Platonis cui⁹ fuit insectator. q̄ dixit q celū esset eiusdē nature cū elementis. s. ignei. hoc ātē reprobat phs p̄mo celi Vel p̄t dici q ē vna materia vnitate generica. sicut etiā sube separate nō h̄nt vnitatē specificā sed genericā. Ad auctoritatē Auerroys dōm est q ipse loqtur exp̄sse de materia rerꝫ generabiliū z corruptibiliū. qz illa materia ē fundamētū nature. i. naturalis mutatōis. z illa est vna z indistincta

Si est vna materia generabilium. ergo erit vna aliqua vnitate. sz vel numerali vel specifica vel generica. Dicendum q materia istorum generabilium z corruptibilium est vna vnitate potentialī vnitate negatiua z indifferentie. Quod sic pz: qz ma-

teria istoꝝ inferioꝝ fm se accepta nō intelligitur habere formā. sic nō potest habere vnitatē actualē. Sed q̃ hz vnitatē potentialem sic pz. qz illa materia est potētialis ad oēs formas rez generabiliū z corruptibiliū mō non pt distingui ex vna forma tm. sz ex omnib sil z p modū indifferētie. qz indrñter pt suscē cuilibet forme rei generabil z corruptibil. Per hoc g̃ ad argumentuz dr q̃ ille vnitates. s. generica. nūeralis. z specifica respiciūt entia in actu. z iō nō oz aliquā illarū vnitatū poni in materia

Ar Materia istoꝝ inferioꝝ distinguit spē in reb habentib formas specifice distictas. Probat qz distinctio materie est a forma. cū aūt forme sint specifice distincte. g̃ z materie. Ondm q̃ ista ꝓpō. distinctio materie sumit a forma. pt dupl intelligi Uno de forma q̃cunq̃. z sic est falsa. Alio de forma ad quaz p se ordinat tal materia z nō p accēs. Et dr materia p se habere ordinē ad illā formā quā sp in se hz cū p se psupponat de oīni. materia g̃ istoꝝ inferioꝝ p accēs hz ordinē ad formā quā nunc hz. qz pt illā non habere. sed hz p se ordinē ad formā rei generabil z corruptibil. z iō ab illa forma sumit eius distinctio. p accēs āt est sub forma hoīs leonis bouis z lapidis.

Ar Quecūq̃ habēt vnitatez ꝓprietatis specifice st vnū spē. sed materia inferioꝝ z supioꝝ hūt vnaz ꝓprietatē in spē. s. q̃ntitatē. g̃ sunt vnū in specie.

Ondm q̃ duplices st ꝓprietates in diuersis spēbus quedā st q̃ fluūt ex ipsis fm rōem generis. z tales ꝓprietates pñt esse vnū vnitate spēi. etiā in diuersis. sic pz de sensibili in homine z asino. z in d vaphano aeris z aq̃ Alie st ꝓprietates q̃ fluūt ex diuersis spēbus fm ꝓprias rōes specificas. z tales ꝓprietates in diuers spēbus st diuersaꝝ spērum. vt risibile z rudibile in hoīe z asino Per hoc g̃ ondm est q̃ q̃uis est vna ꝓprietas q̃ fluit ex materia istoꝝ inferioꝝ z superioꝝ. qz tū fluit ex eis fm rōem generis nō pt in eis esse vna fm spēm Et si dicat. est vnus ꝑmus actus. g̃ erit vna ꝑma potētia Odz q̃ nō est sil. qz ꝑmus actus nō depēdet ab aliq̃. sed oia dependēt ab ipso. sz ꝑma potētia depēdet ab actu. z iō oz potētias distingui ex actib z nō econtra

Qr Utrꝝ sit vna materia oīm corpoꝝ celestiuz Ondm q̃ nō. z rō est. qz materia ꝓcat potētiā ex sui natura. vbicūq̃ g̃ est vna materia ibi est vna potētia ad formā. si g̃ oīm corpoꝝ celestium eēt vna materia. g̃ in materia corpm celestiū eēt ordo ad formas alioꝝ corpm celestiū. z p ꝑns materia vni corporis celestis haberet naturalez ordinem ad formem alterius. g̃ pt in illā trāsmutari. z sic corp celeste possz recipere nouā formā. z h nō eēt absq̃ corruptōe ꝓtis corporis. z sic corꝑa celestia eēnt corruptibilia. q̃d est ipossibile. Ex quo sequit. q̃ quodlibet corpus celeste ex sua materia rota est. qz nō est aliq̃ materia eiusdē rōis extra h corpus. hoc aūt est impossibile dicere de inferioribus qz materia istoꝝ inferioꝝ vnius corpis hz etiā materiā eiusdē rōis sub alio corpe. qz materia asini est eiusdē rōnis cum materia hominis fm naturā materie.

Ar In oīnib corporib celestib est vn motus. g̃ est eadē materia in oibus. ꝑna tenet. qz mot consequit materiā. Ondm q̃ q̃uis corꝑa celestia haberāt vnū motū localē in genere. nō tū hūt in se illum motū ad quē sequit vnitas materie. qz vnitas materie sequit ex motu generatōis z corruptōis. qz q̃ ex seinuicē generant z corrūpunt hūt eandē materiā. qz materia vnius fit materia alteri. sed manifestū est q̃ in corpib celestib nō ē generatō neq̃ corruptō. g̃ ibi nō ē vna materia.

Querit Utrꝝ forma aūt generatōez habeat aliqd esse in materia p inchoatōez. Ondm q̃ circa istā questionem aūt Aresto. fuerūt due opiniones Ꝑrie. vna opinio posuit latitatōem formaꝝ in materia fm actū. sicut Anaxagoras q̃ dixit q̃dlibet in q̃libet pexistere actualiter. sz ista opinio est ꝓus reprobata in textu. Alia opinio fuit q̃ rerū naturaliū forme nō haberēt originem ex materia. sic q̃ aliqualr pexisterent in ea. sz simplr aduenirent ab extrinseco. z ista opinio fuit Plonis q̃ dixit q̃ tales forme aduenirēt ab ydeis separatis. Et Auicenna dixit tales formas aduenire ab intellectu separato: quē ipse dixit eē datorē formarū. Sz istud est inconueniēs. qz tūc eodē mō acqrerent forme alie. sicut aīa rōnalis. qz omnes forme naturales ab extrinseco aduenirēt. sicut aīa rōnalis. vt sup dictū est Aresto. tamē tenet mediā viā. z dr q̃ forme rez naturaliū ꝑtim veniūt ab extra z ꝑtim ab intra: q̃a sunt ab intra fm eē potētiale. z sic remouet opinio Platonis. z sunt ꝑtim ab extra cū nō sint ab intra fm eē actuale. z sic remouet opinio Anaxagore. Est g̃ intentio Aresto. q̃ forme naturales aūt generatōem phabeāt eē in materia fm esse potētiale. Istud aūt dictū Arestotel ab insecutoribz eius dupl exponit. Aliqui ēm dicunt q̃ forme pexistāt in potētia materie. s. subiectiua q̃ est ipsa materia fm rem. qz sez materia hz naturalē habitudinē ad formā. z in illa naturali habitudine pexistit aliquid forme fm quādā analogiā. sic infra patebit. Alii exponūt sic. forme pexistūt i potētia materie nō solū subiectiua. sed etiā formali formabili. q̃d sic intelligit q̃ si in materia aūt generatōem pexistat forma. nō fm esse specificū sicut dixit Anaxagoras. sed fm esse genericū z cōfusum q̃d est esse potētiale. nō soluz se tenens ex ꝑte materie sicut dixit ꝑma opinio. sed etiā se tenēs ex ꝑte forme Q aūt forma nō est inchoata fm potentiā formalē formabilem. ꝓbatur ꝑmo auctoritatib. secdo rōibus. Do nunc quidem q̃tuor auctoritates in hoc ꝑmo libro illi positōi cōtrarie. Primo ēm dr Aresto. q̃ ꝑuatio nō manet sed materia manet. si āt ꝑuatio ꝓcaret formā inchoatazg̃ etiā ꝑuatio maneret. Secdo dicit Aresto. q̃ ꝑuatio est ens p accēs. q̃d iterum est falsum de forma. Tercio dicit Aresto. q̃ ꝑuatio est ens p accēs z machinat in maleficiū forme. i. ꝓriatur forme. g̃ ꝑtuatio non ꝓcat formaz inchoatā. Item q̃rto dicit Aresto. q̃ materia fm suū ꝑius rōem appetit formā. g̃ nō appetit eā fm esse formale formabile. Dto intellectu istoꝝ est sciendū q̃ oēs ponētes q̃litercunq̃ inchoationes formaꝝ dicunt q̃ forma est inchoata in materia p hoc q̃ materia habet ordinez ad aliquā formā. z quia ordo materie ad formā quam nō habet est grā ꝑuationis vt sup dictū est. ideo dicunt ꝓsequenter q̃ ꝑuatio est forma inchoata. Qui g̃ dicūt q̃ forma sit inchoata fm eē forāle formabile dicūt h esse formale formabile ꝓcari p ꝑuationem. Exempli grā ꝑuatio est negatio forme in subiecto apto nato. illā aptitudinē dicūt Albertiste esse formā inchoatam. sz Thomiste dicūt illā aptitudinē esse potentiā subiectiuā materie. Do est etiā idem reprobari rōibus. z ꝑmo rōib ostensiuis. secdo ad impossibile. Primo pt trib rōib oīsiuis ꝓbari fm tria que inueniunt in naturali mutatōe sez subiectū motus. terminus mot. z ipe motus fm se Primo ex ꝑte subiecti motus. qz oz in oīni motu seu ma

tatione subiectū motus in termīo a q̄ intelligere sub priuatione termini ad quē. qz si terminus a q̄ haberet tminū ad quē tūc nō moueret ad terminū ad quē. z h̄ ē qd dici solet q̄ omis motus est de ꝓtrario in cōtrariuz. g̃ oz subiectū in generatione naturali in termino a q̄ intelligi sub negatōe termini ad quē scz forme subalis. nō pt g̃ dici q̄ forma subalis p̄est in materia añ generatōem Nec valet si dicatur q̄ p̄uatio p̄ceest forme p̄m genus q̄ huis non p̄m spēm. z tūc forma est pñs p̄m essentiā genericā Tūc sic arguit. q̄quid addit alicui hñti essentiā hoc est accñs. g̃ forma subalis adueniens p generatōem est accidens. nec etiā p̄uatio abijceret in aduētu forme. sz modus eius p̄ficeret. Secda rō sumit ex pte termini ad quē siue forme acq̄lite p motū. z stat in h̄. Indiuisibile vbi cūq̄ est ibi totū est. z vbicūq̄ deest ibi totū deest. sz forma subalis deest añ generatōem z est indiuisibilis. g̃ deest tota. z nō erit ibi p̄m esse genericum. Si adest g̃ tota adest. z sic est ibi p̄m esse specificū sicut dixit Anaxagoet nō solū p̄m esse genericū. Qd̄ pbat dupl'r. p̄mo qz forma acq̄ritur p gñationem sicut termin' motus. g̃ nō p̄ est. Secdo qz omis motus fit ꝓpter indigentiā termini. scz forme. vel scz qz terminus nō habet. Nec valet si dicatur q̄ forma substātialis adest p̄m essentiā. z dee p̄m esse z hoc ꝓpter tria. Primo qz forma substātialis est indiuisibilis nō solū p̄m essentiaz sed etiā p̄m esse. Ille ei forme suscipiūt magis z minus p̄m esse q̄ pñt perfici in subiecto p agēs extrinsecū sicut p̄cipue sunt q̄litates de tercia spē. sed hoc non pt dici de formis substantialibus

Secdo qz esse nō est terminus generatiōis. sz forma siue essentia. qz hoc est terminus gñationis quod est actus materie. sed esse est actus ꝓsiti z nō materie. ergo Tercio qz esse nō est directe de gñe sube q̄litercunq̄ dicatur de esse iuxta opiones. sed terminus generationis est de p̄dicamento sube. g̃ esse nō est terminus generationis Tercia rō sumit ex pte motus vel mutatiōis in se. q̄ talis est. gñatio est mutatio instantanea. sed in mutatione instantanea subiectū mutatōis stat sub toto rēpore in nō esse termini ad quē. z in vltimo instanti acq̄pit terminū ad quē. g̃ etiā ad totum tp̄s materia stabit sub non esse forme. z in vltimo instanti habebit forma z g̃ non p̄cedit a forma imp̄fecta ad forma p̄fectā sicut dicunt alij. Deinde sequunt rōnes ad impossibile. z pñt esse q̄nq̄. Prima est si forme sunt inchoate in materia p̄m esse formale formabile. tunc in qualibz pte materie esset forma ichoata. qz quelibet ps materie cuiuslibz rei naturalis hz aptitudinem ad quālibet formā. sed aptitudo materie est forma inchoata. g̃ in qualibet pte materie sunt omnes forme inchoate. vel g̃ ille forme sunt ibi essentialiter inter se distincte. z sic in vna re essent omnes res naturales. qz essentialis distinctio est penes differētiam. cum aūt sunt essential'r distincte. g̃ habebūt suas ꝓprias drñas Nec valet q̄ dicantur ibi esse generice. qz genus nō subsistit sine spē. si g̃ ibi ille forme subsistūt generice. g̃ etiam specificie. Vel ibi ille forme sunt indistincte sicut vna forma. z tunc sequtur q̄ oia essent vnū p̄m subam. qz tales forme sunt ibi essentialiter z indistincte qz si essentialiter sunt ibi. g̃ natural'r z formal'r. essentia em̄ rei sumit a forma specifica. Nec valet si dicat q̄ hoc esse est genericū. qz esse genericū est esse rōis z nō rei phice. sicut pz. vij. huiꝰ. qz genus est equocum phice. z non vnū. nisi p̄m rōem. Dicit em̄ Aresto. in. vij. hꝰ. q̄ in gñe latent multa. nō pt g̃ aliq̄d dici phice habere esse genericū. Genus em̄ attribuit rebus p̄m ē qd̄ hñt in aia. z nō p̄m esse qd̄ hñt in rebꝰ. z iō forma p̄habere esse genericū añ generatōem est forma habere ē logicū in materia quod est incōueniēs dicere in phica q̄ est scia naturalis Nec pt dici q̄ genus logicū sumat a forma formabili. qz tunc aial nō esset genus ad hoiem quod est ꝓtra logicos. vel seqret q̄ aima humana haberet inchoationē in materia qd̄ est incōueniens cum nō educat de potentia materie. q̄a si aial est genus hois. tūc hz esse formale formabile in hoie sicut in alijs rebus. Secda ratō ad impossibile. qz vel illud ē inchoatū qd̄ hz forma in materia est materie innatū z cōcreatū. vel ab extrinseco inductū. s. ab aliquo agente. Sed nullū istoꝰ est dōm g̃ z c̄. Nō primū qz tunc forma esset incorruptibilis sicut materia. qz q̄quid est p creationē in materia hoc sp̄ manet in ea. Nec pt dici secdm. qz sic esset p̄cessus in infinitum. qz hoc esse inchoationis qd̄ educit de materia haberet nouū esse inchoatōis. z hoc iterꝰ aliud. z sic in infinitum. Tercia rō ad impossibile est. qz magis ꝓprie aliq̄d fiert in p̄dicamētis accñtiū q̄ sube. qd̄ sic patz. qz in factōne accñtali nō pt aliquo' mō' qd̄ acq̄ritur p motū p̄existere. et hoc iō. qz ille motus est de ꝓtrario in ꝓtrariū. sz nihil p̄existit in suo cōtrario. Exēpli grā. calefactio motus fit ex frigido in calidū. sed p̄m ponētes inchoationē forma rū in p̄dicamento sube p̄existunt forme p̄m esse impfectū qd̄ non pt dici in formis ꝓprijs. Quarta rō ad ipossibile est ista. qz aliq̄d dr̄ ens ab eēntia. g̃ si materia habeat in se eēntiā forme añ generationē seqret q̄ materia esset ens in actu. z p ꝓñs nō est ens in potentia qd̄ est simpliciter falsum. Quīta rō ad impossibile stat in hoc si forme sunt inchoate in potentia materie. vel g̃ forme existētes in diuersis ptibus materie in diuerꝰ rebꝰ sunt numeraliter distincte. vel numeral'r st̄ vna. Si sunt numeral'r distincte g̃ etiam specifice. qz maior distinctio p̄supponit minorē. z sic distinctio numeralis p̄supponit distinctōez specificaz. Si ille forme sunt vna forma in numero. ergo vnū nūero erit receptū in diuerꝰ nūero. Exēpli grā. ig̃nis est inchoatus in materia ligni z etiā in materia olei vel g̃ forme ignis inchoate in ligno z in oleo st̄ numeraliter distincte vel sunt nūeral'r vna. Si vna nūero ergo in ligno z oleo q̄ dr̄ñt numero erit aliq̄d vnuz nūero. qd̄ nō est dōm. Dōm est g̃ p veritate q̄ forma añ generationē nō p̄existit in materia p̄m aliquid forme siue p̄m essentiā eius sicut pbarū est. sed p̄ceexistit p̄m esse analogicum siue ordinis ad formam. Hz em̄ materia p̄m se naturalē ordinē ad formā. g̃ in tali ordine in materia p̄est forma. z sic nō p̄est p̄m esse genericū nec specificum nec nūerale. sed p̄m esse analogicū siue virtuale. Circa qd̄ sciendū. q̄ dupl'r aliq̄d p̄ceexistit in alio virtual'r. Vno mō excellēter sicut effectus cāe efficiētis p̄existit in sua causa vl'i. et sic forma p̄existit in sua cā vl'i. et sic forma non p̄existit in materia virtual'r. Alio mō aliq̄d p̄existit in alio virtual'r p̄m defectū. qz sicz hoc in quo p̄existit est indignius z min' p̄fectū. z sic forma p̄existit in materia qz hz in materia imp̄fectius ē q̄ in seipsa. et hoc est q̄ alij dicunt q̄ forma p̄ceexistit in materia p̄m occubituz id est p̄m defectū siue imp̄fectionē. Et rō est. qz sicut cā efficiens est dignior suo effectu p̄fectior et excellentior. ita cā materialis est indignior et imp̄fectior sua forma et iō sicut aliq̄d p̄existit virtual'r z excellēter in cā efficiēte ita p̄existit aliq̄d virtual'r defectiue in cā materiali Sed arguit in ꝓtrariū. p̄mo auꝛitatibus. secdo ratio

Concludit ipse veritatez D: S:

nibus. Primo autoritatib⁹ Aresto. in ꝓmo hui⁹. vbi
ꝯt q materia appetit formã. ergo hz in se formã impfec
tã grã cuius appetit pfici. Dom q ꝓña nõ valet. imo
ex añte sequtur oppositũ ꝓñtis. qz tene sequtur. si materia
appetit formã ergo nõ hz formã. qz appetitus est respe
ctu absentis Circa qd sciendũ q appetitus accipit
dupl'r. Uno ꝑ actu appetẽdi. z sic est sp respectu absen
tis. qz tũc appetitus est q̃si petit⁹ ad aliud. Alio⁰ acci
pit appetit⁹ ꝑ potẽtia appetẽdi. z sic appetit⁹ ꝑt esse tã
pñtis q̃ absentis. qz sunt aliq passiões in appetitu q̃ re
spiciũt pñs. sic delectatio z tristicia. Sũt etiã q̃dã passi
ones in appetitu q̃ respiciũt absens. sicut desiderium ti
mor z spes. nõ eim hz aliqs sp ẽ de eo qd hz sed delectat
in ipo quod hz Et si dicat. appetitus est potẽtia aie
ergo nõ est aliqd ꝓuenies materie. Dom q duplex est
appetitus in genere. scz natural' z cognitiuus. q̃ cuis er
go appetitus cognitiuus. i. qui sequtur cognitõez sit po
tentia aie. qz in puris naturalib⁹ non est cognitio. est tũ
in puris naturalib⁹ appetitus natural'. q appetit⁹ nihil
aliud est q̃ inclinatio alicui⁹ in pfectõem sibi naturalez
q̃ cũ materia inclinet in suã formã sicut in pfectõnẽ na
turalẽ. sic vtiq materia ꝯt habere appetitũ naturalem

Si materia appetit formã vel appetit vnaz vel
plures. nõ vnã. qz hz inclinatõem ad plures. nec
plures. qz appetitus natural' non est frustra. sed
materia nõ ꝑt plures formas recipe. q̃ nõ ꝑt plures for
mas appetere Dom q q̃ cuis materia nõ posset simꝯ
plures formas suscipe h accidit sibi ex pte forme quaz
hz. qz forma sub alis dat esse simpl'r. sed non pñt in vna
materia eẽ duo esse simpl'r. ꝑt tũ successiue suscipe plres
formas. z sic est dom. q materia appetit plres formas.
sz successiue suscipiẽdas. z sic ille appetit⁹ nõ est frustra.

Appetitus materie est intellectualis q̃ nõ ꝑt eẽ
naturalis Añs ꝓbat. qz est sibi inditus ab auto
re nature q̃ est agẽs intellectuale Dom q ap
petitus materie ꝑt ad duo ꝓpart. vno mõ ad ꝓncipiũ q̃
dat talis appetitus. z sic ꝑt dici intellectual'. qz datur a
ꝓncipio intellectuali nõ errante sez a deo. Alio mõ com
parat appetitus materie ad id in quo est scz ad ipaz ma
teriã. z sic est appetit⁹ natural'. Et qz res nõ est ꝓpe de
nominãda a cã efficiẽte q̃ est ab extra. sed ab illo qd ẽ in
tra ipam. iõ simpl'r dom est q talis appetitus est natu
ralis z non intellectualis.

Appetitus naturalis est ad vnũ tm. sed appeti
tus materie est ad plres formas q̃ in ea nõ ẽ ap
petitus naturalis Dom dupl'r. primo q illa
autoritas intelligit de natura q̃ est forma. qz illa ẽ in ge
nere determinata. z determinat ad vnũ scz ad informa
tionẽ materie. z in specie est determinata ad vnũ. q̃a ad
vnã opationẽ. sicut forma ignis determinat ad calefa
ciendũ. Vel ꝑt aliter dici q q̃ cuis materia nõ determi
net ad vnũ specifice. tũ determinat ad vnuz ꝓm genus.
qz determinat ad formaz rei generabilis z corruptibil'.
qz sicut materia in spẽ determinat ad formã in specie sicz
materia hois ad formã hois. ita materia in genere det
terminatur ad formam in genere.

Priuatio est quodãmodo spẽs z forma. vt di
cit in scdo hui⁹. q̃ priuatio est forma inchoata
Dom q est duplex ꝑuatio. q̃dã est priuatio
forme accñtalis. z talis ꝑuatio sp est in subiecto sub op
posita forma. z iõ talis ꝑuatio est spẽs z forma sicz pri
uatio caloris est cũ frigiditate. z de tali priuatõe loqtur
Aresto. in scdo hui⁹. Alia est priuatio forme substãtial'.
de qua nunc loqmur. z illa ꝑuatio nullo mõ est spẽs. nec
de illa loqtur Arz. in illo textu. quia in illo textu sic ait.
Si aũt est ꝑuatio aut ꝓtrariũ aliqd circa simplicẽ gene
rationẽ aut nõ. posterius ꝓsideranduz est scz in libro de
gnatiõe z corruptõe. sz gnatio simpl'r est gnatio subal'.

Aresto. ꝯt septimo metaphisice. q in qbusdaz
generabilib⁹ z corruptibilib⁹ forma introducen
da in materia ꝑexistit ꝓm ꝑtem. et hoc ꝓbat de
sanitate. qz sanitas ꝑequrit ꝑtem sanam in materia in q̃
dz induci sanitas Dom q formã ꝑexistere in materia
ꝓm ꝑtem ꝑt dupl'r intelligi. Uno mõ formal'r. sic q for
ma formabilis ꝑexistat in materia. sicz dicũt aliqui z h
est simpl'r falsum. nec sic loqtur Aresto. Alio mõ põt in
telligi q forma ꝓducibilis ꝑexistat in materia ꝓm effici
entiam. z hoc est verũ. Loqtur eim Aresto. ibi q dupli
ces sunt forme artificiales. q̃dam sunt q̃ non hñt in ma
teria aliquid ꝑexistens. quo ꝓducant effectiue. sicut ꝓz
in illis formis q̃ fiunt solum ꝑ artẽ sicut forma domus
Alie sunt forme artificiales que fiunt ꝑtim ab arte. z ꝑ
tim a natura. vt sanitas. z talis forma hz ꝑtem effectiu
in materia z non formalẽ. qz oꝑtet in corꝑe sanabili esse
aliquã ꝑtem effectiuam. qua alia pars infirma duca
tur ad sanitatem z hec ꝑcipue est corꝑ in animali. z iõ illa
infirmitas que mortaliter inficit corꝑ est incurabilis. q̃a
non hz principiũ q̃ natura se iuuet ad sanitatẽ Sz cõ
tra arguit tunc nõ esset differẽtia in generationib⁹ et cor
ruptionib⁹ artificialiũ z naturaliũ. qz sicut in naturalib⁹
forma nõ est inchoata ita nec in artificialib⁹ Dom q
duplex est differẽtia. quedaz est ex pte cause efficientis.
quia forma naturalis inducitur in materiã ꝑ agens na
turale. sed in artificialib⁹ inducit per agens artificiale. z
hec est bona differentia inter materiam naturaliũ z ma
teriam artificialiũ. qz materie bene possunt distingui ex
agentib⁹. vt supra dictũ est. Scda qz in naturalib⁹ ma
teria est ens in pura potentia habens ordinez naturalẽ
ad illam formã quaz recipit. sed materia in artificialib⁹
est totũ ꝓpositũ z nõ hz naturalẽ ordinẽ ad formã quã
recipit ab arte. sz illũ ordinẽ acqrit ex volũtate artificis.

Aresto. ꝯt in sexto de animalib⁹. q forme natu
rales sunt ab intra. z intellectus est de foris. Si
ergo naturales forme sunt ad intra q̃ hñt ꝑtez
in materia Dom q Aresto. non loquitur de formali
inchoatione sed de effectiua. Et q̃ ille intellect⁹. q for
me naturales sunt ab intra ex pte agentis. qz scz mate
rie rez naturaliũ cõiungit aliqua virtus qua forma in
ducit in materia z intellectus venit de foris. qz nõ edu
cit de materia virtute agẽtis naturalis. Si tũ intelliga
tur talis autoritas de alia inchoatione. tunc est dom. q
forma naturales sunt ad intra ꝑ quandã virtualem in
choationem z non actualem.

Dicit cõmentator septimo metaphisice. q tot
sunt potentie in materia. quot sunt forme. sed h
nõ ꝑt esse verz de potentia subiectiua. q̃a illa est
vna. q̃ forme sunt inchoate in materia Dom q mate
ria accipit dupl'r. Uno mõ ꝓm se z ꝓprią naturaz. z sic ẽ
tm vna poña i maria. s. poña subiectiua. Alio⁰ accipit
materia put substat diuersis dispositionib⁹ aprantib⁹ ip
sam ad formã. z tunc in materia stz diuerse potentie. q̃a
ꝓm alias dispões hz ordinez ad alias z alias formas.
Requrit eim alia dispositio pro forma azini q̃ pro forma
equi. In illis aũt accñtalibus dispositionib⁹ est quedaz

inchoatio virtualis effectiua ⁊ nō formalis. Et p idez soluit auctoritas Augustini q̄ dr q̄ in materia sunt que dā occulta semina. qz manifeste intelligit hoc de virtutibus actiuis q̄ sunt in materia ⁊ p tales virtutes non est inchoatio forme nisi effectiue. ⁊ hoc prz cū dr occulta semina. qz semen fm Aristo. scdo phisicor pertinet ad genus cause efficientis.

Ar Oportet in omi motu esse aliqd fluēs manens idem in suba ⁊ variatum fm esse. sed hoc est forma in generatōe. g̃ sequtur q̄ in generatōne forma fit inchoata Dōm q̄ maior intelligit de motu p prie dicto. qz in tali motu opz esse aliquā formā q̄ manz eadē in suba in toto motu. ⁊ variat fm esse qz fit magis pfecta ex min⁹ pfecta. sicut pz in calefactōe aq̄. vbi motus calefactōis ē vn⁹ color fm essentiaz q̄ ptinue pficit in subiecto. Secus est de generatione. qz in generatōne non acqritur forma fm successionē. sed in instanti. et ido ante illud instans nihil forme pzeest

Ar Quicqd educit de aliq̄ pus fuit in eo. sed forme naturales educunt de potētia materie. g̃ pus fuerunt in potētia materie Dōm q̄ eo mō q̄ aliquid educit de alio fuit in eo. Dupl'r aūt aliquid educitur de alio. Uno mō fm esse naturale substantial'r ⁊ actualiter. sicut aliqd educit de domo. ⁊ sic nō est intelligendū q̄ forme educant de potentia materie. qz forme nō pūt in materia sicut aliqd pest in loco vel quocūqz mō substātialiter. Alio mō aliquid educit de alio potētialiter siue virtualiter. ⁊ hoc pēistit in eo virtual'r non aūt actualiter. ⁊ sic forme dicunt educi de potētia materie ⁊ hoc notatur cū dr q̄ educant de potentia materie. ad denotandū q̄ forme pēistunt solum potentialiter ⁊ virtualiter. Dicebat notanter forme naturales ꝓter aiam rōnalem. qz aia rōnalis trāscendit virtutē ipsius nature. ⁊ ideo nō potest dici q̄ anima rōnalis sit aliquo mō inchoata. vel q̄ educat de potentia materie

Ar Potētia materie vel supaddit aliqd materie vel nihil. Si supaddit aliquid materie g̃ ē forma inchoata. si nihil hoc est incōueniēs. qz tunc eēt sua potētia. ⁊ iam citra primū nihil est sua potētia Dicēdum q̄ nihil supaddit. Et ad argumentum est dōm. q̄ duplex est potētia. s. actiua que est ad agere. sicut risibile est potētia ad ridere. ⁊ sic est vez q̄ nihil citra primū est sua potentia actiua. Alia est potētia passiua que est potentia ad recipe ⁊ nō ad agere. ⁊ sic aliqd̄ creatū pt esse sua potentia scz passiua. Nō diuersiratz est. qz fm Arz. nono metaphisice actus ⁊ potētia dūt esse eiusdē generis. cū ergo actus potētie passiue sit de genere substantie. scz forma substātialis. q̄ est actus materie. g̃ etiā potentia est de p̄dicamento subē. Sed actus potētie actiue est accēs. qz est opatio de p̄dicamento actionis. g̃ oz etiam talem potentiā esse aliquod accēs. et p ꝓ̄ns talis potentia supaddit aliquid illi cuius est potentia

Qr Utrz sit vna potentia in materia vel plēs. Dōm q̄ potentia materie est vna subiecto ⁊ realiter. sed est diuersa rōne. Primū patet qz potentia materie est eadem cum materia sicut dictuz est sicut ergo materia est vna. ita opozet potentiaz esse vnam. Scdm patet. qz potentia materie significat materiam fm q̄ hz ordinem ad formas. sed manifestuz est q̄ sunt diuerse forme ad quas materia hz ordinē. ergo ē alia ⁊ alia potētia fm rōem. Sile est de potentia ad suscipiendum contraria. qz illa potētia est vna. qz est ipsum met subiectū. est tm rōe alia ꝓter ordinē ad diuersa ꝓria

Ar Si forme naturales nō sunt inchoate in potentia materie. g̃ nō erit differentia inter ꝓductionem aīe rationalis. artificialiū. ⁊ aliaꝝ formarū naturaliū. qz aia rōnalis nō est inchoata sicut nec quecūqz alia forma naturalis. Dōm q̄ est duplex differentia. Prima est. qz alie forme naturales ꝓter animaz rōnalem hūt inchoatōem virtualem effectiuam in materia. qz virtute seminali educūtur de potentia materie hoc aūt impossibile est dicere de aīa rōnali. Et si dicat ergo vnio aīe rōnalis cū corpe nō erit naturalis. Dōm q̄ dupl'r aliqd dr naturale. Uno mō qz ꝓpletiue fit ⁊ p fecte p agens naturale. ⁊ sic est vez. q̄ vnio aīe rōnalis ad corpus humanū nō est naturalis. Alio mō dr aliqd naturale dispositiue. qz scz disponitur ad hoc vt forma supior naturaliter inducatur ab aliquo agente superiori in materiā. ⁊ sic vnio aīe rōnalis ad corpus hūmanuz est naturalis. Secda differētia est. qz ille virtutes alterātiue que sunt in materia disponunt materiam ⁊ sil' introducunt formas naturales sed virtutes alterātiue q̄ sil' in semine humano tm disponūt materiā ⁊ non introducunt formā scz aiam rōnalem. Est tū considerandum. q̄ aia rōnalis in fieri dependet a corpe. qz impossibile ē aiam rōnalem habere induiduationē p se subsistendo qz tunc esset substātia separata. Et dr notānter in fieri. q̄ aia rōnalis postq̄ acqsuit induiduationē ez in corpe. tūc pt etiā illā induiduationē retinere separata a corpe

Ar Si forme nō essent inchoate in materia. tūc generationes rez fierēt violente. qz fierēt a principio exterinseco Dōm q̄ dupl'r aliqd dr naturale. Uno mō ex pte principij actiui. ⁊ sic generationes nō sunt naturales. qz in materia nō est principiū actiuū fm q̄ hmōi. qz p̄ncipiū tenet se ex pte agentis ⁊ coniungitur materie. Alio mō dr naturale ex pte p̄ncipij passiui. sicut dicimus q̄ motus grauium ⁊ leuiū sunt naturales. qz in materia est naturalis aptitudo ad formā. et hoc sufficit ad naturale. Dicit ēm in diffinitōe violenti tercio ethicor. violentum est qū passum nō cōferit vim id est qū non est naturalis inclinatio ad illud qd̄ agens nititur inducere in passum

Uerentes ēm fm ph̄ iam primi veritatē et naturā rez diuertērūt vt in viā quandam aliam abscedentes ob infirmitatem. et dicunt neqz fieri eoz que sunt nullū neqz corrupi ꝓpter id quod necessarium est fieri quod fit. aut ex eo quod est. aut ex eo qd̄ nō est. Ex his aūt vtriscqz impossibile est esse. Neqz ēm qd̄ est fieri contingit. Est ēm iam neqz ex eo quod nō est nihil vtiqz fieri. Subijci ēm aliquid oportet. ⁊ sic consequenter contingens augmentātes neqz esse multa dicunt. sed tm quod est. Illi igitur t alium accipiebant opinionem propter ea que dicta sunt

Quod antiqui errores ex ignorantia materie

Postq̃ Aresto. determinauit veritatez de principijs hic ꝓsequenter excludit errores antiquoꝝ prouenientes ex ignorantia principioꝝ. Et primo excludit errores p̃ uenientes ex ignorantia materie. Secundo excludit errores ꝓuenientes ex ignorantia ꝓuationis. Quo ad p̃ mũ ꝯt quod antiqui ꝓter infirmitatem intellectus recesserunt a veritate et inciderunt in duos errores. Primus est q̃ nihil generatur z corrumpit. Secundus est q̃ omnia sunt vnũ. z ponant sic suos errores. qz omne qd̃ fit vel fit ex ente vel non ente. Nõ ex non ente. qz ex nihilo nihil fit. g̃ ex ente z sic nõ erit generatio. qz quod ẽ nõ generatur. sic q̃ omnia sunt illud vnum fm substantiam et qz ens z vnũ conuertunt. ideo tm̃ vnum est. Si autẽ cognouissent materiam. scz q̃ est ens in potentia non incidissent in istos errores

Nos aũt dicimus quidem ex eo qd̃ est. aut ex eo qd̃ nõ est fieri aut qd̃ est. aut qd̃ nõ est aliq̃d facere aut pati. aut qd̃libet hoc fieri Uno quidem mõ nihil differt vt medicum aliquid facere aut pati. aut ex medio aliquid eẽ aut fieri. q̃ re qm̃ hoc duplr̃ ꝯ manifestum est: qm̃ z ex eo quod est. z ex eo qd̃ nõ. aut facere aut pati Edificat q̃dem medicus nõ fm q̃ medicus. sz fm q̃ edificator. z albus fit nõ inq̃ntũ medicꝰ. sz inquantũ niger. Medicat aũt. z nõ medicus fit. inquantũ est medicus. Qm̃ aũt maxime p̃ prie dicimus medicũ aliq̃d facere aut pati aut fieri ex medico. nõ fm q̃ medicus ꝗ patiatur. aut faciat manifestũ q̃ ex eo qd̃ nõ est fieri. et ꝗ fcat inquantũ nõ est. Qd̃ illi q̃dem nõ disperientes deliq̃runt. z ꝓpter hanc ignorantiã intantũ ignorauerunt q̃ nihil opinati sunt fieri neq̃ esse alioꝝ. sed auferre omnẽ generatõem. Nos aũt z ipsi dicimꝰ fieri q̃dem nihil simplr̃ ex eo qd̃ nõ est. sed tũ fieri ex eo qd̃ nõ est. vt fm accũs. Ex ꝓuatione em̃ qd̃ est q̃dẽ p̃ se nõ ens nõ in existente fit. Mirabile aũt videtur z impossibile sic fieri aliquid ex eo quod non ẽ. Similr̃ ãt nec ex eo qd̃ est. neq̃ qd̃ est fieri nisi fm accidens. Sic aũt z hoc fieri eodez mõ. vt si ex aiali aial vtiq̃ fiat. z ex quodã aiali quoddaz aial. vt si canis ex equo fiat. Fiat q̃dem em̃ vtiq̃ non solũ ex quodã aiali canis: sed etiã ex animali. Sed non inquantũ est animal. Est eniz iam hoc Si autem aliquid debet fieri animal non fm accidens. non ex animali erit. z si aliq̃d qd̃ est. nõ ex eo quod est. neq̃ ex eo quod nõ est Quod enim est ex eo quod non est. dictum est nobis quid significet. qm̃ inquantũ non est

Nic ponit Arestoteles duas solutiones ad argumentum prius factum. Quarum prima est. q̃ non differt aliquid dicere fieri ex ente vel ex non ente. quia ex vtroq̃ fit aliquid per accidens. sed ex ente in potentia fit aliquid per se. Pro cuius intellectu est sciendum q̃ dupliciter aliquid fit ex alio. Uno modo per se. quando scilicet semp̃ natum est fieri ex illo. Alio modo per accidẽs quia accidit illi q̃ ex eo aliquid fiat. Fit ergo ex ente aliquid per accidens quia accidit enti inquantũ huiusmodi q̃ aliquid fiat ex eo. vt ex animali fit animal per accidens. Etiam ex non ente fit aliquid p̃ accidens. quia ex priuatione que est non ens nõ fit aliquid per se. qz non in est rei cum res facta est. Unde prz q̃ argumentũ antiqꝝ rum soluitur per interemptionem. quia omne quod fit ex ente in potẽtia fit. z non ex ente in actu et sic nec fit ex ente nec ex non ente

Solutio primo

Amplius autem z esse omne. aut non eẽ nõ remouetur: vnus quidem igitur modus hic ẽ. Alius autem quoniam contingit eadem dicere fm potentiam z actum. Hoc autem determinatum est in alijs per certitudinem magis Quare fm q̃ vere dicimus defectus soluunt. propter quos coacti remouent predictoꝝ quedam. propter hoc em̃ intantũ destiterunt priores a via in generationem z corruptionem z omnino mutationem. Neq̃ em̃ vtiq̃ visa natura oẽm soluit hanc ipsoꝝ ignorantiã.

Solutio secunda

Jam ponit aliam solutionem istam scz q̃ ens diuidit tur in ens fm actum z in ens fm potentiam. z quia antiqui non cognoscebant illam diuisionez. ideo credebãt aliquid fieri ex ente in actu. sed fm veritatem aliquid fit ex ente in potẽtia. Modo si accepissent ens pro ente in potentia. tunc argumentũ fuisset bonũ. nec tunc oportuisset q̃ negassent generationẽ. qz in generatõe ens in potentia presupponitur. sed ens in actu acquiritur

Angentes quidem igitur z alteri quidã sunt ipsa. sed non sufficienter. Primuz q̃dem em̃ confitẽtur simpliciter fieri aut quid ex eo quod non est. inquantũ ꝓmenidem recte est dicere. Postea videtur ipsis si vere est numero vna. z potentia tm̃ vna esse

Postq̃ Ar. posuit errores, pueniẽtes ex pte materie
iã soluit errorẽ, puenientẽ ex pte puatõnis ⁊ est iste q̃ ex
nõ ente fit aliq̃d p se. ⁊ hoc sic, pbabãt. Primo ex rõne
pmenidis q̃ sic arguebat. Quicq̃d ẽ pt̃ ens est nõ ens
sed materia est pter ens. qz nõ est ens in actu. g̃ est non
ens. ⁊ sic est eadẽ cũ puatione q̃ fm se est nõ ens. Sedo
mouebant ex hoc, qz q̃cunq̃ sunt vnũ subiecto st̃, vnuz
simplr. s. potẽtia ⁊ virtue. i. pẽ, sz puatio est eadẽ mate-
rie subiecto. g̃ est eadẽ materie spẽ ⁊ rõne. sed puatio est
non ens. g̃ aliquid p se fit ex nõ ente. Probat g̃ Az. in se
quentibus q̃ puatio non est eadem cũ materia ⁊ per h̃
reprobat istum errorem.

Sed hoc differt plurimũ. Nos q̃dem eniz
materiã ⁊ puationẽ alterã dictus esse. Sz ho
rum banc q̃dem nõ cẽ fm accñs materiã. pua
tionẽ aũt p se nõ esse. ⁊ banc q̃dem ,pperem et
substantiam aliqualiter materiã. priuationem
autem nequaq̃.

Nic Aresto. ponit drãs inter puationẽ ⁊ materiaz
et sunt q̃nq̃ Quaz pmo ponit duas. sedo ꝓbat suã opi
nionẽ ad opinionẽ platonis. Prima est puatio ẽ nõ ens
p se. qz negatio ponit in diffinitõe puatõis loco gñis et
genus maxime subam diffiniti ꝓcat. vt pz sexto topico
rũ. sed materia est nõ ens p accñs. scilz gra priuationis
Qñ em materia hz in se formã cũc est ens. g̃ est nõ ens
p accñs. qz p priuatõem. ⁊ p istã drãm etiã excludit in-
choatio formaz sicẽ dcm est. qz si priuatio ꝓcatet formã
inchoatã cũc nõ esset hec p se non ens sed ens p se. Se-
cũda drña est. qz materia est ,pte substantiã. qz est pars
ꝓstitutiua sube. sed priuatio nequaq̃ est substãtia. imo
est potius negatio sube

Quidã ãt qd nõ est magnũ ⁊ puũ silr. aut si
mul vtrũq̃. aut seorsum vtrũq̃. Quare penit
alter modus est hic trinitatis ⁊ ille. vsq̃q̃dem
em ad h̃ puenerũt q̃ oz quandã supponi naut
rã. Hãc tñ vnã faciũt. Et em si aliq̃s dualitatẽ
facit dicens magnũ ⁊ puũ ipam nihilominus
idem facit. alterã em despexit

Interponit Ar. anteq̃ ponat alias drñas ꝓpatio
nem sue opinionis ad opinionẽ platonis. et vult q̃ pla-
to ponit tria pncipia sicut ⁊ Aresto. sed drñter. qz plato
posuit duo principia ex pte materie. scz magnũ ⁊ puum
et vnũ ex pte forme. s. ydeam ⁊ despexit puationẽ quaz
nõ posuit in materia. Sed Aresto. ponit duo principia
ex pte forme. scz priuatõem ⁊ ipam formã. ⁊ vnũ ex pte
materie. qz necesse est materiã supponi. i. vnã materiaz
esse subiectũ duoꝝ ꝓtrarioꝝ. et sic nõ sunt ponẽda duo
pincipia ex pte materie sicut plato posuit.

Subiecta quidẽ em natura ꝓcausa forme ẽ
eoꝝ q̃ fiunt sicut mater. Altera vero ps ꝓtrari
etat̃ multotiẽs imaginabit̃ admale ficiũ ipi
ptendẽti in itellectũ neq̃ cẽ penitus ⁊ eẽ extra
omne Exũte em quodã diuino ⁊ optimo et
appetibili aliud quidẽ ꝓtrariũ eẽ ipsi dicmus

Nic Aresto. ponit terciã drñam inter puatiõem et
materiã. ⁊ stat in hoc. Materia ꝓcurrit ad ,pstitutõem
rei sicut cõcausa. ⁊ ideo sicut mater. qz receptiue cũ rect
piat formã. sed puatio nõ pot cõcurrere sicut cã rei. sed
cõcurrit ad corruptionẽ rei. qz machinat in maleficiuz
forme. Qd sic, pbatur in textu. qz hoc spectat ad malũ
quod ẽ cõtrariuz illi qd est diuinũ optimũ ⁊ appetibile.
Sed priuatio ꝓtrariat̃ forme que est diuinũ optimũ et
appetibile. g̃ priuatio spectat ad malũ

Querit̃ Utq̃ materia cõcurrat ad ,pductõ
nem forme Dcm q̃ forma acci
pitur dupl'r. Vno mõ p forma to
tius. ⁊ sic materia concurrit ad ,pductionẽ forme. q̃a est
ps intrinseca illius forme. sicut corpus humanũ cõcur
rit intrinsece ad ꝓstitutionem hois cum materia sicz cã
intrinseca. Alio mõ accipit̃ pro forma ptis. i. p forma q̃
est ps totius cõpositi. ⁊ sic materia accipit̃ dupl'r. Vno
mõ fm se. ⁊ sic nõ cõcurrit ad ,pductionẽ forme effectie
sed materialiter. qz ipsa inquantuz hmõi est susceptiua
forme. ⁊ iõ talis forma ptis non ,pducitur absq̃ mate-
ria. Alio accipit̃ materia gra dispositionũ qualitatia
rum. ⁊ sic etiã materia ꝓcurrit effectiue ad formaz ptis
loquendo de forma pure naturali. qd dr ,pter aiam rõ
nalem que non fit in esse virtute materie.

Aliud aũt natũ aptũ esse appere. et desidera
re ipm fm ipsius naturã. Quibusdã aũt acci
dit cõtrariũ appetere suipsius corruptionem.
et neq̃ suipsius possibile est appetere spẽm ,pp
ter nõ esse indigẽs neq̃ cõtrariũ: Corruptiua
em sunt ad inuicẽ ꝓtraria. Sed h̃ est materia
sicut si femina masculũ ⁊ turpe bonũ. nõ quod
p se est turpe. sed fm accidens

Hic ponit quartam differentiam que sumitur ex ra-
tione ducente ad impossibile ⁊ stat in hoc. Si priuatio
esset eadem cum materia simpliciter tunc aliquid appe
teret suipsius corruptionem. sed hoc est impossibile. er
go illud ex quo sequitur. Sequela pater. quia materia
fm sui naturam appetit formam. et quando forma ad-
uenit materie tunc priuatio abijcitur. si ergo priuatio ẽ
simpliciter eadem cum materia. ergo oportz dicere q̃ pu
atio etiam appetit formaz sicut materia. quia ergo p
formam priuatio abijcitur priuatio appeteret suipsius
corruptionem. Et hoc est quod additur in textu. q̃ ma
teria appetit formam sicut turpe bonũ ⁊ femina mascu
lum. Iam turpitudo non appetit pulcritudinẽ vel bo-
nitatem. qz per pulcritudinem turpitudo abijcitur. sed
id quod est turpe appetit bonitatem ita etiam priuatio
non appetit formam. sed materia cui accidit priuatio.
Est tamen considerandum q̃ appetere formam nõ ha
bitam aduenit materie gratia priuationis sicut q̃ tur-
pe appetat pulcrum aduenit sibi. quia est turpe. ⁊ tamẽ
turpitudo non appetit pulcritudinem sed illud quod ẽ
turpe. ⁊ sic puatio non appetit formam.

Querit Utrũ aliq̃d ꝑt appetere suũ plꝰ corruptionem. Et videt q̃ sic. qz turpe appetit pulcꝝ Dom q̃ turpe accipit duplr. Uno formalr gra turpitudis siue puationis. z sic turpe nõ appetit pulcꝝ. z hoc ꝓpter rõem Arꝯ. in textu. Alio capit turpe gra materie. z tũc turpe appetit pulcꝝ. Est tũ sciendũ q̃ huius puatio non ꝑt dici appetere formã. ipa a tũ est cã. sine q̃ non appetit forma. qz gra puationis materia hz ordinẽ ad formã nõ habitã. rõ illi⁹ est. qz forma nõ est pfectio puationis sz materie. tam vnũquodq̃ appetit suã pfectionem.

Ar Aliquid appetit suã corruptõem sicut ꝑtz de dãnatis q̃ vellent q̃ nõ essent. z illi etiã q̃ seipos occidũt desperati. z sic de alijs. Dom q̃ duplex est appetitus. q̃dã est naturalis. z tali appetitu vnum q̃dq̃ appetit suã pfectionẽ. cum g̃ nulla pfectio ꝑt conseruari in aliq̃ sine ipo esse iõ in tali appetitu nihil est qd appetat nõ esse. z de tali appetitu loq̃tur hic Arꝯ. Alius est appetitus deliberatiuus de q̃ fit talis distinctõ. qz talis appetitus ꝑt ferri in aliq̃d duplr. z Uno ꝑ se. z sic nõ ꝑt ferri in nõ esse. qz oꝯ appetitus est respectu boni. sed qd nõ est nõ ꝑt accipi vt aliquod bonum. Alio mõ ferk talis appetitus in aliquod ꝑ accñs qñ ferk. s. in aliqd bonũ cui ꝓuũgit nõ eẽ. z sic appetit⁹ deliberatiu⁹ qñq̃ aliquid appetẽdo appetit nõ eẽ. vt pz in dãnatis. z in illis q̃ deliberate se suspendũt. qz tales nõ appetunt se nõ esse absolute sed non esse sub miseria vel sub pena aut tristitia. z qz nõ pñt a pena separi nisi ꝑ non eẽ. iõ ꝑ accñs et ex ꝓsequenti appetunt non esse

Ar Priuatio est eadẽ cuꝝ materia. qz in diffinitione eius ponit. Dom q̃ ꝗtũ ꝑ nũc sufficit duplex est diffinitio. q̃dam est pure q̃ditatiua z essentialis z talis si det ꝑ ꝑtes logicas. tũc est vera q̃ liceat ꝑs diffinitõis est eadẽ cũ diffinito. Alia est diffinitio data ꝑ additamentuꝝ sicut accñria diffiniunt. z sic nullo mõ vera ẽ q̃ ea q̃ ponũt in diffiõe stẽ eadẽ cũ diffinito. qz qñq̃ in illa diffinitõe ponunt aliq̃ que sunt alterius generis sicut qñ ꝓria passio diffinit ꝑ suũ subiectũ z sic puatio diffinitur ꝑ subiectum

Corrũpit ãt z fit est q̃dem vt sic. Est aũt vt nõ. Secũm q̃dẽ eiũ qd ẽ in quo ꝓm se corrũpit Qd eiũ corrũpit in ꝗ est puatio. Inq̃ntũ autẽ ꝓm potentiã nõ ꝑ se sz corruptibilẽ et ingenitã necesse est eẽ ipam. Si eiũ fiat subiici aliq̃d oꝯ ꝓmũ ex quo fit. hoc aũt est hec natura. Quare erit aũ fieri. Dico eiũ materiã ꝓmũ subiectum vnicuiq̃ ex quo fit aliq̃d cũ insit. nõ ꝓm accñs et si corrũpit in ꝗ abibit vltimũ. Quare corrupta erit anteq̃ corrumpatur.

Diffinit Materiam

Nic ponit q̃ntã drãm materie z puationis z stat in ꝗ puatio ꝑ se corrũpit. qz ipa a suo ꝓtrario corrũpit qd est forma. aduenientẽ eiũ forma puatio abijcit q̃ pus erat in materia cuiusdaz forme. sz materia nõ corrũpit ꝑ se sz ꝑ accñs grã puationis. Qd sic pbat Arꝯ. qz qd corrũpit vel generat hoc hz aliqd subiectũ ex q̃ generat vel i qd corrũpit. sic eiũ dicit generatio z corruptio a creatiõe ex annihilatõe. qz ista nihil ꝑsupponit z illa nihil relinquit si g̃ materia generat g̃ esset anteq̃ generaret si corrumperet tũc materia postq̃ esset corrupta maneret. q̃a corruptio est in materiã. sed illa sunt oia impossibilia. g̃ illa ex quo sequũtur. Et ꝓpter hoc Aresto. ponit diffinitõnẽ materie. z dicit q̃ materia est subiectũ vnicuiq̃ ꝓmum ex quo fit aliquid cum insit ꝑ se z non ꝓm accñs. z si q̃d corrũpit in hoc abibit vltimũ.

Lũta drna

Ar Materia est ꝑducta z nõ ꝑt ꝑduci ꝑ aliã mutationẽ q̃ ꝑ generationẽ. g̃ materia generat. Dom q̃ materia nõ ꝑducit ꝑ mutationẽ naturalẽ z ita nõ redrit q̃ ꝑducat aliq̃ istaꝝ mutationũ. s. generatione vel corruptõe. sed ꝑducit ꝑ creationẽ que nõ est mutatio naturalis. Et sicꝯ dom est de corruptõe. qz huius materia posset non eẽ ꝑ annihilationẽ non tamen per corruptionem.

Ar Creatio est adesse materia nõ hz esse. g̃ materia nõ creat Dom q̃ materia non est creata nisi sub forma. q̃a qñ deus creauit ꝗtuor elementa tunc creauit materiã oim generabiliũ z corruptibiliũ que hz esse actuale ꝓm qd est sub forma

De ꝓncipio aũt ꝓm spẽm vtrũ vnũ aut plura aut q̃t. aut q̃ sint ꝑ certitudinẽ ꝓme phie opus est determinare. Ergo in illud tꝑs apponat De phisicis ãt z corruptibilib⁹ spẽb⁹ in posterius demãdis dicerem⁹. Q̃dem igit sint ꝓncipia. z q̃. z q̃t numero determinet a nob⁹ sic. litte re ãt aliud ꝓncipiũ incipientes dicamus.

Nic Aresto. excusat se de determinatõe erroꝝ circa ipam formã. qz aliquis posset dicere. nũc determinatuꝝ est de materia z de erroribus ꝓuenientibus ex ignorantia materie. et iterum determinatũ de puatione z erroribus ꝓuenientibus ex ignorantia priuationis. g̃ idez debet fieri de ipa forma. vult Aresto. q̃ determinare de q̃stionibus circa formã ꝓm q̃ hmõi non spectat ad naturalem phm. sed spectat ad metaphisicuꝝ. q̃a multe sunt forme naturaliter separate a materia. de q̃bus non habet tractare phisicus. sed de naturalib⁹ formis z corruptibilibus posterius est dicendum. scz in secundo hui⁹ z in libris sequentibus. Excusatio de fo

Ar Forma est ꝓncipiũ rei naturalis. g̃ de ea hz tractare phicus Dom q̃ forma accipit duplicit Uno mõ ꝓm se z absolute. et sic de forma nullo mõ hz phicus determinare. sz sic hz determinare de materia z priuatione. Alio mõ accipitur forma contracte ꝓm q̃ est forma rei naturalis. z sic de forma determinare spectat ad phisicum

Querit Utꝯ puatio sit cã corruptõis z generationis in rebus naturalibus Dom q̃ sic. qz puatio est ꝑ se causa corruptionis sicut dicit Aresto. q̃ machinatur in maleficiũ forme. id est in corruptionem forme. sed est causa generationis ꝑ accñs. Pro cuius pbatione sciendum. q̃ tripliciter aliquid corrumpitur. Uno modo ꝑ se et a suo ꝓtrario. Secũdo modo ꝑ accidẽs ꝑ corruptõnem sui subiecti. Tercio modo ꝑ accñs ꝓter defectũ ꝓseruãtis

Exēplū ꝑmi. vt calor corrūpit ꝑ frig? Exemplū scdm vt albedo parietis corrūpit ad corruptōem pietis Exēplū tertij. vt lumē corrūpit in aere ꝓter absentiā solis. Ex oib⁹ istis modis ꝑuatio quodaz modo est cā corruptionis licet dr̄ñter. qz fm ꝑmū modū corruptōis ꝑuatio ē per se ꝑncipiū corruptionis aptitudinalis. i. corruptibilitatis. qz corruptio a ꝓrio fit ꝑ victoriā vnius cōrarij supra reliquū. ſz talis victoria sup rez corrūpendam fit originaliter ꝓter ꝑuationem q̄ est in ipa materia ꝓter quā materia est remouibilis a forma quā prius habuit expulsio eiꝰ forme quā materia habuit ꝓtingit ex ꝑuatione. est ergo ꝑncipiū originale ipsius corruptionis priuatio. Dicitur originale. qz primū ꝑncipium actualis corruptionis per se ē alterū contrarium. hoc tamen cōtrarium nunq̄ corrūperetur nisi adiungeretur priuatō materie. Et hoc est qd aliꝰ dicunt q ꝑuatio est ꝑncipiū corruptibilitatis. ſz alter ꝓrū ē ꝑncipiū actual' corruptōis. ⁊ h̄ dr̄ ꝓuenient. qz corruptibilitas ꝓt aptitudinez ad corruptōez. ⁊ tal' corruptibilitas aduenit alicui ꝓt ꝑ suā ꝑuatōez. Si ā̄t actual' corruptio incēt alicui ꝓt priuatōez ibi actu exñtē. tūc vbicūq̄ eēt ꝑuatō ibi eēt actu al' corruptio qd est falsuz. ſz verū est q vbicūq̄ ē ꝑuatō ibi ꝑt eē aptitudinalis corruptio

Ois corruptō ē inaturalis. ḡ nō ꝑt alicui aduenire ex natura. ſz materia ē naſa. et sil'r ꝑuatio. ḡ nō ꝑt ex ꝑuatōe ꝓiūcta materie. pueire alicui corruptio Dr̄z q dupl'r aliq̄d ē naturale. vnoꝰ ex ꝑte forme q̄ est ꝑncipal'r natura. sicut dr̄ scdo hui⁹. ⁊ sic ois corrupō est inatural'. qz corruptō est ad nō eē. ſz forma dat eē Alioꝰ aliq̄d est naſale ex ꝑte materie q̄ etiā ē natura scdario. et sic etiā corruptō ꝑt dici natural'. ⁊ h̄ dupl'. vnoꝰ. qz puenit ex natura materie cū ꝑuatōe accepte. ⁊ sic ista inferiora sē corruptibilia. qz hnt maſiā ꝑuatōi ꝓiūctā. Alioꝰ est corruptō naſalis ex ꝑte maſie. qz. s. puenit ꝓz dispōez q̄ est ī materia. ⁊ sic dispōes disponūt ad corrupōez ⁊ ex eis dr̄ corruptō natural'. Vñ seqūt q est q̄daz corruptio ex hac ꝑte oino violēta. q̄ scz nō pueit fm dispōem materie. sicut qñ aliq̄s gladio occidit aliū et⁹ periodus qz tal' corruptō nō fit fm dispōez materie. Et iō q̄uis etiam ista corruptō fm q est in facto esse ꝑt dici natural'. nō tñ fm q est in fieri. qz modus talis corruptōis ē inatural' Sil'e est de lapide q̄ qñ mouet deorsuz traheret ꝑ funez ab aliq̄ deorsuz. q̄uis eiꝰ ille mot⁹ sit naturalis. modꝰ

Idē nō est cā ꝓrio (tñ motus est innaturalis rū. ſz ꝑuatio est cā gñatōis. vt ꝑus dcm̄ est. ḡ nō est ꝑncipiū corruptōis. qz corruptio ⁊ gñatio st ꝓria. Dōm q ꝓria debēt referri ad idē. ſz sic nō ē de priuatōe. ꝑuatō ā̄t nō est cā gñatōis ⁊ corruptōis eiusdez forme. ſz diuersarū formarꝝ. qz est cā corruptōis forme habite. i. forme q̄ nūc est in materia ⁊ ē ꝑncipiū gñatōis forme hñde q̄ nō est in materia. Exēpli grā. ꝑuatio ꝓiūcta materie hñane est ꝑncipiū gñatōis cadaueris. et est ꝑncipiū corruptōis hois. ⁊ sic nō referunt ad idē Scdo dōm est q duo sunt in ipa ꝑuatōe. scz aptitudo ⁊ negatio forme. Rōne ā̄t aptitudinis ad aliā formā nō habiraz ꝑuatio est ꝑ se cā gñatōis. qz tūc ꝑuatio facit materiaz suscipe nouā formā. i signū cui⁹ nō fit gñatio ex materia corpm celestiuz. qz q̄uis in illa materia sit negatio aliarū formarꝝ. nō tñ est ibi aptitudo ad aliā formā. Porest tñ ꝑuatō ꝑ accūs vt sic esse cā corruptōis. inq̄tum scz ꝑ acq̄sitōez vm⁹ forme alia corrūpit. ſz rōe negatōis est cā ꝑse corruptōis. ⁊ ꝑ accūs cā gñatōis. qz negatio dicit absentiam forme. que est corruptio.

Materia vocat cā ꝓtingentie. vt dr̄ vi⁰. meta. ḡ ꝑuatio nō est ꝑncipiū corruptōis ſz materia. Dōm q materia capit dupl'r. vnoꝰ fm se ⁊ absolute. ⁊ sic nō est cā siue ꝑncipiū ꝓtingētie. qz in corporib⁹ celestib⁹ est materia. ſz ibi nulla est cōtingentia siue corruptio. Alioꝰ accipit materia fm q est ꝓiūcta ꝑuationi. ⁊ sic materia est cā ꝓtingētie. ⁊ talis materia iuenit in istis inferiorib⁹ in q̄b⁹ aliq̄ ꝓtingenter euenūt Vel enit eiꝰ ꝓtingētia in reb⁹ ex dispōe materie. q̄ originat ex ꝑtuatione. ſz multa sunt creata sine ꝑuatōe. ḡ ꝑuatio nō est sufficiens ꝑncipiū corruptōis. Maior ꝑbat. qz q̄cq̄d ꝑcedit de nō esse ad eē h̄ redit in nō esse Dōm q ē dr̄ā int̄ annihilatōez ⁊ corruptōez. ⁊ ꝑt esse dupl'r dr̄ā. ꝑmo q̄tuz ad ꝑncipiū. scdo q̄tuz ad terminū. Quātū ad ꝑncipiū qz annihilatio fcat ordinē ad aliquā potentiā extrinsecaz. ⁊ iō dc⁰ q̄ sua potētia oia creauit ꝑt sua potētia oia creata annihilare. ſz corruptilitas fcat ordinez ad aliq̄d qd est cōiunctū illi qd corrūpit. ⁊ iō dr̄ hō corruptibilis qz hz in se materiā ꝑuatōi ꝓiūctā ꝑ quā hz ordinē ad nō esse. Scda dr̄ā est ꝑte termini. qz ānihilatō rēdit ad nihil sed corruptio rendit ad materiam scilicet ad ens in potentia. ⁊ ideo corruptio vnius est gñatio alterius et hoc iō qz materia non ꝑt stare muda. et ḡ corrupta vna forma oportet in instanti aliam succedere

Dr̄ānt annihila⁰ ⁊ corrupa o dn̄ꝰ p⁰

2⁰

vt ꝓbs hic diffiniat materiā ⁊ formā. ⁊ vtrū diffinitōes materie ⁊ forme sint bene assignate. Dōm q Aresto. nō intendit hic ponere diffinitōem materie nec forme. sed ponit quasdā ꝓditōes materie ⁊ forme q̄ sil' accepte pñt dici descriptōes. qz descriptōes dant ꝑ ꝑpetates. est ḡ talis descriptio materie. Materia est subiectū vnicuiq̄ ꝑmū ex quo fit aliq̄d cū insit ꝑ se ⁊ nō fm accūs. ⁊ si qd corrūpitur in h̄ abibit vltimū sed forma est qd dā diuinū optimū ⁊ appetibile

Diffinitio materie est superflua. qz idē fcat ꝑ ꝑtimū ⁊ ꝑ se. ⁊ idē fcāt ꝑ se ⁊ nō fm accūs Dōm q illa ꝑticula ꝑ se nō ponitur ab Aresto. in textu. et si ponatur tūc illa ꝑticula ⁊ non fm accidens refertur ad illā ꝑticulam ꝑ se expositiue. Et ad aliud argumētum dicendū q primū accipitur dupliciter. vno modo aduerbialiter ꝓout primū valet tm sicut ꝑmo siue ꝓximo ⁊ sic sensus est q materia est subiectuz ex quo primo et ꝓxime aliquid fit Alioꝰ capitur noialiter adiectiue. ⁊ tūc sensus est q materia est subiectuz primū et primum. ⁊ē. Est eiꝰ duplex materia. quedam est materia ꝑima ⁊ q̄dam est materia ꝓxima. sicut elementum est materia ꝓxima mixti. sed nō est materia ꝑima ⁊ sic vtraq̄ expositio valet ad excludendū materiā. ꝑimā que nō est subiectuz ꝑmo nec ꝑmū Deiñ additur ꝑ se et nō fm accūs ad remouēdū ꝑuationes. qz q̄uis ꝑuatio coniungat materie. tñ ex priuatione nō fit aliq̄d ꝑ se sed per accūs. ꝑotetiā ꝑuatio excludi ꝓ hoc qd dr̄. cū insit Vel est dōm q duplex est priuatō. quedā est priuatio q̄ expellit. scz ꝑuatio forme habite. ⁊ illa excludit ꝑ hoc qd dicit (cū insit) qz illa nō manet. Alia est priuatio q̄ manet. s. priuatio forme habēde. ⁊ illa excluditur ꝑ hoc quod dicitur. ⁊ nō fm accidens.

Illa diffinitio ꝓuenit elemēto. ⁊ tamē elemētuz nō est materia. ḡ diffinitio nō est bona Dōm q elemētum excluditur a diffinitione materie per illaz ꝑticulaz primū. qz elemētuz non est primum subie

trum. sed materia elementi. Et etiã materia excluditur a diffinitione elemẽti per hoc q̃ dicitur (indiuisibile specie in aliam speciem. qz materia nõ habet speciem. i. formam. eo q̃ est in pura potentia.

Materia est cognoscibilis fm analogiã ad formaz. sz in ista diffinitione materie nihil ptinens ad formã ponit. g̃ diffinitio nõ valet Dõm q̃ ꝗuis explicite nihil ponat in diffinitõne materie ptinẽs ad formã. implicat tñ aliq̃d in hoc q̃ addit vnicuiq̃. qz sensus est q̃ materia est subiectũ vnicuiq̃. s. forme Et si dicat. g̃ erit subiectũ forme separate que etiã est forma. Dõm q̃ Aresto. loq̃tur de forma fm q̃ est pncipiũ rei naturalis. eo q̃ sermones sunt intelligendi fm materiaz subiectaz. tam forma separa nõ est forma rei naturalis. ideo vnicuiq̃ referr ad formas naturales tñ. qz materia est subiectuz illaꝝ formarum pure naturalium.

Aresto. hic notificat materiã p metaphoraã. illa ãt locutio nõ spectat ad phm. sz rethorẽ vel poetam. Dõm q̃ absolute loquendo phisicus nõ debet vti in sua doctrina metaphora. sz pt respectie in ordine ad aliquez aduersariũ vti metaphoris. et sic est in ꝓposito. qz arguit hic ꝓtra platonẽ q̃ ꝓsueuit vti metaphoris et ideo p tales metaphoras nititur cũ ꝓuincere

Ista diffinitio ꝓuenit pme substãtie q̃ est pmũ subiectuz vt pz in predicamẽtis vbi dr q̃ sit primũ subiectũ oim genere. z accñtiũ Et iterũ q̃corruptis oib̃ pmis substãtiis impossibile est aliq̃d alioꝝ remanere Dõm q̃ duplr dr aliq̃d primũ. vno modo simpliciter z p ordinẽ ad formã substãtialez q̃ est pma forma simplr. z sic materia pma dr subiectũ pmũ. Alio modo dicit aliq̃d primuz in ordine ad aliqua pdicata substantialia z accñtalia. z sic pma substantia est subiectũ pmũ qz de ea tã essentialia pdicta q̃ accidentia dicunt

Oõtra diffinitõem forme. z videt q̃ sit superflua qz dr q̃ sit q̃dã diuinuz z optimũ q̃ vident esse idez Dõm q̃ ille pticule pñt capi duplr. vno modo fm q̃ referunt ad idẽ. z sic nõ ponit. i. diffinitiõe forme Alio modo fm q̃ referunt ad diuersa. z sic forma dr eẽ diuinũ p ꝓpatõem ad cãm efficientẽ. cui est silitudo q̃daz sz deũ. Ex quo ẽm deus est actus purus. g̃ aliquo mõ pticipãs actũ pt dici diuinũ. sz sicẽ de forma Sz forma dr optimũ appetibile p ꝓpatõnem ad materiã. appetit ẽm materia suã pfectõez. sz formã. nõ tñ oportet q̃ forma sit simplr optimũ. sed q̃ sit optimuz in ordine ad materiam. z inter pncipia rerũ naturalium.

Esse diuinũ nõ conuenit rebꝫ naturalib̃. sz conuenit soluz rebꝫ spiritualib̃ hñtib̃ intellectuz. g̃ male dr q̃ forma sit q̃dam diuinũ qz forma naturalis nõ habz intellectũ. z sic nõ diligit nec amat deũ Dõm q̃ diuinuz accipit duplr. vno modo eẽntialit fm q̃ illud est diuinuz q̃d est deus. z sic nulla res creata pt dici diuina. sz dicimus q̃ sunt tres pslone diuine. q̃ sunt ipsemet deus. Alio modo dr aliq̃d diuinũ fm pticipationem. qz. s. pticipat deũ fm aliquã silitudinẽ. z hoc ꝓtringit duplr. qz vel pticipat deũ fm naturã. vt sez qz p ticipat aliquid de diuina natura p silitudinẽ z sic forma dr q̃dã diuinũ. qz natura diuina est purus actus. cum ergo forma sit actus pt dici q̃dã diuinũ Alio mõ dicit aliquid diuinũ. qz pticipat aliq̃d diuinũ fm ꝓgnitõem et amorez. et sic sola creatura intellectualis pt dici diuina qz illa sola pt pticipare deũ fz cognitõez suã z volũtatẽ

Explicit pmus liber phisicoꝝ. Sequitur secũdus

Diuidit ens in naturale z artificiale

Oruz que sunt. alia q̃dem sunt natura. alia vero propter alias causas Natura q̃dem sunt animalia quecq̃z partes ipsorum et plante et simplicia corpora vt terra z ignis et aer z aqua. nec enim esse. z huiusmodi a natura esse dicimus. Omnia autẽ q̃ pdicta sunt vident drna ad nõ natura existentia Que q̃dẽ ẽm natura sunt. oia vident hñtia in se ipsis pncipiũ motus z status. hec q̃dem fm locũ. illa ꝓ fm augmẽtũ z decremẽtum. q̃dã aũt fm alteratõem Lectulus autem z indumentuz. et si aliqd hmõi genus est fm qd q̃dez sortitũ est in pdicatõe vnaquaq̃z. z in q̃tum est ab arte neq̃z vnũ hz impetũ mutationis innatum. fm aũt q̃ ꝓuenit ipsis lapideis aut terreis esse aut mixtis ex his hñt tñ tãq̃ exñte natura pncipio aliq̃ z cã mouẽdi z accidendi in quo est pmũ p se et nõ fm accñs

Dõm Aristo

Postq̃ Aresto. in pmo libro determinauit de pncipijs rerũ naturalium. hic ꝓnter in secdo determinat de pncipijs scie naturalis. sez de causis p se z p accñs. Et rõ ordinis ẽ. qz duplex est habitudo principiorũ. q̃ñq̃z ẽm ordinãtur pncipia ad subiectũ q̃d intrinsece ꝓstituunt. et sic de pncipijs determinatũ est in pmo libro. Alio mõ cõparant pncipia ad passiones q̃s cãnt extrinsece i genere cause efficientis. et sic determiatur in secdo libro de pncipijs. qz g̃ pncipia ꝓpantur pus penes habitudinẽ ad subiectũ q̃d ꝓstituũt intrinsece q̃ ad passiones demõstrant ideo primus liber pcedit secũdũ

Quare phus determinat in hoc secdo de q̃tuor causis. et in pmo determiat tñ de duab̃. Dõm q̃ in pmo libro hui determiat de pncipijs ꝓstitutiõis rerũ naturaliũ. sz in h secdo determinat de pncipijs cognitõis rerũ naturaliũ. sed solum due cause ꝓcurrũt ad ꝓstitutiõem. z omes q̃tuor cause ad cognitõem. g̃ in primo libro determinat de duabus causis. z in secundo de quatuor. Ex isto etiã soluit quare determinãdo de causis nõ dr aliq̃d de ꝑuatõe in hoc secdo. qz ꝑuatio non manet in re facta respectu eiusdẽ forme. z ideo ex ꝑuatõe nihil cognoscit. Volens aũt Aresto. determinare de pncipijs scie determinat de eis que oportet cognoscere in scia. et sunt duo. sez subiectũ z medũ demonstrandi siue pncipium. Diuidit ergo ex hoc iste liber in duas ptes. in pma determiat de subiecto. sez de quib̃ est ꝓsideratio naturalis phie. qz de rebꝫ naturalib̃. z occasione illius diffinit naturam a qua dicunt res naturales. que habent in se

Oõ ordinis

naturam. Secꝫ pars est de causis ex quibus demonstrat que sunt sicut mediū scientie.

Querit Quare Aresto. ponit hic diffinitionez nature. Dōm q̃ ideo. qz intendit dicere q̃ ista scia determiat de rebus naturalib̄. z ideo ponit drām inter mathematicuz z phicū infra q̃rto capl'o. sz res naturales sunt in se habētes naturā. g̃ oportet prius ꝛgnoscere q̃d sit natura. Primo ergo inuestigat diffinitōem nature. scdo capl'o. scdo diuidit eam. Inuestigat ergo diffinitionem nature per vnam diuisionē que est ista. Orū que sunt quedam sunt a natura. alia propter alias causas scz ab arte. Ex pmo exemplificat de primis. scdo ponit differentiā inter ea. dicit igitur pmo q̃ aīalia q̃cunq̃z z ptes ipsoꝝ aīaliū z plante et simplicia corpa. sicut terra ignis aqua et aer. sunt a natura. Deinde ponit drām inter illa que st̄ a natura z ab arte et vult q̃ illa que sunt a natura habēt intra se p̄ncipiuz motus et q̃etis. q̃ñq̃z fm locum vt corpora celestia. q̃ñq̃z fm augmētum z decremētum vt plante z vegetabilia. q̃ñq̃z fm alterationez. vt elemēta z elementata. sed artificialia nō habent intra se principia suorum motuū. qz lectulus et indumentuz et quecūq̃z fm artem facta nō habēt intra se principiuz motꝰ intrinsecum artificialia sunt. sed habent principiuz motus in artifice ad cuius voluntatez sic artificialia formantur. z si habeant motum ille conuenit eis fm q̃ habēt in se aliquod naturale. sicut lectulus mouetur deorsuz inq̃tuz lignuz. z lignū est aliquod naturale. Ex quo concludit diffinitionem nature. z vult q̃ si illa differentia sit vera. tunc natura erit p̄ncipiuz z causa mouendi et quiescendi cins. in quo est primū p se z non fm accidens.

Drām na lia z arti.

Sed Qia naturalia z oīnia creata fiunt ab arte. ergo ista diuisio non est bene posita. pbatur. qz fiunt p voluntatez liberā. scz diuinā. sed libertas nature repugnat. Dōm q̃ duplex est ars scz diuina et hūana. tunc ad argumētuz dōm est. q̃ oīnia naturalia ymmo oīa creata fiunt ab arte diuina. qz fiunt per liberaz dei voluntatem z non fiunt ex naturali origine sicut q̃dam phi falsē dixerunt. Alioꝰ accipit ars pro arte hūana. z sic capitur in tertu. Cuius ratio est. qz illa que fiūt ab arte diuina fiunt etiaz p causas naturales. et iō etiā dicuntur naturalia. sed que fiunt ab arte humana inq̃tuz hmōi fiunt sine causis naturalib̄. et ideo fiunt soluz ab arte z non a natura.

Sed Illa que fiūt a casu z fortuna nō fiunt a natura nec ab arte. ergo diuisio est insufficiens. Dōm q̃ dupliciter aliquid fit ab alio. vno modo per se z sic est veruz q̃ casualia z fortuita non fiunt ab arte nec a natura. Alio modo aliquid fit ab alio per accidens. z sic casualia fiunt a natura. et fortuita ab arte sicut infra patebit.

Dico autem non fm accidens. cum fiat vtiq̃z ipse sibi aliquis causa sanitatis. cum sit medicus. Sed tamen non fm q̃ sanatur medicinam habet. sed accidit eundem medicum esse et sanari. vnde et diuiduntur aliquando ad inuicem. Similiter autem et aliorum vnū quodq̃z que fiunt. Nullum enim ipsorum habet in se ipso factionis principiū. sed alia quidem in alijs et ab exteriori vt domus et aliorū manu incisorum vnumquodq̃z. alia autem in seipsis quidem. sed non fm seipsa quecūq̃z fm accidens causa fiunt vtiq̃z ipsis. Dictū p̄ vltimaz diē

Nic consequenter Arestoteles exponit vltimā particulam. scilicz z non fm accidens z vult q̃ alicui posset apparere q̃ ars esset natura. quia ars est principiū mouendi id in quo est. sicut ars medicine in medico est principium sanationis suij ipsius. et sanatio est motus. ergo ars medicine videtur esse natura. Sed Arestoteles vult q̃ excludatur per vltimam particulam scilicet et non fm accidens. Circa quod sciendum q̃ illud ē principium mouendi alicuius per se quod semper inuenitur in eo quod mouetur tali motu cū per se presupponit de omni. Exempli gratia. principium mouendi deorsuz p se est grauitas. cum semper inueniatur in eo quod mouetur naturaliter deorsum. Quia autem ars medicine non semper inuenitur in eo. quod sanatur. sic ars medicina nō est principiū sanatōis per se. sed p accidēs

Est igitur natura quod dictum est. Natura autem habent quecunq̃z huiusmodi habēt principium et sunt hec omnia subiecta. Subiectum enim quoddam. et in subiecto est natura semper. Secundum naturam autem sunt et decet quecunq̃z his insunt fm se. vt igni ferri sursum. Hoc enim natura quidem non est. neq̃z habet naturam. sed a natura. et fm naturā est. quid quidem natura sic dictum est. z quid est habere naturam et quid a natura. et quid fm naturam.

Nic Aresto. ponit drām inter naturā habēs naturaz et fm naturā. qz natura est p̄ncipiū mouendi sicut dictū est. habēs naturaz est q̃d habet in se hoc p̄ncipiū sicut totū ꝛpositū. fm naturā dr aliqua passio ꝛsequēs p se entia naturalia. z ideo dicitur secūdum quasi sequūdum a sequor quasi sequens naturam. Exempli gratia in lapide forma lapidis est natura lapidis. species siue substantia lapidis est habens naturam. et grauitas lapidis est fm naturam.

Nā z fm naturā Drām fm naturā

Sed Materia est hns naturā z ē natura. g̃ sunt idez habēs naturā z natura. Ans. pbat qz materia hz formā q̃ est natura. Dōm q̃ dupl'r dr aliq̃d alterꝰ habere. vnoꝰ sicut materia hz formam z qd sic hz naturā nō dr hic hns naturā Alioꝰ aliq̃d hz alterū sicut totū hz ptes sicut hō dr habere corpꝰ z aiaz. z qd sic hz naturā hic dicit habēs naturaz Per hoc ergo dr q̃ materia nō hz formā sicut totū hz formā sz sic ps hz formā

Adhuc

Qaūt est natura tēptare demonstrare ridiculum est. Manifestum enim est q̃ huiusmodi reruz sunt multa. Demōstrare āt manifesta p im

trum. sed materia elementi. Et etiã materia excluditur a diffinitione elemẽti per hoc q̃ dicitur (indiuisibile specie in aliam speciem. qz materia nõ habet speciem. i. formam. eo q̃ est in pura potentia.

Materia est cognoscibilis fm analogiã ad formaz. sz in ista diffinitione materie nihil ptinens ad formã ponit. g̃ diffinitio nõ valet Dõm q̃ ꝗuis explicite nihil ponat in diffinitõne materie ptinẽs ad formã. implicat tñ aliq̃d in hoc q̃ addit vnicuiq̃. qz sensus est q̃ materia est subiectũ vnicuiq̃. s. forme Et si dicat. g̃ erit subiectũ forme separate que etiã est forma. Dõm q̃ Aresto. loq̃tur de forma fm q̃ est pncipiũ rei naturalis. eo q̃ sermones sunt intelligendi fm materiaz subiectaz. tam forma separa nõ est forma rei naturalis. ideo vnicuiq̃ referr ad formas naturales tñ. qz materia est subiectuz illaꝝ formarum pure naturalium.

Aresto. hic notificat materiã p metaphoraã. illa ãt locutio nõ spectat ad phm. sz rethorẽ vel poetam. Dõm q̃ absolute loquendo phisicus nõ debet vti in sua doctrina metaphora. sz pt respectie in ordine ad aliquez aduersariũ vti metaphoris. et sic est in ꝓposito. qz arguit hic ꝓtra platonẽ q̃ ꝓsueuit vti metaphoris et ideo p tales metaphoras nititur cũ ꝓuincere

Ista diffinitio ꝓuenit pme substãtie q̃ est pmũ subiectuz vt pz in predicamẽtis vbi dr q̃ sit primũ subiectũ oim genere. z accñtiũ Et iterũ q̃corruptis oib̃ pmis substãtiis impossibile est aliq̃d alioꝝ remanere Dõm q̃ duplr dr aliq̃d primũ. vno modo simpliciter z p ordinẽ ad formã substãtialez q̃ est pma forma simplr. z sic materia pma dr subiectũ pmũ. Alio modo dicit aliq̃d primuz in ordine ad aliqua pdicata substantialia z accñtalia. z sic pma substantia est subiectũ pmũ qz de ea tã essentialia pdicta q̃ accidentia dicunt

Oõtra diffinitõem forme. z videt q̃ sit superflua qz dr q̃ sit q̃dã diuinuz z optimũ q̃ vident esse idez Dõm q̃ ille pticule pñt capi duplr. vno modo fm q̃ referunt ad idẽ. z sic nõ ponit. i. diffinitiõe forme Alio modo fm q̃ referunt ad diuersa. z sic forma dr eẽ diuinũ p ꝓpatõem ad cãm efficientẽ. cui est silitudo q̃daz sz deũ. Ex quo ẽm deus est actus purus. g̃ aliquo mõ pticipãs actũ pt dici diuinũ. sz sicẽ de forma Sz forma dr optimũ appetibile p ꝓpatõnem ad materiã. appetit ẽm materia suã pfectõez. sz formã. nõ tñ oportet q̃ forma sit simplr optimũ. sed q̃ sit optimuz in ordine ad materiam. z inter pncipia rerũ naturalium.

Esse diuinũ nõ conuenit rebꝫ naturalib̃. sz conuenit soluz rebꝫ spiritualib̃ hñtib̃ intellectuz. g̃ male dr q̃ forma sit q̃dam diuinũ qz forma naturalis nõ habz intellectũ. z sic nõ diligit nec amat deũ Dõm q̃ diuinuz accipit duplr. vno modo eẽntialit fm q̃ illud est diuinuz q̃d est deus. z sic nulla res creata pt dici diuina. sz dicimus q̃ sunt tres pslone diuine. q̃ sunt ipsemet deus. Alio modo dr aliq̃d diuinũ fm pticipationem. qz. s. pticipat deũ fm aliquã silitudinẽ. z hoc ꝓtringit duplr. qz vel pticipat deũ fm naturã. vt sez qz p ticipat aliquid de diuina natura p silitudinẽ z sic forma dr q̃dã diuinũ. qz natura diuina est purus actus. cum ergo forma sit actus pt dici q̃dã diuinũ Alio mõ dicit aliquid diuinũ. qz pticipat aliq̃d diuinũ fm ꝓgnitõem et amorez. et sic sola creatura intellectualis pt dici diuina qz illa sola pt pticipare deũ fz cognitõez suã z volũtatẽ

Explicit pmus liber phisicoꝝ. Sequitur secũdus

Diuidit ens in naturale z artificiale

Oruz que sunt. alia q̃dem sunt natura. alia vero propter alias causas Natura q̃dem sunt animalia quecq̃z partes ipsorum et plante et simplicia corpora vt terra z ignis et aer z aqua. nec enim esse. z huiusmodi a natura esse dicimus. Omnia autẽ q̃ pdicta sunt vident drna ad nõ natura existentia Que q̃dẽ ẽm natura sunt. oia vident hñtia in se ipsis pncipiũ motus z status. hec q̃dem fm locũ. illa ꝓ fm augmẽtũ z decremẽtum. q̃dã aũt fm alteratõem Lectulus autem z indumentuz. et si aliqd hmõi genus est fm qd q̃dez sortitũ est in pdicatõe vnaquaq̃z. z in q̃tum est ab arte neq̃z vnũ hz impetũ mutationis innatum. fm aũt q̃ ꝓuenit ipsis lapideis aut terreis esse aut mixtis ex his hñt tñ tãq̃ exñte natura pncipio aliq̃ z cã mouẽdi z accidendi in quo est pmũ p se et nõ fm accñs

Dõm Aristo

Postq̃ Aresto. in pmo libro determinauit de pncipijs rerũ naturalium. hic ꝓnter in secdo determinat de pncipijs scie naturalis. sez de causis p se z p accñs. Et rõ ordinis ẽ. qz duplex est habitudo principiorũ. q̃ñq̃z ẽm ordinãtur pncipia ad subiectũ q̃d intrinsece ꝓstituunt. et sic de pncipijs determinatũ est in pmo libro. Alio mõ cõparant pncipia ad passiones q̃s cãnt extrinsece i genere cause efficientis. et sic determiatur in secdo libro de pncipijs. qz g̃ pncipia ꝓpantur pus penes habitudinẽ ad subiectũ q̃d ꝓstituũt intrinsece q̃ ad passiones demõstrant ideo primus liber pcedit secũdũ

Quare phus determinat in hoc secdo de q̃tuor causis. et in pmo determiat tñ de duab̃. Dõm q̃ in pmo libro hui determiat de pncipijs ꝓstitutiõis rerũ naturaliũ. sz in h secdo determinat de pncipijs cognitõis rerũ naturaliũ. sed solum due cause ꝓcurrũt ad ꝓstitutiõem. z omes q̃tuor cause ad cognitõem. g̃ in primo libro determinat de duabus causis. z in secundo de quatuor. Ex isto etiã soluit quare determinãdo de causis nõ dr aliq̃d de ꝑuatõe in hoc secdo. qz ꝑuatio non manet in re facta respectu eiusdẽ forme. z ideo ex ꝑuatõe nihil cognoscit. Volens aũt Aresto. determinare de pncipijs scie determinat de eis que oportet cognoscere in scia. et sunt duo. sez subiectũ z medũ demonstrandi siue pncipium. Diuidit ergo ex hoc iste liber in duas ptes. in pma determiat de subiecto. sez de quib̃ est ꝓsideratio naturalis phie. qz de rebꝫ naturalib̃. z occasione illius diffinit naturam a qua dicunt res naturales. que habent in se

Oõ ordinis

naturam. Secꝫ pars est de causis ex quibus demonstrat que sunt sicut mediū scientie.

Querit Quare Aresto. ponit hic diffinitionez nature. Dōm q̃ ideo. qz intendit dicere q̃ ista scia determiat de rebus naturalib̄. z ideo ponit drām inter mathematicuz z phicū infra q̃rto capl'o. sz res naturales sunt in se habētes naturā. g̃ oportet prius ꝛgnoscere q̃d sit natura. Primo ergo inuestigat diffinitōem nature. scdo capl'o. scdo diuidit eam. Inuestigat ergo diffinitionem nature per vnam diuisionē que est ista. Orū que sunt quedam sunt a natura. alia propter alias causas scz ab arte. Ex pmo exemplificat de primis. scdo ponit differentiā inter ea. dicit igitur pmo q̃ aīalia q̃cunq̃z z ptes ipsoꝝ aīaliū z plante et simplicia corpa. sicut terra ignis aqua et aer. sunt a natura. Deinde ponit drām inter illa que st̄ a natura z ab arte et vult q̃ illa que sunt a natura habēt intra se p̄ncipiuz motus et q̃etis. q̃ñq̃z fm locum vt corpora celestia. q̃ñq̃z fm augmētum z decremētum vt plante z vegetabilia. q̃ñq̃z fm alterationez. vt elemēta z elementata. sed artificialia nō habent intra se principia suorum motuū. qz lectulus et indumentuz et quecūq̃z fm artem facta nō habēt intra se principiuz motꝰ intrinsecum artificialia sunt. sed habent principiuz motus in artifice ad cuius voluntatez sic artificialia formantur. z si habeant motum ille conuenit eis fm q̃ habēt in se aliquod naturale. sicut lectulus mouetur deorsuz inq̃tuz lignuz. z lignū est aliquod naturale. Ex quo concludit diffinitionem nature. z vult q̃ si illa differentia sit vera. tunc natura erit p̄ncipiuz z causa mouendi et quiescendi cins. in quo est primū p se z non fm accidens.

Drām na lia z arti.

Sed Qia naturalia z oīnia creata fiunt ab arte. ergo ista diuisio non est bene posita. pbatur. qz fiunt p voluntatez liberā. scz diuinā. sed libertas nature repugnat. Dōm q̃ duplex est ars scz diuina et hūana. tunc ad argumētuz dōm est. q̃ oīnia naturalia ymmo oīa creata fiunt ab arte diuina. qz fiunt per liberaz dei voluntatem z non fiunt ex naturali origine sicut q̃dam phi falsē dixerunt. Alioꝰ accipit ars pro arte hūana. z sic capitur in tertu. Cuius ratio est. qz illa que fiūt ab arte diuina fiunt etiaz p causas naturales. et iō etiā dicuntur naturalia. sed que fiunt ab arte humana inq̃tuz hmōi fiunt sine causis naturalib̄. et ideo fiunt soluz ab arte z non a natura.

Sed Illa que fiūt a casu z fortuna nō fiunt a natura nec ab arte. ergo diuisio est insufficiens. Dōm q̃ dupliciter aliquid fit ab alio. vno modo per se z sic est veruz q̃ casualia z fortuita non fiunt ab arte nec a natura. Alio modo aliquid fit ab alio per accidens. z sic casualia fiunt a natura. et fortuita ab arte sicut infra patebit.

Dico autem non fm accidens. cum fiat vtiq̃z ipse sibi aliquis causa sanitatis. cum sit medicus. Sed tamen non fm q̃ sanatur medicinam habet. sed accidit eundem medicum esse et sanari. vnde et diuiduntur aliquando ad inuicem. Similiter autem et aliorum vnū quodq̃z que fiunt. Nullum enim ipsorum habet in se ipso factionis principiū. sed alia quidem in alijs et ab exteriori vt domus et aliorū manu incisorum vnumquodq̃z. alia autem in seipsis quidem. sed non fm seipsa quecūq̃z fm accidens causa fiunt vtiq̃z ipsis. Dictū p̄ vltimaz diē

Nic consequenter Arestoteles exponit vltimā particulam. scilicz z non fm accidens z vult q̃ alicui posset apparere q̃ ars esset natura. quia ars est principiū mouendi id in quo est. sicut ars medicine in medico est principium sanationis suij ipsius. et sanatio est motus. ergo ars medicine videtur esse natura. Sed Arestoteles vult q̃ excludatur per vltimam particulam scilicet et non fm accidens. Circa quod sciendum q̃ illud ē principium mouendi alicuius per se quod semper inuenitur in eo quod mouetur tali motu cū per se presupponit de omni. Exempli gratia. principium mouendi deorsuz p se est grauitas. cum semper inueniatur in eo quod mouetur naturaliter deorsum. Quia autem ars medicine non semper inuenitur in eo. quod sanatur. sic ars medicina nō est principiū sanatōis per se. sed p accidēs

Est igitur natura quod dictum est. Natura autem habent quecunq̃z huiusmodi habēt principium et sunt hec omnia subiecta. Subiectum enim quoddam. et in subiecto est natura semper. Secundum naturam autem sunt et decet quecunq̃z his insunt fm se. vt igni ferri sursum. Hoc enim natura quidem non est. neq̃z habet naturam. sed a natura. et fm naturā est. quid quidem natura sic dictum est. z quid est habere naturam et quid a natura. et quid fm naturam.

Nic Aresto. ponit drām inter naturā habēs naturaz et fm naturā. qz natura est p̄ncipiū mouendi sicut dictū est. habēs naturaz est q̃d habet in se hoc p̄ncipiū sicut totū ꝛpositū. fm naturā dr aliqua passio ꝛsequēs p se entia naturalia. z ideo dicitur secūdum quasi sequūdum a sequor quasi sequens naturam. Exempli gratia in lapide forma lapidis est natura lapidis. species siue substantia lapidis est habens naturam. et grauitas lapidis est fm naturam.

Nā z fm naturā Drām fm naturā

Sed Materia est hns naturā z ē natura. g̃ sunt idez habēs naturā z natura. Ans. pbat qz materia hz formā q̃ est natura. Dōm q̃ dupl'r dr aliq̃d alterꝰ habere. vnoꝰ sicut materia hz formam z qd sic hz naturā nō dr hic hns naturā Alioꝰ aliq̃d hz alterū sicut totū hz ptes sicut hō dr habere corpꝰ z aiaz. z qd sic hz naturā hic dicit habēs naturaz Per hoc ergo dr q̃ materia nō hz formā sicut totū hz formā sz sic ps hz formā

Adhuc

Qaūt est natura tēptare demonstrare ridiculum est. Manifestum enim est q̃ huiusmodi reruz sunt multa. Demōstrare āt manifesta p im

Qio nãc a pho posita e conueniens z bona

manifesta nõ potentis iudicare est ppt ipm. et nõ ppter ipm cognitũ Qõ ãt ptingit hoc pati nõ i manifestũ est. Sillogiset eñ aliqs cũ natus sit cecus de coloribꝫ Quare necesse est huiusmodi de nominbus habere rationem nihil autem intelligere.

Hic excludit Aresto. errorẽ aliquoꝝ volẽtiũ demonstrare naturã esse z ex hoc soluit vnã tacitã obiectiõem qz obiici posset. q̃stio an est psupponit ad q̃stionẽ qd est ergo prius fuisset quesituz an esset natura anteq̃ fuisset data diffinitio nature. Respondet Aresto. q nõ oportz inuestigare de natura an est qz ridiculuz est tẽptare demõstrare naturã esse. Cuius rõ est: qz ridiculũ est illud demõstrare qõ est manifestũ ad sensum. sed naturã esse est manifestum ad sensum. q̃ nõ potest demonstrari naturaz esse. Maior ptz. qz demõstratio est semper de ignotis sz qõ est manifestuz ad sensuz hoc est maxime notũ et ideo nullus demonstrat q nix sit alba. qz negans talez ppõem indiget sensu. sicut dicit pmo topicoꝝ. Minor ostendit sic. qz ad sensuz est manifestũ aliq moueri z pcipue localiter sed ex motu cognoscimus naturã. q̃ p sensuz cognoscimus naturã. Et addit Aresto. in textu q volens demonstrare naturam esse habet se sicut cecꝰ disputans de coloribꝫ. qz in hoc conueniunt q vterq̃. s. cecus z demonstrans naturã esse nõ scit distinguere inter hoc qõ est per se notuz z hoc quod est p se ignotum. Quãuis ad hec se habeãt opposito modo. qz demonstrans naturam vtitur illo quod est maxime notuz tanq̃ ignote. qz qõ demõstratur fm qõ hmõi est ignotuz. Naturã autẽ esse est maxime notũ. q̃ nõ potest p aliqõ notius demõstrari. sed cecus disputãs de coloribꝫ veri ignoto tanq̃ noto. qz cecus natus disputat de coloribꝫ quasi sibi essent noti z sunt tamẽ ignoti. z ideo talis cecus disputat de vocibus z non de rebus. cuz cognitio nostra sit ex sensu.

Aresto. in primo huius demonstrat materiam esse. sed materia est natura. q̃ natura p̃ demonstrari esse. Dõm q in pmo huius Aresto. non demonstrat materiã eẽ sed demõstrat eã eẽ pncipiũ trãsmutatõis. Probat eñ q in omni trãsmutatõe rechrit materia et hoc est pbare materiã esse pncipiũ transmutationis

Utrũ diffinitio nature sit bene assignata.

Dõm q sic. Sed pter hoc arguit naturaz eẽ est manifestũ. ergo nõ indiget aliqua notificatione. Dõm q natura capitur duplr. vno modo q̃tum ad qz est. z sic naturaz esse est p se notuz qz sensui natura notificatur p motuz sicut dictum est. Alio mõ capitur natura q̃tuz ad quid est. z sic esse nature. i. eius diffinitio est multũ difficilis pgnitõis. qõ ptz ex diuersis diffinitionibꝫ nature datis a diuersis autoribꝫ. Circa qõ pslderãdum est q natura capitur dnq̃ modis. pmo modo impositus est nomẽ nature ad significandũ gnãtõez viuentiũ. z sic natura idẽ est q natiuitas. Secꝰ extensuz est nomẽ nature ad ꝓcandũ pncipiũ illius gnãtõis. Tercio mõ imponit ad ꝓcandũ pncipiuz intrinsecũ cuiuscunq̃ motus. Quarto capit p materia z forma q̃ etiã sunt pncipia intrinseca. Quinto capit natura p toto ppositosiue p forma totius. et sic diffinitur a Boetio cum dicit Natura est quod cum insit rebus ab intellectu quoq̃ modo capiãt. Est eñ aliqd intelligibile fm formã specificã. et ideo forma specifica vocat tũc natura. De ordine istoꝝ modoꝝ dicendũ est q natura fm ordinẽ pfectionis. sc. primo de forma z de toto cõposito. sed fm ordinem impositõis. pmo de pma acceptione. qz ad illam primo nomen nature est impositũ. Nec tñ omnes iste acceptiones sunt ptinentes ad phiam naturalẽ. qz vltima acceptio trãscendit istam scientiã. cũ etiã spes rei inueniatur in immaterialibꝫ. Alie sunt acceptões que spectant ad naturalẽ phm. Est ergo intellectus diffinitiõis. natura est pncipiũ sez quo ad priuatõem. quesetiam. sc. natura z causa quo ad materiã z formã. Est eñ puatio pncipiũ z non cã. cũ nõ influat in effectuz sicut cã. Vel pt exponi pncipiũ p pncipio actiuo. z cã p principio passiuo. qz in qbusdam. vt in aialibꝫ natura est pncipiũ actiuz motus. in qbusdã ꝓ. sicut in pure naturalibꝫ. vt in grauibꝫ et leuibꝫ natura est principiũ passiuũ. Addit viten mouendi z quiescẽdi. q̃ dcões pñt triplr exponi. qz sunt gerũdia que si descendunt a ꝓbo actiuo habẽt triplicem exponem. hic tñ pncipalit debẽt exponi passiue. qz ex hoc aliqd est naturale qz est mobile. z nõ qz mouens. qz sic deus maxime esset ens naturale. cũ maxime mouet. z etiaz sube separe. qz etiã mouẽt. Addit q̃escendi. qz illa q̃ mouẽtur naturaliter ad locũ etiã q̃escũt in loco Additur in quo est. ad dñam artificialiũ. q̃ pncipiũ nõ est in re artificiali. sed est in mente artificis extra rem artificialẽ. sicut dispositio in materia scamni non est ex natura scamni. sed ex intentõe z practico ꝓceptu artificis. sez carpentatoris. Addit ꝓsequent pmũ. ppter motũ mixtoꝝ. quia iste motus non ꝓuenit pmo mixtis. sed ꝓuenit pmo elementis. sicut patz in animali. qz q̃uis animal moueatur deorsum. tñ hoc nõ fit ex natura aialis fm q aial. sz gratia elementi pdominãtis. sez terre. et sic aia ppie non dicitur natura nisi forsan capta fm inferiorem gradũ eius sez corporeitatis. vel mixtionalem. vt infra dicetur. Et dicitur primum. ppter accidentia: sicut grauitas in terra q̃uis eñ est pncipiũ motus terre. nõ tamen est natura quia nõ est pncipiũ mouendi primũ z principale. sz ipsa forma substantialis terre. est tñ bene pncipiuz instrumentale. Additur p se z non fm accidens. ppter artez q̃ q̃nq̃ inuenitur in illo qõ mouetur p artem. z tamen ars non est natura. qz ꝓcurrunt solũ ad illũ motũ p accidẽs. sicut dictum est circa textum

Natura est aliquid absolutũ. sed pncipiũ est aliquid respectiũ. ergo male diffinit natura p pncipiũ. Dicenduz q tam natura q̃ pncipium possunt capi duplr. vno mõ absolute. Alio mõ respective sicut pater z filiꝰ. Tũc est dicendũ q capiendo naturam absolute etiã pncipiũ debẽt capi absolute. sed capiendo naturã relatiue etiã capit pncipiũ relatiue. Est tamẽ verũ q formaliter natura non significat aliqd absolutum. et ideo debet potius diffiniri p pncipiũ q̃ p aliquid absolutũ. Vñ patet q ista diffinitio que dabat ab antiquis est incõueniens. sez natura est vis insita rebus ex similibꝫ similia procreans

Ex diffinitõe sequeret q puatio nõ esz natura quod tamen falsum est. Sequela pbatur qz priuatio nõ est pncipiũ z causa. Dõm q illa cõiunctio copulatiua et potest capi duplr. vno modo prout copulat illa duo pncipiũ z causa ad inuicem. et sic non debet capi in ista diffinitione. quia sic procederet argumentum. Alio modo accipitur illa coniunctio et prout

Ad demonstrandum quod esse naturam de coloribus.

Semouet Camilla quaestiones

Ná am z ye mo dis pro

Qio nãe a Boeno

Sensio

copulat vtranq; particulam ad diffinitum quod est natura sic q; sit sensus. Natura est principium mouendi et quiescendi. ⁊ natura est causa mouendi ⁊ quiescendi. q; natura quandoq; est principiuz sicut patet de priuatione. quandoq; vero est causa sicut patet de materia ⁊ forma. et sic capitur in diffinitione.

Ars est etiam ꝑncipiū mouēdi illius in quo est vt patet de horologio vel tripudo. q; ars est ꝑncipium mouendi horalogium ⁊ pres eius pura lapides. ergo etiam ars est natura Dōm q; motus horalogij vel tripudij potest capi pupliter. Vno⁰ q̄tū ad substantiam motus ⁊ sic illi motus fiunt a natura sicut motus in horalogio est a forma grauis. Alio⁰ accipitur quātuz ad moduz motus fm tarditatez ⁊ velocitatez eius. ⁊ tunc nō est ex natura sed ex arte. q; q; ipe⁰ est velocior vel tardior hoc fit ab arte impedīte aliqua mobilia. vel etiam talis motus ꝓtingit ex cōmensuratione talium mobiliuz adinuicē. sicut patet in diuersis p̄tibꝰ ad horalogium necessariis

Motus celi est naturalis ⁊ tū in celo nō est ꝑncipium quiescendi. q; celum ꝓrinue mouetur Dōm dupl'r. Primo q; q̄uis in celo nō sit ꝑncipium quiescēdi fm pres quia pres celi continue mouētur. tū est ibi ꝑncipium quiescendi fm totum. quia totū celū quiescit q̄uis eius q̄libet ꝑs moueat. Scdo p̄t dici q; duplex est motus. quid ā est motus qui tēdit ad q̄etem sicut motus rectus. ⁊ fit ꝓpter quietē. ⁊ in tali motu natura est ꝑncipiū mouendi et q̄escendi. sicut patz in grauibus et leuib⁹. Alius est motus qui nō ordinatur naturaliter ad quietē sicut mot⁰ celi. ⁊ in tali natura nō est ꝑncipium quiescendi. Sed cōtra. ergo celum nunq̄ quiescet ⁊ nūq̄ habebit naturalez ordinem ad quietē sicut dcm̄ est et sic post vltimū iudiciū post qd motus celi cessabit celo fieret perpetua violēcia qd est ꝓtra Aresto. primo celi nullū violentuz perpetuū. Ad hoc p̄t dici q; motus celi potest ad duo ꝓpari. Vno⁰ ad ꝓximuz finem. scz ad cōtinuaz generatōem et corruptōez istorū inferiorū quez finem ꝓgnouerūt ipsi phi. ⁊ sic celū nō q̄escit naturaliter. q̄a fm illos generationes sp durabunt Alio⁰ ꝓpak motus celi ad vltimū finē qui finis est cōpletio nūeri electorū quē finem phi nō cognouerūt. ⁊ sic etiaz celum naturaliter quiescit Ex quo potest sic argui Sicut se habet mot⁰ rectus ad suuz terminū ad quem qui est locus sursum vel deorsuz. ita se habet motus circularis ad suuz finez quem acquirit p motuz celi (Cui⁰ ratio est. q; sicut motus rectus q̄ fit ꝓpter finē qui est cōseruatio mobilis in suo loco. ita motus celi fit ꝓpter suū finez vltimū qui est ꝓplectio nūeri electorꝓ) sz habito fine siue termino motus in motu recto fit naturaliter quies. ergo habito fine in motu celi fit naturaliter quies Et si dicatur qd naturaliter mouetur. hoc nō quiescit naturaliter. Dōm q; hoc verū est. p eodē tpe. q; qd mouetur motu recto hoc mouetur p totū spaciū naturaliter ⁊ tū in termino motus q̄escit naturaliter. Sic dr de celo q; nūc celuz mouet naturaliter ⁊ tū habito fine motus ei⁰ q̄escit naturaliter. sicut dici possz de lapide. picero q̄ mouet naturaliter in motu reflexionis quousq; acquirit sibi locū.

Motus celi est ab aliquo extrinseco ergo nō est naturalis Ānis. pbat. q; est ab aīa nobili q̄ē extra celū Dōm q; duplex est ꝑncipiū mouēdi. qd ā est actiuū. ⁊ tale ꝑncipiū nō hz in se celū. sic ei motus celi est potius intellectualis. q; est ab intellectu ꝓtrico aīe nobilis. ⁊ sic in motu celi sumunt aliqua dr̄ñtie positionū. natura ā est, determinata ad vnū. Aliud ē ꝑncipiuz passiuuz. et sic motus celi est naturalis q; ipz mobile hz aptitudinē naturalē ad motū circularē ⁊ hoc sufficit. Prius eīm dcm̄ est q; mouendi debet hic principaliter exponi passiue.

Grauia ⁊ leuia mouentur a generāte. q̄ non est motus eorꝓ naturalis. q; mouent ab aliq̄ extrinseco. scz ab ipo generāte. Dōm q; est duplex ꝑncipiū mot⁰. s. passiuū q̄ aliq̄d ē mobile natural'r. ⁊ aliq̄ q̄ actiuuz quo aliq̄d mouet. dōm est igit q; grauia ⁊ leuia hnt intra se ꝑncipiū passiuū. q; ipa sunt naturaliter mobilia ⁊ hoc sufficit. q; sicut ad violentiā req̄rit q; passuz non ꝓferat vim. ita ecōtra ad naturale sufficit q; passuz ꝓferat vim. i. q; passuz habeat naturalē aptitudinez ad motuz suscipiendum qui fit ab agente.

Utrꝓ grauia et leuia habeāt intra se ꝑncipiuz actiuuz sui motus Dōm q; duplex ex est ꝑncipiū actiuū. s. ꝑncipale ⁊ ē qd ꝑncipaliter agit et hoc ē ipm generās. vt dr octauo hui⁰ ⁊ sic nō hnt q̄uia et leuia intra se ꝑncipiū actiuū sui motus. Aliud est ꝑncipiū actiū scdariū qd dr ab alijs sub effem ⁊ sic grauia ⁊ leuia habēt intra se ꝑncipiū actiuū sui motus Insig⁰ cuius generāte corrupto adhuc graue mouet p formaz substātialē q̄ ē in ipo q̄ui in q̄ retinet q̄dā ꝓt⁰ gnantis

Motus vaporū sursum est naturalis ⁊ tū non mouetur a ꝑncipio intrinseco. pbat. q; ille mot⁰ est naturalis. q; natura facit motū. Dōm q; vapores accipiunt dupl'r. vno⁰ fm ꝑncipiū materiale siue fm materiā fm se accept ā. ⁊ sic motus vaporꝓ sursuz est naturalis. q; materiā vaporꝓ p̄t ad oēm drām moueri. Alio⁰ capiuntur vapores ex pte forme. ⁊ tunc est dicēdum q; in vapore est duplex forma. s. forma substantialis aque. ⁊ sic motus vaporꝓ sursuz est ꝓtra naturā Alio modo accipit vapor ex pte forme inducte ab extrinseco que est raritas ⁊ leuitas ⁊ sic motus vapnꝓ sursuz ē naturalis Ex pte aūt cause efficientis. s. celi motus corꝓuz est obedientialis inq̄tuz ista inferiora naturaliter obediunt influxui superiorꝓ corꝓz Sil'r p̄t dici de fluxu ⁊ refluxu maris. q; si efflux⁰ mar̄ ꝓsideret ex pte forme substātialis aque. tunc est ꝓtra naturā Si āt ꝓsideret ex pte forme inducte in aquam a luna et superioribꝰ corꝓoribus. tunc motus eius est naturalis

Utrꝓ mot⁰ ignis circularis in sua sperasit naturalis. Dōm q; dupl'r aliq̄d dr naturale. vno modo q; quemtsibi fm ꝓpriā naturam que ē forma substātialis. et sic motus ignis sursum est igni naturalis et non motus circularis. Alio modo dicitur aliquid naturale fm naturam cōmunē fm quā corꝓa ordinātur adinuicem. ⁊ sic motus ignis circularis potest dici naturali. q; cōuenit igni fm q; ordinat ad influentiam corꝓis celestis. Uñ patet q; ille motus circular̄ est minus naturalis q̄z motus vaporis sursuz vel mot⁰ efluxus maris. q; s. in illis aliqua forma iprimit fm quā fit motus. et ideo vocantur impssiones. sed in igne non imprimitur aliqua forma fm quaz ignis est mobilis circulariter. Et hoc est qd alij dicunt et bene q; motus ignis circularis nō est simpliciter fm naturam nec simpliciter ꝓtra naturam. q; si sic tunc esset violētus. sed ē ꝓter naturam. s. ꝓpriam

Motus aīalis est a ꝑncipio intrinseco ⁊ tū nō est naturalis. q; est aīalis quid istinctus est contra

naturalem et violentus Dicit q motus aialis accipitur dupliciter. Uno modo ex pte totius animalis. ⁊ sic motus eius deorsum est naturalis sub effectiue ex parte forme. ⁊ passiue ex pte materie. Alio capitur motus aialis fm q aialis. i. ex pte aie et tunc motus naturalis capitur dupl'r. uno put naturale soluz distinguit ꝯtra violentuz. ⁊ sic etiaz motus aialis est naturalis. qz non violentus. ⁊ sic multi dicunt q ista diffinitio sit intelligenda illo modo. s. q omne quod fit a principio intrinseco dicatur naturale. ⁊ dicit vlterius q aia sit natura ꝓ istaz diffinitionem ⁊ q motus aialis sit naturalis. Quod sic ꝓbant. qz p naturaz dicitur aliqd ens naturale. sz manifestuz est q aialia sunt entia naturalia. qz de eis determinatur in phica naturali. ergo etiã aia est natura. Sz contra arguit natura est determinata ad vnũ. nõ ãt sic ẽ de aia. Dicit q aia accipitur uno cõiter pro prinncipio motus extrinseco tm et sic aia est natura. sed sic nõ accipitur aia in illa autoritate quã ponit aresto. secdo de aia distinguens naturã ꝯtra aiaz fm se acceptaz. Alio mõ accipit natura specialiter put distinguit cõtra aiam vt sez est pncipiũ motus ad vnũ tm determinatuz. ⁊ tũc est dicit q aia accipit dupl'r. uno fm gradũ aie incõpletũ aia est. siue vegetatiua siue sensitiua siue intellectiua. ⁊ sic aia non est natura qz est aliqd altius natura. cuz aia moueat ad opposita. Alio accipit aia fm gradũ impfectuz scz mixtionalez. ⁊ tunc etiã aia est natura qz mouet solũ ad vnũ. Perfecta ẽm aialia naturali motu solũ mouent deorsuz. sicut dicit in secdo de gnatione. Et si dicat capiendo aiam fm priores gradus aie tunc adhuc motui aiali euenit diffinitio. Dicit q excluditur p illam pticulam mouẽdi. qz mouendi stabit tunc pro motu pure naturali. qz loquendũ est fm materiaz subiectam. aia aũt ꝓ gradum aie nõ est pncipium mouendi motu pure naturali sed motu aiati. qz tunc mouet ad opposita

Si natura est aliquid vel ergo est substantia vel accns. si substãtia vl materia vel forma. nõ materia. qz illa est ens in pura potentia. nec forma. qz forma est terminus motus. nec etiaz accns. qa ꝯ nõ est primũ pncipiuz mouendi Dicit q natura pncipaliter est substantia. qz est materia vel forma. sed secundario pt dici accns ⁊ improprie Et hoc sic ꝓbatur. qz eo dez mõ aliqd est natura quo mõ est pncipiũ mouendi. sz pncipale pncipiũ mouẽdi est forma et materia et accns est pncipium instrumẽtale ⁊ secũdariuz. maior est nota. minor probat tribus rõib. Prima est qz in agẽtib sub ordinatis secdaria agentia nõ agũt nisi virtute primi agentis. sz accns est secdariũ agẽs. ergo nõ agit nisi in virtute sui subiecti. q substantia est pncipale mouens. Secũda rõ Operari sequitur eẽ. sz forma substãtialis est primuz pncipiuz eẽndi. q etiã est pmũ pncipiũ opãdi Tercia rõ. cã vlis plus influit q alie cãe secũdarie. sz substãtia se hz sicut cã vlis in agendo. qz forma substãtial' est pncipiuz pmũ oim opationuz sed forma accntalis agit soluz ad vnũ sicut calor solum calefacit. ergo forma substantialis est primuz pncipiuz opandi.

Ergo forma substãtialis agit p essentiã Dicit q forma substãtialis est bene pncipiũ pmũ operandi sz nõ primũ. qz pncipiũ primũ opandi ẽ naturalis potentia siue aliqd accns. Et si dicatur illa accnia generant formã substantialẽ. ergo illa accnia sunt forme substantiales. qz vnũqdq generat a suo sili. Dicendũ q forme accntales capiunt dupl'r. uno fm pri/as naturas. ⁊ sic non inducunt formas substãtiales. qz nihil agit vltra suaz spem Alio modo fm q habẽt in se ꝓtutez forme substãtialis. cuius sunt instrumẽta. et tũc etiaz inducũt formã substãtialẽ. Cuius rõ est. qz instrumentũ nõ sequit formã. priaz in agẽdo. sz formã pncipalis agẽtis. sicut securis nõ facit securim sed scamnuz

Natura nõ est pncipiũ oppositorũ. sz qes ⁊ motus opponũtur. q natura nõ est pncipiũ mouendi ⁊ quiescendi Dicit q duplex est qes. s. qes in termino a quo. ⁊ talis quies opponit motui ⁊ illi qetis natura nõ est pncipiũ. Alia est quies in termino ad quẽ. ⁊ illius qetis natura est pncipiũ. ⁊ talis quies non opponitur motui. sz est psummatio motus. vt ꝓz qnto huius sicut natura in lapide est pncipiũ motus lapidis deorsuz ⁊ etiã quietis lapis deorsum

Idetur aũt natura substãtia eorũ que in natura sunt. quod primũ inest vnicuiq; non formarũ p seipsum. et lectuli natura lignũ. statue aũt es Lignũ autẽ dicit Antiphõ. qm si aliquis ꝓiceret lectum deorsum. et accipiat potentiam putrescens vt vticq; sit germen non vticq; fieri lectum sed lignuz tanq; dicat q fm accidens ens esse dispositionem fm legem et artẽ. suam autez entem illam que pmanet. hoc patiens continue est. Si autem et horuz vnũquodq; ad alterum aliquod idem hoc sustinuit. vt es quidem et aurum ad aquã. ossa aut et ligna ad terram. similiter autem et aliorum quodlibet illam naturam esse et substantiam ipsorum. Unde sane hi quidẽ terram. alij vero ignem. alij aerem dicunt quidem aũt aquam: alij quidem vero horum Sz alij omia hec naturã esse eorũ que sunt. Quot em accepit ipoz huius siue vnum siue multa hec et tanta dicit esse omnẽ substantiam. alia autem omnia passiones istoruz et habitus et dispositiones. Et horũ quidem qlibet esse petuũ. Non em inesse mutatõem ipsis ex seipsis. Alia aũt fieri et corrũpi infinities. Uno q dem modo natura dicit prima vnicuiq; subiecta materia habẽtium in seipsis motus principium et mutationis. Dividit Naz

Postq aresto. posuit diffinitõez nature: hic ꝓsequẽter ponit eius diuisionem. ⁊ vult q natura dr de tribus primo de materia. secdo de forma. tercio de priuatione. primo ergo ostendit q materia dr natura ⁊ hoc sic. sicut

se hũt artificialia ad materiã eor. ita etiã naturalia ad eor materiã ⁊ hoc fm antiquos. sz substãtia ⁊ natura rer artificialiũ est materia. ḡ sic est in rebus naturalib; Maior ptz. qz fm antiquos forme naturales sũt accidẽtia de quarta spẽ qualitatis Nonebãt aũt antiq̃ materiam esse substantiam rei. ⁊ res solũ differre penes figuras accidẽtales Exempli gratia Diogenes qui posuit aerem p principio oim rer dixit aerẽ sic figuratũ cẽ hoiez et aerem sic figuratũ fore asinũ ⁊cẽtis Et sic ptz manifeste q̃ forme naturales habent se sicut artificiales Minorem probat Aresto. p signũ antiphontis illꝰ phi. qz hoc est substantia ⁊ natura rei qd redit p naturalem generationẽ Sed materia in artificialib; redit p generationem naturalem. ḡ materia est substãtia ⁊ natura rei. Minorẽ pbat exemplariter. qz si aliquis pjciat lectulũ ad terram sic q̃ lectulus accipiat potentiam germinandi. tunc in germine non redibit lectulus sed lignũ. ḡ lignum est natura que est materia Et addit Aresto. differentias inter materiã que est natura ⁊ formam que est natura fm antiquos Prima est. qz materia est substãtia ⁊ forma est accidens. Secũda dnã est. qz materia est perpetua ⁊ forma est transiens ⁊ corruptibilis

Sed Aliis in isto argumento est falsum. qz forme in naturalibus ⁊ artificialibus non hũt se eodem modo Odm ad hoc duplr. Primo qz hec ratio nõ ꝓcedit ex veris simplr sed ex veris quo ad tenentes opinionẽ antiquor. ⁊ sic etiã rõ ista nõ est ꝓbatiua apud oẽs sed solum apud illos. Secũdo dicendũ q̃ bene potest ꝓcludi verũ ex falso. ista aũt rõ est vera quo ad ꝓclusionem suam. s. q̃ materia est natura q̃uis ex p̃missis falsis fm se concludatur

Alio aũt modo forma ⁊ spẽs que est fm rõem Sicut eñ ars dicitur qd est fm artẽ ⁊ artificiosum sic ⁊ natura qd fm naturam dr ⁊ quod naturale. Neq̃ ãt illud adhuc dicimꝰ habere fm artẽ nihil. si potentia tñ est vt lectulus. nondum eñ hz spẽm lectuli. neq̃ esse fm artem. neq̃ in his que natura subsistũt. potentia eñ caro aut os. neq̃ hũt adhuc suijpsius naturã. pusq̃ accipiat spẽm fm rõem. qua diffiniẽtes dicimus qd est caro aut os neq̃ natura est. Quare alio modo natura vtiq̃ erit habentiũ in seipsis motus principiũ forma ⁊ spẽs nõ sepabilis ens. sz aut fm rõem Quod aũt est ex his natura quidem non est. sed a natura vt homo. Et magis natura hec est q̃ materia Unumquodq̃ enim tunc dicitur cum endelechia sit ⁊ magis q̃ cum potentia

Hic pꝛobat secũdam ꝓtem. s. q̃ forma sit natura ⁊ hoc tribus rationibus Prima ratio stat in hoc. eodem modo aliq̃dẽ naturale quomodo ad aliquid dr artificiale. sed dicitur aliquod artificiale ex sua forma. ḡ etiã dr naturale ex sua forma. sed antecẽs aliq̃d accipiat formã artificialem non est artificiale. ergo antecẽs aliquid accipiat formã naturalem non est naturale. ergo forma rei naturalis dicit esse natura Et addit q̃ forma sit magis natura q̃ materia. quia ab illo aliquid plus denomiatur fm quod aliquid est in actu q̃ fm quod est in potentia. sed fm materiã aliquid est in potẽtia. ⁊ fm formã in actu. ergo res magis habet denoiari a forma q̃ a materia

Amplius fit ex homine homo. sed non lectulus ex lectulo Unde dicunt non figurã esse naturam sed lignum. quoniã fiet vtiq̃ si germinet non lectulus sed lignum Sic ergo hec est ars. ⁊ forma est natura. fit eñ ex hoie h̃ ō

Hic ponit secũdã rationẽ que stat in hoc. illud est natura quod redit per generationẽ naturalem. sz forma redit per generationẽ naturalem. ḡ forma est natura Maior patet. qz generatio est ad naturã. Minor ptz. qz fm rei veritatẽ p generationẽ naturalem redit forma naturalis. q̃uis antiqui dicebãt redire materiã. sicut lignum est ens naturale habẽs formã naturalem

Amplius autem natura dicta sicut generatio via est in naturã. Accẽ eñ quemadmodũ medicatio dicitur non in medicinã via. sed in sanitatẽ. Non quidem eñ est a medicina. nõ in medicinam esse medicationẽ. Non sic autẽ natura se habet ad naturam. sed quod nascitur ex quodã in quoddã venit fm q̃ nascitur Quod igitur innascitur non ex quo. sed in qd Forma ita q̃ natura est.

Hic ponit terciam rõem. et est ista. natiuitas est via in naturã. sz natiuitas est via ad formã. ergo forma ẽ natura. Maior pz ex dr ã inter naturã ⁊ medicationẽ. quia medicatio denoiatur a termino a quor nõ ad quẽ. qz medicatio non dr via ad medicinã. sz a medicina in sanitatẽ sz sanatio denoiatur sicut natiuitas. qz denoiatur a termino ad quẽ. dicit eñ sanatio via in sanitatẽ

Queritur Quare medicatio denoiatur a pncipio. ⁊ generatio a termino Odm q̃ nõ. qz medicatio dr actionẽ. sz actio denoiatur a pncipio cuiꝰ est agere sz sanatio ⁊ generatio dicũt motũ. sz motus denoiatur a termino ad quẽ. ergo sanatio ⁊ generatio denominant a termino ad quem.

Sed forma ⁊ natura duplr dr. Et eñ puatio spẽs q̃dammõ est Si aũt est puatio ⁊ priuatiũ aliq̃d circa simplicẽ generatõez aut nõ est. posterius est considerandũ.

Hic pbat terciã ꝓtem. s. q̃ puatio sit natura. ⁊ hoc sic Forma ẽ natura. sz puatio est q̃dammõ spẽs ⁊ forma. ḡ etiã puatio est natura. ⁊ h̃ est vez in generatõe accẽtali. Et vult Aresto. q̃ sicut forma dr duplr ⁊ analogice. s. de

forma pfecta ⁊ impfecta. sic etiam dr de natura rā de forma cōs de puatione. Qs aūt intelligat de puatione q̄ est in accidentibus prz. qr dr in textu q̄ si est puatio ⁊ prtarū aliqd circa simplicem generatōem. i. substantialem generationē cuius subiectū est materia prima aut nō. est posterius considerandum. scz in libro de generatione

Queritur Utrū natura bene diuidat in materiam formā ⁊ puationē Dōm q̄ sic. ⁊ est diuisio analogi in sua analogata. qr fm veritatē natura dr pus de forma. deinde de materia. ⁊ vltimo de priuatione. qr forma est pncipiū ⁊ terminus generationis. ⁊ fm illā dicitur aliquid actu naturale Secundū aūt materiā non dr aliquid naturale nisi fm potentiam. ideo nō dr materia natura nisi inq̄tum est subiectū habens aptitudinem ad motum De priuatione aūt dicit simplr p accns fm q̄ est pūcta materie Et si dicatur Aresto. ponit alium ordinē. qr preponit materiam forme Dōm q̄ Aresto. loquit fm opinionē antiquorū de materia. quę si eēt vera plus esset materia natura q̄s forma. ⁊ ḡ preponit materiam. immo fm opinionem antiquorum forma nō esset natura sed sola materia esset natura

Arguitur Materia est pura potentia. ḡ non est pncipiū mouendi Dōm q̄ duplex est pncipiū mouendi. s. actiuū motus siue efectiuū et hoc semp est in actu. qr vnūquodq̄s agit fm q̄ est in actu Aliud est pncipium mouendi passiuum sicut subiectū. ⁊ sic etiā ens in potentia est pncipiū mouēdi Vnū dictū est supra q̄ illa gerundia mouendi ⁊ quiescēdi debent exponi principaliter passiue.

Ar Forma est terminus generationis. sed natura ē pncipiū. ḡ forma nō est natura Dōm q̄ forma naturalis accipitur dupliciter Vno mō fm q̄ est in generante. ⁊ sic est principium generationis. qr generans fm suā formā est pncipiū geniti Alio modo accipit forma fm q̄ est in generato. ⁊ sic est terminus generatōis Est tū psiderandum q̄ terminus etiā potest dici pncipium. qr q̄uis forma non sit pncipiū effectiuū geniti. ē tū principium generationis passiue vel geniti formale. Sēdo dicendum q̄ forma substantialis est pncipiū motus psequentis talem formam substantialē. ⁊ ideo forma etiam est pncipium effectiuum scilicet motus qui sequitur rem genitam

Ar Priuatio non est ens p se. ḡ non est pncipium siue natura Dōm q̄ sicut puatio est ens. ita etiam est natura. priuatio cū est ens fm analogiam entis. ita etiam est analogice natura. qr est principium transmutationis. qm̄ sine ipa non fieret transmutatio sicut dictum fuit primo huius.

Queritur Utr forma sit magis natura q̄s materia Dōm q̄ sic Et arguitur q̄ non. qr materia est plus substantia q̄s forma. ḡ videtur q̄ materia sit plus natura. Ānō pbat. qr hoc est plus substantia qd plus substat sed materia plus substat. ḡ ⁊c. Dōm q̄ substantia capit dupliter Vno modo put dicit a substando ⁊ sic materia est plus substantia q̄s forma. ⁊ sic loquitur Aresto. in primo phisicorū Alio° substantia dr ab essendo vel a substantiando formaliter ⁊ sic forma est magis pncipiū siue natura. qr forma dat eē. materia recipit esse. substantia aūt principaliter est denominanda ab essendo ⁊ non a substando.

Ar Diffinitiones date p formā sūt dyalectice ⁊ nō phice. ḡ forma non est magis natura. Probat qr dr Aresto. in phemio de aia. q̄ diffinitiones dyalectice sūt casse ⁊ vane. qr non sūt phisice psiderationis Dōm q̄ duplr dicuntur diffinitiones dialectice. Vno° qr dant p intentiōes logicas sicut diffinitio dat p genus ⁊ dr̄ñam. ⁊ sic verū est q̄ tales diffinitiones nō sūt naturales sed sunt logice Alie sūt diffinitiones date p formas reales absq̄ materia. ⁊ tales diffinitiones q̄uis sūt vane quo ad demonstratōem sicut loquit Arist. in phemio de aia. sūt tū in se bone diffinitiones Nec Aresto. in phemio de aia loquit de diffinitionibus substantiarū sed accidentū Vult cū q̄ diffinitiones passionum dare absq̄ materia sunt casse ⁊ vane.

Ar Aliquid est ens naturale. qr est transmutabile vel mobile sed trāsmutabile esse est port° a materia. ḡ materia ē magis natura. Dōm est q̄ qū dr aliqd ens esse transmutabile duo dicūtur. s. esse ⁊ transmutabilitas. q̄ tū ḡ ad hoc qd dr esse sic plus esse trāsmutabile est a forma. qr forme pueniit plus dare esse q̄s materie. tū q̄tum ad transmutabilitatē sic esse trāsmutabile est plus a materia Vel potest dici q̄ q̄uis trāsmutabilitas magis dependeat ex materia subiectiue tū magis depender ex forma terminatiue. qr forma terminat transmutationem naturalem.

Tractatus primus de dr̄ñia phisica a mathematica

Voniam aūt determinatū est quot modis natura dicitur. post hoc speculandū est. quo differt mathematicus a phisico Etēm plana ⁊ firma habent phisica corpora ⁊ longitudines ⁊ puncta. de quibus intendit mathematicus Amplius aūt astrologia aut altera ē aut pars phisice Si cū phisici est qd est sol aut luna scire. accidentiū aūt que sunt p se nullum inconueniens est Et aliter qm̄ videntur de natura dicētes ⁊ de figura solis ⁊ lune. ⁊ vtrū sperica sit terra ⁊ mundus aut non.

Monet questiones

Postq̄ Aresto. diffiniuit ⁊ diuisit naturā. hic pnter in his duobus vltimis capitulis intēdit dicere de quo determinat phia naturalis ⁊ hoc facit in capitulo seqnti. dicens q̄ phia naturalis habet tractare de materia et forma Et ante q̄s hoc faciat ponit dr̄ñam mathematici a phisico. qr ex illa dr̄ña inducit qd intendit Proponit ḡ intentū suū p modū questionis q̄rentis an mathematicus differat a phisico Et ponit duas rōnes pncipales q̄ nō differūt. quar pma est Quecūq̄s scie psiderāt eadem subiecta ille sunt eedē vel vna est pars alterius. qr scie distinguunt penes obiecta. sed mathematica psiderat eadem subiecta cū phisica. s. superficies corpora ⁊ magnitudines que etiā pueniūt corporibus phisicis. ḡ ⁊c. Secda rō tangit ibi (Amplius aūt astrologia) Et stat in hoc Astrologia est ps matematice. ⁊ etiā est ps phisice. ḡ ad minus q̄tum ad aliquid coincidūt. ḡ non sūt simplr scie distincte Qs aūt astrologia est pars phisice. pbat. qr ad quācūq̄s sciam pttinet considerare substantiam ⁊ naturā rerū. ad illā etiam pttinet psidera

pma

2a

re passiones illarum rerũ. sed ad phisicũ pinet psidera re substantiam solis ⁊ lune. qꝛ sꝯ corpa naturalia. ergo eriam spectat psiderare de accidẽtibus solis ⁊ lune ad ipsum sed de illis accidentibus determinat mathematica. s. astrologia ꝗ mathematica ⁊ phisica nõ differunt Additur etiã q̃ phisici inuentũtur determinare de figura solis ⁊ lune in phisica. ꝗ mathematica ⁊ phisica non differunt

De his quidem igitur negociat ⁊ mathematicus: sed non inquantũ phisici corpis termin⁹ est vnũquodq̃z Neq̃z accidentia speculatur in quantum talibus existentibus accidunt. vnde ⁊ abstrahit. Abstracta eñ in intellectu a motu sꝯ. ⁊ nihil differt neq̃z fit mendaciũ abstrahẽtũ

Hic Arestoꝯ. soluit istam questionẽ moram. ⁊ vult q̃ ꝯuis mathematicus ⁊ phisicus determinẽt de eodẽ non tñ eodẽ modo. qꝛ de istis p̃dictis sꝛ de supficieb⁹ de corpe ⁊ magnitudine determinat phisicus inq̃ꝯtum sunt termini q̃ꝯtatiui in rebus naturalibus ⁊ inq̃ꝯtum sunt in materia sensibili. sed mathematicus considerat has passiones fm q̃ eis insunt alie passiones ⁊ sic determinat mathematicus de eis p modum subiectoꝝ. sicꝯ psiderat magnitudines fm q̃ in eis p̃t figurari. ⁊ ideo psiderat eas vt abstractas a motu ⁊ materia sensibili. Et istam abstractionẽ possumus facere absq̃ inconuenienti. qꝛ abstrahentiũ non est mendatium Circa qd̃ sciendũ q̃ duplex est materia. quedã est materia sensibilis. i. materia fm q̃ habet oꝛdinem ad qualitates sensibiles Alia est materia imaginabilis. i. materia fm q̃ habet oꝛdinem ad quantitatem q̃ꝯuis legitꝯ eadẽ sit materia fm rem que hꝫ in se quantitates ⁊ qualitates sensibiles. qꝛ a pte rei in materia sꝯ simul q̃ꝯtitates ⁊ qualitates. est tñ alia fm rõem. qꝛ materia accepta in oꝛdine ad quantitatez naturaliꝯ est pꝛioꝛ se ipa fm q̃ habet oꝛdinem ad qualitatem. ⁊ sic materia ymaginabilis p̃cedit naturaliter materiam sensibilem Et hoc sic arguitur p cõem regulam. qũcunq̃z aliqua duo sic se habent q̃ vnũ naturaliter est ꝑius altero. etiaz si semp in esse do ꝓiungant. tũc ꝑius potest intelligi absq̃ posterioꝛi in prima opatione intellectus. qꝛ ergo materia ymaginabilis est ꝑioꝛ materia sensibili. ideo possunt mathematicalia intelligi absq̃ hoc q̃ intelligantur cũ materia sensibili Simile est de homine ⁊ risibili. qꝛ homo ⁊ risibile semp coniunguntur fm rem. tñ qꝛ homo est ꝑioꝛ risibili fm naturam potest homo intelligi sine risibili.

Latent autem hoc facientes ⁊ ydeas dicentes Phisica eñ abstrahunt. cũ minus sunt abstracta mathematicis

Hic ꝓñr ex p̃dictis excludit errorẽ platonis qui posuit ydeas separatas a materia in rebus phisicalib⁹. ⁊ non mathematicalibus Posuit eñ hoiem separatũ a gtiularibus hominibus. ⁊ non in mathematicalibus. qꝛ in figuris ⁊ ydeis nõ posuit aliquã ydeam. vt pꝛz scdo de anima Dicit ergo Aresto. q̃ ex quo mathematicalia sunt plus separata phisicalibus. ꝗ plato plus posuisset ydeas separatas in mathematicalibus q̃ꝯ in phisicalibus Et iterum phisicalia nõ sꝯ separata nec fm rẽ nec fm rõnem. ⁊ tñ Plato dixit in phisicis esse ydeas separatas que sꝯ spẽs phisicales. ⁊ sic non essent in materia

Fiet aũt vtiq̃z hoc manifestũ. si aliquis vtrorumq̃z temptauerit dicere terminos ⁊ ꝑioꝛuz ⁊ accidentium. impar q̃dem eñ ⁊ par ⁊ rectum ⁊ curuũ Adhuc aũt ⁊ linea ⁊ figura sine motu Caro aũt ⁊ os ⁊ homo nõ adhuc. sed hec sicut naris syma. sed non sicut curuum dicitur

Hic manifestat p̃dictam solutionẽ. s. q̃ mathematicalia sꝯ separata a materia ⁊ phisicalia non. ⁊ hoc duplꝯ Primo pbat ex diffinitione phisicalium ⁊ mathematicaliũ. qꝛ mathematicalia diffiniũt absq̃ materia sensibili. qualia sunt par ⁊ impar. curuum ⁊ rectũ Et phisicalia. qualia sꝯ caro os ⁊ homo non diffiniuntur absq̃ certa materia sensibili Vñ patet q̃ iste scie differunt sicut symum ⁊ curuum. qꝛ curuũ non determinat sibi certam materiam sensibilem. sed symũ diffinitur p nasum que est certa materia sensibilis

Demõstrant aũt ⁊ que magis phisica q̃ꝯ mathematica. vt pspectiua ⁊ armonica ⁊ astrologia Cõtrario eñ quodãmodo se hñt cũ geometria Geometria quidem eñ de phisica intendit linea. sed non inquantũ est phisica Sꝫ pspectiua quidem mathematicam lineam. sed non inquantum mathematica. sed inq̃ꝯtũ est phisica.

Hic ostendit idẽ. ⁊ hoc p scias medias inter mathematicaz ⁊ phisicã q̃ sꝯ pspectiua armonica. hoc est musica ⁊ astrologia. qꝛ iste scie hñt se ꝓtrario mõ ad scias pure mathematicas. qꝛ scie pure mathematice cõsideãt aliquid incõtracte. sed iste scie medie psideãt aliquid contracte. qꝛ ꝓtrahũt subiectũ mathematicũ ad aliqd̃ phisicũ. ⁊ ideo sꝯ magꝯ phisice q̃ꝯ mathematice qꝛ accipiũt aliqd̃ incõtractũ ⁊ applicãt hoc ad ꝓtractũ Et p̃t rõ sic formari. scie medie distinguũtur a mathemathicis que hñt aliq̃d mathematice quantũ ad subiectũ incõtractũ. ꝗ phisica plus distinguit a mathematica qꝛ nõ hꝫ ꝑtem cũ mathematica q̃ꝯtum ad subiectũ Et quo sequit ꝓpositum. s. q̃ mathematice scie differunt a phisicis per abstractionem

Queritꝯ Vtꝫ ꝓuenienter Aresto. hic assignat dñam inter sciam mathematicalem ⁊ phisicalem Dõm q̃ sic qꝛ ista dñia datur per modos diffiniendi. sed ex modis diffiniendi p̃t sumi dñs in scientijs. ⁊ hoc pꝛz ex duob⁹ Primo qꝛ diffinitio est mediũ demonstrãdi. vt pꝛz secũdo posterioꝝ. ꝗ ex diuersis modis diffiniendi sumit diuersus modus demonstrãdi. sed diuersi modi demõstrandi generant diuersas scias. cũ demonstratio generat sciam. sicut pꝛz primo posterioꝝ. Item scdo. diuersitas sciaꝝ sumitur penes pꝛincipia. vt dicitur ꝑmo posterioꝝ. sed ex diuersis modis diffiniendi sumuntur diuersa p̃ncipia. qꝛ p̃ncipia demonstrationis ꝓstituũtur

Manifestat solucõez dictaꝝ p duas dꝫ exercitaꝝ materia a phisico pria

Sida

ex diffinitione ⁊ subiecto. vel ex diffinitione ⁊ passione.

Tres sunt modi diffiniendi

Quiq.

Querit Quotuplex sit modus diffiniendi

Dom q triplex. vnus est p materiā sensibilem. i. per materiam accepta fm ordinem ad qualitates sensibiles. ⁊ sic diffiniuntur phisicalia. qz talia includūt materiam habentem ordinem ad qualitates sensibiles Cuius ratio est qz naturalia diffiniuntur sub habitudine ad motuz. sz aliquid ideo mouetur. qz habet in se materiam sensibilē Sunt enim qualitates principia quibus aliquid actualiter corrumpitur alteratur vel augmentatur Exempli gratia homo est res phisicalis ⁊ diffinitur p corpus humanum quod est corpus non solum habens in se figuram siue ꝯtitatem. sed etiaz necesse est tale corpus habere complexionem. que complexio est ex vnione primarum qualitatum. Alius modus diffiniendi est cū materia ymaginabili id est cū materia accepta per ordinez ad quantitatem. que quantitas proprie cognoscitur p ymaginationem. ⁊ per talem materiam diffinit mathematicus. Cuius ratio est. qz forme mathematicales non sunt omnino separate a materia. ergo oportet q̃ diffiniantur per materiam. qz vnumquodq̃ habet diffiniri sicut habet esse. sed quia non includūt illam materiam fm q̃ habet in se qualitates sensibiles. sed fm q̃ habet ordinem ad quantitatem. ergo sic diffiniri habent. Exempli gratia. figura triangularis est aliquod mathematicale. ⁊ habet aliquam materiam. sed non respicit materiā fm q̃ in ea sunt qualitates sensibiles. ⁊ ideo si posset inueniri quantitas absq̃ qualitatibus illa posset cē subiectum formaz mathematicalium

Sedd

Arguitur Materia sensibilis non separatur a materia ymaginabili. ergo si mathematicalia diffiniuntur per materiam ymaginabilez etiam diffiniuntur per materiam sensibilem Dicendum q̃ ꝯuis sunt idem fm rem siue subiecto. qz in omni materia reperiuntur quātitates ⁊ qualitates. differūt tamen fm naturalem ordinem intelligendi. ⁊ sic differunt fm rationem. qz naturaliter prius intelligitur materia fm q̃ ymaginabilis est ꝯ fm q̃ sensibilis Cuius ratio est. qz naturaliter materia prius habet ordinem ad quantitatem ꝯ ad qualitatem. ⁊ ita potest intelligi materia vt ymaginabilis ⁊ fm ordinem ad quātitatē q̃ non intelligatur materia sensibilis. id est fm ordinez ad qualitatem Unde illa materia fm q̃ ymaginabilis est prior seipsa fm q̃ sensibilis. sicut homo est prior seipso fm q̃ est aial. ꝯ fm q̃ est homo. Tertius modus diffiniendi est omnino sine materia. ⁊ iste modus est p prius metaphisico. qz metaphisicus determinat de rebus separis a materia scz de substantijs separis. ⁊ de transcendentibus. qz transcendentia etsi reperiantur in materia. non tamen determinat de eis inq̃tum sunt in materia. sed qz reperiuntur extra materiam. sic manifestum est q̃ materia non est de rōne illarz rerum Ex isto ergo potest intelligi hoc quod cōiter dr q̃ phisica diffinit p materiam tam fm rem ꝯ fm rōnem. qz diffinit p materiam sensibilem Sed mathematica diffinit p materiā fm rem ⁊ non fm rōem. qz illa materia que ponit in diffinitionib mathematicaliū est fm rem phisicalis cū oīs materia est phisicalis fm rem. i. fm q̃ existit a parte rei. sed nō fm rōem. qz illa materia non ponit in diffinitionib mathematicaliū fm q̃ phisicalis. sz fm q̃ mathematicalis. ⁊ metaphisica abstrahit a materia tam fm rem ꝯ fm rationem

Terq

Ar Scie secant quēadmodū ⁊ res de q̃b sunt. 3° de aia. sz phisicus ⁊ mathematicus considerāt de eisdē reb. q̃ nō distinguūtur Dom q̃ res accipiūt dupliter. vno materialiter. et sic nō est incōueniēs plres scias considerare easdē res. Alio considerant res fm formales rōnes considerādi. s. fm q̃ referunt ad principia ⁊ ad passiōes sicut in primo huius dcm est. ⁊ tūc est incōueniēs diuersas scias considerare easdē res Per hoc q̃ dom est ad argumentum. q̃ ꝯuis phisicus ⁊ metaphisicus considerent easdē res referunt tū eas ad diuersas rōnes considerādi. qz phisicus determiat de superficieb lineis ⁊ figuris fm q̃ sunt termi corporū naturaliū. ⁊ p cons put hūt contractionē ad materiam sensibilē. Sz mathematicus considerat de illis ꝯtitatib fm q̃ eis pūt inesse alie passiones Ut mathematicus determiat de linea fm q̃ figurabilis est. sicut pz p totū librum Euclidis Et ex isto sumi pt q̃ vnā conclusionē demonstrāt dūter phisicus ⁊ mathematicus. Exempli grā istam conclusionē terra est sperice figure demōstrat phisicus ex motu. qz cum pres terre eqliter rendūt ad centrū p motum. ideo necē est terrā esse sperice fm phisicos. sz mathematicus siue astrologus sic demōstrat. necē est hoc cē circularis figure qd facit eclipsim circularē. sz terra est hmōi ergo est sperice figure. qz eclipsat lunā sperice p interpositionē eius inter solem ⁊ lunam.

Ar Intellcūs intelligēs rem aliter ꝯ est. est falsus. sz intellcūs intelligēs mathematicalia cē sine materia intelligit rē aliter esse ꝯ est. q̃ est falsus Dicendū q̃ itelligere rē aliter ꝯ est pt dupliter intelligi. vno in prima operatione intellcūs. ⁊ tūc sine oī incōueniēti res pt intelligi aliter ꝯ est. qz in prima operatione pt vnum intelligi alio nō cointellecto. ꝯuis tū illa a pte rei sint cōiuncta. ⁊ hoc est verz si vnū nō sit de diffinitōe alterius. sicut pz de homine et risibili. qz homo nō est a pte rei absq̃ risibili ⁊ tū pt intelligi homo non intelligēdo risibile. Alio mō pt intelligi in secūda operatione intellcūs. scz remouēdo vnū ab alio p negationē. ⁊ hoc nō ꝯtingit absq̃ falsitate. sicut si intelligatur q̃ homo non sit risibilis Et sic est in sensitiua operatione. da sensus visus pt videre colorem corpis odoriferi. s. pomi absq̃ eius odore. ⁊ tū non subsistit color pomi absq̃ odore. Sic ad propositū pūt mathematicalia intelligi cū materia hymaginabili in prima operatione intellectus. nō cointelligēdo materiā sensibilē. ꝯuis hoc in secda operatione intellectus fieri nō possit. cum semp sint coniuncte. Potest secdo dici. q̃ esse accipit q̃nq̃ p essentia. ⁊ sic nō potest intelligi res aliter ꝯ est. qz sic esse dicit diffinitōez sine qua res intelligi nō potest. Alio mō esse dicit subsistēriā actualem. et sic res pt aliter intelligi ꝯ subsistat.

Ar Mathematicus psupponit materiā. ⁊ p materiam diffinit. ergo nō abstrahit a materia. Probatur. qz ipossibile est diffinitionē abstrahi a diffinito. in quacūq̃ operatione intellectus Dom q̃ diffinitiones mathematicales abstrahūt a materia sensibili. id est nō dantur per materiā fm q̃ habēt ordinē ad qualitates sensibiles. sed dantur per materiā hymaginabilē id est p materiam acceptā in ordine ad quantitatē. que naturalis preuenit materiā sensibilem. sicut dcm est pus. Per hoc soluitur argumentū quādo arguitur. abstrahere conuenit metaphisico. ergo nō conuenit mathematico Dicendū q̃ metaphisico conuenit abstractio ab omni materia. quia p nullam materiā diffinit. sicut dcm est in corpore questionis

Tres sunt scie medie mi matēta ꝛphisica que fm magis st phisice q̃ mathematice

Ar Omnis scia abstrahit a materia. ergo abstrahere a materia non est proprium mathematice. Antecedens patet. qz singularū non est scia ergo oportet oēm sciam abstrahere a materia singularium Dōm q̃ est duplex abstractio. quedam est vniuersalis a particulari. ꝛ illa pueniet cuilibet scie Alia est abstractio forme a materia. ꝛ talem abstractionem habet metaphisicus. qz nullam materiam ꝓsiderat ꝛ fm q̃d pueniet mathematico qz nō ꝓsiderat mariā sensibilē

Ar Materia sensibilis est subiectum mathematicalīū que sunt accidentia talis materie. sed accidens habet diffiniri per suū subiectum. g̃ mathematicalia debent diffiniri per talem materiā Dicendum q̃ materia sensibilis est subiectū formarū mathematicaliū p accidens. qz q̃uis oia mathematicalia sunt in materia sensibili. nō tū illa materia est subiectuz formarum mathematicaliuz fm q̃ sensibilis. sed fm q̃ eadem materia est ymaginabilis. i. habens ordinē ad q̃titatem. sicut patet de numero. qz numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. vnitas aūt dicit continuum indiuisum. sed ꝓtinuitas spectat ad predicamentum quantitatis.

Ar Mathematicus etiam diffinit per motū. g̃ male dicitur q̃ abstrahit a motu. Aūs ꝓbatur. qz circulus est aliquid mathematicū. ꝛ diffinit per motū. vt patet ex diffinitiōe circuli. qz circulus est linea plana. cuius mediū est centrū a quo linee ducte ad circūferentiaz sunt equales Dōm q̃ est duplex motus quidā est phisicus ꝛ ab illo abstrahūt mathematicalia qz talis motus ꝓcernit materiam sensibilem Alius ē motus ymaginarius. ꝛ talē motū etiam habent mathematicalia Sic em̄ dicimus q̃ ex fluxu pūcti in longum causat linea: quod phisice est oino falsum. qz punctū nō potest moueri sicut ptz sexto huius. capitur igit ibi motus p motu ymaginario Sil̄r est hic dicendum q̃ motus in ista diffinitione capitur pro motu ymaginario ꝛ non phisico

Queritur Utrz scie medie sint magis phisice q̃ mathematice Pro qua q̃stiōe est ꝓsiderandū primo quot sint scie medie. secdo quare dicant medie Dōm g̃ē q̃ st̄z tres. s. musica pspectiua ꝛ astronomia. ꝛ dicūtur medie. qz mediū est qd̄ aliq̃d pticipat de vtroqz extremoz. sed iste scie pticipāt aliquid de mathematica. ꝛ aliq̃d de phisica. g̃ dicūtur medie inter phisicā ꝛ mathematicā Minoz ostendit. qz accipiunt aliqd̄ mathematicū. ꝛ illud applicāt ad aliqd̄ phisicū Exempli grā. musica determinat de nūero qui est aliquid mathematicū applicato ad sonū qui est obiectū naturalis potētie. ꝛ sic est aliq̃d phisicū Perspectiua determinat de linea q̃ est aliqd̄ mathematicuz. ꝛ applicat ad visum q̃ est potentia naturalis Sil̄r astronomia accipit magnitudinē q̃ est aliqd̄ mathematicū. ꝛ applicat ad motū astroꝝ siue ad astra. ꝛ sic ꝓponūt iste scie q̃tū ad subiecta ex aliquo mathematico ꝛ aliq̃ phisico. ꝛ iō dicunt medie Per hoc g̃ ad q̃stionē dōm est q̃ iste scie medie st̄z simpl̄r magis phisice q̃ mathematice. Circa qd̄ sciendū est q̃ in scia st̄z duo ꝓsiderāda. s. ipa res ꝓsiderata. q̃ hz se material̄r ad habitū sciētificū ꝛ pncipia siue media demōstrādi q̃ hūt se formal̄r penes q̃ sumit formalis rō ꝓsiderandi Quātū igit ad rem ꝓsideratazz sic sunt simpl̄r phisice. qz in istis scientijs accipit aliqd̄ mathematicū ꝛ applicat rei phisice sicut dcm̄ est. ꝛ isto modo pcedit rō doctoris in ꝓmēto. ꝛ Arest̄z. q̃d dicit q̃ sunt simpl̄r magis phisice. ꝛ doctor sanctus probat. qz motus dz habere spēm ex termino. cū g̃ termin̄ ē simpliciter phisicus. g̃ scie medie st̄z simpl̄r phisice. Alio ꝓsiderant in ipa scia pncipia. ꝛ tūc dōm est q̃ in sciētijs medijs pnt ꝓsiderari duplicia pncipia. s. illa que ꝓprie ꝛ adequate se hūt ad illā sciam. ꝛ illa in scientijs medijs debēt ꝓportionari rei ꝓsiderate. sed res ꝓsiderata ē magis phisica. g̃ iste scie q̃tū ad talia pncipia ꝓpria magis erūt phisicales Item si ista pncipia eēnt simpl̄r mathematicalia. tūc eēnt eadē pncipia scie subalternantis ꝛ subalternate. ꝛ p ꝓns eēnt vna scia simpl̄r qd̄ est falsum. Alia st̄z pncipia in scientijs medijs. in que final̄r scientia media resoluit. ꝛ illa sunt plus mathemathicalia q̃ phisicalia. qz iste scie sunt subalternate mathematicalibus Nam astrologia ꝛ pspectiua subalternantur geometrice. que est scia mathematicalis. qz g̃ scia hz specificam distinctionez ꝛ entitatem ex ꝓprijs pncipijs. g̃ scie medie etiam q̃tum ad pncipia ꝓpria dicēde sunt simpliciter plus phisice q̃ mathematice.

Ar Scie medie enumerātur inter mathematicas sicut ptz in quadruuialib̄ scientijs. g̃ st̄z mathematice Dōm q̃ scie medie pnt dupl̄r capi. Uno quo ad pncipia ꝓpria que st̄z eis adeq̃ta. ꝛ tunc sunt plus phisice. ꝛ a talibus pncipijs scia specificatur Alio accipiūtur scie medie fm illa pncipia in que finaliter resoluunt. ꝛ tūc st̄z simpl̄r mathematice. qz scie medie subalternātur mathematicis sed pncipia scie subalternate resoluunt in pncipia scie subalternātis. ꝛ q̃tum ad hoc enumerant inter scias mathematicas. tū ptz q̃ sunt simpl̄r phisice ꝛ fm quid mathematice Et sic solutur illud argumentū quo sic arguitur. scia subalternata spectat ad genus subalternāt̄z. Dōm q̃ hoc ē verū quo ad cōia pncipia. sed non quo ad ꝓpria pncipia a quibus sumit specialem rōem considerandi

Queritur Quare est aliq̃ scia media inter mathematicā ꝛ phicam ꝛ nō inter mathematicā ꝛ metaphisicam. cū tū etiam habeant ordinem ad inuicē. sicut mathematica ꝛ phisica Dōm q̃ hoc ē ideo. qz scia metaphisicalis ꝛ mathematicalis habent se ad materiā p ꝓtradictiōem. qz metaphisicalia st̄z oino abſq̃ materia fm q̃ hmōi. ꝛ mathēaticalia st̄z cū materia. sz inter ꝓdictoria nullū est mediū. g̃ nō pt̄z aliqua scia inter eas mediare. sed mathematicalia ꝛ phicalia st̄z ꝓiūcta materie. q̃uis diuersimode. ꝛ sic mathematicalia que st̄z ꝓiūcta materie ymaginabili possunt ꝓtrahi ad hoc q̃ ꝓiungātur materie sensibili.

Quoniam aūt natura dupliciter dicitur species ꝛ materia. sicut de simo quid sit intendim̄ sic considerandum est Quare neqz sine materia huiusmodi neqz fm materiam Ont de quib̄ nālis phia hz ꝓsidere

Postq̃ Arest̄z. primo diffiniuit naturā in vna capitulo. in secdo diuisit naturā. in tercio posuit drīam phisici a metaphisico Nūc in isto capitulo pncipaliter iurēdit dicere de quibus ꝓsiderat scia naturalis. ꝛ vult q̃ phia naturalis tractabit de materia ꝛ forma. Et ꝓbat hoc duabus rōnib̄ Prima est q̃ phus naturalis hz determinare de natura. qz aliquid dicit naturale. ex eo q̃ hz naturā. sed natura dz de materia ꝛ forma. g̃ ꝛc. Se

eunda rõ est. qz ꝓsideratio naturalis phie est sicut cõsideratio simi. vt patuit in capitulo ꝑcedenti. sed ꝓsideratio mathematici est sicut ꝓsideratio curui. sed simũ significat formã in determinata materia. g̃ phisicus hz simul considerare materiam z formam.

Et em̃ iam z de hoc dubitabit aliquis dupliciter. qz duc in natura sunt de qua est phisica. aut de eo quod ex vtrisqz Sed si de eo qd ex vtrisqz z circa vtraqz. vtrum igitur eiusdez aut alius vtraqz cognoscere.

Mouet duas dubitacoes

Hic ꝓnũr Arest. mouet duas dubitationes circa p̃dicta Ex quo em̃ dictũ est q phia naturalis debet determinare de materia z forma. inquirit an etiã determinandũ sit de toto ꝓposito naturali qd est ex vtrisqz. z qz illa questio est satis nota ex p̃dictis (notum em̃ est q de rebus naturalibus est determinundum que st̃ tota cõposita) intendit istam scz qz in phia naturali st̃ multe ꝑticulares scie. vtrũ g̃ ad eandem spectat determinare de materia z forma sil'vel ad vnã spectat determinare de materia z ad aliam de forma Sic em̃ est de mathematicalibus. quia mathematica scia est de numeris z magnitudinibus. z rũ nõ determinatur in eadẽ scia de numeris z magnitudinibus. sed in alia z alia. qz in geometria determinat de magnitudinib. z in arismetrica de numeris.

In antiqs ꝗdẽ em̃ aspicienti videbit vtiqz eẽ materiei Ex qua em̃ pte quãdã Empedocles z de mocritus spem̃. z qd ꝗd erat esse tetigerunt.

Solut z ad dubitacoes

Hic Arest. soluit scdam questionẽ. z ꝓmo fm opinionẽ antiquorum. z ꝛõ q fm antiquos phia naturalis erit solũ de materia. qz antiqui nihil vel paꝝ de forma tractauerũt. Democritus aũt z Empedocles vident formã aliqualiter tetigisse cũ diceb ãt aliqua fieri ex alio per congregationem. que tamen nõ est ꝓprie forma substantialis. z ideo imperfecte formam ꝓgnouerunt

Si aũt ars imitat naturã. eiusdẽ aũt scie est cognoscere ſpem̃ z materiã vsqz ad hoc vt medici sanitatez z colerã z flegma. inq̃bꝫ est sanitas sil'r z edificatoris est spem̃ domꝰ z materiã qm̃ lateres z ligna sunt Sil'r z in aliis. z phisici vtiqz erit cognoscere vtrasqz naturas.

Solut z ad dubitacoes

Hic Arꝯ. ostendit tribus rõibꝫ q ad eandez sciam spectat determinare de materia z forma Prima stat in hoc. ars imitatur naturã. sed eiusdem artis est ꝓsiderare formam z materiam. sicut patet in medicina. que ꝓsiderando sanitatem etiã considerat coleram z flegma z humores in corpe naturali in quibꝫ prime subsistit sanitas Et sil'r patet hoc de edificatore qui ꝓsiderat cum forma domus etiã lapides z ligna. g̃ sil'r eadẽ scia naturalis debet considerare materiam z formam

Adhuc qd cuiꝰ cã fit z finem eiusdẽ z q̃cũqz st̃ ꝓpter hoc. Natura aũt finis est z cuiꝰ cã fit

Quoꝝ em̃ ꝓtinui motꝰ existẽtis est finis aliqs motꝰ ꝗ vltimũ est z cuiꝰ cã fit Vñ z poeta derisorie apposuit dicere Hũc finẽ cuiꝰ ꝗdez cã effectus est Vult ei nõ oẽ cẽ vltimũ finẽ ſz optimũ

Hic ponit scdam rõem z stat in hoc Dis scia ꝓsiderans finẽ hz etiã ꝓsiderare ea q̃ st̃ ad finẽ id est media quibꝫ attingit finis. sed forma ẽ finis materie. g̃ scia ꝓsiderãs formã hz etiã ꝓsiderare materiã Maior ptz. qz ex fine sumit ratio mediorꝝ ad finem. Minorẽ probat. Aresto. dupl'r. ꝓmo ex conditionib finis Scdo p similitudinẽ in artibus. qz duo sunt de rõne finis Primum est q est cuius causa Scdm est q est quid vltimum. ſz forma est hmõi qz est cuius causa z est quid vltimum. g̃ forma est finis materie

Qm̃ aũt faciũt artes materiã alie ꝗdẽ simpl'r alie ꝓpopose. et vtimur tanq̃ ꝓpter nos oibꝫ q̃ sunt Sumꝰ em̃ ꝗdammõ z nos finis Dupl'r em̃ est id cuiꝰ cã fit Dem̃ est aũt de bis in bis q̃ de ꝓma phia sunt Due igit̃ sunt principiantes materiã z ꝓgnoscentes artes. q̃ vtit̃ z factiua. q̃ architectonica Vñ z vsual' architectonica ꝗdãmõ est Dñt aũt fm q hmõi spẽi ꝗdez ꝓgnoscitiua est architectonica. alia aũt vt factiua materie Gubernator em̃ q̃lis sit spẽs aliq̃ temonis cognoscit z instituit Aliꝰ aũt ex q̃ ligno z q̃libꝫ illis erit. In bis ꝗdem igit̃ q̃ sunt fm artẽ: nos facimus materiã, ꝓpter opus. s. in phisicis inest

Hic ꝓbat idem p similitudinem in artib. z p̃ sic sumi rõ. sicut sehz vsus ad formaz in artib. ita forma ad materiã. sed vsus forme est finis forme. g̃ forma est finis materie Ꝓro ista rõe sciendum: q triplex inuenitur ordo artiũ. q̃dam em̃ st̃ artes que disponũt materiam. z tales artes st̃ minus ꝓncipales Alie st̃ artes introductiue forme rei artificialis. z ordinant̃ ꝓme artes ad scdas sicut ad finem. Tercia est ars vsualis q̃ vtit̃ re fcã. z illa est finis scde artis exempli grã. ẽ aliqua ars que disponit ligna vt nauis fiat ex lignis. z est alia ars que facit nauẽ ex lignis sic dispositis. z est tercia ars nauigandi q̃ vtitur naui facta. z ita tercia ars vocatur architectonica quasi ꝓncipalis ars. z ꝛõ ab archi qd ẽ ꝓnceps. z regni scia. quasi ꝓncipalis scientia Ex his probant̃ maior z minor. qz vsus est finis ipius forme. z ideo fit forma vt vsus habeat̃. g̃ forma est finis materie Jõ em̃ disponit̃ materia vt forma talis vel alia introducat̃ et sic hz eodem modo se vsus ad formã sicut forma ad materiam Et subdit Aresto. in tertio q nos sumus ꝗdãmodo finis oim̃ artificialiũ. qz omnia artificialia fiunt ꝓpter nos Artes em̃ inuente sunt ad hoc vt in q̃ natura deficit hoc ars suꝑpleat. qz g̃ artes st̃ ad suꝑplementũ nature. sic sequitur q st̃ ꝓpt̃ homies Ex ẽ sciendũ q etiã in 2° de aia addit Arꝯ. q hõ est finis oim naturaliũ

et hoc declarat sic. qz mixta stz ꝓter plãtas. z plãte ꝓter aialia. aialia stz ꝓter hoies. qz nutriũt hoies. g hõ e finis oim naturaliũ. sicut ibi latius patet.

. Amplius eorꝫ que sunt ad aliquid materia est. In alia cm̃ specie alia materia

Nic ponit tertia rõ ad idẽ. z est ista. ea que stz ad aliqd spectãt ad vnã scĩam. sz materia z forma stz ad aliqd. g spectãt ad vnã sciaz. Maior nota est. qz vnũ relatiuũ sp ꝓgnoscit p reliquũ. Minor ostendit. quia quelibet materia habz formam sibi ꝓportionatam. ergo habet ordinẽ ad formã sibi proportionatã

Materia z forma stz in p̃dicamento subẽ. g nõ stz relatiua. cũ p̃dicamẽta sint inter se distincta. Dõm q duplicia stz relatiua q̃ tũ. p nũc sufficit. qdã stz relatiua fm eẽ. z illa stz soluz de p̃dicamẽto relatõis. vt pater z filius dñs z seruus. Alia stz relatiua fm dici. z illa stz pncipaliter de alio p̃dicamẽto q̃ relatõis. z talem relatõem hñt materia z forma

Esse materie depẽdet a forma totaliter. z sic videt q materia z forma hñt relatõem fm esse Dicendũ q̃uis totũ esse actuale materie depẽdeat a forma. nõ tã simpliter totũ eius esse depẽdet a forma. hz cm̃ materia aliqd esse reale. q̃uis potẽtiale p se. sed relatiua habẽt totũ esse suũ a correlatiuis. qz pater nullũ hz esse nisi a filio Est tamẽ ꝓsiderandũ q illa relatio pt dici realis qsi in re reali fundata. sicut dictũ est in ꝓmo libro. Dicit etiã potius materiã depẽdere a forma q̃ eꝫ qz materia fm q hmõi depẽdet fm esse actuale ab ipsa forma. sed forma fm q hmõi nõ depẽdet a materia. qa stz quedã forme immateriales.

Usqz ad quantũ g phisicum oz cognoscere spẽm z quicqd est. aut quẽadmodũ ad medicũ neruum. et fabrũ es vsqzquo. Cuius cm̃ causa vnũquodqz. z circa hec q̃ sunt separate quidem spẽs in materia: Nõ cm̃ hoiem generat ex materia et sol Quõ ergo se habeat hec separabilis et quid sit phie ꝓmo est determinare

Quia nũc dictũ est q phs naturalis hz determinare de materia z forma. posset aliqs dubitare an habeat determiare vlr de oibus formis. Et rñdet Aresto. q nõ. z vult q ꝓsideratio phie naturalis solũ est ad illas formas q̃ stz in materia. Et h pbat. qz sicut medicus ꝓsiderat sanitarẽ fm q est in determinata materia. sic etiã phisicus hz ꝓsiderare formã fm q est in materia. de separatis q̃ ist formis nõ hz phisicus ꝓsiderare. sz metaphisicus Et q vltrius ꝓcludit q̃s sit terminus ꝓsideratõis phie naturalis. Et ot q terminus eius est aia rõnalis. h cm̃ est de rõe termini qd est qd vltimũ. qz oẽs formas infra aiam rõnalem ꝓsiderat phisicus. z nullã formã citra aiam rõnalem: g ipa est finis z terminus ꝓsideratõis phie naturalis. Q aũt aia rõnalis cõsiderat a phisico pbatur sic qz forma eius in materia est phisice ꝓsideratõis. sed aia rõnalis est hmõi. g. Minorẽ pbat. qz ois forma rei generate ex materia est in materia. sed aia rõnalis est forma rei generate ex materia. qz ad h rendit generatõ vt forma sit in materia. g. Maior ẽ manifesta. minorem ꝓbat. qz sol z hõ generant hominẽ ex materia

Vtrũ scia considerãs formã etiã habeat ꝓsiderare materiã Dõm q sic. cuius rõ est. qz ois scia. pcedit p cãm. sed forma est cã materie. ergo cognoscẽs formã etiã scientifice cognoscit aliqliter materiã. Maior pz ex ꝓmo posteriorꝫ. Minor oñdit rõe z similitudine. Rõe sic. qz finis est cã eorꝫ q̃ stz ad finẽ. sz forma est finis materie. g est cã cognitõis eius. Per similitudinẽ pz in diuersis artib. qz ars cõsiderãs formã neccario hz dirigere illã q disponit materiã. sicut pz de illo q introducit formã nauis. Nõ cm̃ pt forma nauis intrus ducinisi materia sit debito mõ disposita. Opz g q introducẽs talẽ formã. ꝓmo dispõem illius materie cognoscat. h aũt nõ oz ecõtra. qz pt aliq ars cognoscere materiã sine forma q̃ est introducibilis in materiã. sicut pz de manu artifice. i. de illo q ꝓparat materiã. Et iõ ot Aresto. ꝓmo metaphisice q manuartifices operant sicut q̃dam in aiata. qz scz nõ cognoscũt finẽ opis qd spectat ad inaiata. Habet tamẽ scia introductiua forme aliaz supiorem artem q̃ vocat architectonica. q̃si pncipalis scia. qz illa ars dirigit artẽ introductiuã forme

Artifex cõsiderat formã artis z materiã eius cõsiderat phisicus. g considerãs formã nõ hz considerare materiã Dõm q materia rei artificialiũ pt dupliter accipi. Uno mõ absolute z fm eius naturaz. z sic pt cõsiderari a phisico. qz talis materia est ens naturale. sicut lignuz vel lapis. Alio capit materia rei artificialis fm q hmõi. i. fm q est materia rei artificialis. et sic materia neccario cõsiderat ab artifice Et hoc sic pz qz nõ pt q̃cũqz forma in quãcũqz materiã introduci. etiam loquẽdo de forma artificiali. Oportz g q artifex eligat sibi determinatã materiã. z sic oz q cognoscat materiã vt introducat formam.

Diuerse stz artes cognoscẽtes materiã. z nõ introducẽtes formã. g pt aliq ars cõsiderare materiã z nõ formã Dõm q illa rõ bñ. pbat q nõ sp ars cõsiderãs materiã hz cõsiderare formã. sz cõsiderãs formã hz cõsiderare materiã. Cuius rõ est quia in oñibus potẽtijs z habitib supior potẽtia aut habitus pt illa cõsiderare q̃ stz inferioris potẽtie vel habitus z nõ ecõtra. Cũ g ars factiua forme est altior. sic cognoscit id quod cognoscit ꝓparatiua materie. sz nõ ecõtra

Forma est por materia. sz cõsideratõ poris nõ depẽdet a cõsideratõe posteriorꝫ. g pt cognosci forma absqꝫ materia Dõm q artifices q cõsiderãt formas naturaliter exñtes in materia nõ pñt cõsiderare formas sine materia. Cuius rõ est. qz q̃uis forma est por via pfectionis. nõ tamen via generatõnis. q mõ cõsiderat ars formã habẽtẽ esse in materia. z iõ scia aliq bñ pt cõsideaare formas separatas. qz ille forme nõ stz in materia Et si dicat. porista cõsiderat formã sine materia. Dõm q porista cõsiderat formã sine materia cõtracta z certa. cõsiderat tamẽ materiã sibi ꝓportionatã. s. duas ꝓpões z tres terminos.

Querit Utrũ ars imitet naturã. Dõm q sic Arguitur q nõ. qz aliq stz a natura simpliter z nõ fiũt ab arte. ibi ars nõ imitat naturã Dõm q in reb inueniunt triplices effectus. stz cm̃ aliq effectus q̃ solũ fiũt a natura. et in illis manifestũ est q ars nõ imitat naturã. qz ad tales effectus ars nihil facit. nec pncipaliter nec instrumẽtaliter

Ars m' effectebq·tą q a na z arte sit fund·q̃ qui arte solu fiunt: imitat' naz: pbat

Liber Secũdus

liter. vt sunt hõ alinus z cĩs. Aliq̃ ſt̃ effectus q̃ fiũt ab arte tm̃ ad q̃s nõ ꝓcurrit opus nature. sic dom' vel tunica. Aliq̃ ſt̃ effect' sil' ꝑducti a natura z ab arte. sic ptz de sanitate. q̃ qnq̃z generat' ꝑ beneficiũ medicine. z ex ea pte fit ab arte. z tm̃ ꝓncipal'r acq̃rit ꝑ virtutẽ naturalez in signũ cui' si ꝓtus natural' sit debilitata nũq̃ ꝑt medicina efficere sanitatẽ. z h̃ ideo ē. qz instrumẽtũ nõ opatur nisi sit motũ a ꝓncipali agente. sz medicina est instrumentũ nature. Rõem aũt hui' ponit Aresto. septimo metaphisice. qz oz in omni materia eē aptitudine ad formã. illa ãt aptitudo est pure passiua. sic scilz q̃ nihil sit ĩ materia q̃ moueat ad formã effectiue. z sic fiũt artificialia vt domus z tunica que fiũt ꝑ artem tm̃ Aliq̃ in materia pexistit forma fm virtutẽ actiuã fm quã ꝓtutem ꝑt seipam mouere ad formã. q̃uis tamen ꝑ artẽ iuuari possit. z sic, ꝑducunt etiã forme ꝑ naturã. z eo mõ est de sanitate. sicut dictũ est. Per hoc q̃ dõm' est ad q̃stionem q̃ in vltimis duob' effectib'. s. tã ab his que ſt̃ a natura z ab arte sil'. q̃ in his que fiunt ab arte tm̃ ars imitat' naturã. In ꝓmis ergo effectibus ars imitat' naturã duplr. ꝓmo q̃tũ ad efficatiã operãdi. secdo quãtũ ad modũ operãdi. Quãtũ ad efficatiã operãdi. qz ars innitit ꝓtuti naturali sicut ꝓncipali agenti. z ido tota efficatia operãdi habet' ex natura. Ex pte etiã modi operãdi. qa in operãdo ars obseruat eũdem modũ z ꝑcessum quaz natura ꝓuaret si ipa talẽ effectũ ꝑduceret. Exẽpli grã natura sanat repletõem humoz ꝓmo ꝑ digestionẽ. secũdo ꝑ mollefactõem: tercio ꝑ expulsionẽ. Sic sil'r ars facit in medicina In alijs aũt effectib' qui fiũt ab arte tm̃ ars imitat' naturã fm quãdã ꝓformitatẽ que ꝓsistit in duob'. ꝓmo ex pte rez factaz quãtũ ad modũ faciendi Procedit em̃ natura ab impfecto ad pfectũ. vũ si natura faceret aliq̃d q̃d ars facit nũc. tũc natura eodẽ modo oparet sicut mõ operat' ars. vt si natura ꝑducerz domũ tũc in fundamẽto poneret grauiora. z in pte supiori poneret leuiora. Secdo ex pte ꝓncipij. qz sicut opa nature ſt̃ ab intellectu. ita etiã opa artis. sed dñer. qz opa nature ſt̃ ab intellectu nõ errãre. s. ab intelligẽtia z aia nobili. z h̃ probat ordinatus ꝑcessus nature. qz naturalia agũt sine defectu sua opa. sed opa artis fiũt ab intellectu humano q̃ errare ꝑt. Ex hoc sumit' cã q̃re illa que fiunt ab arte diuina sunt istis reb' ꝓsubstãtialia. qz scz est cã substãtie rei. z oia subsunt sue operatõi. sz ars humana solũ est cã quorundam accidentium.

Ar Ars ꝑcedit naturã. q̃ nõ imitat' naturã. Ans ꝑbat. qz ars est ꝓncipiũ nature. qz a diuina arte omia ꝑcedũt Dõm q̃ est duplex ars. vna est diuina. z illa ꝑcedit naturã. qz est ꝓncipiũ nature. Alia est ars humana. z tal' ars imitat' naturã vel sequt̃. Et dz notãter. imitat' z nõ assimilat'. qz imitatio ꝓportat quandã sequelã ꝓportionis. sed similitudo vel assimilatõ importat perfectã ꝓuenientiã. sufficit q̃ q̃ quedã sit imitatio in eis. s. ꝓportionis sicut dictũ est.

Ar Natura agit ad vnũ. z ars ad opposita. q̃ ars nõ imitat' naturã Dõm q̃ illa rõ hñ ꝑbat q̃ non est pfecta sil'itudo inter opa nature z artis: sufficit tm̃ q̃ sit quecũq̃ sil'itudo ꝓportionis. Q̃ ãt ars ē ad opposita ꝓtingit ex impfectione artis humane

Ar Ars agit cũ deliberatõe. z natura nõ. qz natura nõ ꝓgnoscit. deliberatio ãt est cũ ꝓgnitõe. q̃. Dõm q̃ pfecta ars etiã nõ deliberat. qz pfecta ars hz habitũ inclinãtẽ. z ad opus artis ordinãtez ꝑ modũ nature. Vel ꝑt dici q̃ q̃uis natura nõ habeat ꝓgnitõem sibi ꝓiunctã. hz tm̃ cognitõnem separãã. qz naturalia dirigunt' ab intelligentia non errãre.

Querit Utr aia rõnalis sit de ꝓsideratõe natural' phie Dõm q̃ sic. Cui' rõ est. qz eodez mõ aliq̃d cadit sub aliq̃ scia q̃ mõ hz ordinẽ ad subiectũ illius scie. z hoc est ideo. qz oia in scia ꝓsiderata hñt ordinem ad subiectuz sed aiã rõnalis hz ordinẽ ad ens mobile q̃d est subiectũ phie natural'. qz est ps entis mobilis. q̃ aiã rõnalis cadit sub ꝓsideratõe phie natural'. Sed a rõ ad idem. qz in genere entiũ triplicia iueniũt entia. q̃dã em̃ ſt̃ simplr immobilia z imaterialia. z illa directe cadũt sub ꝓsideratõe metaphisice. q̃uis tm̃ talia attributiue cadere pñt sub ꝓsideratõe phie natural' fm q̃ hñt ordinẽ ad motũ vt pz de ꝓmo motore. de q̃ in phia naturali determinat vt ptz in octauo huius. In alio ãt ordine sunt entia omnino mobilia z materialia. sicut ſt̃ res generabiles z corruptibiles. z tales res directe cadunt sub consideratiõe phie natural'. Alia sunt entia medio modo se habentia. sicut est aia rõnalis. q̃ ꝑt accipi duplr. Uno modo fm q̃ pficit materiã corporalem ꝓstituens spẽm rei naturalis. z sic est phisice considerationis. qz sic conuenit cum alijs formis corporalibus. Alio mõ accipit' aia ꝑut est forma nõ educta de potẽtia materie potẽs separari a materia. z sic ꝓuenit aiã rõnalis cũ formis immaterialib'. Capiendo ergo aiãm ꝓmo mõ tũc est phisice ꝓsideratõis. capiẽdo ãt eã secdo mõ sic est metaphisice ꝓsideratõis Circa q̃d sciendũ q̃ in aiã rõnali sunt tria ꝓsideranda. s. esse posse z operari. q̃libet em̃ forma hz in se ista tria. Accipiendo q̃ aiãm rõnalem quo ad entiã ꝑt duplr cõsiderari Uno mõ q̃tum ad ꝓncipium originis. z sic est metaphisice ꝓsideratõis z non phice. qz tal' origo nõ fit per motũ phisicũ. sed ꝑ creatõem. Alio mõ accipitur aiã rõnalis quãtũ ad terminũ sue subsistentie. et sic eius ꝓsideratio spectat ad naturalem phm. qz aia rõnalis subsistit in determinata materia. z ē actus materie. ex q̃bus resultat vnũ compositũ. z sic phisicus determiat de vnione aie z corpis. z de aiã fm q̃ est in corpe. Sil'r posse aie ꝑt duplr cõsiderari. Uno mõ q̃tũ ad illas potẽtias. fm q̃s aia cõicat corpi z sic posse aie cõsiderat' a phisico. tales em̃ potẽtie ſt̃ vegetatiue z sensitiue. Alio mõ accipit' aiã fm potẽtias fm q̃s aiã nõ cõicat corpori. z sic posse eius spectat ad metaphicũ Uñ pz q̃ metaphisicus hz ꝓprie determiare an aiã intelligat post separãõem a corpore. z q̃uo tũc intelligat Sil'r dõm ē de opatõe. qz phisicus hz determiare de illis opatõib' fm q̃s cõicat corpi. Et iõ qz intellectus q̃tũ diu est in corpe vtit fantasmatibus z corporalibus organis in sua intellectione ꝑt etiã naturalis phs de intellectõe z potentia intellectiua considerare.

Ar Phs natural' hz determinare de natura. sz aiã rõnalis nõ est natura. q̃ nõ hz determinare de aia Dõm q̃ aia capit duplr. vno' fm q̃dum aie et sic aiã nõ est natura. z hoc est vez distinguẽdo aiãm ꝑ naturã q̃ est ꝓncipiũ mouendi ad vnũ. qz nõ est ꝓncipiũ motus naturalis. sed aiãl' Alio' ꝓsideratur aia fm inferiorẽ q̃dũ aie. s. fm q̃ est forma corpis vel corpis mixti. z sic aia est natura. qz est ꝓncipiũ motus natural' determinati ad vnum. sic em̃ omnia aialia mouent' deorsum Vel potest dici q̃ aiãm ē ps rei naturalis. z ideo cadit sub consideratione phie naturalis.

Forma naturalis acquiritur p generationem naturalem. sed aia rōnalis nō acquirit p generationem naturalē. sed p creationem. g̃ ꝛc Dōm q̃ dupl'r aliq̃d acquirit p motū naturalē. Uno mō intrinsece. qz scz generās est cā efficiēs introductōis illi⁹ forme. ꝛ sic oēs forme corpales ꝑter aiam rōnalez acquirunt p motū naturalē. Alio mō acquirit aliq̃d p generationem dispositiue. qz scz materia disponit ad hoc ab agēte naturali vt forma introducat a supiori agente. ꝛ sic aia rōnalis acquirit p generationem naturalem.

Et hoc sequeret q̃ hō minus generaret hoiem q̃ asin⁹ asinū. qz hō nō itroducit formā Dōz q̃uis hō nō introducat formā ꝓ ture semis hūani. tn̄ disponit materiā sub q̃dam necitate ad tale formā qz scz disposita materia necē est cōditionata necessitate formā introduci. ꝛ h̄ ex ista ꝓditione. qz si de⁹ vult seruare ordinē quē in reb⁹ ꝓstituit. tūc materia sufficiēter disposita necē est talem formā introduci tali materie. sz nō est necārium necitate absoluta aut coarctatōis. Per h̄ dz ad argumētū. q̃ magis est disponere materiā ad formā superiorez. ꝛ introducere formā inferiorem. sic facit semen humanū. q̃ solū introducere formā inferiorē.

Ab eode agente est dispō materie ꝛ introductio forme. g̃ nō disponit materia ab agēte naturali. ꝛ itroducit aia rōnalis p agēs supnaturale Dōm q̃ duplex est forma. q̃dam est q̃ pexistit causalit in ꝓtute seminali materie. sicut st̄ oēs forme ꝑter aiam rōnalem. ꝛ sic verū est q̃ ab eodez agente est dispō materie ꝛ introductio forme. Alie st̄ forme que nō pexistūt in ꝓtute seminali materie causal'r. vt patz de aia rōnali. ꝛ in talib⁹ necē est materiā disponi ab vno agente. et introduci formā ab alio Sufficit em̄ agentia esse sub ordinata. q̃uis non sunt vnū.

Si aia rōnalis crearet. g̃ hō dz dici creari. ꝛ nō generari. qz denoiatio dz fieri a forma Dōm q̃ est duplex forma. q̃dā totius vt hō. ꝛ q̃dā ꝑtis vt aia. Dicit g̃ q̃ denoiatio dz fieri a forma tot⁹ et nō a forma ꝑtis. q̃uis g̃ aia rōnalis non generat. tn̄ hō generat. qz generatio ab hoc terminat q̃ forma vnitur materie. ꝛ ex illa vnione resultat forma totius

Queritur Utꝛ sol ꝛ hō generāt hoiez Dicendū q̃ sic Arguit q̃ nō. qz hō generat ꝓtute oim corpm celestiuz. g̃ nō solis tn̄. Dōm q̃ sol nō capit hic. p vno planeta tm̄ sz capit h̄. p virtute tot⁹ corpis celestis. ꝛ h̄ iō qz ꝓtus corpis celestis nob magis manifestat p solē ꝛ eius motū. qz p eius accessuz ista inferiora generāt. ꝛ p recessuz corrūpūt. Cōcurrit g̃ sol ad generatiōem sicut cā vlis instrumental. ꝛ hō ꝓcurrit sicut cā ꝓticularis

Eterminatis aūt his ꝓsideradūz est de cāis. q̃ ꝛ quot numero sint Qm̄ em̄ sciēdi grā h̄ negociū est scire. aut nō aū opinamur vnūquodq̃ quaz vtiq̃ accipiamus. ꝑpter q̃d vnūquodq̃. Hoc aūt est accipe ꝑmā cām. manifestū est qm̄ ꝛ nobis h̄ faciendū est. ꝛ de gnā tōe ꝛ corruptōe. et de omi phica mutatōe. q̃tenus sciētes coꝝ ꝑncipia inducere in ipsa tēp/temus quesitoꝝ vnūquodq̃ Necessariū ꝑ dēnare de cāis

Postq̃ Aresto. determiauit de q̃b⁹ est scia naturalis scz de materia ꝛ forma et de reb⁹ naturalib⁹. h̄ ꝑnr vult determinare de causis ex q̃b⁹ ꝓcedit scia naturalis Et ꝑmo ponit necitatem determinādi de caus. secdo determinat de eis. Probat g̃ ꝑmum. s. q̃ necē est determinare de caus. ꝛ hoc sic. qz ista scia determiat de reb⁹ phisicalib⁹ sciētifice. i. fm q̃ de eis est scia. ꝛ g̃ h̄ negociū. i. ista scia differt a ꝓcticis sciētiis. in q̃b⁹ ꝓsideraūt res operabiles a nob. sed scire est rē p cām ꝓgnoscere. g̃ opz in ista scia determinare de caus ex q̃bus scīunt res naturales et iō in ista scia est accipienda ꝑma cā. i. ꝓma. Et ita manifestū est q̃ h̄ determinādum est de caus generationis ꝛ corruptionis ꝛ phisice mutationis.

Metaphisicus ꝓsiderat de caus. g̃ nō phisicus Dōm q̃ duplex est determiatio de causis. q̃dā est vlis. ꝛ de caus vlibus q̃dā st̄ cāe esse rei. et sic metaphisic⁹ cōsiderat de cāis. Alio⁹ determinat de causis fm q̃ referunt ad aliq̃s determinatos effect⁹ et sic phisic⁹ determinat de caus. qz phisic⁹ hz cōsiderare de causis rez naturaliū generatōis et corruptōnis ꝛ phisicalium mutationum

Uno q̃dem mō cā dz ex q̃ fit aliq̃d cuz insit. sicut es statue ꝛ argentū phiale. ꝛ horū genera

Hic cōseq̃nter exequitur secdam ꝑtem. ꝛ ꝑmo facit hoc secdo infert tria corrolaria ex dictis. Et dz ꝑmo q̃ cause dicūt multis mōis. Uno q̃dē mō dz cā et q̃ fit aliq̃d cū insit. ꝛ illa cā est materia. vt es dz causa statue. ꝛ argentū phiale ꝛ etiā genera coꝝ. vt metallū. ꝛ sic de alijs Et dz notāter (cū insit) ad remouendū ꝑuatiōem ꝛ ꝓtum eius. i. negatōem. quē q̃uis sint cāe rei naturalis in fieri ꝛ trās mutari. nō tamē st̄ cāe in facto ēe. vt statua fit et ere tāq̃ ex materia. nō āt est ꝑuatio cā statue tā facere sed est cā constituēdis p accidens tm̄. vt ꝓius dictū est in ꝓmo huius. ꝛ sic est ꝛne ꝑncipium ꝛ non cā. quia nihil influit in causatum.

Alio aūt mō spēs et exemplum. hec aūt ē rō ipsius q̃d quid erat esse et huiⁿ genera. vt eiⁿ que est dyapason duo ad vnum. et omino numerus. et partes que in diffinitione

Hic ponit secdm modū cāz. dicēs q̃ alio⁹ dz cā spēs et exēplū Dicit em̄ exēplū ꝑpter Platonē q̃ posuit ydeas ēe exēplar ꝛ padigma oim rerū. Dicit etiā spēs. qz species vel forma est rō q̃ditatis rei siue q̃d erat ēe. qz est illud p q̃d deuenim⁹ in cognitōez ipius rei. vt. s. sciam⁹ q̃d ipsa res in se st. Et sicut dictū ē in ꝑtu ꝓcedēti. q̃ genera cāe material' st̄ cāe in genere cāe material' Sic' dz q̃ genera cāe formal' etiā st̄ cāe in genere formal' Et exēplificat dicēs. q̃ ꝓportio numeral' respectu soni hz se vt cā formalis. ꝛ numer⁹ respectu duoꝝ vel triuz hz se vt forma vel spēs. Et dz ad hūc modū cāe etiā reducūtur oēs ꝑtes diffinitiōis. q̃ etiam respectu diffiniti habēt se vt cāe formales. Nā vt dz septimo metaphisice. ꝑtes spēi ponūt in diffinitōe. nō aūt materia Et ē sciendū q̃ h̄ dictū nō est intelligendū de ꝑtib⁹ materie indiuidual' sz de ꝑtib⁹ materie cōis. qz ipe etiā intrāt diffinitōem rei natural' de necitate. sicut in diffinitōne hoīs ponūt carnes ꝛ ossa. nō āt hē carnes ꝛ hē ossa

Amplius vnde ꝓncipiũ mutatõis primum
aũt quietis est. vt ꝓsiliãs causa. et pater filij et
omnia faciens facti. et ꝓmutãs ꝓmutati

Hic ponit terciũ modũ causaꝝ dicẽs q̃ tercõ mõ dr
esse cã vñ est ꝓncipiũ motus ⁊ quietis. ⁊ illud est cã efficiẽs. sicut ꝓsilians dr causa ꝓsiliati: ⁊ pater dr cã filij. et faciens dr cã facti. ⁊ ꝓmutãs ꝓmutati Notãdũ q̃ q̃drupler est causa efficiens. s. ꝓficiẽs. vt illa q̃ motui ⁊ mutatõi dat ꝓplementũ. Disponẽs q̃ ꝓparat ⁊ disponit materiã ad vltimũ ꝓplementũ. Coadunãs. vt que nõ operat ad finem ꝓprium. sed alienũ. Consiliãs. que dat formã q̃ agens operat. ⁊ ꝓtingit in agẽte fm ꝓsiliũ qd agit p sciam quã ꝓsilians dedit. sicut in reb̃ naturalib̃ generans dr mouere grauia ⁊ leuia. quia eis indidit formam naturalem ad quam sequeretur motus localis eorum sursum ⁊ deorsum.

Adhuc aũt quẽadmodum finis. hoc ãt est cuius qd cã: vt ambulandi sanitas. ꝓpter quid ambulat. dicimus vt sanet. Et dicẽtes sic opinamur assignare cãm Et quecũq; iã mouente alio intermedia fiũt finis grã. vt sanitas. macies. aut purgatõ. aut potões aut organa Omnia eim̃ hec finis grã sunt. Differũt tm̃ ab invicem q̃ alia q̃dem opa: alia ꝓo organa: Cause q̃dem igit fere tot modis dicũtur

Ponit quartũ modũ causaꝝ. dicẽs q̃ q̃rto mõ cã est illud grã cui? fit aliq̃d. ⁊ illa est finis. ⁊ nõ solũ finis vltimus dr talis cã. imo oia media ordinata ad finẽ si fiãt ꝓpter aliud hũt rõem cãe finalis. Et exẽplificat de his in textu dicẽs. vt q̃cũq; iã alia mouẽtia st̃ fines. vt sanitatis. macies. purgatio. potio. ⁊ organa q̃ oia habent rõem cãe finalis inq̃ntum ordinant̃ in vltimũ finẽ q̃ est sanitas. Hũt eim̃ instrumẽta ⁊ organa ꝓpter ministrare potõem egrotãti. ⁊ potio ministrat̃ ꝓpter purgatõẽz. et purgatio fit ꝓpter maciem. ⁊ macies fit ꝓpter sanitatem. ⁊ hec oia ꝓticipant rõem cãe finalis Et pbat specialiter ꝑs finẽ habere rõem cause tali mõ. Illud hz rõnem cause qd ꝓueniẽter rñdet ad interrogatiõem facta p ꝓpter quid. Et cũ eim̃ querimus ꝓpter qd ambulat h̃ ꝓuenienter rñdetur vt sanet. q̃ sanitas est cã finalis ambulatõis. Ideo ꝓcludit ꝑs q̃ finis hz rõem cause. cuz tot erunt cause q̃t modis ꝓuenienter rñdetur ad interrogatõem factã p ꝓpter quid. Et hoc ꝓbat ꝑs potius de causa finali q̃z de alijs. Cuius rõ est. q̃ minus videt habere rõez cause. cũ finis sit vltimus in executõe. q̃uis est ꝓmus in intentõe agentis. sed de rõe cause est cẽ ꝓncipiũ. Tunc ꝓcludit ꝑs q̃ tot modis dicũtur cause. id est tot st̃ genera causarum.

Contingit aũt multipliciter dictis causis: et multas eiusdẽm causas esse nõ fm accidẽs vt statue statuifica et es. nõ fm alterum aliq̃d sed fm q̃ est statua. sed nõ eodẽ mõ Sz h̃ quidẽ vt materia. illud aũt sicut vñ motus

Enumeratis spẽbus causaꝝ iã infert tria correlaria seu ꝓditões istarũ. Prima ꝓditio est. q̃ vnius ⁊ eiusdẽz effect̃ st̃ plures cause p se ⁊ nõ fm accñs. ⁊ hoc nõ subeadẽ rõe. vt statuifica ⁊ es st̃ cause p se statue. sed statuifica est cã efficiens statue. ⁊ es est cã materiat̃ ipius statue p se. ⁊ domificator est causa efficiẽs p se domus. ⁊ lapides ⁊ ligna st̃ causa materialis domus.

Vnius rei nõ est nisi vnũ esse. q̃ vnius rei non st̃ plẽs cause. sed solũ vna cã Dom fm textũ q̃ vnius rei nõ st̃ plures cãe fm vnã ⁊ eãdẽ rõnem. sed nihil ꝓhibet vnius rei plẽs cẽ causas fm diuersas rões. ⁊ inde est q̃ pñt esse plures diffinitiones vni? et eiusdẽ rei fm diuersas cãs date. ⁊ p diffinitõem causalem intelligimus diffinitõem datam per causam efficientem vel finalem.

Sunt aũt quedam et ad invicẽ cause: vt laborare cã est boni habit?. et hic laborãdi. sed non eodem modo. Sed hoc q̃dem sicut finis illa sicut principium motus

Hic ponit secdam ꝓditõem causaꝝ que est. q̃ cãe st̃ sibiũ invicẽ cause. vt ãbulatio est cã sanitatis. ⁊ sanitas ẽ causa finalis ambulatõis. sed nõ in eodem genere causẽ. q̃ ambulatio est cã efficiens sanitatis. sed sanitas est causa finalis ambulationis

Idem nõ pt cẽ cã ⁊ effectus. sed sanitas ẽ effectus ambulatõis. igit nõ pt esse causa final' eiusdem Dom q̃ fm aliã rõem est cã. ⁊ fm aliã rõem est effectus. Est eim̃ causa finalis fm q̃ apꝑhendit p intentõem agentis. inquantũ agens intẽdit illum finem. sed est effectus inquantũ agens talem effectum complet ⁊ in actum ponit ad extra.

Amplius aũt eadem ꝓriorũ est cã. Que eim̃ ꝑsens cã huius est. hãc ⁊ absentem causaz ꝓrij vt absentia gubernatoris nauis submersiõis cuius erat p̃sentia causa salutis

Hic ponit terciam ꝓditionem causarũ que est. q̃ idẽ potest esse cã ꝓriorum effectuum. qd est verum si h̃ idẽ habeat se alio ⁊ alio modo. sicut idẽ nauta est cã salutis nauis p sui pñtiam. q̃ debite gubernat nauem: ⁊ idem nauta est causa submersionis nauis. ⁊ hoc si non debite gubernat nauem

Omnes autem nũc dicte cause in quatuor incidũt modos maꝗestissimos Elementa eim̃ syllabarũ ⁊ materia vasoꝝ. ⁊ ignis ⁊ hmõi corporũ. ⁊ ꝑtes totius. ⁊ suppõnes conclusionis sicut ex quo cause sunt. Haꝝ aũt he q̃dem st̃ sicut subiectum et partes Alie aũt sunt sicut qd quid erat esse. et totũ et compõ ⁊ species. Se-

mē aūt et medicus et ꝓsiliās et omnino faciēs st̄. vnde principium mutatiōis aut status aut motus est. Alie aūt sicut finis et bonum aliorꝫ Que em̄ est cuius cā potissima est. et finis aliorum bonū voluit esse. Differt aūt nihil eādem dicere bona vel videri bona Cause autem igit̄ he. et sunt tot specie.

Hic reducit Aresto. omnes causas p̄dictas ad q̄tuor genera causarū. ꝛ dicit ꝙ oēs cause ꝑius dicte cadunt in q̄tuor modos manifestissimos. i. in q̄tuor genera causarꝫ. Unū est genus cāe materialis. q̄ elemēta st̄ materia syllabarꝫ. ꝛ es ē materia vasorꝫ enecorꝫ. ꝛ ignis ꝛ alia elemēta st̄ materia mixtorū. Partes ꝓo sunt materia totius. ꝛ suppōes. i. p̄misse sunt materia ꝓclusiōis Omnia em̄ ista elemēta habent se sicut subiectū ꝛ ꝑtes Alia est cā formalis q̄ est qd̄ quid erat esse totū compositus ꝛ species. qd̄ dicit Aresto. ꝓter duplicē formā. q̄ aliqua est forma ꝓsitorꝫ que ꝓsistit in quadā compōe. Alia est forma simplicū que forma d̄r spēs. Alia est cā efficiens. que est p̄ncipium mutatiōis status aut motus. sicut semē est causa efficiens illorꝫ q̄ ex semīe generāt̄. ꝛ medicus ꝛ ꝓsiliās ꝛ oīno. i. vl̄ter faciens. i. cā facti in genere cāe efficiētis. Alia est cā sicut finis ꝛ bonū aliorū. ꝛ illa est causa potissima. q̄ mouet oēs alias cās ad causandū Mouet em̄ p̄mo finis efficientē ꝛ efficiēs mouet materiā ꝛ formā. Et addit Aresto. in textu q̄ nihil refert dicere siue finis sit bonus siue videat bonus. quia vtroq̄ modo mouet efficientē

Vtrū q̄tuor sint genera causarū. Dōm q̄ sic. Qui⁹ rō est. q̄ tot st̄ genera cārū q̄t mōis ꝓtingit aliq̄d influxiue ꝓcurrere ad cē rei naturalis. sed h̄ ꝓtingit tm̄ q̄tuor modis: ḡ ꝛc. Maior ꝑz. q̄ p hoc differt cā a p̄ncipio. q̄ p̄ncipium nihil influit in p̄ncipiatū sicut causa. ꝛ ideo p̄ncipium est p̄ncipiū ꝛ nō causa. cū nō influat. Minor ꝑz. q̄ res naturales ꝓcedūt de potētia ad actū. Ex hoc igit̄ oꝫ ī eis ponere duas cās. s. materiale que est potētia. ꝛ formale que est actus. Et q̄ nihil ducit seip̄m de potentia ad actū nisi moueat ab ente in actu. ideo oꝫ ponere cām efficientē. q̄ d̄r ab Aresto. p̄ncipiū vñ motus. Et q̄ cā efficiēs nō agit nisi ꝓter finē. ideo etiā oꝫ ponere cām finalē. ꝓter quā efficiēs agit Unde ꝑz. q̄ in ꝓstitutōe rei naturalis siue materialis opꝫ ꝓcurrere q̄tuor cās: qd̄ notāter d̄r. q̄ in rebꝫ separatis nō oꝫ oēs istas cās ꝓcurrere. q̄ separata dependēt tm̄ a tribꝫ causis. s. ab eff. ciēte formali ꝛ finali. Mathematicales āt ab vna tm̄. s. formali. vt in phemio dictū est

Quōdistinguant cāe Dōm q̄ p̄ma distinctio cārū est. q̄ q̄dam st̄ intrinsece. ꝛ q̄dā extrinsece. Intrinsece st̄ q̄ intrinsece ꝓcurrūt ad esse rei naturalis. i. q̄ ꝓstituūt rē naturalē ꝛ manēt in re naturali facta. sicut st̄ materia ꝛ forma. Alie aūt st̄ causē extrinsece q̄ nō manēt in re facta sicut efficiēs ꝛ finis. Potest ḡ dari sufficiēcia causarꝫ. Omnis cā cōcurrit ad effectū. vel extrinsece. vel intrinsece. Si intrinsece. vl̄ cōcurrit ad cē rei susceptiue q̄ suscipit eē. ꝛ sic est materia. vel dat esse formal̄r. et sic est forma. Si extrinsece. h̄ est dupl̄r. vel est p̄ncipiū vñ fit motus. ꝛ sic est cā efficiens. vel est causa ꝓter quā fit motus. ꝛ sic est finis

Quis sit ordo causarꝫ Dōz q̄ in causis ꝑt sumi duplex ordo. s. cālitatis. ꝛ ordo fm q̄ magis ꝓcurrūt ad effectū. Primus ordo adhuc subdiuidit. q̄ ē duplex cālitas. s. fm viā intentōnis. ꝛ sic finis est p̄ma cā. vel fm executōem. ꝛ sic efficiēs est p̄ma. Et q̄ via intētōis p̄supponit a via executōis. ideo simpl̄r finis est p̄ma cārum fm viā cālitatis. Sed fm q̄ ꝓcurrūt ad effectū est distinguēdū. q̄ aliq̄d ꝓcurrit ad effectū dupl̄r scz fm viā generatōis. ꝛ sic materia est p̄ma. vel fm viā pfectionis. ꝛ sic forma est p̄ma.

Materia nō est cā. ḡ non st̄ q̄tuor cāe. Añs p̄bat. q̄ cā est ad cui⁹ esse sequit̄ aliud. sed materia nō habz esse. ḡ non potest esse cā Dicendum p̄mo q̄ ista diffinitio cause p̄ncipalius intelligit̄ de causa efficiēte. q̄ ad ei⁹ esse sequit̄ aliud. Secōdo ꝑ tū etiam intelligi de alijs causis. ꝛ tūc dōm est q̄ cuius materia nō habeat esse in actu. habet tū esse in potētia. ꝛ h̄ sufficit ad causalitatē cause materialis. q̄ cā materialis in sua causalitate nō agit. ꝛ ideo nō causat effectiue. sed solū receptiue. sed hoc qd̄ est in potētia hoc ꝑt recipe alterū ꝛ causare receptiue. Tercio ꝑ dici cuius materia nō habet esse in actu. habet tamē esse per formā quod sufficit ad suam causalitatem

Causa est p̄ncipiū cognoscendi suū causatū. sed materia nō est p̄ncipiū ꝓgnoscendi suū effectuz ḡ nō est cā Dōm q̄ materia accipit̄ dupliciter Uno mō. p materia signata. i. determinata. ꝛ tūc materia est p̄ncipium ꝓgnoscēdi aliq̄d fm sensum. q̄ sic ē p̄ncipiū cognoscendi singularitatꝫ in indiuiduis. Alio mō capitur materia. p materia in vniuersali fm q̄ est accepta in spē. ꝛ tunc est p̄ncipium ꝓgnitionis intellectualis quia est pars quidditatis. ꝛ quidditas est principium cognoscendi diffinitum.

Materia q̄litercunqꝫ capiat̄ est ens in potentia sed vnūquodq̄ cognoscit̄ fm q̄ est in actu: ergo materia nō est cognoscibilis. ꝛ p consequēs nec est principiū cognoscibilitatis Dōm q̄ hoc argumētū. pbat q̄ materia fm se accepta nec ꝑ se ꝓgnoscit̄. nec est p̄ncipium ꝓgnoscendi. tamen fm q̄ est sub forma. et sic est etiam aliq̄d in actu. Et si dicatur. ḡ cognoscibilitas aduenit materie a forma Dōm negando ꝓñaz. q̄ etiam forma ꝓgnoscitur ex materia. sicut patet in diffinitione forme partis. ꝛ tū ex hoc non arguitur q̄ forma non sit causa. sed probatur q̄ nec forma nec materia sit p̄ncipium ꝓgnitionis ꝓpletuz rei naturalis. tamē vtrū q̄ est principium ꝓgnitionis partiale.

Omnis causa ꝓor est suo effectu. sed finis non est prior suo effectu. ergo nō est cā. Dōm q̄ illud quod est finis accipit̄ dupl̄r. Uno modo fm q̄ ē in intentione agentis. ꝛ sic precedit omnes alias causas. et sic habet rationem cause. quia de ratōe cause finalis ē mouere efficientem. Alio mō accipitur illud quod est finis fm q̄ est in executione operis. ꝛ sic non habet ratōez cause sed effectus. quia tunc nō mouet efficientē. sed est aliquid acquisitum ab efficiente.

Intētio nō mouet real̄r. si ḡ finis ē intētio. ḡ non mouet real̄r Dōm q̄ ē duplex intētio. q̄dā ē intētio secōda. q̄ est logica. ꝛ tal nō mouet real̄r. q̄ fit ꝑ intellectū. sic gen⁹ ꝛ spēs. alia ē intētio p̄ma. s. res primarie ꝓcepta Et tal ē duplex. q̄dā ē pure speculatiua. q̄ nō oꝫdinat ad opus extrinsecū. ꝛ illa intētio itez nō mo

Ordo cārū dur ꝑ ꝑt prio

uet realiter. Alia est intentio practica q̄ est de re factibili a nobis. ⁊ talis intentio p̄t realr̄ mouere. ⁊ talis intentio est finis. Exempli grā. phs habet intentōnem domus apud intellectū suum. ⁊ etiā carpētator. sz in pho domus nō est finis. qz non mouet eū ad operādum. sed domus ꝓcepta in anima carpentatoris est finis. qz mouet eum ad domificandum

Sr Finis est effectus. g̃ nō est cā Aīs probat. qz vltimū qd̄ acquirit in opatōe est effectus. ⁊ hoc etiā est finis. g̃ finis est effectus Dōm q illō quod est finis accipit dupl'r. Vno mō pt̄ est in intentione agētis. ⁊ sic est causa ⁊ nō effectus Alio fm q est in executione opis. ⁊ sic est effect ⁊ nō cā. Et rō est. qz p̄mo mō finis mouet efficiētem. sedō aūt mō nō

Sr Finis qūz p̄ēxistit opatōi. g̃ nō mouet sic opantem fm q est in appēhensione Dōm q illud qd̄ est finis nunq̄ p̄est eo modo q̄ acq̄rit p opatōem. Exempli grā. pecunia est finis auari. nō qualitcūq̄ sed possessa. cuius igitur pecunia p̄ēxistat. nō tamē vsus vel possessio pecunie.

Sr Finis nō debet vocari cā. qz eo mō q̄ est finis ē aliquod vltimū. sed cā est aliqd̄ p̄mū. ergo ⁊c.

Dōm q quādo vocatur aliqua cause finalis tūc ille particule debent referri ad diuersa. qz eo mō quo est cā nō hz rōem finis sed p̄ncipij. sz eo mō q̄ est finis hz rōem vltimi ⁊ non p̄ncipij

Sr Postea dr q forma ⁊ finis coincidūt. g̃ nō sunt quatuor cause. Dōm q cuius coincidāt material'r. qz sunt in vno subiecto. nō tū formaliter ⁊ in rōe causandi. qz idē habet aliā rōem causandi fm q est forma ⁊ fm q ē finis. qz forma hz causalitatē intrinsecā in ordine ad materiā quā informat. sed finis habet rōem extrinsecā. sz ad motionē agentis. Et iā efficiens hz causalitatē extrinsecā in ordine ad materiā quā mouet. Et quib̄ possumus elicere rōes causandi oim causarū. qz causalitas materie est subiici intrinsece alicui forme. causalitas forme est informare materiam intrinsece. efficientis est mouere materiā. finalis est mouere efficiētē. Et ille rationes nunq̄ coincidunt

Sr Partes diffinitōis spectant ad genus cause materialis ⁊ formalis. vt pz in textu. g̃ materialis ⁊ formalis cause coincidūt. Dōm p̄mo q duplices sūt ptes. s. indiuidui ⁊ spēi. ptes indiuidui spectant ad genus cause materialis. ⁊ ptes spēi spectāt ad genus formalis. Nō enim dicit Aristo. q ptes diffinitōis spectant ad genus cause formalis ⁊ material'. sz dicit q spectant ad genus cause formalis. ⁊ postea general'r addit q ptes spectant ad genus cāe materialis. qd̄ intelligit de partib̄ materialib̄. sicut dr in textu. Sedō dr. q si vtrūq̄ intelligat de ptibus diffinitōis. tūc dōm q partes diffinitōis possunt ad duo ꝓparari. Vno mō q̄ ad suppositū in quo recipiunt. ⁊ sic sunt formales. qz recipi est conditio forme ⁊ supius sp cōparat ad inferius sicut forma. Alio mō tales ptes ꝓparātur ad naturā quam ꝓstituunt. sz ipsius diffiniti. ⁊ sic habēt se sicut partes materiales. Cuius rō est. qz de rōe materie est esse aliq̄d imperfectū. cū ergo partes cōparate ad ipm diffinitū habeāt rōem impfecti. ideo sic habent rōem. i. ꝓditionē materie Et si dicat. ꝓnōes sunt cause materiales et efficiētes ꝓclusionis. ergo cā materialis ⁊ efficiēs coincidunt. Dōm q p̄misse accipiunt dupl'r. vno mō grā extremitatū. ⁊ sic p̄misse sunt cāe materiales ꝓclusiōis qz extrema sunt termini positi in ꝓclusione. ex q̄bus cōclusio material'r ꝓponit. cū medio non intret ꝓclusionē. Alio mō capiunt p̄misse grā medij. ⁊ sic sūt cause efficiēs ꝓclusionis. quia vnio extremitatum in medio facit vnionem extremitatum in conclusione

Sr Aliq̄ est causa exemplaris g̃ sunt plures q̄ q̄tuor Dōm q ꝓtinet sub vno genere causarum. Ꝓo quo notādū q causa exēplaris p̄r ad duo comparari. Vno modo ad subiectū in quo est. ⁊ sic reducitur ad genus cause formalis. qz tunc cā formal' est forma intellect̄ practici siue ydea q est in intellectu practico. ⁊ sic phs ꝓprie non hz in se ydeā domus. sed bene habet spēm intelligibilē domus. qua cognoscit domuz qz ydea fm aliq̄s dr talis spēs intelligibilis relata ad opus. ⁊ illa dr cā exēplaris. vel ydea fm alios est verbū practicū obiectiue existens in intellectu practico. ⁊ hoc videt magis dōz. ⁊ tamē adhuc ydea habet se per modū forme. cuius cīm nō informat. tū ordinat intellectuz practicū ad operandū p modū forme. Alio mō accipit cā exēplaris fm q referr̄ ad effectum. qui natus est fieri p talem ydeā. ⁊ sic spectat ad genus cause efficientis. qz est principiū effectiuū illius ydeati. i. effectus q̄ fit p talē ydeā Et si dicat. opatio vel efficiētia fit p potētiā. g̃ non fit p ydeā. Dōm q duplex est agens. quod dā est p naturā. ⁊ hoc hz ex eodem efficatiū operādi ⁊ terminationē ad opus. qz hoc agens agit solū ad vnuz ex ꝓditione sue ꝓprie forme. sicut ignis calefacit p ꝓpriā eius formā. Aliud est agens intellectuale qd̄ pt agere ad opposita sicut hō. ⁊ hoc agens hz efficatiā operandi a potētia. sed determinatōez ad opus habet ab ydea. qz ydea determinat intellectū practicū nunc ad vnū opus nunc ad aliud. qz idem agens iā pt operari scānū. iā domū fm diuersitatē ydearū. ⁊ sic determinat p ydeā vel p artē. Et est notādum q principalius habet se cā exēplaris ad genus cause efficiētis q̄z formalis. qz exēplaris cā dicitur ad cuius similitudinē aliquid fit. ⁊ ideo habz potius ordinē ad effectuz q̄z ad subiectū.

Sr Subiectū est causa passionis. ⁊ nō videt in quo genere cause. g̃ erūt plura genera causarū. Dicendā q subiectū est cā passionis in triplici genere cause. Primo in genere cause materialis. qz passio est in subiecto sicut forma in materia. Secundo subiectū est cā efficiens passionis. ⁊ hoc grā p̄ncipiorū. qz ex principijs subiecti fluit passio effectiue. vel potius subeffectiue. sicut dr in notatis circa sedō de aia. Dicit notāter de ꝓpria passione. quia subiectū non est cā efficiēs cuiuslibet accidentis. qz multa accētia oriunt in subiecto ab extrinseco. tamē subiectū est causa materialis cuiuslibet accidentis. Tercio subiectū est causa finalis passionis qz subiectum est pfectibile per ipsum accidens. sed perfectibile est finis perfectionis.

Sr Etiā subiectum est cā formalis passionis. qz ponitur in eius diffinitōe Dōm q duplex ē diffinitio. q̄dam est diffinitio intrinseca ⁊ essential'. et illius ptes sunt formales. Alia est diffinitio data p additamentū alterī generis. ⁊ illius partes non oportet esse formales. qz sunt extrinsece

Sr In diffinitione essentiali ponit materia. p parte diffinitōis. quia in diffinitione hominis ponuntur materia ⁊ forma. qz aia rōnalis ⁊ corp̄ humanū. ergo in diffinitione essentiali ptes nō sunt formales. Dōm q materia accipit dupl'r. vno modo p ma

teria signata. ⁊ sic nunc̃ est ꝑs formalis. Alio mõ accipit pro materia in cõmuni. que est ꝑs quidditatis. ⁊ sic etiã materia potest dici ꝑs formalis.

Ar Si subiectum est cã efficiẽs ⁊ materialis. g̃ materia ⁊ efficiẽs coinciderẽt. ⁊ sic idẽ erit in potentia ⁊ in actu Dõm q̃ duplex est materia. quedam est materia ꝓmo ꝓma. ⁊ illa est ens in pura potentia. ⁊ nunc̃ ꝑt coincidere cũ efficiẽte. qz ꝑm se nũc̃ põt esse in actu qd̃ est de rõne efficiẽtis. Alia est materia secunda q̃ est ens in actu. sicut est materia forme accñtalis. ⁊ hec ꝑt coincidere cũ efficiente. q̃a illa est ens in actu simplr. sed ꝑm quid in potentia.

Ar Quadruplex est cã efficiẽs. g̃ sunt plures cause. Añs ꝓbat. qz aliqua est cã efficiens ꝑficiens aliqua coadiuuãs aliqua ꝓparans ⁊ aliq̃ cõsiliãs. Dõm q̃ illa quatuor nõ diuersificãt genus cãe efficientis. qz in eis est vna rõ causandi specifica. scz movere materiã ad formã. q̃ tñ aliter regitur in ꝑficiente q̃ in ꝓparante. qz ꝑficiens mouet materiã inducẽdo vltimã formã. ꝓparans mouet materiã vt a ꝑficiente forma introducat. coadiuuãs mouet materiã. qz operatur ad finem ꝑficientis. cõsilians mouet materiã. qz dat formã q̃ efficiens principale operatur.

Querit Vtrq̃ diffinitões cãr̃ sint bñ date. Dõm q̃ sic. sed arguit q̃ nõ. q̃a diffinitio materie ꝓuenit forme cuz forma sit ex qua cũ alio scz materia aliquid fit. Dõm q̃ illa ꝓpõ ex ꝑt capi duplr. vno mõ in ꝓpria ꝑcatione. ⁊ sic importat circũstantiã cãe materialr. ⁊ sic accipit in diffinitione materie. Alio mõ accipit ex ꝑm q̃ hz ordinem ad aliam cãm. ⁊ sic etiã ꝑt dicere circũstantiã alterius causẽ sic ꝑt dici q̃ ex forma fit aliq̃d formalr. sed nõ ꝑt dici absolute q̃ ex forma fiat aliq̃d. sz necẽ est adiungere formalr. Ista g̃ est ꝓpria locutio ex materia fit aliq̃d cũ alio et ꝑ formã fit aliquid cum alio

Ar Ista diffinitio ꝓuenit soli materie ꝑmanẽti. qz illa solũ inest. g̃ nõ est sufficiẽs. qz nõ ꝓuenit cuilibet materie Dõm q̃ illa diffinitio ꝓuenit materie ꝑm q̃ hmõi. ⁊ sic ꝓuenit cuilibet. Et ad argumẽtũ dõm q̃ materia nõ dr trãsiens rõe materie. qz materia ꝓma de q̃ loq̃mur q̃ est vera materia manet eadem ⁊ vna etiã in materia trãseunte. exempli grã. qñ ex farina fit panis transitio fit respectu forme. ⁊ nõ respectu materie Dicitur ergo materia transire qz accipit nouã formam ⁊ non ex ꝑte sui

Ar Primo phicor dr q̃ ex ĩmusico fit musicus. et tñ unmusicũ nõ est materia musici. g̃ non est verũ q̃ ex materia fiat aliq̃d Dõm q̃ illa ꝓpõ ex ꝑt capi duplr. vno mõ ꝓut dr circũstantiã cãe materialis. ⁊ sic ista ꝓpõ est admitrenda ex homine fit musicus. Alio mõ ꝑt ex dicere circũstantiã originis. ⁊ sic ista est ꝓprie vera ex immusico fit musicus.

Ar Ista diffinitio nõ conuenit materie celi. q̃ tamen est materia ex qua Dõm q̃ fieri accipit dupliciter. Vno mõ ꝓut ꝑcat actum. et sic ex materia celi nihil fit ꝑm actum. qz in illa materia non est trãsmutatio actualis ad aliquã formã. Alio modo accipit fieri ꝓut dr apptitudinẽ. ⁊ sic ex materia celi aliq̃d fit. qz si celũ fieret ꝑ naturalẽ trãsmutationẽ. tunc fierz aliquid ex sua materia eo mõ q̃ alie res naturales. Aliqui tñ dicũt q̃ ista diffinitio materie nõ cõuenit materie celi. sed materie inferior que ꝑt esse actuale subiectũ transmutatio nis. ⁊ sic est ꝓprie materia rei naturalis

Ar Aliqua forma est ꝑs spẽi sicut aĩa rõnalis. g̃ forma nõ est spẽs Dõm q̃ duplices sunt forme. quedã accñtales sicut albedo ⁊ nigredo ⁊ sile̅s q̃litates siue accñtia. ⁊ tales sunt spẽs ⁊ nõ ꝑtes. Alie sunt forme subales. ⁊ sunt duplices. q̃dam sunt naturalr separate a materia ⁊ ille sunt spẽs. q̃dam sunt naturalr in materia ⁊ q̃uis tales nõ sunt spẽs ꝑm actũ q̃a spẽs sumit a diffinitõe que includit materiã ⁊ formã. tñ tales forme sunt spẽs in radice vel origine. qz ex hoc q̃ tales forme ꝓiungunt materie cõstituit tota spẽs

Ar Finis est principiũ vñ fit motꝰ ⁊ mutatõis. g̃ illa nõ est diffinitio cãe efficiẽtis. Añs ꝓbat. qz finis est mouẽs ad agẽdũ Dõm q̃ est duplex ꝓncipiũ vñ motus. vnũ qd̃ mouet executiue. ⁊ hoc ẽ cã efficiẽs. ⁊ talis motio est ꝓprie motio phica. ⁊ iõ ꝓncipium motus phici est efficiẽs cã. Aliud est ꝓncipiũ vnde motus qd̃ mouet intentionaliter ⁊ cognitiue. ⁊ non ꝑm motũ phisicũ. ⁊ sic finis est principiũ vñ motus.

Querit Vtrũ tres cõditiões cãr̃ sint bene posite. Et videt q̃ nõ. Cõtra ꝓmã qz nõ pñt esse plures cãe eiusdẽ effectus. ꝓbatur. qz causa dr relatiue ad effectum. qz multiplicata cã multiplicabit effectus. Dõm q̃ cã accipit duplr. vno modo relatiue. alio modo absolute. si capiatur relatiue tũc equalr multiplicant cã ⁊ effectus. qz ad multiplicationẽ causar̃ effectus multiplicant relatie q̃uis non absolute. Et repli grã. hõ est effectus hñs quatuor causas ⁊ hz aliã relatõem ad cãm materialẽ q̃ ad cãm formalẽ. sed si effectus capiatur materialr. tũc vni effectus sunt plẽs cause. qz vnus effectus ꝑt habere relationẽ ad multas causas Contra sedam condiõem arguitur si cause sunt subĩnuicẽ cause. tunc vnũ et idem esset ꝓius ⁊ posterius respectu eiusdẽ. qz causa est prior effectu Dõm q̃ non est incõueniens idem esse ꝓius et posterius respectu eiusdẽ ꝑm diuersos modos prioritatis. vel ꝑm diuersa genera causarum. quia aliquid qd̃ est ꝓius natura potest esse posterius tempore sicut causa finalis que est posterior tempore ꝑm executionem ẽ tamen prior ꝑm intentionem. ⁊ hoc etiam respectu eiusdẽ quia ergo cause habent ordinem inter se. sic aliquid est ꝓius ꝑm vnum genus cause. ⁊ posterius ꝑm aliud.

Contra terciam condiõnem arguitur. oppositorum effectuum opposite sunt cause. ergo idẽ non est causa cõtrariorum. Dicendum q̃ vnum eodem modo se habẽs non est causa contrariorꝫ. sed vnũ contrario modo se habens. ⁊ sic est contrarietas formalis in causa sicut in effectu. quia nauta est causa salutis nauis ꝑ suam ꝑsentiã. et causa submersionis ꝑ suam absentiam. Et si dicatur priuationõ est causa alicuius. sz absentia est priuatio g̃ non est causa. Dicendum q̃ causa priuatiua nõ potest esse causa effectus positiui nisi forsan ꝑ accidens. Et si dicatur si absentia esset causa submersionis. sic absentia cujusliber a naue esset causa submersionis nauis quod tamen est falsum. Dicendum q̃ absentia negatiua non est causa submersionis nauis. sed absentia priuatiua. Dicit enĩ absentia negatiua quecunc̃ non ꝑsentia. sed absentia priuatiua dicit non ꝑsentia illius quod deberet adesse. sicut que est in gubernatore nauis vel nauta. qz adesse naui est sibi debitum. Unde notandum q̃ in moralibus sumit priuatio cum debito inesse. sed in naturalibus sumitur ab apto nato inesse.

Modi ãt causarũ numero quidem sunt multi Capitales autem, ⁊ hij minores. Dicuntur aũt cause multiplicr. Et ipsarũ similiũ spẽ et prius ⁊ posterius altera alterius. vt sanitatis medicus ⁊ artifex et dyapason. duplũ et numerus et sp continẽtia ad vnũquodq̃.

Post ẽ Arĩ. poluit genera cãrũ. q genera distinguũt ꝓm ẽntiales rões cãndi. Hic aũt ponit modos cãrũ q modi distinguunt in eadẽ spẽ penes accidẽtales drãs. Et ꝓmo ponit q̃tuor diuisiones ꝓm q̃s distinguit finaliter duodecim modos cãrũ. Prima diuisio est. aliq̃ est cã vlis ⁊ aliq̃ est cã pticularis. Vlis vt artifex. pticularĩ vt medicus. Sũt em plures artifices q̃ medici. ⁊ iõ artifex est aliqd cõius q̃ medicus. Silr Arĩ exẽplificat in genere cãe formalis. qr dyapason ẽ cã posterior. ⁊ ꝓportio dupla ẽ cã prior. qr gnalior. Vnũ pt sumi tal regula. q q cũq̃ cã cõtinet aliã in sua cõitate est vlior ⁊ prior.

Pria

Amplius ãt ꝓm accũs ⁊ hoc gna. sicut statuę ⁊ aliter policletus. ⁊ aliter statuã faciẽs qm̃ accidit statuã faciẽti policletũ esse. Et cõtinentes aũt accũs. vt si hõ cã sit statue aut omnino aĩal. Sunt aũt accidentiũ alie alijs lõgius et ꝓpius vt si albus ⁊ musicus cã dicunt statue

Nic ponit secdam diuisionẽ ⁊ est ista. Causarũ alia p se alia p accũs. Cã p se est ad quã natus sp est seq effectus. sicut edificator dr cã p se domus. Cã p accũs est ad quã nõ sp natus est seq effectus. vt albedo in edificatore est cã p accũs domus. qr ad albedinẽ nõ est sp natus sequi effectus ille. s. domus. Et addit Arĩ. q inter cãs p accũs q̃dã sunt ꝓpinquores ⁊ q̃dam remotiores. Propinquiores dicunt q̃ sunt in eodẽ subiecto cum cã p se. Per oppositũ dicunt remotiores. exẽpli grã. musicũ esse est cã p accidens statue ꝓpinqor cãe p se. qr ars faciendi statuã est cã p se que est in aĩa sicut musica. sed albũ esse causa est remotior p accũs statue. qr nõ est in eodẽ subiecto cũ causa p se. qr est in corpe ⁊ nõ in aĩa

Preter aũt oẽs ⁊ ꝓprie dictas ⁊ ꝓm accũs alie q̃dem sicut potentes dicuntur. alie vero sicut operantes. vt edificãdi domum edificator aut edificãs edificator. Silr aũt dicunt ⁊ in q̃ bus cãe que sunt cause in hijs q̃ dicta sunt vt huius statue aut statue. aut ⁊ oino ima gnis ⁊ eris huius aũt eris. aut ⁊ oino materie ⁊ in accidentibus similiter est.

Hic ponit tercia diuisio q̃ est Quedã sĩ cãe in poña q̃dã in actu. Exm pmi vt edificator qr ꝓcaĩ p modũ habitus ⁊ q̃eris. ⁊ hitus est ꝓnm actus in poña. Oxm secdi. vt edificans q̃ est cã in actu. Similiter potest distingui effectus sicut dr Aresto. in textu

Amplius aũt cõplexe ⁊ iste ⁊ ille dicuntur vt nõ policletus neq̃ statuã faciẽs. sed policletus statuam faciẽs. Sed tũ oẽs he sunt multitudine quidem sex. dcẽ autem duplr. aut enim sicut singulare. aut sicut genus. aut sicut accidens: aut sicut genus accidentis. aut sicut cõplexe he: aut sicut simplr dicte. Oẽs autẽ actu opantes aut ꝓm potentiam sunt

Hic ponit q̃rta diuisio cãrũ. q̃ est q cãrũ q̃dã sĩ cõplexe. ⁊ q̃dã incõplexe. Oxm pmi. vt policletus statuifica qr ibi ꝓiũgit cã p se cãe p accũs. statuifica em est cã p se et policletus est cã p accũs. In silĩ sicut dr iohes petiparius. Quedã sĩ cãe incõplexe. vt statuifica p se. vel policletus p se. Policletus est ꝓpriũ nomẽ statuifice

Quot modi cãrũ sunt ãt ex istis diuisionibus

Odm q. xij. qr distinguẽda sĩ mẽbra ꝓme secũde ⁊ q̃rte diuisionũ. ⁊ sic habem sex modos causandi. ⁊ vnũquodq̃ illorũ mebrorũ vlterius distinguẽdũ est penes actũ ⁊ potentiã sicut dr tercia diuisio. et sic erũt. xij. modi. Exẽpli grã. cã vlis in actu ⁊ potẽtia. cã pticularĩ in actu ⁊ poña. ⁊ sic sĩ q̃tuor. Silr faciendũ ẽ circa secdũ ⁊ q̃rtũ modũ cãndi. ⁊ sic fiũt duodeci mẽbra.

Differũt aũt intm̃ q opantes q̃dem ⁊ singulares sil sunt ⁊ non sunt. ⁊ quorũ sunt cãe. sicut hic medicãs cũ hoc qui fit sanus: ⁊ hic edificator cum hoc edificato. Que aũt sunt ꝓm potentiam non semp. Corrumpunt em non siml domus et edificator

Pomi tria correlaria

Nic Arĩ. elicit tria correlaria ꝓña ad pdcã. q̃ꝓ pmũ est q cãe actu opantes. i. in actu sĩ sil ⁊ nõ sĩ simul cũ effectibus in actu sicut edificãs est simul cũ domo edificata. Et si dicat. q̃ ꝑ dictoria erũt simul vera. Odm q cãe in actu capiunt duplicit. vno ꝓm se ⁊ sic nõ est verũ q sĩ simul ⁊ nõ sĩ simul. Alio accipiunt cãe in actu in ordine ad effectũ. ⁊ sic simul sĩ cum effectu. vel nõ sĩ simul cũ effectu. qr si effect in actu nõ est vel fit etiã cã in actu nõ est. ⁊ sic sunt simul relatiue non absolute.

Oportet aũt semp cãm vniuscuiusq̃ summam q̃rere sicut ⁊ in alijs. vt homo edificat q̃ niã edificator est. edificator aũt ꝓm edificatiuam. Hec aũt prima cã est. ⁊ sic in oibus.

Hic ponit secdm ꝓñs siue correlariũ. ⁊ ẽ q in naturalibus ꝓr sp supm ã cãm ꝓpriã vniuscuiusq̃ rei inq̃rere. ⁊ cãm p priã p se ꝓbatur in artibus p simile. qr ꝓpria cã edificij p se est edificator. ⁊ edificator ẽ edificator ꝓm artem edificatiuã. sic ars edificatiua est ꝓma cã edificij.

Inq̃rere ꝓmã cãrũ spectat ad metaphicũ. q̃ incõuenient dr q phs naturalis dr ꝓbare facere. Dr q duplicit aliqd dr ꝓma vel supma cã. vno modo

simplr sic.s.q nō hz priorē cām.z sic inqrere pmaz cām spectar ad meraphisicū. Alio⁹ dr supma cā in aliq̄ gne sicut dr Arʒ.in textu q ars edificatiua est supma cā edificū.qd absolute nō est verz sez q sit simplr pma cā. sed est verū in tali effectu.sic phicus hz inqrere pmā causaz in suo genere.id est prriā z p se.

Amplio ār alieqdā gna sr gnm.alie ār sin/gulares singulariū vt statue statuā qdē faciēs Hic ār hmōi z dicim⁹ qdē possibiliū opantes ār ad opata.Quot qdē igir cause sunt nobis determinata sint sufficienter

Hic ponit terciū correlariū z est istud.q cāe dnt effectib⁹ proportōnari.sic q gnalib⁹ caus dnt attribui gnales effcūs et singularib⁹ effectib⁹ dnt attribui simpliciores cāe. Exēpli gra artifex dz dici cā artificij z non dom⁹. qz domus est effectus domificatoris

Ar Causa por z posterior est vna cā. g nō erit distinctio cāe in vlem z priculare Dōm q vle z priculare in caus pnt duplr capi. vno mō penes rōnem intelligendi siue pdicandi. vt dicak cā vlis q vlius intelligik.sicut artifex vlius intelligik z pdicak cā medicus.z tūc est verz q nō differūt cā vlis z pricularis fm rē sed fm rōem qd sufficit ad modos causandi.z sic locūtur Arʒ.in textu.sic enī cā vlis pcedit priculare tm fm rōem intelligēdi. Alio mō accipiunk vle z priculare in causis subordinaris sicut dicim⁹ deus intelligēta. aia nobilis sunt cāe vles z hō z asinus sunt cāe priculares Tūc sciendū est q cā vlis est q hz vlem influxū q est cā multoz effectuū fm spēm.z cā dr pricularis q hz priculare influxū ad vnā spēm.z isto mō capiēdo vle z priculare tunc cā vlis z pricularis erīā realr distinguunk vt deus aia nobilis z hō realiter distinguunk. Corrūdent tn ad inuicē cā vlis in pdicando z cā vlis in influendo qz caus vlibus in influendo corrūdent effectus vliores in pdicādo. Exēpli gra. Celū est cā vlior q sol.z ideo sul⁹ effectus est mouere z alterare ista inferiora. sed sol q est cā vlis sub celo hz effectū q est calefacere.sed manifestū ē q mouere est supius ad calefacere erīā in pdicādo

Ar Causa p accns non est cā.g illa diuisio cāz in p se z p accns nō est bona. Ans pbak.qa omis causa dz aliqd influere in effectū.sed cā p accns nihil influit.g zc. Dōm q duplr aliqd dr cā p accidēs vno mō fm q per accns tz se ex pte cāe.i. fm q p accns piungik cāe p se.sicut dicim⁹ album in edificatore edificat.ibi albū tenet se ex pte cāe p se.qz cōiungik edificatori.z sic est verz q talis cā p accns nihil influit in effectū.z sic capiendo cām p accns est diuisio analogi in analogata.sic q primū frātū hz torā rōem analogi. Et est silis diuisio qn hō diuidik in hoiem verū z pictū. Alia dr cā p accns fm q p accns se tenet ex pte effectus id ē fm q piungik effectui. Et hz pingit duplr.vno mō aliqd p accns piungik effectui z tn sp seqtur in tali effectu sicut casus lapidis de colūna seqtur sp remotōnem colūne.z tale p accns vrīz aliqd influit.qz tūc cā facit aliquē effectū ad quē effectus p accns necario seqtur.Secūdo mō seqtur aliqs effectus p accns ad aliquē effectū vt in pauciorib⁹.sicut pingit in effectib⁹ fortuitis.et tūc cā illius effectus erīaz aliqd influit ēuis nō influit ēntialiter ad vltimū effectū tn ad pmū ad quē vltim⁹ effectus qnqz seqtur. Tercio mō aliqs effectus seqtur p accns solū fm estimatōem alicui⁹.sicut si motus terre diceret seq ad h q aliqs intraret domū vel balneum. Dōm ergo est q cā p accns ex pte vltimi effectus erīā nihil influit. Ex qb⁹ pz q qn cā p accns se tz ex pte effectus etiam influit aliqd saltez in primis duob⁹ modis. z sic etiam cā p accidens vocak cā fm q diffinitur causa est ad cuius esse seqtur aliud.

Ar Unius effectus est tm vna cā.sed cā pplexa nō est vna.qz pplectik ex plib⁹ caus Dōm q cōplexio in caus pt duplr accēdi.vno mō fm vocē tm.z tūc manet vna cā simplr z fm rem.sicut policler⁹ statuifica dr vna cā fm rem. Alio mō pnt dici cāe pplexe fm rem.z h pingit erīā duplr.vno mō in caus subordinatis.z sic nō sumunk p modū plurium causaz sed p modū vni⁹.qz superiores cāe dāt esse inferiorib⁹.z ideo influunt p modū vni⁹ cāe.sicut sol z hō generant hoiem. Alio mō est pplexio cāz nō subordinataz.z h cōtingit duplr.vno mō qn plres cāe vniunk sub rōe vni⁹ virtutis.sicut plures trahētes vnā nauē.z tūc ēuis sit complexio materialr nō tn formalr.z in rōne cāndi.qz talia plura colligunk sub vna rōe cāndi. Vel vniunk plures cāe oino disparate.z tūc ē verz q nō seqtur vn⁹ effectus.

Qr Utrz in caus sit aliq subordinatio Dōm q sic z hoc est verz pmo fm diuersa gna cāz. qa finis est pma cā in rōe causalitatis.efficiēs est pma fm executōem.z forma fm viā pfectōis.materia vero fm viā generatōis.Secdo pt erīā subordinatio sumi fm idē genus cāe.qz in omni gne cāe inuenik subordinatio qn cāe p se subordinank. Dicunk enī cāe p se subordinari in eodē genere cāe qn intentio pme cāe respicit vltimū effectū p oes cās medias.sicut ars fabrilis respicit extensionē ferri p brachiū manū malleū. et dicunk tunc cāe p accns ordiate.qn intentio pme cāe nō respicit vltimū effectū p medias cās sz p accns ad hoc se hz sicut si multe candele accēdunk ad inuicē. p accns est q vltima candela accēdak p multas medias. Inuenik ergo subordinatio pmo in genere cāe formalis.qz esse qd est cā por formalis.qz cōius z vehemētius influit q viuere z intelligere.z itrz viuere z intelligere pinent virtualr in se esse.qd est cā formalis por. Silr erīā est ordo in cā materiali.qz materia pma est cā substādi elementis z elemēta sunt cā substandi mixtis zc. Silr in genere cāe finalis.qz pncipalis finis est pma cā mouēdi efficientē ad vlem finē z secda cā mouēs est cā mouendi ad inferiores fines et motio ad secūdos fines fit p rrute primi finis.z sic deinceps. Et silr in in genere cāe efficientis primū efficiens est cā efficiens alioz secdarioz efficiētiū. Est tamē pliderandū q subordinatio pmo z principalik iueik in gne cāe efficiētz. z dein deriuak a cā efficiente ad alias causas.qz eīn cāe ad inuicē corrūdent. sic primū efficiens est cā pme materie.qz deus causat materiā primā p creationē. Itē est cā pme forme qz eē est a deo iō sibi erīā corrūdet pm⁹ finis.qz fm ordinē agentium ē ordo finiū sic pmū efficiēs z pm⁹ finis corrūdet

Ar Cause priculares sufficiūt ad pducendū effectū.g nō oz ponere cās vles Dōm q cāe priculares accipiunk duplicik. Uno⁹ fm suā naturā absolutā.z sic cāe priculares nullo mō sufficiūt ad pducendū effectū erīā priculare.cui⁹ rō est.qz cā pricularis nō pt agere tota spēm qz sic pduceret sepam.opz g vnā cām vniuersalē ponere virtute cuius cā pricularis

dirigat ad pducendū effectū. Alio mō accipit cā pticularis fm q in se hz virtutē cāe vlis. z tūc verū est q causa pticularis sic accepta sufficit ad pducendū z causandū suos effectus eis proportionatos. z iō oz etiā psuppo nere cām vlem si pticularis cā detrahat aliqd agere

Nō est aliq cā vniuersalis. qz oīs effectus dz eē similis cāe sed nullus effectus est filis cāe vli. g nō est aliq cā vniuersalis. Dōm q duplex ē similitudo. q dā est similitudo nature fm quā aliqd est simile alteri in natura. et talis similitudo est in cā pticulari et in suo effectu siue in causis vniuocis. Alia est similitudo proportionis q sumit fm ydeā intelligibilē existentem in intellectu. z sic cā vniuersalis siue equoca etiā est similis effectui. Et hoc pz exēmendo cās vniuersales. Sunt em cāe vniuersales deus intelligētia. aīa nobilis. in deo ergo p̄ēxistūt rōes ydeales oīm rerū factarū. sicut g domificator est similis domui ppter ydeam quā hz in mente. ita etiā deus est similis rebus creatis ppter ydeā quā habet in sua mente. Similiter est dōm de intelligentiis et aīa nobili in q̄bus sūt ydee rerū factarū ab ipsis.

Celū nō habz similitudinē ad ista inferiora. nec ydealē nec naturalē. z tū est cā Dōm q celū accipit dupliciter. vno mō cū inclusiōe aīe nobilis sicut dr Arz. octauo huius q celū est corpus mouēs seipsum. z sic etiā celū hz in se similitudinē rerū naturaliū. q similitudines sūt in aīa nobili mouēte celū. Alio mō accipit celū fm se. z sic est verū q in celo non est naturalis similitudo nec ydealis ad ista inferiora q a celo pducunt. Et tunc est dōm q celū sic acceptū nō est cā vniuersalis principalis. sed instrumentalis. z nō oz similitudinē effectus esse in cā instrumentali. sicut similitudo domus non est in securi sed in artifice

Celū est magis sile istis inferioribus q̄ aīa nobilis g est magis principalis cā Dōm q celū est magis sile istis inferioribus q ad similitudinē naturalē in genere que sumit ex corporeitate. sed nō est maior similitudo ydealis. z iō celū fm se acceptū nō est ppie cā vniuoca. qz nō hz similitudinē in spē nature cū istis inferioribus. nec ē ppie equoca. qz nō hz similitudinē ydealē cū istis inferioribus nisi gra anīe nobilis. Sil'r dōm est de securi q nec est cā vniuoca domus nec equoca. qz est instrumentum. Nā artifex est valde dr̄ter cā filij z cā domus. qz ē cā filij vniuoca. qz filius est sibi simil' in natura. sed est causa domus equoca. qz domus nō est sibi similis in natura. sed in forma ydeali quam habet in mente sua ad cuius similitudinē pducit domū.

Prima cā est infinita. ergo habebit effectus infinitos. sed inter infinita nō pt esse ordo. cū non sit primū vltimū z medīū in infinito. q reduntur ad rōem ordinis Dōm q aliter iudicandū est de cā infinita agēte p intellectū. z cā infinita agēte p naturam qz cā infinita agēs p naturā agit p extremū posse. z ideo talis cā haberet effectū infinitū. z iō si esset ignis infinitus dudū pslumpsisset oīa alia. Sed aliter est iudicādū de agente infinito intellectuali. qz hoc agit fm discretōnem sapiētie z prudētie. z iō nō oz q agat aliqd infinitū sed agit finitū. qz nō agit suos effectus p eundē modū sicut est cā. sed pducit suū effectū sicut vult ipm esse

Cā pticularis est por vli. g nō est subordinatio sic scz q pticularis sit subordinata vli Aīs pbatur. qa cā pticularis est magis silis effectui fm naturā Dōm q primū accipit dupl'r. vno mō, put valet tm sicut primū. z sic cā pticularis est por vniuersali. qz est primior. Alio mō accipit put valet tm sicut principale. z sic cā vniuersalis est por. qz ipa plus influit z principalius influit q̄ cā pticularis. qz tū effectus nō pt attingere pfectōem cause vniuersalis. iō sic assimilat causae pticulari in natura z non vniuersali

Si in causis essz subordinatio tūc pfectiora haberent pfectiorem cālitatem. qd tū est falsū. qa homo est pfectior celo. z tū celum hz pfectiorem cālitatem Dōm dupliciter. primo q celū accipitur dupliciter. Uno mō simul cū aīa nobili. z sic celum est pfectius hoīe fm naturā z cālitatem. qz aīa nobilis est pfectioris nature q̄ aīa rōnalis. Alio mō accipitur celū fm se. z sic est minoris pfectionis z cālitatis q̄ homo. quia sic celum nihil agit principaliter. sed hō principaliter generat hoīem. Secdo est dōm q homo accipit dupl'r. Uno mō quantū ad corpus. z sic est infra celū z natura z perfectione. qz corpus celeste est incorruptibile. z corpus humanū est corruptibile. Alio mō accipit quantū ad animā. z sic etiā homo fm aniam est maioris pfectionis et cālitatis q̄ celum. qz aīa rōnalis est cā specierū intelligibiliū q abstrahunt a fantasmatibus. z sic est cā alicui' immaterialis. quod nō pr̄dici de celo. Et quo pz q hō q̄ tum ad corpus spectat ad cathenā argenteam. z fm aīam spectat ad cathenā auream Circa quod sciendum q cathena fm q hic accipit est ordo cārum. z hoc p similitudinē ad cathenā realem. qz in cathena reali vnus anulus dependet ab alio. sic etiaz in causis inferior cā dependet a superioribus causis. qa g est duplex ordo causarū g est duplex cathena. quedā dr cathena argētea z est ordo cārum corporaliū. qz in illis nō est refulgētia diuine pfectōis ppter impfectionē corporalē. z iō vocat argentea. qz argentū non tm refulget sicut aurū. sed ordo cārum immaterialiū vocat cathena aurea. qz in illis est refulgentia diuine pfectionis ppter stabilitatē incorruptibilitatē z immaterialitatē. et talis ordo est in deo in intelligentiis z anima nobili. Cathena aūt argentea est in celo elementis z aliis agentibus naturalibus.

Icitur aūt z fortuna z casus causarum et multa z esse z fieri propter formam et propter casum. Quo igitur modo in his causis ē fortuna z casus. z vtruz idem sit fortuna et casus. aut altera. z omnino quid sit fortuna et casus considerandum est. De casu z fortuna

Postq̄ Arestoteles determinauit de causis manifestis z p se. consequenter determinat de causis ignotis z p accidens. scz de casu z fortuna. Et primo p̄mittit q de ipsis est determinandum. quod probat sic. In hoc secundo libro determinandum est de causis sicut dictum est. sed casus z fortuna sunt in genere causarum. igitur etiam determinandum est de ipsis. sunt ergo tria determinanda de ipsis fm Arestotelem in textu. Primo quomō inuenīūtur casus z fortuna in causis p se. id est quomodo reducuntur ad causas p se. Secūdo dicendum est. vtrum idem sit fortuna et casus. Tercio q̄d sit casus z q̄d sit fortuna. Et de his q̄stionibus determinat ordine retrogrado. z qz q̄stio q̄d est. p̄supponit q̄stionē si est. iō p° inq̄rit vtr casus z fortuna hēant esse

Quidam eñ si sint an non dubitant. Nihil eñ fieri a fortuna dicunt. sed omnium esse aliquam causam determinatam. quecũq; nos dicimus a casu fieri aut a fortuna. vt veniendi a fortuna in forum: ⁊ reperiendi quem volebat. et quem nõ est opinatus ante. causa est venientem velle emere. Similiter autem et in alijs. quea fortuna dicunt semp est aliquam accipere causam. sed non fortunã.

Hic Arestotcles ponit tres opiniones antiquor de casu ⁊ fortuna. Prima est q̃ antiqui dicebãt. nihil fieri a casu ⁊ fortuna. Et mouebant duplici rõne. Prima est. q̃cunq; habent cãm determinatam non fiũt a casu et fortuna. qz cã determinata est cã p se. sed oia q̃ fiunt habent cãm determinatã. etiam illa q̃ dicunt fieri a casu ⁊ fortuna hñt cãm determinatã. g̃ nihil fit a fortuna qz impossibile est fortunã esse a cã p se. ⁊ ponit exemplũ in textu. sicut inuẽtio debitoris impromisa ⁊ nõ intenta in foro pisciũ est fortuna fm vulgares. ⁊ tñ inuẽtio debitoris hz cãm determinatã. quia volens emere pisces in foro est causa determinata illius inuentõnis Similiter inuentõ thezauri p fossionem est fortuita. ⁊ tamẽ habet cãm determinatam scz fossorem

Quoniã si aliquid erit fortuna. inconueniens vtiq; videbitur. sicut ⁊ vere est. Et dubitabit vtiq; aliquis. propter quid nullus antiquorum sapientũ causas de generatione ⁊ corruptione dicens de fortuna nihil determinauit. Sed sicut visuz est nihil opinabantur. neq; illi aliquid esse a fortuna

Hic phs ponit scdam rõem antiquor de casu et fortuna qua mouebant. ⁊ stat in hoc. Si aliqd fieret a casu et fortuna. tũc inconueniens videt q̃ antiqui phi nihil determinauerũt de casu ⁊ fortuna Sed q̃ritur qũo possent solui iste rõnes. Dõm q̃ in pma rõe est falsa equocationis in illa dõne determiata. qz duplr dr aliq̃ causa determinata. Vno mõ dr cã determiata ex qua semper natus est secq̃ effectus. ⁊ sic st idẽ cã determinata et cã p se. ⁊ sic maior est vera ⁊ minor falsa. Alio dr cã determinata ex q̃.p nũc sequtur effectus. ⁊ sic fortũa etiã pt dici cã determinata. ⁊ sic minor est vera ⁊ maior falsa. Fit eñ effectus fortuitus a cã.p nũc determiata. sicut iste fossor determiat⁹ est cã inuẽtionis thesauri q̃ est effectus fortuitus nõ tñ ex fossore sp nata est seq̃ inuentio thesauri. Ad scdam rõem dõm est q̃ arguit negatiue p locũ ab auctoritate. ⁊ g̃ non vz qz si antiq̃ nihil determinauerũt de casu ⁊ fortuna. nihilominus pñt esse casus ⁊ fortuna. ⁊ ergo rõ eor non valet.

Sed ⁊ mirabile hoc videbitur sicut vere ẽ Multa enim ⁊ sunt ⁊ fiunt a fortuna et a casu. que non ignorãtes qm̃ est inferre vnumquodq; in aliquã causam eor qua fiunt. sicut antiq̃ rõ dixit destruens fortunã ⁊ casum. Tamẽ horum alia q̃dem dicũt esse omnes a fortuna. alia non a fortuna. Vñ ⁊ quodãmodo erat ipis facienda memoria. Atuero neq; illorũ aliq̃ opiabant esse fortunã. vt amicitiã aut litem: aut ignem. aut intellectum. aut aliq̃d talium. inconueniens igit est ⁊ siue nõ putauerunt esse. siue putantes reliquerunt. ⁊ hac aliqñ vtentes. sicut empedocles nõ sp aerem ꝓgregari supius dr. sed vt ptingit. Dicit eñ in mundi creatõne q̃ sicut collisit se currẽs tũc. multotiẽs ãt aliter. ⁊ ptes aĩmaliũ ait a fortuna fieri plurimas

Hic Arꝰ. psequtur scdam rõnem pus morã. ⁊ reprobat antiqs. in h̃ q̃ nihil determinauerũt de casu ⁊ fortuna. Et ponit ad hoc duas rõnes quar pma est. Antiq̃ phi determinabant de causis. sed casus ⁊ fortuna spectant etiã ad cãs. qz multa fiunt p accñs in reb q̃ fiũt a casu ⁊ fortuna. g̃ inconuenienter dimiserũt determinatõnem de casu ⁊ fortuna. Nõ eñ pñt oẽs effectus reduci ad cãm p se. opz g̃ etiã adiungere cãs p accñs. Scda rõ stat in hoc. qz vel antiqui fortunã ⁊ casum eẽ credebãt et sic inconuenienter dimiserũt tractare de eis. Vl' putauerunt fortunã non esse. ⁊ sic inconuenienter vti sunt illis noibus casus ⁊ fortuna Empedocles eñ dixit q̃ tota ordinatio ptiũ vniuersi facta esset a casu ⁊ fortuna. et iõ dixit q̃ mũdus posset corrupi. scz p amicitiã corpor vniuersi. ⁊ denuo generari p eorunde inimicitiã. Et q̃ ista fierent a casu fm eũ nõ oporteret in noua generatione elementa sic habere situ. sicut nũc hñt. sic scz q̃ ignis eẽt supr aerem. ⁊ aer supra aquã. ⁊ aqua supra terraz. quia dixit q̃ illud elementũ quod citius moueret ⁊ extiret per litem achaos confuso acciperet superiorẽ locum. ⁊ sic fieret dispositio vniuersi a fortuna

Sunt aũt quidam qui celi huius et mundanor omniũ causant esse casum. A casu eñ fieri voluntatẽ ⁊ motum discernentẽ et statuentẽ in hunc ordinẽ omne

Hic ponit aliã opinionẽ q̃ dr fuisse democriti qui dixit q̃ casus ⁊ fortuna essent cã celi ⁊ oim partium mũdi Dicebat eñ democritus. corpa athomalia. i. indiuisibilia esse p̃ncipia oim rer. sicut pz pmo hui⁹. ⁊ p cõcursum taliũ corpor (qui ꝓcursus fieret a casu ⁊ fortuna) ꝓstituerent oẽs res. ⁊ sic celũ et oẽs ptes vniuersi essent ꝓstituite p accñs. ⁊ p ꝓñs a casu ⁊ fortuna

Et multũ hoc ammiratõe dignũ est dicentes aĩalia q̃dẽ ⁊ plãtas a fortuna nec eẽ nec fieri sed aut naturã aut intellectuz esse. aut hmõi

alterā cām. Non enim qm̄ euenit ex scie vnoq̄ aliq̄d fit. sz ex tali q̄dē oliua. ex tali āt hō Celū āt z diuiniora manifestoz acasu nō fieri huiꝰ aut cām nullā q̄lē aimaliū z plātarū Et igit si sic se hz hoc ipm dignū ē insistere. zbn̄ lz aliq̄d dicere de h ipso. Quo ei eo q̄d alr incōueniens ē q̄d ōr adhuc icōueniētius dicere hoc videtes quidē celo nihil casu fieri. In his āt q̄ non sunt a fortuna multa ꝓtingere a fortuna. et g erat merito ecōtrario fieri

Nic Arz. reprobat istā opinionē duabꝫ rōnibꝫ. ꝑma stat in h. si illud qd magis videt inē non inest. nec illud qd minus. sed magz videt q oia deberent fieri a fortuna in istis rebꝫ inferioribꝫ. z tn̄ multa fiūt ibi a cauſ p se g multo minus dz dici q oia fiūt a casu z fortuna i corporibꝫ celestibꝫ. Ans pz. qz corpa superiora stz incorruptibilia z imutabilia fm subam. z sic in istis inferioribꝫ est maior ꝓtingētia q̄ in superioribꝫ. et sic videt q magis in illis aliq̄ deberēt fieri a casu z a fortuna. Et q in inferioribꝫ fiūt aliq̄ a cā p se, pbat exēplariter. qz plāte z aimalia nascūt ex determinatis seminibꝫ. sicut ex cā p se. qz his seminibꝫ sp nate sunt fieri plāte z aimalia qd spectat ad cām p se. Sed a rō stat in hoc. qz p experientiā videmꝰ q in istis inferioribꝫ multa fiūt a casu z fortuna. et itez videmus q in superioribus oia vno mō fiūt z determinate g in inferioribꝫ fiūt aliq̄ a casu z fortuna z nō i superioribꝫ

Sūt āt quidā qbꝫ videt eē q̄dē casus z fortuna Immanifesta āt hūano intellectui tāq̄ diuinū q̄ddā ens. z felicis Quare ꝓsiderāduz est q̄d sit vtrūq̄z. z si idem aut alterū sit z casus et fortuna. z qūo indeterminatas cās incidunt

Hic phs ponit aliā opionē antiq̄z de casu z fortūa. et ēista q aliq̄ dicebāt fortunā eē. sic tn̄ q sit aliq̄d imanifestū intellectui hūano q̄si q̄ddā diuinū exīs supra intellectū humanū. z sic ill videbat q intellēcūs diuinꝰ ordinās aliq̄ ꝑter intentionē nostrā fortuna vocaret Istā āt opionē Arz. explse nō reprobat sicut alias. qz determinare de intellectu diuino spectat ad metaphisicum. Istā tn̄ opionē exponit in scda ꝓprietate.

Qr̄ Utrz intellēcūs diuinꝰ posset dici fortūa. Dōz q nō. z rō est. qz illa cā ōr fortuna cui ꝑt aliq̄d accidere ꝑter intentōz Exēplū gra intellēcūs ꝑticus fossoris ōr fortuna. qz inuētio thezauri accidit sibi ꝑter intētōez. qz g deo nihil ꝑt accidere ꝑter intentōz cū oim ꝓgnitōem habeat. ō nullo mō ꝑt dici intellectꝰ diuinus fortuna. sz intellēcūs cuiuslibet creati ꝑt dici fortuna. qz nulla creatura habz ꝓgnitōem oim. z ō pōt aliq̄d euenire creature qd nō ē intentū. z h est fortuitum

Qr̄ Utrz de casu z fortuna sit scia phīcal Dōm q sic. qz phs natural hz determiare de causis sz fortuna z casus spectāt ad cās. g de eis hz determiare natural phus Et si dicat. casus z fortuna nō hnt cās determiatas. g de ipis nō est scia Dōm q de casu z fortuna ꝓtingit loq dupl r. Uno fm cōes rōnes casus z fortune. z in ordine ad ea q̄ ꝓueniūt sibi sz cōes rōes. sic scz qz sunt cāe p accns. Et q fortuna ē in agentibꝫ. sil r casus. z sic de casu z fortuna ꝑt eē scia. sicz de his de qbꝫ aliq̄ sciunt. qz sic de casu z fortuna formatur qd ā ꝓpōnes hntes necessariā veritatē. nā ista est. p pō vera et necāria. forma est cā p accns. Sil r de fallo isto mō est scia. z etiā de impossibili. sicut dicūt logici q de ꝓpōne insolubili est scia. Per hoc g ōr ad argumētuz q quis fortuna in ꝑticulari accepta nō habeat cām determinatā. tn̄ ꝓpō vera formata de fortuna hz cām determinatā sue veritatis. z h sufficit ad h q de ea sit sciētia Alio ꝓtingit loq de casu z fortuna sz q stz in re ad extra. z fm q aliq̄d fit casualr a casu z fortuna. z sic de eis nō est scia. Cuiꝰ rō est. qz ea q̄ fiūt in re a casu z fortuna nō hnt cām determinatā necāriā z p se. sz scia fit ex causa determinata p se z necāria. sicut ptz ꝑmo posteriorꝫ. g de ipis nō est scia. Ex q̄ pz q alis est scia de rebꝫ gnabilibꝫ z corruptibilibꝫ z de casu z fortuna. qz de rebꝫ gnabilibꝫ z corruptibilibꝫ nō solū est scia in cōi. s. vt ꝓueniūt in aliq̄ cōi. videlz q sunt generabiles z corruptibiles. sz de ipsis etiā est scia fm specificas rōes fm q̄s drnt. sicut de hoīe est scia. nō solū inquantū mobilis qd ꝓuenit sibi fm rōem genericā. quo mō solū est scia de fortuitis. sed etiam de eo est scientia fm quod risibilis. quod conuenit sibi fm specificā rōem.

Dictū est in ꝑmo huiꝰ q de generabilibꝫ z corruptibilibꝫ est scia fm cōez rōez. g male hic negat Dōm q cōe capit dupl r. vno mō ꝓut excludit singulare tn̄. z sic est vez q solū scia est de rebꝫ gnabilibꝫ z corruptibilibꝫ in cōi. qz de singularibꝫ nō est sciētia. Alio mō capit cōe fm q etiā excludit spēm. z sic solū de fortuitis in cōi est scia. qz de ipis nō est scia fm specificas rōes. Nec vz si dicat. g scia de fortuna est logicalis. qz est solū de fortuna fm rōem genericā. Dōz q genus accipit dupl r. vno mō fm intentionē generis. z sic genus est aliq̄d logicū. z ꝓsideratio eius spectat ad logicum z non ad phīcū. Alio mō accipit genus fm q reꝑitur in suis spēbus vel fm ordinē ad passiones reales. et sic de genere est etiā scia phīcalis. Manifestū enim ē q ens mobile nō est aliq̄d specificū. qz nō est spēs specialissima. z tn̄ de ente mobili est scia. sic etiam de casu z fortuna est scia fm q referunt ad passiones reales

Dis effectus hz cām determinatā. g non fit aliquis effectus a casu z fortuna. ꝓnz tenet. q̄a fortuna est cā indeterminata Dicendū q duplicter intelligit q fortuna habet cām determinata z. primo q habeat causam determinatam. quia ex ea semper natus est sequi effectus. et sic antecedens est falsum. quia idem effectus etiam natus est fieri ab alia causa. sicz inuentio thesauri non semp nata est fieri ex fossore. sed potest etiam fieri ex alia causa. s. ab illo qui vult ire ad fodiendum ad aliquid emendū. Alio modo dicitur causa determinata a qua pro nunc sequitur talis effectus. z sic fortuna vulgariter accepta. scz. pro effectu fortuito habet causam determinatam

Sexto meta. ōr q de ente p accns nō ē sciētia. sz casus z fortuna sunt entia p accidens. ergo zc.

Dōm q dupl r de aliq̄ est scia. vno mō sicz de illo quod vere scitur. z sic solum est scientia de cōclusione demonstrata. z sic verum est q de ente per accidens non potest esse scia. qz ens per accidēs nō est necessariū

Alio⁹ de aliquo est scia sicut de illo de quo aliq̃d scit. et sic dē ente p accꝰ pt eē scia. q: de eo scirip̄t q ē ens p ac cidēs. ⁊ sic de casu ⁊ fortuna est scia p̄m cōes rōes. q: sic habēt passiones neccārias de ipsis demōstrabiles.

Ar Fortuna nō est. q̄ de fortūa nō est scia Aūs. pba tur. q: nullū p̄intentū est fortuitū. sz oia st̄ a dō p̄intēta sic a p̄ma cā. q̄ nulla st̄ fortuita Dōz q effectus fortuitus p̄t ad duo ꝓpari. vno⁹ ad p̄mā cām ⁊ sic verꝝ est q nihil est fortuitū. q: oia st̄ p̄intēta a dō taz mima cē maxia. sz de rōe effect⁹ fortuiti ē q nō sit p̄ intent⁹ Alio⁹ pñt effectus fortuiti ꝓpari ad cās. p̄rias ⁊ sic aliq̃ fiūt a fortuna. q: multa sunt q̄ nō st̄ p̄intenta a cā p̄ima. Sic eñ ꝓtingit aliq̃d eē fortuitū in ordine ad vnā etiā p̄ticularē cām. ⁊ nō in ordine ad aliā. Si ei paterfamilias mittat duas familiares p diuersas vias ad vnā villā ipsis ignorātib⁹. tūc ꝓcurr⁹ famulorꝝ ē fortuit⁹. q: nō intent⁹ p respectū ad fāūlos. sz nō in ordine ad patrē familias. ¶ Et si dicat. ab effectu fortuito nō p̄t p̄uisio dei separi. q̄ effect⁹ fortuit⁹ p̄m q hmōi ē p̄intent⁹. ⁊ p ꝓñs nō est fortuit⁹. Ꝓdz q p̄uisio q̄ fit p intellectū diuinū alicui⁹ effect⁹ accidit ipſ reb⁹. ⁊ iō p̄t res intelligi absq̃ p̄uisione. Vel p̄t dici q hoc argumētū probat q in ordine ad p̄uisionē dei nihil est fortuitū Nec est sile de ista ꝓpositōe ipossibile p̄t esse verꝝ. q: ipossibilitas est intrinseca ipossibili. ⁊ nō p̄t ab ipo separi. sz p̄uisio nō ē intrinseca reb⁹ a deo p̄uisis. et q̄ p̄ñ t res capi asbq̃ h̄ q̄ sint a dō p̄uise. ⁊ sic aliq̃d fit a fortūa Ulterius p ālior intellectu sciēdū q circa hāc materiā fuerūt due ꝓtie opiniones. q: Tullius dixit q de⁹ nō haberet oīm p̄uidētiaz. q: dixit deū soluz habere p̄uisionē illorꝝ que sunt in celo. ⁊ sic loquendo. tūc in ordine ad intellectū diuinum aliq̃d p̄t esse fortuitū. Auicenna āt dixit oppositū. s. q oia euenirēt ex necessitate. q: posita cā neccāria ponit effectus neccārius. sz deus est cā neccāria oīm rerꝝ ergo ex ipso p̄uenīūt omēs effectus p neccitatez. Prima opinio reprobat in hoc q ponit deū nō habere p̄uisiōez oīm. Qz āt deus habeat p̄uidentiaz oīm pz. q: q̄nto aliq̃ cā ē alior tāto ad plura se extēdit. cū ergo p̄ma cā ē altissima neccē est dicere q ad oia se extendit. Tūc sic arguit. Ad q̄cūq̃ se extendit cālitas alicuius cause ad illa etiā se extēdit prouidētia illi⁹ cause. q: cālitas nō fit sine ordinatione. et ordinatio nō fit sine p̄uidētia. hz q̄ q̄libet cā p̄uidentiā oīm q̄ cadūt sub sua cālitate. cū q̄ oia cadūt sb tali dī cālitate. manifestū ē q oia cadūt sub et⁹ p̄uidentia. ⁊ sic in ordine ad ipm deū nihil est fortuitū. q: omia sunt a deo ꝓdinata. sic āt nō est de alijs cauſ inferioribus. q: aliq̃d p̄t exire cālitatē cāe p̄ticularis qd tñ ꝓhendit sub intentione ⁊ ordine cause supioris. ⁊ ideo q̄to aliqua cā hz mjorez p̄uidentiā. tāto plā euenīūt sibi a fortuna ⁊ sic ad illū intellectū fatui dicūt habere magnaz fortunā q: hñt pua p̄uidētiā ⁊ sic pauca p̄intendūt sic ergo p̄t intelligi autoritas Aresto. ī libro de bona fortuna. vbi minor intellect⁹. ibi maior fortuna

Ar Omia q̄ fiūt in reb⁹ st̄ p̄intēta a deo. q̄ nihil fit a fortuna. Odm q effect⁹ nō est denoiand⁹ a p̄ma cā. q: illi⁹ p̄me cāe nō hz silitudinē. ꝑpedi et ā. sz ē denoiand⁹ a p̄ria cā cui⁹ hz silitudinē sicut et ꝓtingētia in reb⁹ ⁊ neccitas nō sumūt p ꝓpatiōez ad p̄maz cām. q: sic oia ēnt neccaria. q: p̄ma cā ꝓgnoscit oia neccario in nūc eternitat⁹ qd āb it oē tp̄s. Sicut āt aliq̃d ē neccariū eē qū est in actu in re ad extra neccitate ꝓditionata. sic q: de⁹ videt oia tanq̃ p̄ūtia. iō oia st̄ neccāria Et ponit scūs Thomas vnū sile. q: res naturales in se sūt materiales. p relationez tñ ad intellectū st̄ imateriales q: vt intelligūt. sic sunt imateriales Est tñ ꝓsideranda duz ꝓpt opinionē Auicēne. q de⁹ est cā oīm rā neccariorū q̄ ꝓtingētiū ⁊ nō imediate. sz mediātib⁹ alijs causis p̄pauit eīs q̄busdā effectib⁹ cās neccārias. ⁊ illorꝝ effectus st̄ neccārij. Alijs effectib⁹ p̄pauit cās ꝓtingētes et hazꝝ st̄ effect⁹ ꝓtingētes Ut̄ simpl'r ē dōm q multa st̄ ꝓtingētia in reb⁹ sicut illi effectus q̄ fiunt a libera voluntate. ⁊ h̄ iō. q: p̄ria cā est ꝓtigēs. et sic p̄t eē verꝝ q p̄destinat⁹ pt dānari. sz p̄destinatio qñ referr ad deū sit necessaria. sz si referat ad cām p̄primā. sez ad liberā volūtatem hominis. sic predestinatio est ꝓtingens.

Ar Fatuz ē in rebus iferioribus. q̄ nō est aliq̃d fortuituz in eis q: fatuz imponit reb⁹ neccitatē. Odm q fatū nō impedit q̄n aliq̃d fiat a fortuna Cā cuius sciendū est q fatū est explicatio diuine p̄uidētie in reb⁹ creatis p cās scdas creatas. et ideo fatū dz ordo scdarꝝ cārꝝ. Si ergo p̄t aliq̃d euenire p̄ter ordinē scdarū cārꝝ tūc etiam p̄t aliq̃d euenire p̄ter fatuz sed manifestū est q p̄ter ordinē scdarꝝ causarꝝ aliq̃d contingit ⁊ hoc fit dupl'r. vno⁹ ex pte materie. q: sez materia est indisposita in istis inferioribus ex qua deberet aliquis effectus p̄duci. et ideo ꝓpter eius indispōem nō p̄ducitur effect⁹ intentus a supioribus causis secūdis Secdm impedimētum est. quia aliqua inferiora sunt que non cadunt sub fato sicut sunt opationes humane. cuius enim anima rationalis potest inclinari ad aliquod opus ex fato vel ex superioribus causis secundis. non tamen necessitatur ad hoc. qñ posset oppositū agere et sic multa fiunt p̄ter fatalem dispositionem

De cāu ⁊ fōtuna p̄m opīōez ꝓpriā

Rūtum quidem igitur quoniam videmus alia quidem semp similiter fieri. alia aūt sicut frequēter manifestum est q neutri horū causa fortuna dicit. neqz qd̄ est ex necessitate et semp. neqz eius qd̄ est sicut frequēter. Sz qm̄ q̄dā fiunt ⁊ extra hec. ⁊ oēs dicūt hoc esse a fortuna. manifestū q fortuna aliq̃d sit et casus. hmōi eñ a fortuna fieri et q̄ a fortuna hmōi esse scimus Dom

Postq̃ Aresto. posuit opiniones de fortuna. hic cō sequēter determinat veritatem de casu et fortuna. Et p̄mo inq̃rit diffinitionem fortune. secūdo ponit ꝓtitiones et ea que sequuntur fortunam. Inquirit autez diffinitiōem fortune p quatuor diuisiones. q: sicut docuit in secūdo posteriorum Diffinitio ē inuestigāda p diuisionē est ergo p̄ma diuisio. Effectuū quidā fiunt semp. vt ortus solis. q̄dam fiunt frequenter. vt cū hō nascit cū duobus oculis. ⁊ isti effectus nō sunt casuales nec fortuiti. Alij fiunt vt in paucioribus. vt q hō nascat sine oculis. ⁊ isti effectus sunt a casu vel fortuna.

Ar Contra p̄mū. ortus solis non fit semper. ergo diuisio non valet q̄tuz ad exēplū p̄mi mēbri Odm q ortus solis nō fit sp p ꝓpatiōez ad tēpus. q: aliquo tpe est occasus solis. sz fit sp p ꝓpatiōez

Dō dīuisiōez effectuū ad

Pria dīuisio

ad cãm. qz ex motu celi supra nostrũ emisperiũ cãtur sp ortus solis. Illa igitur posita cã ponitur effectus.

Ar Aliq̃ sunt effectus ad vtrũliber. g̃ ista diuisio nõ valz. Dõm q, ppe nulli effect ẽ ad vtrũliber. qz effect ad vtrũlibz dr q fit a cã ad vtrũliber. sz cã ad vtrũlibz nõ ẽ cã alicui effect. qz q̃ diu cã non est determinata ad aliquẽ effectũ, pducẽdũ tũc nõ est cã qz nihil opat. g̃ oz añ opatõez cãm determiari ad vnũ. vt si aliqs velz ire ad summũ z etiã ad scim gereonẽ tũc nõ ibit añ q̃ se determiet p appetitũ ad vnũ locũ determiatuz

Eorum aũt que fiunt. alia quidem ,ppter hoc fiunt. alia vero non

Hic ponit scda diuisio. z est ista. quedã fiũt ,ppt finẽ scz q̃ fiunt ,ppter aliquez effectũ hñtez in se notabilẽ bonitatez vel maliciã. Alia fiũt nõ ,ppter finez. vt leuatio festuce de terra. vel fricatio barbe preter intentionem.

Ar Omne agẽs agit ,ppter finẽ: g̃ ois effect ẽ ,ppter finẽ Dõm q dupl'r agẽs dr agere ,ppter finez. vno qz agit ,ppter quẽcũq̃ finez. z sic oẽ agens agit ,ppt finẽ. qz intẽdit aliqd agere. Alio dr aliqd agere ,ppter finẽ fm q finis dr aliquẽ effectuz hñtez aliquã notabilẽ bonitatẽ vel maliciã. et sic nõ oẽ agens agit ,p ,ppter finẽ. qz qñq̃ agit ,ppter effectũ q nõ habet in se aliquã notabile bonitatez vel maliciã. sicut si aliqs leuet festucã. z hoc modo loqtur phus in textu.

Vox ãt alia qdẽ fm ,ppositũ fiũt. alia vero nõ. ambo añ sunt ĩ his q̃ sunt ,ppter hoc Quare manifestũ q m̃ in his q̃ sunt ,ppter uccãrium et q sicut frequẽter fiũt qdã circa q̃ ꝓtingit qd est ,ppter hoc. Sũt autẽ ,ppter hoc. q̃cũq̃ ab intellectu vtiq̃ agũt. et q̃cũq̃ a natura Vmõi igit cũ fm accñs fiãt a fortuna dicimus esse

Hic ponit terciã diuisionẽ effectuũ. q̃ est ista. corũ q̃ fiunt ,ppter finẽ. quedã fiũt fm ,ppositũ. i. voluntatez et intellectũ. sicut st opatões facte ab hoie fz q hmõi vt ab aliq̃ hñte intellectũ Alia sunt q̃ nõ fiũt fm ,ppositũ. sicut opatõnes facte p res naturales z per quecũq̃ non habentia intellectum.

Ar Opa nature st ab intelligẽtia nõ errãte. g̃ st fz ,ppositũ. Dõm q effect naturales pñt ad duo ꝓpari. vno ad cãm pm ã. z sic fiũt fm ,pposituz qz fiũt ab itelligẽtia ñ errãte Alio ꝓpãt ad cãs ,prias z sic fiũt nõ fm ,ppositũ. sicut motus deorsuz ĩ lapide nõ fit fm ,ppositũ qd ẽ in lapide Effectus em̃ dr denoiari a cã prima. g̃ simpliciter est dõm q effectus naturales fiũt non fm ,ppositum

Sicut em̃ et qd est aliud qdẽ p seipm ẽ alid autẽ fm accidẽs. sic et causam cõtingit esse. vt domus qdem p seipsam cã est edifficatiua. fm accidẽs aũt albũ aut musicũ. Per se qdem igitur causa finita est. fm accñs aũt infinita. Infinita em̃ vni accidunt.

Consequent ponit quartã diuisionẽ ad inquirendum diffinitõem fortune. et est ista. Sicut ens diuidit in ens p se z in ens p accñs. ita cã diuidit in cãm p se z cãm per accñs. Et ponit drñam inter mẽbra diuisionis dicẽs. q cã p se est finita et determiata. sz cã p accñs est infinita et indeterminata. qd sic ,pbat qz infinita vni accidũt. Est ergo intelligendũ q cã p se dr finita z determinata in ordine ad effectũ. sic scz q sp natus est fieri effectus ex tali cã. et p oppositum cã p accñs dr indeterminata in ordine ad effectũ. sic scz q ex ea nõ est semp natus ẽ seq effect. q tñ ,p nũc seqtur. sicut domificator est cã p se dom. z albedo in domificatore est cã dom p accñs. Potest em̃ assignari alia drña extra textũ. qz cã p se est cui effect sil tudo est in agẽte siue in cã. sicut domificator p ydeã quã hz in mẽte est cã domus. qz domus facta ad extra habet similitudinẽ q ydeam que est in intellectu practico domificatoris. sic aũt nõ est de cã p accñs

Ar Infinitũ nõ est in reb. g̃ nõ pñt infinita vni accidere Dõm q ifinitũ capit dupl'r. vno cathegreumatice. o sic ꝓcat materiã sine forma. vel q̃ritatẽ extẽsam sine termio. z sic est verũ q infinitũ nõ est in reb. Alio mõ capit infinitũ sincathegreumatice. z sic valet ĩ ꝓtinuis nõ tm̃ q̃n maius. z in discretis. nõ tot q̃n plra. et sic vtiq̃ infinitũ p rẽ in reb. sic em̃ accipit ifinitũ p indeterminato. z sic infinita vni accidũt. i. non tot q̃n plra

Ar Si ĩfinita vni accidũt. g̃ de accñtib nõ est scia Dõm q duplicia sunt accña. q̃dã ,pria. z illa nõ st ifinita in vno. z de illis ẽ scia. qz talia accñtia sciũt de subiecto p ꝓncipia. Alia st accña cõia. z illa st ĩfinita in vno fm potentiam. z de illis nõ est scientia in ordine ad tale subiectum

Sicut igit dem̃ est cuz in his q̃ ,ppter hoc fiũt. h̃ fiat. tũc dr a casu z a fortuna. Ipsorũ ãt drña hoz ad inuicẽ posteriũ determiãda Hũc aũt hoc fit manifestuz q vtraq̃ sunt in his q̃ st ,ppter hoc. vt cã accipiẽdi argẽtũ venit vtiq̃ delatur pecuniã si sciuit Venit aũt nõ huius cã. sz accidit venire z facere hoc reportandi grã. Hoc aũt neq̃ sicut frequent veniẽs ad villã. neq̃ ex necẽitate. Amplius autẽ finis ẽre/portatio nõ in seipso cãz. sz ,ppositoz z ab intellectu. et dr a fortuna venire. Si aũt ,ponetis et huius cã. aut sp veniẽs aut sicut frequenter reportaturus nõ a fortuna. Manifestũ ita q̃q̃ fortuna cã sit fm accñs in his que st fm ,ppositũ. corũ que ,ppter hoc sunt. Unde circa idem et intellectus z fortuna est. propositũ em̃ non sine intellectu est

Hic ꝓnter phs reducit fortunã ad mẽbra dictarũ diuisionũ. z vult q fortuna quo ad vltimã diuisionez ꝓtis

nec sub causa p accns Et quo ad primã diuisionẽ fortuna est cã eorũ q̃ fiũt extra semp ⁊ frequẽter. Et q̃ ad terciã diuisionẽ fortuna est cã illorũ q̃ fiũt ꝓpt hoc.i.finem Quo ad q̃rtã diuisionẽ fortuna est cã eorũ q̃ agũt fm ꝓpositũ. Oiby q̃ his sic collectis eligit talẽ diffinitõẽ fortune dicens. q̃ fortuna est cã p accns in his que fiũt extra sp ⁊ frequẽter ꝓter hoc in agẽtib⁹ fm ꝓpositũ Ex q̃ viterius elicit vnũ correlariũ. scz q̃ circa idẽ sunt intellectus ⁊ fortuna.i.in eodẽ subiecto. qz ꝓpositũ non est sine intellectu practico qui est materialiter fortuna.

Qr Utrũ ista diffinitio sit ꝓ casu ⁊ fortũa sufficiẽt assignata. Et videt q̃ nõ. qz hic nihil dr de casu. Dõm q̃ sub hac diffinitiõe etiã includitur diffinitio casus. ex hoc enim q̃ illa particula fz ꝓpositũ omittit ⁊ eiꝰ opposita apponat. tũc est diffinitio casus. vñ casus ꝑ sic diffiniri Casus est cã p accns eorũ q̃ fiũt extra sp et frequẽter ꝓt h̃ in nõ agẽtib⁹ fm ꝓpositũ.i. fm voluntatẽ. qz fortuna est in agentib⁹ fm voluntatẽ. Casus vero in nõ agentib⁹ fm voluntatẽ.i.fm naturam

Ar Casus ⁊ fortuna stũ effectꝰ fortuiti. q̃ nõ stũ cãe Aũs ꝓbat. qz inuẽtio thezauri est effectꝰ. ⁊ cõtter dr fortuna. Odm q̃ duplr accipit fortuna Vnoꝰ fm vulgares. ⁊ sic effectꝰ fortuitꝰ dr fortuna. qz ipi solũ accipiunt effectũ fortuitũ ꝓ fortũa. Cuiꝰ rõ ẽ. qz noia iponũt a notioribꝰ nobis. cũ q̃ effectꝰ sit notior nobis. q̃ fortũa iponũt a vulgaribꝰ ad ꝓcandũ effectũ Alio mõ accipit fortũa ꝓut ꝓcat cãm tal effectꝰ. ⁊ sic phi accipiũt fortunã. Ex ẽpli grã ipe fossor inueniẽs thezaurũ dr fortuna fm phos Et si dicat. ex hoc seqtur q̃ albũ est fortuna. qz est cã p accns. Dz q̃ duplr aliq̃d dr cã p accns. vnoꝰ fm q̃ p accns se tz ex pte cause. ⁊ sic albũ in domificatore dr cã p accns ⁊ est tm in domificatore q̃ est cã domus. sicut accns in subiecto. Alioꝰ p accns se tenet ex pte effectꝰ. qz. s. ꝓiũgit effectui p se. ⁊ sic cã p accidẽs i.effectꝰ p accns ẽ fortuna. qz ꝓiũgitur effectui p se intento ab agẽte. sicut inuẽtio thezauri ꝓiũgit fouee.

Circa qd q̃rit in quo predicamẽto sit fortuna. Dõm q̃ fortuna capit duplr. vnoꝰ formalr ꝓ forma relatõis cause p accns ad effectũ fortuitũ. et sic est in p̃dicamẽto relatõis. sicut etiã h̃ nomẽ cã a toto gẽe est in p̃dicamẽto relatõis Alioꝰ capit fortuna materialr. s. pro illo in q̃ subiectat talis relatio. ⁊ hoc materiale est duplex. s. minquũ in q̃ imediate fundat talis relatio. sic intellectꝰ practicꝰ alicuꝰ agẽtis ꝓ intellectũ cui accidit aliq̃d ꝓter intentiõẽ dr fortuna. Aliud est materiale remotũ. s. ipse totus hõ agẽs. Odm est q̃ q̃ fm materiale ꝓpinquũ est in scda spẽ q̃liratis. fz fm materiale remotũ est in p̃dicamẽto substãtie. Et q̃ ptz q̃ fortuna fit cãm p se. nõ fui q̃ hmõi. fz fm q̃ est relata ad effectũ p accns. vñ nõ est incõueniẽs idẽ esse cãm p se ⁊ p accns. si ꝓpter ad diuersos effectꝰ. Ex ẽpli grã. fossor p̃t ad duo ꝓpari. s. ad fouee. ⁊ sic est cã p se. qz fouea est sp nata seq̃ ex fossore. Alioꝰ ꝓpat fossor ad inuentionem thezauri. ⁊ sic est cã per accns. qz talis effectus nõ est semper natus seq̃ ad talem cãm. ⁊ sic dicitur fortuna.

Ar Omne p accns reducit ad pse. si q̃ fortuna est cã per accns. q̃ reducit ad p se ⁊ sic nõ erit p accns Odm q̃ duplex est reductio aliquorũ ad inuicẽ vna est fm idẽptitatẽ sic q̃ reducũ fiat idẽ cũ eo ad qd reducit. ⁊ sic maior est falsa. qz per accns nũq̃ fit idẽ cuꝰ causa p se. Alia est reductio per ꝓiũctõem. qz scz qd reducitur ad alterum cõiungitur illi ad qd reducitur. ⁊ sic maior est vera. qz effectus fortuitus ꝓiũgitur effectui p se. et causa per accidẽs q̃ dr fortuna ꝓiũgitur cause p se et hoc ẽ qd infra dr q̃ casus ⁊ fortuna reducũtur ad genus cause efficiẽtis. qz casus reducitur ad naturã. qz cõiungitur naturali agenti ⁊ fortuna ad intellectũ practicũ. qz cõiungitur tali intellectui.

Ar Aresto. dicit septimo metaphice. q̃ cã entis per accns ẽ agẽs vt in pluribus. fz illud est cã per se ergo fortuna est causa per se. Odm q̃ agẽs vt in pluribus accipitur duplr. vnoꝰ vt agẽs vt in pluribꝰ et sic agens vt in pluribꝰ est cã per se nõ aũt per accidẽs Alioꝰ capitur agẽs vt in pluribꝰ fm q̃ deficit vt in pauciorib⁹. vel fm q̃ sibi euenit aliq̃d vt ĩ pucioribꝰ. ⁊ sic cã per se etiã est cã per accns respectu illius quod euenit vt in pauciorib⁹. Utroq̃ enim mõ ꝑt agenti aliq̃d accidere ꝓter intentõnem. vno modo ex defectu agentis. alio modo ex dispositione materie. ⁊ ideo Aresto. vij. metaphisice dr. q̃ materia est radix contingentie qd intelligi potest etiam de materia fm q̃ est in effectu. q̃a sic q̃nq̃ materia impedit intentionẽ agentis

Ar Omis causa per accns est indeterminata. fz fortuna est cã per accns. q̃ est cã indeterminata. fz ex causa indeterminata nõ ꝑt fieri aliq̃s effectꝰ Odm q̃ duplr causa dr indeterminata. vnoꝰ per modum indtñe. qz scz habet se indifferenter ad vnũ effectũ et ad alium. ⁊ sic causa ad vtrũlibet dr esse causa indeterminata non aũt fortuna sicut tamẽ dixit Auicenna ⁊ sic est verum q̃ ex tali causa non fit effectus. Alio mõ dicitur causa indeterminata per modũ cõtingentie. qz scz talis causa ꝓtingentẽ habitudinem habet ad talẽ effectum. ⁊ sic fortuna etiã est causa indeterminata. qz effectus fortuitus nõ solũ natus est fieri ex tali causa ex qua modo fit. fz ꝑt fieri a multis alijs causis. Et per hoc ꝑt sciri differentia inter fortunã et causã ad vtrũlibet. q̃a q̃uis in hoc ꝓueniũt q̃ ex vtroq̃ est indeterminatio. tamen in h̃ differunt. qz fortuna est causa pro nunc determinata ad aliquem effectum. sicut fossor inueniens thezaurum pro nunc est determinꝰ ad inuentionem thezauri. sed causa ad vtrũlibet fm q̃ huiusmodi nũq̃ est determinata ad aliquem effectum

Ar Effectus fortuitus nũq̃ est p̃intentꝰ ab agẽte q̃ fortuna nõ est eorũ q̃ fiũt ꝓpt hoc.i. ꝓpter finẽ Odm q̃ duplr dicit aliq̃d agere ꝓpter hoc. vno modo aliqua causa agit ꝓpter hoc fm actum quando scz intendit finem propter quem agit. et sic causa per se est causa agens propter hoc. sicut fossor fm actum agit propter fouean. Alio modo aliquod agens agit propter hoc fm aptitudinem. quia scz est talis effectus q̃ agens egissz propter hoc si talem effectuꝫ ꝑciuisset fuisse futuruꝫ. ⁊ sic etiam fortuna est causa agens propter hoc quia nullus effectus dicitur fortuitus nisi habeat in se aliquam notabilem bonitatem vel maliciam. vt propter talem effectum semper agens egisset si sciuisset eum assecuturum. sicut fossor vtiq̃ egisset propter inuentionem thezauri si prescuisset inueurõnem thezauri. ⁊ ideo fossor non diceretur fortunatus si inueniret lapidem in fouea preter intentionem. qz nõ est alicuꝰ notabilis bonitatis vel malicie. ⁊ sic ille effectus nõ est ꝓpter hoc. q̃a q̃uis ꝑciuisset se inuenturũ lapidẽ. tñ nõ egisset ꝓpter hoc. i. ꝓpter intẽtionem lapidis

Arguit. vanũ ⁊ frustra videnꝭ eẽ ꝓpinq̃ ad casuꝫ ⁊ fortunã. ⁊ tũ nõ fiunt ꝓpt finẽ. Odm q̃ vanũ et fru

stra ꝓueniũt ⁊ dr fit cũ fortuna. Cõueniũt qr cõmunicãt fiunt ꝓter finẽ. sz differũt: qr frustra fit ꝓter finẽ actu/ aliter intẽtuz quẽ nõ attingit. qr ille dr frustra fuisse i/sũmo q nõ est adept⁹ finẽ ꝓt quẽ fuit ibi. Sz fortũa ⁊ casus attigũt finẽ quẽ nõ actualr intẽdebãt. sz solũ aptiru

Si fortuna fieret extra sp ⁊ freqnter (dinaliter seqrẽt q eclipſ lũe ⁊ solis cẽnt fortuita. qr fiũt extra sp et frequẽter. Dõm q aliqd dr fieri raro dupl'r. vno⁹ p ꝓpatõez ad tempus. ⁊ sic eclipsis solis ⁊ lune fiũt raro. Alio⁹ aliqd dr fieri raro p ꝓpatõnem ad cãm qr scz posita cã a q talis effect⁹ fit raro ponit talis effect⁹, ⁊ sic effcũs fortuiti fiũt raro. sic pz exẽplarit d fossore ⁊ inuẽtione thezauri. qr licet inuentõ thezauri habeatur qñq ex fossore. raro tñ ex illa cã sequit talis effect⁹ sz posita causa eclipsis solis sp ponit eclipsis solis

Aliq dicunt vl'r bene fortũati. sicut aliq milites et medici. g fortuna nõ fit vt in pauciorib⁹.

Dõm q si aliqs effectus vt in pluribus cõtingat talis nõ ẽ a fortuna. ⁊ sic si aliqs miles capiat cõiter victoriã in pugna tũc victoria nõ est fortuita. sz accidit ex quadã industria siue fortitudine militis. tamẽ ad alios ignorãtes industriã suã dr q talis victoria fiat a fortuna. sil'e est de medico. Põt etiã ꝓtingere q ex impresione corpm celestiuz. aut ex motione supiorũ spirituum intellectualiũ a qb⁹ aliquis inclinet ad aliqd agendũ. et ꝓtingit qñq q tali actioni cõiungitur aliq d bonũ ꝑter intentionez quod est fortuitum.

Aliqua fiunt fortuite. vt in pluribⁿ. vt aliqs ambulaus p viã lutosaz maculat se. g fortuna ẽ eorq fiũt vt in plib⁹. Dõm q dupl'r aliqd agit sub intentione. vno⁹ sub intentione pmaria. qr scz hoc pnciparliter intendit. ⁊ sic verũ est q maculatio nõ cadit sub intentõne ãbulantis p viã lutosam. Alio⁹ aliqd cadit sub intentione scdaria. qr scz intendit aliqd ex q aliõ necessario sequit. ⁊ sic maculatio cadit sub intentõe ãbulãtis p viã lutosam. ⁊ iõ illa maculatio nõ est fortuita. qd eñ fortuitũ est nõ dz esse intẽtuz aliq istorq modorum

Infinitas quidẽ igit cãs nccẽ est eẽ a qbus vtiq fiat. qd est a fortuna. Uñ videt fortuna infinita eẽ. et imanifesta hoi. ⁊ est vt nihil a fortuna videbit vtiq fieri. Omia qdẽ eñ hec recte dicũt. qm rõnabil'r Est qdẽ eñ vt sit a fortuna. ⁊ fm accñs eñ fit. ⁊ est cã sicut accñs fortuna vt ãt simpl'r nulli⁹. vt domus edificatorq/dez cã est. fm accñs aũt tibicen. et venientẽ re/ferẽdi argẽtũ nõ hui⁹ cã venientẽ infiniti sunt multitudine. Etenim videt aliquẽ volẽs ꝓsequens. et fugiens et visurus.

Postq aresto. posuit diffinitõem fortune. ꝓsequẽter assignat cãm et proprietatem fortune. et hoc ꝓgruit qr diffinitio est mediũ demonstrandi passionẽ de subiecto Ponunt g insumma sex ꝓprietates. q tres ponũtur a sapientib⁹. ⁊ tres a vulgarib⁹. Prima g ꝓprietas fortune posita a sapiẽtib⁹ est q cause illi⁹ qd fit a fortuna sunt infinite. Scda est q fortuna nõ est manifesta hoib⁹. et p h exponit tercia opinio facta de fortuna. Tercia ꝓprietas ẽ nihil fieri a fortuna. et p hãc exponit pma opinio antiquoruz de fortuna. Cã pme ꝓprietatis est. qr fortuna est cã p accñs. sed sicut dcm est infinita vni accidunt. g h qd p accñs ꝓtingit hz infinitas causas. Rõ scde ꝓprietatis est qr sicut dcm est cause eius qd est a fortuna sunt infinite. sz infinitũ est nobis ignotũ. sicut dr in pmo huius. g etiã fortuna non est manifesta nobis. Dicit notant nobis. qr effect⁹ fortuiti a deo puident sicut effect⁹ p se. et ideo cõtraria opinio simpl'r est falsa. qr itellect⁹ diuin⁹ nullo mõ pt dici fortuna. vt pus dcñ est. Rõ tercie ꝓprietatis ẽ. qr fortuna ẽ cã p accñs. sz qd p accñs est quodãmõ nõ ẽ. qr qd p accñs est nõ est cã simpl'r. g fortuna qdãmõ nõ est.

Et dicere eẽ aliqd extra rõem fortunã. recte est Rõ eñ aut ẽ eorq q semp stz. aut eorq q sicut frequẽt. Fortuna ãt in his q fiũt ꝑter hec Quare qm ifinite q sic cause stz. ⁊ fortuna ifinita ẽ Tũ in qbusdã deficiet vtiq aliqs. Aũqd igit contingẽtia cã vtiq fiant fortune: vt sanitatz. aut spũs. aut estus. sed nõ depilari. Sũt autẽ alie alijs ꝓximiores q sunt fm accñs cãrum.

Nic ponit alias tres ꝓprietates positas a vulgarib⁹ Prima est q fortuna est sine rõne. Scda ẽ q aliq est fortuna bona ⁊ aliq mala. Tercia ẽ q aliq hũt eufortuniuz et aliq diffortuniũ. Rõ pme ꝓprietatis est. qr rõcinari nõ possumus nisi de his q fiũt sp ⁊ frequẽt. cũ rõcinũ fit ex nccãrijs. sed fortuna fit extra sp ⁊ frequent se hñtib⁹. qr effectus fortuit⁹ cõtingit p accñs. ⁊ de cauſ p accñs nõ possum⁹ hñe rõem. Et circa h mouet dubitatõem. vrpois cã p accñs pt dici cã effectus fortuiti siue fortuna. et vult q nõ. sed solũ illa cã p accñs dr cã effect⁹ fortuiti q aliqd influit in effectũ p se intentũ. sicut fossor in foueaz. et ideo ventus estus siue calor pñt dici cã fortuita sanitatis. sed nõ depilatio. i. abrasio criniũ

Fortuna ãt bona qdẽ dr. cũ bonũ aliqd euenit. praua aũt cũ prauũ aliqd

Nic ponit rõem alteri⁹ ꝓprietatz. s. q aliq fortũa dr bona. ⁊ aliq mala Et stat rõ i h. ex q fortũa ẽ cã p accñs et qd euenit ꝑter itẽtõez. pt aliqd euenire pt itẽtiõez dupl'r Uno mõ euenit aliqd bonũ et dr fortuna bona. ⁊ qnq euenit aliqd malũ. et dr fortuna mala. et qr hec ꝓprietas fortune est fm vulgares. ideo ipsa respicit fortunã fm q ꝓcat effectum fortuitum.

Eufortuniũ aũt ⁊ diffortuniũ est cũ magnitudinẽ hñtia sunt hec. vñ et sec⁹ paruũ malũ aut bonũ accipe magnum. aut discontingere aut eucõtingere est. qm sicut est dr intellectus qd eñ ad paruuz distat tanq nihil distare videt. Ampli⁹ aũt incertũ eufortuniũ rõnabile est. Fortuna eñ incerta est. neq eñ vt sp. neq sicut frequent possibile esse q sunt a fortuna

Sex ꝓprietates fortune
pa
za

Sūt q̃dē igit̃ ambo cause quēadmodū dictū est fm accūs et fortuna et casus in ꝓtingētib⁹ fieri. neq̃ simpl'r neq̃ sicut frequēter. et eorum quecūq̃ vtiq̃ fient ꝓpter aliquid

Hic ponit cām tercie ꝓpetatis. q̃re scz dicūt̃ aliq̃ eu/fortunati. ⁊ aliq̃ diffortunati Et vult q̃ eufortuniū contingit dupl'r sil'r ⁊ diffortuniū. Primo ꝓtingit eufortuniū. q̃ aliq̃d magnū bonū euenit ꝑter intētōez Dicit̃ eim eufortuniū ab eu qd̃ est bonū. Scdo mō ꝓtingit eufortuniū. qñ aliq̃s fuit ꝓinqu⁹ magno malo. a q̃ liberat̃ ꝑ intētōez. q̃ ꝑuari a malo est aliq̃d bonū. Sic etiā diffortuniū dr dupl'r. vno⁰ qñ alicui accidit magnū malū ꝑter intētōez. Scdo si aliq̃s ꝓinqu⁹ sit magno bono. ⁊ separat ab illo ꝑter intētōez. tūc dr diffortunat⁹. Et cām istius ponit Arist. in textu. q̃ qd̃ parū deest. nihil deeē videt. et ideo si aliq̃s est ꝓinqu⁹ magno bono ⁊ ꝑuat̃ ab eo hz diffortuniū. q̃ videbat̃ ac si haberet illd̃ magnū bonuz. Ex oib⁹ ist̃ elicit̃ q̃ eufortuniū ⁊ diffortuniū sunt incerta. q̃ q̃ ꝑ accūs st̃ et extra sp ⁊ frequēter sunt incerta.

Qr̃ Vtq̃ vnus hō possz esse meli⁹ fortunat⁹ alio. Qr videt̃ q̃ nō. q̃ fortuna est intellect⁹ practicus in hoīe. sz intellectus practic⁹ cūsit potētia aīe rōalis nō ē magis in vno q̃ in alio. q̃ fortuna nō ē magis in vno q̃ i alio. Dd̃z q̃ fortūa capit̃ dupl'r vno⁰ ex pte cause fm q̃ fortuna s̃t ipm intellectū practicū. vt ipm agēs ꝑ intellectuz. ⁊ sic in vno nō est plus fortūa q̃ in alio. q̃ suba ⁊ q̃litates de scda spē nō suscipiūt magis et min⁹. Alio⁰ capit̃ fortuna ex pte effect⁹ fortuiti. ⁊ sic est magis in vno q̃ in alio. q̃ vni accidūt plēs effectus fortuiti q̃ alteri. hoc āt ꝑt ꝓtingere ex duob⁹. vno⁰ ex pte agētis. ex q̃ eim effcūs fortuit⁹ accidit ꝑter intētiōez sic illi agenti accidūt multa a fortūa ꝑter ei⁹ intētionez Alio⁰ ꝓtingit illud ex pte illoꝝ q̃ ꝓcurrūt ad actōez hominis ⁊ sunt tria. s. corpus intellectus ⁊ volūtas. Ex pte corpis ꝑt aliq̃d accidere vni quo ipe inclinet̃ ad aliq̃d agendū. ⁊ ex illa actōe euenit aliq̃d fortuitū ꝑter intētionē. sicut si aliq̃s ex influentia corpm celestiū minuat̃ sanguine. minutio sanguinis est fortuita. q̃ hō ꝑ se mouet̃ ad calorē ꝑ talē influētiā ⁊ ex tali calore euenit q̃ minuitur sanguis. Ex pte intellect⁹ ꝑ iterū ꝓtingere. q̃ boni angeli pñt mouere nostrū intellectū. mouēt̃ q̃ qñq̃ intellectuz ad aliquid opandū cui ꝓiūgit̃ aliq̃d ꝑter intētionez opantis. ⁊ hoc fit a fortuna. ⁊ q̃ hoc nō accidit eq̃liter oib⁹. sic fortuna nō accidit equaliter oib⁹. Sil'r ex pte volūtatis qua mouet̃ efficaciter a deo. q̃ potest mouere volūtatem ad aliq̃d opus cui accidit aliq̃d bonū ꝑter intentōem voluntatis. ⁊ ꝑt ꝓtingere vni ⁊ nō alteri Sicut a deo volūtas paupis mouet̃ ad fossionē. vbi inuenit̃ ꝑteer intentionē fossoris thesaurus

Iffert āt q̃m casus in āplius ē. Qd̃ eim ē a fortūa ē ⁊ a casu hic āt nō oīs a fortūa ē

Posita diffinitōe casus ⁊ fortune. iā ꝓnter ꝓpat ea ad invicē. ⁊ ꝑmo ponit ꝓuenientiā Qr vult q̃ casus hz se ꝑplus q̃ fortuna. ⁊ iō oīs fortuna est casus. sz nō econtra

Ar Si hoc est verū tūc nō sunt distincta casus ⁊ fortuna. sed dcm̃ est ꝑus q̃ sunt opposita Dd̃z q̃ casus capit̃ dupl'r. vno⁰ fm eius ꝑmā impōez et sic casus ꝑcat quācūq̃ cām ꝑ accūs sive sit in agētib⁹ fm ꝓpositū sive nō. ⁊ sic est verū q̃ casus ē gen⁹ ad fortunā. Alio⁰ capit̃ casus ꝓut ꝑcat cām ꝑ accūs in nō agētib⁹ fm ꝓpositū. ⁊ hoc ꝓtingit ꝑ regl'az topicā q̃ dr. Qm̃ cūq̃ est aliq̃d nomē cōe duob⁹. si tūc vni ex eis imponat̃ ꝑcale nomē ⁊ alteri nō. tūc alterū vsurpat sibi nomē cōe q̃ q̃ cā ꝑ accūs in agētib⁹ fz ꝓpositū hz no^{n} ipositū. s. fortunā. iō casus vocat̃ cā ꝑ accūs i nō agētib⁹ fm ꝓpositū

Fortuna q̃dez eim ⁊ qd̃ a fortuna est q̃buscūq̃ et eucōtingere vtiq̃ inerit. et oīno actus ē. Vñ necesse est circa practicā esse fortunā

Nic ponit drām inter fortunā ⁊ casuz dī. q̃ fortuna est in agentib⁹ fm ꝓpositū. i. intellectū ⁊ volūtatē. qd̃ ꝑbat rōne ⁊ signo Rōne sic. in illis ē fortuna in q̃b⁹ ē agere. q̃ ex actione ꝓuenit eucōtingere. i. bona fortuna seu bonū ꝓtingere. effect⁹ ei ꝓiūgit̃ alicui effectui ꝑ se sicut dcm̃ est. sed actio est solū in hñtib⁹ intellectū et volūtatez. q̃ agere est ad finē dirigere. sz solū habētia intellectuz et voluntatē dirigunt se ad finem. Alia āt aīa tā potius dirigunt ex instinctu nature. ⁊ ideo potius dicuntur agi. q̃ agere. q̃ agūtur ab instinctu nature

Signū autē est q̃ videtur idē esse felicitati aut prope. Felicitas aūt praxis quedā est. Eu praxia eim est. quare quibuscūq̃ non contingit agere. neq̃ a fortuna aliquid facere

Cōsequēter ꝓbat idez ꝑ signū ⁊ stat in hoc Fortuna videt̃ esse eadē felicitati vel ꝓpe felicitatē. sz manifestū ē q̃ felicitas solū inuenit̃ in habētib⁹ intellectū. ⁊ volūtatē ergo etiā fortuna. Vīnor est manifesta q̃ bruta nō st̃ felicitabilia. Maior ꝑtz. q̃ aliq̃d diceb āt q̃ felicitas ꝓsisterer in diuitiis. q̃ q̃ dicim⁹ ullos eē fortunatos q̃ possident magnas diuitias. iō fm eos fortuna esz eadē felicitati fm veritatē. Tñ felicitas practica q̃ ꝓsistit in habitib⁹ prudentie ꝓiūctis ꝓtutib⁹ moralib⁹ est ꝓpe fortunaz q̃ talis nō pōt ꝑfecte haberi absq̃ diuitiis vel bonis fortune. qd̃ sic ꝑtz. q̃ sunt multe ꝓtutes morales q̃ruz vsus haberi nō ꝑt absq̃ diuitiis. sicut est liberalitas ⁊ magnificentia. et iō ꝓueniēter dr q̃ fortuna est ꝓpe felicitatē. q̃ bone fortune seruiūt ad felicitatē. ⁊ notanter dcm̃ est de felicitate practica. q̃ felicitas speculatiua q̃ ꝓsistit in habitu sapientie nō habet ordinē ad fortunaz

Circa qd̃ sciendū q̃ duplex est felicitas. q̃dā ꝑmaria et ꝑncipalis q̃ fm Aresto. ꝑmo ⁊ decio ethicoꝝ ꝓsistit in opatōne optie potētie circa optimū obiectū. ⁊ tal' felicitas cōsistit in ꝓgnitōe dī ꝑ intellectū. Alia ē felicitas scdaria q̃ ꝓsistit in opatōe prudētie in qua ꝓnectūt̃ oēs ꝓtutes morales. ⁊ de ista verū est q̃ est ꝓpe fortunam.

Et ꝓpt̃ hoc neq̃ in aīatū nihil. neq̃ infans neq̃ bestia nihil facit a fortūa. qm̃ nō hñt ꝓposituz. neq̃ eufortuniū neq̃ ifortuniū inest his nisi fm similitudinē. sicut dixit Protarch⁹ eufortunatos eē lapides ex quib⁹ sunt are cū honorentur. Copulati aūt his conculcantur Pati aūt

a fortuna inest quodãmõ ⁊ his. cũ agẽs aliq̃d circa hec agat a fortuna. aliter aũt non

Corelariũ

Hic elicit ex predictis corelario. in quib̃ non est fortuna. et dicit q̃ in inaiatis in brutis ⁊ pueris nõ est fortuna. ⁊ rõ sumitur ex dictis quia non habent ꝓpositum Possunt tamen inaiata habere fortunaz ꝑm similitudinẽ sicut dixit. Protarcus talis phus q̃ lapides ex q̃bus fiunt are. i. altaria sunt bene fortunati. qz honorant et alij lapides qui ponunt in pauimento sunt infortunati. qz calcãtur pedib̃. quia ergo illi dicunt bene fortunati ꝑm rem quibus impendunt magni honores. sic ad illius similitudinẽ lapides dicunt bñ fortunati. q̃ honorãt.

Ar Infantes habent ꝓpositum. quia habent intellectum similiter ⁊ fatui. ergo in eis est fortuna Dõm q̃ ꝗuis habent ꝓpositum ꝑm habitũ. qz habent potentiam intellectiuam ⁊ volitiuam. nõ tamẽ habent ꝑ actum. quia actu non operantur ꝑm intellectum ⁊ volũtatem. quod ad fortunam requiritur

Sed casus est in alijs aialibus et inaiatis vt equus casu inquit venit: quoniã saluat̃ est q̃dem veniens. nõ salutis ãt cã venit. Et tripeda casu cecidit. Stat quidẽ em̃ cã sedẽdi. sed nõ cã sedendi cecidit. Quare manifestũ est q̃ in his q̃ simpliciter ꝓpter aliquid fiunt: cuz nõ accñtis cã fiunt. quorũ extra est causa. tũc a casu dicimus. a fortuna ãt eorũ quecũq̃z a casu fiũt propositorũ in habẽtib̃ ꝓpositum

Consequenter ostendit in quib̃ est casus quia nõ solum est in hominib̃. sed etiam est in alijs animalib̃ ⁊ etiã in reb̃ inaiatis. ⁊ ponit exemplũ de alijs aialib̃ sicut dicitur q̃ equus casu venit quãdo salutẽ adeptus est nõ veniens ꝓpter salutem sed vt acciperet pabulũ. Hliõ exẽplum ponit in reb̃ inaiatis dicens q̃ tripeda cecidit casu. i. q̃ sic stat ꝑ casum est. vt sit apta ad sedendũ. licet illa de causa nõ ceciderat vt staret apta ad sedendũ. sed q̃a grauis. ⁊ sic hoc fit ꝓprie a casu preter intentõem nature Ex quo cõcludit q̃ quãdocũq̃z alicui accidit aliq̃d qõ fit ꝓpter finem tunc talis effectus dr a casu. qñ est in nõ agentib̃ ꝑm ꝓpositum. et est effectus fortuitus qñ fit in agentibus ꝑm ꝓpositum

Signũ autem est q̃ vanum est. qm̃ dicitur cum non fiat. ꝓpter quod aliud illius causa vt ambulare depositionis causa est. Si vero nõ fiat ambulanti. frustra dicimus ambalasse. et ambulatõ vana. tanq̃z hoc sit frustra quod aptum natum est alterius causa. cum non includit illud cuius causa erat aptũ natum. Qm̃ si aliquis se balneatũ dicat frustra qz nõ deficit sol. derisio vtiq̃z crit. nõ em̃ erat hoc propt̃ illud. Sic igitur q̃ anthomatum ꝑm nomẽ est. cum ipsuz frustra fiat. Cecidit em̃ nõ ꝓcutiendi causa lapis. Ab eo igitur quod anthomatum cecidit lapis. qz cecidit, vtiq̃z a quodam ⁊ ꝓcuciendi causa.

Dm̃ cauz ⁊ ꝓt finem

Hic oñdit q̃ casus sit in his que fiunt ꝓter finẽ ⁊ ꝑ sic. Vanũ ⁊ frustra fiũt ꝓter finẽ. sed casus videtur esse idez cũ vano ⁊ frustra. q̃ etiam casus fit propter finem. Maior ꝓbatur ꝑ diffinitionẽ eius quod est frustra. qz frustra est qõ aptuz natũ est eẽ alterius causa cũ nõ includat illud. i. attingit illud cuius erat aptuz natũ eẽ cã Sicut ergo aliq̃s dicit frustra ãmblasse post cenã si nõ deposuit ventrẽ qz ambulatio post cenã est causa illius de quo est frustratus. Et dicitur notanter. quod est aptuz natuz esse alterius causa. qz si aliquis dicat se eẽ frustratũ illo fine qui nõ aptus natus est sequi ex aliquo opere ⁊ nõ sequitur. tũc egit frustra. vt si aliquis dicat se frustra balneasse sine eclipsi sol. ipse est deridẽdus. q̃a ex balneatiõe nõ solet fieri eclipsis solis Minor ꝓz qz casus ⁊ vanũ hñt idẽ nomẽ apud grecos. qz vocant anthomatuz. Habent em̃ in hoc ꝓuenientiaz q̃ vtrũq̃z fit ꝓpter finẽ. tũ differenter. qz vanũ est ꝓter finẽ actualem quez non attingit. sed casus nõ est propter finẽ actualẽ. sed aptitudinalem quẽ finẽ aptitudinalẽ attingit

Maxime aũt separatum est a fortuna in his que a natura fiunt. Cũ em̃ fiat aliq̃d extra naturam tunc non est a fortuna sed magis ab eo quod est per se frustra est. factum esse dicimus Est autem et hoc alterum huius q̃dem em̃ exterius est causa. illius vero interius. Quid igitur sit ꝓpter se frustra. et q̃d fortuna dictuz est. ⁊ quid differũt ad inuicem

Dom duplicẽ dr

Ex his oib̃ ꝓcludit duplicẽ dr ãm inter fortunam ⁊ casuz. Prima est. q̃ casus est in his que fiũt a natura. qz bruta ⁊ inaiata agũt solũ natural'r in q̃b̃ est casus. sed fortuna est in agentib̃ ꝑm ꝓpositum. Ex quo sequit alia differentia. q̃ casus est in illis agentib̃ quorũ ꝓncipium agendi est intra. qz natura est ꝓncipiũ agendi vel mouẽdi eius in quo est. sed fortuna est in his q̃rũ ꝓncipiũ agẽdi nõ est intra. Ratio est qz agentia ꝑm volũtatẽ accipiunt speciez ⁊ formã a reb̃ ad extra. sic ergo dr q̃ ꝓncipium opatõnis eorum est ad extra.

Ar Principiũ agendi est in agente. ⁊ sic est ab intra ergo etiã fortuna fit a casu cuius ꝓncipiũ est intra Dõm q̃ dupliciter dr aliquod ꝓncipiũ ab intra. Primo qz continetur in agente. ⁊ sic est ꝓncipium intra in agentib̃ ꝑm ꝓpositum Alio° principium agendi dicitur ab intra. quia oritur ex intrinsecis principijs. vl̃ est ꝓncipium intrinsecũ. ⁊ sic principium agendi in naturalibus est ab intra ⁊ in voluntarie agentib̃. non qz ꝓncipium agendi siue operandi in naturalib̃ est forma substantialis. sed in volũtarie agentib̃ illud ꝓncipiũ agẽdi

non est ab intra sed ab extra. qz est ydea concepta a re ad extra. que ad minus per speciem intelligibilē est subiectiue in intellectu. licet ipsa sit obiectiue in intellectu

Sed modorum causarum in quibus est vñ principium motus vtrūq; ipsorum est. aut eōrum que sunt natura causa aliqua est. aut eorum que sunt sub intellectu causa semper est. sz eorum multitudo indeterminata est

Notq̄ phs dixit q casus z fortuna stz cause per accidens. z qz causa p accidens semper coniūgitur cause per se. g̃ ostendit ad quod genus cause reducant. id est coniungantur casus z forma. z vult phus q reducant ad genus cause efficientis. quod sic probat. qz casualia fiunt a natura. fortuita ab intellectu z hoc pz ex dñā p̄us data de casu z fortuna. sed natura z intellectus spectant ad genus cause efficientis Minor pbatur. qz natura z intellectus mouent executiue. sed executiua motio spectat ad genus cause efficientis. g̃ z c̄.

Queritur Quare casus z fortuna non pñt reduci ad alias causas. Dōm q ideo. nō. eōm debent reduci ad genus cause materialis. qz effectus fortuiti acquirūtur p actionem. sed materia preiacet actioni. z sic non pñt ad causam materiale reduci. Secō non ad genus cause formalis. nec etiā finalis. qz tam forma q̄ finis intendunt ab agente. sed effectus fortuitus non est preintentus actualiter. z sic repugnat ea reduci ad genus cause formalis vel finalis.

Qm̄ autem sunt casus z fortuna cause eorū quorum vtiq; aut intellectus fiat causa aut natura. cū fm accidens causa aliqua fiat horū ipsorum Nihil aūt fm accidens prius est his q̄ stz per se Manifestum est q neq; per accidens prius est ea que est per se. posterius itaq; est casus z fortuna z intellectu z natura Quare si quamatime celi cā est casus. necesse est prius cām intellectum z naturam esse z aliorum multorum et huiusmodi omnis.

Hic ex predictis reprobat secūdam opinionem antiquorum prius datam de fortuna. q est causa celi z omnium mūdanorum. z stat ista reprobatio in hoc Si fortuna est causa celi z oīm mūdanorum. ergo erit aliqua causa prior causa celi. sed hoc est impossibile. qz primus effectus habet primam causam. sed celū est primus effectus inter res naturales siue corporales. g̃ z c̄. Maior paret. qz fortuna est causa per accidens coniuncta causē per se sicut dictū est. sed oē per se prius est eo quod est per accīs. g̃ fortunā semp̄ cedit aliqua cā per se.

Queritur Vtrum illud poeticū de fortuna q dicit Fortunā esse deū immortalem amministrantem temporalia velatam linteo voluentē rotam sit verum vel non Dicendum q illud poeticum potest dupliciter intelligi. Vno modo fm veritatem. sic q veraciter sit talis dea immortalis amministrans tpalia. z sic simpl'r est falsum. qz p̄ma causa scz deus sicut amministrat spūalia. ita z tpalia. qz sicut dr sapie viij. Sapientia diuina attingit a fine vsq; ad finē fortiter. z disponit omnia suauit. Alio istud poeticū intelligi pt fm apparentiā nrām. z sic pt saluari. qz fm nrām apparētiā apparet q ista tpalia (qz ceco mō amministrant homiby) q̄ bonis q̄nq; dant in paucitate. z malis in abundātia. z iō dr dea esse ceca siue velata linteo. q̄si nō cognoscēs quiby distribuat tpalia. z dr voluere rotā. ꝓpter magnā mutabilitatē rerū tpalium. qz sicut in rota q voluit fit magna mutatio fm situ rote. z fit reditus priū rote fm eundē situm in quo p̄us fuerāt. sic etiā est multiplex mutatio in istis tpaliby. qz multi deueniūt de paupertate ad diuitias et ecōtra. sed fm veritatē ista nō fiunt a fortuna. sz a deo prudente z ordinate. Qz eōm mali recipiāt multa tpalia hoc forsan est qz deus p̄ordinat vt recipiāt premiū tpale si forsan in vita aliqua bona fecerūt de genere bonorū. q̄a post hanc vitā eternalit damnabunt. cum ergo nō poterunt premiari post hanc vitā. z nullum bonū manet irremuneratū. necesse est vt accipiāt hic premiū. z sunt multe alie cause fm occulta dei iudicia

Que autē sunt cause. z q tot sunt numero quot diximus manifestū est. tot eōm fm numerū. ꝓpter quid ꝓhendit. ad eōm q quid est reducitur. ꝓpter quid vltimū in immobiliby vt in mathematicis: In diffinitiōe eōm recti aut ꝓmēsurati aut alius cuiusdā reducitur vltimū aut in mouentē primū. vt ꝓpter quid certauerunt. qm̄ furati sunt. aut alicui gratia vt dominentur. aut in his q̄ fiunt materia Qz quidē igitur cause he z tot sunt manifestū est

Postq̄ arestotelis determiauit de causis per se z p accidens. Nic pñter ostendit q nō sunt plres cause his que dicte stz. z hoc probat. qz tot sunt cause q̄ modis ꝓtingit ꝓuenienter respōderi ad interrogationē factā p ꝓpter quid. quia ꝓpter quid querit de causa. sed hoc contingit q̄ruor modis. ergo sunt tm̄ quatuor genera causarū Minor pbatur exēplariter. qz q̄nq; ꝓpter quid reducitur ad formalem. sicut in mathematicis que diffiniunt per formā. sic q nō per materiā sensibilē. Q̄nq; ꝓpter quid reducit ad cām efficientē. vt propter quid illi certauerūt quia furati sunt. furtum eōm mouet aliquos ad certamē. Q̄nq; reducitur ad cām finalem. vt si dicat ꝓpter quid aliqui pugnant. rñ detur vt dominent. quia dominiū est finis belli Q̄nq; reducitur ad cām materiale. vt ꝓpter quid est aliquid corruptibile. rñdetur qz ꝓpositū est ex ꝓtrarijs

Quoniā autem cause quatuor sunt. de omnibus erit phisici cognoscere: z in omēs indūcens propter quid demōstrabit phisice materiam spēm mouentē. z quod est cuius causa

Postq̄ phus determinauit de causis. hic ꝓnter proponit q ad phisicū spectat determinare de omnibus istis

causis ⁊ q̃ habet demonstrare ꝑ omnes istas causas

Veniunt autem tres in vnã multotiẽs. Qd̃ quidẽ ẽm̃ quid est. ⁊ qd̃ cuius cã vna ẽ Que ꝓ vnde motus principium. spẽ eadem est bis Nõ ẽm̃ hominem generat

Prenuntit duo pambula. Primũ

Exequitur suũ intentũ ⁊ ꝓmo probat q̃ naturalis phus habet determinare ⁊ ꝓsiderare oẽs causas ⁊ hoc ꝑbat supponendo duo p̃ambula. Primũ est q̃ multotiens tres cause coincidũt. ſ. efficiens forma ⁊ finis. q̃ũq̃ aũt due coincidũt sicut forma ⁊ finis. sed in istis coincidentijs est dñia q̃ tres cause coincidũt in vno spẽ ⁊ non numero sicut sunt efficiens forma ⁊ finis. sed forma ⁊ finis coincidunt in vno numero

Secũdũ

Celũ ⁊ aia nobilis sunt causa efficiens istoꝝ inferioꝝ. ⁊ non coincidũt in vnũ spẽ cũ istis inferioribus. g̃ ⁊c. Dẽm q̃ duplex est causa efficiens. vna est equoca ⁊ illa non coincidit cũ forma in vna spẽ. Alia est cã efficiẽs vniuoca. ⁊ talis coincidit cũ forma in vnũ specie. sicut hõ generat hoiem ⁊ forma hois generãtis siue totius siue ptis est vnius spẽi cũ forma hois geniti ¶ Et si dicat. finis non coincidit in vnũ spẽ cũ forma. q̃ finis domꝰ ẽ inhabitatio. ⁊ forma est vnio ptiũ domus Dẽm q̃ duplex ẽ finis. ſ. finis quo pueniꝯ ad vltimũ finẽ ⁊ ille coincidit cũ forma. q̃ vnio ptiũ in domo est forma ⁊ etiã finis quo Altius est finis vltimatꝰ vt inhabitatio ⁊ ille nõ coincidit cũ forma. ⁊ hoc alij dicũt sic. forma est finis generationis quo. sed finis gratia cuius est finis generantis. Dẽm est g̃ q̃ finis quo incidit cũ forma in vnum numero. nec sequiꝯ q̃ causę formaliter ⁊ ꝓprie coincidant. q̃ ista est coincidencia materialis ⁊ non formalis vt ꝑus dictum est

Et tenetur phisicus ꝓsiderare omnino que cũq̃ mota mouent Quecũq̃ aũt non. nõ amplius phisice sunt Non ẽm̃ in seipsis hãtia motũ. neq̃ ꝑncipiũ motus mouenꝯ sed immobilia stꝯ. Vnũ tria negotia sunt Hec quidẽ circa immobile. alia vero circa mobile quidẽ incorruptibile autem: Quedam aũt circa mobilia corruptibilia.

Sedm

Hic ponit sedm̃ p̃ambulum ⁊ est istud. q̃ phicus tenetur ꝓsiderare q̃cũq̃ mouẽt mota. si aũt sint aliqua q̃ mouent ⁊ nõ mouenꝯ non stꝯ phice ꝓsideratõis. ⁊ hoc ideo q̃ phicus dꝫ ꝓsiderare de rebus naturalibus. et naturalia dicunꝯ que hãt intra se ꝑncipiũ motus passiue. qd̃ g̃ mouit ⁊ non mouetur nõ est res naturalis sicꝯ est deus ⁊ substantie separate. Et ideo ipius phi est triplex intentio siue studiũ. q̃ aliqd̃ est circa immobile sicut studium metaphisice. aliqd̃ est circa mobile ⁊ incorruptibile ⁊ est phisice ꝓsideratiõis sicut studium in quo queritur de corꝑoribꝫ celestibus Aliud est circa mobile et corruptibile ⁊ hoc ꝑtinet ad phicum Et quo patet q̃ ista diuisio non sumiꝯ fm̃ diuersitatem scientiꝝ. sed fm̃ diuersitatem rerum extra aiam existentium.

Nõ

Quare ꝓpter quid in materiã reducenti reddit. ⁊ in eo qd̃ quid est. ⁊ in ꝑmũ mouẽs. De generatõe ẽm̃ maxime hoc mõ cãs ꝓsiderat qd̃ post aliqnid fiat. ⁊ quid ꝑmũ fecit aut q̃d sustinuit. ⁊ sic ſp qd̃ ꝓsequiꝯ Duplicia aũt sunt ꝑncipia monẽtia. quoꝝ alterũ nõ phisicũ est Nõ ẽm̃ hꝫ motꝰ ꝑncipiũ in seipso. hmõi aũt est si aliq̃d mouet qd̃ non mouet. sicut est qd̃ ⁊ penitus immobile est ⁊ omnium primum

Malis ꝑtius hꝫ idat fines ⁊ mat q̃

Hic ex p̃dictis suppõnibꝫ ꝑbat q̃ ad naturalẽ phm̃ ꝑtinet ꝓsiderare oẽs causas. ⁊ ꝓmo ꝑbat hoc de tribꝰ causis. ſ. de efficiente materia ⁊ forma. secdo de fine Intrẽdit g̃ talem rõem phs naturalis hꝫ determinare de generalibus ⁊ corruptibilibꝫ sicut ꝑtꝫ ex sedã suppõe. q̃ illa ꝓprie mouenꝯ g̃ hꝫ etiã determinare de his que concurrũt ad generatõem. sed tres cause cõcurrunt ad generationẽ. q̃ opꝫ in generatione esse aliq̃d qd̃ fiat post aliud id est opꝫ esse formã que acquiritur materie preexistenti. Secdo oportet esse aliq̃d quod faciat generationẽ. i. efficiẽs Oportet tercio cẽ aliqd̃ quod sustineat formam scꝫ materia que est subiectum. ⁊ ex istis tribꝰ causis ꝓsequitur generatũ. nõ tũ oẽ mouẽs ꝓsiderat a phisico. sed mouens motũ q̃ aliquod est mouens omnino immobile. quod est ꝑncipium omnium

Et quod quid est ⁊ forma. finis ẽm̃ ⁊ cuius causa. Quare qm̃ natura propter aliquid est. ⁊ hanc cognoscere oportet

Malis ꝑtius hꝫ quid est finis

Hic ostendit q̃ ad naturalẽ phm̃ spectat cõsiderare finẽ ⁊ hoc sic Forma ⁊ finis coincidũt ꝑ ꝑmã suppõez sed phisicus hꝫ ꝓsiderare formam vt in ꝑcedenti rõne dictum est ergo finem Et posset aliquis dicere g̃ phisicus non hꝫ ꝓsiderare finem inq̃tum finis. addit Aristoteles secdam rõnem. ſ. istam. philosophus naturalis habet ꝓsiderare naturã sed natura agit ꝓpter finem ergo hꝫ ꝓsiderare finẽ inq̃tum finis. ⁊ sic phisicus habet ꝓsiderare oẽs causas

Et penitus reddendum ꝑpter quid. vt q̃ ex hoc necẽ est hoc esse Hoc aũt ex hoc aut simpliciter est. aut sicut frequenter

Ptinq hꝫ demõstrare ꝑ mãles ꝑ fines

Hic ꝓbat secdam ꝑtem. ſ. q̃ phicus hꝫ determinare ꝑ oẽs causas. ⁊ ꝓmo ostẽdit q̃ ꝑ oẽs causas demonstrãdus est a phico. q̃ ꝓpter quid est in naturalibꝫ penitus reddendũ vltimo. i. ꝑ oẽs causas Deinde ponit dñam quõ scꝫ dñter ꝑ cãs ꝓcedit ⁊ vult q̃ si ꝓcedat ex causis ponibꝫ in generatione scꝫ ex materia ⁊ efficiente. tũc q̃ũq̃ sequiꝯ aliquid simplꝫ. i. necãrio scꝫ qũ cã hꝫ necãriũ ordinem ad effectũ Exemplũ de efficiente vt sol oritur g̃ dies ẽ De materiali hoc est ꝓpositũ ex ꝓtrarijs g̃ est corruptibile. q̃ũq̃ sequiꝯ ꝓo frequẽter qũ cã non habet necãriũ ordinẽ ad effectum. vt semẽ est g̃ fructus erit. potest ẽm̃ fructus multiplꝫ impediri. ⁊ g̃ non sequitur necãrio Necẽ est g̃ ad hoc q̃ argumentũ in illis causis valeat q̃ cã sumaꝯ cũ debitis circũstantijs vt semẽ non est impeditum ergo fructus erit De causa efficiente vt ecdi

ficator est non impeditus ergo domus potest esse Po
test tñ argui in istis causis ab effectu ad cãm absq; cir
cũstantijs. Diceb atur notanter de causis ꝓoriby in ge
neratione. q: finis ⁊ forma sunt ꝓores absolute. sed effi
ciens ⁊ materialis sunt priores in generatione.

Et si hoc debet fieri. sicut ex propositionib
conclusio Et qm̃ hoc erat. quod quid erat eẽ ⁊
q: dignius est sic. non simplr. sed ad vniuscuius
q: substantiam.

Dic oũdit qũo phs demonstrat p cãm finalẽ ⁊ formalẽ
et vult q: qñ demonstratio fit p cãm formalẽ tũc sequit
effectus ex tali cã sic; conclusio demõstrationis ex ꝓmi
bus necessarijs. sed illa sequitur ex necitate q̃ talis effe
ctus sequitur necessario Sile est de causa finali. q: ex il
lo quod dignius est id est ex causa finali. etiã sequit effe
ctus sic. id est p necessitatem oportet ergo finem aptari
ad substantiam rei. ⁊ ideo non sequit argumentũ ex q̃
cũq; fine ad effectũ. sed ex ꝓprio fine. exempl: de causa
formali. semp eim̃ sequitur aia est q̃ vita vel aiatum est.
Vita eim̃ est effectus anime in genere cause formalis in
trinsece In genere cause formalis formantis. vt anima
rationalis est ergo risibile est. De fine. inhabitatio est
ergo domus est.

Querit Vtr naturalis phs habet conside
rare omnia genera causarum Di
cendum q: sic ⁊ rõ est. q: quelibet
scia hz ꝓsiderare illa q̃ spectãt ad ꝓstitutões sui sbiecti
q: q̃libet scia est ꝓncipaliter de subiecto sz subiectũ qd
est ens mobile dependet ex quatuor causis. Primo ex
materia. q: omne mobile necessario habet materiaz. q:
quod est mobile est in potentia ad formam que acquiri
tur per motum Secdo dependet a forma. q: motus nõ
est illius quod est in potentia simplr cũ moueri ꝑsuppo
nat esse quod est verũ de motu accidentali. ⁊ sic depen
det motus a forma sicut a ꝓncipio. sed loquẽdo de mo
tu substantiali tunc motus est ad formã substantialem
sicut ad terminũ. ⁊ sic semp motus dependet a forma si
cut a termino. Tercio dependet ab efficinte. q: motus
est actus mobilis a mouente. nihil eim̃ seipsum reducit
de potentia ad actũ ⁊ q: omne agens agit ꝓpter finem
sic motus dependet in ordine ad finem ⁊ sic patz q: oia
ista ꝓcurrũt ad ens mobile Necẽ est ergo phisicum con
siderare omnia genera causarum

Qr Vtr phs naturalis hz demonstrare p oia ge
nera causar Dom q: sic. ⁊ ratio est. q: phisi
cus hz diffinire p oia genera causar Añs p
batur. q: omnes cause ꝓcurrũt ad ꝓstituendũ ens mo
bile vt statim dictum est q̃ debet ens mobile diffiniri p
omnes causas. ꝑa tenet. q: medũ demonstratõis est
diffinitio. q̃ semp eodẽ mõ quo aliquid diffinit eo modo
demonstrant passiones in esse subiecto. ⁊ hoc est qd di
citur secdo posterior. qd ipo est quid ⁊ ꝓter qd Ex isto
patet dñia tam diffinitionũ q̃ demonstrationũ in me
taphisica mathematica ⁊ phisica. q: metaphisica diffi
nit ⁊ demõstrat p tres cãs Mathematicus ꝓo diffinit
⁊ demõstrat p vnã cãm. s. formalẽ. phisicꝰ ãt p oẽs cãs
cuꝰ ratio dicta est in phemio huius

Qr Vtrũ phisicus semp demonstrat per oẽs cãs
Dom q: non. Pro quo sciendũ q: duplex ẽ
demõstratio q̃d ã est simplr ꝓfecta. a talis pce
dit p omnes causas in phisica Alia est impfecta. ⁊ pt. pce
dere p vnam tm̃ vel p aliquas tm̃ Et rõ huius est. q: om
nis syllogismus ⁊ per ꝓñs demõstratio denoiatur a me
dio. quãdo ergo medium demõstrationis est diffinitio sim
pliciter ꝓfecta. vocatur demõstratio simplr ꝓfecta. quã
do vero est diffinitio impfecta. demõstratio vocatur im
pfecta Cõtingit ergo arguere p vnam cãm duplr. vno
mõ arguendo a causa ad effectũ. Alio mõ ꝓcedendo ab
vna causa in aliam Primo mõ contingit arguere a causis
prioribus in generatõe ⁊ a causis posterioribus in generatõe
sicut patuit circa textũ. Secũdo modo arguitur ab vna
causa ad aliã. ⁊ tũc causa que est prior ⁊ pfectior est ꝓnci
pium demõstrandi alias causas minus pfectas. ⁊ sic fi
nis demõstrat omnes causas. ⁊ hoc est qd infra dr in se
cundo huius. q: rõ necessitatis in omnib alijs causis su
mitur a fine. Potest etiã illo mõ forma demõstrare ma
teriam. q: est dignior materia. ⁊ sic cõsueuimus dicere q:
diffinitio formalis est ꝓncipium demõstrandi diffinitio
nem materialem.

Ar Metaphisicꝰ habet ꝓsiderare de causis. ergo nõ
phisicus. Dom q: causa capitur duplr. vno
mõ fm suam trãscendentiã. ⁊ sic est trãscendẽs
naturam. cum etiã ꝓueniat primo enti. ⁊ sic determinare
de causis spectat ad metaphisicũ. Determinat eim̃ de cau
sa entis fm q: hmõi. ⁊ ideo determinat metaphisicꝰ etiã
de causis que sunt cause entiũ in ꝓmuni. Alio mõ capi
tur causa ꝓtracte. fm q: ꝓtrahitur ad res generabiles et
corruptibiles. ⁊ sic phisicus hz ꝓsiderare de causis. ⁊ hoc
est qd prius dcm̃ est in textu. q: phisicus vult determina
re de causis generatõis ⁊ corruptiõis

Ar Non oẽs cause valent ad demonstrandũ. ergo
phisicus nõ habet demõstrare p oẽs cãs. Añs
ꝑbatur. q: materia nõ est principiũ cognoscendi
q: est in potẽtia. ⁊ alique cause sunt extrisece sicut efficiẽs
et finis. sed diffinitio q̃ est medium demõstrandi dz da
ri per intrinseca Dom q: materia capitur duplr. vno
modo fm se ⁊ absolute. ⁊ sic nõ est principiũ cognoscẽdi.
Alio mõ fm q: substat forme. ⁊ sic sil'cum forma est ꝓnci
pium cognoscẽdi Ad aliud argumentũ dom q: dupli
citer aliquid est intrinsecũ alteri. vno mõ fm subam. ⁊ sic
materia ⁊ forma sunt cause intrinsece ipsi effectui. q: ex ip
sis ꝓstituitur effectus. ⁊ sic est vera q: diffinitio data p in
trinseca est diffinitio data per materiã ⁊ formã. Alio mõ
aliquid est intrinsecũ alteri fm virtutẽ. ⁊ sic cause extrin
sece dicũtur etiã intrinsece Tũ quia ex ꝗtute alicuꝰ rei
aliquãdo res cognoscitur. sic ex causa finali ⁊ efficiẽte po
test res cognosci. q̃uis minus proprie q̃ ex materia ⁊ for
ma. que essentiã rei ꝓstituunt

Ideo nã an ag
at ꝓ fine: e
du ⁊ opmio

Jcendũ quidem igitur primũ. quoniã
natura coꝝ que sunt ꝓpter hoc can
saꝝ est. postea de necessario. quõ se habeat in
phisicis. In hanc eim̃ causam inducunt oẽs
qm̃ calidum hmõi aptum natũ est. ⁊ frigidum
vnũquodq; eim̃ talium hoc ex necitate sunt ⁊
fiunt ⁊ nata sunt Et nãq; etsi aliam cãm dicũt
quãcunq; tãgentes gaudere sinautẽ. Dic qm̃
dem concordiam ⁊ discordiam ille ꝓo intellecũ

Liber Secundus

Ponit opinionem Antiq. de nat. Et q. nā no agit ppter finē

Postq̃ phs determinauit ⁊ dixit, q̃ phisicus diffinit et demõstrat p oēs causas. iam pbat vnũ qd̃ suppositũ est. s. q̃ natura agit ꝓpter finem. ⁊ qz ex illa q̃stione depẽdet alia questio. s. vtrũ necessitas in rebus naturalib̃ dependeat ex necessitate materie vel finis. ido postea illã determinat Et ꝓmo subiungit rõem determinandi. ⁊ dicit q̃ antiqui phi reducunt omnem necessitatem que est in rebus naturalibus ad materiã. sicut si querat ab eis quare dẽtes anteriores in ore aialis sunt acuti ⁊ posteriores sunt obtusi. dicunt qz anteriores hñt parũ de materia ⁊ posteriores multũ Et si aliqui antiqui videbantur tangere cãm efficientẽ sicut Empedocles litez et amicitiam ⁊ Anaxagoras intellectũ segregantem a cahos ꝓuso. tñ de hoc dicit Aristoteles non habent gaudere qz imperfecte tangebant cãm efficientem. quia licet ponebant causas efficientes in constitutione mundi. tamen in constitutione partium mundi nõ posuerũt causas efficientes

Habet autem oppositionem q̃ prohibeat naturam non ppter hoc facere. neqz qz melius sed sicut pluit iupiter non vt frumentũ augmentet. sed ex necitate Sursum eñ ductam aquam congelari oportet. ⁊ congelatam aquam deorsum venire Augeri aũt cũ hoc fiat accidit frumentum Similiter si perditur frumentum in aera: non huius causa pluit vt perdat. sed hoc accidit quare quidem ꝓhibet sic ⁊ partes sebabere in natura vt dentes ex necitate anteriores quidem acutos aptos ad diuidendũ. maxillares aũt latos ⁊ vtiles ad conterendum cibum qñ non propter hoc fieri. sed simul euenire Similiter aũt est ⁊ de alijs ptib̃ in quibus videtur esse quod propter hoc

Ponit opinionem antiq.

Hic ponit Aresto. motiuũ antiquorũ quare dicebãt naturam non agere ꝓpter finem. ⁊ arguebãt sic Si natura ageret ꝓpter finem tũc ageret quod melius est. sed non semper agit quod melius est. g̃ non semp agit ꝓpter finem. Maior est nota. qz finis ⁊ bonum coincidũt Minorem pbat. qz si iupiter pluit tũc ex illa pluuia aliquod malum ꝓtingit scz destructio frumenti. qz si frumenta sunt collecta in aceruo ⁊ pluuia aduenias frumẽta destruuntur. Ex quo vlterius ꝓcludunt necitatem esse ex materia ⁊ ita dicũt pluuiã cadere deorsum. qz est grauis. ⁊ anteriores dentes dicũt esse acutos. qz habẽt pauc de materia. Et qz Arist. exposse infra nõ soluit hoc argumentum q̃uis im plicite. ideo dicẽdum est ad hoc q̃ natura semper agit quod melius est in vniuersali ⁊ p se. licet non in ꝑticulari ⁊ p accidẽs. oportet g̃ cãs effectibus ꝓportionari. vt supra dictũ est. cũ ergo actio nature non ordinatur ad vnũ effectum tñ. ergo sufficit q̃ natura in vniuersali agat quod melius est. ⁊ ideo q̃uis in hoc aceruo frumentum destruatur tñ alia terrenaseẽtia per hoc generãtur ⁊ ꝓseruantur. ⁊ sic natura nõ semper agit qd̃ melius est in ꝑticulari effectu. tamen semp in vli Et ad illud qd̃ querit in rõe dicendũ est. q̃ q̃uis effectus accidãt in reb̃ ex dispõe materie. tñ opz ꝓter materiam aliã inuenier cãm quare materia sic est disposita. exempli gratia. dentes anteriores st̃ acuti. qz parũ hñt de materia. sed cã illius dispositiõis materie vlterius resoluit ad finẽ. ⁊ ergo st̃ acuti ꝑtes dentes vt diuidãt cibũ. ⁊ posteriores vt ꝑterant cibũ. vñ sequit q̃ materia in dispõe bñ ꝓcurrit. sz nõ ẽ cã talis dispõis

Ubicũqz eñ oia accidũt sicut si ꝓpter hoc fiant Hec quidẽ saluata sunt ab eo qd̃ ꝓpter se vanũ ꝓstantia apte Quecũqz ꝓo non sic ꝑdita sunt. ⁊ ꝑduntur quemadmodũ. Empedocles dicit bouigenas. ⁊ viripie Rõ quidem igit qua vtiqz deficiet aliq̃s hec est. ⁊ si aliq̃ alia hmõi ẽ

Hic excludit obiectõem q̃ potest obiici ꝓtra antiq̃s et est ista q̃ nos videmus q̃ in reb̃ naturalib̃ freq̃nter res eueniunt fm q̃ est melius. ⁊ multe vtilitates consequũtur dispositiones rerum naturalium ⁊ eorum actiones ⁊ sic videtur natura agere ꝓpter finem Respõdet Aresto. iuxta eorũ opinionem q̃ vtilitates ꝓuenientes ex actione rerũ naturaliũ sunt p accidens. ꝓueniunt eñ tales dispositiones vt res saluent ⁊ non ex fine aliquo intento. qz nisi taliter res euenirent nõ ꝑmanerẽt. ⁊ idẽ Empedocles dixit q̃ in ꝑncipio ꝓstitutionis vniuersi fuerũt ꝑducte virigine ⁊ bouigine id est mixta existentia. p media ꝑte vites ⁊ pro media ꝑte hoies. ⁊ qz non fuit dispositio debita ꝑtiũ necẽ fuit q̃ tale aial corrũpet et non generaret sibi simile ⁊ ideo dispositiones facte in rebus fuerunt ꝓpter consistentiam rerum ⁊ non ꝓpter vtilitatem aliquam vel finem

Obiectio q̃ eos

Soluit fm eos

Obiect. ꝓ robo q̃ opinionem eorũ

Sed impossibile est ista hunc habere modũ hec quidez eñ ⁊ quecũqz sunt a natura aut semper sic fiunt. aut sicut frequenter Sed eorũ que sunt a fortuna ⁊ per se vano nihil. neqz eñ a fortuna neqz a casu videtur pluere multotiẽs hyemem. sed forte sub cane. Neqz cauma sub cane sed sub hyeme. Si igitur a casu videntur aut ꝓpter hoc eẽ. sed non possibile est hoc esse neqz a casu neqz p se a vano. ꝓpter aliquid vtiqz erũt Atuero natura sunt hmõi alia. quẽadmodum ⁊ ipsi firmabant hoc dicentes Est itaqz qd̃ ꝓpter aliquid in his que natura fiũt ⁊ sunt

Hic ponit Aresto. qr. q̃ rõnes ꝓtra opinionẽ ꝑdictã per quas vult ostendere q̃ natura agit ꝓpter finẽ. Prima ratio est. oia que fiunt fiũt a casu vel ꝓpter finem. sz multa fiunt in naturalibus que non fiunt a casu. g̃ fiunt ꝓpter finez Minor patet. qz que fiunt a casu fiunt extra semp ⁊ frequenter. sed que fiũt fm naturã fiũt semp ⁊ frequenter. g̃ ea que fiũt a natura fiunt ꝓpter finẽ. qz frequenter homo generat hoiem. ⁊ asinus asinũ. ⁊ hõ freq̃

ꝓa

quenter generatur cū quinq; digitis in vna manu

Illa q̄ fiunt a casu fiūt ꝓter finē. sicut dr in diffinitione casus q̄ fiūt ꝓter hoc. Dōm q̄ dupl'r aliq̄ fiūt ꝓter finē. vno° ꝓter finē actual'r intentū ⁊ sic casu alia nō fiunt ꝓter finē qz fiūt p̄ter intōem. Alio° aliq̄ fiūt ꝓter finē aptitudinal'r. qz. s. efficiēs egisset ꝓter finē si pscisisset illū euentū effectus futuri ⁊ sic casualia ⁊ fortuita fiunt ꝓpter finem

Amplius in quibuscūqz finis aliqs est huiꝰ cā agit. qōpriūs ⁊ qō ꝓnter Ergo sicut agit sic aptū natū est. ⁊ sicut aptū natū est sic agit vnū qōqz si nō aliqd ipediat. agit ā. ꝓter hoc ⁊ qō aptū natū ē. itaqz huiꝰ cā vt si domꝰ eēt eoꝝ q̄ natura fiūt. sic vtiqz fcā eēt sicut nūc ab arte est Si ā q̄ natura nō solū natura sz arte fierēt. sil'r vtiqz fierēt sz q̄ apta nata st. ppt ḡ altez altez

Hic ponit scda rō q̄ pmo psupponit vnū. s. q̄ vbicūqz agit aliqd ꝓter finē tā poza q̄ posterioza agunt grā finis. tūc sic. vnū qōqz agit natural'r sicut aptū natū est agi sed naturalia sic natural'r agunt. vt tēdāt in aliquē finē. ḡ natura agit ꝓter finez Maior ptz. qz nisi aliqd agerek sicut aptū natū est agi. tūc agerek violente Ex rē pli grā. qn lapis mouek deorsum. tūc agit sicut aptꝰ natus est agi. ḡ tūc agit natural'r Si aūt moueak sursum tunc non agit sicut aptus natus est agi. ḡ agit violente Minor pbak. qz naturalia hūt naturalē inclinatiōem ad suos fines. sicut lapis ad locū deorsuz. ⁊ ignis sursuz Et hoc ideo ꝓtingit. qz vbicūqz est aliqs finis ibi poꝛra ⁊ posterioza agūtur ꝓter finē. cū ḡ naturalia hūt aliquē finē tenendū est q̄ opationes eoꝝ st ꝓter finem.

Dīno aūt ars. talia qdē pficit qō natura non ꝓtopari. alia ꝓo ímitak Si igit q̄ sunt fm artē ꝓter hoc sunt. manifestū qt ⁊ q̄ sunt fm naturā Sil'r em se hūt in his q̄ sunt fm artē. ⁊ in his q̄ fm naturā posterioza ad prioza

Hic ponit tercia rō. ⁊ est ista Ars agit ꝓter finem sicut domificator ꝓter domū. ⁊ medicus ꝓter sanitatez sz ars ímitak naturā. ḡ natura etiā agit ꝓter finē Maior ptz. qz ars hz etiā determinata instrumēta in actionib suis. sicut dictū est de domificatore ⁊ medico Minor pz. qz aliqua st que sil'r fiunt ab arte ⁊ a natura. ⁊ in illis ars eodem modo ꝓducit effectū sicut natura

Maxime aūt manifestū est in aīalib alioꝝ que neqz arte neqz quesitura neqz deliberatura faciūt Vū dubitabāt qdā vtrū intellectu aut q̄ dā alio opank arance ⁊ formice ⁊ hmōi Paulatim aūt sic ꝓcedenti ⁊ in plantis appet expediētia quedā facta ꝓter finē. vt folia ꝓter fructꝰ cooꝛimentū Quare si natura facit ⁊ ꝓter hoc yrūdo nidū ⁊ aranea telā: ⁊ plāte folia grā fructum. ⁊ radices nō sursum sed deorsum grā vegetandi Manifestū q̄ cā hmōi est in his que natura fiunt ⁊ sunt.

Quarta rō est ista. aliqua entia pure naturalia st nō hūtia intellectū nec volūtatem. ⁊ tñ agunt ꝓter finē. ḡ natura agit ꝓter finē in ꝓducendo rez naturaliū substātias Minor ptz. qz q̄ cōiter vel semp eodē mō fiunt fiunt ꝓter finē. sed multa naturalia ꝓducūt suos effectus eodē mō. sicut yrūdo semp eodē mō facit nidum et aranea telam. ⁊ plante eodē mō ꝓducunt ramos folia ⁊ fructus. ḡ natura in illis agit ꝓter finē Rō maioris est. qz illa que semp eodē modo agunt suos effectus semp ⁊ freqnter agūt. ḡ agunt ꝓter finem quē frequēter optinent ⁊ consequuntur.

Et qm natura dupl'r. alia quidē sicut materia. alia ꝓo sicut forma. finis aūt hec est. ꝓter finē aūt alia sunt. hec vtiqz erit causa cuiꝰ grā

Quinta rō stat in hoc. forma est finis materie. sz materia agit ꝓter formā. ḡ natura agit ꝓter finem Maior ptz. qz materia disponitur vt forma introducak. ⁊ iō finis materie sumik a forma. sicut dictum est. Minor ptz. qz generatio naturalis est ad hoc vt forma acquiratur materie

Querit Quare naturalia agūt semp eodē mō. ⁊ intellectualia agunt multis modis Dōm q̄ ideo. qz pncipiū actionis naturalis est forma substantialis p quā res est sicut ḡ illa forma est vna fm naturā. ita etiam opus sequens talem formam est vnū. sed agens p intellectum agit p formā quā accipit a rebus. sed hoc agens pt diuersimode res concipe. ḡ etiā potest diuersimode operari suos effectus.

Peccatum aūt fit ⁊ in his que sunt fm artez Scripsit em non recte grāmaticus. ⁊ potauit medicus non recta potione Quare manifestuz est q̄ ꝓtingit in his que fm naturam sunt Sic igitur sunt quedā fm artem in quibus qō recte fit. ꝓter aliquid fit. in quib aūt peccak. alicuiꝰ gratia agunt. sed fallitur similiter vtiqz ⁊ in phisicis Et mōstra sunt peccata illius quod propter aliquid est. In substantijs ergo que sunt et principio bonigena si nō ad aliquē terminum ⁊ finem possibilia erant venire: corrupto pnci/pio aliquo facta sunt sicut nunc semine

Hic excludit tria motiua antiquoꝝ quibꝰ moueb ātur dicere naturā non agere ꝓter finem Quoꝝ pmum est. q̄ in naturalibus accidūt monstra ⁊ defectus naturē. sed non potest dici q̄ natura agit ꝓter peccata nisi

Excludit ho pm inomnie ... psa

stra siue defectus. g̃ non agit ꝓpter finem Contra hoc motiuum procedit Aresto. quatuor rōnibus Prima ē ars manifeste agit ꝓpter finem. qr ars intendit aliquez finem. sicut domificator domū. sed manifestum est q̃ in arte etiam fiunt peccata. qr q̃ñq̃ artifex intendit aliq̃d ꝓducere qd̄ tñ nō ꝓducit. aut ex defectu materie aut instrumentorum. si g̃ ex hoc non impeditur ars quin agat ꝓpter finem. qr deficiat a fine. g̃ sil'r erit in natura Et sic istud motiuū includit oppositū opinionis antiquor. qr bene sequitur si natura deficit a fine, ꝓducendo mōstra g̃ agit ꝓpter finem. qr vbi nō potuit esse habitus ibi nō potest esse priuatio. ergo p oppositum vbi est ꝓuatio ibi natus est esse habitus. si ergo natura deficit a fine ergo agit ꝓpter finem

Amplius nccē est semen fieri ꝑmum. sed nō statim aīalia ⁊ molle vere ꝑmū qd̄ semen erat

2a Secunda ratio est ista. vbicunq̃ sunt determinata principia ⁊ determinatus ordo ꝓducendi ibi intendit determinatus finis. sed in naturalibus ⁊ p̄cipue in generationib naturalium sunt determinata ꝑncipia. ⁊ determinatus ordo ꝓducendi. ergo intendit determinatus finis. Maior patet. qr nisi intendat determinatus finis tunc poterāt capi quecūq̃ in determinata media qr alia media inducūt alium finem. vt qui vult parare domum hz alia media q̃ volens parare scamnum aut phialam Minorem ꝓbat exemplariter. qr semē aīalis non statim est aīal. sed est in ꝑncipio molle. ⁊ tandem indurat ad ossa ⁊ carnes. ergo est ibi determinatus ordo producendi.

Amplius ⁊ in plantis inest quod ꝓpter hoc minus aūt dearticulatū est. vtrū igitur in arboribus fiant sicut bouigene ⁊ viriperie. sicut vitigene ⁊ oliuipe aut non Inconueniens enim est sed tñ oportuit. siquidem in aīalibus est.

3a Tercia ratio stat in hoc. si natura non agit ꝓpter finem. qr q̃ñq̃ deficit a fine. g̃ in illis in quibus natura minus videtur agere propter finem erit maior defectus sicut in plantis. sed hoc est falsum. qr ꝓm Empedoclez non inueniuntur monstra in plantis sicut in aīalib. qr ipse dixit q̃ in ꝑncipio fuerūt facta animalia que fuerūt pro media parte vites ⁊ pro media pte homines

Ad huc oportebat ⁊ in seminibus fieri vt cōtingit

4ta Quarta ratio stat in hoc. si natura in semine non ordinaret semen ad determinatū finem. tunc natural'r ex vno semine fieret quodcūq̃ animal. qr natura nō plus ordinaret hoc semē ad vnum animal q̃ ad aliud. sz ad sensum videmus oppositum g̃ natura agit ꝓpter finem

Omnino autem destruit sic dicens Que na natura quidem sunt ⁊ ꝓm naturaz. Natura eñ quidem sunt. quecunq̃ a quodam in seipsis ꝑncipio continue mota accedūt ad aliquem finem

Ab vnoquoq̃ aūt non idem vnicuiq̃ neq̃ cōtingens. semper tñ in eūdem. nisi aliquid impediat Quod aūt est cuius cā. ⁊ qd̄ ꝓpter hoc fieret vtiq̃ a fortuna. sicut dicimus a fortuna venit extraneus ⁊ balneatus abscesserit. cū tanq̃ ꝓpter hec veniens egerit. non ꝓpter hec āt venit. ⁊ hoc ꝓm accidens. fortune aūt est cāz q̃ st ꝓm accidens. quēadmodū ⁊ prius diximus Sed cum hoc semp aut sicut frequēter fiat nō ꝓm accidens. neq̃ a fortuna est In phisicis āt semper sic est. nisi aliquid impediat

Hic excludit secōm motiuū antiq̃or quo eis videt q̃ natura non agit propter finē. ⁊ est istud. qr dicebant q̃ illa que fiunt in natura puenire ex prioribz causis. s. agere ⁊ materia Sed contra hoc dicit pb̄us q̃ ille qui dr naturam nō agere ꝓpter finem oīno destruit naturā. ⁊ rem naturalem. ⁊ hoc ꝓbat p diffinitionem eorum que dicuntur esse ꝓm naturam. qr ꝓm naturā dicuntur illa esse quecunq̃ ab aliquo ꝑncipio intrinseco determinato mouentur ꝛtinue quousq̃ deueniat ad aliquem finē determinatum Si ergo tollatur finis a rebus naturalibus tūc nulla dicerent ꝓm naturā esse quod est impossibile Et qr finis ⁊ ꝑncipium correspondēt. ideo vbi est determinatum ꝑncipium ibi est determinat̄ finis Et addit Aresto. q̃ si finis esset ꝛtingens ⁊ indeterminatus: tunc naturalia fierent a casu. qr casualia dicūtur q̃ non determinantur ad aliquem finem determinatum. sed acciduut preter intentionem agentis

Inconueniens aūt est nō opinari ꝓpter aliquid fieri. nisi videatur mouens deliberatiuū ⁊ tñ ars quidem non deliberat Et namq̃ sicēt in ligno nauis factiua. sil'r vtiq̃ natura fecisset Quare si in arte inest ꝓpter quid ⁊ in natura inest Manifestum est autē maxime. cum aliquis medicatus fuerit ipe seipm. huic quidem enim assimilatur natura Quidē igitur causa sit natura. ⁊ sic sicut ꝓpter aliquod manifestum est

Hic excludit tercium motiuum antiquorū quo videbatur eis naturā non agere ꝓpter finem. ⁊ fuit istud hoc non agit propter finem qd̄ nō deliberat de fine. sed natura non deliberat de fine. g̃ ⁊c. Respondet Aresto. q̃ hoc inconuenienter dr. qr sunt multa que fiunt ꝓpter finem. ⁊ tamen non deliberant de fine sicut ars. qr ars non deliberat. Si eñ sit aliquis pfectus artifex tūc absq̃ dnliberatione agit opera artis Unde natura videt differre ab arte in hoc. qr natura est ꝑncipium intrinsecum agendi propter finē. sed ars est ꝑncipiū extrinsecū Si aūt ars fieret intrinseca ipsi materie artificiali. tunc etiam ars fieret natura Et ideo ars assimilatur natare in hoc q̃ non deliberat

Excludit

2m motiū

Excludit

3m mo finē

Excludit

Ala agit ppter finē . Luz m/mgnit nō eodem mo/ ſ̄ distinctog ſ̄ſeqz

Monstra ex tribus oriūt causis

Ars est in artifice. g̃ est p̃ncipiū ītrinsecū Dicendū q̃ dupl'r dr aliq̃d intrinsecū. vno° qz q̃cūq̃z mō subiectat in eo in q̃ est. z sic etiā ars est aliqd intrinsecū Alio° dr aliq̃d ītrinsecū qd est ꝓs intrinseca. z sic natura dr intrinseca in ordine ad illa in q̃bus est quia materia z forma sunt natura. z sunt partes intrinsece illius cuius sunt materia z forma

Artifex sepe deliberat de opibus artis. g̃ ꝛc.

Dom q̃ noter dr p̃bus q̃ ars nō deliberat. qz ars fcat formā artis fm pfectā eius rōez. q̃ habita nō fit deliberatio de opibus artis. sz artifex fcat aliquē habētē talē formā. siue pfecte siue ipfecte. z iō artifex ppt impfectōez pt deliberare sic impfecte citharedā.

Utr natura agat ppter finē Dicendū q̃ sic. z rō est. qz in cauſ subordinatis si abstrahat p̃ma causa necē est omes scdas cās substrahi. sz finis est p̃ma causa. g̃ subtracto fine ī reb naturalib nō erit aliq̃ cālitas in eis. z sic auferet omis mutatio qd est ꝯ sensū. A fine em̄ mouet efficiēs. efficiēs mouet materiā ad formā Ītē scdo. si nō intēderet natura finē nō possz dari cā q̃re natura plus ageret p ista media q̃ p alia.

Utr natura eodē modo agat ppter finē in singul. Dom q̃ nō. z rō est. qz aliqd dr agere ppter finē inq̃tū determinat ad finē. sed tripl'r aliq̃ determinat ad fiuē. g̃ tripl'r agūt ppter finez. Maior est manifesta. qz agere ppt finem ē se ad talē finē determinare. Minor pbat. qz vnus mod° determiatōis ē pure actus. qñ scz agēs seipm determinat ad aliqd agēdū p libera electōem. z cū electio est actus volūtatis z intellectus. iō oz q̃ tal modus solū fiat in habētib intellem. Determinare em̄ se ad finē est ꝯgnoscere ordinatiōem finis ad media. hoc ā solū est in hn̄tib actū intellectus cui° est ordinare. Scdus modus est ptim actiu° z ptim passiuus. qz fit p occursum determinati obiecti. ad cuius pñtiā mouet aliqd naturali instinctu ad psecutōem vl fugā illius Et iste mod° est in aīalibus brutis. q̃ mod° dr actiu° ex pte ipius obiecti qd mouet sensuz ipsi° aīalis: z dr passiuus q̃tū ad executōem. inq̃tū scz pñte obiecto ad executōem mouet aīal absq̃ eo qd ordinet media ad finē. sicut fit in hoie. z iō q̃uis bruta cognoscat qñz natural'r finē ad quē mouet. tñ nō cognoscit finem sub rōe finis. qz nō cognoscit finē sub relatōe ad media q̃d est ppie cognoscere finē. Tertius mod° est pure passiuus. q̃ puenit ex motōe agētis a q̃ talis forma impmit materie ad quā formā sequit opatio q̃ est finis illi° nature. z iste mod° agēdi ppter finē est sine omī ꝯgnitōe illius q̃d mouet ppter finē. p̃suppones tū ꝯgnitōez in agēte. qd est cā talis rei natural. Ordnt g̃ isti mōi determinatōis ad finē. qz p̃mus fit p intellectū. scdus p sensuz. z tertius p formā naturalē. Ex q̃ possunt elici tria correlaria. quorū p̃mū est q̃ in motib bruto aīalium z naturalū nō est error. sic in opib humanis Cuius rō est. qz opa in aīalib brutis z naturalib p̃ncipal'r fiūt ab autore nature z ab agente infallibili. a q̃ dirigunt ad suos fines. Sed opa hūana hnt p̃ncipiū fallibile sicut ītellectū humanū. z iō in illis opatōib est magna diuersitas. Scdm correlariū q̃ natura occulte opat in reb Cuius rō est. qz natura dirigit ab aliq̃ intelligētia cui° ſ̄tus est nobis occulta. z sic etiā opa facta ſ̄tute talis intelligentie sz occulta. nisi illa opa in effectib ꝯgnoscam°. Tertiū correlariū est. aīalia bruta suas opatōes operantur determinate. Cuius rō est. quia agunt ab aliquo agente infallibili z determinato. z hoc est qd cōiter dr q̃ op° nature est opus intelligētie nō errātis.

Hoc nō agit ppter finē qd nō cognoscit finē. sed naturalia nō cognoscūt finē. g̃ nō agūt ppter finē Dom q̃ tripl'r aliqd agit ppter finē. sic dictū est. Illa g̃ q̃ agūt ppter finē actiue cognoscūt fnē. etiam sub rōe finis. sz nō oz q̃ ea que nō agūt actiue ppter finem. vel ptim actiue z ptim passiue ꝯgnoscāt finē Aliter pt dici sic. q̃uis naturalia aut natura naturata non cognoscat finē. dirigit tñ ab aliquo agēte qd cognoscit finez. Sicut qñ lapis descēdit ad locū deorsuz q̃uis nō cognoscat lapis illū locuz. dirigit tñ ab autore nature q̃ missa ab arcu. tal'em sagitta nō ꝯgnoscit methā. dirigitur tñ a sagittante q̃ cognoscit methā. Est tñ ista drīna qz motus sagitte est violētus. qz passum nō cōfert vim id est sagitta nō hz naturalē inclinatōem ad talē motū sz naturalia dirigūt ab autore nature natural'r z nō violēte Et rō est. qz qñcūq̃ aliqd mobile est natural'r sub ordinatū mouēti. tūc q̃cqd in mobili acqrit a mouēte est naturale. sz naturalia stz subordinata autori nature. sic aūt sagitta nō est subordinata sagittāti. z iō impssio facta a sagittāte in sagittā est violēta. Ex quo sequit correlarie q̃ omnis operatio facta in natura a deo est naturalis. cum deus sit p̃mum agens. z ideo omnia sunt sibi subordinata in esse z operari.

Ex h̄ sequit q̃ natura nō agit sz agit Dōz q̃ dupl'r aliq̃ res agit. vno° principal'r effectiue. z sic est verū q̃ pure naturalia poti° agūt q̃ effectiue agant: Alio° aliq̃ agūt sedario effectiue. i. subiectiue. z sic etiā pure naturalia dicunt agere. qz hnt intra se aliquā formā receptā ab agēte p quā ꝯcurrūt ad actionem ppter finē. Exēpli grā. graue in se hz formā q̃uitatis. p quā etiā subiectiue concurrit ad motionē q̃uis in locum deorsum qui est finis.

Natura pducit monstra. g̃ nō agit ppter finem ꝯnatz. qz agēs ppter finē agit qd meli° est Dicendū q̃ monstrū dr a mōstrādo. qz ē monstrandū siue ostēdione dignū. igit effect° q̃ deficit ab intētōe agentis vocat mōstū siue h̄ fiat in naturalib siue in artificialib Pōt g̃ argumētū tripl'r solui. p̃mo sic. qz si natura deficit a fine. g̃ agit ppter finē. qz null° dr deficere ab illo qd nō ītēdebat. sic domificator nō dr deficere in pductōe dom° qñ nō ītēdebat pducere domū. Scdo dōz q̃ q̃uis mōstū deficiat ab intētōe nature p̃ticularis. nō tñ ab intētōe nature vlis. qz natura vlis intendit mōstū fm q̃ ex mōstro sumit decor vniuersi Tertiō est dōm: q̃uis mōstū deficiat ab intentōe nature accepte fm spēm. qz deficit a pfectōe spēi. nō tñ deficit a natura accepta fm īdiuiduū. qz ex tali īdiuiduali dispōe materie nō poterat nisi tale indiuiduū pduci

Quotupl'r fiūt mōstra Dom q̃ monstra fiūt ex trib cauſ. z h̄ iō. qz mōstra fiūt in reb naturalib ex eis dem caulis ex q̃bus depēdent res naturales. Dependent ergo res naturales z monstra ex materia ex agēte et ex ꝯtinēte. Ex materia em̄ contingit quandoqz fieri mōstrū rōe quantitatis. quandoqz rōne qualitatis. Rōne quātitatis dupl'r. qz vel ꝯtinue vel discrete. id est vl in quantitate continua vel discreta. z vtrunqz contingit dupliciter. qz quādoqz materia abūdat. quādoqz defi

Ptio ex ma

eit in ḡntitate ꝓtinua. Si abūdat vel in toto. ⁊ sic generant gygātes. si deficit in toto sic generant gnani. Vel ꝓtingit monstr̃ ex pte q̃titatis discrete. ⁊ hoc itē duplr. qr vel materia abūdat in q̃ntitate discreta. sicut qñ generant ſex digiti in vna manu. vel deficit sicut qñq̃ generant q̃tuor digiti in vna manu. Rōe q̃litatis materie fit monstr̃ duplr. qr quandoq̃ materia est valde sicca et sic impedit extēsio vel magnitudo corpis. qñq̃ ꝯo est nimis humida. ⁊ sic fit magna extēsio materie. ⁊ fit corpus magnū ⁊ debile. Scdo ꝓtingit esse monstrū ex pte agētis. qr agens ſp intēdit. pducere pfectā rem. si ātē ꝑtus agētis sit debilis. pducit rē impfectā ex debilitate ꝑtutis. Ex isto ꝓtingit q̃ nō ſp. ples assilant generanti et isto mō oñis femina est monstr̃. qr natura in semine ſp intēdit. pducere qd̄ est pfectū. ſ. masculū. ſz deficiente ꝑtute seminali. ſ. in naturali calore producit uatura qd̄ possibile est. pduci. ſ. feminā. ⁊ hoc est qd̄ dr Aresto. in libro de aīalibus q̃ mulier est mas occasionatus. i. habēs defectum in calore. Tercio ꝓtingit monstrum ex pte cōtingētis qd̄ est duplex. qr aliqd̄ est intrinsecū. ſ. qd̄ ꝓtinet in semine siue fetu sicut accīs in subiecto. vt est virtus corpor̃ celestiū incorporata fetui siue embrioni. que virtus si est improportionata ⁊ incōueniēs rei generande. tunc fiūt monstra. Ex isto ꝓtingit q̃ qñq̃ res in ſpē humana generate sub certa ꝓstellatōe acquirūt facies longas ad modū porcor̃. qr influentia celestis nō fuit cōueniēs ad influendū ſm ꝓportionē ⁊ habitudinem ſpēi humane. ſz porcine. Aliud est ꝓtinēs extrinsecū. ⁊ est quedā pellicula circundās embrionē q̃ dr matrix. ⁊ ex parte illius ꝓtinentis p̄t fieri monstr̃. qr qñq̃ talis pellicula rūpitur ex motu matris. ⁊ fit in fetu gibby in dorsov̄l in pectore ſm q̃ rumpit̄ versus anteriorē ꝑtem vel posteriorem. Et qr mater est etiā ꝓtinēs extrinsecū. ideo mōstra q̃ pueniūt ex fantasia matris reducunt ad illa monstra que fiūt ex pte ꝓtinentis extrinseci. ſ. matr̃. Ex magna eīm fantasia alterat materia q̃ est in matrice. ⁊ p ꝓsequens causat monstruositatē in fetu.

2° ex pte effiac tis

3° ex pte cōtīnentis

Sīr Agens ꝓpter finē dr deliberare de medijs q̃ sūt ad finē. ſz natura nō deliberat de medijs. ḡ ⁊c.

Dōm q̃ duplicia ſt̃ agentia. ꝓpter finē. q̃dā agūt ꝓpter finē passiue. qr dirigūt̃ ab alijs. ⁊ in ill̄ nō oz eē deliberatōem de medijs. qr ꝓprie nō agūt sed agunt̃. Alia ſt̃ que agūt ꝓpter finē dirigēdo se ad talē finem. et sic habēria intellectū ⁊ volūtatem agūt ꝓpter finē. ⁊ in illis nō oz semp deliberare de medijs. sed solū q̃n agēs hz artem impfectā. quia tūc necesse ē inq̃rere de medijs ad finem. ſz si agens habeat pfectā artem. tūc hz certa media ⁊ indubitata. p que dirigitur ad finem. ⁊ ḡ tunc nō deliberat de medijs.

Sīr Natura nō intēdit finem. ergo nō agit ꝓpter finē. Aūs pbatur. qr natura nō intēdit monstr̃.

Dōm q̃ natura est duplex. ſ. vlis ⁊ pticularis. natura aūt pticularis nō intēdit monstr̃. qr intēdit bonū effectus pticularis. ſz monstr̃ est defect̄ effectus pticularis. ḡ nō intēdit̃ a natura pticulari. intendit̃ tn a natura vli nō absolute. qr tūc intēderet aliqd̄ malū nature. sed ſm q̃ tale monstr̃ facit ad decorē vniuersi. ⁊ hz ꝓtingit duplr. ſ. directe ⁊ indirecte. Directe. qr decor vniuersi directe ꝓsistit in ordine rer̃. ſz ex hoc q̃ aliq̃ deficiunt a pfectione alior̃ in diuersis ſpēbus. aut vna ſpē fit ordo. Indirecte. qr opposita iuxta se posita magis eluceſcūt. sic ipfecta posita iuxta pfcā faciūt pfcā pfectiora

Querit Vtr̃ natura vlis vel pticularis intēdat mōstr̃. Dōm q̃ monstrū capit̃ duplr. Uno° materialr. ⁊ sic natura pticularis intendit mōstr̃. i. illud qd̄ est monstr̃. qr intēdit id qd̄ est possibile pduci. sed nō intēdit monstrū formalr. i. sub rōne monstri. Et ideo aliq̃ moderni ꝓcedebāt istam ꝓpōem. monstrū intēdit natura pticularis. sed nō istā. natura pticularis intēdit mōstrū. et hō ideo. qr term in̄ positus in subiecto ꝓcat materiā. qr ḡ natura pticularis intēdit mōstr̃ materialr. ḡ ꝓcedebāt istā. mōstr̃ intēdit natura. ⁊ qr pdicatū hz rōem forme iō nō ꝓcedebāt istā. natura intēdit mōstr̃. Et q̃uis regula ista habeat aliquā ꝓgruentiā. nō tn hz ncītatem. Quēdo aūt de natura vli tūc est dōm q̃ etiā intendat monstrum formaliter. id est sub ratione monstri. inquātum ordinatur ad decorem vniuersi.

Sīr Cōtra. ergo natura intēdit malū. Dōz q̃ mōstrū accipit̃ duplr: vno° absolute. ⁊ sic nō intēdit̃ a natura vli. Alio mō respectiue ſm q̃ ordinat̃ ad decorē vniuersi. ⁊ sic est aliquod bonū. ⁊ qr natura vlis habet respicere bonū vniuersi. ita simplicit̃ est dōm q̃ intendat monstrum

Uod aūt ex necessitate est vtr̃ ex suppositōe existit. aut et simplr.

Hic soluit Aresto. scdam q̃stionē pus motā. Ꝓmo resumit eā ⁊ querit sic. vtr̃ ncītas in rebꝫ naturalibꝫ sumat̃ ex ꝓditione. i. fine. vel absolute. i. ex porib̄ caus̄. Et p intellectu istius est sciendū. q̃ ncītas q̃ est in priorib̄ causis in generatione. ſ. materia. forma. ⁊ efficiente ē necessitas absoluta. qr tales cause ſt̃ pores inesse. ⁊ iō ex eis sequit̃ effectus absolute. sed finis est posterior in esse et ideo nō potest ex eo sumi absoluta necessitas. ſz necessitas ex suppōe vel condirōe. qr supponēdo finē alicui rei necesse est esse alias causas.

Nunc q̃dā eīm opinant̃ qd̄ est ex ncītate in generatōe eē. quēadmodū vtiq̃ si aliq̃s murū esse ex ncītate existimet. qm̄ grauia q̃dem deorsuz ferri apta nata sunt. leuia aūt supeminēt. Uīn lapides q̃dem deorsum in fundamētū. terra aūt sursum ꝓpter leuitatem. Supeminent aūt maxime ligna. leuissima eīm sunt

Hic ponit circa istam questionē opinionē antiquorū et dr q̃dam credebāt ncītatem in rebꝫ esse ex materia et hoc declarāt p exemplū in artificialib̄. Si eīm querat̃ ab eis quare domus est sic disposita. ſ. q̃ lapides ponāt̃ inferius. ⁊ ligna in medio. ⁊ petre superius. Respondēt q̃ est ideo. qnia lapides sunt grauiores. deinde ligna. et vltimo petre.

Sed tn̄ nō sine his q̃dem factū est. Non tn̄ ꝓpter hoc nisi sic. ꝓpter materiā: ſz cā abscōdēdi ipa ⁊ saluādi: Sil'r āt et in alijs oīb̄ in q̃b̄ ꝓpter aliqd̄ est: nō sine q̃dem hūtibus ncītā naturā sunt. Nō tn̄ ꝓpter hoc. sed aut sicut ꝓp

ter materiā. sed ppter aliquid. Ut ppter quid serra hmōi q̄tenus hoc sit ⁊ ppter hoc. Sz tū id qd est cuius cā. impossibile ē fieri nisi ferrea sit. Accē igit ferreā esse si serra erit ⁊ opus ipsius. Ex suppōe igit qd neccārium est. sed non vt finis in materia nanq; neccārium est. Quod aūt est cuius causa in ratione est.

Nic ponit suā priam opinionem. ⁊ est ista. q̄ q̄uis res naturales nō habeant necessitatez nisi ex prioribus causis. s. materia forma ⁊ efficiente. ratō tamē necessitatis in eis sumitur ex fine. ⁊ hoc declarat p exempla in artificialib. qz q̄uis in domo lapides ponant inferius. ligna in medio. ⁊ petre superius. ⁊ sine his nō fiat domꝰ nō tū illa sunt sic disposita nisi ppter aliquez finē. s. grā abscondendi ⁊ saluandi aialia ab ymbrib ⁊ caumatib Secōm exemplum est de serra. quia si serra debeat habere suū effectū. neccē est ipam habere talē materiā. s. ferreā neccē est etiā habere talē formā. s. dentatā. ⁊ neccē est eam sic moueri ab efficiente. Ista oia habent cām finalez ad quā resoluunt sicut ad rōem. qz sez serra dz scindere Est g̃ ꝛclusio ꝓncipalis q̄ neccitas in rebus naturalib sumitur ex oīnibus causis. quia vna deficiēte nō erit res naturalis. tamē rō necessitatis sumit ex fine. quia oēs cause habent necessitatem ex causa finali.

Est āt ⁊ in doctrinis neccārium. ⁊ in his que fm naturam fiūt q̄dammō sil'r Qm̄ em̄ rectus h̄ est. neccē est triāgulū duob rectis tres angulos eq̄les hē. Sz nō si hoc est illud est. sz si h̄ nō est neqz ille rectus est. In his aūt q̄ fiūt ppter h̄ ecōtrario est. Si finis em̄ erit aut ē illud qd est aū finē aut erit aut est. Si ꝓ nō. nō sicut ibi cū nō sit cōclusio. ꝓncipiuz nō erit sic. ⁊ h̄ finis est et qd cuius cā. ꝓncipiū em̄ et h̄ non actionis. sz etiā aīe. Ibi aūt rōcinatōis. actus em̄ nō sunt. Quare si erit domus h̄ neccē fieri. aut existere: aut esse. aut oīno materiā q̄ ppter hec. vt lateres et lapides eē si domus: nō tū ppter hoc est finis. sz aut sic materia: neqz erit ppter h̄. Qm̄ino tū si nō sint nō erit neqz domus neqz serra. Hec q̄dem nisi sint lapides. illa ꝓ nisi ferrz sit. neqz em̄ ibi ꝓncipia sunt. nisi triangulū duob rectis. manifestū igit est q̄ est neccārium in phisicis q̄ sicut materia dicitur ⁊ motus q̄ ipsius ⁊ vtriusqz phisico dicēde sunt cause. magis aūt q̄ cuius cā. Causa em̄ hec materie est. sed non hec finis

Nic compat neccitatem in reb naturalib neccitati q̄ est in sciētijs demōstratiuis. ⁊ hoc quantū ad duo. primo quantū ad ordinē neccitatis. secdo q̄ ad ꝓncipia Quo ad ordinē intendit q̄ sicut in demōstratiuis sciētijs necessitas inuenit tā in ꝓncipijs q̄ in ꝛclusionib. tū rō necessitatis sumit ex ꝓncipijs. ita etiaz est in rebus naturalibus q̄ ad cās. qz neccitas reptit in oībus cāis. cū res naturales solū ꝛsistant p oēs cās Sed rō neccitatis sumit ex fine. ⁊ iō sicut in demōstratōib si ꝓncipia st cōclusio est. ita etiā in reb naturalib si finis est neccē est oēs cās esse. ⁊ ideo finis tenet eūdem locū in caus quē in demōstratōe ꝓncipia. sicut ergo finis est ꝓncipium actōis in reb naturalib. ita est ꝓncipium demōstratōis in scientijs. et hoc est quod solz allegari. sicut se hz ꝓncipiū in speculabilib. ita finis in agibilibus.

Et finis qz cuius cā ⁊ principiū a diffinitione et rōe est. sicut in his que fm artē. Qm̄ si domꝰ talis est. oz hec fieri ex neccitate ⁊ esse. ⁊ qm̄ sanitas hec est. hoc oz fieri et eē ex necessitate. sic etsi hō hoc est hoc. si aūt hmōi et hoc. Forte assis aūt et in rōe est neccārium. Determinanti em̄ opus serrandi qm̄ diuisio huius Hoc āt nō erit nisi habeat dentes hmōi. hi autem nō nisi ferrū. Sunt em̄ et in diffinitione quedā ꝓtes vt materia.

Nic assil'at sciam demonstratiuā ⁊ res naturales q̄ ad ꝓncipia neccitatis. Et vult q̄ sicut ꝓncipiū neccitatis ē in demōstratiuis diffinitio sumpta ex forma rei. ita ꝓncipiū neccitatis in reb naturalib est rō siue diffinitō sūpta a fine. ⁊ qz finis ⁊ forma coincidūt. sic vna ē diffinitio et vnū ꝓncipiū qd est ꝓncipiū neccitatis in demōstratiuis ⁊ in reb naturalib. Est tū ꝛsiderandū q̄ est triplex diffinitio. sicut dz ꝓmo posteriorꝭ. Quedā est q̄ est ꝓncipiuz demōstratōis. sicut formal' ⁊ finalis. q̄dā est tota demōstratio positōe dzūs. vt diffinitio ꝓposita ex materiali ⁊ formali. sic ⁊ quedā est ꝛclusio sicut materialis Sic etiam est iudicandū de reb naturalib. qz diffinitio data p finē est rō ⁊ ꝓncipium aliarum diffinitionū. In illā tamē diffinitōez q̄ est tota demōstratio positōe differēs ingreditur etiā materia: ⁊ hoc est qd dz in textu q̄ in diffinitōe quedā ꝓtes ingrediunt vt materia.

Quo dzūter ponit materia in diffinitōe aliq̄rū rez. Dōm q̄ dupl'r materia ingredit diffinitōem. Uno intrinsece: qz sez intrinseca ꝓs ipsius diffiniti. ⁊ sic materia ingredit diffinitōem subē materiat ꝓposite ex materia ⁊ forma. Alio materia ingredit diffinitōem extrinsece. qz sez nō est de intrinseca ꝓstitutōe illius diffiniti. ⁊ hoc fit dupl'r. qz q̄nz ingredit materia vt additamentū eius dē generis ꝓdicamēralis cū eo qd diffinit. ⁊ sic materia ingredit diffinitōem formeꝭ. sic aīa diffinit p corꝰ sibi ꝓportionatū. ⁊ aīa ⁊ corpus st in eodē ꝓdicamēto. s. subē Q̄nq̄z materia ponit in diffinitōe alicuꝰ extrinsece. ⁊ sicut additamētū alte-

rius generis. ⁊ sic materia ponit in diffinitōne forme accidentalī. sicut dicimus. Symus est nasus curuus

Qr̃ Utrū necessitas in rebus naturalibꝫ sumatur ex materia. forma. vel fine. Pro cuiꝰ rñsione sciendū. q̃ sumere necitatem ex aliq̃ est ponere ne cessariā dependētiā ad ip̄m. ⁊ iō q̃rere an necitas rerū naturaliū sit ex materia. est q̃rere an res naturales depēdeāt sic a materia q̃ necē est esse materiā in rebꝫ naturalibꝫ. Et tūc est facilis rñsio q̃ sic. q̃ res naturales non possunt esse nisi habeant materiā formā ⁊ efficientē. sed quia causalitas vnius cāe potest esse cā necitatis alterius cāe. iō necitas reperitur in causis q̃dā ordine Et q̃ tota rō cālitatis in alijs causis est ex fine. iō absolute dōr est q̃ necitas fm rōem necitatis in rebꝫ naturalibꝫ est ex fine sumēda. q̃ illa necitas q̃ est in alijs causis resoluit ad necitatē finis. ⁊ q̃uis sit aliq̃d vltimū fm viā executōis. est tn̄ p̄mū in causalitate. ⁊ in ordine causādi. q̃ ex fine mouet efficiēs. ⁊ efficiens mouet materiā ad formā

Ar̃ Philicus demōstrat p omnes causas. q̃ necessitas sumēda erit ex omibus causis Odm q̃ illa ratio pbat q̃ necitas est ex omibus cauſ. q̃ necē est omnes causas pcurrere ad pstitutōem rei naturalis. resoluit tamē illa necessitas que est in alijs causis ad cālitatem finis. ⁊ sic tota rō necitatis siue orīgo est ex fine. Sed pra. rō potis nō sumit ex posteriori. sed finis est posterior omibus causis. q̃ ⁊c Odm q̃uis finis est posterior fm viam executionis. est tamen prior fm viam intentōis. ⁊ quia via executionis resoluitur in viam intentōis que est prior fm viam cālitatis. ideo necessitas aliarū causarū resoluitur in necessitatē finis

Ar̃ Corruptōes rerū sunt necessarie necitate naturali. ⁊ tamen nō possunt reduci ad necessitatem finis Odm q̃uis corruptio non reducat ad bonū naturalē q̃ticularis siue ad bonū illius q̃d corrumpit. reducitur tn̄ ad bonum nature vtis. quia salus vniuersi non posset esse nisi aliqua corrūperentur. oportz eriam q̃ ex corruptione vnius alia pseruent vt aīalia pseruant ex corruptione plantarum

Qr̃ Utrum sit aliquid necārium absolute in rebꝫ Dicendum q̃ in rebus est vtiq̃ aliquid absolute necessarium. sed nō in rebus naturalibꝫ. et ideo dictum est q̃ in rebus naturalibus sumitur necitas ex fine. Est em̄ p̄ma cā ens simplr necessariū. Ire secundo. res pcepte in mente diuina sunt absolute necārie fm q̃ hmōi. Et si queratur. vtr̄ aliqua creatura habeat aliquam absolutā necessitatem. ⁊ videt q̃ sic. q̃ illud est necessarium absolute quod non habet in se cām sue non existentie. sed sic est in substātijs separatis. ergo stz absolute necārie. Odm q̃ duplr dr̄ aliquid necāriū absolute. Uno mō. q̃ nō hz in se cām nō existētie. et sic substātie separate stz necārie. ⁊ aliq̃ corpa scz celestia Alio mō dr̄ aliquid absolute necārium. q̃ nullo mō pt̄ habere ordinē ad nō esse. ⁊ sic solus deus est necārius. q̃uis em̄ sube separate nō habeāt ordinē ad nō esse p cām intrinsecam. s. p materiam. sicut res naturales corruptibiles. hnt̄ tn̄ ordinē ad nō esse p cām litere pseruantē. s. deus quia tn̄ hoc pprie alicui euenit quod inest sibi a natura ideo etiam res tales possunt dici absolute necessarie. q̃ res non debent denominari ab extrinseco. sed ab eo q̃d ē eis intrinsecum Explicit scōs liber philicorum

Sequitur tercius liber philicorum.

Jrca initium

tercij libri philicorū. querit que sit rō ordinis istius tercij ad scōm ⁊ p̄mum Odm q̃ rō est. q̃ sicut p̄ncipia stz ante passiones. ita determiatio de p̄ncipijs p̄cedit determinatōem de passionibꝫ. sz in p̄mo ⁊ in scōo determinat de p̄ncipijs Et hoc sub ista drña. q̃ in p̄mo determinabatur de p̄ncipijs fm q̃ sunt p̄ncipia pstituentia subiectū in scōo vero determinabat de p̄ncipijs fm q̃ sunt p̄ncipia scie. i. fm q̃ habēt ordinē ad ppsiones. sz in tercio et sequentibꝫ determinat de passionibꝫ. q̃ tercius sequit p̄mū ⁊ scōm. Dato pr̄z: q̃ cā p̄cedit effectū. sed principia sunt cā passionū. q̃ p̄ncipia p̄cedunt passiones. ⁊ sic determinatio de p̄ncipijs p̄cedit determinatōez de passionibus. q̃re tercius bn̄ sequit p̄mū ⁊ scōm. Rō aūt ordinis istius tercij ad quartū est. q̃ in tercio determinat de passionibꝫ intrinsecis entis mobilis. sed in q̃rto determinat de passionibꝫ extrinsecis entis mobil. sicut q̃ intrinsecū est aū extrin. secū. ita tercius p̄cedit q̃rtum.

Ar̃ Nulla est passio extrinseca. q̃ male dr̄ q̃ in q̃rto determinat de passionibꝫ extrinsecis. Odr̄ q̃ iste passiones. locus ⁊ tp̄s q̃ dicunt h extrinsece possunt ad duo pari Uno° ad ppria subiecta. ⁊ sic sūt passiones intrinsece. sicut si locus pparet ad corpus locans est passio intrinseca. Et si tp̄s pparet ad p̄mū mobile quod est celū est passio intrinseca. q̃ tales passiōes sunt adequate pprijs subiectis Alio° pñt iste passiōes cōparari ad subiectū istius scie. q̃d est ens mobile. ⁊ sic sunt extrinsece. q̃ nō fluūt ex p̄ncipijs entis mobil fm q̃ hmōi. q̃ non stz in q̃libet ente mobili. locus em̄ nō est in corpe locato. nec tp̄s est ill re tpali. saltez subiectiue Et sile eēt si diceret q̃ risibile eēt passio extrinseca aīalis. ⁊ sēsibile est passio intrinseca ipius. q̃ sensibile fluit ex p̄ncipijs pprijs aīal fm q̃ hmōi. sz risibile fm q̃ est hō. ⁊ sic ē ipossibile q̃ sit aliqua passio extrinseca pparata ad proprium subiectū. sicut probat argumentum.

Ar̃ Dotus etiaz nō euenit omni enti mobili fm q̃ hmōi. q̃ nō est passio intrinseca iuxta p̄dicta Antecedēs pz. q̃ multa stz entia q̃ nō mouēt Odr̄ q̃ motꝰ accipit duplr. vno mō fm q̃ iportat actū. i. formā impfectā tendētem ad esse pfectū. ⁊ sic motꝰ nō est passio intrinseca entis mobil. ⁊ h̄ pter duo. Primo q̃ passio intrinseca est sp̄ euertibilis cū subiecto. sz motus sic acceptus nō euertit cū ente mobili. q̃ sunt multa entia que sunt in quiete fm aliquam formā. Scōo q̃ omnis passio erit naturalis subiecto. sed multi stz motꝰ innaturales. sicut quādo aqua calefit. vel q̃ndo lapis mouetur sursum. Alio modo accipitur motus fm q̃ p̄ipsum circūlo quimur aptitudinalem habitudinez ad motum. s. mobilitatem naturalem Et sic motus est passio entis mobilis. ⁊ hoc potest sic probari. quia in scientijs communiter formalis ratio considerandi ⁊ passio habent idem nomen. ergo mobile cum sit formalis ratio considerandi debet etiam passio denominari. Secundo q̃a sic conuenit omni enti mobili soli ⁊ semper. que sunt de ratione proprij.

Ar̃ Nulla passio debet p̄cedere suū subiectū. sz mobilitas p̄cedit suū subiectū. s. ens. q̃ nō est passio entis mobilis. Ultimo pbat. q̃ aliq̃d est mobile aūq̃ est. sicut patz de materia p̄ma. Odm q̃ mo-

bilitas accipit dupl'r. Uno mō fm q̃ significat aptitudinē ad motū ꝓprie dictū. ⁊ sic mobilitas seqũtur ens in actu. ⁊ est passio entis in actu. qz nihil est ꝓprie mobile actual'r nisi sit in actu. Alio mō accipit mobile fm q̃ dr aptitudinē ad motū improprie dictū. s. instāranēū. ⁊ tūc ēuis mobile p̄cedat ens in actu. nō tū p̄cedit ens in potēcia. ⁊ sic sp mobile seqũtur ꝓprium subiectum

Ar Ex hoc sequit q̃ tpus sit passio intrinseca entis mobil'. qz si tp̄s capiat' ꝓ tpali. tūc cōuenit omni enti mobili. qz omne ens mobile est tpale Direndū q̃ tpale accipit dupl'r. vno mō ꝓ illo qd est mēsurabile tpe. ⁊ sic est vera q̃ tpale ꝓuenit omni enti mobili. ⁊ sic nō p̄t esse passio. qz passio dz inesse subiecto. sz qd mēsurat tpe nō est illud in quo est tp̄s Alio mō accipit tpale ꝓ illo in q̃ natū est esse tp̄s. sicut mobile in q̃ natus est esse motus: ⁊ sic tpale ꝓuenit solū p̄mo mobili ⁊ nō omni enti mobili. ⁊ ideo tpale nullo mō p̄t esse passio intrinseca entis mobilis. Sil'r dōm est de locabili.

Uoniam aūt natura est p̄ncipiū motus ⁊ mutationis scientia aūt nobis de natura est. oportet non ignorare quid sit motus Necessarium enim est ignorato motu ipso et ignorare naturam

Postq̃ Aristo. determinauit de p̄ncipijs rerū naturaliū. iā determinat de passionib. Et p̄mo oñdit q̃ de istis passionib est determinandū in isto libro. ⁊ h̄ p̄mo de motu. deinde de alijs. s. infinito. loco. vacuo ⁊ tpe. Primū ꝓbando ponit talē rōem. phs natural' hz determinare de natura. sicut ꝓbatū est p̄us. q̃ hz determinare de motu. ꝓna tenet. qz nō p̄t cognosci natura absq̃ cognitōe motus. qz ignorato motu necē est naturā ignorare. et hoc iō. qz motus ponit in diffinitōe nature. sed ignorata diffinitōe ignoratur ⁊ diffinitum.

Determinātib aūt de motu tēptandū ē eodem aggredi mō: et de his q̃ ꝓñr sunt. Uidet aūt motus cē ꝓtinuū: sed infinitū appet p̄mū in ꝓtinuo. Uñ et diffiniētib ꝓtinuū ꝓtingit p̄mū indigere multotiēs rōe infiniti. cū infinitū diuisibile ꝓtinuū sit. Adhuc aūt sine loco ⁊ vacuo et tpe impossibile est esse motū

Hic oñdit q̃ natural' phs hz determinare de alijs passionib. s. infinito. vacuo. loco ⁊ tpe. ⁊ hoc ꝓbat duabus rōib. Prima est. phs naturalis hz determinare de motu sicut ꝓbatū est. sz ista ꝓsequit motū. qd sic ꝓbat. qz motus p se est ꝓtinuus. ꝓtinuū aūt multotiēs diffinit p infinitū. q̃ infinitū spectat ad rōem motus ex ea p̄te q̃ motus est ꝓtinuus. Locus aūt hz ordinē ad motū. qz p̄ncipal' spēs motus est motus local'. sz motus local' fit in loco Et qz nō p̄t fieri motus local' fm antiq̃s sine vacuo. q̃ etiā determinandū est a phō naturali de vacuo. Et qz tp̄s est mēsura motus. sicut em̄ locus est mēsura mobilis. ita tp̄s est mensura motus. qz q̃ phs natural hz determinare de motu. q̃ etiā de oibus alijs

Ar Motus nō est p se ꝓtinuus. qz ꝓtinuitas ē accidēs motus. q̃ nō ꝓuenit sibi p se. Dōm q̃ dupl'r aliq̃d ꝓuenit alicui p se. Uno mō fm primū modū p se. ⁊ sic ꝓuenit alicui p se est de sua diffinitōe. ⁊ illo mō non ꝓuenit motui esse ꝓtinuuz p se. Alio modo ꝓuenit alicui aliq̃d p se in secdo mō p se. ⁊ hoc p̄t esse accēs ꝓprium. ⁊ sic ꝓtinuū esse p se ꝓuenit motui. qz est passio eius. Circa qd considerandū q̃ dr in textu q̃ multotiēs infinitū ponit in diffinitōe ꝓtinui ad denotandū q̃ ꝓtinuū hz triplicē diffinitōem. vnā metaphisicalē que dat p transcēdens sicut ista. Cōtinuū est cuius motus est vn'. ⁊ in illa diffinitōe nō ponit infinitū Alia est diffinitio data p viā compōis. sicut in p̄dicamentis vbi dr. Cōtinnū est cuius ꝑtes copulant' ad aliquē terminū cōem. ex quo talis diffinitio dat' fm viā ꝓstitutionis ꝓtinui. iō dr dari fm viā ꝓpōis. ⁊ in illa diffinitōne iterū nō ponit infinitū. Tercia dat fm viā resolutōis siue diuisionis. ⁊ in illa ponit infinitū. sicut dicimus q̃ cōtinuū est diuisibile in infinitū. ⁊ de illo loquit textus

Manifestum igit est q̃ et ꝓpter hoc ⁊ ꝓpter illud quod omnium sunt communia ⁊ vniuersaliter hac omnibus intendendum pre argumentantibus de vnoquoq̃ istorum. Posterior autem de proprijs speculatō ea que de cōmunibus est. Primum autem sicut diximus de motu.

Hic ponit secunda ratio. ꝓbans q̃ de istis habet determinare naturalis phs. ⁊ est. de illis habet determinare phisicus que sunt communia omnib rebus naturalibus. sed sic est de istis. ergo ⁊c. Maior pz. quia in hoc lib ꝓhisicorum determinatur de communibus que cōmuniter ꝓueniūt enti mobili. ⁊ in libris seqũtibus fit ꝓtractio. Minor patet. quia passiones hic considerate vel ꝓueniunt enti mobili ꝑuertibiliter sicut motus ⁊ infinitum vel habent ordinem ad ens mobile. sicut tempus ⁊ locus. que ēuis nen ꝓueniunt omnibus entibus mobilibus per inherentiam. tamen habent ordinem ad omne ens mobile.

Querit Utrum ignorato motu ignoretur natura Dōm q̃ sic. ⁊ rō est. quia ignorato eo quod est de diffinitōne alicuius necesse est etiam ipm diffinitu ignorare. sz motus est de diffinitōe nature. ergo ignorato motu necesse est naturam ignorare. Maior pz. quia diffinitū cognoscit p ꝑtes diffiniētes. sicut homo cognoscit ex animali ⁊ rōnali Minor patet. quia nomen nature est nomen p̄ncipij. ergo dicitur in ordine ad principiatū q̃ est motus. Iterum si natura capiatur absolute tunc etiā motus est de eius cognitōe saltem q̃ ad cognitōem nostrā qz nos cognoscimus naturā ex motu

Querit Utr cognito motu etiā cognoscat natura Dōm q̃ sic. Cui' rō est. qz effectus vniuoc' alicui' cause ducit in cognitōem cause q̃ ad q̃d est. ⁊ quo ad qz est. sz motus est effectus vniuoc' nature. q̃ ducit in cognitōem na

rius generis. ⁊ sic materia ponit in diffinitōne forme accidentalī. sicut dicimus. Symus est nasus curuus

Qr̃ Utrū necessitas in rebus naturalibꝫ sumatur ex materia. forma. vel fine. Pro cuiꝰ rñsione sciendū. q̃ sumere necitatem ex aliq̃ est ponere ne cessariā dependētiā ad ip̄m. ⁊ iō q̃rere an necitas rerū naturaliū sit ex materia. est q̃rere an res naturales depēdeāt sic a materia q̃ necē est esse materiā in rebꝫ naturalibꝫ. Et tūc est facilis rñsio q̃ sic. q̃ res naturales non possunt esse nisi habeant materiā formā ⁊ efficientē. sed quia causalitas vnius cāe potest esse cā necitatis alterius cāe. iō necitas reperitur in causis q̃dā ordine Et q̃ tota rō cālitatis in alijs causis est ex fine. iō absolute dōr est q̃ necitas fm rōem necitatis in rebꝫ naturalibꝫ est ex fine sumēda. q̃ illa necitas q̃ est in alijs causis resoluit ad necitatē finis. ⁊ q̃uis sit aliq̃d vltimū fm viā executōis. est tn̄ p̄mū in causalitate. ⁊ in ordine causādi. q̃ ex fine mouet efficiēs. ⁊ efficiens mouet materiā ad formā

Ar̃ Philicus demōstrat p omnes causas. q̃ necessitas sumēda erit ex omibus causis Odm q̃ illa ratio pbat q̃ necitas est ex omibus cauſ. q̃ necē est omnes causas pcurrere ad pstitutōem rei naturalis. resoluit tamē illa necessitas que est in alijs causis ad cālitatem finis. ⁊ sic tota rō necitatis siue orīgo est ex fine. Sed pra. rō potis nō sumit ex posteriori. sed finis est posterior omibus causis. q̃ ⁊c Odm q̃uis finis est posterior fm viam executionis. est tamen prior fm viam intentōis. ⁊ quia via executionis resoluitur in viam intentōis que est prior fm viam cālitatis. ideo necessitas aliarū causarū resoluitur in necessitatē finis

Ar̃ Corruptōes rerū sunt necessarie necitate naturali. ⁊ tamen nō possunt reduci ad necessitatem finis Odm q̃uis corruptio non reducat ad bonū naturalē q̃ticularis siue ad bonū illius q̃d corrumpit. reducitur tn̄ ad bonum nature vtis. quia salus vniuersi non posset esse nisi aliqua corrūperentur. oportz eriam q̃ ex corruptione vnius alia pseruent vt aīalia pseruant ex corruptione plantarum

Qr̃ Utrum sit aliquid necārium absolute in rebꝫ Dicendum q̃ in rebus est vtiq̃ aliquid absolute necessarium. sed nō in rebus naturalibꝫ. et ideo dictum est q̃ in rebus naturalibus sumitur necitas ex fine. Est em̄ p̄ma cā ens simplr necessariū. Ire secundo. res pcepte in mente diuina sunt absolute necārie fm q̃ hmōi. Et si queratur. vtr̄ aliqua creatura habeat aliquam absolutā necessitatem. ⁊ videt q̃ sic. q̃ illud est necessarium absolute quod non habet in se cām sue non existentie. sed sic est in substātijs separatis. ergo stz absolute necārie. Odm q̃ duplr dr̄ aliquid necāriū absolute. Uno mō. q̃ nō hz in se cām nō existētie. et sic substātie separate stz necārie. ⁊ aliq̃ corpa scz celestia Alio mō dr̄ aliquid absolute necārium. q̃ nullo mō pt̄ habere ordinē ad nō esse. ⁊ sic solus deus est necārius. q̃uis em̄ sube separate nō habeāt ordinē ad nō esse p cām intrinsecam. s. p materiam. sicut res naturales corruptibiles. hnt̄ tn̄ ordinē ad nō esse p cām litere pseruantē. s. deus quia tn̄ hoc pprie alicui euenit quod inest sibi a natura ideo etiam res tales possunt dici absolute necessarie. q̃ res non debent denominari ab extrinseco. sed ab eo q̃d ē eis intrinsecum Explicit scōs liber philicorum

Sequitur tercius liber philicorum.

Jrca initium

tercij libri philicorū. querit que sit rō ordinis istius tercij ad scōm ⁊ p̄mum Odm q̃ rō est. q̃ sicut p̄ncipia stz ante passiones. ita determiatio de p̄ncipijs p̄cedit determinatōem de passionibꝫ. sz in p̄mo ⁊ in scōo determinat de p̄ncipijs Et hoc sub ista drña. q̃ in p̄mo determinabatur de p̄ncipijs fm q̃ sunt p̄ncipia pstituentia subiectū in scōo vero determinabat de p̄ncipijs fm q̃ sunt p̄ncipia scie. i. fm q̃ habēt ordinē ad ppsiones. sz in tercio et sequentibꝫ determinat de passionibꝫ. q̃ tercius sequit p̄mū ⁊ scōm. Dato pr̄z: q̃ cā p̄cedit effectū. sed principia sunt cā passionū. q̃ p̄ncipia p̄cedunt passiones. ⁊ sic determinatio de p̄ncipijs p̄cedit determinatōez de passionibus. q̃re tercius bn̄ sequit p̄mū ⁊ scōm. Rō aūt ordinis istius tercij ad quartū est. q̃ in tercio determinat de passionibꝫ intrinsecis entis mobilis. sed in q̃rto determinat de passionibꝫ extrinsecis entis mobil. sicut q̃ intrinsecū est aū extrin. secū. ita tercius p̄cedit q̃rtum.

Ar̃ Nulla est passio extrinseca. q̃ male dr̄ q̃ in q̃rto determinat de passionibꝫ extrinsecis. Odr̄ q̃ iste passiones. locus ⁊ tp̄s q̃ dicunt h extrinsece possunt ad duo pari Uno° ad ppria subiecta. ⁊ sic sūt passiones intrinsece. sicut si locus pparet ad corpus locans est passio intrinseca. Et si tp̄s pparet ad p̄mū mobile quod est celū est passio intrinseca. q̃ tales passiōes sunt adequate pprijs subiectis Alio° pñt iste passiōes cōparari ad subiectū istius scie. q̃d est ens mobile. ⁊ sic sunt extrinsece. q̃ nō fluūt ex p̄ncipijs entis mobil fm q̃ hmōi. q̃ non stz in q̃libet ente mobili. locus em̄ nō est in corpe locato. nec tp̄s est ill re tpali. saltez subiectiue Et sile eēt si diceret q̃ risibile eēt passio extrinseca aīalis. ⁊ sēsibile est passio intrinseca ipius. q̃ sensibile fluit ex p̄ncipijs pprijs aīal fm q̃ hmōi. sz risibile fm q̃ est hō. ⁊ sic ē ipossibile q̃ sit aliqua passio extrinseca pparata ad proprium subiectū. sicut probat argumentum.

Ar̃ Dotus etiaz nō euenit omni enti mobili fm q̃ hmōi. q̃ nō est passio intrinseca iuxta p̄dicta Antecedēs pz. q̃ multa stz entia q̃ nō mouēt Odr̄ q̃ motꝰ accipit duplr. vno mō fm q̃ iportat actū. i. formā impfectā tendētem ad esse pfectū. ⁊ sic motꝰ nō est passio intrinseca entis mobil. ⁊ h̄ pter duo. Primo q̃ passio intrinseca est sp̄ euertibilis cū subiecto. sz motus sic acceptus nō euertit cū ente mobili. q̃ sunt multa entia que sunt in quiete fm aliquam formā. Scōo q̃ omnis passio erit naturalis subiecto. sed multi stz motꝰ innaturales. sicut quādo aqua calefit. vel q̃ndo lapis mouetur sursum. Alio modo accipitur motus fm q̃ p̄ipsum circūlo quimur aptitudinalem habitudinez ad motum. s. mobilitatem naturalem Et sic motus est passio entis mobilis. ⁊ hoc potest sic probari. quia in scientijs communiter formalis ratio considerandi ⁊ passio habent idem nomen. ergo mobile cum sit formalis ratio considerandi debet etiam passio denominari. Secundo q̃a sic conuenit omni enti mobili soli ⁊ semper. que sunt de ratione proprij.

Ar̃ Nulla passio debet p̄cedere suū subiectū. sz mobilitas p̄cedit suū subiectū. s. ens. q̃ nō est passio entis mobilis. Ultimo pbat. q̃ aliq̃d est mobile aūq̃ est. sicut patz de materia p̄ma. Odm q̃ mo-

bilitas accipit dupl'r. Uno mō fm q̃ significat aptitudinē ad motū ꝓprie dictū. ⁊ sic mobilitas seqũtur ens in actu. ⁊ est passio entis in actu. qz nihil est ꝓprie mobile actual'r nisi sit in actu. Alio mō accipit mobile fm q̃ dr aptitudinē ad motū improprie dictū. s. instāranēū. ⁊ tūc ēuis mobile p̄cedat ens in actu. nō tū p̄cedit ens in potēcia. ⁊ sic sp mobile seqũtur ꝓprium subiectum

Ar Ex hoc sequit q̃ tpus sit passio intrinseca entis mobil'. qz si tp̄s capiat' ꝓ tpali. tūc cōuenit omni enti mobili. qz omne ens mobile est tpale Direndū q̃ tpale accipit dupl'r. vno mō ꝓ illo qd est mēsurabile tpe. ⁊ sic est vera q̃ tpale ꝓuenit omni enti mobili. ⁊ sic nō p̄t esse passio. qz passio dz inesse subiecto. sz qd mēsurat tpe nō est illud in quo est tp̄s Alio mō accipit tpale ꝓ illo in q̃ natū est esse tp̄s. sicut mobile in q̃ natus est esse motus: ⁊ sic tpale ꝓuenit solū p̄mo mobili ⁊ nō omni enti mobili. ⁊ ideo tpale nullo mō p̄t esse passio intrinseca entis mobilis. Sil'r dōm est de locabili.

Uoniam aūt natura est p̄ncipiū motus ⁊ mutationis scientia aūt nobis de natura est. oportet non ignorare quid sit motus Necessarium enim est ignorato motu ipso et ignorare naturam

Postq̃ Aristo. determinauit de p̄ncipijs rerū naturaliū. iā determinat de passionib. Et p̄mo oñdit q̃ de istis passionib est determinandū in isto libro. ⁊ h̄ p̄mo de motu. deinde de alijs. s. infinito. loco. vacuo ⁊ tpe. Primū ꝓbando ponit talē rōem. phs natural' hz determinare de natura. sicut ꝓbatū est p̄us. q̃ hz determinare de motu. ꝓna tenet. qz nō p̄t cognosci natura absq̃ cognitōe motus. qz ignorato motu necē est naturā ignorare. et hoc iō. qz motus ponit in diffinitōe nature. sed ignorata diffinitōe ignoratur ⁊ diffinitum.

Determinātib aūt de motu tēptandū ē eodem aggredi mō: et de his q̃ ꝓñr sunt. Uidet aūt motus cē ꝓtinuū: sed infinitū appet p̄mū in ꝓtinuo. Uñ et diffiniētib ꝓtinuū ꝓtingit p̄mū indigere multotiēs rōe infiniti. cū infinitū diuisibile ꝓtinuū sit. Adhuc aūt sine loco ⁊ vacuo et tpe impossibile est esse motū

Hic oñdit q̃ natural' phs hz determinare de alijs passionib. s. infinito. vacuo. loco ⁊ tpe. ⁊ hoc ꝓbat duabus rōib. Prima est. phs naturalis hz determinare de motu sicut ꝓbatū est. sz ista ꝓsequit motū. qd sic ꝓbat. qz motus p se est ꝓtinuus. ꝓtinuū aūt multotiēs diffinit p infinitū. q̃ infinitū spectat ad rōem motus ex ea p̄te q̃ motus est ꝓtinuus. Locus aūt hz ordinē ad motū. qz p̄ncipal' spēs motus est motus local'. sz motus local' fit in loco Et qz nō p̄t fieri motus local' fm antiq̃s sine vacuo. q̃ etiā determinandū est a phō naturali de vacuo. Et qz tp̄s est mēsura motus. sicut em̄ locus est mēsura mobilis. ita tp̄s est mensura motus. qz q̃ phs natural hz determinare de motu. q̃ etiā de oibus alijs

Ar Motus nō est p se ꝓtinuus. qz ꝓtinuitas ē accidēs motus. q̃ nō ꝓuenit sibi p se. Dōm q̃ dupl'r aliq̃d ꝓuenit alicui p se. Uno mō fm primū modū p se. ⁊ sic ꝓuenit alicui p se est de sua diffinitōe. ⁊ illo mō non ꝓuenit motui esse ꝓtinuuz p se. Alio modo ꝓuenit alicui aliq̃d p se in secdo mō p se. ⁊ hoc p̄t esse accēs ꝓprium. ⁊ sic ꝓtinuū esse p se ꝓuenit motui. qz est passio eius. Circa qd considerandū q̃ dr in textu q̃ multotiēs infinitū ponit in diffinitōe ꝓtinui ad denotandū q̃ ꝓtinuū hz triplicē diffinitōem. vnā metaphisicalē que dat p transcēdens sicut ista. Cōtinuū est cuius motus est vn'. ⁊ in illa diffinitōe nō ponit infinitū Alia est diffinitio data p viā compōis. sicut in p̄dicamentis vbi dr. Cōtinnū est cuius ꝑtes copulant' ad aliquē terminū cōem. ex quo talis diffinitio dat' fm viā ꝓstitutionis ꝓtinui. iō dr dari fm viā ꝓpōis. ⁊ in illa diffinitōne iterū nō ponit infinitū. Tercia dat fm viā resolutōis siue diuisionis. ⁊ in illa ponit infinitū. sicut dicimus q̃ cōtinuū est diuisibile in infinitū. ⁊ de illo loquit textus

Manifestum igit est q̃ et ꝓpter hoc ⁊ ꝓpter illud quod omnium sunt communia ⁊ vniuersaliter hac omnibus intendendum pre argumentantibus de vnoquoq̃ istorum. Posterior autem de proprijs speculatō ea que de cōmunibus est. Primum autem sicut diximus de motu.

Hic ponit secunda ratio. ꝓbans q̃ de istis habet determinare naturalis phs. ⁊ est. de illis habet determinare phisicus que sunt communia omnib rebus naturalibus. sed sic est de istis. ergo ⁊c. Maior pz. quia in hoc lib ꝓhisicorum determinatur de communibus que cōmuniter ꝓueniūt enti mobili. ⁊ in libris seqũtibus fit ꝓtractio. Minor patet. quia passiones hic considerate vel ꝓueniunt enti mobili ꝑuertibiliter sicut motus ⁊ infinitum vel habent ordinem ad ens mobile. sicut tempus ⁊ locus. que ēuis nen ꝓueniunt omnibus entibus mobilibus per inherentiam. tamen habent ordinem ad omne ens mobile.

Querit Utrum ignorato motu ignoretur natura Dōm q̃ sic. ⁊ rō est. quia ignorato eo quod est de diffinitōne alicuius necesse est etiam ipm diffinitu ignorare. sz motus est de diffinitōe nature. ergo ignorato motu necesse est naturam ignorare. Maior pz. quia diffinitū cognoscit p ꝑtes diffiniētes. sicut homo cognoscit ex animali ⁊ rōnali Minor patet. quia nomen nature est nomen p̄ncipij. ergo dicitur in ordine ad principiatū q̃ est motus. Iterum si natura capiatur absolute tunc etiā motus est de eius cognitōe saltem q̃ ad cognitōem nostrā qz nos cognoscimus naturā ex motu

Querit Utr cognito motu etiā cognoscat natura Dōm q̃ sic. Cui' rō est. qz effectus vniuoc' alicui' cause ducit in cognitōem cause q̃ ad q̃d est. ⁊ quo ad qz est. sz motus est effectus vniuoc' nature. q̃ ducit in cognitōem na

ture fm ꝓpriã spẽm. ⁊ quo ad quid est. Pro declaratõe maioris sciendũ q̃ dñter effectus equocus ducit in cognitõem cãe ⁊ effectus vniuocus. qr effectus equocus ducit in ꝓgnitionem sue cause q̃ ad qr est. si em̃ talis effectus est oz ꝑsupponere cãm esse. ⁊ iõ ex effectu arguit qr est cause. sed effectus vniuocꝰ ducit in cognitõem cãe q̃ ad qr est. ⁊ eriã quo ad q̃d est. Et rõ illi⁹ est. qr effectus vniuocus repñtat cãm q̃ ad vltimã drãm cãe. sed quia p vltimã drãm ꝓpletur diffinitio. iõ tal' effectꝰ ducit in cognitõem ipius cãe quo ad q̃d est: sed effectus equocꝰ nõ repñtat cãm nisi fm quãdam analogiã. ⁊ ideo nõ ꝑt ex tali effectu ꝓgnosci quidditas cause

Ad Contra minorẽ. effectus vniuocꝰ est vnius spẽi cũ cã. sed motus nõ est vniꝰ spẽi cũ natura. q̃ nõ est effectus vniuocꝰ. ⁊ p ꝓns nõ ducit in cognitõem nature Odm q dupl'r aliqs effectꝰ dr vniuocus Uno mõ. qr est ꝑcise vnius spẽi cũ cã. sicut hõ dr effectus vniuocꝰ hois. ⁊ sic est vez q effectꝰ vniuocꝰ est vniꝰ spẽi cũ cã. Alio mõ dr effectus vniuocꝰ qr ꝓportionatus ⁊ adequus pncipijs ipius cãe. ⁊ sic q̃liter ꝓria passio ꝑt dici effectus vniuocus. qr fluit ex pncipijs p̃prijs. ⁊ sic motꝰ dr effectus vniuocus ipius nature. ⁊ ex vtroq effectu vniuoco ꝑt cognosci cã q̃ ad q̃d est. qr effectus vniuocus q est ꝓportionatus pncipijs cãe ducit in noticiã essentialiũ pncipiorꝫ ex q̃bus fluit tal' effectus et sic risibile est effectꝰ vniuocꝰ ꝓportionatꝰ pncipijs hominis. ⁊ iõ ducit in noticiã hois quo ad q̃d est.

Ad Motus nõ est effectꝰ vniuocꝰ nature. eriã capiẽdo sedo mõ. Probat qr in diuersis naturis inuenit alius ⁊ alius motus. ⁊ sic nõ est ꝓportionatꝰ nature. Odm q natura accipit dupl'r. vno mõ fm genus. ⁊ sic motꝰ fm genus est effectꝰ nature fm genus. ⁊ sic ponit in diffinitõe eius Alio mõ accipit natura fm spẽm. ⁊ sic spẽalis motus est effectus spẽalis nature. sicut motus deorsũ est effectus nature grauis. motus sursum est effectus nature leuis Et iõ phs in pmo celi inuestigat numerum elementorũ ex numero motuum. quia illi motus sunt ꝓnaturales illis corpibus simplicibus. de q̃bus ibi determinatur.

Ad Motus q̃ñz cognoscit vbi nõ ꝓgnoscit natura sicut ꝑt de fluxu ⁊ refluxu maris Odm q motus ducẽs in ꝓgnitõem nature est motus pure naturalis. ⁊ per hoc excludit̃ duplex motꝰ qui nõ ducit in ꝓgnitõem nature. scz motus violentus. sicus lapidis sursum. ⁊ motus obedientialis. sicut est motus effluxus maris. qr illi motus nõ oriunt̃ ex principijs proprijs mobilis. sed veniunt ab extrinseco. Motus enim obedientialis aduenit inferioribus corpibus ex obedientia superiorum corporum.

Qd Utrum vniuersaliter sit vez q si ignorato aliquo ignoretur alterum. q̃ econuerso ꝓgnito aliquo cognoscitur alterum. Odm q̃uis in h̃ casu proposito. s. de natura ⁊ motu. verum est q ignorato motu ignoratur natura. ⁊ cognito motu cognoscitur natura. hoc tñ nõ est vlr vez. Et rõ est. qr q̃ñqz multa ꝓcurrũt ad ꝓgnitõem alicui⁹. qr oꝑtet ꝓgnosci anteq̃ res ꝓgnoscatur. põt tamẽ res ignorari ignorata vna ꝑte. sicut ad ꝓgnitõem hois requirit cognitio aialis ⁊ rõnalis. sed ad ignorantiam hominis sufficit ignorantia vnius ex illis.

Ad Pri⁹ ꝑt cognosci absq posteriori. sed natura est por motu. q̃ ⁊c. Odm q natura accipitur dupliciter Uno relatiue ⁊ sic non est verum q natura est prior motu. qr relatiua st̃ simul natura. sed sic non potest capi natura in sedo huius vbi pncipaliter determinatur de natura. qr natura diuidit p materiã. formam et priuationẽ. que st̃ de genere substantie. sed nulla relatio hz spẽm de predicamento substantie. ⁊ sic nõ potest illa diuisio dari in p̃dicamento substantie natura relatiue accepta Alio⁰ potest capi natura absolute. sicut capit̃ sedo ꝓbisicorꝫ. ⁊ sic adhuc capitur dupliciter Uno modo fm modũ nostre cognitionis. ⁊ sic est impossibile cognoscere naturã sine motu Alio⁰ potest capi natura ex ꝑte rei cognoscibilis. ⁊ sic vtiq natura potest cognosci absq motu Et sic est de rudibili ⁊ asino. qr manifestũ est q asinus potest cognosci ex ꝑte sui absq rudibili. qr hz aliquam dñam intrinsecam nobis ignotam p quã est cognoscibilis. sed nõ ex parte nostri intellectꝰ qr dña eius nõ habet nomẽ impositum. q̃ intellectus noster non potest cognoscere asinum sine rudibili Sicẽ de natura quo ad nos. s. q non est cognoscibilis nisi per motum. sed fm essentiã siue fm naturã est cognoscibilis per suam dñam que est nobis ignota. Et per hoc potest dici ad argumentum. q prius potest cognosci sine posteriori. nisi posterius sit de diffinitõe prioris. qd potest contingere in diffinitione descriptiua. que datur quo ad nos per passionem

Ad Natura ⁊ essentia st̃ idem. sed multe st̃ essentie immobiles. ergo ille non cognoscunt̃ p motum. Odm q natura ꝑt accipi dupl'r. vno⁰ generaliter. p quacũq natura specifica. ⁊ sic dicimus q gabriel est alterius nature q̃ raphael. ⁊ sic verũ est q natura potest cognosci ꝛne motu Alio⁰ capitur natura fm q diffinitur in sedo huius. ⁊ tũc natura non cognoscit nisi ex motu Et per hoc potest aliud argumentũ solui q̃ dr q pringit naturã abstrahi a motu. ⁊ sic cognosci q̃ non oportet cognoscere naturam per motum. qr abstrahentiũ non est mendaciũ. Dꝫm q q̃ñ aliqua duo sic se hñt q vnum non est de diffinitione alter⁹. tũc vnũ potest abstrahi ab alio in prima operatione intellectus. sed q̃ñ vnũ est diffinitione alterius tũc nõ potest abstrahi ab eo. sicut est de motu. qd est verum de diffinitione quo ad nos sicut dictũ est Et si dicatur. natura etiaz cognoscitur per quietem. q̃ non solũ p motum Ad̃s probatur. qr natura lapidis est vt quiescat deorsum. natura vero ignis est vt quiescat sursum Odm q est duplex quies. s. in termino a quo. ⁊ talis quies est ꝑuatio motus. ⁊ non ducit in cognitionẽ nature nisi forsan per accidens. inq̃tum vnum oppositorum ex alio est cognoscibile Alia est quies in termino ad quem. ⁊ talis q̃ es est ꝓsummatio motus. sicut dr in quinto huius. ⁊ iõ per talem quietẽ potest etiam natura cognosci sicut per motum. ⁊ hoc est quod in diffinitione nature dr. q natura est pncipiũ mouendi ⁊ quiescendi. qd intelligitur de natura que est in termino ad quem sicut natura lapidis est principium motus deorsum ⁊ eriã quietis deorsum

Ad Contingens est ignorare motũ ⁊ etiam naturam q̃ non est necessarium. Ad̃s ꝓbatur. qr multi ignorant motum ⁊ naturam Odm q duplex est necessitas. quedam est necessitas ꝓnntis. s. q̃ñ ꝓns est necãriũ in se. ⁊ hz necitatis sue cãm in antecedente. sicut hic. homo est aial rõnale. q̃ hõ est risibilis ⁊ talis necitas non est in ista ꝓpõe. Alia est necessitas ꝓne. s. habitudinis consequentis ad ãs. ⁊ talis est hic cuz dr. ignorato motu

necesse est naturam ignorare. et talis necessitas potest esse in pōnibus ꝓtingentib⁹. vt sortes currit. ergo sortes mouet. ⁊ etiam in pōnibus falsis. vt si asin⁹ volat asinus habet pennas.

Est igit aliquid qd endelechia tm̄ est aliud aūt tm̄ potentia

Hic Aresto. pseqtur determinatōnem de his de qb⁹ dixit se determinaturꝰ. ⁊ pmo exequtur de motu. secdo de alijs. qr motus est pncipalior passio entis mobil. Primo g intēdit ponere duas diffinitōes de motu. secdo ponit aliq dubia de motu. Circa pmū incipit pma diffinitionē motus ex trib⁹ diuisionib⁹. qr sicut dr secdo posterior. talis via est vtilis ad inuestigandū diffinitionē. Prima g diuisio est ista. entiū aliud in actu aliud in potētia et ista ē diuisio analogi in sua analogata. qr pri⁹ dr ens de ente in actu q̄ de ente in poña. qr tm̄ ista diuisio ē generalior q̄ entis in decē pdicamenta. iō pmisit istā diuisionē

Ar. Nullū est ens in potentia qr ens dr ab existendo. sed ens in potentia non existit. ergo

Dōm q ens accipit dupl'r. Uno mō fm pma eius impōem. ⁊ sic ens dr ens in actu. qr illa est significatio pncipalior entis q̄ ent⁷ in poña. ⁊ sic dr ens de suba ⁊ accīte q̄ sunt entia in actu. Alio mō accipit ens fm rotā eius latitudinē. ⁊ sic ens in poña etiam est ens. Et tūc ad argumentū dōm q̄uis ens in poña nō habeat ꝓpletā subsistentiā. hz tm̄ subsistentiā incōpletā. qr poña simpl'r dcā subsistit eēntial'r p̄ formā q̄ est act⁹ eius potentia tm̄ ad actōem est cū ente in actu.

Et eorꝰ que sunt actu. hoc quidē hoc aliqd aliud vero quantū. aliud vero q̄le vel aliquod aliorꝰ entis pdicamentorꝰ similiter.

Hic ponit secda diuisio ⁊ est. Entiuꝫ in actu. aliud est suba ⁊ h̄ aliqd. ⁊ aliū est q̄titas. aliud est q̄litas. aliū relatio. aut aliquod aliorꝰ pdicamentorꝰ.

Ar. Ens qd est in actu male diuidit p̄ decē pdicamenta. qr ens in potentia etiā est in pdicamento

Dōm aliquid dupl'r est in predicamento Uno mō p se. qr scilz est genus vel spēs pdicamenti. et sic solum ens in actu est in pdicamento: qr pdicamentū notat coordinatōem generꝫ vel specierꝫ q̄ sunt entia i actu. Alio mō aliqd est in pdicamento reductiue. ⁊ sic etiā ens in poña pt esse in pdicamento sicut materia est in pdicamento. quia reducitur ad predicamentū totius cuius est pars essentialis.

Sed eius quod ad aliquid aliud quidem fm supabundantiā ⁊ defectū dicitur. aliud āt fm actīm ⁊ passiuū ⁊ omnino motiuū ⁊ mobile motiuū em̄ motiuū mobilis est et mobile a motiuo est mobile.

Hic ponit terciā diuisionē ad inuestigandū diffinitōnem motus. ⁊ est ista. Relatiuorꝰ alia dicunt fm superabundantiā ⁊ defectū. i. aliqua fundant in quātitate. vt duplū ⁊ dimidiū. Alia dicunt fm actīm ⁊ passiuū id est fundant in actione ⁊ passione ⁊ illa pñt se tripl'r habere qr q̄dam fundant in ipso actuali agere. sicut calefacere. quod dr relatiue ad calefactū. Alia fundant in pterita actione. i. in egisse. sicut relatio patris ad filiū. qr nō dicitur ille pr q̄ generat filiū, sed q̄ genauit filiū. Alia fundant in futura actione siue in potentia agendi. sicut relatio dñi ad seruū. quia ille dr dñs q̄ potest coercere seruū. Potest g dari ratō istius diuisionis. q̄a ista diuisio dat fm fundamenta relationis. sed sunt tria fundamēta relationis. scz quantitas actio ⁊ passio. ergo ista diuisio est trimembris

Querit. Quē ordinem hz motus ad istas tres diuisiones

Dōm q ex istis trib⁹ diuisionib⁹ pōt aliqual'r natura motus cognosci. qr ex prima diuisiōe cognoscit q motus est ens in potentia. Ex secda cognoscit q motus est reducibilis ad pdicamentū. ⁊ q sit actus. Ex tercia cognoscit q motus cōsistit in q̄dam ꝓportione siue habitudine mouentis ad motum. quod notatur in diffinitione fm q huiusmodi

Ar. Motus est de pdicamento absoluto. g non est in pdicamento relationis

Dōm q motꝰ accipitur dupl'r. Uno mō q̄tum ad suā essentiaz et sic est de pdicamento absoluto. qr est eiusdem essentie cum suo termio ad quē et terminꝰ ad quē motus est de trib⁹ pdicamentis. s. q̄titate qualitate ⁊ vbi. Alio modo accipit motus quantū ad suū esse. ⁊ sic motus habet in se tres relatōes q̄ spectant ad esse motus. s. ad mouēs ad subiectū et ad terminū. q̄ relatōes si ñ sint in forma. tunc non dicet motus vt infra dicetur.

Ar. Est tm̄ vnū subiectū relatiuorꝰ. g est tm̄ vnum fundamentū relatiuorꝰ

Dōm negādo ꝓnam qr aliud est esse subiectū relatiuorꝰ. ⁊ esse fundamentū eorꝰ. qr fundamentū relationis est quo mediante alicui subiecto innascitur relatio siue respectus relatiuus. sed subiectū relatiuorꝰ est in quo subiectat relatio. Exempli grā. Duplū est vna relatio que ē in ligno sicz in subiecto. ⁊ est in quantitate ipius ligni sicut in fundamento. quia dupla quātitas est id quo mediāte ligno innascitur ille respectus scz duplū. Similiter est de paternitate. quia substātia patris est subiectū paternitatis. ⁊ actio generatiua patris est fundamentuꝫ paternitatis. quia p̄ actionem generatiuā innascitur alicui relatio paternitatis.

Queritur. Quare alia pdicamenta non habent fundamentū sicut relatio

Dōm q ideo. qr substantia est pfectissime entitatis. ⁊ relatio est impfectissime entitatis cum g non posset fieri exitus de extremis in extrema nisi p medium. ideo oportet q relatio fundetur in substantia per q̄dam accidentia media. et illa media accidentia dicunt fundamenta sicut dictum est. ⁊ iō accidens potest etiā esse fundamentum.

Ar. Creatio est relatio fundata in substantia creature. quia substantia creature est creata seclusis omnibus accidentibus. ergo in substātia nuda potest esse fundamentum relationis.

Dicendum q fm aliquos relatio creature fundatur in reali passiōe ipsius creature. q̄uis em̄ actiua creatio non sit actio pdicamentalis. quia est ipsa substantia diuina. tamen creatio passiua est realis passio ipius creature. ⁊ ideo in passione que realiter est in creatura potest fundari realis relatio ad creatorem. sed in creatore est solum relatio fm dici ad creaturam. Vel potest dici q relatio realis ex p

re vnius extremi tñmodo habet necessario fundari in fundamento. Vl' tercio dicitur. q̃ est ista relatio que respicit omne ens reale. ⁊ ideo est transcendens ex pte fundamenti

Ar Jn qualitate etiam fundatur relatio. sicut patet de similitudine ⁊ scientia. Odm est q̃ nunq̃ relatio fundatur in qualitate nisi inquantu accipitur in ordine ad quantitatem vel ad actionem vel passionem fm ordinem ad quantitatem. sicut patet in similitudine. quia similitudo fundat in qualitate specifica. q̃ tamen est diuersa fm numerum. ⁊ qz distinctio numeralis spectat ad quantitatem discretam. ideo similitudo fundat in qualitate fm q̃ habet ordinem ad quantitatem discretam que est numerus. qz similitudo est rem differentiu numero. ⁊ tamen habentiu vnam qualitatem in specie. Scientia est relatio ⁊ etiam dñs que fundat in qualitate p ordinem ad actionem ⁊ passionem. q̃a dñs dr ex potentia actiua coercendi. talis aut potentia habet ordinem ad actoem coercitiua. Sil'r scientia agit in scibile speculatiue ⁊ actione immanente ⁊ ideo etiam scientia fundat in qualitate p ordinem ad actionem.

Nõ est aut motus pter res ad quas est motus. Mutat em sp'id quod mutat. aut fm substantiam. aut fm quantitatem. aut fm qualitatem aut fm locum. Cõmune autem in his nullum est accipere. sicut diximus q̃ neq̃ hoc neq̃ quantum neq̃ quale sit neq̃ aliorum predicamentorum nullm. Quare neq̃ motus neq̃ mutatio nullius erit. extra ea que dicta sunt. cũ nihil sit extra predicta.

Aphrat motũ ad 2 ad diuisiones

Postq̃ Aristo. posuit suqerius tres diuisiones ad inuestigandũ diffinitionem motus. nunc ꝓsequent ostẽdit quomõ motus reducitur ad istas diuisiones. et primo quomodo reducit ad secundam diuisionem. quia secunda diuisio aliqualiter continet alias diuisiones. primaz sicut generaliorem. secundam sicut specialem. Vult ergo q̃ dupliciter motus reducitur ad secundam diuisionem que est entis in decem p̃dicamenta. Primo reducitur motus ad p̃dicamẽta q̃tũ ad terminos motus. q̃a tot sunt spes siue termini motus quot sunt genera rerũ quia ois motus vel est ad substantiã vel ad quantitatem vel ad qualitatem. vel fm locũ. non em pt se motus habere sicut aliquod cõe ad p̃dicamenta. qz p̃dicamenta nõ hnt aliquod cõe. s. vniuocũ supra se. Nec etiã potest dici q̃ motus significet aliquaz naturã extra p̃dicamenta qz nihil ẽ extra decem p̃dicamenta. Unde est considerãdum q̃ p istum textũ excludunt duo errores circa motũ ꝓmus est q̃ motus esset aũ p̃dicamenta. q̃si aliqd exñs extra p̃dicamenta. Secundus est q̃ motus esset sup̃ p̃dicamenta quasi genus ad ipsa. Secm errorez excludit ꝓmo cum dr. q̃ cõe his nullũ est accipe. Primũ aut errorẽ excludit cũ dr. q̃ neq̃ motus neq̃ mutatõ est extra p̃dicamenta. cum nihil sit extra ea.

Unũquodq̃ aut dupl'r inest oib̃ vt in hoc. Aliud q̃dem em forma ipsius. aliud uero ꝓuatio ⁊ fm q̃litatem. hoc q̃dem em albũ. istud ãt nigrũ. ⁊ fm quãtitatẽ aliud q̃dem pfectum. aliud vero impfectũ. sil'r aut ⁊ fm loci mutationem hoc q̃dem sursum. istud vero deorsuz: aut hoc q̃dem graue. istud vero leue. Quare motus et mutationis tot sunt spes. quot entis

Hic ont qõo reducit mot̃ ad p̃nta fm similitudinem. ⁊ vult q̃ sicut in q̃libet gne repit aliqd vt pfectũ. ⁊ aliqd vt impfectũ. ita etiã in omi gne motus. qz in gne qd est ad sub am inuenit gnatio tanq̃ pfectũ. ⁊ corruptio tanq̃ impfectũ in gne quãtitatis inuenit augmẽtatio tãq̃ aliqd pfectũ ⁊ diminutõ tãq̃ impfectũ. Et in alteratione qñq̃ pcedit ad pfectã formã. qñq̃ ad impfectã. sicut motus calefactõis est ad pfectõrẽ formã q̃ mot̃ frigefactõis Et q̃ pz q̃ ista ꝓpõ mot̃ diuidit sicut ens pt dupl'r intelligi. Uno° penes tminos. sic q̃ tot sunt spes mot̃ q̃t sunt gna in q̃b tminat mot̃. et sic intelligit text̃ p̃dcus aũ istũ Alio° mot̃ reducit ad p̃nta p assil'atõem. qz sc eodẽ mõ diuidunt p̃nta ⁊ motus fm pfectũ ⁊ impfectũ et isto mõ intelligit iste textus.

Qr Utq̃ mot̃ sit eiusdẽ entie cũ tmio ad quem Odm q̃ sic. qd pz auoritatib̃ ⁊ rõne. Auoritate arg. in q̃nto h̃ di. in pn° q̃ mot̃ denolatur a termio ad quẽ. ⁊ q̃ nõ hz spem a tmio a q̃. sz a termino ad quẽ. ⁊ postea de ꝓrietatib̃ motuũ dr q̃ sic̃ motus hz spem a tmio ad quẽ. ita etiã hz ꝓrietatez. Secdo auoritate text̃ isti°. q̃ dr. q̃ mot̃ hz naturaz suã iuxta tios p̃ntoq̃ ad q̃s tmiat mot̃ Rõe. pbat sic. vnũqdq̃ sumit spem ab aliq̃ idiuisibili. sz tmiñ mot̃ ẽ stãs et indiuisibil'. aũ tminũ ãt est successio ⁊ diuisibilitas. q̃ a termino mot̃ sumit spem. Maior pz. qz spes rem hnt se sicut numeri. sed nũerus magis sumit ab aliq̃ indiuisibili

Ar li. qz ab vltima vnitate q̃ dat spem numero Termiñ mot̃ est distãs a motu. q̃ motus nõ pt sumere spem a termio ad quẽ. q̃ motus nõ spem ab aliq̃ extrinseco ⁊ distante Pro ñisione sciendum q̃ q̃dam dicũt ad istud argumentum q̃ duplices sunt res q̃dã hñt suũ ꝓncipiũ specificãs extra se. sic̃ habitus ⁊ potentie. qz habitus specificant p actus. ⁊ act̃ sunt extrinseci habitib̃. ⁊ sil'r potentie distinguũt p obiecta q̃ sunt eis extrinseca. ⁊ fm hoc dicũt illi q̃ motus etiã sic specificat ab aliq̃ extrinseco. sed istud inconueniẽt dr loquẽdo de specificatõe ꝓprie dicta. Circa qd ꝓsiderandũ q̃ est duplex specificatio. q̃dã est circũlocutiua. et ista pt esse p aliqd extrinsecũ. circũloq̃mur em distinctõnẽ specificã pnãz p actus ⁊ obiecta. Alia est specificatio ꝓprie dicta. ⁊ ista nũq̃ pt esse extrinseca illi qd specificat. Ulũ melꝰ sic dr q̃ dupl'r aliqd hz in se ꝓncipiũ specificãs. vno mõ fm entiã tñ. ⁊ nõ fm esse. sic motus habet intra se ꝓncipiũ specificãs. qz forma fluens in motu specificat motũ q̃ est intrinseca motui. ⁊ q̃uis ista in motu nõ sit pfecta fm esse tñ bũ fm entiã. cũ entia mot̃ in indiuisibilib̃ sistat. Aliud est qd hz intra se pn̄ specificãs tã fm entiã q̃ fm esse. sicut subẽ q̃ nõ suscipiunt magꝭ ⁊ minus. Unde pz q̃ motus specificat a termio ad quẽ. q̃ est in motu essentialr. Et dr notãter q̃ motus ẽ eiusdẽ essentie cum termio ad quez. sed non dr q̃ sit eiusdem esse. quia hoc non est verum

Quid est motus essentialis? Dicim q est forma fluens in motu. Exempli gra. motus calefactionis est ipe calor non qlitercunq; accept sed fluens. i. tendens ab esse impfecto ad esse pfectum. et ideo motus calefactionis nō fcat calorem. sicut est in igne. quia ille non tendit ab esse impfecto ad esse pfectū et ideo ignis fm calorē suū non dr moueri. sed fm calorē in aqua. fm q iste calor accipit pfectius esse in subiecto quod iterū notanter dicit. qr calor in aqua pfecte ꝛ summe calida non est motus. qr talis calor non tendit ab eē impfecto ad esse pfectum

Utrū pcessus ab esse impfecto ad esse pfectuz aliquid addat supra formā. Dicim q sic qa addit supra formā tres respectus siue relationes. s. ad mouens. quod pficit effectiue illam formaz in mobili et ad subiectū qd illā formam perfectius recipit et ad terminū quē ipsa forma fm modum essendi perfectius acquirit Et racio illius est. qr mor est forma fluens in motu vt dictum est. sed forma non fluit in motu nisi qr mobile mouetur a mouente. ꝛ pficitur in mobili et accipit pfectius terminū ad quem. Exempli gratia calor non fluit ad accipiendum pfectius esse nisi psente igne. Oportet g forma referri ad ista triasi forma debet dici motus

Ergo motus differt realiter a termino ad quez qr relatio ad mouens est realis. qr est relatio effectus ad cām efficientē. que distinguit a causa realiter Dicim q motus capit dupl'r. Uno mō fm suam essentiā. ꝛ sic iste relationes non spectant ad motuz qr essentia motus est forma fluens. ꝛ sic verū est q motus non distingnit a termino ad quē. scz fz essentiā Alio mō capit motus fm suam subsistentiā ꝛ esse. ꝛ sic iste relationes spectant ad motū. ꝛ tunc motus acceptus fm esse pt habere realem distinctōem ꝛtra essentiaz forme. et sic est de homie. qr si capiat hō fm suaz subsistentiaz tunc habet realem distinctōem ab homine accepto fm essentiā propter esse existentie hominis. quod distinguitur realiter ab homine

Utrū motus sit in aliq̄ p̄dicamento Dicim q dupl'r aliquid est in p̄dicamento. Uno mō p se. qr est genus vel spēs alicui p̄dicamenti. et sic motus nō est in aliq̄ predicamēto. qr motus transcendit tria p̄dicamenta. qr reptur in q̄litate q̄ntitate ꝛ vbi. vel reptur in q̄tuor capiendo motū cōter. put extendit se ad mutatōem ꝓprie dictaz. Alio mō aliqd est in p̄dicamento reductiue. qr scz est aliquod impfectū in p̄dicamento ꝛ reducibile ad naturā pfecti. ꝛ sic motus est in predicamēto. qr motus reducit ad predicamentū subeloquendo de motu generatōis ꝛ corruptionis. vl ad ad p̄dicamentū q̄ntitatis loquēdo de motu augmētationis ꝛ diminutionis. ꝛ sic de alijs. Ex quo patet q motus in cōmuni non reducitur ad aliquod p̄dicamentum. sed fm suas spēs

Motus est in p̄dicamento p se fm suas spēs. g nō reductiue. Aūs pbatur. qr hz p se essentiā p̄dicamenti. ꝛ vnūquodq; ponit in p̄dicamēto fm suam essentiā Dicim q dupl'r aliqd reducitur ad predicamentū. Uno mō fm essentiā. qr scz ipm non habet essentiā predicamēti ad qd reducitur. ꝛ sic ptes integrales ꝛ essentiales substantiaz sunt reductiue in predicamento. Exemplū de ptibus essentialib. vt aīa et corp. De ptibus integralib. vt manus ꝛ caput. qr nulla habent essentiā p se fm q sunt ptes. Alio mō reducit aliquid ad predicamētū fm esse siue fm denoiatōem. tū est in predicamēto fm essentiā. sicut dr Arestot. in p̄dicamēto q̄litatis de passionib. s. q sunt minime q̄litates. quod non est verū q̄ ad essentiā. qr hnt essentiā pfectam qualitatis. sed q̄ ad denoiatōem. qa subiectū non denomiatur penes tales q̄litates. Et isto mō motus reducit ad p̄dicamentū. qnia habet pfectam essentiā predicamenti. sed non pfectum esse

Perfectū ꝛ impfectū differunt spē. vt patz de homine ꝛ asino. sed motus et suus terminus drnt sicut pfectum ꝛ impfectum. g drnt spē Dicim q pfectum ꝛ impfectuz accipiunt dupl'r. Uno mō put reptnnt in diuersis spēbus. ꝛ sic drnt spē sicut pfectuz in homie ꝛ impfectū in asino. Alio mō put inueniuntur in vna spē. ꝛ sic non differunt spē. sicut impfectus hō sicut puer. nō differt a pfecto homine spē. Ratio est. qa in diuersis spēbus pfectū et impfectum sunt drnē specifice. sicut perfectum in hoie quod est rōnale ꝓstituit spēm in hoie ꝛ impfectū in asino qd est rudibile constituit spēz i asino. Sed pfectum ꝛ impfectum sunt modi accidentales in eadē spē. qui non faciunt diuersitatē specificā. ꝛ hpōt ex eo cogsci. qr impfectio pōt separi ab impfecto in eadem spē. sicut puer fuit vir. non aūt in diuersis speciebus. qr impfectū in asino non fit pfectum homis. et illo mō differunt motus ꝛ suus terminus. Potest eīm motus pfici accntaliter. i. fm suum esse. et iō illa impfectio non est de rōne motus. calor eīm impfectus in aqua pōt fieri pfectus non variando spēm

Si motus est forma q habet in termio tunc terminus est acqsitus aū terminū motus vel tunc est forma acqsita aū terminū motus Probat qr motus est forma ꝛ est aū terminū Dicim q forma in motu accipit dupl'r. Uno mō fm essentiā ꝛ fm esse impfectū. ꝛ sic est acqsita aū terminum motus. sicut qū aq calefit. tunc in aqua est calor fm eē impfectum aū terminū motus. Alio mō fm esse pfectum. ꝛ sic non habet nisi in termino motus. sic etiam est dicendum de forma in motu. q fm esse impfectum habet aū terminū. et fm eē pfectum habetur solum in termino

Illa nō sunt eadē q habent oppositas ꝓditiōes sed motus ꝛ terminus hnt oppositas ꝓditōnes g nō sunt idem Mino. pbat. qr motus est successiuus ꝛ terminus est pmanēs. Dicim q duplices sunt ꝓditiones rer. q̄dam sunt q oriunt ex intrinseca natura rer. et tales arguunt distinctōes specificas in rebus quar sunt ꝓditiones. ꝛ sic hō ꝛ asinus differunt specie. qr rudibile ꝛ risibile differunt spē. Et fm hoc consueuit dici. q accidens ꝛ subiectū sunt diuersa. quia hnt diuersas ꝓditōes ꝛ etiam diuerse spēs sub eodē genere. Alie sunt conditiones accidentales que nō oriunt ex natura rei. ꝛ tales non arguunt essentialē ꝛ specificā differētiaz sed solū accidentalē. ꝛ fm illam differentiā vnū ꝛ idem pōt differre a seipso sicut iohannes sedens a seipso stante et sic est de motu ꝛ termino ad quē. Et simile est de calore pfecto ꝛ impfecto qui non pnt se ꝓpari in eodē subiecto. ꝛ tamen manifestū ē q non distinguunt spē iz habeant oppositas conditiones.

Illa non sunt eiusdez essentie quor vno posito remouet aliud. sed sic est de motu et termino ad quē. quia posito termino remouet motus. Dicendum q motus sumitur dupliciter. Uno mō fm essen

tiam suam. ⁊ sic motus non remouetur ad̃ueniente ter
mino. imo tũc motus pficitur sicut ꝛ̃ Aresto. in quin⁄
to huius. ꝙ quies in termino ad quem est cõsummatio
motus. Alio mõ accipit motus q̃ tũ ad suũ esse. ⁊ tunc
est ver ũ ꝙ aduenientẹ termino motus abijcitur. qꝛ im⁄
pfectio a motu abijcit in qua cõsistit esse motus.

Si motus est eiusdẽ essentie cũ termino tunc v⁄
nus ⁊ idẽ motus esset in diuersis p̃dicamentis.
qꝛ vnus ⁊ idẽ motus habet terminos diuersoꝝ
p̃dicamentoꝝ. sicut terminus generationis est substan
tia ⁊ figura Dõm ꝙ duplex est terminus in motu. q̃
dam est intrinsecus ⁊ immediatus. ⁊ ille est tm̃ vnus ⁊
ab illo motus habet suã spẽm. Dicit aũt terminus in⁄
trinsecus q̃ immediate acq̃ritur in mobili p motũ. Alij
est terminus extrinsecus mediatus et consecutiuus in
motu. q̃ scꝛ sequtur ad primũ terminũ motus. ⁊ sic mot⁄
potest habere multos termios. qꝛ multa accũtia pũt se
qui ad form ã q̃ acq̃ritur p motũ

Videtur ꝙ vnus ⁊ idẽ motus habeat plures
terminos intrinsecos. vt motus qui fit de albo
in nigrũ est p medios colores q̃ fit p multos ter
minos Dõm ꝙ dupl'r fit motus ab vno extremo co
lore ad aliũ extremũ p medios. vno mõ sic ꝙ in medijs
coloribus sit status. ⁊ tunc sunt multi motus fm ꝙ st⁄
multi termini sicut si motus de albo in rubeũ fieret ibi
sistendo ⁊ postea a rubedine in nigredinẽ tunc primus
motus est rubefactionis. ⁊ secũdus est motus nigrefac
tionis. Alio modo fit motus ab extremo in extremuꝝ
continue p medios colores. sic ꝙ non sit status. et tunc
est vnus motus habens vnũ terminũ. qꝛ medij colores
non dant spẽm cũ in eis non sit status. ⁊ sic quiliter mo
tus habet tm̃ vnũ terminũ.

Generatio ⁊ corruptio sunt diuersi motus. ⁊ tm̃
habent vnum terminum. s. esse vel subam.
Dõm dupl'r. primo. ꝙ q̃ꝫuis in generatione ⁊
corruptione non sunt plures termini positiui sed tantũ
vnus. s. esse. sunt tm̃ ibi plures termini quoꝝ vnus ẽ po
sitiuus scꝛ esse. ⁊ alius priuatiuus scꝛ non esse. ⁊ pt aliqua
mutatio scꝛ priuatio habere terminũ priuatiuũ sicut corru
ptio. Secõdo dicendũ. ꝙ q̃ꝫuis sit vnus terminus tm̃ po⁄
sitiuus. tm̃ generatio ⁊ corruptio habent illũ terminum
sub oppositis modis. qꝛ generatio tendit ad illũ tm̃inũ
sicut illũ accipiens. ⁊ corruptio recedit ab illo termino si
cut ab eo recedens. sed accessus ⁊ recessus ab eodẽ ter⁄
mino fiũt cõtrarietatẽ in mutationib⁹. sicut pꝛ in q̃n⁄
to huius. sed qꝛ contrarietas est drãs fm spẽm decimo
metaphisice. ideo ex psequenti drãt specie

Queritur Utꝫ motus sit fluxus forme sup⁄
additus Dicendũ ꝙ non. sed est
ipsamet forma. ⁊ iõ ista locutio mo
tus est tendentia aut fluxus forme sic exponit. id est for
ma tendens aut fluens. ⁊ hoc sic pbatur. qꝛ si motꝰ sig⁄
nificet fluxũ forme superadditũ. tunc fluxus esset aliq̃d
realiter distinctũ a motu ⁊ a forma fluente. et per conse⁄
quens motus non susciperet spẽm a termino. quia mo⁄
tus esset omnino diuersus a termino. sed hoc est contra
Aresto. in multis locis. Item si fluxus esset res in deter
minato p̃dicamento quod necesse est dicere. si sit res re
alis sequtur ꝙ motus haberet terminũ in diuersis pre⁄
camentis. qꝛ specificat fm Aresto. ex terminis ⁊ fluxus
esset in vno predicamento. ⁊ sic fluxus motus ⁊ motus
essent res omino disparẹ. ⁊ sic oportet fluxuꝝ ponere in
alio predicamento a motu. quod nullus phoꝝ vnq̃ di⁄
xit. Item motus ⁊ terminus differunt sicut pfectũ ⁊ im
pfectũ. in eadẽ spẽ. q̃ non est specifica drãs inter ea. ⁊ sic
non pt dici ꝙ motus significet fluxũ realiter a termio di
stinctũ. qꝛ sunt eiusdẽ spẽi

Si motus non esset aliud q̃ terminus. tunc ca⁄
lor esset motus quod est falsum. quia cũ p motũ
aliquid dicatur moueri. omne habens in se calo
rem mouerek quod est falsuꝝ Dõm ꝙ calor accipitur
dupl'r. Uno mõ fm se et absolute. ⁊ sic nullo mõ ẽ mo⁄
tus. qꝛ in quocunq̃ est motus hoc mouetur Si ergo ca
lor absolute acceptus esset motus. ergo in quocũq̃ eẽt
calor hoc mouerek quod est falsum. qꝛ ignis est calidus
et tm̃ fm calefactionẽ non mouek. Alio modo accipit ca⁄
lor fm ꝙ est in aliquo subiecto tendente ab esse; imperfe
cto ad esse perfectum: ⁊ sic calor est motus. Exẽpli gra
tia. calor qui est in aqua tepida tendente ad peefectũ ca
lorem est motus.

Diuisio autem fm vnũquodq̃ genus hoc quidem esse endelechia. aliud aũt potentia. po
tentia existentis endelechia. fm ꝙ hmõi mo⁄
tus est. vt alterabilis quidẽ inquantũ est alte⁄
rabile. alteratio est Augmentabilis aũt ⁊ op⁄
positi nullũ em̃ cõe nomen in vtrisq̃ augmen⁄
tum ⁊ decrementum Generabilis aũt ⁊ corru
ptibilis generatio ⁊ corruptio. loco mutabilis
loci mutatio Dom̃ Dõez/ Motus

Postq̃ Aresto. posuit tres diuisiones ad inuestigã
dũ diffinitões motus. Hic pñr ponit pmã diffinitionẽ
et postea eã pbat. ⁊ diffinit em̃ sic motũ Motus est ende
lechia. i. actus entis in poña fm ꝙ hmõi. et pbat illam
diffinitõem exẽplariter. Primo qꝛ alteratio est actꝰ al⁄
terabilis fm ꝙ alterabile. augmẽratio est actus augmẽ
rabilis fm ꝙ augmẽrabile. Diminutio est actus dimi
nuibilis fm ꝙ diminuibile. loci mutatio est actus loca
bilis fm ꝙ locabile. et generatio est actus gñabilis fm
ꝙ generabile. Ex quo exẽplo dat intelligi ꝙ Aresto. h
extendit motũ ad mutationẽ. qꝛ hic exẽplificat de gene
ratione. Unde intellectus diffinitionis est motus actꝰ
ibi ponit actus loco generis. qꝛ sicut dictũ est motus est
forma fluens in motu. sed qꝛ dcm̃ est ꝙ forma non qua⁄
liter cũ. p̃ accepta est motus. sed fm ꝙ tendit ab esse im
pfecto ad esse pfectuꝝ. iõ addit in diffinitione eius entis
in poña. i. subiecti. quod est in poña ad pfectiõem illius
forme. Et addit fm ꝙ hmõi. i. fm ꝙ stat actual'r sub il
la poña. i. fm ꝙ actual'r tendit ad p fectiõẽ moduꝝ illꝰ
forme. et iõ aqua q̃ est in pfecte calida q̃ꝫuis hꝫ poñam
ad pfectiõẽ calorem. nõ tm̃ dꝫ moueri nisi fm ꝙ actual⁄
ter tendit ad maiorem pfectionẽ illius forme

Auicenna ponit aliã diffinitõem motus. qꝛ di⁄
cit ꝙ motus est exitus de poña ad actũ nõ subi
to. q̃ ista diffinitio nõ ẽ bñ posita Dõm ꝙ ista
diffinitio Auicenne nõ est bona ꝓpter duo. Primo q̃a
in illa diffinitione motus ponit exitus q̃ fcat spẽm mo
tus localis. sed nõ dꝫ genus diffiniri p spẽm. q̃ inconue
niẽter diffinitur motus p exitũ Secõo non valet ex q̃ ad

ditur nō subito qz subitū importat tps. sed tps est posterius motu cū sit passio eius. iā diffinitio dz dari p pora. Ex q̄ ptz q nō potuit motus aliter diffiniri p pora q̄ sicut hic diffinit. qz in q̄stione pus mota dem fnit. q motus cōiter acceptus trāscendit q̄dam pdicamēta iō nō potuit motus aliter diffiniri q̄ p trāscendentia. cū g̃ actus z poña tangē dr ñe entis pcedunt pdicamenta sic motus diffinitus est p actū z poñam sicut p q̄dam pora. Est eñ motus forma q est in subiecto quod est in potentia ad pfectōem illius forme. sicut calor in aqua qui tendit ad pfectius esse caloris vocatur motus. z intellitur hoc ex diffinitōe cū dr actus. i. forma entis in potētia. i. subiecti quod est in potentia ad vlteriorē perfectionem fm q huiusmodi.

Ar Si mor⁹ est act⁹ l'ē act⁹ pm⁹ vl' secds Dōm q mor⁹ accipit dupl'r Uno mō p forma fluente in motu absolute. z sic qñq est actus pmus. sicz pz de motu generatōis. qz generatio est forma substantialis. q est actus pmus in ordine ad formā accidentalē. Qñq motus est actus scds. sicut mutatio accētalis qz talis motus terminat ad actū siue ad formā accētalem. Alio mō accipit motus fm ordinem forme q est in motu. z sic motus sp p dici actus pmus. qz conditio forme in motu est q forma sit imperfecta. sed imperfectum est pus pfecto fm ordinē gnationis siue motus. z hoc ē quod alij dicunt. q motus est actus pmus in ordine ad pfectionē forme quā recipit in termino

Ar Ex isto seqretur q idē esset in actu z in poña. pbat. qz mobile est in actu p motū z in poña ad pfectius esse Dōm q non est incōueniēs idem esse in actu z in potētia respectu diuersorz. qz idē mobile p eandē formaz scz motū est in actu z in poña. in actu fm formā imperfectā. z in poña fm formā pfectā. Exēpli grā. aqua imperfecte calida q̄ habet motū calefactōis est in actu fm calorē imperfectū. z in potentia fm calorez pfectū quē adhuc nō habet.

Qāt sit hoc motus adhuc manifestum est Cū eñ edificabile inquātū hmōi ipsum dicimus esse actu edificat. z est hoc edificatio Similiter āt z doctrinatio z medicatio z volutatio z salutatio z adolescētia z senectus

Post q̄ Aresto. posuit diffinitōem motus. nūc manifestat eā z primo manifestat singulas ptes. secdo diffinitionē totam. Primā ptem sic manifestat. illud quo aliquid fit in actu prius in potētia existens hoc est actus sz p motū aliquid fit in actu prius in potentia exists. g motus est actus. Maior pz. qz nhil fit in actu nisi p actuz siue formā. Minor pz. qz in motu mobile acqrit formā quā prius nō habuit. vt in calefactōe acqrit calor. et sic p motū potētia calidū fit actu calidū

Ar Aū motū etiā mobile est in potētia. g nō tm est in motu Dōm q differēter mobile est in potentia aū motū z in motu. qz aū motū est in potentia simpl'r. scz rā ad actū pfectū q̄ imperfectuz. vt aq aū motū calefactiōis est in potentia rā ad calorē pfectū q̄ imperfectū. sed mobile sub motu exists est solū in potentia ad actū. qz tunc habet in se actum imperfectuz. et iō bene dr Arestote. q p motum aliquid in potentia existens fit in actu

Qm āt q̄daz eadē sunt z poña z actu q̄ vis nō sil'. aut nō fm idē. sz vt calidū q̄dē poña fit/ gidū āt endelechia. mlta iā agūt z patiūt ad inuicē Qē eñ erit sil' actū z passiuū g et mouēs phice mobile erit. Qē eñ hmōi mouet cū mouet z ipm. Uidet q̄dē igit q̄busdaz oē moueri mouēs. Sz de his q̄dē in alijs erit manifestū quō se habeāt. Est ei q̄ddā mouētiū z īmobile sz poña exītis cū endelechia ens agat aut ipsum aut aliud inq̄ntū mobile motus est

Hic pbat secda pticula diffiōis. s. q motus est actus entis in poña. z stat pbatio in h. oīs act⁹ est act⁹ alicui⁹ in q̄ sp inuenit. sz mor⁹ sp inuenit in ente in poña. g motus ē act⁹ entis in poña. Maior pz. qz h est de rōne forme natural' q sp inuenit in suo ppio subiecto. Minor pz qz aliq̄d dr moueri ex h. qz ducit de poña ad actū p motū. oz g q illd qd mouet sit in poña vñ sequtur. si aliq̄d est solū in actu ipm est īmobile. sicut pz de pmo mouēte ī/ mobili. z si aliq̄d est sil' in actu et in poña ipm sil' mouet et mouet. z iō agētia naturalia mouēt z mouent a seipsis cē. Cui⁹ rō est. qz act⁹. i. forma agētis ē in poña in patiēte qz patiēs p t eā recipe z ecōtra act⁹ patiētis p t recipi ī agēte. Exēpli grā. man⁹ calida calefacit pomū frigidū et pomū frigidū frigefacit manū. z h est qd dr in pmo de gnatione. Qē agēs phicū qd agit p ptactū in agēdo repatitur. nō āt h fit fm eandē formā. qz agit fm, vnā formam z patitur fm aliam

Dico āt hoc inq̄ntū sic: Est ei es poña statua. sz tū nō eris endelechia. z inq̄ntū es est. mor⁹ est. Nō ei idem est ei eē. z poña alicui mobili. Qm si idem esset simpl'r z fm rōem esset vtiq̄z eris inquantū es est endelechia motus Nō est aūt idem quemadmodū dictū est

Jam manifestat aliā pticulā. s. illā inq̄tum hmōi. et vult q necesse est illā pticulā addere. qd pbat exēplo et rōe. Exēplo sic. qz si mor⁹ absolute esset actus entis in potētia tunc seqretur q es sp moueret q̄diu esset in potentia ad statuā. qz poñi tpe z q̄diu es est hz poñam ad statuā. sed h est falsum. qa es tunc solū dr moueri ad statuam quando supponitur actioni statuifice. qz tunc ē in potentia fm q hmōi.

Manifestū āt est z in ꝯrijs posse q̄dē ei sanari. z posse laborare alterū ē. Et nāq̄z si ꝯo laborare q̄dē z sanari idē eēt subiectū āt z sanabile z infirmū. siue hūiditas. siue sāguis vnū z idē ē. Qm āt nō est idē quēadmodū neq̄z color idez et visibile Possibilis inq̄ntū est possibile endelechia manifestum est q sit motus.

Hic pbat tertiã p̃ticulã diffiõis p̃ rões. ⁊ h̃ sic qz nõ est eadẽ rõ subiecti in q̃ntũ ẽ q̃ddã es. ⁊ in q̃ntũ hñs ordinẽ ad ꝓria. ⁊ iõ in diffinitõe nõ sufficit dicere q̃ motꝰ est actꝰ entis in poñ̃a vbi notat ordo ad fez nã p̃m cẽ p̃fectũ. qz si eẽt idẽ subiectũ ⁊ poña ad ꝓria. tũc ꝓria eẽnt eadẽ. poña tz. qz poña hz distinctõem ex obiecto. si g̃ ess vna poña ad ꝓria. tũc eadẽ eẽnt ꝓria. Exẽpli gr̃a. si eadẽ eẽt poña ad sanitatẽ ⁊ egritudinẽ tũc idẽ eẽt sanitas et egritudo. qz poña ad sanitatẽ hz distinctõem a sanitate. ⁊ poña ad egritudinẽ hz suã distinctõez ab egritudine. Esset sil'e si visus ⁊ auditus eẽnt idẽ. tũc color ⁊ sonus essent idẽ cũ poña ex actib̃ distinguak.

Ar Qadẽ est poña ꝓrioꝝ. sicut dz in pº phisicoꝝ. g̃ male dz hic. q̃ nõ sit eadẽ Dõz q̃ poña ad ꝓria accipit dupl'r. vnoº materialr p̃m q̃ se tz ex pte subiecti. ⁊ sic ẽ vna poña ad ꝓria. qz ẽ vnũ subiectũ qd ẽ susceptibile duoꝝ ꝓrioꝝ. sicꝰ prz ex vltria ꝓprietate subẽ et etiã ex diffiõe ꝓrioꝝ. Altº poña ad ꝓria accipit formal'r hz q̃ in poña imp̃tak relatio ad actũ ⁊ ad obiecta. et tũc stꝰ alie ⁊ alie poñe ad ꝓtraria. Cꝰ rõ est. qz relatio hz spẽm a r̃mio ad quẽ siue ex correlatio. cum g̃ sit aliud correlatũ qñ subiectũ referk ad diuersa ꝓtraria sic subiectũ siue poña p̃m q̃ hmõi dz alterius spẽi

Ar Vnũ qd̃. p̃ actuat hz q̃ est in actu. sz motꝰ ẽ actꝰ g̃ dz actuare p̃m q̃ ẽ in actu. ⁊ sic dz diffiniri p̃ actũ ⁊ nõ p̃ poñam. Dõm q̃ dupl'r est actus. Aliqs ẽ actꝰ p̃fectꝰ simpl'r ⁊ p̃m eẽ q̃ p̃m eẽntiã. et tal' actuat p̃m q̃ ẽ in actu. ⁊ eo mõ solũ actu ãt foꝛe p̃fcẽ. nõ ãt impfcẽ. Alꝰ est actꝰ impfcũs. ⁊ tal' actuat p̃m q̃ est in poña. qz tal' nõ hz p̃fectũ eẽ in subiecto. ⁊ iõ actuat hz q̃ est in potẽtia ad v. teriorẽ p̃fectõem

Quod q̃dem igitur est hoc fir. et qd accidit p̃ũc moueri. cũ est endelechia in ipo. ⁊ neq̃ p̃ius neq̃ posteriꝰ oñsum est. Cõtingit em̃ vnũquodq̃ aliqũ quidẽ operan. aliqñ aũt aũt non vt edificabile ⁊ edificabilis. actꝰ inq̃ntũ ẽ edificabile ẽ. edificatio ẽ. Aut em̃ h̃ ẽ edificatio actus aut domꝰ. sz cũ domꝰ sit nõ ampliꝰ edificabile ẽ. Edificak ãt edificabile. Accẽ est g̃ edificatõem eẽ actũ. Edificatio ãt motus quidaz est. Atuero eadẽ ꝓueniet rõ in alijs motib̃.

Hic pbat tot ã diffinitõez eẽ bonã. ⁊ p̃mo pbat h̃ directe. sẽdo indirẽ. ⁊ q̃ p̃tũ aq̃ pº ponit talẽ rõez. edificaº est actꝰ edificabil'r p̃m q̃ edificabile. sz edificatio est motus. g̃ motꝰ est actꝰ entis p̃m q̃ hmõi Maiorꝰ pz. qz edificabile est in poña. g̃ hz aliqd qd est in actu. Vl'g̃ domus est actꝰ eiꝰ vl'edificatio sz domꝰ nõ p̃ ẽ actꝰ eiꝰ qz actus dz eẽ sil'cũ poña su ⁊. sz qñ est domꝰ. tũc nõ est edificabile sz edificatũ. sed qñ est edificatio tunc adhuc est edificabile. g̃ edificatio est actus edificabilis.

Qz aũt bñ dictũ sit manifestũ est. ex q̃b alij de ipo dicunt. ⁊ ex eo qd nõ facile est diffinire aliter ipm. Neq̃ enim motũ in alio genere ponere potest vtiq̃ aliquis

Nie ꝓñr ostẽdit diffinitõem motꝰ esse bonã indirecte. ⁊ dz oñsio indirecta. qz fit talis oñsio ex remotõe diffinitionũ q̃s ponebãt alij phi aut ex ꝓpatõne ad alias res. Ponũk g̃ duo ex q̃b fit oñsio indirẽ. Primũ qz diffinitões (q̃b alij diffiniuerũt motũ) sunt incõuenientes. g̃ ista est bona. Secdo qz motus nõ p̃ aliter diffiniri nisi sic. ex q̃ motus nõ est in gñe actus tm̃. nec est in genere potẽtie tm̃. sed includit actũ cum potentia

Manifestũ ãt intẽdentib̃ quẽdmodũ ponũt q̃dẽ ipm alteritatẽ ⁊ ineq̃litatẽ. ⁊ qd nõ est dicẽtes esse motũ Quoꝝ nullũ necãriũ est moueri. neq̃ si altera sint neq̃ si inequalia neq̃ si nõ sint. Sz neq̃ mutatio. neq̃ in hec. neq̃ ex his magis est q̃ ex oppositis. Domꝰ ⁊ ꝰ

Hic ponit diffinitões motus alioꝝ. ⁊ sunt tres. qz q̃dam dixerũt motũ esse alteritatẽ: qz id qd mouek aliter et aliter se hz ꝓter successionẽ forme in motu. Aliq̃ dixerunt motum eẽ in eq̃litatẽ. qz id qd mouek sp magis accedit ad terminũ. Alij dixerũt motũ esse non ens. qz id qd mouek nondũ hz id ad qd mouek. Improbat Aresto. istas diffinitões tripl'r. pmo ex pte subiecti. sẽdo ex pte termini ad quez. tercio ex pte termini a quo. Ex pte subiecti. qz si motus esset alteritas ineq̃litas vt nõ ens. tũc cuicũq̃ ista inesset hoc moueret. qz cuicunq̃ inest motꝰ h̃ mouek. qz ista stꝰ motus p̃m antiqs. h̃ aũt est falsum. qz multa sunt ineq̃lia in q̃b nõ est motus. ergꝰ motus nõ est non ens simpl'r. Ex pte termini ad quem sic reprobak. qz motus nõ est magis ad ineq̃litatez q̃ in equalitatẽ. nec alteritatẽ q̃ in similitudinẽ. q̃a ad omia ista p̃t esse motus. Etiam q̃dam mutatio est in ens sicut generatio. quedam in non ens sicut corruptio Etiã iste diffinitões nõ pñt esse essentiales. qz non semp ꝓueniunt motui. Ex pte termini a quo. motus etiam non est plus ex ente q̃ ex non ente. qz motus generatiõis est plus ex ente. ⁊ motus corruptõis ex nõ ente. Nec plus ex equalitate q̃ ex inequalitate

Causa autem in hoc ponere. q̃ indeterminatum quoddã videk esse motus. Alterius ãt coordinatõis p̃ncipia ex eo q̃ sunt priuatiua et indeterminata sunt. Neq̃ em̃ hoc neq̃ tale neq̃ vnum ipsoꝝ. qz neq̃ aliorum p̃dicamẽtorum. Videri aũt indeterminatũ esse motũ causa est. quia neq̃ in potentia eoꝝ que sunt generum neq̃ in actu est ponere ipm Neq̃ em̃ possibile est quantitatẽ potentia moueri ex necessitate. neq̃ quod actu quantũ est Motus ⁊ ꝰ

Hic ostendit cãm quare antiqui sic diffinierunt motum. ⁊ vult q̃ ideo. qz motus est de genere indeterminatoꝝ. qz motus nec est purus actus nec pura poña. et iõ qz iste diffinitões sunt negatiue ⁊ indeterminate. sic videnꝰ ꝓuenire motui q̃ est de gñe indeterminatoꝝ. iõ motꝰ spectare videk ad genꝰ siue ordinatõez p̃uatiuoꝝ. qd pz

Pbat tota diffiõ motꝰ p̃ᵐ

Reprobat istas ꝰ

Diffiões motꝰ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

et opinione pithagore que posuit duas coordinatõnes rerũ. vnã bonorũ ⁊ aliam malorũ. Ponebat eñ ista decẽ de genere bonorũ. finitũ par vnũ dextrũ masculinũ ḋescens rectũ lumẽ bonũ triangulũ equelateruz. De gñe malorũ ponebat ista. infinitũ impar multitudo sinistrũ femineũ motus oblique tenebre malũ altera ꝑte longi⁹ Et rõ illius est. qꝛ ipi diceb ãt mathematicalia esse ꝓnciꝑia naturaliũ. qõ reprobat in materia infra de infinito. qꝛ hos dixit ꝑhus innaturaliter locutos esse

Et motus ḋdem actus quidã videt esse ĩpfectus aũt. Causa ãt est qm̃ impfcm̃ qõ possibile cuius est actus. ꝓpter hoc igitur difficile est ipm̃ accipere quid sit. Aut em̃ in ꝓuationẽ necesse est ipsum ponere aut in pontentiaz aut in actum simplicem. Horum autem nullum videtur contingens: Relinquitur autem igit predictus modus actum quidem quẽdaz esse. sed hmõi actuz qualẽ diximus difficile quidẽ videre ꝓtingentem aũt esse

Hic ponit cãm ipius dicti qõ diceb ãt antiq. s. ꝙ motus est de genere indeterminatorũ. Et hoc ideo qꝛ motus neq; est potentia simpl'r neq; actus simpl'r. sz est actus mixtus cum potẽtia siue actus imperfectus. Si em̃ essz potentia rm̃. tunc ḋcḋ est in potentia ad q̃tritatẽ h̃ moueret ad q̃tritatez. ⁊ qõ essz in potentia ad q̃litatem hoc moueretur ad eam. Si autẽ esset purus actus tũc ḋcḋ est in actu hoc moueret. qõ est falsuz. ideo est acte cũ potentia. Ex isto patet ꝙ difficile est accipe ꝓgnitionem motus. ⁊ primo aspectu apparet ꝙ oia sunt actus vel potẽtia. sz mot⁹ p:oprie non contineť sub altõ horuz

Querit Unde oritur difficultas ꝓgnitõis motus Dicit ꝙ non oritur ex ꝑte ꝓgnoscentis ꝓncipaliter. sz ex ꝑte rei ꝓgnoscibilis. Circa qõ sciendum ꝙ illa que hñt multuz de actualitate ꝑm se sunt ab intellectu bñ ꝓgnoscibilia. sicut sunt deus ⁊ substãtie separate. sed illa q̃ habẽt eẽ in potentia ⁊ sunt debilis entitatis difficulter ꝓgnoscũtur et ꝑte ꝓgnoscibilis qꝛ tũc ꝓgnoscibile nõ ꝑt mouere intellectũ. Est em̃ intellect⁹ noster virtus passiua ĩ necessario hz moueri ab obiecto. si q̃ nõ hz obiectũ potẽtiã mouendi intellectũ qõ fit ꝑ actualitatẽ tũc difficulť ꝓgnoscerek. sic aũt est de motu. qꝛ motus est impefẽte entitatis. ideo nõ ꝑt mouere intellectũ. potest tñ per accñs ꝓtingere etiã ꝙ ista difficultas fiat ex parte ꝓgnoscẽtis inq̃tuz ipse ꝓgnoscẽs non hz debitã ꝓspicacitatẽ ad ꝓgnoscẽdũ res minime entitatis.

Quetur aũt ⁊ mouens omne sicut dictũ est. cũ sit potentia mobile.

Postq̃ Aresto. posuit vnã diffinitionẽ motus que est formalis. hic ponit aliam diffinitionem que habet se se ad predictã sicut materialis. ⁊ sicut ꝓclusio ad ꝓnciꝑiuz. quia bene sequitur. si motus est actus entis in potentia ꝑm ꝙ hmõi. ⁊ ens in potẽtia est mobile. ergo motus est actus mobilis. Ad inuestigandũ ergo illã diffinitionez intendit Aresto. ꝓbare ꝙ motus conuenit mouenti. sed non inq̃tum hmõi. sed inq̃tuz mouens ẽ mobile. ergo motus est actus entis mobilis inq̃tuz mobile. Añs probat duabus rationibus. quaruz prima stat in hoc. Quicquid quandoq; est in potentia ⁊ postea in actu hoc quod ãmodo mouetur. sed mouens est prius in potentia et postea in actu. ergo etiam mouetur Maior patet. quia quod est in potentia naturali de qua h̃ ꝑhs loquitur hoc reducitur ab illa potentia ad actuz ꝑ motum. ergo oportet etiaz ipsum moueri. Exempli gratia in mouentib⁹ phisicis per cõtactum ibi agens in agẽdo repatitur: sicut patet de pomo ⁊ manu. ⁊ per consequẽs mouetur ab illo qõ prius fuit mobile. ⁊ ducit ipsum mouens de potentia ad actum

Et cuius immobilitas quies est cui em̃ motus inest huius immobilitas quies est

Hic ponitur secũda ratio. et stat in hoc. cuicunq; immobilitas est quies. illi inest motus. sed imobilitas. id est cessatio a motu ipsius mouentis phisice est ques. q̃ tali mouenti inest motus Maior patet. qꝛ opposita habent fieri circa idem. sed quies ⁊ motus sunt apposita priuatiue. ergo cui inest quies illi inest motus. Est autem aliqua immobilitas que nõ est quies. sicut illa que est in substantijs immaterialibus. et ideo etiam in illis non est motus. quia ibi non est aptitudo ad motũ. Minor patet. qꝛ dũ mouẽs cessat a motu dicitur ḋescere

Abuc agere em̃ inq̃tum huiusmodi ipsuz mouere est. Hoc autem facit tactu. quare simul et patitur.

Hic ostendit Aresto. vnde accidit ipsi mouenti ꝙ moueatur. ⁊ dicit ꝙ hoc non accidit mouenti ex hoc qõ mouet. quia si sic omne mouens moueretur. quia per se se presupponit de omni. sed ex hoc quod mouet ex contactu mouetur. mouens em̃ quod tangit suum mobile tactu phisico. hoc iterũ mouetur a suo mobili. sicut manus et pomum. quia manus tangit pomum. ⁊ sic mouet. ⁊ mouetur a pomo.

Unde motus actus mobilis est. inquãtuz est mobile. Accidit autem hoc tactu motiui quare simul et patitur. Species autem semp̃ estimabitur aliqua mouens. Aut em̃ hoc aut qualis aut quãta que erit principium et causa motus. cum moueat vt actu homo facit ex potentia existente homine hominem. Dubium autem manifestum est ꝙ est motus in mobili. Actus enim hmõi et ab hoc. Dicit ⁊ ad diꝛez Nonus

Iam ꝑhs cõcludit ex dictis secũdam diffinitiõem motus. et est ista. Motus est actus mobilis inq̃tum mobile. quã diffinitionẽ sic ꝓbat. quia sicut dictum est. q̃ ius mouẽs moueatur. nõ tamẽ cõuenit motus mouens

Motus cõuenit mouenti inq̃tũ mobile ⁊ phar. 4. phys. tex. 60

p'a cõ

2a cõ

A

Due moto dionis sta pho cogrue assignate

ti in ⁊tuz mouens est. sed qz mouet p ⁊tactuz. sz ex hoc q̃ mouet p ⁊tactū etiam est mobile. g̃ motus etiā conuenit mouenti fm q̃ mouens est mobile. et g̃ bene dz q̃ motus est actꝰ mobilis fm q̃ mobile. Secdo ꝓbat idez hic. qz ex alio ꝓncipio ⁊tingit q̃ aliquid est mouēs. qz p formā fm quaz est in actu. aliqd em mouet fm q̃ est in actu. Et sic dicit phus in textu q̃ spēs aliqua sp estimabitur mouens. ⁊ p aliud ꝓncipiū aliqd est mobile. qz aliquid est mobile per potentiaz siue materiaz motus. ergo ipm moueri non conueniꝛ mouenti inq̃tuz mouens sed conuenit mouenti fm q̃ habet aliqd potentiale in se scz fm q̃ est in potentia mobile.

Querit Utrū iste diffinitōes motꝰ sint bñ assignate. Dom q̃ sic. cuiꝰ rō est. qz abstracta debēt diffiniri p aliqd qd est ꝓpriū generis positum loco generis in recto. ⁊ p subiectuz posituz loco dñe in obliquo. sz motus est accñs in abstracto acceptuz. ergo diffinitur p aliqd ꝓpriū generis p hoc q̃ dz actus. ⁊ p subiectū in obliq̃. cū dz entis mobilis vel entis in potētia. g̃ ille diffinitōes sunt bñ date. ⁊ ꝓfirmat. Diffinit em symitas sic. symitas est nasi curuitas. Sed si q̃rat. q̃re accñtia ī abstracto sic diffiniūt. Dom q̃ h̄ est iō qz accñs in abstracto accipit pcise p modū accñtis. ⁊ iō loco generis aliqd debet poni eiusdē generis qd est de essentia eius. ⁊ loco dñe subiectū p qd circūloquit dñia in ꝓcreto ātē accipit p modū substātie. qz etiā notat subiectuz siue subam. diffinit g̃ in ꝓcreto p modū subaruz. sz in diffinitione suba ꝓ genus qd sumit a materia ponit p ꝓma pte diffinitōis ⁊ dz ā q̃ sumit a forma ponit sicut ꝓtractio generis. sic etiā in accñte in ꝓcreto subiectū ponit loco generis qd est materiale. ⁊ forma ponit loco dñe que contrahit subiectum

Ar Unius diffinibilis est tm̄ vna diffinitio. sz motus est vnū diffinibile. g̃ habebit tm̄ vnā diffinitionē Dom q̃ ⁊tuz. p nūc sufficit dupl'r est diffinitio. qdā est diffinitio descriptiua. ⁊ loquēdo de tali diffinitione vnius rei pñt eē multe diffinitōes. Cuiꝰ rō est qz descriptio dat p ꝓpas passiones. sz vniꝰ rei sunt multe ꝓpe passiones. Alioꝰ capit diffinitio p diffinitiōe qd ditatiua ⁊ essentiali. ⁊ talis iterū est duplex. qdā est essentialis ⁊ incōpleta. sicut illa que dat p materiaz tm̄. vel q̃ datur p formā tm̄. et sic iteruz vnius rei pñt esse plures diffinitōes essentiales. q̃ vna dat p materiā ⁊ alia per formā. Alia est diffinitio essentialis ꝓpleta. q̃ dat p oēs causas. ⁊ nō pñt sic esse plures diffinitōes vniꝰ rei qdditiue et essentiales Cuius rō est. qz talis diffinitio dz p fectā ⁊ ꝓpleta essentiā rei. sz vniꝰ rei est tm̄ vna pfectā et ꝓpleta eēntia Per h̄ dz ad argumētū q̃ iste diffinitōes motus sunt essentiales incōplete. qz vna scz ꝓma ē formalis. ⁊ secda materialis. sz ideo ꝓma est ꝓncipiū demōstrandi secdam. Cuius ratio fuit dicta in secdo huiꝰ quia sp dignior cā demrāt minꝰ dignā a pori. cū ergo finis dignior est aliis cāis. sic demrāt alias cāsas. ⁊ forma est dignior materia. g̃ diffinitō formalis demrāt materialē

Ar Prima diffinitō est etiā materiall. qz dat p subiectū. s. entis in potētia. Dom q̃ dupl'r in aliqua diffinitione pr poni subiectū. vnoꝰ sub noie trāscēdentis. alioꝰ sub noie ꝓtracti. sicut ens in potētia ē sb̄iectū magis trāscendēs acceptū q̃ ens mobile. cū g̃ magis cōe ꝓdat ad minꝰ cōe sicut forma ad materia. mio diffinitio data p subiectuz sub noie alicuius cōioris pt dici formalis ad illā in q̃ ponit subiectum sub noie, contracti. et ideo ꝓma diffinitio est formalis in ordine ad secūdā. Et p hoc pt dici ad maiorē rōis more. q̃ nō omis diffinitio data p subiectū est materialis. qz q̃nq̃ subiectū pt poni in diffinitio sub noie trāscendētis. ⁊ tūc est diffinitio formalis p ꝓpatōnem ad illā in qua subiectū sub noie ꝓtractiori ponitur.

Ar Contractū est magis formale q̃ incōtractuz. et hz se in rōne forme ad incōtractū. sed in ꝓma diffinitōe ponit subiectū incōtractū. ⁊ in secūda ponit subiectū ꝓtractū. g̃ secda est formalis ⁊ ꝓma materiall

Dom q̃ est duplex ꝓditio forme. prima est cōicabilitas. ⁊ fm illā ꝓditōem cōioza stꝰ formaliora. qz sunt magis cōicabilia. Alia ꝓditio forme est actualitas. ⁊ fm illam ꝓditōem magis ꝓtracta stꝰ formaliora. qz sunt magis in actu. nisi sit ꝓtractio p accñs indiuidualis ⁊ materialis. Cōicabilitas aūt est ꝓditio ꝓma ipsius forme et ꝓncipalior cū forma fm q̃ hmōi sit cōicabilis.

Ar Generatio et corruptio sunt motus. ⁊ tū diffinitio nō ꝓuenit eis. Secda ps assumpti ꝓbat. qz generatio nō est actus entis in potētia fm q̃ hmōi

Dom q̃ motus capit dupl'r. vno mō generall'r. p quo cūq̃ exitu de potentia ad actū. siue hoc fiat successiue siue instātanee. ⁊ sic capit hic motus. ⁊ tūc generatio ē motus q̃litercūq̃ accipiat generatio. Generatio em̄ accipit dupl'r. vno mō. p instātanea introductiōe forme substantialis. Alio mō accipit. p instātanea introductione simul cū alteratōe ꝓuia ad formā substātialē introducendam. Alio modo accipit motus. p exitu successiuo de termino in terminū. et sic accipit in q̃nto huius. et tunc generatio ꝓprie capiendo motū non est motus nisi accipiat generatio secūdo mō. scz pro illa instantanea introductōe simul cum alteratione ꝓeuia

Ar Si generatio esset motus. g̃ forma subalis esset motus. Probat. qz motus est eius dē essentie cū termino ad quē. sed generatio terminat ad formā subalem. g̃ forma subalis est motus Dom q̃ forma subalis capit dupl'r. vno modo fm se ⁊ absolute. ⁊ sic nullo mō est motus. nec sic forma accñtis nlis est motꝰ. qz si sic res moueret q̃diu haberet formā subalem ⁊ accidētalē. qz in quocūq̃ est motus hoc mouet Alio mō accipitur forma subalis fm q̃ stat sub dependentia ad agens qd educit talem formaz de potentia materie. ⁊ sic etiam forma subalis est motus. qz q̃uis fm rōs sint idem fieri ⁊ factū esse. tū naturali ordine ꝓus intelligit sub dependentia ad agēs q̃ mō dz fieri. ⁊ deinde fm q̃ subsistit in materia fm qd dz esse. Et intelligit de forma subali que educibilis est de potentia materie. qd addit ꝓter aiam rōnalem. que nullo mō pt dici motus. qz non habet ordinem ⁊ dependentiā effectiuam. q̃uis forsitan dispositiuam ad aliqd agens naturale. sed ad agens diuinum qd agit p creatōem ⁊ non p motum

Ar Quicqd ꝓuenit alicui inq̃tū hmōi. h̄ ꝓuenit sibi soli ⁊ sp. sed si motꝰ ꝓuenit enti in potētia fm q̃ hmōi. g̃ ꝓuenit sibi soli ⁊ semp Dom q̃ illa pricula (fm q̃ hmōi) pt capi dupl'r. vno mō reduplicatiue. fm q̃ reduplicatio dz cām ꝓriā. q̃re pdicatuz in est subiecto. et sic est verū q̃ qcqd ꝓuenit alicui fm q̃ huiusmodi ꝓuenit omi tali ⁊ sp. Alio mō fm q̃ hmōi capit specificatiue fm q̃ specificat vnā priculā cui adiungitur et sic capitur hic. qz specificat hic illam particulam entis in potētia. ⁊ tūc fm q̃ hmōi nō dicit causalitatē. sicut q̃ ꝓuo mō accipitur. sed dz specificatōem

Si successio est in motu, p̃rie dicto. g̃ nõ est aliquis motus, p̃rie dicto, nisi in q̃ntitate. Sequela, pbat. qz in successione accipit̃ ps post ptẽ. sed solũ in q̃ntitate sumit̃ ps post ptẽ. g̃ solũ in q̃ntitate ẽ successio z nõ in q̃litate. z p ꝯns nec motꝰ. Dõm q dupl'r aliq̃ forma hz ptẽ post ptẽ. vnoꝰ extẽsiue. z sic, ppe q̃ntitas hz ptẽ z ptẽ. Alioꝰ intensiue. sic etiã q̃litas hz ptes qz successiue intendit̃ in aliquo subiecto. q̃ sunt q̃dãmõ ptes p̃tuales z pfectiones rei p̃m modũ essendi.

Arguitur. si augeꝰ qualitas p̃m intensiõem forme ergo sunt plures forme tm̃ nũero differentes in vno subiecto. Sequela pbat. qz additur aliq̃d illi forme p̃existenti z iteruz addit̃ aliq̃d. z sic videꝰ q sunt plures forme in vno subiecto tm̃ nũero differentes. q̃a nõ p̃t dici q differãt spẽ. Dõm q nõ oportet in intẽsione q̃litatẽ addi aliã formã alicuꝰ generis nũeri vl' specie. sz illa forma q̃ p̃existebat pficit̃ in subiecto. vl' subiectuz p agens magis disponit̃ ad talẽ formã. z nõ oportet nouos gradus supaddere tali forme sicut dicũt aliq̃. qz intẽsio nõ fit p nouã formã. Sed pbatur. qz si sic tũc pfectũ z imp fectuz essent simul in eodẽ respectu eiusdẽ. Nec valet si dicat̃ q ipfectiores gradus cessant aduenientib̃ pfectioribus. sicut dicũt alij. qz tũc nõ fieret additio gradus ad gradũ. Additio em̃ solũ fit in reb̃ pmanentib̃. oz ergo p̃mũ gradũ pmanere cũ scdo. et sic pfectũ z ipfectũ eẽnt in eodem respectu eiusdẽ. Est tm̃ p̃siderandũ q q̃litates respectiue sicut est scia p̃t suscipe magꝰ dupl'r. vnoꝰ sz intensiõnẽ sicut si q̃s habeat sciaz de aliq̃ p mediũ dialecticũ. z postea acq̃rit eãdẽ sciaz p mediũ demõstratiuũ tunc scia est pfectior intẽsiue. Alioꝰ p̃t extẽsiue suscipere magis. sicut q̃n aliq̃s de aliq̃ scibili accipit sciam q̃ntum ad plures p̃clusiones q̃ p̃us habuit. et hoc ex eo est. q̃a scia est q̃ntitas p̃tuis siue p̃tualis. et ideo p̃ augeri p p̃atõem ad suuz obiectum

Motiui aũt actus nõ alius est Oportet q̃dez em̃ esse actũ vtrisq̃ Motiuũ q̃dez est in ipso posse. mouẽs aũt in ipso opari vel agere

Postq̃ Aresto. posuit duas diffinitiones ipius motꝰ et in vltima dixit q motus est actus mobilis. nunc p̃ñr intendit dicere q̃uo se habeat motus ad mouẽs. Et circa hoc duo supponit q postea pbat. p̃mũ est q mouẽtis est aliq̃s actus sc̃dm est q idẽ est actus mouẽtis z mobilis. Primo pbat p̃muz. z hoc sic. q̃cq̃d dicit q̃nq̃ p̃m potẽtiaz z q̃nq̃ p̃m actuz hoc habet aliquẽ actũ. qz per actuz oz esse in actu. sz mouẽs q̃nq̃ oz in potentia. z q̃n q̃ in actu. qz aliq̃d potentia mouet. z aliq̃d actu mouet ergo mouẽtis est aliquis actus.

Sz est actuũ mobilis. q̃re sil'r vnꝰ vtrisq̃ actus. sicut idẽ spaciũ est vnꝰ ad duo z duoꝯ ad vnũ. et ascendentis et descendentis. Hec em̃ vnũ q̃dem sunt. ratio aũt nõ vna. Sũile aũt et est in mouente et in moto.

Hic pbat scdm. sz q idẽ est actus mouentis z mobilis. z hoc sic. qz actus mouẽtis oz hoc q mouẽs mouẽdo causat z actꝰ mobilis oz hoc q mobile patiẽdo recipit. sz idem est q mouẽs mouendo cãt. et q mobile patiendo recipit. g̃ est idẽ actus mouẽtis z mobilis. Maior p̃z ex diffinitione vtriusq̃. qz actio est motus huius ab hoc. i. forma p̃cedens ab agente. sz passio est motꝰ huius in hoc. i. forma recepta in patiente. Ista tm̃ forma dist̃ guitur rõne p̃m p̃atõem ad mouens z mobile qz refertur ad mouẽs sicut ad p̃ncipiũ effectiuũ. z referꝰ ad mobile sicut ad p̃ncipiũ materiale siue subiectũ Minorem pbat Aresto. p exemplũ. qz eadez est distãtia vnius ad duo z duoꝯ ad vnũ qz eadẽ est via arhebis ad arhenas et ab arhenis ad thebas. q̃uis tm̃ termini dr̃ñt. z sic vie differũt ratione. Sil'r est idem actus mouentis. qui p̃cedit ab agente z recipitur patiens.

Actio est Passio

Actus idez nõ est in diuersis subiectis. g̃ nõ est idez actꝰ mouẽtis z mobilis Dõm q actꝰ capitur dupl'r. vnoꝰ p forma inhẽrẽte. z sic nullo mõ est idez actus mouẽtis z mobilis. saltez p̃m nũeꝯ. qz sic nõ potest eadẽ forma esse in mouẽte z mobili. Alioꝰ accipit̃ actꝰ p effectu p̃m q actꝰ est opatio vl' opatũ p hoc g̃ dõm est q̃n dr̃ q motus est actꝰ mouentis. ibi actꝰ sumitur p opatõne siue effectu. Et q̃n dr̃ q motꝰ est actus mobilis accipit̃ p forma. z iõ textꝰ est sic intelligendus q ille actꝰ agẽtis z patientis ẽ idẽ. sed est agentis sic p̃ncipij z mobilis siue patiẽtis sicut subiecti. z ideo etiã motꝰ nõ denoiat mouẽs. sicut subiectuz motus. sz sicut p̃ncipiũ. Exẽpli grã. calor in aqua receptus ab igne est actus ignis. i. effectꝰ qui ẽ ab igne. sicut a p̃ncipio effectiuo. et est actus aq̃. qz est forma in aqua. Ex quo textu p̃t sciri q aresto. aliter hic accipit actõez. z in p̃dicamẽtis qz dicit q actus est mouẽtis. z id qd cãt mouẽs et ideo accipit hic actõem p motu. qz motus causat a mouẽte et sic diffinit actõem q est motus huiꝰ ab hoc. sz in p̃dicamẽtis accipit actõez p forma q agẽs dr̃ formal'r agere

Habet ãt defectũ rõnabilẽ. necẽ est em̃ fortassis esse quẽdã actuz actiui z passiui. hinc q̃dem em̃ actio. illinc ãt passio. opus em̃ z finis huius quidem actio. illius autẽ passio

Hic Aresto. circa p̃missa mouet vnã dubitatiõem qnã vocat rõnabilem. nõ qz est de ente rõis. sz qz habz ad vtrãq̃ ptẽ rõnes pbabiles. z antecq̃ moueat illã p̃mittit q actꝰ actiui. i. mouẽtis est actio. et actus passiui. i. patientis est passio. Et hoc pbat sic. qz opus z finis vnꝰ cuiusq̃ est actꝰ eius. sz actio est finis z opus agẽtis et passio est finis patientis. g̃ actus agẽtis est actio. z actus patiẽtis est passio. In qua ratione considerãdũ est. q p̃us dictum est q actus nõ debet solum capi p̃o forma p̃m quam significatõem verum est q actus passiui est passio. qz actus patientis est forma patientis. sed debet actus sumi p̃o effectu vel opere vel p̃o re operata siue acta p̃m quam significationem dicimus q actio est actus agentis.

Qm̃ igit̃ vtraq̃ sunt motꝰ. siq̃dem alteri in aliquo sunt Aut em̃ vtraq̃ in patiente z moto sunt. aut in agẽte sunt vtraq̃. aut actio q̃dẽ in agente. passio aũt in patiente est. Si aũt oportet et hãc actõem vocare. equiuoce vtiq̃ fiet,

Tercius liber

Pont q̃stiones ro̅ les

Hic ponit dubitatõem. que talis est. supposito q̃ actio ⁊ passio sunt motus. sicut pbat: ⁊ est. Querit. vtruz sũt diuersi motꝰ vl' vnꝰ motꝰ. ⁊ qz inferꝰ pbabit q̃ no sunt vnus motus. ĩõ. pseqꝫ hic alia ptes q̃stiõ. Et q̃rit vlterius si sint diuersi motus. vtrꝫ tũc actio et passio sũt simul in patiente. vel actio in agẽte. ⁊ passio in patiente. Nec potest queri vtrũ sil' sint in agente. qz pbatũ est q̃ actio est motus. et motus est mobili Nec etiaz pt queri vtrũ actio sit in patiente. ⁊ passio in agente. qz tũc p actionẽ fcaret passio. ⁊ p passionẽ actio. ⁊ sic esset manifesta equiuocatio in terminis.

Sed si hoc est in mouẽte. motus erit. Eadem eim raro est in mouente et in moto. Quare aut omne mouens mouebitur. aut habens motum non mouebitur

Arguit q̃z mẽbrũ

Hic Aresto. arguit ad ptes q̃stionis. ⁊ pmo q̃ actõ nõ sit in agẽte. ⁊ hoc pbat. qz actõ est motus. sicut pbatuz est prius. si ergo actio est in agente. g̃ motus est in agẽte. sz hoc est incõueniẽs q̃ motus sit in agẽte vl' mouẽte. qz in q̃cũq̃z est motꝰ ꝗ mouek sicut in quocũq̃z ẽ albedo hoc est albũ si ergo motus sit in mouẽte. g̃ mouẽs fm q̃ mouẽs mouetur. qd̃ est incõueniẽs. vel aliqd̃ habens in se motuz nõ mouetur. qd̃ iterũ est incõueniens.

Si aũt vtraq̃z in moto sunt et in patiente. et actio et passio. et doctio et doctrina. cũ duo sint in addiscente. primum quidem q̃ actus vniuscuiusq̃z non in vnoquoq̃z erit. Poste a et inconueniens est per duos motus simul moueri. Quedam namq̃z erunt alterationes due vnius et in vnã speciem

Arguit q̃ 2m

Hic pseqꝫ primũ mẽbrũ diuisionis. s. q̃ nõ pt dici q̃ taz actio q̃z passio sint in patiẽte: et hoc pbat duplicit Primo qz pprius actus sp ẽ in eo cuius est actꝰ. sz actio est pprius actus agentis. ergo erit in agente ⁊ nõ in patiẽte. Secdo. qz seqrek q̃ vnũ et idẽ sil' mouerek duobꝫ moribꝫ terminatis ad eandẽ spẽm. sz hoc est impossibile g̃ id ex quo sequit. Seqla pt. qz hic ponit q̃ actio ⁊ passio sunt duo motus. ⁊ q̃ sunt simul in patiẽte. ⁊ qz est eadem forma fm quã agẽs agit ⁊ patiẽs patit. g̃ in patiẽte duo motus terminati ad eandẽ spẽm. vnꝰ scz motus q̃ vocat actio. ⁊ alius q̃ vocat passio. Minor pt. qz impossibile est duo accũtia tũ nũero dẽna ẽ in eodẽ sbiecto. qz accñs hz nũerꝫ a suo sbiecto. ⁊ iõ nõ pt in vno sbiecto contingere q̃ ibi sint duo accidentia tantũ numero differentia.

Sed impossibile est. sed vnꝰ erit actꝰ. sz irrõnabile est et duoz et alterozũ fm spẽm eũdẽ et vnũ esse actũ. Et erit siqdem doctio ⁊ doctrina. idẽ et passio et actio et docere cũ addiscere idem. et agere cũ pati. Quare necẽ est omnem docentem addiscere. et agentem pati.

Hic pseqtur secdm mẽbꝫ diuisiõis pus posite. scz an actio ⁊ passio sint vnus motus Et intendit pbare q̃ nõ sint vnꝰ motꝰ. qz si essent vnꝰ motꝰ sequerent q̃tuor inconuenientia. Quorꝫ pmũ est. q̃ idem esset actus diuersorũ fm spẽm. qz agens ⁊ patiẽs st' distincta fm spẽm fm q̃ hmõi. ⁊ hnt vnũ actũ. scz motũ. Secdm incõueniẽs est. q̃ actio ⁊ passio essent idem. ⁊ ꝗ ideo. qz actꝰ agentis est actio. ⁊ actus patiẽtis est passio. sed actus agẽtis est idez cũ actu patiẽtis. g̃ actio ⁊ passio st' idẽ. et sic doctio quse tenet ex pte docentis erit eadẽ cũ disciplina que se tenet ex pte addiscentis. Tertiũ incõueniẽs est. si agere esset idẽ qd̃ pati. ⁊ docere esset idẽ qd̃ addiscere. qz si albedo et nigredo st' idẽ. g̃ st' idẽ albũ esse ⁊ nigrũ ẽ. qz g̃ pus dcm̃ est in lcdo incõuenienti q̃ actio ⁊ passio sunt idez. g̃ agere ⁊ pati. Quartuz incõueniẽs est. qz sequerek q̃ omne docens addisceret. ⁊ omne agens paterek ⁊ ecõtra. qz q̃cũq̃z sunt eadẽ q̃cqd attribuit vni etiã ⁊ alteri. sed tertiũ inconueniens dixit q̃ idẽ sunt docere ⁊ addiscere. g̃ q̃cquid ꝓuenit docenti hoc etiã ꝓuenit addiscẽti Circa hanc q̃stionẽ intendit Aresto. p veritate q̃ actio ⁊ passio sunt vnus motus. ⁊ sunt in patiente. et ideo necẽario hz soluere q̃nq̃z rõnes pus positas. qz secdam rõem ꝓcedit q̃ pbauit q̃ actio sit in patiente. etiã ꝓcedit illã rõnem qua probatũ fuit q̃ actio ⁊ passio sunt duo motus ⁊ st' in patiẽte. tũc idem mouek diuersis moribꝫ terminatis ad eãdẽ spẽm. ideo etiã nõ soluit eam. Secda. qz pma rõ ibi posita. que fuit q̃ si actio ⁊ passio sint in patiẽte tũc pri actꝰ nõ esset in eo cuiꝰ est actus. etiã excludit si actio ⁊ passio st' vnꝰ motꝰ. ideo phs eã cũ q̃tuor vltimis soluit

Aut neq̃z alterius actũ in altero esse incõueniens est. Est eim doctio actꝰ docẽtis. in quo dã tm̃ et nõ decisus. sed huius et huius.

Hic soluit q̃nq̃z incõuenientia pus illata. quorũ primũ fuit. si actio et passio sint in patiente. tũc pri actus nõ est in eo cuiꝰ est actꝰ. sed in altero. Dõm q̃ actꝰ captur duplr. vnoꝰ. put ꝓcat formã. ⁊ sic sp est in eo cuius est actus. qz oĩs forma est in sua pria materia. Alioꝰ capit actus pro effectu. sicut actus dr actus agentis. ⁊ sic non oportet actũ esse in eo cuius est actus. sz tũc actus est ab eo cuius est actꝰ. et sic actꝰ agẽtis est ab agẽte. Et sic dr in textu. actũ alterius esse in altero incõueniens nõ est.

Neq̃z eim vnũ in duobꝫ phibek. vel eũdem esse actũ vel nõ sicut esse idez. sed sicut est qd̃ in potentia est ad agens

Hic phus respondet ad vltima quatuor incõuenientia. et primo ad primũ. in quo inferebatur q̃ esset vnꝰ actus diuersorum fm spẽm. Respondet aresloteles q̃ nõ est inconueniẽs vnum actum fm rem. alterum tũ fm rationem esse diuersorum fm speciem

Neq̃z necesse est docentem addiscere. neq̃z si pati et agere idem est. non tamen tanq̃z rationem esse vnam quod quid erat dicentem. sicut tunice et indumenti. sed sicut via a thebis

ad athenas. ⁊ ab athenis ad thebas. quēad/modū dictum est prius. Non enim omnia eadē insunt quolibet modo eisdem. sed solum qui/bus esse idem est

Hic phus rndet ad vltima tria inconuenientia et hoc facit ordine retrogrado. qz primo ad vltimuz. ⁊ h iō qz vltimū sequtur ex secūdo. ⁊ secōm ex primo Est ergo istud inconueniens q̄ omne docēs addisceret. ⁊ omne agēs pateret. Rndet q̄ nō oportet in his que sunt eadez fz rez et diuersa fm rōem q̄ quicqd attribuit vni q̄ hoc est riaz alteri attribuat. fz si sint eadē fm rem ⁊ rōez. tunc qcqd vni attribuitur eriaz necesse est alteri attribui. actio aūt et passio sunt diuersa fm rōem. qa illa forma dr actio fm q̄ refertur ad agens sicut ad principiuz. ⁊ dicit passio fm q̄ refert ad patiēs sicut ad patiens.

Atuero neqz si doctio et doctrina idez ⁊ ad discere et docere idem. sicut neqz si spacium vnum distantium sit. et distare hinc illucz inde huc vnum et idem est.

Hic respondet ad aliud inconueniens. scz q̄ addiscere et docere essent idez. ⁊ vult q̄ si doctrina ⁊ disciplina essent idem nō tn̄ propter hoc oportz dicere q̄ docere ⁊ addiscere essent idē. qz doctrina ⁊ disciplina dicunt absolute. sed addiscere ⁊ docere dicuntur respectiue. ⁊ iō cuius sit vna forma fm quā docēs docet ⁊ addiscēs addiscit. scz scia. illa tamen forma habet aliaz relatōez ad docen/tem ⁊ ad addiscentem. qz refert ad docentē. sicut ad principium effectiuuz. ⁊ refertur ad addiscētem sicut ad principium subiectiuum siue materiale

Omnino autem dicere est. neqz doctio. cū doctrina: neqz actio cū passione idez propie est sed cui insunt hec motus. Qd enim huius in hoc et qd hochui ab hoc actū esse rōe alterū est

Hic rndet ad aliud incōueniēs qd erat. si actio ⁊ passio sint vnus motus tūc actō ⁊ passio cēnt idē Rndet aresto. q̄ nō dz actōez ⁊ passionē formaliter esse vnū. si motus est vnus qd dr actō ⁊ passio fm diuersas relatōes. qz actio dr motus hui ab h. i. motus fm q̄ pcedit ab agente. ⁊ passio dr motus hui in h. i. forma fm q̄ recipit in patiens

Quid qdē igit motus sit et vlr et fm ptē dictū est. Nō enim ī manifestū est. qūo determinabit spēz vnaqqz ipius. Alteratio qdē enim alterabilis fm qd est alterabile. endelechia ē. Amplius aūt notius qm in poña actiui et passiui q̄tum hmōi. simplr est et iterū fz vnūquodqz quoniā edificatio aut meditatio. Eodē aūt dicetur modo et de alijs motibus singulis.

Hic in fine huius tractatus Aresto. diffinit motum n particulari Ex quo enim pius dictū est q̄ motus in cōmuni est actus mobilis fm q̄ mobile. sic sequitur q̄ motus in speciali est actus illius mobilis in specie. et sic alteratio est actus alterabilis fm q̄ alterabile. ⁊ edificatio est actus edificabilis fm q̄ edificabile. ⁊ sic de alijs motibus.

Querit Utrum actio et passio sint motus et vtrū vnus motus Et arguitur contra primū q̄ nō qz motus est in trib̄ predicamentis scz q̄ztitate qualitate et vbi. sed actio est speciale predicamentum et similiter passio. ergo actio et passio non sunt motus Dōm q̄ actio ⁊ passio accipiūtur duplr. vno modo loquendo phisice. id est sicut phisicus capit actionem ⁊ passionez. et sic actio significat formā que agitur ab agente. et passio significat formā que recipitur in patiens. et sic actio et passio sunt idem cum motu etiā substantialiter siue essentialiter numeraliter. quia motus ⁊ forma procedens a mouente siue ab agente. et iterū motus est forma receepta in patiens Exempli gratia. Iste numeralis calor aque est actio quia agitur ab igne. ⁊ est passio quia recipitur in aquam. et isto modo capiendo actionem et passionem non sunt distincta predicamenta sed sunt in eodē pdicamēto cū motu sicut arguit argumentuz Alio modo accipiuntur actio et passio loquēdo logice id est sicut logicus accipit actionem ⁊ passionem que etiaz psiderat res reales in predicamēto existētes. et sic actio significat formā fm quaz aliquod formaliter dicitur agere et passio dicitur forma fm quam aliquod dicitur formaliter pati. ⁊ sic actio et passio ⁊ motus realiter et predicamentaliter distinguuntur. qz motus est de trib̄ predicamentis. sicut dictum est. ⁊ actio et passio sunt distincta pdicamenta ab alijs.

Ar Phisicus est magis artifex realis q̄z logicus. q̄ si logicus dicit actionem et passionez esse distincta etiam phisicus dicit ea esse distincta Dōm q̄ si actio capiatur fm vnam significationem tunc in actione ⁊ passione nō est minor distinctio apud phisicum q̄z apud logicuz. sed hic in noibus est equiuocatio. quia actio accipitur in alia acceptione apud phisicuz ⁊ apud logicuz. et ergo phisicus admittit q̄ in acceptionibus actionis et passionis quas ponit logicus etiam actio et passio realiter distinguantur

Querit Utrū actio et passio sunt vnus motus Dōm q̄ si actio ⁊ passio accipiantur phisice tūc sunt vnus motus essentialiter. qd sic patet. qz actio dicitur forma q̄ agit ab agēte. et passio dicit forma que recipit in passuz. motus dicitur forma que procedit ab esse imperfecto ad esse pfectum iuxta rextum aresto. pius dictuz. sed manifestū est q̄ illa forma est vna nūero essentialiter in vno motu. Exempli gratia. in calefactione est idem calor numero qui procedit ab igne. ⁊ qui recipitur in aquam. ⁊ qui pcedit ab esse imperfecto ad esse pfectum. Est tamē considerandū q̄ actio ⁊ passio etiam phisice accipiēdo distinguuntur formaliter ab inuicem. id ē accidentali pditione rōnum. qz actio fcat talem formam sub relatione ad agens. ⁊ passio fcat talem formaz sub relatione ad patiens. quod est subiectuz. ⁊ motus fcat talem formaz precipue sub relatione ad terminū quem imperfecte habet sed qz iste relationes non spectant ad essentiaz actionis et passionis vel motus. ideo bene dictuz est q̄ sunt idez essentialiter. ⁊ sunt in vno predicamēto

Actio phice capta ē in patiente q̃ tunc tore capta sit in agente

Tercius Liber

Si actio ⁊ passio sunt vnus motus. q̃ nō distin/ gnūtur predicamēraliter. ꝓnā tener. qr illa q̃ cō uenīūt vni tercio singulari essentialiter ꝓueniūt et sunt eadē inter se. cū ergo sic est de actōne passione et motu. qr motus actō ⁊ passio st̄ vnū nūero. q̃ nō distin guūtur actio ⁊ passio p̄dicamēralr. Dōm q̃ hoc argu mentuz probat q̃ actio ⁊ passio st̄ idem sicut phisicus accipit ea. ⁊ vt sic non st̄ distincta predicamenta. et cō cedend umest q̃ non distinguuntur vt sic predicamen/ taliter. si tamen accipiant logice tūc distinguunt predi/ camentaliter ⁊ realiter

Actio fundatur in motu. vt dicit Gilberus por reranus. sz idem nō fundat in seipo. q̃ nō st̄ idē actio ⁊ motus etiam phisice loquēdo. Dōm q̃ si actio et passio accipiantur phisice. tūc adhuc accipiun tur duplr Vno modo fm id qd̄ significant phisice. ⁊ sic sunt motus vt dictuz est. et non fundatur in motu. quia idem nō fundat in seipo. Alio° accipiunt fm ꝓditōnes ꝓnotatas siue relatōes. ⁊ sic est verum q̃ actio et passio fundatur in motu. qr tales relationes fundātur in mo/ tu. sicut relatio forme ad agēs fundat i forma sicut rela tio. i relatoz sic p̄t itelligi qd̄ ōt autoz sex p̄ncipioꝝ q̃ ac tio et passio fundātur in motu fm illas relationes. Sz si actio ⁊ passio capiant logice. tunc motus potius fun/ datur in actione q̃ actio in motu. qr agens p actōez su/ am est p̄ncipiuz motus. qr agendo facit formā in patiē/ te que est motus. Exempli gratia. oportet p̄us in igne intelligere calefactionē actiuaz que est actio p̄dicamēta lis antecq̃ ignis intelligatur agere calorem in aquā qui est motus. ⁊ sic motus fundatur in actione sicut in p̄nci pio p se. Est tamen verū q̃ per accns p̄t etiā actio fun/ dari in motu. in q̃rum sez forma acquisita p motū q̃ est motus est principiuz alicuius actionis ꝓnātis. Exempli gratia. calor receptus in aqua est motus ⁊ ille calor p̄ōt esse principiū actionis. quia vel calefactionis carnis vel alicuius alterius potest esse causa

Hand dub... for ... phisice ... o ... vel ... mapsp ... sit ca for ... spacex.

Querit Utrū actio sit in agente vel in pa/ tiente. Dōm q̃ actio capit duplr vno° phisice. ⁊ sic simplr est in pa/ tiente. qr actio est motus vt dcm̄ est. ⁊ motus est in mo bili. Alio° capitur actio logice. ⁊ sic actio est in agente. qr est forma fm quā agens ōr formaliter agere. sed nēce est formā esse in eo cuius est forma. ⁊ hoc estō q ōr. Bil bert⁹. q̃ actio ē. s. forma fz quā agere dicimur. s. forma liter in id quod subiicit. ⁊ nō p̄t dici q̃ ista prepositio fz dicat circūstantiā p̄ncipij siue efficientis ⁊ nō forme Et hoc probat dupliciter. p̄mo q̃a tūc sequeretur q̃ forma substantialis esset actio. et etiam naturalis potentia. q̃a sunt p̄ncipia effectiua ipsius agere. Jtez sedo Gilbert⁹ poz. ponit istaz diffinitōez ꝓformiter ad diffinitōez qua litatis positaz ab Aresto. sz manifestū est q̃ ibi fm dicit circūstantiam cause formalis. q̃ etiam in diffinitione ac tionis fm dicit illom circūstantiam. ⁊ sic actio significat formam que est in agente. Exempli gratia in igne cale ficiente inueniunt p ordinez. primo forma substantialis ignis que est primū ⁊ p̄ncipale principiuz actionis et re motum. Deinde inuenitur ibi naturalis potentia que est etiam p̄ncipium effectiuum sed propinquuz. Dein/ de inuenitur calor de tercia specie qualitatis. ⁊ nullū isto rum est actio. qr ista possunt esse in igne absq̃ hoc q̃ ig/ nis agat. Est ergo vna alia forma que suadditur igni. qr ignis ꝓcedit de ocio in actum. i. de non calefacere in calefacere. ⁊ dicitur calefactio actiua. que calefactio ē in ig ne. ⁊ est immediatū p̄ncipium effectiuuz calefactiōis passiue in aqua. ⁊ post illā calefactōem passiuā que p̄/ us est forma de predicamento passionis vlterius pro/ ducitur in igne calor qui est motus. et ideo passio imme diatius fit ab actione q̃z motus. Qz aūt actio logice ac cepta sit in agente potest multipliciter probari Primo autoritatib⁹. dicit em̄. Aresto. p̄mo ethicoꝝ q̃ honor q̃ est exhibitio reuerentie est in honorante sed honor est ac tio honorandi. ergo actio est in agēte. nec p̄t aliquo mō dici de actione immanēte q̃ sit in patiente. qr tūc nō esz immanens sz transiens. Idem patet p scm̄ Thomā in multis passib⁹. qui dicit q̃ actio q̃uis sit accns in agen te. fcatur tamē cuz relatione ad patiens. dicit scūs tho/ mas tricesima sēda distinctiōe p̄mi sniaꝝ ar. p̄mo Que dam genera fm rōez suam signāt aliq̃d vt inherens. sic cut qualitas ⁊ q̃ritas. quedam aūt signāt fm rōez suā vt ab alio existens ⁊ non vt inherens. sicut precipue pz in actione. Actio em̄ fm q̃ actio significatur vt ab agē te ⁊ q̃ sit in agente hoc accidit sibi incq̃tuz est accidens. et distinctione q̃rta dicit. Actionū quedā transeunt in exteriorez materiaz circa quaz aliquem effectuz opātur et in talibus est inuenire actionem in re agente. ⁊ passio nem in re patiente Jtem q̃rtadecima distin. sēdi sniaruz arri. q̃rto dicit. Cum actio sit in agente ⁊ passio in pati ente non potest esse idem nūero accns quod est actio ⁊ quod est passio. cum accns non possit esse in diuersis sb iectis. Et in libro de potentia materia octaua. q. sēda dicit. nihil prohibet aliquid esse inherens quod tn̄ non fcatur vt inherens. sicut est actio que nō fcatur vt in a/ gente. Sil'r p̄mo perih. in capl'o de verbo dicit q̃ q̃uis fcetur vt egrediens tn̄ est inherens. Jtem gubernatio est quedam actio dei vel creature que non potest esse in in gubernato sz in gubernante. ergo actio erit in agente Et iterum actio creatiua fcatur vt aliquid in creante ⁊ non in creatura. q̃uis creatio passiua sit relatio in creatu ra. sicut in p̄mo huius dictum est.

Si actio esset in agente sicut in subiecto. vel esz ipsa forma substantialis agentis. ⁊ sic agens sp ageret. qr semper haberet illam form̄ in se vl esset aliq̃d adueniens p motum. et si sic. tūc esz ꝓcessus in infinituz. cum em̄ actio precedat motū non potest ac/ q̃ri p motuz Dōm q̃ dupl'r est forma in agente vna est que est p̄ncipale p̄ncipiuz agendi. sicut est forma substā tialis. ⁊ illa semper est in agente que est p̄ncipium agen di remotum. Et si dicatur. ergo agens semp ageret. ne gatur ꝓnā. qr est duplex forma in agente. s. remota ⁊ il lam nō dicitur agēs formaliter agere sed effectiue. Alia est forma ꝓprima p quam ōr agens formaliter agere. et ista forma non est semp in agente. sz quādo procedit de ocio in actum. iste autē processus de ocio in actū fit om/ nino sine motu. sicut pz p Aresto. in septimo huius. qui dicit q̃ processus de ocio in actuz non fit p alterationez et ideo non oportet istam formā acquiri p motuz. si em̄ ista forma acquireret p motū. tūc esz processus in infi/ nitum. qr motus fit in aliquo p actōem agentis. si ergo actio acquiret p motum. ergo ante actōem presuppone retur motus. ⁊ iterum ille motus haberet p actionem. et sic procederetur in infinitum.

Arguitur. actio est motus. et motus est in mobi li. ergo actio est in mobili siue in patiente. ⁊ p ꝓnās male dicitur q̃ est in agente. Dōm q̃ hoc argumentū ꝓbat

q actio phisice capta est in patiente quod pceditur

Arguitur Est aliqua actio transiens. g ista non manet in agente. sed transit in exteriorē materiam vt in patiens Dōm q nō dr aliqua actio transiens quasi forma que est agendi pncipium transeat in aliqd exterius ⁊ non maneat in agente. sed qr obiectū actionis est extra agens Exempli grā. domificatio est actio transiens. qr est circa obiecta. sicz ligna ⁊ lapides. que sunt extra ipsum agens. sed intelligere est actio immanēs. qr est circa obiectū. s. vniuersale quod est in agente scz in anima obiectiue fm Aresto/telem in secundo de aia. hō cū intelligit fm q est in intellectu Ex quo sequitur q in omni actione siue immanente siue transeunte pncipiū formale actionis est semp in agente. ⁊ hoc est actionē esse in agente. cuius obiectū actionis non sit semp in agente sicut obiectum actionis transeuntis. sed forma q̄ est principiū agēdi ē in agēte.

Queritur Utrū motus sit aliqua res in natura pter rōnem nostram Dōm q motus capitur duplr. vno fm suam substantiaz. ⁊ sic est in rerū natura pzeter nostrā rōnem. qr est forma fluens in motu. Alio modo accipit quantum ad esse motus qd psistit in successione prioris ⁊ posterioris ⁊ hoc modo non est a parte rei fm simultatem. nisi p pzatōez intellectus. qr posteriori adueniente nō est pus. potest tū ratio nostra sumere prius cum posteriori Sed qr simultas ptiū non requiritur ad esse rei successiue. sed successio ptium sufficit. ideo simpliciter tenendū est q motus fm esse est etiam a parte rei.

Uoniam autem de natura scientia est circa magnitudines ⁊ tempus ⁊ motū. quorum vnūquodqz necesse est aut infinitum aut finitum esse Et si non omne sit infinitum aut finitum vt passio aut punctum Talium enim forte nullum necesse est in altero horū esse. conueniens vtiqz erit de natura negociantez cōsiderare si est aut non est. ⁊ si est quid est

Postq̄ phus determinauit in pcedenti tractatu de motu. hic in scdo tractatu intendit determinare de infinito Et pmo ostendit q ad naturalem phm spectat determinare de infinito. ⁊ hoc pbat rōne. ⁊ signo Rationes sic. scia naturalis psistit circa magnitudines motū ⁊ tempus qr ista sunt pditiones subiecti. s. entis mobilis sed in istis necesse est repiri finitum ⁊ infinitū. g ad naturalem philosophum spectat determinare de infinito. Et quia posset aliquis dicere q omne ens est finitū vl infinitū. g de hoc spectat determinare ad metaphisicū qui determinat de ente inquantū ens Respondet Arz. q suppositū est falsum. s. q finitum vel infinitū pueniāt omni enti. qr stz multa entia quibus nec pueniit finitus nec infinitū. sicut puncrus qui nec est finitus nec infinitus. nec passio nec passibilis qualitas. qr finitum ⁊ infinitum reperiuntur in qualitate. sed punctū ⁊ passio nō habent quantitatem. ⁊ sic esse finitum vel infinitū non conuenit eis.

Ar Finitum ⁊ infinitum opponuntur contradictorie. g dicuntur de quolibet ente. qr inter contradictoria nō est medium. Dōm q infinitū capitur dupliciter. vno mō negatiue fm q hoc dr infinitū quod nō est finitum. ⁊ sic est verum q finitum ⁊ infinitū dicunt de quolibet ente mundi. sed sic nō capitur hic infinitū. Alio mō capitur infinitum puatiue fm q dicit negationē in subiecto apto nato. ⁊ sic finitum ⁊ infinitū habent habitudinē ad quantitatē sicut ad proximū subiectū. ⁊ sic nō habētia quantitatē non possunt dici finita vel infinita. et sic capitur hic infinitum.

Ar Metaphisicus determinat de infinito. qr determinat de deo qui est formaliter infinitus. g zc. Dōm q metaphisicus tractat de infinito formali. sz nō de infinito materiali. hic autē loqmur de infinito materiali. qd inuenitur in reb materialib

Ar Mathematicus habet determinare de magnitudine ⁊ de passionib mgnitudinis. ergo de infinito. qr infinitū est passio magnitudinis Dicendum q magnitudo capitur duplr. vno mō fm q inuenit in materia hymaginabili. i. in materia accepta sub quātitate vel in ordine ad q̄ntitatē. ⁊ sic magnitudo spectat ad psideratione mathematici. ⁊ etiā infinitū. qr mathematicus vtitur in suis demōstrationib infinito Alio mō accipitur magnitudo fm q inuenitur in materia sensibili. ⁊ sic magnitudo spectat ad psideratione phisici.

Ar Infinitū non inuenitur in materia sensibili. sz solum in materia hymaginabili. ergo phisicus non habet determinare de infinito. Añs patet. qr entia habentia materiā sensibilē determinata sunt ad maximum ⁊ minimū. Dōm q materia sensibilis duplicit potest accipi. vno mō fm q repitur in determinata specie rei naturalis. ⁊ sic nō est verum q determiata sint ad maximum ⁊ ad minimū Alio mō capitur fm communē rōnem corporeitatis. ⁊ sic etiā inuenitur in materia sensibili. ⁊ sic phisicus habet determinare de infinito. qui considerat passiones generaliter cōsequentes ens mobile. et fm rationem cōmunem

Signum enim q huius scientie ppria consideratio de ipso est. Omnes enim qui videntur rationabiliter tetigisse hmōi philosophiam. fecerunt verbum de infinito.

Hic phus probat idem a signo. ⁊ stat in hoc. omnes phi qui tractauerūt de rebus naturalib etiā tractauerunt de infinito. Ex quo accipitur argumentū probabile ab autoritate sapientum. q ad philosophū naturalem spectat determinare de infinito

Et omnes tanq̄z principiū quoddam ponunt eorum que sunt. Alij quidā quemadmodum pythagorici ⁊ plato per se. non sicut accidens alicui alteri. sed sicut subiectum ipsum esse infinitum.

Hic pōter determinat de infinito. ⁊ pmo facit h fm opinionē alioz philosophoz. scdo facit hoc fm opinionē propriā. Primo ponit cōuenientiā omniū philosophoz de infinito. ⁊ vult q omnes antiqui phi pueneruīt in hoc q posuerunt infinitū sicut principiū entiū. ⁊ hoc est verū de omnib phis. siue sint naturalr loquuti siue non. Dif/

Signo

De infinito fm Antiq

Conuenīa omniū Antiqū

ferant tñ in hoc. qz aliqui ſt̃ innaturaliter locuti de infinito ſicut Pithagorici ⁊ Plato. qui ponebant infinitñ eſſe quodd̃ ens p ſe exñs ⁊ nõ eē accñs alicuius natu̅re. qz poneb̃ãt nũeros ⁊ quãtitates eē ſbſtãtias rez.

Ar Plato numerat in ꝓmo phiſicoz inter vhos qui fuerũt naturaliter locuti. g̃ male dz hic q̃ ſit innaturaliter locutus Dõm q̃ Plato nõ dz innaturaliter locutus de rebus naturalib̃ qz ipe non negabat motũ. ſz dz innaturaliter locutus de infinito qz. ſ. attribuebat mathematicalia quo ad ꝯſtitutõem ipſis phiſicalibus. ponebat eñ res phiſicales ex numeris ꝯſtitui. qd̃ eſt oino innaturaliter loqui. cũ ꝓncipiũ debeat eſſe magis ens q̃ ꝓncipiatũ. ſz mathematicalia ſt̃ ad phiſicalia comparata minus entia

Dñ̃t Pitha⁹ ⁊ Plato⁹ de infinito du⁹

Preter quod pithagorici quidẽ inſenſibilib̃ neqz eñ abſtractũ faciũt numerũ. ⁊ erit extra celũ infinitũ Plato aũt extra nullũ eſſe corpus neqz ydeas. eo q̃ nuſq̃ ſunt ipe. tũ infinitũ ⁊ in ſenſibilibus ⁊ in illis eſſe.

Nic ponit drñam inter pithagoricos ⁊ platonez de infinito. ⁊ ꝓmo quo ad poſitõem. ⁊ ſcdo quo ad radicez

Quo ad poſitõnem drñt in duob̃. qz pithagorici dicebãt infinitũ eē in ſenſibilib̃ ⁊ extra celũ. ſed Plato poſuit infinitũ eſſe extra ſenſibilia ⁊ nõ extra celũ Pithagoras ꝓ ſic. pbauit ſuã poſitõem. qz numerus in q̃ repitur infinitũ eſt ſubſtantia rez ſenſibiliũ. cũ g̃ ſubſtantia nõ repitur extra illud cui̅ ē ſubſtantia. g̃ oz numer̃ inuenire in ſenſibilib̃ ⁊ etiã infinitũ Et q̃ ſit extra celũ ſic pbauit. qz q̃cquid includit̃ in alio eſt finitũ. qz includens finit ipm qd̃ includit. g̃ illa que ſt̃ infra celũ ſunt finita. qz ſt̃ in celo. g̃ poz dicere q̃ infinitũ ſit extra celũ Plato aũt ſic oſtendebat ſuã poſitõem. qz numerus in quo inuenitur infinitũ etiã inuenit̃ in ydeis ſepat̃. que non ſt̃ ſenſibilia ſed intelligibilia. g̃ inuenit̃ infinitũ extra ſenſibilia Et q̃ nõ extra celũ. qd̃ ſic ptz. qz oino nihil eſt extra celũ ymmo ydee nõ pñt dici eē extra celum ſm platonẽ. qz extra impoz tat locũ. ſi g̃ ydee eẽnt extra celũ. g̃ eſſent in loco. ſed ſm platonem ydee nuſq̃ ſt̃. g̃ non poteſt dici q̃ ſint extra celum

Ar Dicit ꝓmo celi q̃ ſubſtantie ſepate ſt̃ extra celũ g̃ extra celũ aliq̃d eſt Añs pbat. qz ibi dz q̃ extra celũ ſt̃ entia optimã vitã ducentia Dõm q̃ dupl'r aliquid dz extra celũ. vno⁰ qz eſt extra circũferentiã ꝯuexam primi celi. ⁊ ſic eſt ſimpl'r dicendu q̃ nihil eſt extra celũ. ymmo ſic ſubſtantie ſepate ſunt in celo. Alio⁰ dz aliquid eſſe extra celũ. qz eſt extra influentiã coꝛpis celeſtis ⁊ ſic ſubſtãtie ſepate ſt̃ extra celũ. qz tales ſubſtantie nõ recipiũt influentiã a celo. ſicut iſta inferioza. ⁊ ſic plato bene dixit q̃ extra celũ nihil eſt Nec tñ neē eſt q̃ extra ſemp dicat locũ. put plato voluit. ſicut nec ante ſp dicit tp̃s. qz añ ⁊ extra poſſunt dupl'r capi. vno⁰ affirmatiue. ⁊ ſic extra notat locũ ⁊ ante tempus Alio⁰ capiuntur negatiue ſm q̃ añ negat tp̃s. ⁊ extra negat locũ et ſic dicimus q̃ extra celum nihil eſt Similiter dicim̃ q̃ ante conſtitutionem mundi nihil fuit

Et hi quidẽ infinitũ eē parẽ. hic q̃dẽ eñ ꝓp̃hanſus ⁊ ſub impari reduſus adhibet his que ſunt infinitantem Signum aũt huiꝰ quod eſt contingit in numeris circũpoſitis eñ cognominibus circa vnũ ⁊ extra. aliquando quidem aliam fieri ſpeciem. aliquando aũt vnam plato aũt duo infinita magnum ⁊ paruum

Ꝓ⁰ q⁰ ad poſitõ;

Ꝓ⁰ q⁰ ad poſitõ;

Hic ꝓñr ponit drñam opinionũ antiquoꝛ. quãtum ad radicẽ infiniti. qz pythagorici ponũt radicez infiniti eſſe nũerũ parẽ. ſz plato poſuit radice infiniti eē magnũ et puũ Primũ pbãt rõe ⁊ ſigno. rõne ſic. quicquid includit̃ in alio quãtũ eſt de ſe hz rõem infiniti. qz q̃dcũq̃ claudit hoc terminat ⁊ finit. ſed numerus par includit̃ ſub impari. g̃ numerus par q̃tum eſt de ſe hz rõem infiniti Dinoz pz. qz duo numeri impares caludũt ſub ſe vnũ parem. etiã numerus par eſt diuiſibilis. ſed addit̃ vnitati fit indiuiſibilis. cũ g̃ diuiſibile includat ſubindiuiſibili. ſic nũerus par includit̃ ſub impari. Signuz q̃d ponũt ſtat in hoc. qz vniformitas ſpectat ad nũerũ parem. ſed diffoꝛmitas ſpectat ad rõem infiniti. g̃ numerus par eſt radix infiniti Añs pbat. qz capiendo ꝓmuz numerũ quadratũ. ſ. vnũ qui eſt quadratus in ꝓtute licet non in actu. ⁊ addẽdo ꝓximũ numerũ impare ſ. ternariũ fit iterũ quadratus. ſ. q̃ternari⁹. ⁊ ſi iterũ capiat̃ ille numerus quadrat⁹. ⁊ addat̃ alius numer⁹ ꝓxim⁹ impar fit iterũ quadratus. ⁊ ſic deinceps. ſed addendo numerũ parẽ non fit quadratus Exempli grã capiendo vnitatẽ cũ ꝓmo numero impari cũ trinario habetur numerus quadratus reſultãs ex numero ducto in ſe vt dicendo bis duo ter tria quater quatuoꝛ. ⁊ c̃ꝯs Si g̃ capiatur vnitas cũ trinario fiũt bis duo. g̃ eſt numerus quadratus Capiendo vlterius illũ quadratũ. ſ. quatuoꝛ cũ ꝓximo numero impari. ſ. q̃nq̃ habet̃ alius numerus quadratus. ſ. nouẽ qz ter tria ⁊ ſi vlteriꝰ capiat̃ ille numer⁹ q̃drat⁹. ſ. nouẽ cũ alio nũero impari ꝓximo ſez ſeptẽ. itez fit numerus quadratus. ſ. ſedecim qz quater quatuoꝛ Sed plato poſuit radicem infiniti magnũ ⁊ puum. ⁊ hoc ideo: qz magnum ⁊ puũ tenent ſe ex pte materie. ſed materia de ſe eſt indeterminata ⁊ infinita. ergo magnum ⁊ paruum ſunt radix infiniti

Ar Unitas non eſt numerus quadratus. qz nũerus quadratus conſurgit ex vnitate ⁊ ꝓmo numero impari ſez ternario. qz illa ſunt bis duo

Dõm q̃ dupl'r dz aliquis numerus quadratus. vno⁰ ſm eſſentiã. ⁊ ſic vnitas nõ eſt numerus quadratus qz non reſultat ex numero ducto in ſe. ex quo ſolũ eſt ꝓncipiũ numeri Alio⁰ dz aliquis numerus quadratus ſm ꝓtutem. ⁊ ſic etiaz vnitas ꝓt dici numerus quadratus qz eſt ꝓncipiũ ꝯſtitutionis numeri quadrati. ſed effect⁹ ſemp ꝯtinet̃ in ſno ꝓncipio ꝓtualr ⁊ ſic nõ ſolum numerus q̃dratus. ſz oꝰ numer⁹ ꝯtinet̃ in vnitate ꝓtualr

De natura aũt oẽs ſemp ſubijciũt alterã quãdam naturam infinito dictoꝛ elementoꝛ: vt aquam aut aerem. aut mediũ horum Finita aũt facientiũ elementa nullus infinita facit Quicũ qz autem infinita faciunt elementa. quẽadmodum Anaxagoras ⁊. Democritus hic quidez

ex similibus partib. ille aūt ex omni semine si/
gurarum per tactum ꝓtinuū infinitū esse dicit
Et hic qnidem quamlibet ꝓtem esse silr mixta
toti ex eo q̃ videt quālibet ex q̃libet fieri. Hinc
etiam videt silr aliquando oēs res firmare esse
vt hec caro et hoc os. et sic quodlibet. et oīa itaq
fieri et simul. igitur ꝑncipium eīm non solum in
vnoquoq disgregatiōis. sed et omniū est Quo
niam eīm omne quod fit ex hmōi fit corpe. om/
nium eīm generatio preterq̃ qd nō simul. et qd
dam principiū esse oportet generationis Hoc
aūt est vnum qd ille vocat intellectum. intelle/
ctus aūt ex principio quodam operatur intelli/
gens et cognoscens. quare necesse est simul ali/
quando oīa esse et incipere moueri aliquando
Democritus aūt nihil alterū ex altero fieri pri/
mum dicit Sed tamen ipsum cōmune cor/
pus omniū esse principiū magnitudine fm par
tes et figuras differentes Q̃ quidē igitur pue/
niens sit phisicis hec speculatio manifestum
ex hijs.

Hic philosophus ponit opiniones phoꝝ naturali/
ter loquentiū de infinito. et dicuntur naturaliter locuti
q̃ non dicebant infinitū esse substantiam alicuius rei. sz
dicebant infinitum esse accidens alicuius nature Q̃ exē
pli gratia. qui ponebāt vnū ꝑncipium materiale. sicut
Thales Q̃ raclit⁹ Diogenes ponebāt hoc vnū esse in
finitū ꝑncipiū Eraclitus ꝓ o iguē infinitū. et iterum qui
ponebant plura ꝑncipia. quidā dicebāt illa esse infini/
ta fm numerū. vt Democritus posuit infinita corpa
athomalia fm numerū. que tū dixit ipē esse vnius spe
ciei et nature sed differre solum in accidentibus Sed a
naxagoras posuit illa ꝑncipia esse diuersarum natura/
rum. vt supra in ꝑmo libro in ꝑncipio dictum est

Rationabiliter autem et principiū ipsum po
nunt omnes Neqz eīm frustra possibile est ip/
sum esse. neqz aliā inesse ipsi potēt iam nisi si si/
cut principium Omnia eīm principiū sunt aut
ex principio Infinitum autem non est principi
um. esset eīm vtiqz finis ipsius

Postq̃ Arestoteles posuit opiniones antiquorum
de infinito. hic ponit quatuor. in quib⁹ omnes antiqui
concordabant. Quorum primum est q̃ infinitū est ꝑn
cipium rerum. et hoc probant. quia infinitum nō potest
esse frustra in reb⁹. vel ergo erit principiū vel principiatū.
sed nō potest esse principiatū. ergo est principiū. Q̃ non
potest esse ꝑncipiatū sic ꝓbatur. q̃ quod est principiatū
habet principiū. et quod habet principiū non est infinitū.
Sed est considerandū q̃ istud argumentū procedit fm
fallaciā equiuocatōis. q̃ quādo dr q̃ omne ꝑncipiatū hz
principiū. hoc est verum de ꝑncipio essendi siue duratio/
nis Q̃ et quādo additur. quod habet principiū non est in
finitum. ibi capitur principiū pro principio mgnitudinis
q̃ sic verum est si aliqd non habeat principiū mgnitudi/
nis hoc est infinitū. Unde si eēt aliquod lignum infinitū
a deo creatum. hoc lignum haberet ꝑncipium effectiuū
sez deum. qui ipsum ꝓduxisset. sed nō haberet ꝑncipium
magnitudinis. quia si sic tunc haberet terminū sue quāti
tatis. et p ꝓns non esset infinitum

Amplius autē et ingenitū et incorruptibile
si est quoddā principiū. Quodcūqz eīm fit ne/
cesse est accipe finē. et finalitas omis ē corrup/
tionis. Quare sicut dicimus nō est hmōi prin
cipium. sed hoc alioꝝ videtur esse.

Cōsequenter phs ponit sedam ꝓditionē quā phi at/
tribuebāt infinito. et est q̃ infinitum est ingenitū et incor/
ruptibile. et hoc ꝓbabant sic. quicqd non habet principiū
nec finem est ingenitū et incorruptibile. q̃ genitū necārio
hz principiū. et corruptibile necārio hz finem. sed infinitū
nō hz principiū nec finem. q̃ tūc esset finitū. Hic etiā pz
q̃ equoce vtunt principio et fine. q̃ infinitū nō hz princi/
pium mgnitudinis sz bene duratiōis. sed ingenitū nō hz
principiū duratiōis. cuius posset habere ꝑncipiū mgni/
tudinis. sicut corruptibile hz terminū duratiōis

Et cōtinere oīa et gubernare sicut affirmāt
quicūqz non faciūt extra infinitū aliquā cām
vt intellectum aut cōcordiam

Hic ponit terciam ꝓditionē. et est ista. q̃ infinitū con
tinet et gubernat oīa Q̃ ꝓtinet ꝓbatur. q̃ nihil ꝑ esse ex
tra infinitū. si eīm esset aliquid extra infinitū esset finitum
q̃ ibi haberet terminū. Q̃ autē gubernat ꝓbatur. qa de
rōe principij est gubernare. in quo iterꝝ defecerūt antiqui.
q̃ gubernare nō est de rōne principij materialis. de quo
ipsi loqbantur. sz est de rōne principij efficiētis. qd prin/
cipium est infinitū formale Patet ergo q̃ antiqui fuerūt
decepti. quia nō nouerūt drām inter genera causar. hoc
eīm qd attribuissent principio efficienti attribuerūt prin/
cipio materiali. que tū valde multū distant. q̃ ꝑncipium
efficiens fm q̃ hmōi est pfectum et in actu. sed principiū
materiale fm q̃ hmōi est in poēa et nō in actu.

Et hoc esse diuinū. immortale eīm et incor/
ruptibile est sicut affirmāt anaximādros et plu
rimi philosophoꝝ.

Hic ponit q̃rtam ꝓditionē infiniti. et est q̃ infinitū est
aliquod diuinū. et hoc ꝓbant. q̃ hoc est diuinū quod est
ingenitū et immortale gubernās oīa. sz ꝑ⁹ deīm est q̃ in/
finitum est hmōi. ergo est quoddā diuinū.

Q̃ Utrum iste ꝓditōes date ab antiquis sint bene
assignate. Dōm q̃ infinitū capitur duplici/
ter. Uno modo pro infinito materiali. et sic iste

conditiones dare de infinito non ꝓueniunt sibi Cuius ratio est. qꝛ hoc infinitū fm q hmōi spectat ad impfecti onē. qꝛ ōt Aresto. infra de ꝓprietatibus infiniti. q hz rōnem impfecti z ptis. sed iste ꝓditiōes spectāt ad pfectionē. g̃ non pñt ꝓuenire infinito materiali Alio⁹ capitur infinitū p infinito formali z illi ꝓueniūt oēs conditiones dare ab antiquis. hoc eñ est principiū rex cū impfectiora dependeant a pfectis. z deus est ens pfectissimū. g̃ oia alia dependēt ab ipo. Item qꝛ tale pfectissimū est maxime in actu nō ꝑt eē generabile. qꝛ generabile hz materiam que ad pfectionem ptinet sed hoc primū ens non hz materiā cū sit ens simpl'r in actu Item quicquid est generabile dependet ab alio. qꝛ a generante. sed ꝑmū ens simpl'r non dependet ab alio. ergo non est generabile Item hoc infinitum ꝓtinet omnia effectue. qꝛ est cā omniū rex. cuius nō localiter sicut infinitū materiale. z qꝛ ꝓtinere effectiue est gubernare. sic bene additur q oia gubernet Et si sic sequeret quarta conditio quod est aliquod diuinum. qꝛ deo ex hoc q hz vniuersalem ꝓuidentiaz oim rex imponit hoc nomē deus.

Ar Non est aliquis effectus infinitus. g̃ non est aliqua causa infinita Añs pz. qꝛ oē creatum est infinitū. sed oīs effectus est creatus. g̃ zc. Dicendū q duplex est effectus. Quidaz est effectus causeagentis per naturā z tūc est verū q si cā est infinita effectus erit infinit⁹. qꝛ ageret fm extremū suū posse Aliꝰ est effectus ꝓcedens ex cā agente p intellectū z tūc potest esse causa infinita z tū effectus finitus. qꝛ talis cā non ꝓducit effectum sicut potest sed sicut vult

Ar Si ꝑmū ꝓncipiū sit infinitū. g̃ mouet in non tpe. qꝛ virtus eius est infinita Dōm q duplex est agens infinitū. aliq ō eñ est agens infinitum fm naturā et sic est verū q tale agens infinitū agit in non tpe vt pz in octauo libro huius Aliud est agens qō agit p volūtatem z intellectū z non opz tale agens agere in nō tpe qꝛ tale agens non agit iuxta extremū posse sed iuxta dictamē sue sapientie. si añt agens naturale esset infinitū hoc ageret iuxta extremū posse. z p ꝓns ꝓportionat agerer cū agente finito. sz agens finitum mouet semper in tpe. g̃ tale agens infinitū moueret in non tpe.

Ar Infinitū hz rōem materie z potentie. g̃ non potest dici q infinitū conueniat primo enti Dicendū q ille ꝓditiones sez habere rōem ptis z impfecti potentie z materie st ꝓditiones infiniti materialis accepti sincathegoreumatice. sed iste conditiōes hic enumerate ꝓueniūt infinito formali qō habet oīno appositas ꝓditiones. qꝛ hoc est maxime in actu z pfectum

De infinito fm opinionem

Esse autem aliquid in infinitum que fides z an contingit maxime intendentibus ex tempore hoc non in infinitum

Postq̃ Aresto. determinauit de infinito fm opinionem alioꝝ. ꝓnr determinat de infinito fm opinionē p priam. z primo determinat de infinito an est. secō quid est. Circa primum ponit quinq̃ rationes ad probandū q infinitū est. z postea ponit rationes ad probandum q infinitum non est Prima ratio ad probandum infinitum esse est ista. Tps est g̃ infinitū est. qꝛ illud qō semp fuit z semper erit est infinitum. sed tempus est hmōi. g̃ infinitum est.

Ex magnitudinibus diuisione Utinq̃ eñ mathematici infinito

Secōa ratio est ista. magnitudo est diuisibilis in infinitum. sed mathematici in suis demōstratiōibus vtūt infinito dicentes sit linea infinita. sed sciēcia mathematicalis non est de falso. g̃ verū est q infinitum est

Amplius sic vtiq̃ solum non est deficere fieri z corrumpi si infinitum sit.

Tercia rō stat in hoc. generationes st ꝑpetue. g̃ oꝛ ponere materiā infinitā ex qua fiat generatio. g̃ infinitum est. ꝓna tener. qꝛ in omni generatione oportet accipere aliquam ꝑtem materie. si ergo materia non esset infinita tunc quandoq̃ non esset materia p generationibus. z sic cessaret generatio qꝛ non posset capi infinitus pars materie.

Amplius includendo finitū semp ad aliq̃d Quare necesse est nullum esse terminū si semp includere necesse est alterum ad alterum

Hic ponitur quarta ratio z est ista de ratione corporis finiti videtur esse q claudat in alio Dicitur ergo aliquod corpus vel hoc est finitū vel infinitum. si infinitū habetur propositum. si finitum g̃ oportet q includat in alio Vel ergo illud aliud corpus includit in alio vel nō si semper corpora includant z includant se in infinitum tunc erūt infinita corpa in multitudine z sic est infinitū Vel deuenitur ad vnū qō includit z non includit tunc hoc erit infinitū qꝛ nō claudit in alio z sic est infinitum.

Maxime autem z magis ꝓprie quod cōmunem facit dubitationem omnibus ꝓpter id eñ quod intellectum non est deficere. z numerus infinitus videtur esse z mathematice magnitudines: z quod est extra celum.

Hic ponitur quinta ratio que maxime inducit antiquos ad credendū q infinitū est. z stat in hoc. intellectus siue ymaginatio que antiqui esse idem credebāt nūq̃ deficit sez de suo iudicio. qꝛ quicquid apparet est verum fm antiquos sicut pz p phm quarto metaphisice. sed ymaginatio potest apprehendere infinitū. g̃ infinitū est Dinoꝛ probatur ex triby. primo ex numero. qꝛ nō potest tantus numerus dari. quin potest esse maioꝛ fm ymaginationem. Secō ex magnitudine qꝛ data quacunq̃ magnitudine potest dari maioꝛ fm imaginationē Tercio ex spacio quod est extra celum: qꝛ pythagorici ymaginabant q extra celū esset infinitum spacium.

Infinitum autem cū sit extra. z corpus infinitum videtur esse z mūdi Quid eñ magis vacuum hoc q̃ ibi. q quidem in vno loco z vbiq̃ esse magnitudinem.

Hic ꝓsequitur Arest. de tercia probatione que est de spacio infinito extra celum. z vult q si extra celū sit spacū infinitum tūc extra celum eēt corpus infinitum. qō

Infinitū est p 20

pbat duab rationibus Prima stat in hoc. qz spaciuz extra celū existens est fm se vniforme z vnius rationis ḡ nō erit maior ratio. quare in vna pte illius spacij erit corpus q̄ in alia. sed sic est q̄ in vna pte spacij est corp' qz in vniuerso scz mūdo sub celo. ḡ etiam in alia pte spacij erit corpus quod etiam erit mūdus. qz nō est maior ratio de vna pte q̄ in illa sit corpus q̄ de alia z sic erūt infiniti mundi si illud spacium erit infinitum

Similiter aūt z si vacuum est: z locus infinitus z corpus infinitum necē est esse Contingere eēm ab esse nihil differt in perpetuis.

Hic ponit sēdam rōem z stat in hoc. si infinituz spacium est extra celum vel illud est plenum vel vacuum. Si plenū tunc est in actu aliquod corpus infinitum. si aūt est vacuum. ḡ est ibi locus infinit' possibilis repleri corpore Sed in perpetuis non differunt pringere id ē posse z esse. si ergo potest ibi esse infinitū corpus. ḡ actu est ibi infinitum corpus.

QVtrum esse z poste differant in ppetuis Dicendū q̄ hoc verbū differre potest capi dupliciter. vno° ppie vt idem est quod dñam habere. z sic solū in primo entre non differūt esse z posse. sed in omnibus rebus creatis differūt esse z posse. qz nulla creatura habet esse a se sed ab alio. z p hoc q̄ habet esse ab alio esse distinguit ab eius essentia. qz esse p se nō cōuenit sibi sed quasi accidens ab extrinseco. essentiaz aūt intelligit habere p se Alio modo accipit differre pur est idem q̄ distare. z sic iterum distinguendum est. qz est duplex distantia quedā est fm eternitatem. z sic iterum in oibus rebus creatis differunt posse z esse. qz ab eterno creatū ponit ē creatū. z tū de facto nō fuit creatura ab eterno. sed in tpe. i. in principio tpis condita est. Alia est distantia fm tpis de qua hic loquimur. z tūc est distinguendum de perpetuis qz duplicia st̄ perpetua. q̄dam sunt perpetua imperfecta sicut anime rationales que naturaliter st̄ pres corporum z talia perpetua etiā distant ab esse fm tempus. qz aliquo tpe potest anima rationalis creari a deo que tunc nō creatur a deo sed in alia pte temporis Alia st̄ ppetua pfecta z sic est distinguendū de posse. qz est duplex posse scz posse accidentale z essentiale Si intelligatur de posse ad esse accidentale tunc iteꝝ posse distat ab eē in tempore. qz substantie separate que sunt perfecte perpetuo pñt in se suscipere aliquas formas accidentales sicut aliquas nouas illuminationes quas primo non habebant z tales illuminationes attenduntur penes aliquod accidentale. Vel intelligit de posse essentiali. z sic posse non distat ab esse nec in spiritualibus nec in corporalibus perpetuis z sic loquitur Arestoteles hic. qz hoc spacium extra celum est perpetuum z perfectum. z ideo posse z esse st̄ simul producta z sic posse non precedit esse

Habet aūt dubitationem de infinito pside ratio. z namq̄z nō esse ponentibus multa impossibilia accidunt z esse Amplius autem qualiter est. vtrum sicut substantia: aut sicut accidens p se alicui nature aut neutraliter Sed nihilominus est infinitum z in infinita magnitudine Maxime aūt est phisici considerare si est magnitudo sensibilis infinita

Hic arestoteles disputat ad ptrariū illius qd̄ dcm̄ est. z intendit pbare q̄ non est aliquod infinitū. Et primo ostendit illam questionē esse dubitabilē. Secdo ponit acceptiones infiniti. z tercio ex his probat infinitū non esse. z hoc ideo facit. ne alicui videat q̄ rōnes p̄dicte p̄bantes infinitum pcluderent oino verum Probat ergo q̄ ista q̄stio an infinitū est. sit multum dubitabilis. et hoc sic. qz tā ponentes infinitū esse. i. sustinētes questionē affirmatiue q̄ ponētes infinitū non esse. i. sustinētes questionē negatiue incurrunt multa incōuenientia. ppter rōes ad vtrāq̄ ptem Oriā aliqui dubitabāt de infinito an sit suba vel accīs Et sic multe dubitatiōes accidūt in isto tractatu de infinito ppter varietatē opinionū

Primū igitur determinandū quot modis dicit infinitū. Uno quidē igitur mō q̄ im possibile est transire ex eo q̄ nō est aptum transiri vt est vox inuisibilis. Aliter autē transitū habens incōsummabilē. aut qd̄ vix. aut qd̄ aptū natū est hīe. non tū hz transitū aut finem

Hic ponit sēdm. s. acceptōes infiniti. z pmo ponit acceptiōes. secdo diuisiones Circa primū vult q̄ infinitū capitur tripl'r. vno mō negatiue siue p̄dicto rie. z sic dr ifinitum quod nō est de genere trāsibiliū. sicut punctū vel forma substātialis dicit infinitū. qz fm q̄ hmōi non habent quantitatē. Secundo accipitur infinitū priuatiue. z tūc dicitur infinitū quod est male z difficulter transibile. q̄ vis tamē sit de genere transibiliū. qz habet in se q̄ntitatē. et sic pfunditas maris dr infinita. vel via ad indiam. vel alia longa distantia. Tercio mō accipitur infinitū ptrarie. z tunc dr infinitū quod est de genere transibiliū. quia habet quantitatē. sed tū hoc nō habet transitū siue finem et sic quātitas extensa sine termino dr infinita Et isto tercio mō ppie dr infinitū. Istud eēm infinitū tercio mō habet quandā ptrarietatē ad hoc q̄ transeat siue finiat. qz scz habet quantitatē sine termino

Amplius infinitū est oñe. aut fm appōem aut fm diuisionē. aut vtroq̄z modo

Hic ponit diuisionē infiniti. z est q̄ infinitū qūq̄z dicitur per appōem tūm. sicut in numeris qz numerus crescit in infinitū ex additione vnitatū. Alio mō dicit infinitū p diuisionē tūm. sicut in magnitudinib̄ que diuidunt in infinitum Tercio mō dicit infinitū vtroq̄z mō. s. tam fm diuisionem q̄ fm appōem. sicut in tpe. qz tēpus est numerus numeratus siue potētialis. z cuz hoc est quātitas cōtinua. ex ea ḡ rōne qua est numerus est infinitū fm appositionē. et ea rōne qua est pmnū est infinitū fm diuisionē

Separatū quidē igitur esse infinitū a sensibilib̄ ipm aliquid ens infinitū impossibile est Si nāq̄z neq̄z magnitudo neq̄z multitudo est Substātia aūt est ipm infinitū. et nō accidēs indiuisibile erit. Diuisibile eēm aut mgnitudo

aut multitudo erit. Si aũt indiuisibile est nõ infinitũ est nisi sicut vox inuisibil'. Sz neqz sic dicunt affirmãtes esse infinitũ neqz nos q̃rim⁹ sz sic intrãsibile Si aũt fm accñs ē infinitũ non erit vtiqz elementũ corp. q̃ st̃ fm q̃ est ifinituz. sic neqz inuisibile locutõis q̃ruis vox sit inuisibilis.

Hic facit terciũ qd̃ dcm̃ est. s. pbando infinitũ nõ eē Et circa hoc excludit ꝓmo opiones aliorꝫ. s. Platonis q̃ in natural'r locutus ē de infinito ponēdo. s. infinitũ substantiã rerꝫ ꝫ se subsistẽs Scdo excludit opiones natural'r loquēdo dicentiũ infinitũ eē accñs alicui nature. Circa ꝓmũ ponit tres rões phisicas. ꝫ duas logicas Prima rõ stat in hoc. Si infinitũ est separatũ vel g̃ hz in se aliquã q̃titatē vel nõ. si nõ hz in se aliquã q̃titatem tũc nõ erit aliqd̃ infinitũ ꝓprie tercio mõ. s. de q̃ trũ hic q̃rit. sed erit forsan infinitũ ꝓmo⁰. s. infinitũ negatiue. vel hz in se q̃titatē. ꝫ ꝑ illã inest ei infinitũ. tũc infinitũ non ꝑt esse ꝑncipiũ sicut trũ ipi poneb ãt. qꝫ ꝑncipium nõ dz habere esse ꝑ aliud. qꝫ si sic tũc ipm esset ꝑncipiatũ. sed infinitũ inest per q̃titatem ꝫ sic per aliud

Amplius qũo ꝓtinget aliq̃d eē ipm infinitũ. si q̃dē nõ hz nũerũ ꝫ magnitudinē q̃ꝫ. ē ꝑ se passio q̃dam infinitum. Adhuc em̃ minus necesse q̃ꝫ numerum ꝫ magnitudinem.

Hic ponit sedam rõem ꝫ stat in hoc. passio vel ꝓprietas nõ ꝑt esse plus separa vel separabilis q̃ꝫ subiectũ. qꝫ de rõne passionis est. q̃ insit subiecto. hoc aũt non est de rõne subiecti. sed infinitũ est passio magnitudinis. que non est separata. sed in substantia. g̃ non potest dici q̃ infinitum sit separatum siue ꝑ se existens

Manifestum aũt est q̃ nõ ꝓtingit infinitũ eē sicut actu id est ens. ꝫ sicut substãtiã ꝫ ꝑncipiuz Erit em̃ q̃dlibet ipius acceptũ infinitũ si ꝑtibile Infinito em̃ eē ꝫ infinitũ idē est. si substantia infinitũ est ꝫ nõ de subiecto Quare aut indiuisibile ē. aut in infinita diuisibile Multa aũt infinita eē idem ipossibile ē. Atuero sicut aeris aer ꝑs est. sic ꝫ infiniti infinitũ Si q̃dē substãtia est ꝫ ꝑncipiũ. infinito nãqz eē ꝫ finitũ idē eēt ꝑtibile igit̃ ꝫ indiuisibile est. sz ipossibile ē. esse actu infinitũ Quãtitatē em̃ aliquã necē est eē: Scdm accñs ergo ē infinitũ. sz si sic dcm̃ est q̃ nõ ꝓtingit ipm dicere ꝑncipiũ. sed illud cui accidit vt aerē aut par Quare incõueniēter vtiqz enũciãt dicentes sicut pithagorici dicñt Sil' em̃ sbam faciũt infinitũ. ꝫ ꝑtiũtur Sz fortassis hec q̃dez est vl'is q̃stio magis Si ꝓtingit in mathematicis infinitũ esse. ꝫ in intelligibilib⁹. ꝫ in nullam hñtib⁹ magnitudinē Nos aũt intendimus de sensibilib⁹ ꝫ de quib⁹ facimus sciam vtꝫ in ipis est. aut nõ est corpus infinitũ in augmentum.

Hic ponit tercia rõ q̃ includit duo incõueniēntia. q̃ꝫ ꝓmũ est si infinitũ sit substãtia ꝫ ꝑncipiũ. tunc sequtur q̃ idē erũt infinitũ ꝫ eē infiniti. i. eēntia ꝫ esse erũt eadez in infinito. seqla ptz: qꝫ hoc est de rõe ꝑncipij q̃ in ipo idē sint eēntia ꝫ esse sicut ptz de deo qui est ꝓmũ ꝑncipium. Scdm incõueniens est. qꝫ vel hoc infinitũ est ꝑtibile. i. diuisibile vel indiuisibile. si est ꝑtibile. g̃ q̃libet ꝑs eiꝰ erit infinita qd̃ sic pz. qꝫ q̃libet ꝑs substãtie ē substãtia sed infinitũ fm antiq̃s ē substãtia. g̃ q̃libet ꝑs infiniti erit infinita. sz hoc ē ipossibile. qꝫ tũc aliqd̃ infinitũ ꝓstitueret ex pluriꝫ infinitis qd̃ nõ ꝑt dici. qꝫ vnũ infinituz occupat oia. sic ñ ꝑt dici q̃ aliqd̃ totũ q̃titatis ꝓstituatur ex pluriꝫ infinitis. vel est ꝑtibile ꝫ sic nõ erit infinitũ ꝓprie acceptũ tercio mõ. s. qd̃ hic est ad ꝓpositum

Rõnabiliter quidē igit̃ speculãtib⁹ ex hmõi videbit̃ nõ eē vtiqz Si em̃ est corpis rõ q̃ plaꝰnicie determinatũ est. nõ erit vtiqz corpꝰ infinitum neqz intelligibile neqz sensibile

Consequēter Arꝫ. ipꝛobat opionē phoꝝ naturalt loquentiũ de infinito. ꝫ ꝓmo facit hoc ꝑ rõnes logicas deinde ꝑ rões phicas. Qꝫia rõ stat in hoc de rõne corꝑoris est q̃ sit determinatũ supficie. de rõe supficiei ē q̃ sit determinata duab⁹ lineis de rõne linearũ est. q̃ sint determinate duobus pũctis sicut ptz ex diffinitione corum Tunc sic arguitur Nullũ terminatũ est infinituz sed oīs q̃titas ꝓtinua est terminata. g̃ ꝫ ē.

Atuero nec numerus sic ē. sicut separꝰ ꝫ infinitus Nũerabile em̃ nũerus est. aut hñs nũerꝫ Si ergo numerabile possibile ē nũerari ꝫ trãsire vtiqz possibile erit infinitum.

Hic ponit sedã rõ q̃ ꝑncipaliter ꝓcedit de numero ꝫ stat in hoc nullũ nũerabile ē infinitũ. sed oīs nũerus est numerabilis. g̃ nullus numerus est infinitus Datur ptz. qꝫ oē nũerabile ꝑt numerando pertransiri. sed quod ꝑtransit̃ nõ est infinitum. qꝫ infinitũ non habet terminũ

Aſterõnes st̃ phice. g̃ male dcm̃ est q̃ st̃ logice Añs ptz. qꝫ sunt de infinito qd̃ est passio phisica Dcm̃ q̃ aliqua rõ ꝑt dici logica duplr vel phisica Vno mõ q̃ꝫum ad obiectum de quo est demonstratio vel ꝓbatio. ꝫ sic iste rationes st̃ phisice. qꝫ st̃ de infinito qd̃ est passio phisica Alio⁰ accipiũt̃ tales rõnes quo ad modũ demõstrandi vel quo ad modũ ꝓcedēdi. ꝫ sic st̃ logice ꝫ hoc ꝓpter duo Primo ꝓpter formã. qꝫ ꝓcedit̃ a diffinitõe ad diffinitũ Scdo ꝓpter materiã qꝫ medũ arguēdi in istis est diffimitio cõis que fuit cõiter cõcessa ab antiquis. argumentũ em̃ ex cõib⁹ est logicũ q̃ꝫuis nõ ab oīb⁹ ꝓcessũ. qꝫ illi q̃ poneb ãt corpus infinitũ nõ habeb ãt istã diffinitõem ꝓcedere q̃ corpꝰ terminatur duabꝰ superficiebus.

Impbat opmoz Platonis in nat

Prima 20

Zᵃ 20

Impbat opiuz in ꝓt̃ logm

Zᵃ 20

pᵃ 20

Zᵃ 20

Phisice ãt magis ꝓsiderãtibꝫ ex his Neqꝫ
em̃ ꝓpositũ possibile est eẽ ĩfinitũ neqꝫ simplex
Compositũ ꝗdem igiť nõ erit infinitũ corpus
si finita elemẽta sunt multitudine Accẽ est em̃
plura esse ⁊ eq̃re ꝗria sp. ⁊ nõ eẽ vnũ ipoꝫ infi/
nitũ. Si nãqꝫ q̃ntũcũqꝫ deficiat potẽtia q̃ est
in vno corpe a potẽtia alterꝰ. vt si ignis finitꝰ
sit. aer aũt infinitꝰ. Est ãt eq̃lis ignis eq̃lis ae
ri in potẽtia q̃ntũcũqꝫ duplicatꝰ. solũ ãt nume
rũ quẽdã hñs tũ manifestũ q̃ ĩfinitũ excellit et
corrũpit finitũ. Vnũqꝗqꝫ aũt infinitũ esse im
possibile ẽ. corpꝰ em̃ est penitꝰ hñs dimẽsionẽ
Infinitũ ãt indetermĩate distãs est. Quare ĩfi
nitũ corpꝰ omniq̃qꝫ distãs erit ĩfinitũ. Atuero
neqꝫ vnũ ꝓtingit ĩfinitũ corpꝰ eẽ ⁊ simplex. ne
qꝫ sicut dicũt ꝗdã. q̃ extra elemẽta est. ex q̃ alia
generãt. neqꝫ simplr. Sũt em̃ ꝗdã q̃ h̃ facunt
infinitũ: ſz nõ aerẽ aut aquã. q̃tenꝰ nõ alia cor
rũpanť ab infinitate ipsoꝫ. Vñt em̃ ad inuicẽ
ꝗrietatẽ. vt aer q̃dẽ humidꝰ. aq̃ aũt fi igida. ig
nis vero calidꝰ: q̃ꝫ si eẽt vnũ infinitũ corrũpe
renť vtiqꝫ iã alia. Numerũ ãt dicũt alteꝫ eẽ ex
q̃ hec sſ. Impossibile ãt est eẽ hmõi nõ qꝫ infi
nitũ. De h̃ em̃ cõe q̃dã dõm est ⁊ de omi silr. ⁊
aere ⁊ aq̃ et q̃libet. Sz q̃ nõ est hmõi corpus
sensibile extra vocata elemẽta Omne nanqꝫ qd
ex q̃ est ⁊ resoluiť in h̃. Quare essꝫ vtiqꝫ h̃ ꝑter
aerẽ ignẽ ⁊ terram et aquã: videť aũt nullũ Ne
qꝫ igiť ignẽ. neqꝫ alioꝫ elementoꝫ. nullũ ꝓtin
git infinitũ esse aliqd. Dino em̃ ⁊ ꝑter id q̃ in
finitũ sit aliqd ipsoꝫ impossibile est eẽ. si finitũ
sit oportꝫ aut esse aut fieri vnũ aliqd ipsoꝫ. si/
cut dicit Eraclitus omnia fieri aliqũ ignẽ. Ea
dem aũt rõ ⁊ de vno qd faciũt extra elementa
phisici. Omne em̃ mutať ex ꝓtrario in ꝓtrariuꝫ
vt ex frigido in calidum.

Dicpbs oũdit ex ꝓncipijs scie naturalis q̃ nõ ẽ ali
qd corpꝰ sensibile actu infinitũ. Et in illa ꝓbatiõe sup
ponũť duo. Primũ est q̃ elemẽta stꝫ finita in magnitu
dine. Secũm est q̃ celũ est de natura q̃tuor elementorũꝫ
qd tñ Aresto. ꝓmo celi reprobat. Sz poſt sancꝰ Tho
mas rõem istꝰ diuersitatis. qꝫ de ꝓsuetudine Arꝫ. ẽ q̃
vtať opinionibꝫ aliorũ etiã fallis. donec veniat ad aptũ
et ꝓuenientẽ locũ reprobatõis taliũ opinionũ. sed aptꝰ
locꝰ ad reprobãdũ q̃ celũ distinguiť ab elemẽtis ẽ in li/
bro de celo. ⁊ iõ vtiť hic illa opinione vsq̃ ad illũ locum
Et ex illo etiã ꝑt solui q̃re Aresto. in ꝑdicamẽtis vtiť
falsa opinione antiq̃ꝫ de loco. dũ dicit ꝓtes loci copula
ri ad supficiem. ponẽs locũ esse tres dimẽsiões separas
qꝫ scz nõdũ venit ad locũ reprobatõis. q̃ est in q̃rto phi
sicorũ. Ponit ergo talẽ rõem. nã sicẽt aliqd corpꝰ actu
infinitũ. vel illud cẽt simplex vel ꝓpositũ. non cõpositũ
siue mixtũ. qꝫ si sic. vel vnũ elementoꝫ illud mixtũ ꝓsti/
tuens esset infinitũ ⁊ alia finita. ⁊ si sic. tũc h̃ vnũ elemẽ
tũ destrueret omnia alia elementa in illo mixto. qꝫ ꝓtus
sequiť sub am rei. cũ q̃ talis res sit infinita. etiã hꝫ ꝓtutẽ
infinitã. ⁊ sic excederet virtutẽ cuiuscũqꝫ finiti. Vel qd
libet elementoꝫ illud mixtũ ꝓstituentiũ esset infinitum.
Sed hoc iterũ nõ est possibile. qꝫ de rõne corpis infiniti
est q̃ habeat tres dimẽsiones infinitas. si q̃ ꝑter vnũ in/
finitũ essent alia infinita. tũc corpa penetrarẽt se. qd est
impossibile. immo vnũ infinitũ occupat oia. ⁊ sic nõ ꝑt
aliqd infinitũ esse ꝑter vnũ. Nec ꝑt dici q̃ illud corpus
sit simplex qꝫ tũc h̃ corpꝰ dudũ ꝓuertisset omnia alia cor
pora in sui naturã. ⁊ h̃ est vex supponẽdo q̃ tale corpus
essꝫ elementũ. qꝫ elemẽta stꝫ ad inuicẽ ꝗria. ⁊ ꝗria stꝫ ap
ta nata agere in seinuicẽ. cũ q̃ tale elementũ infinitã hab/
ret actõem. sic oia ꝓuertret in sui naturã. ⁊ eodẽ mõ
dõm est si ponať vapor infinitꝰ. ponebãt em̃ antiq̃ corpus
medũ infinitũ inter elemẽta. qd eẽt subtilꝰ aq̃. et
grossius aere. ⁊ hoc ẽ vapor Et circa h̃ reprobandum
Aresto. ostẽdit q̃ nõ solũ tale corpus ꝑt esse infinitũ. sſ
etiã q̃ h̃ corpus nullo mõ est ponẽdũ. ⁊ h̃ probať sic. q̃d
vnũ quodq̃ ꝓponiť ex his in q̃ resoluiť. sed mixta nõ re
soluũť in vaporẽ. sed in q̃tuor elemẽta. q̃ etiã mixta non
ꝓponunť ex vapore. sz ex q̃tuor elementis

Ponať q̃ illud corpus infinitũ sit valde pue ꝓ
turis. ⁊ ergo nõ potest corrumpere corpa q̃ stꝫ
magne ꝓturis. sicẽ si sit terra infinita q̃ est pue ꝓ
turis. nõ posset talis terra corrũpere finitũ ignẽ vt vide
tur Dõm q̃ q̃ꝫ ꝓparando corpa ad inuicẽ ꝑm eã
dem q̃tritatem vnũ corpus habeat magnã ꝓtutẽ in ord
dine ad allud. tũ infinitũ corpus q̃tũcunq̃ parue ꝓtu/
tis sit excedit quãcũqꝫ virtutem corporis finiti. ⁊ h̃ ido
quia quelibet pars corporis infiniti habet in se aliquam
virtutem. ergo totum corpus infinitum habet infinitaꝫ
virtutẽ in se. sed nullũ corpus finitũ habet infinitã ꝓtu/
tem. ⁊ sic corpus infinitum excedit improportionabili/
ter in virtute corpus finitum

Oportꝫ autẽ de omni in his considerare si
contingat aut non contingat corpus sensibile
infinitũ esse. Q̃ autem omnino impossibile sit
corpus sensibile infinitum esse ex his manife/
stum Aptum enim natum est omne sensibile ali
cubi esse. ⁊ locus aliquis est vniuscuiusqꝫ ⁊ idẽ
partis ⁊ omnis est. et totius terre. Et vnius

Infinitũ nõ est ꝓt

Quar ꝗ ꝗ ꝗ infinitum corp
sensibile nō esse

Liber Tercius

glebe:et ignis et scintille. Quare siquidem sit eiusdem speciei aut immobile erit.aut sem per mouebitur.et impossibile est vtrunq;. Quid enim magis deorsum aut sursum aut alicubi. Dico autem vt si gleba sit alicubi.ipsa moue/ bitur.aut ibi manebit. Locus enim infinitus erit sibi et coguati sibi corporis Utrum igitur cōtinebit totum locum et quō. Que igit̃ man sio et vbi ⁊ motus ipsius. Aut em̃ vbiq; mane bit.nō ergo mouebitur. Aut vbiq; mouebitur non ergo stabit. Si autem dissimile est omne. dissimiles et loci sunt.et primum quidem non vnum corpus omnis est.sed aut in tangendo Postea autem finita hec erūt.aut infinita spe cie.et finita quidem esse non possunt. Erunt enim alia quidem finita.alia vero non.si om/ ne infinitum est.vt ignis aut aqua. Corruptio autem huiusmodi ꝙ tale ex contrarijs erit.si cut dictum est prius. Et propter hoc nullus vnum et infinitum ignem fecit.neq; terraz phi siologorum.sed aut aerem aut aquam aut ipo rum mediū.quia locus vniuscuiusq; manife/ stus erat ⁊ determinatus. Hec autem se ha/ bent ad ambo sursum et deorsum. Si autem infinita et simplicia sunt.et loci infiniti et ele/ menta infinita erunt Si autem hoc impossi/ bile est:et loci finiti sunt.totum finitum esse ne cesse est. Impossibile enim est non comparare locum ⁊ corpus. Neq; enim locus omnis ma ior est q̃ quantumcunq; contingit corpus si/ mul esse: Similiter autem neq; infinitum erit corpus.neq; corpus maius q̃ locus. aut em̃ vacuuz erit aliquod.aut corpus nusq; aptum natum est esse.

Hic Aresto.ostendit absq; suppōnibus predictis ꝙ nō ꝑt esse aliqd̄ corp̄ sensibile actu infinitū. ⁊ h̄ ostē dit quatuor rōibus Circa p̄mam p̄mittit tria. p̄mū est ꝙ omne corpus naturale hz naturalē aptitudinē ad h̄ ꝙ sit in aliquo loco.cui rō est.qz locus est naturalis pas/ sio corporum. ⁊ pseruat aliqd in suo loco Secdz est ꝙ na turalē cuilibet corpi Euenit aliqs locus corpis locoꝝ qui

p̄mittit tria
p̄m
zm

sunt.⁊ hoc iō.qz nisi sic nō haberet motū naturalē. Ter ciū est.idē est locus naturalis totius ⁊ ptis.⁊ hoc iō.qa eadē est natura totius ⁊ ptis.⁊ sic in eodē loco pseruant̃ totū ⁊ pars. Istis p̄missis sic arguit. Si est aliquod cor pus actu infinitū. aut totū corpus est eiusdē spēi in suis ptibus.sicut si poneret̃ aer infinitus aut aq̃ infinita.aut est dissimilū speciē in suis ptibus.sicut si diceremus ꝙ vniuersum corporeū eēt infinituz.qz habet multa cor pora. Si dicat̃ primū.tūc vel illud corpus q̃escit vl mouet̃.si q̃escat.q̃ nūq; poterit moueri. ⁊ sic rollit̃ motus a rebus.qz nō est rō q̃re vna ps totius corpis homogenij mouerē̃t toto q̃escente.cū totū ⁊ pars sint vnī natute. sicut dictū est. Aut hoc corpus mouet̃.⁊ sic nūq; q̃escit. qz nō est rō q̃re vna ps q̃escit ⁊ nō alia.cū sint eiusdē na ture.⁊ sic rollit̃ motus vel q̃es.quoꝝ vtrūq; est incōue/ niens. Si dicat̃ secōm.s.ꝙ illud infinitū sit dissimiliū pti um fm spēm.h̄ est incōueniēs.ꝓpter duo Primo qz tūc hoc infinitū nō erit aliqd̄ vnū simplr.sed solū erit aliqd̄ vnū aggregatōe.eo mō q̃ dicimus ꝙ vniuersuz sit vnū Secdo qz vl ille ptes dissimiles st̃ finite fm nūer̄.vl infinite si st̃ finite fm nūer̄.tūc nō faciūt aliqd̄ infinitū. nisi vna ps sit ifinita.⁊ si sic tūc vna ps corrūperz alias ptes.vt pz in p̄ori rōe. vl ille ptes st̃ infinite fm nūer̄.⁊ tūc loca et̃ st̃ ifinita.⁊ sic erūt plura infinita sil. Ite p̄ncipia rer̄ naturaliū erunt infinita.qd̄ reprobatū p̄mo huius.non q̃ ꝑt dici ꝙ sit aliquod corpus actu infinitū.

Anaxagoras aūt incōuenienter d̄t de infi/ niti māsione. Fulcire em̃ ipm seipm dicit infi nitū. Hoc aūt est. qz in seipso est: Aliud em̃ cō tinet nihil.tanq; vbi vtiq; aliqd sit.aptum na tum sit ibi esse.hoc autem nō verū est. Erit em̃ aliquid alicubi vi et nō ibi aptum natū est esse Si igit̃ q̃ maxime non mouet̃ totū quod in se ipso nanq; fulcit̃.⁊ in seipso est. immobile om ne necesse est. Sed quare nō aptuz natum sit moueri d̄ōm est.nō em̃ sufficiēs est sic dicentē euadere. Erit em̃ vtiq; ⁊ q̃dlibet aliud nō mo tum.sz aptū natū esse nihil phibet qm̃ ⁊ terra nō fert̃.neq; si infinitū essz contenta tm̃ medio. Sed nō quia habet aliud vbi vehat̃.manebit in medio. sed non mouebit̃:qz nō apta nata ē sic.sed tamē licebit vtiq; dicere quia fulcit seip sam. Si ergo neq; in terra hec causa est.cum sit infinita.sed quia grauitatem hz.graue autē manet in medio Silr ⁊ infinitum manet vtiq; in seipso propter quandam aliam causam.sed nō quia infinitū est.⁊ fulcit ipm seipm Silr ãt manifestū ꝙ ⁊ si sit q̃libet ps indigebit mane

zm
p̄m zō

re. Sicut cm̄ infinitū in seipo manet se fulciēs sic et si quelibz pars accipiat in seipa manebit Totius cm̄ z ptis sil'es loci sunt. sic terre toti9 z glebe deorsum et oīs ignis et scintille sursuz Quare si infiniti locus quod in seipso et idem partis. manebit ergo in seipso

Hic Aresto. interponit opiniōez Anaxagore q̄ dixit infinitū q̄escere z ꝗ idō qz fulciret. i. sustētarz seipm. z qz fulcit seipm. ḡ nō pt extra se moueri. nō cm̄ est locus extra ipm in quē moueat. Sz istā opinionē Anaxagore reprobat Aresto. duabz rōibz. Et pmo arguit ꝓtra suā rōnem q̄ Anaxagoras dixit infinitū q̄escere. qz infinituz est vbi aptū natū ē eē. q̄si dicerz q̄ q̄d q̄escit in aliq̄ loco est aptū natū esse in illo loco in q̄ quiescit: qd nō est vl'r vez. qz aliq̄d q̄escit in aliq̄ loco p violētiaz. sicut lapis in colūpna detētus. z iō oz adhuc aliā cām adiūgere q̄re infinitū q̄escit. Et sil'e est de terra. qz si terra eēt infinitū tūc tota terra q̄escerz in medio. nō solū ex ea rōe q̄ apta nata sit ibi q̄escere. sed qz est grauis. sic etiā Anaxagoras hz vnā aliā cām ponere quare infinitū q̄escit. Secda rō. qz si totum ideo quiescat qz manet in seipso. ergo sic esset dōm de partibus q̄ est falsum. qz si tota terra essz infinita tūc tota terra q̄esceret. sed nō oz hoc de qualibz pte. quia adhuc ptes possunt moueri

Omino āt manifestū est q̄ ipossibile ē sil' dicere infinitū corp9. et locū quēdaz corpibz cē si oē corp9 sensibile. aut grauitatē hz aut leuitatē z si graue q̄dē in mediū natura hz ferri. Si ꝓ leue sursuz neccē cm̄ et infinitū corp9. Impossibile aūt aut oē vtrūlibz aut mediū vtrunq; sustinere. Quomodo cm̄ diuides. aut qūo infiniti erit hoc quidem sursum. Illud aūt deorsum aut vltimum aut medium.

Secda rō pncipalis est. oē corpus sensibile siue naturale hz grauitatē vel leuitatē. si habeat grauitatē. ḡ ferr̄ ad mediū. si habeat leuitatē ḡ ferr̄ ad extremū. s. sursuz sed in infinito nō pt assignari mediū vel extremū. quia ista sunt termini magnitudinū. ergo nō potest dici q̄ sit aliquod corpus naturale infinitum.

Maior est falsa. qz celuz est corp9 naturale z tm̄ nec est ḡue nec leue. sicut pz pmo z q̄rto celi. Solū cm̄ elemēta st̄ grauia z leua Dōz q̄ Arz. loq̄t in ista rōe fm opiniōes antiq̄z q̄ poneb ā celū esse de natura q̄tuor elemētorz. z iō ista rō tenet ac si celū eēt igneū sic ipse voleb ā. qz ferret sursum. Vel dōz q̄ Aresto. intelligit p corpus sensibile corp9 tangibile. sicut loquit de corpore sensibili sedo de generatōe.

Amplius omne corpus sensibile in loco est Loci āt spēs et drīne sursum et deorsū. añ et retro. dextrorsum et sinistrorsum. et hec nō solū ad nos z potētie st̄. sz in ipso toto determiata st̄. Impossibile aūt in infinito ꝗ esse

Tercia rō talis est. oīne corpus sensibile est in aliq̄ loco. sed q̄libet locus hz in se aliquā drām loci. s. sursum deorsum. añ retro. dextrum z sinistrum. sz hmōi drītie nō pūt esse in corpe infinito. cū q̄libet drīa talis importz aliquē terminū qui repugnat infinito.

Celuz nō est in loco. ḡ nō oē corp9 sensibile est in loco. Dōm q̄ dupl'r aliq̄d est in loco. vno mō qz circūscribit loco. z sic celuz nō ē in loco. Alio aliq̄d est in loco. qz et9 ptes determināt aliq̄ drītia loci. z eo mō ertā celū est in loco. qz vna ps in celo est sursū. alia deorsum. alia añ. alia retro. alia dextra. z alia sinistra.

Simpl'r aūt si impossibile est locum esse infinitum: In loco autem omne corpus est impossibile infinitum esse aliquod corpus. Atuero quod alicubi est et in loco est. et quod in loco est alicubi est. Si igitur neqz quantitatem possibile est infinitam esse. Quantum tm̄ aliq̄ erit vt bicubitum aut tricubitum: Hec cm̄ signant quantum sic in loco quia alicubi Hec autem aut sunt sursum. aut deorsum. aut in aliq̄ alia distantia que sunt sex Horum aūt vnūqd qz terminus aliquis est

Quarta rō ad idē stat in ꝗ. si impossibile est eē locuz infinitū. ḡ ipossibile ē eē corp9 infinitū. cū oē corp9 sit in loco. sz ipossibile ē eē locū infinitū. qd̄ pbat. qz hec duo ꝓsequunt se. s. esse in loco z esse in aliquo loco. sicut eē q̄ritatē z aliquā quāritatem. sed impossibile est aliquem locū esse infinitum. qz nec locus sursum nec locus deorsum pt esse infinit9. qz seorsum z deorsum importāt determinatos terminos. Ex isto textu solet elici ista autoritas Nihil est in genere q̄n sit in aliqua suaz spēz sicut ꝗ dt Aresto. q̄ nihil est in loco q̄n sit in aliquo loco.

Q̄dem igit̄ actu nō sit corpus infinitum manifestū ex his: Qautē si nō sit infinitū simpl'r multa impossibilia accidant manifestuz est tpis cm̄ erit q̄ddā pncipium et finis. Et magnitudines nō erūt sp diuisibiles in magnitudines. et numer9 nō erit infinit9. Cū aūt determinatz sic neutro mō videt ꝓtingere. ob ꝗ videlicet: et manifestū q̄ sic q̄dem est: sic aūt non

Postēz Aresto. posuit rōes ad vtrāq; ptem de eē infiniti. hic determinat iam veritatem. Et pmo de ꝗ. an infinitū est. sedo q̄d est. Dicit ergo Aresto. q̄ ex supiorib̄z quodammō manifestū est. q̄ infinituz q̄dammodo est z q̄dammō nō est. qz si dicat simpl'r infinitū non esse tūc tps habebit pncipiū z finē qd̄ est ipossibile. suppos-

Dott Veritatz de infinito

Exclude Dun

ra mūdi etnitate. ⁊ silr magnitudo non erit diuisibil' in infinitū. g̃ sequit q̃ infinitū q̃dammodo est.

Dicit igit esse aliquid q̃dem potētia. aliud vero actu. Et infinitū est q̃dem appōe est āt ⁊ ablatōe. Magnitudo aūt q̃ q̃dem actu nō sit infinita dictū est. diuisiōe aūt est Nō em̄ diffi/cile interimere indiuisibiles lineas Relinquit igitur potentia esse infinitum

Infinitū nō ⁊ actu ⁊ solū in pōna q̃ phat

Hic ponit Aresto. quō infinitū ē. ⁊ vult q̃ infinitus nō est in actu sicut pb āt vltime rōes. ⁊ est in potētia. et ℔ pbat. q̃ infinitū de q̃ ℔ loq̃mur inuenit in ꝓtinuis fm diuisionē. ⁊ in nūeris fm appōem. ⁊ manifestū q̃ in illis inuenit infinitū in potētia. q̃ nō est aliq̃s nūerus actu īfinit⁹. q̃ tūc nō ēēt nūerus. repugnat em̄ q̃ nūeratus sit infinitū. ⁊ nūerus ⁊ ꝓ respectū ad numeratū. Item vl/tima vnitas terminat numer. g̃ nō est infinit⁹. Silr non est magnitudo infinita fm actū. sed solū fm potētiā

Nō oz aūt potētia ens accipe. sicēsi possibi/le sit ℔ statuū es esse q̃d erit hec statua. sic ⁊ infi/nitū. quod erit actu. Sed q̃m multiplr est esse quēadmodū dies est. ⁊ agon in sp aliud ⁊ aliq̃d fieri. sic in infinitū est. Et nanq̃ in his est ⁊ po/tētia ⁊ actu. Olimpia em̄ sūt et in posse agonē fieri. et est eo quod fit

Obiat q̃ ⁊ vl/ [illegible] Soluit

Hic vlteri⁹ exponit Aresto. q̃d dixit. ⁊ q̃ est infini/tū in potētia. q̃ possz q̃s sic arguere. si infinitū est in po/tētia. g̃ q̃dz aliq̃d infinitū erit in actu. q̃ frustra est potē/tia. q̃ nō reducit ad actū. Rūdet Aresto. q̃ dupl'r aliq̃d est in potētia. Uno⁰ aliq̃d est in potentia reducibili ad actū ꝑfectū. sicut es oz potētia statua. q̃ es p̄t fieri ꝑfec/te ⁊ ꝓplete actu statua. ⁊ eo mō infinitū nō est in potētia Alio mō aliq̃d est in potētia ad actū ꝑfectū q̃ ꝓsistit in aliq̃ fieri. ⁊ nō in facto esse. ⁊ sic infinitū est ens in potē/tia reducibile ad actū ꝑfectū. q̃ infinitū nūq̃ est to/tū silr. ⁊ vna ꝑs accipit post aliā. sicut pz in diuisiōe cōti/nui. in q̃ diuisione nō accipiūt ꝑtes infinite silr. ⁊ successi/ue diuidit in ifinitū. Et in textu ponit silr de ludis ago/nalib⁹ factis in olimpo. i. in tali mō te. q̃ ludi dicūt tunc esse in actu q̃n aliq̃ ꝑs illo⁹ ludo⁹ ꝓcessit ⁊ aliq̃ ꝑs ē vē/tura. Et ꝑ istud soluit argumētū factū. q̃ nō oz quāli/ter potētiā reduci ad actū ꝓpletū ⁊ ꝑfectū. ⁊ sufficit q̃ ducat ad actū q̃liter cūq̃ sibi ꝓportionatū. Et iō Buri/danus istā ꝓbēz sic exponit. ꝓtinuū est diuisibile in ifi/nitū. i. ꝓtinuū diuidit in has ⁊ in has ꝑtes ꝛcētys. ⁊ non oz sic exponi. ꝓtinuū est diuisum in infinitū.

Infinitū in pōna ꝑpt fm in tribꝰ

Aliter āt et in tpe manifestū q̃ infinitū ⁊ in hoibus et diuisione magnitudinū. Oino q̃dē em̄ sic est infinitū in sp aliud ⁊ aliud accipiēdo et acceptū q̃d ⁊ m sp esse finitū. ⁊ sp alter et alte/rū. Quare infinitū nō oz accipe sicut ℔ aliquid vt hominem aut domū. ⁊ sicut dies dicitur et agon. q̃bus esse nō sicut substantia q̃dam fac/ta est. sed in generatōe aut corruptōne finitum quod accipit. sed sp alterum et alterū.

Postq̃ Aresto. dixit q̃ sit infinitū in potētia. ꝓnter ostēdit in q̃bus repitur tale infinitū. ⁊ vult q̃ in trib⁹. ⁊. in tpe. in generatōe hoīm. ⁊ in diuisione magnitudinuz Deinde ponit ꝓuenientiā ⁊ drām inter ista infinita. Lō/uenientia est q̃ in oīnibus istis inuenit infinitū accipien/do aliq̃d post aliud fm quādā successionē. ⁊ iō quicq̃d actu accipit est q̃ finitum. ⁊ infinitas fit in eis fm q̃ ha/bent aliquam successionem.

Ar Continuū diuidit in infinitū. ⁊ tm est aliq̃s per/manēs. g̃ nō sumit rō infiniti fm aliquā successi/onē Dōm q̃ ꝓtinuū capit dupl'r. vno⁰ fm il/las ꝑtes q̃s actualr hz. ⁊ sic ꝓtinuū est aliq̃d ꝑmanēs ⁊ sic nō est in ꝓtinuo infinitas. Alio⁰ accipit ꝓtinuū fm successiuā diuisionē in ꝑtes eius dē ꝓportiōis. ⁊ sic ꝓtinu/um est aliq̃d successiuū. ⁊ sic inuenit infinitū in ꝓtinuis.

Et in magnitudinib⁹ q̃dē ꝑmanēte accepto hoc accidit. in hominibus aūt et tempore corruptis. sic vt nō sit deficere

Hic ostēdit dr̄ñaz istoꝝ infinitoꝝ. ⁊ stat in hoc q̃ ille ꝑtes fm q̃s sumit infinitas in tpe sic se hnt q̃ nulla eoꝝ manet. ⁊ ille ꝑtes fm q̃s sumit ifinitū in generatōe ho/minū. sic se hnt q̃ aliq̃ manent ⁊ aliq̃ nō manet. q̃ aliq̃ hoīes st ⁊ aliq̃ fuerūt. ⁊ aliq̃ erūt. ⁊ in diuisiōe magnitu/dinū oēs ꝑtes fm q̃s sumit infinitū manēt. cū totū per/manēs req̃rat partes permanētes

Qd aūt fm appōem. idē quod āmō est ⁊ q̃d est fm diuisionez. Infinito aūt fm appōem fit econtrario. fm q̃d em̄ diuisum videt infinituz si appositū videbit aliquid determinatū. Infi/nita em̄ magnitudine si accipiēs aliq̃s deter/minatum accipiet eadē rōe. nō eādem aliquaz magnitudinem rōne accipiens nō trāsibit fini/tum. Si vero sic augmētet rōem vt sp eādem aliquā sit accipe magnitudinē trāsibit finitum ꝓpter id q̃ oīne finitū remouetur a quolibz fi/nito. Aliter q̃dem igit nō est. sic āt est infinitū potentia. q̃ et diuisione. Et actu aūt est. sicut diem esse dicimus ⁊ agonem. et potentia sic si/cut materia. et non ꝑ se sicut finituz. Et fm ap/positionē igit sic infinitū potentia est. q̃d idem dicim⁹ quodāmō esse ei q̃d est fm diuisionem Sp q̃dez em̄ aliq̃d ipsi⁹ extra est accipe. nō tū

Simplicit impossibile est aliqd corpo actu esse infinitu

excellit omnē determinatā magnitudinē. sicut in diuisiōe excellit oē determinatū ⁊ erit min⁹ Quare excellere oē fm appōem. neqz potētia possibile est eē. siqdem nō est fm accīs actu infinitū. sicut dicūt phisiologi extra corp⁹ mundi. cui⁹ suba est aer. aut aliud hmōi. Sz si nō possibile est: qꝫ infinitū corp⁹ sensibile actu sit manifestū qꝫ neqz potētia vtiqz erit fm appōez sz aut sicut dictū ē ecōtrario diuisiōi: aut nullo mō. Qm ⁊ Plo ppter hoc ifinita duo fecit. qa ⁊ in augmētū videt excellere et in infinitū abire et ad anuihilatōem. faciēs tū duo vt duo by nō vtit: neqz em in nūeris qꝫ fm diuisionē infinitū est. Unitas em minimū est. neqz in augmētū: Usqz nāqz decem facit numer.

Hic ponit ꝓuenientiā inter infinitū in magnitudinib⁹ fm diuisionē. ⁊ in nūeris fm appōem Et est ista ꝓuenientia. qz vtrobiqz ifinitū accipit fm potētiā. sz est dzña. qz in appōe magnitudinū nō excedit q̄cūqz magnitudo data. qz als eēt actu infinitū. sz in diuisione q̄cunqz q̄ntitas excedit in minus. qa nō est ita qua magnitudo q̄n vlteri⁹ diuidat. ⁊ qꝫ sic est duplex infinitū ꝓcordat opioni Plonis q posuit ifinitū ex pte materie ponēs duo pnciplia ex pte materie. s. magnū qd pertinet ad additōez. et paū qd pertinet ad diuisionē. videt tū qꝫ Plato solū vsus fuit infinito fm appōem. qz posuit ifinitū esse in nūeris ⁊ in numeris aliqd crescit fm appōem in infinitū.

Qr Utrz sit aliqd infinitum actu in rer natura Odm qꝫ infinitū in potētia esse in rer natura ex textu pbatū est. ⁊ g h querit de infinito i actu Ad q̄stionē igit dōm qꝫ infinitū capit dupl'r. vno⁰ p infinito formali. qd infinitū est forma in nullo ꝓtracta nec ad materiā sicut ſt̄ forme naturales. nec ad eē specificū. sicut ſt̄ sube separate. ⁊ eo mō deus ⁊ pmū ens soluz est infinitū. qd sic pbat. qz hoc est infinitū qd in nullo est ꝓtractū. sed sicut iā dictū est ⁊ latius in pmo. h pmum ens in nullo est ꝓtractū. g est simpl'r infinitū. Et tale infinitū necē est esse. qz h neccārium ē esse vbi eē est de cēntia rei. qz essentia nō separatur ab eo cui⁹ est cēntia. sz esse est de cēntia ⁊ de rōe pmi entis seu pme cause. g pmum ens necē est esse. Itē h infinitū necē est esse vnū. qd pbat dupl'r. pmo qz impossibile ē ens p se subsistēs ⁊ pfectuz multiplicari. sed h infinitū est p se subsistēs ⁊ pfectū. g nō pt multiplicari. Minor est manifesta. Maior patz qz omis multiplicatio vl' est indiuidual' ⁊ p materiā. vl' est formalis ⁊ ꝓpecifica p dzām. sed qz pmū ens p se subsistens sic nō multiplicat pmo mō p materiā. qz forma p materiā multiplicata recipit in materia. ⁊ qz est summe pfectum. ideo nō multiplicat secdo modo. s. p dzām specificā. quia quod sic multiplicat hoc est pus impfectuz quia dzña addit pfectionē illi cui addit. Secda ratō ad idē. qd est summe pfectum nō pt multiplicari. de⁰ est summe pfectus. g infinitum tale nō potest multiplicari Minor est nota. Maior pbat. qz si essent duo infinita formalia in actu. tūc haberet aliquā dzām ad inuicē. als nō essent duo. illa ergo dzña erit in vno ⁊ nō in alio Sl g illa dzña dicat aliquā pfectōem. tūc in vno est aliqꝫ pfectio que nō est in alio. g vnū nō est summe pfectuz. Vel talis dzña dr impfectōem. ⁊ tūc vnū erit impfectū. ⁊ sic nō erit infinitū forale Alio⁰ accipit infinitū. p ifinito materiali. ⁊ hoc pt capi dupl'r. vno mō syncathegreumatice. ⁊ sic valet in discretis. nō tot q̄n plura. ⁊ in cōtinuis nō tantū q̄n maius. ⁊ sic infinitū accipit. p infinito in potētia. ⁊ sic infinitū est sicut dr in textu. qz in ꝓtinuis inueniunt infinite ptes fm diuisionē in ptes eiusdē. ꝓportionis. ⁊ in discretis inuenit infinitū fm ꝓtinuā appōnem vel additōem. Alio mō accipit infinitū cathegreumatice. ⁊ tunc ire accipit dupl'r. Uno modo ex pte radicē que est materia. ⁊ sic infinitū dr materia nō termiata p formā. quia aliqd dr infinitū qz nō termiat. materia āt terminat p formaz. si ergo intelligat materia sine forma intelligit materia infinita. ⁊ isto modo impossibile est infinitū esse. qz sicut in pmo ostensum est materiā subsistere sine forma implicat ꝑ dictōem. Alio mō accipit infinitū materiale cathegreumatice ex pte effectus q̄ est q̄ntitas. ⁊ sic infinitū significat q̄ntitatem extēsam sine termino. ⁊ sic iterū impossibile est esse infinitū. qd pbat primo de magnitudine. secdo de numero. qz magnitudo vl' est mathematica vel phisica. Mathematica magnitudo est terminata figura. ⁊ sic nō est infinita Phisica aūt magnitudo ꝓsequit aliquā formā naturalem. sz forma naturalis hz determinata accētia. g etiā hz determinatā q̄ntitatē. ⁊ hoc est qd dr Aristo. in secdo de aīa. qꝫ oīm a natura ꝓstantiū certus est terminus augmēti ⁊ decremēti. Itē oīme corp⁹ naturale est mobile. sz dato aliquo corpe infinito ipm nō eēt mobile. qd sic pbat. nō em moueret recte. qz infinitū occupat oia. ⁊ sic nō eēt locus extra ipm ad quē moueret. nec moueretur circulariter. qa ptes nō succederent sibi in vnū locum. quod requirit tamen ad motum circularem. sicut pbatur primo celi Eo modo ostenditur etiam de numero. qz oportz oēm multiplicatōem nūeralem esse in aliqua spē numeri. ⁊ p cōsequens nō est multiplicatio infinita in numero.

Querit Utrū possibile sit aliqd corp⁹ esse actu infinitū Odm qꝫ est simpl'r impossibile. Et hoc probat. qz q̄cquid implicat ꝓtradictōem est simpl'r impossibile. sic. s. qꝫ p nullā potētiam fieri potest. sed esse aliquod corpus actu infinitum implicat contradictionez. quia si eēt corpus actu infinitum. tunc sequeretur qꝫ forma illius corporis esset simul finita ⁊ infinita in ordine ad materiaz ergo in ordine ad idem quod est impossibile. Antecedēs probatur. qꝫ scz forma illa esset finita quia dat esse finitum materie. quia contrahit materiam ad aliquam speciem. Est etiam infinita in ordine ad materiam. qz informat materiam infinitam Exempli gratia: ponatur qꝫ sit aer infinitus in quantitate. tunc forma substantialis aeris esset finita in ordine ad materiam. quia ipi materie aeris dat esse specificum aeris quod est finitum. et tamen informat materiam aeris infinitam. ergo illa forma erit simul finita ⁊ infinita

Ar Infinitū repit in q̄ntitate. sz impossibile est q̄ntitatē eē infinitā. g impossibile ē aliqd infinitū eē et p ꝓūs est male dictū qꝫ aliqd est infinitum.

Dom q ꝗntitas accipit dupl'r. vno mo p ꝗntitate molis siue magnitudinis aut extensionis. ⁊ in tali ꝗtitate inuenit infinitu materiale. Alia est ꝗntitas virtutis q̃ arter. dicit penes pfectionem ⁊ bonitatem rei. sicut dr Aug⁹. In his q̃ no sunt mole magna idem est esse maius qd melius. ⁊ in tali quantitate no inuenit infinitu materiale. sz formale. Per hoc g̃ dom. Cuius no sit aliq ꝗtitas molis infinita. est tu aliq ꝗtitas virtutis infinita. ⁊ in tali ꝗtitate virtutis ponit infinitu formale sicut dictu est. q̃ talis virtualis ꝗtitas sequit essentia infinitam.

Rationes infiniti repugnant primo principio. ergo male dr q hoc principiu sit infinitu formale. Ad ñ cedens pbat. q̃ postea dr Aresto. q de re infiniti est q sit materia. q sit ps. ⁊ q sit impfectu Dom q Aresto. loqtur ibi de infinito materiali accepto synkathegreumatice. q̃ tale infinu est solu in potentia. h aut hz rationem materie ⁊ impfecti quod est in potentia fm appositione vel fm diuisione. Infinitu aut formale est principium efficiens. ⁊ no materiale.

Mathematici vtunt infinito materiali. g̃ infinitu materiale e. Ad ñs pbat. q̃ mathematic⁹ vtitur infinito materiali. dices sit linea infinita.

Dom q dupl'r aliqd dr infinitu. vno mo q̃ oio caret terminis. ⁊ sic mathematici nullu ponut ee infinitu. q̃ mathematici e em ꝗntitate dicut esse sub aliq figura. sz figura est que termino vel terminis claudit. oz g̃ omnez ꝗntitatem mathematice acceptã habere terminu vl'r terminos. Alio⁹ aliqd est infinitu. q̃ ab eo pt abstrahi q̃cuq ꝗtitas fm ymaginatonem. sic mathematici dicut aliqd esse infinitu. ⁊ g̃ no vtunt infinito in actu. sz in potentia. q̃ illã lineã vocãt infinitã a qua sp aliqd abstrahit p diuisione. quod est infinitu in potentia.

Videt q possit esse infinitu in actu. pbat. q̃ hoc qd no est ꝓtra rationem alicuius h pt sibi ꝓuenire. sz infinitu no est ꝓtra rationem ꝗtitatis. g̃ pt ꝗntitas esse infinita. Dom q ꝗntitas accipit dupl'r. Uno⁹ fm rationem generis ⁊ absolute. ⁊ sic infinitu no repugnat ꝗtitati. sed infiniti ro ꝗtitati ꝓuenit. sicut dr primo hui⁹. Alio⁹ capit ꝗtitas fm rationem cuiuslibet determinate speci. ⁊ sic repugnat ꝗtitatem esse infinitã. q̃ omis ꝗntitas accepta fm aliquã spem hz terminu sicut corp⁹ terminat duab⁹ superficieb⁹. sic superficies terminat duab⁹ lineis. ⁊ linea duobus punctis

Quicqd ꝓuenit generi etiã ꝓuenit alicui speꝯ si g̃ ꝗtitati in genere ꝓueniat infinitu. g̃ etiam alicui speci ꝗtitatis Dom q dupl'r aliqd ꝓuenit generi. Uno mo q̃ ponit actual'r ee in genere. ⁊ sic ee veꝯ q̃cqd ꝓuenit generi etiã ꝓuenit alicui speꝯ. Et ro est. q̃ genus no est in actu subsistedi nisi in speb⁹. si g̃ aliq proprietas subsistat fm actu in genere etiã dz ee in aliqua sperum. Alio mo aliqd ꝓuenit generi p no repugnantiam. q̃ sez no repugnat rom generis. ⁊ tu no oz qd ꝓueniẽs generi etiã ꝓueniat alicui sperum. ⁊ ro illius est q̃ aliquid pt alicui repugnare fm rationem differentie. qd tamen no repugnat sibi fm rationem generis. sic esse volatile repugnat aiali rionali. sed no repugnat aiali in gne. q̃ g̃ infinitu repugnat cuilibz magnitudini accepte fm rone dzne. ⁊ ro no npt actu aliq magnitudo ee infinita.

Quicqd ꝓtingit ab alio abstrahi cõtingit alteri addi. sz ꝓtingit infinitas ptes abstrahi a magnitudine fm diuisione. ⁊ si ille ptes addant alteri tu fiet infinitu in actu. Dom q no est sile in diuisione magnitudinu. ⁊ in appone magnitudinu. q̃ in diuisione magnitudinu accipit infinitu. sed in appone magnitudinu no fit infinitu. cuius ro est q̃ infinitu hz rationem potentie ⁊ materie. sicut dr h in textu. q̃ ergo pcedit ad diuisione magnitudinu tunc pcedit ad potentiam. ⁊ io tu procedit in infinitu. sed q̃ pcedit in appositone magnitudinu. tu procedit a potentia ad actum. ⁊ ideo tunc non accipitur infinitum

In diuisione magnitudinu no est pcessus in infinitu. pbat. q̃ magnitudo habet determinatas ptes. q̃bus acceptis no st̃ alie ptes accipiende. sicut in ligno dece pedu. illis dece pedib⁹ acceptis no st̃ accipiende alie ptes. q̃ tu est finis. Dom q magnitudo dupl'r diuidit. vno mo fm ptes eiusdem ꝗtitatis et sic no pcedit in infinitu in diuisione. q̃ dat pma ps ⁊ vltima. Exempli grã. si lignu decupedale diuidat in dece pedalia. no est pcessus in infinitu. sed est stat⁹ in dece pedib⁹. Alio mo diuidit magnitudo fm ptes eiusdem proportionis. sicut q̃ diuidit magnitudo in duas medietates. ⁊ iterꝯ illa medietas in duas medietates ⁊ alia in duas medietates. ⁊ sic fit pcessus in infinitum in diuisione Dicunt aut iste ptes eiusdem proportionis. q̃ omes ptes habent eadem proportionem ad totu a q̃ proxime diuidunt. sicut mediu ad integrum. vl' sicut dimidiu ad duplum. ⁊ io no st̃ ptes eiusde ꝗtitatis. q̃ ptes posteriores st̃ minores possib⁹. st̃ tu eiusdem proportionis

Tempus ⁊ motus st̃ infinita ⁊ sunt in actu. ergo erit aliquod infinitu in actu. ⁊ q̃ motus fundat in magnitudine. ergo magnitudo erit actu infinita Dom q motus ⁊ tps habent infinitate potentialem fm successione poris ⁊ posterioris. ⁊ tu no sequitur si illa sint infinita q magnitudo erit infinita. q̃ magnitudo ex sui natura habet totu esse simul. si g̃ poneret magnitudo infinita. tu eet aliquod actu infinitu. sz ad hoc q tps ⁊ motus sint infinita sequit q sit aliquod infinitum fm potentiam

Numerus est potetal'r infinitus. g̃ etiam actu infinitus est. q̃ omis potetia est reducibil ad actu Dom q duplex est potetia. sicut duplex est actus. quedam est potetia reducibilis ad actum ꝓpletum ⁊ pfectum. ⁊ sic no est numerus in potetia infinit⁹ Alia est potentia reducibilis ad actu impfectu. s. pmixtum cu potetia. q̃ actus cõstitit in fieri. ⁊ no in facto ee. ⁊ sic numer⁹ est infinit⁹ in potetia. q̃ dato quocuqz numero pt dari maior numerus. no tu dat numerus actu infinitus Unde valde different ho est potetia alb⁹. ⁊ numerus est potetia infinitus. q̃ ho est potetia alb⁹ q̃ potetia pt reduci ad actu pfectum Sz sic no est numerus potetia infinitus qli actu fiat qnqz infinitus. sed dr potetia infinitus. q̃ semp ei potest aliquid addi. Unde sicut species nuerorꝯ sunt potetia infinite. ita etiã indiuidua numerorum. sed repugnat numerum habere infinitatem in actu.

Finitum est in rebus. ergo infinitum. ꝓna pz. q̃ si vnum ꝓriorum est in natura. ⁊ reliqu erit in natura. sicut pz in ꝓpietatibus ꝓriorũ Dicedum q infinitum capit dupl'r. Uno modo p infinito materiali in actu. ⁊ sic infinitu opponit finito ꝓtradictorie. sed no oportz si vnum ꝓdictorioꝯ sit in natura q̃ etiam alterum sit natura. q̃ alterum ꝓdictorioꝯ est no ens. Alio modo accipit infinitu p infinito in potentia et ꝓuatiue. ⁊ tu etiam infinitum reperitur in natura. ⁊

tunc non opponunt priue contrarie sed potius priuatiue. et sic infinitū est in rebus fm potentiā sicut dicūm est

Ad De infinito est scientia. ergo infinitum est. consequentia probatur. quia illud quod non est in actu non habet passiones. ergo de illo quod nō est in actu non est scientia Dicendum q si capiatur infinitum pro infinito materiali actu. tunc infinitum nō est nec habet diffinitionem quid rei. sed solum quid nominis nec de ipso est scientia proprie scilicet q est. sed q nō est. Alio modo accipitur infinitum pro infinito in potentia et hoc modo infinitum est suo modo scilicet in potentia et hoc habet passiones sue essentie correspondentes scz potentiales ⁊ impfectas. ¶ Et si dicatur deus potest facere infinita. Dicendum q verū est infinita sincathegreumatice. quia non tot quin plura. sed non infinitum cathegreumatice scz ēitatem extensam sine termino. qz hoc implicat ꝛdictionem sicut dicūm est

Queritur Utrum inueniat infinitum in continuis fm diuisionem. ⁊ in numeris fm appositionem.

Dicendum q sic. quia sicut dicitur in textu infinitum inuenitur in rebus fm potentiā. ⁊ fm successionē. sed in numeris potest esse successiua additio i infinitū sine termino. ⁊ in continuis successiua diuisio sine termino. g in ipo inuenit infinitum de quo hic loquimur.

Ad In diuisione continui deuenit ad minimum. et in appositione numeri deuenit ad maximum. ergo non est infinitas in eis. Primū patz in pmo huius. vbi dictum est. q est dare maximū ⁊ minimū in rebus naturalibus Dicendum q ēitas potest capi dupliciter. Uno modo fm q inuenit in materia imaginabili. ⁊ sic ēitas potest crescere in infinitum loquēdo de discreta quantitate. qz potest p imaginationem semper fieri maior. Similiter potest etiam ēitas diuidi in minus si est continua. Alio modo accipitur ēitas physice fm q habet relationem ad corpus physicum. et sic dicunt aliqui q infinitum non inuenitur in ēitate. sz hoc non potest dici. quia tunc infinitum non esset passio physicalis. ⁊ sic male tractabitur in phisica de infinito. Et ideo aliter dicendū est q ēitas physice accepta potest accipi dupliciter. Uno modo fm rōnem generis scilicet fm rōnem corporeitatis. et sic infinitum non repugnat quantitati sic accepte. Unde quia Aresto. determinat in hoc libro de passionibus communibus rerum naturalium. etiam de eis attributis in cōmuni. sic conueniēter in hoc libro determinat de infinito. Alio modo accipitur quantitas physica fm q ponit sub aliqua determinata specie rei naturalis. ⁊ sic repugnat sibi infinitas. qz forme rerum naturaliū nō saluant sub quacunq parua quantitate. sed oportet esse determinatā quātitatem in determinata specie. Et sic dr Aresto. pmo huius. q est dare minimā carnē. que si diuideret non maneret caro. sed resolueretur in continens

Ad Hoc est impossibile quo posito sequitur impossibile. sed posito q diuidat continuū in infinitum sequitur impossibile. ergo ipsum erit impossibile Minor probatur. quia ponendo eam inesse sequitur impossibile. sic sz Continuum est diuisum in infinitum

Dicendum q debet poni inesse in vnam de presenti nō fm actū pfectum. sed fm actum impfectum. ⁊ iō debet poni in vnam de presenti sic Continuū diuidit in infinitum. quia sicut dictum est. ista potentia diuisionis non reducitur ad actum pfectum.

Ad In pmo huius dictum est q omne finitum p ablationem finiti consumitur. sed abstrahendo partes in continuo finitum consumitur. ergo nō potest diuidi in infinitum Dicendum q a cōtinuo pñt auferri duplices partes. q̄dam scz eiusdem quantitatis et sic statim consumit. Alio modo possunt auferri partes eiusdē proportionis. ⁊ sic nō consumit etiā procedendo in infinitū ⁊ attendendo cōem rōem corporeitatis.

Accidit autem contrarium esse infinitum ēitas sicut dicunt. Non enim cuius nihil est extra. sz cui sp aliquid est extra. hoc infinitum est

Postq̄ phus determinauit q̄stionem an sit infinitū qz. s. ostendit q sit in potentia. hic ꝛsequenter oñdit qd est hoc infinitum. Et pmo ponit diffinitōem antiquorum. ⁊ dr q cōtrario modo diffiniendū est infinitū. quomodo antiq diffiniuerūt. Dicebant enim antiq q infinitum est quod nihil est. Sed Aresto. dr q opposito modo diffiniendū est. sic scz q infinitū est cuius quantitatē accipientibus sp est aliquid extra accipere

Diffinitio Antiqorum infiniti Aptim

Signū aūt est huius. et nāq anulos dicūt infinitos vt habentes circulationem. quia semper est extra accipere fm similitudinē quandā dicentes. non tamen proprie. Oportet enim et hoc esse ⁊ non aliquādo idem recipi. In circulo autem nō sic fit. sed semp quod est cōsequenter solum alterum. nō tamē ab omnibus prius simul acceptis. Infinitū q̄dem igit hoc est. cuius quantitatē accipientibus semp est aliquid accipere extra

Signum tot q plus dicūt

Hic Aresto. ostendit diffinitōem suam q signum qd sumit ex cōmuni locutione hoīm q dicunt q anuli sunt infiniti. qz accipientibus quantitatē in anulo semp est aliquid de nouo accipe p circulationē in infinitum Est tamen differentia. qz in anulis non accipiuntur noue partes semp. sed quādoq partes pius accepte iterum accipiuntur. sed in diuisione cōtinui in infinitū semp accipiuntur noue partes in infinitū. qz semp minores partes.

Cuius āt nihil ē ex extra: hoc perfectum est et totum. Sic enim diffiniuimus totum. cui nihil abest. vt hominē totum aut arcbaz sicut āt singulare. sic ⁊ quod proprie. vt quod totū cuius omnino nihil est extra. Cuius autem absentia extra est non omne est cum absit. Totum autem et pfectum aut idem penitus. aut proximū fm naturam est. Perfectum autem nullum habens finem. Finis autem terminus est

Improbat dicos Antiquorum

Hic improbat diffinitōem antiquorū. s. q infinitū est extra qd nihil est. ⁊ stat improbatio in h. illud qd est dif finitio totius ⁊ pfecti nō pt esse diffinitio infiniti, sz ista est diffinitio ⁊ totius pfecti. g nō est diffio infiniti. Ha ior pz. qz infinitū nullo mō pt eē totū ⁊ pfectū. ḋa aliqd dr pfectū qd hz finē. qz finis cōtitatis est pfectio rei quā titatiua. si g infinitū eēt pfectū. g infinitū haberet finē ⁊ sic nō eēt infinitū. Dior pbat. qz sicut aliqd dr totū in vniuerso. qz simplr nihil est extra ipm. sic aliqd dr totuz pticulare. qz nihil est extra ipm spectās ad sui naturaz. et iō totū ⁊ pfectū idē sunt vl ppinq fm naturā. Sūt eēm ppinq fm naturā. qz pfectū est cōius cū totum. ppie eēm totū inuenit in pfectis ptinuis. sicut in materialib. sz pfectū inuenit etiā in nō cōtis. qz sube separate dicunt pfecte ⁊ tū nō puenit eis ppie q sint tote.

Si pfectū est qd hz finez. tūc seqūr q deus non eēt pfect. qz non hz finē Dōm ē dupl'r. vno q Ar's. loqtur de fine cōtitatis. vl loqtur de his q nata sunt habere finē. deus āt nō est natus hze finē. ⁊ iō etiā pt dici q deus est sibi finis ⁊ pfectio

Unde melius opinandum permenidem mellisso dicere. Hic q̄dem eēm infinitum totū dr. Totum aūt finiri a medio eque pugnans. Non eēm sicut linū lino est continuare. ⁊ omni et toti infinitum

Permenides melior Melisso

Hic ex pdictis pbat ad inuicē opinionē mellissi ⁊ permenidis. ⁊ intēdit q permenides melius dixit mundū et vniuersum eē finitū p eq̄ pugnās. i. equalr dist̄ās a medio i q̄ pcabat vniuersum eē sperice figure. sz mellissus dixit vniuersum eē infinitū. qz g vniuersum hz rōem totius ⁊ pfecti. sic repugnat sibi q sit infinitū. ⁊ iō totuz et infinitū nō psequunt seinuicē. sic q ptinuant ad inuicez sicut linū lino in filādo. Pro cui intellectu sciendū q. p uerbiū erat apud antiqs. q illa q̄ psequunt seinuicē dicebantur cōtinuari in filando sicut linum lino

Quoniam hinc accipiunt dignitatem de infinito quod est omnia continens. et oēia in se ipso habens. propter id quod habet similitudinem quandam cum toto. Est enim infinituz perfectionis materia magnitudis. ⁊ quod potentia totum est. actu vero non. Diuisibile autem est et ad consumptōnem et ad appositam appositionem. Totum autem infinitum non fm se sed fm aliud. ⁊ non continet sed continetur inquantum est infinitum. vnde ignotuz est inquantū est infinitū. Spēm eēm non habz materia. ergo manifestū est q magis in ratōne ptis sit infinitū cū totius. pars eēm materia totius. sicut es statue.

Hic excludit phs falsam opinionē ortā ex illa diffinitōe antiquorū. ⁊ qz oppositorū subiectorū sunt opposite passiōes. cū antiq diffiniuerūt opposito mō infinitum ⁊ Ar's. iō etiā de infinito ponūt opposite ppriates. qz eēm antiq dicebāt infinitū idē eē cū pfecto. Cōsequenter dicebāt q totū esset de rōe infiniti. Et qz totū fm q huiusmōi est pgnoscibile. sic vlteri dicebāt q infinitū ē p se notū. ⁊ qz totū ptinz ptes dicebāt ifinitū ptinere oia sed Ar's. attribuit infinito oppositas ppriates. Contra pmā dr q infinitū hz rōem ptis. qz infinituz accipit fm poēam in aliqua re. sicut dcm est. sz talis potentialitas accipit vel in appōne ptium vel in diuisiōe. ⁊ iō infinitū hz rōem ptis. Cōtra secdam ppriatē dr Ar's. q infinitū est ignotū. ⁊ hoc ex eo. qz ifinitū hz rōem materie. sed materia fm q hmōi est ignota. sicut dr pmo huius Cōtra terciā ppriatē dr q infinitū ptinet ⁊ non pti net. qd iterp pz ex pdictis. qz materia ptinet sub forma et ps sub toto. ⁊ cū infinitū hz rōem materie ⁊ ptis. sequtur q ptineatur ⁊ non contineat

Quoniam si continet in sensibilibus ⁊ in intelligibilibus magnū ⁊ paruū oportuit continere intelligibilia. Cōueniens autem ⁊ impossibile ignotum ⁊ indeterminatū continere ⁊ determinare

Excludit opinioz Platonis

Hic pnr specialr excludit opinionē Platonis. q posuit infinitū in sensibilib ⁊ in intelligibilib. qz posuit ers infinitū in ydeis. q̄ st intelligibilia. ⁊ cū addidit q magnū ⁊ puū st radix infiniti. Istud āt est incōueniēs. ḋa si sic tūc sensibilia ptinerēt intelligibilia. qz magnū et puū st sensibilia ⁊ hnt in se infinitū. quod ptinet in intelligibilib. g intelligibilia ptinent a sensibilib. Qz autez istud sit incōuenīs patz. qz intelligibilia st formaliora sensibilib ⁊ magis in actu. cū g forma cōtineat materiā et nō ecōtra. nō pt dici q sensibilia ptineāt intelligibilia. sz potius ecōtra. Secdo qz intelligibilia cū sint magis in actu st magis nota. sed sensibilia cuz hatāt aliqd de materia st ignota. sed ignota ptinetur p nota. ⁊ nō ecōtra: g intelligibilia ptinēt sensibilia

Secundū rōem autez accidit. ⁊ quod fm appositōem non asse videri infinitum sicut omnem excellat magnitudinem. In diuisione autem esse. continetur eēm sicut materia intus ⁊ infinitum. cōtinet autem species

Hic ex pdcā diffinitōe ifiniti posita ab Ar's. assignat rōem eorū q̄ dicūtur vere de infinito. ⁊ est pmū q̄re ifinitū ptinet ⁊ nō ptinet. ⁊ vult q rō. ad hoc est. qz infinitū hz rōem materie impfecti ⁊ ptis. sed forma ptinet materiā. ⁊ nō ecōtra. ⁊ totū ptinet ptes. g infinitū etiā ptinet ⁊ nō ptinet. Ex hoc vlterius elicit aliā ppriatē infiniti. que est q in diuisione magnitudinū pcedit in infinitum. sed in appositōne magnitudinū nō pcedit in infinitū. qz in diuisione magnitudinū pceditur ab actu ad potentiam. ⁊ qz infinitū tenet se in rōne potētie. ideo pceditur in infinitū. sz in appōne pceditur a potentia in actum. sed infinituz non sumit ex parte actus. ⁊ ideo sic nō proceditur in infinitum.

Rationabiliter autem est ⁊ in numero qui/dem ad numerum esse terminum. ad plus autem semper omnem excellere multitudinem. In magnitudinibus autem ecōtrario. In minus quidem excellere omnem magnitudinem sed in maius non esse magnitudinem infinitā Causa autem est quia unuz est indiuisibile qō cunqz vnuz sit. vt homo vnus homo ⁊ nō multi. Numerus autem est vno plura et quelibet quedam. Quare necesse est stare ad indiuisibile. Duo nāqz et tria denoīatiua nomina sunt. sīl̄r et alioz numeroz vnusquisqz

Nic ponit aliā ꝓprietatez infiniti. ⁊ ē ꝓ in numer? nō proceditur in infinitum in minus sicut in magnitudinibus. Cuius ratio est. qz in numeris deuenitur ad vnuz terminū indiuisibilem in minus. scz ad vnitatem que est indiuisibilis. vltra quam non potest esse progressus vlterior. sed in diuisione magnitudinum proceditur in infinitum in minus.

Querit Utruz vnum sit indiuisibile Dicendum ꝙ vnū potest capi duplici ter. Uno modo materialiter pro illo quod est vnum. ⁊ sic est manifestum ꝙ vnum est diuisibile. quia habet partes quantitatiuas diuisibiles loquendo de vno quod est de predicamento quantitatis. Alio mō accipitur vnū formal̄r pro vnitate que ē forma illius quod est vnū. ⁊ sic vnum est totaliter indiuisibile. quia diuisio repugnat vnitati

In plus autem semp est intelligere. Infinite autē sunt decisiones magnitudinis. Quare potentia quidez est. actu vero non. sed semper excellit acceptum omnē multitudinem determinataz. Sed non separabilis est hic numerus decisione neqz manet infinitas. sed fit semp sicut ⁊ tempus ⁊ numerus temporis. In magnitudinibus autem cōtrariuz est. Diuidit aūt in infinita ꝓtinuū. In maius autem non est infinitū. Quantū em̄ contingit potentia esse ⁊ actu cōtingit tantū esse. Quare qm̄ infinita ē nulla magnitudo sensibilis. non contingit omnis excellentiam esse magnitudinis determinate. Esset em̄ vtiqz aliquid in celo maius

Nic Arestotiles ponit causam alterius partis proprietatis. scz quare additio in numeris excedit omnem determinatam multitudinem. Et dicit ꝙ hoc ideo est. quia magnitudo diuidit̄r in infinitū. sed numerus materialis. qui crescit in infinitū causatur ex diuisione magnitudinis. g̃ etiam talis numerus crescit in infinituz. et dicebatur notanter de numero materiali. qz numerus q̃ sequitur formalem diuisionem rez non crescit in infinitum. sed talis numerus accipitur fm spēs vniuersi que sunt finite quo ad naturaz cuius non quo ad nos. Est tamen hic considerandū. ꝙ cuius numerus p appōnem crescit in infinitū. non tamen magnitudo crescit in infinitum p appōnem sicut dcm̄ est. quia effectus diuisiōis alicuius magnitudinis non est appō magnitudinū. sed numerus qui immediate ꝓsurgit ex diuisione. ⁊ iō bene dicitur in textu. ꝙ numerus crescit in infinitū ex diuisione continui. sed non bū diceretur. ꝙ appositio magnitudinū crescere in infinitū. ⁊ ideo addit Arestotiles in textu aliam ꝓprietatez. s. ꝙ in magnitudinibus in maius non pceditur in infinitum. qz tunc esset aliquod infinitū in actu quod est impossibile. ⁊ esset aliquod maius celo que omnia sunt inconuenientia.

Ar Numerus non causat̄ ex diuisione cōtinui. pbatur. qz prius non causat̄ ex posteriori. sed vnitas est prior continuo. ergo non causat̄ vnitas ex cōtinuo. nec eriam numerus Dicendū ꝙ omnis numerus materialis causat̄ ex diuisione cōtinui. cuius sit aliquis numerus formalis extra res materiales qui est por cuius sunt continua. ⁊ ideo vnitas materialis que est de pdicamento quantitatis reductiue non est prior continuo cuius vnitas transcēdens sit prior continuo

Infinitū aūt non idem est in motu ⁊ magnitudine ⁊ tpe tanqz vna quadā natura. sed fm posterius dicit̄ differētia ⁊ fm prius. Ut motus q̃dem. qz prior est magnitudo in qua mouetur aut alterat̄ aut augmentat̄. Tempus āt propter motum. Nunc quidē em̄ vtimur his posterius autē tēptabimus dicere et quid est vnūquodqz. ⁊ qz omnis magnitudo sit in magnitudines diuisibilis Infinitū dpsit̄ in ꝛibꝰ Analoꝛ

Consequenter ostendit quomodo differenter infinitum reperitur in diuersis. ⁊ vult ꝙ reperitur in diuersis non vniuoce sz fm prius ⁊ posterius. qz reperit̄ in magnitudine prius. deinde in motu ⁊ postea in tempore. qd̄ sic patet. quia infinitū repitur in eis rōne cōtinuitatis. sed continuitas prius repitur in magnitudie. deinde in motu. deinde in tempore sicut dr in quarto huius

Non remouet aūt rō hec neqz mathematicos a ꝓsideratōe auferens sic esse aliqd infinitū. vt actu sit in augmentū intrāsibile. Neqz ei sic indigent infinito: neqz em̄ vtunt̄ sic. sed solū esse quantūcunqz velint finitā. Maxime āt magnitudini fm eandē inest secari rōem. quātūcūqz magnitudo sit altera. Quare ad demōstrandū quidē illo mō nihil differret. Esse autē

inexistentibꝰ erit magnitudinibꝰ. Qm̃ aũt eqꝰ se diuise sunt q̃drifariã. manifestũ q̃ sicut materia infiniti cã est. ⁊ qd̃ esse q̃dẽ ipsi ꝓuatio est. Per se subiectũ continuũ ⁊ sensibile est. Uidẽtur aũt ⁊ oẽs alij sicut ⁊ materia vtẽtes infinito. Unde incõueniens est continens ipsuꝫ facere. sed non contentum

Hic ponit cãs illaꝫ ꝓprietatũ. q̃s alij diceb ãt de infinito. Et ꝓmo ꝺt quõ mathematici vtunt infinito. secũdo quõ infinitũ hꝫ rõem cãe. q̃ ad ꝓmuꝫ vult q̃ mathematici non vtunt infinito cathegreumatice accepto. sed incathegreumatice. qꝫ dicũt hoc eẽ infinitũ vñ abstrahi ꝑt q̃dam indeterminata q̃titas. Quo ad scdm̃ intẽdit Arꝫ. q̃ infinitũ ꝑm veritatẽ nõ hꝫ rõem cãe efficientis. sicut poneb ãt antiq̃. sed hꝫ rõem cãe material. Qd̃ sic ꝓbat. qꝫ de rõe materie est esse in poña ⁊ stare sub ꝑuatione. sed sic est de infinito de q̃ Arꝫ. loqtur. Fit enꝫ tale infinitũ ꝑm potentialẽ diuisionẽ in ꝓtinuis. ⁊ ꝑm potentialẽ apõnem in discretis. ⁊ itẽꝫ infinitũ ex noie importat aliq̃d subiectũ ꝑuatiõis. qꝫ infinitũ ꝑm q̃ hmõi fcat carens fine siue termino. sed res terminat ꝑ formã ideo ꝺt infinitũ qñ nõ hꝫ formã vel terminũ.

infinitũ hꝫ rõem cãe mãlis

Eliquũ ãt est aggredi. ꝑm q̃s rões infinitũ eẽ videt. nõ solũ poña. sꝫ sicut determinatũ est. alia q̃dẽ ipoꝫ nõ neccãria stꝫ. alia ꝓ hũt q̃sdã veras ꝓtractatas. Neqꝫ eẽ vt generatio nõ deficiat neccãriũ est infinitũ eẽ actu sensibile corpꝰ. Cõtingit eẽ alterꝰ corruptõnem alterius generatõem eẽ. cũ omne finitum sit

Hic ꝓbs soluit q̃nq̃ rões ꝓus positas ad ꝓbandu q̃ sit aliq̃d infinitũ ⁊ aliq̃ rões ex eis videbant ꝓbare q̃ infinitũ sit in actu. ⁊ iõ tales oẽs falsum ꝓcludũt. Sũt tũ alie rões ꝓbantes infinitũ esse in poña. ⁊ tales rõnes stꝫ admittẽde tanq̃ vere. Soluit q̃ ꝓmo illã rõnem. q̃ dicebat q̃ neccẽ esset esse actu infinitũ si generatões durarẽt in infinitũ. qꝫ oꝫ in q̃libet gñatiõe accipe nouã materiã. nisi q̃ esset materia infinita nõ posset ꝑ esse generatio ex materia. Rũdet Arꝫ. q̃ hoc nõ est necessariuꝫ. qꝫ nõ opꝫ in generatõe accipe nouã materiã q̃ nũq̃ fuit sub aliq̃ forma. sed generatio vnꝰ est corruptio alterꝰ et sic ex eadẽ materia aliq̃d corrumpit. ⁊ itẽꝫ generat. ⁊ sic ꝺt ꝓbs sedo de generatõe. q̃ gñatões q̃ntũ ad subiectũ siue materiã fiũt ꝑm circulũ ⁊ nõ ꝑm rectum.

Solũit rões ꝓbantes infinitũ eẽ actu

Amplius tangi ⁊ finiri alterũ est. Hoc q̃dẽ eẽ ad aliq̃d ⁊ cuiusdaꝫ. Tangit enim aliquid omne. ⁊ finitoꝫ alicui accidit. finitũ ãt nõ aliquid est. neqꝫ tãgere ꝓtingenti ꝓtingens est

Hic ꝓbs soluit altã rõem. q̃ fuit q̃ oẽ corpꝰ finit aliq̃ alio. Oẽ q̃ aliq̃d corpꝰ. vel q̃ illud itẽꝫ finit aliq̃ alio. ⁊ sic in infinitũ. ⁊ sic erit infinitũ in multitudie corpoꝫ. vl̃ ꝓceditur ad aliq̃d corpus qd̃ ꝓtinet et nõ continetur. ⁊ tũc hoc corpꝰ erit infinitũ. qꝫ nõ finit aliq̃ alio. Rũdet Aresto. ad ꝓmã ꝓtẽ assumptiõ ꝑ interemptionẽ ⁊ vult q̃ nõ oẽ illud qd̃ finit. finit aliq̃ alio. Ꝺrña eẽ est inter finiri ⁊ tangi. qꝫ finiri ꝺt absolute. ⁊ tangi respectiue. Finit eẽ aliq̃d ꝑ ꝓprias dimẽsiones. ⁊ nõ ab alio sicut ꝓmum celũ qd̃ nihil extra se hꝫ vñ cõtineat. ⁊ iõ illa ꝓs assumpti est falsa. q̃ omne qd̃ finitur. finitur ab alio

Intelligentie ãt credere incõueniens. Non enim in re abũdantia ⁊ defectus est. si intelligẽtia vnũquod enim nostruꝫ vtiq̃ intelliget aliq̃s multiplicẽ seipo augmẽtãs infinitũ Sed non ꝓpter hoc extra aliq̃d est. aut extra tantã magnitudinẽ quã habemus. q̃uis intelligit aliq̃s sed quoniã aliquid est hoc accidit

Hic Arꝫ. soluit rõem. que fuit quita in ordine et fuit sumpta ꝑm antiq̃s ex ꝓte intelligẽtie siue ymaginatõis Ex quo eẽ ymaginatio ꝓt apprehẽdere aliq̃d infinituꝫ extra celũ. ⁊ quicq̃d apparet est verꝫ ꝑm antiq̃s. q̃ est vnũ spaciũ infinitũ extra celũ. Rũdet Arꝫ. q̃ intelligẽtie siue ymaginatõi credere est incõueniens. qꝫ intellectus noster põt ymaginari ⁊ intelligere aliq̃ falsa. ⁊ hoc iõ est. qꝫ intellectus noster nõ est cã rẽꝫ. sicut intellectus diuinus. ⁊ iõ veritas in intellectu nostro cãtur ex rebꝰ. qꝫ q̃ q̃nq̃ intelligimus rẽ aliter q̃ est in scda oratione intellectus. sic ꝓnunciat fallitatẽ esse in intellectu. ⁊ sic est in ꝓposito. qꝫ qui intelligit spaciũ infinitũ esse extra celũ ille intelligit aliquid in scda oratione intellectus. sicut nõ est. q̃a tale spaciuꝫ nõ est extra celũ. sicut ꝓbatur ꝓmo celi

Tẽpus ãt ⁊ motus infinita stꝫ ⁊ intelligentia nõ ꝑmanẽte accepto. Magnitudo aũt neqꝫ in diuisione neqꝫ intelligibili augmẽtatiõe infinitũ. Sed de infinito q̃dem quõ est ⁊ quõ nõ est. ⁊ quid est dictum est

Hic soluit rõnem sumptã ex ꝓte ⁊ motu. et vult ꝑ solutione q̃ tempus ⁊ motus non sunt infinita in actu. qꝫ de tempore actu nihil habemus nisi nunc. similꝫ de motu in actu solum habemus momẽtum. sed ista sunt infinita in potentia. quod infinitum admittit eti ã ab Arestotele. Similꝫ dicendum est ad ratõem sumptã ex parte magnitudinis. quia magnitudo nõ est actu diuisa in infinitum. sed est diuisibilis in infinitum ꝑm potentiaꝫ. et ideo ille rationes de motu tẽpore ⁊ magnitudine q̃dammodo verum concludunt. quia concludunt infinitum esse in potentia. quod est verum

Queritur Utꝫ diffinitio ifiniti ab Arestotele sit bene assignata. Ꝺõm q̃ sic. ⁊ rõ est. qꝫ infinitum vt hic sumit est infinitũ sumptuꝫ ex ꝓte materie. et q̃titas est ꝓprietas que oritur ex ꝓte materie. sic infinitum est passio quãtitatis. cũ q̃ passio diffinit ꝑ suũ subiectũ ꝓuenienter diffinit infinitũ ꝑ quãtitatẽ positã loco generis. vt sit sensus infinitũ est quãtitas cuꝰ nihil est extra accipe. Et qꝫ Aresto. loq̃tur de infinito in po

rentia qd cōsistit in q̄dā successione diuisionis vel appō nis sic ꝓueniēter ad dik̄ sp est aliq̄d extra accipe. ḋa in illo qd dr infinitū sp restat aliqd accipe p diuisionē vel ad ditōem. Ost etiā ꝓsiderandū q ista diffinitio cōueniret infinito materiali in actu si essz. et hoc in ordine ad nr̄m intellcm. qz em̄ intellectus noster nō p̄t sil'cape totū infinitū. ideo necārio haberet cape ptem post ptem. z ido in intellectu illi⁹ ifiniti eēt sp aliq̄d extra accipe. Sec⁹ ē de intellectu diuino. qz ille est etiā infinitus. sed ista diffinitio nullo mō p̄t ꝓuenire infinito formali qd est deus. qz nō habet q̄titatem. nec est in eo accipe ptem post ptem. qz est total'r indiuisibilis. z iō vel totū artingit vel totū ignorat. sicut pz de indiuisibili nono metaphisice

Ar Infinitū nō est. ḡ non p̄t diffiniri Dicendu z q est duplex infinitū. scz infinitū in potentia. z h̄ est qd ꝓpie hic diffinit̄. Aliud est infinitū in actu. z hoc nō est. sed de eo quod non est p̄t dari diffinitio ḋd nois. sicut pz infra de vacuo. posset tamē diffinitio p̄dicta etiam conuenire infinito materiali in actu. in ordine ad nostrum intellectum

Ar Uidet q diffinitio antiquoꝝ cōueniat infinito formali. qz hoc infinitū est extra quod nihilē. naz deus hz oēm pfectōem ex se. z ḡ extra ipm nulla pfectio est. Ost si essz aliqd infinitū in actu extra ipm nihil esset. z ḡ vt videt ipsi optime dixerūt. Dōm q si infinitū capiat̄ pro infinito formali. z quātitas ꝓ quātitate virtutis. tūc diffinitio antiquoꝝ p̄t ꝓuenire infinito formali. qz accipiendo quantitatē illius virtutis infiniti formalis. s. dei nihil vere pfectionis est extra ipm. qz continet in se oēm plenitudinem essendi. si aūt intelligatur de infinito materiali in actu. tūc est distinguendū de ista ꝑticula (cuius q̄titatem accipientibus) qz dupliciter p̄t accipi q̄titas infiniti materialis. Uno modo fm rem. z sic nihil est extra accipe. qz infinitū oia includit. Alio mō accipientib⁹ refertur ad nostr̄ intellectū. z sic diffi⁰ Ar. ꝓueit infinito materiali in actu. qz intellectus noster accipit in illo infinito ptem post ptem. et sic est sp aliquid extra accipe. licet intellectus diuin⁹ posset tale infinitū simul accipe

Ar Si accipit̄ quātitas alicuius cōtinui. s. ligni. tūc nihil est extra illā accipe. ḡ male dr Aresto. q q̄titatem alicui⁹ accipientib⁹ sp est aliq̄d extra accipere Dōm q ꝑtes in aliquo cōtinuo in quo infinitū reperitur p̄t capi dupl'r. Uno mō p ꝓportionē ad totuz absolute. z sic accipientib⁹ q̄titatem ptium nihil est extra accipe. sicut dr argumentū. Alio mō accipiunt̄ ꝑtes in cōtinuo fm q habent ordinē ad potentiā diuisionis fm ꝑtes eiusdē ꝓportionis. et sic accipientib⁹ q̄ntitates ptū in aliquo cōtinuo sp est aliq̄d extra accipe. z ille ē intellectus diffinitōis. qz ꝓtinuū habens ꝑtes nō habet finē diuisionis fm ꝑtes eiusdē ꝓportionis. z iō sp est noua ꝑtes accipere fm illā diuisionem.

Explicit tercius phisicoꝝ

Jmiliter aūt

necesse est phisicum z de loco sicut z de infinito cōsiderare si est aut non. z quomodo est. z quid est

Queritur Que sit ratio ordinis huius quarti libri ad tercium Dōm q ista. qz in tercio determinatū est de passionib⁹ intrinsecis entis mobilis. z dicuntur intrinsece qz ꝓsequūtur ens mobile fm q hmōi. z sic ꝓueniūt omni enti mobili. Ost em̄ omne ens mobile ꝓpabile ad motum sic q q̄ncq mot⁹ ꝓuenit sibi. Item omne ens mobile est infinitum in potentia. qz est ꝓtinuū de quo in tercio libro determinatū est. In hoc aūt quarto determinat̄ de passionibus extrinsecis entis mobilis. scz de loco vacuo z ꝑte. que dicunt̄ extrinsece. qz nō ꝓueniūt subiecto hui⁹ scie fm q hmōi sicut circa p̄ncipiū tercij dictū est Dicit quo ad rextuz q sicut determinatum est de infinito an est vel non est. ita sil'r necē est. s. ph̄m naturalē determinare de loco an est. sicut de infinito De loco em̄ determinatur q est. z de infinito q non est Ost ideo sil'r dicit silitudinem quo ad modum determinandi. qz sicut Aresto. posuit rōes ad ꝑbandum infinitum esse z nō esse. ita sil'r facit de loco. sed non est similitudo quo ad existentiam. cū locus sit simpliciter z infinitum fm quid

Et ea namqz que sunt. omnes opinantur alicubi esse. Quod enim non est. nusq̄ est Ubi enim est tragelaphus aut philagar.

Hic ꝓsiter Aresto. ꝑbat q phisicus habet determinare de loco Ost cira hoc ꝓsiderandum est q trib⁹ modis excluditur aliquid a scia Primo qz est singulare z ꝑticulare. qz de singularibus fm q hmōi non est scia. cū singularia non habeant p̄ncipia necāria z passiones demonstrabiles de ipsis Secdo⁰ de aliquo non est scia qz hz se p accidens ad talem sciam. z sic geometer ꝓsiderans quātitatem non ꝓsiderat qualitatem. vt vtruz linea sit alba vel nigra. Tercio aliquid excluditur a sciētia. qz circa ipm non est difficultas Ars em̄ z ꝑtus st̄z circa difficilia. extendendo etiam artem ad sciam. z ido Aresto. ponit tres rationes per quas excludit ista tria impedimenta. Prima ergo ratio stat in hoc de illo hz determinare phisicus quod est cōe omnibus rebus naturalibus. qz iste liber tractat de cōibus z posteriorib⁹ libris phisicalibus descenditur ad entia phisicalia specialia sed locus est cōis oībus rebus naturalibus. qz omnia entia naturalia sunt in loco. z hoc ꝑbat Aresto. autoritate antiquoꝝ. qui non ponebant alia entia q̄ entia naturalia. z dicebant omne ens esse in loco. sic arguentes. quod non est nullibi est. ḡ quod aliquid est in loco est. z ex ista opinīōe sequebatur fm antiquos q ista scia phisica esset prima philosophia. qz non sunt aliqua entia pfectioza fm ipsos q̄ phisicalia.

Queritur Quomodo peccat argumētum antiquorum ꝑbans. s. q omne qd est in loco est Dōm q argumentū

Nō ordiē hq ad zm q [illegible]

Tria excludūtur a sciā [illegible]

De loco de tiae spectat ad phisicum q ꝑbat z [illegible] Prima ratio

rorum peccat penes fallaciam cõsequentis. quia argue/bant a tota conditionali vera a destructione antecedentis ad destructionẽ consequẽtis. ⁊ hoc ideo. quia affirmatiue destruunt negatiuas. ⁊ ideo aliquid esse destruit nihil esse. ⁊ in loco esse destruit nullibi esse. Valeret ergo argumentum a destructione cõsequentis ad destructionẽ antecedentis. sic scz quod non est nullibi est. ergo quod in loco est aliquid est.

Queritur Vtrum omne quod est sit in loco. Dicendũ q̃ esse in loco accipitur dupliciter. Vno modo cõmuniter, put se extendit ad oẽm modum essendi in loco. siue repletiue siue diffinitiue siue circũscriptiue et sic omne quod est in loco est. quia deus est in loco repletiue. quia replet omnẽ locum essentia potentia ⁊ operatione. ⁊ substantie separate sunt in loco diffinitiue. quia diffiniuntur ad illum locum in quo operant. Alio modo accipitur esse in loco proprie, put aliquid est in loco circumscriptiue. ⁊ sic nõ omnia sunt in loco. sed solum corpora q̃ circũscribuntur aliquo loco. Ille eẽ res que non habent quantitatẽ non possunt loco circumscribi. cum non habeant terminos quãtitatis. Circa quod sciendũ q̃ esse vbiq̃ conuenit soli deo. quia si dicatur q̃ deus sit in celo non excluditur quin etiã sit in omnib̃ rebus. sed significatur q̃ in celo est ꝓ̃ dignioꝛem effectum. qui est gozificatio sanctoꝝ. Vel si intelligitur de deo ꝓ̃ humanitatẽ assumptam. tunc est in celo circũscriptiue. ⁊ in sacramento altaris est substãtialiter sacramẽtaliter. ⁊ nõ circũscriptiue. Nec conuenit esse vbiq̃ mundo vel vniuerso. q̃ vniuersum est vbiq̃ per accidens. scz gratia suarum partiũ gratia eẽ suarum ꝓtium replet omnẽ locum. et non gratia totius sicut deus Nec etiã conuenit vniuersali nisi negatiue. quia vniuersale est sic vbiq̃ q̃ non diffiniat ad locum siue tempus sicut singularia

Soli deo conuenit esse vbiq̃

Ar Locus est mathematice cõsiderationis. ergo nõ phisice. Antecedẽs ꝓbatur. quia locus est superficies. ⁊ superficies est quantitas. ⁊ quantitas est mathematice cõsiderationis. ergo etiã locus Dõm q̃ superficies accipitur dupliciter. vno mõ absolute ⁊ ꝓ̃ se et sic supficies non est locus. quia sic etiã superficies corporis locari esset locus. quod est simpliciter falsum. Alio modo accipitur superficies ꝓ̃ q̃ est cõseruans siue continens. id est ꝓ̃ q̃ habet in se virtutẽ conseruatiuã locati influxam a primo locante. ⁊ sic supficies est locus. Per hoc ergo dicendũ est. q̃ q̃uis superficies absolute accepta spectet ad considerationẽ mathematici. tamẽ superficies cõseruatiua ꝓ̃ q̃ huiusmodi spectat ad considerationem phisice scientie. quia virtus cõseruatiua est qualitas ⁊ non quantitas

Et de motu qui communis est maxime et magis proprius ꝓ̃ locum est. quẽ vocamus loci mutationem.

Hic ponit secundã rationẽ ad probandũ q̃ phisicus habet determinare de loco. sic q̃ nõ habeat se per accidẽs ad istam scientiã. et stat in hoc. phisicus habet determinare de motu. ergo habet determinare de loco. Tenet consequẽtia. quia ꝓncipalissima species motus est motus localis Quod patet ex duob̃. primo q̃ ille motus est cõis omnibus corporib̃ mobilibus. et non alij motus Secundo. quia ille motus est regularis vniformis ⁊ perpetuus. sicut probatur octauo huius. Et quia non potest motus localis cognosci absq̃ loco. sic necesse est phisicum determinare de loco.

Habet autem multas dubitationes. quid forte sit locus. non eẽ eadem videntur considerantib̃ ex omnib̃ que insunt. Amplius autem neq̃ habemus nihil ab alijs. neq̃ predubitatum. neq̃ bene exquisitũ de hoc.

Hic ponitur tercia ratio ad idem. ⁊ stat in hoc. de illo est determinandũ in aliqua sciẽtia. de quo sunt multe dubitationes. sed de loco sunt multẽ dubitatões tam quo ad questionem an est. q̃ qno ad questionẽ quid est. Quo ad questionẽ an est. quia aliqui dicunt locum esse. aliqui vero dicunt locum non esse. Item quo ad quid est. q̃ aliqui dicebant locum esse materiã. aliqui formã. aliqui vero spacium dimensionatũ. que omnia falsa sunt. sicut inferius clare patebit.

Q̃ quidẽ igitur locus sit. videtur ex trãsmutatione manifestum esse. Vbi namq̃ nunc est aqua. hinc exeunte sicut ex vase iterũ aer inest. Quandoq̃ autẽ eundem locum habent aliquid aliud corporũ detinetur. hoc ab his que insunt ⁊ ꝛmutantur alterum omnib̃ esse videtur. In quo eẽ aer est nunc. aqua in hoc prius erat. Quare manifestũ est q̃ erat locus aliquid ⁊ receptaculũ alterum ab vtrisq̃ in quod ⁊ ex quo mutatum est

Hic arestoteles determinat de loco quantum ad questionem an est. ⁊ primo ponit rõnes ꝓbantes locum esse. secundo ponit rõnes ꝓbantes locum non esse De ꝓmo ponit tres rõnes. quarum prima est ista. si transmutatio ꝓ̃ locum est. locus est. sed trãsmutatio ꝓ̃ locum est. ergo locus est. minoꝛ est manifesta. Maioꝛ ꝓbatur. quia ficut trãsmutatio ad formam ostendit materiam esse aliquid distinctum a formis. quia materia nũc est sub vna forma ⁊ postea est sub alia forma. ita transmutatio ꝓ̃ locum probat locum esse aliquid distinctum a locato. ex quo locus quandoq̃ habet vnum locatum. et quãdoq̃ aliud locatum

Amplius autem loci mutationes phisicorum corporum ⁊ simpliciũ. vt ignis ⁊ terre et talium nõ solum ostendũt q̃ aliquid est locus Sed quia ⁊ habeat quandã potentiã locus Fertur eẽ vnũquodq̃ in suũ locũ non phibitum: Hoc quidem surſum. illud aũt deorſum

Hec autem sunt loci partes. et species sursum et deorsum: et relique sex distantiarum. Sũt autez hmõi nõ solum ad nos dextrorsum sinistrorsuz sursum et deorsum Nobis q̃dem em̃ non semper idem. sed fm positionem quocunq̃z vertamur fit propter quod idem multotiẽs dextrum et sinistrum est. et sursum et deorsum et ante et retro. In natura autem determinatum est seorsum vnũqq̃dq̃z. non em̃ qm̃ contingit sursum est. sed vbi fertur ignis et leue. Similiter autem et deorsum. non quia contingit sed vbi habentia grauitatem et terrena tanq̃z non potentie solum differentia. sed potentia. Ostendunt autem et mathematica. Cum em̃ non sint in loco. tamẽ fm positionem ad nos habent dextra et sinistra. Quare solum est intelligere ipsorum positionem non habentia natura horum et vnũquodq̃z

Hic ponitur secũda ratio z stat in hoc. hoc est qd hz passiones reales. sz locus est hmõi. ergo locus est. Maior prz. qz passiones nõ possunt esse digniores subiectoz. ergo vbi sunt passiones reales oportet subiectum esse reale. Minor probatur. qz locus habet attrahere locatum z habet conseruare locatum. Item in loco sunt diuerse differẽtie positionuz nõ solũ distincte q̃ ad nos. sz etiam ex natura rei. sicut est alia virtus realis conseruatiua leuiuz que est in loco sursuz. et alia virtus pseruatiua grauium que est in loco deorsuz. Et qz posset aliqs dicere q mathematicalibus attribuitur positio z locus et tamen in mathematicis non sunt iste virtutes. quia sunt phisicales. Respõdet phus q mathematicalib ꝯ attribuitur positio solum quo ad nos. z non quo ad naturam rei. z ideo in eis non sunt differentie positionũ. que sumũtur penes diuersas ꝓtutes phisicales.

Si locus habeat attrahere locatuz. ergo locatũ mouetur violente ad locum. quod est falsuz Antecedens probatur. qz tractio est motus violẽtus. sicut patet septimo huius. Dom q est duplex tractio quãtum pro nunc sufficit. quedam est tractio effectiua. et illo modo locus nõ attrahit locatum. et hoc potest probari duabz rationibus. quarũ prima est. quia si sic locatũ moueretur violente ad locũ. Secunda. quia tunc idem corpus graue difficilius posset leuari a terra q̃z in aliqua distantia a terra. qz terra que est locus grauis traheret ad se graue. et sic difficilius graue ab ea separatur Simile est de magnete et ferro. quia difficilius ferrum separatur a magnete si ꝓiungatur sibi q̃z in distãtia. et tamen ista nõ est violenta. vt dicitur septimo huius. Alia est tractio in genere cause finalis. q̃ mõ pfectio dicitur trahere suum pfectibile. z sic forma trahit materiam. et eo modo locus trahit locatuz. qz locatuz perficitur ex hoc q accipitur in suuz locũ. z talis tractio est maxima naturalis quia vnũquodq̃z naturaliter inclinatur ad suum finem et pfectionem

Quanto graue magis appropinquat suo loco. tanto velocius mouetur. ergo sequitur q trahatur effectiue a loco ad quẽ mouet Aõs pbatur qz dicit Aresto. q est aliqs motus q̃ est in principio tardior et in fine velocior. et est aliqs motus qui est in fine tardior et in principio velocior. Et est etiam aliqs motus qui est in principio tardus et etiaz in fine. sz in medio est velocior. sicut motus animalis. Sed in motu naturali quãto mobile magis appropinquat suo loco tanto velocius mouetur. ergo videt q trahat a suo loco effectiue Dom q illa pma nõ valet. quia ex hoc nõ mouetur velocius circa ppriuz locum quasi trahat a tali loco. sed in graui descendente confortatur grauitas. z sic motus fortificatur. hoc aũt non est sic intelligendum quasi aliquid addatur ad grauitatem corporis descendẽtis. sed quia p remotionem a contrario confortatur grauitas quo ad actum secundũ Et quo em̃ gue circa ppriuz locum existẽs ꝓiungitur sue pfectioni. sz loco deorsum. et elongatur a ꝓtrario. s. a loco sursum. sic perfecti habet suum actum grauitatis q̃z priuz.

Quoupliciter sumantur differẽtiep positionum in rebus. Dicẽdum q dupliciter quo ad nos. et quo ad naturam rei. quo ad nos assignantur differentie positionũ tripliciter. sz per iuxta positionẽ. sicut aliqua columpna dicitur dextra que ponitur ad dextrum animalis. et illa colũpna dicitur sinistra que ponitur ad sinistrum animalis. et q illo modo differentie positionuz non sumatur fm naturam rei. patet quia tales differentie possunt per simplicem motuz animalis variari quia illa colũpna que fuit dextra potest statim fieri sinistra ex hoc q homo mouetur ad aliud latus vel columpna. ergo non ex natura rei. Secundo modo contingit per oppositionẽ. sicut est de imagine in speculo. quia illa pars imaginis dicitur dextra que opponitur sinistro nostro. et hoc ideo. qz imagines recipiuntur opposito modo in speculis q̃z inueniuntur in his que repzesentantur in speculis. Tercio modo fit per similem positionem. sicut in statuis z imaginibus. qz in imagine illa manus dicitur dextra q̃ hz similitudinẽ ad dextrã nostrã. Vel drñe positionũ ex materia rei sumunt fm diuersas reales ꝓtutes existentes in diuersis rebz vel etiã in diuersis ptibz eiusdez rei. Ibi tñ pzideradũ q sumuntur differenter tres drñe positionũ in celo. in vniuerso et in aialibus. In celo sumunt fm tres dimensiones acceptas fm diuersas virtutes. et sic qz in polo arctico est alia virtus q̃z in polo antartico et in oriente q̃z in occidẽte et in aquilone q̃z in meridie. ideo fm illas virtutes sunt diuerse differentie que ponunt in natura rei In vniuerso sumuntur sursum et deorsum penes motũ elemẽtoz qz hoc est sursuz quo mouentur leuia et hoc deorsum q̃ mouentur grauia. z manifestũ est q alia est ꝓtus in loco leuiuz. et alia in loco grauiũ. In animalis autem sumuntur iste drñe. fm triplicẽ motũ. qz fm motũ alimenti sumunt sursuz z deorsuz. hoc em̃ est sursum in q̃libet aiato vbi sumit nutrimẽtuz. z hoc est deorsuz vbi emittunt superflua nutrimenti. ante aũt et retro fm motuz sensationis. quia hoc est ante vbi vigent sensus. z hoc retro vbi non vigent.

Drñe po: q̃ ad nos z p assignant
p° z
Drñe po: q̃ ad naz rei drnt Opiunt in celo Vniuso Aiat

sed dextrum et sinistrum sumuntur penes localem motum. qz hoc est dextrum vnde incipit naturaliter motus et hoc sinistrum vbi motus naturaliter terminat. Unde ptz q in plātis sunt tm̄ due dnē positionū. in aialib̄ impfectis quatuor. in pfectis omnes.

Amplius vacuū affirmātes locū dicūt eē Vacuū em̄ erit vtiqz locus priuatus corpore Quidem igitur si aliquid locus preter corpa et omne corpus sensibile in loco esse p hoc aliquis concipiet.

Hic ponitur tercia rō. et est ipōz antiq̄z. et stat in hoc Vacuū est locus nō repletus corpore. sed vacuū est. ergo locus est. Forma em̄ istius argumēti est bona q̄uis deficiat in materia. qz minor est falsa. fm veritatē q̄uis sit vera fm antiq̄s. valeret em̄ bū in simili sortes est homo mortuus. et homo mortuus est. ergo sortes est.

Videt aūt et hesiodus recte dicere faciens pmū chaos. Dicit quidem igitur oīm primuz chaos factū. postea vero terrā latam tanq̄ indigeret pmū eē receptaculū his q̄ sunt. ppter qd opinati sunt quēadmodū multi. oīa alicubi et in loco esse. Si aūt hmōi est. mirabilis q̄dam vtiqz erit potentia loci et prima omnium Sine qua aūt nāqz aliorum nullū est illud aūt sine alīs necesse est primū esse. Non em̄ pdit locus his q̄ sunt in eo corruptis

Hic confirmat dictum suum p autoritatem hesiodi phi qui dicit. q non solū locus est. sed est primum inter omnia corpora. Probat qz res constituentes mūdum non possunt reseruari nisi in loco siue in aliquo receptaculo et ergo oportet ponere locuz ante alias res sicut receptaculum rerum vniuersi.

Atuero habet defectū si est q̄d est. Utrū est moles q̄dam corpis. aut q̄dam altera natura Querēdum est ei genus pmū. distātias q̄dē igitur habet tres. longitudinis latitudinis et profunditatis: quib̄ determinat corpus omne. Impossibile est aūt corpus esse locum. In eodem nāqz essent duo corpora

Hic Aresto. ponit sex rōnes in oppositū. phantes q locus nō est. q̄z prima stat in hoc. qz si locus esset vt eēt aliqd corporale vel incorporale. Nō pt dici q sit aliqd incorporale. qz hz tres dimēsiones. qd est proprium corporis. Nec etiam potest dici q sit aliqd corporale. qz locus et locatū sunt simul fm omes phos. sed manifestū est q locatum est corpus. si ergo locus est corpus sequitur q duo corpora sunt simul qd est impossibile

Amplius si vere corpis locus est receptaculū manifestū q z supficiei erit z reliquorum terminorum Eadē em̄ pnonat rō. vbi nāqz prius erat aq̄ planicies. erūt iteruz q̄ st aeris. Atuero dām neqz vnā habem pūcti z loci puncti. quaresi neqz ab h̄ est locus alterum: neqz ab aliorum nullo neqz est aliqd pter vnūqdqz istorum locus:

Hic ponit secda rō. z stat in hoc. sicut se hz locus pūcti ad pūctū. ita locus linee ad lineā. z supficiei ad supficiem et corpis ad corpus. sed locus pūcti nō est aliud a pūcto q̄ locus supficiei nō est aliud a supficie. nec locus corpis aliud a corpe. z sic locus nō erit aliud a corpe locato. q̄ locus nō est. Maior est manifesta. Minor pbat. qz pūctū est qd indiuisibile. et si vnū addat alteri. non pt excedere alterū nec pinet alterū. qz pinēs est maius pēto. hz vnuz indiuisibile nō est maius alio. Itē si distinguerent due supficies in diuersis corpib̄. tūc distinguerent ex pte situs sed supficies locās z locata sunt vnū. et supficies locans est locus. ergo nō distinguit a locato

Qr Utrū locus corpis sit aliud a corpe. z vtrū locus pūcti sit aliud a pūcto Dām q supficies corporis locātis z locati pnt dupl'r psiderari. vno mō ex pte finis. penes quez mathematicus distinguit res ab inuicē. et sic supficies corpis locātis z locati sunt vna supficies. qz mathematicus abstrahit a materia. z ideo nō distinguit tales q̄titates nisi ex pte situs. sed supficies corpis locātis z locati hnt vnū situ. Si em̄ pparetur ille supficies ad vnū punctū in corpore locato. tūc erit eadem distantia illarū supficierū ab illo pūcto. et hoc est qd dicūt mathematici. q impossibile est duos circulos eq̄les describi circa idē punctū. cum ergo supficies loci z locati sunt equales supficies nō possunt esse due supficies mathematice. Alio mō pnt distingui supficies phisice z ex pte subiectorū. et tūc sunt due supficies corporis locātis et locati. qz superficies locantis est in corpore locante. et superficies locati est in corpore locato. Et similiter pt dici de pūcto z loco puncti. Est tū psiderandum q non est per omnia simile de puncto z loco. de superficiez de loco supficiei. quia supficiei et copori deberet per se locus. sed pūcto non deberet p se locus

Quid em̄ forte et ponem esse locū. Neqz elemētū em̄. neqz ex elemētis pnt eē hmōi habentia naturā neqz corporeorum neqz incorporeorū. Magnitudinē q̄dē em̄ hz locus. corpus aūt nullū: Adhuc aūt sensibiliuz q̄dē corporum elementa corporea. Ex intelligibilib̄ aūt elementis nulla magnitudo fit

Tercia ratio stat in hoc. si locus est vel est elementum vel est ex elementis. sed nullum istorum potest dici. ergo locus non est. Maior manifesta est fm opinionem antiquorū dicentiū omnia esse principia vel pncipiata. q̄ vel elementa vel elementata. Minor probat. qz tam ele-

mentuz q̃ hoc quod est ex elemẽtis est corpus. quia etiam mixtum est corpus. sed locus nõ potest esse corpus q: tũc duo corpora essent simul. Etiaz nõ est elemẽtuz quia elementuz est ꝓncipium corporis. si ergo locus est elementum sequitur q̃ est corpus. quia corpus nõ constituitur ex non corporibus.

Amplius et cuius vtiqz q̃s ponet his q̃ stãt esse locum. Neqz em̃ vna causa inest ipsi de quatuor. Neqz em̃ sicut materia eorũ q̃ sũt Neqz ex ipso ꝓstituta sunt Neqz sicut species et ratio eorũ que sunt. Neqz sicut finis. neqz sicut mouens ea que sunt.

Hic ponit quarta ratio et stat in hoc omne qd̃ est. est aliquo modo cã alterius. sz locus nõ est aliquo mõ causa alterius. ergo locus nõ est. Minor ptz inductiue. q̃a locus non potest esse causa sicut materia. q: si locus essz materia rep̃ res ꝓstituerent ex loco. ꝓstituitur em̃ aliq̃d ex materia vt patuit primo huius. Nec potest dici causa sicut forma. q: forma dat spẽm et sic sequit q̃ illa que sunt in vno loco eẽnt vnius speciei. z q̃ res mutaret locum mutaret etiaz spẽm. nec ꝓt dici cã finalis. q: locus videtur magis esse ꝓpter locata q̃ econtra. et sic locata erũt finis locorũ. Nec est cã sicut efficiens. q: cã efficiẽs est ꝓncipiũ motꝰ. sz locꝰ est terminꝰ motꝰ. g̃ locꝰ nihil ẽ

Amplius z ipse si est aliqd̃ eorũ q̃ sunt alicubi erit. zenonis em̃ opinio q̃rit quãdã rõnem.

Si nãqz omne qd̃ est in loco. est manifestũ quoniam z loci locus erit. et hoc ĩ infinitũ ꝓcedet

Hic ponit q̃nta ratio z stat in hoc. q: ꝑm autoritatẽ ipsius zenonis. oẽ qd̃ est in loco est si g̃ locus est ergo locus essz in loco. sz hoc est impossibile. q: esset ꝓcessus in infinitũ. ois em̃ locus haberet locũ. ergo locus nõ est

Amplius sicut omne corpꝰ in loco est. sic et et in oi loco corpꝰ. Quõ igit̃ dicemꝰ de his q̃ augmẽtant̃. Necẽ est ex his simul augmẽtari locũ cũ ipsis. neqz em̃ minor neqz maior locꝰ est vnicuiqz. Per hoc q̃dem igit̃ nõ solũ quid est. sed etiam si est dubitare necesse est.

Hic ponitur sexta ratio et stat in hoc si locus est. tũc locus crescit et decrescit. z sic fit maior et minor. sed hoc est impossibile. ergo locus nõ est Maior ptz. q: locus ẽ sp̃ equalis locato. sz q̃ndoq̃ locatuz crescit. g̃ etiaz locꝰ crescit. Minor ꝓbat̃. q: locꝰ est aliquid immobile. ergo ipm crescere vel decrescere est impossibile.

Querit Vtr̃ locus crescat cũ locato. Doz q̃ dupl'r aliq̃d crescit. vnoꝰ p se. et sic solũ corpꝰ crescit qd̃ extenditur ad maiores dimẽsiones. et sic locus crescere si significaret tres dimensiones separatas sicut diceb̃ãt antiq̃ Alioꝰ crescit aliq̃d p accẽs. q: sez accipit p accẽs maiores dimẽsiones. Et sic locꝰ crescit crescẽte locato. q: oportet locũ extẽdi cũ suo locato. et hoc fit p cessionẽ. q: oportet q̃ corpꝰ locãs cedat corpi locato z sic p accẽs crescit locꝰ

Quatuor ꝓprietates de loco 3° ami quorũ ꝓbat

Uoniam autem aliud quidẽ ꝑm se aliud vero ꝑm aliud dicitur similiter z locus Alius quidẽ cõmunis. in quo omnia corpora sunt Alius vero ꝓprius in quo primo. Dico autẽ q̃m tũ nunc in celo es q̃a in aere: Hic aũt in celo et in aere q: in terra similiter aũt et in hac q: in hoc loco qui continet nihil plus q̃ te. Sic igitur est locus primum ꝓtinẽs vnũquodq̃ corporũ terminus quidez vtiqz erit. Quare videtur species et forma vniuscuiusq̃ locus esse quo determinat̃ magnitudo et materia magnitudinis Hec em̃ est vniuscuiusq̃ terminus Sic q̃dem igitur considerantibus locus vniuscuiusq̃ species est p̃ꝰ

Opinio Antiquorũ de loco

Post q̃ Aresto. disputauit an locus est. Nic iam intendit inquirere disputatiue quid sit locus et circa hoc duo facit. Primo ponit opiniones antiquorũ. Secũdo opinionem propriaz. Circa primũ ponit primo rationẽ probantiũ q̃ locus est forma z stat ratio in hoc. locus ꝓprius qui est locus p se ẽ terminus. sed forma est terminus. ergo locus est forma Pro declaratione maioris dicit q̃ sicut ens diuiditur in ens p se z in ens p accidens. ita etiã locus diuiditur in locũ per se et per accidẽs. per se dicitur qui adequate continet locatum. et ille est terminus sicut dictum est.

Queritur Quomodo valet hoc argumentuz antiquorũ probans q̃ locus est forma Dõm q̃ in isto argumento cõmittuntur tres fallacie. sez equiuocationis. accidentis et implicite consequentis. Equiuocationis quia ista dictio terminꝰ eq̃uocatur. Terminus em̃ dicitur dupliciter vno modo p termino cõmensurariuo. z sic capitur in ꝑma ꝓpositõne cũ dicitur locus est terminꝰ et eo modo vas dicit̃ terminus vini et modius terminꝰ tritici Alio modo accipit̃ terminus pro termino essentiali qui terminat materiaz ad aliquam speciem. et sic forma substantialis dicit̃ terminus quia ponit materiam in specie. Secundo est ibi fallacia accidentis. quia arguitur ibi ex puris affirmatiuis in secũda figura. Item est fallacia consequentis. q̃a arguitur virtualiter a positione consequentis ad positionem antecedentis. sic. sez si aliquid est locus ipsum est terminꝰ. g̃ si est terminꝰ ipm est locus. sz hoc nõ valet

Ar Locus est accidens. ergo locus est forma. Dicendũ q̃ isti antiqui volebant probare q̃ locus esset forma substantialis et contra hoc procedit̃ inferius in textu:.

Secũduz aũt q̃ videtur esse locus distãtia magnitudinis materia. Hec nãqz altera est a magnitudine. Hec aũt est ꝓtẽta sub spẽ z diffi

nita. sicut sub plano et termino. Est aũt hmõi materia et infinitũ. Cũ eĩ remoueãt termini et passiones et species relinquit nihil ꝑter materiã. Unũ et plato materiã ⁊ locũ dicit esse idẽ in thimeo. Receptũ eĩ et locũ vnũ et idẽ ꝛ̃ Alio vero mõ idẽ dicẽs receptiuũ. et in dictis nõ scriptis dogmatib⁹ tũ locũ et receptũ idẽ retulit Dicũt q̃dẽ eĩ oẽs esse aliq̃d locũ Quid aũt est hic solus conatus est dicere.

Consequẽter ponit opiniones platonis. q̃ dicebat q̃ locus esset materia ⁊ pomit rõnem platonis ad ꝗ q̃ fuit ista. locus est qꝛ̃dã receptaculũ interminatũ. materia ẽ qꝛ̃dã receptaculũ indeterminatũ. q̃ locus est materia. Maior ptz. q̃a si capiat locus. p distantia separa a magnitudine. i. p tribus dimẽsionib⁹ separis a corpe. tũc talis locus est indeterminat⁹ ad q̃libz corpa. qꝛ pñt multa corpa recipi successiue in illas dimẽsiones sicut distãtia q̃ est inter ꝓtes vni⁹ vasis. qñqꝫ ꝑt recipe vnũ liq̃rez et qñqꝫ aliũ. Addit tũ aristo. q̃ differẽter locutus ẽ plato in quodã libro q̃ vocabat thimeus ⁊ in doctrina sua quã ꝓbor⁹ dedit. qꝛ in thimeo dixit materiã esse locũ sz in dogmatib⁹ suis dixit magnũ ⁊ puũ esse locũ. Pot rñ dictoꝝ suoꝝ esse ꝓcordia. qꝛ magnũ ⁊ puũ etiã tenẽt se ex ꝓte materie. et ergo nõ refert qꝛ̃ illoꝝ ponat fm eũ

Qr̃ Utrũ valeat illa ratio platonis. Dõm q̃ nõ. sed in illo argumẽto etiã ꝓmittunt tres fallacie ꝓtualiter sicut in argumẽto de forma. Cõmittit eĩ fall'a equocatõis in ista dcõe receptaculuz. q̃a materia ẽ receptaculũ forme eẽntial'. qꝛ facit cũ forma vnã eẽntiã toti⁹. qꝛ corp⁹ recipit aliaz ⁊ faciũt vnũ ens. s. hoiem. sz locus fm veritatẽ recipit locatũ fm localez circũscriptõez q̃ est extrinseca recepto Scõa est fall'a accñtis qꝛ arguit ex puris affirmatiuis in scõa figura. Tercia ẽ fall'a ꝓñtis qꝛ arguit ꝓtualit a positiõe ꝓñtis ad põem añtis. sic arguẽdo si aliq̃d est loc⁹ ipm est receptaculũ. q̃ si ipm ẽ receptaculũ ipm est loc⁹. sz sic debuissz arguisse si ipm nõ est receptaculũ ipm nõ est locus

Merito aũt ex his intendẽtib⁹ videt vtiqꝫ difficile ꝓgnoscere q̃d est locus. siquidẽ harũ qꝛ̃dcũqꝫ est siue materia. siue spẽs. Hec eĩ altissimã habent speculatõem. et sibi inuicẽ nõ facile est cognoscere ipsa.

Hic infert vnũ correlariuz ex p̃dcis opionib⁹ ⁊ vult si loc⁹ sit materia vel forma. tunc difficile videt ꝓgnoscere q̃d sit locus. qꝛ materia et forma habẽt difficilẽ speculatõem. Cuius ratio est qꝛ vnũqꝛ̃dcũqꝫ ꝓgnoscitur fm q̃ est in actu. qꝛ sic ꝑt mouere potentiaz vt ipm cognoscat. sed nec materia nec forma naturalis habent ꝑ se et sorsuz esse in actu. ergo difficulter ꝓgnoscũtur.

Atuero q̃ ipossibile sit q̃dlibet horꝫ eẽ locũ nõ difficile videre. Spẽs q̃dẽ eĩ et materia non separant a re locũ autez contingit. In quo nã qꝫ aqua erat. in hoc iterum aer. sicut diximus ꝗ us fit transmutatis ad inuicẽ aereqꝫ ⁊ aqua ⁊ alijs corporib⁹ similiter. quare neqꝫ pars neqꝫ habitus. sed separabilis est locus ab vnoquoqꝫ. Et videt eĩ hmõi aliquid eẽ locus vt vas Etẽ vas locus transmutabilis. vas autem nihil rei. fm q̃dem igit q̃ separabilis est a re sic q̃dem non est spẽs: fm aũt q̃ ꝓtinet sic q̃dẽ alterum a materia

Repbat opiniões aliq̃ Nic ponit q̃nqꝫ rõnes in ꝓtrariuz istaꝝ opinionũ. scz q̃ locus nec est materia nec forma. Primo in ꝓmuni. p bat q̃ materia ⁊ forma nõ sunt locus. scõo spẽaliter ꝓbatur idẽ de materia. Stat ergo rõ in hoc. materia ⁊ forma nõ separant a re cui⁹ sunt materia ⁊ forma. qꝛ sunt partes essentiales ipsius totius in quo sunt. nihil eĩ separat a sua essentia. sed locus ꝑt separari a suo locato. qꝛ locus ꝓparatur ad locatũ sicut vas ad vasatũ. sed ꝑt vas separari a vasato. ergo etiã locus a locato. et per ꝓsequens locus nõ est forma nec materia. Secũdo ꝓbat idez spẽaliter de materia. qꝛ locus ꝓtinet locatũ. sed materia nõ ꝓtinet immo ꝓtinet. ergo locus non est materia

Videt aũt semp qꝛ̃ est alicubi ipsum esse aliquid. et alterũ aliq̃d extra ipsum

Hic ponit secũda rõ que ꝓbat q̃ locus non est materia vel forma. ⁊ sic locus separat a locato. et stat rõ in hoc locus est extra locatũ. qꝛ locatuz mouet in loco. sed id qꝛ̃ mouet in alio hoc est extra ipsum in quo mouet. sed materia ⁊ forma nõ sunt extra rem cuius sunt materia ⁊ forma. ergo materia ⁊ forma non sunt locus

Platoni igit dicendũ est. si optz trãsgredientes dicere. quare nõ in loco spẽs et numeri st⁹. et hoc si vere participatiuum est locus siue magno et paruo existente participatiuo sine materia. vt in thimeo scripsit

Hic ponit tercia rõ que est spẽaliter ꝓtra platonez q̃ posuit locũ esse materiã. et iterũ posuit ydeas ꝓticipari a materia. cũc sic arguit ꝓtra eũ. omẽ participatũ est in participante. sed fm platonẽ ydee ꝓticipant a materia. ergo sunt in materia. sed hoc est ꝓtra suam positionem ⁊ opinionem que dixit q̃ ydee nusqꝫ sunt. ergo nõ potest dici q̃ materia sit locus

Amplio quõ ferrent in suis locũ si locus essz materia aut spẽs. impossibile est eĩ cuius nõ est motus neqꝫ sursum aut deorsum locuz esse Quare querendus in huiuscemodi locus est Si aũt in ipso loc⁹ est. oz eĩ siq̃dẽ aut forma aut materia ẽ. erit loc⁹ i loco Trãsmutant eĩ

simul cũ re et mouetur. ⁊ spēs et infinitũ nõ sp in codẽ sz vbi vtiqz res q̃re loci erit locus.

Hic ponitur quarta ratio ⁊ stat in hoc. si materia ⁊ forma sunt locus ergo locus est in loco quod est incõuenies. pbat qz omne qd trãsmutat fm locũ in loco ẽ q̃a in illis q̃rendus est locus q̃ mutant fm locũ sz materia ⁊ forma trãsmutat fm locũ qz qñ totũ mutat erũ ꝓtes eius mutãt ⁊ p ꝓñs sunt in loco ⁊ si sunt locus est g̃ locus est in loco.

Amplius cũ ex aere fit aq̃ perditus est locꝰ si quidem spēi inerat. Non em̃ in codez qd fit corpus. Que igitur corruptio ex quibus igit necessariũ est locũ esse aliquid. et iterum ex quibus vtiqz dubitabit aliquis de substantia ipsius dictum est.

Hic ponit q̃nta rõ que stat in hoc. si locus est forma ergo corrupto vno corrũpit altez. sed hoc est falsuz. qz forma qñqz corrũpit et locus nõ corrũpit. qz aliq̃ res pt manere in suo loco et corrũpi. ⁊ aliq̃ res pt mutare suuz locũ ⁊ nõ corrũpi. qd tñ fieri nõ posset si locꝰ essz forma

Ost hoc aũt accipiendũ est quot modis aliud in alio dicitur. Uno q̃dem igit modo sicut digitus in manu. et oĩno pars in toto est. Alio vero sicut totum in partibus. non em̃ preter partes est totũ Alio modo sicut homo in animali et omnino sicut species in genere. Alio vero sicut genus in specie. et omnino pars speciei ĩ spēi rõe Adhuc sicut sanitas in calidis et frigidis. et omino species in materia. Adhuc sicut in rege qui grecorum. ⁊ omnino motum in primo motiuo. Amplius sicut in optimo et omnino in fine. Hoc autẽ est cuius causa fit Omniũ aũt maxime proprium est sicut in vase. et omnino in loco.

Postq̃ arestot. disputauit an locus est. ꝓsequẽter accedit ad determinãduz veritatẽ. ⁊ primo q̃daz premittit Dicit ergo primo q̃t modis dr aliq̃d eẽ in alio. et h̃ facit vt ꝓgnoscat ille modus quo aliq̃d est in loco. qz ille modus pt optime cognosci p drãm ab alijs modis eẽndi in. Secdo qz ex istis modis mouet vnũ dubium. s. an aliq̃d possz esse in seipso. Est g̃ primus modus eẽndi in quo aliq̃d est in alio sicut ps in toto. vt digitꝰ in manu. ⁊ manus in brachio. et brachiũ in hoĩe. Secdꝰ modꝰ est sicut totũ est in partibꝰ integralibus. qũo domus est in parietibus recto et fundamẽto Tercius modus est sicut species est in genere. vt homo in aĩali Quartus est sicut genus in specie vel etiaz ptes diffinitiue speciei sunt in specie. et sic animal ⁊ rõnale sunt in homine. Quintus ẽ sicut forma est in materia siue sit substãtialis siue accidentalis. Sextus est quo effectus cause efficiẽtis est in cã eꝰ [illegible]nte. sicut id qd mouet est in ipo mouẽte Septimus est sicut aliq̃d est in suo fine. vt cor amãtis vel appetitꝰ amãtis dr esse in amato. Octauus est quo vasatũ est in vase. vel locatuz in loco.

Querit Que sit sufficientia istoꝝ modoruz eẽndi in Dõm q̃ ista. qz oĩs modꝰ essendi in. vel sumit penes formam et materiaz. vel penes ꝓtinẽs et ꝓtentũ. vel penes cãm et cãtuz. Si pmũ sic est q̃ntus modus fm quẽ forma ẽ in materia. Si penes ꝓtinẽs et ꝓtentuz hoc est duplicit vel ꝓtentũ est separatz. ⁊ sic est ꝓcruus modus. Vel cõiunctũ. et hoc duplr. vel est ib̃ cõtinẽtia realis. ⁊ st duo pmi modi. vel est ꝓtinentia rõnis. ⁊ sic sunt duo alij modi. qa genus et species ꝓtinent se fm rõem. vel sumitur penes cãm ⁊ causatũ. ⁊ hoc est duplr. vel sumit fm causam efficientem. ⁊ sic est sextus modus. vel penes cãm finalem. et sic est septimus modus.

Querit Qualis sit ista diuisio modoꝝ eẽndi in. Dõm q̃ est diuisio analogica. Et dicit prꝰ eẽ de octauo modo. quo aliq̃d est in alio sicut in loco. cuius ratio est. q̃a ad hoc q̃ aliq̃d est in alio proprie requruntur duo. Primũ est q̃ contineatur proprie in eo. et propter hoc sextꝰ et septimus modi sunt impfecti. quia effectus ꝓprie nõ continetur in sua causa. Secũdo requritur q̃ sit ab eo distinctuz. qz idem non est proprie in seipso. ⁊ ꝓpter hoc alij modi sunt impfecti. quia non est distinctio siue distãtia illius quod cõtinet ab eo quod continetur Et quia iste ꝓditõnes reperiuntur in vltimo modo. ergo ille modus est pfectissimus. et deinde post octauuz perfectior modus est. quo totuz integrale est in suis ptibus. ⁊ ps in toto. Deinde quo genus est in specie et spēs in genere. Deinde sicut accidens in subiecto. et deinceps sicut effectus in sua causa efficiente. ⁊ vltimo sicut aliquid est in suo fine. quia isti duo vltimi modi sunt virtuales et non actuales. quia effectus cause efficientis et effectus cause finalis sunt solum in suis causis virtualiter et non actualiter.

Ar Locus est in aliquo sicut forma. ergo locus est in aliquo quinto modo et non octauo modo!

Dõm q̃ locus potest ad duo comparari. Primo modo ad corpus locans. et sic est verum q̃ ad hoc comparatur sicut forma ad materiam. quia corpus locans est subiectum superficiei locantis que est locus. Alio modo comparatur locus ad corpus locatum. et sic locatum inest loco fm octauum modum. Potest tamen dici q̃ si locus accipiatur graria virtutis conseruatiue. tunc etiam locus potest esse in locato sicut in subiecto. quia talis virtus conseruatiua penetrat locatum conseruando ipsum.

Ar Videtur q̃ sint plures modi essendi in q̃ octo. Probatur. quia aliquid est in alio sicut in tempore. etiã aliquid est in aliquo sicut in signo. ⁊ isti modi essendi in non ponunt in textu. Dõm q̃ isti duo modi comprehenduntur sub alijs. modus em̃ quo aliquid est in tpe reducitur ad octauũ modum. quo aliquid est in alio sicut in loco. et hoc ideo. quia sicut locus est mensura mobilis. ita tempus est mensura motus. et ideo octauus modus significat q̃ aliquid est in loco sicut in mensura extrinseca. Et hoc est commune rei temporali in ordine ad tempus. et rei locate in ordi

Sufficientia octo modũ dn=di Tn

ne ad locuz Modus autez essendi in quo aliquid est in alio sicut in signo non est ppzie loquendo modus eendi in. sed soluz modus analogicus. z propter talem analogiaz potest reduci ad quintum modũ. quo aliquid est in alio sicut accidens in subiecto. qa accidens debeat esse subiecto proportionatum.

Dubitabit aũt aliquis. vtrũ vnum et idem aliquid esse in seipso contingit aut nihil. sed omnia aut nusquam aut in alio esse. Duplicit autem hoc est. aut fm se aut fm alterũ Cũ em̃ sint q̃dam ptes totius. et hoc in illis et illa in hoc. dicetur totum in seipo esse. Dicitur autez et fm ptes vt albuz. qz supficies alba et sciens qz ratiocinatiuũ Amphora quidez igitur non erit in seipsa. neqz vinũ. vini aũt amphora erit Quod nãqz est in alio et in quo est vtraqz eiusdem ptes sunt idem. Sic quidem igitur ꝓtingit quidem aliquid esse in seipso

Nic Aresto. circa p̃dicta mouet vnã dubitatõez et est ista. Utrũ idez posset esse in seipo. Et mouet h ista dubitatio ꝓpter duo. Primo vt explicent modi essendi in Secundo ad intelligendũ dem anaxagore. q̃ dixit de infinito q̃ fulciret seipm. z sic infinitum esset in seipo Soluit ergo Aresto. hanc questionẽ dicẽs. q̃ aliq̃d esse in seipo potest intelligi dupl'r. vno° ꝑmo et p se. i. fm totuz et gratia sui z sic est impossibile idẽ esse in seipo Alio modo ꝑt intelligi idẽ esse in seipo fm accñs z fm prẽ et sic idez ꝑt esse in seipso. z hoc ideo qz ꝓtingit qñqz q̃ aliquod totuz habet duas ptes. quarũ vnaqqz recipit denoiationẽ totius z rũc ꝓtingit hoc totuz gratia vnius ptis esse in seipo gratia alteri° ptis. sicut dicim° q̃ flascula vini est in flescula vini. qz flescula vini fcat flesculã et vinũ. z qz flescula vini est in flascula vini grã vini. ergo ꝑt dici tali modo idem esse in seipso

Primũ aũt non ꝓtingit. vt albũ in corpe. supficies em̃ in corpe. scia aũt in aia. fm hec aũt sunt appellationes cum ptes sint sicut in homine. Amphora aũt et vinũ cũ seorsuz sint nõ ptes. Simul autẽ cũ sint ppe quod sint ptes erit idem in seipo. vt album in hoie. qm̃ in corpore. et in hoc qm̃ in supficie. In hoc autẽ nõ amplius qm̃ fm aliud est. et altera. specie hec sunt. et alterã naturã habet vnũqq̃qz: et potentiam supficiesqz et album Neqz igitur inductiue cõsiderantibus nihil in seipso videm° fm nullum determinatorum modorz. Et ratione manifestũ est qz impossibile est. Oportet enim vtraqz vtrũqz esse. vt amphorã vasqz et vinuz esse Vinũ autem vinũ et amphorã. si vere primum ꝓtingit et ipm in seipso. q̃ si quidem maxime in alterutris essent. amphora quidẽ acciperet vinum non fm q̃ vinũ. sed inq̃ztum illa. Et vinum inerit in amphora. non inq̃ztuz amphora ipsa sed fm q̃ est illud amphore Secũdum quidem igitur q̃ alterum sit manifestuz est. Alia namqz est ratio eius quod in quo. et et alia illius que in hoc. Impossile z aliq̃d in seipo p̃mo

Nic exponit Aresto. membra posita in solutione dubitatõis p̃dicte z ostendit p̃mo q̃d sit aliquid esse p̃mo in seipso qd̃ declarat p oppositum scz vbi aliq̃d nõ reptit esse p̃mo in alio. et dicit q̃ album non est p̃mo in corpe. sed est primo in supficie. z scia nõ est primo in homine. sz est p̃mo in anima. Ex quo sumitur q̃ esse p̃mo in alio ẽ fm totuz esse in eo. sic scientia non est primo in homine quia scientia non est in toto hoie sed in anima. Ex quo vlterius manifestat. q̃ non potest aliq̃d primo esse in se ipso. z hoc probat inductione et ratione. Inductione sic per modos essendi in. qz neqz totuz est totum suiꝑsius. neqz pars est pars suiꝑius. neqz aial est genus suiꝑsius. neqz species suiꝑsius. Rõne sic. si aliq̃d est in seipso p̃mo tunc idem continet sepm qd̃ est ipossibile. Prima pars aũtis petet. qz q̃cquid est in alio sicut in loco continetur ab eo. ergo si idem est in seipo sequitur q̃ idem cõtinet seipm. Secũda ps añcedentis pbat. qz ꝓtinẽs locale circũscribit ꝓtentũ. sed idem non potest circũscribere seipm. ergo impossibile est idem esse in seipo. Itẽ seqtur q̃ idem esset vas z vinũ ex hoc em̃ aliquid est vas qz circũscribit vel ꝓtinet. si ergo idem sit continens z cõtentum. ergo idẽ erit vas et vasatum.

Attuero neqz fm accidens contingit. simul em̃ duo corpora in eodem erunt Ipsaqz enim amphora in seipsa erit: si cuius natura receptiua est. hoc contingit in seipso esse. Et adhuc illud cuius receptio est vt si vini vinum. Qq̃dem igitur impossibile sit aliquid in seipso eẽ primo manifestum est. Possibile z aliq̃d in seipo p̃mus

Nic probat Aresto. q̃ aliquid bene potest esse in seipso p̃mo p accidens. Circa qd̃ sciẽdum est q̃ aliquid esse in ipso primo est aliquid esse in seipo fm totuz. z aliquid esse in seipo p se est aliquid esse in seipso gratia sui z non gratia alterius. Sed aliq̃d esse in seipso p accidens est aliq̃d esse in seipso gratia alterius. Probat ergo Aresto. q̃ idem non potest esse in seipso p̃mo p accidens id

Mouet dubitandez

Soluit

est fm se totum ⁊ gratia alterius. sicut si diceremus q̃ flescula vini accipiendo eam fm se totam esset in seipsa gratia valis in quo ꝓtinentur localiter flescula cũ vino qz tũc oporteret hoc vas esse in flescula vini simul cum vino ⁊ flescula. Probat ꝯ Aresto. hoc esse impossibile qz esset manifesta penetratio dimensionum. qz maius non potest esse in minori ab sez penetratiõe dimensionũ sed vas in quo est flescula vini cũ vino est maius flescula. ꝯ non potest esse vas in flescula vini p accidens.

Qaũt zeno opposuit. qz si locus est aliquid in aliquo erit. soluere non est difficile Nihil enim phibet in alio esse primo locum. non tm in illo sicut in loco. sed sicut sanitas quidem in calidis ⁊ humidis. aut est sicut color in corpore passio Quare non necesse est in infinitum abire. Illud autem manifestum. qm nihil est vas eius quod est in ipso Alterum enim primo ⁊ quod est ⁊ in quo est propter quod nõ erit vtiqz neqz materia neqz species locus sed alterum illius enim aliquid existentis materia ⁊ forma. Nec quidẽ igitur sunt opposita

Nic ex modis essendi in soluit rationẽ zenonis propositam. q̃ fuit q̃ si locus tunc locus ẽ erit in loco. Soluit Aresto. q̃ non oportet dicere si locus est q̃ sit in alio sicut in loco. sed locus ẽ in alio sicut accidẽs in subiecto qz locus est accidens corporis locãtis qz superficies. ⁊ iõ est in corpore locante sicut in subiecto Ex quibus omnibus concludit philosophus q̃ locus est sicut vas ꝓtinens ⁊ q̃ nihil ꝓtinet seipsum totum. Ex quo etiam elicitur q̃ materia ⁊ forma non sunt locus cum non contineant extrinsece.

Querit Vtrum idẽ posset esse in seipso. Arguit q̃ sic. qz hoc qõ non est in alio est in seipso. sed substãtia nõ est in alio. ꝯ est in seipsa Odõm q̃ aliquid esse in seipso ꝓt dupl'r intelligi. vno° negative. qz nõ est in alio. ⁊ sic substantia dr esse in seipsa. qz non est in alio Alio modo aliquid intelligitur esse in seipso affirmative. ⁊ tũc accipit esse in seipso fm octauũ modũ. ⁊ sic iterũ aliquid esse in seipso potest dupl'r intelligi: Uno° pmo ⁊ fm totum. ⁊ sic non potest aliquid esse in seipso. qz nec primo p se nec primo p accidens. vt pbatũ est circa textũ Alio° aliqd intelligitur esse in seipso non pmo. sed fm ptem. ⁊ sic aliquid potest dici esse in seipso. qz si aliqua res habeat duas ptes quarum vnaqueq̃ hz denominatõnem totius tunc idem potest dici esse in seipso. pter illas duas partes quarum vna sit ꝓtinens ⁊ alia ꝓtenta. sic q̃ ꝓtenta sit in ꝓtinente. sicut dicimus q̃ flescula vini est in flescula vini. quia vinum est in flescula

Ar Totum ⁊ partes st̃ idem. sed ptes st̃ in toto. ꝯ idem potest esse in seipso Odõm q̃ in omnibus modis essendi in oportet ꝓsiderare vnitatẽ ⁊ distinctionem ⁊ sic eo modo quo aliqua st̃ eadẽ. sic non st̃ in se inuicem. sed eo mõ aliqua habent distinctionem pñt dici esse in se inuicem Exempli grã. genus ⁊ spẽs sunt eadẽ fm rem. ⁊ ideo vt sic genus non est in spẽ. sed genus est species Sed qz distinguuntur fm rõnem. ideo dr q̃ genus est in speciebus. ⁊ sic etiã dicimus totũ esse in suis partibꝫ ⁊ econtra. inq̃tum sez partes hñt aliquã distinctionẽ ꝓtra totum. ⁊ sic infra etiam dicetur de celo q̃ est in suis ptibus localiter analogice. ⁊ non proprie

Uid aũt forte sit locus. sic fiet vtiqz manifestum. accipiamus aũt de ipso quecunqz videntur vere fm ipm inesse ipsi Significamꝫ igitur locum esse primũ. qd cõtinet illud cuius est locus ⁊ nihil esse rei Amplius primum neqz maiorem neqz minorez esse. adhuc aũt neqz deficere vnicuiqz ⁊ separabilez esse. adhuc autem omnem locum habere sursum ⁊ deorsum. ⁊ ferri natura. ⁊ manere vnũquodqz corporum in ꝓprijs locis. hoc aũt facere aut sursum aut deorsum Suppositis aũt his reliqua ꝓsideranda.

Postq̃ Aresto. posuit oẽs modos essendi in. ex quibus cognoscit qũo aliquid est in alio. Nic ꝓpter intendit determinare de loco quid dicitur Et circa hoc duo facit Primo pmittit aliqua. que valent ad cognoscendum locũ. Secdo inuestigat ꝓticulas diffinitionis loci Quo ad primũ tria facit Primo pmittit quatuor suppositiones Secdo dicit qualis debeat esse diffinitio loci Et tercio pmittit quatuor pambula Quo ad suppositiones prima est ista. q̃ locus ꝓtinet locatuz sic tũ q̃ nõ est pars locati. qd dicit ad excludendũ formã que continet materiam ⁊ est pars rei. Secunda suppositio est q̃ locus qui proxime ꝓtinet est locus prius ⁊ ille est equalis locato nec est maior vel minor Tercia suppositio est q̃ locus nõ deficit vnicuiq̃ locato. i. oportet omne locatum esse in aliquo loco Quarta suppositio est q̃ in omni loco inueniunt alique dr̃ñe positionũ. s. ante retro. sursum. deorsum. dextrũ ⁊ sinistrum. Et si hoc extendat ad corpus celeste tũc intelligitur q̃ corpus celeste est in loco fm ptes. qz etiam habet dr̃ñas positionũ. sed totũ celum non habet dr̃ñas positionũ. qz ibi nec est sursum nec deorsum. vt patet primo celi.

Ar Locus habet in se duas dimensiones. ⁊ locatũ habet tres dimensiones. ꝯ nõ est equalitas inter locatum ⁊ locũ. ⁊ p ꝓns sedã suppositio non bene ponit Odõm q̃ duplex est equalitas. quedã est equalitas pfecta. que attenditur fm omnes dimensiones. ⁊ sic locus non est equalis locato. Alia est equalitas que sumitur respectu aliquaꝫ dimensionũ ⁊ nõ omnium. ⁊ sic dicimus q̃ iohannes ⁊ petrus qui hñt vnã longitudinẽ sunt equales. ⁊ sic locus est equalis locato fm vltimam superficiem. quia vltima superficies corporis locantis est equalis rei locate

Oportet autem temptare intentionẽ sic fieri vt quid sit reddatur. ⁊ queqz opposita soluant ⁊ que videnꝯ loco inesse insint. ⁊ amplius discolie causa ⁊ oppositorũ circa loca manifesta erit

Premittit 4or suppos

pa

2a

3a

4a

Sic enim vtiq; pulcherrime demonstrat vnū quodq;

Hic Aresto. ostendit quales ꝓditiones debet habere diffinitio danda de loco Et dicit q; debet habere q̄tuor ꝓditiones Prima est. q; p ipam ostendat quid est locus. q; diffinitio est oīo indicans quid est eē rei. Secūda ꝓditio est. vt soluant quecūq; obiecta st̄ vel opposita circa locū. q; veritatis inuentio est dubitatorū solutio. Tercia est. vt p eam manifestent proprietates que st̄ in loco Et qua conditione siue proprietate sumit q; medium demonstratōnis potissime est diffinitio subiecti. q; dicit hic Aresto. q; diffinitio loci que est subiectū in ordine ad suas proprietates debet manifestare qualiter tales proprietates insunt subiecto: ⁊ demonstrant passiōes loci de loco Quarta ꝓditio est. q; p eam manifestet causa. in quā aliqui sic discordauerūt circa locū Et tali diffinitione diffinitur vnūquodq; pulcherrime. vt ōt Arist. id est obseruatis illis quatuor ꝓditionibus

Primū quidē igitur oportet intelligere q; nō quereret locus nisi motus aliq̄s eēt fm locum ppter hoc cēm ⁊ celum maxime in loco eē opinātur qd semper in motu est Hmōi aūt aliud quidem eē loci mutatio. aliud ꝓo augmētum ⁊ decrementū Et nāq; in augmento ⁊ decremento transimutatur. ⁊ qd prius erat hoc iterum trās/mutatur in maius ⁊ minus

Hic ꝓnr Aresto premittit quatuor p̄ambula. quorum primū est. q; nō fuisset quesitū de loco nisi fuisset ⁊ eēt aliquis motus fm locū Et quo sumitur q; motus localis ducit in cognitionē loci. ⁊ ppter hoc aliqui opinant q; celū maxime est loco. q; celū maxime mouet fm locum. qd tū non est verū. q; hoc maxime mouet fm locuz qd mutat locū fm ptem ⁊ fm totum. sic aūt non est de celo q; celū solū mutat locū fm partes Et addit Aresto. q; aliquis est motus fm locū p se. sicut est loci mutatio. Alius est motus fm locū ex ꝓnti. sicut est augmētatio et diminutio. q; augmentatio p se terminatur ad quātitatem. ⁊ q; illa quantitas accipit maiorem locū. sic motus fm augmentationem est motus fm locū ex ꝓseqnti. q; grā quātitatis que est in illo. qd augmentatur.

Est aūt quod mouetur aliud quidē p seipm actu. aliud vero fm accidens Ipsius autez qd fm accidens est. alia quidem ꝓtingentia mouerī per se. vt partes corporis. ⁊ in naui clauus Alia vero non contingentia. sed semper fm accidens. vt albedo ⁊ scientia Hec enim sic trās/mutant locum qd in quo sunt transimutatur

Hic phus ponit sedm p̄ambulū. ⁊ est q; aliquid mouetur fm locū p se ⁊ in actu. sicut corpus qd p se hz esse in loco. ⁊ aliquid mouet fm locū p accidens. ⁊ hoc sic cōtingit dupliciter. q; aliquid mouet per accidens. quod tū natum est per se moueri. sicut ptes integrales. vt manus pedes. q; tales ptes separate a toto mouent p se. quedam aūt mouent per accidens. ⁊ non sunt nata mouerī p se. sicut sunt accidētia que mouentur gratia subiecti. et tamen non sunt nata moueri per se. Et isto p̄ambulo elicitur q; eo modo aliquid est in loco quo modo natum est moueri fm locum

Quoniam autem dicimus esse sicut in loco in celo. quia in aere. hic autem in celo. ⁊ in aere autem nō omni. sed propter vltimum ipsum. ⁊ continens in aere esse dicimus. Si enim omnis aer locus. non equalis erit vniuscuiusq; locus. ⁊ vnumquodq; locatum Videtur autem hmōi primum in quo est

Hic ponit terciū p̄ambulum ⁊ est q; dupler ēlocus scz cōis ⁊ pprius Communis sicut aliquid dr esse in celo aut in aere Et prius quo aliquis dicitur esse in loco. q; est in supficie aeris. prime ꝓtinēte ipsum. que superficies est prius locus Et ex isto preambulo scimus q; locus est prima extremitas corporis locantis. q; alīs locus non esset equalis locato

Cum quidem igitur non diuisum sit continens sed continuum. non dicimus esse in illo sicut in loco. sed sicut pars in toto Cum vero diuisum sit ⁊ contactum. in primo quodam vltimo continētis. quod neqz pars est ipsius quod est in ipso neqz maius distantia sed equale. In eodem enim vltima contingentium Et cū continuum quidem sit non in illo mouetur. sed cū illo. Diuisum aūt in illo. ⁊ siue moueatur contingens siue non nihil minus. Amplius cum nō diuisum sit. sicut pars in toto dicitur. vt sicut in oculo visus ⁊ in corpore manus. Cū autem diuisum est. vt in cado aqua ⁊ cipho vinū Manus quidem enim cum corpore mouetur aqua autem in cado.

Hic ponit quartum preambulū ⁊ est. qū continens non est diuisum a ꝓtento. sed ꝓtinuum ei. tunc ꝓtentus non est in ꝓtinente. sicut locatum in loco. sed potius sicut pars in toto. sed qū ꝓtinens est diuisum a contento tunc contentum est in ꝓtinente. sicut locatū in loco Et istud preambulum pbat duabus rationibus. quarum prima est. q; locatum non mouetur simul cum loco. sed quando aliquid est continuum alteri. tunc mouetur simul cum loco. ergo tunc non est in eo sicut locatū in loco. sicut manus mouetur simul cum homine. ⁊ ideo ma

nus non est in homine sicut locatū in loco. sed sicut ps in toto. Secunda ratio est. qz sunt alij modi essendi. in quo pars est in toto ⁊ locatum in loco. qz locatum in loco est. sicut vinum est in vase. sed esse in vase est esse in cōtinente separato. g̃ locatum est in loco. sicut aliquod diuisum quod fuit probandum.

Jam igitur manifestum ex his quid locus vere eēm quatuor sunt. quorum necesse est locuz vnum aliquid esse. Aut enim forma. aut materia est. aut spaciuz aliquod in medio extremorum. aut extrema. si non est spacium nullum p̄ter impositi corporis magnitudinem

Postq̃ Arestoteles posuit aliqua preambula ad diffinitionem. hic consequenter inuestigat diffinitionez loci. ⁊ circa hoc tria facit. primo ponit diffinitionem cum ꝓbatione. secundo mouet questionem. tercio ponit ꝓprietates loci. Quo ad primum ꝑmo inuestigat diffinitionem loci quo ad genus. secundo quo ad differentiam. quo ad genus inquirit per viam diuisionis. ⁊ hoc sic. qz locus ꝑm genus vel est materia vel forma vel spacium dimensionatum vel extremitas corporis continentis. Sed non potest dici q̃ sit materia vel forma vel spaciū dimensionatum. ergo est extremitas corporis ꝓtinentz Maior patet ex sufficienti diuisione. qz omnes qui opinati sunt circa locum ponebant locum esse vnum ex his Maiorem probat vlterius in textu

Horum autem q̃ tria non contingat eē manifestum est. sed ꝓpterea id quod continet videtur forma esse Jn eodem eēm sunt extrema cōtinentis ⁊ contenti: Sunt quidem igitur vtraqz termini. sed non eiusdem. sed spēs quidē rei Locus autem continentis corporis

Hic ꝑmo excludit q̃ locus non est forma. ⁊ circa hoc ꝑmo dicit qualiter videbat antiquis q̃ locus esset forma. qz scz locus est terminus. ⁊ etiam forma est terminus. g̃ locus est forma Q̃ aūt locus non sit forma sic ꝓbat Arestoteles qz forma est terminus illius cuius est forma. sicut forma hominis est terminus essentialis hominis. sed locus non est terminus illius cuius est locus qz locus est locati locus. sed locus est termin⁹ locantis.

Sed ex eo q̃ mutatur multotiens manente continente contentum ⁊ diuisum. vt ex vase aqua. ipsum medium esse aliquod videtur esse spacium. tanq̃z aliquid sit preter corpus quod transfertur.

Hic ostendit q̃ locus non est spacium dimensionatum. ⁊ primo dicit qualiter videbatur hoc antiquis. ⁊ dicit q̃ ideo qz de natura loci est q̃ maneat vnus. q̃uis recipiat diuersa locata. sic etiam iste dimensiones spacij manent eedem mutatis diuersis corporibus receptis in tali spacio Exempli gratia antiqui dicebant locum esse spacium. quod continetur inter latera vasis quod recipit in se diuersa locata. manifestum enim est q̃ illa distantia quandoq̃z recipit in se vinum. quādoq̃z aquam quandoq̃z aerem

Hoc aūt non est. sed contingens incidit corpus eorum que transferuntur. ⁊ que per se apta nata sunt contingere Si autem aliquod eēt spacium aptum natum ⁊ manens in eodem loco infiniti vtiqz idem essent loci transmutante eēm aere ⁊ aqua idem facient omnes partes in toto. quod quidem omnis aqua in vase.

Hic probat duabus rationib⁹ q̃ locus nō est hmōi spacium dimēsionatum Et stat prima ratio in hoc. qz si aliquod spacium contentum inter corpora esset loc⁹ tunc infinita loca essent simul. probatur. qz cuilibet pti corporis correspondet locus. cum locus penetrat quālibet partem receptam in spacio tali. cum ergo corpus receptum in tali spacio habet infinitas partes ꝑm diuisionem in partes eiusdem ꝓportionis aut infinitas ⁊ indeterminatas. ergo illis partibus correspondēt infinita loca. ⁊ cum partes sint simul in toto sequeretur q̃ infinita loca essent simul

Simul aūt erit ⁊ locus transmutans. quare erit loci alius locus ⁊ multi loci simul erūt. Nō est aūt alius locus ꝑtis in quo mouetur cū totum vas transmutatur sed idē in quo eēm est cōmutatur aer ⁊ aqua aut partes aque sed non in quo fiunt loco qui ꝑs est loci qui est locus totius celi.

Hic ponit secda ratio ⁊ est ista Si locus esset spaciū dimensionatum contentum inter corpus locatum ⁊ locans. tunc locus esset mobilis cū locato. sed hoc est impossibile. ergo locus non potest esse spaciū dimensionatum Maior patet. qz transmutato corpore simul transmutatur distantia que est inter partes corporis. cum g̃ ista distantia est locus. sic locus transmutaret cū locato

Et materia aūt videtur vtiqz eē locus si inq̃escenti aliquis consideret ⁊ non insepato sed cōtinuo Sicut eēm si alteretur hoc quidem vtiqz nūc est albū: nūc aūt nigrum. ⁊ nūc quidem durum. olim aūt molle. Unde dicimus aliquid eē materiā sic ⁊ locus per talē quandā videt esse fantasiam. verūtamen illud quidem qm̄ qd̄ nūc est aqua prius erat aer Locus aūt. qz vbi nunc est aqua ibi erat aer Sed materia quidez sicut dictum est in ꝓoribus neqz diuisa est a re neqz continet locus autem vtraqz

Hic Aresto. ostendit q materia nõ est locus. ⁊ primo dicit qualiter videbat alijs q materia sit locus. ⁊ vult q ideo. qz sicut in vna materia succedũt sibi diuerse formeꝛ. ita in vno loco succedũt sibi diuersa locata Sed ex duobus reprobat Arꝛ. istud dcm primo qz vtimur diuersis modis loquendi designando materiã ⁊ locũ. qz designando successionem localem dicimus q vbi est aqua ibi pius fuit aer. sed ad designandũ successionẽ formarum in materia dicimus q id quod fuit prius aqua iam est aer. Secdo qz materia non est diuisa a re cuius est materia. sed locus est diuisus a locato ⁊ continet locatum. g locus non est materia

Si igitur nihil hoꝛ triũ locus est. neqꝫ spẽs neqꝫ materia neqꝫ spacium aliqd sed semper est alterum preter id quod est rei distantis necesse est locũ esse reliquum quatuoꝛ termini continẽtis coꝛporis. Dico aũt corpus quod mouetur fm loci mutationem

Hic pcludit quartum mẽbrum prioris diuisionis. scz q locus est terminus coꝛporis continentis. ⁊ sequitur hoc membrum ex predictis p locum a diuisione Deinde dicit Aresto. quid est locatum. ⁊ vult q locatum est quod aptum natum est moueri fm loci mutationem.

Videtur aũt magnum aliqd ⁊ difficile accipi locus ⁊ ppter hoc q apparet materia ⁊ forma. ⁊ ppter hoc quidem q in quiescenti ⁊ pti/nenti fit transmutatio eius quod fertur: contingere eẽ videtur spacium mediũ aliquod aliud a motis magnitudinibus. pficit autem aliquid ⁊ aeri apparens incoꝛporeus esse. videtur eẽ non solum terminus vasis esse locus. sed ei qd est medium tanqꝫ vacuum.

Assignato genere ipsius loci. videlicet q locus est terminus coꝛpis ꝓtinentis. hic ꝓñ inquirit drñam loci. ⁊ vult q drña loci est q locus est imobilis. ⁊ hoc Aristoteles. primo pbat ex falsa opinione antiquoꝛ. secdo. pbat idẽ ex opinione ꝓria Quo ad primũ vult q antiqui dicebant spacium dimensionatum ꝓtentũ inter coꝛpoꝛa eẽ locum. qz est imobile. g sequitur q imobilitas est drña vel ꝓdicio loci ꝓria hñs locum differentie

Est aũt sicut vas locus trãsmutabilis sic locus vas immobile. vñ cũ quidem in eo q mouetur moueatur ⁊ mutetur qd intus vt in flumine nauis. tanqꝫ vase vtitur magis qꝫ loco cõtinenti. vult autem immobilis locus esse. vnde omnis fluuius magis locus est. quia immobilis omnis

Hic pius ponit suã ꝓriã opinionẽ. ⁊ vult q nõ est sic intelligenda imobilitas loci. quasi locus sit aliquod ꝓtentum inter coꝛpa locata. sicut dicebant antiqui. sed intelligendum est q locus est sicut qdam vas quod ẽ iuxta coꝛpa locata ⁊ extra ea. est trũ ista drña inter vas ⁊ locũ. qz vas est locus transmutabilis qz transmutat cũ vasato. sed ~~locus est sicut vas~~ imobile. qz scz non mouetur cũ coꝛpe locato. sicut vas cum vasato Ex quo patis pt q Aresto. in textu intendit q locus sic est imobilis. qz non mouetur cũ locato. cuius aliunde moueat. Ratio istius est. qz sicut in primo pambulo dictũ est de quid moueꝛ fm locuꝫ hoc est in loco. qñ g locus incipit moueri fm locũ tũc amplius non est locus. sed est in loco Exempli grã. vas nõ pt dici locus vini. qz vas mouetur simul cũ vino. ⁊ ideo vas est etiam in loco. ⁊ non est locus. sed ille aer qui est circa vas est locus Vñ itẽ/rum ~~patet q si~~ aliquis ligaret aerem circa vas cũ pelle tunc talis aer nõ esset locus vasis. sed aer qui circũdat pellem. qz ille aer intra vas ⁊ pellem non haberet rationem loci sed locati: qz moueꝛeꝫ cum locato

Quare terminus ꝓtinentis imobilis primũ hic est locus Et ppter hoc medium celi. ⁊ vltimũ ad nos circularis loci mutationis videtur esse. hoc quidem sursum. illud ꝯo deorsum. maxime omniby ppie. qz hoc qd semp manet Circulo eẽ vltimum sil'r se habens manet. quare qm qd leue quidem sursum ferꝛ natura. qd ꝯo graue deorsum. Quod quidem eẽ ad medium ꝓtinẽs terminus deorsum est. ⁊ ipsum medium Qd ꝯo ad vltimũ sursum est. ⁊ ipm vltimum

Hic pcludit ex pdictis diffinitionẽ loci. ⁊ vult q locus est terminus coꝛpis ꝓtinentis imobilis pmũ Et intellectus diffinitionis est talis. locus ẽ terminus. i. superficies coꝛpis ꝓtinẽtis. i. circũscribẽtis. pmũ. i. prime immobilis. qz scz nõ mouetur cũ locato. Ex quo elicit q pmum in dicta diffinitione est aduerbũ ⁊ construitur cum isto participio continentis.

Et ppter hoc planũ videꝛ eẽ qdam. ⁊ sicut vas locꝰ ꝓtinens Amplius sil'cũ re quodãmodo locus est. Simul eẽ finis est ⁊ locus

Hic manifestat pdictã diffinitõẽ p tria. q cõiter dicũtur de loco. quoꝝ pmũ est q locus est cõiter ꝓtinens immobile. ⁊ ppter hoc poneb ãr antiqui duo loca. primo centrũ mundi. qd ẽ simpl'r imobile. secdo supficiẽ ꝓcauã lune. ꝯ plus nos. qz videꝛ oia ꝓtinere. ⁊ sic stilla duo ꝓbl nenꝛ ꝓtinẽt duas ꝓtes diffinitionis loci Scdm qd dr de loco est q locus est terminus. cũ quo etiam ꝓcordat diffinitio que dicit q locus est terminus vel supficies. et ideo se hz sicut vas. qz vasatũ terminat ad vas Dicẽdũ qd de loco dr est q locus est sil' cum locato. ⁊ p hoc notat q locus est ꝓtinens pmum ⁊ primũ ꝓtento. Ex istis g ꝓditionibus pbatur diffinitio. qz ex pma sumit

q̃ est ꝓtinens ⁊ īmobilis. ex scḋa ꝓbat q̃ est sufficiēs ex
rerū q̃ est primum continens

Queritur Utꝝ diffinitio loci sit bñ assignata
Dōm q̃ sic. ⁊ hoc ptz ex duob⁹
ꝓmo p similitudinē ad materiā ꝓmā. q̃ sicut materia pri
est receptaculū diuersarꝝ formarꝝ. ita locus est recepta/
culū diuersorꝝ locatorꝝ ⁊ p dr̃nam ad formā. q̃ forma q̃
est terminus materie est terminus intrinsecus. sed loc⁹
est terminus extrinsecus. ꝓmo g̃ dr̃ q̃ locus ē terminus
et tangit genus. ⁊ p hoc videt̃ ꝓuenire cū forma substā
tiali Sed p hoc q̃ addit corpis ꝓtinentis distinguitur
a forma. ⁊ fcat q̃ est terminus extrinsecus In hoc q̃ dr̃
īmobilis fcat q̃ idem locus manet sub diuersis locatis
Per hoc q̃ addit ꝓmū excludit loc⁹ cōis q̃ nō adequat
locato. q̃ nō est primus Scḋo pt sic declarari. q̃ acci/
dens in abstracto diffinit p aliq̃d ꝓprij generis in recto
et p subiectū positū in obliquo. vt dicēdo symitas est
curuitas nasi. g̃ locus bñ diffinit p aliq̃d qd̃ est eiusdē
generis. s. terminus vel supficies Et p hoc q̃ additur
corpis ꝓtinētis ponit subiectū loci. q̃ subiectū loci est
corpus continens

Ar̃ Locus ⁊ supficies stz distincta spē eiusdē gene/
ris. g̃ vnū nō pt de alio p̄dicari. ista ēm est falsa
p̄dicatio. hō est asinus Dōm q̃ locus accipit dupl'r
Uno⁹ fm q̃ antiqui capieb ãt locū. s. spacio dimensi/
onato ꝓtēto inter latera corpis. ⁊ sic locus distinguitur
spē a supficie. q̃ supficies fcat duas dimensiones. ⁊ lo
cus fcat tres dimēsiones separas a corpe. ⁊ hoc mō ca
pit Arz. locū in p̄dicamentis qñ dr̃. q̃ stz quinq̃ spēs
quãritatis ꝓtinue inter quas A resto. etiã ponit locuz
Et hoc sic ptz. q̃ ibi Arz. dr̃ q̃ ptes loci copulãtur ad
supficiem. hoc aũt eēt īpossibile nisi locus haberet tres
dimensiones. q̃ si locus esset supficies tunc aliq̃d copu
laret ad seipm Et si querat quare ph̄s vsus ē illa o/
pinione falsa in p̄dicamētis Dōm q̃ hoc est de ꝓsue/
tudine Arz. q̃ vtat opinionib⁹ alioꝝ donec veiat ad lo
cū debitū reꝓbationis. debitus aũt locus reꝓbati
onis fuit in hoc libro. Alio⁹ capit locus fm ꝓpriatē fm
q̃ est supficies corpis ꝓtinētis. ⁊ sic nō distinguit locus
a supficie realiter. sed hz se supficies sicut supius ad lo/
cū. q̃ locus est supficies ꝓtinēs locatū. sed supficies est
indifferens ad supficiē ꝓtinentē. qualis est locus. ⁊ non
ꝓtinentē qualis est supficies locati Et sic ptz q̃ fm ve
ritatem stz solum quatuor spēs quãritatis continue

Ar̃ Si locus fcet tres dimensiones. g̃ non distinguit
a corpe. ⁊ sic adhuc nō erũt quinq̃ spēs quãrita/
tis ꝓtinue Dōm loquēdo fm opinionē antiquorum
etiã locus distinguit a corpe. q̃ locus fcat tres dimen
siones separas a corpe. sed corpus fcat tres dimensio/
nes ꝓiũctas corpi. ⁊ g̃ locus fm eos realr distinguitur a
corpe Ꝓo cuius intellectu sciendũ q̃ antiqui ph̄i dice
bant aerē esse vacuū sicut nūc laici. ⁊ ideo ille dimensio/
nes que stz in aere dicebant esse in vacuo. q̃ g̃ cōiter lo/
quendo distantia q̃ est inter latera corpis est p aerem si
cut pz in vase abscz liquore vel alio corpe sensibili. vel pt
talis distantia esse p aerem. q̃ oīs plenitudo localis pt
euacuari. sic antiqui dicebant talem distantiam esse in
vacuo. ⁊ sic separũ a corpe ex natura sua Exempli grã.
distantia ptiũ vasis inter vas fm oēm dimensionē lo/
quēdo de natura vasis est p aerē mediũ. Et qñq̃ po/
nat aliq̃d corpus ad vas hoc est p accñs. ⁊ ideo p se ⁊
naturaliter illa distantia est in vacuo. ⁊ sic tales dimēsi/
ones stz locus fm antiquos. sic locus hoīs esset distan
tia inter cutē hoīs vel pellem. que distantia nunc p acci
dens est plena ossibus ⁊ carnibus

Ar̃ Iste dimensiones fm antiquos stz in corpe. q̃ di/
ctũ est q̃ trãsmutato corpe etiã transmutant ille
dimensiones que stz in aere. ⁊ sic stz infra corpus Di
cendũ q̃ dupl'r aliquid est in alio. vno⁹ fm ꝓtinentiam
q̃ ꝓtinet ab eo in quo esse dr̃. ⁊ sic locus est in corpe fm
antiquos Alio⁹ aliq̃d est in alio fm informatiōem. ⁊ sic
fm antiquos locus nō est in corpe. q̃ non informat cor
pus. q̃ aer fm antiquos nihil est. q̃ est vacuū ⁊ ideo di
mensiones que sunt in aere non sunt in aliquo subiecto.

Ar̃ Extrinsecū ⁊ intrinsecū nō pñt esse vni⁹ spēi. sed
locus est extrinsecus. ⁊ supficies intrinseca. g̃ non
pñt esse in eodem Dōm q̃ extrinsecū ⁊ intrinsecum
pñt capi dupl'r. vno⁹ fm ꝓpatōem ad idē. ⁊ sic est vera
q̃ mēsurans intrinsece ⁊ extrinsece nō stz eiusdē spēi sic
rudibile ⁊ risibile non stz eiusdem spēi respectu hoīs. q̃
risibile est intrinsecū homini. ⁊ rudibile est ei extrinse/
cū Alio mō intrinsecū ⁊ extrinsecū ꝓpant ad diuersa. ⁊
sic non opz q̃ distinguant specie. q̃ quod est vni intrin
secū potest alteri esse extrinsecū. sicut longitudo vlne li
gnee est intrinseca ligno. ⁊ est extrinseca panno mensu/
rato p eam. est tñ eadem longitudo nūero ēntiali Sil'r
dicendũ est de loco ⁊ supficie. q̃ vna quantitas nume/
ro est supficies ⁊ locus. p ꝓpatōem tñ ad diuersa. q̃ dr̃
supficies inquantuz ꝓpat ad corpus locans. ⁊ dr̃ locus
inquantũ ꝓpat ad corpus locatum. ⁊ per hoc pt. ph̄ari
esse impossibile locū ⁊ supficiem distingui specifice si ca/
piat locus fm veritatem ⁊ ꝓprie. ⁊ hoc sic. quecũq̃ sunt
vnius numeri ēntialis nō pñt distingui specifice ab in
uicem. sed est vna quãtitas numero ēntiali. que est su/
pficies ⁊ locus. sicut eadē supficies numeralis aeris est
locus hoīs qui est in aere. g̃ non pñt specifice distingui.
Neq̃ valet q̃ alij dicũt q̃ distinguunt in rōne mensure
q̃ rō mensure addit solum supra formā relatiōem rōis
que nō pt dici spēs Fuerunt tñ aliqui qui dicebant q̃
locus ⁊ supficies distinguerent spē logica. ⁊ non specie
phisica qd̃ īpinenter dr̃ q̃ spēs est natura rei ⁊ ideo oīs
spēs est phisica ⁊ nulla logica Dicerent g̃ melius q̃ di
stinguentur logice. i. fm rōnem ⁊ hoc est verũ Sed non
valet qd̃ dicunt q̃ distinguantur spē logica. hñt ēm se
supficies ⁊ locus sicut supius ⁊ inferius que distinguũ
tur logice id est fm rōnem Est ēm omnis locus supfi
cies. sed non oīs supficies est locus. sed solum supficies
continens. sic ergo supficies q̃ sola est ꝓtēta nō est locus

Ar̃ Locus est in loco ⁊ etiaz substantie separe. ⁊ tñ
nō hñt corpus ꝓtinens. g̃ locus non est supfici/
es corpis ꝓtinētis Dōm q̃ dupl'r aliquid dr̃ ēē in lo
co ꝓtũ nunc sufficit. vno⁹ circũscriptiue. q̃ circũscribit
loco ⁊ qd̃ sic est in loco habet corpus continens ipsum
et de tali loco dicitur q̃ est supficies corporis continen/
tis. Alio modo aliquid est in loco repletiue vel diffini/
tiue. ⁊ quod sic est in loco non habet corpus extra ipm
ꝓtinens ipsum Ratio huius distinctionis est. q̃ aliq̃d
est in loco fm contactum. sed est duplex ꝓtactus. vnus
est contactus quãtitatiuus ⁊ corporalis. ⁊ sic corpora/
lia sunt in loco. q̃ circumscribũtur loco. Alio modo ali/
quid est in loco fm contactum virtualem. ⁊ sic spiritua
lia sunt in loco. ille autem contactus virtualis potest ēē
duplex siue habet dupliciter fieri. Uno modo fit ad
omnem locum. ⁊ ille contactus virtualis conuenit soli

deo qui sua virtute influit in omnem locum Alio modo fit ille contractus virtualis solũ ad vnum determinatũ locum. ⁊ sic contractus virtutis conuenit substantie spirituali create Cuius ratio est. q⁊ talis substãtia est finite virtutis sicut finite essentie. ⁊ sic non potest cõtractu virtutis replere omnem locum. Sed dicitur aliquid esse diffinitiue id est determinatiue in loco. q⁊ determinat se ad locum p operationem extrinsecaz siue practicam. vnde per operationem pure speculatiuam non dicitur ꝓprie esse in loco. ⁊ ergo angelus dicitur esse in loco illo vbi operatur p operationem extrinsecam. ⁊ nõ in alio loco. hoc aũt de deo dici non potest. q⁊ si hic operet nihilominus etiam operatur in alio loco.

Ar Locus est phisice cõsiderationis. ꝗ locus est mobilis Consequentia tenet. q⁊ phisicus tractat de ente mobili vt de subiecto. ⁊ ergo oia que in phisica scie tia ꝓsiderantur debent habere ordinem ad subiectum scz ad ens mobile Dicendum q nõ oportet q omnia in scientia ꝓsiderata habent ordinem ad subiectum sic q subiectum de eis pdicetur in recto. sed sufficit q subiectũ de aliquibus verificetur in obliquo. cuius locus nõ ẽ ens mobile. sufficit tñ q ẽ passio entis mobilis. ⁊ sic in obliquo predicatur ens mobile de loco. Etiam pot dici secundo q locus est mobilis. q⁊ mouetur cũ locante per accidens cuius sit immobilis sic q non mouetur cum locato. sicut circa textum dictum est

Arguitur Locus est mobilis. ergo male ponitur illa particula in diffinitione loci scz immobilis Antecedens probatur q⁊ locus est superficies corpis locantis sed tale corpus mouet. ꝗ etiã superficies que est locus mouetur Dicendum q locus est sic immobilis. q⁊ non mouetur cum locato sicut dictum est Vel potest dici q in loco sunt tria ꝓsiderãda scz materiale loci quod est superficies corporis continentis ⁊ sic locus est mobilis cũ corpore locante per accidens sicut probat istud argumentum Aliud quod ꝓsideratur in loco est formale. quod est duplex. s. formale mathematicum. ⁊ est distantia alicuius locati a polis mundi. ⁊ ita locus est omnino immobilis. quia talis distantia variari non potest. ⁊ sic variato loco variatur talis distantia quoniam variato loco aliquis fit ꝓpinquior vel remotior polis mundi. ⁊ hoc formale est de predicamento relationis Tercio ꝓsideratur in loco formale phisicum. quod est virtus conseruatiua de secunda specie qualitatis deriuata a primo locante. ⁊ talis virtus influitur vnicuiq; fm analogiam nature Et ex eo accipitur quomodo ea que conseruantur in vno loco corrumpuntur in alio loco. q⁊ non est eadem virtus conseruatiua in singulis locis. immo in oppositis locis est opposita virtus conseruatiua. sicut patet de loco grauium ⁊ leuium. ⁊ istud formale est immobile fm speciem inquantum scz in eodem loco semper succedit similis virtus: variatur tamen fm numerum. ⁊ hoc ex parte subiecti Quia moto aere in quo est virtus conseruatiua mouetur ꝗ etiam virtus fm numerum. sed in alio aere succedente in eundem locum est eadem virtus fm speciem Ex quo patz q quandoq; continue motum ꝗ est in eodem loco fm formale phisicum. sicut patet de fluuio qui cuius continue mouetur. virtus tamen conseruatiua in aere circa fluuium est vnius nature. immo etiam vnius numeri. si aer non mouetur circa aquam. Unde contingit q aliquid stans immobiliter mutat locum fm formale phisicum ad minus numero. sicut patet de turri circa quaz aer continue mouetur. q⁊ virtus variatur continue ad variationem subiecti.

Arguitur Locus excedit locatũ. ergo non est equalitas inter locum ⁊ locatum ⁊ per consequens male additur illa particula (primum) in diffinitiõe loci. que notat equalitatem. Antecedẽs probatur. quia infra dicetur q aer est locus terre ⁊ aque. sed aer multum excedit terram ⁊ aquam Dicendum q corpus continens potest capi dupliciter Uno modo fm omnẽ dimensionem. ⁊ sic manifestum est q locatum excedit locum sicut aer est multo maior q̃ homo contentus sub aere. Alio modo accipitur corpus continens fm vltimam superficiem eius. ⁊ sic corpus continens est equale locato Exempli gratia. superficies aeris immediate tangens corpus est equalis corpori humano Et per hoc etiam soluitur argumentum quando sic arguitur Unum elemetum est locus alterius. ⁊ tamen non est equale alteri. Dicendum q immo vnum elementum est equale alteri fm vltimam superficiem. cuius nõ fm totum corpus elementi. Exempli gratia. superficies concaua ignis. ⁊ superficies conuexa aeris sunt eqles.

Arguitur Idem non est equale toti et parti. sed idem locus est conseruatiuus totius ⁊ partis. ꝗ locus non est equalis locato. Dicendum q aliud est dicere eundem esse locum totius ⁊ partis. ⁊ aliud est dicere q locus est equalis locato. quia locus capitur dupliciter. Uno modo materialiter fm vltimam superficiem corporis locantis. ⁊ sic non est idem locus toti et partis. quia alia superficies continens correspõdet toti ⁊ alia parti. Alio modo accipitur locus fm virtutem conseruatiuam. ⁊ sic idem locus est totius ⁊ partis sed illa ꝗ sit eiusdem nature conseruantur in vno loco. sicut patet de grauibus. omnes enim partes terre conseruantur deorsum. ⁊ omnes partes leuium conseruantur sursum.

Ui quidez igitur corpori inest aliquid extra corpus continens. hoc ipsum in loco est. cui vero non. minime Unde ⁊ si aqua fiat huiusmodi partes quidem mouentur ipsius. continentur enim sub inuicem. Omnis autem est tanq̃ quod mouebitur ⁊ tanq̃ non. sicut quidem enim tota simul locum non mutat Circulariter autem mouebitur. partium enim hic locus et sursum quidem et deorsum vero circulo • Aut quedam alia vero sursum et deorsum quecunq; habent densitatem et rari/

tatem. Sicut autem dictum est alia quidem st̃ in loco fm potentiam. alia vero fm actum: Unde cũ quidem ꝓtinuum sit qd̃ est simil' p/tis fm potentiã in loco partes sunt. Cum aũt separata q̃dem sunt. tangãt ãt se sicut collectio fm actum sunt. et alia quidem p se sunt vt omne corpus. aut fm loci mutationem. aut augmentum mobile alicui per se. Celum aũt sicut dictum est non est alicui totum neqꝫ in aliq̃ est Si quidem nullum continet ipsum corpꝰ fm aũt q̃ mouet sic. sic et locus est partibus. Altera eñ ab altera habita partium est Alia vero fm accidens. vt anima et celum. partes enim in loco quodammodo omnes sunt. In eo cñ q̃ circulariter sunt continet alia aliam. vñ mouetur circulariter solum quod sursum est. Omne autem nõ alicubi est: quod enim alicubi ipsum aliquid est. ⁊ adhuc aliquid oportꝫ cẽ extra hoc iũ quo quod continet. Extra autẽ omne totum nihil est. et propter hoc omnia in celo sunt. Celum enim in quo omne est fortassis est. Est autem locus non celum. sed celi quid/dam vltimum. et tangens mobilis corporis terminus quiescens. Et propter hoc quidem terra in aqua. Hec vero in aere. hic autem in ethere. ether vero in celo. Celum autem non amplius in alio.

Mouet dꝫ de ꝛia spera

Postq̃ Aresto. posuit diffinitiõem loci cum eꝰ declaratione. hic ꝓsequenter ostendit quo mõ sunt aliqua in loco. vt ex hoc eliciat illã questionem. Utrũ vltima spera sit in loco. ⁊ vult q̃ hoc ꝓprie est in loco qd̃ hꝫ aliq̃ quod corpus ꝓtinens ipm exterius. ⁊ h̃ patꝫ ex diffinitõe loci pus data. qꝫ locus est supficies corpis ꝓtinentꝭ sed corpus ꝓtinẽs est extra ꝓtentũ. ⁊ ex illo videt q̃ vltima spera nõ sit in loco. qꝫ nõ hꝫ corpus extra se ꝓtinens ipaꝫ Intẽdit ergo Arꝰ. q̃ necẽ est vltimã sperã cẽ in loco. ⁊ h̃ sic ostendit. qꝫ illo modo aliq̃d ẽ in loco. q̃ mõ mouet fm locum. quia nõ quereretur locus nisi ꝓpter motum localem. sicut dictum est. sed celum mouetur fm locum: ergo est in loco Ex quo vlterius ostendit quomõ celum est in loco. ⁊ vult q̃ est in loco fm partes. fm potentiam. ⁊ per accidens. Quo ad primuꝫ patet. ex quo eñ celum mouet localiter fm partes. sic est in loco fm ꝑtes. Et quia partes non sunt actu separate a toto. sed solum fm potentiam. ergo ille modus existendi in loco est fm potentiam. Aliquid eñ est ꝓprie in loco. sicut in continẽte separato. vt ꝑus dictum est. Ex quo secũdo sequitur q̃ celum est in loco ꝑ accidens. quia quod conuenit alicui fm partem conuenit sibi per accidẽs. quia conuenit sibi per aliud. Ex quibus concludit Arestoteles. qnia celum circulariter mouetur. ergo fm totum nõ est alicubi. id est in loco. potest tamen fm partes dici esse in loco. quia sic mouetur fm locum

Querit

Utrum vltima spera sit in loco

Dicendum q̃ circa hanc questionem fuerunt diuerse opiniões. quia aliqui ponentes demensiones separatas esse locum ponebant celum ꝑ se ꝓpe esse in loco. qꝫ distãtia partiũ celi intra celum est locus celi. sicut distãtia polorꝫ fm lõgitudinem. distantia occidentis ab oriente fm latitudinem. distantia meridiei a septẽtrione fm profunditatem Sed quia probatum est q̃ locus nõ est tres dimensiones. sed est supficies corpis ꝓtinentis. ideo nõ potest dici q̃ celum sic in loco fm istum modum. Dicit q̃ Alexander aliter q̃ celum nõ est aliquo modo in loco. nec simpliciter nec fm ꝑtes. ⁊ maxime ꝑmum celum de quo hꝰ loquimur. quia locus nõ est de diffinitiõe corpꝰis. ⁊ iõ potest reperiri aliquod corpus. s. primum celum absq̃ loco: Nec etiam dixit celum moueri ꝓpter diuersitatem puenientem ex diuerso ortu astrorum. sicut nobis apparet. sed dixit ipsam diuersitatem puenire ex motu terre circulari. Et ista opinio reprobat in secũdo celi. vbi probat celum moueri. Est autem ista positio impossibilis. qꝫ q̃ꝫ motus diurnus ortꝰ ⁊ occasus solis possit nobis apparere ex motu terre. tamen motus planetarum in zodyaco non potest saluari ex motu terre. quia aliqui planete citius ꝑtranseunt zodyacum. sicut luna que ꝑtransit zodyacum in vno mense. alij aũt in vno anno. sicut sol. ⁊ sic de alijs. Et propter hoc alij dicunt. vt Auicenna. q̃ motus celi fit fm ꝓtũ. sed hoc iterum est impossibile. quia ad sitũ ꝑ se nõ est motus. sed ad locum. Cuius rõ est. quia motus fit semp in forma. que suscipit magis ⁊ minus. sed situs est quedam forma que cõsistit in indiuisibili. ergo nõ potest esse motus ad situm. et ideo alij ponentes motum in celo dixerunt locum celi esse terram. quia circa ipam mouetur. Sed h̃ est contra modum loquendi Aresto. qui dicit aliquid esse in loco quia continet a loco. sed manifestum est q̃ centrum non continet sed continet a celo. ergo terra vel centrum non est locus celi. Et ad istã opinionem videtur declinare dominus Albertus. qui dicit celum esse in loco rõne centri. que positio potest intelligi quo ad nos. qꝫ nos accipimus diuersas partes celi fm ꝓpatõem ad diuersas plagas terre. sed impossibile est locum sic assignari fm naturam rei. Et ideo fm veritatem dicendum est omnibus istis remotis q̃ celum est in loco analogice et improprie. quia fm partes. Est enim de natura analogatorum. q̃ vltima analogata participant rõnem analogi imperfecte ⁊ non diffinitiue. sicut accidens dꝫ ens analogice. quia impfectiorem rationẽ entis habet q̃ substantia. ⁊ hõ picrus dꝫ homo analogice. sic etiã dꝫ celuꝫ esse in loco analogice. qꝫ ꝑmuꝫ celũ hꝫ impfectiorẽ rõem essendi in loco. Quod probat. qꝫ eo mõ aliq̃d est in loco q̃ mõ mouet fm locũ. sꝫ celũ mouet localiter fm ꝑtes. ergo fm ꝑtes est in loco. ⁊ iõ q̃ꝫ locus nõ est de rõe corpꝰis. vt ꝑus dictũ est. est tñ de rõe corpis moti fm locũ. q̃ celũ q̃d mouet fm locũ fm ꝑtes. etiã est in loco fm

ptes. ⁊ iō que fm totū mouenť fm locū illa fm totuz et pfecte sunt in loco. Est tamen hic considerandus q̄ fm veritatē quam tradūt theologi ista questio nullam habet difficultatem qui ponūt primū celuz mobile (de q̄ Arestoteles loquiť) eē p se ⁊ simpliciter in loco. ⁊ hoc iō qz primū celū mobile continet ab aliquo celo immobili scz a celo empirreo Et iō tale celū primū mobile est p se in loco. quia ꝓtinet ab aliquo corpore extra se. sed pmū celū simplr. scz empireū nullo mō est in loco. qz non mouet aliquo mō. sed quiescit. quia ordinat ad q̄tem beator. ⁊ ideo phi naturales nō cognoscētes illam q̄tem beatorꝝ ponebant omne celū esse mobile. Et sic Arestoteles dicebat primam speram celestem etiam esse mobilem. ⁊ per hoc oriebat ista questio

theolo

Hoc corpus est solū in loco quod habet corpꝰ extra ꝓtinens ipm. sed pmū celū nō habz corpꝰ extra se. g̃ nō est in loco Dōm q̄ duplr aliq̄d est in loco. Uno mō p se ⁊ ꝓprie. ⁊ quod sic est in loco hz corpus extra se ꝓtinens. ⁊ sic pmū celū etiam nō est in loco. supposito q̄ sit pmū simplr. qz nō hz corpus extra se ꝓtinēs. ergo nō est in loco. Alio modo aliq̄d est in loco analogice fm ptes ⁊ fm potētiam. ⁊ eo mō solū celū est in loco. supposita opinione Arestoteli

Celū p se mouet in loco. g̃ p se est in loco Dicendū q̄ celū nō mouet per se in loco. quia mouere per se est moueri fm totū. sed q̄d mouet circulariter nō mouet fm totū sed fm ptes. ⁊ ideo fm partes etiā est in loco. ⁊ nō fm totū. q̄d ēm p se. i. fm totū mouetur in loco. h̄ etiam p se est in loco

Omne p se est prius illo quod est per accidens. sed celum est primum mobile. ergo erit per se in loco. ⁊ non per accidens. Dicendū q̄ p accidens ⁊ p se possunt duplr compari. Uno mō in eodem genere. ⁊ sic p se est pus eo quod est p accidens Alio mō in diuersis generib. ⁊ sic p se vno mō non est prius eo quod est p accidens alio mō. ⁊ sic est in ꝓposito. quia q̄uis celum est pmū corpus. nō tamen est pmuz locabile corpus. ⁊ ideo in genere corporꝝ est primū. ⁊ nō in genere corporꝝ locabilium. Quuis rō est. quia esse corpꝰ locabile significat quandam impfectionem. ⁊ ideo nō debet primo ꝓuenire primo corpi. sed esse corpus locans significat quandam pfectionem. ⁊ ideo hoc ꝓuenit pmo corpi. ⁊ ideo debet sibi cōuenire q̄ sit minime in loco. q̄d est esse in loco fm partes.

Deus continet primum celū. ergo celum est in loco p continentiam dei Dicendum est q̄ duplex est cōtinentia. quedam est ꝓtinētia localis. sicut vas cōtinet vinum. ⁊ sic deus nō ꝓtinet ista corpalia. ⁊ p istam ꝓtinentiam aliquid est in loco Alia est cōtinentia effectiua gubernatiua ⁊ conseruatiua. ⁊ tali cōtinentia deus cōtinet omnia ⁊ celum. p hoc ēm nō ē aliquid in loco quod sic cōtinetur

Manifestum autem ex his quoniam et dubitationes omnes soluuntur sic vtiqz dicto loco: Neqz enim simul augmentari necesse est locum. Neqz puncti esse locum. neqz duo corpora in eodem loco. neqz spacium aliquod eē corporeum. loci medium corpus autem quodcūq̄. sed non spacium corporis. et est locus alicui bi. non sicut in loco. sed sicut terminus in finito. Non enim omne quod est in loco est. sed mobile corpus Solut rōes am

Postq̄ phs posuit diffinitōē loci. mouēdo circa ipsam vnā dubitatōem de vltima spera. hic ꝓsiter ex predicta diffinitōe pmo soluit argumēta. pb ārīa locū non eē. scdo assignat ꝓprietates loci. ⁊ inter omes rōes pmo soluit vltimā. q̄ fuit. q̄ si locus est locus augerek: sz locꝰ est immobilis. g̃ nō augek. ⁊ p ꝓns nō est. Rūdet Arestoteles. q̄ nō oz dicere locū p se augeri si locꝰ sit terminꝰ corporis ꝓtinētis. qz q̄ locatū augek tūc locus accipit maiores dimēsiones nō ex pte sui. sed ex pte locati. ⁊ sic per accēs augek. sed si locus eēt tres dimēsiones separate tūc sequerek q̄ locus augerek directe cū locato. ⁊ h̄ iō. qz locato moto dimēsiones q̄ sunt intra corpꝰ p se extenderenť. Silr soluit rō scda q̄ arguebat q̄ locus pūcti esset aliud a pūcto. q̄ etiam ꝓcedit ac si locus essz tres dimensiones separate. qz tūc quelibet ps locati correspōdentiaz haberet ad locū. Tunc ēm fm omes ptes locus simplr penetraret locatū. sed ponēdo q̄ locus est supficies non oz assignare locū p puncto ⁊ p qualibet pte sicut p toto q̄d supficie circūscribiť. Silr soluit prima rō que fuit q̄ duo corpa essent in vno loco. q̄ illa rō ꝓcedit ac si locus ḟcaret tres dimēsiones. sz dictū est in diffinitōe q̄ locus est solum supficies corporis ꝓtinētis. Similiter si locus est terminus corporis continentis facilr soluit q̄nta rō q̄ fuit q̄ locus eēt in loco. qz locus q̄uis inest corpi locati. nō tn inest sibi sicut locus eꝰ. sz ē in corpe locāte sicut accēs in subiecto. Alie aūt rōes scz tercia ⁊ q̄rta nō soluunť. qz q̄ ponūt locū nō ponūt locū vt aliq̄d elementū vel vt aliq̄d ex elemētis. sz dicūt locū esse supficiē corpis ꝓtinētis. Et ite q̄rta rō ꝓt sic solui. qz locus est cā ipius locati ꝓprie in genere cāe finalis. Et qz h̄ dicek infen in ꝓprietatib loci. g̃ nō fuit neccāriū illā rōem h̄ solui

Et ferť igiť in suipsius locum vnūquodqz rōnabiliter. Cui ēm conseqnter et quod tāgiť non vi proximū est. Et sunť apta nata impossibilia sunt. que vero tangunť et actiua et passiua sunt ad inuicem Et manet igiť natura in p prio loco vnūquodqz rationabiliter. Et nanqz hec pars in toto loco. sicut diuisibil' ps ad totum est. vt cum aque aliquis moueat partem aut aeris. sic autem et aer habet ad aquam. vt materia enim. hic autem species Aqua q̄dem materia aeris. aer autem sicut actus quidam ipsius. Aqua ēm potentia aer est. aer vero potentia est aqua alio modo. Determinandū autem de his posterius est Duo ꝓprietates loci

Hic ex diffinitōe posita assignat proprietates loci ⁊ ponit duas ꝓprietates. q̄rum pma est. q̄ vnūquodqz corpꝰ

pus naturale naturaliter ferk in suū locum. Secūda est vnūquodq; corpus naturalr quiescit in suo loco. Primam sic probat. qz vnūquodq; corpus naturalr fertur in illud in quo conseruak ⁊ pficik. sed locatū ꝓseruatur ⁊ pficik in suo loco. ⁊ naturalr ferk ad suū locū. g ⁊c. Maior pz ex ratione naturalis appetitus. qa in qlibet parte appetitus naturalis inclinat habentem ipm in suā pfectionem: ⁊ dirigit rem in suum finē. Minor probak. qa corpora naturalia per hoc consernank q tangunk a proximis corporib locantibus. quia sic instituit deus vniuersum vt superiora corpa conseruarent inferiora proxime ei cōiuncta. ⁊ hoc declarat naturalis situs corpoꝝ in vniuerso. qz naturalr corpa sic locank q vnū naturalr situak ab alio Ista aūt rō nō possit assignari si locus essz tres dimēsiones intra corpus existētes

Sed ꝓpter tempus necesse quidem dicere
Incerte autem nunc dictum tunc erit certius
Si igit idē materia ⁊ actus. Aqua cm̄ vtraq;
Sed hoc qdem potētia. illud vero actu. Habebit itaq; sicut pars quodammodo ad totuz
vnde et his tactus inest. Copulatio autē cum
vtraq; actu vnum fiant. Et de loco quidem
et quomodo est. et qd est dictū est

Hic ponit rōnem secūde ꝓprietatz. scz q vnūquodq; naturalr qescit in suo loco. Et stat rō in hoc. qz ptes naturalr qescunt sub vna forma. sed locatū habet se ad locū sicut partes ad totū. ⁊ sicut materia ad formā: g locatū naturalr quiescit in suo loco. Minor patz. qz vnūquodq; impfectū hz rōem ptis ⁊ rōem materie in ordine ad pfectū. cū ergo locatū sp sit impfectū in ordine ad locū siue corpus locās. g locatū hz rōem ptis ⁊ impfecti. ⁊ locus hz rōem totius ⁊ pfecti. ⁊ hoc ptz in elementis. qz superi elementū qd est locus inferioris compak ad inferi sicut actus ad potentiā. ⁊ inferi ad superius sicut potētia ad actū. Maior ptz. qz vnūquodq; qescit in loco in quo ꝓseruak. sed pars cōseruatur in toto ⁊ materia sub forma.

Superi elementum non est plus in actu q̄ inferius. nec inferius est plus in potentia q̄ superius. quia sunt equaliter ad inuicem trāsmutabilia. vt patet secūdo de generatione Dicendum q elementa possunt dupliciter capi. vno modo absolute exte materie. ⁊ sic vnum elementū est in potentia ad alterꝝ ⁊ econtra. qz materia superioris elementi potest substare forme inferioris elementi. Alio modo capiunk elementa quantū ad intentiōez nature que generat vnū ex alio et sic inferius elementū est in potentia ad superi ⁊ non ecōtra. qz natura sp intendit qd melius. sed melr est superi elementū generari ex inferiori q̄ econtra. Et hoc est qd dicit Aresto. in primo de generatōe. q tūc est generatio tristis siue fm quid. quando generatur inferius elementum ex superiori. quia tunc imperfectum generak ex perfecto. sed tunc est generatio dulcis ⁊ simpliciter. quando superius elementū generatur ex inferiori. qz (tūc pfectū generak ex impfecto

Vtrꝝ iste ꝓprietates sint bñ assignate Dōz q sic. ⁊ rō est. qz vnūqdq; naturalr appetit pfiti. ⁊ iō in omnib reb creatis est appetit naturalr. qz g locatū accipit suam pfectōem ⁊ ꝓseruatōem ex loco. ⁊ naturalr rendit ⁊ mouek ad suū locum. Et quia eiusdē rationis est moueri ad terminum ⁊ quiescere in termino ergo sicut aliqd naturaliter tendit in suū locum. ita naturaliter quiescit in eo. ⁊ quia natura non deficit in necessariis. ideo reb indita est inclinatio naturalis vt moueank ad suū locum. ⁊ quiescant in suo loco. Ex quo sequit q ex prima proprietate potest inferri secunda. Et res naturaliter ferūtur ad sua loca. ideo quiescunt naturalr in suis locis.

Quādoq; aliqd est in ꝓprio loco p violētiam. ergo nō est vez q aliqd naturalr est ⁊ ꝓseruak in ꝓprio loco. Ans probak de lapide sursum ꝓiecto. et ibi ꝓseruato ab aere. Dicendū q dupliciter aliqs dicik locus proprius. Vno modo capiendo locū materialiter. s. ex parte superficiei circūscribentis. ⁊ sic potest aliquid esse in loco proprio per violentiam. quia potest in illo loco precise circūscribi ex qua parte dicik locus ꝓprius fm circūscriptionem. ⁊ sic non est intelligenda ꝓma proprietas. Alio modo dicik aliquis locꝰ proprꝰ ex parte virtutis conseruatiue. ⁊ sic semeper aliqd quiescit in loco proprio naturali. ⁊ etiam mouek ad locum ꝓprium naturaliter. sic cm̄ aer non potest esse locus proprius ipsius lapidis. sed terra

Locus proprius est contrariꝰ ipsi locato. ergo non conseruat locatū. Antecedens probak. qa vnū elementū locat alterū. ⁊ tamen elementa cōtrariank. vt patet secūdo de generatione. Dicendū q elementa proxima possunt capi dupliciter. Vno modo fm contrarias qualitates: ⁊ sic alterant se mutuo ⁊ non locant. sicut ignis contrariak aeri in siccitate. Alio modo accipiunk elementa fm q habent ad inuicem aliquam proportionem vel conuenientiam. ⁊ sic locant se mutuo. Illa autem proportio accipik ex quatuor. Primo ex formis substantialib elementorum. quia sicut res habent ordinem naturalem. ita forme substantiales rerum. cū ergo elementa habeant ordinem naturalem. erg̃ am forme substantiales habent ordinem naturalē. Secūdum est situs ⁊ naturalis ordo partū vniuersi. quia ex institutione autoris nature superiora semper conseruant inferiora. Tertium est. virtus influxa a primo locante. scilicz celo. quia virtꝰ illa accepta in superiori elemento locat inferius elementum. Quartum est qualitas symbola. quia q̄uis elementa alterant se fm qualitates contrarias. non tamen fm qualitatem symbolā. id est conuenientem. Exempli gratia. ignis ⁊ aer locāt se. quia conuenit ignis cū aere in vna qualitate. scz in caliditate. ⁊ aer conuenit cū aq̄ in humiditate. ⁊ aq̄ locans terram conuenit secū in frigiditate.

Nihil mouek quando est in proprio loco. sed multa entia naturalia st in proprio loco. ergo male dictum est in proprietate. q vnūquodq; ens naturale fertur naturaliter ad suū locum. Minor patet de terra. que est in loco proprio Dicendum q in proprietate dicebatur q vnūquodq; ens naturale ferk naturaliter in suū locum. vbi (fertur) dat significare aptitudinem. quia alꝰ non esset proprietas. cum non conueniret semper rebus naturalibus. Ex quo accipik q fm aptitudinem ens naturale ferk ad suum locum. q̄uis ergo terra non feratur fm actum. tamen fm naturalem aptitudinem

Videt q̃ etiam fm naturalem aptitudinem terra nõ moueat ad locũ suũ. qz dicit Aresto. secundo celi. q̃ terra est immobilis. quia hz ratõem cẽtri. ergo nõ mouet Dicendum q̃ terra capit duplicĩter. Uno modo fm suas partes. ⁊ sic etiam manifestuz est q̃ terra est mobilis. immo sepe mouet. Alio mõ accipit terra fm totũ. ⁊ tũc accipit adhuc duplr. vno modo fm se ⁊ absolute. ⁊ sic vtiq̃ terra est mobilis. qz dr Arz. ꝓmo celi. q̃ si essent plures mũdi terra vnius mũdi moueret ad terrã alterius mũdi. Alio mõ accipit terra in rõe centri. qz est centrũ mundi. ⁊ sic vtiq̃ est immobilis si eiũ moueret nõ maneret centrũ. qz de rõe centri est q̃ eq̃liter distet ab oĩ ꝑte circũferentie. si ḡ tota terra moueret. tũc plr accederz ad vnã ꝑtẽ circũferẽtie q̃ ad aliam

Aqua qñz ascẽdit extra suũ locũ. vt ptz in generatõe fontũ in altitudine montũ. ḡ videt q̃ nõ vnũquodq̃ naturalr ferat ad suũ locũ Dicendũ q̃ est duplex motus aque. aliq̃s est q̃ cõuenit sibi fm naturã ꝓpriam. i. fm ꝓpriã formã substãtialem. ⁊ sic aq̃ semp descẽdit ⁊ nõ ascẽdit. qz ex ꝓpria natura habet locũ suũ circa terrã q̃ est locus deorsum. Alius est motus aque qui ꝓuenit sibi ꝑter ꝓpriam naturã ⁊ fm naturã cõem. ⁊ sic aqua qñz ascẽdit. sicut ptz in motu efluxus maris. ille eiũ motus aque ꝓuenit ex hoc q̃ aq̃ obedit lune ad motũ eius. ⁊ ideo in augmento lune effluit ⁊ in decremento lune refluit. Quãdoq̃ fit ille motus ad replendũ vacuũ. sicut fit in generatõe fontũ. qz oportz q̃ aqua ꝓtinue fluat ad illũ locũ montis. etiã ascẽdẽdo vbi aqua effluit ne in mõte vacuũ ꝑmittat.

Celũ est in ꝓprio loco. ⁊ tñ non q̃escit in suo loco naturali. quod est contra secũdam proprietatez Odm q̃ duplr aliquid est in loco ꝓprio Vno modo sic qz acq̃siuit talẽ locũ ꝑ motũ. ⁊ sic grauia ⁊ leuia sunt in ꝓpriis locis. ⁊ qõ sic est in loco ꝓprio q̃escit in loco. Alio mõ aliq̃d est in loco ꝓprio quẽ nõ acq̃siuit ꝑ motum. ⁊ sic celũ est in ꝓprio loco. ⁊ quod sic est in ꝓprio loco nõ oportz q̃ q̃escat in eo. Rõ diuersitatis est. quia vbi q̃es acquirit ꝑ motũ. ibi quies est ꝑfectio finalr mobilis. Sed vbi quies nõ acq̃rit per motũ. ibi q̃es nõ est ꝑfectio mobilis sed ipse motus. Sic aũt est de celo. q̃a ꝑ motũ celi celum ordinat ad ꝑseruandũ ⁊ ad gubernãdum generabilia ⁊ corruptibilia.

Ignis ⁊ sua spera mouet circulariter. ⁊ tñ acq̃rit motũ ꝑ locum sursum Odm q̃ est duplr motus in aliq̃ corpe. aliq̃s est motus q̃ orit ex ꝓpria natura mobilis. ⁊ talẽ motũ nõ habet corpus in ꝓprio loco. si tale corpr acq̃rit locũ ꝑ motũ sicut dictũ est Alius est motr ꝑter naturã ꝓpriã q̃ tñ fit fm naturam vlez. ⁊ sic ignis mouet in ꝓprio loco circulariter. qz ille motus ꝓuenit sibi ex q̃ subdit influxui corporũ celestũ

Terra q̃escit sup aquã ⁊ tñ naturalis locr terre est infra aquã. qz terra grauior ẽ aq̃. ḡ nõ vnum qõq̃ q̃escit in suo loco naturali. Odm q̃ est duplex locus ipius terre. vnr est qui ꝓuenit sibi fm naturam suam ꝓpriam. ⁊ tũc terra q̃escit sub aquis. sicut probat argumentũ. Alius est locus terre qui debet sibi ex ꝓuidentia nature vniuersalis. que natura intẽdit bonũ totius vniuersi ⁊ omniũ partium eius. ⁊ sic necẽ est terram fm aliquas ꝑtes eleuatam esse sup aq̃s. qz sũt aliqua animalia in vniuerso. que nõ possunt viuere sub aquis. ⁊ propter illa animalia necesse fuit aliquã ꝑtem terre esse eleuatam sup aquas. sicut sunt aĩalia respiran tia. q̃ non possunt viuere in aquis.

Si vnũquodq̃ est in ꝓprio loco. tũc mixtũ debet esse in q̃tuor locis. qz hz in se naturã q̃tuor elementorũ Odm q̃ mixtũ nõ mouetur fm q̃dlibet elementũ. sed solũ fm elemẽtuz ꝓdominãs in mixto qõ est terra. Cõtra hoc arguit. in mixtione debet cẽ eq̃litas elementorũ. ḡ vnũ elementũ nõ ꝓdominatur aliis. Odm q̃ est duplex ꝓportio. s. arismetrica q̃ sumit fm eandẽ quãtitatẽ. ⁊ sic nõ est ꝓportio elementorũ in mixto qz si eẽt tantũ de q̃titate ignis sicut terre in aliquo mixto. tũc ignis statim consumeret terrã aquã ⁊ aerẽ. Alia est ꝓportio geometrica que sumit fm equalitatẽ ꝑtuns et sic est eq̃litas elementorũ in mixto. qz est tantũ de igne in mixto quantũ sufficit ꝓportioni ad terrã existẽtẽ in mixto Sed ꝑtra. ḡ nõ debet mixta plus moueri deorsuz q̃ sursum. qz elemẽta stz eq̃lis ꝑtutis in mixto. Odm q̃ motus localis nõ sequit ꝑtutem elemẽtorũ sed q̃titatẽ. ⁊ qz est plus de q̃ntitate terre in q̃liter mixto saltez ꝑfecto. ḡ oia mixta ꝑfecta mouentur deorsuz

Odem aũt modo accipiendum est phisici cõsiderare de vacuo. ⁊ si est aut nõ. ⁊ qũo est. ⁊ q̃d ẽ sicut ẽ de loco. Et nanq̃ sil'em hz incredulitatem et fidem ꝑ ea que opinantur vt eiũ locum quendam ⁊ vas vacuum ponnnt dicentes: Uidetur autẽ esse plenũ q̃dem cum habet molem cuius susceptiuum est. Cum vero priuatum est vacuuz tanq̃ idem q̃dem sit vacuũ ⁊ plenum et locus esse autem ipsis non idem

Postq̃ Aresto. determinauit de loco. cõsequent determinat de vacuo Et ratio ordinis est. quia locus habet se ad vacuum sicut habitus ad priuationem. qz spacium plenũ corpore vocat locus. ⁊ spacium sine corpore vocat vacuũ. Dicit ergo Aresto. q̃ ad naturalẽ pertinet spectat determinare de vacuo sicut de loco Cuius ratio est. quia locus ⁊ vacuum sunt idem fm rem. quia spacium nõ habens in se corpus dr locus. cũ ergo sit idez spacium quod qñz habet in se corpus ⁊ qõ qñq̃z est sine corpe ḡ sunt idem fm rem sine subiecto

Incipere aũt oportz ꝓsideratõem accipientes que dicunt affirmantes esse. ⁊ iterum que dicunt affirmantes non esse. et tercio communes opiniones de ipsis. Ordo dicendi

Hic ostendit quo ordine determinandum est de vacuo. ⁊ dicit q̃ oportet incipere ex rationibus eorũ qui dicunt vacuũ esse. ⁊ etiam qui dicunt vacuum non esse. Et etiã oportz dicere quid fm communiter opinantes ad rationem vacui pertineat. ⁊ hoc facit Aresto. in tertio anteqũ veritatem determinet. quia ꝓmo ponit rationes eorum qui ponũt vacuum nõ esse. Et secũdo ponit rationes eorũ qui dixerunt vacuũ esse. Tercio ponit opinionem pithagoricorum q̃ innaturalr locuti stz de vacuo.

Ponit opiniõs Antiquorũ de vacuo di

Alij quidem igitur temptantes monstrare quia non est. non q̃ homines volũt dicere vacuum. hoc arguunt. sed peccantes dicunt sicut Anaxagoras ⁊ qui hoc modo arguũt. Demonstrant eim q̃ aliquid est aer litigantes per vtres ⁊ demonstrantes q̃ aer est fortis. ⁊ accipientes in clepsedris. homines autem volunt vacuum esse spacium in quo nullum corpus sensibile. Opinantes autem omne quod est eẽ corpus. dicunt omnino in quo nihil est hoc eẽ vacuum. Unde plenum aere vacuum est. Igitur hoc non oportz mõstrare q̃ est aliquid aer. Sed quia nõ est alterum spacium a corporibus neq̃ separabile. Neq̃ q̃ sit actu quod distinguat omne corpus. vt sit non continuum. sicut dicunt Democritus ⁊ Leucippus. ⁊ alij multi phisiologorum. Aut ⁊ si aliquod extra omne corpus est. cũ sit cõtinuuz. Hi q̃dem igit nõ fm posita ad pbleuma ꝓtradicunt

Hic ponit rõem eoꝝ qui ponebant vacuuz esse. ⁊ de numero eoꝝ fuit Anaxagoras. Et argueb ãt sic. aer aliquid est. ergo vacuum nõ est. ꝓña tenet: quia illa que dicuntur cõiter vacua sunt plena aere. Añs probant duplr. ꝓmo q̃ vesicas inflatas aere. quia vesice inflate aere sustinent magnum pondus in aqua. quod non sustinerent nisi essent inflate aere. sed quicq̃d sustinet põdus h̃ est aliquid. g̃ aer aliquid est. ⁊ p ꝓñs vacuuz nõ est Secundo sic ꝓbant añs. quia hoc est aliquid qd̃ impedit introitum aque ad vas. sed aer inclusus in aliquo vase impedit introitum aque nisi aer ꝑus exeat. sicut ꝑz in clepsedris. quibus non potest impleri aliquod vas nisi aer ꝑius exeat.

Queritur Utꝝ ista rõ sit sufficiens ad pbãdum vacuum nõ eẽ. Ꝓõm fm Aresto. q̃ ista rõ nõ est sufficiens. qz aliqui ponebant vacuũ extra celum. extra quod nullum est corpus. Ad sufficiẽter ergo pbandũ vacuũ non esse oꝛstẽdere q̃ nõ sit aliqd̃ spaciũ abs ꝛ̃ sensibili corpe tũc eim sufficiẽter ꝓbatur q̃ vacuum nõ est

Sed affirmãtes esse magis dicũt vnum q̃dem. qz motus fm locũ nõ erit. hic aũt est locimutatio ⁊ augmentũ. Nõ eim videbitur vtq̃z motus esse. nisi sit vacuũ. Plenũ eim impossibile ẽ recipere. Si vero recipiat ⁊ sunt duo in eodem. cõtingit vtq̃z ⁊ quelibz simul esse corpora. Differentiam eim ꝓpter quã nõ erit vtiq̃z qd̃ dictũ est nõ erit dicere. Si ãt hoc cõtingit ⁊ quissimũ accipiet maximũ. Multa nãq̃z pua q̃ddam magnũ sunt Quare si multa eõlia ꝓtingeret in eodẽ esse. et multa ineõlia

Hic ponit Aresto. rões ponentiũ vacuũ esse Circa quod sciendũ. q̃ ponentes vacuũ esse sunt diuersificati. quia aliqui ponebant vacuũ separatum a corporibus. sicut si diceremus spacium distans a corporibus eẽ vacuum. Alij dicebant vacuũ esse imbibitum corporibus. sic q̃ non distaret a corporibus fm situm. sicut si diceretur q̃ corpora haberent intra se quasdam vacuitates. sicut nunc spongia habet multa foramina que videnẽ esse vacua. ⁊ sunt intra spongiam. Isti tamen in hoc conueniunt q̃ sunt naturaliter locuti. quia ꝓcedebant ex rõibus naturalibus et naturalibus moribus corporum. Ponit ergo primo rationem ponentiũ vacuum esse separatum a corporibus. ⁊ est ista. Si motꝰ localis ẽ vacuũ est separatum a corporibus. sed motus localis est. ergo vacuũ est separatũ a corporibus. Consequtia tenet. ⁊ maior pbat. qz quod mouet localiter vel mouet ad spaciũ vacuũ. ⁊ sic habet propositũ. vel ad spaciũ plenuz. sed hoc est impossibile. quia sic duo corpora eẽnt in eodem loco. quia corpus quod prefuit. ⁊ corpus quod aduenit essent simul. sed hoc est impossibile. quia tunc paruissimus. id est minimus locus reciper mer se maximum locatum. qz ea rõe qua duo corpa eẽnt in eodẽ loco pñt etiam esse tria corpa in eodẽ loco. ⁊ centũ ⁊ mille et sic locus nõ esset equalis locato.

Mellissus q̃dem igitur et demõstrat q̃ omne immobile ex his: si eim mouebit aliquid necesse eẽ vacuum dicit. vacuũ aũt nõ est eorum que sunt. Uno q̃dem igit modo ex his demõstrant q̃ aliquid est vacuum

Hic subdit qõo Mellissus arguebat ⁊ vtebat pdicta rõe. ⁊ dt q̃ mellissus ꝓcedebat pdicã ꝓditionalem scz si motus local est vacuũ est. sz arguebat ex opposito ꝓñis ad oppositũ añtis. sic scz q̃ si motus localis ẽ vacuum est. sed vacuũ nõ est. ergo motus localis non est. ⁊ sic ipse posuit totum ens immobile.

Alio vero mõ qz videnẽ q̃dem. q̃dam coeũtia ⁊ calcantia. vt et vinum dicunt cum vtribus recipere dolia. tanq̃z in ea que sunt vacua coeunte densato corpore

Hic ponit rões dicẽtiũ vacuũ eẽ imbibitũ corpib. ⁊ ſtz tres rões. Prima rõ est. ꝓdensatio est. g̃ vacuũ ẽ imbibitũ corpib. ꝓña tenet. qz in ꝓdẽsatõe ꝑes ꝓueniunt et vniũt. vel g̃ in illo spacio in q̃ ꝓueniũt fuit ꝑus vacuũ ⁊ sic habet ꝓpositũ. vl fuit ibi plenũ. ⁊ sic duo corpa eẽnt sil in eodẽ loco qz ille ꝑes vnite p ꝓdẽsatiõem essent silcũ pribus ꝑexistẽtibus aut ꝑexistẽte. Exemplum est in spõgia: quia quando expmitur. tunc partes vniuntur. vel

Ponit opiniõs Antiquorũ de vacuo

Prima opio dicentium vacuum esse separatũ a corporibus

2a opio dicentium vacuum esse imbibitum corporibus

20 prima

ergo ille ptes vniunt in vacuo. ⁊ sic est vacuum. vel vniunt in pleno. ⁊ tūc illud corpus est sil' cū ptib' spongie

Amplius aūt et augmentum videt omni/bus fieri p vacuum alimentū quidem corpus esse. duo autem corpora impossibile simul esse Testimonium autem et quod est de cinere faciunt. quod recipit tantum aque. quasi vas vacuum esset.

Hic ponit secunda rō que est. augmētatio est. q̄ vacuū est: ꝓnia tenet. qz in augmentatōe alimentuz recipit in alitū. vel ergo in illo loco vbi recipit alimentū fuit p̄ius vacuū. ⁊ sic habet ꝓpositū. vel fuit ibi plenum. ⁊ tunc duo corpa eēnt in eodē loco. qd̄ est impossibile. q̄ vacuū est: Tercia rō sumit ex quodā exprimēto. qz exptū est q̄ vas plenū cineribꝫ tantū recipit de aqua ac si nō eēnt cineres impositi. quod esse nō posset nisi ptes cineꝫ distarēt ab inuicez p poros vacuos. ergo in cineribꝫ sunt pori vacui. q̄ vacuū est imbibitū corpibus

Esse aūt affirmant et pithagorici vacuum et ingredi ipm a celo ex infinito spiritu tanq̄z respiranti. et hoc esse vacuū quod determiat naturas tanq̄z sit vacuū sepatio quedā corū que st̄ ꝓsequēter et determinatio. et hoc esse p̄mū in numeris. vacuū em determinare naturam ipsoꝝ. Ex q̄bus quidē alij dicunt esse. alij vero non dicūt. fere tot et hmōi sunt

Hic ponit opinionē pho' innatural'r loquentium. ⁊ dicunt innatural'r locuti ꝓter duo. Primo qz nō pcedebāt ex naturalib' rōibus sicut alij phi ponētes vacuuz Secdo quia equiuoce loquebant' de vacuo. qz dicebant distinctōem rerum esse vacuū. Fuit ergo opinio istorū q̄ vacuū ingrederet ptes vniuersi a quodā infinito spū. quē ponebāt extra celū ⁊ illud vacuū sic ingrediēs vniuersuz distingueret res vniuersi ab ab inuicē. ⁊ sic distinctio rerū esset vacuū. ⁊ qz distinctio p̄mo inuenit in numeris ponebāt vacuū p̄mo esse in numeris distinguēs vnitates ab inuicē. Et est ꝓsiderādū q̄ Aresto. postea de ista opinōe nihil pseqt̄. eo q̄ oino equoce vsi st̄ nomine vacui. ⁊ extra rōem ⁊ vsum loq̄ndi pho'

Querit Vtꝫ ista positio pithagore possit aliq̄ modo sustineri Dōm q̄ p̄t sustineri fm sil'itudinem aut metaphoram. quia extra celū est infinitus spūs. scz deus. qui suo flatu id est sua operatōe distinxit res ab inuicem vacuo. id est negatiqne que negatio dicit vacuuz. qz nō est ens reale. nō em est ens fm p̄mas acceptiones entꝭ Et similiter ista opinio potest intelligi fm vulgares. qz vulgares etiā distinguūt res ab inuicem p vacuū. id est p aerem mediū quem ipsi dicunt vacuū.

Querit Vtꝫ impossibile sit duo corpa esse in eodē loco Dōm q̄ dupl'r ē aliq̄d impossibile. vno mō simpl'r. q̄ a scz p nullā potentiā fieri p̄ test. ⁊ sic hoc dz impossibile qd̄ implicat ꝓtradictōem. qz quod implicat ꝓtradictionem p nullā potētiā fieri p̄t. etiā si sit diuina. Qui' rō est. qz illud qd̄ est nihil nō potest cadere sub aliq̄ potentia. cū obiectū potentie est eē. ⁊ p ꝓsequens aliquid. sed quod implicat ꝓtradictōem ē nihil. q̄ non p̄t esse obiectū alicuius potētie. Alio mō aliquid est impossibile fm q̄d. qz scz nō cadit sub potētia creature. ⁊ sic dt Aresto. alibi q̄ impossibile est accēs esse sine subiecto. ⁊ rō istꝰ diuisionis est. qz deus hz essentiam infinitam. ⁊ p ꝓnis potentiā infinitā. qz potētia ⁊ essentia ad inuicē se consequūt. ⁊ ideo q̄q̄d aliquo mō hz rōem entis ꝗ potest fieri a deo. sed creatura hz potentiam finitā. qz hz essentiā finitam. ⁊ ideo aliq̄d potest cadere sub potentia diuina quod nō potest cadere sub potētia creature. Ꝓ ergo ad questionē dicendū est q̄ duo corpa esse in eodem loco est possibile p potētiam diuinam. sed nō p potentiam creataz. p̄ma ps sic pbat. q̄a duo corpora eē in eodē loco nō implicat ꝓtradictōem. qd̄ sic ptz. quia ex diuersis principijs sumit vnitas loci ⁊ vnitas corpis. qz vnitas corporis sumit ex vnitate materie. q̄ est p̄ncipiū indiuiduationis. sed vnitas loci sumit ex vnitate situs. et diuersitas loci ex diuersitate situs. Et qz esse in loco circūscriptiue sicut nūc loquimur de loco ꝓuenit alicui ex re situs. inde est q̄ deus p̄t ꝓseruare aliquod corp' sub sua materia. ⁊ separe situm ab illo corpore. ⁊ tūc potest hoc corpus esse cū alio corpe in eodē loco. Et q̄ em sit' nō est de ratione corporum. sed solum quedam cōditio aduenens corpibus per comparationem ad locum extrinsecum. ideo p̄t deus absoluere situm ab aliquo corpe. et erit hoc corpus cū alio in eodem loco

Ar Situs est de ratione q̄ntitatis. sed si duo corpa sint in eodem loco manebūt quāta. quia corpa et p ꝓnis non p̄t situs ab eis separi. Dōm q̄ duplex est situs. aliquis est situs de genere quantitatis fm quē q̄ntitas dicit habere positionem in cōtinuo. et ille situs significat ordinē partū in toto. ⁊ sic cōcedit q̄ talis situs nō potest separari a corporibus naturalibus. qz corpus nō maneret naturale nisi haberet debitum situm partium q̄ titatiuarum in toto. ⁊ etiā si duo corpa sunt in eodem loco habēt vtiq̄z talem situm. Alius est situs de p̄dicamēto positionis. vel situs q̄ significat ordinem partium ad totum ⁊ ad locum. ⁊ tal' situs non est de ratione q̄ntitatis. quia ille sit' facit aliquod corpus esse in loco circūscriptiue. ⁊ sic est dōm q̄ ꝗ corpus quod est cum alio in eodem loco separat a tali situ. et sic corpus xpi in ascensu ad celos fuit simul cum corpibus celestibus. Et hoc ideo quia corpus celeste ē indiuisibile. ergo nō potest cedere corpori qd̄ aduenit sibi. oportz ergo q̄ corpus xpi fuit simul cum corpe celesti. sic etiam xpus exiuit vtero virginis atq̄z intrauit ad discipulos ianuis clausis.

Ar Deus nō potest separare ꝓpriam passionē a suo subiecto. sed situs de p̄dicamēto positionis ē ꝓpria passio corpis. ergo nō potest a corpore segari Dōm q̄ est duplex passio. q̄dam est que ortt̄ p̄scile ex p̄ncipijs intrinsecis alicuius nature. sicut risibile dicitur passio hominis. ⁊ sic est verum q̄ talis passio nunq̄z potest separari a suo subiecto per aliquam potētiam Cuius ratio est. quia talis passio sic est naturalis subiecto. quia absolute ex ꝓncipijs subiecti fluit. ⁊ sic principijs manentibus non p̄t talis passio nō esse. Alia ē passio alicuius que ortt̄ ex aliquo subiecto p ꝓparatōez

Impossibile ē duo corpa ⁊ in eod loco sit natural' ligh° fieri possit p diuina pōnaz.

Ar impossibile est duo corpa esse in eodem loco

Z^a Z^o

Z^a Z^o

Opinio antiq̄ vtq̄ in nāt loquent de vacuo

Sm̃ impossibile ē id qpq fōe sit m̃ diuersis loc̃ q̃ntq; pōna

ad aliquod extrinsecum. sicut visibile dicitur passio coloris. quia oritur ex colore per cōparationem ad potentiā visiuam. ⁊ eo modo situs dicitur esse passio q̃ntitatis. qz oritur a quātitate per cōparationem ad locum extrinsecum. ⁊ talem passionē potest deus separe a subiecto. q̃a non oportet tunc subiectū variari absolute. sz sufficit ipsum variari in ordine ad extrinsecū. ⁊ hoc fit per ablationem illius extrinseci. Eo mō in corporib⁹ gloriosis potest visibilitas colōris a colore separari. quia talia corpora etiā veraciter colorata suos colores etiā visu corporali ad nutum vel ostendūt vel non ostendūt. Ex quo vlterius patet secūda pars. scz q̃ non possunt esse duo corpora in eodem loco per potentiā naturalem siue creatā. quia potentia creata nō potest immutare naturalem cursum ⁊ habitudinē rei. cum ergo situs naturaliter oriatur ex quātitate non potest immutari per potentiā creatam Potest tamē immutari per potentiā increatā scz diuinā quia sicut potētia diuina est institutrix nature. ita potest etiā mutare ea que sequūtur naturam. ⁊ ideo per potentiam diuinā potest fieri q̃ sint duo corpa in eodē loco.

Si duo corpora essent in eodē loco tunc esset penetratio dimensionū. sed illa est impossibilis. ergo duo corpora nō possunt esse in eodem loco

Dōm q̃ dimensiones siue quātitates possunt capi dupliciter. Vno mō fm q̃ ex eis oritur situs de p̄dicamento quātitatis. ⁊ vlterius situs de predicamēto positiōis et sic impossibile est dimēsiones se penetrare ⁊ esse simul. Alio mō capiuntur dimensiones siue quātitates fm q̃ ab eis absoluit situs de predicamēto positionis. ⁊ sic pnt dimensiones se penetrare sine aliquo incōuenienti. qz repugnantia penetrationis dimensionū ex hoc est. q̃ tales dimensiones habent ordinē ad locum. Si ergo ille ordo absoluatur nō est incōueniens dimensiones esse simul. ⁊ hoc potest fieri per potentiā diuinam sicut dcm̄ est. et sic possibile est deo facere penetrationē dimensionū. sed non est possibile potentie create

Radij solares sunt simul cum alijs corporib⁹. ergo duo corpora sunt simul Dōm q̃ radij solares nō sunt corpora. sz sunt accñtia. qz radij solares sunt eiusdē nature cum lumine. sz manifestū est q̃ lumen est accidēs. sicut ptz secō de anima

Duo puncta pnt esse simul. sit̄r ⁊ due supficies ergo duo corpora sunt sit̄ Dōm q̃ nō possunt vnq̃z due quātitates esse simul fm q̃ hmōi. sz tē ne possunt esse sim̄l extrema quātitatis. ⁊ ideo duo pūcta possunt esse simul. qz sunt extrema duaꝝ lineaꝝ. ⁊ due linee possunt esse simul. qz sunt extrema duaꝝ supficieꝝ et due supficies possunt esse sit̄. quia sunt extrema duoꝝ corporꝝ Et nō possunt duo corpora esse simul. qz corpora non sunt extrema aliquaꝝ qualitatū. ⁊ ideo si duo corpora essent simul. tūc essent simul fm omnē dimensionē. et per ꝓsequēs fm ꝓfunditatē. quod est impossibile fm potentiā nature. sicut dcm̄ est

Si duo corpora possent esse in eodē loco. ergo totum vniuersum pt esse in vno grano milij Probatur. qz qua rōne duo corpora sunt in eodē loco eadem rōne ⁊ mille milia. ⁊ sic deinceps Dōm q̃ corpora vniuersi capiunt dupl̄r. Vno mō quantū ad materiam acceptā absolute. ⁊ sic nō repugnat totū vniuersuz esse sub parua quātitate. qz materia de se nec est q̃lis nec quanta. vtz septimo metaph̄. et ideo habere magnā quātitatem vel paruā non repugnat materie Alio mō captū tur corpora vniuersi fm formas substātiales. ⁊ sic repugnat corpora vniuersi esse sub quacūq̃z parua q̃ntitate. q̃a forme rerum nō ꝓseruantur nisi in determinata materia habente certam quantitatē.

Si duo corpora essent in eodē loco tunc idem accidens etiā numero eēt in diuersis subiectis Sequela patz. qz locus causat vbi. ergo idem locus causat idem vbi. Si ergo sunt duo corpa in vno loco. tūc erit vnū vbi in illis duob⁹ corporib⁹ Dōm q̃ illud corpus qd̄ reptur in eodē loco cuz alio corpe nō hz in se vbi Et rō est. qz absoluit̄ a loco. et hz locū alterius corporis in quo recipit̄. et ideo illud corpus in qd̄ aliud recipit̄ est in loco. ⁊ habet in se vbi. Exempli gratia. si corpus humanum est in eodē loco cum corpore celesti. tunc corpus celeste est in loco ⁊ non corpus humanū. quod recipitur penetratiue in corpus celeste. ⁊ sic corpus celeste habet in se vbi ⁊ non corpus humanum.

In ferro ignito est sit̄ ferrum ⁊ ignis. et sunt duo corpora. ergo duo corpora sunt simul in eodē loco Dōm q̃ in ferro ignito non sunt duo corpora. sed est tm̄ vnum corpus substātialiter. scz ferrum. ⁊ aliud corpus ꝓtualiter tm̄ ⁊ non substātialiter. scz ignis Et si dicatur. ferrum ignitū generat ignem. ergo habet in se substātialiter ignem. qz nihil generatur nisi a suo simili. Dōm q̃ dupl̄r aliquid generat ignem. s. ꝓncipaliter ⁊ instrumētaliter. Dicit̄ ergo q̃ illud qd̄ generat ꝓncipaliter est ignis siue alia substātia. sed qd̄ generat ignē instrumētaliter potest esse calor. in quo saluatur virtus ignis. et sic est de ferro ignito. quia calor existens in ferro ignito generat ignē in stramine vel in alia materia non ꝓncipaliter sed instrumētaliter. Et simile est de semine deciso ab aliquo animali. quia semen non est animal. sed tamen generat animal. quia in semine est virtus ipsius animalis a quo diffunditur. ⁊ gratia illius ꝓtutis semen instrument̄aliter generat animal

Vtrum idem corpus possit esse in diuersis locis per quācunq̃z potentiam. Dicendum q̃ non. ymmo hoc simpliciter est impossibile implicans contradictionē. Quod sic patz. quia si idem corpus sit in diuersis locis. tunc hoc corpus erit idem ⁊ non idem. Qz autē sit idem corpus supponitur in quesito. et tamē si est in diuersis locis. tūc hoc idem corpus erit duo corpora. Probat̄. quia locus circumscribit locatum gratia quātitatis. quia non quanta nō sunt in loco circūscriptiue. ergo vbicūq̃z sunt diuersa loca. etiā diuerse sunt q̃ntitates corporum locatorꝝ. sed quantitas oritur ex parte materie. ergo vbi sunt diuersa loca. ibi est alia ⁊ alia materia. sed materia est ꝓncipium indiuiduatiōis. ergo vbi est alia materia. ibi est aliud corpus indiuidualit̄. Si ergo idem corpus est in diuersis locis. erit idem corpus et non idem. quod implicat contradictionē. Est tamē hic considerandū. q̃ aliqui dicunt vbi solum esse relationem locati ad locum. sicut Scotus Et ille dicit vlterius q̃ non sit impossibile idem corpus esse in diuersis locis. quia idem corpus potest vtrq̃z habere relationē ad diuersa loca. Sed istud suppositū est fallum. quia vbi non dicit tm̄ relationē de predicamento relationis. quia sic vbi non esset vnum predicamentū. Sed vbi dicit vnam absolutam ⁊ realem formam causatā ex circūscriptione loci extrinseci. sicut tradit autor sex principiorꝝ Et ideo sic capiendo locu n impossibile est idem corpus esse in diuersis locis

Ar Corpus xpi est in diuersis altaribꝫ. ergo idem corpus est in diuersis locis Dicendũ ꝙ dupliciter aliquid est in loco. Uno mõ localiter ⁊ circũscriptiue. ⁊ sic corpus xpi est in celo empirreo solũ Alio modo aliquid est in loco sacramẽtaliter .i. substãtialiter ad modũ quo anima est in corpore. ⁊ sic corpus xpi est in diuersis locis. Cõparatur eim sic ad locum nõ perse. sed per accidens rõne speciẽ sacramentaliũ. ⁊ illud continꝫ git ex hoc. quia corpus xpi fit in loco per conuersionẽ panis in ipsum. quia ergo plures partes panis ꝓuertuntur in idem corpus xpi. ideo xps est in diuersis locis substãtialiter. Et esset simile si centum ligna transsubstãtiarentur in vnum lapidem. tũc idem lapis esset in diuersis locis lignorũ. Exempli grã. ponamus ꝙ sint sex ligna. ⁊ si deus cõuerteret illa sex ligna in vnum lapidem. tũc ille lapis erit in vno loco localiter. sz in diuersis locis substãtialiter. si talia ligna sint in diuersis locis.

D quale autẽ se habeat oportet accipere quid significet nomen. videtur aũt vacuum locus esse in quo nihil est. Huius autẽ causa est. quia omne quod est corpus opinantur esse. Omne autẽ corpus in loco est. vacuũ autem in quo nullum corpus est. quare sicubi non est corpus nihil esse hic. Corpus autem iterũ omne opinantur esse tangibile. huiusmodi autẽ quod habet grauitatẽ aut leuitatẽ Accidit igitur ex syllogismo hoc esse vacuũ. in quo nihil est graue aliq̃d aut leue. Hec q̃dem igiꝫ ex syllogismo sicut ꝑ dixímus accidũ.

Vacuũ ꝙ leq nõ Dyalog. ꝓprie opinat in Dyalog.

Tres ꝑ diões Vacuꝫ fm omtiquos

Postq̃ posuit opiniones de vacuo. hic cõsequenter ꝑsequitur ꝓmunes opiniones de ipso vacuo. ⁊ primo ponit opinionẽ cõiter loquentiũ. secdo ponit opinionẽ Platonis Quo ad primũ dicit. ꝙ oportz primo accipere quid significetur nomie vacui. Dicit ergo ꝙ antiqui ponebãt tres diffinitiões de vacuo. quaꝝ prima est. vacuũ est in quo nihil est. Secũda est. vacuũ est in quo nõ est corpus Tercia est. vacuũ est in quo non est tangibile corpus Et consider. mdũ est. ꝙ iste diffinitiones fm opinionẽ antiquoꝝ coincidũt fm rem. quia secunda seq̃tur ex prima. ⁊ tercia est secũda. et hoc sic patet. quia fm antiquos omne quod est. est corpus. ⁊ ideo idem est dicere in quo nihil ẽ. et in quo non est corpus. Et quia antiqui non ponebãt celum distingui a quatuor elementis dicebãt ꝙ omne corpus esset corpus tangibile.

Sed incõueniens est vt punctũ vacuum sit. Oportet eim locum esse in quo loco corporis sit spacium tangibilis. Sic igitur videtur dici vacuũ. vno q̃dem modo nõ plenum sensibile corpore fm tactum. Sensibile autẽ fm tactum est grauitatẽ habens aut leuitatem

Unde ⁊ sic dubitabit aliq̃s quid vtiqꝫ dicat si habeat hoc spacium colorem aut sonũ: vtꝫ vacuum an non. Aut manifestũ est siquidẽ accipiat corpus quod tãgitur vacuum esse. Si vero non. minime Reprobat ꝓ3 diões

Hic aresto. reprobat terciam diffinitionẽ. quia illa reprobata reprobãtur etiam alie Et vult. si vacuũ est in q̃ non est corpus tangibile. ergo punctũ erit vacuum. quia vbi est punctũ ibi non est corpus tangibile. sed hoc est inconueniẽs Et quia vacuũ dicitur priuatiue. ergo necesse fuit addere ꝙ hoc est vacuũ in quo non est corpus. aptũ natum tamẽ est esse corpus Et ex hoc soluitur dubitatio in textu. vtrum spacium in quo est color vel sonus sit vacuum. et dicit ꝙ non. quia hoc spacium nõ est aptum natum suscipere corpus

Alio autem modo in quo non est bocaliq̃d neqꝫ substãtia aliqua corporea. Unde quidã dicunt vacuum esse corporis materiã. qui quidem ⁊ locum dicẽtes idem hoc. nõ bene. materia quidem eim non separabilis est a rebus. Uacuum autẽ querunt sicut separabile. Quoniam autem de loco determinatũ est. ⁊ vacuũ locum necesse est esse si est priuatum corpore. Locus autem quõ est. ⁊ quomõ non est dcũ est. Manifestum est quoniã sic quidẽ vacuũ non est. neqꝫ separatũ. neqꝫ inseparabile. vacuũ enim non corpus sed corporis spacium volũt esse. Unde ⁊ vacuum videtur aliquid esse. q̃a et locus. ⁊ propter hoc acceptũ est. Prouenit enim motus qui est fm locum. et locum dicẽtibus esse aliquid preter corpora incidentia ⁊ his qui vacuum Causam autem motus opinantur esse vacuum sic. sicut in quo mouetur hoc autẽ erit quale. locum quidem dicũt esse: Neqꝫ vna autẽ necessitas est. si motus est eẽ vacuum Omnino q̃dem igitur omnis motionis nequaq̃ꝫ. Unde ⁊ mellissum latuit. alterari namqꝫ contingit plenum. Supaddit diõz Platonis

Hic ponit aliam significationẽ vacui fm vsum Platonicoꝝ. Et dicit ꝙ plato dixit vacuũ esse in quo non est hoc aliquid. et ex hoc dixit materiam sine forma esse vacuum. quia materia absq̃ forma non est hoc aliquid. q̃a fit hoc aliquid per formã. Et isti etiã dicebant materiaꝫ esse locum. sz differẽter. quia sic materia sub forma est lo-

tus. quia materia sine forma sit vacuum. Hz istud incõuenienter dicitur. vt dicit Aresto. quia omnes querũt locũ et vacũ tanq̃ aliquod separatum a rebus. ergo nõ potest dici q̃ vacũ sit materia. eo q̃ ipsa est pars rei ⁊ rebus cõiuncta. Sed hic est considerandũ. q̃ ista opinio potest intelligi per similitudinẽ. quia materia sine forma potest dici vacũ metaphorice. qz est aliquid indeterminatũ perfectibile per formã substantiale carens ea ꝓm se. sicut vacuum caret corpore. Oeiũ ponit aliam opinionẽ dicens q̃ ideo aliquib̃ videbatur esse vacũ quia locus est. quia sicut locus est spacium cum corpore. ita vacũ est spaciũ sine corpore. ⁊ isti dicebant vacuum esse propter motum localem.

Sed neqz ꝓm motũ locum Simul eẽ sub ingredi ad inuicẽ ꝓtingit si nullum spaciũ separabile sit ꝑter corpora mota: Et hoc manifestum est etiã in ꝓtinuor̃ reuolutionib̃. sicut in his que sunt humidor̃.

Postq̃ aresto. posuit opiniones de vacuo. ⁊ diffinitiones ꝓm opinionẽ antiquor̃. hic ꝓsequenter excludit vacuum esse. ⁊ primo facit hoc de vacuo separato a corporib̃ secũdo de vacuo inbibito corporib̃. ibi (Sunt aũt quedam) Circa primũ primo excludit rõnes predictas ponentiũ vacuum esse. ⁊ hoc facit nõ per modum vere solutionis. sed p̃ modum instantie Soluit ergo primo rõem ponentiũ vacuũ esse separatũ. que erat ista. motus est. ergo vacuũ est. Quam rõem excludit duplr. primo qz non est necesse q̃ ideo omnis motus excludatur non ponẽdo vacuũ. quia potest aliquod plenum alterari. ergo ad minus alteratio q̃ est motus potest fieri sine vacuo. Secũdo etiã non excludit motus localis. qz ꝑt fieri q̃ corpora subintrent se per motũ localem inspissationis. sicut apparet in circulationib̃ aque. ⁊ sic aliquid mouetur etiã plenum ⁊ nõ vacuum

Contingit autem densari non in vacuum sed propter quod ea que insunt elabuntur. vt aqua collisa aerem qui inest

Hic excludit rõnes ponentiũ vacuũ esse inbibitũ corporib̃. ⁊ primo soluit rõem de cõdensatione. et dicit q̃ nõ oportet ponere vacuũ ꝓpter ꝓdensationem. qz potest dici q̃ ille locus in quem veniũt partes per ꝓdensationem fuit prius plenus corpore subtiliori. sed per ꝓdensationẽ elabitur corpus subtilius ⁊ intrat corpus grossius. Sicut patet de spongia. que existens in aere habet foramina sua plena aere. sed posita in aqua illa foramina replentur aqua. ⁊ p̃ ꝓpressionẽ elabitur aqua.

Et augmẽtari nõ solum ingrediẽte aliquo sed ⁊ alteratione. vt si ex aqua fiat aer

Hic excludit rõem de augmento Et vult q̃ nõ oportet augmentationẽ fieri semp̃ per ꝓiunctionẽ corporũ ad inuicem Sed fit quãdoqz augmẽtatio per alterationẽ. sicut aqua calefacta augmentat̃ per calorem sine additiõe alicuius extrinseci. Et est cõsiderandum. q̃ iste sunt solutiones ad hominẽ. quia ratio de motu locali postea veraciter soluitur.

Omnino aũt et que est de augmento ratio et in cinerem diffuse aque. i ꝑsa seipsam impedit. Aut enim nõ augetur quodlibet. aut non corpore. Aut cõtingit duo corpora in eodem esse: Dubitationẽ igitur volunt commnẽ soluere. sed nõ demonstrant vacuũ quõ est. Aut omne esse corpus necesse est vacuũ. si penitus augetur. ⁊ augetur per vacuũ. Eadem autem et in cinerem ratio est Et quidẽ igitur ⁊ ex quibus demõstrant vacuum soluere facile sit manifestum est.

Hic excludit rõem de cineribꝰ. et dicit q̃ illa rõ impedit seipsam. qz si vas plenũ cineribꝰ tantũ reciperet de aq̃ quantũ habet de cineribꝰ. tũc sequitur q̃ illud vas plenũ cineribus eẽt totaliter vacuũ. quia recipit tantũ de aqua quantũ habet de cineribus.

Queritur Quare vas plenũ cineribꝰ recipit multũ de aqua. Dicendũ q̃ hoc est propter tres causas Primo ꝓpter exalationẽ humidi aquei. qz cineres de natura sunt calidi. ⁊ ideo fit ꝓtinua exalatio aque imposite ꝓpter calorem cinerum. Secda causa est ꝓpter siccitatem cinerũ. ex quo eẽ sunt relicti ex calore ignis. sic habent maximã siccitatẽ inter corpora nõ ignea vel nõ ignita. et ergo cõsumitur multa aqua in cineribꝰ. Tercia ratio est porositas cinerum. quia cineres habẽt poros amplos. sed farina habet poros obliquos. et ergo ibi statim per infusionẽ aque claudũtur. ⁊ ideo non recipit tantũ de aqua sicut cineres

Uoniam autẽ non est vacuum sic diuisum. sicut q̃dam dicunt dicemus iterũ Si eẽ est vniuscuiusqz loci mutatio aliq̃ simplicium corporũ natura. vt ignis q̃dem sursum terre autem deorsuz. et ad medium manifestũ est. q̃ nõ vacuum erit causa loci mutationis. Cuius igitur causa erit vacuum Videtur autem causa esse motus ꝓm locum. Huius autẽ causa non est.

Hic phus inquirit veritatẽ de vacuo. ⁊ ostendit vacuum esse separatũ. et hoc primo ex cõsideratione motus secundo sine cõsideratione motus. Ex ꝑsideratione motus ostendit duplr. primo cõsiderando motum absolute secũdo ex parte velocitatis ⁊ tarditatis in motu. Circa primũ ponit sex rõnes. quar̃ prima stat in hoc. natura ẽ causa motus localis. ergo nõ oportz ponere vacuũ propter motum localem. Si ergo vacuũ distans a corporib̃ esset causa motus localis. tũc omnis motus localis eẽt violẽtus. qz fieret a ꝑncipio extrinseco quod est vacuũ

Amplius si ẽ aliquod velut locus priuatũ

corpore cum sit vacuum. quō mouebitur positum in ipso corpus. non enim iam in omne. Eadem aūt ratio ⁊ ad locum esse aliquid opinātes separatum in quem fertur quod fertur Quō enim mouebit positum. aut manebit ⁊ de sursuz et deorsum. ⁊ de vacuo ꝓuenit eadē ratio merito. vacuū enim locum faciūt esse dicētes Et quō iam intererit aut in loco aut in vacuo. nō enim accidit cum totum positū sit sicut in separato loco ⁊ sufferēte corpore. Pars enim nisi seorsum ponatur nō erit in loco. sed in toto. Amplius si nō est locus. vacuū non erit

Scda ratio est. si ponitur vacuū tunc nō erit rō assignandi cām motus naturalis vel ḋetis. Patet qz corpus naturale mouet ad aliquē locuz ꝓpter ꝓuenientiā quam hz cum tali loco. sicut grauia deorsum mouent. qz cum illo loco ꝓuenīūt in grauitate. Et ideo corpus discedit ab aliquo loco. qz discōuenit cum eo in aliquo. sz ponēdo vacuum nō erit ꝓuenīētia vel discōuenīētia corporis ad inuicem. ḡ corpus naturale nō mouebitur nec quiescit.

Accidit aūt dicentibꝫ esse vacuū tanqz necessariū. siquidē erit motus. ꝓtrariū magis eē si aliquis intendat nō ꝓtingere moueri nihil si sit vacuū. Sicut enim ꝓpter simile dicētes terram quiescere. sic ⁊ in vacuo necē est quiescere Non enim quo magz ⁊ minus mouebit. fm enim q vacuū est non habet drām

Tercia rō. si vacuū est tunc nullus erit motus localis qz ex hoc aliqui dixerūt terrā ḋescere in medio mundi. qz hz equalē siltudinē ad oēs ptes circūferentie. ⁊ iō nō esz cā quare magis mouerek ad vnā ptem qz ad aliā Ex hoc arguik. posito vacuo corpus in eo positū equalē habebit siltudinē ad oēs ptes circūiacētes tali corpori. ḡ tale corpus nō mouebit. ⁊ sic auferek oīs motus localis

Deinde qm omis motus aut violētus aut fm naturā est. Necesse est aūt siquidē sit violētus esse ⁊ eum q̄ est fm naturā Violētus q̄dē enim extra naturā posterior est eo q̄ est fm naturam Quare si nō fm naturā est vnicuiqz phisicoz corporum motꝰ. neqz alioz erit motuū neqz vnus. Atuero natura motꝰ quō erit in vacuo cuz nec vna sit drā fm vacuū ⁊ infinitū Scdz quidē enim q infinitū est nihil erit sursum neqz deorsuz neqz mediū. fm autē q vacuuz ē nihil differens sursum a deorsum. Sicut enim nullꝰ neqz vna est differentia. sicut ⁊ non entis vacuum autem. cum non sit aliquid priuatio videtur esse. Natura autem loci mutatio differens est. quare erunt que sunt natura differētia. Si igitur non est natura. nusqz ⁊ nulla loci mutatio. aut si hec est non est vacuum.

Quarta rō est. si vacuū est. ḡ nō erit motus naturalis et si nō sit motus naturalis nullus erit oīno motꝰ. ⁊ sic posito vacuo nullus erit motus. Prima ꝓditionalis sic ꝓbatur. qz in oīm motu naturali inueniunk drne positōnum. sed in vacuo nō pnt esse drne positionū. qz vacuuz est nō ens. sed nō entis nō sunt drne. Sicut igit positō infinito remouek motus. ita etiā posito vacuo. sed differenter. qz posito infinito nullo mō ponunk sursuz ⁊ deorsuz. sz posito vacuo pnt poni sursuz ⁊ deorsum tū pnt ab inuicē distingui. Scda ꝓditionalis ptz. qz motꝰ violentus est sicut ꝓuatio motus naturalis. sed si nō pt eē habitus nō pt esse priuatio. sed probatum est q posito vacuo nō pt esse motus naturalis. ḡ nec violentus

Amplius nūc quidem ꝓiecta mouentur ꝓiectiuo non tangēte. aut ꝓpter antiparistasim sicut quidem dicunt: aut ex eo quod pellit pulsum aer velocioze motu q̄z latio pulsi fm quā fertur in proprium locum. In vacuo autem nihil horum contingit esse. neqz enim ferri. sed aut sicut quod vehitur

Quinta rō stat in h. qz si ponak vacuū separatū. tūc ꝓiecta nō poterūt moueri. qd ē falsuz vt ad sensū pz. ꝓna pz. qz vt dz octauo hui ipa mouek ex h q vna ps mouetur a ꝓpiciēte. q̄ ps vlterius mouet aliā ptē donec esset virtus ꝓpiciētis in aere circa ꝓiectū. sz posito vacuo nō pt vna ps aerꝭ aliā mouere. cū tūc nō erit aer in medio.

Amplius nullus habebit differētie aliquid ꝓpter q̄d quod mouek stabit alicubi Quid enim magis hic q̄z ibi. Quare aut quiescet. aut in infinitum necesse est ferri. nisi aliquid impedierit maius. Amplius aūt nunc quidem in vacuuz ob id qd cedit ferri videk. In vacuo autez vbiqz siliter est hmōi. quare vbiqz fertur

Sexta rō. si ponak vacuū tūc nō erit cā ḋetis rerum naturaliū. qz nō ḋescunt magis in vna pte q̄z in alia. cū habeāt equalē habitudinē ad oēs ptes vacui. ⁊ iō siqñqz mouek in vacuo sp mouerenk in vacuo. et sic opteret q corpus mouerek in vacuo in infinitū. nisi occurrat aliqd corpꝰ ipediēs motū eiꝰ qd ñ pt occurrere posito vacuo

Oplius autē ⁊ ex his manifestū est qd dicit. Uidemus eñ idem ⁊ graue ⁊ leue corpus velocius ferri ꝓpter duas cās. aut in differendo. per qd vt per aquā aut per terram aut per aerem. aut in differēdo quod fertur. si alia sint eadem propter excellentiā grauitatis aut leuitatis

Ostenso vacuū non esse ex parte motus. hic ostendit vacuū non esse separatum ex ꝓte velocitatis ⁊ tarditatis in motu. assignās primo cām velocitatis ⁊ tarditatis in motu. ⁊ sunt due cause Prima est diuersitas medij. qr aliqd corpus eque graue mouet velocius ꝑ medium subtilius q̃ per medū grossius. qr idem lapis mouetur citius per aerem q̃ per aquā. Circa quod sciendū q medium potest se triplr habere ad motum. qñq̃ eñ impedit motus sicut quādo medium mouetur ꝓtra motum mobilis. vt quādo nauis mouetur ꝓtra fluuiū impeditur in motu a fluuio. quādoq̃ etiā medium nō impedit motum nec iuuat ipm. sicut medium qd non mouetur. ſz stat sicut aq̃ stagnalis Tercio qualitas medij impedit motū. sicut densitas. et de ratione loqtur hic Aresto. Alia causa velocitatis et tarditatis est figura mobilis. quia corpus eque graue mouetur velocius ꝑ idem medium si habeat figurā acutam q̃ si habeat figurā latam

Hoc igitur per quod fertur causa est. qr impedit maxime ꝗdem quod cōtra fertur. postea autē ⁊ manens. Magis autē quod non facile diuidūur. hmōi autē grossius est Id igitur in quo est a. mouebitur per b. qd in quo c tempus ꝑ ipsum aūt d. cum sit subtilius si equalis longitudo est ipsius b. que est ipsius d fm analogiā impediētis corporis

Hic probat phs vacuum nō esse separatū ex prima causa. scz velocitatis ⁊ tarditatis motus Et stat ratio in hoc. eadem est proporcio mediorꝫ in subtilitate. ⁊ motus in velocitate. si sumatur velocitas ex parte medij. sed medij ⁊ vacui ⁊ pleni nulla ē proporcio. ergo motus facti in pleno ⁊ facti in vacuo nulla est ꝓporcio Sed motus factus in pleno fit in tpe. ergo motus factus in vacuo fit in non tpe. sed hoc est impossibile. ergo vacuū non est. Maior ꝑncipalis rōnis sic patet. qr eadē est proporcio in effectib ⁊ causis. sed subtilitas medij est causa velocitatis motus. ergo qualis est ꝓporcio mediorū in subtilitate talis erit ꝓporcio motuū in velocitate Minor ꝑncipalis rōnis ꝓbatur. quia ens ⁊ non ens nō habent ꝓporcionem. ſz vacuum negat corpus. ergo nō potest esse proporcio medij pleni ad medium vacuum

Sit eñ b quidē aq̃. d vero aer. Quāto igitur subtilius aer a qua ⁊ incorporalius. tanto citius a per d mouebitur q̃ per b Habet igitur eandem rōnem. fm quam ꝗdem distat aer ab aqua velocitas ad velocitatē. Quare si duplicitē subtile est. in duplici tpe quod est ipm b transibit a q̃ d. ⁊ erit in q̃ est c. tēpus duplr in quo est e. Et semp iam quātumcūq̃ sit incorporalius ⁊ minus impeditiuū ⁊ bene diuisibilius. per qd fertur citius mouebitur. Uacuum aūt nullam habet rōem qua excellatur sub pleno. sicut neq̃ nihil ad numerū. Si eñ quatuor tria excellūt vno. pluri aūt duo. et adhuc vnū pluri q̃ duobus. Nihil aūt non amplius habent rōnem qua excellunt. necesse est eñ diuidi excellens in excellentiā ⁊ in id quod excellitur. Quare erunt quatuor quāto cūq̃ excellunt ⁊ nihil. vnde neq̃ linea punctū excellit. nisi cōponatur ex punctis. Silr autē vacuum ad plenum nullam possibile est habere rōem. ergo neq̃ motum. Sed si per subtilissimū in tanto taliq̃ fertur per vacuū. omnē exsuperat rōem. sit eñ ⁊ vacuum. Equale autē magnitudine his q̃ sunt b ⁊ d. a igitur si trāsibit ⁊ mouebitur ꝑ b. ⁊ in quodā quidē tpe qd est in i. ſz in minori ꝗdem in quo est a. ⁊ hāc habebit rōem vacuū ad plenū. Sed in tanto tpe quantū est in quo est i. ipsius d. a transibit subtilius. Transibit aūt si sit aliquid subtilitate differens ab aere in quo est. ⁊ fm hanc ꝓporcionem quā tempore habet in quo est c. ad tempus in quo est i. Si eñ tanto subtilis est corpus in quo est z ipso d. quantū exsuperat e ipsum i. transibit e cōtrario velocitatē in tanto quantū i ipsuz exsuperat z. quod in quo est a si feratur. Si igit nullū sit corpus in quo est z. adhuc velocius. ſz erat in quo est i. Quare in equali tempore transibit quod est plenuz et vacuum. sed impossibile est. Manifestū est igitur q̃ si fuerit aliquod tēpus in quo vacuum quolibet fertur. accidet hoc impossibile. In

Grauē sup: in vacuo potu: mouet sine. ⁊ non ab instanti.

Quartus liber

equali eim accipietur. ⁊ quod plenū est transire aliquod ⁊ vacuū: Erit eim aliquod analogus corpus alterū ad alterum. vt tēpus ad temp? Sed sicut in capitulo est dicere. palā accidē tis causa est. ḋa motus ḋdem ad motum omnino proporcio est. in tpe eim est. temporis autem omnis est ad tempus finitis vtrisq: Ua cui autem ad plenum non est. Secundū qui dem igitur q̃ differunt per que feruntur. hec contingunt

Hic phus deducit istam rōem ad impossibile. s. q̃ nō potest esse ꝓporcio tpis inter motum factū in pleno et in vacuo. qd sic probat. qr si esset ꝓporcio tpis motus facti in pleno ⁊ in vacuo. tūc seq̃retur q̃ in equali tpe aliquod mobile ptransiret spaciū plenum ⁊ vacuū. qr si mobile p transeat aliqd spacium vacuū in aliquo tpe. tunc spaciuz plenū potest intantū subtiliari q̃ etiā p spaciuz plenum fiat motus in equali tpe. sicut factus est p spaciuz vacuū Et iterꝯ. quia hoc corpus plenū potest vlterius subtiliari. sic potest esse velocior motus p spacium plenum q̃ p vacuū. quod est impossibile

Impossibile est corpus in infinitū subtiliari Probatur. qr nō maneret substātia illius corpis. ḋa si aqua multū subtiliaret fieret aer. et si aer multū subtiliaret fieret ignis Dūm q̃ corpora naturalia pūt duplicari. Uno mō fm specificā rōnem. ⁊ sic est verū q̃ nō potest aliqd corpus in infinitū subtiliari. qr sic nō maneret spēs corporis. qr si aqua multū subtiliat tūc fit aer et si aer multū subtiliet fiet ignis. Alio mō accipitur corpus naturale fm rōem generis. ⁊ sic corpa pūt in infinitū subtiliari. i. indeterminate. qr adhuc manet rō corporis q̃ uis nō ratio illius corpis. Sic dicit Aresto. septio huius q̃ corpa etiā diuersaꝝ speciez pūt ad inuicē ꝓtinuari. qd etiā verum est fm cōem rōem corporis.

Scdm aūt horꝝ que ferunt excellentiā hec sunt. videmus eim maiorē inclinationē habentia. aut grauitatis aut leuitatis. si alia se habent figuris citius ferentia p equale spacium finitum. ⁊ fm rōem quā habēt magnitudines adinuicē. quare ⁊ p vacuū. Sz impossibile ē ꝓpter quā eim cām fertur velocius. In plenis ḋdem eim ex necitate: velocius eim ex fortitudine maius: Aut eim figura diuidit. aut inclinatione quā habet qd fertur aut ꝓiectū. eque velocia ergo omnia erunt. sed impossibile est. Et quidē igitur si vacuū sit accidat ꝓtrarium q̃ propter quod ꝓbant esse vacuū. manifestuz ex dictis est Hij quidē igitur opiuant vacuū esse. Siḋdem erit fm locum motus discretū fm se. Hoc aūt idem est ei qd est dicere locum esse aliquod separatum Sz hoc qd sit impossibile esse dictum est prius

Hic ponitur alia cā sumpta ex rōne velocitatis motus et stat in hoc. Si esset vacuū non possz dari rō quare corpora eque grauia hñtia diuersitatē in figuris mouent velocius ⁊ tardius. Hoc eim ꝓtingit. qr corpus hñs latam figurā potest minus diuidere medium q̃ hñs acutā figuram. Sz posito vacuo nō erit medium. ⁊ ideo nō poterit illa cā velocitatis ⁊ tarditatis assignari.

Queritur Utruz graue simplex positū in vacuo mouetur subito vel successiue Dūm q̃ ista questio mouetur occasione illius qd dicit in textu. q̃ sit aliq̃ quod spacium vacuū. tunc p tale spaciū mobile moueret in instanti. qr nō esset causa tarditatis in motu. s. ex parte medij. Cuius eim ista questio pūpponat impossibile. s. q̃ vacuū sit. quia trū ad impossibile nō seqtur quodlibet impossibile. ideo q̃ritur ista questio Si ponat vacuū. an per tale spaciū vacuum fieret motus in instāti. sicut dē phus Et notāter q̃ritur de graui simplici. qr in mixtis nō habet ista questio locum. ibi eim fieret motus successiuus ex parte illorꝝ corporꝝ que sil' sunt in mixto. qr tale corpus ex parte mixtiōis posset dici moueri successiue Ad questionē igitur dūm est. q̃ si tale graue simplex esset positum in vacuo moueret successiue Quod sic ꝓbatur. qr q̃cumq̃ aliquis effectus dependet ex pluribz causis. tūc potest talis effectus impediri ex absentia cuiuslibet cause. sicut hō dependet ex anima ⁊ corpore. ex efficiēte ⁊ fine. Absente ergo aliqua causa nō fit homo. sed successio motus dependet ex pluribz causis. quarꝝ vna est essentialis. s. successio terminorꝝ in motu locali. oportet eim in motu eē duos terminos. ⁊ successionē inter illos duos terminos. qr nō potest mobile sil' esse in termino a quo. ⁊ in termino ad quē. quia hoc implicaret ꝓtradictionē. quia motus in termino a quo nō est. vel nō est pfectus. motus vero in termio ad quē est pfectus. sed impossibile est idem esse perfectū et imperfectū. Et sic patet q̃ implicat ꝓtradictionē motum quēcumq̃ esse in instanti. Idem patet ex Arestotele in sexto huius. qui dicit q̃ hoc dē moueri qd aliter se habet nunc ⁊ pus. Sz nunc ⁊ pus significāt multa instātia. et inter duo instātia est temp? mediū. ergo necāio motus est successiu? Et istud etiā intelligendū est de motu substantiarꝝ separatarꝝ. Cuius ille motus fiat alio mō. qr p rē pus discretū. Est autē alia cā successionis motus accētalis. s. retardatio medij Medium eim p quod mouet mobile retardat motum. qr necesse est hoc medium diuidi. si ergo graue simplex ponat in vacuo. tūc tollitur secūda cā sez accētalis successionis motus. sed adhuc remanet causa successionis motus eēntialis. ⁊ ideo adhuc manet motus successiuus. Ex quo patet. q̃ impossibile est aliquid moueri in instanti. quia sic in eodē instanti esset in termino a quo ⁊ in termino ad quē. ⁊ per ꝓsequens nō moueretur. cum de rōne motus sit successio. Et sunt ile ē de motu angelorꝝ. quia Cuius angelus posset moueri in duobz instantibz absq̃ medio. impossibile est tamē ipsum moueri in instanti.

Ph̄s concludit in textu q̄ graue simplex. vel aliq̄d corpus positus in vacuo mouetur in instāti. ergo ꝛc. Dom̄ q̄ ratio philosophi pcedit ex aliquo falso supposito ab antiquis illo enim supposito sequeretur ratio in veritate. Et est ista suppositio q̄ sola cā successionis motus est medius. ꝛ si hoc est verū. ḡ absoluto medio nō est cā successionis motus. ſz hoc nō est verū. q̄ medium non est causa essentialis successionis motus. sed bene causa accidentalis. vt dictus est.

Omne corpus naturale nō impeditū nō distās p medium a suo loco est in eo. ſz graue simplex positus in vacuo nō est impeditū nec distās p medium a loco. ꝛ est corpus naturale. ḡ est in suo loco. Dom̄ q̄ duplex est medium. ſcz corporale ꝛ tale medium nō est inter corpus naturale graue et suū locū posito vacuo. Aliud est mathematicale et situale. et hoc est medium distātie et tale est inter corpus naturale ꝛ suum locū etiam posito vacuo. q̄ lapis sursuz detētus in vacuo nō est sil̄ cū terra ad quā naturaliter mouet lapis. ꝛ iō oz q̄ mobile successiue relinq̄t terminū a quo. et successiue deueniat ad terminū ad quē. q̄ in illo instāti in quo graue est in termino a quo. nō est in termino ad quem.

Lumē ab instanti mouet ab oriente in occidēs. ḡ etiā graue simplex positus in vacuo mouebit in instanti. Cōsequentia tenet a sil̄i. Dom̄ q̄ non est sil̄ de lūie ꝛ de corpe. q̄ lumē est accīs nō habens situs. et ideo nō repugnat ipm̄ diffundi ab instanti. ſz corpus hz ex sua natura situ. ꝛ iō repugnat ipm̄ in instanti moueri. q̄ nō pt in instāti habere oppositos sit⁹. q̄ñ em̄ lumē diffundit a corpe luminoso tūc nō est ordo rpis inter lumē et diffusionē eius. ſz solū ordo nature. sed in successione corporū necē est esse successionē temporis.

Et p se ātē p̄siderātibꝫ videt vtiq̄ dem̄ vacuus sicut vere vacuū. sicut em̄ in aq̄ si ponat aliq̄s cubū. distabit tāta aq̄ q̄ntus est cubus. sic et em̄ est in aere. sed sensui ūmanifestū ē. Et semper igit̄ in om̄i corpe habenti trāsmutatōez ad q̄d est aptuz natū mutari. necesse est nisi cocat trāsmutari aut deorsum sp. si deorsuz est motus sicut ē terre. aut sursum sicut ignis aut in vtraq̄. aut quale aliq̄d sit ūpositū. In vacuo aūt hoc quidē impossibile est. nullū em̄ corpus est sed p vacuū equale spaciū trāsire videt. q̄d q̄dem erat prius in vacuo. tanq̄ si aq̄ nō cederet ligneo cubo neq̄ aer. ſz om̄ia trāsibūt per ipsum. Atuero cubus habet tantam magnidinem q̄ntā habet vacuum Quod si calidum est aut frigidum. aut graue. aut leue nihil minus alterum inesse ab omnibus passionibus est et si non diuisibile sit. Dico autē corpus lignei cubi quare etiam si separaretur ab omnibus alijs et neq̄ graue neq̄ leue sit: p̄tinebit e quale vacuū. et in eadem erit que est loci ꝛ vacui parte equali cubi. Quid igitur distabit cubi corpus ab equali vacuo et loco. Et si duo hmōi sint ppter quid nō quelibet in eodē erūt Unum quidem igitur hoc inconueniens et impossibile est. Vacuū nō est separatū a corpibꝫ

Postq̄ ostendit ph̄s nō esse vacuū ex pte motus ēt ex pte velocitatis ꝛ tarditatis motus Hic iam probat vacuū nō esse separatuz absq̄ p̄sideratione motus ponēs tres rōnes Prima est. si vacuū esset tunc plures dimēsiones essent ad inuicem penetratiue. Probat q̄ si corpus cubitum. i. habens sex superficies quadratas imponitur ad illud corpus. tūc illud corpus cedet corpi cubēto. ne duo corpa sint simul. sed vacuuz nō potest cedere alicui corpi impositō. ergo si corpus cubi cū ponatur ad vacuū tūc manebūt dimēsiones vacuicū dimensionib̄ corporis cubici.

Amplius autem manifestum est. q̄ hoc cubus habet trāsmutatus. q̄d et om̄ia alia corpora habent Quare si a loco nihil differt quid oportet locum facere corporibus extra vniuscuiuslibꝫ corpus. si impassibile est corpus Nihil em̄ confert si alterum circa ipsum equale spacium hmōi sit.

Cōsequēter ponit secdam rōez ad idē. et est ista. si vacuuz esset tunc sequerek q̄ essent eedez dimensiones vacui ꝛ corpis ipositi in vacuo. q̄ illa sunt eadez. que non differūt p̄m sitnz loquēdo mathematice. sed dimēsiones vacui nō possunt distingui phisice. sed est vn⁹ situs dimensionū vacui et corpis impositi. ꝛ si sunt eedē dimensiones. ḡ dimēsiones vacui nō distinguunt a dimēsionibus corpis. ꝛ p ꝑns corpus positum ad vacuum ꝛ vacuum sunt eadem.

Amplius oportet manifestuz esse quale vacuū sit in his que mouent. Nūc aūt nusq̄ infra mūdum. aer em̄ aliquid est. non videtur āt Neq̄ aqua si essent pisces ferrei. Tactu enim est discretio illius quod tangitur. Q̄ quidem igit̄ nō separatū sit. vacuū ex his manifestū est

Tercia ratio est ista. si vacuū esset aliquo m̄o manifestarek sensui. ſz nunq̄ apparet vacuū p̄m aliquē sensuz. ḡ vacuum nō est. Et circa hoc remouet vna obiectio. q̄a p̄m cōiter opinātes plenū aere ē vacuū. ꝛ tñ aer nō manifestat̄ p aliquē sensuz. Hoc remouet ph̄s dicēs. q̄ uis aer nō manifestet iudicio visus. ꝛcipimus tñ aerem iudicio tactus. q̄ frigus circūstans hoies non potest esse nisi in aere. ꝛ sic ꝛcipimus aerez q̄ñq̄ frigiduz ꝛ q̄ñq̄ calidū. ꝛ illa frigiditas non pt esse sine subiecto. ḡ e in aere

Et ponit simile de piscibus. qz si pisces in aqua eēnt ferret. nō esset differentia piscīū ⁊ aque fm visuz. qz haberent eundem colorem pisces et ferrū. posito q̃ ferrum sit politū. tamen esset differentia quo ad tactum. qz pisces sunt duri et aqua mollis.

Unt aūt quidā qui p raruz et densum opinantur manifestū esse q̃ sit vacuū Si quidē eēm est rarū et densum neqz coire et calcari possibile est. Si vero hoc aut oīno motus nō erit. aut mouek totuz. sicut dixit rutos aut inequale sp estmutare aquā in aerem. Dico autem sic: vt si ex aqua facus sit aer simul ex equali aere tantundem aquā fieri. aut vacuum esse ex necessitate. Cōculcari eēm vel extendi nō ꝓtingit aliter.

Postqz phs ostendit q̃ vacuū non est separū a corporibus. Nic iam vult ostendere q̃ non est vacuuz imbibituz corporibus. Et circa hoc primo ponit motiuū illorum qui ponebant vacuum imbibitum corporibus et hoc ideo vt illam rationem postea soluat Fuit ergo ratio illorum. si ꝓdensatio aliquorum corporuz est tunc vacuum est. quia cōdensatio nō potest fieri nisi p hoc q̃ aliqd corpus pus habuit poros vacuos. q̃ p ingressum alterius corporis replentur. ⁊ sic fit ꝓdēsatio Et q̃ necē est ꝓdēsatōem fieri ex pte aliorū motuū. i. q̃ alij motus nō fiant absqz ꝓdēsatōe. ptz qz nisi esset ꝓdensatio non erit motus localis nec motus generatōis nec alterationis. Primū ptz. qz si est motus localis. tūc mobile localiter venit ad plenū cedēs. sicut prius dictuz est. hoc ergo corpus cedēs mouet aliud cedens. et illud mouet aliud corpus proximū sibi. ⁊ facit hoc cedere. et hoc iterum facit terciū cedere. ⁊ tercium quartuz vsqz ad celuz. ⁊ tandem oportet etiaz cedere celū. ⁊ p ꝓns mota musca oportet totū vniuersuz moueri. quod est impossibile nisi fiat ꝓdensatio. Item ex pte motus generatōis ⁊ alterationis. qz nisi esset ꝓdensatio oporterz q̃ equale generarek cū fieret generatio ex aere in aquā. et ex aqua in aerem. qd tū falsuz est. qz si aqua mutek in aerē. accipiet maiorez locū. ⁊ tūc oportet ex alia pte aerez etiā ꝓdensari. alꝰ totus mūdus capet maiorē locū. ergo si generatio est. cōdensatio est ⁊ si ꝓdensatio est vacuū est.

Motum dicē nū vacuū esse

Si quidem igitur rarū dicūt multa vacua separata habens. manifestū est. sic neqz vacuum contingit esse sepabile. sicut nec locum habentem aliqd vacuū suūpsius. nec rarū sic Si aūt nō est sepabile. sed tm̄ inest aliquod vacuū minus quidem impossibile Contingit et primum q̃ non oīnis motus est causa vacuum. sed qui sursum est. Rarū eēm leue. vnde ignem rarū esse dicūt. postea motus cām nō sic vacuum. sicut in quo est: sed sicut vtres in eo q̃ ferūtur ipsi. sursuz ferūt ꝓtinuūū. sic vacuū fert sursum. cūis qualiter pt motus eē vacui. et loꝰ vacui. Uacui eēm sic vacuū in qd ferk. Amplius qno assignāt et graue ferri deorsuz. Et manifestū est quoniā quāto vtiqz rarius ⁊ magis vacuū. sic magis sursum fertur. et si sit oīnino vacuū velocissime vtiqz fertur. Fortassis autē hoc impossibile est. moueri. Ratio aūt eadem sicut prius. qz in vacuo sine motu oīnia sunt. sic et vacuum qd est sine motu Incomparables eēm sunt velocitates. Duo sp mot

Cōsequēter phs reprobat opiniones ponētiū vacuum esse. ⁊ primo destruit opiniones. secdo soluit rōes. ⁊ primo ponit duos mōs q̃bꝰ antiqui ponebant vacuū esse in corporibꝰ. Primus est. q̃ in corporibꝰ sunt multa foramina vacua. sicut in spōgia q̃ etiā distātia st̄ fm situū partibus densis aut plenis. Secdo ponebāt vacuū non esse separuz ex partibꝰ plenis fm situm. sz q̃ dimēsiones quas ipsi ponebāt vacuū penetrarēt dimēsiones corporis pleni. sicut etiam pus dictū est de loco apud eos qui ponebāt tres dimēsiones loci. Aresto. aūt nō reprobat primū modū vacui. qz primus satis est reprobatus. sz reprobat opinionē ponētiū vacuū fm intellectū secdm. ⁊ quatuor rōibꝰ. Quarta prima est. si vacuū sit quasi penetrans corpora plena sic existēs cā motus. tūc vacuū nō est cā cuiuslibet motꝰ localis. sz soluz motus localis sursum. qz fm antiqs vacuū penetrās est cā raritatis. sz raruz est leue. ⁊ leue mouetur sursum. Secda rō. si vacuū sit dispositio in corporibꝰ quasi deferēs corpora sursuz tūc erit vacuū in loco. sed vacuū mouek cū corporibꝰ fm locuz. ergo est in loco. sz hoc est incōuenīs. qz fm antiqs vacuū et locus idem sunt. si ergo vacuū est in loco. tunc loci erit locus. et vacui vacuuz. Tercia rō sumit ex insufficientia dictorꝝ ab antiqs. qz si vacua deferant corpora sursuz nō videtur causa motus deorsuz. ⁊ sic illi antiqui insufficiēter loquūtur de vacuo Quarta ratio est. si vacuuz est causa motus sursuz. ergo hoc qd est oīno vacuum velocissime moueb̄it sursuz. ⁊ habet plus de cā motus. sz hoc est impossibile. Qd eēm est oīno vacuuz oīno nō potest moueri. qz motus pleni ⁊ vacui sunt incōparabiles. sz motus factus in pleno est in tēpore. ergo motꝰ factus in vacuo est simplr in nō tēpore. et hoc est ipossibile. qz oīnis motus est in tempore.

Uoniā aūt vacuū quidē nō dicimus eē. alia ꝓo ꝓe dubitata. aut motꝰ nō erit nisi erit dēsitas et raritas aut turbatur celū. aut sp eqlis aq̃ ex aere. et ex aqua erit aer. Manifestū eēm. qz plus aer ex aqua fit. Accēigit nisi calcate fit aut depulsuz quod habetur vltimū

tumultuari facere. aut alibi alicubi eqliter mutare ex aere in aquā vt omne corpus totū equale sit. aut nihil moueri. Semp enim trāsmutato hoc accidit nisi circulariter circūstet. Non semp aūt in circulū loci mutatio. sed aliqn et in rectū est. Ni qdem igitur propter hoc vacuum aliquid dicunt esse.

Nic resumit rōem antiquorum. et hoc ideo. qr statim intendit eam soluere. ⁊ sic nō est superfluitas Et primo ponit istam rōem absolute. et secō fm q habet ordinē ad solutōem. et tota vis rōnis antiqr in hoc stetit. qr rarefactio ⁊ cōdensatio nō possunt esse absq vacuo. ⁊ ideo aresto. iā vult ostendere q illa possunt fieri absq vacuo

Nos autem dicimus ex subiectis. qm ē materia vna contrariorum et calidi et frigidi et aliarum phisicarum contrarietatum. Et ex eo q potentia est actu ens fit. et nō separabilis quidem materia est. esse autē alterum est. Et vna quidem nūero sicōtingat colorīs calidi et frigidi Est igit et corpis materia et magni et pui eadem. manifestum est autem Cum enim ex aqua aer fiat eadem materia non accipiens aliud aliquid facta est. sed qd erat potētia actu facta est. et iterū aq ex aere simil aliqn qdē in magnitudinē ex puitate. aliqn in puitate ex magnitudine. Similiter igitur et cū multus aer existens in minore fit mole. ⁊ ex minori maior potētia cū sit sic materia vtraq. Sicut enim ex frigido calidū. et ex calido frigidum eadem quia erat potentia sic ex calido magis calidū nullo facto in materia calido quod nō esset calidum qn erat minus calidū. Sicut quidem nec maioris circulatio et pnexitas: si fiat minoris circuli eadem cum sit. aut alia. in nullo alio fact est ambitus quod nō esset ambitus. sed rectū Non enim deficiendo minus aut maius est. Aeq enim scintille est accipere aliquam magnitudinem in qua non est caliditas et albedo in est. Sic igitur et prior calor posteriori. quare et magnitudo ⁊ puitas sensibilis corporis nō accipiente aliquid materia extendit. sed qr potentia est materia vtrisq. Itaq idem est densum ⁊ rarum. ⁊ vna materia ipsorum.

Nic Arestotiles intendit probare q nō oportet vacuum esse ad saluandū refractionem. ⁊ condensationem corporum. Et ad pbationem illius pmittit quatuor ex q bus soluere intendit rationem antiquorum. ⁊ dicit q ista quatuor supponuntur in naturali phia. Et est primum q eadem est materia contrariorum. quia contraria habent fieri circa idem subiectum. sed subiectum est materia cōtrariorum. Secundum est q illud quod est in actu fit ex illo quod est in potentia sine alicuius extrinseci additione. qr naturale est ipsis rebus. q mutentur de potentia ad actum. ab agēte. sine hoc q aliquid coniungat potēte. sicut dicitur secundo de anima q non oportet querere medium inter actum ⁊ potentiam. Tertiū est q materia non est separabilis a contrariis. que propositio intelligitur fm suppositionem simplicem. sic scilicet q materia non separatur ab omni contrario. est tamen materia separata ab vno contrariorum. quando scilicet stat sub alterio contrariorum. Quartū est q materia q quandoq est sub vno contrario ⁊ quandoq sub alio non est alia et alia. sed vna ⁊ eadem sub diuersis contrariis.

Ex istis vlterius probat Arestotiles q refractio potest fieri sine vacuo. Et sumitur sic ratio. illud quod attribuitur materie non debet attribui vacuo. sed mutari a denso in rarum per rarefactionē. ⁊ a raro in densum per condensatōnem est a materia. ergo non est a vacuo Maior est nota. quia materia non est vacuum. Minor patet. quia ex hoc quod est materia existens sub densitate habens naturalem potentiam ad raritatem fit rarefactio in materia. quia prius dictum est in vna suppositione q aliquid mouetur de potentia ad actuz sine alēcuius extrinseci additione. cū ergo materia existens sub densitate est in naturali potentia ad raritatem et econtra potest materia moueri ad raritatē a densitate ⁊ ecōtra absq vacuo exteriori. Et inducit Arestotiles simile in generatione alteratione ⁊ quantitate. In generatione. quia aliquid potest trāsmutari de vna forma ad aliam. sicut quando aer transmutatur in aquam. sed p talem transmutationem fit condensatio ipsius aeris. ergo condensatio fit sine vacuo. Et si ecōtra aqua mutetur in aerem. tunc fit rarefactio absq vacuo. quia oportet aquam rarefieri si debet generari aer ex aqua. Istud ergo contingit ex hoc q aliquid prius in potentia existēs ducitur ad illam formam ad quam fuit prius in potentia. Secundo probat per simile in alteratione. quia materia existens in potentia ad frigidum mutatur ad frigidum ex calido ex natura ipsius materie. quia materia ē in potentia ad frigidum. Tūc consequenter ponit aliud exemplum circa quantitatem. quia aliqua circunferentia maioris circuli potest fieri minor et econtra absq extrinseci additione. sed ex hoc solum q talis circunferentia minus curua fit magis curua. vl ex magis curua fit minus curua. ergo pt aliquid recipe maiorem vel minorem quantitatē sine vacuo extrinseco. vt pz de circulo.

Est autem densum quidem graue. rarum

Premit-lor sup
pōes
pa
2a
3a
4a
Vacuū nō ⁊ ob refractio ⁊ de

autem leue. Amplius sicut circuli circulatio conducta in minus aliud non accipit concauum: sed quod erat conductum est. Sic et ignis quodcunq; aliquis accipiat omne est calidum. sic et omne conductione et distentione eiusdez materie. Duo enim sunt ab vtroq; dēso et raro. Graue enim et durum densa videnesse. et econtrario rara leue et molle. Dissonat autem graue et durum in plumbo et ferro. Ex dictis igitur manifestum est q̄ nec discretum est vacuum. nec simpliciter: nec in raro. nec potentia. nisi aliquis velit penitus vocare vacuum causam illius qnod fertur. Sic autez que grauis est aut leuis materia que huiusmodi erit vacuū. Densū eñ et rarū ꝓm hanc contrarietatem motus actiua sunt. ꝓm durū ⁊ molle passionis et non passionis receptiua et non loco mutationis. sed alterationis magis. Et de vacuo quidem quomodo est et quomodo non est determinatum sit hoc modo

Vacuū nō ob condensatōez ⁊ rarefactōez ꝓbat

Hic reprobat idem p effectus rari et densi. scz q̄ cōdensio et rarefactio nō fiunt per vacuū. et hoc sic. q̄a effectus rari est mouere sursuz et effectus densi ē mouere deorsuz. sed mouere sursuz et deorsuz nō venūt ex vacuo. sed ex cōditione materie. qz eñ densuz habet multum de materia. ergo mouet deorsuz. sed rarꝰ habet parū de materia. ergo mouet sursuz. et ex hoc concludit q̄ male dicunt illi qui dicūt q̄ cōdēsatio ⁊ rarefactio sunt causa vacui. et vlterius motus localis. quia maior q̄titas accepta ꝓm grauitatez ⁊ leuitatez est causa motus localis que oriuntur ex natura materie. ⁊ nō ex vacuo.

Querit Vtꝰ possibile sit vacuū esse. Dōm q̄ duplr dr aliquid possibile vl impossibile. vnoꝰ absolute. ⁊ sic nō videt impossibile vacuum esse. qz sicut deus ꝓseruat effectiue corpora inferiora per superiora. ita posset conseruare corpora inferiora per seipm sine medijs corporibus. qz deus nō alligauit potentiam suam causis secundis. Alioꝰ dicitur aliq̄d possibile supposito hoc statu quez nūc hz vniuersuz. et tunc dicēdum est q̄ impossibile est vacuum esse. quia hic status vniuersi quem deus ordinauit non posset cōseruari exñte vacuo. qd̄ sic ptz qz corpora que sunt in vniuerso ex qb⁹ ꝓstituit vniuersuz conseruant p hoc q̄ vnū corpus tangit alteruz. qz p talē cōtactū vnū corpus ꝓseruat aliū sibi ppinquum. sz posito vacuo nō haberent ppinquitatē ꝓm tactū. ⁊ p ꝓnꝰ virtus ꝓseruatiua nō posset deferri ad inferiora corpora p media. Vñ patet q̄ vacuum oino est ꝓtra intentionez natre vniuersalis. que natura intendit conseruare totū vniuersum qd̄ tñ in vacuo ꝓseruare non posset. Secō est etiā repugnātia ex pte nature ꝑticularis. qz natura ꝑticularis suo naturali appetitu appetit sui ꝓseruatōez sed ille appetitꝰ totaliter frustraret posito vacuo. qz natura ꝑticularis ꝓseruari nō posset nisi p influentiaz celestem que p vacuū nō defertur. Tercio patet idē ex multis exp̄imētis. qz nature ꝑticulares mouent contra naturaz ppriā. ⁊ p seipas naturaliter se corrūpūt vt entret vacuū. sicut ptz de liquore ascēdente in vase si nō pmittat introitus aeris. Et ratio illius est scz q̄re nature ꝑticulares mouent ꝓtra naturā ppaz ⁊ corrūpunt se. q̄a maior est inclinatio vniuscuiusq̄ rei ꝑticularis ad ꝓseruandū totū q̄ ptē. sicut ptz in mēbris hois. qz naturalr et sine deliberatione si hō timeat lesionē capitis ꝓtrahit manū. qz ex lesione capitis totus homo corrūperet. et ex cōsequenti quelibet pars. sic qz in positione vacui totum vniuersuz corrūperet. ideo quelibet natura particularis plus appetit seipam corrūpi q̄ totuz vniuersuz perire. et hoc ideo qz per corruptōez totius ꝑtes manere nō possunt q̄ tuis bñ ecōtra. ⁊ ideo pars magis appetit ꝓseruatōem totius. cum ex toto dependeat esse eius sed esse est quod omnia appetunt

Arg De vacuo est scia. q̄ vacuū est vel p̄t esse. ꝓscēntia tenet. qz de subiecto p̄supponit qz est. i. q̄ habeat esse vel nō habet esse. ꝓhibitū. Dōm dupliciter de aliq̄ est scia sicut de subiecto. vnoꝰ simplr ⁊ p ꝓrie. qz scz habet aliquas passiones sibi ꝓuenientes que demōstrant de ipo per ꝑncipia eius et de quo est sic scia hoc est vel habet esse nō ꝓhibitum. Et ratio illius est. qz hoc habet aliquas passiones reales. q̄ realiter est. et etiam habet realia ꝑncipia. Alio modo de aliq̄ est scia improprie et ꝓm qnid. qz scz non est. ⁊ sic de vacua est scia ⁊ de quo est sic scia hoc non oportet esse. qz sufficit de tali scib ili cognoscere quid nominis

Arg Si motus localis est. ergo vacuū est. ꝓsequentia tenet. qz qd̄ mouet vel mouet in vacuū ⁊ sic habetur ꝓpositū vel in plenū. ⁊ sic sunt duo corpora in eodem loco qd̄ est impossibile. Dōm q̄ mouetur in plenū. Et si dicatur. ergo duo corpora sunt sit. Negat ꝓña. qz hoc plenū corpus est cedens. i. recedens qz recedit aduenente alio corpore. Et si dicat. q̄ sequit q̄ celum mouetur ex tali motu. qz hoc corpus facit aliū cedere. et hoc iterum aliud cedere. et hoc iterū aliud vsq̄ ad celū. Dōm q̄ nō oportet talem cessionē tantuz ꝑtendere qz corpus cedens facit etiam ꝓximuz corpus aliquātulū cedere. ⁊ statim fit cō densatio illoꝝ corporū sic q̄ illa cessio vlterius nō ꝓcedit. Cuius exemplū ē in cessione aque per aduentū corporis. q̄ cessio fit ꝓz aliq̄s partes aque. nō tñ ꝓm oīnes partes.

Arg Si ꝓdēsatio est. q̄ vacuū est. qz oportz ꝓus esse aliq̄s partes vacui. q̄ partes replent per ꝓdēsatōez. Dōm q̄ nō est ncē ꝓdēsatōez fieri per partes vacui. sz fit ꝓdēsatio p alteratōez corporis qd̄ ꝓdēsat ex h̄ eñ q̄ vnuz corpus mouet alterū motu locali. sicut fit in cessione corporꝭ hoc corpus alterat ad densitatē ex h̄ q̄ aliud corpus aduenit sibi. ⁊ per talez cō densatōem alterat. Unde patet q̄ rarefactio et ꝓdēsatio nō sunt motꝰ ad q̄titatem ꝑncipaliter. sed ad qualitatem q̄a raritas et ꝓdēsatio sunt de tercia specie qualitatis q̄uis tamen exꝑsequenti ad talez motū sequit maior vel minor q̄titas. et ideo bene dicit Aresto. in textu. q̄ rarefactio fit ex hoc q̄ aliq̄d ducit de potētia ad actum.

Rarefactio facit ptes distare a centro. q̃ inter ptes et centrũ est vacuum Dom q partes in rarefactione distare a centro potest inteligi dupliciter. vno modo qz simpliciter separantur a centro et sic est falsum qz etiaz ptes manẽt circa centrũ. Alio modo potest intelligi q ptes separantur a centro quia extendunt ur ad maiorez q̃titatem. et sic extremitates corpis plꝰ distant a cẽtro. sicut ptz in aqua buliente. qz in tali aqua extremitates plus distant a fundo olle. qz aqua ebulit. et tũ inter ollam et aquã non est vacuũ. sed est aqua magis rarefacta. z p ꝓns extensa a fundo olle bulientis

Si corpa dura se tangũt. tunc pñt statim separari z ibi nõ potest subintrare aer. q̃ est vacuũ. Dicendũ est. q vel corpora tangẽtia se sunt ambo dura. sicut lignũ et lapis. z sic nõ tangunt se sine medio qz aer mediat inter corpa ista dura. z hoc pbat Aresto. p sumle in secũdo de aia. qz sicut corpora dura in aqua nõ tangunt se sine aqua media. ita etiam corpa dura in aere nõ tangunt se sine aere medio. q̃ uis in aere hoc nõ appareat sensibiliter Vel ambo corpora sunt molita. vel vnũ durꝫ z aliud mollez tũc tãgũt se sine medio. z videmus tũc q vnũ nõ separatur ab alio nisi p tps. vt si qs velit asserem quadratũ leuare de aqua fm omes angulos simul. tũc seqretur aq asserẽ donec aer subintrare possit

Vacuũ esse pbat q experimẽtuz. ergo vacuum est. Aũs ptz. qz si aliquod vas habeat duo foramina. z vnũ obstruat. vel ergo exibit aqua vel nõ. Dom q aqua nõ exibit nisi subintret aer. z si dicatur aqua naturaliter mouet deorsuz. ergo exibit. Dom q q̃uis aqua fm naturã. ppriã mouet deorsuz z descẽdit. nõ tũ descendit fm naturã cõem quã hz ad alia corpora. fm quã nõ pmittit vacuũ Et sicꝫ pot dici. si poneretur vas plenũ liquore in frigore tũc. ppter frigus condensatur liquor. z tũ nõ pt ibi aer intrare z tũ fit liquor minor p condensationẽ. Dom q illo casu posito necessario vas frangitur qz oprter necessario aerem subintrare. Et ideo videmus fortissima vasa plena aque in frigore hyemis frangi et corrũpi.

Tracta de tpe

Onsequẽs ãt dictis est aggredi de tẽpore. primuz aũt bene se habet opponere de ipso. et p extraneas rões vtrũq coz q̃ sunt est. aut nõ entiũ. postea que natura ipsius

ordis

Iste est tractatꝰ tercius quarti libri phicor. in quo postq̃ determinauit de loco et vacuo. ꝓnꝫ determinat de tpe. Et ratio ordinis est. qz sicut se habent locꝰ z vacuuz ad mobile. ita se habet tempus ad motum. qz locꝰ fm veritatem z vacuuz fm opinionẽ antiquorꝫ stꝫ mensure mobilis. sicut tempus est mensura motus qz mobile est aliquid pmanens sicut locus. sz motus est aliquid successiuuz sicut tempus. sed mensura et mensuratũ debẽt esse conformia. sicut ergo mobile precedit motum z sicut subiectuz accidens. ita mensura mobilis scz locus precedit mẽsurã motus. s. tẽpus. Determinãdo igitꝫ de tpe. primo determinat de eo q̃ ruz ad q̃stionẽ an est. secũdo q̃ ruz ad questionẽ qd est. z primo pmit illud de q̃ est intentio dicẽs. Postq̃ dictũ est de loco et vacuo. hic ꝓnter agendũ est de tpe et dicit notanter aggrediendum denotando difficultatem determinãdi de tempo

pmiat

re. Et deinde dicit q prius procedendum est per extraneas rationes. id est logicas vel antiquorũ que sepe sunt extranee a veritate.

Q quidem igitur omnino non sit. aut vix. aut obscure ex his aliquis vtiq̃ ꝓcipiet Hoc quidem eñ ipsius factum est et non est. Illud vero futurum et nõdum est. Ex his autem et infinitum et semp acceptũ tps cõponitur. Ex his aũt non que non sunt compositum. impossibile esse videtur pticipare aliq̃ substantiam Adhuc aũt omis diuisibilis siq̃dem est. nccẽ est cum est. aut omnes aut quasdam partes eẽ Tpis autem alie facte. alie future sunt. Et autem nihil cum sit diuisibile. ipsum autem nũc non est pars. Mensurat eñ pars et componi oprtet totum ex ptibus. Tempus autem nõ videt cõponi ex nunc

Tempus nõ est

Hic Aresto. pcedit ad inuestigandũ an sit tempus. primo ponẽs duas rões. q tps nõ est. Prima est. omne totũ ꝓpositu ex his que impossibile est esse nõ est. sz tẽpus est ꝓpositũ ex pterito et futuro q̃ impossibile est eẽ. ergo tẽpus nõ est. Dicit in rõne (totũ ꝓpositũ) ad denotandũ q aliq̃ tota sunt que nõ habẽt partes. z tamẽ sunt. z tũ illa nõ sunt tota integralia. Unde sequit q nõ valet argumẽtuz. illud nõ est cuius ptes non stꝫ. qz substantie separate sunt que tamẽ nõ hñt ptes Secda rõ stat in hoc. nccẽ est cuiuslibet diuisibilis ptes eẽ. sz nulla ps tpis est. q̃ tempus nõ est. Maior pbatur ex diffinitõe ꝓtinui. qz continuuz est cuiꝰ partes copulantur ad aliquẽ terminũ cõem. et sic habet ptes. Minor patet. qz nihil habemus de tẽpore nisi nũc. et nũc nõ est pars integralis temporis. q̃uis bene sit pars formalis.

Queritur Quare phs non soluit istas rõnes Dom q satis ex diffinione tpis soluunt. potest tũ solui pma ratio tripliciter Primo q duplices sunt ptes temporis quedam sunt subiectiue. quales stꝫ pñs preteritũ z futurũ. z ille ptes non sunt. vt pbatuz est. Alie sunt ptes integrales. sicut annus mensis hora et tales sunt. z ex illis componitur aliquod totum ꝓtinuũ quale est tempus. Secdo dom q licet ptes tpis successiue fm se nõ sunt. sunt tũ in cõbinatione presentis nũc sicut pteritũ z futurũ sunt in anno qui dicit esse pro pter presens nunc qd̃ ꝓtinuat ptes anni ad inuicẽ. Tercio dom est q est duplex totuz. qd̃dam est totum pmanẽs qd̃ hz ptes pmanẽtes sicut homo domus zc. z ibi oprtet ptes esse simul z pmanẽtes. sicut ad existentiaz hois requritur q caput pedes z pedes sint. Aliud est totuz successiuũ. z in illo sufficit q ptes sint fm successionẽ sicut ad hõ q rhenus sit aũ Colonia sufficit q vna pars nũc sit ibi. postea alia z sic est de tpe. Sicꝫ soluit secda rõ qz q̃uis tẽpus nõ hz ptes pmanẽtes. hz tũ ptes successiuas. qd̃ sufficit in toto successiuo

Amplius autem ipsum nunc ꝙ videtur determinare preteritum et futurũ vtrum vnuz et idem semp ꝑmanet aut aliud et aliud nõ facile est scire. Si quidẽ eim nũc semp alterũ et alter ⁊ nullo aũt eorũ que sunt in tẽpore alia et alia pars simul est. que nõ contineat alia vero contineatur sicut minus tempus sub pluri ipm nũc quod non est prius. aut fuit necesse ẽ corrũpi aliquãdo ⁊ ipa quidem nunc simul ad inuicem nõ erunt. Corruptum autem esse necesse est prius. In eodem quidem igitur corruptum esse impossibile est. propter hoc qõ tunc est in alio aũt nunc corrũpi prius nũc ꝓtingit Sic eim impossibile est se habere ad inuicem ipsa nunc. sic eim impossibile habita esse in inuicem ipa nunc. vt pũctum cũ puncto. Si q̃dem igit in qõ ꝓsequẽter est nõ corrũpitur. sed in alio. In medijs nũc que sunt infinita simul erit. hoc autem impossibile est.

Hic mouet questionẽ de nũc temporis. quod est ꝑs formalis tpis. et est ista an sit vnũ nũc in toto tpe vel aliud et aliud Et arguit ad vltimã prem primo. ꝙ sit idẽ et hoc vna ratione ista. scz due ꝑtes temporis nõ possũt esse simul nisi vna ꝓtineat aliam. Inde due hore nõ st simul: qz vna non ꝓtinet aliã. sed hora ⁊ dies sunt sit. qz dies ꝓtinet horã. sed nũc non cõtinet aliud nũc. qz vnũ indiuisibile nõ continet aliud indiuisibile. qz cõtinens erit maius contento modo vnũ indiuisibile nõ est maius alio indiuisibili. ergo nõ ꝓtinet ipm Si igitur in tempore sunt duo nunc et nõ possunt esse simul. tũc necesse est vnũ corrũpi altero adueniẽte. qz als essent simul. sz hoc est impossibile. ergo nõ est nisi vnũ nunc. Minor ꝓbat. qz vel corrũperet in seipso vel in alio nunc non in seipso. quia nihil corrũpitur duz est quod diceretur corrumpi nec potest corrũpi in alio. scz in posteriori nunc. q̃a inter hoc nũc et sequẽs est tempus mediũ. sicut probat sexto huius. ⁊ sic seqretur ꝙ illud nunc qõ corrũperet esset sit cum omnibus nũc intermedijs. quia semper aliquid est quousq̃ corrũpitur.

Aduero neqz nunc semper manere idẽ possibile est. Nullius eim diuisibilis finiti vnus termin? tm est nec si in vno sit cõtinuuz. nec si plura. ipm autem nũc terminus est. et tempus est accipere finitum. Amplius si simul est ꝗm tẽpus. ⁊ nec prius nec posterius in eodem esse qi in ipo nũc est. simul sunt que in ãnũ sunt millesimũ his que sunt hodie. et nec prius nec posterius nihil aliud alio. De his q̃dem igit que insunt ipi tot opposita sint.

Hic ponit duas rationes in oppositum. Prima stat in hoc. cuiuslibet ꝓtinui finiti sunt ad minus duo termini. quia est terminus initians et terminans. sed est dare finitum tempus. ergo hoc tempus habebit duos terminos. sed nũc est terminus tpis. ergo in illo tpe erunt ad minus duo nũc. ergo erũt plura nunc in tempore. Maior probatur ex similitudine ad lineã que est cõtinua sicut tempus. quia sicut linea finita habet duo puncta terminãtia. ita et tempus finitum habebit duo nũc terminantia Tunc ibi (Amplius si simul) tangit secam rõem que stat in hoc. si esset tm vnũ nũc in toto tempore. tunc illa que sunt facta ante mille annos possunt dici nũc facta. sed hoc est falsum. igitur illud ex quo sequitur.

Uid aũt est tempus. et que ipsius natura similiter et ex traditis manifestum est. et de quibus attingimus aduenientes prius. Quidam eim totius quidem motuz dicunt. Alij autem ipsam speram Quãtis circulationis et ꝑs tempus quoddam est. Circulatio autem nõ est pars eim circulatõnis est q̃ accipitur. sed nõ circulatio. Amplius ãt si plures essent celi. similiter esset tempus cuiuslibet ipsorum motus. Quare multa tpa simul.

Inquisito an tempus est. cuius occasione erã questuz fuit an est idez nũc. ꝓnter inquirit disputatiue q̃d sit tempus. ꝓmo ponẽs opiniones antiquorꝫ. scdo veritatez. ibi (Accipiendũ aũt) Dicit igit primo. ꝙ quid sit tẽpus nõ est manifestum ex his q̃ dicta sunt ab antiquis. qz nõ habebũt omnes antiqui vnam opinionẽ de tempore. quia aliqui dicebant tempus esse motum celi vel circulatõez. alij dicebant tempus esse sperã celestem.

Cõsequẽter improbat dictas opiniones. et primo improbat duas rationes. Prima stat in hoc. illa non sunt eadem que habent diuersas ꝓditões. sed tempus et circulatio habent diuersas ꝓditiones. ergo ⁊c. Minor probatur qz quelibet pars tpis est tps. sz nõ quelibet pars circulatõis est circulatio. qz ꝑs motus circularis nõ est motus circularis. Secda ratio stat in hoc si tẽpus essz circulatõ sequeretur ꝙ plura tpa essent simul sz hoc est incõueniens. ergo illud ex quo seqtur. Sequela patet. qz multe circulationes. i. multi motus circulares multorũ mobilium sunt simul.

Totius aũt spera visa est q̃dẽ dicẽtibus eẽ tempus qz in tempore omnia sunt ⁊ in totius spera. Est aũt stultius qõ dicit. q̃z et qõ est de hoc impossibilia considerare

Hic ostendit qũo antiqui probant secam opiniones

et est probatio talis In vltima spera st̃ oia. sed in tempore st̃ oia. ḡ tp̃s est vltima spera. quasi sic arguere. q̃ hñt easdem conditiones sunt eadem. sed sic est de tpe ⁊ vltima spera. ḡ st̃ eadē Et dr̃ Aresto. q̃ista opinio est ira stulta. q̃ non oporteat aliqua ipossibilia circa ipam psiderare. qz manifeste peccat penes tres fallacias Primo est ibi fallacia equiuocationis. qz equiuocat eē. differenter em̃ aliquid est in vltima spera ⁊ in tpe. qz in vltima spera st̃ oia sicut prenta in prinente. sed aliquid est in tempore sicut mensuratū in mensura. qz oia sunt mensurata tpe saltem corporalia. ⁊ illa que hñt prinuā successionem Scdo est ibi fallacia accidentis. qz arguitur ex puris affirmatiuis in scda figura Tercio est ibi fallacia p̃ñtis. qz virtualr sic arguit. si aliquid est temp̃ in ipo sunt omnia. ḡ si in aliquo sunt omnia ipm est tēpus.

Quoniam aūt videtur maxime motus esse et mutatio quedam tempus hoc psideratum ē Uniuscuiusqz quidē igitur mutatio ⁊ motus in ipso mutato per alterationem ⁊ augmentationē est solū. aut vbi fortasse est ipsuz q̃d mouet ⁊ transmutans. Tempus aūt similiter ⁊ vbiqz ⁊ apud omnia est Amplius aūt mutatio quidē omnis velocior aut tardior est. tempus aūt nō est Tardum aūt ⁊ velox tempore determinant velox quidez quod in pauco multum mouetur tardum autem quod in multo paucū Temp̃ aūt non determinat tempore. neqz quo quantū aliquid est. neqz quo quale Q̃ quidē igitur non est motus manifestuz est Nihil aūt differt nobis dicere in presenti motū aut mutationem

Hic (qz Aresto. dixit q̃ motus nō est tp̃s) vult inquirere qūo se habeat tempus ad motū Et circa hoc primo ponit duas rationes q̃ tempus non est motus. Deinde ostendit q̃ tamen tempus est semper cū motu. Prima ratio stat in hoc. motus celi est in mobili vl vbi est mobile. ⁊ ideo est determinatus ad mobile. vel ad locū vbi est mobile. sed tēpus est vbiq̃ ⁊ apud oēs ḡ tempus non est motus

Querit Quare Aresto. ponit illam disiunctiuam Et videt q̃ vna ps sufficiat. s. q̃ omnis motus est in mobili.

Dōm q̃ illam disiunctiuā addit pter motum localem. qz motus localis accipit dupl̃r. vno° q̃tum ad illā formā que terminat motum. s. vbi. que est in ipso mobili. ⁊ tunc etiam motus localis est in ipso mobili. qz forma predicamentalis vbi est in ipso q̃d mouetur. Alio° accipitur motus localis q̃tum ad illud a quo denoiat motus localis. qz denominatur a loco. ⁊ sic motus localis non est in mobili. sed vbi est mobile. qz locus non est in eo quod mouet fm locum. sed in locante. Scda ratio est. omnis motus est velox aut tardus. ⁊ sic differētie motus sunt velox ⁊ tardum. sed iste dñe motus nō possunt conuenire tempori. ḡ tēpus nō est motus. Hi nor probatur. qz velox ⁊ tardum mēsurantur tpe. sed tempus non mensuratur tpe. ḡ tempus non potest dici velox ⁊ tardum. ⁊ sic alie sunt dñe siue conditiones ipsius temporis ⁊ motus. ḡ non sunt idem

Atuero neqz sine motu tempus est. Cū em̃ nihil ipsi mutamur fm intelligentiam. aut latā transmutantes. non videtur nobis fieri temp̃ sicut neqz qui in sardo fabulantur dormire apd heroes. cū expgiscuntur Copulant em̃ nunc p̃mum posteriori nūc. ⁊ vnū faciunt remouētes ppter insensibilitatez mediū Tangit itaqz si nō esset mediū nunc. sed idem ⁊ vnū non esset tp̃s Sic ⁊ qm̃ latet alterū esse. non videtur mediū esse tempus Si igitur non opinari esse temp̃ tunc accidit nobis cū non diffinim̃. nec vnā mutationem sed in vno indiuisibili videt aīa manere Cū aūt sentimus ⁊ determinam̃. tūc dicimus fieri tp̃s manifestū q̃ non est sine motu neqz mutatione tempus Q̃ igitur neqz motus neqz sine motu tp̃s est: manifestum est: Temp̃ nō omōtz sine motu

Probato q̃ tempus non est motus. pseguenter probat q̃ tēpus non est sine motu. ⁊ hoc sic. qz si homines non mutarentur aut fm corp̃. aut fm aīam. aut si mutarentur ⁊ lateat eos mutatio. tūc non apparet fieri tēpus Ex quo sic potest argui. qñ percipimus motū seu mutationē. tūc ꝓcipimus tempus. ḡ tempus est aliq̃d motus ⁊ fit simul cū motu Añs pbat ꝑ vnū exemplū de illis qui dormiebant apud sardos. qz tales expgefacti copulabant nunc in quo incipiebāt dormire ad hoc nunc in quo expgefacti fuerunt. ḡ in dormitione qñ nō ꝓcipiebant motum etiā non ꝓcipiebant tempus: ḡ tempus fit cū motu Vlñ cōcludit Aresto. q̃ tempus q̃tuis nō est motus. nō tñ est sine motu Apud sardos circa vdola fuit longus somnus aut ex ogatione demonū aut ex qualitate cibi.

Accipiendū aūt qm̃ querimus quid sit tempus hinc incipientibus quid motus est Simul cū motum sentimus ⁊ tempus. Et nam qz si sint tenebre. ⁊ nihil per corpus patiamur motus aūt aliquis in aīa fit subito simul videt fieri q̃dam tempus Atuero ⁊ cū tp̃s videt fieri aliquid. simul ⁊ motus aliquis fieri videtur Quare aut motus aliquid est tempus Qm̃ āt non est motus. necē est motus aliquid esse ipm

Consequenter determinat de tpe quid est. ⁊ p̃mo in

Tempus aliqd motq ℭ

uestigat pticulas diffinitionis. secdo ꝛcludit cā. ꝑmo ergo inuestigat q̃ tp̃s est aliquid motꝰ. ⁊ ꝑt sic sumi ratō quicqd est cū oi motu hoc hz ordinem ad motum tāq̃ ad aliqd ipius motus sed tp̃s est cū oi motu g̃ tp̃s hz ordinē ad motū tanq̃ aliqd ipius motus Dnoz ptz. qz si nō haberet tp̃s ordinē ad motū tūc nō posset dari cā quare eēt cū oi motu Vltiorē ꝓbat. qz nō ꝓcipiē do motū aliquē fm cognitōem vel imaginatōnem. nec etiā motum alterationis corporū tūc non ꝓcipimus rē pus. ⁊ econtra. si fiat aliquis motus in aia fm cognitiōnē vel fm motum corpalem statim ꝓcipimus tempꝰ g̃ sequitur q̃ tempus est cū quolibet motu. qz percipitur percipiendo quemlibet motum.

Hī Si tp̃s est cum omni motu g̃ stꝫ plura tpa stl'. qz tp̃s est passio motus. g̃ debet distingui ad distīctionē motus Dōm q̃ dupl'r p̃t esse tempus cū motu. vnoꝰ sic q̃ tp̃s sit passio accās ⁊ motus. sic est solū cū motu ꝑmo primi mobilis. qz illius motus tp̃s est passio ⁊ hz tempus vnitatē numeralē a tali motu Alio modo tp̃s est cū motu sicut mensura cū mensurato ⁊ sic tp̃s est cū quolibet motu. qz cuiuslibet motus tempus est mensura Vñ ptz q̃ non opz plura tpa esse simul. qz non stꝫ plures ꝑmi motus est. tñ verū q̃ ꝓcipiendo quē cūq motū virtualiter etiā ꝓcipitur motus. qz causa ꝓcipitur virtualiter in suo effectu. sed motus istoꝝ inferiorum sunt effectus ꝑmi motus. g̃ in istoꝝ inferiorū motibus ꝓcipit motus ꝑmi mobilis

Qr Vltꝝ oīs motus aīe mensurat tpe Dōm q̃ aīa rōnalis p̃t capi dupl'r. vnoꝰ fm potentias intellectiuā ⁊ volitiuā. ⁊ sic motus aīe rō mēsuratur tpe. qz tūc p̃t aīa habere opationes in instanti. Alioꝰ accipit aīa rōnalis fm potentias inferiores. s. sensitiuā ⁊ vegetatiuā. ⁊ tūc motus aīe mensurat tpe. ⁊ sic dicit hic Aresto. q̃ qñ in aīa ꝓcipimus successionē cognitionū imaginationū ⁊ affectionū. tūc ꝓcipimus tempus Hoc aūt non ꝓtingit in qualibet opatione aīe. qz opatio intellectiua p̃t esse in instanti. est tñ verū q̃ opatio intellectiua in nobis est successiua ꝓpter fantasmata quibus vtit in sua intellectione. vt patet tercio de aīa.

Uoniam autez qd mouet. mouetur ex quodam in quoddā ⁊ oīs magnitudo continua sequitur magnitudinem motus. ꝓpter id em̄ q̃ magnitudo continua est. ⁊ motus ꝓtinuus erit. Quantum em̄ motus est. tantū ⁊ tp̃s videt fieri. Prius autem ⁊ posteriꝰ in loco ꝑmū sunt Hec aūt positione sunt determinata Qm̄ aūt in magnitudine primū ⁊ vltimū est. necesse est in motu prius ⁊ posterius esse. ꝓportionaliter hijs. que sunt ibi Atuero ⁊ in tpe est prius ⁊ posterius ꝓpter id qd sequitur semp alterum ipsoꝝ Est aūt prius ⁊ posterius ipoꝝ in motu. qd equidē ens motus est. tñ esse ipius alterum est. ⁊ non est motus.

Nic ꝓñr inuestigat alias pticulas. s. secdaz q̃ tp̃s cōsequitur motū vel est aliqd motus. ⁊ vult finaliter q̃ rēpus ꝓsequitur motū fm q̃ in motu inuenit ꝑius ⁊ posterius Et ad hoc ostendendū ꝑmittit tria q̃. ꝓbat Primū est q̃ ꝓtinuitas est in motu tpe ⁊ magnitudine Secundū est q̃ etiā in tpe ⁊ motu est ꝑius ⁊ posterius Tertiū est q̃ prius ⁊ posterius tpis stl'stꝫ cū ꝑori ⁊ posteriori motus Circa primū ostendit q̃ ꝓtinuitas ē in motu ex magnitudine ⁊ in tpe ex motu. ⁊ hoc sic. ꝓbat. qz ꝓtinuitas repitur in motu. qz est de quodā in qddam sicut in motu locali ꝓtinuitas inuenit. qz est de vno loco in alīū locum. ⁊ qz talis motus est in magnitudine q̃ est cōtinua. g̃ motus est ꝓtinuus. ⁊ qz opz tp̃s habere suam continuitatem a motu. Tūc ꝓbat q̃ etiā ꝑius ⁊ posterius in motu stꝫ ex magnitudine ⁊ in tpe ex motu. qd sic ptz. qz in illo repitur ꝑmo prius ⁊ posteriꝰ. in quo repit ꝑmū positio sed sic est de ꝓtinuo. qz positio in ꝓtinuo de ordinē ptiū in ꝓtinuo. ⁊ ex hoc sequit in ꝓtinuo prius ⁊ posterius. sed in magnitudine repitur primo positio in cōtinuo. qz illa est q̃titas p se in motu non repitur ꝑmo positio in ꝓtinuo. g̃ sequitur q̃ prius ⁊ posterius in motu stꝫ ex priori ⁊ posteriori in magnitudine.

Qr Vltꝝ tempus habeat ꝓtinuitatem a motu ⁊ videt q̃ non. qz tp̃s est q̃titas p se. g̃ non habet cōtinuitatem ab alio. sed a seipso qz a suo termino cōi Dōm q̃ est duplex ꝓtinuitas. quedaz est intrinseca ⁊ formalis. ⁊ illā hz tp̃s a nūc sicut quelibet q̃titas continua a suo termino cōi. ⁊ ab illa ꝓtinuitate hz q̃titas ꝓtinua suam speciem ⁊ naturam In signum cuius terminus cōis ponitur in diffinitione q̃titatis ꝓtinue vt denotetur q̃ terminus cōis est substantia formalis continui Alia est ꝓtinuitas extrinseca ⁊ materialis. extrinseca fm materiam in qua ⁊ illam ꝓtinuitatem habet tp̃s a motu. ⁊ motus a magnitudine. ⁊ hoc est q̃ alij sic dicunt. q̃ tempus habet suam continuitatem pe se. i. formaliter. sed non a se id est efficienter ⁊ materialiter

Qr Quomodo se hñt prius ⁊ posterius temporis ad motum Dōm q̃ prius ⁊ posterius temporis sunt semper simul cū priori ⁊ posteriori in motu. ⁊ ꝑius ⁊ posteriꝰ motus non differunt fm esse a ꝑori ⁊ posteriori temporis. sed solum rōne Et arguitur q̃ non. qz prius ⁊ posterius motus stꝫ motus ⁊ prius ⁊ posterius tpis stꝫ tp̃s. sed tp̃s ⁊ motus nō sunt idem. ergo nec prius ⁊ posterius in vtroq̃ Dōm q̃ duplex est ydemptitas quedam est essentialis fm q̃ illa dicunt eadem que sunt eiusdem essentie ⁊ diffinitionis. ⁊ sic ꝑius ⁊ posterius tpis non sunt prius ⁊ posterius motus Alia est ydemptitas numeralis fm q̃ idē dicuntur accidens ⁊ subiectū. vel mensura ⁊ mensuratum. ⁊ sic tempus ⁊ motus sunt idem. sub ista tñ dīa qz tempus est idem cū priori ⁊ posteriori motus primi mobilis sicut accidens ⁊ subiectum. ⁊ est idē cum priori ⁊ posteriori alioꝝ motuum. sicut mensura est eadem cum mensurato

Atuero ⁊ tempus cognoscimus cū diffinimus motum fm prius ⁊ posterius determinātes. ⁊ tunc dicimus fieri tp̃s. qñ in motu prius ⁊ posterius sensu percipimus

Premittit 3m Primū 3m 3m

Quio temporis in abstracto e bene assigna

Tempo cosequit motū zoe prior z posteriorīs

Hic post premissa sumpsita ostendit fm quid ipius motus tps psequit motum. z vult q tempus cōsequitur motū ratione prioris z posterioris Et hoc sic pbat qz fm illud tempus consequitur motum quo cognito in motu cognoscit tps. sed cognito priori z posteriori in motu cognoscimus tps z distinguimus tempus. g tempus consequitur motum ratione prioris z posterioris Circa qd sciendum est q in motu sunt duo scz substantia motus. i. forma fm quaz est motus. sicut in motu calefactionis substantia siue essentia motus est calor Aliud est in motu scz successio fm pus z posterius sicz in motu calefactionis successiue acquiritur pfectior calor. Vult g Arestoteles q tempus non consequitur motum gratia sue substantie. qz sic motus habet quandā indiuisibilitatem z tempus est quoddam successiuum. sed tempus consequitur motum fm successionem que ē in motu. qz sic tempus habet mensurare motum. z motus est mensurabilis tempore

Determinamus aūt in accipiendo aliud z aliud ipm. z medii ipoz alterū Cū cm altera extrema medij intelligimus. z duo dicat aia ipsa. nūc hoc quidem pus. illud po posterius. tūc z hoc dicimus esse tps Determinatum cm ipso nūc tps esse videt z supponat Qn quidez igit tangz ipsum vnum nūc sentimus. z non sit sicut prius z posterius in motu. aut vt idem quidem prioris aut posterioris alicuius. non videt tempus fieri nullum qz neqz motus. Cū aūt pus z posterius est. tūc dicimus tempus Hoc cm est tempus numerus motus fm prius z posterius Non ergo motus tempus est. sed fm qd numerum habet motus Signum est aūt. plz quidem cm z minus iudicamus nūero Motū aūt plurē z minorem tpe. numerus itaqz quidē tps est. Qn aūt numerus est duplr z nāqz qd numerat z numerabile. numerū dicimz z quo numeramus. tps aūt est quod numeratur. z nō quo numeramus Est aūt alterum quo numeramus. z quod numeratur.

Hic inuestigat terciam priculam. qz iam dictum est. q tempus est aliquid motus. nunc vult ostendere quid ipsius motus est tempus. z vult q tempus est numerus motus. z hoc pbat rōne. signo. z distinctione Ratione sic. hoc est tempus quod percipimus pcipiendo motū. sed percipimus tempus numerando prius z posterius in motu. g tempus est numerus motus fm prius z posterius Maior prz. qz vnūquodq est illud quod cognoscitur cognoscendo ipm sicut diffinitio. vt aīal rōnale est idem quod homo. qz cognoscitur cognoscendo hominem Minor pater. qz accidens percipitur ad pcepcionez subiecti in quo est. cū g tps sit in motu primi mobilis subiectiue. g tempus pcipimus percipiendo motum fm successionem z numerum prium. z p psequens est numerus motus Scdo pbat hoc a signo. z stat signum in hoc illud quo aliquid iudicamus cē. maius vel minus hoc est numerz eius. sed motum iudicamus maiorem vel minorem tpe. g tempus est numerus motus Maior prz. qz hoc est numerus quo nūeramus aliqd Minor prz p expientiam. qz motus vnius horе est maior motu medie horе Tercio manifestat p distinctionē qz numerus accipitur duplr. vno p nūero quo numeramus. vt vnū duo. z sic tempus non est nūerus Alio modo p numero nūerato z ptinuo. z sic tempus est numerus scz continuus Qz autē tēpus primo modo non est numerus pater. quia tunc nūerus cuiuslibet rei esset tempus z sic essent plura tēpora simul. oportet ergo q sit numerus ptinuus Concluditur ergo diffinitio temporis. i. q tps est numerus motus fm prius z posterius

Querit Vtrū diffinitio temporis sit bona Dōm q sic. qz accidēs proprū habet diffiniri per suū subiectum. sed tempus est accidēs pprium motus primi mobilis g habet diffiniri per motum Sed dīna est ēstū ad modū diffiniendi inter accidēs in cōcreto qd diffinit p subiectū positū loco generis. z p aliquid pprij generis positum loco dīne. sed accidens in abstracto diffinit p subiectū loco dīne positum in obliquo. z p aliquid pprij generis. loco generis positū in recto. vt symitas est curuitas uasi Et ratio istius diuersitatis sumitur ex duobz primo ex significatione nominis. qz concretum significat subiectum habens in se formā. sicut album est idez q res alba Sed abstractum significat formā absolute z significat illud quo subiectum informatur. Oportet ergo q in pcteris subiectū ponatur loco generis sicut pncipalis pas diffinitionis. qz diffinitio explicat illud qd per nomen significatur Alia ratio est. qz accidens in cōcreto hz modū substantie. sed in diffinitione substātie p genus sumitur a materia. g diffiniendo accidēs in concreto. debet etiem poni subiectū qd habet modum materie. z accidēs in abstracto hz se per modū accidentis siue forme g debet prius loco generis poni illud qd est forma z accidens Ex quibus sic arguitur Tps est accidens in abstracto. z tpale est concretū g dz diffinir p aliqd pprij generis positū in recto qd est nūerus. qz numerus idē est q mensura iam prz q mensura est genus ad tps. Et in diffinitione dz magis q tps est nūerus ēstū mensura. qz tps est mensura continua fm ordinē. ad ēstitatem discretam. sicut bipedale significat numerus non discretum sed ptinuum. siue potentialē. hoc aūt significat per numerū. addito motu. motus cm ex sua natura est continuus Scdo additur motus. qz motz est obliquus. z est subiectū ipsius temporis. Additur tercio. fm prius z posterius. qz tps non puenit motui fm suam substantiam. i. rōne termini ad quē a quo hz substantiā. sed rōne poris z posterioris. qz in motu sic ē successio. z tps mensurat motū fm successionē eius

Ad Illud qd nō ē nō diffinit. sed tps nō est ēstē. Minor pater. qz ptes tpis nō stz. g tps nō est Dōm q ēstuis partes integrales temporis non sint simul fm actum. sunt tū in successione. z hoc sufficit ad existentiā

rotius successiui. vt supra dcm̃ est circa textũ

Ar Si tp̃s eẗ nũc esset in ipso nũc. qz nihil habem̃ de tpe nisi nũc. sed hoc est impossibile. ḡ tp̃s non est Dom̃ q̃ tp̃s esse in ipso nũc pot̃ dupl'r intelligi. Uno mõ substãtialiter. ⁊ sic est verũ q̃ tota substantia tpis dependet a termino cõi sez nũc. sicut substãtia cuiusl'libet ꝓtinui dependet ex suo fio cõi cõtinuãte. Hẽ cm̃ est substantia alicuius qd̃ significat p eius diffinitõem. sed qd̃libet continuũ diffinit p suũ terminũ cõem. ḡ quodlibet ꝓtinuũ hz suam substantiã ex termino communi. Est cm̃ substantial'r omne continuũ ex suo termino cõi. Aliud est esse integrale tpis. ⁊ tale esse nõ hz tp̃s ex ipso nunc. sed ex ipsis pribus ꝓrib̃ ⁊ posterioribus sic aũt tp̃s dependet ex preterito ⁊ futuro q̃ habent eẗ p cõtinuationem ad pñs nunc. ⁊ hoc est qd̃ dr Arestote. q̃ est idem nũc substantialiter in toto tpe. ⁊ hoc est vep de nunc continuante.

Ar Numerus est q̃titas discreta ⁊ tp̃s est numer̃ ḡ temp̃ est q̃titas discreta Dom̃ q̃ duplex est numerus. Quidã est numerus quo numeramus vt vnũ duo tria. ⁊ sic tp̃s nõ est numerus. Alẗ est numerus numeratus. id est applicatus alicui continuo ⁊ partibus eius. ⁊ talis numerus est q̃titas continua. ⁊ sic tempus est numerus. Sicut prz de bipedali quod significat numez numeratũ id est numez actualiter exñtem in aliquo cõtinuo. ⁊ ideo bipedale solũ dicit de aliquo habente continuitatẽ duoꝝ pedum. Et hoc est qd̃ alij sic dicunt q̃ duplex est numerus scz actualis et potentialis. Numerus actualis est p actualem distinctionem ⁊ discretõem ptium. sicut numerus decem canum. Numerus potentialis est qui nõ est p actualez distinctionẽ ptium. sed p potentialẽ. sicut bipedale significat vnũ lignũ continuũ. quod est impossibile diuidi per duos pedes. sed tempus est numerus potentialis. q̃a in tpe est cõtinuitas fm ordinem ad numez. id est discretionẽ ptium. sicut vnũ tempus ꝓtinuũ habet in se m'tras horas dies ⁊ annos. tamẽ ille hore non sunt ab inuicez actualiter diuise in ordine ad tempus. sed cõtinue sibi inuicem succedunt.

Ar Si tempus est numerus numeratus. ḡ temp̃ est idẗ cũ motu. ꝓña ꝓbatur. qz ꝑus ⁊ posterius in motu sunt nũerus nũeratus. Dom̃ q̃ motus ⁊ tp̃s ex alio habent suas subas. qz suba mot̃ non attendit fm ordinẽ ptium motus. sed fm terminuz ad quẽ mot̃ q̃ est suba ipsi̇ sed suba tpis attẽdit fm ꝓuccessiõz ꝓris ⁊ posteriorz in motu ñ sic q̃ ꝑus ⁊ posteri̇ motus sint tp̃s. sed sunt subiectũ tpis. Accipiunt eẽ ꝑus ⁊ posterius in motu dupl'r. vno mõ fm q̃ sunt ptes ipius motus id est fm q̃ spectant ad motũ. ⁊ sic stz subiectum tpis ⁊ non tempus. Alio mõ fm rõem mensure et illo mõ spectant ad rõem tpis. Vñ pz q̃ tp̃s est etiã nũerus nũerat̃. qz tp̃s est applicatũ motui ꝓtinuo. et ex illa applicatione habet continuitatẽ

Ar Tp̃s etiã est mensura quietis. ḡ nõ solũ motus Dom̃ q̃ tp̃s etiã est mẽsura q̃etis p ordinez tã ad motũ. Ex quo cm̃ q̃es est ꝑuatio mot̃ et ꝑuatio cognoscit ex suo habitu. ḡ q̃es ꝓgnoscit ex ipso motu. qd̃ etiã videm̃ exẗplariter. qz sicut p motũ celi ⁊ p horas sumptas ex motu celi sumit mẽsura mot̃ istorum inferiorum. ita etiam sumit mẽsura quietis ex motu istoꝝ inferioꝝ. qz dicim̃ aliquid q̃euisse ad tantũ vel tantũ tempus p quo natum fuit moueri

Ar Mobile etiã mensuratur tpe ⁊ tã non est motus Dom̃ q̃ mobile accipit dupl'r. vno fm sua ꝓncipia essentialia. ⁊ sic ꝓsistit eius esse in indiuisibili. ⁊ p ꝓñs non mensurat tpe. sed nũc tpis. qz qd̃ non hz successionẽ tpe mensurari non potest Alio accipit mobile fm ꝓncipia ꝓplexionalia: ⁊ fm eẗ mobilis cuius esse est in successione. ⁊ sic fm durationẽ successiuã esse eius mensuratur tpe. qz sic etiã hz successionem. Est cm̃ manifestum q̃ ꝓncipia ꝓplexionalia in rebus viuentib̃ tẽdant in ꝓncipio ad ꝑfectionem ⁊ in fine deficũt a ꝑfectione. patet ḡ q̃ in'talibus ꝓncipijs est successio motus cũ mixta ꝑmaneant ex ꝓtinua alteratõe. sicut vita aliꝗlium ꝓtinuatur ex actione calozis naturalis in humidũ radicale Et hoc est qd̃ dicit Arestote. in textu. q̃ nũc correspondet mobili sicut tempus motui

Arguitur Est aliquis motus qui fit in nũc sicut generatio. Dom̃ q̃ generatio accipitur dupliciter. vno pro instantanea introductione forme substantialis in materia. ⁊ tunc nõ dicitur generatio ꝓprie motus sed potius mutatio. Alio modo accipit generatio fm q̃ cõiungitur tali introductioni. ꝓcuia dispositio materie. ⁊ sic generatio etiam est motus ⁊ non fit in instanti sed in tempore

Ar Tempus ẗ met motus. ḡ non est numerus motus Añs probatur. qz dies est tempus. ⁊ est latio solis supra nostrum hemisperium. sed latio est mot̃ ḡ dies est motus Dom̃ q̃ illa p̃dicatio seu diffinitio est causalis ⁊ est sensus q̃ dies causat fm suam qualitatem. s. ex parte luminis ex latione solis supra nostruz hemisperium. ⁊ tunc dies capitur formaliter Alio modo dies potest capi materialiter p tẗpore quo sol mouetur supra nostrum hemisperium capiendo diem pro diez artificiali. vel pro tempore viginti quatuor horarum. ⁊ sic capitur pro die naturali. ⁊ vtroq̃ modo est causalis ꝓdicatio. qz dies tam quo ad tẗpus quod materialiter ẗ dies q̃ quo ad lumen qd̃ formaliter est dies causat ex latione solis.

Ar Totũ non dz diffiniri p suas partes. sed ꝓrius ⁊ posterius sunt partes tpis. ḡ nõ potest tp̃s p ea diffiniri Dicendum q̃ in diffinitione non accipiũtur ꝓrius ⁊ posterius pro ꝓriori ⁊ posteriori temporis. sed pro ꝓriori ⁊ posteriori motus. vt sit sensus tempus est mensura motus. fm q̃ in motu inuenitur ꝓrius ⁊ posterius. qz tp̃s mensurat aliquod successiuum ⁊ motus est successiuus fm ꝓrius ⁊ posterius.

T sicut motus semper aliud. sic ⁊ tp̃s

Quod aũt simul oẗ tp̃s idem est. Jpm cm̃ nũc idem est. ⁊ quod quidem erat Esse aũt ipsi alterũ est Jpm autẽ nũc tempus mensurat fm qd̃ ꝑus ⁊ posterius est Jpm aũt nũc est quidem sicut idem: est ꝓo sicut non idem. secundũ quidem cm̃ q̃ in alio ⁊ in alio alterum est Hoc ꝓo erat ipi nũc Jnq̃ztũ autez quodcũqz ens est ipm nunc idem est

Postq̃ philosophus ante diffinitionem tpis mouit questionem de nunc temporis. hic determinat illã ques

stionem sez verũ sit vnũ nunc in toto tempe. z primo p ponit quod intendit sez q̃ nũc in toto tempe est quod ã modo idem z quod ãmodo non idem. qz est idem subiecto siue fm rem z est alterum rõne. quod sic probat. qz qz tp̃s habet ꝓtinuitatem a motu. sed pres motus stẖ alie z alie fm rõem. manente erã vno motu. ita etiam pres tp̃is sunt alie z alie fm prius z posterius q̃uis sit vnum nunc

Queritur Utrum tempus habeat suam continuitatem a motu z videtur q̃ nõ qz nũc haberet suam ꝓtinuitatem ab alio z non per se. Dõm q̃ tempus habet suam ꝓtinuitatẽ p se. sed nõ a se vel ex se Circa qd̃ ꝑsiderandũ q̃ duplex est ꝓtinuitas. quedã formalis z extrinseca. quã habet ꝓtinuũ ex suo termino cõmuni. z talem ꝓtinuitatẽ habet tempus a nunc qd̃ est terminus cõis temporis. z pllum terminum cõem est formaliter ꝓtinuũ Qũ ergo p dicat circũstantiã cause formalis. bene dr Aresto. q̃ tempus habet ꝓtinuitatem p se. Alia est ꝓtinuitas materialis vel effectiua z extrinseca. z illaz habet tempus a motu. z motus a magnitudine Cũ ergo a. z ex dicãt circumstãtiam cause materialis z efficientis sic patet. q̃ tempus non habet continuitatem a se vel ex se.

Sequitur eñ sicut dictum est magnitudinem motus Nũc autem tempus sicut dicim9 Et similiter igitur puncto quod fertur quo motum cognoscimus z prius in ipso z posterius hoc. qua quidem quodcũqz ens idem est. Aut enim punctum. aut linea. aut lapis. aut aliquid aliud huiusmodi est. Ratione autem aliud est sicut sophiste accipiunt alterũ coruscum in theatro esse. z coruscum in foro Et hoc igitur in eo quod alibi z alibi alterum est Illud aũt qd̃ fertur sequitur ipsum nunc. sicut tempus motum Eo eñ quod fertur cognoscimus prius z posterius in motu Secdm aũt qd̃ numerabile prius z posterius ipsum nunc est. Quare z in his quod quidem ens nunc est idem est. ꝓus eñ z posterius est. quod in motu Esse autem alterũ secundum enim quod numerabile est ꝓus z posterius ipsum nunc est.

Probatur principale ꝓpositum illius quod dictum est z stat ratio in hoc sicut se habet mobile ad motũ. ita se habet nũc tp̃is ad tempus. sed est vnũ mobile in toto motu fm rem z aliud fm rõem z esse. ergo etiam ẽ vnũ nunc in toto tpe fm rem. z alterũ fm rõnem z esse Dato patet. qz sicut nunc mensurat mobile. s. substantiaz mobilis. ita tp̃s mensurat motũ. sicut ergo p hoc q̃ mobile aliter z aliter se habet nos cognoscimus motũ. ita per hoc q̃ nunc aliter z aliter se habet cognoscimus tẽpus Et addit Aresto. q̃ sophiste dicũt hoiem alterum esse in foro. z alterũ in theatro. quod non est verũ fm rẽ sed fm rõnem Ita etiam hic dicendum est de nunc tp̃is Et p hoc soluũtur argumenta ꝓius in contrariũ mota. qz illa probant q̃ non est idez nũc fm esse. qz si sic nũc illa que nũc essent facta essent simul cum illis que facta st̃ ante mille annos. qz est idẽ nũc simpl'r z substãtialr.

Qr Utrum sit idem nũc in toto tpe Dõm q̃ est idem nunc fm substãtiam z alterũ fm esse. qd̃ pbari pt rõne z similitudine Rõne sic. qz vni9 rei est tñ vna substantia. sed tp̃s est vna res. g̃ habebit tñ vnã substantiam q̃uis ꝓter ꝓtinuũ fluxũ mutetur fm esse Similitudine sic probatur. qz sicut in linea substãtia lincę sumit ex puncto. z substantia cuiuslibet ꝓtinui ex termino cõi. Ita etiam substantia tp̃is sumit ex suo termino cõi qui est nũc. necesse est igitur vnũ nũc esse in toto tpe vt sit vna substantia. sicut in linea est tñ vnuz punctũ ꝓtinuans. z in vna supficie est tantuz vna linea continuãs. z in vno corpe est tñ vna supficies ꝓtinuãs

Et motum aũt maxime hoc est Et motꝰ eñ per id quod mouetur. z loci mutatio p id qd̃ fertur Hoc aliquid eñ quod fert Motus aũt nõ Est quidem igitur. sicut idem ipsum quod nũc dicitur semper Est aũt sicut non idem Et nãqz est similiter quod fertur. **Nũc est mẽsura**

Postq̃ determinauit de nũc fm substantiam eius. Consequenter ostendit vnde habet nũc q̃ est mensura et deinde determinat de ꝓditionibus eius Et ꝓmo dicit q̃ duo sunt de rõne mensure que ꝓueniũt ipi nunc. ꝑmum est q̃ mensura debet esse aliquid maxime notum Secdm q̃ debet esse minimũ sic aũt est de nunc tp̃is. qz cuiz nunc sit ꝑsens z existens actualiter ipsum magis cognoscitur q̃ alie pres ipsius tp̃is Qz etiam sit minimũ. patet. quia est indiuisibile. sic omnia mensurant minimo qd̃ solũ habet conditionẽ mensure z nõ mẽsurati.

Manifestum aũt est. q̃ nisi tempus sit. ipm nunc non erit. sed qz ipsum nunc nõ erit tp̃s nõ erit. simul eñ sunt: sicut qd̃ fert z loci mutatio sic z numerus qui est eius quod fertur. z qui est loci mutationis Tempus quidẽ eñ est loci mutationis numerus Ipsum aũt nũc vt quod fert vt vnitas numeri. **Tres sp̃ꝰ nũc ꝓditiones**

Hic ponit Arestoteles conditiones ipsius nunc Et sunt tres. quarum prima est. q̃ de tempore nihil habet nisi nunc. z hoc sic probat. motus non est sine mobili q̃uis econtra. ergo mensura motus non est sine mẽsura mobilis. sed tempus est mensura motus. z nũc est mensura mobilis. ergo non est tempus sine nunc Et dicitur notanter q̃ motus non est sine mobili z non econtra. quia mobile potest esse sine motu. z ideo a simili nõ

Solũt argumenta z z ꝓ em

potest esse tempus sine nunc. quod fuit probandum

Arguitur Indiuisibile nō potest mensurare diuisibile. sed nunc est indiuisibile. ergo non potest mensurare diuisibile scz tempus quia mensura ⁊ mensuratum debent proportionari. Dicendum q̄ est duplex mensuratio. quedam est quantitatiua fm quam aliquid mensuratur quantitatiue. ⁊ sic tempus non mēsuratur nūc. qz mensura q̄titatiua debet correspondere mensurato sicut vinum vasi Alia est mensuratio notificatiua eo modo quo forma dicitur mensurare illud cuius est forma que est mensura specificans ⁊ fm talem mensurationem ipsum nunc mensurat tp̄s Et hoc patet ex probatione textus. vbi dicitur. q̄ magis notum mensurat minus notum quod proprie est verum de mēsuratione notificatiua.

Et continuum iam tempus est ipsi nunc. ⁊ diuiditur fm ipsum nunc. Sequitur em̄ hoc ad loci mutationem. ⁊ ad id quod fertur. ⁊ motus em̄ ⁊ loci mutatio vna est ab eo. quod fertur. quia vnum ⁊ non quodcunqz ens Et namqz deficiet sed aut ratione. Et namqz determinat priorem ⁊ posteriorem motum hoc. Sequitur autem ⁊ hoc quodammodo ad punctū Et punctum enim continuat longitudinem ⁊ determinat. Est enim huius quidem principium illius autem finis. Sed cum sic quidez accipiat aliquis tanquam duobus vtens vno necesse est stare si principium ⁊ finis idem punctum erit. Ipsum autem nunc propter id quod mouetur quod fertur semper alterum est Quare tempus numerus non sicut eiusdem puncti quare ⁊ principiuz ⁊ finis. sed sicut vltima eiusdem magis ⁊ non sicut partes ⁊ propter quod dictum est. Medio enim puncto tāquam duobus vtetur. ergo quiescere accidit. Et adhuc manifestum q̄ nulla pars ipsum nunc tempo/ris est. neqz diuisio motus. sicut nec puncta li/nee. linee enim due partes vnius sunt. Secūdum quidem igitur q̄ est terminus. ipsum nūc non est tempus sed accidit Scōm vero q̄ numerat numerus Termini quidem em̄ illius solum sunt cuius sunt termini Numerus autem qui est horum equorum decem alibi ⁊ alibi est Q̄ quidem igitur tempus est numerus mot9 fm prius et posterius non continuum continui nanqz manifestum est.

Hic Arestoteles ponit alia duo que dicuntur de ipso nunc. quorum primum est. q̄ tempus diuiditur ⁊ continuatur per nunc. Secundum est q̄ nunc non est pars temporis. Primum probatur dupliciter Primo sicut se habet mobile ad motum. ita nunc ad tempus. sed continuitas motus est ex mobili. ergo continuitas temporis est ex nunc. Et similiter motus diuiditur ad diuisionem mobilis. ergo etiam diuiditur tempus ad diuisionem nunc. Secunda ratio sumitur ex parte linee ⁊ puncti. quia sicut se habet punctum ad lineam. ita nunc ad tempus. sed punctus continuat ⁊ diuidit lineam. ergo nunc continuat ⁊ diuidit tempus. Circa quod sciendū q̄ pūctus in linea accipitur dupliciter. Uno modo fm q̄ est in linea in potentia. ⁊ sic continuat lineam: qz punctus continuans non est in linea fm actum pūcti. Alio modo punctum continuans capitur fm q̄ assignat actu in linea. ⁊ sic diuidit lineam. quia ex hoc q̄ actu fit pūctum in continuo. sic sumuntur plures partes linee Similiter est dicendum de nunc temporis. quia nunc temporis capitur dupliciter Uno modo fm q̄ est potentialiter in tempore. ⁊ sic continuat tempus Alio modo accipitur fm q̄ assignatur sub actualitate ipsius temporis. ⁊ sic diuidit ipsum tempus. Est tamen differentia inter punctum ⁊ nunc. quia punctum est quoddaz stās et permanens sicut etiam linea. ⁊ ideo possumus idem punctum bis accipere. ⁊ vti eo vt duobus. sed ipm nūc non est stans sicut nec tempus. ideo oportet alterū nūc capi fm rationem in quo incepit motus. ⁊ in quo terminatur. Vnde tempus non mensurat hoc modo motuz q̄ aliquod idem accipiatur vt principiuz vnius ⁊ finis alterius. sicut contingit quandoqz in puncto. sed tēpus magis mensurat motum accipiendo duo vltima temporis. scilicet duo nunc que tamē non sunt partes temporis. Secundum est. q̄ nunc non est pars temporis. Quod sic probat. sicut se habet momentum vel mutatum esse ad motum. ita nunc se habet ad tēpus. sed momentum vel mutatuz esse non est pars motus. ergo nūc non est pars temporis. Hinc patet. quia momentuz est aliquod indiuisibile. sed quelibet pars motus est diuisibilis.

Inimus autem numerus qui simpliciter quidem dualitas est. Quidam autem numerus est. qui est quidem sicut est. aut tanq̄ non. vt linee minima multitudine quidem est due aut vna. Magnitudine quidem nō est minima. Semp em̄ diuidit omnis linea Quare similiter ⁊ tp̄s. Manifestū em̄ quidem est fm numerum vnū aut duo: fm vero magnitudinem non est.

Quatuor proprietates temporis

Hic ponit ea q̃ dicunt de tpe. ⁊ sunt q̃tuor. Primus est q̃ in tpe inuenit minimũ. Secũm est q̃ in tpe inuenitur multũ ⁊ paucũ. breue ⁊ longũ. nõ ãt velox ⁊ tarduz Tertiũ est q̃ tps est simplr vnũ nũero. ⁊ fm ꝗd stẃ plura tpa. Quartũ est q̃ tps ꝓgnoscit motu ⁊ ecõtra. Deinde ponit rõnes illoꝝ q̃ dicunt de tpe. Vñ rõ ꝑmi est. qz tps est numerus. sed in numero reperit minimũ. qz vnitas. ḡeriã in tpe repitur mĩmũ. Est tñ. vez q̃ quodam mõ in tpe nõ reperit minimũ. qz tps est cõtinuũ ⁊ ꝓtinuũ est semper diuisibile in infinitũ. ⁊ in eo nõ repit minimuz ¶ Et qñ dr q̃ ista repugnant ad inuicẽ. Dõm q̃ tps accipit duplr. Uno mõ fm q̃ hz ordinem ad numer. ⁊ sic repitur minuz in tpe. s. vna hora inter horas. ⁊ vna dies inter dies. Alio mõ accipit tps fm se. ⁊ sic in tempore nõ dat minimũ fm pres integrales. ⁊ ideo vna hora est minima in rõne hore. sed in rõne tpis est diuisibile in infinitũ. Sic sil'r est in q̃libet alio continuo. qz quodlibet continuũ ꝓportum ad numer. pt esse minimuz. sicut vnũ lignum rõne illius quod est vnũ sic est minimũ. sed non rõne illius quod est continuũ

Manifestũ est aũt ꝓpter qd tardũ et velox nõ dr. Multũ ãt ⁊ paucũ ⁊ breue ⁊ longũ Secundũ eẽ ꝗdẽ q̃ ꝓtinuũ est ⁊ longũ ⁊ breue. Secũm ãt q̃ numerus multũ ⁊ paucuz. velox ãt ⁊ tardũ nõ est. Neqz eẽ numerus quo nũeramus velox ⁊ tardus vllus est.

Hic ꝓnter ponit rõ secũdi. ⁊ est. qz tps est numerus. et etiã est numerus cõtinuus. Ex hoc ḡ. q̃ tps est numerus in eo repiunt multũ ⁊ paucũ. qz illa reperiunt in numero. est eẽ aliqs nũerus paucus et aliqs numer' multus. Sed ex eo q̃ tps est aliqd cõtinuũ sic in tpe reperiunt longũ ⁊ breue. qz longitudo ⁊ breuitas sunt ꝓdictiones cõtinui. Sed in tpe nõ inueniunt velox ⁊ tardũ. cuius rõ est. qz de rõne velocis ⁊ tardi est esse enumeratuz et mensuratũ tpe. qz velox est qd in puo tpe multũ pertãsit. ⁊ tardũ est qd in lõgo tpe paucũ ptãsit. sed tps nõ est aliqd numeratũ tpe. hz est ipemet numerus.

Et idem autem vbiqz simul ⁊ prius ⁊ posterius non idem. quia ⁊ mutatio presens quidẽ vna facta autem et futura altera est. Tempus autem numerus est. non quo muneramus sed quod muneratur. Huic autem accidit prius ⁊ posterius semper alteruz. Ipsa eẽ nunc semp altera. Est autem numerus vnus quidẽ ⁊ idez qui est centum equorum ⁊ qui est centum hominum. Quorum autem numerus alter est eq̃ ab hominibus. Amplius sicut contingit motum esse eundem. ⁊ vnum iterum et iterum. sic et tempus contingit. vt hyemem aut ver aut autumnum

Hic ostendit quomõ tps sit idem ⁊ nõ idem Et dicit q̃ simplicit est vnum ⁊ idem tempus vbiqz. i. respectu oim. ⁊ hoc sic probat. qz tps est numerus motus nõ cuiuscunqz. sed ꝑmi motus. iam ꝑmus motus est vnus etiam numero. ⁊ simpliciter. ergo tempus est vnũ numero ⁊ simpliciter. Tps eẽ ꝑmo mẽsurat motũ primi mobilis. ⁊ per illum motum etiam mensurat omnes alios motus. Hinc patet. quia totus motus celi acceptus fm suam totalitatem est vnus numero. sicut patet octauo phisicoꝝ. Non eẽ inter duos motus circulares opz intendere quietem vt ibidem dr. Unde patet q̃ si tempus diuersificaretur fm diuersitatem motus absolute tunc non esset idem tempus omniũ. quia non est vnus motus omniũ. Et quo etiam fundamento ostenditur q̃ capiendo tempus fm eius partes. tẽpus nõ est vnuz qz sicut motus celi variat fm diuersas reuolutões q̃ reuolutiones a se inuicem eẽ distinguunt numero potentiali ⁊ simile est de tempore. quia totum tempus est vnũ numero actuali. sed partes temporis reiterantur fm numerum potentialem. ⁊ non fm numerum actualem sicz etiam partes motus

Vtrz tempus possit idẽ nũero reiterari Dõm q̃ tempus est reiterabile in spẽ. sed nõ in numero. Circa quod sciendũ q̃ due ꝓtes tpis differũt ab inuicem numero potentiali. q̃ruis sint vnũ numeri actualis. sicut eẽ dicũ est. totum tps est vnuz numero in sua totalitate. sed ꝓtes temporis possunt nihilominus a se inuicem distingui

Ortrgo an tps sit reiterabile: qd duplr pt intelligi. Primo an tps qd fuit in ꝑterito pt adhuc semel resumi sicut dies que heri fuit põt p diuinã potentiã adhuc semel fieri ⁊ resumi Dõm q̃ illa dies non pt resumi fm numer. sed bñ fm spẽm. s. fm q̃ dies. sed nõ fm q̃ illa dies. Et rõ illius est. qz impossibile est aliquod successiuũ idẽ numero redire. etiã p diuinã potentiã. Et ideo q̃ruis deus pt repare angelũ annihilatũ eundẽ in numero. qz est aliqd permanens in sua natura nõ pt tñ reiterare idez tempus numero. nec eundẽ motũ numero. Et rõ istius est. qz in ipsis rebus successiuis esse rerum consistit in fluxu ⁊ ꝓtinuitate penes fluxum deficiente. ergo tali continuitate non potest illa res eadem numero redire.

Non solum autem motum tempore metimur sed motu tempus propter diffiniri ad inuicem. Tempus quidem eẽ determinat motum cum sit numerus ipius. motus autẽ tps

Et dicimus multũ aut paucũ esse tẽpus motu mensurantes. sicut ⁊ in numerabili numerũ Numero quidẽ equoꝝ multitudinẽ cognoscimus. Iterũ aũt vno equo equoꝝ numeruz ipsum. similiter aũt ⁊ in tpe ⁊ in motu est. Tem-

pore q̃dem eim̃ motum. motu autem tempus mensuram⁹. et hoc rationabiliter accidit Imitatur eim̃ magnitudinē q̃dem motus hūc autē tempus. eo q̃ quanta ⁊ ꝓtinua sunt diuisibilia Propter quidem enim magnitudinem esse huiusmodi motus hoc sustinet. propter aūt motū tempus: ⁊ mensuramus magnitudinez motu. et motū magnitudine. Multā eim̃ dicim⁹ esse viam si processus multus. Et hunc multum si vna multa: Sic igitur tempus si mot⁹ et motum si tempus.

Hic ꝓnr probat quartū duab⁹ rationib⁹. quar̃ prima stat in hoc. temp⁹ est numer⁹. sed numerū cognoscimus p̃ numerabilia. ⁊ numerabilia p̃ numer̃. ergo cognoscit temp⁹ motu. ⁊ motus tempore. Dinor̃ patet exemplariter per numer̃ equor̃ ⁊ numerū miliariū. q̃ dicit Aresto. q̃ cognoscimus numer̃ equor̃ ex hoc q̃ cognoscimus equū. oportet eim̃ primo cognoscere vnū equū et postea alterū aūt̃ cognoscam⁹ numer̃ equor̃. Iterꝫ ꝓgnoscimus numer̃ miliariū ex vno miliari. Secunda ratio stat in hoc. quecūq̃ consequūt̃ seinuicem in quantitate. ibi vnū potest mensurare alter̃ ⁊ econtra. sed tp̃s et motus consequunt̃ seinuicē in quātitate. ergo vnū p̃t mensurare alterū ⁊ ecōtra. Maior patet exēplariter. q̃ qnandoq̃ vinū mensurat amphorā. ⁊ q̃nz amphora vinū propter equalitatem q̃ntitatū. Minor patet. q̃ dicimus motū magnum q̃n̄ temp⁹ est magnū. ⁊ dicimus tp̃s magnū q̃ndo motus est magn⁹

Ar. Ex hoc sequeret q̃ tempus nō esset magis mēsura motus q̃z econtra. Dicendū q̃ aliquid mensurat alter̃ dupliciter. Vno modo per se et ex sua ꝓpria natura. ⁊ sic tēpus mensurat motum. Alio modo aliquid mensurat alter̃ quo ad nos ⁊ p̃ accidens et sic mot⁹ mensurat temp⁹. Qd̄ patet. quia nō habēt se eodē modo ad mensurandū. Et similiter d̄ q̃uis p̃ accidens vinū q̃ndoq̃ mensurat amphoram. tamē per se amphora mensurat vinū. vnde ꝓtingit q̃ q̃nz motus est nobis notior q̃z temp⁹. q̃ sic quādoq̃ mēsuramus tēpus p̃ motū quo ad nos. sicut scriptores q̃nz noscunt horas ex actione scribendi.

Ar. Temp⁹ causat ex motu. ⁊ ergo in motu est p̃or ratio mensurandi q̃z in tempore Dicendū q̃ tp̃s ⁊ motus p̃nt dupliciter ad inuicē cōparari: Vno modo in ratione existendi. ⁊ sic mot⁹ precedit tēpus ⁊ est causa eius. Alio modo ꝓparant̃ ad inuicez in rōe mensure. ⁊ sic tp̃s ~~non~~ est cā mot⁹

Vonia autem est tempus metrum motus ⁊ eius q̃d̄ est moueri. Mensurat autem sic motū in determinādo quendā motum quo mensurabit totum. sicut longitudinez cubitus in determinādo aliquā magnitudinem

Motus
Mobile
Questibile
Omnes
st in tpe

que metit̃ totum. Et est motū in tpe esse. Mēsurari tpe ⁊ ip̃m ⁊ esse eius. Sil' eim̃ ⁊ motum ⁊ esse motus mensurat. ⁊ h̄ est ipsi in tpe eē mēsurari ipsius esse. Manifestū āt q̃ ⁊ alijs h̄ est in tpe esse. mēsurari esse ipsor̃ sub tpe. In tpe eim̃ eē duor̃ est alter̃. vnū q̃dem esse tunc quādo tp̃s est. vnū aūt sicut q̃dam dicimus. q̃ in numero sunt. Hoc aūt significat. aut sicut ptē numeri ⁊ passionē. ⁊ oīno quod numeri est aliquid. aut quod est ipsius numerus Dēnd

Posita diffinitōe tp̃is ⁊ eius ꝓprietatib⁹. conseq̃ntet determinat de tpe p̃ ꝓparatōem ad ea que st̃ in tempe Primo q̃ determinat de his q̃ absolute st̃ in tpe. Secūdo determinat de his q̃ sunt in tpe p̃ ꝓparatōem ad ea q̃ non st̃ in tpe. Est q̃ intentio Aresto. q̃ mot⁹ mobile ⁊ ḋes st̃ mensurabilia tpe. ⁊ d̄ q̃ differēter motus et mobile sunt in tpe. q̃ mot⁹ est in tpe tam q̃ ad substātiam q̃z q̃ ad eius duratōem. sz mobile mēsurat tpe fm q̃ hz successionē ⁊ durationē. ⁊ nō fm substātiā Et rō diuersitatis est. q̃ aliq̃d mensurat tpe fm q̃ hz ꝓnnuaz successionē. sz motus fm suā substam ⁊ duratōem hz successionē sz mobile solū hz successionē q̃ntū ad eius durationē. ⁊ nō q̃ntū ad eius esse. ⁊ iō mobili cōtrīdet nunc tpis ⁊ nō tp̃s. ⁊ mēsurat tp̃s motū nō p̃nme totuz. sed vnā partē q̃ p̃s vlterius mēsurat totū. Et occasiōe illius q̃a dixit q̃ mot⁹ ⁊ mobile mensurant̃ tpe. oūdit vtq̃ sit idē esse in tpe ⁊ mēsurari tpe: Et circa h̄ dicit q̃ aliq̃d esse in tpe p̃t intelligi dupl'r Vno mō d̄ aliq̃d eē in tpe q̃ est sil' cū tpe Alio mō aliq̃d d̄ esse in tpe. q̃ est passio tpis. Tercio mō aliq̃d d̄ eē in tpe. q̃ mēsurat tpe. Qd declarat istā distinctōem p̃ sil'itudinē de nūero. q̃ tp̃s est numer⁹. sz tripl'r d̄ aliq̃d esse in nūero. Primo q̃ est sil' numero. Secdo q̃ ē passio nūeri. vt par ⁊ impar Tercio q̃a mēsurat nūero. Aresto. q̃ excludit ēlos duos p̃ imos modos. ⁊ d̄ q̃ nō oz h̄ dici esse in tpe. q̃d̄ est sil' cū tpe: q̃ sic esse in tpe eēt idē sicut esse cū aliq̃ tpe. ⁊ sequēt̃ q̃ ista eēt admittenda. celū est in grano milij. sed h̄ē inconueniens. Nec etiā valet sēdus mod⁹. q̃ q̃ dicim⁹ aliq̃d esse in tpe. dicimus aliq̃d esse in alio sicut in mēsura extrinseca. sed subiectū alicui⁹ passionis nō est mensura extrinseca passionis. sic q̃ relinquit terci⁹ modus q̃ esse in tpe est mēsurari tpe. ⁊ p̃ hoc soluit ꝓposita q̃stio. q̃. s. idem st̃ mēsurari tpe ⁊ p̃prie esse in tpe.

Ar. Ergo ista est falsa. deus est. q̃ deus non est in tpe. quod tamē videt esse dicendū. q̃ omne verbū ꝓsignificat tempus. vt patz ex diffinitōe verbi Dōm est p̃mo q̃ aliq̃ exponebāt illā positionem fm p̃mū modū esse in in tpe. dicebant eim̃ q̃ ille esset intellectus istius propositōis. deus est. i. deus est sil' cum tpe nostro. sz ista opinio nō valet. q̃ tūc ista p̃ō non eēt necessaria. deus est. sed p̃ accēs. q̃ q̃nz nō erit tp̃s nr̃m et ideo p̃ accidens nunc est. q̃d̄ est tp̃s nostrum. ⁊ p̃ q̃ns q̃ deus est cū tpe nostro est p̃ accidēs. Dōm est q̃ q̃n d̄ in diffinitōe verbi. verbū est q̃d̄ ꝓsignificat tp̃s. ibi tp̃s extendit̃ ad oēm mensurā duratōis. s. ad eternitatem

zō pte duc 3 p̃a

2ª

Illud quod est in tpe

motus q̃ m tpe

euiternitatem ⁊ tp̃s nostrũ. cuz ergo dr. deus est. ibi est ꝓsignificat tp̃s qd̃ est mẽsura eternitatis. ⁊ ibi angelus est. est ꝓsignificat tp̃s qd̃ est mẽsura euiternitatis. Et q̃ dicũtur aliqua ꝓba absolui a tẽpore. s. tpe nostro. sicut cõiter dr in ꝓmo perihermenias. capo de verbo

Qm̃ aũt numerus tp̃s est. ip̃m q̃dem nunc ⁊ ꝓus: et q̃cunqz sunt hmõi. sic in tpe sunt. sicut in numero vnitas et supfluus et par. Hec q̃dem numeri aliquid. illa vero temporis aliqd sunt. Res aũt sicut in numero in tpe st. Si aũt hoc est. ꝓtinentur sub numero. sicut q̃ sunt in loco sub loco. Manifestum aũt est qm̃ non est in tpe esse qũ tp̃s est. sicut neqz in motu esse neqz in loco. qũ locus ẽ et motus. Si em̃ erit qd̃ est in aliq̃. sic omnes res erunt in quolibet et celum in milio. Qm̃ em̃ milium est. est ⁊ celũ Sed hoc quidem accidit. illud aũt necesse est ꝓseq̃. et ei q̃d est in tempore esse quodaz tẽpus q̃ndo et illud est. et ei q̃d est in motu eẽ tũc motum. Qm̃ aũt est sicut in numero. in tpe accipietur ad plus tp̃s. omi eo q̃d est in tpe. Vũ necesse est omia q̃ sunt in tpe contineri sub tẽpore. sicut alia q̃cunqz in alio sunt. vt q̃ sunt in loco sub loco. Et pati iã aliq̃d sub tempore: sicut et ꝓsueuimus dicere. q̃a tabefacit tp̃s ⁊ senescunt omia sub tpe. et obliuiscit ꝓpter tempus sed nõ didicit. neqz nouum factũ est neqz bonum. Corruptõnis enim causa p se est tempus. Numerus etem̃ motus est. Motus aũt distare facit quod est

Hic Aresto. dr que sunt illa que non st in tpe. qz ex hoc q̃ cognoscimus ea que non st in tpe possum⁹ cognoscere ea q̃ sunt in tpe Vult ergo Aresto. q̃ illa q̃ semp st. nõ st in tpe. sic scz q̃ mensurant tpe. ⁊ hoc ꝓbat ex duab⁹ ꝓditionib⁹ q̃ conueniunt illis que st in tempore. Prima est. q̃ ea que st in tempore exceduntur a tpe. Cuius rõem ponit. qz aliquid est in tempore sicut numeratũ in numero. sed est ꝓditio numeri q̃ ꝑ semp capi nũerus maior omni numerabili. ergo etiã potest capi tempus qd̃ est maior omni eo quod mensurat tẽpore. Patz etiã p similitudinẽ ad locũ. qz sicut locus sp maior ẽ eis que ꝓprehendunt in loco. saltem quo ad corp⁹ ꝓtinens Ita etiã tp̃s maius est eo quod includit in tẽpore. Conuenit em̃ in hoc q̃ tã locus q̃ tẽpus mẽsurant extrinsece. Consequenter ponit secãm conditionem illorũ q̃ sunt in tempore. ⁊ est ista q̃ illa q̃ sunt in tpe pariunt aliqd in tpe. ⁊ hoc ꝓbat dupl'r. primo ex communi modo loquendi. secũdo p ratõem: Ex cõmuni modo loqndi sic. qz consueuim⁹ dicere q̃ aliqua senescũt putrescũt et corrumpũtur ex tẽpore. ⁊ aliquis obliuiscit eorũ que cognouit ex tẽpore. ⁊ ideo non est causa boni. quia nullus addiscit ex tpe. si aũt aliquis addiscat in tpe. hoc est ꝓpter operatõem quam fecit in tpe. Et addit istã rõnem qz tẽpus est numerus motus. sed mot⁹ ex sua natura facit rem distare a sua ꝓmeua dispositione. cũ ergo tp̃s sequat motũ. etiam tempus habet in se illam conditionẽz motus. qua scz dr aliquid remoueri a sua primeua dispositione ex tempore

Quare manifestum est. quoniam que semper sunt ꝑm q̃ semp sunt non sunt in tempore. Neqz em̃ continentur sub tempore. neqz mensuratur esse eorũz sub tempore. Signũ autem hmõi. quoniam neqz patiunt nihil a tempore tanq̃ non entia in tempore

Ethna ⁊ perpetua nõ st m tpe

Hic ex duab⁹ illis conditionibus concludit propositum. s. q̃ illa que semp sunt non sunt in tẽpore. qz nulla ꝓditio tp̃is ꝓuenit eis que sp sunt. nõ prima qz illud qd̃ sp est nõ excedit a tpe. qz hoc durat in infinitũ. sz nihil ꝑ excedere infinitũ Neqz secda ꝓditio cõuenit eis q̃ sunt sp. qz hoc qd̃ sp est nõ est corruptibile nec disponibile ad corruptõem. qz tũc nõ esset semp.

Tempus est causa generationis. quia multa generant ex tempore. ergo tẽpus nõ est causa corruptionis Dicendũ q̃ temp⁹ per se ⁊ ꝑm suam naturam est causa corruptionis. quia facit rem distare a sua primeua dispositiõe. sed per accidens ⁊ gratia alicuius quod addit ipsi tempori. sicut est act⁹ generationis labor ⁊ exercitium. ⁊ sic de alijs. sic tempus potest dici causa generationis

Motus est causa generatõnis. ergo ratio rectus nõ est bene assignata Dicendum q̃ mot⁹ capitur dupliciter. Uno modo ꝑm se ⁊ ꝑm suam propriã naturã ⁊ tũc motus est causa corruptionis. quia de ratione mot⁹ est q̃ abjciat terminum a quo. Alio modo accipit mot⁹ ꝑm q̃ est instrumentum mouentis ⁊ ꝑm q̃ stat sub intentione mouentis. ⁊ sic est causa generationis inquantum scz ipsum mouens intendit per motũ aliquid producere. sicut anima nobilis mouens celum intendit producere ista inferiora per talez motũ. ⁊ calefaciens aquã intendit producere calorem in aqua sed hoc non conuenit motui ex se. qz ꝑm se facit rem distare a sua primeua dispositione. quod sic intelligit. quia motus ex sua natura est remotiuus alicui⁹ forme in mobili. quia remouet terminum a q

Et semp est. ⁊ tamen mensurat tẽpore. q̃ non est verũ quod dicit Aresto. hic in textu. Dicendũ q̃ celũ accipit dupliciter. Uno modo ꝑm suam substantiam. ⁊ sic mensurat euo ⁊ non tpe. qz sp est Alio modo accipit celũ ꝑm eius motũ. ⁊ tũc potest adhuc capi dupl'r. Uno modo ꝑm totũ motũ ei⁹. ⁊ sic etiam ꝑm Aresto. non mensurat tempore. qz sp est. Alio modo accipit motus celi ꝑm eius partiales reuolutões tunc non sp est. qz illa reuolutio q̃ heri fuit hodie nõ est.

et sic tempore mensurantur.

Mensura nō sp excedit mensuratū. quia eternitas mensurat deum. ⁊ nō excedit mensuratū sed deū. Dicendū q eternitas ⁊ deus possunt capi dupliciter. Uno modo fm rem. ⁊ sic vnū non excedit alterū. quia vtrūq; est infinitū. sed vnum infinitū non excedit alterū. Alio modo accipiunt fm nostrū modū concipiendi. ⁊ tūc etiā eternitas concipit excedere deū sicut mensuratū. Unde patz q ista ꝓpō habet veritatē cū mēsuratū est finitū. sed si sit infinitū tūc non oportz mensuram excedere mensuratū Et si dicat. locus est mensura. ⁊ tū nō excedit locatū. q; est ei equalis. Dōm q q̄ uis locus fm ꝓpriam superficiē qua tangit locatū nō excedit locatū. tū excedit totū corpus locans. quo mō dicit Aresto. q superiꝰ elementū locat inferius

Uoniā aūt est tempus mēsuratio motus. erit ⁊ quietis metrū fm accīs Omnis em quies in tpe Non em sicut qd motum est necesse moueri. sic et quod in tempore est. Non enim motus tempus est. sed numerus motus. In numero autem motū contingit cē ⁊ quiescens. Non enim omne immobile quiescit. sed priuatum motu. aptum autez natū moueri. sicut dictū est in prioribus. Esse autez in numero est esse quendam numerum rei ⁊ mensurari esse ipsius numero in quo est. Quare si in tempore ⁊ sub tempore est. Mēsurabit autem tempus qd mouet ee quiescēs. fm q hoc ḋem motum. illud autem quiescens. Motū em ipsorum ⁊ quietem mensurabit fm q quīta quedam. Quare quod mouetur non simpliciter erit mensurabile sub tpe. fm q quantum aliquid est. sed fm q motus ipsius quantus. Quare q̄cūq; neqz mouent neqz quiescunt. neqz sunt in tempore In tempore em esse est mensurari tempore Tempus aūt motus ⁊ quietis mensuratio est:

Tempus e mēsura qetis q

Nic (quia Aresto: supra dixit. q tēpus est mensura motus) etiā vult ostendere q tps est mensura quietis. et primo proponit intentū. s. q tps est mensura motꝰ primo ⁊ ꝓprie. sed etiā tēpus ē mensura ḋetis secundario inquantū quiescens aptum natū est moueri. Deinde excludit argumentū quo posset videri q ḋes non mensurek tēpore. cū dicat diffinitio tēporis. tēpus est numerus motꝰ. sed quies non est motꝰ. ergo videt q ḋes nō mensurek tēpore. Dicit Aresto. q tps est numerꝰ motꝰ et non est motus. si aūt esset motus tunc quies non possz mēsurari tempore cū non sit motus. sed qz est numerus motꝰ. ideo potest etiā tēpus esse nūerus ḋetis. qz omne quiescens natū est moueri pro tēpore in quo ḋescit Tūc probat Aresto. ꝑncipale propositū. q etiā quiesces mēsurek tēpore. Et stat ratio in hoc. esse rei mobilis mensurak tpe. vt patet ex diffinitōe tēporis. sed idē est cē rei mobilis ⁊ esse rei ḋescibilis. g etiā esse rei ḋescibilis mēsurak tpe. Minor patet. quia habitꝰ ⁊ ꝑuatio habent fieri circa idē. sed ḋes est ꝑuatio motꝰ. ergo circa vnum ⁊ idē cē habent quies ⁊ motus. Unde ptz q sicut mobile mensurak tēpore fm eius duratōez ⁊ non substantiam. sic etiaz quiescens. sz ḋes mēsurak tpe tā fm substantiā q̄ fm successionē siue durationē eiꝰ. sicut etiā motꝰ

Manifestum igit quoniā neqz quod nō est omne in tempore erit. vt quecūqz non contingit aliter. sicut dyametron. lateri symterō Omnino enim si mensura est tempus motus p se. aliorum autem fm accidens. manifestum est q quorum esse mensurat. his omnibus inerit esse et in moueri et quiescere. Quecunqz quidem igitur generabilia ⁊ corruptibilia sunt. et omnino que aliquando quidem sunt. aliquando autem non sunt. necesse est in tempore esse Est enim quoddam tempus plus quod excellit esse ipsorum. ⁊ mensurat substantiam. Ipsorum autem que non sunt. quecunqz continet tempus. Alia quidem erant vt Homerus aliquando erat. Alia vero erunt in futurorum aliquid vtrunqz continet. Et si ad ambo vtraqz. et erant et erunt. Quorum autem non continet. nequaq̄ neqz erit. neqz ē. neqz erat. Sūt autem huiusmodi eorum que non sunt quorumcunqz opposita semp sunt. vt asymetrō ē dyametron semper est. ⁊ non erit hoc in tempore. ergo neqz symetron. Unde semper non est. quia contrarium est ei quod semper ē Quorumcūqz autem non semper est contrariū Nec autem et possunt esse et non esse. ⁊ est generatio et corruptio ipsorum

Nic (quia superius dixit: q illa que sunt semper nō mensurantur tempore) vult ostendere vtrum illa q̄ non sunt vel nunq̄ erunt mensurantur tempore. Et circa hoc est sciendū q duplicia sunt non entia. quia quedam impossibile est esse. ⁊ talia non entia non mensurant tpe. Cuius rō est. qz tempus est numerus motus ⁊ ḋetis. et ideo que mensurant tēpore vel sunt mobilia vel ḋescl

Pertinet ob iectio

Omnis tpalis & mobilis rerum est vnus tempus

bilia. quod patz ex hoc. qz generabilia et corrupti bilia q̃ sunt mobilia mensurant tpe. sed q̃ impossibile est eē nō sunt mobilia. g̃ nō mensurant tpe. Alia sunt nō entia q̃ quōz erunt vel fuerūt. vt adā & antixps. & talia non entia nō mēsurant tpe q̃ fuerūt p̃terito. & q̃ erūt futuro. vñ patz. q̃ ea q̃ sunt sp non mensurant tempore & que impossibile est esse etiam nō mensurant tempore

QVtz omniū rerum tpaliū et motuum sit vnū tempus. Dōm q̃ sic. quod patz pzio autoritate Aresto. in textu dicentis. q̃ tēpus simplr est vnum & fm quid variatur fm ptes temporis. & ratō est. qz accīs habet numerum a suo subiecto. cum ab ipso indiuiduat. sed subiectū tpis est vnum numero. scz motus primi mobilis. ergo etiam tempus est vnum numero. Vnde sicut talis motus variat fm diuersas reuolutiones. sic scz q̃ ille reuolutiones distinguunt a seinuicem numero potentiali. & tñ totus motus est vnus numero actuali. sicut pater in octauo huius. ita etiam de tēpore qz tempus est vnum numero. & tñ diuerse ptes temporis correspondentes illis diuersis circulationib mot̃ sunt diuerse numero. nō actuali. qz ab inuicē distinctionem non hñt actualem sed potentialē. qz diuisibiles stz. Et simile pōt inueniri in quolibet continuo etiā permanente. quia manifestum est. q̃ lignum decem pedum est vnum numero. et tñ p̃mus pes in ligno non est decim̃ sed q̃titas primi pedis distinguit a q̃titate vltimi pedis. nō numero actuali. sed potentiali. qz potest q̃titas primi pedis diuidi a quantitate vltimi pedis.

SI tempus est passio motus. g̃ stz plura tpa. qz sunt plures motus Dōm q̃ tps dupl̃r pt cōparari ad aliquem motum. Vno mō sicut accidens ad subiectū. & sic nō ꝓpatur ad quēlibet motū. q̃a sic essent plura tpa. sed solū ad vnū motū. s. p̃mi mobil̃. qz est in illo sicut accidens in subiecto. Cuius rō est. q̃a in omni genere simplicissimū & p̃mū illius generis ē mēsura alioz. sicut patz decimo metaphisice. sed inter omēs motus. motus celi est simplicissimus. qz ptransit maior spaciū in minori tpe. ergo opz oēm alium motum mensurari p illum primū motū gratia tpis. & p ꝓnēs p tempus quod est accīs primi motus. Alio modo ꝓparat tempus ad aliquem motū sicut mensura ad mensuratū et sic tempus ꝓpatur ad quemlibet motū. quia cuiuslibet motus tempus est mensura

SIcut mēsura dz eē vnita mēsurato. sz tps est in p̃mo mobili. g̃ nō pt eē applicatū motib istoz inferioz. & p ꝓnēs nō pt mēsurare mot̃ istoz inferioz. Ratior patz. qz flescula nō applicata vino nō mēsurat vinū Dōm q̃ tps pt alicui dupl̃r applicari. Uno actual̃r & p informationē. sic q̃ est forma actual̃ illi cui applicat. & sic tñ applicat p̃mo motui. Cui applicat tps dupl̃r. vno vt ꝓpria passio. & sic applicat ei fm suā rotalitatē. qz sic nō excedit nec excedit ab ipo. vt dictum est. Alio applicat tps p̃mo motui. vt mēsurans ip̃m. et sic applicat p̃mo motui fm suas ptes. qz sic tps excedit ptes p̃mi mot̃. Alio applicat tps alicui virtual̃r. & sic tēpus applicatū est omnib motib. Cuius rō est. qz motus primi mobilis est cā oīm motuū alioz. Cū g̃ quelibet cā virtualiter est in suo effectu. ille motus primi mobilis sp manet virtualiter in motib oīm alioz secundum motum. Et si dicat. si ergo tps est in alijs motibus a motu primi mobilis solum virtual̃r. g̃ mēsurat tñ virtual̃r Dōm negando ꝓnam. qz aliq̃d assistens alicui virtual̃r potest illud mensurare etiam actualiter. sicut pater exemplariter. si sit aliqua vlna que actualiter est in aliquo loco. tūc si aliquis capiens filū habens similem longitudinem vlne potest p filum mensurare pannū non existente vlna in illo loco etiam actualiter. Cuius rō est. quia in tali filo est vlna virtualiter. Unde pater q̃ p̃mo & principaliter tps mensurat motū p̃mi mobil̃. scz fm suas partes. & deinde per illum motū mensuratur alij motus. per hoc scz q̃ ille motus applicat ad alios motus. Quod iterū pater exemplariter. qz mensuramus dies per horas. & hore sumūtur fm motuz celi. q̃a quando est semimotus celi. tunc sunt duodecim hore. & quando est totalis motus celi. tunc sunt vigintiquatuor hore. ergo oīa per motū celi mensurant gratia temporis. qd̃ est in motu primi mobilis

SIdem nō potest esse accidens alicui & mensura extrinseca. sed tempus est accidēs motus. ergo non potest esse mensura extrinseca Dicendū q̃ motus celi potest dupliciter capi. Uno modo fm suam totalitatē. & sic est accidens motus primi mobilis. Alio modo accipit motus celi fm partiales reuolutiones. & tunc tempus nō potest esse accidens motus. sed est mensura eius. Ex quibus dictis reprobant opiniones aliorum: quia quidam accipiebant causam vnitatis temporis ex numero. quia est vnus numerus pro multis rebus numeralibus. ergo est vnū tempus omnium tēporaliū. qz tempus est numerus. & arguebant sic. est vnus numerus in ordine ad multa numerabilia. ergo ē vnū tempus in ordine ad multa temporalia. Sed dicē dū est q̃ argumentum non valet. qz bene procederet de numero absoluto quo numeram̃. quia ille est vñ. sed nō est verū de numero numerato. quia numer̃ numerat̃ variat fm res numeratas. sicut dicit Arestoteles in fine huius tractatus de tempore. quia decez canes & decē boues sunt bene vnius numeri. sed nō est vñ denar̃. Alij ergo assignabant causam vnitatis tēporis ex alijs modis distinguendi. scilicet ex vnitate materie. vel ex vnitate eternitatis. & taliter assignātes argueb̄ sic. tempus est in reb corpalibus. sicut mensura vel accidens & res corporales ꝓuenūt in materia. ergo etiaz tēpus quod consequit corpora gratia materie erit vnum Sed istud non valet. quia illa que stz eadē materia non stz simpl̃r eadē. quia sic oīa ista inferioza essent eadem nisi forsan materialiter & materia remota. Alij autē assignabant vnitatem tpis ex vnitate eternitatis. qz tempus est eternitas participata. sed hoc nō valet. qz a p̃ncipio effectiuo remoto nō potest aliqua res distingui. qz si sic. tūc omnia ista inferioza essent eadem propter vnitatem primi mobilis.

SIcut mensura & mensurata debent esse vnigenia. i. vnius nature & forme. sed sunt diuersa mensurabilia. scilicet mobile quies & diuersi motus. g̃ etiam erūt diuersa tempora Dicendum q̃ mensura & mensuratum possunt capi dupl̃r. Uno modo fm proprias eorum naturas. & sic non oportet ea esse vnigenia. sz mensura potest esse alterius nature q̃ mensuratū. sicut patet de vlna & panno. Alio modo accipiunt fm rationem mensure & mensurati. & sic debēt esse vnius generis id est vnĩ rationis siue proportionis. quia ipsum mensuratum debet esse proportionatum mensure & econtra Per hoc ergo dicēdum est ad argumentū q̃ mot̃ accipiunt dupl̃r Uno modo fm suas specificas naturas. &

sic est verū q̃ sunt plures motus. ⁊ sic non correspondet eis tempus. Alio mō accipiunt motus fm q̃ in eis inuenit aliquod cōe. scz successio fm prius ⁊ posterius. et sic tps ꝓuenit motui vt mēsura et⁹. ⁊ iō est vna rō mensurandi in omnib⁹ motib⁹ mobili ⁊ quiete Simile est de liquorib⁹. quia sunt liquores diuersarum specieruz. q̃ tamen possunt mensurari p vnicā mensuram. qz ratō mēsurabilitatis in illis liquoribū nō ꝓuenit eis fm specificas ⁊ ꝓprias naturas. sed ꝓuenit eis rōe liq̃di. ⁊ sic etiā motus in quātitate q̃litate ⁊ vbi mensurat tpe fm aliqd commune qd est successio. ⁊ etiā q̃es mēsurat tpe.

Ar Tempus reperit in substātijs separatis. in quib⁹ nō est motus. ergo tps nō est numerus motus. Antecedēs pz. quia Augustin⁹ dicit sup Gen. q̃ deus mouet spūalem creaturā p tps Dicendum q̃ tempus accipit dupl'r. Vno mō. p tpe continuo fm q̃ tempus ꝓuenit ipsis corpib⁹. ⁊ sic temp⁹ nō inuenitur in separatis. Cuius ratō est. qz tale tempus mensurat motū ꝓtinuū. sed motus ꝓtinuus nō inuenit in substantijs separatis. nisi forsan p accidens gratia magnitudinis vel operatōis quam facit substātia spiritualis in magnitudine. sicut substantia separata dicit habere motū ꝓtinuū. quia ꝓtinue operat circa aliquod corpus sicut angelus subuertēs zodomā dicebat cōtinue mouerī nō gratia sui. sed gratia operis. quia ꝓtinue subuertebat. Aliud est tempus discretum. ⁊ sic loquit Augustin⁹ q̃ de⁹ mouet spiritualem creaturā p temp⁹ Cuius ratio iterū est. qz mensura ⁊ mensuratū debent correspōdere. quelibet autem successio requirit mensuram successiuā sibi ꝓportōnatā. sed in substātijs separatis nō est ꝓtinua successio operationum. sed est successio discreta. ergo nō correspōdet illis operatōib⁹ mensura siue tēpus ꝓtinuū. sed temp⁹ discretū Circa quod sciendū est q̃ deus vnica actōe et parte actus. ⁊ vnico medio intelligendi q̃d est sua essentia omnia intelligit. ⁊ ideo in deo nulla est successio. ergo nullū tempus correspondet sue operatōi. sed substātie separate intelligūt res pluribus medijs. qz p multas species intelligibiles. ⁊ q̃a nō possunt simul vti duabus speciebus intelligibilib⁹ vtūtur primo vna spē intelligendo vnam rem. ⁊ hoc in vno instanti. ⁊ deinde vtunt alia spē intelligibili intelligēdo aliam rem. ⁊ hoc in alio instāti. illa ergo successio discreta per plura instantia sic sibi succedentia vocat tempus discretum. vocant em tps propter successionem, ⁊ dicūtur temp⁹ discretū. qz nō habent ad inuicem ꝓtinuitatem. Vnde patz q̃ temp⁹ discretū nō potest esse in prēdicamento q̃litatis. qz nō mēsurat res quātas. sed operatōes immateriales. est ergo de p̃dicamento relationis. qz est relatio operationū successiuaꝝ discretaꝝ sibi inuicē succedentium. Ex quo patz secūdo q̃ temp⁹ dicit omnino equiuoce de tempe discreto et ꝓtinuo. quia Aristoteles pbat q̃ impossibile est tempus. s. ꝓtinuuz ꝓponi ex indiuisibilib⁹ sexto hui⁹. sed temp⁹ discretum componit ex pluribus nunc. Est em dissimile de numero discreto ⁊ ꝓtinua quantitate. impossibile est em ꝓtinuū componi ex indiuisibilib⁹. sed bene discretū ꝓponit ex indiuisibilibus. s. vnitatibus

Nō

Querit Unde sumat vnitas tempis specifica Et arguit q̃ nō ex motu. qz accidens nō habet entitatē vel vnitatem a suo subiecto. sed a differētia ꝓprij generis. ergo etiā temp⁹ nō habeb. entitatem vel vnitatem ex motu

Dōm q̃ duplex est entitas vel vnitas in accidentib⁹ scz numeralis. ⁊ illā habet quodlibet accidens a subiecto. quia subiectū est materia in qua ipsius accidentis. ⁊ hoc est qd dicit Aresto. q̃ accidens habet numerū a subiecto. Alia est vnitas specifica. ⁊ illā hz accūs a dñtia ꝓprij generis ⁊ a diffinitōe assignata in ꝓprio genere. q̃a ergo q̃litas ꝓtinua in ꝓprio genere diffinit p terminum cōem. ergo tps hz suā vnitatez specificā a nūc. qd est terminus cōis tpis. Dōm est q̃ ad q̃stitū q̃ tps hz vnitatem specificā a nūc ꝓtinuante. q̃ius habeat vnitatez numeralem a motu primi mobilis. Et sic argumentuz procedit ⁊ ꝓcludit verum

Ar Nō est idem nūc in toto tpe. q̃ tps nō est vnū spē Aūs pbat. qz tps finitum hz duos termios Dōm q̃ sicut hūt se pūcta in linea. ita nūc in tēpore. sicut ergo in linea finita st̃ bene plura puncta terminātia. sed est solū vnū pūctum ꝓtinuans a quo sumit̃ur spēs linee. sic etiam est de tpe. qz in tpe finito st̃ duo nunc terminātia. sed est tm vnū nunc ꝓtinuās p̃teritum et futurū ad inuicem. hoc em nunc necē est esse idē in substantia sicut probat in textu supra.

Ar Spēs rei ꝓgnoscitur ex opatōe. sed sunt plures opatōes tpis. q̃ sunt plura tpa specifica. Dicit pbatur. qz aliqñ tps corrumpit. vt ptz de hyeme. ⁊ aliqñ tps generat. vt ptz de estate. Dato: pz. q̃a p ridere ⁊ hinnire iudicamus diuersas spēs. q̃ etiā p corrumpere ⁊ generare Dōm q̃ duplices st̃ operatōes q̃dam st̃ opationes que ꝓueniūt alicui spēi fm se fm suam naturā. ⁊ si tales opatōes sint diuerse tūc ꝓgnoscimus aliam ⁊ aliā spēm ex illis opationibus Alie sūt opationes que ꝓueniūt alicui spēi siue nature p accidēs et p altez. ⁊ p tales opationes nō iudicamus d̃ā specificam. sic aūt ꝓtingit in tpe. qz tps generat ⁊ corrūpit grā motus in quo est ⁊ nō grā sui. qz motus diurnus celi qñz defert ad nos p̃ncipiū generatōis terrenascentiū videlicet solem: ⁊ tūc fūt generatōes in istis inferioribus et qñz a nobis elongat p̃ncipium generatōnis ⁊ tūc est tps corruptōis. Et hoc est quod d̃t Aresto. sedō de generatōe. q̃ equale est tēpus generatōis ⁊ corruptōnis. qz illa que generāt p solez. sicut terrenascētia. p media parte motus generant. s. in aduentu solis a nos. ⁊ ex alia p̃te motus corrumpit. s. in recessu solis a nobis. Une ptz q̃ motus est cā generatōis ⁊ corruptōis. ⁊ nō tempus. Quod pbat ex iaz ex signo. qz illa que st̃ immobilia st̃ simpl'r incorruptibilia. sicut sunt substantie separate. ⁊ qz quedam sunt immobilia fm substantiam. q̃ tamē sunt mobilia fm vbi. ⁊ iō talia corpa nō st̃ corruptibilia etiam fm subam. sed solū fm vbi Illa aūt que st̃ mobilia fm subam. sicut ista inferiora st̃ etiaz corruptibilia fm subam vel etiā fm ptē. sic elemēta. vl' fm totū sic mixta

Ar Motus celi mensurat tpe. ⁊ tū tps nō excedit illū motum Dōm q̃ motus celi p̃t dupl'r capi Vno mō fm suā totalitatem. ⁊ sic mot⁹ celi nō mensurat tpe. qz tps vt sic est accūs motus ⁊ nō mēsura eius. ⁊ sic est verū q̃ mot⁹ nō excedit a tpe. Alio mō accipit mot⁹ ille fm ptiales reuolutōes. ⁊ sic tpus excedit motum. ⁊ hz se ad motum vt mensura.

Psum autem nunc est continuatio tēporis vt dictum est prius. Continuat em tempus preteritum et futurum et omnino

Detūb. Nur. ig. de ꝓpri ⁊ mio.

terminus tpis est. Est em̃ hui⁹ q̃dē principiuz illius ãt finis. Sz hoc nõ sicut z linea in pñcto manēte manifestũ. diuidit ãt poña. Et inq̃ntũ q̃dē hmõi est. sp alterũ est ipm nũc. Inq̃ntũ ãt copulat. sp idē est. sicut z in mathematicꝭ li/neis. Nõ em̃ sp idē punctũ intellectu est. Diuidendum em̃ sp aliud est. Scdm ãt q̃ copulat vnũ idēq̃ penitus ē. sic z ipm nũc. Aliud q̃dē tpis diuisio fm potentiã est. Aliud ãt termin⁹ vtrozũq̃ z vnitio. Est ãt idē z fm idē diuisio z vnitio. cē ãt nõ idē est. Hoc q̃dē igit sic dr ipo rũ nũc. aliud ãt cũ tps qd est huius ppe sit ve/niet nũc. quia hodie veniet. venit z nunc. q̃a hodie venit. Sz in ilion facta st̃ nũc. neq̃ di/luuiũ factũ est uũc. tũ tps ꝛtinuũ est: sz qz nõ ē ppe. Ipm ãt nũc tps determinatũ p ꝓus nũc est. vt tũc destructa est troya. z tē erat diluuiũ Opz em̃ includi ad ipsum nunc. Erit em̃ q̃tũ aliqd ab hoc tpe in illud. z erit ad ꝑteritum

Postq̃ Aresto. determinauit de tempore quid est z qõo est p ꝓpatõem ad ea que sunt in tempore. hic determinat de tpe p ꝓpationem ad ea que noiantur fm tẽpus. s. de istis dcõibus nunc tũc iam olim repẽte z mõet dicit ꝓmo. q̃ nunc põt capi dupl'r. Uno modo ꝓprie put significat indiuisibile tps. z sic nunc habet tres conditiones. quar. prima est q̃ nũc ꝛtinuat tps. Cui⁹ ratio est. qz sicut se habet punctũ ad lineã. ita nũc ad tps. sed punctũ ꝛtinuat lineã. g̃ nunc tempus. Scda condi tio est q̃ tempus diuidit penes ipm nũc. qz si nunc accipiatur vt vnũ in actu tunc ꝛtinuat ipm tempus et si accipiat vt duo in actu tunc diuidit ipsum tempus idē tñ nũc est. s. ꝛtinuãs. qd est vnũ actu z multa in potentia. Simile est de puncto z linea. quod acceptũ vt vnũ cõtinuat lineã. z inquantũ accipit vt duo in potentia ē ꝓncipium diuisionis linee. z vt duo in actu diuidit lineam Tercia conditio est. q̃ hoc nunc sic diuidens z cõtinuans tempus est vnum fm rem z subiectũ. q̃uis ē multa tamẽ Deinde ponit scdam accceptiõez ipsius nunc dicens. q̃ nunc accipitur pro quolibet tempore quod est ꝓinquum presenti nunc. z tunc non accipitur ꝓprie. q̃a nũc ꝓprie est indiuisibile. sz isto mõ est tps ꝓinquũ presenti nunc. sicut dicimus nunc venit iohannes. i. in ꝑterito tpe. ꝓtio ꝑiti nunc. z nunc venit designando tps futurum ꝓximum presenti nunc. Deinde determinat de ipsis que hñt respectũ ad nunc. z ꝓmo determiat de pso tunc. z dr q̃ tunc est aliqd ꝑteritum tps copulatuz ad presens nunc fm aliquã certã distantiam. Exemplicgratia. vt tunc destructa est troya ibi tunc significat tẽpus ꝑteritum. qd est multũ remotũ a ꝑiti nunc. Nõq̃ em̃ pt significare tempus ꝑteritum. quod nõ est multũ distans a ꝑiti nunc. sicut si diceremus. tunc venit iohannes. i. in tpe ꝑterito ꝓinquo ꝑiti nunc. Ex quo ptz duplex drã inter nunc fm alterũ z tunc. Prima est. qz nũc secundo mõ acceptũ qd est nunc fm alterũ fcat solum tẽpus ꝓinquũ ꝑiti nunc. sed tũc potest ertã significare tẽpus distans a ꝑiti nunc. si tñ habeat certã distantiã. Secunda drã est. qz nunc scdo mõ acceptũ hz se indiffẽter ad ꝑteritũ z futurũ. sz tũc fcat solum ꝑteritũ tempus

Si vero neq̃ tẽpus est. qd nõ sit tũc. omne erit tps finitũ. aut ꝗ deficiet aut nõ. Siquidẽ sp est motus. aliud igitur aut idem multoties Manifestuz qm̃ z vtiq̃ sicut motus sic z tps est. Siq̃dem em̃ vnus z idez sit motus. aliqñ erit z tps vnũ z idem. sinautẽ nõ. nõ erit Qm̃ aũt ipsuz nũc principiũ z finis est. sz nõ eiusdẽ sed ꝑteriti q̃dem finis. principiũ aũt futuri habebit. sicut circulus q̃dantumõ. z in eodẽ ambitum z planũ. sic et tps semp in ꝓncipio z fine. Et ꝓpter hoc videt semp alterũ. Non em̃ sp eiusdẽ principiũ z finalitas ipm nunc. Simlr em̃ z fm idē opposita eēnt. z nõ deficiet itaq̃ semp em̃ in ꝓncipio est. Ipsuz aũz iam ppe est presenti atbamo nũc ps futuri tpis Qm̃ vadet iam qz ppe est tẽpus in quo futurũ est. z ꝑteriti tpis. qd nõ ꝓcul est ab ipso nunc. quando vadis. iam iui. Illion aũt destrui iam nõ dicimus. qz ꝓcul multũ est ab ipso nunc Ipsuz autem mõ ppe ꝑiti nunc est ps ꝑteriti. Quãdo venit. modo. si sit tps ꝓximũ ꝑiti nunc. olim aũt quod ꝓcul. Repente aũt quod in insensibili tpe est ꝓpter paruitatem Mouet Dubiũ

Nic aresto. ex hoc mouet vnam dubitationẽ. z intendit tale argumentũ. de quocũq̃ potest dici tũc. hoc est finitum. sz de quolibet tpe versus ꝑteritũ potest dici tunc ergo quodlibet tẽpus ꝓsus ꝑteritũ est finitum. qd est cõtra Aresto. viij. phisicor. qui ponit motũ z tẽpus esse infinita. Maior pz ex dictis. qz tunc dr aliqd tempⁿ ꝑteritum qd hz distantiã certã ad ꝑiti nũc. sz qd hz certã distantiã nõ est infinitũ Deinde ostẽdit impossibilitatẽ ꝓñtis. z minorẽ presupponit ex diffinitiõe ipsius tũc. z dicit q̃ impossibile est tps ꝑteritũ esse infinitũ. qz tps nõ potest accipi sine nũc. sz dato quocũq̃ nũc datur ꝓus tẽpus qz de rõne nunc est q̃ sit finis ꝑteriti z initiũ futuri. g̃ dato quocũq̃ tpe ꝓsus ꝑteritũ dabitur ꝓus tps. z sic tps versus ꝑteritũ est infinitũ. Sz ista rõ soluit. qz concludit ꝛtra fidem sic. qz nõ est verũ q̃ omne nũc est principiũ et finis. sz aliqd est nunc qd est tũ principiũ. s. futuri. vt est

primũ nunc in quo incepit mundus ⁊ tempus ⁊ omnia alia. ⁊ erit vnũ nunc qd̄ est tm̄ finis p̄teriti. s. in fine mundi. Ad p̄ncipale argumentũ d̄r ad maiorẽ. q̄ quodlibet tp̄s finitum pt significari p tũc. et ideo fm veritatẽ cum omne tp̄s sit finitũ quodlibet p tunc significari pt. Sed fm opinionẽ Arestotel' nõ est vera. q̄ quodlibet tp̄s potest significari p tunc nisi sit finitũ. Deinde determinat de alijs. ⁊ primo de iam q̄d significet. ⁊ d̄t q̄ iam d̄r esse ꝓpinquũ indiuisibili nũc. siue sit in p̄terito siue in futuro et ergo coincidit cũ ipso nũc sed d̄o mõ accepto Et dem̄ describit istum terminũ modo. dicens q̄ mõ est tp̄s p̄teritũ ꝓpinquũ p̄ñti nunc. sicut dicimus qñ venit iohes rñdetur mõ. i. in tpe p̄terito ꝓpinquo p̄ñti nunc. Sed olim f̄cat tp̄s p̄teritũ sicut mõ. ſz remotũ a p̄ñti nũc. vt olim hoc factũ est Et repẽte f̄cat tp̄s indiuisibile qd̄ est insensibile propter paruitatẽ

Qm̄ Quomodo differunt olim ⁊ quondã. Dicm̄ q̄ sic. q̄ olim refertur ad viuẽtes. ⁊ quondã ad mortuos. vt iste olim fuit prior in tali claustro

Mutatio aũt omnis a natura remotiua ẽ. In tpe aũt omia fiunt ⁊ corrũpunt̄. Vñ ⁊ alij quidẽ sapientissimũ dicebãt. Pytagoric⁹ aũt paron penitus indisciplinabile. q̄ obliuiscunt̄ in hoc rectius dicens. Manifestũ igitur qm̄ corruptiõis magis erit p se causa q̄z generationis sicut dem̄ est ꝑus. destructiuũ aũt mutatio p se est. Generatõis ãt ⁊ ipsius esse ẽ fm accidens. Signũ aũt sufficiẽs q̄ fit q̄dem nihil nisi moueat ipm̄ quodãmodo ⁊ agat. Corrũpitur aũt cum nihil moueat̄. ⁊ hanc maxime solemus dicere sub tpe corruptionẽ. Atuero neq̄z hanc tẽpus facit. sed accidit in tpe fieri ⁊ hanc mutationẽ. Q̄ quidẽ igitur tp̄s est. ⁊ q̄d est. ⁊ quot modis dicitur ipsum nunc. ⁊ quid modo. et quid iam. ⁊ quid olim. et quid repente dictum est.

Hic ꝓñter aresto. manifestat aliqua supius dicta vl' supposita. ⁊ sunt duo p̄ncipalia'. Primũ est. q̄ tp̄s est cã corruptõis Secũm est q̄ ois motus ⁊ mutatio est in tpe Primũ ergo ꝓbat rõne ⁊ signo Rõne sic. q̄ tp̄s ꝓiungitur sicut passio eius. ſz motus ex sua natura hz q̄ faciat rem distare a sua p̄meua dispõne. p hoc aũt q̄ res distat a sua primeua dispõne disponit̄ ad corruptionẽ. ergo tẽpus grã motus est causa corruptiõis. Vñ ex textu pz q̄ illoꝝ opinio est falsa q̄ dicebãt tp̄s esse cãm generatõis et esse sapientissimũ. Cãm quidẽ generatõis. q̄ generatiões fiunt in tpe. ⁊ esse sapientissimũ. q̄ generatio scie fit in tpe. Sz ecõtra est d̄o m̄ sicut dixit quidã pytagoric⁹ noie Paron. qui dixit tẽpus indisciplinabile. q̄ ꝓpter tẽpus accidit obliuio Cõtingit aũt generatõez fieri in tpe per accũs. inq̃ntũ scz in tpe fit aliquis labor Deinde ꝓbat a signo sic. q̄ nihil videtur generari nisi apparear alicq̄ qd̄ agens ⁊ mouens p generationẽ. ſz apparet q̄ aliquid corrũpatur ab exteriori agẽte. sicut alicq̄ qui est senex moritur ex senio. ⁊ in illo casu apparet q̄ corruptio talis fiat ex tpe. cum nõ videatur fieri ex causa extrinseca. ergo tẽpus est causa corruptionis

Is aũt nobis sic determiãtis. manifestũ est q̄ omnẽ mutationẽ ⁊ omne qd̄ mouetur necesse est moueri in tpe Velociꝰ em̄ ⁊ tardius dicimus fm oem̄ mutationẽ. in oib̄y em̄ sic videtur Dico ãt velocius moueri ꝑus trãsmutans in subiectũ fm idem spaciũ. ⁊ qd̄ fm regularẽ motum moueat̄. vt in loci mutatiõe. si vtraq̄z fm circulatõez mouent̄. aut vtraq̄z fm rectũ. sil'r aũt ⁊ in alijs Atuero prius in tpe est Prius em̄ ⁊ posterius dicimus fm ad ipsum nunc distantiã. Ipsum aũt nunc terminꝰ preteriti ⁊ futuri est. quare qm̄ ipsa nũc in tpe sunt et prius ⁊ posterius in tpe erũt. In quo em̄ est ipsum ⁊ ipsius nũc distantia. ꝓtrario aũt ꝑus d̄r et fm preteritũ tempꝰ ⁊ futurũ. In p̄terito quidẽ em̄ prius dicimus. qd̄ longius est ab ipso nunc. posterius aũt et qd̄ ꝓpe est. In futuro aũt prius q̄dem qd̄ ꝓpinquius est ipsi nũc posterius aũt et qd̄ ꝑcul. Quare qm̄ prius in tpe est. et ad oem̄ autem motum sequitur prius Manifestum est q̄ omnis mutatio et motus omnis in tempore est Of motꝰ in tpe

Hic ꝓbat duab' rõnib̄y q̄ motus est in tpe. s. q̄ mensuratur tpe. Et stat p̄ma rõ in hoc. in omni mutatiõe reperitur velocius ⁊ tardius q̃ sunt ꝓprietates motus. ſz velocius ⁊ tardius determinant̄ per tp̄s. ergo ois mutatio ẽ in tpe. Maior pz. q̄ velocius ⁊ tardius sunt ꝓprietates motus. ⁊ subiectũ non reperitur sine sua ꝓprietate Minor pz ex diffinitiõe velociorꝭ. q̄ velocius est qd̄ in equali tẽpore plus ꝑtransit de spacio. vel qd̄ in minori tpe ꝑtransit maius spaciũ. vel qd̄ in minori tpe ꝑtrãsit equale spaciũ. Secũda rõ stat in hoc. q̄ in oi motu reperiunt̄ prius ⁊ posterius. ſz ꝑus ⁊ posterius nõ sunt sine tpe. ergo ois motus est in tempore. Oportet em̄ ꝓ omni successione ponere aliquã mensuram ꝓpriam. aut mensurã rerum successiuaꝝ. que in ꝓtinuis est tempus

Dignum aũt ꝓsideratione est. et quõ se habet tempus ad aiam. et ꝓpter quid in omi videtur esse tp̄s et in terra et in mari et in celo. Aut q̄ motus est passio q̄dam. vel habitus nu/

tam Describit Modo Olim Repete

Tempo ⁊ cã corru prior

merus exñs. hec aūt mobilia omnia In loco eñ sunt oia. Tempus aūt ⁊ motus simlʼ sunt et ſm potentiā ⁊ actū: Utrum aūt cum nō sit aīa erit vbiqz tēpus an nō. dubitabit vtiqz aliquis. Impossibile eñ cum sit numerantē esse aliquē. impossibile ⁊ numerabile esse aliquod Quare manifestū est. qz neqz numer⁹. Numerus eñ aut quod numerat̄ est. aut numerabile Si āt nihil aliud aptū natū est q̄ aīa numerare ⁊ aīe intellcūs impossibile est tp̄s esse. aīa si nō sit. Sz aūt hoc qd̄ vt cūqz ens est tp̄s. vt si ꝓtingit motū esse sine aīa. Prius aūt et posterius in motu sunt. tempus aūt hec sunt. ſm quod numerabilia sunt

Hic mouet aliquas dubitatiōes. ⁊ ꝓmo mouet duas circa existentiā tp̄is. quaꝝ ꝓma est. quō se habeat tp̄s ad animā rationalē. i. vtꝝ tp̄s posset esse sine aīa. Scēda est. quare tp̄s videtur esse vbiqz. ⁊ primo soluit scēdam dubitationē. qz facilior est. Et dr q̄ ideo tp̄s est vbiqz. qz tp̄s est numerus motus. g̃ vbiqz est motus ſm actum vel ſm potentiā. ubi etiā est tp̄s. sz motus localis est vbiqz in oib⁹ reb⁹ corpalib⁹ ſm actū vel ſm potētiā. g̃ vbiqz ē tp̄s in oib⁹ reb⁹. dñ est eñ sup̄. q̄ quiescētia mouent tpe. nō qz moueant ſm actū. sz sufficit q̄ moueant ſm potentiā

De ꝓma dubitatiōe primo obijcit arguēs. q̄ nō ex̄ te aīa nō esset tp̄s. et hoc sic. qz si impossibile est aliq̄d esse potens numerare. impossibile est aliq̄d esse numerabile et si impossibile est eē numerabile. impossibile est esse numerū. ergo si aīa nō est que potēs est numerare. g̃ nō erit tp̄s qd̄ est numerus Maior pz. qz potēs numerare ⁊ numerabile hñt ad inuicē quendā respectū ⁊ relationē. ⁊ sic remoto vno remouet̄ ⁊ reliquū Scēda ps pz. qz numerus nō est nisi q̄liq̄d actu numeret̄. vel sit numerabile. Tunc soluens dubitationē motam dr sic. q̄ si aīa nō sit. tūc tempus nō est simplʼr. aut si sit tunc est ens vtcūqz. i. ens imperfectū. quod sic pz. qz de tpe nō habemus nisi nūc. et manifestū est q̄ nūc nō est tēpus De rōne quidē tp̄is est pus et posterius. sz est manifestū q̄ prius ⁊ posterius nō sunt sine anima. ergo nō est tempus perfectū sine anima ꝓparante prius ⁊ posterius

Queritur Utrum tēpus ſm eius eē dependeat ab aīa Dōm q̄ ista questio potest duplʼr intelligi Uno⁰ mō de aīa nobili. q̄ est mouēs celū. ⁊ sic dependet tēpus ab illa aīa effectiue. qz aīa nobilis sicut est cā motus est etiā causa tp̄is iuxta illā regulā ꝓmentatoris. viij. phisicor. Dans formā dat ꝓsequētia formā. cum g̃ tempus ꝓsequtur motum naturalʼr. ideo sicut aīa nobilis est causa motus. ꝓmo celi. ita etiā est causa tp̄is. sz ad istam intentionem non mouet Arestoteles istam questionē. sed ista questio mouetur in textu. An tempus dependeat ab aīa nostra. ſm hoc ergo rñdetur q̄ tp̄s capitur duplʼr Uno⁰ ſm esse eius substantiale siue formale ⁊ ſm illud a q̄ sumit spēs tp̄is ⁊ suba eius sicut est nunc indiuisibile. ⁊ sic tp̄s est in actu a pte rei p̄ter aīam. qz nunc tp̄is. Alio⁰ p̄t capi tp̄s ſm eius eē q̄titatiū. i. ſm q̄ hz q̄titatē ⁊ partes. tūc itez p̄t capi duplʼr. Uno⁰ ſm eē q̄titatiū ⁊ virtuale. ⁊ sic tp̄s etiā est a pte rei p̄ter aīam rōnalem. q̄a eē q̄titatiū virtuale saluat̄ ⁊ ꝓtinet in esse substantiali ipsius tp̄is. qz g̃ dcñ est q̄ esse substātiale tp̄is est nūc. ido etiā ſm est esse q̄titatiū virtuale. Alio mō accipit̄ tp̄s ſm esse q̄titatiū actuale. ⁊ h̄ itez ꝓtingit duplʼr. Uno⁰ ſm simultatē ptiū. ⁊ sic tp̄s dependet ab aīa rōnali. quia nō p̄t in tpe accipi eē q̄titatiū actuale. ſ. pus ⁊ posterius actualʼr absqz aīa ꝓparante porē ptē ad posteriorē. qz preritū actualʼr nō est nec futuꝝ. ⁊ iō talis q̄titas necessario dependet ab aīa ꝓparante illas ptes ſm simultatem Alio mō accipit̄ ſm esse quātitatiū actuale ⁊ ſm successiouē ptiū. ⁊ sic tempus est etiā a pte rei ſm hoc esse pr̄eter aīam nostrā. qz et̄ realiter. q̄uis successiue st̄ p̄reritū pus ⁊ futuꝝ. ⁊ qz istud esse successiuū est ꝓptiū esse tēporis. qd̄ est res successiua. iō simplʼr dōm est. q̄ tp̄s est a pte rei absqz aīma. q̄a ad hoc q̄ realʼr ⁊ simplʼr existat ens successiuū sufficit q̄ sit successio realis in suis ptib⁹. Istud etiā p̄t aliter ꝓbari sic. tp̄s est de p̄dicamento q̄titatis. g̃ est forma realis p̄ter aīam rōnalez. qz entia rōnis facta ab aīa nostra nō sunt in p̄dicamento Scēdo tēpus est realʼ passio motus alʼs de ipo nō determinaret̄ in libro phicor. Sed omis passio realis hz esse extra aīaz g̃ tempus hz esse reale extra aīam Pro intellectu istiꝰ est ꝓsiderandū. q̄ cū tempus sit numer⁹ motus. eo mō quo numerus dependet a numerante. tempus dependet ab anima. sola enim anima rationalis numerat q̄ui s eñ anima sensitiua posset cognoscere multitudinez. nō tñ nūerat. qz numerare est ꝓpare multitudinez ad vnitatem finalē. sed nūerus dependet a numerante eo mō quo numerata dependent a nūmerante Cuius rō est. qz numerus nihil aliud est q̄ multitudo ex vnitatibus aggregata. hoc aūt quod est. cā distinctōis ⁊ diuersitatis in aliquo est etiam in eo cā numeri. sed inuenit̄ duplicia numerata. q̄dam eñ sunt simplʼr pmanentia. vt homo bos leo ⁊c̄ijs. ⁊ numerus taliū non dependet ab aīa nostra qz numerata ab illa nō dependēt. sed ab intellectu diuino. Alia sunt numerata q̄ sunt successiua ſm suam naturā sicut sunt illa numerata. quoꝝ vna ps ptransit ⁊ alia expectatur sicut tp̄s ⁊ motus ⁊ talia numerata pñt dependere ab intellectu creato q̄ intellectus creatus ꝓpat simul ptem porem ⁊ posteriorē. Ex quo ptz q̄ cū tp̄s sit aliq̄d successiuū dependet ab aīma nostra ſm simultatē poris ⁊ posterioris. ⁊ nō ſm substātiā. sicut tñ nūerus rez pmanentium dependet a deo. ⁊ etiā rez successiuaꝝ q̄titum ad eaꝝ substantiā. Silʼr est dōm de motu. qz etiā motus in sua essentia est a pte rei p̄ter aīam nostrā. tñ motus acceptus ſm simultatē partium nō est a pte rei absqz aīa. et hoc est quod dcñ fuit in textu q̄ tempus absqz aīa nostra est ens vtcūqz. i. imperfectum. qz sine aīa nostra non potest accipi in tpe p̄us et posterius actualiter

ArGūe obiectuz actionis dependet ab agente. sz numerus est obiectū aīe numerantis. g̃ dependet ab ea. sed tp̄s est numerus. g̃ ⁊c̄. Dōm q̄ duplex est obiectū. ſ. obiectū potentie actiue. ⁊ obiectū potentie passiue. primū dependet ab agente ſm modū obiecti sicut patet in porēcijs vegetatiuis vbi nutrimentū quod est potentia animatū ⁊ ratio obiecti depen-

det ab anima vegetatiua. Scōm aūt non dependet ab agente vel potētia. sz potius ecōuerso. qz ibi obiectū mouet potentiā. z sic est de tpe in ordine ad animā nostram Secūdo dōm est. q duplex est numerās. quoddā est numerans creatiuū rez. sicut deus est numerās res causando eas. et sic est verū q ꝓpatur numerus ad numerās sicut obiectū potētie actiue ad suā potentiā. Aliud est numerans nō creatiuū rez. sicut est intellectus noster. z tūc nō oportet numerū causari a numerāte nisi fm simultatem ptium successiuarz. quia simultas ptium dependet ab anima numerāte

Si impossibile est aliqd esse potēs numerare impossibile est esse numerabile. ergo si nō est numerans nō est numerus. et si nō est numerus nō est tps Dōm q prima cōditionalis nō est vera. qz si impossibile est esse aliqd̄ potens numerare. tūc impossibile est esse aliqd̄ numeratū. sz seqtur q sit numerabile. qz actus z actus ꝓportionant. z poña z poña. Scdo potest dici. q etiā ꝓns sz q non exīte anima nō est tps. est aliqliter ꝓcedendū. qz non exīte anima nō est tps fm esse ēntiatiuū in simultate ptium. et ideo nō est numeratū siue numerus fm simultatē ptium. est tū absqz anima numerus fm successionē ptium. licet nō fm simultatē. et hoc ē qd̄ dicit Auicēna. q prius z posteriꝰ motus sunt tps materialiter. qz subiectat tps in priori z posteriori motus. sz prius z posterius in motu nō sunt absqz aia. s. fm actum ergo etiā sic est iudicandū de tpe

Dubitabit aūt aliquis. z qualis motus tēpus numerus sit aut cuiuslibet. Et nāqz fit in tpe. z augmentat. z alterat in tpe z fertur. Secundū igitur q motus est. sic est vniuscuiusqz motus numerus. Ūū motus simplr̄ numerꝰ est ꝓtinui. sz nō cuiusdā Sz nūc ē moueri vnū et aliud quoꝝ vtrusqz motus erit numerus. Alterum z alterꝝ igitur tps z sil' duo tpa equalia erunt. aut nō. Omne nāqz tps vnū sil'r z sil' est. specie aūt z qd̄ non sil' Si em̄ z hij sunt canes. illi vero equi. vtriqz aūt septē. idem numerus est. Sic em̄ z motuū sil' terminatoꝝ idem tempus est. sed hic velocꝝ fortassis. alius vero nō. et alius q̄dem loci mutatio est. hic aūt alteratio. tempus tū idem est. Siquidē z numerꝰ equalis sit z simul alteratiōis et loci mutationis: Et ꝓpter hoc motus q̄dem alteri sunt. et seorsum sunt. tps aūt vbiqz idem. qz et numerus vnus et idē vbiqz est. q̄ est equaliū et sil'

Nic mouet vnam dubitationē de vnitate tpis. Et dicit q dubiū videtur cuius vel qualis motus tempꝰ sit numerus. qz si tps sit passio cuiuslibet motus tunc erunt plura tpa sil'. Ponit ergo opinatā solutionē istius q̄stionis. z dicit q tempus spectat ad quēcunqz motum. sic q est passio cuiuslibet motus. qz omnis motus mensurat tempore Sz istam solutionē reprobat. qz si tempus esset passio cuiuslibet motus. tunc duo tempora equalia essent simul. qz duo motus equales sunt simul. Sicut ergo duo motus sunt simul. ita duo tpa. quoꝝ motuū tēpus est passio. sed impossibile est duo tpa esse simul. quia tūc aliquod idem esset vnum numero z nō vnum numero. quod implicat cōtradictionē. Probatio. qz tempus quod est simul. est vnum numero. sicut tota dies z totus annus. sed illa tempora que nō sunt simul sunt vnū specie. sicut duo dies qui nō sunt vnum numero saltem potentiali. Si ergo duo equalia tpa essent sil' ex hoc q sunt simul erūt vnum numero. z ex hoc q sunt duo equalia tēpora erunt tm̄ vnum specie. ergo idem tempus erit vnū numero z nō vnum numero. qd̄ implicat ꝓdcōem

Quoniā autē loci mutatio z huius circularis. numeratur aūt vnumquodqz vno quodā primo vt vnitates vnitate. equi ꝓ equo. sic et tempus tpe quodā finito. Mensurat autē sicut diximus tps qz motu. z motus tpe Hoc aūt est. qz determinato motu et tpe mensurat motusqz quantitas tpis. Si igit̄ quod est primū mensura oīm. primoꝝ circulatio. q̄ regularis mensurat maxime. qz numerus huiꝰ notissimus est. Alteratio q̄dem igit̄ neqz augmētatio nō sunt regulares Loci āt mutatio est

Nic ꝓnter ponit verā solutionē. et intendit finalit̄ q est vnū tps. z tps nō est passio cuiuslibet motus. sed motus ꝑmi mobilis. q̄ est vnus numero. z ideo tps mensurat illum motū. z ex ꝑnti alios motus. Et ad hoc inducendū premittit tria. quoꝝ primū est. q inter oēs motus motus localis est prior z magis simplex Et inter motus locales ꝑmus motus est circularis. qz est magis regularis. Scōm est. vnūquodqz mensurat minimo sui generis sicut numeri vnitate. z tpa quodā tpe. Tertiū est. q tps mensurat motu z ecōtra. ex quibꝰ concludit qd̄ intendit sz q tps est solū passio ꝑmi mobilis Qd̄ sic probat. illud quod est minimū continuū certum z regulare. h̄ est mensura aliorꝝ que sunt minus certa z magis difformia. sed motus primi mobilis est ꝓtinuus certissimus z vniformis. ergo debet ille motus grā tpis mensurare oēs alios motus. ergo tps est in illo ꝑmo motu ꝑmi mobilis. q̄ est vnus. quare tempus est tm̄ vnum Maior patz. quia de rōne mensure est q sit minima. vt patz decimo metaphysice. Et q sit certa. quia mensura determinat mensurātum. ergo oportet q sit certior. Et debet esse vniformis qz difforme mensurat per vniforme.

Unde z videtur tempus esse spere motus qz hoc mensurātur alij motus. et tps hoc motu. Propter hoc aūt et ꝓsuetū dici accidit Dicunt em̄ circulū esse humanas res et aliorum

Nolet Dubium

Solutio apparens

motum habentiũ naturalem et generationẽ ⁊ corruptionẽ: Hoc aũt est. qꝛ omnia tpe iudicãtur. ⁊ accipiũt finem ⁊ principiũ. sicut si ꝓm circulationẽ fit. Et tempus in ipsuꝫ videtur circulus q̃dam Hoc aũt iterũ videtur ob hoc ꝙ huius loco mutatõis mensura est. et mensuratur ipm ab hmõi. Quare dicere esse reꝫ que fiunt circulũ. dicere est tpis esse quendã circulum. Hoc aũt est quia mensurat circulatione Extra eũ metrũ nihil aliud videtur esse q̃ q̃d mensurat. sed aut multa metra totũ Dicit aũt recte qd̃ numerus q̃dẽ idẽ est et ouiũ ⁊ canũ. si equalis vtriq̃ sit. Decem aũt nõ idem. neq̃ decem eadẽ sunt. sicut neq̃ triãguli idem q̃ est eq̃laterus ⁊ gradatus. et tñ eadem figura est qꝛ vtriq̃ trianguli sunt. Idem eũ dicit a quo nõ differt drãtia. sed nõ a quo differt vt triangulus a triangulo drãtia differt Alteri q̃dem eũ triãguli sunt. a figura aũt non. sed in eadẽ diuisione ⁊ vna. Figura eũ hec quidẽ talis circulus. alia vero hmõi triãgulus Hmõi autem alia q̃dem equilaterũ. alia vero hmõi gradatum. Figura q̃dem igit eadem. et hec triãgulus eũ est. triãgulus aũt nõ idem est. ⁊ numerus iam s.l'r. Non eũ differt a numero differentia numerus boꝫ: decem aũt nõ idem est In quib eũ dicit differunt. hec q̃dem eũ canes. alia vero equi. Et de tpe quidẽ ipso. ⁊ de circa ipm ꝓpꝛijs hac intentiõe dcũ est

Nic ꝓnter phs approbat istam solutionẽ. s. ꝙ tps nõ est in quolibet motu. sed in motu pmi mobilis. ⁊ hoc dupl'r. primo p opinionẽ antiquoꝫ. secdo p vsum cõiter loqntium Antiqui eũ dicebãt ꝙ motus spere celestis esset tẽpus. Et quo ptz fm eos. ꝙ tps maxime hz ordinem ad motũ circulare. ergo seq̃tur ꝙ habeat ordinẽ ad illum. sic ꝙ illius motus erit passio. ⁊ nõ cuiuslibet motus. Secdo pbatur ex vsu cõiter loquentiũ. qꝛ cõiter cõsueuit dici ꝙ omnia redeũt circulo. quasi diceret ꝙ ista tpalia que mẽsurãtur tpe habeãt cursum suũ fm motum circulare pmi mobilis. Tunc manifestat vnũ quod p̃us suppo/suit. ibi Dicit autẽ recte. qꝛ p̃us dcũ fuit ꝙ idem est numerus absolutus. sz nõ est idem numerus applicat' ad numerata. sicut decẽ canes ⁊ decẽ oues hñt vnũ numerũ sed nõ vnum denariũ. Cuius'rõ est. qꝛ illa sunt eadẽ que nõ differunt differẽtijs. sicut hõ ⁊ asinus sunt eadẽ in animali. sic etiã decem canes ⁊ decẽ oues non drãt in rõe numeri. sed drãt in rõne numeri applicati ad oues ⁊ ad canes. Ex quo potest sumi ꝙ omnes spẽs possunt dici vnũ in genere. Quis inter se differant

Qꝛ Utrum tẽpus differat ab eternitate ⁊ ab euo Dõm ꝙ sic. qꝛ in hoc ꝓcordant omes phi et theologi. eo ꝙ diuersa mẽsurata requirũt diuersas mensuras. Sz manifestũ est ꝙ deus ⁊ substãtie separate ⁊ tpalia sunt diuersa mẽsurata. ergo req̃runt diuersas mensuras. sz in assignãdo drãtias est diuersitas autoꝛũ. Quia quidã sic assignãt drãm. nam eternitas est mensura carẽtis p̃ncipio ⁊ fine. Euũ aũt est mensura hñtis p̃ncipiũ et finem. Ista aũt drãtia posset admitti ex duob. primo ex parte mensuratoꝫ fm ꝙ nunc existũt a parte rei. qꝛ de facto illa mensurant tpe que hñt p̃ncipiũ ⁊ finem. Illa mensurant euo que hñt p̃ncipiũ ⁊ nõ finem. et hoc mẽsuratur eternitate qd̃ caret p̃ncipio ⁊ fine. Secdo potest admitti ista drãtia ex pte mensuratiõis. qꝛ in tpe potest accipi res que hz p̃ncipiũ ⁊ finem. sed ista drãtia fm se nõ valet. qꝛ est tot aliter p accũs. Si eũ fm Arestotelẽ mũdus ponat nec habuisse p̃ncipiũ nec finem. tũc drã ista nõ valebit. qꝛ mũdus mensurat euo. ⁊ tñ non haberet p̃ncipium nec finem. Q; aũt nunc de facto tps hz p̃ncipiũ et finem hoc accidit tpi. ergo ista drãtia est oino accẽtalis Sil'r si aliqd̃ euiternũ fuisset ab eterno qd̃ non est simpl'r impossibile. tunc itꝫ hoc euiternũ nec haberet p̃ncipium nec finem. Ideo aliter assignabãt aliqui drãm talẽ Eternũ est mensura illius quod nõ hz p̃ius ⁊ posteriꝰ Euũ est mensura hñtis p̃ius ⁊ posterius sine innouatione ⁊ veteratiõe. Tempus est mensura hñtis p̃ius et posterius cum innouatiõe ⁊ veteratiõe Sed etiã ista drã non valet. qꝛ videtur implicare ꝓ dcõem. qꝛ quicq̃d habz p̃ius ⁊ posteriꝰ hoc habet innouationẽ ⁊ veterationẽ. qꝛ posteriori aduenientẽ primũ inuetera scit. et sic non potest stare illa drã eui ab alijs Est ergo alia drã vera. ista scz ꝙ eternitas est mensura rei oino pmanentis Euũ est mensura rei pmanẽtis in suo esse. sz habẽtis successionẽ in operatione Tempus aũt est mensura simpl'r successiui tã quo ad esse q̃ quo ad operationẽ. Que drãtia potest sic pbari. qꝛ ipm eternũ scz deus hz simpl'r pmanẽtã. qꝛ eius operatio sicut ⁊ esse est in eternitate. ⁊ p ꝓns oia siml' intelligit et operatur Sz euiterna non hñt trãsmutationẽ fm esse. sicut tpalia. substãtie eũ separate ⁊ corpora celestia que mẽsurantur euo nullam hñt successionẽ in esse. hñt tñ successionẽ quo ad operatiões. qꝛ substãtie separate nõ possunt sil' oia intelligere. sz successiue. ⁊ corpora celestia hñt successionẽ in motu. Est tñ ꝓsiderandũ. ꝙ intellectiões et affectiões substãtiaꝫ separataꝫ nõ mensurant euo. sed tpe discreto. ⁊ ideo euũ non est tps discretũ. sz bene admittit tps discretũ. qꝛ euũ respicit esse euiternoꝫ. sz tps discretũ respicit operationẽ euiternoꝫ. Et qñq̃ etiã mensurat operatio euiterni tpe ꝓtinuo. sicut pz in pmo mobili. cuiꝰ motus mensurat tpe cõtinuo. Et tiã potest pbari eternitatẽ et tps distingui ex diffinitiõib eoꝫ. qꝛ eternitas est interminabilis vite tota sil' ⁊ pfecta possessio Et qua diffinitione pz ꝙ tps ⁊ eternitas ex opposito distinguunt. quia cum tps sit mensura rei ꝓpositre. ⁊ eternitas est mensura rei simplicis. oz diffinitionẽ eternitat; dari per negationẽ duoꝫ que ꝓuenũt tpi Primũ est p̃ius ⁊ posteriꝰ ex pte

mensure. scdm est principiū ⁊ finis ex pte mensuratorū
Dicitur ḡ in diffinitione eternitatis (interminabil' vi/
re) q̃tum ad negationem principij ⁊ finis. Et dr poti
us vite q̃ esse. qr mensura non respicit esse substantiale
mensurati. sed esse subsistentiale. ⁊ hoc significat p vitā.
Deinde addit (tota simul) ad negatōem prioris ⁊ po
sterioris. ⁊ non debet ibi capi totum sincathegreumati
ce put valet tantū sicut q̃libet pars. sed debet capi put
valet tm̄ sicut integrum vel pfectum. sicut totum dicit
cui nhil deest. Addit (pfecta) ad hcandū differentiam
inter nunc eternitatis. ⁊ nunc tpis. qr licet nunc tempo/
ris sit etiaz totū simul non tm̄ est pfectum. qr adhuc ps
illius nunc deest sibi. Addit possessio ad significandum
immutabilitatem eternitatis. quia hoc dicitur posside
ri quod pfecte ⁊ quiete habet.

Ar Diffinitio eternitatis dat p negatiōem. ḡ non
valet Dōm q dupl'r aliqua diffinitio pt da
ri p negationem. Uno modo ex pfectione rei. si
cut dicimus q brutum diffinitur p irrationale. quia ille
differentie taliū non sunt nobis note. sicut dicim' punc
tum est cuius ps non est. ⁊ sic dat diffinitio eternitatis p
negationem. Alio modo fit ex pte rei ⁊ ex pte nostri in/
tellectus q̃ non pōt cognoscere talem rem esse sub diffe/
rentia affirmatiua. ⁊ sic simplicia ⁊ separa diffiniuntur
per negationem. quia diffiniuntur a nobis per viaz re/
motionis.

Ar Impossibile est plures mēsuras duratiōis sim'l
esse. sed tempus. eternitas. ⁊ euiternitas sunt si
mul. ḡ non sunt diuerse mensure Dōm q du
plices sunt mensure durationū. q̃dam sunt vnius gene
ris. sicut diuersa tpa. ⁊ illa non possunt esse simul. sicz pz
ex textu. Alie sunt mensure diuerse fm genus. et tales
mensuras non impedit plures esse simul. quia ille stz mē
sure subordinate. tempus enim subordinat euo, ⁊ euuz
eternitat.

Ar Idē est nunc eternitatis ⁊ tpis. ḡ eternitas ⁊ tē/
pus nō differūt. Añs pbatur. qr vtrūq̃ est indi
uisibile Dōm q q̃uis in hoc ꝓueniāt q vtrū
q̃ est indiuisibile. tm̄ in alio differunt. s. q nunc eternita
tis est simpl'r stans tā subiecto q̃ rōne. sed nunc tempo
ris est fluens ad minus fm esse q̃uis pmanet idē subie
cto ⁊ hoc est qd dici solet q nunc stans cāt eternitatem
quod vez est fm nr̄m modū cōcipiendi. ⁊ sic etiaz nunc
fluens cāt tps fm nostrā ꝓceptionem.

Ar Sicut est vnū tps ꝓter vnitatez pmi mobilis
ita etiā erit vna mēsura oīs esse ꝓter vnitatez p
mi esse Dōm q est duplex mensura rerū que/
dam eiū est transcendens ⁊ causalis. ⁊ sic deus dr men/
sura oīm rerum. quia fm voluntatē dei omnes res du/
rant sua eiū causalitate ⁊ ꝓseruatōe omnia pmanent in
esse. Alia est mensura adequata ipis rebus mensurat
et tales mensure sunt diuerse in diuersis rebus mensu/
ratis. Tempus autē ⁊ euū sunt mensure speciales q̃ ac
cipiunt in rebus p̄ter mensurā cōem cālem et transcen/
dentē. Si eiū res deberent determinate mensurari oz q
haberēt mensuras ꝓportionatas. ⁊ ḡ opz p̄ter mensuraz
cōem ponere mensuras spēales

Ar Multa stz eterna q̃ nō stz pmanētia in eē ⁊ opa
ri. vt ignis etern' britudo et'na. ꝓōes et'ne mō
tes et'ni Dōz q et'nitas accipit m'tipl'r. vno
ꝓne ⁊ fm eius diffinitōem. ⁊ sic cōuenit soli deo. quia
in rebus creatis non est operatio creature tota simul.

Alio mō dicitur aliquid eternū pticipatiue. qr habet al
quam ꝑditionē vere eternitatis. ⁊ hoc fm diuersos ḡdus
ꝑtingit. qr primo aliqd est eternū qr pticipat de hoc qd
est vere eternū. et sic creatitudo eterna est. qr fit p pticipa
tionem dei fm essentiā. Tercio mō dicit aliquid eternū
quod habet perpetuā durationē. et sic intelligentia dr pa
rificari eternitati in libro causaꝝ. Quarto mō aliquid dr
eternū qr interminabile est. ⁊ sic ignis inferni est eternus
Ultimo dr aliquid eternū rōne diuturne duratiōis. ⁊ sic
montes dicuntur eterni

Ar Euum est totū simul sicut eternū. ergo nō differt
ab eternitate Dōm q aliquid dr totum simul
dupl'r. Uno mō fm esse tm̄. quia nō hz successio/
nem in pmanentia essendi. ⁊ sic euum est totū simul sicut
eternū. Alio mō aliquid dr esse totum sil'. qr nō habet suc
cessionē nec in essendo nec in opando. ⁊ sic eternitas ē to/
ta simul ⁊ nō euum. qr in euiterno succedūt sibi opatōes
mutuo. q̃uis nō sit successio in esse sicut in tpalib⁹

Qr Utrum sit vnū euum sicut est vnum tempus.

Et videtur q nō. qr euiterna differunt spē. et
go etiā sunt multa eua Añs pbatur. qr omnes
substātie separate differūt ab inuicem specifica differētia
Dōm q q̃uis substātie separate ad inuicē habeāt spēm
diuersam. hnt tm̄ ad inuicem cum distinctiōe naturalem
ordinem fm maiorē ⁊ minorem simplicitatē ⁊ pfectionē
et ergo pfectissimū in eis pt esse mensura oīm aliorꝝ seqn
tium Et simile est de motu celi. ex quo eiū motus celi est
summus ⁊ pmus. ideo ex hoc habet in se tempus Sz fue
runt aliqui dicētes q eēnt tot eua quot euiterna. ⁊ argue
bant sic. tempus ex hoc est vnū. qr est in motu primi mo
bilis. qui est causa omniū aliorꝝ motuū. sed primū euum
non est causa aliorꝝ euiternorꝝ. ergo in eo nō est euū subie
ctiue. Ad hoc dr q maior est falsa. qr ex hoc pmus m o/
tus nō habet in se tēpus subiectiue. qr est causa aliorꝝ. sz qr
est simplicissimus. ideo sufficit q primū euum sit simpli/
cissimū ad hoc q sit mensura aliorꝝ Est eiū euum substā
tia primi euiterni cum relationib⁹ duab⁹. s. cum relatione
ad eternitatē. qr est pticipata eternitas. ⁊ cum relatōe ad
posteriora euiterna quorꝝ est mensura. Et si aliquod eui
ternū de nouo creetur. sicut nunc creātur anime rōnales
tunc de nouo incipit mensurari per euū. quod est in pmo
euiterno. qr acquirit nouam relationē ad primū euiternū
quā prius non habuit. Uñ patet q euū etiā non potest
esse in lucifero. etiā si lucifer sit primū euiternū. qr pma re
latio ex casu suo non potuit in ipso manere. scz relatio ad
deum. qr q̃uis naturalia nō sint simpl'r deleta in ipsis an
gelis cadentib⁹. sunt tamē impedita. ⁊ ideo nō potest pri
mus angelus q̃ cecidit in se habere euū. sed mansit in pri
mo angelo stante. in quo est talis duplex relatio

Explicit quartus liber phisicorꝝ

Liber de diuisione Motus

Transmuta

tur aūt transmutãs omne Aliud quidẽ fm accidẽs vt cũ dicimus musicum ambulare qm̃ cui accidit musicum esse hoc ambulat. Hoc autẽ in quo aliq̃d hmõi est mutari. et simplr dicitur mutari. vt q̃cunqꝫ dicũtur fm ptes. sanatur em̃ cor pus. qꝛ oculus aut thoraꝛ. hec aūt ptes totiꝰ corꝛis sunt. Est autẽ etiam aliq̃d qd̃ neqꝫ fm accñs mouetur. neqꝫ in eo qd̃ aliquid ipsius. sed in eo qd̃ ipm mouetur primũ Et hoc ẽ fm seipm mobile. Scdm aūt aliũ motũ et aliũ alterũ est: vt alterabile ꝛ alteratõis sanabile ꝛ calefactibile alteꝛ. est aūt et in mouẽte siliter Aliud quidẽ em̃ fm accidens mouet. Aliud vero fm ptem in eo qd̃ huiꝰ aliq̃. Aliud ꝯo p seipm pmũ. vt medicꝰ q̃dẽ sanat. manus ãt pcutit.

Postq̃ phs determiauit de passionib entꝭ mobilis Iã ꝯsequẽter in hoc q̃nto determiat de diuisione pnci palis passionis scz motus. ꝛ qꝛ passiones hñt oꝛdinem magis ppinquũ ad ipm subiectũ q̃ ptes passionũ. Iõ pus determinauit de passionib q̃ determinat de ptib vel diuisionib passionũ. Est em̃ duplex diuisio motus scz in ptes subiectiuas. et illa diuisio sumit in motu pe nes predicamenta. Alia est diuisio motus in ptes integrales fm q motus diuidit in ptes q̃titatiuas. ꝛ qꝛ p tes subiectiue sunt magis essentiales q̃ ptes q̃titatiue ideo q̃ntus liber in quo determiat de diuisione motus in ptes subiectiuas pcedit sextuꝫ. in quo determinat de diuisione motus in ptes q̃titatiuas. Habet ãt q̃ntus liber tres tractatꝰ. In primo determinatur de diuisione motus. In scdo de vnitate motus. In tercio de contrarietate motuũ adinuicẽ. Quo ad primũ tractatũ intendit diuisionẽ motus in tria predicamẽta. s. in q̃titatẽ. q̃litatẽ et vbi. Et anteq̃ hoc facit pmittit duas alias diuisiones. q̃ruꝫ pma est cõioꝛ q̃ scda. Et est q motus diuiditur in motuꝫ p se pmo. p se scdo. ꝛ p accñs. et illam diuisionẽ pbat pmo ex pte mobilis. deinde ex pte mouentis. et vltimo ex pte termini ad quẽ. Dicit ergo pmo q omne qd̃ mouet vel transmutatur. vel est mobile p se primo et hoc ꝯtingit qñ motus hz immediataꝫ ꝯnectõem ad illud qd̃ oꝛ moueri. sicut totus hõ oꝛ mouerilocalr per se pmo qñ toti hõi ꝯuenit talis motus et nõ pti tñ. Alioꝰ aliq̃d est mobile fm ptez p se scdo. et hꝰ ꝯtingit qñ motus hz imediataꝫ ꝯnectõem ad illud cui motus dicitur inesse. vt si dicamus q homo sanatur. qꝛ oculus vel thoraꝛ. i. pectus sanatur. tũc em̃ manifestuꝫ est q ille motus non inest primo toti cui tñ oꝛ inesse. sed

Dupliciter Motus q̃ mouetur

Aliud est ipse 1° vt motus hominis

Aliud est ipse 2° vt motus sanatur qñ oculus sanatur

Tertius est accidens motus

Folio lxxxvii

prius inest pti. et a pte totũ denoiatur. Tercioꝰ oꝛ aliquid mobile p accñs. qꝛ scz motus nullã habet ꝯnexionem ad illud cui dicitur inesse. sicut dicimus q musicuꝫ ambulat qꝛ musicus nullaꝫ habet habitudinẽ ad motũ ambulationis fm q in se habet musicã. Secũdo exemplificat distingũẽs illos mõs ex pte mouentis. Naꝫ aliq̃d oꝛ mouere tripl'r. vnoꝰ p se. qꝛ motꝰ ꝯuenit sibi actiẽ fz imediatã ꝯnexionẽ. sic oꝛ edificatoꝛ edificare. qꝛ phe ꝯuenit edificatio edificatoꝛi ꝛ hz imediataꝫ ꝯnexionez ad ipm. Alioꝰ aliq̃d dicitur mouere scdo qñ scz motus actiue nõ ꝯuenit sibi pmo sed alteri sicut hõ oꝛ pcutere si manus pcutiat. tũc em̃ pcussio pmo conuenit manui et non homini. Tercio modo dicitur aliquid mouere p accñs. qꝛ scz illud nõ habet oꝛdinẽ ad motũ. sicut musicus dicitur edificare. nã accidit edificãti q sit musicus.

Qm̃ aūt est aliq̃d mouẽs pmũ. est aūt et aliquid quod mouetur. adhuc in quo tempus. Et pter hec ex quo et in quid: Omnis em̃ motus a quodam et in quiddam

Quinq; q̃ pertinent ad Motũ

Hic pter vult exemplificare membꝛa diuisiõis ex pte terminoꝝ Et circa hoc pmittit pambulariter quot requiruntur ad motuꝫ. ꝛ qũo se habẽt illa q̃ reqꝛunt ad motum. Et oꝛ q q̃nq; ꝯcurrũt ad motũ. s. mouẽs. mobile. terminus a quo. terminꝰ ad quẽ. et tps in q̃ est motus. Qd̃ sic pbat. qꝛ motus est ex quod ã in qd̃ã. qꝛ q̃ est ex quod ã sic hz terminũ a q̃. et est in qd̃ã sic hz terminuꝫ ad quez et qꝛ est successiuꝰ. sic hz tps mẽsurãs ipm. et qꝛ est ab aliq̃. sic hz mouens. ꝛ quia illi termini sunt in aliquo. sic cõcurrit mobile.

Alterũ em̃ est qd̃ pmũ mouet et in qd̃ mouetur. et ex quo. vt lignũ. et calidũ. et frigiduꝫ.

Horum autẽ aliud q̃dẽ mobile est. aliud ꝯo in quod. aliud vero ex quo. Motus ãt manifestũ q in ligno nõ in spẽ est. Neqꝫ em̃ mouet neqꝫ mouet spẽs. aut locus. aut q̃ntũ hoc Sz est mouẽs qd̃ mouet: in id qd̃ mouetur

Quinq; mobile et motꝰ

Hic ꝯpat pmissa ad inuicez. ꝛ pmo q mobile distinguatur a duobus terminis. dicens q mobile nõ est terminus. qꝛ mobile in motu dicitur moueri. quia in ipso est motus sicut in subiecto. sed termini motus nec dicuntur mouere nec moueri. q̃ termini motus non sunt mobile. Exempli gratia in motu calefactõis aq̃ aq̃ est mobile et oꝛ calefieri. termini sunt caliduꝫ et frigiduꝫ. sz frigidũ nõ oꝛ frigefieri. nec calidũ calefieri Addit tamẽ arestõ q nihil phibet q termini motuũ dicantur mouẽri p accñs. sicut dictũ est qñ aqua calefacit tũc p accñs dicimus frigidũ calefit

Motꝰ [illegible]

Magis aūt in qd̃ q̃z ex quo mouet. denominabit mutatio. Qñ corruptio in nõ ẽ mutatio est. q̃uis ex esse mutet qd̃ corrũpit. Et generatio in esse q̃uis ex non esse.

Diuisio motus in p se actus & bona

Dem tio a q̃ & ad quē motus

Nic ꝗrat duos terminos ad inuicē dī. q̃ termini nō hnt se eq̃ ēntialr in motu. qz motus dz essentialr denominari a termino ad quē. & nō a termio a quo Cuius rō est. qz terminus a q̃ abijcit in motu. & termin⁹ ad quē acq̃rit. sz vnūqd q̃ dz denoiari ab eo qd est. & nō ab eo qd nō est. sz termin⁹ ad quē est. ergo mot⁹ dz ab eo denoiari ēntialr Ex q̃ sumit hic illa cōis autoritas. q̃ motus est eius dē ēntie cū suo termio ad quē.

Af Mobile qñq̃ pl⁹ hz de termio a q̃ q̃ de termino ad quē. sicut ptz de aq̃ ꝓmo applicata igni q̃ plus hz de frigiditate q̃ caliditate. q̃ videt q̃ mobile dz denoiari a termio a q̃ plus q̃ a termino ad quē Dōm primo q̃uis mobile plus posset denoiari a termino a quo tamen motus non debet denoiari a termino a quo qz de rō ne motus est q̃ abijcit terminū a quo. Scdo dz & facilius q̃ in casu posito adhuc nō est motus calefactionis añq̃ eñ frigidū expellat ē bñ dispō ad calefactōez et iō si calefactio fcat dispōez ad calefactōez. etiā aqua frigida igni applicata dz calefieri. nō rñ ,ppe. qz nō ē ad huc ibi calefactio nisi frigidū sit expulsuz. qz sicut dictū est in tercio hui⁹. mot⁹ fcat forma fluentez in motu. añ q̃ ergo est forma fluens in motu sic nō est motus. Non est ergo motus calefactionis in aq̃ añq̃ sit ibi calor. & tē etiā hz mobile plus de termio ad quē q̃ de termio a quo

Af Corruptio denoiat a termio a q̃. qz est mot⁹ ,p cedēs ab eē ad nō eē. Dz q̃ motū denoiari a termio ad quē itelligit de motu acq̃sitio. i. de motu vbi acq̃rit forma. sz corruptio nō ē mot⁹ acq̃sitiuus. qz nō acq̃rit eē Et sile ē de denoiatōe puatōis. qz puatio nō hz ,ppe denoiatōez. sz denoiat ab habitu. sicut cecitas dz priuatio visus cui⁹ est priuatio

Q̃ quidē igit motus sit dictū est p̄us. species aūt et locus & passiones in que mouet im mobilia sunt. vt scia et calor. Et dubitabit aliquis si passiones motus sunt. Albedo autez & passio ē. Erit eñ in motu mutatio. et fortassis nō est albedo motus. sed albatio

Supponit duo p̄m in Dubiū

Hic soluit vnā dubitatōem q̃ pt oriri ex dictis. & supponit duo. p̄mū q̃d sit motus. scdm est q̃ spēs q̃litatis et locus. et passiones nō mouent sicut dictū est. Dubitatio est an hmōi q̃litates & passiones pñt dici mot⁹. cū tñ eis nō inest. Arguit pl̄s nō. qz si albedo vel frig⁹ vel ꝓsilis forma esset mot⁹ seqrēt q̃ t̄min⁹ mot⁹ eēt motus qz illa st termini mot⁹ Determinādo q̃ ꝓbitatē dz q̃ albedo fortassis nō est motus. sed dealbatio. et dicit fortasse qz nōdum probauit motuz nō esse in suo termino. sicut patebit in sexto huius

Est āt & in illis & qd ē fm accīs. et qd est fm p tē. et fm aliud. & qd p̄mo ē et nō fm aliud vt id qd fit albū. in id qd intelligit mutat fm accīs Dolori eñ accidit itelligi in colorē āt qz ps alb̄ū coloris est. et in europā. qz pars europea thene st. in albū āt colorē p se. Quo q̃dē igitur p se mouetur. et quo fm accidens. et quo fm aliud aliq̃d. & quo ipm p̄mū in mouēti. & in eo qd mouet. manifestuz est & q̃ motus nō in spē sed in eo qd mouet & mobili fm actū sit

Hic explificat ex pte fmiorz ad q̃s de diuisiōe p̄dicta. Intēdit q̃ q̃ st aliqd obiectū albedis fit albū tūc motus termiat in albū p se p̄mo. & t̄minat mot⁹ in colorē p se scdo. qz albū ē ps coloris. s. subiecta. & t̄miat ille motus in illud qd itelligit q̃ accīs. qz accidit t̄mio motus q̃ itelligat. Et ē ꝓsiderandū q̃ nō explificat de termino a q̃ & de tpe. qz illa hnt se magis extrinsece ad motū qz t̄min⁹ a q̃ abijcit & tps est mēsura extrinseca

Scdm q̃dē igit accīs mutatio dimittatur

In oib⁹ ei est & sp & oim. q̃ vo nō fm accīs ē. nō est in oib⁹. sz in ,ptrarijs & medijs & in ,dictione. Hui⁹ āt fides ex inductiōe est. ex medio āt mutat. vtik eñ ipo sicut qd ē ,ptrariū ad vtrūq̃. Est ei q̃dāmō mediū vltima. vñ & B ad illa. & illa ad B q̃dāmō dicūt ,ptria. vt vox media. grauis ad vltimā. subtil ad extremā & fulcum album ad nigrū. & nigrum ad album

Ut de mutatione p se

Postq̃ Ar⁹. posuit vnā diuisionē mot⁹ siue cor q̃ trāsmutant. ñ nō de q̃ motu est agendū. dicēs q̃ trāsmutatio p accīs ē dimittēda. qz illa mutatio repent in oi tpe. in oi t̄mio. & in omi subiecto. & iō qd est p accīs est indet̄miatū. sz qd est indet̄minatū nō pt cadere sub aliq̃ scia. qz scia ,cedit p certa ,ncipia Cū q̃ mutatio p se ē ex det̄minatis in determiata. qz est ex ,ptrijs vel medijs iō de illa est vltert determinādū. Huic ibi (Ex medijs āt) Cōsequenter oñt qd dixit. sez q̃ mutatio p se ē ex ,ptrijs vel medijs. & stat ,pbatio in B. qz mot⁹ est ēntialiter ex ,ptrijs in ,ptrariū. sed mediū est q̃dāmō ,ptrariuz vtriq̃ extremoz. q̃ pt fieri mot⁹ in mediū tanq̃ in ,ptrariū. Mediū eñ ,pparū vni extremoz hz rōem alterius sicut rubeū ,pparū ad albū hz rōem nigri. & ,pparū ad nigrū hz rōem albi. Ex q̃ vltert pt sumi q̃ q̃dāmō ideo est ,ptrariū sibijpsi non pfecta ,ptrarietate. sed fm diuersas ,pparationes. sicut nūc dictū est de rubeo quod habet rationem albi & nigri

Af Utrū motus ,uenient diuidat in motū p se & motū p accīs. Dōm q̃ sic. & rō ē. qz hoc dz alicui ,uenire p se qd hz ,nexionē ad ipm mediatā vel ĩmediatā. & sic comphendit sub se duos modos Quia dz aliq̃d vno mō p se ,uenire alicui qz hz ĩmediatā ,nexionē ad ipm. & tūc sumit p ꝓmo mō. fm quē cōuenit adliq̃d alteri p se ꝓmo. qz nō cōueuit gra alicui ꝓprio. sicz dicim⁹ q̃ aīal ,uenit hōi p se ꝓmo. qz nō ,uenit sibi gra alicui ꝓprio. sed inest sibi ex ,pria diffinitione. Itē risibile ,uenit hōi p se ꝓmo. qz hz ex suis principijs ad ipm ĩmediatā ,nexionē. Sed sensibile nō ,uenit hōi p se ꝓmo. qz ,ueit hōi p aīal. Alio mō cōuenit alicui aliq̃d p se scdo. qz hz ad ipm ,nexionē. sed nō immediatā. & ideo hoc dz tunc alteri p se conuenire. licet fm p tem. qd non cōuenit sibi cōtingenter vel p accīs. Tertio mō cōuenit aliq̃d alteri p accīs. q̃a sez nullaz concs

tonē habz ad illud cui aliq̃d dr ꝓuenire. z tñ inest illi cui dr aliquid p se cōuenire. sicut dicit musicus edificat. q̃a musicuz esse cōuenit p inherentiaz edificatori cui p se cōuenit edificare. Vñ ptz q̃ illa est diuisio analogi in sua analogata. et est diuisio motus cōiter accepti, put se extendit ad mutationē.

Ad 2a illius diuisionis coincidūt. g̃ diuisio nō est bona. Aliis pbat. q: phs octauo hui⁹ diuidit motū in motū p se. z in motuz p accns. z nō ponit motū fm ptē. Dōm q̃ dupl'r dicit motus p accns. vno⁰ q: ꝓuenit alicui p alterū. vel q: ꝓuenit sibi fm ptē vel q: nullā ꝓnexionē habet ad ipm. sic motus p se secūdo etiā vocatur p accns. q: ꝓuenit alicui p alteruz et sic phs octauo hui⁹ accipit motuz p accns. dicēs q̃ ꝑmuz mobile nō mouetur p accns nec fm ptez. Alio⁰ accipit p accidēs fm q̃ hoc solū dr p accns ad qd alterū nullaz hz ꝓnexionē. z sic accipit h p accns. z tūc distinguit ꝓtra p se fm ptez. q: hoc qd ꝓuenit alteri p se fm ptem etiaz habet ad ipm ꝓnexionem

Quicq̃d inest alicui fm ptem h non inest sibi p se. q: p se ꝑsupponit de omi. sz qd inest fm ptez hoc nō inest oi. sz solū vni pti. Dōm dupl'r. Primo q̃ illa ꝑpō p se supponit de oi. hz veritatē, vbi inest aliq̃d p se ꝑmo Secdo pt dici q̃ dupl'r aliq̃d inest oi. vno⁰ fm denoiatiōem. q: totū pt ab illo denoiari. sicut est de illis accidētib q̃ determinat sibi certā ptē in subiecto. q: ab illis accntib pt totū denoiari. sicut totus hō dr sym⁹, ꝓpter symitatē in naso. et postea quelibet pars hois dr syma q̃ includit nasuz symū. sicut facies dr syma. caput dr symū. sic etiā motus q̃ hz ꝓnexionē ad ptē pt totū denoiare. Alio⁰ inest aliq̃d oi fm inherētiaz. z sic manifestū est q̃ motus p se secdo nō inest omi pti. q: nō habet ꝓnexionem ad totum fm inherentiam

Nihil mouet p se ꝑmo. g̃ diuisio mala Probat q: dr in ꝓncipio septimi hui⁹ q̃ q̃q̃d mouetur ab alio mouet. Ordz q̃ ille, ꝑpōes nō sunt opposite. s. q̃ omne qd mouet ab alio mouet: z q̃ aliq̃d mouet p se primo. q: p dr circūstātiaz cause formalis. et sic hoc dicitur moueri p se primo ad quod motus habet immediataz nexionē fm totū sic q̃ illi toti formaliter inest mot⁹ Exē pluz vt homo dr p se ꝑmo sanari qñ totus homo acq̃rit sanitatē fm oēs ptes. z oculⁿ dr p se ꝑmo sanari. qñ tot⁹ oculⁿ p se sanat. sz illa ꝑpositio a vel ab dr circūstātiā cause efficientes. sz nihil mouet effectiue seipm. g̃ nō pt aliq̃d a se ꝑmo moueri. Et si dicatur animal mouet a se ꝑmo. Dōm q̃ hoc nō est moueri a se primo q: mouet a ptē sibi ꝓuncta. scz aīa. Vñ ptz q̃ qñ oculus sanatur tunc ille motus cōuenit oculo p se ꝑmo. sed nō a se ꝑmo ꝑmo. q: cōuenit ei a medico vel medicina.

Motus indiuisibilīū scz subaz separaz nec est fm ptē. nec fm totū. ergo diuisio est insufficiēs. Ordz q̃ phs loq̃t d moribz corpalib. operatōes eīm intellectuales subaz separaz potius dicunt opationes q̃ motus. ꝑñt nihilominus dici motus. sed ꝓpriē et analogice.

Quoniā āt oīs mutatio est a q̃dā z in qdā. manifestat z vtiqz hoc nomē p⁹ aliō eīm aliq̃d. et aliud q̃dē ꝑus. aliud aūt mōstrat posteri⁹ z mutabit mutās quadrifarie Aut ex subiecto in subiectum aut ex subiecto in nō subiectuz. aut ex non subiecto in subiectū. aut ex nō subiecto in nō subiectū. Dico aūt subiectum ex affirmatione mōstratū. Quare nece'e ex his q̃ dicta sunt tres esse mutatōes. s. ex sbiecto in subiectū. et ex subiecto in nō subiectū. et ex nō subiecto in subiectum

Postq̃ phs dixit q̃ mutatio p accns est abiciēda. Cōsequēter diuidit mutatiōem p se. dicēs ex q̃ sic est q̃ oīs mutatio est de quodā in qddā. sicut ptz ex noie mutatōis qd notat variatōez vni⁹ ad alterū. oportet q̃ tot sunt spēs mutatōis q̃t modis ꝓtingit ꝓcedere de quoddaz in quoddā. Sed hoc pt ꝓtingere q̃tuor modis. vt q: ꝓceditur ab ente in actu in ens in actu. vel a termino affirmato in terminū affirmatū. et sic est mutatio de sbiecto in subiectuz. vel, ꝓcedit ab ente in actu ad nō ens in actu z sic est mutatio de subiecto in nō subiectuz. vel ꝓcedit a nō ente in actu in ens in actu. et sic est mutatio de nō subiectn in subiectū. vel, ꝓceditur a nō ente in actu. ad nō ens in actu. z sic est mutatio de nō subiecto in non subiectum. In qua diuisione ponūtur tres species mutationis. scz de nō subiecto in subiectuz de subiecto in subiectuz. et de subiecto in nō subiectum

Cm 3⁰ ꝑ spēs mutatiōs

Que eīm est ex nō subiecto in nō subiectum non est mutatio. propter hoc qoud non est fm contrapositionem. neqz enim contraria. neqz ꝓtradictio est.

Hic excludit vnam obiectionem. quia posset aliquis dicere q̃ sunt quatuor species mutationis. cum sic etiam vna de non subiecto in subiectum. sicut ponebatur in diuisione mutationis. Respondet q̃ ille modus variationis terminorum non facit speciem mutationis Et hoc sic probat. quia omnis mutatio est inter opposita vel contrarie vel contradictorie. quia est eadem cōtradictio oppositorum et terminorum motus. scilicet se non compati. sed mutatio de non subiecto in subiectum non est inter opposita. quia opposita non possunt verificari de eodem. sed due negationes possunt de eodem verificari. dicendo. lignum est non homo et est non asinus. sequitur ergo q̃ mutatio de non subiecto in non subiectum non est species mutationis. Dicit tamen philosophus q̃ aliquid per accidens potest mutari de non subiecto in non subiectum. sicut si aliquid transmutetur de albo in nigrum. tunc per accidēs mutatur de non dulci ad non amarū. sed qd p accidens est nō facit aliquam speciem. ergo talis mutatio non continetur inter species mutationis.

Excludit Dubitaonez

Ex non subiecto quidem igit in subiectum mutatio fm contradictionē generatio est. alia

De no subcto in subcto
De subcto in subcto
De subcto in non subcto

Quintus Liber

quidē igit simpliciter simplex: alia vero qdam cuiusdā. vt ex nō albo in albū. generatio qdez hmōi est. Que vero ex nō esse simplicit in substantiam est. generatō simplex est. fm quā fieri et nō fieri simpliciter dicimus.

De gnatione

Hic manifestat membra pdicte diuisionis. et dicit q muratio de nō subiecto in subiectum vocatur generatio. et est inter ptradictoria. Est aūt duplex generatio. vna est generatio simpliciter. dicta que est ex non ente simpliciter in ens simpliciter sicut est generatio substantialis. Alia est generatio fm qd q est ex nō ente fm qd ad ens fm qd sicut generatio accntalis.

Ar Generatio est inter ptradictoria. qz ptradictoria se habēt sicut affirmatio z negatio. sed termini generationis sunt priuatiue oppositi. quia generatio pūppoit subiectū. z corruptio relinqt subiectū Dōm q duplex ē cōtradictio. quedam est extra genus et per talia contradictoria proceditur in creatione z annihilatione. Alia est contradictio in genere siue contradictio fm qd. et talis contradictio est etiam inter priuatiue opposita. quia priuatio negat formā nō simpliciter sed in subiecto apto nato Per hoc dōm est q generatio est muratio inter contradictoria fm quid. et illa coincidit cum priuatione.

Que vero ex subiecto in non subiectū corruptio est. Simpliciter quidem que ex substātia in nō esse est. Quedā autē ē que ē in oppositam negationē. sicut dictū est in generatione.

De corrupcione

Hic manifestat aliaz ptez diuisionis. z vult q muratio de subiecto in nō subiectū vocat corruptio. et est inter ptradictoria. sicut generatio. Et itez duplex est corruptio. scz simpliciter dicta que est forme substantialis. et fm qd que est corruptio forme accidentalis.

J igitur quid non est dicitur multipliciter z neqz qd est fm pōnem aut diuisionē ptingit moueri. neqz quod est fm potentiā. qei qd ē simplicit fm actum oppositum est. Hoc qdē em non album aut non bonū. tamē cōtingit moueri fm accidēs Erit em homo nō albus. Qd autē simpliciter non hoc aliquid est. hoc nullo modo cōtingit moueri: impossibile est em qd nō est moueri. Si aūt ꝗ z generationē esse motū impossibile erit fit em qd nō est. si em et qd maxime fm accns fit. sed tn verū est dicere qd est qd nō est de eo qd fit simpliciter. similiter autez et quiescere. Hec igitur accidunt incōuenientia si mouea/tur quod non est.

Hic ostendit aresto. q in nulla predictaz partiuz est motus. z hoc probat pmo de generatōe duaby rōnib. scdo de corruptione vna rōe. Prima rō de gnatione ē. illud qd generatur nō mouet. g gnatio nō est mot. Consequentia tenet p locuz a ꝓiugatis. Ans pbatur. q: qd nō est simpliciter in actu hoc nō mouet. sed qd generat nō est simplr in actu sed in potentia. g qd generat simpliciter nō mouet Pro declaratione maioris notandum. q nō ens accipit triplicit. vno. dz nō ens fm q hoc ꝓbum est dz cōpositōem extremorū. z sic verū dicit ens et falsuz nō ens. z sic manifestuz est q mouens nō mouet. qz sic non ens est ens rōnis. sz motus est passio entis realis. Alio modo dicitur aliqd nō ei. qd est in potentia ad esse simpliciter. et hoc etiaz nō mouet. qz non est ens in actu. Tercio modo dicit aliqd nō ens. qz habet potentiam ad ē fm qd. sicut hō dicit esse nō albus vel nō niger. z tale nō ens pt moueri. qz est ens in actu. et tn nō mouetur ex pte subiecti fm qd nō ens. sz fm qd ens in actu habēs potentiā ad esse fm qd est accns Et rō est qz motus est accidens. cū sit eiusdem essentie cuz termino. sed accns pūpponit suū subiectuz. g mot. pre supponit ens in actu. z sic vez est q illud qd nō est in actu nō potest moueri. cum act. scds pūpponat actū primū. sic etiaz ꝓpositio scda q est subiecti cū accidēte pūpponit ꝓpōnem primā que est compositio substantialis in materialibus ptium subiecti.

Et si om qd mouet in loco est. qd aūt non est. nō est in loco: esset em alicubi

Hic ponit scda ratio. que est. om qd mouetur in loco est. sed qd nō est. nō est in loco. g qd nō est nō mouet. sed qd generatur nō est. ergo quod generatur nō mouetur. Maior patet. qz motus localis est primus motuz et sic om quod mouetur naturz est fm locū moueri. z g est in loco. Minor ptz. qz esse in loco pūpponit esse. Sz arguitur quod generatur hoc est. qz dicit Aresto. sexto huius q inceptio in generatione datur p primū instans esse. Rūsio. generatio accipitur dupl. Uno. pur ictudit dispōem pūā ad introducendū formā substantiale z sic quod generatur non est. Alio modo accipit pintroductione forme et sic quis fm instans tpis qd generatur est. tn fm naturaz nō est. qz fm naturā aliqd pus generatur q est. sicut supra dictum est circa diffinitoem motus in tercio.

Neqz iam corruptio motus est. contrariuz quidem em motui motus aut quies. Corruptio aūt generationi contrarium est

Hic pbat vna ratione q corruptio nō est motus. z ista. Si aliqua duo sunt eadem inter se. tunc quicquid est contrarium vni. est contrariū alteri. sed corruptio et motus habent contraria diuersa. qz motui cōtrariatur qes z corruptōi generatio. qz generatio nec est qes nec est motus. g non pūt esse idez corruptio et motus

Qm āt motus mutatio qdaz est. mutatōes āt tres sūt dcē. Harū aūt q sunt fm generationem et corruptōem nō sunt motus. he āt sunt fm ꝓtradictōem nccē est ex subiecto in subie/

etum mutationem motum esse solum. subiec/
ta autē aut cōtraria aut media. et priuatio eñ
ponitur contrarium et monstratur affirma/
tione nidū. et album et nigrum.

Nic cōcludit ex predictis q̄ tercia pars p̄dcē diuisi
onis. s. mutatio de subiecto in subiectū sit motus. ⁊ hoc
sic. qz eñ dictum est q̄ tres st̄ spēs mutatōis. scz de uō
subiecto in subiectuz. de subiecto in nō subiectum. ⁊ de
subiecto in subiectum. et iam probauit q̄ due pme spēs
nō sunt motus. relinquitur ergo q̄ tercia est mot⁹ que
est de subiecto in subiectum

Querit Utz diuisio mutatōis in tres spe
cies sit bene data. Dōm q̄ sic. qd̄
pbat̄ duab⁹ rōnib⁹ fm q̄ duo req̄
runt ad mutatōem. Primo eñ req̄rit ad mutatōez alte
ritas fm pus ⁊ posteri⁹. scdo req̄rit subiectū mutatiōis
Ex pte alteritatis sumit tal' rō. qz alteritas q̄ est fz pus
⁊ posteri⁹ ī mutatōe vl' ē successiua. vl' instātanea. si suc
cessiua tūc ē mutatō d̄ subiecto ī subiectū. si instātanea
habem⁹ pus et posterius tm fm ordinē nature. tūc vel
terminat ad esse siue ad subiectuz. ⁊ sic est gnatio. vel ad
nō esse. et sic est corruptio. q̄ est mutatio de subiecto in
nō subiectū Scdā rō sumitur ex pte subiecti. qz vel sub
iectuz est ens in actu. et sic est mutatio de subiecto in sb
iectū. vel est ens in potētia. ⁊ sic sunt alie due mutatōes.
Etiā pt ratio sumi ex pte subiecti p̄ p̄ patōez ad termi/
nos. qz oportz in mutatōe q̄ subiectū mutatōis accipi
at aliquē terminū quē pus nō habuit. Vel ergo tal' ter
minus est accñtalis. ⁊ sic est mutatio de subiecto in sub/
iectuz. Vel est substātial'. ⁊ h̄ p̄tingit dupl'r. qz vel ter/
minus ad quem est affirmat⁹. ⁊ tunc oz t̄minū a q̄ ē ne
gatuz. ⁊ sic est generatio. vel e⁹. ⁊ sic est corruptio

Ar Nulla est mutatio a termio negato ad terminū
affirmatū nec ecōtra. qz inter p̄uatiue opposita
solū est mutatio. sz negatio opponit affirmatiōi
p̄tradictorie. ḡ. Dōz q̄ duplex est negatio. q̄daz ē ex/
tra genus. i. extra subiectuz. ⁊ sic negatio opponit affir/
mationi p̄tradictorie. Alia est negatio in gñe phisico. i.
in subiecto. et talis est priuatio. qz p̄uatio est negatio in
subiecto apto nato. et eo mō due mutatōes sunt inter
minū affirmatū ⁊ negatū. Uñ ptz q̄ creatio nō est mu
tatio natural'. qz creatio ē inter terinos ⁊ dictoriosimpl'r

Ar Motus est genus ad mutatiōez. ḡ male ponit
mutatio genus ad motū Dōm q̄ ppter eq/
uocationē terinorz istud p̄tingit q̄ q̄ñq̄ muta/
tio ponit genus ad motū. ⁊ q̄ñq̄ ecōtra. Et pro illo sciē
duz q̄ motus capit dupl'r. vno⁰ ppzie. i. fm impōnem
ppaz. et sic dicit alteritatē successiuā de termino in ter/
minū. qz ad hoc proprie est nomen motus imposituz. et
tunc p̄ opposituz muratio etiā capit dupliciter. vno⁰ p
prie. i. fm impositōem illi⁹ nois. ⁊ sic dt alteritatē instā
taneā terminorz. et sic est manifestū q̄ mutatio nō ē mo
tus. nec motus est mutatio. qz alteritas successiua non
est instantanea nec ecōtra. Alio⁰ capitur motus gene/
raliter. ⁊ similiter mutatio fm q̄ motus et mutatio in/
differenter ꝓcant quācūq̄ alteritatez. siue successiuam
siue instātaneā. ⁊ sic mot⁹ ē gen⁹ ad mutatiōez. p̄pe dic
taz et ad motū. p̄pe acceptū. ⁊ sic indūr accipiūtur in di
uersis locis ab Aresto. qz in isto textu capit mutatio cō
muniter. put est genus ad mutationem. ppzie dictam.
et ad motū proprie acceptum. sed in postpredicamen/
tis sumit motus cōiter. put extendit se ad mutationem
ppzie acceptā ⁊ ad motū ppzie acceptum

Ar Ois mutatio est ex subiecto ḡ nulla ē ex nō sub/
iecto. Añs. pbat̄ p⁰ phicorz. vbi dz q̄ in oi trās/
mutatōe oz eē subiectū. Dōm q̄ subiectū capit
dupl'r. vno⁰ p subiecto trāsmutatōis fm q̄ illud dz sub
iectū qd̄ defert formā. sicut materia p̄ma dz subiectum
trāsmutatōis subalis. ⁊ totū ⁊ positū dz subiectū trans/
mutatōis accñtal'. ⁊ isto mō verz ē q̄ oz in oi trāsmuta/
tiōe eē subiectū. Et h̄ pbat̄ p̄mo phicorz. qz vnū ⁊riorz
nō fit ex altero formal'r. qz altrdo nō fit nigredo forma/
lit'. sz material'r. sicz subiectum hñs in se albedinē postea
substat nigredini. Alio⁰ capit subiectū p̄ termino affir
mato. i. p̄ ente in actu. ⁊ sic capit h̄. ⁊ sic est aliq̄ mutatio
q̄ dz de subiecto in subiectū. i. de ente in actu ad ens ī ac
tu. sicut motus ppzie dict⁹. ⁊ aliq̄ est mutatio de nō sub
iecto in subiectū. i. de non ente in actu ad ens in actu. sic
generatio. Ecōtra est de corruptione

Ar Subiectū est materia. ⁊ materia nō est ens in ac
tu sz ens in poña. ḡ male trāssumit subiectū ad si
gnificādū ens in actu. Dōm q̄ duplex ē trāsmu
tatio. q̄dā est subalis. ⁊ ibi verz est q̄ subiectū illi⁹ trans
mutatōis nō est ens in actu. ⁊ iō h̄ no⁰ subiectū nō trās
sumit fm similitudinē illi⁹ subiecti. Alia est trāsmutatio
accñtal'. ⁊ illi⁹ subiectū est totū ⁊ positū ⁊ ens in actu. ad
similitudinē illi⁹ subiecti trāssumit h̄ subiectū Cui⁹ rō est
qz ille mot⁹ siue trāsmutatio est nobis notior. et iterz h̄
subiectū est nob noti⁹. sz trāssumptio fit sp̄ fm aliquod
noti⁹. Uñ pz q̄ subiectū dz hic ens in actu ad similitudi/
nem subiecti in trāsmutationib⁹ accñtalibus

Ar Generatio est ex subiecto ⁊ ente in actu. ḡ illa de
scriptio est male posita. Añs. pbat̄. qz ex aere ge
nerat̄ ignis. vt pz scdo de gñatōe. ⁊ ex ligno ge/
nerat̄ ignis qd̄ est ens in actu. Dōm q̄ t̄min⁹ a q̄ in ge
neratōe p̄t dupl'r assignari. vno⁰ p se. alio⁰ p accñs. Di
cēdū est ḡ q̄ cuius t̄min⁹ a q̄ p accñs in gñatione possit
eē ens in actu. tūc termin⁹ a q̄ p se in gñatione est sp̄ ens
in poña. Qd̄ sic. pbat̄. qz cuz p se p̄supponat de oi. vt dz
p̄mo posteriorz. h̄ erit termin⁹ p se in gñatione ex q̄ fit
sp̄ talis generatio. sp̄ aūt fit generatio ex nō ente qd̄ gña
tur p̄uatiue. i. qd̄ nō est tale. ⁊ tñ est aptū natū esse. sz nō
fit sp̄ ex ente illo vel illo. vt sp̄ ignis generat̄ ex nō igne.
sed nō sp̄ ignis generat̄ ex aere. ⁊ sic accidit generatōni
ignis q̄ fiat ex aere. oleo. vel ligno. et ergo nō generat̄ p
se ex illis. sed p accidens. qz non sp̄

Ar Ois mutatio est de ⁊trario in ⁊trariū. sed ⁊tra
ria sūt subiecta. ḡ oīs mutatio est de subiecto in
subiectū. Dicz ptz. qz ⁊traria st̄ entia in actu.
Dōm ⁊trarietas capit dupl'r. vno mō ppzie. put ē op/
positio duarz formarz positiuarz circa idē subiectū sil'se ñ
pmittentiū. ⁊ sic maior est falsa et minor vera. qz illo mō
accipiendo ⁊trarietatē tunc ⁊ria st̄ subiecta. i. entia in
actu. sz nō est tūc verz q̄ oīs mutatio est de ⁊rio in ⁊riū
qz nec gñatio nec corruptio st̄ sic de ⁊rio ī ⁊riū. Alio⁰
accipitur ⁊trarietas cōiter. put etiā se extendit ad p̄ua
tiuam oppōem. ⁊ sic est verz q̄ oīs mutatio est de cōtra
rio in ⁊trarium. sed non est tūc verz q̄ omnia contraria
sunt subiecta. qz priuatio non est ens in actu: sed nega/
tio forme in subiecto. ppzie ḡ loquendo motus ppzie dic
tus est de ⁊trario in ⁊trariū. ⁊ nō oīs mutatio. ⁊ sic pz q̄
est fallacia equiuocationis in isto argumento

Sunt plures spēs motus q̄ iste. qz annihilatio creatio. ⁊ trāsſubſtātiatio ſunt motus. et tamē non ꝓhendunt ſub predicta diuiſione Dicēdum q̄ duplices ſt motationes. Quedam ſunt naturales ⁊ phiſice. ⁊ de talibus mutationibus loqtur hic areſtoti. et non inuenit aliqua mutatio talis q̄n ꝓprehendat ſub aliq̄ p̄dicto. mōꝝ mutatōis Alie ſt mutatōes excedētes facultatem nature et naturalia agentia que vocant mutatiōes cōmuni nomīe ⁊ nō ꝓprie. ⁊ tales non oportet hic ꝓhēdi ſub iſta diuiſione. ⁊ huiuſmodi ſunt trāſmutationes predicte. qz creatio eſt productio tot entis ex nihilo. ſed oīnis actio naturalis fit ex aliquo p̄ſuppoſito. ergo nō poteſt dici q̄ creatio ſit mutatio naturalis. Et annihilatio etiam non fit ſm naturalem motuz quia in mutatione naturali manet materia incorrupta ſed in annihilatione nihil manet. ḡ ipa non eſt transmutatio naturalis De transſubſtantiatōe dr q̄ etiam excedit facultatem nature. quia tota ſubſtantia non mutatur in totam ſubſtātiam niſi per autorez nature. agēs enim nature inducit tm̄ formā in materiam ⁊ nō ꝓducit totam ſubſtantiam rei.

Creatio eſt de non ſubiecto in ſubiectuz. ⁊ annihilatio de ſubiecto in nō ſubiectuz. ergo debent hic ꝓprehendi. Dicēdum q̄ creatio excludit per expoſitionem areſtotelis quam facit exponendo ſubiectū. quia exponit ſubiectum pro termino accepto affirmatiue. ⁊ non ſubiectuz pro termino negatiue in genere. Sz in creatione non eſt terminus acceptus negatiue in genere. id eſt puatio. ſed eſt pura negatio a termino a quo Similiter in annihilatione ex parte termini ad quē non eſt terminus acceptus negatiue in genere ſz pura negatio. Et quo em̄ areſto. dicit q̄ in mutatione debet eſſe terminis acceptus affirmatiue per qd̄ ſignificatur q̄ in quolibet termino transmutationis debet aliq̄d eſſe

Illuminatio eſt motus naturalis. ⁊ tm̄ nō comprehendit ſub aliqua ſpeciez iſtarū mutationū quia eſt mutatio inſtantanea. ⁊ ſic ꝓprehendit ſub generatione. et eſt de ſubiecto in ſubiectuz. ergo cōprehenderet ſub tercia ſpecie mutatōis. Dicēdum q̄ illuminatio eſt generatio ſm quid et propē ꝓſequit verū motum ſz localem illuminātis. ⁊ ideo ex ꝓſequenti eſt mutatio. qz ꝓſequitur verū motū localem. et ideo p̄t dici q̄ ſimpliciter reducitur illuminatio ad terciā ſpecie. q̄uis ſm quid ad primaz. qz eſt generatio ſm quid. Et ideo ſi accipiatur illuminatio ſm ſe ſine ordine ad motum localem quem cōſequitur poteſt dici q̄ proprie nō eſt mutatio. ſed eſt quedam diffuſio luminis in corpus illuminabile. ſcz in diaphonū

Generatio eſt motus. vt ptz tercio huius. ergo eit de ſubiecto in ſubiectuz. Dicēdum q̄ motus capitur dupliciter. vno generaliter. ſicut accipiebatur in tercio huius. ⁊ tunc generatio eſt motus. ſz tūc nō eſt vez q̄ q̄libz mot eſt de ſubiecto in ſubiectū Alio modo capitur motus ꝓpe. p exitu ſucceſſiuo de forma in formā: et ſic capitur hic. ⁊ ſic generatō non eſt motus niſi forſitan accipiat gnātio ſil cū alteratione ſibi ꝓiūcta

Alteratio vocatur generatio octauo huius ⁊ e cōtra. ſed alteratio eſt motus ꝓprie dictus ergo etiaz generatio. Dicēdum q̄ generatio capit dupliciter. vno modo ꝓprie. pro generatione ſimplr dicta. et ſic alteratio non eſt generatio. Alio capit cōiter p̄ ut ſe extendit ad generationez ſimplr et ſm q̄d. qz in ea acquiritur eſſe accidentale Poteſt tm̄ aliter dici q̄ alteratio capitur dupliciter. vno pro quacūq̄ alteritate. et ſic oīs motus poteſt vocari alteratio. qz in omni motu ē alteritas terminozum. qz vnus terminus alteri ſuccedit. Alio modo capitur alteratio pro alteritate que eſt inter qualitates ꝓtrarias tm̄. ⁊ ſic alteratio eſt ſpēs motus diſtincta contra generationem

Generatio eſt accidēs. ḡ eſt ex ſubiecto Ans probatur. qz eſt de p̄dicamēto actionis Dicēdum q̄ generatio capitur triplr. vno actiue. et ſic fcat actionem generantis. que eſt de predicamēto actionis. ⁊ ſic generatō eſt ex ſubiecto effectiue. qz eſt ex toto ꝓpoſito faciente talem generationē. Alio modo capit paſſiue. ⁊ ſic eſt paſſio rei gente. ⁊ ſic iterū eſt in ſubiecto. q̄a in toto ꝓpoſito. Tercio capit neutralr. p motu vl mutatōe. ⁊ ſic eſt de p̄dicamēto ſube reductiue. qz reducit ad p̄dicamētuz ſui termi. Et iſto tercio mō capit hic et tunc eſt ex nō ſubiecto. qz eſt de materia p̄ma que nō eſt ens in actu. ſed in potentia tm̄.

Igit p̄dicamenta diuiſa ſunt ſubſtātia et qualitate et vbi et q̄n et adaliquid ⁊ q̄ titate et facere et pati. neceſſe eſt tres eſſe mot quantitatis et qualitatis et ſm locum

Poſtq̄ Areſto. poſuit duas diuiſiones p̄ambulares ad ad diuiſionez principalem motus. hic ꝓnit ipſam p̄ncipalem diuiſionē. et deinde in fine ponit ſpēs īmobilis. Et p̄mo ponit iſtā ꝓditionalē. Si p̄dicamēta ſunt diuiſa in decez genera rez. ergo neceſſe eſt tres eſe ſpecies motus. Iſta ꝓditionalis pz. qz ſolū in tribus generib ſicut poſtea probabitur repit motus p ſe. ſcz in qualitate q̄titate et vbi. Et ratio iſtius extra textum eſt. qz ſicut dictuz eſt motus eſt de ſubiecto in ſubiectū ſubiectū autē fcat ens in actu qd̄ eſt de aliquo predicamento. ergo neceſſe eſt q̄ ſpēs mot diſtinguant ſm genera p̄dicamentozum. ſz genera p̄dicamentozum ſunt tria ad q̄ eſt motus. ḡ tm̄ ſunt tres ſpēs motus

Scēm ſubſtantiā autem nō eſt motus propter nullum entium ſubſtantie cōtrariū eē

Hic declarat p ſingula predicamēta q̄ in aliis p̄dicamentis non eſt motus q̄ in tribus. et primo ꝓbat q̄ in ſubſtantia non eſt motus tali rōne. Omis motus eſt de contrario in ꝓtrarium. ſed ſubſtantie nihil eſt ꝓtrariuz. ergo ad ſubſtantiaz nō eſt motus. Maior pz ex ſupradictis. qz eadem eſt ꝓditio ꝓtrariozū motus. Minor pz. qz ſubiecto ꝓtrariozū nihil eſt ꝓtrarium. qz ſi ſic tunc eſſet proceſſus in infinituz. qz de rōne ꝓtrariozū eſt q̄ ſint in aliq̄ ſubiecto. ḡ ſi ſubſtātie eſt aliq̄d ꝓtriū. tunc eēt in alia ſubſtantia. et illa iterū in alia. ⁊ ſic de aliis Ite de rōe ꝓtrariozū eſt q̄ ſucceſſiue inſint vni. ſz hoc eſt cōtra rōem ſubſtātie q̄ habet eſſe per ſe.

Neq̄ eſt in adaliq̄d. contingit em̄ altero mutāte vez eſſe. alterz nihil mutās. Quare ſm accidens motus horum eſt.

Hic oſtendit q̄ etiam non eſt motus in predicamento adaliquid. et hoc ſic. in illo genere non eſt motus vel

vbi forme talis generis acquiruntur sine motu. sed forma relatiua siue relatio acquiritur, qñq̃ sine motu. ḡ in relatione nõ est p se motus. Maior ptz. qr ad hoc q̃ in aliquo genere sit motus requiritur q̃ forme illius generis acquirantur p motum. sicut ad qualitatem est motus. qr qualitates acquiruntur p motum alterationis Minor patet. qr ad aliquid fit per aliquod simile alteri ipso non mutato. sed mutato altero extremo. vt si socrates sit niger ⁊ plato albus. ⁊ si plato albꝰ fiat niger. socrates fit similis platoni sine sui mutatione

Neqz agẽtis neqz patientis neqz omnis qd̃ mouet. aut mouentis. qr non est motus motꝰ neqz generationis generatio. neqz omnino mutationis mutatio

Hic pbat vlterius q̃ in actione ⁊ passione nõ est motus. ⁊ stat ratio in hoc. ad motum non est motus. ḡ ad actionẽ ⁊ passionem non est motus Añs probatur posterea in textu. Consequẽtia tenet. qr motus actio ⁊ passio sunt idem realiter. ḡ quicquid fm rem conuenit vni etiam fm rem ꝓuenit alteri si ḡ ad motum non est motus. ḡ ad actionem ⁊ passionez non est motus Q̃ aũt actio passio ⁊ motus sunt idem ptz. qr sicut dictum est in tercio huius. vna forma in numero essentialiter vocatur actio passio ⁊ motus Nam ꝺ: motus fm q̃ pcedit ab esse impfecto ad esse perfectum. ⁊ actio dicit eandem formam fm q̃ pcedit ab agente. ⁊ passio inquãtũ suscipitur in patiens. sed manifestum est q̃ eadem forma in numero pcedit ab agente ⁊ suscipitur in patiens et procedit ab esse impfecto ad esse pfectum. sicut calor aque procedit ab igne. ⁊ suscipitur in aqua. ⁊ procedit ab esse imperfecto ad esse perfectum.

Primũ quidẽ eñ ꝓtingit dupl'r motꝰ eẽ motũ Aut sicut subiecti. vt hõ mouet. qr ex albo in nigrũ mutat. sic ⁊ motus. aut calescit. aut frigescit. aut locũ mutat. aut augmẽtat. aut diminuit Hoc aũt ipossibile est. Nõ eñ subiectorũ aliqd̃ est mutatio. aut in mutando alterꝫ aliqd̃ subiectũ ex mutatõe in alterã spẽm. vt homo ex egritudine in sanitatem Sz neqz hoc possibile nisi fm accñs Hic eñ motus ex alia spẽ in aliã mutatio est Et generatõ ⁊ corruptio sil'r. ꝑter q̃ he sunt in opposita sic Motus aũt nõ sil'r Sil' igitur mutabitur ex sanitate in egritudinẽ. ⁊ ex ipsa hac mutatione in aliam

Hic probat añs sex rationibus. ⁊ primo distinguit istam ꝓõem. ad motum est motus. qr ista ꝓpositio dupliciter ꝑ intelligi. Vnoꝰ q̃ ipsius motus est motus sicut subiecti. sic sez q̃ vnus motus subiecteꝫ in alio motu. ⁊ istud non potest dici. qr motus cũ sit accidens nõ est de genere subiectorum. illud eñ qd̃ est subiectũ hoc ẽ aliquid ex substantia. quod non potest dici de motu Alioꝰ potest intelligi q̃ ipsius motus est motus sicut termini. sic sez q̃ vnus motus sit terminus alterius motus. ac si diceretur q̃ generatio est terminus alterationis qr semp sequitur alterationẽ. sed istud esse inconueniẽs pbat dupliciter Vnoꝰ sic. qr de rõne motus est q̃ sit a determinato termino in determinatũ terminum. sed si vnus motus terminaret aliũ tũc non esset a determinato termino in determinatũ terminũ. ḡ nõ potest dici q̃ ipsius motus est motus sicut termini Maior pbatur inductiue. qr generatio ⁊ corruptio sunt inter contradictoria que sunt determinati termini. ⁊ motus est inter ꝓtraria. que oia sunt determinata Minor ptz. qr post terminationem vnius motus potest indifferenter incipere q̃libet alius motus. ⁊ ideo iste ꝑmus motus non haberet determinationem in suo genere Exempli gratia. post motum calefactionis qñq̃ potest sequi motus augmentationis. sicut aqua augmentatur post calefactionem Et tiã sequitur motus rarefactionis ⁊ motus localis Si ḡ isti motus terminarẽt motum calefactionis. tũc talis motus nõ esset inter determinata Sedo pbat idem sic. si ipsius motus esset motus sicut termini tunc sequeret q̃ idẽ mobile moueret actu ꝓtrarijs motibus Sequela pater. qr ꝓtingit q̃ mobile post finem ꝑmi motus mouetur motu ꝓtrario ad ꝑmũ motum Exempli gratia: ꝓtingit q̃ postq̃ aliqs motus est ad sanitatem. q̃ statim iterum egrotetur. si ergo vnus motus terminaret alium. sic motus egrotationis terminaret motum sanationis ⁊ qr mobile semper denominat ab vltimo termino motus. ḡ mobile in ꝑncipio dicet mouerí ad sanitatem ⁊ ad egritudinem Et illa duo inconueniencia ponũtur p̃ prima ratione.

Manifestum aũt q̃ cũ infirmetur mutatus erit in qualibet Contingit eñ quiescere. ⁊ amplius non in ꝓtingentẽ semp Et illa ex q̃dam in quoddã alterꝫ ẽ. Quare ⁊ opposita erit sanatio. sed fm q̃ accidit Et si ex recordatõe in obliuionẽ mutat. qñ cui inest illud mutat aliqñ in sciẽtiam. aliqñ vero in sanatõem Amplius aũt in infinitũ vadit si erit mutationis mutatio. ⁊ generationis generatio. Acce est igitur esse primã si vltima erit. vt si simpl'r generatio fiebat aliqñ ⁊ qd̃ fit fiebat Quare nõdũ erat qd̃ fit simpliciter sed aliquid cũ fit ⁊ factũ est iam. ⁊ iterũ illud fiebat hoc aliqñ Quare nondũ erat tũc qd̃ fit Qñ aũt infinitorꝫ nõ est ꝑmũ. nõ erit quid vltimuz Quare neqz habitũ neqz fieri. igitur neqz mouerí possibile est. neqz mutari nihil.

Hic ꝓñr ponit sedã rõ principalis. ⁊ est ista. si ipsius motus eẽt motus. ⁊ mutationis mutatio. sequeret eriã q̃ generationis esset generatio. ⁊ si generationis est generatio tũc erit pcedere in infinitum. qr eadẽ rõne qua vnius generationis est generatio. eriã alterius generationis erit generatio. qr qd̃ generat non est. si ḡ genera-

tio generat. g generat ab alia generatione. ⁊ sic in infinitū Sed istud est inconueniens. qz tūc quelibet generatio dependeret ab infinitis generationibus. sed infinitum non ꝓtingit ꝑtrāsiri. g nō potest aliqua generatio fuisse facta. quod est inconueniens.

Arestoteles ponit eternitatē mūdi. ⁊ illa posita est, ꝓcedere in infinitū in generatione Dōm q̃ vnā generationē sequi ad aliā ꝑt intelligi dupl'r. vno ꝑse. sic q̃ quelibet generatio sit ꝑ se ⁊ necārio ꝑsupposita ante aliā generationē. ⁊ hoc ab Aresto. reꝓbat. qz sic vna generatio nō seq̃ret ad aliam. ꝑ accēs ēim est q̃ sortes generet petrum. qz si petrus fuisset prior sorte generasset sortem Alio modo vna generatio sequitur ad aliam ꝑ accidens. ⁊ sic posita eternitate mundi semp generationē ꝑcedit generatio. sed non est inconueniens sic generationem ꝓcedere in infinitum.

Amplius eiusdē motꝰ ꝓtrarius est. ⁊ adhuc quies ⁊ generatio ⁊ corruptio. Quare qd̃ fiat cū fiat qd̃ fit. tūc corrūpit' Neqz ēim cū mox fit neqz posteriꝰ. esse ēim opz quod corrumpitur

Tercia rō est. si generationis esset generatio. tūc generationis esset corruptio. cū ꝓtraria sint nata fieri circa idem sed impossibile est q̃ generationis sit corruptio qz qd̃ generat' nō est. ⁊ qd̃ corrūpit' est. si g generatio corrūpat. g idem esset ⁊ non esset. qd̃ est ꝓtra ꝑmū ꝑcipiū Circa istam rōem est ꝓsiderandū q̃ generatio capit' tripliciter Vnoꝰ, put includit ꝓtuitā alterationē aū introductionem formē substantialis ⁊ sic generatio ꝓhendit in se motū. ⁊ tunc est verū qd̃ hic dicit. q̃ ḋequid generat' nō est. sed tendit ad esse. sicut quicḋd mouet' nō est in termino. sed tēdit ad terminū. Alioꝰ capit' generatio ꝓtie. fm q̃ fcat instantaneā introductōem formē substantialis in materia. ⁊ sic fcat mutationem ꝓtie dictā Et tunc est dicendum q̃ quicḋd generat' hoc est. sicut patet sexto ⁊ octauo huius. qz in instantaneis idem sz fieri ⁊ factum esse.

Amplius opz materiā subesse. ⁊ ei qd̃ fit ⁊ moueri Que igit' erit sicut altabile. vt aut corpus aut aīa. sic aliḋ qd̃ fit motus aut generatio Et iterꝝ aliquid in qd̃ mouet' Oportet ēim aliḋ esse hmōi ex hoc ⁊ in hoc motum non motum aut generationem

Quarta rō stat in hoc. si mutationis sit mutatio. vel intelligit' sicut subiecti. ⁊ tūc mutatio nō habebit determinatū subiectū. qz quelibet mutatio pōt indrēter aliam ꝑcedere Vel intelligit' sic termini ⁊ sic mutatio non habebit determinatū terminū. qz indifferenter ꝑt quecunq̃ mutatio sequi aliam mutatōem Sz ista st' inconueniencia. qz mutatio habet determinatum subiectum ⁊ determinatum terminum

Sil'r aūt ⁊ qūo erit Non ēim erit doctrina. q̃ doctrīne generatio. Quare neqz generationis generatio. neqz quedam eiusdem

Hic ponit' quinta rō. ⁊ est. si mutationis esset mutatio. g doctrinationis eēt doctrinatio. sed hoc ē inconueniens. qz doctrinatio nō generat doctrinationē. sz sciaz multi ēim hūt sciam ꝑ doctrinatōem alicuius. qui non hūt doctrinatōem. qz alios docere non possunt.

Amplius si tres spēs sunt motꝰ. hoꝝ aliquā necē est eē subiectā naturā. ⁊ in quam mouet' loci ergo mutationem alterari aūt ferri.

Hic ponit' sexta rō. ⁊ stat in hoc. si mutatōis eēt mutatio tūc loci mutatōis eēt alteratio Item loci mutatōis eēt loci mutatio. sz ista st' inconueniēcia. qz loci mutatio nō ꝑt alterari. nec loci mutatio ꝑt moueri fm locum

Omnino aūt q̃ mouet'. omne qd̃ mouet' tripliciter. aut in eo qd̃ est fm accēs. aut qz ꝑs aliqua. aut qz ꝑ se fm accēs solūz ꝓtingit mutare mutatōem: vt si q̃s sanus sil'cuiat aut discat. Hanc aūt fm accēs dimisimus clim. Conclude

Hic oēt quōo ipius motꝰ est motus. ⁊ mutatōis mutatio. ⁊ vult q̃ ꝑ accēs ⁊ extrinsece mutatōis ꝑtē mutatio. ꝑ accēs ex ꝑte subiecti. qz vna mutaꝰ est subiectū ꝑ accēs alteriꝰ mutatōis. Item ex ꝑte termini. qz vna mutatio est terminus extrinsecus alteriꝰ mutationis. sicut motus calefactionis ōt ꝑ accēs augeri. vt q̃ aqua que calefit augmentatur Quinto Motꝰ

Uoniā aūt neqz substantie neqz ad aliḋ neqz ipius facere. aut pati Relinq̃tur fm quale aut quantū ⁊ vbi motū esse solum in vno quoqz ēim hoꝝ est contrarietas Cum m

Hic ex ꝑdictis ꝓcludit diuisionē motꝰ in ꝑtes subiectiuas. dicēs q̃ qz nō est motus in substātia neqz in ad aliḋ. neqz in agere neqz in pati Relinq̃tur g q̃ solū ē in q̃ritate qualitate ⁊ vbi. qd̃ sic ꝓbat. qz cū motus sit de ꝓtrario in ꝓtrariū. ⁊ in his trib ꝑdicamētis est solū cōtrarietas. g in his solum est motus

Ista inductio est insufficiens. qz st' plura ꝑdicamēta q̃ substātia ad aliḋ ad actio ⁊ passio. g talis inductio non valet Dōm q̃ ista inductio est ꝓplicite ⁊ ꝓtual'r fm hoc q̃ alia ꝓhendūtur sub ist' mēbris. vidēt ēim deficere tria ꝑdicamēta in q̃bus nō ꝓbat' q̃ in eis nō est motus. s. situs. qū ⁊ hītus Sz ꝓbatio illa quam posset ꝓbari q̃ in q̃ nō est motus ꝓhendit' sub illa q̃ ꝓbat' q̃ ad motū non est motus. qz q̃ fcat ē in ꝑte. sed ꝑs est mensura motus. ⁊ ad motū nō est motus. g nec ad q̃ Et ꝓbatio de situ ⁊ habitu ꝓhendit' sub ꝓbatione ad aliquid. qz si in ad aliquid non est motus. g nec in situ ⁊ habitu. qz ꝓistūr in quadaz habitudine Vñ patet q̃ ista ꝓbatio est implicite sufficiens:

Motus q̃dem igit' fm q̃le alteratio sit: huic ēim alludit cōe nomē Dico aūt quale nō in substantia. ⁊ nāqz drīna quale est: sed qd̃ passiuum fm q̃ dicitur pati. aut impassibile esse Prio in

Descēdit specialr ad ostendendū quōo motus reꝑit' in trib ꝑdicamētis dictis. ⁊ ꝑ quōo reꝑiat' in q̃litate. ⁊ q̃litate reꝑit' motus principalr. qz ibi ꝑcipalr reꝑit' ꝓne

tas in qua fundat motus Intēdit g̃ q motus in qualitate facrus vocat alteratio. ⁊ hoc ideo. qz alter dr aliqd ab alio qd distat ab eo fm qualitatē Et capit hic qualitas nō p qualitate substātiali. qz que sic defferūt qlitate illa drūt essentialr. sz capit hic qlitatas fm q refert ad spēm qualitatis. que est passibilis qualitas.

Qui ꝓo fm quantū fm cōe quidē innoiat est. sz fm vtrūqz aut augmentū aut decrementū Qd qdem est in pfectā magnitudinē augmētū est. qd ꝓo ex hoc decrementū Qui autē est fm locū ⁊ fm ppriū ⁊ cōe innoiatus est Sit aūt latio vocata qd cōe est. Quānis dicant ferri hec sola ppie. cū nō in seipsis sit stare mutātib lo cū Et quecūqz nō seipsa mouent fm locum

Hic oñt de motu q̃ est in q̃titate. ⁊ vult q mot q̃ ē in quātitate nō est noiatus fm vnū nomē. sicut motus pdicamenti q̃litatis. sz noiat fm spēs q̃titatis. qz vn motus denoiat augmētatio. qui est fm pfectā q̃titatē alio ꝓo vocat diminutio. q̃ est fm paruā q̃titatem siue impfectā Deiñ ibi (Que aūt ⁊ fm locū) ostēdit qūo inuenit motus in vbi: dicēs q motus fm locum nec hz cōe nomē g̃. sicut de pdicamēto q̃litatis. nec etiā denoiatur fm spēs vbi. sicut in pdicamēto q̃titatis. sed denominat mot fm aliqd extrinsecū. qz a loco q̃ est de alio pdicamēto. qz motus in vbi dr motus localis Et si dicatur. ille motus pt habere cōe nomē. sz latio Dōm q latio nō est ppriū nomē ad localē motū. sed illa ppie dicūtur ferri fm locū que intra se non hūt potestatez vt quiescāt. sicut grauia ⁊ leuia. que non quiescūt nisi veniant ad propria loca

Que est rō. q est vnū nomē mot in q̃litate. ⁊ sunt duo noia motus in q̃titate. ⁊ in vbi est solū vnū nomē extrinsecū Dōm q ista. qz eodē mō in aliq pdicamēto repit motus quo mō in eo repitur ꝓtrarietas. qz motus est de ꝓtrario in ꝓtrariū. ⁊ fundamentū motus est ꝓtrietas. sed ꝓtrarietas repitur in qualitate fm ppias rōnes spēi fm quas ꝓtinentur sub genere. ⁊ ideo in pdicamentis dr Arestō. q qualitati ē aliquid ꝓtrariū. quasi diceret q ꝓtrarietas ꝓuenit qualitati in rōne sui generis. ⁊ iō est ibi aliqd cōe nomē genericū qd est alteratio. sed in pdicamēto q̃titat inuenit ꝓtrietas nō fm q spēs ꝓtinent absolute sub genere q̃titatis. qz sic q̃titas nō hz maximū nec minimū. ⁊ p ꝓns nō est maxima distantia in q̃titatib quā requirit cōtrarietas. sed est ibi ꝓtrarietas fm q spēs q̃titat refert ad spēm rei naturaliū. qz sic q̃titas hz maximū ⁊ minimū. sicut dr ꝑmo hui. ⁊ iō in quātitate assignant duo noia. qz a maximo instituit nomē augmētatōis. ⁊ a minimo nomē diminutōis In pdicamēto vbi repit ꝓtrarietas p ꝓpatōem ad hoc quod est oīno extrinsecū forme illius pdicamēti. s. ad locū qui est de pdicamēto quantitatis. qz penes maximam distantiam locorum sumit contrarietas ibi Et ista est cā quare Gilbertus por. in pdicamento vbi dicit. q vbi nihil est ꝓtrariū. ⁊ ideo est vnū nomē qd dat sibi p extrinsecū sz per locum qz nominatur motus localis

Que aūt est in eadē spē mutatio. in magis ⁊ minus alteratio est Aut enim ex ꝓtrario in ꝓtrariū motus est. aut simplr aut sic In minus qdē enim vadens in ꝓtrariū dicet mutare. In magis aūt tāq̃ ex ꝓtrario in ipm Differt enim nihil fm quid mutare aut simplr. nisi q sic indigebit cōtraria cā. Magis aūt ⁊ minus est in quo plus aut min ꝓtrarij insunt aut nō. Qd qdē igit hij tres soli motus sunt. ex his manifestū est.

Hic soluit quoddā dubiū qd pt moueri circa pdicta sz ad quā spēm debet reduci mot fm magis ⁊ min ⁊ dr q ad alterationē Cui rō est. qz magis ⁊ minus p prie repiūtur in qualitatib Dupl enim est motus in cōtrariū. vno in ꝓtrariū simplr. ⁊ sic est motus fm magis hoc est in ꝓtrariū pfectū. Alio est motus in ꝓtrarium impfectū. ⁊ sic est motus fm minus Et dr notāter fm magis ⁊ minus. qz maius ⁊ minus fm extensionē repiūtur in q̃titate. ⁊ q̃ motus fm maius est motus augmētationis. ⁊ fm minus extensiue est mot diminutionis

Immobile aūt est qd oīno īpossibile est mouere. sicut son inuisibilis Et qd multo tpe pvit mouet. aut qd tarde incipit qd dr grauiter mobile Et qd aptū natū est moueri ⁊ possibile. nō mouet aūt tūc. cū aptū est. ⁊ vbi. ⁊ sic qd qdē q̃escere voco īmobiliū solū Contrariū enim quies motui est. quare ꝑuatio erit susceptiui. Quid q̃dem igit motus. ⁊ quid quies. ⁊ quot mutationes ⁊ quales motus. manifestum ex dictis

Postq̃ Arz. posuit spēs motus fm tria pdicamēta hic ꝓnr ponit modos īmobilis. qz oppositorū est eadem disciplina. ⁊ vult q īmobile dr tribus modis. vno contradictorie. ⁊ sic dr īmobile qd nullo mō hz ordinez ad motū. sicut de dr īmobilis. Alio dicit īmobile qd hz in se ꝓtrariā dispositōem ad hoc q moueat. sicut mons vel magnus lapis dr īmobilis Tercio dr īmobile priuatiue. qd sz aptū natū est moueri. etiam de facili. ⁊ tñ nō mouetur. ⁊ qd sic est īmobile dr ppie quiescere. qz quies ꝓtrariatur motui priuatiue Et ideo cū ꝑuatio ē solū in subiecto apto nato. quies est solum in illo quod de facili pt moueri.

Qr Vtr motus ꝓueniēter diuidat fm tria pdicamēta Dr q mot capit dupliciter. vno generalr. put se extendit etiā ad mutatōem. ⁊ sic capit mot p quocūqz exitu de termino in terminū siue fiat successiue siue instātanee. ⁊ sic motus in post pdicamentis diuiditur in ser species. qz due sunt species de pdicamento substātie sicut generatio ⁊ corruptio. ⁊ due de predicamento q̃titatis sz augmentatio ⁊ diminutio Que species sumuntur vel fm accessum vel recessu ab eodem termino. ⁊ sic sunt generatio ⁊ corruptio. vel

Quantitate
Qualitate
Dr
Augmentatio
Diminutio
Alteratio
motu loqat

fm pfectam quantitatem vel imperfectã. ⁊ sic est augmentatio ⁊ diminutio. Quinta spēs est alteratio que habet vnum commune nomen sicut dictum est Sexta species motus est motus localis. Alio modo capitur motus proprie. put distinguitur ꝓtra mutationem. sic ēm capitur hic. ⁊ sic motus significat exitus successiuū de termino in terminū. ⁊ tunc possunt spēs motus dupliciter distingui. Vno⁰ fm nomina quibus nominātur. ⁊ sic sunt quatuor species motus. q̃ augmentatio diminutio alteratio ⁊ loci mutatio significant diuersos motus. ⁊ sunt diuersa noia motuum. ⁊ illo modo iterū non distingnūtur hic species motus Alio modo distinguuntur spēs motus fm predicamenta ad que intrinsece terminantur. ⁊ sic sunt ēm tres species motus. Lmotus ad q̃titatem ad qualitatem. ⁊ ad vbi. ⁊ sic distinguūtur species motus hic. ⁊ ideo ista est principalis diuisio quam Aresto. hic intendit. qua scz motus diuiditurfm tria predicamenta. tanq̃ in partes subiectiuas Vnde in hoc loco distinguitur motus contra mutationem. ⁊ hoc ex eo q̃ mutatio habet speciale nomen impositum. ⁊ motus stat pro altera parte

Ar Motus non est in aliquo predicamento. ḡ male diuiditur fm diuisionem pdicamentorꝝ Aliis probatur. q̃ qd debet esse in pdicamento debet esse ens in actu. sed motus est ens in potentia Dicendū q̃ dupliciter aliquid est in predicamento. vno⁰ proprie ⁊ per se. q̃ scz est genus vel species alicuius predicamenti. ⁊ sic motus non est in aliquo predicamento. q̃ quod sic ē in pdicamento est ens ꝓpletum ⁊ perfectum. sed mot⁰ est ens impfectum. Alio modo aliquid est in pdicamēto fm reductionē. q̃ scz reducit ad genus vel ad spēm alicuius predicamenti. ⁊ sic motus est in predicamento q̃ reducit ad genus sui termini ad quem. ⁊ ideo ponit in eodem predicamento cū eo. ⁊ sic motus etiam diuiditur fm terminos. vt dictum est in tercio huius

Ar Motus habet spēs. ḡ est genus. ⁊ sic erit p se in aliquo pdicamento. Dōm q̃ genus ⁊ species capiuntur dupliciter. vno modo proprie fm q̃ aliquid dicitur genus quod est totum pdicabile de multis speciebus. ⁊ species est aliquod ens totum ⁊ pfectum subiectum ipsi generi. fm q̃ loquitur Porphirius de genere ⁊ specie. ⁊ sic motus nō est genus. nec spēs eius assignare proprie sunt species Alio modo capiuntur genus et species cōmuniter fm q̃ aliquod generale dr̃ genus et aliquod speciale dicit species. siue tale generale habeat rationem totius ⁊ entis in actu. siue entis in potēria ⁊ imperfecti. ⁊ tunc etiam motus vocatur genus. q̃ habet species scz alterationem. loci mutationem. ⁊ cēt.

Arguitur Si motus ē in predicamēto gratia sui fmini. ergo in omni predicamento est motus. ꝓña pbatur. q̃ motus potest terminari ad oia pdicamenta Dōm q̃ dupliciter aliquid terminat motuz. vno modo directe per se ⁊ immediate. ⁊ sic solum forme de tribus predicamentis terminant motū scz q̃titatis qualitatis ⁊ vbi. Et dicitur hoc proprie terminare motum quod determinat mobile in motu. sic q̃ immediate forme acquiruntur per motum in ipso mobili Exemplum vt calor dicitur per se terminare calefactionem. q̃ calor denominat quod calefit. ⁊ immediate per calefactionem acquiritur. Alio modo aliquid determinat motū indirecte ⁊ per accidens ⁊ ex ꝓsequenti et sic hoc dr̃ terminare motū qd̃ sequit terminū q̃ immediate terminat motū. vt ad calefactionē aque sequit rarefactio aq̃. rarītas ḡ nō immediate terminat motū. sed sequit motū. ⁊ isto scdo mō omia pdicamēta pñt terminare motū. Quod pz exēplariter pmo de suba. q̃ suba sequit motū alteratōis embrionis. ⁊ relatio sequit motū ad qualitatem. sicut q̃rdo similitudo sequit motū alterfactōis. ⁊ iterꝝ actio ⁊ passio sequūtur motum calefactionis. quia quādo aqua est calefacta. tūc calefacit aliqd aliud positum in aqua. Sīlr dicendū est de situ. q̃ sitr sequit motum localem partiū in toto. Similiter habitus sequit motū localē vestiū circa corpus. Et sīlr quādo sequit motū localē qui fit in rpe.

Ar Motus est de genere subē. ḡ etiā est in aliis pdicamētis a tribꝰ. Aliis probat. q̃ motus est accidēs. ⁊ accidens est in suba. ḡ ⁊c Dōm q̃ dupliter aliqd est in alio. Vno mō sicut in subiecto. ⁊ sic vtq̃ mot⁰ est in suba. Alio mō aliqd est in alio sicut in termino: ⁊ sic motus ꝓprie dict⁰ nō est in suba. q̃ substantia nō terminat motū ꝓprie dictū intrinsece. cuius posset sequi suba ad motum ꝓprie dictum

Ar In substantia est ꝓtrarietas: ergo ibi est motus ꝓprie dictus. Aliis probat. quia principia substantiarū sunt subē. ⁊ sunt ꝓtraria Dōm q̃ principia substātie nō sunt ꝓtraria ꝓtrarietate prope dicta. sed sunt ꝓtraria contrarietate cōmuniter accepta. q̃ est inter puationem ⁊ habitum.

Ar Quicqd corrumpit a suo contrario corrumpit. sz suba corrūpit. ḡ a suo ꝓtrario corrūpit. ⁊ p cōsequens est ibi ꝓtrarietas Dōm q̃ dupliter aliquid corrumpit. Vno mō per se. ⁊ qd̃ sic corrūpit a suo ꝓprio corrumpit. Et dr̃ p se corrūpi qd̃ immediate ab alio corrumpit. sicut frigidū immediate corrumpit a calido Alio mō corrūpit aliqd p alterum. q̃ scz ipsius corruptio sequit ad corruptōem alterius. ⁊ sic nō oportz q̃ aliquid corrūpat nisi a suo cōtrario ⁊ sic suba corrumpitur quia suba corrumpit ad corruptōem alicuius qualitatis q̃ ptinet ad esse corporis ipsius substātie siue ad q̃ complexionem naturalem.

Ar In suba est pncipiū corruptōis. ḡ est etiā ibi corruptio p se Tenet ꝓña. q̃ pncipiū est frustra a q̃ nō sequit pnciptū. Aliis pbat. quia puatio est pncipium corruptōis Dōm q̃ in suba. i. in pdicamēto subē manendo reperitur pncipiū corruptionis aptitudinalis siue corruptibilitatis. ⁊ hoc pncipium est puatio. sz nō est ibi pncipiū actualis corruptionis. q̃ tal actualis corruptio est ex q̃litatib⁰. ⁊ iō pt esse aliqua suba p se corruptibilis. que tamē p se nō corrumpit. sicut ptz circa principium huius.

Arguit Quicqd est in effectib⁰ hoc debet etiam reperi in causis. sz in accētib⁰ reperit cōtrarietas. ḡ etiā in suba Dicēdum q̃ maior intelligit de illo qd̃ est pfectionis. q̃ si b reperiat in effectu. tūc etiā debet reperi in causa. sed habere ꝓtrarietatē est aliquid impfectōis. Cui⁰ signū est q̃ in rebꝰ pfectis minus inuenit de ꝓtrarietate. sicut in substantiis separatis ⁊ in corpibus celestibus Q̃ aūt in his substātiis ⁊ in formis substātialib⁰ non reperiat ꝓtrarietas pt sic pbari. q̃ ad hoc q̃ aliqua sint ꝓtria duo requiruntur. Primo q̃ sint maxime distantia fm continuū processum vnius in alterum. ⁊ ecōtra Secdo q̃ tales forme suscipiāt magis ⁊ minus. quia in tali cōtinuo exitu de

vno termino in aliū opz q plus capiat de vno termino q̃ prius habebat. sed nullū illoꝝ potest inueniri in substantia Non primū. qz q̃uis sit ꝓtinuus ꝓcessus a vegetatiuo in sensitiuū ⁊ intellectiuū. nō potest tñ ecōtra naturaliter fieri processus ab intellectiuo in sensitiuū ⁊ vegetatiuum. qd tñ requirit ad ꝓtrarietatē Secōm manifeste ptz. qz substantie nō suscipiūt magꝭ ⁊ minꝰ. ⁊ sic non potest eē motus in substantia. etiam ꝓter vtrāq; conditionem dictam.

Ar Jn ad aliquid est motus. ergo nō solum in tribꝰ predicamentis Antecedens probatur. qz nulla forma realis potest alicui aduenire de nouo sine mutatiōe. sed ad aliquid potest de nouo alicui aduenire. ⁊ est forma realis. ergo aduenit per motum Dicēdum q realis relatio potest alicui aduenire per motum. non sic q relatio intrinsece terminet motuz. sed qz sequitur ad terminum intrinsece acquisitum per motum. sicut dictū est de similitudine Et si dicatur. aliqua relatio aduenit alicui sine omni motu Dicendum q triplices stꝭ relationes. quedam sunt relationes fm dici ex pte vtriusq; extremi. que non addūt aliquam realez rem supra subiectū. sicut relatio eiusdē ad seipsum Alia est relatio realis ex parte alicuius extremi. sicut est relatio scie ad scibile que relatio est realis ex pte scientie ⁊ non ex parte scibilis Alia est relatio realis ex pte vtriusq; extremi. sicut relatio patris ad filium. similis ad simile. eqlis ad equale. Tunc dicendum est q in primis duabus relationibus non est inconueniens relationem alicui aduenire sine omni motu. qz ibi relatio non est ens reale. vel ex parte nullius extremi vel ex parte vnius tm. Sed in tercia relatione potest aduenire alicui relatio absq; nova sui mutatione. dummodo in ipso precesserit fundamentum relationis. oportet tamen mutationem esse in altero extremo. Exempli gratia. si plato longo tempore fuit albus: tunc in ipso est fundamentum relationis. s. similitudinis. potest ergo in platone fieri similitudo per mutationem sortis qui facrus est albus. ⁊ prius fuit niger. Et ratio istius est. qz q̃uis in isto qui acquisiuit relationem sine sui mutatione. non est mutatio facta nūc habet tamen fundamētum relationis. quod fundamētum alter acquisiuit per nouam mutationem

Ar Jn actione ⁊ passione est ꝓtrarietas. ergo motꝰ Dicendum q actio ⁊ passio capiuntur dupliciter. vno modo fm se. ⁊ sic in actione ⁊ passione non est ꝓtrarietas. ergo nec etiam motus Alio modo accipiunt actio ⁊ passio fm q fundantur in aliquibus qualitatibus. ⁊ sic in actione ⁊ passione est motus ⁊ ꝓtrarietas. ⁊ ideo ꝓsueuit dici q in actione est extrinsece motꝰ et per modū sequele. qz ad ꝓtrarietatem qualitatum sequitur etiā ꝓtrarietas actionum. qz calidi est calefactio et frigidi est frigefactio Et sic etiam soluitur argumentum quo posset argui. q vnus motus sequit ad alium motū. qz generatio sequitur ad alterationē. Dicenduz q hoc fit extrinsece ⁊ consecutiue ⁊ non intrinsece sicut prius dictum est.

Ar Jn quantitate non est ꝓtrarietas. g̃ ibi non est motus Antecedens patet in predicamentis. Dicendum q quantitas accipitur dupliciter. vno mōlogice. i. fm se ⁊ absolute. in ꝓprio genere non ꝓparādo eam ad aliqua corpa. ⁊ sic non est ꝓtrarietas in q̃titate qz ꝓtrarietas attenditur penes maximū ⁊ minimum. sed in q̃titate sic accepta non est maximū nec minimū qz vt sic data quacunq; magna q̃titate potest adhuc dari maioꝝ. ⁊ data quacunq; pua adhuc pt dari minoꝝ Alio modo accipitur quātitas fm q ꝓgatur ad corpora rerum naturaliū. ⁊ sic accipitur physice. ⁊ tunc in quātitate est contrarietas ⁊ motus. ⁊ sic dicit Aresto. in ꝓmo huius q entia naturalia sunt determinata ad maximum ⁊ ad minimum ⁊ motus fit inter hoc maximum et hoc minimum

Ar Jn q̃titate solū est motus. qz ibi solum est magis ⁊ minus. inter que est motus. g̃ non in alijs predicamentis. Dicendum q dupliciter aliquid dicitur suscipe magis ⁊ minus. vno modo extensiue. ⁊ tūc ꝓprie aliquid suscipit maius ⁊ minus nominaliter. ⁊ sic soluz in quantitate reptiuntur Alio modo accipitur magis et minus intensiue. ⁊ sic inuenit magis ⁊ minus in qualitate. quia vna qualitas est ꝑfectioꝝ alia qualitate q̃tum ad modum essendi

Ar Jn vbi non est motus. probatur qz in relatione nō est motus. sed vbi est relatio. ergo ⁊c. Dicendum q̃uis illi predicamento vbi coniungat quedā relatio fm dici. tamen vbi non significat illam relationem. sed quandam entitatem realem in locato distinctā a loco ⁊ locato. ⁊ illa entitas pt terminare realē motū.

Arguitur Motus localis est de predicamento q̃titatis. ergo continetur sub motu qui est ad predicamentū q̃titatis Antecedens ꝓbatur. qz terminatur ad locū que est q̃titas Dicendū q q̃uis motus localis denominatur a loco. non tamē terminatur intrinsece ad locum Ratio primi est. qz locus est notioꝝ q̃ vbi causatuz a loco. sed ex notioribus nobis nos imponimus nomina. Ratio secundi est. qz terminus non debet precesserе motui. sed debet acquiri per motū. sed locus precessit motui locali. ergo locꝰ non est terminus motus localis Sed vbi acquirit per motum localem. g̃ ⁊c. Unde ꝓsiderandum q nō sunt multa vbi in motu locali fm actum. qz alꝭ essent multi motus locales fm actū. cū vbi in actu sit terminus motus. sed solum sunt multa vbi fm potentiam que non sunt termini motuum. sed deferentia ad vltimū terminum. Jn continuo aūt motu locali est tm vnum vbi vltimū terminans illum motum. ⁊ sic vnus terminus

Ar Sunt multe circumscriptiones in vno motu locali. ergo sunt multa vbi in eodem motu locali. Dicendum q̃uis ibi stꝭ multe circūscriptiones. tamen qz in illis non est status. ideo non fiunt vbi in actu ex illis circumscriptionibus. sed in potentia tm Ultima aūt circūscriptio in qua est status facit vbi in actu ⁊ perfectum Unde illa media vbi hūt se vt imꝑfecta vbi deferentia ad vbi perfectum

Ar Si deus moueret totū mundū localiter. tūc mūdus non moueret ad vbi. qz nō est aliquis motus existens extra mundū. ⁊ per ꝓsequens nec vbi quod causatur ex loco Dicendū q si sic fieret tūc crearet a deo nouus locus. ad quem mundus moueret q̃uis nunc non est aliquis locus extra mundum. posset tamen esse per diuinam potentiam.

Arguitur Augmētatio ⁊ diminutio nō sunt motus diuersarum spēꝝ Probat. qz si fiet augmentatio ad longitudinē. ⁊ diminutio a longitudine. tunc termini illoꝝ sꝭ vnius speciei. ergo ⁊ motus. Dōm fm quosdam q q̃titas magna ⁊ qua dupliciter pūt accipi

Uno modo fm se. ⁊ sic sunt vnius speciei sicut ꝯtitas trium pedum ⁊ decem pedum in longitudine. Alio⁹ accipiuntur p̃ ꝓportionem ad numerum qui est in illis ꝯtitatibus. ⁊ sic distinguunt specie. qz trinitas ⁊ denarius distinguuntur specie Sed illud non videtur eē verum. qz tunc solum esset distinctio ꝯtitatis continue p̃ ꝯtitatem discretam. sed augmentatio ⁊ diminutio p̃priē respiciunt quantitatem ꝓtinuam. g̃ non distinguerentur specie in proprio genere quantitatis ꝓtinue Et ideo melius dicitur q̃ spēs accipit dupliciter. vno modo pro natura specifica. ⁊ sic quantitas magna ad quā est augmentatio. ⁊ parua ad quam est diminutio non distinguuntur specie si fiant fm eandem speciem ꝯtitatis Alio modo capitur species fm q̃ extendit se ad distinctionem fm perfectū ⁊ ĩmperfectum. ⁊ sic etiā augmentatio ⁊ diminutio distinguuntur specie. ⁊ sic etiam ipsarum termini. Et q̃ a termino motus sic accipiat qñq̃ speciem. patz ex eo quod dictum est supra in eodem tractatu. q̃ mediū ꝓpatum vni extremorum hz rōnem alterius extremi. sed manifestum est q̃ extrema motuū sunt ꝓtraria. ergo vnum ⁊ idem quodāmodo habet in se ꝓtraria. sed contraria differunt specie. g̃ idem est differens a se ipso specie. g̃ multomagis potest fieri distinctio specifica inter perfectum ⁊ ĩmperfectum.

Ost hec aūt dicamus quid est simul. ⁊ quid est tangere. ⁊ quid est medium. ⁊ quid ꝓsequenter. ⁊ quid habitū. ⁊ quid ꝓtinuū ⁊ in qualibet re vnumquodq̃ horum esse aptū natum sit.

Premittit diffinitiones nouem terminorum

Postq̃ in primo tractatu posuit diuisionem motus in partes subiectiuas. hic ꝓsequēter vult determinare de vnitate motus. ⁊ priusq̃ hoc faciat premittit diffinitiones nouem terminorum qui sunt simul separatum. tangere medium. ꝓtinue. moueri. Ꝑtia fm locū. p̃ñter. hītum. ⁊ ꝓtinuū. ⁊ hoc ideo facit. qz vtilis ist̄ terminis in p̃ncipio sexti. vbi pbat q̃ ꝓtinuū nō est ex indiuisibilibus ꝓpositum. cū indiuisibilia nō p̃ñt esse ĩiūcta in ꝓtinuo. nec per modū ꝓtactus. nec p modū p̃ñter se habentiū. nec p modū ꝓtinuitatis. Sēdo ideo. qz Aresto. infra pbat q̃ idē est motū esse vnū ⁊ ꝓtinuū. oportz g̃ scire q̃d sit vnū quid sit ꝓtinuū. ⁊ qz ꝓtactū ⁊ p̃ñter p̃supponūtur a ꝓtinuo sicut ab inferiori. ideo etiā determinat de illis

Simul quidē igitur dicūtur hec esse fm locum. quecūq̃z in vno loco sunt primo Separatim aūt quecunq̃z sunt in altero. Tangere aūt quorum vltima simul.

Diffinit 3ⁿ 4ⁿ 5ⁿ

Hic exequit̄ intentū diffiniēdo illos terminos. ⁊ primo diffinit sil' ⁊ separatū. ⁊ ideo hoc facit. qz p̃ncipaliter intendit hic determinare de tāgere. sed (sil') ponit in diffinitiōe tāgere. g̃ pus determinandū est de sil'. Dicūtur ergo esse simul que sunt in vno loco p̃mo. i. p̃prio Et p oppositū dicunt separata que sunt in alio ⁊ alio loco Et tangere dicūtur quorum vltima sunt simul.

Simul Separata Tangere

Ar. Duo corpa nō p̃ñt simul esse naturaliter. g̃ nō st̄ aliqua simul Dōm q̃ duo corpa esse simul p̃t dupliciter intelligi. vno mō fm totum. i. fm omnes dimēsiones. ⁊ sic est impossibile duo corpa esse sil' naturaliter. sicut pbatum est p̃us in ꝯrto libro de vacuo. Alio modo aliq̃ possunt esse simul fm vltima. ⁊ sic quelibz extrema siue vltima duar quantitatū p̃ñt esse sil'. qz duo vltima corpis. s. due superficies p̃ñt esse sil'. duo vltima superficiēr sunt due linee. ⁊ possunt eē simul. duo vltima linearū sunt duo puncta. ⁊ p̃ñt esse simul. ⁊ sic dicimus q̃ locus ⁊ locatū sunt simul. qz superficies corpis locātis et locati non differūt quo ad situm.

Ar. Duo corpa sunt simul fm totū. qz sim' sunt in vna domo. Dōm q̃ duo corpa nūq̃z p̃ñt dici simul p̃prie loquēdo de sil'. sicut p̃us diffinitum est qz non st̄ in vno loco p̃prio. sed hū sunt in vno loco cōi. et hoc est impropē simul. qz si hoc sufficeret ad eē sil'. tūc omnia possunt dici simul que concludunt in celo. Ex eodem fundamēto nō dicunt aliqua simul tempore. quia tunc etiam multa possunt dici simul tpe.

Ar. Aresto. dicit q̃ mouens ⁊ motū sunt simul. ⁊ illa sunt corpa. g̃ duo corpora possunt eē sil' in vno loco Dōm q̃ sim' capit dupl'r. Vno mō fm q̃ significat indist̄ātiā aut ĩiūctionē sine medio. ⁊ sic dicunt illa sim' que nō hnt aliqd̄ mediū. qd̄ facit ea distare. ⁊ sic capit Aresto. simul in septimo hui⁹. quo mō mouens ⁊ motū sunt simul. Alio mō dicunt sil' que sunt in eodem loco p̃prio. ⁊ sic capitur hic.

Medium

Mediū vero in quod aptum natum est p̃mum ptingere mutans. q̃z in quod vltimum mutat fm naturam continue mutās In minimis autem est medium tribus. vltimum quidem enim mutatōis ꝓtrarium est

Hic diffinit mediū quod ponit in diffinitione ipius p̃ñter. dicens q̃ mediū est illud in quod primum aptum natū est peruenire illud qd̄ ꝓtinue mutatur fm naturā q̃z in vltimū terminum mot⁹. ⁊ sic vbi est mediū ibi inueniūtur tria. s. duo extrema ⁊ medium: quādoq̃z tamē inter duo extrema sunt multa media. sicut inter album et nigrum sunt medij colores.

Ar. Sunt multa media in que non peruenit per motum. sicut mediū syllogismi ⁊ medium in numeris Dicendū q̃ hic nō diffinit mediū generaliter acceptum. quia sic inuenit medium in syllogismis ⁊ in numeris. sed hic diffinit medium specialiter acceptum p̃ medio phisico in motu. quia sic necesse est p̃mo mediū attingere q̃z vltimū terminum.

Ar. Quandoq̃z p̃cedit de termino in terminū absq̃z medijs. vt patz in tinctura pannorū. vbi p̃cedit ab albo in nigrū p̃ vnū mediū. s. rubeū. Vōz q̃ ista diffinitio p̃ncipal'r intelligitur de medio in motu locali. qz ibi oportet omnia media necessario pertransire. Et iam potest intelligi de motu alterationis si fiat fm naturā. vt in fructibus. natura eīm procedit in ceruisis de albo in viridem colorem. de viridi in glaucū. de glauco in rubeū. de rubeo in nigrum

Continue aūt mouet. qd̄ nihil aūt paucissimum deficit rei. nō tpis. Nihil enim prohibz deficientem rei nō temporis. ⁊ statim aūt post

bypatim. id est primã sonare vltimã. sed rei in qua moueť. Hoc aũt et in his q̃ sunt fm locũ et in alijs mutationib manifestũ est

Hic ꝓnr oñr qd sit ꝓtinue moueri. qz ponit in diffinitione medij. Vũ ꝓtinue moueri est qũ in motu nihil aut paucissimũ deficit rei nõ tpis. Pro intellectu hui⁹ sciendũ q ad hoc q mot⁹ sit ꝓtinu⁹ duo reqrunť. Primo q nõ sit aliq̃ interruptio in tpe. i. q tp̃s sit ꝓtinuũ. Secũdo q nõ sit interruptio in magnitudie siue in spacio sup̃ qd fit mot⁹. Qst rũ dza in istis dcõnib⁹. ista scz. qz si aliqd deficiat in tpe tũc oino impediť ꝓtinuitas mot⁹. sed si motus in aliq̃ deficiat in ꝓtinuitate magnitudinis supra quã fit mot⁹. nõ impediť ꝓtinuitas ei⁹. qz ille mot⁹ sonatõis est ꝓtinuus. vbi post ypatim. i. post cordã hñ rez leue sonũ tangiť vltima corda. ⁊ hoc est qd dr q ĩ cõtinuo motu nõ ꝑt aliqd tpis deficere. Cuius p motũ potest deficere in magnitudie. sicut aliqs p passus ambulãs p aliquã viam ꝓtinuo tpe nõ tãgit oes ptes continuas spacij siue magnitudinis. ⁊ tamen dicitur motus continuus. quia nihil temporis deficit

Contrariũ autem fm locũ est. fm rectitudinẽ distans plurimũ. Minima enim finita Medium autem finitum est

Hic diffinit ꝓtraria fm locũ. ⁊ hoc iõ. qz si inter loca nõ est ꝓrietas. sic nõ est motus localis. cũ mot⁹ sit inter ꝓtraria. ⁊ tollit ⁊ ipm qd est ꝓtinue moueri. dr q̃ q ꝓtraria fm locũ dicunť. q̃ plurimũ. i. maxime distãt fm lineam rectã. qz distantia fm lineã circularẽ nõ est certa nec maxia. qz sp ꝑt dari maior. qz si inter duo pũcta trahat circulus. tũc ille ꝑt semp ⁊ semp esse maior.

Ex ista diffinitõe seqrek q solũ mot⁹ elmẽtorũ haberet ꝓrietatẽ. qz ille hz maximã distantiã fm lineã rectã Odm q illa distãtia fm lineã rectã nõ dz intelligi de distãtia simpl'r dcã. qz tunc motus stoz inferioz nõ haberet maximã distantiã. sed dz intelligi ꝓpatiue ꝓpando ad dcta loca mobilia.

Consequẽter aũt q cũ post principiũ solum sit. aut positõne aut spẽ. aut aliquo sit determinatoz. nullũ mediũ est eoz q̃ sunt in eodẽ genere. ⁊ cuius ꝓñter est. Dico autez in linea linee. fm q sunt linee aut vnitatis vnitas fm q stz vnitates. aut domus domus. Aliud autem nihil prohibet esse medium. cõsequenter autez est alicui. cuz posterius aliquid est. Non enim vnũ cõsequenter est duob⁹. neqz noua luna secum de ꝓñter. licet hec illi

Hic diffinit (ꝓñter) ⁊ vult q ꝓñter dicunť qũ vnum est post aliud inter que nihil mediat eiusdẽ generis. ⁊ sic ad ꝓñter duo reqruntur. Primo q ipm qd dr ꝓsequẽter sit post aliud. ⁊ ideo vnũ nõ est ꝓñter ad duo. Hũ aũt ꝓtingit vel fm positõem. sicut vnũ corpus est post aliũ vel fm spẽm sicut vnus numerus est post aliuz. vel fm dignitatem. sicut miles est post regem. vel fm ꝓgnitionem. sicut homo est post aĩal. Secdo reqritur q inter ipz et illud qd dr ꝓñter nihil mediat qd sit eiusdẽ generis. et iõ due dom⁹ dicunť se habere ꝓñter vbi non mediat aliqua alia domus. licet aliquid aliud alterius spẽi mediet sicut hõ vel asinus

Queritur Utz vnũ sit ꝓñter ad duo. Odm q nõ. qa q̃ cuius secda ꝓditio ꝓuenit vni. qz inť vnũ et duo nihil mediat eiusdẽ generis. nõ tñ sibi ꝓuenit prima. qz vnũ non ꝓuenit post duo. ⁊ ideo dicunť ꝓñter ad vnũ ⁊ tria ad duo. ⁊ non econtra.

Habitũ aũt est quod ꝓñter est cũ tãgat. qm̃ aũt omnis mutatio in oppositis est. opposita aũt ꝓtraria. ⁊ q̃ fm ꝓtradictõem sunt. ꝓtradictionis autem nihil mediũ. manifestum est q in contrarijs erit medium

Hic phs diffinit habitũ qd est spẽs ipsius ꝓñter dicens q habitũ est ꝓñter cũ tãgit habitũ q̃ supaddit ꝓñter ꝓtactũ. ⁊ iõ inter habita nihil debet mediare neqz eiusdem generis neqz alterius generis. Qt ex illis ꝓcludit q oẽ mediũ est inter ꝓria. ⁊ hũ iõ. ex quo mediuz de q̃ hic est ad ꝓpositũ sp est in motu vt dcm̃ est. sed mot⁹ est inter ꝓdictoria vel ꝓtraria. ⁊ qz inter cõtradictoria non est mediũ. q̃ mediũ est solum inter ꝓtraria

Continuũ autem est quidem habitum aliquod Dico aũt esse continuum quod idem fiat ⁊ vnus vtriusqz terminus eorum que tangũtur. ⁊ sic significat nomen continuuz. quia contineatur. Hoc autem esse non potest. cum duo sint vltima Sed hoc determinato manifestum est q in his est q̃dem continuũ. ex q̃bus vnũ aliquod aptum natũ est fieri fm contactũ. Et sicut aliqũ fit continuũ vnum. sic ⁊ totũ erit vnũ. vel aut penetratione aut latione aut tactu. aut ad nascentia. aut insertu. Manifestum autem ⁊ quod primum consequẽter Contactum quidem em̃ est necesse consequenter esse. quod consequenter autem non om̃e tãgere. vnde ⁊ ꝑtibus rõne cõsequẽter est vt in numeris. tactus autem non est.

Hic manifestat aliũ terminũ principal'r intentũ. scz q̃d sit ꝓtinuũ. ⁊ vult q ꝓtinua dicunť quoz vltima sũt vnũ. qd ꝓbat ex noie ꝓtinuitatis. qz ꝓtinuũ dr a ꝓtinuando. siue ab vniendo. sz solũ est ꝓtinuatio in his q̃ hñt vltima unũ. Ptz etiã idẽ ex ordine cõitatis istoz termino. qz sicut cõtactũ addit supra ꝓñter simultatem. ita cõtinuũ addit supra contactũ vnitatẽ. qz continua stz q̃rum vltima sunt vnũ. iõ seqtur ex q̃bus nõ est natũ fieri vnũ. illa nõ possunt ad invicẽ continuari. Fit em̃ diuersi

mode vnū ex multis. quādoq; p̄ implantatōnem. sicut surculus inseritur arbori. quandoq; p̄ naturalem generationem. sicut ramus arbori.

Et si q̄dem p̄tinuū est. nccē est tangere. Si vero tāgit nondū p̄tinuū est. Non ēim nccē est vnū eē ipsoꝝ vltima. si sil' sunt. ſz si vnū ſt̄ nccē est ⁊ sil' cē. Quare insert̄ vltimus ē fm generatōem. nccē est ēim tāgere si adnata erūt vltia cōtacta aūt nō omnia adnata sunt. In q̄b̄ aūt nō est tactus. manifestū est q̄ nō est p̄sert̄ in his

Nic p̄ñter p̄parat ista tria ad inuicē. s. p̄ñter p̄tactū ⁊ cōtinuū. ⁊ vult q̄ p̄ñter est p̄us via gñatōis ⁊ cōitatis fm p̄dicatōem. deinde p̄tactū. deinde p̄tinuū. quia ome cōtinuū est cōtactū. ⁊ oē cōtactū est p̄ñter. ſz nō eō̄ Addit ēim cōtactū sup̄ p̄ñter simultatē. ⁊ p̄tinuū addit supra cōtactū. vnitatē. q̄ illa sunt cōtinua quorū vltia ſt̄ sil' ⁊ vnū. hñt ēim se sicut supius ⁊ inferius.

Quare si et vnitas ⁊ p̄ūctum q̄lia dicūt separata. Non possibile esse vnitatē ⁊ p̄ūctū idē his q̄dem inest tāgere. vnitatib̄ aūt p̄ñr. ⁊ horū quidē cōtingit esse mediū. Ois ēim linea medium punctorū est. hax āt nō est nccē Nullū ēim mediū est dualitatis ⁊ vnitatis Quid q̄dē igit̄ est simul ⁊ extra. ⁊ q̄d tāgere et q̄d mediū et q̄d p̄ñter. ⁊ q̄d habitū et quid cōtinuū. et in qualibet vnūquodq; eoꝝ inest dictū est

Concludit q̄dam corelariū ex dictis. ⁊ est q̄ si vnitas ⁊ p̄ūctus sunt separata fm esse a materia. adhuc vnitas nō erit p̄ūctus. Q̄d probat duab̄ rōibus. quaꝝ p̄ma est. q̄cunq; ſt̄ eadē vna cōditio reperit in vtrisq; ſz alia cōditio reperit in p̄ūctis. s. contactus. q̄ duo p̄ūcta p̄ñt se tāgere. q̄ sunt extrema linearū. ⁊ est alia conditio in vnitatib̄. s. p̄ñter. q̄ in numeris vnū est p̄us alio fm ordinē. ⁊ ideo inter ea nhil mediat eiusdē generis. non aūt tangūt se. quia nō sunt extrema q̄ntitatis continue. que solum tangūt se vt supra dictū est. Scā ratio stat in hoc. inter duo puncta necesse est mediare aliq̄d medium. q̄ linea mediat inter duo p̄ūcta. sed inter duas vnitates nō est nccē esse aliquod medium.

Dictū est p̄us q̄ duo p̄ūcta se tangūt. sed q̄ tāgunt se nō hābent mediū Dicendū q̄ duo p̄ūcta accipiunt dupl'r. Vno mō fm q̄ reputunt in vna linea. ⁊ sic impossibile est p̄ūcta se tangere absq; medio. sicut patebit sexto huius Alio mō accipiūt duo p̄ūcta in diuersis lineis. put sunt termini diuersarū linearū et sic possunt se duo puncta tangere. Exempli grā. si q̄s ymaginet lineā cadere p aerem ⁊ aquā continue: tūc in contactu aeris ⁊ aq̄ punctū ipsius aeris in linea aeris tāget p̄ūctum aque in linea aque.

Aus aūt motus d̄r multipl'r. vnū q̄dē ēim multipl'r dicimus. Genere q̄dem igit̄ vn̄ est fm figuras p̄dicamēti. Loci mutatio quidem ēim omni loci mutatōi genere vna est. Alteratio aūt a loci mutatōe altera genere est

Post q̄ phs p̄misit aliq̄s diffinitōes valētes sibi in seq̄ntib̄. cōsequēter determinat de vnitate ⁊ diuersitate motuū. ⁊ q̄ cōtrietas est spēs diuersitatis. etiam postea determinat de p̄rietate motuum. Circa p̄mu distingunt triplicē vnitatē ipsius motus: ⁊ vult q̄ q̄q; motus d̄r vnus genere. q̄q; vnus spē. ⁊ quādoq; vn̄ numero. Illi aūt motus dicunt vnus genere q̄ terminātur ad idē genus p̄dicamētale. sicut augmētatio ⁊ diminutio ad q̄ntitatem. ⁊ calefactio ⁊ frigefactio ſt̄ vn̄ motus genere. q̄ terminant ad qualitatē. Itē motꝰ localis rectus ⁊ circularis sunt vnus genere. quia terminant ad vnū p̄dicamentū. ſz vbi.

Corruptibile ⁊ incorruptibile differūt plus q̄ genere. sed motus circularis est incorruptibil'. ⁊ motꝰ rectꝰ est corruptibil'. q̄ nō p̄ñt eē in eodem gñe. Q̄dm q̄ genus accipit dupl'r. Vnoꝰ p genere phisico. q̄d est materia vel subiectū. ⁊ sic ē verū q̄ corruptibile ⁊ incorruptibile d̄r̄ñt plus q̄ genere q̄ materia et ī̄ō est alia materia corpm celestiū ⁊ inferioꝝ. Alioꝰ accipit genus p genere logico siue p̄dicamētali. ⁊ sic corruptibile ⁊ incorruptibile ſt̄ vnius generis. q̄ p̄ñt esse de vno p̄dicamento. sicut corpus celeste. ⁊ corpa inferiora ſt̄ de p̄dicamento substantie. ⁊ motus celi ⁊ motus localis recti ſt̄ de p̄dicamēto vbi.

Specie aūt vnus est: cū genere vn̄ est ⁊ in diuidua spē sit. vt colorīs q̄dem sunt differētie Iā igit̄ alius spē denigratio ⁊ dealbatio. Ois āt dealbatio omni dealbatōi idē fm spēm erit ⁊ ois denigratio denigratōi. Albedini aūt non amplius: vñ spē vna dealbatio dealbationi omni. Si āt sunt q̄dam q̄ et genera sil' ⁊ spēs sunt manifestū est q̄ vt spē vnus erit. simpl'r autem vnus spē nō vt doctrinatio. ſz scia q̄dam spēs existimatōis. genus āt sciarum aliarum

Nic ostēdit qui motus dicunt vnus spē. ⁊ vult q̄ illi dicunt vn̄ spē qui terminātur ad vnā spēm spēialissimā sicut motꝰ dealbatōis est eiusdē spēi cū q̄libet dealbationē. q̄ albū est spēs spēialissima. est tū verū q̄ fm q̄d motus dicunt vnus spē. q̄ sunt ad vnā spēm subalternā. sicut motus albefactōis ⁊ nigrefactōis q̄ terminant ad colorem. nō tū sunt simpl'r vnus spē. sicut nec spēs subalterna est simpl'r vna species.

Dubitabit aūt aliq̄s si spē vnus motus sit. cum ex eodem idē in idē mutetur. vt vnus punctum ex hoc loco in hūc locū. iterū et iterū. Si

Compat ⁊ a ad motus

Correlam

Vnitas motus

Genera

Species

autem hoc est: erit circulatio rectitudini eadez et volutatio ambulationi

Hic mouet vnã dubitationẽ circa dicta. s. vtꝝ plẽs motus. q̃ sunt ab eodez ad idẽ st̃ vnius spẽi. Et videt q̃ sic. qz ad motũ vnius spẽi sufficit terminus vni⁹ spẽi Arguit tñ q̃ nõ. qz tũc motus rectus z motus circularis erunt eiusdẽ spẽi. qz pñt esse ad vnũ terminũ non solũ vni⁹ spẽi. sed etiã eiusdẽ numeri. sicut si aliq̃s ad eũdem locũ numero veniat p lineã rectã z circularẽ. sed h̃ est incõueniẽs. q̃ nõ est sp vnus mot⁹ spẽ qñ idem mobile mutat ab eodem ad idem

Aut determinatũ est id in quo ẽ. si alterꝝ est spẽ qm̃ alt̃ motus est. Circulare aũt a recto alterũ spẽ est. Genere q̃dem igit̃ z spẽ mot⁹ vn⁹ sic est. Simplr aũt vnus mot⁹ est q̃ suba q̃dẽ vnus z nũero est. quis ãt hmõi sit manifestũ ẽ diuidẽtib⁹. Tria enim st̃ fm nũerꝝ. circa q̃ dicimus motũ vnũ qd̃ z in quo z qñ. Dico aũt qd̃ qm̃ necẽ est aliquid esse qd̃ mouet. vt hominẽ aut alteruz. z in aliquo hoc moueri. vt in loco aut in passione. et quando. In tempore enim omne mouetur Horum iterum autem genere quidem aut specie esse vnũ est in rei quã mouetur. habitum erat in tempore.

Hic soluit dubitatõem dicẽs. q̃ si multotiens aliq̃d mutat ab eodẽ ad idẽ fm spaciũ eiusdẽ spẽi. tũc est vn⁹ mot⁹ spẽ. Exẽpli grã q̃ aliq̃d sepe mutat fz spaciũ rectũ ad vnũ terminũ. tũc motus est eiusdẽ spẽi. sed qñ mutat ab eodẽ ad idẽ fm spaciũ alteri⁹ spẽi. sicut st̃ spaciũ rectũ z circulare. tũc motus sunt alterius spẽi. Vñ ad hoc q̃ mot⁹ sint vni⁹ spẽi tria req̃rũt. Primũ q̃ illo rũ motuũ termin⁹ sit spẽs spẽalissima. Secõm q̃ spaciũ sit eiusdẽ spẽi. z iõ mot⁹ ad eundẽ terminũ p lineaz rectã. z p lineã circularẽ st̃ diuersaz spẽꝝ. Tertiũ q̃ sint ab eisdẽ pncipijs. z iõ motus ignis surszuz. et motus terre sursum nõ sunt vnius spẽi. qz q̃uis st̃ ad eundẽ terminũ. etiã numero. z etiã p spaciũ eiusdẽ spẽi. qz p spaciuz rectũ. nõ tñ fuit ab eisdẽ pncipijs. qz motus ignis surszũ est a pncipio naturali. sed mot⁹ terre surszuz est a pncipio violento. z illam tertiã ꝓditõem Arz. ꝓhendit implicite sub pma. qz in omni motu termini corrũdent principijs. si ergo termini sunt vnius spẽi. oportet etiam principia esse vnius speciei.

Ar Terminus dat spẽm motui. sz h̃ est vn⁹ terminus q̃ aliq̃d mouet p spaciũ circulare z rectũ. q̃ mot⁹ erit vnius spẽi Odm q̃ q̃uis in alijs motib⁹ sic est q̃ spẽs sumit a termio ad quẽ tm̃. tñ in motu locali etiã circũlo q̃mur spẽm sil'ex spacio z ex termio ad quẽ. Qui⁹ rõ est. qz in alijs motib⁹ spacium hz se ad motũ p accñs sed in motu locali spaciũ hz se ad motum p se. qz oz illũ motũ fm q̃ hmõi fieri snpra spaciũ. z ideo motus rectus z circularis drũt spẽ. etiã si habeant eundem terminũ. Ex q̃bus, vlterius elicit q̃ motus volationis. volutatõis. ambulatõis z natatõis sunt vni⁹ speciei. si fiãt fm spaciũ vni⁹ spẽi. qz q̃uis differãt fm pncipia z organa. illa tñ organa non dant spẽm motui. qz alia organa req̃runtur ad natatõem q̃ volationẽ. z nõ ad motũ localem fm q̃ hmõi

Simplr aũt vnũ in oib⁹ his est. Et nãq̃ in quo est vnũ. oportet esse z indiuisibile vt speciez. Et ipsum qñ vnũ tpus z non deficiens. Et qd̃ mouet vnũ esse. non fm accñs. vt albũ nigrũ fieri z coruscum ambulare. vnum autẽ est coruscum z album. sed fm accidẽs. neq̃ cõe est̃ eũ duos hoies simul sanari fm eandem sanitatem. vt oftalmie. sed non vnus hic est sz specie vnus est Ad vnitatẽ mũalẽ mot⁹ req̃rũt tria

Hic oñdit q̃s motus sit vnus numero. z vult q̃ tria req̃runtur ad hoc q̃ motus sit vnus numero. s. vnitas mobil'. vnitas tpis. z vnitas forme fm quã est motus. Cui rõ est. qz mot⁹ ẽ accñs. sed oẽ accñs hz nũerꝝ a suo subiecto. q̃ ad vnitatem motus req̃ritur vnitas mobil'. Et sil'r tpis interruptũ etiã impedit vnitatẽ mot⁹. qz ẽ mensura motus. Alia etiã forma facit aliã vnitatẽ motus cum forma sit motus suba. Excludit etiã Arz. duos modos vnitatis ipsius mobilis q̃ non sufficiunt ad hoc q̃ motus sit vnus numero. Primus est vnitas mobilis fm accñs sicut coruscus z album sunt vnũ numero. sed p accidens. z ideo mot⁹ coruscẽ z motus albi nõ sunt vnus mot⁹ fm nũerꝝ. qz mot⁹ coruscẽ est mot⁹ localis. sz mot⁹ albi ẽ nigrefactio. Secõs mod⁹ ẽ vnitas mobilis fm gen⁹ vel spẽm z nõ fm nũerꝝ. Req̃ritur eñ ad vnitatẽ nũeralẽ motus q̃ mobile sit vnũ numero.

Socrates ãt fm alteratõem candẽ alterari spẽ. in alio aũt tpe z iterꝝ in alio. siquidẽ ꝓtigit corruptũ iterꝝ vnũ fieri nũero erit z hic vnus. si vero nõ idẽ quidẽ. vnus ãt nõ. Hz ãt dubitationẽ huiẽ sil'em. z vtꝝ vna sanitas et oino habitus z passiones subẽ sunt in corpibus mouerí nãq̃ vident̃ hũtia z fluentia. Si igitur eadem z vna que diluculo z nũc sanitas q̃ remanet et cũ deficiens accipiat iterꝝ sanitatẽ. hoc z illa vno numero erit Mouet duas dubitationẽs

Arresto. interponit quandã dubitatiõem. vtꝝ scz est vnus motus numero. q̃ vna forma bis acãtur. sicz si q̃s bis sanetur de oftalmia. i. infirmitate oculoꝝ Et circa hoc mouet quandã aliã dubitatõem. vtꝝ vnum z idem accñs cõtinue pseueret in eodem subiecto Et quibusdam videtur q̃ non. quia Heraclit⁹ opinabat q̃ nõ esset vna forma de mane z de vespere in eodem subiecto propter continuam mutatõem rerum. Hanc aũt dubitatõem phus hic non soluit propter duo. Primo solutio istius spectat ad metaphisicum. qui hz determina

prũ

z a

z az nõ solut

re de vno ⁊ multo. Secdo qz ista dubitatio innitit falso fundamēto. s. q̃ res sunt in ꝯtinuo motu. ⁊ nihil vnq̃ q̃ escat. qd̄ reprobat octauo huius. vbi Aresto. ponit diuisionem circa dispositionem entium.

Eadez eēm rō est nisi q̃d in tantū differt. q̃re si q̃dem duo idē. sicut numero vnus ⁊ habitus eē nccē est. vnus eēm numero. actus vnus numero si ꝯo habitus vnus est. fortassis nō alicui videbitur vnus ⁊ actus esse. Cū eēm pauset ābulans nō āplius ē hec ābulatio. Iterq̃ āt ambulāte erit. si igit vnus ⁊ idē est. ꝯtingit vnū et idem corrūpi et esse multotiēs. He q̃dem igitur sunt dubitatōes extra que nunc est intentōem

Hic determinat veritatē circa p̄mā dubitatōnem. ⁊ vult q̃ si motus sit vnus numero. nccē est terminū ad quē esse vnū nūero. nō tū hoc ꝓuert. qz nō nccē est q̃ si terminus ad quē est vnus numero q̃ etiā motus sit vnus nūero sz p̄ter h̄ req̃rit q̃ ille terminus vnus numero acq̃rat absq̃ interruptōe tpis. qz nisi sic ꝯtingeret vnū ⁊ idē multotiēs generari ⁊ corrūpi. qd̄ est impossibile. Ptz igit p solutōē q̃stionis q̃ si q̃s bis sanet de oblatuia nō ē idez motus. sz st̄ duo motus. qz talis forma nō acq̃rit ꝯtinue in tpe. sed p interruptōem Cōsiderādū etiā est. q̃ ex isto textu elici pt q̃ si res aliq̃ p morū pducatur. tūc illa res nō pt esse vna q̃ est p̄us corrupta ⁊ postea genita. qz ē interruptio in tpe. sz si aliq̃ res sine motu pducat. s. p creationem. tūc vna res nūero pt reproduci. sicut pz in resurrectione mortuorū. q̃ fit sine motu p potentiā diuinā

Nō

Solut p̄ 2 dubitatōes

Uoniā aūt ꝯtinuus est oīs motus simpl̄r q̃m vnū nccē est ꝯtinuū esse. si q̃dem omis diuisibilis est. ⁊ si ꝯtinuus vnus. Nō eēm omis fiet ꝯtinuus omi. sicut neq̃ aliud nullū cōtingēti ꝯtingēs. sz q̃ vnū st̄ extrema vltia āt alioq̃ nō sunt q̃dem. alioq̃ āt sunt. sz spē dr̄ntia et equoca sunt: Quo nāq̃ tanget. aut vnū fiet vltimū lince ⁊ ambulatōis. Habiti q̃dem igit st̄. et qui neq̃ idem specie neq̃ idē genere sunt Currens eēm aliq̃s statim febricitabit. ⁊ vt lāpas ex diffusione loci mutatio est habita. ꝯtinua aūt nō. Ponūtur eēm ꝯtinua quoq̃ vltima vnū sunt. q̃re habiti ⁊ p̄ter sunt quo tempus ꝯtinuū est. ꝯtinuū aūt est quo motus. hoc aūt est cum vnū vltimum fiat ambobus. vnde nccē est eundem fm spēm eē et vnius mobilis. et in vno tpe simpl̄r ꝯtinuū motum et vnum. Tempore q̃dem vt non immobilitas interiit. Indeficienti eēm q̃escere nccē est. Multi igit et non vnus motus est quoq̃ q̃es in medio est. Quare si aliq̃s motus statu occupet: neq̃ vnus est neq̃ ꝯtinuus. intercipit aūt si in medio tempus est. Qui aūt specie non vnus motus est. ⁊ si nō deficiat tps: Tempus quidem eēm vnū est specie aūt alius. vnū quidem eēm necesse est. ⁊ specie vnū esse. hunc aūt simpl̄r vnum esse nō est necesse. Quis igitur motus quidem simpliciter vnus dictum est.

Hic pbat p̄ḡs qd̄ p̄us dixit. s. q̃ tria req̃runt ad vnitatē numeralē. s. vnitas mobilis tpis ⁊ forme fm quaz est motus. ⁊ h̄ pbat sic. qz motū eē vnū est motū eē ꝯtinuū. qd̄ pz ex tribus mōis capiēdi vnū. qz mot⁹ nō dr̄ vnus indiuisibilitate. nec rōe. loq̃ndo de vnitate nūerali. q̃ cōtinuitate. sed ad ꝯtinuitatē mot⁹ tria req̃runt. Primo req̃rit q̃ forma sit vnius spēi fm quā est mot⁹. qz diuersa fm spēm nō pnt ꝯtinuari. cū ꝯtinua st̄ quoq̃ vltima st̄ vnū. q̃ aūt st̄ diuersaq̃ spēq̃ nō h̄nt vltia vnū Secdo req̃rit vnitas subiecti fm nūeq̃. qz diuersa subiecta pnt se bn̄ h̄re ꝯnter. sz nō ꝯtinue. Tercio req̃rit vnitas tpis qz si interueniat q̃es impedit ꝯtinuitas motus.

Amplius aūt dr̄ vnus et pfectus. siue fm genus siue fm speciem siue fm substantiā. sicut et in alijs pfectum et totū vnus est Est āt aliquando et si imperfectus sit vnus dicitur. si solum sit continuus.

Ponit duos secdarios mōs vnitatis mot⁹. ⁊ dicunt secdarij. qz nō spectāt q̃prie ad ipam vnitatē mot⁹. sz ad modū vnitatis mot⁹. qz ad pfectōem vnitatis mot⁹ Primus est q̃ mot⁹ dr̄ vnus. qz pfectus. sic etiā in alijs rebus totū ⁊ pfectū ꝯtinēt ad rōem vnitatis. Et rō isti⁹ ē. qz vnitas pt dupl̄r attēdi Uno⁹ fm q̃ritatē. ⁊ sic sufficit sola ꝯtinuitas ad vnitatē. Alio⁹ pt capi fm formā substātialē q̃ est pfectio totius: ⁊ sic dr̄ aliqd̄ vnū. qz pfectū et isto mō mot⁹ dr̄ vnus q̃ est q̃ pe terminū ad quem. qz ibi mot⁹ capit suā pfectōem q̃tū ad modū dsendi.

Amplius aūt aliter p̄ter p̄dictos dr̄ motus vnus regularis. irregularis enim non videtur vnus. sed magis regularis sicut rectus. Irregularis enim diuisibilis est. videtur aūt differre sicut magis et minus Est āt et in omi motu q̃d regulariter est aut non. Et nāq̃ alterabitur regulariter: et ferē irregulariter. vt circulo aut rectitudine et circa augmentum et silr et decre

mentũ. irregularitas aũt drña est aliquando q̃ dez in q̃ mouetur. impossibile eẽ est regularẽ esse motuz non in regulari magnitudine. vt reflexi motus aut obliqui aut alius magnitudinis quarum non conuenit contingens in contingentem ptem. Aliquãdo aũt neqz in vbi. neqz in quãdo. neqz in qd. sed in eo qd vt est. velocitate eẽ z tarditate aliqñ determinat. cui q̃dem eẽ velocitas est eadem. regularis est cuius aũt non irregularis est

Ponit secũ modũ secũdariũ vnitatis motus. z ẽ q motus dr vnus qz regularis z vniformis: z hoc iõ. quia mot⁹ regularis est magis vnus q̃z diffoꝛmis z irregularis. g̃ in illo motu deficit magis vnitas q̃z in motu regulari. Exempli grã. qz motus ille q̃ fit p spaciũ rectũ et circulare est minus vnus q̃z ille q̃ fit p spaciũ circulare tm̃. vel rectũ tm̃. Et p intellectu illi⁹ Aresto. ostẽdit in q̃bus motib⁹ inuenit regularitas z irregularitas Et vult q in omi spẽ motus inuenit regularitas z irregularitas. Sũt tamẽ duo modi irregularitatiz fm phm Primus est ex pte rei. i. spacij. z sic motus dr irregularis vbi spaciũ est distinctũ fm rectũ z circulare. qz vna ps est recta z alia circularis. z tũc irregulare extẽdit ad diffoꝛme Alio mõ dr mot⁹ irregularis ex pte modi mot⁹. s. ex pte tpis. z h̃ pringit qñ nõ est eq̃ velox p totũ tp̃us. sicut fit in motu grauiuz z leuiũ. qz tal mot⁹ est velocior in fine q̃z in pncipio z in medio. Ex q̃ pt capi drña inter regulare z vniforme fm q pprie accipiũt. qz regulare in motu accipit ex pte tpis. z iõ ille motus dr regularis qui ẽ eq̃ velox p totũ tp̃s. sz motus dr vniformis ex pte spacij. qñ scz spaciũ est dispositũ fm figurã vni⁹ spẽi. z ideo aliq̃s mot⁹ est regularis q̃ nõ est vniformis z ecõtra. motus eẽ grauiũ z leuiũ est vniformis. qz fit p lineã rectã tm̃. qz ex pte spacij nõ est defect⁹. nec ex pte ptiũ mobil sz nõ est regularis. qz ẽ velocior in fine q̃z in pncipio. Motus aũt celi ecõtra est regularis. sz nõ vniformis. qz eq̃ velox est p totũ tp̃s. g̃ ẽ regularis. sz tñ ptes celi circa medũ celi veloci⁹ mouent q̃z ptes circa polos. g̃ in illo motu nõ est vniformitas pprie loquẽdo. qz forma etiã motus local siue spẽs est ex pte spacij ad min⁹ extrinsece z circũlocutiue. Et iõ dictũ est q mot⁹ rect⁹ z circularis et si habeãt vnũ tminũ spẽ z nũero. nõ tñ st vni⁹ spẽi.

Ũ neqz spẽs motus neqz drñtie sunt velocitas z tarditas. qz omnes sequunt drñtes fm spẽm. Quare neqz leuitas neqz grauitas pducens ad vnũ z eundẽ locũ que in idẽ est: vt terre ad ipam. aut ignis ad ipsum

Concludit hic ex p̃dictis duo correlaria. q̃z primuz est. q velocitas z tarditas nõ st drñe specifice nec spẽs motus. Qd sic pbat. qz nulla drñia psequit oẽm spẽm alicui⁹ generis. sz sicut dictũ est velocitas z tarditas cõsequunt oẽm spẽm motus. g̃ nõ sunt drñe mot⁹ Secũ correlariũ est. velocitas z tarditas nõ st idẽ sicut grauitas z leuitas. qz grauitas hz se ad vnã determinatam spẽm motus. s. ad motũ deorsum. z leuitas ad motum sursum. sed velocitas z tarditas respiciũt quãlibet speciem motus indifferenter

Unus q̃dem igit irregularis est qui est continuus. Minus aũt qd quidem reflexiuo accidit motui Qd autem minus commixtio semp ptrarij. Si autem vnũ omnẽ pringit z regulare esse z nõ. nõ erunt q̃ nõ fm speciez habiti ipsi vnus z cõtinuus. Qũo eẽ erit regularis ex alteratõe compositus et loci mutatione. indiget enim conuenire.

Hic pbat qd prius dixit. s. q motus irregularis est minus vn⁹ q̃z regularis. z hoc sic pbat: omne illud qd est minus tale est min⁹ tale p admixtionẽ ptrarij. sz mot⁹ irregularis est min⁹ vnus q̃z regularis. g̃ hz aliquid de multitudine. qz habet aliqd de ptrario. Ex q̃b cõcludit final q diuersi mot⁹ fm spẽm nõ possunt primuare et sic motus ppositus ex diuersis motibus fm speciem non potest dici regularis.

Querit Et tria requirunt ad vnitatẽ numeralẽ motus. Dicendũ q sic et rõ est. qz motus est accns. z accidens habet numeq a suo subiecto. g̃ primo requirit vnitas mobil. Secũdo mot⁹ est de nũero prinuoq. z ex h̃ adhuc duo requirunt ad vnitatẽ motus. primo vnitas forme. et in motu locali vnitas spacij. a q̃ est etiã vnitas circũlocutiue forme mot⁹. Tercio requirit vnitas tpis. sic eẽ ad vnitatẽ rei mensurabil requirit vnitas mensure. sic ad vnitatẽ motus requirit vnitas tpis. Est tamẽ psiderãdum q vnitas tpis nõ causat vnitatẽ mot⁹. sed soluz a posteriori indicat vnitatẽ motus. vnitas aũt mobil est pprie cã vnitatis numeralis motus

Si Quicq mot⁹ est vnus vbi nõ est vnitas tpis. qz duo motus ad altẽdinẽ pñt esse vn⁹ in diuersis tpibus in eodẽ mobili in numero Dõm q q̃uis sit vnus spẽ. nõ tñ est vn⁹ in nũero si fiat in diuersis tpib⁹ Deiñ arguit q nõ requirat etiaz vnitas termini ad quẽ ad vnitatẽ mot⁹. pbat qz sepe fit mot⁹ ab albo in nigrũ p multos medios colores. q̃ tamẽ est vn⁹ motus q̃uis fiat p multos terminos. Dõm q dupl pringit pcedere de extremo colore in extremũ p medios Uno⁰ sic q in medio sit status. z sic tales motus st diuersi in spẽ. qz hñt terminos specifice distinctos. Alio⁰ pringit pcedere de extremo in extremũ. sic q in medij⁹ nul⁹ sit status. sz fit ptinuus pcessus. z tunc medij colores non hñt rõez terminoq. sz mediorq ipm subiectũ ad vltimũ terminũ mot⁹ deferẽtium. z sic est vn⁹ mot⁹ numero

Si Aresto. octauo phisicoq accipit vnitatẽ mot⁹ ex vnitate mouẽtis. g̃ male h̃ primitrit illũ modũ Dõz q mot⁹ capit dupl. Uno⁰ fm suã naturã absolute. z sic mot⁹ nõ hz aliquã vnitatẽ vl distinctõem ex mouẽte. qz sic capiẽdo motũ mouẽs est sibi total extrinsecũ. Alio⁰ accipit motus fm q stat sub intẽtõe mouẽtis. i. fm q hz aliqd cãre in mobili z sic hz etiã vnitatẽ a mouẽte. sic qdlibet istrumẽtũ hz vnitatẽ vl diuersitatẽ vl pgatõz ad pncipale mouẽs. z sic capit 8⁰ h̃⁹

Si aliquod aīal. puta canis, pficiat ab alto loco et moriat in medio. tūc est vn⁹ motus numero ⁊ nō est idem mobile. q⁹ nō est idē canis numero. Dicendū q̄ argumentū p̄supponit falsum. scz q̄ est vnus motus numero. sunt em̄ ibi duo motus p̄seq̄nter se habentes: ⁊ hoc propter diuersitatem mobilis. q⁹ canis mortu⁹ est aliud mobile q̄ canis viuus. ⁊ q̄uis tēpus sit ꝓtinuū: hoc tm̄ nō sufficit ad vnitatē numeralem motus. sed req̄rit idēptitas mobilis. Et ſt tamē ꝓsiderandū q̄ quidā dicunt vnā formā substantialē manere in generato⁹ corrupto. s. formā corpeitatis. ⁊ illo stante nō est incōueniens dicere q̄ sit idē motus numero. q̄a ē idē mobile numero. sz hoc est impossibile. sicut pbat primo de generatōe. ⁊ scdo de aīa. q⁹ nō p̄t eadē forma manere in genito ⁊ corrupto. Etiā sic nō fieret resolutio ad materiā primā. ⁊ sic nō corrū perek res simpl'r. sz fm q̄d. Sil'r dicendū est de virga pro media pte arida. ⁊ p̄ media pte viridi. q⁹ in motu talis virge nō est motus vn⁹ cū sint duo mobilia. sed sunt duo motus. qui tamē incipiūt ⁊ terminant in eodem tempore

Duo corpa dura nō possunt se tangere sine medio. si ergo in virga, p̄ vna pte arida ⁊ p̄ alia viridi essent duo corpora tunc tangerent se p̄ medium quod non videt. Dicendum q̄ ibi est medium scz humor aqueus. quia vita cuiuscunq̄ animati consistit in calido ⁊ humido.

Amplius autem determinandū est qualis motus ꝓtrarius motui et de mansione eodem modo. Sed primo determinādum est. vtrum contrarius motus sit. qui est ex eodem ei qui est in idem vt qui est ex sanitate ei q̄ est in sanitatem. vt generatio ⁊ corruptio videtur Aut qui est ex contrarijs. vt qui est ex sanitate ei q̄ est ex egritudine. Aut qui in contraria vt qui est in sanitatem. ei qui est in egritudinez Aut qui est ex contrario. ei qui est in contrariū vt qui est ex sanitate. ei qui est in egritudinem Aut qui est ex contrario in contrarium ei q̄ est ex contrario in contrarium. vt qui est ex sanitate in egritudinem. ei qui est ex egritudine in sanitatem. Necesse est em̄ aut vnum quendā horum esse modorum aut plures Non em̄ est aliter contraponere.

Postq̄ phs determinauit de vnitate motus. iā intēdit prosecq̄ de diuersitate motus. ⁊ q⁹ in genere loquēdo diuersitas p̄t sumi in motib⁹ ex vnitate. cū tot mōis dicat vnū oppositor⁹ quot modis ⁊ reliquū. iō nō determinat de diuersitate mot⁹ in genere. sz de quadā spē diuersitat'. s. de ꝓtietate. Et circa hoc distinguit q̄nq̄ modos q̄bus p̄t alicui videri q̄ mot⁹ sunt ad inuicē ꝓtrarij. Si g̃ mot⁹ st' ꝓtij ad inuicē hoc cōtingit vno q̄nq̄ modor⁹. vel q⁹ ꝓtietas attēdit penes accessum ⁊ recessū ab eodē termino. sicut si dicerem⁹ q̄ motus ab esse ꝓtiatur motui q̄ est ad esse. Vel sumit cōtrarietas motus penes ꝓtietatē terminor⁹ a quib⁹. vel sumit ꝓtietas motus penes ꝓtietatem terminor⁹ ad q̄s. vt si dicerem⁹ q̄ mot⁹ ad albū ꝓtariat motui ad nigrū. Aut accipit ꝓtietas mot⁹ fm ꝓtietatē termini a quo p̄ ordinē ad terminū ad quē. sicut si diceret. q̄ motus ab albo ꝓtiatur motui q̄ est in nigrū. Aut accipit ꝓtietas motus fm ꝓtietatem tam terminor⁹ a quib⁹ q̄ terminor⁹ ad q̄s. vt si diceremus q̄ motus ab albo in nigrū ꝓtariat motui qui est de nigro in albū. Et q⁹ non ꝓtingit alio mō motus ad inuicē ꝓtraponere. necesse est q̄ vno istor⁹ modorum vel pluriū sumatur contrarietas.

Est autem qui q̄dem ex ꝓtrario ei qui est in ꝓtrarium non ꝓtrarius. vt q̄ est ex sanitate ei q̄ est in egritudinem. Idē em̄ est ⁊ vn⁹ est Esse q̄dem igitur nō idē est ipsis. sicut nō idē est ex sanitate mutare in egritudinem

Hic excludit duos predictor⁹ modor⁹. s. quartū ⁊ secūdum. ⁊ q̄rtus fuit q̄ ꝓtrarietas motus sumit fm ꝓtrietatem termini a q̄ p̄ habitudinē ad terminū ad quē. Et q̄ ille modus nō est ꝓueniens pbat. q⁹ idē nō est ꝓtrium sibij p̄i. cū ꝓtraria debēt maxime distare. sed ē idē motus q̄ est ex ꝓtrario in ꝓtium. sicut est vnus mot⁹ qui est ex sanitate in egritudinem. sed est differēs rōe. quia quando dicit motus esse ex sanitate est habitudo ad terminū a quo. ⁊ quando dicitur. in egritudinē est habitudo ad terminū ad quem.

Neq̄ qui est ex ꝓtrario ei q̄ est ex contrario Simul quidem em̄ accidit mutari ex contrario in contrariū. aut in medium. Sed de hoc quidem posterius dicemus.

Hic excludit scdm modū. s. q̄ nō p̄t capi ꝓtietas motuū penes ꝓtietatem termin. or⁹ a q̄bus. Et ad hoc p̄nūtur tres rōes. Prima est. illi mot⁹ q̄ in idem tendunt nō st' ꝓtij. sed motus q̄ incipiūt a ꝓtijs terminis q̄nq̄ in idē tendūt. g̃ nō sunt ꝓtij. Minor patet. q⁹ q̄nq̄ est motus ab albo ⁊ nigro. ⁊ terminā in rubeū. Maior p̄z. q⁹ ꝓtia maxime distāt. g̃ nō p̄nt terminari in idem.

Sed magis in ꝓtrarium mutare videbitur vtiq̄ causa esse ꝓtrietatis q̄ ex ꝓtrario. Hic quidem em̄ mutatio ꝓtrietatis. illevero acceptio. Et dicitur aūt vnusquisq̄ in q̄d mutat magis q̄ ex quo. vt sanatio in sanitatem: egrotatio autem in egritudinem.

Sed a ratio. nihil denominat ab eo q̄d ab eo remouetur. sz termini a q̄bus remouent a motu. g̃ penes tales terminos nō debet motus denoiari ꝓtrarius. Maior p̄z. q⁹ denoiatio fit a forma inherēte. q̄d aūt abiciē non inhereat. Minor p̄z. q⁹ omis terminus a quo in motu

abijcitur. Tercia ratio posita in textu est talis. ab eodem a quo aliquid recipit spem. etiā recipit contrarietatē. qz cōtrarietas est distantia fm spem. x. metaphisice. sz motus nō recipit spem a termino a quo. igit etiā nō debet capere cōtrarietatē a termino a quo. sz a termino ad quē

Relinqtur aūt. quia est in contraria. et qui est in contraria ex cōtrarijs. fortassis qdem igit accidit hos que in cōtraria ex contrarijs esse: sz esse forsitan nō idem. Dico autē qui in sanitatē ei qui ex egritudine. et qui ex sanitate ei qui in egritudinem.

Hic concludit duos modos positos in ista diuisione tanqz veros. ex quibz contrarietas sumitur. s. terciū z quintum. Tercius fuit q contrarietas sumitur fm contrarietatē terminorz ad quos Quintus fuit q contrarietas in motu sumeret tam penes contrarietatē terminorz a quibz qz ad qs Et addit q isti modi sunt vnus modus subiecto. sz differunt rōne. qz qd in vno mō. s. quinto ponit explicite. h in tercio ponit implicite. qz contrarietas terminorz ad qs implicat contrarietatē terminorz a quibz Et qz posset qs dicere q ista conclusio est incōuenies. qz dimittit vnū modū accipiendi contrarietatē. s. penes accessum z recessum ab eodem termino. Rūdet phs q ille modus valet. p contrarietate mutationū. z non motuū. z sic generatio z corruptio contrariantur penes primū modum.

Quoniā autē differt mutatio a motu. ex qdam eim subiecto in quoddā subiectū mutatio est motus. qui est ex contrario in contrariū ei qui est ex cōtrario in contrariū motus contrarius est. vt qui est ex sanitate in egritudinē. z q est ex egritudine in sanitatem

Hic concludit quo mō. propie accipienda est contrarietas in motu. z intendit q propie contrarietas accipienda est fm cōtrarietatē vtrorūqz terminorz. z h. probat rōne z inductōe Rōne sic. contrarietas sumenda est fm propriam z specificā rōem eorz que dicunt contraria. qz contraria solum sunt spēs sub eodē genere repugntes. Sz propria rō specifica motus est q sit mutatio de subiecto in subiectū. i. de termino affirmato in terminū affirmatū. ergo etiā ad contrietatē motus requirit contrarietas ex pte vtriusqz termi. et h est vel explicite sic in quinto mō. vel implicite vt in tercio

Manifestū est aūt ex inductiōe qualia videntur contraria esse. Egrotari eim ipsi sanari. z ipsi addiscere decipi pmutatū nō p ipsum. In cōtraria eim sicut in scia est. sic z in deceptiōe. et per ipm habere z p alium. z sursum motus ei qui est deorsum. Cōtraria eim hec sunt in longitudine. z q est ad dextrā ei qui est ad sinistrā contraria eim hec sunt in latitudine. Et q est ante ei qui est retro. contraria eim hec sunt in altitudine.

Probat idem inductiue. z inducit tā in alterationibz corporalibz qz spiritualibz. qz etiā in motu locali. qz sanatio q est alteratio corpalis contraria egrotatiōi. z sanatio et egrotatio hnt oppositos terminos. tā a quibz qz ad qs Etiā in alterationibz anime. qz decipi ab alio est contrariū ei qd est addiscere. z decipi a seipso est contrariū ei qd est inuenire sciam. scia eim dupl acquirit. s. p propriā inuentionē et illo mō opponit ei decipi a seipso. Alio mō acquirit scientia ab alio p doctrinā. z illi opponit decipi ab alio. quia qui decipitur ab alio nō acquirit sciam ab ipso. sz aliquid scie contrarium. Ita etiā in moribz localibz sursum opponitur deorsum. z opponūtur sursum z deorsum ex pte vtrorūqz terminorz. sicut facile patet

Qui aūt est in contrariū solum. nō est motus sz mutatio. vt fieri album nō ex quodā est Quibz aūt nō est contrariū. qui est ex ipso ei q est in ipm mutatio cōtraria est. Vnū generatio corruptiōi contraria est. z remotio acceptōi Ne aūt mutationes quidē. motus aūt nō sunt

Ostendit phus quō inuenit contrarietas in mutationibz. in quibz nō est propie dicta contrarietas. z primo distinguit duplices mutationes. sunt eim alique accntales. sicut mutatio ad albū z nigrū. Alie sunt substātiales. sic mutationes ad esse substātiale. vt generatio hois z equi. vult ergo contrietas sumit in mutationibz accntalibz penes cōtrarietatē terminorz ad quos. Sz in mutationibz substātialibz sumit contrarietas penes accessum z recessum ad eūdem terminū vel ab eodē termino. sicut generatio opponitur corruptioni. qz generatio est ad esse. corruptio po ē ab esse. z remotio opponit accessioni.

Qutrū sufficiat in moribz accipe contrarietatē penes terminos ad qs Dōm q motus accipit dupl. vno mō p modū motus. et sic oz sumere contrarietatē ex vtroqz termino. qz de rōne motus est esse de subiecto in subiectū. z hoc vel explicite vel implicite. sicut prius dcm est. Alio mō capit motus p modū mutationis. z tunc sufficit contrarietas terminorz ad qs. qz mutatio fm q hmōi nō hz in se contrarietatē terminorz. qz vel est ex nō esse ad esse. vel ab esse ad nō esse. z hoc est qd dicit phs primo huius. q materia pt facere mutationē per alterum contrariū. i. per vnum terminū positiuū ad quē accedit. z a quo recedit.

Qm aūt vt in medū motus sunt. qbuscūqz contrariorz est medū. tanqz in contraria qdammō ponēdi sunt. sicut eim contrario vtit medio motus in vtraqz vtiqz vtet. vt ex fusco qdem in albū tanqz ex nigro. z ex albo i fuscū tanqz in nigrum. ex nigro aūt in fuscū tanqz in albū fuscū medium aūt ad vtrūqz dr quodammō vtrūqz vltimorz. sicut dcm est prius Motus qdē igi

tur motui cõtrarius est sic. qui est ex cõtrario in contrariũ ei q̃ ex cõtrario in contrariũ

Hic phs remouet vnam dubitationẽ. qz posset aliqs dicere q̃ q̃ qs motus est de ꝓtrario ad medũ. vel de medio ad extremũ. ergo nõ inuenit̃ in quolibet motu cõtrarietas terminoꝝ. Rñdet aresto. q̃ motus q̃ terminant̃ in medio sunt etiã q̃dammõ ꝓtrarij. qz medius ꝓpatũ vni extremoꝝ hz rõem alterius. qz rubeũ ꝓpatũ albo hz rõez nigri. Ex q̃ sequitur q̃ in moribꝫ reperitur ꝑietas ꝑm analogiam. primo eñ z ꝑncipaliter illi motus sunt cõtrarij qui sunt de ꝓtrario in ꝓtrariũ. sicut motus ab albo in nigrum. z ecõtra. Secõo illi motus sunt ꝓtrarij q̃ sunt a medijs ad extrema. q̃ q̃ uis nõ sint ex ꝑtijs. sic motus de rubeo in nigrũ. z de rubeo in albũ. In tercio gradu motus sunt ꝓtrarij. q̃ sunt ex ꝑtijs in media. sicut motus q̃ sunt ex albo in rubeũ. z ex nigro in rubeũ. In quarto gradu sunt motus ꝓtrarij qui sunt ex medijs in media. sicut motus a rubeo in blauium. in quo motu rubeũ habet conditionẽ albi. z blauium ꝓditionem nigri

Quoniã aũt motui nõ solum videt̃ esse motus cõtrarius. sz et quies. hoc determinandũ est. simplr̃ quidẽ contrarius est motus motui Opponitur aũt z quies. ꝑuatio eñ est. Est ãt sic q̃ ꝑiuatio cõtraria dicitur

Postq̃ phs determinauit de cõtrarietate motuũ ad inuicẽ. hic ꝑ̃ter determinat de cõtrarietate motuũ ad quietẽ. z dẽm quietũ ad quietẽ Et ꝺt primo q̃ nõ solum motus motũ ꝓtrariat̃. sz etiã quieti. et hoc ꝑbat. qz q̃es est ꝑuatio motus. sz ꝑuatio est quodammõ ꝓtrariũ. ergo etiã quies q̃dammõ ꝓtrariat̃ motui. Maior ẽ nota. sed minor ꝑz. qz in oĩbꝫ ꝓtrarijs saluat̃ ratio ꝑuationis. quia vnũ ꝓtrariũ est ꝑfectius alio. imꝑfectũ aũt ꝓpatũ ꝑfecto hz rõem ꝑuationis Dicit̃ tamẽ quodammõ. qz ꝑfectius motus ꝓtrariatur motui q̃ quies

Qualis aũt quali. vt est ei q̃ ꝑm locũ. q̃ ꝑm locũ Sed hoc non ꝺt: simplr̃. vtꝝ eñ cui q̃ est hic mansioni q̃ est ex hoc. aut q̃ est in hoc motus opponit̃ Manifestũ igit̃ est. qm̃ in duobꝫ motus subiectis est. Nuic q̃dẽ qui ex hoc in contrariũ. que est in hoc quies. Nuic aũt qui ex cõtrario in hoc que in cõtrario quies

Hic oñdit q̃lis quies ꝓtrariat̃ motui Est eñ duplex quies. s. an termio a quo z in termino ad quẽ. q̃ñ scz motꝰ est cõpletus Est ergo ista questio in textu. vtꝝ quies in aliq̃ termino ꝓtrariat̃ motui q̃ est ad illũ terminũ. vl̃ motui q̃ est ad oppositũ terminũ. Exẽplariter q̃ritur sic. vtꝝ quies in albo ꝑiat̃ albationi q̃ est motus ad albũ. vel denigrationi q̃ est motus ad oppositũ terminũ. s. nigrũ. Soluendo q̃stionẽ dicit q̃ q̃es in aliq̃ termino ꝑiat̃ motui q̃ est in oppositũ terminũ. sicut q̃es. vel albũ opponit̃ denigrationi ꝑne z nõ albefactiõi. Et hoc etiã sic ꝑbat̃ extra textũ. qz motus ẽ eiusdẽ essentie cũ termio ad quẽ. vbi q̃ terminꝰ ꝓtrariat̃ alteri termino. ibi etiã motus ꝓtrariat̃ illi termino. qz ergo albedo z nigredo ꝓtrariant̃. sic etiam ꝓtrariant̃ quies in albo z motus in nigrum

Simul aũt z ad inuicem contrarie be sunt Et namq̃ incõueniens est. si motus q̃dem cõtrarij sunt. quietes aũt opposite nõ sunt: Sũt autem in oppositis he. vt que est in egritudine quies ei que est in sanitate

Interponit hic de ꝑietate quierũ ad inuicẽ. et vult q̃ ille q̃etes sunt ꝓtrarie ad inuicẽ que sunt in ꝓtrarios terminos. sicut quies in albo z q̃es in nigro. qz tales q̃etes sunt eiusdẽ nature cuz terminis sub quibꝫ quiescũt. sicut ergo termini ꝓtrariant̃. sic etiã quietes.

Motui aũt ei q̃ est ex sanitate in egritudinẽ ei eñ q̃ est ex egritudine in sanitatẽ irrõnabile Qui eñ in ipso motus est. in q̃ stetit. q̃etatio magis ẽ. ꝑm q̃ accidit sil̃ fieri motui. Necesse aũt est aut hãc aut illã esse. nõ eñ que est in albedine quies cõtraria est ei q̃ est in sanitate

Hic oñdit qd̃ ꝑius dixit. s. q̃ quies in aliq̃ termio nõ opponit̃ motui ad eundẽ terminũ. z h̃ sic ꝑbat. Illud qd̃ est ꝑfectio z ꝓsummatio alicui⁹ hoc nõ ꝓtrariat̃ ei. sz q̃es in termino ad quẽ est ꝓsummatio z ꝑfectio ipsi⁹ motus ergo nõ ꝓtrariat̃ motui. Maior ꝑz. qz ꝑia nata sunt se mutuo expellere. sz ꝑfectio est cũ illo cui⁹ est ꝑfectio. q̃ nõ sunt ꝑia. Minor ꝑz. qz q̃es in termio fit sil̃cum motu ꝑfecto. qz moueri ad aliquẽ terminũ est in tali termio q̃etẽ fieri Ex q̃ ꝑz. q̃ tene ꝺz in diffinitõe nature. natura est ꝑncipiũ mouẽdi z quiescẽdi. scz in termino ad quẽ.

Sed Hoc nõ est ꝑfectio motus qd̃ nõ manet cũ motu. sz quies in termio ad quẽ nõ manet cuz motu q̃ nõ est ꝑfectio motus Dicim q̃ motus capitur duplr̃. vno mõ quantũ ad suã essentiã. z sic quies est ꝓsummatio motus. qz in termino siue in q̃ete q̃ est in termino ad quẽ motus est simplr̃ ꝑfectus Alio mõ capitur motus q̃tuz ad modũ essendi. z sic in termio motus nõ est motus. z sic quies in termio ad quẽ remouet motũ. Exẽpli grã. q̃ñ est fcã calefactio aque. tũc in q̃ete calefactionis calor q̃ est essentialit̃ motus est simplr̃ ꝑfectus. sz sed modus eẽndi caloris sub eẽ imꝑfecto quo mõ dicit motus cessat simplr̃ in termio ad quẽ. qz calor nõ est amplius imꝑfectus. q̃ imꝑfectio spectat ad modum motus et non ad eius essentiã

Quibꝫ aũt nõ sunt cõtraria. hoꝝ mutatio quidẽ est opposita. q̃ est ex ipso ei q̃ est in ipm motus ãt nõ est. vt q̃ ex esse ei q̃ est in esse. q̃es quidẽ hoꝝ nõ est. ĩmutatio aũt est. z sic q̃dẽ aliquid eẽt subiectũ. que in eẽ nõ mutatio ei q̃ est in nõ esse cõtraria erit. Si vero nõ est aliquid quod nõ est dubitabit aliqs cui sit cõtraria. q̃ est in esse nõ mutatio. z quies est

Nouet Dubiũ

Solut.

ꝑietas

De Music

Quies ꝑia et motui

Nouet Dubiũ

Solut

Hic determiat de ꝓtrietate quietū in mutationib⁹ et ꝑmo resumit quō sumitur in eis ꝓtrietas. et vult q̃ cōtrietas sumitur in eis penes accessum ⁊ recessum ab eodē termino q̃ ad ꝓtrietatē mutatiōis ad mutationē id est mutationū ad inuicē. Arestoteles intēdit hoc pro ꝓclusione. q̃ eodē mō sicut motus ꝓtriatur quieti. ⁊ q̃es quieti. ita mutatio ꝓtriatur mutationi. ⁊ immutatio immutationi. quies em̄ non habet ordinē ad mutationē. sed ad motum. ⁊ ideo oportz mutare nomē quietis in nomē immutatiōis Est ergo sic dōm. q̃ mutatio que est in aliquo termino ꝓtriatur mutationi que est in opposito termino. Tū patet. q̃ mutatio que est in esse opponitur immutationi que est nō in esse. et mutatio que est in nō esse opponit immutationi que est in esse. Et qz posset q̃s dicere q̃ nō esse nō potest esse terminus mutatiōis. ergo nō ꝑt alicui ꝓtriari. dicit phs q̃ nō eē est q̃dam corruptio naturalis ⁊ nō annihilatio. ⁊ sic nō est nō esse simplr. sz est non esse hñs subiectū. id est nō esse priuatiuū

Si aūt hoc est. aut non omnis quies motui cōtraria est. aut generatio ⁊ corruptio motus sunt. Manifestū igitur q̃ quies nō dicenda est. si nō ⁊ be motus Simile autē aliquid est. ⁊ immutatio. ꝓtraria autē est. aut nulli aut ei que est in non esse: aut corruptioni. Nec em̄ ex ipsa generatio aut in ipsam

Hic ostendit quod prius supposuerat. scz q̃ mutatio nō opponit quies sed immutatio. et hoc sic ꝑbat. quia sic seqretur q̃ omnis quies esset cōtraria motui. qz quies que est cōtraria generatiōi non est ꝓtraria motui. oportz ergo dicere q̃ mutationi opponit immutatio. Et silr est dōm de immutationib⁹ ad inuicem

Dubitabit autē aliquis quare in mutatiōe quidē ꝓm locum sunt. ⁊ ꝓm naturā ⁊ extra naturam ⁊ quietes ⁊ motus. in aliis aūt non. vt alteratio hec q̃dem ꝓm naturam. illa autē extra naturā. Nihil em̄ magis sanatio aut egrotatio ꝓm naturam aut extra naturā: neqz dealbatio neqz denigratio. Siliter autem est ⁊ in augmento ⁊ decremento. neqz ad inuicem hij contrarij vt ꝓm naturam. hij autē extra naturam. neqz augmentū augmento. Et in generatione autē ⁊ corruptione eadē ratio est. Neqz generatio q̃dem ꝓm naturam. corruptio autē extra naturam. senescere em̄ ꝓm naturam est. Neqz generationē videmus aliam q̃dem ꝓm naturam. aliam vero extra naturam

Hic ponit Arz. tria dubia q̃ postea soluit. Primum est: quare in genere motus localis solū inueniunt motꝰ et q̃etes ꝓm naturā. ⁊ extra naturā. ⁊ nō in aliis motib⁹ scz in alteratōe augmētatōe ⁊ diminutōe. generation e ⁊ corruptōe. Qz aūt in illis nō inueniunt. ꝑbat ꝑ locum a maiori sic. si illud quod magis videt inesse non inest nec illud qd minus. sed si eēt aliqs motus extra naturā maxime esset corruptio. sed corruptio est etiā ꝓm naturam Quod sic patet. qz senescere est ꝓm naturā. scz materie. et senescere est dispositio ad corruptionē. ergo etiam corruptio est ꝓm naturam.

Dicit scdo celi q̃ oēs defectus stz ꝓtra naturā g̃ male dz h̄ q̃ corruptio est ꝓm naturā Dōm q̃ natura accipit dupliciter. vno mō ꝑ natura vli q̃ intrē dit ꝓsistentiā ⁊ ꝑmanentiā totꝰ vniuersi. Et tunc corruptio est oino ꝓm naturā. qz oz mlta corrūpi in vniuerso. si dz totū vniuersum ꝓsistere. sicut necē est aliq̃ indiuidua corrūpi. vt saluent alia in spē. Alio mō accipit natura ꝑ natura ꝑticulari. ⁊ sic accipit dupliciter. vno mō pro natura forme. i. ꝑ natura q̃ est forma. ⁊ sic corruptio ē cōtra naturā. qz forma ꝓm q̃ hmōi dat spēm sed corruptio tollit esse. ⁊ sic spēm. Alio mō accipitur natura ꝑ natura materie. ⁊ sic corruptio est naturalis. qz sicut materia hz naturalē habitudinē ad formā. ita etiā ad ꝑuatōnē. Tercio accipit natura ꝑ ꝑuatōe. ⁊ sic cū ꝑuatio sit ꝑncipiū corruptōis. g̃ corruptio est vt sic ꝓm naturam.

Aut si est q̃ violēta fit extra naturā. tunc ⁊ corruptio erit corruptioni ꝓtraria q̃ violēta vt q̃ extra naturā ei q̃ ꝓm naturā. Ergo nature et generatōes q̃dā sunt violēte. ⁊ non fatate. q̃b⁹ ꝓtrarie sunt q̃ sunt ꝓm naturum. Et augmēta sunt violēta ⁊ decremēta. vt augmēta q̃ velociter ꝑpter alimētū pubescētiū stz. et tritica cito adaucta. ⁊ nō ꝓstricta. In alteratōne āt q̃liter aut simplr. Erūt em̄ alie q̃dez violente alie vero naturales. vt dimissi nō in creticis diebꝰ alij aūt in creticis. alij quidem extra naturam alterant. alij vero ꝓm naturam

Hic soluit ꝑdictam dubitatōem ꝑ interēptōnem. i. ꝑ negationē. ⁊ vult q̃ hoc qd supponit in q̃stione est falsum q̃ scz solū in motu locali inueniunt naturale ⁊ violentum. imo etiaz inueniunt in ommib⁹ aliis motib⁹. Et ꝓbat inductiue. qz aliq̃ sunt corruptiōes naturales sicz ille q̃ fiunt ꝓm ꝑncipia nature ab intrinseco. sicut qñ aliquis moritur ex senectute. Alie stz corruptōes violēte q̃ fiunt ꝑter dispōnes naturales ipius rei q̃ corrūpit. sicut cū aliqs gladio interficit. Silr est de generatōe qz sunt aliq̃ generatōes fatate. i. ꝑcedentes ꝓm ordinē cāe vniuersaliū. sicut rose generant in estate. Alie sunt generationes nō fatate. i. nō ꝑcedētes ꝓm ordinē cāe superiorū sicut qñ gñant rose in hyeme in stuphis. Silr est de augmētatōe. qz aliq̃ est augmētatio violēta. sicut qñ seminā ex humoribꝰ multū crescūt. ⁊ aliq̃ hoīes citiꝰ veniūt ad annos pubertatis. i. discretōis ꝑpter varietatē nutrimēti. quod tps est naturaliter in decimo qrto anno quo ad viros. qz tūc pūt ꝓtrahere matrimoniū Et silr aliquē

Dnta ꝰ q̃ ꝑt mm ꝓtrium ꝓdimita

mutatoi opoꝰ q̃

Dnet ta dubia

Primū

Solunt ꝓmū dubiū

sunt alteratões violente. sicut qñ aliquis sanat ante dies cretico. Si eñ aliquis sanatur in die cretica est sanatio naturalis. si aũt nõ sz ante vel post est violẽta Dicit aũt dies cretica dies iudicij sup infirmitate. habet eñ quelibet infirmitas vnã diem in qua vel infirmitas naturalit vincit naturam ⁊ sequtur mors. vel natura vincit infirmitatem ⁊ sequtur sanitas Si vero aliqs ante illũ diem sanetur est alteratio violẽta. ⁊ ꝑter naturã Est igit drñtia inter has dcõnes cresis crasis ⁊ crisis. qr cresis idem est qd iudiciũ. crasis idem est qd natura. sz crisis idẽ est qd aurum. vñ? Judiciũ cresis. natura crasis. crisis aurum

Queritur Quid sit fatum Dõm q̃ est explicatio diuine puidẽtie ꝑ causas vl'es medias. Et dr fatum a for faris .i. loquor. qr deus ꝑ tales causas sedas videtur nobis loqui. sicut eñ ꝑ loquutionẽ homis pcipimus quid hõ velit. ita ꝑ effectus secũdas causas pcipimus qd deus velit in effectib' inferiorꝫ rerꝫ Hoc ergo dr fatatũ quod fit fm naturalẽ influentiã casuarꝫ superiorũ et ideo q̃ rose generent in hyeme non est fatatũ. quia est ꝑter ordinem causarꝫ superiorꝫ

Erunt igitur corruptões contrarie ad inuicem non generatiõi. et quid phibet. est eñ sic Et namqz si hec qdem dulcis. illa vero tristis est. quare nõ simpl'r corruptioni corruptio cõtraria est. sed hec qdem huiusmodi. alia vero huiusmodi harum est

Hic obijcit cõtra dicta q̃ nõ sunt alique generatiões fm naturã ⁊ extra naturã. qr si sic. tunc seqrek q̃ vni multa opponerent. quod est incõueniens. qr corruptio est cõtraria generationi. si ergo est etiã aliqua corruptio extra naturam. g̃ corruptio erit cõtraria corruptioni. Rñdet aresto. q̃ nõ est incõueniens vnum opponi multis fm diuersas rõnes. qr generatio ⁊ corruptio opponunt fm rõnem generis. sz corruptio opponit corruptioni fm rõem spẽi. sicut corruptio tristis ꝓtrariat generationi dulcis Dicit autẽ generatio dulcis qñ ex minus nobili generat magis nobile. sicut qñ ex aqua generatur aer. Sz generatio tristis est quãdo ex magis nobili generatur minus nobile Vel potest dici q̃ generatio dulcis est que est fm causas vniuersales. ⁊ generatio tristis est que est ꝑter talem naturam. sicut generatio non fatata

Omnino qdem igitur cõtrarij motus ⁊ qetis dicto modo sunt. vt qui est sursum ei q̃ est deorsum. loci eñ ꝓtrietates he sunt Fertur autẽ sursum qdem motum natura ignis. deorsum vero terra. ⁊ contrarie ipsorꝫ loci mutationes sunt. ignis autẽ sursum qdem natura: deorsum aũt extra naturam. Et cõtrarius est q̃ est fm naturã ipsius ei qui est extra naturam. ⁊ quietis aũt similiter. Que nãqz est sursum qes qui est desup deorsum motui cõtraria est. Fit autẽ terre. illa autẽ quies extra naturã. motus aũt hic fm naturã: quare motui quies cõtraria que est extra naturã. ei qui est fm naturam eiusdẽ. Et motus eñ eiusdem ꝓtrarius sic est Alia qdem fm naturã ipsorꝫ erit sursuz aut deorsum. alia aũt extra naturam

Hic ponit pncipale qd intrẽdebat ex ista dubitatiõe sz q̃ motus ⁊ quies nõ solum opponunt penes termios sicut dcñ est. sed etiã fm naturale ⁊ violentũ. Dicit ergo q̃ nõ solum generatio ꝓtrariat generatõi. ⁊ corruptio corruptioni penes naturale ⁊ violentũ. sz ylr omes motus et qetes sunt hoc mõ ꝓtraria. qd pbat exẽplariter in motu locali. qr ibi est magis manifestũ. qr motus ignis sursum ꝓtrariat quieti ignis deorsum penes naturale ⁊ violentũ. Et quib possum? sumere talem ꝓclusionẽ. q̃ motus ⁊ qetes pñt tripl'r ꝓtrariari. Uno mõ penes terminos tñ. vt motus ignis sursum ⁊ motus terre deorsum. Secõo ꝓtrariant penes naturale ⁊ violentũ tñ. sicut motus ignis sursum ⁊ motus terre deorsum. Tercio cõtrariantur penes vtrũq; .s. penes terminos. ⁊ penes naturale ⁊ violentũ. sicut motus ignis sursuz ⁊ motus ignis deorsum. qr ibi sunt cõtrarij termini .s. sursum ⁊ deorsum. ⁊ vnus est naturalis. alius ꝓo violentus

Habet aũt dubitationẽ. si est omnis qetis que nõ semp generatio. ⁊ hec ipm stare. Wanentis igit extra naturã. vt terre sursum erit generatio Cũ ergo ferabat sursum violẽtia stent Sed qd semp stat videtur ferri velocꝫ ad qd materia. que aũt violẽtia est cotrariũ est. Nõ factũ ergo quiescens erit quiescens

Hic mouet scdam dubitationẽ. qr eñ Aresto. dicit de qete violẽta q̃ opponit quieti naturali. Mouet dubitationẽ. vtꝫ cuiuslibet qetis q̃ nõ sp fuit sit aliqua gñatio id est vtꝫ generet quies violẽta. sicut generat quies naturalis. Et vocat generationẽ quiet? hic stare. qr stare est ad quietẽ tendere. sic infra patebit. ⁊ pbat duab rõnib pẽ negatiuã .s. q̃ nõ oĩs quies generat. quaꝫ pma stat in h Si cuiuslibet qetis q̃ nõ sp fuit est gñatio. g̃ etiã quies extra naturã esset gñatio. sz hoc nõ pt dici. qr qñ p motũ generat quies. tũc qnto mobile plus accedit ad terminũ in q̃ accipit quies. tãto velocꝫ mouet. sz ꝓriũ est in motu violento. qr quãto magis accedit ad terminũ in q̃ accipit quies violẽta. tanto tardius mouet. sicut pz de lapide. p iecto sursum. qui quãto plus recedit a manu. ꝓiciẽtis tãto tardius mouetur.

Amplius videtur stare. aut omnino esse in ipsius locum ferri aut accidere simul

Scda ratio stat in hoc. generare quietẽ vel est motus naturalis vel fit cum motu naturali. sz quies violẽta nec est motus naturalis nec fit cum motu naturali. ergo nõ est generatio quietis in motu vilento.

Obiat q̃ sotoz

Solut

Dubit

Bñado

Trist

Aresto

Habet ãt dubitatõez. si ꝓria est quies. q̃ est hic. q̃ huic est motui. cuz em̃ moueat ex h̃ aut reꝗciat. adhuc videtur hẕe qd abiectũ est. q̃re si hec q̃es ꝓria est ei q̃ huic ẽ in ꝓtrariũ motui sil' erunt ꝓtraria Aut sic quiescit fm q̃ adhuc manet. Nõo aũt eius qd mouetur. aliud q̃dẽ ibi. aliud aũt est in qd mutat. vñ ⁊ magis motus motui cõtrarius est q̃z quies

Hic ponit terciã dubitationẽ q̃ est. ex q̃ dem̃ est q̃ duz aliq̃d mouet. tũc nõ statim abꝗcit terminũ a q̃. sz aliq̃d retinet de illo. sic seq̃tur si q̃es est in termio a q̃ ꝓtrariat motui q̃ est ab isto termio in ꝓriũ terminũ. tũc seq̃tur q̃ ꝓria sunt sil'. qz termin' a q̃ sil' est cuz motu. qz nõ stam abꝗcit Istam dubitationẽ primo soluit dicens. q̃ nõ est incõueniens ꝓtraria esse sil' fm esse impfectũ ⁊ fm q̃d. sz simpl'r duo cõtraria non pñt esse sil' in motu ergo pmiscent duo contraria fm esse impfectum.

Dubitabit aũt vtiq̃z quis ⁊ de stare. si ⁊ quicũq̃z pter naturã motus. his est q̃es opposita Siq̃dẽ igit nõ erit incõueniẽs: manet em̃ violentia. q̃re quiescẽs aliq̃d erit non sp̃ siue fieri Sz palã qd erit: sicut em̃ mouet preter naturam. ⁊ q̃escet vtiq̃z aliq̃d preter naturã

Hic soluit sedam dubitationẽ. s. q̃ incõueniẽs videt dicere q̃ nõ fiat gñatio q̃etis violẽte. qz hoc qd q̃ñq̃z nõ est ⁊ q̃ñq̃z est. h̃ videt generari. cũ gñatio sit pgressio a nõ esse ad esse. sz manifestũ est quietẽ violentã q̃ñq̃z nõ esse et postea esse. g̃ videt fieri gñatio hmõi quiet'. Sz qz h̃ cõtrariũ est ei qd dem̃ est in duab' rõib'. g̃ est distinguendũ qz dupl'r aliq̃d gñat. vno' p se. i. ꝓrie ⁊ p cãm effectiuã et sic q̃es violẽta nõ gñat. sz quies natural' generat ex naturali motu q̃ efficit p naturã. ⁊ p ꝓñs eius q̃es. Alio mõ ꝗ aliq̃d generari p cãm defectiuã. ⁊ sic q̃es violẽta ꝗ generari. qz talis q̃es generat p defectũ ꝓtutis violentãtis aliq̃d mobile Exẽpli grã. in ꝓiectiõe lapidis sursum deficit motus. qz deficit ꝓtus ꝓiciẽtis. ⁊ motus aeris causatus ex ꝓtute ꝓiciẽtis. ⁊ sic seq̃tur q̃es lapidis sursuz

Qm̃ aũt est quibusdã motus fm naturã et pter naturã. Puta ignis qui sursuz fm naturã qui ãt deorsuz pter naturã. vtꝗ hic ꝓrius aut qui terre. Nec em̃ ferr fm naturã deorsuz aut palã qz ambo. sz nõ eodẽ mõ. sz quicq̃d fm naturã exñtis. eius ãt qui sursuz ignis ei' qui deorsuz. vt fm naturã exñs pter naturã exñti. sil'r aũt ⁊ mãsionib'. Forte ãt quieti motus aliq̃tenus opponit. cum em̃ moueat ex hoc. ⁊ abꝗciat. ad hoc videtur hẕe qd abꝗcit. quare si ipsa quies ꝓtraria est ei q̃ hinc in ꝓtrariũ motui sil' existãt ꝓria. si aliq̃tenus q̃escit aut adhuc manet. Total'r aũt eius qd mouet. hoc quidẽ ibi hoc aũt in qd mutatur. ꝓpter qd ⁊ magis motus motui ꝓtrariũ q̃z quies. Quis quidẽ igit motus simpl'r vnus dem̃ est. ⁊ de motu quidẽ et quiete quõ vtercz vnus. et qui contrarij quibusdã dictum est. Elucidat magis p'm dubũ

Hic pñr Aresto. addit alia duo ad declarandũ pmã q̃stionẽ Dicũt tũ quidã. q̃ iste textus nõ sit de mẽte phi Primũ est. vtrũ motui naturali ignis sursum ꝓriat motus ignis violẽtus deorsuz. vel motus natural' terre deorsum Et dõm est q̃ vtroq̃z mõ. qz pmi motus ꝓtrariant ad invicẽ fm naturale ⁊ violentũ. ⁊ fm termios. Sz alij duo ꝓriant fm termios tm̃. qz ambo sunt naturales Secundũ qd addit phs est. q̃ motus opponit aliq̃liter q̃eti nõ pfecte sicẽ motui opponit. et hoc tõ. qz motus opponit motui ꝓprie ꝓrie. sz motus opponit q̃eti solũ puatiue.

Qm̃ Utꝗ ꝓueniẽter assignntur ꝓrietates motus penes termios ⁊ naturale ⁊ violentũ Dõm q̃ ꝓpria ⁊ ꝓncipalis ꝓrietas sumẽda est in motib' penes termios. sz q̃dã secũdaria analogica ⁊ minus ꝓncipalis ꝓrietas sumitur penes naturale ⁊ violentũ Primũ pz. qz ꝓrietas est drã fm spẽm. x. metaphisice. ab illo ergo aliq̃d hz ꝓrietatẽ ꝓprie dictã a quo hz spẽm. sz motus hz spẽm ex termino. ergo ex illis hz etiã ꝓtrietatẽ. sz naturale ⁊ violentũ sunt in motu ex parte mouentis ⁊ mobilis. sed illa sunt extrinseca motui. dicitur em̃ motus naturalis ꝓpter ꝓncipium naturale. Naturale ⁊ Cõcretas ꝓrie sumit' penes fines simpl'r ꝓprie penes naturale ⁊ violentũ ꝓprie m motu cõrali ⁊ fm q̃d m alios ꝓprie

Qm̃ Utꝗ naturale ⁊ violentũ eq̃liter repiant in oib' motib' Dõm q̃ in oib' inuenunt. sz nõ eq̃liter. qz naturale ⁊ violentũ simpl'r ⁊ ꝓprie reperiuntur in motu locali. sz fm q̃d in alijs motib'. Qd sic pz. qz q̃ñis aliqua generatio posset dici violẽta vel ꝓtra naturam ex pte tpis ⁊ ex pte modi fiẽdi. vel ex causis vñb'. qz est pter ordinẽ causaꝝ vniuersaliũ. sicut qñ generant rose in hyeme. est tũ talis generatio naturalis ex parte nature pticularis. s. ex pte materie. qz dispositio materie naturaliter dispositiue inducit formã. que seq̃tur ex tali dispositione. Sz in motu locali pt esse violentũ simpl'r. qñ scz aliq̃d mobile hz motũ localẽ. ad quẽ motũ ipsuz mobile nullã hz habitudinẽ naturalẽ. ⁊ sic talis motus est simpl'r violẽtus. qz violentũ est qd est a ꝓncipio extrinseco. passo nõ ꝓferente vim. tercio ethicoꝝ. id est qñ in materia aut mobili nõ est naturalis aptitudo ad talẽ formã. Ex prẽdictis pz. q̃ nulla gñatio est absolute violẽta. qz passum. i. materia semp confert vim. i. hz naturalẽ aptitudinẽ ad formã que recipit in materia Et rõ istius dñtie est. qz motus localis nõ est motus ad formã que oritur ab intrinseco. sz ab extrinseco. s. loco. et ideo potest talis forma simpl'r ab extrinseco advenire. in q̃ ꝓsistit rõ violenti. In alijs aũt motib' forme adueniũt ab intrinseco. qz ex aptitudine materie. ⁊ iõ nõ pt in eis simpl'r inueniri violentũ

Explicit quintus liber phisicoꝝ

Si autē est continuū ⁊ quod tangitur. et ꝓsequenter sicut diffinitum est ꝑ⁹ Cōtinua ꝯdem quoꝝ vltima vnum Que vero tanguntur quoꝝ vltima simul. Cōsequenter autē quoꝝ nihil est medium ꝓmi generis impossibile ex indiuisibilib⁹ esse aliquid cōtinuum. vt lineā esse ex punctis. Si vere linea quidē continuū est. punctū aūt indiuisibile

Qm̄ Que sit rō ordinis huius sexti libri ad quintū dm̄ q ista. qr in ꝯnto determinatū est de diuisione motus in ꝑtes subiectiuas. sz in hoc sexto determinat de diuisione motus in ꝑtes quātitatiuas ⁊ integrales. sicut ergo ꝑtes subiectiue sunt essentialiores q̄ ꝑtes integrales. ita etiā diuisio in ꝑtes subiectiuas precedit diuisionē in partes integrales Et rō ordinis huius ad septimū est. quia in septimo determinat de motu per ꝓparationē ad mouētia: q̄ sunt extrinseca motui. partes aūt integrales sunt aliquo mō intrinsece motui. Potest aūt iste liber diuidi in tres ꝑtes ꝓncipales. in prima ponunt ꝓeābulariter q̄dam que deseruūt ad diuisionem motus. in secda ponit diuisionē motus. in tercia ponit tres opiniones antiquoꝝ de motu Quo ad primā primo ostendit q motus est diuisibilis. sicut omne ꝓtinuū Et circa hoc ꝓmittit q nullū ꝓtinuū est ꝓpositū ex indiuisibilib⁹. et hoc ꝓmo probat de ꝓtinuo in magnitudine secdo in ꝑte. tercio in motu Quo ad primū primo ꝓmittit quasdā diffinitiones positas in ꝯnto Et dr q si diffinitio cōtinui ꝓtactus ⁊ ꝓnter sit bene posita. tūc verum erit q nullum ꝓtinuū ꝓponit ex indiuisibilib⁹. q̄si diceret q ex illis diffinitionib⁹ probatur ꝓpositum

Nec enim vnum sunt vltima punctoꝝ. Nō est enim hoc quod vltimum punctoꝝ aliud aliquod. illud autem aliqua pars indiuisibilis. Nec simul sunt vltima. non enim est vltimum nihil imptibilis. alterum enim est vltimum ⁊ cuius est vltimum

Hic probat ꝓpositum duabus ꝓncipalib⁹ rōnib⁹. q̄ꝝ vna sumitur ex diffinitionib⁹ terminoꝝ dictoꝝ. secūda sumitur ex diffinitiōe continui posita in tercio huius Prima rō stat in hoc. si ꝓtinuū est ꝓpositum ex indiuisibilib⁹ tūc indiuisibilia erunt vnita in cōtinuo. quia oportz omne ꝓpositum habere vnionē ex ꝑtibus ꝓponentib⁹. vel ergo habebūt se per modum ꝓtinuationis ꝓtactus. siue ꝑ modum cōsequenter. sed nullum istoꝝ est dicendū. ergo non possunt vnita esse in cōtinuo. Maior probatur a sufficienti diuisione. quia nō possunt plures modi vnionis inueniri. Minor probatur ꝑ ordinem. ⁊ primo q indiuisibilia non possunt habere vnionē ꝑ continuatōnem. ⁊ hoc sic. Quecūq̄ sunt vnū ꝑ cōtinuatiōem. illoꝝ vltima sunt vnū. sicut ꝑz de diffinitione cōtinui. sz indiuisibilia nō hnt vltia vnū. ḡ nō pnt esse vnita ꝑ cōtinuatōez. Minor probat. qr vbicūq̄ est vltimū ibi est vltimū ⁊ alterus ab vltio. qr vltimū dr relatie ad ꝓmū. Si ḡ indiuisibile hz vltimū etiā habebit ꝓmū. ḡ indiuisibile erit diuisibile. qd̄ est impossibile implicans contradictōem

Amplius necesse est aut continua esse puncta aut tangētia se ad ūnuicē. ex q̄bus est continuū. Eadē aūt rō est. ⁊ in oībus indiuisibilib⁹ continua quidem igit nō erunt ꝓpter ꝑdictaz rōem. Tangit aūt omne. aut totū totū. aut ꝑs ꝑtem: aut totū pars. Qm̄ autem imptibile est indiuisibile: necesse est totū tangere totuz. Totum autem tangens totum non est continuuz Continuū enim hz hoc quidē aliam. illud vero aliam partem. ⁊ diuiditur in semper diuisibilia ⁊ loco discreta

Hic probat secdam ꝑt ēsez q indiuisibilia nō pnt vnirī ꝑ modū cōtact⁹. ⁊ hoc sic. probat. qr si indiuisibile tangeret indiuisibile. vel hoc fieret ꝑm totū vel ꝑm ꝑtem. non ꝑt dici ꝑm ꝑtem. qr tunc indiuisibile haberet ꝑtem et ꝑ tem. ⁊ sic non esset indiuisibile. vel ꝑm totū. ⁊ sic ex vnione indiuisibiliū non fieret continuū. qr de rōe cōtinui est q habeat ꝑtem extra ꝑtem. sicut ꝑz ex diffinitione eius. sed qn̄ totū tangeret totum. tunc nō esset distantia ꝑtiū indiuisibiliū. ⁊ sic non fieret continuū

Atuero nec consequēter inerit punctū puncto. aut ipm̄ nunc ipsi nunc. vt ex his sit longitudo. aut tempus. cōsequēter enim est quoꝝ nullum est medū ꝓximum. Punctoꝝ aūt semper est medium linea. ⁊ ipsoꝝ nunc tempus.

Hic oñdit tercia ꝑtē sez q nō pnt indiuisibilia vnirī in cōtinuo ꝑ modū cōsequēter. Et stat rō in hoc. qr cōsequenter dicunt inter q̄ nihil mediat eiusdez generis. sed inter duo puncta assignata in vna linea mediat aliquid eiusdē generis. qr linea ḡ non pnt se habere consequēter et sit⁹ duo nūc non pnt habere se cōsequenter in ꝑte. q̄ mediat tempus quod infra. probatur.

Amplius diuidet in diuisibilia. si q̄dē ex q̄bus est vtrūq̄z in ipsa diuidit. sed nullū est continuorum in imptibilia diuisibile

Hic ponit secda rō ꝓncipal sumpta ex diffinitōe ꝓtinui q̄ est. Cōtinuū ē diuisibile in sp diuisibilia. Et q̄ sic arguit. Ex q̄bus cūq̄z aliq̄d cōponit in eadē resoluit ⁊ diuidit. qr eadē sunt ꝓncipia diuisionis ⁊ ꝓpōis q̄ꝝ ratie sez. nō formal. Si ḡ cōtinuū cōponat ex indiuisibilibus ḡ diuidit in indiuisibilia. ⁊ sic non diuidet in sp diuisibilia. qd̄ est cōtra diffinitōem continui

Aliud aũt genus nõ pt esse mediũ pũctorũ et ipor nũc nullũ si nãqz erit manifestuz q aut eẽt diuisibile aut ĩdiuisibile erit. et si diuisibile aut in indiuisibilia. aut in sp diuisibilia hoc ãt est ꝓtinuũ. Manifestũ ãt et q omne ꝓtinuum diuisibile in semper diuisibilia

Nic manifestat duo q̃ supra dixerat. ꝑmũ est q inter q̃libet duo pũcta est linea media. z inter q̃libet duo nũc est tps mediũ. q verũ est si capiant pũcta in eadẽ linea z nũc in eodem tempore continuo. probatio stat in hoc qz si duo puncta sint in eadem linea. tunc oportet q illa distãt fm sitũ si sunt duo. z hoc ideo qz nõ pñt esse duo phice z ex pte subiector. sicut sunt in diuersis lineis. si ergo distant ab inuicẽ fm sitũ. ergo inter ea aliq̃d medi/at. pter distantiaz fm situm. vel ergo hoc mediũ est di uisibile vel indiuisibile. nõ pt esse indiuisibile. qz indiuisi bilia nõ pñt se tangere in eodez ꝓtinuo sicut dcm̃ est. er go hoc mediũ est indiuisibile. qre linea est inter duo pũc ta. et tempus inter duo nunc

Si em̃ in indiuisibilia diuideret. ꝓtinuum esset indiuisibile indiuisibili ꝓtactum. vnũ em̃ vltinuũ et que tangunt continuorum

Nic manifestat scdm qd̃ suppositũ fuit q scz omne cõ tinuũ sit diuisibile in sp diuisibilia. z hoc sic pbat. q̃a si ꝓtinuũ esset diuisibile in diuisibilia. seqret q duo indiuisi bilia se tangerẽt. qz si ꝓtinuũ diuidat in indiuisibilia tũc oportet indiuisibilia pus esse vnita in ꝓtinuo. qz vnũqd̃ qz diuiditur in ea ex q̃bus pus ꝓponebat sed hoc est im possib. le q sint vnita qz nullo mõ vnionis pñt esse vni/ta sicut pbatũ est prius in pma rõne.

Ar Cõtra suppositũ. vltima quarũlibet qz titatum pñt esse sil' sicut sup̃ dcm̃ est. sed duo puncta st vltima duar linear. q̃ pñt esse sil'. et sic inter ea nõ est mediũ. Odm q duo pũcta pñt dupl'r capi. vno in diuersis lineis q̃ distinguunt ex pte subiectorum. z sic nõ oportet q inter ea sit aliqd̃ mediũ. sicut prz. si imagi nẽtur in aere z aqua due linee. tunc in cõtactu aeris et aq̃ eẽnt duo pũcta. q̃r vnũ est in aere z aliud in aq̃. z di stinguunt ex pte subiector. qz habẽt diuersa subiecta. sz habẽt vnũ sitũ. Alio modo accipiunt duo puncta in ea dem linea z sic necessariũ est inter duo pũcta esse lineam mediã. z sic loquitur hic Aresto. in textu.

Ar Si tangũt se duo pũcta in diuersis lineis vel to tuz tangit totũ vel ps pte. sz nullũ istor est dõz. Odm q tangũt se fm totũ. z incõueniẽs in tex tu illarũ ꝓcedit scz q nõ sit ꝓtinuitas ex talib' indiuisi bilib'. z hoc est ver. qz qñ sunt pũcta in diuersis lineis tũc ex illis nulla potest fieri cõtinuitas.

Iusdẽ aũt rõnis est et magnitudinẽ et tẽ pus z motũ ex indiuisibilib' ꝓponi z di uidi in diuisibilia aut nihil manifestũ est ãt ex his. Si em̃ magnitudo ex indiuisibilibus ꝓponitur et motus. qui hmõi ex eq̃libus erit motibus indiuisibilibus. vt si ipa a. b c. ex a b c. est indiuisibilibus mot in quo d e z. fm quẽ motũ est ipm. o in spacio qd̃ est a b c vnãquã/qz ptem habet indiuisibilem

Quia pbauit pus q magnitudo nõ ꝓponit ex ĩdiui uisibilib'. hic vlterius intẽdit pbare q sicut dcm̃ est de magnitudine. ita etiã dõm ẽ de motu z tpe. sic scz q mo t nõ ꝓponit ex momẽt. nec tps ex nũc ꝓponit q̃ ꝓpo situz qd̃ intendit pbare z dt sic. Si magnitudo ꝓpone/ret ex indiuisibilib' tũc etiã motus q̃ fieret supra talẽ ma gnitudinẽ esset cõpositus ex indiuisibilib' momẽtis eq̃ libus nũero illis indiuisibilibus. ex q̃b' ꝓponit magni/tudo. z rõ est. qz oportet motũ z spaciũ ꝓportionari

Si igit pñtis mot necesse moueri aliquã ptez. et si mouet aliq̃d adesse motuz et mouere erit ex indiuisibilibus. fm q̃dẽ igit a motũ est ipsum. o motu quo d mouet scdm vero b quo ipm e. Et fm c. quo ipm z. Si igit nccẽ est q mouet vnũ vbi. nõ sil' moueri z motũ eẽ q̃ mo uit qñ mouit vt si thebas aliq̃s it. impossibi ẽ simul ire thebas. et ituz esse thebas fm a. qui/dem igit imptibilẽ motũ est ipm o. fm q ipm d. motus aderat. Quare siq̃dem posterius de uenerit q̃z venit. diuisibilis vtiqz erit. Cum a em̃ veniret. neqz quiescebat. neqz transierat. sz mediũ erat. si aũt simul venerit. z venit veni/ens cũ venit vẽtuz ibi erit et motũ esse vbi mo uetur. Si vero fm totũ a b c. moueat aliq̃d et motus quo mouet. d. e. z est fm autẽ imptibi/le a nihil mouet. sz motũ est. erit vtiqz motus nõ ex motibus sz ex momẽtis. et motũ esse ali quid nõ motũ. fm em̃ a trãsiuit nõ transiens. Quare erit aliq̃d trãsitũ eẽ nõ aliqñ iens Hãc em̃ trãsiuit nõ trãsiens hanc si igit nccẽ est aut quiescere aut moueri omne quiescit autez per vnũ qd̃qz eor q̃ sunt. a. b. c. ergo est aliq̃d ꝓti/nue quiescens simul et qd̃ mouet. p totã em̃ a. b. c. mouebat o et quiescebat fm quãlibet ptẽ quare et per omnem. Et si quidem indiuisibi lia que sunt d. e. z. motus sunt. motu pñte ꝓtin get vtiqz nõ moueri sz quiescere Si ãt nõ sunt

motus. motum non ex mobilibus esse

Supponit duo

Premittit duo necessaria ad pbandũ. ppositũ ḡruz pmũ est. q̃ si alicui inest motus hoc mouetur z eẽ. si aliquid mouet. illi inest motus. Cuius rõ est. qr motus est accidens qd denoiat suũ subiectũ. z subiectũ denoiatur ab eo. Scdz ē q̃ necē est illud qd mouet nõ sim'l moueri z motuz eē. Cuius rõ est. qr motus ex sua natura ē successiuus. q̃ nõ pt aliqd simul moueri z motuz esse qr tũc non essz successiuus Tunc pbat pposituz ex istis z dicit q̃ si magnitudo ꝓponatur ex indiuisibilib' ptib' vel mobile moueretur sup qualibet ptem illius magnitudinis vel supra totaz magnitudinẽ. Non pt dici pmũ. qr per secũdam suppõem aliqd nõ mouetur simul. et etiaz motum est. Si ergo mouetur supra q̃libet ptem. ergo non est motuz supra qualibz ptem. z sic quelibet pars est diuisibilis. sed hoc est cõtra supposituz. qr supponebatur q̃ magnitudo ꝓponerek ex indiuisibilibus Sed si dicak moueri supra totã magitudinẽ sic q̃ nõ supra ptes magnitudinis. tunc sequerẽk tria incõuenientia. Primũ q̃ aliqd essz motũ. qd nunq̃ mouebatur. qd est ꝓtra pmã suppositiõez. qr quicqd est motum. illi inheret motus. Sequela tamẽ patz qr ponatur q̃ aliqd non moueatur supra ptem magnitudinis ꝓposite ex indiuisibilib' z tñ esset motuz supra totaz magnitudinẽ. Scdm incõuenienz est. q̃ ꝓtinue quiescẽs mouerek. pbak qr illud descit q̃ nõ mouetur z aptuz natuz est moueri. sed mobile nõ mouetur supra qualibet ptem magnitudinis. qr quelibet est indiuisibilis. ergo quiescit in qualibet pte magnitudinis. et tamẽ ꝓtinue mouek. qr puenit ad terminũ motus. ergo ꝓtinue descens mouetur. Terciũ incõuenienz est. qr si motus ꝓponatur ex momentis. tũc vel illa momenta sunt motus. et sic sequtur q̃ motu pñte. adhuc mobile nõ dicetur moueri qd est ꝓtra pmã suppositõez Si vero illa momẽta nõ st motus sequik q̃ motus cõponak ex nõ motib' qd est icõueniẽs. qr sik ex sik ꝓoik.

Similiter autem necesse longitudini z motui indiuisibile esse tempus. et componi ex ipsis nunc entibus indiuisibilibus. si enim omnis diuisibilis est. in minore ãt equaliter velox trãsibit minorem diuisibile erit et tps. Si autem tempus diuisibile erit. in quo fertur aliqd per ipm. a. et q̃ est ipm a. erit diuisibile

Tempa nõ cõponitur ex indiuisibilibus pbatur z ꝓbatur

Hic ostendit q̃ eadez ratio est de tpe. sicut de motu. et magnitudine. sez q̃ tempus non cõponitur ex indiuisibilibus. Et ad hoc ponit tres rationes. Quaruz pzima sumpta est per eque velocia. Secunda sumitur per velocius et tardius. Tercia sumitur ex equali diuisione magnitudinis et motus. Et stat prima ratio in hoc. eque velox ptransit magnitudinem in maiori tempore equalẽ in equali tempore. ergo equaliter diuiduntur magnitudo et tempus. Sed magnitudo non potest cõponi ex indiuisibilibus. vt pbatum est. ergo nec tẽpus potest componi ex nunc.

Uoniam autem omnis magnitudo in magnitudines diuisibilis ostensum est. eñ qm̃ impossibile est ex athomis ꝓtinuũ esse aliqd. magnitudo aũt omnis cõtinua necesse autem est velocius in equali tempore maius. z in minori plus moueri. z in minori eq̃le vt diffiniunt q̃dam ipm velocius. Sit eñ ipm unq̃ a. z quod in quo b. velocius

Tres ꝓdices velocitatis

Hic intendik scda rõ que inferi' ponik. z sumik q̃ velocius z tardius. z circa hoc pmittit tres diffinitões velocitatis. Prima est. velocius est qd in eq̃li tpe ptransit maius spaciũ. Scda q̃ in minori tempore ptransit maius spacium. Tercia est x velocius est quod in minori tẽpore ptransit equale spacium

Qm̃ igik velocius qd pmuz mutat in q̃ tpe ipm. a. mutatũ est ab ipso. e. in ipm. d. s. in tpe z. i: in hoc ipm. b. nõ erit iuxta ipm. d. sed deficiet. Quare in eq̃li tpe plus abibit velocius

Pbat pmã

Hic pbat pmã diffinitõez velocitatis. q̃ velocior est qd in eq̃li tpe ptrãsit maiꝰ spaciũ. Et stat rõ in b. qr velocior in eq̃li tpe ptrãsit aliquẽ terminũ magnitudis a q̃ distabit tardiꝰ motũ in eq̃li tpe. q̃ velocior in eq̃li tpe pertrãsit maiꝰ. Et pbat exẽplarik in textu. vt pz intuenti.

Atuero et in minori plus. In quo eñ ipm a factũ est iuxta ipm d ipm b erit iuxta e cum tardius est. Ergo qm̃ ipm a ad ipm d fcm̃ est in omni in quo est. z. i. tpe ad ipm. t. erit in minori hoc et erit in quo. z. k. Jpm q̃dem igik. c. t. qd trãsierit ipm a maius est ipso. c. e. Tps autem quod est. z. k. minus est omni eo quod est. z. i. Quare in minori abibit maius

Probat 2ma

Hic ostendit scdam diffinitionem velocitatis. sez q̃ est quod in minori tempore pertransit maius spaciũ Et stat ratio hoc. quia distantia qua distat tardius mobile a termino magnitudinis illius quã pertransit velocius est diuisibilis in duas partes. sed primã ptẽ mobile velocius ptransit in minori tempore q̃ tardius mobile eandẽ ptem ptranseat spacij. ergo sequtur q̃ hoc est velocius quod in minori tempore ptransit maius spacium. quod iterum exemplariter pbatur.

Manifestum autem ex his z q̃ velocius in minori tempore abibit equale. Quoniam quidem eñ maiorem in minori transit tardiori ipsum autem. t. fm seipsum acceptum in plurẽ tempore maiorem minori. vt que est in ea que est. l. m. magnitudo. ei quo est. l. x. plus vtiqz erit tẽpus q̃ p. r. in quo ipsum a transit. l. m. q̃ quod est. p. s. in quo transit ipsum. l. x. Quare si qui-

dem est p r. tempus. minus est eo in quo est p. b. in quo quod est tardius transit ipm l in r. et quod est p s tempus minus est eo in quo est p b. ipso enim p r minus est. minore aūt minus z ipm mi' est. q̃re in minore mouebiť equale Amplius ãt si oē necesse quod est aut equali. aut in minori aut in pluri moueri. et quod quidem in pluri tardius est. quod autem in equali eque velox. Velocius autem non est equaliter velox. neqz tardius. Neqz vtiqz in pluri aut equali mouetur ipsum velocius. relinquitur igitur in minori Quare necesse et equalem magnitudinem minori tempore transire velocius.

Probat zag

Probat tertiam diffinitionem duab' rationib' Prima est oē mobile fm se ꝓsideratū ptransit in maiori tpe maiorē magnitudinē. si ergo tale mobile est velocius: contingit q tardius mobile ptransit totam magnitudinem pro illo tempore pro quo velocius ptransit totam magnitudinem quam etiam probat exemplariter. Secunda ratio stat in hoc illud quod est tradius mouetur per equalem magnitudinem in maiori tempore. et qd ē eque velox mouetur p equalem magnitudinē in equali tempore. ergo velocius mouetur p equalez magnitudinem in minori tempore. et istud argumentum valet ex ꝓportione magnitudinis ad motum.

Uoniam ãt oīs motus in tempore ē. possibile est moueri. Omne aūt quod mouetur contingit et velocius moueri et tardius in omni tempore erit velocius et tardius moueri. Hec autem cum sint. necesse est tempus continuum esse. Dico autem continuum esse diuisibile in semp diuisibilia Huiusmodi cm̃ supposito ꝓtinuo necesse est et tēpus ꝓtinuū esse. Qm̃ em̃ ostensum est q̃ velocior in minori trãsibit eq̃le. sit qd quidē in quo ē a velocius. quod aūt est in quo est b tardius. et sit motū tardius q̃ est c. d. p magnitudinem in quo est z i tpe. Manifestū igiť est q̃ velocior in minori q̃z hoc mouebiť p eandē magnitudinem. et sit motū a in quo est z t Iterꝝ aūt qm̃ velocius in eo qd est z t. trãsiuit totã q̃ est. c: d. ipsum tardius in eodē tpe minorē trãsit Sit igiť in q̃ c k. Qm̃ aūt tardius qd est ipsum b. in eo qd est z t tpe ipam q̃ est c k. trãsiuit velocius in minori transibit. Quare iterū diuiditur qd z t tempus. hoc aūt diuisio. et c k. magnitudo diuideť fm eandē rōem. Si vero magnitudo z tempus. et hoc sp erit. accipientibus a velocior tardius. et a tardior velocius. z eo qd demonstratū est vtentibus. diuidet aūt qd est velocius tempus. tardius aūt longitudinē. Si igiť semp veruz est cōuerti. ꝓuerso aūt semp fit diuisio. manifestū qm̃ omne tempus ꝓtinuū ē. Similiter aūt manifestū et q̃ magnitudo omnis ꝓtinua est. per easdem em̃ et equales diuisiones. tempusqz et magnitudo diuiditur.

Suppon zia

Hic ex istis vult pbare ppositū pmittens tria. Primū est. q̃ oīs motus est in tpe Secm̃ est. q̃ in oi tpe possibile est aliq̃d moueri. Terciū est q̃ oē qd mouet ꝓtingit tardius et velocius moueri. z loq̃tur pb̃s in ista tercia suppōne fm cōem rōem motus mouēriū et mobiliū applicādo q̃ illlaz suppositōem ad det̃minata mobilia tūc tercia suppō est falsa qz si applicet ad celū. tūc ē falsa cū celū nō possit velocius et tardius moueri. qz motus eius est vniformis z regularis. sicut pbať scdo celi. Et ex his ponit scdam rōem que stat in hoc. ex quo velocior ptransit maius spaciū in minori pte z diuidit tp̃s i minus. sz tardius in equali tpe ptrãsit minorē magnitudinem. sicut ergo magnitudo nō ꝓponit ex indiuisibilib'. ita nec tempus potest cōponi ex indiuisibilib'. et hoc in textu exempliriter probatur

Amplius aūt ex ꝓsuetis rōnibus dici manifestū est. ac si tempus q̃dem ꝓtinuū. qz z magnitudo. Si q̃dē in medio tpe medium transit. et simpl'r in minori minus. Eedē nãqz diuisiones temporis et magnitudinis sunt.

Hic ponit tercia rō p̃ncipalis q̃ sumit ex ꝓportione magnitudinis ad tp̃s. z stat in hoc Tempus et magnitudo equaliter diuidunť. sz magnitudo nō ꝓponitur ex indiuisibilibus. q̃ tp̃s nō ꝓponitur ex nunc. Maior pz qz sicut mobile in toto tpe ptrãsit totã magnitudinem ita in pte tp̃is ptrãsit ptem magnitudinis. ergo equaliter diuiduntur magnitudo et tempus.

Et si qd̃cūqz infinituz est et alterū. z sicut alterū et altrū est. vt si q̃s q̃dē in vltimis infiuitum est tēpus et longitudo vltimis. si vero diuisione: diuisione et longitudo. si ãt in vtrisqz pus. vtrisqz et longitudo.

Tempo mag mdido moto cqlat se Gnr

Postq̃ arestoteles ostendit q magnitudo motus et tps equaliter se hnt ꝗtuz ad hoc qd est ꝓponi ex indiuisibilibus. Nic ostendit q eqliter se hnt ad finitū et infinitū. qz sicut in vno inuenit finitū z ifinitū. it a etiā in alio Et h ꝓponit dicēs q si tps est infinitū in vltimis. i. fm extensionē. tunc etiā magnitudo supra quā est motus erit sic infinita. et si tēpus sit infinitū diuisione. tunc etiā magnitudo erit sic infinita. si āt tēpus sit infinituz vtroq; modo etiā sic magnitudo erit infinita

Motus celi est infinit⁹. z sit⁹ tps. z tn magnitudo est finita. g nō oz sumere diuisionē tpis proportionabil⁹ ad diuisionem magnitudinis Dicendū q iste text⁹ intelligit de magnitudine supra quā fit motus rectus. z si magnitudo talis sit infinita. nccē ē tps respiciēs talez motuz esse infinituz. hoc āt nō oz de magnitudine supra quā fit motus in motu circulari in quo fit reiteratio ptiū magnitudinis. z tūc pt mot⁹ esse infinitus. et sit⁹ tps in magnitudine finita. sicut ptz octauo huius. qz tūc eadem magnitudo sepe reiterat. sed magnitudo recta supra quā est mot⁹ nō pt reiterari in motu absq; quiete mobilis.

Ūn et zenonis rō falsum opinat qd est non possibile infinita ptrāsire. aut tangere infinita fm vnūqdq; in finito tpe: Dupl⁹ eñ dicit z lōgitudo et tps infinitū. et oīno esse ꝓtinuū aut fm diuisionē. aut vltimis. Infinitis qdez igit fm ēstitatem non contingit se tangere infinito tpe. eius aūt q̃ sunt fm diuisionē contingit et nāq; ipm tps sic infinituz. Quare et in infinito tpe et nō finito accidit trāsiri infinitum z tangere infinita in ipis infinitis et nō finitis.

Rō zenonis

Ex predictis soluit rōez zenonis q dixit q nullus esset motus localis. z arguebat sic. motus localis necārio fit supra spaciū. sed qlibet spaciū est infinitū. qz est ꝓtinuū et infinitū nō ꝓtingit ptransiri. g nō ꝓtingit ptrāsiri aliqd spacū q̃ntūcūq; paruū. et sic tollerek oīs mot⁹ localis. Rūt aresto. ꝗuis tale spaciū sit infinituz fm diuisionē in ptes eiusdē. ppoztōis. nō tn est infinitū fm ptes eiusdez ēstitatis. et ita etiā tps in q̃ ptrāsit illud spaciuz est infinituz. et ergo istud spaciū infinitū pt ptrāsiri tēpore infinito. Ista āt solutio est solū ad hoiem et nō ad rem. sed vera solutio ponitur octauo huius

Neq; iam in finitū pōt infinito tpe transire neq; in infinito finitū: sed si qdem tps infinitū sic. et magnitudo erit infinita. si q̃ magnitudo et tempus Sit eñ magnitudo finita in qua ē a b. tempus autem infinitum in quo est g. Accipiatur igitur tpis aliquid finitum in quo sit g. d. In hoc igitur transibit aliquid magnitudinis. Et sit qd trāsitum ē in quo est. b. e Hoc est aut mēsurabit ī quo est a. b. aut deficiet aut excellet. Differt eñ nihil. si eñ sp eqlem que ē in b. e. magnitudinē in equali tempore transibit. hoc autē mēsurat totum. finitum erit oñe tempus. in quo transibit. in equalia eñ diuidetur. sicut et magnitudo. Amplⁿ autē si nō omnem magnitudinē in infinito tpe transibit sed ꝓtingit aliquā et in finito tempore transire vt qd est. b. e. hoc aūt mēsurabit z equalem in equali trāsibit. quare et finitum erit tēpus. Q autē nō in infinito tpe trāsit qd est e b. manifestum est si accipiatur in altera finitū tempus si eñ in minori ptem transit. hanc necesse est finitam esse altero termino existente Eadem āt demonstratio est. et si longitudo quedam infinita sit. tempus aūt finitum

Nic ostendit duab⁹ rōnib⁹ q nō pt tempus esse infinitū si sit magnitudo finita. Et stat ꝓma in hoc. vbi cūq; sunt partes finite. ibi nō pt totū esse infinituz qz totuz dependet ex partib⁹. sed partes tēporis correspōdētes magnitudini sunt finite. g nō pñt cōstituere tēpus infinitum. Minor patz. qz cū magnitudo sit finita aliq pars tēporis correspōdebit alicui parti magnitudinis. cuz g partes magitudinis ponunt cē finite. oz q partes tēporis correspōdētes partib⁹ magnitudinis sunt etiaz finite. Tūc ibi (Amplius āt si nō) ponit scda rō q̃ remouet vnā cauillatōem. qz possz aliqs dicere q partes magnitudinis finite pertrāseunt tēpore infinito. Dicit aresto. q ad min⁹ est dare aliquā partē magnitudinis finite q̃ pertrāseat tēpore finito. et illa pars aliqtiens accepta facit totū. z sic tota magnitudo pertrāsiret tempore finito. qd fuit pbādū. Qd pbatur in exemplo in q̃ pt sumi tercia rō. Et sit⁹ aresto. dicit q nō pt dici q tempus sit finitū et magitudo infinita

Manifestū igit ex dcis ē q neq; linea neq; planū. neq; oīno nullū ꝓtinuū erit atomū. nō solū ppt id qd nūc dictū est. sed qz accidit diuidi atomum. Omne continuum est diuisibile

Hic resumit ꝓclusionē ꝑus. pbatq; circa ꝑncipiū. et est. Oñe ꝓtinuū est diuisibile. z pbatio illius valet sibi infra ad ostendēdū q mot⁹ diuiditur. qz si ꝓtinuū ē indiuisibile nō oportet q̃rere diuisionē motus. Et ponit ad hoc duas rōnes ꝑncipales. Prima est. si cōtinuū cēt indiuisibile seq̃rek q indiuisibile diuideretur. Sequela patz. qz de rōne ꝓtinui est q habeat multas partes copulatas ad aliquē terminū cōmunē. sicut ptz ex diffinitione eius. sed qd habet partem et partem est diuisibile ī illas. g idiuisibile erit diuisibile. qd iplicat ꝓdictōez

Nonā cm in omni tpe velocius ⁊ tardi⁹ est. Uelociꝰ ãt plus trãsit in eq̃li tpe. cõtingit ãt et duplicẽ cẽ emiolã trãsire et lõgitudinẽ. Sit ei hec rõ velocis. Adducat igit velocius fm emiolã in eodẽ tpe. et diuidãt magnitudines. q̃ qdez velociorꝭ sunt a b c. d in tres athomos. q̃ vero sũt tardiorꝭ in duos. in q̃ bus sunt e z i. Itaq̃ et tempus diuidet in tria athoma. Equalem em in equali tpe transibit Diuidat igit tps in ea q̃ sunt k l m n Iteruz ãt qm deductum est tardius p e z i. et tẽpus secabitur in gemina. Diuidet ergo athomũ ⁊ iptibile in nõ athomo trãsit sed in plus. Manifestũ est ergo q̃ nihil ꝓtinuꝰ imptibile est

Hic intendit ponere secdam rõem ducentes ad iposs/sibile. In qua psupponit tria. quorũ pmũ est. q̃ in omni tpe ꝓtingit aliqd velocius vel tardius moueri. Scdm est q̃ velocius ptranslit plus de spacio in equali tpe Terciuz est q̃ in singulis motibus ꝓtingit eẽ ꝓportionẽ velocitatis ad velocitatẽ ꝯz oes mos ꝓportõis. sic q̃ vnꝰ motus excedit aliuz in ꝓportiõe dupla. et alius motus excedit aliũ in ꝓportione sexquialtera Ex his sumit tal ratio. Si esset aliqua magnitudo ꝓposita ex triby indiuisibilib⁹. ⁊ ponant duo mobilia supra illaz magnitudinez sic compositam. q̃rũ vnũ moueat velocius q̃ alterũ in ꝓportiõe sexquialtera. tũc seq̃tur q̃ mediũ indiuisibile diuideret. Qd sic patz. qz qñ tardius mobile ptransiuit vnũ indiuisibile. tunc velocius mobile ptransiuit vnũ indiuisibile cum medio indiuisibili. Nõ em pt dici q̃ velociꝰ ptransiuit duo indiuisibilia qz tũc velociꝰ excederet tardius in ꝓportione dupla. sed suppositum est q̃ velocius mobile excedat tardius in proportione sexq̃altera Dicit ei ꝓportio sexq̃altera vbi aliqd excedit altez in toto et in altera pte eius. sicut tria excedũt duo. ⁊ sexq̃uor. ⁊ sex ꝓtinent semel quatuor alterã eius ptez. scz duo. Sequeret ergo ex dictis q̃ hoc mediũ indiuisibile esset diuisibile. qd est inconuenies et implicans ꝯdictionem. et probat exemplariter.

upon 14

Accẽ ãt ipm nũc qd nõ fm alterũ. sz p se et pmũ dictũ indiuisibile et in tpe hmõi esse

Qsd q̃ arestot. oñ ꝓtinuũ nõ eẽ ꝓpositũ ex indiuisibilibus. et p ꝓñs est sp diuisibile. Nũc ꝓñr intendit ponere diuisionez motus in partes q̃titatiuas. que diuisio h ꝓncipaliter intendit. Et ante hoc pmittit qdaz necessaria ad ꝓpositum. ⁊ ponit vnũ capl'm de nũc tẽporis. et h tõ qz infra dicet q̃ motus diuidit ad diuisionẽ tẽporis. ez q̃ ꝓmo ostendere q̃ in nũc nõ est motus nec qes. qz si in nũc essz motus. tũc nõ diuideret motus ad diuisiõez temporis. qz nunc est indiuisibile Distinguit ergo primo ⁊ dicit q̃ nunc est duplex. aliqd est nunc fm se. ⁊ aliqd est nunc fm alteruz Nunc aũt fm se est indiuisibile ipius tẽporis. sz nũc fm alterũ est temp⁹ ꝓpinquuz p senti nũc siue in ꝑterito siue in futuro ⁊ hoc est diuisibile qz est pars integralis tẽporis.

Est ei aliqd vltimũ eius qd factũ est. cuius sup hoc nihil futuri ẽ. ⁊ iterũ futuri est cui⁹ sup hoc nihil est illius quod factũ est. qd vtiq̃ dicimus vtrisq̃ esse terminuz Hoc aũt si demonstretur qm hmõi hoc est p se et ipm simul manifestũ erit et quod indiuisibile

Nũc fm se ẽ indiuisibile

Hic pbat ꝓñter q̃ nũc fm se est indiuisibile. et h sic. Cuiuslibet ꝓtinui finiti est aliqs terminus indiuisibilis sz est dare tempus finitũ in ꝑterito et in futuro. ergo terminus eius est indiuisibilis. sz terminꝰ eius ẽ nũc. ergo nũc est indiuisibile. Maior pbat. qz oportet oẽm terminũ esse indiuisibilez. qz nisi esset indiuisibilis nõ esset terminus Qst em de rõne termini q̃ oia ꝓrehẽdunt infra terminuz. ⁊ sic terminꝰ nõ pt esse pars rei q̃titatiua et aliqd rei fm q̃titatem. licet bene fm essentiam.

Necesse est igit idez esse ipm nũc qd vtrisq̃ tpib⁹ vltimũ est. si em alterũ ẽ. ꝓñr nõ erit alteruz alteri. ꝓpter id q̃ nõ est ꝓtinuũ ex iptibilibus. si aũt seorsuz est vtrũq̃ interest tps. oẽ ei cõtinuũ hui⁹ ẽ. quare erit vniuocũ mediũ terminoꝝ. Atuero si tps mediũ est. diuisibile erit Omne em tps ostẽsuz est qz diuisibile sit Quare diuisibile est ipm nunc

Qd mũc ẽ finis ꝑteriti ⁊ pri mi futuri

Hic oñt ꝓsequẽs ad pmissa. q̃ si nũc est indiuisibile tũc oportet eẽ idẽ nũc qd est finis ꝑteriti ⁊ ꝓncipũ futuri Qd sic pbat. qz si nõ esset idez nũc sed duo nũc. tunc illa haberẽt se ꝓñter et imediate. qd sic pz. qz inter ꝑteritum et futurũ. et etiaz inter illa nũc nõ est aliquod mediũ cum sint termini ipsius ꝑteriti et futuri. sz duo nunc nõ habere mediũ est impossibile. Et hoc patet ex duob⁹ Primo qz prius pbatũ est q̃ infra duo nũc est tempus mediũ. Scdo si dicatur q̃ est mediũ. iterũ non valet. qz omne mediũ inter preteritum et futurum dicitur nũc. Si ergo tẽpus est mediuz inter ꝑteritum ⁊ futurũ. q̃ tps dicetur nũc. sed nũc est indiuisibile. ergo etiã tempus erit indiuisibile. quod est contra rationem temporis

Si aũt diuisibile est ipm nunc erit aliquid qd factuz est in futuro. et futuri in eo q̃ factũ ẽ: Scdm q̃ em diuidet hoc. determiat ꝑteritũ et futurũ tps Sil'aũt nõ p se erit hoc nũc sed fm alterũ Diuisio ei nõ fm ipm ẽ. adhuc ãt ipsius nũc hoc qdem factum erit. illud aũt futurũ. et nõ sp idẽ factũ est et futurũ. Neq̃ itaq̃ ipsum nunc idez est simul Multipliciter em diuisibi

Se

Du ꝯ ẽ mũc stz fm

Alterũ

le est tempus. Quare si hoc impossibile est in/
esse ipsi nūc. necesse est idez ei qd in vtroq nūc
est Atuero si idē est. manifestūq et indiuisibile
si ei diuisibile. iterū ꝓtingēt eadē q̄ prius Q̄ q̄dē
igitur sit aliquid in tempore indiuisibile qd di
cimus esse ipsum nunc. manifestum est ex his
que dicta sunt.

Hic redit ad pbandum qd pus dcm̄ est. scz q nūc est
indiuisibile. Et hoc pbat tribus rōnib. Prima est. si nūc
ē diuisibile tūc diuidit in p̄teritū et futurū. qz illa st̄ pro
pinquiora ipi nūc. z tunc sequitur q aliqd p̄teriti sit in
futuro. z aliqd futuri in p̄terito. qz oē extremuz est in eo
cuius est extremū. sed nūc est extremū siue terminus p̄te/
riti. ḡ est in p̄terito. z est extremū futuri. qz est p̄ncipium
futuri. ḡ est in futuro. Si ergo diuidat in p̄teritū z futu
rū. ḡ aliqd p̄teriti est in futuro. z aliqd futuri est in p̄teri
to. supposito tū q sit idē nūc. sicut pbatū. est. Sed a rō ē
si nūc est diuisibile. tūc nō erit nūc fm se. sz nūc fm alterz
qz h̄ est tps. Tercia rō stat in hoc. si nunc diuidat in pte
ritum et futurū. tūc ipm nūc nō erit sibijpsi idē qz prete/
ritum et futurum nō sunt idez. ergo etiam nunc qd diuidi
tur in preteritum et futurum.

Q aūt nihil in ipo nūc mouet ex his mani
festuz est. Si nāq est ꝓtingit et velocius mo/
ueri in ipo nūc et tardius Sit igit ipm nūc in
q̄ ei moueat āt velocius in ipo p a b ḡ tardius
in ipso p minorē q̄ sit a b mouebit vt per a g.
Qm̄ aūt tardius in toto ipo nūc mouebat p a
g. velocius in minori q̄ hoc mouebitur. Qua
re nō diuidet ipm nūc. sz erat indiuisibile. Nō
ergo est moueri ipso nunc

Hic oūt qd p̄ncipaliter intrēdit in h̄ capto. s. q in nūc nō
est motus neq q̄es. Primo ḡ pbat q in nūc nō est motus
et h̄ sic. qz pus suppositū est q oē qd mouet ꝓtingit ve/
locius z tardius moueri. sz in nunc nō p̄t esse motus ve
locior et tardior. q̄a qd mouet velocius citius describit
maius spaciuz q̄ qd mouet tardius. Si ergo in nūc eēt
motus. ḡ esset aliqd dabile min̄ tempus ipo nūc qd est
impossibile. et exemplariter hoc probat

Atuero neq q̄escere. q̄escere enim dixim̄ ap
tuz natū moueri. qd nō mouet qn̄ aptū natum
ē. z q̄ z sic Quare qm̄ in ipo nūc nihil aptū na
tū moueri. manifestū etiā qz neq q̄escere. Am
plius si idē q̄dē nūc in vtrisq tpib ē. ꝓtingit āt
hoc q̄dē moueri aliud āt q̄escere totuz. Qd āt
mouet in tpe toto. in q̄libet mouebit h̄ fm q
aptū natuz est moueri. et q̄escens sil̄r quiescit.

cōtingit idē sil̄ quiescere z moueri Idē enim vlti
mū tpm vtrozūq ipm nunc. Amplius āt q̄es/
cere q̄dē dicim̄ qd sil̄r se habz z ipm z ptes z
nūc z pus. in ipo āt nūc nō est pus. quare neq
q̄escere. Necesse est ḡ et moueri qd mouet in
tpe et quiescere quiescens

Hic oūt de q̄cte trib rōnib q nō est in nūc. Prima ē
nihil quiescit nisi qd aptū natū est moueri. z quies est p̄
uatio motus. sed pus pbatū est qd nihil qd aptū natū ē
moueri est in nūc. ergo nihil aptū est q̄escere in nunc. Se
cūda rō. si aliqd q̄escat in nūc. sequtur q idē simul mouet
et q̄escit. qz qn̄ aliqd mouet in tpe aliq̄. tūc est ā mouet in
qualibet pte illius tpis. cū ḡ nunc est aliquid tpis. q̄a est
terminus tpis. sequtur etiā q aliquid mouet in nūc tem/
poris. z qz iam supponitur q aliquid aptum natum est
q̄escere in nūc. sed pus pbatum est q idem est nūc p̄teri
ti z futuri. si ḡ natū est q̄escere in illo nūc. ḡ q̄escet in illo
nunc. z p ꝓns simul quiescit z mouet. Tercia rō stat in
hoc. illud dz quiescere quod habet se eodē modo nunc z
pus. sicut illud dicitur moneri quod aliter se habet nūc
q̄ pus. ḡ tam in q̄ete q̄ in motu est accipe nunc z prius
q̄uis differēter. si ḡ in nūc esset motus z quies. ḡ in nunc
esset nunc z prius. z sic nunc esset diuisibile

Quod mutat aūt omne necesse est diuisibi
le ē. Qm̄ enim ex q̄dā in quoddā oīs mu/
tatio. z cū q̄dem sit in hoc in qd mutatū est nō
amplius mutat. Cū aūt in eo ex quo totū est. z
ipm z partes oēs non mutant. Q enim simil̄r se
hūt et ipsum z ptes omnes non mutant. Necesse
igit hoc q̄dem aliqd in hoc esse. aliud vero
in altero mutātis. Nō enim in vtrisq neq ī neu
tro possibile est esse Dico aūt in qd mutat pri/
mū fm mutationē. vt ex albo in fuscum non in
nigrum. Non enim necesse est quod mutat in q̄
cunq esse vltimoz. Manifestū igit est q om/
ne quod mutat erit diuisibile.

Hic pbat vlteriū q omne qd mouet est diuisibile. et
stat rō in hoc. Omne qd mutat est ptim in termino a q̄
et ptim in termino ad quē. sed qd habet ptem et pte est
diuisibile. ḡ omne quod mutat est diuisibile. Maior pz
qz qn̄ est aliqd in termino a q̄. tunc nō mutat. z qn̄ est in
termino ad quē tunc est mutatu. ḡ mutat qn̄ est in me/
dio inter terminū a quo z terminū ad quem.

Motus autem est diuisibilis dupl̄r. Uno
quidem modo tempore. Alio vero fm partiuz
illius quod mouetur motus. vt si ipsuz a c mo
uetur totum. z a b mouebitur. z b c.

Postq̃ posuit quedã preambula valentia sibi ad diuisionem motus Hic pñt ponit duos modos. quibus motus diuiditur fm partes q̃titatiuas Intendit g̃ q motus diuiditur fm partes mobilis ⁊ fm partes temporis. ⁊ hoc probat per ordinem in textu.

Sit igit ipius quidẽ a.b. qui est d.e. ipsius b.c. qui est e.z. motus partium Accẽ est igitur totũ in quo est d.z. ipsius a.c. esse motũ Mouebitur eẽ fm hunc: qm̃ quidẽ vtraq; ptium mouebitur fm vtrãq; Nulla em̃ mouebit fm alterius motũ Quare ⁊ totus motus toti ẽ magnitudinis motus. Amplius aũt si ois motus alicuius est. totus aũt motus qui est psequenter d.z. neq; partium est neutre pars em̃ vtraq; neq; alterius nullius Cuius em̃ totus toti ⁊ partes ptiũ sunt. partes aũt ipsius d.z. sunt ipsarum que sunt a.b.c. ⁊ nullaꝝ aliaꝝ Plurimũ em̃ non erat vnus motus ⁊ vtiq; totus motus erit ipsius a.b.c. magnitudinis Ampliꝰ aũt si quidem est totius alius motus. vt in quo c.i. remouebitur ab eo. q; vtrarumq; partium motus Si aũt equales erant his que sunt d.e.z. vtiq; em̃ vnus motus Quare si totus quidem diuidetur qui est t.i in partiũ motus. equalis erit q̃ est t.i. et qui est d.z. Si ꝯo deficit aliq̃d. vt qd est k.l. hic nullius erit motus neq; em̃ totius neq; partiũ propter id qd vnus vnius est. neq; alterius nullius est Cõtinuus enim motus est ptinuorum quorũdaꝫ Silr aũt est ⁊ si excellat fm diuisionẽ Quare si hoc impossibile est. nccẽ eundem esse ⁊ equalem Hec quidem igitur diuisio fm partium motus est: ⁊ necesse omnis eẽ partibilis ipsum

Hic ponit tres rõnes q motus diuiditur ad diuisionem mobilis. quaꝝ prima est ista. q; moto toto mouentur partes. ⁊ motus vnius partis non est motus alterius ptis. ergo motus toti diuidit in ptes mobilis. sicut accẽs diuidit ad diuisionẽ sui subiecti. ⁊ probat exẽplariter. Secda rõ. talis motus alicuius mobilis. vel ẽ omniũ partiũ simul. vel est alicuius ptis tm̃. vel est alicuius extrinseci Non est alicuius partis tm̃. q; ps mobilis mouet fm ptem motus Nec alicui extrinseci. q; tunc non esset motus in eo quod denominat. motꝰ em̃ denominat snũ mobile ⁊ non extrinsecũ. sequitur g̃ primum. s. q totalis motus est totalis mobilis. i. omniuꝫ ptium. ⁊ sic motus diuiditur ad singularũ ptium diuisionem. qd iterum probat exemplariter. Tercia ratio est quia motus totius. vel est maior motu ptiũ. vel minor vel equalis Non potest dici maior. q; tunc erit aliqua pars mobilis que non erit mota. quod videtur implicare. s. q mobile in quo est motus non moueatur. Nec potest dici minor. q; tunc pars excederet totum. relinq̃tur ergo terciũ. s. q motus totius sit equalis motui ptium. ⁊ sic motus diuidit ad diuisionez partiũ mobilis quod etiam probat exemplariter

Alius aũt fm tps. qm̃ em̃ ois motus in tpe tps aũt oẽ diuisibile ẽ. in minori ãt minor motꝰ necesse est oẽm diuidi motũ fm tempus.

Hic pbat scdm. q scz motus diuidat fm diuisionez tpis. ⁊ hoc tali rõne. Omnis motus est in tpe. ⁊ omne tps est diuisibile. ⁊ minor motus fit in minori tpe. g̃ omnis motus diuisibilis est fm diuisionẽ tpis. Rõ extra textũ est. q; motus est anccẽs successiuũ mensurabile p tps. sed mensuratũ diuidit ad diuisionem mensure. ergo diuiditur motus ad diuisionem temporis.

Qm̃ aũt oẽ qd mouet in aliq̃ mouet ⁊ q̃dam tpe. ⁊ ois est motꝰ. nccẽ est easdez diuisiões esse tpis ⁊ motus. ⁊ ipũs moueri. ⁊ qd mouet. ⁊ in quo motus est. sz nõ oẽm silr est. in qb motꝰ est sed q̃ti q̃dez fm seipm. q̃lis aũt fm accidens:

Ex quo Aresto. dixit q mobile. motus ⁊ tempꝰ simul diuidũtur. addit adhuc duo alia que etiam equaliter diuidũtur. s. ipm moueri. i. eẽ in motu. ⁊ illud in quo est motus. i. spaciũ Et quo habemus q quinq; sunt q̃ equaliter diuiduntur. s. motus. mobile. tempus. ipsum moueri. ⁊ spaciũ in quo est motus Est tm̃ differentia inter ista. q; aliqua ex eis sunt per se diuisibilia diuisione q̃titatiua. que habent per se quantitatem. sicut mobile. tps. ⁊ spaciũ. gratia cuius conuenit alicui diuisio q̃titatiua. sed motus ⁊ moueri hñt q̃titatem p aliud. ⁊ iõ hoc qd dicitur equaliter debet intelligi fm equalitatez diuisionis in se. ⁊ non de equalitate que est in modo diuidendi. vel causa diuisionis. q; aliam causam diuidendi hñt sicut dictum est. q̃uis equaliter diuidantur.

Accipiat em̃ tps in q̃ mouet. in quo sit a. ⁊ motus in quo b. Si igitur p totũ in oi motũ est tpe in medio per minorez. ⁊ iterum hoc diuisio per minorem huic ⁊ sic semper

Probat que dicta sunt p ordinem. Primo q. s. ad diuisionem tpis diuidit motus. q; si aliquid mutet per aliqd totũ tps p aliqua magnitudinem. tũc in pte tpis mouet p ptem magnitudinis. immo mouet etiã p medium magnitudinem in mediate tpis. sicut ostenditur exemplariter in textu per litteras

Silr aũt ⁊ si motꝰ diuisibilis sit ⁊ tps diuisibile Si em̃ p totũ in omni. p mediũ in medio et iterum per minorem in minori Eodẽ aũt mõ ⁊ ipm moueri diuidet Sit em̃ in quo est c. ipm

moueri. fm igitur mediū motum minor erit. to
to. ⁊ itez fm medietatis mediū. ⁊ sic semp. Est
aūt ⁊ ponētem fm vtrūq; motuū ipsum moue
ri. vt fm d.c.⁊ c.e. dicere q̄ totum erit fm totū
Si nāq; aliud plus erit ipsum moueri fm eun
dem motum. sicut determinauimus ⁊ motum
diuisibilem in partium motus cē Accepto eim
ipso moueri fm vtrūq; ꝓtinuum erit totū Si
militer aūt demonstrabit ⁊ longitudo diuisibi/
lis. ⁊ omnino illud oē in quo est mutatio ꝓter
quedam que fm accidens Quod eim mutatur
est diuisibile. vno enim diuiso oīa diuident ⁊ in
ipso finita esse aut infinita similiter se habebit
de oīb⁹ Secutū ūt maxime est diuidi oīa ⁊ infi
nita cē ab ipso mutante Hoc eim inest mutāti
diuisibile ⁊ infinitum Diuisibile quidem igitur
ostensum est prius Infinitum aūt in sequenti/
bus erit manifestum

Hic ostēdit q̄ e conuerso tempus diuidit ad diuisio
nem motus. qz qd p̄ totū motū hz aliqd tp̄s. hoc p me
diū motū hz medum tempus. Sil'r dicendū est de mo
ueri. qz fm mediū motus est mediū moueri. ⁊ fm totū
motum est totū moueri. Sil'r est de eo in quo est mot⁹
qz illud spaciū diuidit ad diuisionē tp̄is Et addit q̄ nō
solū p̄dicta se hnt equaliter ad diuisionē. sed etiam ad fi
nitatē ⁊ infinitatē. vt in sequētib⁹ magis patebit Ordo
tū est inter ista. qz finitū ⁊ infinitū p̄us inuenium̄t in mo
bili. deinde in motu. ⁊ p̄sequēter in alīs iam dictis

Queritur Vtrū ꝓtinuū sit ꝓpositū ex indiuisi/
bilibus Dēm est q̄ nō. quod suf
ficienter probatum est in textu

Ar Sicut se hnt vnitates ad numerū. ita pūcta ad
lineā. sed vnitates ꝓstituunt nūerum. g̃ puncta
pūt ꝓstituere ꝓtinuū Dēm q̄ cuius vnitates ⁊ pun/
cta in hoc ꝓueniūt q̄ vnūquodq; est indiuisibile. diffe/
rūt tū in duobus Primo qz quelibet vnitas hz p se cē
g̃ quelibet vnitas pt p se venire ad ꝓpositōem. sed pun
cta nō hnt esse p se sed solū in ꝓtinuo. g̃ puncta non pūt
per se venire ad ꝓpositionē ꝓtinui. ⁊ sic ex punctis nihil
pt ꝓponi sicut ex vnitatibus. Secda dnia est. qz ptes nu
merū ꝓponētes sunt indiuisibiles. qd est de rōe vnita/
tū. sed partes ꝓtinuum ꝓstituentes nō pūt esse indiui/
sibiles Cuius rō est. qz in numero ptes numeri haben
esse sub actu ꝓprio. cū ex eis fiat q̄titas discreta. i. q̄ti/
tas que est cū diuisione ⁊ discretione ptiū. sed partes cō
tinui non habent esse sub actu ꝓprio sed sub actu tot⁹
ꝓtinui. opz g̃ q̄ partes in ꝓtinuo habeant vnionez que
non potest esse inter puncta.

Ar Totū ꝓponitur ex suis ptibus. sed pūcta sunt p/
tes linee. g̃ ꝓtinuū ex punctis ꝓponit Dēm q̄
duplices sunt partes Quedam sunt integrales ⁊ q̄ti
tatiue. ⁊ ex illis ꝓponit integraliter. sicut homo compo
nitur ex capite pectore ⁊ alijs membris integraliter. ⁊
sic puncta non sunt partes linee. ⁊ hoc modo non loquit
Aristo. in textu q̄ ꝓtinuū nō ꝓponat integraliter ex in
diuisibilibus Alie st partes formales siue diffinitiue.
quales sunt in rebus materialibus materia ⁊ forma. ⁊
sic totum ꝓponitur ex partibus essentialibus. diffiniti/
uis. ⁊ formalibus. ⁊ illo modo puncta sunt partes linee
qz puncta sunt partes diffinitiue. ⁊ hoc est verū tam de
puncto continuante initiante q̄ etiā terminante: Qd
sic patet. qz punctū continuans vnit partes. sed vnire ē
conditio forme. g̃ ⁊c. Item terminare etiam ꝓuenit for
me. qz forma terminat potentiam materie. ⁊ sic etiam
pūcta terminantia ad lineam ꝓpanit in rōne forme

Ar Si ꝓtinuum non componeretur ex indiuisibili/
bus. ergo indiuisibilia ponūtur frustra in conti/
nuo Dicendum q̄ indiuisibilia ponuntur in cōtinuo
qz continuant ⁊ terminant continuū. ⁊ ex hoc ponūtur
in diffinitione continui sc̄z linee Et quādo dicitur q̄
quantitas debet terminari per partem integralem. fal
sum est. qz impossibile est q̄ terminus continui sit eius
pars. quod sic patet. qz tria requiruntur ad hoc q̄ ali/
quid sit terminus Primum est q̄ sit vltimū eius cui⁹
est terminus Secundū est. q̄ extra ipsum nihil inueniat
ipsius rei Tercium est. q̄ omnia illius rei infra illuz ter
minū contineantur Quamuis ergo due prime conditi/
ones possunt aliqualiter cōuenire parti integrali in cō
tinuo non tamen potest tercia conditio conuenire par/
ti integrali. qz non omnia ipsius continui continent in/
fra talem partem integralem

Ar Puncta pūt auferri a linea per potentiā diuinā
⁊ tū linea videtur esse terminata. ⁊ sic nō requi/
runt puncta ad hoc q̄ linea terminet Dēm q̄ istum
possibile oīa puncta a linea auferri. qd sic ptz. qz quod
est de diffinitione alicuius nō potest ab eo separi p quā
cunq; potentiam. qz hoc implicat contradictionez. sed
punctum continuans est de diffinitione ⁊ essentia linee
sicut quilibet terminus cōis est de diffinitione illius cu
ius est terminus cōis. dictum est etiam tercio huius q̄
non potest esse aliquod corpus infinitū. cū ergo linea nō
est nisi in corpe sic q̄ non potest esse linea infinita. sed de
rōne linee finite est q̄ terminet puncta sic etiam puncta
sunt de rōne linee fm q̄ finita est. quo modo semp a par
te rei inuenitur. ⁊ sic patet q̄ nec punctum continuans.
nec puncta terminantia possunt a linea separi. ⁊ sic sup/
positum est falsum

Ar Tempus est aliquod continuum. ⁊ tamen com
ponitur ex indiuisibilibus. qz ex nūc. qz nihil ha
bemus de tpe nisi nunc. Dēm q̄ est duplex
constitutio. quedam est integralis. sicut aliquid consti/
tuitur ex partib⁹ integralibus ⁊ sic tp̄s non cōstituitur
ex nūc. ⁊ sic loquit hic Aristo. in textu Alia est constitu
tio essentialis. sicut aliquid constituit ex partibus essen
tialibus diffinitiuis. ⁊ sic tempus componitur ex nunc.
quia sicut terminus communis in quolibet continuo ē
substantia continui. ita etiam nunc in tempore est sub/
stantia temporis.

Queritur Vtrum motus diuidatur ad diui/
sionem mobilis ⁊ temporis Di/
cendum q̄ sic. cuius ratio est. qz motus est quedam dis
positio siue accidens mobilis existens in mobili sicut in
subiecto. sed accidens diuisibile diuiditur ad diuisionez
subiecti. ergo motus diuiditur ad diuisionē mobilis si/

cut albedo diuiditur ad diuisionem parietis Et quia motus est accidens successiuū. sic etiaz diuiditur ad diuisionem temporis. qz diuisio cuiuslibet mensurati attendit fm ordinem ad suā mensuram. qz tū prior est habitudo accidentis ad subiectū q̄ ad mensuram extrinsecam ideo motus pmo z principaliter diuidit ad diuisionem subiecti. deinde ex psequenti ad diuisionem tēporis. z sic deriuat ista diuisio partiū integraliū in motu a mobili ad motum. sicut in littera dictum est

Ar Non est eadem ratio rei successiue z pmanentis sed motus z temp⁹ sunt successiua. mobile aūt est de genere pmanentiū. g z c. Dōm q rō potest dupliciter capi. vno modo p essentia siue existentia. z sic est verum q non est eadem ratio permanentium z successiuorum. Alio modo accipitur ratio p ratione id est conditione diuisibilitatis. z sic potest esse vna ratio in permanentibus z successiuis. qz in eis potest reperi vna rō diuisibilitatis. scz ꝓtinuitatis. z ideo motus. tempus z mobile habent eandem diuisionem.

Ar Ab eodem aliquid hz essentiaz z diuisionē sed mot⁹ habet essentiaz a termino ad quem z non a tempore vel mobili. ergo debet habere diuisionem a termino Dicendum q est duplex diuisio. quedam est essentialis fm quaz aliquid essentialiter distinguitur ab alio. z sic verum est q ab eodem res habet distinctionem z essentiam. qz talis diuisio fit p vltimam differentiam. z illa res habet etiam essentiam p diffinitionem pfectam Alia est diuisio fm partes integrales. et sic non habet res ab eodem essentiam z diuisionē. qz sic res habet diuisionē ex ptib⁹ integralib⁹ z nō ex ptib⁹ essentialibus ex q̄bus tamen habet essentiam.

Ar Tempus est vnū z infinitū. sed magnitudines sunt plures z finite. sed non equaliter diuidunt finitum z infinitum. ergo tempus z magnitudo non equaliter diuiduntur Dōm q tēpus potest ad duo ꝓparari. vno modo ad motum primi mobilis in q̄ est tempus subiectiue fm totum. z mensuratiue fm ptes z tūc est infinitum fm successionem. sicut motus z magnitudo fm successionem partiū sunt etiam infinita. non aūt absolute Alio modo accipitur tempus fm q est applicatū istis inferioribus in ratione mēsure. z sic tempus est finitum. motus est finit⁹. z magnitudines sunt finite Res cm̄ mensurabiles naturales finite sunt

Ar Illa que distant predicamentaliter nō possunt habere eandem rationez diuisionis. sed motus mobile z tempus distant predicamentaliter. g̃ non possunt habere eandem rationem diuisionis Dicendum q aliqua que sunt diuersoꝝ generum z predicamentorum z diuersaꝝ naturarū pñt habere eandem rōnem diuisionis. si in eis inueniatur vna cōis ratio diuisibilitatis. sicut patet de liquidis. qz liquida sunt diuersaꝝ naturarum. vt patet in vino. oleo. z aqua. z tū mensurantur vna mensura propter humidum quod in eis reperitur. sic etiam est in proposito de omnibus istis In eis em̄ reperitur vna cōmunis ratio diuisibilitatis. s. continuitas.

Arguitur Videtur q motus z mobile non equaliter diuidantur qz partes mobilis simul mouentur. z partes motus sibi succedunt Dōm q partes accipiunt dupl'r. vno⁰ fm q ꝓpantur ad mobile absolute. z sic ptes mobilis simul mouent Alio⁰ ꝓpant ptes mobilis ad aliqd determinatū signū signatum in spacio supra quod fit motus. z tūc etiā ptes mobilis successionem hñt sicut partes motus. qz vna pars mobilis prius venit supra illud signū q̄ alia pars. sicut patet de lignoꝝ tracto circa lapidem signatum in spacio supra qd fit motus

Ar Non est verū qd dicit Aresto. q oē quod mouetur ē ptim in termino a quo. z ptim in termino ad quē. qz generatio fit in instanti. z sic non habet prē z ptē Dōm q ista ꝓpositio ꝓuenit speciebus motus fm ordinem prioris z posterioris. qz habet principaliter veritatē de motu locali. qz ibi aliquid ipius mobilis recessit a termino a quo in motu. z nō accessit ad terminū ad quem Deinde intelligitur in motu alterationis. qz ibi est successio fm intensionē forme que est in motu impfecta fm esse. z sic habet partem in eē Deinde in fine motus accipit aliā partem esse illius forme Et vltimo intelligitur in motu generatōis. non quidē accipiendo generationem pro instātanea mutatione. qz tunc non habet partē z ptē. sed accipiendo generatōē fm q sibi alteratio preuia ꝓiungit. sic em̄ est eadem rō successionis in alteratione z generatione.

Uoniā aūt oē qd mutat ex quodā in aliquid mutat. nccē est qd mutat cū mutatū est esse in quo mutatū est Qd mutat em̄ ex q̄ mutat distat. aut deficit ipsum. aut idē est mutari z deficere. aut sequit ad mutari ipm deficere Nam qd est mutatū esse defecisse. sil'r em̄ vtrū qz se habet ad vtrumqz Qm̄ ergo vna mutatio numeri est fm ꝓtradictionē. qm̄ mutatuz est ab eo qd non est inesse. deficit nonens: erit igit in esse Omne em̄ nccē est esse aut nō esse. manifestum igitur q in mutatiōe fm ꝓtradictionē qd mutatum est. erit in quo mutatum est. si aūt in hac z in alijs est. similiter em̄ in vna z in alijs.

Postq̄ determinauit de diuisione mot⁹ in ptes integrales. hic ꝓnt determinat de ordine priū motus Et primo pmittit aliqua ex quibus sumit pbatio z intellectus illorum que infra dicentur. quoꝝ primū est Accē est q omne quod mutat qm̄ mutatū est. esse in termino ad quem mutatū est. Secōm est q tale mutatū sit indiuisibile. qd postea in textu ponit. quo ad pmū ponit duas rōnes. quaꝝ pma est pticularis. qz solū respicit mutationes ꝓprie dictas. z stat in hoc Si illud quod mutatuz est non est in termino ad quem mutatū est. tūc erit medium inter ꝓtradictoria. qd reprobat. iij. metaphi. Antecedēs pbat. qz qn̄ aliquid mutatū est. tūc deficit a termino a quo. qz mutari non est esse in termino a quo. si g̃ tūc non est in termino ad quē. tūc erit mediū inter eē z non esse Exempli gratia. si aliquid mutatū est a nō esse ad esse. tūc deficit non esse. z cū ꝓtradictoria non sint in eodem. sic nccario habet esse. z sic est in termino ad quē mutatum esse quod erat probandum

pmittit duo

primū pba

p̄ rō

Amplius autē ⁊ ſm vnāquāq; accipientibꝫ manifeſtū eſt Siq̄dem neccē eſt qd̄ mutatū eſſe alicubi. ex quo mutatū eſt aut in aliquo Qm̄ āt ex quo mutatū eſt deficit. neccē eſt aūt eſſe alicubi aut in hoc aut in alio erit. Siquidem igit̄ in alio vt in ipſo c. qd̄ in ipm b. mutatū erit. iterū ex c. mutat̄ in b. Nō em̄ c. erit habitū ipi b. mutatio em̄ ꝓtinua eſt Quare qd̄ mutatū ē qm̄ mutatū eſt mutat̄ in quod mutatum eſt. hoc āt eſt impoſſibile Neccē ergo qd̄ mutatū eſt eē in hoc in qd̄ mutatū eſt. Manifeſtū igit̄ eſt ⁊ qd̄ factū cū factū eſt erit. ⁊ qd̄ corruptū eſt nō erit Vniuerſaliter em̄ dictum eſt de omni mutatione. ⁊ maxime eſt manifeſtum in ea q̄ eſt ſm ꝓtradictionē Et quidez igit̄ qd̄ mutatū eſt cū mutatū eſt primum in illo eſt manifeſtum eſt

Hic ponit ſecdam rōem que eſt vniuerſalis. qr reſpicit omnem motū. ⁊ ſtat in hoc. ſi illud quod mutatuz eſt non ſit adhuc in termino ad quē mutatū eſt. ſed citra illuz terminū. ſequit̄ q̄ mutatū eſt ſm q̄ hmōi adhuc mutet̄. quod ſic patet. qr tam diu mobile mutatur donec eſt in termino ad quem. ergo quando aliquid mutatum eſt ⁊ non eſt in termino ad quem. oportet q̄ adhuc mutetur Ex quo concludit q̄ illud quod factū eſt q̄ factum eſt. eſt ens ⁊ illud qd̄ corruptū eſt q̄ corruptū ē eſt nō ens Et oſtendit quod dictum eſt exemplo

In quo aūt primo mutatū eſt quod mutatū eſt neceſſe eſt athomū eſſe Dico aūt primū qd̄ non per alterum aliquid ipſius eſſe huiuſmodi fit Sit igit̄ diuiſibile qd̄ eſt a. c. ⁊ diuidatur ſm b. Siquidem igitur in a. b. mutatū eſt. aut iterum in b. c. non vtiq; in primo qd̄ eſt a. c. qd̄ mutatū eſt erit. Si aūt tranſmutabat̄ in vtroq; neccē eſt in vtroq; tranſmutatum eſſe. aut trāſmutari. ⁊ vtiq; in toto tranſmutabatur. ſed erat mutatum Eadez aūt ratio et ſi in hoc quidem mutatur. in hoc aūt mutatum eſt Erit em̄ aliquid primo ꝓus Quare non erit vtiq; diuiſibile. in quo mutatum eſt. Manifeſtum eſt igit̄ qr ⁊ quod corruptū eſt. et q̄d factuz eſt in athamo. hoc q̄dem corruptum: hoc āt factū eſt

Hic ponit ſecdm p̄miſſum ad p̄ncipalem, pbationez ſcz. q̄ primū mutatū eſſe ſit indiuiſibile. qd̄ ſic, pbat. q̄a ſi aliq̄d mutatū eſt in aliquo diuiſibili. vel ergo in vtraq; q̄ pte illius diuiſibilis mutatū eſt qd̄ eſt impoſſibile. qr oportz ſolū vnū terminū motus eſſe q̄ dr hic mutatum eſſe. q̄ due ptes nō ſt̄ mutatū eſſe Vel ē mutatū in vna pte ⁊ nō in alia. ſic habet̄ p̄positum. quia tūc vltimū ē in diuiſibile in q̄ eſt mutatū eſſe p̄mo. qd̄ fuit pbandū.

Secdm

Dicitur aūt in quo primo mutatum eſt dupl̄r. Aliud q̄dem in quo primo perfecta eſt mutatio: Tunc enim verum eſt dicere q̄ mutatū eſt. Aliud vero in quo primo cepit mutari Secundum q̄dem igitur finem mutatōnis. quod primum dicitur exiſtit ⁊ eſt. Contingit enim p̄fici mutationem. et eſt mutationis finis. quod oſtenſum eſt indiuiſibile eſſe. propter id q̄ finis eſt. Quod aūt ſm principium omnino nō eſt. non enim principium eſt mutationis. neq; in quo quis primo mutabatur. Sit em̄ p̄muz in quo ſit a d. hoc igitur indiuiſibile q̄dem nō eſt: accidit enim habita eſſe ipſa nunc Amplius ſi in c a. tempore omni quieſcit. ponat̄ em̄ quieſcens et in a. quieſcit: Quare ſi impartibile eſt a. d ſimul quieſcet et mutatum erit: In a quidem enim quieſcit. in d autem mutatuz eſt quoniam autez non eſt impartibile neceſſe eſt diuiſibile eſſe. ⁊ in quolibz huius mutatū eſſe diuiſo enim ipſo a. d. ſiquidem in neutro mutatum eſt. neq; in toto eſt a d. Si autem in ambobus mutatur ⁊ in omni. ſi vero in altero tm̄ mutatum eſt non in toto primo. Quare neccē eſt in quolibet mutatum eſſe. Manifeſtū igitur eſt q̄ non eſt in quo primo mutatum eſt. infinite enim diuiſiones ſunt. Exclude Dubius

Hic ex p̄dictis ſoluit vnā queſtionē. iſtā ſcz. vtrū ſit dare p̄mū mutatū eſſe in motu. Et pro ſolutōe diſtinguit q̄ dupl̄r p̄t aliq̄d dici p̄mū mutatū eſſe. q̄a p̄mum mutatū eſſe p̄t vno mō ſ̄care terminū motus. in q̄ muratio eſt p̄fecte terminata p̄mo. ⁊ ſic eſt dare p̄mū mutatū eſſe in motu. qr eſt dare terminū motus indiuiſibilez. vbi motus terminat̄. in quo amplius nō eſt motus. ſed ſtatim ante hoc fuit motus. Alio mō accipit̄ primum mutatum eſſe, p̄ prima pte in qua primo incepit motus et ſic non eſt dare primum mutatum eſſe in motu. quia non eſt dare aliquam partem integralem motus quam non precedit aliqua pars prior. Et hoc, pbat Ariſto.

ex tribus.primo ex parte finis .secdo ex pte mobilis.tertio ex parte spacij Ratio ex pte tempis stat in hoc.qz si posset dari primum tempus in quo primo aliquid mutatū est.i.in quo primo motus incepit.vel hoc est indiuisibile.z tunc sequuntur duo inconuenientia Primuz est q tempus componatur ex indiuisibilibus.z sic indiuisibilia habebunt se consequenter in tempore.cū p indiuisibilia erit mot⁹ Secundū est.q aliquid simul moueatur z quiescat.probatur.qz in indiuisibili nō potest esse motus.g nec quies.z tamen d: q in illo indiuisibili incipiat motus.g ibi est motus Si tū dicat q illud tēpus in quo incepit motus est diuisibile. tunc totū tempus non potest esse primum in quo incepit motus.qz illa pars temporis in qua dicitur pmo motus incepisse habebit adhuc priorem partem in qua pus motus incepit.cū non incipiat in indiuisibili. vt pus pbatum est Et simile posset capi in linea.in qua semper vltimū est indiuisibile.z sunt duo puncta extrema alia.sed non potest dari primum punctum continuatum.ita similiter ante omne mutatū esse est mutari.z sic non potest dari primum mutatum esse.in quo sez inciperet motus.z hoc ideo.qz mutatum esse est pars motus que est quoddaz continuum.sed pars cuiusliber continui semper est diuisibilis.potest tamen bene dari primum mutatum vltimatum.quod est terminus motus .z similiter potest dari terminus a quo.in quo non est motus Et g non sequitur.si non est primū mutatū tunc non incepit . sicut non sequitur.non est dabilis pma pars linee.g linea nō habet principium.qz linea habet terminū a quo fm hymaginationem incipit linea.z similiter in motu terminus a quo.id est post quem statim est motus ponit exēpla in textu.

Neqz itaqz in eo qd mutatū est qd prius est qd mutatū est Sit eñ d.igit qd pmo mutatū est ipius d:e:oē diuisibile esse demonstratū est qd mutat Tempus aūt in quo d.z.mutatū est sit in quo est t.i Si ergo in omni d.mutatuz est medio minus est qd mutatum est.z prius ē ipo d.z.z iterū hoc aliud.z illo alterū z sic semp. q̃re nihil erit primū mutātis qd mutatū est Q igit neqz in eo qd mutat.neqz in q̃ mutat tpe nihil prius sit.manifestū ex his que dicta sunt Jpm aūt qd mutat aut fm qd mutat.nō etiā siliter se habebit Tria nāqz sunt que dicuntur fm mutationē.quod mutat z in quo.z in quod mutatur vt hō tēpus z albū Hō quidē igit z tps diuisibilia sunt De albo autē alia rō est.ppter qd fm accidēs oia diuisibilia sunt Cui eñ accidit albū aut quale illud diuisibile ē Qm̃ quecūqz diuidunt fm seipsa diuisibilia z nō fm accidens neqz in his erit primuz .vt in magnitudinibus Sit eñ in q̃ est a.b.magnitudo.motū aūt fit ex b:in c.primū igit siquidem indiuisibile erit b.c imptibile iptibili erit ꝓiunctū Si ꝓo diuisibile erit aliqd ipo c.pus in quod mutatū est.z in illo iterū aliud z sic semp.ppter id q nullo mō deficit diuisio in b.si primo motū sit a.b.in c. Quare nō: nō erit primū in quod mutatum est Silr aūt z in quātitatis mutatiōe.z hec quidē eñ in continuo est Manifestū igitur q in sola mutatione que est fm qualitatem contingit indiuisibile per se esse

Hic ostendit idem ex parte mobilis z ex pte spacij Ex parte mobilis sic.qz mobile pmo ptransit aliquem punctū spacij fm minorē partē.q̃ fm maiorem: data g quacunqz pte mobilis adhuc prior ps pcedit illaz Simiiliter probat idē ex parte spacij.qz in puncto siue in indiuisibili non est motus. Incipit ergo motus in aliqua parte continua spacij.quod cum sit ꝓtinuū est dabilis pars prior.ergo non est dabile primū vbi motus incepit Que etiam declarant exemplis

Uoniam aūt oē qd mutat in tpe mutatur Dicit aūt in tpe mutari z sicut in pmo z sicut fm alterū.vt in anno qz in die mutat in quo primo tpe mutat qd mutat.z in quolibet hmōi necē mutari Manifestū igit z ex diffinitōe primi.primū eñ sic diximus Sz z ex his manifestuz.sit eñ in quo primo mouet qd mouet r.r. z diuidat fm k.Omne eñ tps diuisibile est in r.k.tpe.aut mouet.aut nō mouet in k.r Silr siquidē igit in neutro mouet.quiescit itaqz in omni moueri eñ in nullo eius qd mouet impossibile Si vero in altero solū mouet.non vtiqz primo mouet qd est r.r.fm eñ vtrūqz motus est. necesse est igitur in quolibet ipsius r.r. motum ipsum esse.

Hic ostendit ordinem eorū que in motu inueniūtur. et primo premittit vnā distinctionē.s.q duplr aliquid dicitur mutari in aliquo tpe.vno⁰ primo z p se. alio mō fm alterū.i.rōne partis Ex qua diuisior e elicit talem regulam.q si aliquid primo mutetur in aliquo tempore tūc etiā mutat in qualibet parte illius tpis. z illa regula deseruit ad pbationē sequentiū Probat g illā regulam duplicīter Primo ex diffinitōe eius qd est primū qz illud primo dicitur alicui conuenire quod ꝓuenit sibi fm quālibet partem Secdo probat eam ratione.z hoc

Regula

sic. quia diuidat tempus in quo aliquid mouetur. vel g in neutra pte mouet. et tūc etiā nō mouebit in toto. qr totum est sue ptes. vel in vtraq; mouet. et tunc non potest pmo moueri in vtraq;. sed pmo in vna. et postea in alia et tūc iterum habetur ꝓpositum. q si aliquid moueatur in toto tempore. mouet et in qualiber parte illius tpis Si aūt in vna. et non in alia. tunc non potest dici q primo mouetur in toto. qr quod quiescit in vna parte temporis non mouetur pto toto tempore. sed primo p parte. et declarat in litteris

Ostenso aūt hoc manifestuz est. q omne qd mouetur. necē est motum esse prius. si em in p r. primo tempore ipm K L mota est magnitudo in medietate que eque velociter mouet. et sil' inceptum est. mediū erit motū Si aūt eque velox in eodem tpe motū est aliquid. et alterū necē eādem motam cē magnitudinē. quare erit motuz prius quod mouetur Amplius aūt et si in omni tpe qd est p.r. motū esse dicimus aut oīno in quolibet tpe. in accipiendo vltimuz ipsius tpis nunc. hoc em determinatū est. et mediū ipozum nūc tps est. et in alijs silr dicetur motum eē. medietatis āt vltimū diuisio est. quare et in medio motū erit. et omnino in qualibet ptium. Sem p em sil' diuisione tps est determinatū ab ipis nūc Si igit oē tps diuisibile ē. mediū āt ipoz nūc tps est. oē qd mutat infinite mutatum erit Amplius aūt si ꝓtinue qd mutat. et non corrūpitur neq; pausat a mutatione. aut mutari aut mutatū eē. necē est in quolibet. in ipso aūt nunc non est mutari. necesse mutatū esse. fm vnum quodq; ipsoz nunc. quare si ipsa nunc infinita st;. necesse est esse qd mutat infinite mutatū eē

Hic ostendit trib; rōibus q oē moueri pcedit mutatum esse. sc; ex parte mobilis. ex parte tpis. et ex pte spacij. Prima ratio stat in hoc. si aliquod mobile mouetur per aliquod spaciū in aliquo tempore. tunc eque velox mobile mouebit per medietatem spacij in medietate temporis. igitur mobile quod ponitur moueri p aliquā magnitudinem fuit prius motū in medietate tpis per medietatem magnitudinis. sed in illa medietate est mutatum esse. g mutatum esse precedit moueri Secda ratio est ex pte temporis. tempus in quo aliquid mouetur est diuisibile fm aliquod nunc. quod est terminus pozis. et principiuz posteriozis. in illo ergo nūc mobile est motum. et cū sit probatū q non habeant se cōsequenter duo nūc. oportet q tps pcedat illud nūc. et in illo tpe aliqd est mutatū. g mutatū pcedit moueri. Tercia rō ē in ipso nūc nō est mutari. sed mutatū esse et in tpe st; infinita nūc fm potentiā. igit quod mutat in aliquo tpe prius fuit mutatū in priori nunc temporis illius

Ergo mutatū esse est terminus indiuisibilis motus. ergo non potest talis pcedere moueri. qr oīne moueri est eē in motu. sed terminus nō pt pcedere esse in motu Dicendū q mutatū esse accipit duplr. vno modo p mutato esse in actu. et sic mutatū esse dr vltimus terminus indiuisibil' motus. vbi iā motus est terminatus. et sic mutatū esse nūq; potest pcedere ipm moueri. sicut probat argumentū. Et sic Aresto. supra accipit mutatū esse cū dixit (omne quod mutat quando mutatū est) est in termino in quem mutatū est Alio modo accipit mutatū esse pro mutato esse in potentia. et sic oīne illud dicitur mutatū esse in motu. vbi potuit fuisse motus terminatus. cuius iā non sit terminatus. et sic Aresto. loquit hic. q oīne moueri pcedit mutatū eē. i. pcedit aliquid vbi motus potuisset fuisse terminatus. et hoc pt sumi ex fundamento in textu. qr si motus nō incipit in indiuisibili. sicut pus. probatū est. necē est q moueri sit in tpe ꝓtinuo. sz h ꝓtinuū tps hz adhuc vnā pte aū se. s. suam medietatē. et ibi est mutatū eē in potētia. qd pcedit totū mutari. Silr est de pūctis in linea. qr in linea st; duplicia pūcta. aliq; em st; puncta actu in linea. et illoz st; tm duo. s. initians et terminās. Sz pūcta in potētia st; infinita. Silr de motu dōm est q ad mutatū esse.

Non solū aūt qd mutat necesse est mutatū esse. sz etiā mutatū necē est pus mutari. Oīne em qd ex qdam in qddā mutatū est. in tpe mutatū est. Sit em in ipso nūc ex a in b: mutatuz g in eodē qd nūc in q ē in ipso a nō mutatū ē. sip em esset in ipso a et in b. Quod em mutatū est qd nō est in hoc ostēsum est pus. si vero in alio est. in medio erit tps. Nō em ꝓuncta erāt tpa nūc. Qm igit in tpe mutatū est. tps aūt oē diuisibile. in medio aliud erit mutatū. et iterū in illius medio aliud. et sic sp. Quare mutabit pus. Amplius aūt in magnitudine manifestius est qd dr. ppter id q ꝓtinua est magnitudo in q mutat qd mutat. Sit em mutatū ex c in d. Ergo si indiuisibile est tpm c. d ipartibile erit imptibili ꝓunctū. Qm aūt h impossibile est. necesse est magnitudinē esse. qd interest et in infinita diuisibile. Quare si illa mutatur prius necē ergo oīne qd mutatū est mutari pus.

Hic ostendit q eō uerso ante omne mutatū esse est moueri: et ad hoc manifestandū supponit q omne quod

mutat mutat in tpe. qd sic oñ dit. qz mobile nõ mouet in termino a quo. nec in termio ad quẽ. nec est sil' in termio a quo. in termio ad quẽ. g̃ sunt ad min⁹ duo nũc in motu. quoꝝ vnũ est in termio a q̃. ⁊ alterꝝ in termio ad quẽ sed inter duo nũc est tempus medũ. sic necesse est q̃ omne qd mouet mouebit in tpe Tunc ponit principales rõnem. pmo ex pte tpis. secdo ex pte magnitudinis. Et stat prima rõ in hoc. quicqd mutatũ est in tpe. hoc pus mutabat in medietate illi⁹ temporis. g̃ mutatũ esse in toto tpe pcedit mutari in medietate tpis. ⁊ g̃ aũ oẽ moueri est mutatũ est. Et sil'r pbatur de magnitudine. qa si aliquid est mutatũ supra totam magnitudinẽ. tũc prius mutabat in parte illius magnitudinis.

Eadẽ eñ demõstratio est in nõ ꝓtinuis. vt in ꝓtrarijs ⁊ ꝓtradictõe. Accipiem⁹ eñ tpus in quo mutatũ est. ⁊ iterũ eadẽ dicem⁹. Quare nccẽ est mutatũ esse mutari pus. et qd mutatur mutatũ esse. ⁊ est ipo mutari mutatũ esse pus. Ipo aũt mutatum esse mutari. ⁊ nullo modo ꝓpendit primũ. Cã aũt huius est. nõ esse imptibile imptibili ꝓiunctũ. In infinitũ enim diuisio est. sicut in his q̃ augmẽtant ⁊ minuũt lineis. Manifestũ igit quoniã qd factũ est necesse est fieri pus. ⁊ qd fit factũ esse. q̃cũq; diuisibilia ⁊ ꝓtinua st̃. Nõ tũ sp qd fit factuz est. sz aliud aliq̃. vt illius aliqd. sicut dom⁹ fundamentũ. Sil'r aũt ⁊ in eo qd corrũpit. ⁊ qd corruptũ est. mox ei inest ei qd fit. ⁊ qd corrũpit in finitũ quoddã ẽ. cũ sit ꝓtinuũ. sed nõ est in fieri nisi aliqd factũ sit pus. Neq factũ eẽ. nisi fiat aliqd. Sil'r aũt ⁊ incorrũpi ⁊ incorruptũ esse. Sp enim erit ipso corrũpi corruptũ esse pus corrupto aũt esse corrũpi. Manifestũ igitur. quia qd factũ est necesse est fieri pus. ⁊ qd fit factuz esse. Oīs enim magnitudo ⁊ omne tpꝰ sp diuisibilia sunt. Quare in quocũq; fit aliqd non erit vtiq; sicut in primo.

Addit Aresto. in sentẽtia. q̃ nõ solum istud est verum in motu locali. q̃uis ibi planius apparet. sed etiã est verum in alijs moribꝫ. s. in alteratione. que est inter ꝓtrarias qualitates. ⁊ etiã in generatione ⁊ corruptione. accipiendo illas fm q̃ includũt preuiã dispõem ⁊ alteratõnem. Et hoc sic oñ dit. qz in istis mutationibꝫ est aliqd tempus diuisibile in quo fit mutatio. dato ergo tpe diuisibili potuit dari prius tpis. quia medietas illius temporis. sicut patet in textu

Queritur Vtꝝ sit dare pmũ ⁊ vltimuz in motu Dõm q̃ cũ pmuz et vltimuz accipiant in illis q̃ hũt ptes. sic primũ ⁊ vltimũ in motu pũt attẽdi penes tria. fm triplices ptes motus. qz vel penes ptes subiectiuas vel q̃titatiuas. vel penes terminos. Si penes ptes subiectiuas tũc est simpl'r primũ ⁊ vltimũ in motu. qz est dabilis pma spes motus ⁊ vltima. vt pz octauo huius. Sed fm ptes quantitatiuas est distinguendum qz vel accipiunt ptes in motu fm equalẽ diuisionẽ. id ẽ fm ptes eiusdẽ quãtitatis. ⁊ sic est dare primũ ⁊ vltimũ in motu. sicut in q̃libet alio cõtinuo. Exempli grã. in ligno hũte decem pedes pma ps est primũ pedale. ⁊ vltima ps est vltimũ pedale. Sil'r in tpe. pma hora diei est pma ps illius tpis. ⁊ vltima hora est vltima ps illi⁹ tẽporis. Sil'e est de motu. qa motus factus in pmo pede magnitudinis est prima ps motus. ⁊ factus in vltimo pede est vltima ps motus. Vel accipiunt ptes q̃titatiue fm eandem proportionẽ. ⁊ sic nec est dare primuz nec vltimũ in motu. quia sicut dcm est oportet motuz esse in tpe diuisibili. in spacio diuisibili. ⁊ in mobili diuisibili. sicut ergo ꝓtinuũ diuidit in infinitũ. ita data quacũq; pte versus principiũ. vel versus finẽ motus. dabitur prior ps versus principiũ. vel vlterior ps versus finez. Sz fm terminos est dare vltimũ in motu sed non primum. qz datur mutatũ esse in actu. quod est terminus indiuisibilis motus. ⁊ non ps motus. Nõ eñ dat primũ ex pte termini a quo. Cuius rõ est. qz q̃uis in cõtinuis permanentibꝫ terminus est in actu vtrobiq;. s. ex pte principij ⁊ finis. sicut linea habet duo puncta terminãtia hoc tũ non oportz in ꝓtinuis successiuis. qz in successiuis fit processus de poña ad actum. ⁊ ideo actus est solum in termino ad quẽ. i. in termio finali. ⁊ iõ ex pte finis est dabile vltimũ indiuisibile in actu Et si dicat. q̃ est etiã dare aliqd indiuisibile vbi nõ est motus ex pte principij sicut ex pte termini. Odm q̃ tale indiuisibile datũ in pncipio non habet ordinem ad motũ. qz nõ est initiũ motꝰ sed terminus quietis. sed indiuisibile in termio ad quẽ est terminus motus. ⁊ hoc iõ est. qz motus bñ terminat in indiuisibili. sed nõ incipit in indiuisibili

Si nõ est dare pmũ ⁊ vltimũ in motu. tunc erit motus infinitus Odm q̃ hoc qd nõ hz pmuz et vltimũ vllo mõ hoc est q̃titatiue infinituz. sic aũt nõ est de motu. qz motꝰ hz pmũ ⁊ vltimũ accipiẽdo in motu ptes eiusdẽ q̃titatis. ⁊ hoc sufficit ad h̃ q̃ motus sit infinitus. Si aũt sumant ptes fm eandẽ proportõnem tũc verũ est q̃ nõ dabit primũ nec vltimũ. ⁊ tũ non est motus infinitus. qz q̃uis motus tũc nõ habeat terminos proprios intrinsecos. terminat tũ ⁊ incipit p̃ terminos q̃titatiuos extrinsecos. qz est aliquis vltimꝰ terminus vbi non est talis motus. tã penes inceptionẽ q̃ penes desitionẽ. aliqd aũt bñ terminat ad termios extrinsecos. sicut liquores terminant ad terminũ vasis.

Sed Verum est dicere q̃ motus incipit ⁊ desinit. vt q̃ incipit in mutato esse. vel in mutari. Si in mutari. tunc ante illud mutari non est mutatũ esse. Si in mutato esse tunc ante illud non est mutari Dicendum q̃ nec motus incipit in mutato esse. nec incipit in mutari. qz motus vt prius dcm ẽ nõ incipit in mutato. nec etiam in mutari. quia mutari est esse in motu. sed esse in motu presupponit inceptionem motus. sic inceptio motus esset ante mutari. Ex quo patz q̃ inceptio et

desitio in motu nō debent capi affirmatiue sed negatiue

Circa qd̄ sciendū. q̄ illoꝝ que incipiūt quedā incipiunt p mutatōem successiuam. sicut motus ꝓtie dictus quedā incipiūt p mutatōez instantaneā: sicut illa q̄ acquirunt per generationem ⁊ corruptiōem. In his ergo que incipiunt successiue datur inceptio p vltimū nō esse ex ꝓte inceptionis. Exempli gratia motus incipit esse id est motus iam non est. ⁊ statim post hoc erit. Ex parte autem desitionis dat desitio per primū non esse. quia in vltimo indiuisibili termino motus non est motus. et prius fuit motus. Exempli gratia. motus desinit esse id est motus iam non est ⁊ prius ante hoc fuit. Alia sūt que incipiūt ⁊ desinūt in instanti. ⁊ in illis mutatur expositio quantū ad inceptionem. q̄z inceptio dat per primū instans esse. ⁊ sic affirmatiue exponit Exempli gratia. homo incipit esse. debet sic exponi. homo iā est ⁊ immediate ante hoc nō fuit. ⁊ h̄ probat autoritate Aristotel in octauo huiꝰ. ⁊ etiā rōe. Autoritate sic: q̄z dr octauo huiꝰ q̄ mutatio tenet se cū passione posteriori. i. cum forma posteriori. que acquirit. ab illa ergo debet denoiari mutatio. ⁊ ideo q̄n̄ em bzio corrūpit ⁊ homo generat tūc debet esse denoiatio a posteriori passione. i. a posteriori forma q̄ est forma hoīs. ⁊ ideo dz inceptio exponi p primū instans esse. Rō istiꝰ est. quia q̄n̄ aliq̄d fit in instāti. tūc p illo instanti simul fit ⁊ factū est Pro cuiꝰ intellectu notandū. q̄ quādo producit aliq̄d per instantaneā mutatōem. tūc per totū tp̄s precedens vltimū instans est in materia prior forma que corrūpit vel abijcitur. ⁊ in vltimo instanti est sub forma que acquirit. et iō optime exponit per primū instans esse. q̄z hoc vltimum instans est primū esse noue forme. quia priꝰ per totū rēpus non fuit illa forma in materia. sz in materia fuit forma q̄ abijcit. Sed ex parte desitionis est differentia. q̄z quandoq̄z desinente aliqua forma p corruptionē sequit noua forma positiua in materia. Sicut quando bō corrūpit generat forma cadaueris. q̄ est forma positiua. q̄n̄ q̄z ad corruptionē prioris forme nō sequit forma positiua. sicut quādo corrūpit lumen. q̄z tenebze non st̄ noua forma. Si ergo in desitione nō sequit noua forma. tunc desitio exponit affirmatiue per vltimū instans esse. Exempli gratia. lumē desinit esse. i. lumē iā est in aere. ⁊ statim post hoc non erit. Si aūt in desitione non sequit noua forma. tūc desitio exponit negatiue p primū non esse Exēpli gratia. soztes desinit esse. i. soztes iā nō est. ⁊ immediate ante hoc fuit. Cuiꝰ ratio. q̄z in eodem instanti est generatio ⁊ corruptio. q̄z nisi sic tūc materia starz nuda. quod est impossibile. Sequela ptz. q̄z quando abijcit aliqua forma in instāti. si in alio instanti noua forma introducat manifestū est: vt supra probatuz est. q̄ inter duo instantia est tempus mediū. ergo esset aliquod tp̄s in quo materia nullā haberet formā. Non em̄ habet p̄orem formā. q̄z corrupta est. Nec posteriorē. quia nō dū introducta est Probato ergo q̄ in vno instanti fiat generatio ⁊ corruptio. tūc patet propositum Dictum est em̄ q̄ in illo instanti inest forma que acquirit per generationem Cum ergo due forme substātiales nō sunt in eodē non potest. p eodem instanti inesse forma que abijcit et sic oportz desitionē dari p primū non eē. Ex istis ptz quō debent exponi inceptōes ⁊ desitiones in generatōe et corruptione. q̄z si capiant p̄m q̄ includūt pzeuias alterātōes. sic debet in eis fieri expositio. sicut in motib̄ successiuis. s. per vltimū non esse ex ꝓte inceptionis. ⁊ p primū non esse ex parte desitionis. Si aūt capiantur pro illis instantaneis introductionibus formaꝝ. tūc debet expositio fieri in eis per primū instans esse ex parte inceptionis. Et per primū non esse ex parte desitionis quādo sequitur noua forma.

Quoniam autez omne quod mouetur in tempore mouet. ⁊ in pluri maior magnitudo. et in infinito tempore impossibile est moueri magnitudinem finitam non candez sp ⁊ illius aliquid quod mouetur. sz in omni omnem Q̄ quidem igitur si aliquid moueatur eq̄ velociter. necesse est finitū infinito moueri manifestum est. Accepta enim parte que mensurabit totum in equalibus temporibus tantis q̄t partes sunt per totum motum est. Quare quoniam he finite sunt in quantitate vnaquaq̄z. et tot modis omnes: ⁊ tempus vtiq̄z erit finitum Totius enim erit tantum quantū tempus. qd̄ est partis multiplicatio p̄m multitudinem partium. sed si nō eque velociter differt nihil Sit enim in quo a et b. spacium finitum. quod motum sit in infinito tempore. et tempus infinitū in quo c d. Si igitur necesse est prius alterum altero motum esse. Hoc autem manifestuz. q̄ temporis in priori et posteriori alteruz motum est. Semper enim in pluri alteruz erit motum esse. siue eque velociter mutet siue nō eque velociter mutet. ⁊ siue intendat motus siue remittatur. siue maneat nihil minus. Accipiat igit aliquid a b. spacij. quod sit a e. quod mēsurat a b. Hoc itaq̄z infiniti in q̄dam factum est tempore. In infinito em̄ non potest esse. Omne em̄ in infinito est. Et itez alterū iā si accipiamꝰ q̄ tū est a e. necesse est in infinito tpe esse. Omne em̄ in infinito. ⁊ sic accipiens q̄n̄ infiniti quidem nulla pars que mensuret Impossibile em̄ infinitū esse ex finitis. ⁊ equalibus ⁊ inequalibus ꝓpter id quod mensurat infinita multitudine ⁊ magnitudine a quodam vno. siue equalia siue inequalia. finita autem magnitudine

nihil minus. Spaciū autez finitū tantis: que sunt a b. mensurak in finito tēpore a b. mouek. Silr autē et in quiete. q̄re neqz fieri neqz corrumpi possibile est sem aliquid vnū z idem

Postq̄ Arz. ondēdat qūo inuenik primū z vltimum in motu. hic ꝓnter determiat de finito z infinito. qūo se habeāt ad motū. Et ꝓmo supponit q finitū z infinitum inueniunk in magnitudine motu z tpe. Et circa hoc intendit. q equalr inueniunk in magnitudine motu z tpe. Et supponit duo. primū est q omne qd monek est in tpe. Secdm est. q in maiori pte pertrāsik maior magnitudo. Et his suppositis pbat qd intēdit. sez q nō reqrik tēpus infinitū ad pterāseundū magnitudinē finitā. Et ꝑ pbat sic. si dek mobile eque velociter motū moueri p totā magnitudinē. tūc tale mobile pterāsibit ꝓmo aliquā prem magnitudinis in tpe finito. secdo pterāsinit aliā pte rem eiusdē q̄titatis etiā in tpe finito. sed multe pres accepte in aliquo corpe finito reddūt magnitudinē finitā q̄ sicut vnā pte pterānsit tpe finito. ita etiā totā magnitudinē tpe finito. Et exempli grā. sit magnitudo finita habens centū ptes. ad quā trāseundū nō oz esse tēpus finfinitum. qz vna ps pteransit tpe finito. sez in anno. sic tota magnitudo pterāsibit in centū annis q̄ nō reqrirur ad hoc tempus infinitū Dem addit Arz. q idē seqr si dētur mobilia nō eque velociter mota. qz ersi pres tēporis sunt inequales in motu. qz in vna pte mouek velocius. z in alia pte tardius sunt rū finite fm multitudinē posita magnitudie finita vt supponik. z sic nō pr̄ et eis cōstitui tps infinitū. Et ponunk exēpla p figras in textu

Eadē aūt rō z q neqz in finito tpe infinitus possibile est moueri. neqz ḋescere. neqz qd regulariter mouek. neqz qd irregulariter. Accepta em quadā pte que meriek totū tpus. in hac aliqd tantū trāsibit magnitudinis z nō totā. In omni em totā. z iterꝝ in eqli aliā. z in vnoquoqz silr. siue eqlis erit siue ineqlis ei que est a ꝓncipio. Differt aūt nihil. si solū sit finita aliq̄ vnaq̄. Manifestū em q diuisio tpe infinitū non auferk finita ablatione facta. z quāto eo q tot modis. Quare nō trāsibit in finito tpe infinitū Nihil aūt differt magnitudinez in altera. aut vtrāqz esse infinitā. Erit em eadem rō.

Hic pbat ecōtra. si tps est finitū. etiā oportebit magnitudiez esse finitā. qz capiēdo aliquā pte tpis pterāsik aliqua ps magnitudis sed illa ps magnitudinis aliquotiens sumpta reddit totam magnitudinem. Ex hoc sic arguik. nullum mensuratū est infinitū. sed ista magnitudo que dicitur esse infinita mensurak p tempus finitus ergo etiam magnitudo non est infinita

Demonstratis em his manifestū est. q neqz finitam magnitudinē infinitum ꝓtingit trāsire in finito tempore ꝓpter eandē causam. In parte em temporis finitum transibit. et in vnoquoqz similiter. quare in omni finitus. quoniā autem finitum transibit. z in vnoquoqz similiter. qz in omni finitū. Quoniam āt finitum nō transibit infinitum in finito tempore manifestum est. sicut neqz infinitum finitum. Si enim infinitum finitum. necesse est z finitum infinitum transire. Nihil em differt quodlibet esse quod mouetur. vtrobiqz em finitum pertransibit infinitum. Cum enim moueatur infinitus in quo est a. erit aliqd ipsius fm b. finitus c. d. et iterū aliud z aliud et semper sic. Quare simlr accidit infinitum motum esse per finitum. et finitum transire infinitum Neqz enim fortassis possibile est aliter infinitus mutare finitum q̄ q finitum transeat infinitum. aut ita qd ferak aut metiak. Quare quoniā hoc impossibile est nō trāsibit infinitū finitum. Atuero neqz infinitum in finito tpe trāsibit infinitū. Si em infinitū z finitū. inest enim infinito finitum: Amplius aūt z tpe accepto eadē erit demonstratō Quoniā aūt neqz finitū trāsibit infinitus. neqz infinitū finitum: neqz infinitū in finito tpe mouetur. Manifestū est q neqz motus erit infinitus in finito tpe. Quid em differt motum aut magnitudinē infinitū facere. Necesse enim siquidē hoc infinitū alterū. z alterū infinitū esse. Omnis enim loci mutatio in loco est.

Hic ꝓnter Arz. ostendit q mobile nō potest esse infinitum si tempus z magnitudo sint finita duabꝫ rōnibus. Et stat ꝓma rō in hoc. ptes mobilis z tpis ꝓporcionātur. qz in pte temporis pars mobilis pteransit aliqd spacium. ergo etiā habent ꝓportionē ad finitum et infinitum. z sic si vnū est finitum alterum erit finitum. Secunda rō stat in ꝑ. si mobile infinitum pteransit spacium finitum. tunc etiam mobile finitum pteransibit spacium infinitū. quia ex quo iam mobile est quantū. spaciū etiā q̄tum est. z si iste q̄titates ꝓportionent nihil refert dicere quod illoꝝ moueatur. quicqd aūt quiescit habetur p spacio. z quod mouek habebitur pro mobili. Silr Arz. ostendit q non potest esse mobile infinitus. spacio existēte finito z tpe finito. Et similiter ꝓz q eadē est demonstratio. si accipiak tempus finitū z spaciū finitum. mobili existente in finito. Et sic ꝓcluditur ex omibus istis q

temp⁹ motus magnitudo⁷ mobile equaliter se habent ad finitum ⁊ infinitum

Querit Vtrum eodem modo ista quatuor habeant se ad finitū ⁊ infinitū. scilicet spaciū tp̄s mobile ⁊ mot⁹ Dicendū q̄ sic. ⁊ rō est. quia finitū ⁊ infinitū sunt passiōes q̄ntitatis. Ex hoc sic arguit. vbicūq̄ sunt eadē p̄ncipia ibi sunt eedem passiones. quia passiones oriūt ex principiis. sed ratio quantitatis in qua fundat infinitas ⁊ finitas est vna in istis. q⁷ deriuat quantitas a magnitudine ad motū ⁊ ad temp⁹ q̄d est passio motus. ergo habebūt easdem passiones. s. finitū ⁊ infinitum

Ar Potest q̄n̄ mobile esse finitū. ⁊ tamē motus ⁊ temp⁹ sunt infinita. vt p̄z de motu celi. Dicendū q̄ sentētia Aresto. intelligenda est de mobili q̄d mouet motu recto. ⁊ nō de mobili q̄d mouet motu circulari. Cuius ratio est. q⁷ q̄d mouet motu recto h̄ semp habet nouas partes spacij circa quas mouet. q̄s pri⁹ non habuit. ⁊ non reiterat eadem pars. sicut in motu circulari. Et ergo in motu recto sic est. q̄ si mot⁹ sit infinitus etiam spaciū erit infinitū. In motu autem circulari non accipiunt sp̄ noue partes que nūq̄ erant pri⁹ accepte. sed eedem ptes reiterant. ergo p̄t talis mot⁹ ēē infinitus. mobili existente finito.

Ar Aliq̄d mobile potest moueri per potētiam diuinam per spaciū fm partes eiusdem ꝓportionis ⁊ ille ptes sunt infinite. ergo mouebit mobile finitū per spaciū infinitū Dicendū q̄ hoc est impossibile. s. q̄ moueat aliq̄d mobile p partes eiusdem ꝓportionis in ꝓtinuo. q⁷ tales ptes solum st̄ in potētia. sed oz q̄ ps supra quā mobile mouet sit in actu. q⁷ actu tangitur p mobile. Si ergo moueret aliq̄d mobile fm ptes eiusdem ꝓportionis. tūc ille partes essent in actu. q⁷ per eas fit motus ⁊ nō sunt in actu. q̄a sunt ptes eiusdem ꝓportionis. ⁊ sic aliquod idem esset simul in actu ⁊ nō in actu quod implicat ꝓtradictionem.

Ar Quies infinita nō requirit subiectū infinitū. ergo nec motus infinitus requirit mobile ⁊ spacium infinita Dicendū q̄ nō est simile. q⁷ terra in infinitū q̄escit. ⁊ tamē ipsa nō est infinita. quia q̄d q̄escit per totū manet in eodem loco. sed q̄d mouet continue mutat locum. ⁊ ex illa mutatione surgit diuisio in partes tam mobilis q̄ tp̄is ⁊ q̄ spacij. Cū ergo ptes hincinde debent ꝓportionari. sic sez si vnū est infinitū etiam alterū erit ifinitū. ergo si ptes mobilis sunt infinite. erit motum esse infinitum

Voniam aūt omne aut mouet aut q̄escit q̄d aptum natū est. quando aptū est et quo ⁊ sic. necesse omne q̄d stat cū stat moueri si ēm nō mouet quiescit. sed nō contingit quiescere q̄escens. Hoc aūt demonstrato manifestū q̄d in tpe mouet. q̄re necessitate est in tempore stare. Quod ēm mouet in tpe mouet. q̄d aūt stat ostensum est oē q̄d mouet. q̄re nccē. est in tpe stari. Amplius aūt si velocⁿ ⁊ tardius in tpe dicimⁿ. stare āt est velocius ⁊ tardius

Postq̄ Aresto. determinauit de diuisione mot⁹. ⁊ q̄ modo eq̄liter se habent ad finitū ⁊ infinitum motus tēpus ⁊ mobile. hic p̄ñter determinat de his que spectāt ad q̄etem. Et circa hoc p̄mo determinat de stare. secūdo de q̄ete. Stare aūt vt hic accipit est rendere ad quietem. Primo ergo. pbat q̄ omne q̄d stat mouet. ⁊ hoc tali ratione. Illud q̄d stat aptum natū est moueri vel q̄escere. sed nō quiescit ergo mouet. Maior p̄z. q⁷ si p̄uatio ⁊ habit⁹ habet fieri circa idē subiectū. tūc necesse est vnū illoꝝ inesse subiecto. omne ergo quod aptū natum ē moueri vel mouet vel quiescit. Minor patz. q⁷ stare est ad q̄etem tendere. ⁊ sic nondū q̄escit. Secō. pbat q̄ omne quod stat in tpe stat. ⁊ hoc duabus rationib⁹. Prima est. omne quod mouet mouet in tempore. sed omne quod stat mouet. vt statim probatū est. ergo omne q̄d stat in tempore stat. Secā ratio est. in quo inuenit velocius ⁊ tardi⁹ hoc p̄t mensurari tempore. q⁷ velocius et tardius mensurant tpe. sed omne quod stat. stat velocius ⁊ tardi⁹. ḡ omne q̄d stat in tempore stat.

In quo aūt p̄mo q̄d stat ⁊ statur. in quodlibet hmōi necesse est stari. Diuiso ēm tpe siquidem in neutra partiū statur. neq̄ in toto Quare neq̄ vtiq̄ stat quod statur. Si vero in altero non p̄mo toto statum est. Secōm ēm vtrunq̄ in hoc statur sicut dictum est. ⁊ in eo quod mouetur prius

Hic phs vult ostendere q̄ non est dare p̄muz nec vltimū in statō ne nec in q̄ete. ⁊ p̄mo ostendit q̄ō aliquid dicat stare in toto tempore. Et dicit q̄ hoc dicit stare in toto tpe q̄d stat pro qualibet parte illi⁹ temporis. quia si non staret fm quamlibet partem. tunc staret solum fm vnam ptem. ⁊ sic non staret in toto tempore Et q⁷ stare est etiam moueri. ido ponit hic eadem probatio q̄ p̄us data fuit de motu. vbi probatum fuit q̄ si aliquid mouetur primo in aliquo tempore. tūc mouet in qualibet parte illius temporis

Sicut aūt q̄d mouet non est in quo primo mouet: sic vtiq̄ neq̄ in q̄ statur quod stat. cuz stat moueri. Non ēm in ipso moueri neq̄ stari aliq̄d est primum. Sit enim in quo primo statur in q̄ est a b Hoc q̄dem impartibile nō p̄tingit esse. Motus ēm nō est in imptibili ꝓpter id q̄d motum est aliquid ipsius Quod aūt statur demonstratum est eē q̄d mouet. Atuero si diuisibile in q̄libet ipsius partium stat. Hoc ēm ostēsum p̄us q̄ in quo p̄mum stat. in quolibz illi⁹ statur. Qm̄ ergo tp̄s ē in q̄ p̄mo stat. ⁊ nō athomū est. oē autē tp̄s in infinitum partibile

nõ erit.in quo ꝓmo stat. Necq igitur ꝗescens cum ꝓmo ꝗeuit est. In impartibili eñ nõ ꝗe/uit ꝓpter id q nõ motus in athamo. In quo aũt ꝗescere ⁊ moueri. Tũc eñ dicimus ꝗescere qñ ⁊ in quo aptũ natũ est moueri: nõ mouet quod aptũ natũ est. Amplius aũt id dicimus ꝗescere cum sil'r se habeat nunc vt ꝓus. tanq̃ nõ vno quodã indicantes. sz duoꝝ minimis. Quare nõ erit in quo ꝗescit impartibile. Si ꝓ partibile tp̃s vtiq erit. ⁊ in qualibet ptiũ istarum ꝗescit Eodem eñ mõ demonstrabit quo q̃ in ꝓoribus. q̃re nullum erit primum Huius aũt causa est. q̃ ꝗescit q̃dem ⁊ mouetur omne in tpe. Tempus autem non est primum neq magnitudo. neq omnino nullum continuum Omne eñ ꝓtinuũ in infinita diuisibile

Hic ponit ꝑncipale quod intẽdit. s. q nõ est dare primã ptẽ in statione. ꝗcqd eñ stat aliquo tpe ꝓus sterit ꝑ medietate illi⁹ tpis Et hoc sic ostendit: q̃ qd stat in aliq tpe stat pro q̃libet parte illius tpis. cũ q̃ statio nõ pot esse in indiuisibili. sic statio solũ datur in tpe. sz dato tpe ꝓtinuo dat ꝓus temp⁹. q̃ medietas eius. q̃ nõ est dare ꝓmũ in statione. Deinde ostẽdit q nõ est accipere primũ in ꝗete. ⁊ ꝓmo resumit duas rões positas ꝗbus ꝑbatum fuit q nõ est ꝗes in indiuisibili tpis. q̃rum ꝓma fuit, motus nõ est in indiuisibili tpis. q̃ nec ꝗes. q̃ eodẽ mõ ꝓtingit semp aliquid ꝗescere ⁊ moueri. Sed a ratõ hoc dicit quiescere quod habet se eodẽ modo nũc ⁊ ꝓus sed in indiuisibili nõ est nũc ⁊ ꝓus. ergo oportet quietẽ esse in indiuisibili qd habet nunc ⁊ ꝓus. Ex quo sic arguitur. ꝗes nõ est in indiuisibili tpis sed in tpe. dato ergo illo tpe in quo ẽ ꝗes dabit adhuc medietas illi⁹ tpis in q̃ fuit ꝓus ꝗes. ⁊ ideo totũ fundamentũ illi⁹ materie stat in hoc q in indiuisibili non est quies

Quoniã aũt omne quod mouetur in tempore mouet. ⁊ ex quodã in quoddã mutat. in q̃ tẽpore ꝑm se. ⁊ nõ in quo in illius aliquo impossibili est. tũc ꝑm aliq̃d esse primũ quod mouetur quiescere eñ est. eo q in eodem sit tpe quodaz et ipm ⁊ partiũ vnaqueq. Sic eñ dicimus q̃ ꝗescere. cum in alio et in alio ipsoꝝ nunc verum sit dicere q in eodem ⁊ ipsum ⁊ partes. Si autem hoc est quiescere nõ contingit q mutatur ꝑm aliquid esse totum ꝑm primuz tẽpus Tempus enim diuisibile omne. quare in alia et alia ipsius parte verum erit dicere q in eodẽ sit ipsum ⁊ partes Si eñ non sic est. sed in vno solo nunc. erit tempus nullum ꝑm aliquid. sed ꝑm terminum temporis. in ipso autem nunc est q̃dem ꝑm aliquod mouens. non tamen quiescit Neq eñ moueri neq ꝗescere est in ipso nunc Sed non moueri quidem est verũ in ipso nũc ⁊ esse ꝑm aliquid. in tempore autem non cõtingit esse ꝑm aliquid quiescens. Accidit eñ qd fertur quiescere.

Hic pb̃s ponit quandam ꝓsiderationem ꝑ quã distinguit illud quod mouet ab eo q̃d ꝗescit. ⁊ hoc iõ. q̃a in secũda ratione dictum est ꝓus q quiescere est se habere eodem modo nunc ⁊ prius: Intendit ergo q quãdo aliquid mouet ꝑ se dum mouet semper se habet per totũ tempus in alia ⁊ alia dispositione. ⁊ sic non est per aliqd tempus in eadem dispõe. sz hoc dr quiescere ꝑ se qd se hz per totũ tp̃s in eadem dispõe: ⁊ sic nõ est ꝑ illud tẽpus in alia ⁊ alia dispositione.

Dem̃ mouer ⁊ qmestere

Queritur Utrũ in ꝗete sit dabile ꝓmũ ⁊ vltimũ Dicit q nõ. ⁊ rõ est. q̃ quies fit in tpe. sicut dictũ est ⁊ non in instanti. dato ergo tali tpe dabit ꝓ̃ pars de eodẽ tpe. Ex eadẽ rõ quo ad ꝗ̃ est de stare. q̃uis eñ stare ⁊ ꝗescere apud nos videant esse multũ propinq̃ in ꝓcato. nõ tamen apud grecos a ꝗbus stz isti termini nobis trãslati. nã stare est ad quietez tẽdere. ⁊ ideo stare est moueri. sed quiescere non est moueri.

Si In termino indiuisibili motus est quies. ergo ẽ dabile primũ in quiete Dicendũ q in indiuisibili termino motus non est motus nec ꝗes. q̃a motus ⁊ ꝗes solum habent fieri in tempore. hoc aũt vltimũ est indiuisibile tpis. ergo in eo nõ ꝓt esse quies nec motus. Est aũt ꝗes statim post hoc indiuisibile assignatum in tpe. sicut motus fuit ante hoc indiuisibile ꝑ totũ tp̃s. ⁊ ideo datur inceptio ꝗetis ꝑ vltimum non esse. sicut inceptio motus Debet ergo sic exponi. ꝗes incipit esse id est ꝗes iã nõ est. sed statim post hoc erit. Ex quo ꝓtz q idem est indiuisibile quod est primũ non esse motus ⁊ qd est vltimũ nõ esse quietis

Eno autem de ratiocinatur ⁊ petalogisat. Si enim semper dicit quiescit omne aut mouetur cum sit ꝑm equale Erit autem semper quod fertur in ipso nunc immobilem esse sagittam que fert. hoc aũt falsum est. Nõ eñ ꝓponit tempus ex ipsis nunc indiuisibilibus. sicut nec alia magnitudo vlla

Enumerat erroes phorũ eta mom

Iste est tercius tractatus sexti libri. in quo excludit pb̃s errores circa motũ. ⁊ stz tres errores q̃s excludit. ꝓmus fuit Zenonis q̃ dixit nihil moueri. Secũs fuit Democriti q̃ dixit indiuisibilia moueri. tercius fuit Eraclyti

qui dixit omnia moueri. Quantũ ad ꝓmũ ponit ꝗtuor rões q̃bus voluit Zenon destruere motũ localẽ. Deiũ ponit vnã rõem ad excludendũ motuz inter ꝗdictorꝛia Tercio ponit vnã rõem ad destruendũ motum circularem. ⁊ sic in summa sunt sex rões ad destruendũ motuz in genere. ⁊ ꝓponit vnã rõem que ꝑtinet ad illud qd̃ statim de motu ⁊ quiete dictũ est. Et stat rõ in hoc. nihil mouet qñ est in loco sibi equali. sed omne qd̃ ferk localiter est in loco sibi equali in qualibet nũc. ḡ nihil mouet Istã rõem soluit Aresto. ꝑ ea q̃ dicta st ꝓpus. l. quando aliq̃d mouet in aliquo tpe. tũc etiã mouet in qualibet parte illius tpis. q̃uis nõ moueat ꝑ aliquo nũc illius tpis. ⁊ sic si aliqd̃ mobile ꝑ aliquo nũc est in loco sibi equali. nõ tamen in q̃libet parte temporis est in loco sibi equali. qz in tpe sp̃ recipit alium ⁊ alium situm. Vel potest aliter sic dici extra textũ q̃ dupl'r aliq̃d ẽ in loco sibi equali Vno mõ absq̃ tendẽtia ad aliũ locũ. i. q̃ nõ tendat vlterius ad aliũ locũ. ⁊ sic est verꝫ q̃ quicq̃d est in loco sibi equali q̃escit. Alio mõ aliq̃d est in loco sibi eq̃li rendẽs ad aliũ locũ. ⁊ sic illud qd̃ mouet est in loco sibi eq̃li. qz tendit sp̃ ad aliũ locũ que acquirit ꝑ motũ localem. q̃ locus est. ꝑ ptie terminus motus. licet alia loca sint deferentia ad vltimũ locum. ⁊ non terminãtia motũ. Et quod est sic in loco sibi equali nõ quiescit sed mouetur.

Quatuor aũt sunt rationes de motu Zenonis habentes difficultatẽ soluentibꝫ: prima q̃dem de eo quod nõ mouetur ꝓpter hoc q̃ prius in mediũ oportz accedere qd̃ ferk q̃ꝫ ad finẽ de qua diuisimus in ꝓoribꝫ rõibus

Hic ponit ordinatim q̃tuor rões Zenonis. q̃bus vi debak destruere motũ localẽ. ꝑma stat in hoc. infinituz nõ potest ꝑtransiri. ꝗ q̃libet ꝑs spacij supra quã est motus est infinita. ḡ nõ ꝑ ꝑtrãsiri. Maior patz. qz qd̃ trãsitur est infinitũ. Minor pz. qz spaciũ est ꝗtinuũ. ꝗ omne cõtinuũ hz infinitas ꝑtes. qz diuisibile est in infinitũ.

Secda aũt vocata achilles. Est autem hec nam qd̃ tardius nequaq̃ iungek currẽs a velocissimo. nam necesse est per sequens ire vñ mouit fugiens. Quare semp aliq̃d habere necesse est tardius. Est aũt hec eadem rõ in decidẽdo in duo. differt autem in diuidendo nõ in duo acceptam magnitudinem Nõ quidẽ igitur cõiungi tardius accidit ex ratione. Fit autem ad idem in duo decisioni. In vtrisq̃ eñ accidit nõ iungere ad terminuz diuisa quodammodo magnitudine Sed apponitur in hoc qd̃ neq̃ velocissimum qd̃ cũ tragedia dictũ est in ꝑsequendo tardius. Quare necesse est esse eandẽ solutionem. velle autem q̃ precedens non iungatur falsum est. Cũ eñ precedit non ꝗiungek sed tñ ꝗiungek. si q̃dem dabitur transire finitã

Ve quidẽ igit rationes sunt due

Hic ponik secda ratio. quã vocauit achillez. q̃si inuincibilem aut insolubilẽ. qz sicut achilles �means hystoriã troyanam fuit inuincibilis viribꝫ. sic ista ratio est inuincibilis ꝑm eũ quo ad solutõem. ⁊ stat in hoc. Si aliq̃d moueret. sequerek q̃ mobile velocissimũ nũq̃ posset attingere mobile tardissimuz. si mobile tardissimum incepit moueri ante mobile velocissimũ. quod est falsissimum ⁊ cõtra sensum Probak tamen. quia si tardissimũ ponak ꝑcessisse velocissimũ in aliqua ꝑte spacij. ⁊ hoc spaciũ est infinitũ q̃d est inter tardissimũ mobile ⁊ velocissimũ. sicut in ꝓori rõe dictũ est. nũq̃ ergo poterit velocissimum mobile venire ad illũ locũ vbi nũc est tardissimũ. cuz infinitũ nõ pertranseak. Solutio ergo istarũ duarꝫ rationũ stat in hoc. q̃ spaciũ supra quod fit motus accipitur dupl'r. Vno modo ꝑm ꝑtes potentiales. q̃ sunt partes eiusdem proportionis. ⁊ sic spaciũ habet infinitas ꝑtes sed sic mobile nõ vtik spacio in motu. Alio mõ accipik spaciũ ꝑm ꝑtes actuales. ⁊ sic spacium habet partes finitas. et sic mobile vtik spacio. qz describit ꝑtes actuales quãtitatiuas in motu. quia passus aut aliquas partes actuales spacij.

Tercia autẽ que nunc dicta est. qñ sagitta que ferk stetit. Accipit ãt ꝑm q̃ accipit tempus ꝗponi ex ipsis nũc. nõ dato eñ hoc nõ erit syllogisꝫ. Quarta ãt est ex his que mouenk stadio ex ꝗtrarietate equalium magnitudinũ in ꝑta equalia. Horum nanq̃ quidem a fine stadij. illoꝝ ãt a medio equali velocitate. In quo accidere opinatur eq̃le tp̃s duplici medio Est autem deceptio in eo q̃ hic quidem secus motum: illud aũt secus quiescẽs equalez magnitudinem velle equali velocitate ꝑm eq̃le fieri tẽpus. Hoc aũt falsum est. vt sunt stantes eq̃les fieri magnitudines in quibꝫ st a a a. alie autẽ in quibꝫ ipsa b b b: incipientes a medio eq̃lis ꝑm numeꝝ his entes et magnitudinem. Alie ãt in quibus ipsa c c c. ab vltimo equales numero his et magnitudine eque veloces ipis b Contingit igitur primum b. simul cuz vltimo a. esse. ⁊ primum c. secus inuicem motoꝝ Accidit aũt ipm c. iuxta oia a. trãsire ipm ãt b. secus media a. quare medium esse tempus. eq̃le eñ vtrũq̃ est secus vnũquodq̃. Simul autez accidit ipm b. secus omnia c. transactũ ẽ: Sil'

em̃ erit primũ b. ⁊ pmũ c. in ꝓtrarijs vltimis in equali tpe ad vnũquodq; factũ ipsoꝝ b. q̃n tum q̃dem ipsoꝝ a. vt ait ꝓpter ambo equali tpe secus ipsa a fieri. Rõ quidẽ igitur hec est accidit aũt ad dictã falsitatem

Tercia rõ zenonis est semel supius dicta. s. in pncipio istius tractatus. in qua q̃dem supponit q tp̃s ꝓponitur ex nunc. ideo ex supius dictis circa eandẽ rõem illa rõ solutitur. Dem̃ ponitur quarta rõ que stat in hoc. si est motus localis tunc seq̃tur q idem erit tp̃s duplũ ⁊ dimidiũ Probat. q: si ponant duo mobilia moueri eque velociter sic q vnũ moueat supra spaciũ quiescẽs. et aliud moueat supra spaciũ simul motũ cum mobili. tũc illud mobile qd ponitur supra spaciũ simul motuz sicut mobile mouetur in eodem tpe. ꝑtransit duplex spaciũ. pro quo tpe aliud mobile positum supra spaciũ quiescens mouetur supra dimidiũ spacium. sed ad describendũ duplex spacium requiritur duplex tempus. ergo idem tempus est duplũ et dimidiũ. Est duplũ. q: in illo tpe ꝑtransitur duplex spacium ab illo mobili qd mouebat sup̃ spacium motum. ⁊ est dimidiũ. q: describitur per dimidiũ spacium ꝑ aliud mobile qd mouetur supra quiescẽs spacium. quod declarat in litteris Ponit autẽ solutionẽ illius rõnis. ⁊ dicit q ista ratio p̃supponit falsum. q: nõ semp requirit tempus duplex. si describatur duplex spaciũ. sed hoc oportet si cetera sint paria. id est eodẽ modo se habeãt mobilia ad spaciũ. sic q spaciũ vndiq; quiescat vel vndiq; moueat. sz h̃ non est hic. q: vnũ spaciuz quiescit ⁊ aliud mouetur. Et vtiq; ideo verum est si duo mobilia eque velocia ponunt moueri supra spaciũ quiescens. tunc ad describendũ duplex spacium req̃ritur duplex tempus

Neq; igitur p̃m mutationẽ in cõtradictione nobis nullum erit impossibile. vt si ex non albo in albuum mutetur ⁊ in neutro est Tam quã ergo neq; album erit. neq; non album. Non enim si in non totum in qnolibet est. nõ dicetur album. aut non album. Album enim dicitur aut non album. non q̃ totuz sit huiusmodi. sed quo plures aut magis proprie partes. non autem idem est non esse in hoc. ⁊ non esse in hoc totum Simil̃r autem est et in esse et in nõ esse ⁊ in alijs que p̃m ꝓtradictõez sunt Erit quidẽ em̃ ex necessitate in altero oppositorũ. in neutra autem semper totum

Hic ph̃s ponit aliam rõem per quã excludebat motum inter ꝓtradictoria. ⁊ stat in hoc. Illud quod mutatur non est in aliquo termino. q: quãdo est in termino a quo nõ mutatur sed mutabit. ⁊ quãdo est in termino ad quẽ non mutatur sz mutatũ est. ergo solum mutatio est in medio inter terminũ a quo ⁊ terminũ ad quẽ. sed inter ꝓtradictoria nõ est medium. ergo etiã inter ꝓtradictoria nõ est mutatio. Rñdet aresto. in textu ponendo solutionem ad hoiem dicens. q̃uis non sit medium inter cõtradictoria quo ad totum. tamẽ bene quo ad ptes. Contingit em̃ q inter album ⁊ nõ albuz est mediũ quo ad ptem et hoc ꝓtingeret qñ vna pars subiecti eẽt nigra. ⁊ alta alb̃. tunc hoc subiectũ non ꝓprie est album nec nigrũ. Solutio. dicetur q illa ꝓpositio assumpta in maiore. s. q motus est in medio duoꝝ terminoꝝ est vera in motib̃ ꝓprie dictis. s. successiuis. q: ibi est tempus medium. sed in mutationib̃ proprie dictis non est vera. quia mutationes fiunt in instanti.

Item in circulo ⁊ spera. ⁊ omnino q̃ in ipsis mouent̃. quia accidet ipa quiescere in eodẽ loco p̃m tp̃s. q̃dam sunt ⁊ ipsa ⁊ partes. Quare quiescũt simul ⁊ mouebunt̃: Primũ quidẽ em̃ partes nõ sunt in eodem nullo tpe. postea et totum mutatur semp in alterum. Non em̃ eadem est ab ipso b ⁊ c. ⁊ alioꝝ vnoquoq; signorum. nisi sit musicus homo ⁊ hõ. q: accidit Quare mutatur sp altera in alterã. et nequaq̃ quiescet. Eodẽ autẽ modo est ⁊ in spera. et in alijs que in ipsis mouentur

Hic ph̃s ponit rõem zenonis. per quã nitebatur destruere motum circularẽ. Et est ista. si aliq̃d mouetur circulariter. seq̃tur q idem mouetur ⁊ quiescit. quod est im possibile Sequela pz. q: hoc quiescit localiter qd nõ mutat locum. q: manet in eodẽ loco. Nõ potest ergo dici vt apparet q aliq̃d moueatur sperice vel circulariter. Hanc rõnem soluit Aresto. dupl̃r. primo q̃uis corpus sphericũ maneat in eodẽ loco p̃m totum. ⁊ quantũ ad hoc verum est q p̃m totum non mouetur. mutat tñ locum p̃m ptes et ergo p̃m ptes mouet̃. Secdo sic soluit. q: quodammõ totum ꝓcedit de loco in locuz. inquantũ sez mutatur corpus sphericũ p̃m diuersas circulationes quaꝝ vna succedit alteri. sic quodammõ mouetur de vna circulatiõe in aliã et sic adhuc quodammõ mouetur p̃m totum

Stensis autẽ his dicimus q impossibile non cõtingit moueri nisi accidens. vt corpore moto aut magnitudine in qua est. sicut vtiq; erit quod in naui mouetur a nauis motu. aut pars totius motu. Impartibile autem dico quod est p̃m quantitatẽ indiuisibile et namq; partiũ motus alij sunt p̃m q partiũ et p̃m q totius motus. Videbit aũt in spera aliquis maxime differentiã. non em̃ eadẽ erit velocitas eorum que iuxta centrũ sunt. et que extra. ⁊ que totius. sicut non vnius existe motu. Sicut igitur dicebã. sic quidẽ ꝓtingit mo

ueri imptibile. sicut in naui sedens naue eunte per se autē non contingit

Hic aresto. ponit sedam opinionē erroneam de motu que fuit Democriti. qui dixit indiuisibilia moueri. Posuit enim democritus multa corpora arhomalia .i. indiuisibilia. que dicebant corpora fm euz. qr sunt principia corporum. ⁊ quia illa corpora vniunt ad inuicem p gregationem. ⁊ diuiduntur per segregationē. ideo necesse est q moueant localiter. Dixit eim q homo esset ꝓpositus sicut ⁊ alia naturalia ex arhomis differentib⁹ in positiōe figura ⁊ ordine. Est ergo intentio Arestotelis. q indiuisibile fm quantitatē (sicut est punctus) nō potest moueri per se. licet bene p accidens. Dicebat notanter (indiuisibile fm quantitatē) quia indiuisibile rōne est p se mobile. sicut hō ⁊ asinus que sunt spēs specialissime formaliter non diuisibiles. Addebatur vlterius (licet bene per accidens) quia indiuisibile etiā fm quantitatē potest per accidens moueri ad motum illius in quo est. sicut punctum mouetur p accidēs ad motum linee. Aliquid tamē duplr mouetur p accidens. vno mōdo sic q ipm natum est per se moueri. sicut pars integralis in toto mouetur cuz toto. ⁊ tamē est apta moueri p se. quia potest diuidi a toto. ⁊ sic mouebitur per se. Alio mō mouetur aliquid p accidens. quia nō potest p se moueri. nec aptū natum est p se moueri sicut accidēs. vt albedo Et sic etiā est dōm de puncto. ⁊ hoc ꝓbat Aresto. infra etib⁹ rōnib⁹

Mutetur igitur ex a b in b c. siue ex magnitudine in magnitudinē: siue ex specie in spēm siue fm contradictionē Tempus autem sit in quo primo mutatur. in quo est d. ergo necesse est ipm fm q mutatur tps in a b cē. aut in b c. aut aliq̄d quidē huius in hoc. aliud vero in altero. Omne eim quod mutatur sic se habuit. In vtroq̄ q̄dem igitur nō erit aliquid ipsius partibile eim vtiq̄ eēt. Atuero neq̄ in b c mutatum eim erit. cōcessum est autem mutari Relinquitur igitur ipm in a b esse fm q mutatur tempus. quiescet ergo In eodē igitur esse per tempus quoddā quiescere est. Quare non cōtingit impartibile moueri. neq̄ omnino mutari. Solum eim sic esset ipsius motus si tempus esset ex ipsis nunc. semp eim in ipso nunc est motum esse ⁊ mutatū. Quare moueri quidem nequaq̄ est. motum autē esse semp. Hoc autem q impossibile sit ostensum est. neq̄ eim ex ipsis nunc tempus. neq̄ linea ex ipsis punctis. neq̄ motus ex momentis est. Nihil enim aliud facit hoc dicens aut motum ex indiuisibilibus. sicut si tempus ex ipsis nūc. aut magnitudinem ex pūctis Amplius autē ex his manifestum q neq̄ punctū neq̄ aliud indiuisibile nullum contingit moueri. Omne enim quod mouet impossibile est prius maius moueri ipsius q̄ aut equale aut minus. Si igit hoc manifestuz. qr ⁊ punctū minus. aut equale mouebitur primū. Quoniā autem indiuisibile est impossibile est minus moueri prius. Equale ergo ipsi. quare erit linea ex punctis. Semp enim per eq̄lem motum omnē lineam puncti mensurabit. Si autē hoc impossibile est. et moueri indiuisibile impossibile est. Amplius autē si omne in tempore mouetur in ipso nunc nihil: omne autē tempus indiuisibile erit vtiq̄ aliquod tempus minus quolibet eorum que mouentur. in quo mouetur quātum ipsum motum est Hoc q̄dem eim erit tempus in quo mouetur. propter id quod mouetur eē in tempore Tempus autē omne diuisibile esse ostensum est prius. Si igitur punctū mouetur. erit aliquod tempus minus in quo ipsuz motum est. sed impossibile est. In minori eim necesse est minus moueri. quare erit diuisibile in minus indiuisibile. sicut ⁊ tēpus in tempus. Solūmodo eim mouetur impartibile et indiuisibile si erit in ipso nunc possibile moueri atbomo Eiusdem eim rōnis est in ipso nunc moueri. ⁊ indiuiduū aliquod moueri

Hic ꝓbus probat tribus rōnib⁹ hoc quod prius dictum est. scz q indiuisibile fm quantitatē non potest per se moueri. Prima rō stat in hoc. quia vel indiuisibile esset pro toto tpe in termino a quo. sic adhuc nō mouetur. vel esset pro toto tempore in termino ad quē. ⁊ sic iterū non mouetur. sed motum est. Vel est ptim in termino a quo et partim in termino ad quē. ⁊ sic indiuisibile erit diuisibile. Si ergo moueret indiuisibile moueretur in tempore indiuisibili. ⁊ sic tempus cōponeretur ex nunc. que ꝓbantur in textu per litteras exēplariter. Secunda rō est. omne mobile prius pertransit magnitudinē minorem se. vel equalem. q̄ magnitudinē maiorem se. sed indiuisibile nō potest ptransire magnitudinē minorem se. quia tūc esset

diuisibile. ⁊ sic esset dare minus indiuisibili. Nec equalē. quia tunc magnitudo sup quam esset motus cōponere⁄ tur ex indiuisibilib⁹. Tercia ratio est. omne mobile si est minus. tunc in minori tpe prius pertrāsit aliquod signū spacij. quod maius mobile non pertransit. Si ergo indi uisibile in aliquo tpe pertrāsit aliquod signū spacij. tunc in minori minus mobile pertransibit idem signum. ⁊ p cō⁄ sequens erit aliquod minus indiuisibili Ex isto textu sumitur. quare non cōuenienter ponitur corpus mobile subiectum libri phisicor. sicut ens mobile. quia mobili⁄ tas non notorie pīsupponitur de corpore. quia Democri tus dixit indiuisibilia⁄ que nō sunt corpora moueri. sed ta men ista indiuisibilia dixit esse entia. Et ideo fm omēs philosophos mobile notorie pīsupponitur de ente. sicut in principio primi dcīm est.

Mutatio autem non est. neq; vna infinita Omnis eīm erat ex quodam in quoddā. ⁊ que est in cōtradictione ⁊ in contrarijs. Quare eo rum que sunt fm contradictionē affirmatio et negatio terminus est. vt generationis quidē esse: corruptionis autē non esse. Eorum autē que sunt in contrarijs contraria. hec eīm vlti⁄ ma sunt mutationis. quare ⁊ alterationis om nis. Ex contrarijs eīm quibusdā est alteratio. similiter autē augmenti ⁊ decremēti. Augmē ti quidem terminus est. qui est fm ppriam na turam perfecte magnitudinis. decrementi au tem que est ab hac remotio. Loci autem mu⁄ tatio sic quidē non erit mutatio. non eīm om⁄ nis in contrarijs est. sed quantū. quod impos sibile decisum esse. eo q non ꝓtingit decisum esse. Multipliciter eīm dicitur impossibile. nō enim cōtingit sic impossibile decidi. neq; om⁄ nino impossibile factum esse fieri. neq; muta ri. impossibile cōtingit vtiq; mutari. in quod impossibile est mutari. Si ergo qd̄ fertur mu tatur in aliquid. ⁊ possibile est mutari. quare non infinitus motus: neq; fertur infinito Im possibile est eīm transire ipsum. Ex quidē igi⁄ tur sic non sit infinita mutatio. vt nō finiatur terminus manifestum est.

Hic ponit arestoteles terciam opinionē erroneam cir ca motiuū ipsius Eracliti. qui posuit omnia semp mo⁄ ueri. sic q nihil maneret in aliquo tēpore sub aliquo ter⁄ mino motus. Primo ergo ostendit pbus. q mutatio nō est infinita. loquēdo de alijs mutationib⁹ pter motū localem. Et hoc sic pbat. omnes motus pteer motum localem. sunt inter certos termios vel ꝓtradictorie op⁄ positos. sicut generatio ⁊ corruptio. vel cōtrarie opposi tos. sicut augmēratio diminutio ⁊ alteratio. Tunc ar⁄ guitur sic. nulla mutatio habēs termios est infinita. q̄a terminus repugnat infinito. sed ois mutatio sicut dcīm est habet terminos. ḡ nulla mutatio est infinita. Et q̄a ista rō solum videtur cōcernere alios motus a motu lo⁄ cali. non eīm videt q omnis motus localis est inter duo ꝓtraria. sed solum motus localis. q̄ est inter corpora na⁄ turalia vniuersi. sicut motus grauiū ⁊ leuiū. alij aūt mo⁄ tus nō sunt inter determinatos termios. ꝫ determinā⁄ tur ab aliquo agente fm voluntarē. aut fm appetitū sen sitiuū. sicut pz in hoibus ⁊ alijs aialibus. ḡ Arꝯ. singu⁄ lariter pbat q nulla loci mutatio sit infinita. Et h̄ rati rōne. quod est impossibile factum esse est impossibile fie ri. sed impossibile est factū esse q motus localis sit infini tus. ḡ impossibile est motū fieri infinitū. Maior pz. q̄a fieri fit ꝓpter factū esse. ⁊ ideo hoc fieri est frustra ad qd̄ non sequtur factum esse. sed in reb⁹ nihil fit frustra. Mi⁄ nor pz. qr infinitū nō potest pertransiri.

Sed si sic contingit. vt ⁊ tempore sit infini tus idem existens ⁊ vnus considerandum est. Non vno quidem enim facto nihil fortassis prohibet. vt si post loci mutationem alteratio sit. ⁊ post alterationem augmentum. ⁊ iterum generatio. Sic enim semper quidem erit tem pore motus. sed non vnus propter id qd̄ non est vnus ex omnibus. vt autem fiat vnus non contingit infinitum esse tempore preter vnum Hic autem est vnus scz circulatio.

Hic pbus remouet vnā cauillationē. qr possetq̄s di cere. q motus celi est infinitus. Sed dōm q motus ce⁄ li est bene infinitus fm duratōem temporalē. sed nō est infinitus fm spēm ⁊ terminū specificū. sic scz q nullum habeat determinatū terminū a quo specificetur. Sic ci dt Eraclitus q nunq̄ mobile posset manere aliquo tē⁄ pore sub vno termino essentiali motus ꝓpter cōtinuam mutatōem. ⁊ sic dixit vnū equū ꝓpter continuā ipsius equi mutationem non posse intrare fluuium ⁊ exire eū⁄ dem. ideo motus non haberet determinatum terminum hoc autem reprobatur est p̄ predicta. Et sic habetur fi nis huius libri sexti

Sequitur septimus liber phisicor.

Reprobatur pro

Nulla mutatio fm locū est infinita

Exclude Cauillationes

Septimus de motu p cōpan Liber one ad p̄m moto

Mne autē

quod mouet necesse ē ab aliquo moueri Si quidē igit in ipso nō habet principiū motus. manifestū q̄ ab altero mouetur. aliud eī erit mouēs Si aūt in seipso accipiat a b: qd moueatur ꝓm se. sz nō eo q̄ eoꝝ que hmōi aliquid mouetur. Primū quidē igitur opinari a b. a seipso moueri, pp̄ter hoc q̄ totum mouet. ⁊ a nullo exterioꝝ simile est. Sicut si quis ipso d e mouente id qd e z. ⁊ ipso moto opinetur d e. z a seipso moueri, ppter id q̄ nō videt vtrū ab vtroq̄ moueat vtrū d e ab e z. aut e z ad e moueatur

Queritur

Que sit rō ordinis isti⁹ libri ad septum Dōm q̄ ista. qz postq̄ Arestoteles determinauit de motu ꝓm se. ⁊ de partib⁹ motus in quinto ⁊ in sexto. nunc determinat de motu p ꝓgationē ad motorē extrinsecū. ⁊ quia ptes motus siue subiectiue siue quātitatiue hūt se essentialius ad motū q̄ motor extrinsec⁹. ideo prius determinatū est de motib⁹ ꝓm ptes. q̄ de ꝓgatione coꝝ ad motorē. Determinat igit in hoc septimo de motu p ꝓgationē ad motorē in cōmuni. In octauo autē specialr ostendit quis sit pmus motor ⁊ qualis. Habet ergo iste liber duos tractatus. In pmo determinat q̄ nō est ꝓcessus in infinitū in mouentib⁹ ⁊ motis In secō agitur de ꝓgatione motuū. Intendit ergo, p primo tractatu talem rōem. omne qd mouetur ab alio mouetur. sed nō est ꝓcedere in infinitū in mouentib⁹ ⁊ motis. ergo deuenīdū est ad aliquod primū mouens. ꝓbat primo maiorem. deīn minorē. Maiorē ꝓbat inductiue ⁊ rōne. Inductiue sic. omne qd mouetur vel mouetur violente vel naturalr. si mouetur violēte tūc manifeste ab alio mouet vtz ex diffinitiōe violenti. qz violentū est quod est ab extrinseco pncipio passo non cōferente vim. tercio ethicoꝝ. Motus naturalis ē duplex. qz aliqua mouent a seipsis sicut aialia. Alia mouent ab alijs sicut grauia ⁊ leuia. in his ergo que mouent ab alijs q̄ ab alijs moueant manifestum est In animalib⁹ aūt dōm est. q̄ q̄uis aial nō moueatur ab aliquo separato ab eo. mouetur tn ab aliquo cōuncto sibi, quod est pars eius

Amplius qd a seipso mouetur nullo modo pausabit cum mouetur. in stando aliqd alteꝝ quod mouetur. Necesse est ergo si aliqd pausat quod mouetur in stādo aliqd alterum. hoc ab altero moueri. Hoc aūt manifesto facto necesse est omne quod mouet cuz diuisibile moueri ab aliquo Qm eī acceptū est a b qd mouetur diuisibile erit. omne eī qd mouetur diuisibile erat. Diuidat igitur a b in c. nccē igit b c quiescēte quiescere ⁊ a b. Si eī non accipiatur moueri. b c igitur quiescēte mouebitur vtiqz c a Nō ergo mouetur per se a b. sed cōcessum est p seipm moueri primū Manifestū igit q̄ b c quiescēte: quiescet ⁊ b a. ⁊ tūc pausabit qd mouet. Sz si aliqd in quiescēdo aliud stat ⁊ pausat moueri. hoc ab altero mouetur. Manifestuz est igit. q̄ omne quod mouetur ab aliq̄ mouetur ⁊ nō a se. diuisibile eī est oē quod mouet. ⁊ pte quiescēte q̄escit totū. Qm aūt omne qd mouetur ab aliquo mouetur: necesse est ⁊ qd mouetur omne in loco moueri ab altero. Et mouens igitur ab altero om ⁊ ipm mouetur. ⁊ iteꝝ hoc ab altero. nō autem in infinitum abibit. sed stabit alicubi. et erit aliqd quod pmo causa erit motus.

Hic ponit rōnem probantē maiorem. ⁊ stat in hoc. nihil qd quiescit a motu suo ad quietē alterius mouetur p se pmo. sed omne qd mouetur q̄escit a motu suo ad quietem alterius. s. sue ptis. q̄ nihil a se pmo pt moueri. Maior pz. qz qd ꝓuenit alicui per se pmo hoc nō remouet ab eo p hoc q̄ remouet a quolibet alio. ⁊ ideo hoc qd remouetur ab aliquo. ex hoc q̄ remouet ab alio nō ꝓuenit sibi per se pmo Exempli grā. si rōnale remouetur ab homine qz remouet a pede hois. tunc nō ꝓueniret hoi per se primo Si ergo motus remouet ab aliquo. qz remouet a pribus mobilis. ergo ꝓuenit pt̄ib⁹. ⁊ nō toti mobili Minor ꝓbatur. qz p quietē ptis totum nō remouet p se pmo. cū motus totius dependeat ex motu partiū

Qs

Utrum omne quod mouetur ab alio moueat Dōm q̄ sic. videtur tn q̄ nō. qz aialia mouentur a seipsis. ergo nō ab alio Dōm q̄ aliquid moueri a seipso pt dupl'r intelligi. vno mō primo. i. grā totius. sic scz q̄ totū moueat totū. ⁊ sic non pt dici q̄ idem moueat seipm. qz tūc idem ꝓm idē esset in actu ⁊ in poña. qz qd mouet ꝓm q̄ hmōi est in actu. ⁊ qd mouetur ꝓm q̄ hmōi est in poña. Alio mō pt intelligi q̄ aliqd mouet a seipso secdo. i. grā ptis. sic scz q̄ vna res habeat duas ptes. q̄ vna est mouens ⁊ alia mota. et sic aialia dicunt mouere seipsa. qz grā forme mouent. ⁊ grā materie mouētur. Et arestot. intēdit q̄ nō deuenit ad aliqd mouens se ipm totū. siue q̄ non sit. qz nō est aliqd mouēs corporeū cui p se pmo ꝓueniat motus. sz moueri corporeo cōuenit motus grā ptis. ⁊ sic ñ ꝓuenit toti p se p°. qd hic intēdit Et si dicat. phs ot q̄nto h⁹ q̄ aliqd trāsmutat p se pmo

Dom q sicut ibi dcm est aliquid bene trāsmutatur per se pmo. sed nō a se primo. quia aliquod totum est cui conuenit motus formaliter. qd est moueri per se primo. sz non est aliquod totum cui conuenit motus a se pmo effectiue. quod significat per prepōnem a

Ar Spiritualia mouent ⁊ non ab alijs. ergo a seipsis. Añs. phatur. quia spūalia intelligunt. ⁊ intelligere est moueri. ergo ⁊c. Dom q intelligere siue intelligi nō sunt motus nisi sil'tudinarie dictus. motus aūt realis phisicus est solum in corporib. q corpora prie transmutant de loco in locū. aut alterant alteratione phisica. ⁊ augent ⁊ diminuunt. Et si dicatur. etiā substantie separate transmutant de loco in locum. Dom q substātie separate nō sunt in loco p circūscriptionē. sed solū per applicationē virtutis. ⁊ ideo nō describūt p tinuū spacium quādo mouent de loco in locum sicut corpora. ⁊ sic non habent motuz phisicum. qui fit fm p tinuitatē spacij saltem loquēdo de motu locali.

Ar Graue existens sursum mouet se deorsuz. ⁊ aqua calida mouet se ad frigiditatē. ergo aliqd mouetur a seipso Dom q vtercq modus fit ab extrinseco. s. a remouēte. phibens. q graue manet sursum per h q detinetur sursuz p tra naturam. priam. si ergo hoc detinens remouea⁊. tunc remouet. phibens descesum lapidis deorsuz. Sil'r dom est de aqua calida. q illa itez tendit ad frigiditatē per hoc q remouetur ab igne. quia ignis. phibet frigefactionē aque. quādo aūt ignis remouet tunc remouet. phibens frigiditatem

Ar Ratio textus nō valet. q illud qd mouetur grā ptis etiā mouetur p se Dom q p se accipitur dupl'r. vno mō vt distinguit p tra p accidēs. et sic etiā hoc conuenit alicui p se quod p uenit sibi grā ptis. q per se secūdo. Alio mō accipitur p se fm principalē eius significationē. ⁊ tunc hoc dicit p uenire alicui per se quod p uenit sibi p se primo. Et arestoteles accipit hic p se fm principalē eius significationē.

Ar Ista rō. pcedit ex suppōne impossibili. q impossibile est q si aliqd mouetur p se pmo q pars eius quiescat Dom q demr̄atio arestotel' est p ditionalis. ⁊ ergo talis demr̄atio pt esse vera. etiā si añs sit impossibile. sicut ista est vera p ditionalis ⁊ necāria. si asinus volat asinus habet pennas. ⁊ sil'is necessitas intendit hic in textu. si pars moueris seipm quiescat tūc totum nō mouetur a se pmo. Et sic patet q Aresto. hic intendit dicere. q motus totius dependet a motu partiū. q ad quietē ptis seqtur quies totius in vera cōditionali Ex isto vlterius seqtur. q ista demōstratio nō est a posteriori. sz a priori. q aliquid mouere seipm est esse cām sui motus. sz aliqd est causa sui motus ex ptib⁹

Ar Argumentū a ptib⁹ ad totū est a argumentū a posteriori. q talis. pcessus est p demr̄ationem q Dom q ptes ⁊ totum possunt dupl'r cōparari. vno mō fm p stitutionē totius. ⁊ sic ptes sunt causa totius. ⁊ sic arguit a partib⁹ ad totum fm demonstrationē pter quid. q ptes sunt causa p stitutionis totius. Alio mō p pantur ptes ⁊ totum fm p seruationē. ⁊ sic totū est causa ptium: quia totum habet rōem forme. et ps rōem materie. sz forma in p seruatione est cā materie Et de fcō ptes in toto p seruant. ⁊ sic hz totū ex ptibus motū

Si em nō. sz in infinitū pcedet. sit a qdem qd ab ipso b moueat. b vero ab ipso c. c aūt ab ipso d. et hoc igit modo in infinitū ascendat Qm ergo sil' mouens ⁊ ipm qd mouetur manifestum est. qm sunt' mouet ⁊ a ⁊ b Cum em mouet b: mouebit ⁊ a. ⁊ cū mouet a. ⁊ ipm c. et cum c ipm d. Erit igit sil' motus q est a ⁊ b et reliqz vniuscuiusqz. ⁊ accipe igit vnūqdqz istoz poterim⁹. Et nāqz si vnūqdqz ab vno qz mouet. nihil minus vnus nūero vniuscuiusqz motus ⁊ nō infiniti vltimis Qm quidē qd mouetur oē ex quodā in quoddā mouet. Aut em nūero accidit eundē esse motū. aut genere aut spē. Numero qdē igit dico eundē motuz. q ex eodē in idem nūero. ⁊ in tpe eodē nūero fit. vt ex h albo qd est vnū numero in hoc nigrū fm hoc tps qd est vnū numero. Si em fm aliud nō adhuc vnus erit nūero. sz spē. Genere autē motus vn⁹ est. q in eodē predicamēto substātie vel gnis est. Spē aūt qui ex eadē spē in idē spē. vt ex albo in nigrū. aut ex bono in malum Hec aūt dcā sunt ⁊ in prioib⁹ Accipiat igit qui ē motus ipsius a. ⁊ sit in q est e. ⁊ q est ipsius b sit in q z. ⁊ q est c d. in q i t. Et tps in q moueat a sit r Determīato āt motu ipsi⁹ a. determinatū erit ⁊ tps ⁊ nō infinitū qd est r. Sz in eodem tpe motum est a ⁊ b. ⁊ reliquoz vnū quodqz. Accidit ergo motū qui est e z. i t. cū sit infinitus in tpe finito moueri quod est r. In quo em a motū est. ⁊ q sunt ipsius p ter omnia mota sūt infinita. qre in eodē mouet. Et nāqz aut eqlis motus erit q est ipsius a. ipsi qui b aut maior Differt aūt nihil. penitus em infinitum motū in finito tpe accidit moueri. hoc āt impossibile est. Sic qdem igit videtur demōstrari qd est a pncipio. non tū demonstrat. pter hoc q nullū incōueniēs accidit. Cōtingit em in finito tpe infinitū motū esse. non enndē aūt. sed alterū ⁊ alterz multis ⁊ infinitz motis quod quidē accidit in his que nunc Sz si qd

mouetur primo secm locum ⁊ corporalē motum necesse est tangi aut continuū esse mouenti. sicut videtur hoc in omnib̄ cōtingere Erit enim in oib̄ vnum ipm totū aut ꝓtinuū. hoc igitur ꝓtingēs accipiat. ⁊ sit magnitudo q̄dē aut cōtinuū in quo sunt a b c d. Vnio aūt motus est e z. i t. Differt aūt nihil magnitudinē finitam aut infinitā eē. sil'r enim in finito tpe qd̄ est r mouebit aut finita aut infinita. hoꝝ āt secm vtrūq; impossibile est. Manifestū igit qr stabit aliquādo ⁊ nō in infinitū abibit. qd̄ semp ab altero. sed erit aliq̄d quod primū mouebit. Nihil aūt differat concesso q̄dam hoc demōstrari Cōtingenti enim concesso nullum incōueniens potest accidere.

Nic pbat minorē. s. q̄ nō est ꝓcessus in infinitū in mouentib̄ ⁊ motis Et ad hoc duo supponit. q̄ꝝ primū est. q̄ omne mouēs ⁊ motum sunt sil'. ⁊ sim l'mouent Secm est q̄ motus infinitoꝝ mobiliū secm numerꝝ est finitus. sic scz q̄ quodlibet mobiliū mouetur tpe finito Ex repli grā si infiniti hoies mouerent sil'. tunc motus cuiuslibet hois esset finitus. ⁊ hoc ideo. qr motus oim mobilium est inter determinatos terminos Ex istis sic arguit. si esset ꝓcessus in infinitū in mouentib̄ ⁊ motis. tūc tpe finito fieret motus ifinitus. qd̄ est impossibile. qr motus ⁊ tp̄s debent ꝓportionari in finitate ⁊ in ifinitate. sicut dcm̄ est in sexto huiꝰ Seq̄la pz. qr si est ꝓcessus in infinitū in mouentib̄ ⁊ motis. tunc sunt infinita mobilia. ⁊ tū secm secundā suppōem quodlibet illoꝝ mobiliū mouet tpe finito. et sic motus ifinitoꝝ mobiliū fieret tpe finito. qr eodē tpe mouerent oia ista mobilia. sicut dt pma suppō. Sz posset quis dicere. q̄ illa rō nō infert aliqd̄ incōueniēs. qr nō est incōueniēs q̄ fiat motus infinitoꝝ mobiliū secm multitudinē tpe finito. sed esset incōueniēs q̄ vnū mobile infinitum moueret tpe finito. sicut patuit sexto huius Rūdet Aresto. q̄ rō ꝓcludit aliqd̄ pr̄ erū impossibile supposito aliq̄ possibili. illo scz q̄ oia ista corpa infinita secm numerū ad inuicē ꝓtinuent. tunc enim erit vnū corpus infinitum. qr habet infinitas ptes secm actū. ⁊ mouebit sicut oia corpora prius moueb ant. ⁊ sic erit verū q̄ motus vniꝰ corporis infiniti fieret tpe finito. qd̄ est impossibile

Nō est verꝝ q̄ omne mouēs mouet. sicut dt pma suppositio. qr aīa nobilis est mouēs. ⁊ tū nō mouetur Dōm q̄ duplex est mouēs. aliqd̄ enim est incorporeū. ⁊ tale mouens mouēdo nō mouet. Aliud est mouēs corporeū. ⁊ de illo loq̄tur hic Aresto. cuꝝ dt q̄ est deuenire ad pmū mouēs. ⁊ sic ista suppō est vera. q̄ omne mouens mouetur. qr vnū mouens corporeū mouet alterum. ⁊ ipm etiā mouetur. sicut celum mouet ista inferiora. ⁊ ipm mouetur ab anima nobili.

Aresto. reprobat q̄nto huius q̄ oia corpora pnt ꝓtinuari. qr repugt q̄ corpa distincta spē possint ꝓtinuari. g ⁊c. Dōz q̄ corpa spē distincta pnt dupl'r capi. vno mō secm rōem generis scz secm rōem corporeitatis. ⁊ sic repugnat oia corpa ad inuicē cōtinuari. Alio⁰ accipiunt corpora diuersaꝝ speꝝ secm spēales ⁊ specificas rōnes. ⁊ sic est verꝝ q̄ repugnat talia corpora ad inuicē continuari. qr que sunt diuersaꝝ speꝝ non pnt esse vnū numero simpl'r. Ex simile est qr esse alatū non repugnat aīali secm rōnem generis. qr in animali inuenit alatū. repugnat tū aīali secm q̄ inuenit in hoie. Ex istis patet qre Aresto. sic loq̄tur ponēdo ꝓditōes corporum secm genus. Dōm q̄ hoc maxime ꝓgruit in isto libro. qr hic determiat de ente mobili in cōi ⁊ in posterioribus libris descēdit ad corpa pricularia mobilia Circa qd̄ sciendū q̄ in hoc libro phicoꝝ ponunt sex pūcta. q̄ cōueniunt corpib̄ phisicis acceptis secm rōem generis. et nō secm rōem specificā. Primū ponit in primo libro cū dt infiniti rō ꝗtitati ꝓuenit. Secm ponit in tercio cū dt. q̄ ꝓtinuū est diuisibile in infinitū. ⁊ q̄ infinitū est passio rei naturalis. Tercū ponit in qrto capitulo de vacuo vbi dt q̄ corpa pnt indeterminate subtiliari. Quartū ponit in sexto vbi dt q̄ oē qd̄ mouet ꝓtingit velocius ⁊ tardius moueri. Quintū ponit in septimo. in hoc loco vbi dt q̄ corpora infinita diuersaꝝ speꝝ possunt ad inuicē ꝓtinuari. Sextū ponit in eodē libro in regulis de companōe motuū que plerūq; intelligunt loquēdo de corporib̄ naturalib̄ secm cōem rōnem generis Duplicia sunt mouēta et mota

Qr Vtꝝ in mouentib̄ ⁊ motis est ꝓcedere in infinitū Dōm q̄ mouēcia ⁊ mota sunt duplicia q̄dam sunt q̄ habent ad inuicem essentiale subordinationē. ⁊ in illis non est ꝓcessus in infinitū. nec secm actum. nec secm potentiam. Alia sunt mouēcia et mota que habent ad inuicem accidentalem subordinationem et in illis est processus in infinitum secm potentiam ⁊ nō secm actum. Circa quod sciendum. q̄ illa dicuntur essentialiter subordinata. quando primū est causa omnium sequentium. ⁊ ergo illa mobilia dicuntur essentialiter subordinata vbi secundū mobile nō potest moueri nisi p̄ ori mobili. ⁊ sic ista inferiora essentialiter subordinātur celo. Et q̄ in illis non est ꝓcessus in infinitū patet per phm scdo metaphisice. quia si sic tunc non esset aliquis motus. quia quando est ꝓcessus in infinitū in mouentibus. tunc non est primū. ablato autem primo mouente cessat virtus mouendi in secundarijs mouentib̄. q̄a omnia secundaria mouentia habent virtutem mouendi a primo. Illa autem dicuntur accidentaliter subordinata. quorum vnū mouetur ab alio absq̄ causali dependentia. quia scz accidit mobili q̄ moueatur ab illo mouente. sicut patet in incensionib̄ candelaꝝ. quia q̄ vna candela est causa incensionis alterius est p accidens. q̄a sicut prima candela est causa incensionis secunde. ita secunda potuisset fuisse causa incensionis prime Dixit enim Auicenna q̄ in his causis potest esse ꝓcessus in infinitum secm actum. ⁊ ponit exemplū q̄ non est incōueniens dicere q̄ infiniti martelli p̄cessissent martellū mō factum quod tamē non est verū secm actum cū non sit infinitū actu. vt patet tercio huius. sed secm potentiā. qr datis qui buscunq; martellis p̄t dari prior.

Omne bonū est sui diffusiuum sed omne mobile est aliquid bonū. ergo omne mobile debet se diffundere ⁊ mouere aliud Dicendū q̄ omne bonū est sui diffusiuum. verū est secm ordinē diuine sapientie. quia sapientia diuina imponit mensuram rebus ad

extra pducti Et ideo posuit vltimũ in mouendo passiue qd est materia prima. que cũ dr mobilis. quia sic ẽ mobilis q vlterius nõ mouet. sed recipit solũ formam. Secdo dõm est. q materia pma nõ est bonũ in agẽdo. sz recipiendo mõ bonũ in agẽdo est diffusiuũ sui.

Si est aliqd mouẽs pmũ vel hoc est incorporeũ et de illo tractat in octauo hui⁹. vel est corporeũ sz omne tale mouet. g̃ male hic dicit q est deuenire ad primũ mouẽs. Dõm q Aresto. loqtur hic de pmo mouente corporeo. z hoc ptz ex pma suppõe. quam ponit in textu cũ dicit q mouẽs et motũ sunt simul. Et qñ dicitur vlterius hoc corporeũ mouetur. Dõm q ꝗ corporeũ mouet. sz nõ ab aliquo corporeo. sz ab incorporeo. scz ab aima nobili

In nũeris est pcessus in infinitũ p augmẽtuz. g̃ etiaz in mouẽtib⁹ et motis Dõm q in nũer⁹ z figuris non est subordinatio cẽntialis. siue ordo cãlis. et ideo in eis pt esse pcessus in infinitũ fm potentiaz. sicut etiã in mouẽtib⁹ et motis essentialr subordinatis. Et si dicat vn⁹ nũerus cãtur ab alio. g̃ ẽ ordo causalis. Dõm q in nũeris nõ est ordo cẽntialis cãliratis. cuius bñ cãlitat⁹ ĩtregl. q vn⁹ nũer⁹ integl ex alio.

Primũ aũt mouẽs nõ sicut qd cuius causa. sed nude est principiũ motus et simul cũ eo quod mouetur Similiter autẽ dico. qz nihil ipsorũ mediũ est Hoc enim cõe in omni qd mouet et mouẽte est

Postq̃ aresto. ostenderat q nõ est pcessus in infinituz in mouẽtib⁹ z motis. sz est deueniendũ ad aliqd primuz mouẽs corporeũ. Nic pbat ꝓñr aliqd qd prius in secda ppositõe supposuerat scz q mouẽs z motũ sunt sil et pmo ponit intentionẽ suã dicẽs. q omne mouẽs effectiuũ primũ est sil eũ moto. dicitur notanter (effectiũ) pter mouens finale. qz hoc nõ oportet eẽ simul cũ moto sed pt distare a moto sicut appetibile distat ab appetente. z appetibile mouet finaliter appetentem sicut vinuz mouet leccatorẽ. dicitur (primũ) pter pmũ mouẽs qd nõ est simul sicut ptz in piectiõe lapidis. qz manu⁹ pijciẽtis nõ est sil cũ lapide. sz aer. primus mot⁹ est sil cũ lapide. Et qz possz aliqs arguere. q ipossibile est eẽ duo corpora simul naturalr sicut patz ex qnto. vbi dcm est q sil sil q̃ sunt in vno loco. ppo qd nõ ꝓtingit de corporibus Rũdet aresz. q sil nõ capit hic. sicut capiebat i qnto h⁹ z ideo diffiniendo simul dicit. Illa sunt simul inter que nõ est mediuz. z sic st⁹ sil mouẽs et motũ. qz inter ea non ẽ mediũ causale. licet aliqũ situale. sicut in corporib⁹ duris. vt ptz in secdo de aia capl'o de tactu

Qm̃ ãt tres sũt mot⁹. q scdm locũ et q fm q̃litatẽ z q fm q̃ntitatẽ. necẽ est z ea q̃ mouẽt tria esse q quidẽ igit scdm locũ loci mutatio. q ꝗo fm q̃litatẽ alteratio. Qui ꝗo fm q̃ntitatẽ. augmẽtũ vel decremẽtuz. Primũ qdem igit de loci mutatione dicam⁹. Hic cũ pmus mot⁹ ẽ

Nic pbat ppositũ in omni specie motus. Et pmo enumerat spẽs motus. z dr q tres sunt species motus. s. motus fm locũ vt ambulatio motus fm q̃litatẽ vt alteratio z mot⁹ fm q̃ntitatez. vt augmẽtatio et diminutio Si ergo in istis motibus mouẽs et motũ sunt sil ergo mouẽs et motuz sunt sil vlter in omnib⁹ motib⁹

Generatio z corruptio sunt motus z nõ enũerãtur hic. g̃ insufficiẽt solũ dr hic de trib⁹ motib⁹ Dõm est duplr. Primo q generatio z corruptio nõ st⁹ motus. ppe dicti. sz mutatõnes. vt dcm est in qnto hui⁹ Secdo dõm est q generatio pr hic ꝓhendi sb alteratõe. qz generatio est sp termin⁹ alteratõis. q̃ ergo rõne alterans et alteratũ sunt sil etiã generãs z generatuz sunt sil. qz nũq accipitur terminus generatiõis nisi p alteratõem preuiam

Omne igit qd fert. aut ipm a seipo mouetur aut ab altero. Si qdẽ igit a seipo. manifestuz q in ipo mouẽte exñte sil mouẽs et qd mouet erit. et nullũ illius mediũ Qd aũt ab alio mouet quadrifarie mouet. q cũ ab altero motus q̃tuor sunt. pulsio. tractio. vectio ꝗtigo. Et nã q̃ omnes alios in hos reduci accidit. Pulsiones qdem igit alia impulsio. alia expulsio. impulsio qdẽ est cũ mouẽs ei qd mouet non deficit. Expulsio cũ expellens deficit Vectio aũt in trib⁹ erit actib⁹. oportet qd cũ vehitur. non fm se mouet. sed fm accñs. in eo cũ qd est. in eo qd mouetur aut super id qd mouet. mouet ipm. Vehens aũt mouetur aut pulsuz. aut tractum. aut vertigine. ductũ.

Hic ostendit ppositu in motu locali. Et ponit talez diuisionez. omne qd mouetur. vel mouetur a seipo vel ab alio. si mouet a seipo tunc est manifestuz q mouẽs est simul cũ moto. qz tũc mouẽs est forma z ps rei. sed inter formã et materiaz nihil mediat. Si ãt aliqd mouetur ab alio. hoc cõtingit quatuor modis. scz pulsione tractione vectiõe et vertigine. Pulsio ẽ qũ mouẽs mouet aliqd a se Et diuidit in ipulsionẽ. et expulsionẽ. Impulsio ẽ qũ pellẽs sequit pulsuz vsq ad finẽ motus. Expulsio ẽ qũ pellens deserit ipm pulsuz et nõ insequit pulsuz. sicut qũ lapis pijcitur a manu. Tractio ẽ qũ aliquis mouet alterũ ad se vel ad aliud velocius tamẽ q̃ p se moueret. et hoc ideo dicitur qz potest etiam cũ motu naturali alicuius mobilis aduenire tractio. sicut si lapis descendat deorsum z trahatur p filum. quia tunc velocius descendit q̃ naturalr descẽderet. Et loqtur hic plus de tractione effectiua z nõ finali. sicut patebit in questione. Vertigo autem est motus compositus ex pulsu et tractu. qa quod vertitur ex vna parte pellitur et ex alia parte trahitur. sicut patet in ferramento p qd mouet mola fabri. Vectio autem est motus fundatus in his tribus motibus. qz aliquando aliqd dicit. vehi pulsione sicut ceruisia in vase supra carrucaz a braratore que mouetur impulsione. aliquando aliquid vehitur tractione. sicut qui

Primo pbat de motu loali

Pulsio
Impulsio
Expulsio
Tractio
Vertigo
Vertio

sedet supra carrucam et equus trahit eũ cum biga. Alĩ quãdo est vectio que fit vertigine. sicut musca sedẽs supra molaz fabri vehitur vertigine. Et cũ sint plures motus specifici. tamen omnes possunt reduci ad istos motus sicut inspiratio reducitur ad tractionem. ꝗa inspiratio est attractio aeris ad pulmonem. Et exspiratio et spuitio reducuntur ad pulsionẽ. Karkesis ad pulsionez et tractionem. Et est Karkesis motus factus per instrumentum textoris quod vocant radium. Ille enim motus vocatur karkesis. et est nomen fictum a sono. quia talis radius per vnum textorem trahitur et per alium pellitur. Spathesis reducitur ad pulsionẽ. Est enim spathesis motus ensis vel gladij factus in diuicando. spata est ensis et thesis positio. quia per talem motum repellit aliquis suum aduersarium. Iste autem sunt species motus violẽti. quia in motibus naturalibus factis ab alijs est satis manifestum

Karkesis

Spathesis

Manifestũ igit qm̃ vectio in tribus motibus erit. Tractio aũt est. cũ etiam ad ipsuz vel ad alterũ velocior sit motus trahentis nõ separatus ab eo. qui trahit. et nãqz ad ipm est tractio et ad alterũ et reliqui tractus idẽ spẽ. in hos reducunt vt inspiratõ et exspiratio et spuitõ et quecũqz corporum emissiui aut receptiui sunt et spathes et Kerkesis. Aliud est ꝗdem ipsoz ꝯgregatio. aliud disgregatio. Et oĩs igit motꝰ ꝗ ẽ fm locũ. aggregatio et disgregatio ẽ. frigo aut ꝯponitur quidẽ ex tractu et pulsione Hoc quidem em̃ pellit mouens. illud autem trahit Manifestũ igit ẽ q sit ꝗdẽ sil pellẽs et trahẽs cũ eo qd pellit et trahit nullũ mediũ eiꝰ quod aut mouet et mouentis est

Reduit forma ad duo

Hic reducit istos ꝗtuor modos motus ad duos. scz ad pullionẽ et tractõez. et hoc sic. q: frigo ꝯponit ex pulsu et tractu et vectio fundat in alijs tribꝰ motibus. q: h vehitur qd mouet ad motũ alterius. et hoc ꝯingit vel tractione. vel pulsione vel frigine. Si g̃ in pulsu et tractu mouens et motũ sunt simul. ergo vniuersaliter sunt simul in omnibꝰ alijs motibus

Conclud p posit

Hoc aũt manifestũ ex dictis. Pulsio ꝗdez em̃ aut a seipo aut ab alio ad aliud motus est. Tractus aũt ab alio ad ipm. aut ad aliud est. adhuc aũt synesis et diasis disgregatio.

Prob at Aresto. duabꝰ rationibꝰ q in pulsu et tractu mouens et motuz st simul Prima est. pulsus est motus quo pellens mouet pulsum a se. g̃ ad minus in pulsione mouẽs et motũ sunt simul in pncipio. q: nihil mouet alterũ a se. qd nõ fuit pus sibi ꝯiũctuz. Tractio est qñ aliquid mouet alterũ ad se. g̃ ad minꝰ qd trahit cõiungit trahẽti in fine Scda rõ sumit ex noĩbus. q: fm grecos pulsio est diasis. i. disgregatio vel diuisio. sed tractio est synesis. id est congregatio vel vnio. sed nõ potest aliqd congregare vel disgregare vnuz alteri. nisi assit huic ad quod cõgregatur vel disgregatur.

2ª zõ

Proiectio aũt quãdo velocior motus fiat ꝗ qui fm naturã lati fortiori facta pulsione et hoc facto tam diu accidit ferri. quousqz fortior fit motus eius quod fertur. Manifestum igit quoniã quod mouetur et mouens simul sunt. et nullum mediũ est ipsorum.

Obiectio

Excludit obiectionẽ ꝗndã q̃ accidit circa pulsionem. apparet em̃ q in pulsione pellens et pulsum nõ sunt sil. q: lapis ꝓiectus a manu nõ est sil cuz manu. Rñdit Ar. q in ꝓiectione duplex mouẽs est. scz mouẽs ꝑmum et remotũ. Remotũ est manꝰ. et ꝓpinquũ est aer motꝰ a manu. sicut pz in fine octaui huiꝰ. Dõm est ergo q mouẽs ꝓpinquũ. scz aer est sil cum moto. scz lapide

Solut

Attuero neqz alterati neqz alterantis nullus mediũ. Hoc aũt manifestuz ex inductione. In oĩbus em̃ simul esse accidit alterans vltimuz et ꝑmum quod alteratur.

2º de motu alterat

Prob at idẽ de alteratõe. s. q alterãs et alteratuz st sil. et h ꝑmo ꝓbat inductiue. sedo rõe Inductiue sic. ꝗa in oĩbus q̃ vlterant vltimũ alterãs. i. ꝓximũ et alteratũ sunt sil. sicut pz de igne et aqua in calefactione

ꝑ ind

Quale em̃ alterat eo qd sensibile est. Sensibilia aũt sunt ꝗbus differũt corpa ad seinuicẽ vt granitas. lenitas. duricies. mollicies: sonꝰ non sonus albedo nigredo. dulcedo amaritudo. humiditas. siccitas. dẽsitas. raritas. et horum media. Sil autez et alia que sub sensu st quoz est et calor et frigus et lenitas et asperitas Hec em̃ sunt passiones subiecte q̃litatis His em̃ differunt sensibilia corpoz. aut fm aliqd hoz maius et minus et in patiendo aliqd hoz Calefacta em̃ et frigefacta: aut dulcefacta: aut amaritata. aut fm aliqd aliud ꝑdictoz. Sil et aiata corpoz. et inaiata. Et aiatorum quecũqz ꝓtium sunt inanimate. Et ipsi sensus alterantur. Patiunt enim Actio enim ipsorũ motus est ꝑ corpus patiente sensu aliquid Secũdiuz quecũqz ꝗdem igit inaiata alterant. et animata fm omnia hec alterantur. Scdm autez

quecũq; aiata alterãtur: nõ fm hec alterãtur in animata. Secũdum eũ sensus nõ alterantur Et latet cũ alterãtur inaiata. Nihil aũt prohibet et aiata latere. cũ alterantur cũ non fm sensus accidit quod est alteratõis ipsis si q̃dẽ igitur sensibiles passiones p hoc autem alteratõ Ex hoc ergo manifestũ est. quid passio et patiens simul. et horũ nullum medium est

Ponit rõem ad idem q̃ in omni alteratõne alterãs ⁊ alteratũ sunt simul. Et stat ratio in hoc. omis alteratio ẽ sillis alteratõi que est fm sensuz. sed in alteratõe fm sensuz alterãs et alteraatũ sunt simul. ergo sic est in omni alteratõe. Maior ẽ pbat tripl'r. Primo qz solũ fm q̃litates sensibiles de tercia spẽ est alteratio. qd pbat infra in scẽnti capl'o. Secdo. qz oia corpa tã aiata q̃ inaiata alterant fm istas qualitates q̃uis hoc fiat differenter. qz corpa naturalia inanimata alterantur solum naturalit p istas qualitates ⁊ p ois alterantur alteratione corruptiua. sed aiata alterantur p istas qualitates etiaz alteratione pfectiua ⁊ aiaiter. Exempli grã. lignũ alteratur p calorez alteratione corruptiua. qz p calorẽ disponit ad corruptõez. sed homo alterat p calorem. ertã pfectiue. qz pficit tractus p sua obiecta. Tercio sic pbat. qz fm illas q̃litates corpa nata sunt agere siue alterari. fz q̃s corpa dzñt. sed corpa naturalia p istas q̃litates ad inuicez differũt. q̃ etiaz p illas nata sunt alterari. q̃ alteratio fit fm q̃litates sensibiles. Maior ptz in pmo de generatione capl'o de actõe vbi dr q̃ causa actõis est cõuenientio in materia. ⁊ differẽtia in forma. qz idez nõ agit in se ipm. nec sil'e fm formã in simile.

Sr Cõtra minorẽ corpa naturalia dzñt ab inuicez p suas dzãs. q̃ nõ dzñt p q̃litates sensibiles. Dõm q̃ corpa naturalia pñt dupl'r capi. vno q̃tuz ad suas naturas eẽntiales Et sic verũ est q̃ nõ diferũt accñtib. sed formis siue dzñtijs substãtialib. Alio modo accipiunt corpa naturalia fm q̃ sunt actia et passiua ad inuicem. ⁊ sic differunt p istas q̃litates. qz sic per suas qualitates agunt in se inuicez. ignis eũ agit in aquã p calorem. Et sil'r dõm est de alijs qualitatibus. et sic accipiendo corpa naturalia in eis est alteratio mutua. ⁊ sic Aresto. hic puenienter dicit. q̃ corpa naturalia distinguuntur p istas qualitates

Huic quid ẽ igitur aer est cõtinuꝰ. Aeri aũt ptinuat corpus. et supficies quidez terminat ad lumen. Lumen aũt ad visuz sil'r et audit et odoratus ad mouens ipsius primũ. Eodez aũt modo simul et gustus et sapor est. Sil'r ãt et inaiatis et in sensibilibus

Hic probat minorẽ pmisse rõnis. scz q̃ in alteratione fm sensuz alterãs ⁊ alteratũ sunt simul. ⁊ hoc p locuz a minori sic. Si illud qd minus videt inesse inest. ⁊ illud qd magis. sed minus videtur q̃ visibile est simul cum visu. ⁊ tamẽ visibile est simul cũ visu. q̃ multo magꝭ sic est in alijs sensibilib. Minor ptz: qz pmo visibile imutat aerẽ sibi primũ. et ille aer immutat primũ aerẽ circa visuz. ⁊ ille aer immutat visum. et sic visibile qd est in p pinquo aere circa visum habens in se speciem visibilis. est simul cum visu.

Sr Aresto. dr de sensu et sensato. q̃ visus imutatur in instãti. q̃ nõ pmo imutat mediũ. ⁊ tũc iñ medũ imutat sensuz Dõz q̃ duplex est poritas scz tpis. qñ scz alicd est pus alio tpe. ⁊ sic visibile nõ imutat pus mediñ q̃ organũ. sed fit vtriusq̃ in mutatõ simul in instãti. Alia est poritas nature q̃ alicd est pus altero etiaz si fiãt in eodez instãti tpis. et sic visibile pus imutat mediũ q̃ organũ. Cuius ratio est. qz causa naturalit est aũ effectuz. sed immutatio medij est causa immutatõis organi. q̃ imutatõ medij natural'r pcedit immutatõem organi. et hoc est qd dici psueuit. q̃ nõ ẽ in cõueniẽs q̃ in vno instãti tpis sint pl'a instantia nature

Et qd augeꝭ et augẽs. Appõ eũ q̃dã ẽ augmentuz. Quare simul sunt et qd augeꝭ augens et decremẽtũ. Decremẽti eũ cã est ablatio quedã. Manifestũ igitur q̃ mouentis vltimi et moti pmi nullũ est mediũ intermediũ. ⁊ mediũ mouentis et eius qd mouetur

Z.º de motu augmẽtaõis ⁊ diminũ

Nic Aresto. pbat pncipale scz q̃ mouẽs ⁊ motũ stꝭ sil'in motu augmẽtaõis ⁊ diminutõis. ⁊ stat rõ in hoc. qa augmẽtuz fit p appõem alicui q̃ti. et decremẽtũ p subtractõez alicui q̃ti. sed in subtractõe et appõne mouens et motũ sunt simul. qz nihil subtrahitur ab aliquo nisi qd fuerit sibi cõiunctũ. ⁊ qd apponitur sibi piungit sibi. q̃ in augmẽto ⁊ decremẽto mouẽs ⁊ motũ stꝭ simil'.

Qr Vtrq̃ in omni motu mouẽs ⁊ motũ sunt sil' Dicendũ q̃ sic. cui rõ est. qz fm Aresto. tercio motus est qdã effluxus. i. forma fluẽs a mouente in mobile. qz ẽ actus mobilis a mouente. sz nihil pteffluere ab alio nisi p pactũ corũdẽ. oportz q̃ q̃ mouens ⁊ motuz sint sil' fm pactũ Sz est duplex pactus qdã est fm q̃titatẽ molis. sicut corpa tangũt se q̃ hñt q̃titatem. Alius est pactus ꝓtualis. ⁊ illo mõ spũs tangit corpus. ⁊ sic etiam anima nobilis dicitur tangere celum non eũ potest tangere celum fm vltima q̃titatis molis qz non habet q̃titatem

De Magnete

Sr Magnes mouet ⁊ trahit ferrũ. ⁊ tñ nõ est sil' cũ moto. Dõm q̃ in tractu ferri ad magnetẽ est dupl'r mouẽs. s. pmũ qd est magnes. ⁊ illud nõ est sil' cũ moto. Aliud est mouẽs primũ. ⁊ est qdã ꝓtus alteratiua q̃ deriuat a magnete in aerẽ vel aquã q̃ stꝭ p pe ferrũ. ⁊ illa ꝓtus alteratiua est sil' cũ ferro. Qꝭ ãt tal' virtus alteratiua pcedit ex magnete pt tribus signis declarari. Primũ qz si traheret magnes sine alteratõe ferruz. tũc traheret in quacũq; distãtia qd est falsuz. Secdz signũ est. qz si ferrũ linitur alleo. tunc ferrũ nõ attrahitur a magnete qz talis ꝓtus allei impedit ꝓtutẽ alteratiuã magnetis. sz si magnes iterũ purgetur cuz pelle caprina tũc iterum trahit. Tercium signũ est. qz nisi magnes fricet sic q̃ calefiat tũc nõ trahit ferrũ. signũ q̃ est q̃ ex tali calore acquirit ꝓtutez alteratiuã aeris aut aq̃ ꝓpinque

Solu ad qlitates 2e spei & alte

Sr Cõtristans mouet cõtristatũ. et tamen nõ sunt simul. qz ꝓtristans multuz distat a contristato. Dõm q̃ duplex est mouẽs. scz mouens finale. sicut appetibile mouet appetitum. et nõ oportet hoc mouens esse simul cũ moto. Aliud est mouẽs effectiũ qd executiue mouet. & h̃ ẽ simul cũ moto Et sil'r soluendus est de tractu q̃ est duplex scz finalis & effectiuꝰ. vñ i tractu finali non est mouẽs simul cuz moto quo mõ ap/petibile trahit appetitũ. sed in tractu effectiuo

Sr Est quidã piscis qui dicitur stupor. q̃ facit tremere manũ piscatoris in magna distantia ergo nõ omne mouens & motuz sunt simul. Dicẽdum q̃ in illo motu proximum mouens & motum sunt simul. qz proximum mouens est quedam virtus alterariua que influitur a tali pisce ad manũ piscatoꝭ. & qz totus homo nõ est capax illiꝰ influxus sicut ꝑs hois. s. manus. ideo tremet manus solũ. Sil'r dõm est de incãtatione mulieris sortilege. qz incãtatrix qñq̃ alterat aliquẽ ꝑ incãtationẽ. Et q̃uis illa nõ est simul cũ illo qui patitur in cantatione tamen virtus demonis ad cuius iuocationez hoc opus a demone ꝓficitur est simul cum illo qui patitur incantationez. quia demon applicat actiua passiuis. si potest qnidem ꝑ virtutez corporum naturaliuz facere talem effectum. Similiter est dicendũ de muliere menstruosa inficiente speculũ. qz oculi talis mulieris nõ inficiũt speculũ ꝓxime sed aer alteratus ab oculo mulieris ꝓcedens circa speculũ inficit ipsuz speculũ

Sr Superiora corpora mouẽt inferiora. & tamẽ nõ sunt simul cum inferioribus. Dicendum q̃ licet superiora non sunt simul cum inferioribus fm q̃ titatem molis. id est magnitudinis. sunt tamẽ simul fm q̃ titatem virtutis. quia lumen astrorum & planetarum quo celum agit est coniunctum istis inferioribus. Et q̃ corpora celestia media non alterantur alterationẽ corruptiua a primo celo. hoc nõ contingit ex parte celi. sed ex parte corporum que non sunt receptibilia talium impressionum ¶ Si vlterius arguatur de argumento Auicenne. qui dixit quendam prostratum esse de camelo per visum mulieris. Dicendum q̃ visio mulieris fuit causa per accidens casus viri. et non per se. et ideo non est proprie dicendum q̃ visio mulieris mouebat virum. sed forsan ymaginatio propria viri eum impediuit in ambulando cum equo.

Sr Augens non est simul cũ aucto. ergo mouẽs non est simul cũ moto Antecedẽs probat quia totum corpus augmentatur. & tamen alimentum solũ addit vni parti scz stomacho Dicenduz q̃ alimentum accipitur dupliciter. vno modo in principio quando cõiungitur animali. & sic non vocatur proprie alimẽtuz. qz sic nõ alit. & tunc verũ est q̃ alimẽtuz nõ cõiungitur cuilibet parti aliti. quia cõiungitur solum stomacho. Alio modo sumitur alimentuz fm q̃ est in fine decoctionis. et sic alimentuz est coniunctum cuilibet parti aliti. & hoc est proprie alimentum. Illa enim materia que est ꝑparata ad vltimã digestionẽ vnitur cuilibz parti corporis ꝑ tute anime nutritiue

In solis qlitatib 2e spei & alte trano & in 4a hab

Qm̃ aũt q̃ alterant. alterant oia a sensibilibus. et solũ horũ alteratio est q̃cũq̃z fm se dicunt pati ab his ex his considerabimus

Postq̃ in ꝓcedenti capl'o ꝑbauit q̃ mouẽs & motũ sunt simul in singulis motib. h̃ ꝑbat vnũ qd̃ suppositum ꝑbando q̃ alterãs et alteratũ st sil'. hoc. s. q̃ ois alteratio fit fm qualitates sensibiles. primo q̃ ponit intentiõez suaz. & dicit q̃ ex sequẽtib ꝓsiderandũ erit. q̃ illa que alterant alterãt fm q̃litates sensibiles & ꝑ ꝓns sequit q̃ soluz illis ꝓpetit alterari q̃ ꝑ se patiunt ab hmõi q̃litatib.

Alioꝭ em̃ maxime vtiq̃z q̃s existimabit in figuris et trãslatõnib et habitudinib et hoꝭ remotionibus & acceptiõib. videl em̃ esse q̃ alterationis. nõ est aũt neq̃z in his q̃ fiunt hec cũ q̃dam alterantur. Densata em̃ aut rarefacta aut cũ fiat calida. aut frigida materia

Hic probat ꝓpositũ et ost. q̃ si in alijs qualitatib pẽ q̃ in q̃litatib sensibilib tercie spẽi sit alteratio. h̃ maxie erit inter q̃litates ꝓme spẽi vel q̃rte. sed in istis nõ est alteratio. q̃ soluz est in tercia specie qualitatis. Maiorem ꝑbat. qz omes forme q̃ acq̃runtur ꝑ motũ vel ꝑ alterationẽ de nouo aduenĩũt. qz aduenĩũt de nouo ꝑ motuz. qualitates autez de ꝓma et quarta spẽ aduenĩũt de nouo. sicut ptz de scia quo ad ꝓmã. & de frgura quo ad q̃rtam. & sic posset apparere q̃ ad illas q̃litates esset alteratio. et ideo hoc infra reprobat. Sed nõ pot hoc apparere in qualitatib se de speciei. qz qualitates de scda spẽ non aduenĩunt de nouo. sed cum natura accipiunt. & cũ natura remouent. sicut ptz de risibili & sillibus qualitatib. Minor ꝑbat. qz q̃litates de ꝓma specie sequunt motũ et de q̃rta acq̃runt ꝑ motũ ꝓsecutiue. sicut sanitas ꝓsequitur motũ fm q̃litates ꝓmas. qz si aliq̃s est infirmus ex frigida causa si moueat ad calorem sequitur sanitas Similiter erit figure de quarta spẽ ꝓsequũtur alterationes vel motus locales. sicut patz de domo cuius forma aut figura ꝓsequit motũ localẽ ꝑtiuz

Alteratio aũt nõ est. ex q̃ quidẽ em̃ est forma statue. nõ dicimus formaz. neq̃z ex quo figura piramidis est. aut lecti. sed denoiatiue sũt hoc q̃dez eneũ. illud vero terreũ aliud aũt ligneũ Et aũt alterat es dicim. Es q̃dez em̃ hũidũ eẽ dicimus. aut forte aut calidũ. Et nõ solũ sic. sed hũidum et calidum es equiuoce dicentes passio in materiã. Qm̃ igit ex quo q̃dem forma & figura et qd̃ factũ est nõ equiuoce dicunt cum figuris. que ex illo sunt. que aũt alterant cum passionibus eqz dicunt. manifestum q̃ in solum sensibilibus alteratio est In qlitatib 2e

Hic ꝑbat qd̃ ꝓus dixerat. s. q̃ in ꝓma et q̃rta spẽ nõ est alteratio. & ꝑbat de q̃rta spẽ duab rõib Prima stat in hoc. qñcũq̃z aliq̃ forma est q̃ acq̃rit ꝑ alterationem tũc subiectũ illius forme potest ꝑdicari de tali forma in ꝑncipali & in recto siue abstracto. Exempli grã. nos di

eimus calidum est es. et hoc nō potest fieri in formis q̃r re speciei. qz nō dicimus archā esse lignuz. sed denoiati ue archā esse ligneaz. g̃ ad formas q̃rte speciei nō est al teratio. Maior fundat in cōi modo loquēdi. qz cōis mo dus loquēdi habet originez ex naturali cōceptu. et na turalis cōceptus habet originez ex reb⁹. tō potest bonū argumentuz sumi ex cōi modo loquendi.

Querit Quare i formis quarte speciei sub iectuz nō p̄dicatur de formis in ab stracto z recto. sicut in alijs formis de tercia specie. Dōm q hoc est ideo qz tales forme de quarta specie habēt magnā ꝓpinquitatez ad formas sb stantiales intin q antiq̃ dicebant illas formas esse for mas substantiales. sicut ergo subiectū forme substātia lis nō p̄dicat de forma substātiali in abstracto. sicut nō dicimus homo est terra. sed hō est terreus. ita etiaz sub iectuz istaz formarū nō p̄dicat nisi in cōcreto z denoia tiue. dōo archa est lignea. z coclear est argenteū

Sīr Ille sunt forme substantiales q̃b⁹ res ab inuicez distinguunt. sz penes istas formas de q̃rta spe cie distinguim⁹ res ab inuicē. et iudicamus res esse diuersaz naturarū penes illas. igit erūt forme sbstā tiales. Dōm q dupl'r res ab inuicē distinguunt. vno mō sz naturā rei. z sic distinguunt p formas substātia les et differentias ꝓprias Alio modo res distinguunt ab inuicem quo ad nos. z sic distinguimus res p accidē tia. qz nos q̃nqz ignoramus differentias rez. Et si q̃rat tunc quare tūc res plus distinguunt p ista accidētia q̃ p alia. Dōm q ideo. qz figura est ꝓpriuz signū speciei. et ideo videmus q illa q̃ distinguuntur figuris distinguū tur specie. nō āt alia accidētia ita sunt signa spēz z ideo possumus cōueniētius p ista circūloqui specificā drām q̃ p alia accidentia.

Amplius et aliter dicere incōueniens est. Dicere eim hoiem alteratū esse aut domū acci pientem fuē ridiculū est. si pfcōem dom⁹ tec tionē. aut lateratōem domus alteratōem esse domo aūt laterata aut coopta. laterari domū manifestū autem est: quia quod est alteratio nis nō est in his que fiunt

Hic ponit secdam rōez. et est ista. fm illas qualitates aliqua res non alteratur fm quas pficitur. sz aliq̃ res p ficitur p q̃litates q̃rte spēi. g̃ p illas nō fit alteratō. Ma ior ptz. qz alteratio fm se remouet a substantia rei. q̃a p alteratōem res dr fieri altera. Minor ptz. qz p figuram aliquid accipit ꝓplemētuz sue speciei. aliq̃d eim dicitur pfecte habere spēm ad minus iuxta iudicium nostrum q̃ habet pfectā figuram spēi. sicut pfect⁹ dicitur equ⁹ qui habet pfectā figurā equi.

Neqz in habitibus: habitus eim virtutes z malicie sunt. Virtus aūt omis et malicia ad aliq̃d sunt. sicut sanitas q̃dez calidorū et frigi dorum mēsuratio quedaz est. aut eneum aut ad cōtinēs. Sīr autez et pulcbritudo z ma cies ad aliq̃d sunt Dispōnes eim q̃dā pfecti ad optimū sunt. Dico aūt pfcī q̃ sanatū et dispo situz est circa naturā. Quoniā ergo ꝓtutes et malicie sunt ad aliq̃d. Nec aūt neqz generatio nes sunt. neqz generatōes ipoz. neqz alteratō oīno manifestū est q nō est oīno quod est alte rationis circa habitum

Hic ꝓnr ostendit q in ꝑma spē q̃litatis nō fit altera tio. et ꝑmo. pbat hoc q̃tuz ad habit⁹ corpales q̃ st' sani tas et egritudo z similes qualitates. Secundo in habi tibus aime Quo ad ꝑmū intendit talez rōem. illd non acq̃ritur p motū siue alteratōem. cui⁹ rō ꝓsistit in ordie ad altez. sed rō habituū corpaliū ꝓsistit in ordie ad alte rum. g̃ nō acq̃runtur p motū. Maior ptz. qz ꝑus ꝓba tuz est q ad relatōem non est motus. Minor ptz qz qua litates corpales st' quedā ꝓtutes vel malicie. sed ꝓtu res vel malicie ꝓsistunt in ordine ad alterū q̃d ptz ex dif finitione virtutis. qz ꝓtus est dispō pfecti in natura ad optimū. i. ꝓtus est quedā pfectio disponēs ad optimuz q̃d est finis vel opatio. sic ꝓtus habet ordinē ad finez et opatōem z p ꝓnis ei⁹ esse ꝓsistit in relatōe. Deinde pro bat exēplarit de sanitate. qz sanitas dr fm ꝓmēsuratio nez corꝑ q̃ sunt intra. sz hūoꝑ. z ad ꝓtinēs sz extrisecū.

Sīr Sanitas et egritudo nō st' ꝓtutes. qz p ꝓtutes laudamur z vituperamur. sc̄do ethicoꝑ. sz nō p sanitatē. Dōm q ꝓtus capitur dupl'r. vno⁰ p ꝓprie fm q̃d est habitus originaliter dependēs ex volun tate z sic ꝓtutes morales dicūtur solū ꝓtutes. z sicē ve rū q ex illis ꝓtutibus laudamur et vituperamur. qz dis ponūt ad bñ opandū opa moralia. Alio modo accipit virtus cōiter. put omne illud dr ꝓtus quod disponit ad bene vel male opādum z sic sanitas est ꝓtus qz disponit hoiem ad opanduz. z egritudo est malicia. quia disponit ad male operandum q̃tum ad opera naturalia.

Neqz ita qz circa anime virtutes z malicias Virtus eim quidē pfectio est. Unūqd̃qz enim tunc maxime perfectum est. cum attingit pro prie virtuti. et tunc est maxime fm naturaz. vt circulus tūc maxime fm naturā est. cum maxi me circulus sit. Malicia aūt corruptio horuz et remotio est.

Hic. pbat idē de habitib⁹ aīe. s. q habitus aīe sz vir tutes z scie nō acq̃rūtur p alterarōez. z hoc ꝑmo osten dit de ꝓtutib⁹ et vitijs que spectant ad ꝓtez appetitiuā que dicūtur ꝓtues morales. Deinde ostēdit idē de vir tutib⁹ spectantib⁹ ad ꝓtē intellectiuam. primum sic pro bat. Illud quod perficitur. vel illud q̃d simpliciter cor rūpitur hoc non alteratur. sed p virtutes morales ali quid simpliciter pficitur. sz ipsa potentia. z per vitia ip sa potentia corrūpitur. ergo ad illas formas non est al teratio. Maior est nota ex p̄dict'. qz alteratio fatit rē alteram absq̃ corruptione. Minor patet. quia cuz ap petitus nihil aliud sit q̃ inclinatio in bonum. sic pficitur

talis inclinatio p virtutem que etiam inclinat ad bonuz et corrūpit talis inclinatio p viciū qd inclinat ipsam potentiam ad malum. Exempli gratia. volūtas est inclinatio in bonū vle. ⁊ iusticia que est habitus valūtatis. etiam inclinat ip̄am potentiā ad bonū. qz ad iuste operandum. sed iniusticia corrūpit talez inclinationē. qz inclinat ad maluz. i. ad opationē iniustam.

Ar Appetitus est potentia intellectualis aīe et sic ē incorruptibilis. ergo nō corrūpit p vitiū Dōm q appetitus capit dupl'r. Uno modo fm se et absolute in sua essentia. ⁊ sic nō corrūpit p vitiū. qz manet essentia appetitus. Alio modo accipitur appetitus fm ordinez ad finez vel opatōem. ⁊ sic appetitus corrūpitur p vitiū. qz nō manet illa inclinatio ad bonū q̄ fuit in appetitu ante vitium

Fit quidē igit cū qdā alteratur et acceptō ꝓtutis ⁊ remotō malicie. alteratio tñ hoz neutrū ē Qāt alteret aliqd manifestū ē Uirt q̄ quidem eñ impassibilitas quedā est. aut passibile sic est. Malicia autem passibile. aut contraria passio virtuti est.

Dubiū Solut

Hic similiter remouet vnā cauillationem. qz posset aliquis dicere q ꝓtutes et vicia de nouo acqrunt. ergo videt q acquiranf p alteratiōez. Respondet q ꝓtutes et vicia nō acquirunt p alteratōem. sed bene sequunt alteratōem. ⁊ hoc pbat dupl'r. Primo qz ꝓtutes aut st quedā impassibilitates fm stoicos id est remotōes omnium passionū ab aīma. vel sunt quedam moderatiōes passionū aīe fm pypateticos. ſz non ꝓtingit passiones remoueri vel moderari nisi p alteratōem. ergo ꝓtutes ⁊ vicia sequūtur aliquā alteratōem in passionibus. Exēpli gratia. māsuetudo est quedaz ꝓtus circa iram. dicebant ergo stoyci. q habens ꝓtutē māsuetudinis amplius nō teneret passionē ire. sic q q̄ñq posset irasci. sed remoueretur ira in mansueto simpliciter. sed Aristote. dicit q mansuetus adhuc tenet aptitudinem ad iram. sed non habet immoderatam iram

Querit Que illaz opinionum est vera. Dōm q secūda scz Aresto. sicut patet in exemplo predicto. qz mansuetus adhuc potest cū mansuetudine aliquaz iram seruare immo nisi seruaret iram non esset mansuetus. sed mollis siue muliebris. debet ergo mansuetus quandoqz irasci. sed fm debitas circūstantias. scilicet sicut oportet. ⁊ q̄ñ oportet.

Et totam moralem virtutem in suis voluptatibus et tristicijs accidit esse. Aut enim fm actum q voluptatis. aut per memoriam. aut a spe. Si quidem igitur fm actum. sensus est causa. Si vero aut per memoriam. aut per spem ab ipso est. aut enim qualia passi sumus reminiscentibus voluptatis. aut qualia patiemur sperantibus.

Hic pbat idē scdo. ⁊ stat rō in hoc. oīs virtus moralis hz secū quādā delectationē. ⁊ oīs malicia moralis habet secū q̄ndā tristiciā. Sz delectatio ⁊ tristicia fūt cuz alteratōe. ḡ virtus moralis etiā hz alteratōem cōiunctam. Maior patet. qz nullus hz virtutez nisi delectet in opib virtuosis. sicut dr. ij. ethicoz. q delectatio in opere est signū virtutis. Minor prz. qz in delectatione alterat pars sensitiua. ⁊ cor dilatatur. ⁊ ex illa dilatatōe cordis fit etiam dilatatio in parte sentitiua. Et dr notanter q virtutes morales faciunt delectationem in sensu. ⁊ hoc propter virtutes intellectuales. quia virtutes intellectuales non habēt contrariū in intellectu. sicz virtutes sensitiue in sensu. sicut pbatur late. x. ethicoz.

Atuero neqz in intellectiua pte aīme est alteratio. Sciens eñ ad aliquid maxime dicitur hoc autem manifestū. Scdm eñ nullā potentiam motis factū est qd est scie. sed cū extiterit quiddam. Ex ea eñ q̄ est fm ptem experientia accipimus vniuersalem sciam

Hic pbat q non est alteratio in pma spē q̄litatis q̄tum ad ptem intellectualē. et pmo facit hoc in generali. scdo in spēali In generali sic. qz ad illud non est alteratō quod dr ad aliquid. sed scia dr ad aliquid. ḡ ad scientiā non est alteratio. Maior pbatur. qz ad relationem nō est motus. Minor patet. quia scia dr relatiue ad scibile pbatur. quia de nullo genere preter q̄ de genere relationis potest aliquid aduenire subiecto suo sine mutatione sui. sed scientia aduenit intellectui absqz mutatione sui. sed per mutationez sensus vel fantasie. ḡ sciētia spectat ad genus relatōis. Ex hoc eñ aduenit scia intellectui qz aliter disponunt fantasmata apud sensum. qz ex fantasmatib aliter dispositis elicit alia scia. ⁊ ideo docētes alios instruunt eos p multa exempla. qz illa exempla ordinant debite in eis fantasmata

Ar Q̄ñqz fit mutatio ad sciam ex ꝓtrario errore. ergo ad minus tunc scia acqritur p alterationē. qz tūc remouet vna forma scilz error ab intellectu ⁊ alia forma acqritur. s. scia. Dōm q Arz. hic loquitur de scia fm q p se acqrit. qz sic acqrit p cōgruā dispositōnem fantasmatū apud sensum. Contingit tñ q̄ñqz p accidens q intellectus sit error cōtrarius scie. ⁊ sic scia generatur ex opposito errore p accūs. qz nō semp. ⁊ sic nō p se. qz p se presupponit de omni

Neqz igitur actus generatio est. nisi aliqs respectionez ⁊ tactum generationes dicat buius enim actus.

Hic ostendit idē in speciali. et pmo oñdit q cōsideratio fm sciam nō fit fm aliquā alterationē. Scdo q etiā acceptio scie nō fit p alteratōem. primū sic prz. p quālibet alteratōem aliqd pducit. sed p cōsiderationē sciēte nihil pducit. ḡ consideratio scie non fit p alterationem. Maior pz. quia alteratio est qdam motus. sed oīs motus pducit aliquē terminū. alīs nō esset motus. Minor pbatur. qz in cōsideratione p̄supponit aliqd pductum qd est scia. que scia est pncipiū illius cōsideratiōis. Prz ergo q ꝓsideratio non fit p alterationem.

Solu ad q̃litates 3e spēi e alteratio prie dicta ad qua duo vq̃rit

Que aūt ex principio acceptio scie nō est generatio neqz alteratio In residēcia quietari eim z aia sciens fit z prudens Sicut igit neqz cum dormiēs excitet aliquis. aut ebrius pauset. aut infirmans ordinet factus est sciens q̃ius pius non poterat vti z fm sciam agere. sed mutata p turbatione z in statum reueniente mente incrat potentia ad scie ꝓgnitatē Huius igit aliquid fit ex principio in scie existentia Turbatōnis eim quies quedā z residentia. Neqz igitur infantes pūt addiscere. neqz iudicare sensibus. silr neqz senioribus Multa eim pertubatio circa eos z motus Stat aūt z pulsat turbatio. aliqn̄ quidē a natura. aliqn̄ aūt ab alijs In vtrisqz autez his alterari aliquid accidit. sicut cū surgat z fiat vigilans ad actum Manifestū igit q ipm genus alterationis in sensibilib̄ est z in sensibili p te aie In alio aūt nullo nisi fm accidens

Hic ostendit q generatio scie non fit p alterationē et hoc tali rōne. quicquid aduenit alicui p solā quietationem corpaliū motuū. z p sedationē passionū sensibiliū. hoc nō aduenit alicui p motū siue per alterationem sed scia que est cognitio speculatiua. z prudētia que est ratio practica aduenūt aie p quietationē corpaliū motuū. g̃ non aduenūt p alterationē. Maior pbat. quia oīs alteratio est in aliquo p motū. z p inquietationem corpis fm passiones sensibiles Minor probatur. qz eo modo acquirit scia. quo mō est vsus fm sciam. qz scia p vsum ꝓseruatur z etiā p vsum siue actū acquirit. sed nō potest aliquis vti scia si abundent in eo passiones. sicut patet in iratis Nec etiā si in eis abūdent corpales motus sicut in ebrijs. qz vsus siue iudicū impedit p tales passiones. g̃ etiam sic est in acquisitione scie. Ex quo cōcludit Aristo. q aia sedendo z quiescendo fit prudens Ex quo infert vlterius corrlariū q pueri non sunt dispositi ad studiū siue ad acquirendum sciam. qz in ipsis abūdant multi humores corpales prurbantes cerebrū et pter multitudinē humoꝝ circa sensus interiores impediūt vsus sensuum interiorum. sine quibus non potest esse acceptio scientie.

Ar In illo textu est supfluitas. qz quies z residēcia sunt idem. qz qd̄ quiescit hoc residet Dōm q ille pticule referunt ad diuersa. qz quies refertur ad turbatōem corpalis motus. z sic in senib̄ adueniente statu etatis. est quies. qz ūplius nō est motus humorum fm augmentatōem corpales Sz residentia refertur ad passiones pris sensitiue. que dicūtur residere q̃ non sunt in suis ꝓprijs ogationibus. sed sequunt iudicū rōnis Nec oino verum est q idem st residere z q̃ escere. qz quiescere dicit oēm absentiam motus sed residentia dicit quietem que est in aliquo prius moto. sicut aqua dicitur habere residentiam q̃ segatur purum ab impuro. sic etiā in homine dicuntur passiones residere. q̃ subduntur dominio siue impio rōnis. z qz p frutes morales passiones pfecte subdunt dominio rōnis ideo addit sanctus Thomas in ꝓmento. q exercitiū frutū moralū multū valet ad acquisitionē scie. qz p tales virtutes refrenant passionū motus. quibus impedit acq̃sitio scie sicut dictū est Ex ist pater q q̃ Aristo. dicit aia sedendo fit prudens. nō est intelligendū de sessione corpali. sed de sessione que est fm remotionez motuum corpalium in corpalibus humoribus. z passionū partis sensitiue.

Ar Si scia est z fit in nobis p solaz quietationem. g̃ scia est in nobis p ꝓcreationem. sicut ōt Plato Dōm q dupl̃r p̃t intelligi sciam nobis aduenire p quietationem. vno modo sic q nullus motus fiat in acquirente sciam. z hoc est falsum. qz ad minus fit mutatio in sensibus interioribus. z ista fuit opinio Platonis falsa. Alio° potest intelligi q scia aduenat p quietationem. qz scz in intellectu non fit aliquis motus. sed in sensu. z hoc verū est. illa eim alteratio que est in fantasmatibus non est ꝓprie in subiecto scie qd̄ est intellectus

Quaeritur Utq solū in tercia specie qualitatis fit alteratio Dōm q sic Arguitur q nō. qz acq̃sitio qualitatis de nouo fit p alterationem sed qualitates de prima specie acquirunt de nouo. g̃ acquiruntur p alterationē Dōm q alteratio accipit dupliciter. vno° pro quacunqz acquisitione qualitatis de nouo. z sic etiā in prima specie qualitatis est alteratio. qz in illa specie z in quarta q̃lib̄ acquirūtur de nouo qualitates. Alio° accipit alteratio ꝓprie. z sic duo requirūtur ad alteratōez Primū est q talis forma terminet in ictu secc alterationem. i. q talis forma immediate acquirat per alterationē z non ꝓsequat alterationem. Scdo requiritur q talis forma sit talis q fm eam res dicatur alterata. z ideo requirit q sit forma que oritur ex natura subiecti. sed nulla istaꝝ ꝓditionū cōuenit formis de prima et quarta speciebus Primo qz tales forme non immediate acquiruntur p alterationez. sed sequunt alterationem facta in tercia specie qualitatis. Exemplū ptz de sanitate scia z frute. qz sanitas ꝓsequit ad alterationē quatuor qualitatū siue humoꝝ in corpore animalis Scia eim ꝓsequit alterationē fantasmatū. z virtus ꝓsequitur alterationem passionum. Deficit etiam scda conditio qualitatibus prime z quarte specieiz. qz fm illas qualitates res nō dicitur ꝓprie alterari. qz non oriunt ex pnꝯcipijs subiecti. sed aduenunt ab extrinseco sicut patet de scia z figura artificiali. z sic soluunt faciliter argumēta Primo ōt scdo de aia q scia acquirit p alterationez a diasculo. Dōm q ibi accipit alteratio pmo mō z non scdo modo. Scdo soluit argumentū qd̄ sic posset argui edificatio est motus z terminatur ad quartaz spēm. qz terminatur ad domū. Dōm q domꝰ que est forma de quarta specie non intrinsece terminat illuz motum. sed consequitur motum localem lignorum z lapidum Vel potest dici q argumentum loquitur de alteratione cōmuniter accepta.

Ubitabit autem vtiqz aliquis. vtrū oīs motus omni ꝓparabilis sit aut non Si igit oīs ꝓpabilis est. z equaliter velox est. qd̄ in equali tpe equale mouetur. erit circularis aliqs

Du z alterato

pm

equalis recto. ⁊ maior erit ⁊ minor. Amplius alteratio ⁊ loci mutatio quedã equalis cũ in equali tpe. aliud quidẽ alteret. aliud ꝓducatur Erit ergo passio eqlis longitudini Sed ipossibile ẽ Si ergo cũ in equali tpe fm equale moueatur tũc equaliter velox est equalis aũt nõ est passio oĩs longitudini quare nõ erit alteratio loci mutationi eqlis neq; minor. Quare nõ oĩs ꝓpabil'

Tractatq; 7 de cõpara de motib

Nouet q̃ sho; Art cõt

Postq; in p̃o tractatu hui' septimi libri dixit q̃ nõ est pcedere in infinitũ in mouentibus ⁊ motis. sed est deuenire ad aliqd p̃mũ Hic p̃ñr in sedo ⁊ vltimo tractatu ponit ꝓpationes motuũ ad inuicem Et hoc ideo q̃ ea que sunt vnius ordinis sunt ad inuicem ꝓpabilia. q̃ q̃ dictũ est de ordine mouentiũ ⁊ mobiliũ. ponit in genere que sunt ad inuicẽ ꝓpabilia Mouet igitur p̃mo istã dubitatõez. vtrũ sc; oĩs motus sit cuilibet motui comparabis vel non. Arguit q̃ non. q̃ si omni motui esset oĩs motus ꝓpabilis. tũc sequeret q̃ motus rectus erit ꝓpabilis motui circulari. ⁊ ire; motus alteratõis ⁊ localis sed istud est inconueniens. ergo illud ex quo sequitur Minor probat primo de alteratione ⁊ motu locali. q̃ si alteratio ⁊ loci mutatio sunt ad inuicem ꝓpabiles tũc passibilis qualitas erit equalis quãtitati Sequela patet. q̃ loci mutatio fit fm qnãtitatez spacij. ⁊ alteratio fit fm passibilem qualitatem qd est falsum. quod sic ptz. q̃ qd non hz quantitatẽ non pt alteri esse equale sz passibilis qualitas non habet quantitatem. ergo nõ pt esse equalis quantitati

In circulo aũt ⁊ recto qũo ꝓtinget Inconueniens quidẽ cm̃ est nisi sit in circulo silr aliquid moueri ⁊ hoc in recto Sed mor; necẽ est aut velocius aut tardius sicut si hoc deorsum. hoc ãt sursum Amplius nihil deferret in rõe si aliqs dicat necãriũ esse velocius mor; aut tardius moueri Erit aũt maior ⁊ minor circularis recto q̃ re ⁊ equalis Si em̃ in a. tpe ipm b. trãsijt aliud aũt ipm c. maius erit b. ipso c. sic em̃ velocius cẽ dictũ est Ergo si ⁊ in minori equale velocius est Quare erit aliqua ps ipsius a. in quo ipsius b. circuli transibit ⁊ in toto a. ipsum c. Atuero si st' ꝓpabilia accidit mõ dictũ equale cẽ rectũ circulo. sed nõ ꝓpabilia sunt neq; ergo motus.

Hic prosequitur dubitationem de motu circulari ⁊ recto. ⁊ primo obijcitur q̃ pñt ad inuicẽ ꝓpari. ⁊ hoc sic motus localis sursum ⁊ deorsum pñt ꝓpari ad inuicez. q̃ q̃ etiã motus rectus ⁊ circulari. ꝓñia ptz a silli. quia oĩs sunt motus locales Antecq; hoc argumentum soluat excludit vnam cauillationem. q̃ aliquis posset cõcedere q̃ motus circularis esset vel velocior vel tardior motu recto. sed non equalis Respondet Arest'. q̃ hoc non pt dici. q̃ vbicũq; velocius mouetur aliquid altero vel tardius. ibi etiã potest secum equaliter moueri. Pro solutio aũt dubitationis quo ad motuz rectũ ⁊ circularem Aresto. vult q̃ illi motus. s. circularis ⁊ rectus nõ sunt ꝓparabiles in velocitate. q̃ sic linea recta ⁊ linea circularis. que est pfectissima essent ꝓparabiles qd falsum ẽ Ad argumentum aũt p̃ dictũ est dicendũ. q̃ nõ est similẽ. q̃ motus sursum ⁊ deorsum fiunt p̃ spaciũ vnius spẽciei. ⁊ ideo hñt velocitatem vel tarditatem vnius spẽci. sed motus circularis ⁊ rectus nõ hñt spaciũ vnius spẽci ⁊ ideo etiam non habent velocitatẽ vnius speciei. ⁊ sic non possunt ad inuicem comparari

Et quecũq; non equiuoca oĩa ꝓpabilia sunt puta quare non ꝓparabile. vtrũ acutius stilus aut vinũ. aut vox vltima Quia enim equiuoca non ꝓparantur. Sed vltima ei que iuxta vltimam ꝓparabilis est. qm̃ idem accidit acutiz in vtrisq;. ergo non idem velox ⁊ hic ⁊ ibi Multo autem adhuc minus in alteratione. ⁊ loci mutatione

Tres sp̃ rationes cõ p̃a

Hic soluit dubitationẽ. ⁊ p̃mo dicit que generaliter requirunt ad ꝓpationem. secdo applicat illa ad singulos motus Circa p̃mum tria ponit. que requirunt ad hoc q̃ aliqua sunt ꝓparabilia. Primũ q̃ illud in quo fit cõparatio sit vniuocũ. ⁊ ideo ista est bona ꝓparatio. homo ẽ albior equo. q̃ licet homo ⁊ equus sint diuersa; spẽ; tamen albedo in qua ꝓparantur inest eis vniuoce. Et ex hoc patet q̃ ista ꝓpatio nõ valet. stilus est acutior vino q̃ illud in quo stilus ⁊ vinũ ꝓparantur. s. acutum est eq̃uocũ dicitur em̃ acutũ in stilo. q̃ pungit tactum Et dr̃ acutum in voce. q̃ pungit auditum Et acutiz in vino q̃ pungit gustum. ptz q̃ fm p̃mam ꝓditionem. q̃ illud in quo aliqua ꝓparantur debet esse vniuocum

Aut p̃mũ quidẽ hoc nõ verũ est. q̃ si nõ sint equiuoca ꝓparabilia Multũ em̃ idẽ signat in aqua ⁊ in aere. ⁊ nõ sunt ꝓparabilia Si aũt nõ duplũ quidem idem Duo em̃ ad vnũ. ⁊ non cõparabilia sunt Aut ⁊ in his eadem ratio Et nã q̃z multũ equiuocũ est Sed quorũdam ⁊ rões equiuoce sunt. vt si dicat aliquis q̃ multum est tm̃. ⁊ adhuc ⁊ si aliquid tantundẽ ⁊ equale. equiuocũ esset Et vnũ autem si contingit statim eq̃uocum: si aũt ⁊ hoc ⁊ duo:

Hic obijcit contra istam conditionem comparationis predictam. ⁊ hoc sic. q̃ aliqua conueniunt in non eq̃uoco. in quo tamen non sunt ad inuicem ꝓparabilia. sicut aer ⁊ aqua non ꝓparantur in multitudine. ⁊ tm̃ multitudo non dicitur equiuoce de eis Et si dicatur q̃ mul

rum est equiuocum ꝓter suam communitatem. ad dit Arestoteles ꝙ si non poterint ꝓpari in multo. tñ ad minus ꝓparabuntur in duplo qd̄ non dicitur equoce de eis. in quo tñ non ꝓparantur. qz non est aer duplum ad aquam nec econtra Respondet Aresto. ad obiectionem istam dicens. ꝙ multū ⁊ duplum sunt equiuoca. qd̄ probatur de multo. qz multū dicitur tantundem siue equale ⁊ ad huc plus. modo non est vna ratio equalitatis in aere ⁊ in aqua. qz nō est eadem ratio q̄titatis quod verum est de quantitate phisice capta. qz naturaliter aer excedit aquam in decuplo. sicut ptz in scdo de generatione. ⁊ similiter dicendum est de duplo

Qm̄ propter quid ꝓparabilia alia quidē sunt alia vero nō. siquidem erat vna natura Aut. qz st̄ in alio primo susceptiuo Equus quidez igit̄ ⁊ canis comparabilia sunt vtrum albius. In q̄ em̄ primo idem est superficies ⁊ magnitudo similiter Aqua autem ⁊ vox non. in alo nāqz subiecto sunt.

Hic ꝓfirmat obiectionem prius motā ⁊ hoc sic si aliqua que ꝓueniūt in non equiuoco sunt ꝓpabilia ⁊ aliqua non. tunc manet maior questio. quare quedaz eorum sunt ꝓparabilia ⁊ alia non Et illam questionem soluēdo ponit scdam ꝓditionem requisitā ad cōparationē ⁊ est ista. ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝓparantur ad inuicem. requiritur ꝙ illud in quo ꝓpantur habeat idem cōe subiectū in ꝓpabilio. Exempli gratia. albedo in equo. ⁊ albedo in homine habet idem proximum subiectū. s. superfitiem ideo sunt cōparabilia in albedine. sed vox ⁊ aqua non possunt comparari in magnitudine qz primū subiectū magnitudinis aque est substantia. ⁊ proximū subiectum magnitudinis vocis est sonus. qz magnitudo vocis proxime fundatur in magnitudine soni.

Aut manifestū est ꝙ erit oīa sic facere vnum In alio aūt vnūquodq̄z dicere esse. ꝙ erit idem equale. ⁊ dulce ⁊ albū Sed in alio āplius susceptiuū cuiuslibet accidentis non cōtingens est Sed vnum vnius est primum

Hic ostendit ꝙ neqz hoc sufficit. ⁊ hoc duabus rōibus. Prima. qz si sic tūc omnia possent dici ꝓparabilia que habent aliquod cōe subiectū: sed hoc est falsum. qz eriā multa equiuoce dicta habent vnum subiectū Secunda ratio est. si aliqua duo habent vnū proximū subiectū. eriā sequitur ꝙ hūt eandem spēm. qz subiectum ⁊ species debent correspondere cum quodlibet nō suscipiat quodlibet

Si ergo non solū oportet comparabilia nō equiuoca esse sed non habere ⁊ differentiam neq̄ quod. neqz in quo. dico aūt sicut color habet diuisionem. non ergo ꝓparabile fm hoc. vt vtr coloratum magis sit album q̄z nigrum Hec em̄ cōparantur non fm aliquem colorem. inquantum color. sed fm album

Hic ꝓcludit terciā ꝓditionē. que requiritur ad comparationem. que conditio includit duas p̄cedentes. ⁊ est ista. ꝙ illud in quo est comparatio debet esse species specialissima ⁊ ideo in genere non potest esse ꝓpatio. q̄uis non opz ꝙ res ꝓpate sint vnius speciei. Qz aūt ista includit duas alias sic ptz. qz oīs species specialissima ē vniuoca. ⁊ habet etiam subiectum proximum. Et sic tercia conditio comprehendit duas primas

Ic ⁊ circa motū eque velox qd̄ in equali tpe monet equale tm̄ longitudinis in hac Si aūt aliud quidem alteratū est. aliud ꝓductū Equalis ergo hec alteratio ⁊ sil'r velox loci mutatio. sed inconueniens Cā aūt qz motus habet species. Quare si que in equali tpe ducta equali longitudine. eque velocia. erit equalis rectus ⁊ circularis Utrū ergo causa qz loci mutatio genus aut qz linea genus Tēpus quidē em̄ semper idem athomus specie aut simul Illa āt specie differūt ⁊ loci mutatio spēs habet. si quidem illud super qd̄ mouetur

Hic applicat iam dicta ad ꝓpatiōem motuū. ⁊ pmo facit hoc in cōi. scdo in speciali. Quo ad primū intendit illa que requirunt ad ꝓpationem motuum Ex quo ꝓcludit ꝙ motus diuersorum p̄dicamentorum non sunt ꝓpabiles in velocitate. qz velocitas non est vnius spēi in eis Sil'r motus vnius generis nō st̄ ꝓpabiles si habent velocitates diuersaꝝ. specieꝝ. ⁊ ido motus rectus ⁊ circularis. q̄uis st̄ vnius generis p̄dicamenti. nō tñ ꝓpabiles sunt in velocitate. qz non est in eis velocitas vnius speciei. qz si sic. sequeretur ꝙ linea recta ⁊ circularis possent dici equales. nō em̄ ꝓueniūt in vna specie velocitatis. sicut dictū est. ⁊ q̄uis in motu recto ⁊ circulari sit idem tempus mensurans. ⁊ sic videtur ꝙ sit eadez velocitas. non tñ est idem ptitas spacij. manifestum est aūt ꝙ velocitas non sumitur tantū ex pte tp̄is. sed etiā ex pte spacij. qz in diffinitionibus velocioris ponuntur tempus ⁊ spacium. ⁊ sic patet ꝙ in eis velocitas nō est vnius speciei Et sic non possunt ꝓparari in velocitate

Aliqñ aūt in quo vt si pedes ambulatio Si ale volatio. aut nō. sed figuris loci mutatio alia quare que in equali tpe mouentur fm eandem magnitudinem eque velocia. sed idē indifferēs specie. ⁊ motꝰ indifferens specie Quare hoc cōsiderandum que differentia motus

Hic excludit quoddā qd̄ videt requiri ad ꝓpationē motuum localiū. qz alicui posset apparere ꝙ motus locales diuersificarent specie fm instrumēta p̄ que fit motus. Dicit Aresto. ꝙ motus locales facti per diuersa in

strumenta sunt vnius speciei. si spactũ sit vnius speciel. Exẽpli gratia ambulatio fit p pedes volatio fit p alas si aũt volatio natatio ⁊ ambulatio fiant fm lineã rectã tũc sunt vnius speciei. si aũt volatio fiat p lineã rectam et ambulatio p lineam circularem sunt diuersarum specierum ꝓter diuersitatem spacij Ex quibus predicti concludit Aresto. vnam cõclusionem q̃ non potest esse comparatio in genere sed bene in specie specialissima

Et signat ratio hec. q̃ genus nõ vnũ aliquid est. sed iuxta hoc latent multa. sunt q̃z equiuocationũ alie quidẽ multum distantes. alie ꝓ habentes quandã similitudinẽ alie ꝓ ꝓxime aut genere aut similitudine Unde nõ videtur equiuocationes cum sint

Hic elicit Arest. vnã corrlariũ de genere. hoc scz q̃ genus non est aliquod vnũ scz phisice. sed in genere latent multa qd̃ ꝓt dupliciter exponi. Uno sic. in genere latent multa. i. multe species significant p genus phisice captũ Alio sic. in genere latẽt multa. i. ꝓter similitudinem ad vnitatem generis logici latent multoꝝ equiuocationes. q̃z nos credimus q̃ ea que sunt equiuoca sunt vnũ genere. sunt enim quedam equiuocationes multum apparentes in quibus equiuocata multuz distant. sicut equiuocatio canis. sunt aũt alie equiuocationes vbi equiuocata sunt multuz sibi ꝓpinqua. sicut rector significat rectorem scholarium ⁊ rectorem nauis

Qũ igitur altera est species. si idem in alio aut si aliud in alio. aut quis terminus. aut quo discernimus qd̃ idem est albũ ⁊ dulce. aut aliud q̃z in alio videt altera. aut q̃z oino non idem.

Quia supra dixerat q̃ illi motus sti ꝓpabiles. qui ꝓueniũt in aliquo specifico. inquirit Aresto. ꝓter quo accipiat dẽna specifica in rebus. ⁊ vult q̃ non accipitur talis dẽna ex diuersitate subiectoruz. sed ex diuersitate diffinitionis essentialis. ⁊ ex hoc ꝓtingit q̃ aliqua sunt eadem subiecto. que tũ ab inuicem specie differunt. sicꝯ album ⁊ dulce ꝓueniunt in lacte quod est vnũ subiectũ et sunt diuersarum specierum.

E alteratione autẽ quomodo est equaliter velox altera alteri. si itaq̃z est sanari alterari. est aũt hunc quidem velociter. alium tarde sanatum esse. ⁊ simul quosdam. quare erit alteratio equaliter velox. in equali enim tempore alteratum est. equale enim hic non dicitur, sed quia in quantitate equalitas. ita hic similitudo sed si sit idẽ qd̃ mutatũ est in eqli tpe eque velox Utq̃z ergo in quo passio. aut passionẽ opz ꝓpare Hoc quidem igit q̃ sanitas eadẽ sit. opz accipere: aut neq̃z magis. aut neq̃z minus. sz sil̃r ex istit. Si aũt altera passio sit. puta alteratur qd̃ fit albũ: ⁊ quod sanat. his nihil idem neq̃z eq̃le neq̃z simile. aut iaz hec spẽs faciunt alterationis ⁊ non est vna. sicut neq̃z loci mutatio Quare considerandum q̃t sunt spẽs alterationis. ⁊ quot loci mutatõis. Si q̃dem igitur que mouent spẽ differunt. q̃z sti motus fm ipa ⁊ non fm accñs et motus spẽ dñt. Si ꝓ genere genere. si ãt numero numero Si igit vtq̃z opz ad passionẽ respicere. si idẽ sit. aut sil̃es. aut eqliter veloces alteratões: aut in id quod alterat. vt si huius q̃dem hmõi albatũ sit huius ãt tm̃ aut in vtraq̃z. ⁊ eadez q̃dem. aut alia passione fm q̃ eadem Eqlis aũt. aut ineqlis fm q̃ illa inequalis. Et in generatione aũt ⁊ corruptione idẽ considerandũ est. qũo eque velox generatio est. si in eqli tpe idẽ ⁊ indiuisibilẽ. vt hõsz nõ aial. Uelocior aũt est si in eqli tpe altera est Nõ enim habemus aliq̃ duo. in q̃b alteritas sicut dissimitudo. ⁊ si nũerus sub a maior et minor nũerus sil̃is speciei. Sz innoatum est qd̃ ꝓmune. ⁊ vtrũq̃z sicut que plus passio. aut excellens magis. q̃ntum aũt magis

Hic agit de ꝓpatõe motuũ in spẽali. ⁊ ꝑmo de ꝓpatõe alterationũ. scdo de ꝓpatõe generationuz. ⁊ postea in sequẽti capitulo ponit ꝓpatões spectãtes ad motuz localẽ. Et nõ facit mentionẽ de ꝓpatõe augmenti ⁊ decrementi. q̃z eadẽ rõ est in his ⁊ in loci mutatõe. cũ augmẽtatio ⁊ diminutio fiãt cũ q̃dam motu locali. cũ augmẽtatũ accipit maiorẽ. ⁊ diminutũ minorẽ locũ. Quo ad motũ alteratõis itẽdit q̃ tres sti ꝓditões req̃site ad eq̃litatẽ in motu alteratõis Prima est q̃ sit eadẽ forma in spẽ ad quã terminãt due alteratões. Scda q̃ illa forma sil̃r insit. ⁊ iõ nõ fit ꝓpatio in calore aque repidet. a lore ignis. q̃z calor nõ eq̃liter inest. Tercia q̃ subiectuz sit eq̃le. ⁊ iõ nõ ꝓpant fm eq̃litatẽ calefactio minime aq̃ et magne aque. Est tm̃ verũ q̃ illa tercia ꝓditio potius spectat ad eq̃litatẽ q̃ ad eq̃lem velocitatẽ. sed ꝓime due ꝓditiones spectãt ad eq̃lem velocitatẽ. In motu ãt local̃ req̃runt̃ duo. Primũ q̃ sit idẽptitas spacij fm spẽm duoꝝ motuũ. q̃z aliꝯ nõ cẽt eq̃lis velocitas. Scdo req̃rit̃ q̃ termini sint vni spẽi. In motu aũt generatõis req̃rit ⁊ sufficit idẽptitas forme fm spẽm q̃ acq̃rit̃ p generatõem. Ad h̃ tm̃ q̃ generatões sint eq̃ veloces req̃rit̃ q̃ fiant in eqli tpe. q̃z aliq̃ citius generant̃. ⁊ aliq̃ tardius.

verū est tū q̃ Plato adiūxit vnā ꝓditionem. s. q̃ forma fm quā est generatio non insit fm magis ⁊ minus. qz aliqui dicebant formas substantiales suscipe magis ⁊ minus Sed ōt Arestz. q̃ nō est necē illā ꝓticulā addere qz non suscipiūt magis ⁊ minus forme substantiales.

Qz Utrq oēs motus stz ad inuicē ꝓpabiles Dicendū q̃ motꝰ pñt ad inuicē duplr ꝓpari. vno mō generalr. i. fm genus. sic qd̄ fiat distributio p generibus singulorꝫ. i. p vlt. ⁊ sic motus oēs sunt ad inuicē ꝓpabiles. qz ad ꝓpationē requirit vnitas specifica illius in quo fit ꝓpatio Sed illa que sunt diuersarum speciez siue diuersorꝫ generū non ꝓueniūt in aliquo vniuoco fm spēm Alioꝰ potest eē distributio. p singulis generū. reddēdo singula singulis sic q̃ fit sensus. q̃ in qualibet spē motus pñt motus ad inuicem ꝓpari. ⁊ ista locutio est magis ꝓpria. qz hoc signū ois magz distribuit p indiuiduis q̃ p generibus vel speciebus Et sic ē verum q̃ oēs motus stz ad inuicē ꝓpabiles. qz in vnaqua q̃ spē motus saluari possunt tres ꝓditiones que requiruntur ⁊ sufficiūt ad ꝓparationem.

Ar Non requirit vniuocatio ad ꝓpatōem. qz deus ⁊ creatura ꝓpanť. attū in nullo vniuoce ꝓueniūt Dōm q̃ duplex est ꝓpatio. quedā est ꝓprie dicta. ⁊ in tali requiruntur iste tres ꝓditiones. ⁊ sic non ꝓpanť deus ⁊ creatura in aliquo. Alia est ꝓpatio improprie dicta. quā aliqui vocant abusiuā. qz est extra vsum ꝑe ꝓpationis. ⁊ sic pñt deus ⁊ creatura ad inuicez ꝓpari Est tū ibi ꝓsiderandū. q̃ aliquid est cōe ad alterū tripliciter Unoꝰ simpliciter equiuoce. ⁊ qd̄ sic est cōe in illo nō ꝑt aliquo modo esse ꝓpatio. ⁊ sic vinū ⁊ stilus non ꝓpanť in acuto. Altꝰ aliquid est cōe ad duo vniuoce. ⁊ in illo ꝑt esse ꝓpria ꝓpatio Tercioꝰ aliquid est cōe analogice. et in illo est quodāmodo ꝓpatio. licet non simplr. in q̃tum eiꝰ analogata hñt ordinem ad vnū. sic accedūt ad vniuocatōem. ⁊ ideo cū deus ⁊ creatura habent pfectiones fm analogiā. qz illa que sunt pfecta in deo stz ūnpfecta in creaturis. ideo pñt ad inuicem ꝓpari deus ⁊ creatura magis ꝓprie q̃ vinū ⁊ stilus in acuto

Ar Uidetur q̃ non requirat vnitas primi subiecti. qz supioza ⁊ inferioza ꝓpantur ad inuicem. attū non ꝓueniūt in vno subiecto. Prima pars ptz. qz ista ē bona ꝓpatio. celū est lucidius aere Secda ꝑs ptz. qz nō hñt materiā eiusdez speciei Dōm q̃uis celū ⁊ ista inferiora non habeāt vnū subiectū ꝓmū. qz materia ꝓma est alterius speciei in supioribus ⁊ inferioribus. hñt tū vnū subiectuz proximum qd̄ est superficies. qz lumen est immediate in superficie celi sicut etiam in superficie aeris. ⁊ postea in aere sicut in subiecto primo ⁊ remoto.

Ar Non requirit tercia ꝓditio. s. q̃ sint eiusdē speciei specialissime. qz ōt Gil. poz. q̃ animal ē animātius planta Dōm q̃ genus accipit duplr. vnoꝰ fm absolutā rōem generis. ⁊ sic nō fit in genere comparatio. Alio modo accipitur genꝰ fm q̃ intelligitur eē in vna suaz speciez. ⁊ sic in genere potest esse ꝓparatio

Ar Genus est vniuocū etiā in rōne generis. q̃ potest fieri ꝓpatio in genere Dōm q̃ q̃uis genus logice sit aliqd̄ vniuocū. nō tū est vniuocū phisice. quod sic ptz. qz logicus est artifex rōnis. ⁊ ideo in logica sufficit vnitas rationis ad vniuocationē. Cū q̃ genus siue ꝓceptus generis sit vnus p acceptionē intellectus. q̃ illa vnitas est logica ⁊ non phisica. quā vnitatem rōnis phisicus non attendit. ⁊ ideo ōt phisicus. q̃ prima vnitas est in specie specialissima. que non diuidit p plures drñas formales. ⁊ sic est spēs specialissima realiter formaliter vnū Et si dicat etiā spēs specialissima diuiditur in aliqua inferioza. q̃ etiaz non erit vnitas speciei specialissime nisi rōnis. sicut nec vnitas generis Dōm q̃ duplex est diuisio. quedā est materialis. ⁊ tali diuisione diuidit spēs specialissima. Alia est diuisio formalis. et tali non diuidit species specialissima. cū q̃ spēs specialissima diuidat diuisione formali. sic manet vnitas realis formalis in specie specialissima sicut vnitas materialis vel numeralis est in indiuiduo Sed cū genus diuidat formaliter sic non habet in se aliquā vnitatem realē et hoc est q̃ ōt Theomistius. q̃ genus est quidā ꝓceptus sine ypostasi reali ex rerum similitudine singularium collectus Et si dicat. phisicus etiā ꝓsiderat de generibus. cū ens mobile sit genus de quo determinat phisicus. Dōm q̃ phisicus tractat de passionibus generis non fm intentionē siue vnitatē generis sed fm q̃ inuenitur in suis spēbus Sed logicus tractat de passiōibus generis fm q̃ hmōi cū ei sic ꝓueniant passiōes intentionales. de q̃b phisicus oino nihil ꝓsiderare habet.

Ar Motus inferiorꝫ corporꝫ ⁊ supiorꝫ nō stz ꝓpabiles. attū hñt in se istas ꝓditiōes Dōm q̃ q̃uis inferioza ⁊ supioza corpa pñt ad inuicem ꝓparari in aliqua forma. sicut in lumine. nō tū pñt ad inuicē ꝓpari in motu locali q̃tum ad velocitatē motus localis. qz oēs iste ꝓditiones in motu locali deficiunt Primo eiꝰ non est vniuocatio in proximo genere. qz alius est motꝰ circularis ⁊ rectus Secdo qz nō hñt idem subiectū. primū qz magnitudo circularis est alia a magnitudine recta. subiectū aūt motus circularis est magnitudo circularz et subiectū motus recti est magnitudo recta Tercio nō habent eandem rōnem velocitatis motus rectus ⁊ circularis. qz non solū accipitur velocitas ⁊ tarditas ex p̃te tp̃is. sed etiam ex p̃te spacij. qz in diffinitione velocitatis etiaz ponit spaciū. sicut p̃batur sexto huius Sed manifestū est q̃ spaciū rectum ⁊ circulare differūt specie et ergo velocitas in motu recto differt specifice a velocitate in motu circulari.

Uoniam autē mouens mouet semper aliquid ⁊ in aliquo. ⁊ vsqz ad aliqd Dico aūt in aliquo. qz in tpe vsqz aūt ad aliquid. qz ad q̃tam aliquam longitudinem. semp eiꝰ simul mouet ⁊ mouit quare q̃tuz aliquid erit qd̄ motum est. ⁊ in quanto

Postq̃ posuit ea que requiruntur ad ꝓpatōem in genere. ⁊ postea que requiruntur ad ꝓpationē motuū specialiter. hic iam intendit ponere aliquas regulas ꝓpationum Et ꝓmo ostendit fm que opz ꝓpari motus locales ad inuicem. ⁊ dicit q̃ hmōi quatuor. s. mouens mobile spacium ⁊ tempus. qz omne mouens localiter alterum mouet ip̃m p aliqd̄ spaciū in aliquo tempore

Sit igitur a. quod est mouens. b aūtqd̄ mouetur Quantacūqz aūt longitudo mota c. In quantocūqz est tpe in quo est d. In equali igit tempore equalis potentia ei in quo est a. medie

tatem ipius b. duplicē ipius c. trāsibit. ipm aūt c. in medietate ipius d. sic eim erit analogia. ⁊ si eadē potentia idem in hoc tpe tandem mouet. ⁊ medietatem in medietate mouebit. ⁊ media virtus mediū mouebit in eqli tpe equale. vt ipius a. potentie sit ⁊ medietas que est ipm e. ⁊ ipi9 b. r. sit mediū Silr igitur se hūt fm analogiam virtus ad graue Quare equale ⁊ in equali tempore mouebit

Hic ponit regulas de ꝓpatione motuū. ⁊ ꝓmo ponit duas regulas fm diuisionem mobilis. secdo ponit vnā fm diuisionē mobilis ⁊ mouentis simul. Prima regula stat in hoc. si aliqua potentia moueat aliqd mobile p aliquod spaciū in aliquo tpe. tūc eadem vel equalis potentia mouebit medietatē illius mobilis in equali tpe per duplex spacium Secda regula. si aliqua potentia moueat aliquod mobile p aliqd spaciū in aliquo tpe. tūc equalis potentia mouebit medietatē mobilis in medietate tpis per idem spaciū Ratio istarum regularū est. qr eadem est ꝓportio totius spacij ad totam potentiam. ⁊ medij spacij ad mediā potentiam. si g diuidatur mobile manente equali potentia. tūc duplicatur spaciū fm ꝓmam regulaz. vel mediatur tpꝰ fm secdam regulam Tercia regula est. si aliqua potentia moueat aliquod mobile p aliqd spaciū in aliquo tempe. tunc media potentia mouebit medietatem mobilis p idem spacium in equali tempore. Et ratio huius regule est sumenda sicut in prioribus

Et si e. ipm z. mouet in ipso d. fm c. nō necārium est in equali tpe c. duplum ipso z. mouere fm medietatē ipsius c: Si ꝓ a. b. mouebit in ipo d. quanta est ipm c. medietas ipsius a: que est in quo est e. ipm b. nō mouebit in tpe. ī quo est d. neqz in aliquo ipius d. ipsius c: fm qd est analogū ad totū e. sicut est a. ad z. omne eim si cōtingit non mouebit nihil. Si eim tota ꝓtus totum mouit. medietas non mouebit neqz quantam. neqz in quocūqz Vnus eim mouere nauē si quidem nauē trahentium decidit potentia in numerum ⁊ longitudinem. quam omnes mouerunt.

Hic ponit duas regulas negatiuas. que excludunt quasdam comparationes. Prima est. si aliqua potentia moueat aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tpe. tunc equalis potentia nō mouebit duplex mobile p mediū spaciū in equali tpe. Secda regula est. si aliqua potētia moueat aliqd mobile p aliqd spaciū in aliq tpe. non opz q media potentia moueat idez mobile per mediū spaciū in duplici tpe Rō regularū est. qr potētia mouēs forsan nō poterit hoc duplex mobile mouere in aliq. qr mobile excedit potētiaz mouētis. Cōtingit eim q potētia mouēs sit determinata ad pus mobile. et iō nō oz q moueat duplū mobile. Et ex eodē parz q media potētia nō poterit mouere mobile pus motū. qr tota potētia fuit determinata solū ad h mobile. Et ex ist sumit ralis regula q nūqz valet ꝓpatio motus. qū mobile excedit actiuitatē mouētis, sed qū mouens excedit tūc possunt fieri ꝓpationes.

Propter hoc Zenonis rō nō est vera q solnet milij qlibet ps. Nihil eim, phibet nō mouere aerē in nullo tpe tantuz quantū moueret cadens totus modius: Neqz itaqz tāta pars qn tacūqz mouebit cū toto si sit p se h nō mouet. neqz eim nō est nisi potētia in toto:

Ex pdictis regulis soluit quandā rationē Zenonis qui voluit q sicut motus medius granoꝝ milij cadens supra terrā faceret sonū. ita etiā quodlibet granū cadēs de modio faceret sonū. sed dicit Arestoteles q hoc non oportet ex regulis iam dictis. qr stat q vnū granū milij nō posset diuidere aerē sicut totus modius. cū ergo sonus ex motu violēto aeris fiat. nō fit sonus p vnuz granū. sicut p modiū granorum

Si vero duo ⁊ vtrūqz hoꝝ aut vtrunqz mouet tm in tanto. ⁊ ꝓposite potētie. ꝓpositus ex grauib9 equali mouebūt longitudine ⁊ in eqli tpe analogum nanqz.

Hic ponit sextā regulā q sumit fm aggregatōez mouentiū. ⁊ est ista. si alique potētie mouētes diuisim accepte moueāt aliq mobilia p aliqd spaciū in aliq tpe. tunc eedem potētie ꝓiunctim sumpte mouebūt eadē mobilia ꝓiūctim sumpta p idē spaciū in eodē tpe. Ratio est. qr hincinde est ꝓportio mouētis ⁊ mobilis.

Ic igitur in alteratione ⁊ in augmento aliqd qdem eim est augens. aliquid aūt ⁊ quod auget. In quanto aūt tpe et quantum aliud quidem auget. aliud autem augetur Et alterans quidem ⁊ quod alterat silr aliquid ⁊ quantum. fm maius et minus altera sunt. ⁊ in quāto tpe. In duplo duplum. et duplū in duplo. Medium aūt in medio tpe. aut in medio medium. aut in equali duplum. Si āt alterās aut augens tantū in tanto tpe auget aut alterz nō necē est. ⁊ mediū in medio. ⁊ medio in mediū. Sz nihil si contingit augmētabit aut alterabit. sicut et in graui.

Hic ponit ꝓpatõem in alijs moribus dicens primo fm que attendunt ꝓpatões eorꝫ. ⁊ vult q̃ in augmẽtatione sunt augẽs. i. qd̃ auget rps ⁊ q̃ritas fm quam augẽs auget ⁊ auctũ. i. qd̃ augeꝫ. Sil'r in alteratõe sunt alterans alteratũ tempus ⁊ passio. fm quã fit alteratio. Et vult q̃ fm istã dũt sumi regule in augmẽtatione et alteratione. ⁊ hoc siliter ⁊ iuxta regulas sicut dictuꝫ est de motu locali. quia si aliqua potentia auget vel alterat in aliquo tpe. tunc equalis potentia mouebit q̃dem vel augebit vel alterabit duplum in duplo tempore. et mediũ in medio tpe. Si aũt potentie excedãtur a mobili. tunc non fit ꝓpatio vt dictũ est. Et sic poterũt nouẽ regule ex p̃cedentib̃ formari

Contra primã regulam. non opꝫ q̃ si aliqd̃ mouẽs moueat vnã nauim p vnã leucã in vna hora. q̃ tunc moueat mediã nauim p duas leucas in eadẽ hora. qꝫ forte media nauis nõ posset moueri. q̃a submergeretur Odm q̃ ad hoc q̃ iste regule valeãt requrunt tria. Primũ est q̃ sub virtute motiua ꝓprehendat omne illud qd̃ actiue pt ꝓcurrere ad motũ. sicut sunt raritas ⁊ densitas medij. ⁊ etiaꝫ q̃ non fiat fatigatio in mouente. sic q̃ teneat eandẽ dispositõem ad mouendu ⁊ p mobile intelligit omne illud qd̃ quocũq̃ mõ pt passiue ꝓcurrere ad motũ. qꝫ q̃ dispositio mobilis ꝓcurrit ad motũ ideo ꝓpatio assumpta in argumento nõ valꝫ. Secũda ꝓditio est q̃ iste regule solũ valent fm cõem rõem mouentiũ ⁊ mobiliũ. qꝫ si fiat descensus ad certa mobilia ⁊ mouentia. tunc nõ habent veritatẽ. Tercia ꝓditio est. q̃ iste regule intelligant̃ de motu agentiũ naturaliuꝫ qꝫ agentia volũtaria non agunt fm virtũ posse. sicut agentia naturalia. Et ideo agentia volũtaria possunt mouere totum vel pres fm electionem

Septimi libri phisicoꝫ finis habetur.

Trũ autem

factus sit aliqũ motꝰ. cuꝫ non esset prius. ⁊ corrũpitur iteruꝫ. sic q̃ moueri nihil sit. aut neq̃ factus est. neq̃ corrumpit̃ sꝫ erat semp ⁊ erit. ⁊ erit ⁊ hoc immortale: ⁊ sine quiete existit in his que sunt. vt vita q̃dam ens natura omnibus subsistentibus

Postq̃ in septimo determinatuꝫ est. q̃ est deuenire ad vnũ primũ mouens. In hoc octauo inquirit q̃lis sit p̃mus motus. ⁊ quale sit p̃mũ mouens. Diuidit g̃ iste liber in quatuor tractatus principales. in primo mouetur vna questio. vtrũ sit aliquis motus in cõmuni sempiternus. In secundo tractatu ponitur vna diuisio circa dispositõem entiũ. Et ponitur istius diuisionis vltimũ membrũ pro veritate. In tercio autem ostendit q̃s sit primus motus. ⁊ ponit ꝓditiões ipsius. scꝫ q̃ sit sempiternus. primus ⁊ perpetuus. In quarto agitur de p̃mo mouente. ⁊ intendit q̃ primũ mouẽs est incorporeũ et nullam penitus habens quantitatẽ. Quo ad p̃muꝫ mouetur ista questio. vtrum motus aliquando incepit esse. ita q̃ nunq̃ prius fuit. ⁊ q̃ndoq̃ sic deficiat. q̃ post hoc nunq̃ erit. vel motus semper fuit ⁊ semper erit Et si tunc motus est vita mundi. tunc mundus viuit vita immortali. quia semper habet motum. ergo semper habet vitam

Moueat q̃stionem

Queritur Vtrum sit verum q̃ motus sit vita mundi Dicendum q̃ ista locutio potest dupliciter intelligi. Vno modo fm locutionem effectiuam. ita q̃ sit sensus. q̃ motus facit vitam in mundo. et sic propositio est vera de motu celi. quia motus celi est causa vite omniũ istorum inferiorum. ⁊ illam expositionem videtur intendere Aresto. in textu. quia dicit q̃ motus est sicut vita omnibus subsistentibus. id est in inferioribus mobilibus. Alio modo potest intelligi locutio formaliter. sic q̃ formaliter motus sit vita mundi. ⁊ sic iterũ potest dupliciter intelligi. Vno modo sic. q̃ sit locutio similitudinaria. ⁊ sic iterum verum est. quia sensus est. q̃ sicut vita fluit ab ipsis viuentibus. ita motus ab ipsis mobilibus. sicut proprietates eorꝫ. Vel intelligitur formaliter fm proprietatez. ⁊ sic propositio est vera fm aliquos antiquos. quorum quidam dicebant deum eẽ vitam ⁊ animam mundi. ⁊ sic motus flueret a deo qui eẽt anima mundi. sicut nunc operationes in animatis fuũt ab ipsis animatis. Sed fm veritatem formaliter loq̃ndo ista locutio est falsa. quia motus qui est in corporib̃ naturalibus non fluit in ipsis a forma que est anima. sꝫ a natura que in eis est. quia quando lapis mouetur nõ habet in se animam fm quam mouetur. quia mouetur tm̃ ad vnum.

Esse quidem igitur motum omnes affirmant. de natura aliquid dicentes propter hoc q̃ mundum faciunt. et de generatione et corruptione esse oportet considerationem omnibus ipsis quam impossibile est esse. nisi sit motus.

Respondet questioni

Hic respondet tacite questioni. quia aliquis quererepossset an motus sit. Respondet Aresto. q̃ hoc non fuit dubitatum apud antiquos naturales. qꝫ omnes antiqui naturales dicebant mundũ esse genitũ. sed generatio non possetfieri absq̃ motu. ⁊ sic ipm motũ esse p̃supponitur in scientia naturali.

Sed quanti quidem infinitos mundos dicunt esse. et quosdam quidem fieri. quosdam autem corrumpi. mundorum semp dicũt esse motũ Necessariũ eẽ̃ generationes ⁊ corruptiones cum motu esse ipsorum

Opio anti: de motu

Hic arguit ad vtrãq̃ ptem questionis p opiniones antiquoꝫ. Et primo ponit opiniones eorꝫ qui dicebãt motum semper esse. Secundo ponit opiniones pro parte contraria. Quo ad primum dicit. q̃ qui daꝫ q̃ti. i. famosi posuerunt infinitos mundos. sicut democritus et

alij phi. qui dicūt motum semp esse. Et hoc ideo. quia quandoqz p segregationem corporū athomalium corrūperet vnus mundus in vna parte totius vniuersi. et generaret nouus mūdus in alio loco vniuersi p congregatōem corporū athomaliū. ⁊ cū talis generatio ⁊ corruptio mūdoꝝ nō fiat sine motu. necesse est dicere q motus semp ē. Ista autez opinio differt ab opinione Arestotelis quam infra ponit. qz Aresto. ponit vnū mūdū in quo dicit motuz perpetuari. sed Democritus ꝓt motum ꝓpetuari in multis mundis

Quicūqz autem vnū et nō esse spz de motu apponūt fm rōem. Si igit cōtingit aliquādo nihil moueri dupl'r. neccē est hoc accidere. Aut em̄ sicut Anaxagoras dicit Inquit em̄ ille simul om̄ib exn̄tibus ⁊ ḡescentib in infinito tēpore motuz facere intellectū ⁊ disgregasse Aut sicut Empedocles in tpe moueri. et itez ḡescere. Moueri quidem cuz amicicia ex multis faciat vnū. aut discordia multa ex vno: Quiescere autem in medijs temporibus. dicens sic. in quantū ḡdem ex pluribus vnū didicit nasci. in quantū iterū ex vno geminato plurima pficiūt Sicqz fiūt res q ⁊ nullo mō ip̄ius est seculum vnum. sic aūt pmutāt. neqz sil' perficiūtur Sic autem sp sunt immobiles fm circulū Hoc em̄ quod sic permutant ab hinc inde dicere ipsum opinandum est

Alia opio am̄ Hic ponit opiniones ad ptem ꝓtrariam. ⁊ ꝓt q aliq ponebāt solū vnū mundū. ⁊ il'lū non ponebāt sempiternū. sic etiā neccē habuerūt dicere q motus nō eēt sempiternus. cū motus sit solū in mobili. Et de ista opinione ponit Aresto. duos phos. s. Anaxagorā ⁊ Empedoclem. Empedocles dixit q p inimicicia mūdꝰ generaret. q prius p amicicia corruptus essz. Et sic tpe amicicie elemētoꝝ nō est aliqs motus. sic motus qnz non est et tpe inimicicie iterū est motus Anaxagoras aūt dixit q mūdus incepat de nouo ⁊ motus p hoc q aliqs intellectus qui eēt extra chaos ꝓfusum segregaret ptes vniuersi extra chaos. ⁊ sic qnz om̄nia ḡescunt in chaos ꝓfuso ante talem segregatōem. ⁊ sic motus nō sp fuit. Et ex istis ptz dzña inter opinionē Empedoclis ⁊ Anaxagore. q̄uis in hoc ꝓueniant q motus incepit. Posuit tm̄ Empedocles multos mūdos sibi ꝓuicē succedētes. sic scz q qnz mūdꝰ generaret. ⁊ itez corrūperet. ⁊ itez tercio generaret. Sz Anaxagoras posuit tm̄ vnū mūduz quē dixit incepisse p intellectū segregantē. sic q nō possent fieri plures mūdi. nec vnq̄z fuisse plures

Queritur Vtez opinio Anaxa. pōt aliq mō eē vera Dōm q inter oēs phos Anaxa: maxime ꝓcordat fidei catholice de inceptōe mūdi. qz dixit q oēs res qnqz ꝓtinerent in vno chaos ꝓfuso. ⁊ per vnū intellectū q haberet altiorē naturā q̄z res ꝓrēte in chaos. ⁊ ipse res a chaos segregarent. ⁊ sic fieret mūdus. hoc aūt fm veritatez p sil'itudinē intelligit sic q p chaos intelligit ipm nihil. et p intellectū altiorē intelligit intellect ꝰ diuinus. Sic em̄ intellectus diuinus res segregauit ex chaos. i. ex nihilo hoc aūt non potest dici. q res p̄existerent in chaos indistincte. quia tūc omnia entia mūdi p̄existerent fm substantiam ante ꝓstitutōem mundi. qd est alienū a fide. sicut tamē dixit ipe Anaxagoras.

Cōsiderandū igit de hoc qūo se hz preoperre em̄ est nō solū ad nature ꝓsideratōnem scire veritatē. sed ad sciam de p̄ncipio ꝓmo Nātas q q ia n

Hic ostēdit necessitatē determinādi hanc q̄stionem et ꝓt q scire veritatē q̄stionis illius nō est solū necāriuz ad absolutā ꝓsideratōem de reb naturalib. sz multuz valet ad sciam de p̄mo p̄ncipio. qz si motus fuit sempiternus facile elicit q etiā motoꝝ p̄mus est sempiternus vtit em̄ Aresto. in hoc octauo ꝓpetuitate motus ad p̄bandū ꝓpetuitatē primi motoris.

Qr Vtez Aresto. moueat q̄stionem de p̄mo motu simpl'r. siue de motu in cōi Dōm q istaz q̄stionem mouet de motu in cōi. ⁊ nō de primo motu. qd ex trib probat. Primo ex ꝓbis textus. monēdo em̄ q̄stionem mouet eā sic. vtez motus aliqū incepit esse. ita q p̄us nihil fuit motū. que questio dat exp̄sse de motu in genere. Secdo ex rōib quas ponit Aresto. q̄a in nulla illarū rōnum aliqd ponit qd spectat ad p̄mum motū. sicut infra patebit. loquit ḡ de motu in cōi. Tercio qz inferius in secdo tractatu pbabit q est vnꝰ p̄mus motus sempiternꝰ. si ḡ hoc p̄us probarū esset: tunc frustra pbaret idem de nouo. Opio propria de A

Acipiemus aūt p̄mum ex diffinitis a nobis in phisicis prius. Dicimus aūt motū esse endelechiam. i. actū mobil' fm q mobile. Accē ergo existere res possibiles moueri fm vnūquēqz motū. Et sine aūt motus diffinitōe omnis vtiqz ꝓfitebit neccāriū esse moueri possibile moueri fm vnūquēqz motū. vt alterari alterabile. ferri āt fm locū mutabile. Quare p̄us oportz eē ꝓbustibile q̄z ꝓburere. ⁊ ꝓbustuū q̄z ꝓburere. ergo ⁊ h̄ neccāriū est aut facta aliqū esse cū nō essent. aut ꝓpetua esse. Siqdem igit factū est mobiliū vnūqdqz neccārium est p̄us accepta aliā mutatōem factā eē. et motū fm q factum est possibile motu esse aut moueri. Si aūt q̄ sunt p̄erant sp motu nō existēte irrationabile q̄dē videt et ab inscientib. Autuero sed amplꝰ magis ingredientib hoc neccā

rũ est accidere. Si em̃ alijs q̃dem mobilibus existibꝰ alijs motiuis aliqñ q̃dem erit aliqd p̃mũ mouens. hoc ãt qd̃ mouet. aliqñ q̃dẽ nibil sed q̃escit. oz hoc mutari p̃us. Erat em̃ aliq̃d cã q̃etis. q̃es em̃ p̃uatio motus est. Quare añ primã mutationẽ erit mutatio prior

Postq̃ posuit opiniones antiq̃ꝝ de sempiternitate motus. hic p̃ñr ponit. ꝓriã opinionẽ. ⁊ oñdit motũ esse sempiternũ. Ad hoc ponẽs duas rões. Prima sumit ex pte mouentiũ ⁊ mobiliũ. Sẽda sumit ex pte p̃pis. Prima stat in h. supposito q̃ ad motũ req̃runt mouẽs ⁊ mobile. tũc sic arguit. Si motꝰ incepit. aut g̃ incepit p h q̃ mouẽs ⁊ mobile inceperũt. vel p hoc incepit q̃ mouẽs ⁊ mobile sp fuerũt. ⁊ in eis de nouo incepit motus. Non p̃t dici p̃mũ. q̃ tũc seq̃ret q̃ añ primũ motũ ponerẽt aliquis p̃or motus. qd̃ est p̃tra rõem p̃mi motus. q̃a mouens ⁊ mobile nõ incipiũt nisi p motuꝫ. cũ eis p̃ducti fiat p motũ Sedm etꝫ ñ p̃t dici. q̃ si mouẽs ⁊ mobile sp fuerũt. tũc erit ad minus aliq̃ cã q̃re motꝰ nunc incepit et nõ p̃us. illã g̃ cãm oz p̃mo remouere vt fiat motꝰ in mobilibꝰ. ꝫ remotio illꝰ cãe nõ p̃t cẽ sine motu. ⁊ sic ad huc añ primã mutatõem prior ponitur mutatio

Alia quidẽ em̃ mouẽt singulariter. alia aũt et fm p̃trarios motus. vt ignis q̃dez calefacit frigefacit aũt nõ Scia aũt videt p̃trariorꝫ esse vna. Videt igit ⁊ ibi aliq̃d cẽ sili mõ. frigiduꝫ em̃ calefacit p̃uersum q̃dãmõ ⁊ abscõdens. sicut ⁊ peccat volũtarius sciẽs qñ ecõtrario vtitur scia. Si igit q̃cũq̃ꝝ sunt possibilia sunt facere aut pati. aut mouere aut moueri. Nec ãt moueri nõ penitus possibilia sunt. Sed sic se hãtia ⁊ prima altẽrutris sunt. Quare cũ p̃ri manẽt aliud mouet. aliud aũt mouet. cũ sint vt sit hoc quidẽ motiuum. illud vero mobile. Si igit nõ sp mouebat. manifestũ est q̃ nõ se habebãt sicut nunc possibilia. hoc quidẽ mouere. illud aũt moueri. sed oportuit mutari alterꝫ illorum. Necesse em̃ in his q̃ sunt ad aliquid hoc accidere. vt si cũ non est duplũ. nunc aũt ẽ duplum mutari. sed non vtraq̃ꝝ alterum. Erit ergo quedã prior mutatio prima

Hic remouet vnã tacitam questionẽ. quia possꝫ aliquis dicere. q̃ cõtingit aliquid quãdoq̃ꝝ quiescere ⁊ qñ q̃ moueri absq̃ eo quod p̃ristat causa quietis q̃ remouetur. ⁊ hoc videtur maxime esse in agente p intellectuꝫ quia videtur q̃ hoc agens posset incipere de nouo mouere mobile absq̃ hoc q̃ mutetur. Intendit g̃ Arestoteles hic probare q̃ in nullo agente nec naturali nec intellectuali aliquod agens potest de nouo agere nisi mutet̃. Sunt em̃ duplicia agentia fm Aresto. quedam mouẽt singulariter. i. ad vnuꝫ tm̃ sicut agentia naturalia. Alia mouent fm contrarios motus vt agentia p intellectuꝫ In agentibus autem naturalibꝰ si deberent de nouo agere. oportet q̃ in illis mutetur situs. Ignis em̃ non agit in aquã de nouo nisi applicetur aque. ⁊ sic motum calefactionis p̃cedit motus localis ipius mouentis. i. calefacientis. Sed agentia p intellectum agunt ad oppositra oportet ergo anteq̃ꝝ tale agens possit agere q̃ deliberet de vno opposito que deliberatio non fit nisi p aliquã mutationem. ⁊ sic non potest agens p intellectum de nouo agere nisi mutetur

Adhuc autem prius ⁊ posterius quomodo erunt tempore non existente. Aut tempus nõ sit motus. Si igitur tempus numerus motꝰ aut motus quidam. Siquidem tempus semper est. ⁊ motum necesse est perpetuum cẽ. At uero de tempore extra vnum concorditer habentes videntur omnes. Ingenitum em̃ esse dicunt. ⁊ propter hoc democritus demõstrat tanq̃ꝝ impossibilia omnia esse facta. impossibile em̃ est tempus factum esse. Plato autem tẽpus generat solus. Simul em̃ cum celo factũ esse. Celum autem factuꝫ esse dicit. Si igitur impossibile est esse dicere ⁊ intelligere tempus sine ipso nunc. nunc autem est medietas quedam ⁊ principiũ ⁊ finem habens simul: principium autem futuri temporis. finem vero p̃teriti necesse semp esse tempus. vltimũ em̃ finiti accepti temporis in aliquo ipsorum nunc erit. Nihil em̃ est accipere in tempore p̃ter nunc. Quare quoniã est finis ⁊ principium ipm̃ nũc necesse est ipsius in vtraq̃ꝝ parte semp esse tempus. At uero si tempus manifestũ est. q̃ necesse est ⁊ motũ esse. Siquidẽ tempus est. passio quidem motus. Eadem autẽ rõ est. ⁊ de eo q̃ corruptibilis sit motus. sicut de fieri motũ accidit priorem quandã esse mutationeꝫ. prima sic hic posteriorẽ posteriori. Non em̃ simul q̃escit ⁊ quod mouetur. ⁊ quod mobile est. et qd̃ cõburitur ⁊ qd̃ p̃bustibile. Cõtingit em̃ combustibile esse quod nõ comburitur. Neq̃ꝝ mo/

Quel Agens

tiuum ⁊ mouens: ⁊ corruptibile igitur indige bit corrupi cum corrupatur. ⁊ hmoi corrupti/ uum iterũ posterius. Corruptio eñ mutatio q̃dam est. Si igit hoc impossibile. manifestũ est q̃ est perpetuus motus.

Supponit duo

Hic ponit aliã rõem que sumit ex parte tpis ad pro bandũ q̃ motus est sempiternus. ⁊ pmittit duo. Pri/ mũ est. q̃ ꝑus ⁊ posteri⁹ nõ possunt esse nisi sit tps. Se cũdũ est. q̃ tps nõ ꝑt esse nisi sit motus Et rõ pmi sup positi est. qꝛ tps nihil aliud est nisi ꝑus ⁊ posteri⁹ mot⁹ numerata. etiã prius ⁊ posteri⁹ ponunt in diffinitõe tẽ/ poris. Rõ scdi suppositi est. qꝛ tps est propa passio mo tus. sed subiectũ nõ est sine ꝓpria passione. Istis suppo/ sic arguit. si temp⁹ est perpetuũ necesse est motũ esse per petuũ. sed tps est perpetuũ. ergo mot⁹ est ꝓpetu⁹. ꝓna tenet a tota ꝓditionali cũ positione antecedẽtis ad posi tionem ꝓnntis. Aũs pbatur dupl'r. scz autoritate ⁊ rõe Autoritate oim phoꝝ. qꝛ omnes antiq̃ ponebãt mun dũ esse ingenitũ excepto Platone. q̃ solus genuit mun/ dũ. i. dixit solus mundũ esse genitũ. Rõe sic. qꝛ si tẽpus incepit. tũc incepit in ipso nũc. sed nõ ꝑt incipere in ipso nũc. q̃ tps nõ incepit. Minor pbatur qꝛ dato quocũq̃ nũc sp dabit prius nũc. Quod sic ostendit. qꝛ de ratõe nũc est q̃ sit finis preteriti ⁊ initiũ futuri. dato ergo q̃cun/ q̃ nũc habebit aliqd ꝑus. qꝛ est finis preteriti. Et p h idem pbatur. q̃ nõ deficiat mũdus. quia nũc est initiũ futuri. dato ergo finali nũc adhuc dabit posterius tem pus. qꝛ nũc qd est initiũ futuri. Similes rõnes adducit Aresto. q̃ motus est semp futurus. quia als post vlti/ mũ motum nõ esset posterior motus. sicut dictũ fuit de inceptione motus.

Solunt rões philosophi

Querit Quão debent solui iste rões cũ con cludant ꝓtra fidem Dicim q̃ p/ ma sic soluit. qꝛ in ea supponit aliqd falsum. hoc scz. q̃ q̃cquid incepit hoc incepit p motuz. sz hoc est falsum. qꝛ totus mũdus ⁊ pncipales ptes mun di inceperũt de nouo. nõ aũt p motum sed p creatõnem et ideo motus incepit p hoc q̃ mouẽtia ⁊ mobiliaince/ perũt p motũ Et quo ptz q̃ ista rõ. pcedit contra ratõ nem Anaxagore ⁊ alioꝝ antiquoꝝ q̃ credebãt mũdũ in cepisse p naturalẽ motũ. sic eñ ista probatio est sufficiẽs et hoc nõ est ꝓtra fidẽ. Scda rõ sic soluit. qꝛ ꝓceditur q̃ mũdus incepit in nũc. ⁊ qñ tũc arguit de rõne nũc est q̃ sit finis preteriti ⁊ initiũ futuri. Pro q̃ sciendũ. q̃ est tri/ plex nũc in tpe. sicut triplex punctũ in linea. s. nũc initiãs nũc ꝓtinuãs. ⁊ nũc terminãs. Dicim ergo est q̃ de rõne nũc ꝓtinuãtis est q̃ sit finis preteriti ⁊ initiũ futuri: Sed h nõ est verũ de nũc initiante ⁊ terminãte. qꝛ nũc initi/ ans est solũ pncipiũ futuri. ⁊ nũc terminãs est solũ finis preteriti. Tenendũ est ergo q̃ mũdus incepit in nũc initi ante qd nõ hz aũ se tps. Est tamẽ ꝓsiderandũ: q̃ si mũ dus esset ꝑpetuus ⁊ tps ꝑpetuũ. tũc oẽ nũc eẽt ꝓtinuãs qꝛ nõ esset dare pmũ nũc. sz sm veritatẽ est dare pmum nunc. qd nõ habet aliquid aliud nũc aut tempus ante se Similiter est nunc desitionis mũdi quod est terminãs et non habet tempus post se.

Si eẽt pmũ nũc. tũc ante hoc nihil eẽt. sed (aũ) dicit tps. q̃ aũ pmũ nũc est tps. Dicim q̃ aũ accipit dupl'r. Uno mõ affirmatiue. ⁊ sic significat tempus. sicut dicimus. iohannes venit in domuz ante petrum. i. in tẽpore ante petrũ. ⁊ sic pmũ nũc incep tionis mũdi ⁊ tẽporis non diffinit p ante. Alio mõ acci pit ante negatiue sm q̃ negat temp⁹. ⁊ sic ponitur ante in diffinitõe primi nũc quod est initiũ totius tpis Simi liter dicit de extra q̃ ad locũ. qꝛ extra accipit dupl'r Uno mõ negatiue. ⁊ sic accipit in pmo de celo. vbi dicit q̃ ex tra celũ nihil est. Alio modo accipit affirmatiue. ⁊ sic si gnificat locum. vt cum dicitur. iohannes est extra do/ mũ. i. in loco extra domum.

Sed non aliquando quidem erat. aliquan do autem non. Et nanq̃ assimilatur sic dicere figmento magis.

Postq̃ posuit Aresto. rões sm suã propriã opinio nem. ꝓnter reprobat illos phos qui ꝓtrariũ ponebant et ꝑt ponere q̃ motus aliqñ sit ⁊ aliqñ non. sicut aliqui phi posuerũt assimilat figmento. ⁊ hoc ideo. qꝛ hoc vi/ det esse fictũ ad qd nulla ratio adducit. Sed isti phi di/ cebant istã opinionẽ ab sq̃ ratione

Ar Et hoc sequeret q̃ articuli fidei eẽnt figmenta qꝛ nõ habent aliquã rõem Dicim q̃ q̃cuis illa que fide tenemus nõ probant rõne naturali. tũ veritas illoꝝ initiat autoritati diuine. que autoritas ma ior est qualibet ratione naturali. etiam demonstratiua. qꝛ ratio humana ꝓpter debilitatem sui luminis ꝑt mul tiplicter deficere. non autem ratõ diuina. quia deus nec fallere nec falli potest. Item illa que fide tenentur mira culis innitunt. ⁊ sic solum fides est de operibus illis que solus deus facere potest. ⁊ ideo manifeste patz. q̃ illa sũt reuelata a deo. quia opera diuina dant testimoniuz illis que fide tenentur.

Similiter autem ⁊ dicere. quia aptum na/ tum sic est. et hoc oportet opinari esse principi um sicut videtur vtiq̃ Empedocles dicere q̃ tenere ⁊ mouere amiciciam in parte ⁊ discor/ diam inest rebus ex necessitate. quiescere au/ tem medium tempus. Fortassis autez ⁊ vnum principium faciẽtes. sicut Anaxagoras sic vti q̃ dicerent. Reprobat aliquos qui

Obiicit ꝓtra rõem Empedoclis ⁊ Anaxagore. qui vtebant rõe. q̃uis nõ fuit vera ⁊ efficax ratio. Decebãt eñ motũ quãdoq̃ esse. ⁊ quãdoq̃ nõ esse. eo q̃ sic natũ est esse. sed hoc dicere nõ sufficit. qꝛ pbandum est quare sic natum est esse. quia illa que sunt a natura habent cau sas. ⁊ ideo non potuit ista ratio esse sufficiens. quare qñ q̃ motus est ⁊ qñz nõ est. Sicut nõ sufficit q̃ terra mo/ uet deorsum. qꝛ sic natũ est esse. sz qꝛ grauis.

Tuero nihil inordinatum eorum que natura ⁊ sm naturam sunt Natura cũ omnibus causa ordinationis est Finitum au tem ad infinitum nullam rationem habet. Or/ dinata aũt oñis rõ est In infinito autẽ tempo

re quiescere. postea motũ esse aliqñ. Huius autem neq; vnam differentiam esse. quare nunc magis q̃ prius Neq; iterum aliquam ordinationem habere. non iam nature est opus. Aut em̃ simplr se habere quod est nature. ⁊ nõ aliquando quidem sic. aliquando vero aliter. vt ignis natura sursum fertur. et non aliquando quidem. aliquando vero non. aut rationez habet quod non est simpliciter. Quare dignius est sicut Empedocles. et si quis aliter dixit sic habere in parte quiescere omne et moueri iterum. Ordinationem enim iam habet quandam huiusmodi.

Hic ꝓparat opinionẽ Anaxagore ad opinionẽ Empedoclis. ⁊ vult q̃ ꝓuenientꝰ opinabat ⁊ vtebat rõe p̃ dicta empedocles q̃ anaxagoras. qz anaxagoras dixit q̃ postq̃ res in ifinito tpe deuerũt in chaos ꝓfuso. tũc inceperũt iterũ moueri p infinitũ tp̃s. Sz empedocles dixit. q̃ vniuersuz in aliqua pte tpis corrũperet. ⁊ in aliq̃ pte tpis generaret. ⁊ sic dixit res aliquo tpe finito decrescere ⁊ aliquo tpe finito moueri Cũ ergo finiti ⁊ infiniti nulla est naturalis proportio. sic opinio anaxagore omnino est innaturalis. quia que in natura sunt ordinata sunt. infinitũ aũt nõ habet ordinem ad finitũ. ⁊ iõ empedocles (qui posuit motũ fieri tpe finito. ⁊ quietem tẽpore finito) conueniẽtius dixit

Sed ⁊ oportet hoc dicentem non affirmare solum. sed causam ipsius dicere et nõ apponere nihil. neq; velle dignitatem irrationabilẽ sed aut inductõem aut demonstrationem ferre Hec quidem enim non cause posite sunt. neq; in ꝗ erat amicicie vel inimicicie esse Sz hmõi quidem ꝓgregare. illius vero disgregare. Si vero determinek qd̃ est in tpe. dicendũ est in q̃ bus sic sunt. sicut qz est aliquid qd̃ ꝓgregat homines amicicia. ⁊ fugiunt inimici ab inuicem Hoc enim supponik et in toto esse. videk enim et in quibusdam esse sic. Qd̃ aũt ⁊ fm equalia tpa indiget aliqua ratione

Hic ostendit q̃ nec etiã conueniẽter Empedocles vsus est ista ratione. qz causam ipe nõ posuit q̃re in aliq̃ pte tpis res quieuerũt. ⁊ quare in aliqua pte tpis inceperũt moueri. qz non assignauit causam quare in vna pte tpis generaret lis inter partes vniuersi: ⁊ in alia parte tpis amicicia. ⁊ sic est ibi peritio principij. qz in istis inferioribus non fiunt motus ⁊ quietes fm equalia tpa. et tamẽ si hoc fieret in istis inferioribꝰ. adhuc tamẽ apparet q̃ sic eẽt in toto vniuerso.

Omnino em̃ existimare principium hoc eẽ sufficiens. qd̃ sp aut est sic. aut sic. non recte se habet opinari. In q̃ Democritꝰ reducit de natura causas q̃ sic qd̃ pus factum est. ipsius autem sp: noluit pncipium querere in quibusdaz dicens recte. Quod autem in omnibus nõ recte. Et trigonum enim semp habz duobus rectis equales angulos. sed tamen est perpetuitatis huius altera causa pncipiorum. igit nõ est altera causa sed perpetua sunt. Quod quidem igit nullũ tp̃s erit neq; erat. qñ motꝰ non erit. siue nõ erat. tanta dicta sunt

Hic excludit phs quãdã falsam rñsionem istoz antiquoz. qz posset aliq̃s dicere. q̃ illud qd̃ sp est nõ habz cãm. ⁊ q̃ Democritus dixit cũ Anaxagora. q̃ motꝰ sp est. ⁊ sic nõ esset danda cã sempiternitatis motus. Respondet phs q̃ in hoc nõ tene estimabãt. s. q̃ sempiterna non habent causaz. Quod sic pbatur. qz ꝓclusio demonstrationis est sempiterne veritatis. ⁊ tamen hz causam qz pmisse sunt cã ꝓclusionis. vt pz exemplarik. ista em̃ ꝓclusio. triãgulus hz tres angulos eq̃les duobꝰ rectis est ꝓpetue veritatis. ⁊ tũ hz cãm. s. pncipia que demonstrant passionez inesse subiecto. Ex ista cõclusione phi potest patere q̃ q̃uis Aresto. posuit mũdũ eternũ tamẽ dixit deũ esse cãm mundi. Sik ponit Augustinꝰ exemplũ ad pbandũ q̃ perpetuũ potest habere causam hoc scz si pes sterisset ab eterno in puluere tũc vestigiuz pedis eẽt effectus eternus. ⁊ tamẽ vestigiũ haberet cãz scz pedẽ. qz pes esset cã efficiens vestigij illius. sicut nũc deus est causa efficiens mundi.

Perpetuũ nihil habet ante se. ergo mundus erit ꝓpetuus nõ hz ante se deũ Dõm q̃ aliq̃d hz cãm ante se dupl'r. Vno mõ fm tp̃s. ⁊ sic ꝓpetuũ non hz aliq̃d ante se. Alio mõ fm naturã. ⁊ sic ꝓpetuũ põt habere aliq̃d ante se. qz si deus ab eterno fecisset mundũ. adhuc fuisset ante mũdũ naturaliter. sicut omnis cã ante effectum. Similiter etiam est de homie. et risibili. quia homo ⁊ risibile sunt simul tempore. tamẽ naturaliter homo est ante risibile. quia omis causa naturalr est ante suũ effectũ: sed nõ sp tpe.

Contraria autem his nõ difficile est solue/re. Videbik aũt ex hmõi considerantibꝰ cõtingere maxime motũ esse aliqñ. cũ nõ est omino Primũ quidem. qz neq; vna ꝓpetua mutatio est. Mutatio em̃ omnis apta nata est ex quodam in q̃ddã Quare necẽ est oĩs mutatõis terminos inter eẽ ꝓria in q̃bꝰ fit Infinitũ aũt mo

ueri nullũ. Amplius videmus possibile eẽ mo
ueri. neq; quod mouetur. sed quiescens moue
tur. neq; habens in seipso: neq; vnum motum
vt in inanimatis. q̃rum neq; pars vlla. neq; to
tum mouetur. sed q̃escens mouetur quãdoq;
Conuenit autem aut semper moueri aut neq;
q̃. siq̃dem non fit cum sit motus. Multo autẽ
magis huius esse in animatis manifestum est
Neq; vnus q̃dem in nobis cum sit mot⁹ ali/
quando. sed q̃escentes tamen mouemur aliqñ
z fit in nobis ex nobisipsis p̃ncipium motus
aliqñ. z si nihil extra moueat. Hoc em̃ in ina
nimatis esse nõ videmus silr. sed sp mouet ip/
sa aliq̃d exteriorum alterum. Aliquando autẽ
animal dicimus ip̃m se mouere. Quare siqui/
dez q̃escit aliquãdo penitus in ĩmmobile: mo
tus vtiq; fit ex ipso z nõ ab extra Si aũt in aĩa
li hoc possibile fieri. quid ꝓhibet idem accide
re z fm esse. Si nanq; in parvo mundo fit. et
in magno. z si in mundo z in infinito: si quidẽ
ꝓtingit moueri infinitũ z q̃escere totũ

Hic Aresto. ponit tres rationes in ꝓtrariũ. ꝓbantes q̃ motus nõ semp fuit. sed q̃ incepit Prima rõ est. nul la mutatio terminata est ꝑpetua. qz ꝑpetuũ est q̃d carz termino. sed omis mutatio est terminata. qz est de q̃dã in q̃ddam inter determinatos terminos. g̃ nulla muta tio est ꝑpetua. Et qz minoz nõ videtur esse vera de mo tu circulari. ideo ꝓbat hoc specialiter de motu circulari sic. Nihil mouet naturaliter ad illud ad quod ꝓtinge/ re nõ potest. qz als frustra moueret. sed natura nihil fa cit frustra. sed impossibile est aliquid motũ esse in infini tum. qz si esset motũ tũc haberet terminũ motus. sed in finitũ carz termino. ergo impossibile est aliq̃d moueri in infinitũ. Sed a stat in hoc. eadem est ratio de toto vni/ uerso z de particulari mobili. quia totũ z ꝑs debent pro portionari. sed de ꝑticulari mobili videmus q̃ quãdo/ q̃ mouet z quãdoq; nõ. ergo etiã sic erit de toto vniuer so. Tercia rõ. sicut est in microcosmo. i. in minoz mũdo. ita erit in macrocosmo. i. in maioz mundo. Sz in micro cosmo. scilz in homine sic est q̃ in eo incepit motus. sic q̃ ꝑus nõ fuit. sicut patet in vigilia post somnuz. g̃ sic erit in macrocosmo. i. maioz mundo

Quare hõ dz microcosm⁹ Di/ cendũ q̃ ad silitudinẽ maioris mũ di. Et illa silitudo attendit in tri/ bus. s. quo ad corpus. q̃ ad aĩam. z q̃ ad motũ Quo ad corpus. qz sicut in toto vniuerso st̃ qtuor elemẽta. s. ig/ nis aer ꝛc. ex quibꝫ est ꝓstitutũ vniuersum. sic etiam hõ ꝓponit ex q̃tuor elementis. z q̃uis q̃ntum corpus sum/ plex. s. celũ non intret ꝓpositionem hominis fm substã/ tiam. tñ fm virtutẽ. qz constituit in hoie periodũ certaz Quo ad aĩam dicit ꝑhs tercio de aĩa. q̃ aĩa est q̃dam modo omia. qz quo ad sensum est sensibilia. quo ad in/ tellectum est intelligibilia. quod est verũ non fm natu/ ram sed fm silitudinem z ꝓportionem. Tercio quo ad corꝑales motus. qz sicut in celo est duplex motus. vn⁹ ab oriente in occidens. qui motus capit secum fm natu ram inferiores speras. Alius est motus ab occidẽte in oriens ꝓtra motuz ꝑmi mobilis. Sic etiã dicendũ est de hoie. qz in hoie est duplex motus. s. rationis z sensua litatis. z vnus ꝓtrariat alteri. qz motus sensualitatis ꝓtrariat motui rationis. z motus rationis est ab oriẽte in occidens. i. ex fructib⁹. sed mot⁹ sensualitatis ẽ ab oc cidente. i. a vicijs p quãdam silitudinem

Ozum aũt ꝑmũ q̃dem q̃d dictũ est non eũdem sp z vnum numero esse motuz q̃ est in ꝓtraria recte dz. Hoc em̃ fortassis q̃dem neccãrium est. siq̃dem non sp vnũ z eundez esse possibile est eiusdẽ z vnius motũ. Dico ãt vtq; vnius cordevnus et idẽ sonus. aut sp aliter si/ militer se habẽte et mouente. sed tñ q̃litercũq; se hz. nihil ꝓhibet z quẽdam eũdem esse. q̃ per petuus et ꝓtinu⁹ est. Manifestũ vtiq; erit. ma gis ex his q̃ posterius. Moueri aũt qd nõ mo uet nullũ inconueniens est. Si aliqñ q̃dem sit extrinsecus mouens. aliqñ aũt nõ Hoc tamẽ q̃liter vtiq; erit inq̃rendum. Dico aũt vt z idẽ ab eodẽ motiuo existẽte aliqñ q̃dẽ moueri. ali qñ aũt nõ Nihil em̃ aliud dubitat ꝗ dicens. q̃ ꝑpter nõ sp alia q̃dem q̃escũt corũ que st̃. alia ꝗo mouent. Maxime ãt vtiq; videbit terciuz habere dubitatõem. qd fit cũ nõ insit ꝑus mo tus. q̃ accñs est in aĩatis. Quiescẽs em̃ prius post hoc vadit mouẽte exterioz nullo sicut vi det: hoc aũt falsum est. Cõspicimus em̃ semp aliq̃d motũ in aĩali naturaliũ. Vnus ãt mo/ tus nõ aĩal causa est. sed ꝓtinẽs forsitan Ipsũ aũt dicim⁹ ip̃m mouere se. nõ fm oẽm motum sz fm locũ. nihil igit̃ ꝓhibz Magz ãt fortassis neccãriũ est in corꝑe multos fieri motus a ꝓti/ nẽte. Noz aũt q̃sdam intellectũ aut appetitũ mouere. Illũ aũt totũ i ã aĩal mouere. q̃le con tingit circa somnos. Sensibilis q̃dẽ em̃ cum

poit rões q̃ se vtiq; p̃ a

z a

3 a

hõ microcosm⁹ dz ad z ad silitudẽ macrocosm

neq vnus insit motus. in exnte tamen aliquo surgunt animalia iterū. Sz namq manifestū erit et de his ex sequentib.

Hic soluit istas rōnes p ordinem dicēs. q est dupler motus. quidā est inter vera ꝓtraria. ⁊ talis nō potest esse infinitus. qz ꝓtraria de se sunt finita ⁊ determiata Alius est motus qui nō est inter vera ꝓtraria. sz ab eodē ad idē sicut motus circularis. ⁊ talis pt esse infinitus p reiterationē Et si dicatur. nihil mouetur ad impossibile. sed impossibile est motū infinitū esse factum. ergo ⁊c. Dōm q dupl'r dr motus localis infinitus. vno mō ex pte spacij. qz sic habet spacium infinitū. ⁊ sic est vez q nō potest motus infinitus esse cōpletus Alio mō dr motus infinitus fm durationē. qui rū fit in mobili finito ⁊ spacio finito. ⁊ talis motus est infinitus fm successionē. ⁊ non fm si multatē. Sic est de motu celi. qui fm phm est infinitus Ad secdam rōem dōm. q non est simile de toto vniuerso et de priculari mobili. qz totū vniuersuz nō potest habere aliqd mouens extrinsecū. a quo incipiat de nouo moueri. sed quodlibet priculare mobile pt habere mouēs de nouo sibi ꝓiunctū. a quo de nouo moueat. Ad terciam rōem dōm est. q etiā in microcosmo nō incipit motus localis de nouo nisi pcedat aliqs alius motus. quia aialia mouent localiter ab appetitu. vt dr tercio de anima. sed appetitus mouetur a cōtinente exteriori. s. ab aere vel celo. ⁊ qnqz ab intrinseco. s. ex fantasia ꝓiuncta Et illa est cāgre in aialib post somnū accidit vigilia. qz postqm cibus est decoctus. tunc aialia natural'r expgiscunt. ⁊ succedit vigilia. Et sic manifestū est q omnis cibi digestio precedit motum localem aialis

Appetitus nō potest moueri p celum. qz appetitus intellectiuus est imaterialis. ⁊ motus celi est materialis. sz materiale nō agit in imateriale. ergo ⁊c. Dōm q appetitus sensitiuus p se mouetur a celo. qz est materialis. sz appetitus intellectiuꝰ solum p accidēs mouet a celo. inqntū sez ꝓiungit organis sensitiuis et sic vult phs q in aialib nō est pmus motus. sz motus in aialib referrur ad motum celi

Vtrum mundus fm veritatem sit perpetuus Dōm q non Quius rō est. qz quod incepit non est perpetuū. sed mundus incepit. ergo nō est pperuus. Maior patet. quia perpetuū semp est. sz qd incepit nō semp fuit. ergo ⁊c. Minor patet per autoritatem fidei. q est fundata in infallibili ꝓitate diuina. vt habetur Genesis pmo In pncipio creauit celum ⁊ terram. Et ideo qiuis rōne probari nō potest efficaciter mundū esse creatū in pncipio tpis. et hoc ꝓter duo. Primo quia tūc non esset creditū. secūdo qz mundus est factus p voluntatē diuinā: que nō potest habere rōem nobis notam Tamē pbari potest efficaciter q nō est impossibile mundum incepisse. hoc em sufficit in articulo fidei. s. posse probare articulū non ꝓtinere impossibile. Et hoc sic pbatur mundū esse non est necesse. ergo mundū non esse est possibile Cōsequentia pbatur p equipollentiā modalium. qz non necesse ⁊ possibile equipollent. qz sunt de cōbinatione edentuli. Aīs pbatur. s. q mundū esse non est necesse qz necessitas in aliquo potest dupl'r accipi. Vno mō fm absolutam necessitatē. que sumitur fm pncipia intrinseca. que sunt materia ⁊ forma Alia est necessitas accepta fm necessitatē ꝓditionalem. que sumitur fm pncipia extrinseca. q sunt agens ⁊ finis. sed nullo istoꝝ modoꝝ mūdum esse est necesse. Non necessitate absoluta. qz qiuis materia mundi non habeat naturalē ordinem ad corrptionem sicut materia inferioꝝ. qz ei nō est cōuncta priuatio. habet tamē ordinem ad non esse ex parte ꝓseruantis quia mūdus in suo esse a libera voluntate diuina dependet. ⁊ ideo potest nō ꝓseruare mundū. ⁊ sic in nihilū redēret. Vnde ptz. q nulla res creata habet necessitatē essendi absolutam. sz solus deus. cuius essentia est esse. Sil'r nec est necessitas ex parte esse agentis. qz causa pducens mundū est agens voluntariū ⁊ non naturale. ⁊ ideo libere ꝓducit mundū ⁊ non coacte. nec naturali necitate Vñ patet q deus per seipm solum necessario est. ⁊ alia cōtingenter sunt Sil'r non est necessitas ex parte finis. qz tunc aliquid est necessariū ex parte finis quādo si ne illo esse rei aut tene esse nō potest. Finis aūt rerum creataꝝ est bonitas diuina. sed illa optime potest esse absq rebus creatis. ymmo nihil pfcōnis accrescit ei ꝓ creaturas. Nullam ergo necessitatē habet mundus ad esse. ⁊ p ꝓsequēs potest nō esse Ex quo patet. q qiuis phs efficaciter probet mundū non incepisse per naturalē motum vt aliq antiqui voleb ār. quia sic ante primū motum esset alius motus. In nullo tamē ꝓtradicit illa pbatio fidei. quia simpliciter nō pbat eternitatē mundi ⁊ motus. vt circa tertum dcm est in solutione rationū Unde phs vtitur illa pperuitate mundi ad probandū pperuitatē primi motoris. non tamq principio ostēsuo. sed tamq principio psuasiuo. Inducit em hanc opinionē ex opinionib alioꝝ philosophoꝝ. Et ex hoc etiā sumi potest. quare vocat phs istam ꝓbōem mundū esse perpetuū in topicis. pbleuma neutrū. quia sunt rōnes eque fortes ad vtrāq prem. qd nullo modo verum esset. si ulla pars esset demonstratiue probata aut ostensa.

Nisi mundus esset pperuus ⁊ etiā motus tūc processus phi esset vanus et inefficax in isto octauo libro Probat. quia ex pperuitate mundi ⁊ motus probat perpetuitatē primi motoris Dōm q nihil prohibet ex falsis verum ꝓcludere. sicut patet secūdo prioꝝ Et ideo ex falsa opinione de pperuitate mūdi probat multas veritates. que tamē possunt euidentius probari ⁊ ostendi posita inceptiōe mundi Potest em probari quinqz rōnib posita inceptione mundi. q adhuc est vnum primū mobile. ⁊ q pmus motor est pperuus Prima ratio stat in hoc. omne qd mouetur ab alio mouetur et non est pcedere in infinitū. quia tunc nullus esset motus. ergo deueniet ad vnum motorem immobilē primū Secūda ratio. quia in rebus creatis inueniunt aliqua cōtingēria. quia q̄dam res create possunt qnqz esse ⁊ qnqz nō esse. Inueniunt etiā aliqua que non possunt quādoqz nō esse. ⁊ illa sunt necessaria Tunc sic arguit. necessarium creatū reducitur ad aliquod primū necessariū. sicut etiā cōtingens. sz in creatis inueniunt quedā necessaria. ergo est vnum primū necessariū a quo alia habēt istam necessitatem. Tercia rō est. quia videmus in rebus creatis aliquid eē magis perfectū ⁊ aliquid minus perfectū. sz magis pfectum ⁊ minus pfectum reducunt ad aliquod perfectissimū. sz pfectissimū est necessariū. ergo inuenitur aliquod primū simpliciter necārium in rebus. omne aūt necessarium est perpetuū Quarta ratio est. quia videmus q totum vniuersum gubernat ab aliquo intellectu. cum manifeste appareat res tendere in suos fines absqz cognitione finis. sicut lapis mouetur deorsuz. ⁊ aranea facit

telam. ergo oportet q̃ talia dirigant̃ ab aliquo quod omnes fines cognoscit. sed intellectus cognoscens est incorruptibilis. cuz sit sup̃ ipsa corruptibilia. ergo deueniendũ est ad vnum primũ incorruptibile. Quinta rõ est. in reb̃ est aliquod ꝓductũ. ergo hoc est ꝓductũ ab alio. cum nihil efficiat seip̃m. sed nõ est ꝓcessus in infinitũ. qz tunc nihil esset causa tm̃. ergo deueniẗ ad vnum primũ efficiens perpetuũ. Ex quib̃ patet. q̃ posita inceptiõe mundi ad huc deueniẗ ad vnum primũ z ꝑpetuũ motorẽ. qui a nullo ꝓductus est. sz omnia alia ꝓduxit.

Ar Motus est vita mundi. sz vita intelligentiarꝝ est immortalis. ergo alicꝗs motus est ꝑpetuus z immortalis Dõm q̃ cuius vita intelligentiarũ sit immortalis sic q̃ nõ potest corrumpi per potentiã intrinsecã. qz in illis formis nulla simplr̃ est materia. sunt tamẽ tales forme annihilabiles. z sic nõ sunt simplr̃ perpetue. sicut eim̃ tales forme ex nihilo ꝓdierunt. ita etiam naturaliter in nihilum decidere possunt. nisi ꝓseruẽtur a prima causa omniũ rerum.

Ar Impossibile est deum de nouo mundũ ꝓducere ergo nõ est mũdus de nouo ꝓductus. Ãns ꝓbatur. qz quicq̃d de nouo aliquid ꝓducit mutatur. vel ꝑ se vel ꝑ accidens. sz deus est immutabilis. ergo nõ potest mundũ de nouo ꝓducere. z sic mundus erit ꝑpetuus fm veritatẽ. vt ꝓbant rõnes ꝑbi in textu Dõm q̃ est duplex agens. aliqd̃ eim̃ est naturale. qd̃ agit per formam naturalẽ. sicut ignis z aqua. z sic verũ est q̃ nullus agens aliquid ꝓducit absq̃ sui mutatõe. Aliud est agẽs intellectuale. qd̃ agit ꝑ formã ꝓceptam in mente. z h̃ est duplex. Aliqd̃ est eim̃ agens intellectuale ꝑpetuũ z eternum. z hoc ꝑt aliquid facere de nouo absq̃ omni mutatione sui. qz potest ab eterno aliquid ꝓcipere. sic scz q̃ velit ꝓducere aliquẽ effectum in aliquo determinato tꝑe tali vel tali Unde ꝓtingit q̃ ꝑ perpetuũ conceptũ de tꝑali re ꝓducenda ꝓducat effectũ tꝑalem absq̃ mutatiõe noui ꝓceptus in illo agẽte. Et sic est dõm de deo q̃tum ad creationẽ mundi. qz deus ab eterno ꝓcepit q̃ velit ꝓducere mundũ in hoc tꝑe in quo ꝓduxit. Aliud est agens intellectuale non eternũ sz creatũ a deo in tꝑe. z hoc ꝑt ꝓducere nouũ effectum absq̃ mutatiõe sui quã nunc habet cum ꝓducit effectũ. sz nõ potest ꝓducere aliquẽ effectum absq̃ omni mutatiõe. qz nõ est eternũ. ergo nõ potest habere conceptũ eternum. sed in tꝑe incepit cõcipere et ꝑ ꝓsequẽs in suo conceptu mutatũ est. Ex quo soluit̃ istud sophisma. deus voluit ꝓducere mundũ ab eterno. qz hoc ꝓplexũ (ab eterno) potest ad duo referri Uno mõ refertur ad illud ꝓbum voluit. z sic sophisma est verum. quia deus ab eterno voluit ꝓducere mundũ in tempore. Vel hoc cõplexum determinat hoc ꝓbum ꝓducere. z sic sophisma est falsum. quia deus nõ voluit ꝓducere ab eterno mundũ. quia voluit ꝓducere mundũ in tempore. id est in ꝑncipio temporis

Ar Posita sufficienti causa in actu ponit̃ effectus. sz deus est causa sufficiens z ab eterno fuit. ergo mundus fuit ab eterno Dõm q̃ duplex est agens scz agens ꝑ naturam. z posito tali agẽte seq̃tur effectus nisi aliquod impediat talem cãm. Aliud est agens ꝑ intellectum z voluntatẽ. z tũc maior est falsa. quia nõ oportet posito tali agente ponere effectuz. quia hoc agens nõ agit sicut potest. sz sicut vult. z ideo potest sibi determinare tempus agendi. sicut domificator nõ domificat qñ potest. sz qñ vult. Et hoc ꝑtinet ad ꝑfectionẽ cause q̃ nõ solum determinet sibi effectũ. sz etiã determinat sibi tẽpus qñ scz velit opus z effectũ suum ꝓducere.

Ar Actio dei est eterna. ergo habebit aliquẽ effectũ eternũ. z talis effectus est mũdus. ergo mũdus fuit ab eterno Dõm q̃ actio dei potest dupliciter capi. vno mõ ex parte ꝑncipalis significatiõis fm q̃ est in deo agẽte. z sic actio dei est eterna. quia actio dei est ipse deus. Alio mõ accipitur actio dei ex parte cõnotati quod est res ꝓducta. z sic actio dei est tꝑalis. Pro quo sciendũ. q̃ multa dicunt̃ de deo tꝑaliter. ex hoc quia aliqua acq̃runt ad deũ nouã relationẽ vel habitudinẽ. sic deus dicitur de nouo dominus. non q̃ in ipso alicq̃d nouũ factum est. sz qꝝ res create in quib̃ est seruitus acceperũt nouam relationẽ ad deũ. Etiã actio dei est tꝑalis. nõ q̃ in deo est aliquid tꝑale. sz aliquid tꝑale extra deum habet ad eum de nouo realem dependentiã

Ar Agens per voluntatẽ non retardat ꝓducere suũ effectuz nisi ꝓter mutationẽ. quia scz expectatur opportunitas. quãdoq̃ ꝓter agens. vt in bello bellum retardatur ꝓter aduentũ populi. quãdoq̃ etiã contingit ex defectu artis. quia artifex nõ facit artificiatũ nisi sit sufficiẽter instructus. z sic incipit agere. Tercio ꝓter impedimẽtia. vt nauta expectat bonã auram. Quarto ex parte tꝑis. sicut rusticus seminat in tꝑe apto Quinto ex parte finis. sicut pro vno tꝑe expectatur finis z non pro alio. Sz nullo istorꝝ modorꝝ potest deus impediri. ergo mundus fuit ab eterno Dõm q̃ est duplex agens per voluntatẽ. quoddã est quod agit in tꝑe per motum et ex materia. et hoc agens habet necesse expectare opportunitatẽ tꝑis. qz quãdoq̃ potest materia disponi ad formam intentam. z quãdoq̃ non. Aliud est agens vniuersale. quod agit supra tẽpus ꝓducens simul materiã z formam. z hoc agens nõ habet exspectare opportunitatẽ z dispositiones materie. quia simul ꝓducendo materiam aptat eam ad formã. z ideo quãdo vult tũc ꝓducit. z tale agens est deus Et si q̃ratur. quare deus distulit ꝓducere mundũ Dicit q̃ ꝓter duo. ꝑmo vt manifestaret sua bonitas. qz ex hoc accipitur q̃ deus libere ꝓduxit mũdum. z non ex naturali necitate. qz naturalis necitas non differt effectum ꝓducere Scdo manifestat eius sufficiẽtia. quia nõ indiguit creaturis a ꝑncipio. sz fuit essentialiter sufficiens in seipso.

Ar Illud quod de nouo incepit esse possibile fuit esse ante q̃ incepit. sz possibile significat materiam. ergo ꝓfuit materia ante ꝓductionẽ rei. z per ꝑns fuit tota res ante q̃ incepit esse. cuz materia nõ subsistat sine forma. vt patz ꝑmo huius Dõm q̃ potẽtia accipitur duplr̃. vno mõ ex parte agẽtis. fm q̃ significat potentiã actiuam agentis. z sic dicimus q̃ potẽtia ꝓcessit mundũ. qz potentia diuina que est potẽtia ꝓducens mũdum ꝓfuit ante ꝓductionẽ mundi. sz ista potentia non significat materiam. sz potentiã agentis. Alio mõ accipitur potentia ꝓut se tenet ex parte rei ꝓducte. z sic potẽtia adhuc accipitur duplr̃. vno mõ pro potẽtia phisica. i. pro potẽtia reali. quarꝝ q̃dam est actiua. sicut est potẽtia de secũda specie qualitatis. q̃dam est passiua. sicut est potentia materie. z tũc potest esse verum q̃ potẽtia significat materiam loquendo de potentia ad esse substãtiale. et tunc maior est falsa. scz quicq̃d de nouo incepit esse est in potentia vt fiat. Alio mõ capitur potentia ex parte nõ repugnãtie terminorꝝ. fm q̃ hoc dicim̃ possibile vbi predicatũ non repugnat subiecto. z sic dicimus mundũ esse

antecēs fuit est possibile. sicut dicimus nunc antixpīm esse est possibile. ⁊ sic ista potēcia nō ponit aliquā rem ex parte rei. sz solum hitudinē rex ⁊ non repugnantiā ad esse

Ar Relatio realis nō aduenit alicui nisi p mutationem alterius extremi. sz si mūdus est creatus. ergo mundo aduenit aliqua relatio. vel ergo talis mutatio tenet se ex parte mundi vel dei. Non ex parte mundi. quia mūdus non est quādo creatur. nec ex parte dei. quia deus est omnino immutabilis. ergo mūdus est ab eterno Dōm ꝙ duplices sunt relatiōes. quedā sunt reales ex parte vtriusqꝫ extremi. ⁊ tales relatōes aduenīunt solū ex mutatione vtriusqꝫ extremi. sicut paternitas ⁊ filiatio. aut vnius extremi. sicut est similitudo. ⁊ talis relatio nō est creatio. qꝛ creatio est rēm realis ex parte creature. Alia est relatio que est solum realis ex parte vnius extremi. ⁊ illa etiā aduenit p mutationē vnius extremi.

Et quādo arguitur. mundus nō est mutatus. qꝛ qd̄ non est nō mutatur. Dōm ꝙ q̄ꝫ non proprie mutetur mundus per creationē mutatione phisica ⁊ ꝓprie dicta. sufficit tamen ꝙ creatio sit mutatio cōmuniter dicta fm ꝙ productio totius entis vocatur mutatio. vt dcīm est in primo huius

Ar Impossibile est tempus incipe. ergo mundus et motus sunt perpetui. Añs ꝓbatur. quia si inciperet tempus. tūc incipet in nunc. sz ante quodlibet nunc est aliud prius nunc. ergo dato quocūqꝫ tpe datur prius tp̄s. ⁊ sic tp̄s non incepit Dōm ꝙ triplex est nūc sz nunc initiās. ꝓtinuans ⁊ terminās. Tunc dōm est ꝙ de rōne nunc ꝓtinuantis est ꝙ sit finis p̄teriti ⁊ initiū futuri. sed de rōne nunc initiātis est ꝙ sit p̄ncipium rēm. de rōne aūt nunc terminātis est ꝙ sit finis rēm. Per hoc ergo dōm est. ꝙ tp̄s incepit in nunc initiante. quod nō habuit prius tēpus ante se. et sic mūdus etiā desinet esse in nunc terminātē. quod non habet post se nunc. Est tamē ꝓsiderandū. ꝙ hoc nunc in quo incepit mundus non potest esse nunc tpis rēm. quia etiā non tpalia. s. euiterna sint in illo nunc creata. Et ideo oportz dicere ꝙ hoc nūc includit simul nunc euiternitatis et temporis ꝓprie dicti. Et quo etiā patet. quō debet ista ꝓpositio exponi. mundus est creatus in tempore. quia sic exponit. id est in p̄ncipio temporis ⁊ euiternitatis. extendendo sz temp⁹ ad euum. sicut dictum est.

Ar Mundus habet virtutē durandi duratione infinita. ergo mundus nō est. ꝓductus. Dōm ꝙ mundū habere virtutē durandi duratione infinita intelligitur duplr. vno mō simpliciter. quia habet virtutem durandi simplr. id est ante ⁊ post. et tale simpliciter est ꝓpetuum. sed illam virtutē durandi nō habet mūdus. Alio mō aliquid habet durationē infinitam a parte post. ⁊ sic mundus habet virtutē durandi duratiōe infinita. quia nō habet materiam coniuncta ꝓtuatiōi. sicut alia corruptibilia. ⁊ quia talem virtutē recipit a deo a parte post. ideo potest illa durario remoueri a mundo p voluntatē dei. ⁊ sic ꝑt mūdus annihilari. sic ex nihilo factus ē

Ar Omnis mutatio est ex aliquo subiecto. sed creatio est mutatio. ergo est ex aliqua materia. ⁊ materia non est sine forma. si ergo mundus habeat materiam antecēs est. tunc etiā habet formam. ⁊ sic est antecēs creatus est Dōm ꝙ mutatio accipitur dupliciter vno mō ꝓprie. fm ꝙ illud dicit mutari qd̄ accipit esse post non esse in aliquo subiecto siue materia. et sic creatio nullo modo est mutatio. Alio mō accipitur mutatio generaliter fm ꝙ q̄libet acceptio eē post nō esse est mutatio et sic nō est verꝫ ꝙ omnis mutatio est ex subiecto. Unde pz ꝙ in hoc argumento est fallacia equiuocatiōis. qꝛ cū dicitur omnis mutatio est ex subiecto. ibi capit mutatō ꝓprie. sed cum dicitur creatio est mutatio. ibi capitur improprie ⁊ cōmuniter.

Ar Aristoteles dt in p̄mo phisicor. ꝙ omne qd̄ fit ex aliquo fit. sz ex subiecto p se. sed subiectuz est materia. g̅ ⁊c. Dōm ꝙ illa ꝓpō est ꝓa de mutatione naturali. sed aliud est de mutatiōe supnaturali. In tali enīm mutatiōe totius entis. i. qñ acq̄ritur totum ens. non opz subiectū p̄supponi. qꝛ fit ꝓductō totius ex nihilo. Dicit tñ Auerrois ꝙ dicentes mundū incepisse ex nihilo sunt decepti ex duobꝫ. Primo qꝛ vulgus nō reputat nisi ea q̄ visu apprehēdit. ⁊ iō cuz materia sit inuisibilis vulgus dt mundū ex materia factū ex nihilo fieri. Secdo qꝛ credit ꝙ si mūdus fieret ex materia. hoc fieret ex debilitate agentis. ⁊ sic credit ꝙ esset aliq̄ debilitas in deo. qd̄ est falsum. Sed iste obiectōes nō valent qꝛ opz emanatōem totius rei fieri ab agente vlt. qꝛ effectus ⁊ cā debent ꝓportionari. g̅ opz ꝙ primū agens producat totā rem nihil p̄supponendo. ⁊ sic nō est p̄suppo nenda materia inuisibilis. Secda obiectio etiā nō valet qꝛ aliq̄d ex materia agere nō arguit potēciā debilē aut diminutā. qꝛ etiam deus faciendo miracula facit aliq̄d ex materia. sed producere aliquid ex materia arguit potentiam particularē. qꝛ sic non ꝓducit totum ens. ḋa g̅ deus est agens vniuersale primū. g̅ debet ꝓducere totū ens ex nihilo illi p̄suppositō.

Queritur Utꝫ mundū fuisse ab eterno sit impossibile Dōm ꝙ dupliciter aliq̄d dr impossibile. Uno mō ex ꝑditione. qꝛ sz ipm est impossibile posita ꝑditione quadā. ⁊ sic mundū fuisse ab eterno est impossibile ꝓpter duas suppōnes. Prima est. qꝛ ab eterna sapientia est diffinitū ⁊ preordinatū mundus sic incipere in tpe. ⁊ illa ꝑordinatione p̄supposita tūc impossibile est mundū ab eterno fuisse. Secda est. qꝛ impossibile est perita nō fuisse. ⁊ iō supposito ꝙ mūdus nūc de facto incepit in tpe. impossibile est mundum ab eterno fuisse. Alio mō aliq̄d dr impossibile absolute. vbi sz p̄dicatū repugnat subiecto. vt hō est asinus. et sic non est impossibile mundū ab eterno fuisse. qd̄ sic pz. qꝛ non repugnat ex p te dei. qꝛ deus ab eterno potuit sic ꝓducere mundū. cuz sit semp vna potentia dei. nec etiam ex parte mundi. ḋa duratio mundi nō oritur ex parte mūdi absolute. sz oritur ex deo. ⁊ iō si deus mundo dedisset durationem eternā mundus fuisset ab eterno. Uñ ꝓtz ꝙ demonstratiue non ꝑt sciri mundū esse creatū in tpe ꝓpter duo Primo qꝛ voluntas dei demonstrari non potest. ex qua dependet duratio mūdi. Secdo qꝛ demōstrans abstrahit ab hic ⁊ nunc. sed mūdus est aliquod singulare. g̅ mundus incepisse non potest demonstrari.

Ar Omne ꝓducētū hz principiū. sed mūdus est ꝓductus. g̅ hz principiū. Tūc sic. nullū habens p̄ncipiū est eternū. sed mūdus hz principiū. qꝛ est ꝓductus. ergo est eternus Dōm ꝙ duplex est p̄ncipiū sz effectiuū ⁊ durationis. Tūc dōm est ꝙ posito ꝙ mūdus sit eternus adhuc hz principiū effectiuū. sz deuz. sz non haberet principiū durationis. qꝛ non esset aliq̄ duratio ante mundū etiam eternitatis. Ad formā autez argumenti dicendū est cum dr. ꝙ nihil habens p̄ncipiū

eternum. quia si principiū capiatur pro principio effectiuo. tunc maior est vera ⁊ minor falsa. et sic est ibi fallacia equiuocationis Et sic simile est de sole ⁊ lumine. ⁊ pede et vestigio. quia si sol fuisset ab eterno. tunc lumen solis non haberet principiū durationis. quia simul fuisset cum sole ab eterno. tamē adhuc haberet p̄ncipium causalitatis. s. solem Similiter dicendū est de vestigio pedis Circa quod vlterius p̄sideranda est. q̄ duplex est agens. qd̄ dam em agit per motum successiuū. ⁊ tale necessario p̄cedit suum effectum in tēpore. quia oportet esse medium motum inter effectum ⁊ agens Exempli gratia. si domificator fuisset ab eterno. nō tamē potuisset fuisse domus ab eterno. quia domificator primo cōponit ligna antecēdentia constituat domū. sz causa siue agens instantaneū potest simul cū est causa, pducere suum effectum. vt dem est de lumine solis ⁊ sole. ⁊ talis causa est deus. ⁊ ideo potuit ab eterno pduxisse mundum.

Nihil quod factum est per creationē est eternum sed mundus est factus per creationē. ergo nō est eternus. Maior, pbatur. quia in creatione esse sequitur post nō esse. ergo res que creatur prius est sub nō esse ⁊ postea sub esse. Dōm q̄ non esse p̄cedere esse in creatione potest intelligi dupliciter. vno mō fm tempus et sic maior est falsa. quia non oportz in illo quod creatur non esse p̄cedere esse fm tempus. potest em causa agens instantanee in instanti, pducere suum effectum. Alio mō aliquid p̄cedit alterum fm naturam. ⁊ sic in illo qd̄ creatur non esse p̄cedit esse. Cuius rō est. quia quod creatur prius intelligitur non creatū antecēdit creetur. ⁊ sic nō esse precedit esse. ⁊ hoc non esse non fundatur in aliquo ipsius creature. sed in potētia creantis. quia si potentia creātis capiatur absolute. tunc prius intelligitur res non esse q̄ esse. ⁊ ideo ista, positio mundus est ex nihilo exponit negatiue. q̄ ante mundū non p̄cessit aliq̄d creature

Si mundus esset eternus. tunc esset aliquid simile deo in duratione Dicendū q̄ eternitas capitur dupliciter. vno mō proprie et q̄ est interminabilis vite tota simul ⁊ perfecta possessio. ⁊ sic nihil creatum potest esse eternum. quia omne creatum habet successionem in suo esse. sicut temporalia. vel ad minus fm operationē. quia nullius creature operatio potest esse tota simul. Alio mō aliquid dicit eternum p̄ticipatiue. inquātum sz semp durat. q̄uis etiā successiuā habeat operationem. ⁊ sic potuit mundus fuisse ab eterno. ⁊ ergo si mundus fuisset ab eterno fuisset deo adequatus in duratiōe et tamē non haberet pfectam rōem eternitatis. sz solum p̄ticipationem eternitatis.

Illud est impossibile quo posito sequitur impossibile. sed posita eternitate mundi sequuntur multa incōueniencia. ergo mundum fuisse ab eterno est impossibile. Minor, pbatur. quia tunc non esset deuētum ad hunc diem. quia infinitum non est p̄transibile.

Dicendū q̄ iste dies capitur dupliciter. Vno mō vt est determinatus terminus tp̄is. ⁊ sic non fuisset deuentum ad hunc diem posita eternitate mundi. quia determinatio repugnat infinito ⁊ eterno. Alio modo capitur iste dies vt est pars infiniti tp̄is. ⁊ sic etiā posita eternitate mundi fuisset deuentū ad hunc diem. quia oportet dies sibi inuicē succedere. ⁊ ideo deueniretur ad aliquā certam p̄tem temporis

Si mundus esset eternus tūc non posset deuenire ad primū generans. ⁊ tunc nulla esset generatio. quod est impossibile Dicendū q̄ non est inconueniens q̄ pcedatur in infinitum in agentibo per accidens sic autē est in causis generatōis. sz aliter est in causis subordinatis. vt dem est in septimo huius.

Etiam sequeretur q̄ actu essent infinite anime rationales. sed non est infinitū in actu in rebus. vt in tercio huius dem est. ergo non est possibile mūdum fuisse ab eterno. Dicendū primo. q̄ si essent infinite anime rōnales adhuc non esset infinitum materiale quod impugnat Arestoteles in tercio huius. Secundo potest dici fm Platonē: q̄ fieret transportatio animarū post certum tempus. quia Plato dixit q̄ post triginta seu milia annoꝝ anime separate iterum intrarēt corpora. ⁊ sic non crearētur anime de nouo. sed antique anime redirēt ad corpora prius habita. Tercio potest dici fm Auerroym. q̄ omniū esset vna anima. quia vnus intellectus esset omniū hominum Quarto dicitur. q̄ non oportet adhuc q̄ si mundus esset eternus q̄ ideo anime rōnales essent infinite. q̄ vt habetur in primo celi mundus p̄stituitur ex q̄tuor elementis ⁊ quinta essentia. inter quas partes essentiales mundi nō enumerātur anime. ⁊ sic est possibile mundum fuisse ab eterno. ⁊ q̄ tamē anime rōnales non fuissent ab eterno

Nos experimur regiones esse mutatas in tempore. ergo mundus incepit. quia sicut est in partibus vniuersi. sic etiā erit in toto. Dicendū q̄ q̄uis mundus possit mutari fm suas partes. sic q̄ partes inhabitabiles fiant habitabiles. ⁊ econtra. tamē ille partes non arguunt mutationē totius vniuersi. q̄ quod in vna parte corrūpitur hoc in alia parte generatur. ⁊ econtra. Simile est in partibus animaliū. quia partes materiales animalis continue generantur et corrumpūtur. vt patet in primo de generatione. sz partes formales ipsius non mutantur

Utrum mundus possit produci per actionem agentis naturalis Dicendū q̄ non. cuius ratio est duplex. Prima est. agens naturale producit aliquid per motum naturalē. sed mundus non potest produci per motum naturalē. ergo ⁊c. Maior ē manifesta. sed minor, pbatur. quia in illo quod, pducitur per motum naturalem p̄supponitur materia que est subiectum talis motus. sed mundus non potest habere aliquā materiam ante sui, pductionem. quia materia non est sine forma. ergo si p̄supponeretur materia. sic mundus esset antecēdit, pduceretur. Secunda ratio sumitur ex parte virtutis, pductiue. quia nihil potest, pducere seipsum. sz omne agens naturale spectat ad istum mundum tanq̄ pars eius. si ergo agens naturale, pduceret mūdum. tūc mundus, pduceret seipsum. Ex quo patet q̄ mundus est solum, pducibilis per creationē. quia in creatione producitur tota substantia simul. quia materia simul producitur cum forma. 1ª p̄ 20

Effectus finitus potest produci a causa finita. sz mundus est effectus finitus. ergo potest produci a causa finita. sed causa finita est creata ⁊ naturalis. ergo potest produci ab aliqua causa naturali. Dicendū q̄ dupliciter, pducitur effectus finitus. Vno modo per naturalem mutationē. que est ex materia p̄supposita. ⁊ sic est verum q̄ effectus finitus, pducitur a causa finita. sicut homo qui est effectus finitus, pducitur ab homine qui est causa finita Alio mō, pducitur effectus finitus modo supnaturali. sz sine materia p̄supposita 2ª 20

Aristoteles mundi eternitatem asserens: omnis omnis hereticus est sentiendum

sicut per creationem. et sic effectus finitus necessario pducitur a causa infinita vel a virtute infinita. non ppter rem pductam. sed ppter modum pducendi.

Partes vniuersi mouent ab aliquo naturali agente siue mouente. ergo etiam vniuersum Dom negando psequentiam. qr non est simile Cuius rō est quia vna ps vniuersi potest pexistere alteri parti fm naturalem virtutem et potentiam. et sic potest naturaliter aliam ptem mouere. sicut nunc de facto celum mouet ista inferiora. sicut etiam virtus celi preualet virtutib aliorum corporum. sed toti vniuerso nihil pexistere potest in natura rerum creata.

Virtus corpor celestium pt agere in aiam rōnalem. ergo multo magis in oia alia corpora. et ergo potest pducere mundū. Ans pbatur. qr affectiones anime rōnalis mutātur penes mutationē corpor celestium. Dom q dupl'r aliquid agit in alterum. vno mō directe. qū scz ipm patiens recipit in se formā agētis et sic celum nō potest agere in aiam rōnalem. quia qualitates p quas agit in ista inferiora sunt corporales. vt caldum frigidū. que non pnt recipi in aiam rōnalem. Alio mō aliquid agit in alterum indirecte. qr scz agens agit in alterum cui reliquū piūgitur. et sic celum pt agere in anima rōnalem. qr agit in sensus interiores. quib aia piungitur. et quor obiectis et operationib vtitur

Vtrum Aresto. posset dici hereticus in hoc q posuit mundū esse ab eterno. Et videtur q sic. qr dixit ptra fidē. Dom q nullo mō ex ista positiōe potest dici hereticus. et hoc propter tres causas Prima est. quia dixit verū fm sanctū Thomā. intendebat eū dicere q mundus nō incepit per naturalē motum quod est verum. sic eū pcedunt sue rōnes Scda causa est. quia ante fidem datā nullus fuit obligatus ad seruandum fidem. sed tpe Arestotel' lex fidei catholice nondum fuit data per xpm. nec lex vetus in qua habetur articulus de creatione mundi obligabat gentiles. sz solum israhelitas quib pmulgata fuit Tercia causa est. qr ptinacia facit heresim. sz Aresto. non fuit ptinax in ista opinione. qd pbatur ex primo topicor. vbi dt q mundū fuisse ab eterno fuit pbleuma neutrū. Alberrtus tamē in speculo suo dicit eum errasse. et dicit q homo fuit ergo potuit errare sicut alius homo. Iste tamē error in eo heresis dici nō potest. sicut dictum est

Rincipiū autē psiderationis est qd quidem et dicte dubitationis. quare q̄dam eorum que sunt. aliquādo quidem mouentur. aliqū aūt quiescunt iterum. Necesse aūt et omnia q̄escere semp. aut omnia semp moueri. aut alia q̄dem moueri. alia aūt quiescere. Et iterū horum aut que mouent moueri semp. que vero quiescunt q̄escere semp: aut omnia apta nata sunt similiter moueri et q̄escere. aut reliquū amplius et tercium. Contingit eū alia q̄dem semp immobilia esse eorum que sunt. alia vero semp moueri. alia aūt cum vtrisq accipere quod quidē nobis dicendū est Hoc eū habz solutiones omniū dubitator. et finis nobis est huiusmodi negocij

Iste est secūdus tractatus huius octaui libri. in quo postq̄ Aresto. ostenderat q est deuenendū ad aliquem primū motorem et primū motum. Hic psequenter ostendit psditiones pmi motoris et pmi motus. vult ergo ostēdere q pmus motus est sempiternus. et primū mouens est immobile perpetuū et vnum Circa hoc primo ponit vnam diuisionē quintimembrē. Dem excludit quatuor prioria membra approbādo quintum membrū Est ergo ista diuisio circa dispositionē entium. quia vel entia sic se habent in vniuerso q omnia quiescūt. et sic est primū membrum Vel sic se habēt q omnia mouent. et sic est secundū membrū Vel sic se habent q q̄dam semp mouent. et quedam semp quiescūt. et hō potest tripl'r intelligi. vno mō q illa que mouent semp mouent. et illa que quiescūt semp quiescūt. sic q non sit aliq res que q̄nq moueatur et q̄nq quiescat. et hoc est terciū membrū. Vel aliqua q̄nq mouentur et q̄nq quiescunt. sic q oia que quiescunt apta nata sunt moueri. et omnia que mouent apta nata sunt quiescere. sic q non est aliquod in vniuerso qd semp moueatur aut semp quiescat. et hoc est q̄rtum membrū. Vel q̄nto modo aliqua mouent et aliqua quiescūt. sic tamē q aliqua semp moueātur et nunq̄ quiescant. et aliqua sint immobilia et nunq̄ moueātur. et aliqua sunt que q̄nq mouentur et quādoq̄ quiescūt. Et istud vltimū membrū dicit veram dispōnem entium. quia aliquid in vniuerso est quod semp mouetur fm Arestotelē. et aliquid est in vniuerso quod est omnino immobile. sicut anima nobilis q̄ mouet celum. et aliqua sunt in vniuerso que quādoq̄ mouentur et quādoq̄ quiescunt. sicut elementa et mixta Et dicit notāter q in vniuerso est aliquid qd est omnino immobile. et non dicit q est aliquid quod semp quiescit. qa pmus motor nō ppie quiescit cuius sit immobilis. quia nō est aptus natus moueri. Scōm ḡ istud quintū membrum verificat quod ppositum est. s. q est aliqs motus sempiternus. et q est aliquod mouēs immobile.

Queritur Utrū sit idem querere quot sunt dispōnes entium. et que sit diuisio circa dispōnem entium Dom q non. quia solum vltimū membrū est dispositio entiū. sz omnia quinq membra sunt circa dispositionē entium Et si q̄ratur. quot sint dispositiōes entium. Dom q vna que ponitur in quinto membro Et si q̄ratur. quot sunt membra circa dispōnes entium. Dicendum q quinq vt patuit

Omnia igitur quiescere et huius rōem querere dimittentes sensum. infirmitas quedam est intellectus

Ponit diuisiōz circa dispōes entiū

Excludit p^m^ mēbrū a^p^ro et g^ra^ uiū^z^ ro^ra^ tio

Nic excludit Arestoteles quatuor membra per ordinem. et primo primū. Et vult q apud philosophū naturalem non spectat disputare cōtra istud primū membrū propter tria Primo quia non est disputandū ptra illum qui indiget sensu. sz dicens omnia quiescere indiget sensu ergo contra eum nō est disputandū. Maior patet pmo

p^ra^ zo

ropsecoꝝ. vbi dicit Aresto. ꝙ non est disputandũ ꝓtra positiones de quibꝫ disputãs indiget sensu vel pena. qz qui indiget sensu .i. qui negat aliqd qd est manifestũ ad sensum. illi ostendendũ est ad sensum illud quod ipse negat. sicut qui negaret ignem esse calidũ Minoꝛ pbatur. quia aliqua moueri ad sensum est manifestũ

Ar Cõtingit qnꝯ ꝓtradicere illi qd apparet ad sensum. sicut solẽ esse bipedalis quãtitatis. qd tñ est falsuꝫ Dõm ꝙ sensus capitur duplr. vno mõ fm ꝙ est debite ꝓporcionatus ad suũ sensibile. ⁊ sic nõ cõtingit ꝗ dicere sensui. qz tũc sensus vere iudicat de suo sensibili. Alio mõ accipit sensus fm ꝙ est multũ distãs a suo sensibili. ⁊ sic ꝓpter distantiã nõ sp vere iudicat de suo sensibili. ⁊ tũc ꝓtingit ꝗ dicere sensui. Sic aũt est de iudicio quãtitatis solis. cuius quantitatẽ p sensum iudicamus bipedalis figure. cuius sit maior tota terra

Et de toto aliquo. sz nõ de parte ambiguitas est. Neꝯ solũ ad phisicũ. sz ad oẽs scientias. vt est dicere ⁊ oẽs opiniones. ppter id ꝙ motu vtunt oẽs Amplius aũt de ꝑncipijs importunitates: sicut in rõnibꝫ circa doctrinas nihil sunt ad mathematicũ. Silr ãt ⁊ in alijs sic neꝯ de eo qd nunc dr ad phisicũ. supposito eñ ꝙ natura ꝑncipiũ motus sit

Hic ponit secdam rõem que stat in hoc. q̃ ꝓcedit istud membrũ nõ solum destruit sciam naturalẽ. sz oẽm sciam qz qui dicit oia quiescere negat motũ. sz omnis scia fit p aliquẽ motum. qz fit p demõstrationẽ que est ad minus motus rõnis. Item qui negat motũ tollit oẽ ens. cum q̃ ois scia sit de ente. ergo negãs motum negat oẽm sciam quia negat subiectũ omnis scie

Qr Utrum q̃ tollit motum tollat omne ens Dicendũ ꝙ ens capitur duplr. vno mõ pente mobili. sicut hic capit in subiecto istius scie. ⁊ tunc manifestũ est ꝙ qui tollit motuꝫ tollit omne ens .s. mobile Alio mõ capitur ens cõiter. ⁊ tunc est distinguendũ de motu. qz vel capitur motus cõiter fm ꝙ omnis actio dr motus. ⁊ sic est verum ꝙ qui tollit omne motum .i. actionem etiã tollit omne ens. qz nõ est aliquod ens sine opatione. cum opatio sit finis rei. Alio mõ accipitur motus specialr pro motu phisico. ⁊ sic potest aliquid tolli duplr Uno mõ quo ad nostrã cognitionẽ. ⁊ sic iterꝯ est verũ ꝙ qui tollit motũ tollit omne ens. scz qz omne ens cognoscit a nobis p motũ. etiã primũ mobile. Alio mõ potest intelligi simplr ⁊ absolute. ⁊ sic est falsum. qz sunt multa entia immobilia. que non auferunt motu ablato Tercia rõ stat in hoc. nulla sciẽtia disputat ꝓtra illas positões que que negant ꝑncipia scientie. sz que dicit oia quiescere negat ꝑncipiũ huius sciẽtie. quia in scia naturali ꝑsupponitur pro ꝑncipio ꝙ aliqua moueãtur.

Fere aũt adhuc ⁊ oia dicere moueri falsuꝫ quidẽ Minus aũt hoc ꝓter artem. positũ quidem eñ est ꝙ natura in phisicis principiũ sit motus ⁊ q̃tis. silr aũt phisicũ est motus

Hic ꝓñr excludit secõm membꝫ qd ponebat ab eraclito q̃ dixit oia sp moueri. Et deinde dr quo suã põeꝫ sustinuit. Positio ãt sic reprobat. qz ꝓtra negãtes ꝑnõ est disputandũ. sz dicẽs oia moueri negat ꝑncipia scientie naturalẽ. qz supponit in scia naturali ꝙ natura ẽ ꝑncipiũ motus et q̃tis. Addit tñ Arꝫ. ꝙ illa secda opinio minus repugnat scie naturali q̃ ꝑma. qz q̃es est ꝑuatõ motus. ⁊ ꝑuatio est minꝯ manifesta q̃ habitꝯ. ⁊ sic ꝑma opio repugnat manifestiꝯ scie naturali q̃ secda

Et dicũt q̃dam moueri eoꝝ q̃ sunt non alia quidẽ. alia vero non. sed oia ⁊ semp. sed latere hoc nostrũ sensum. ad q̃s etiã quidẽ nõ determinantes qualẽ motum dicũt aut oẽs non deficile est contradicere. Opmio Eraclitii

Qõseq̃nter oñt quo istã opinionẽ ponebãt antiq. scz eraclitus. ⁊ dr ~~ꝙ modus~~ sustinẽdi eoꝝ fuit. qz dicebant hoc latere sensum. scz ꝙ omnia sp mouenꝯ. ⁊ iõ q̃uis fm sensum appareat nobis ꝙ aliqua quiescant. tñ adhuc illa fm veritatem mouentur. sed dr Arestoteles ꝙ nõ difficile est obijcere contra eos. quia non specificãt de quali motu esset intelligendũ. sz est manifestũ de q̃busdam motibꝫ ꝙ nõ sp fiũt. sicut stꝫ motꝯ grauium ⁊ leuiũ.

Neꝯ eñ augeri neꝯ minui possibile continue. sed est mediũ. Est autem silis rõ huic de eo quod est guttã cõterere ⁊ nascentia ⁊ lapis scindere. Non enim si tñ effodit aut remouet gutta. aut mediuꝫ in medio tpe ꝑus. sed sicut nauis tractus est. ⁊ gutte tot tantum mouent. Pars autem illoꝝ in nullo tpe tantũ. Diuidit quidem eñ qd re motum est in plura. sed nihil eoꝝ motum est seorsum. sed simul. Manifestũ igitur ꝙ non est necessarium semp aliquid abire. quia diuidit diminutio in infinita: sed totũ aliquando abire

Hic ponit rationes contra predictam opinionẽ. ⁊ ꝑmo quo ad motum augmenti. secundo quo ad motum alterationis. tercio quo ad motum localem. Quo ad primum eraclitus posuit ꝙ augmentum esset continuũ dicebat eñ ꝙ si aliquod angeretur in aliquo tempore ꝙ etiam augeretur pro qualibet parte illius ꝛẽporis. et tamen non sentiretur augmentum quod fieret in modica parte temporis. Sed Arestoteles vult quod non opꝫ si fiat aliquod augmentum in aliquo tempore ꝙ nũ fiat pro qualibet parte illius temporis. ⁊ hoc probat per tria signa Primũ est de guttis cauantibus lapidem. qz prime gutte non cauant lapidem. sed disponunt ad cauationem. sed vltima gutta cauat lapidem habẽs in se virtutem primarũ guttarum. Secundũ est de motu nauis. quia quandoqꝫ duo possunt trahere vnam. sz vnus non potest eam trahere. sed solum disponere ad tractionem. ⁊ quando alius venit tunc simul trahunt nauem.

Excludit ⁊

2a 20

3a 20

Tertiū est de plantis nascentib⁹ in lapidib⁹. q: plāte genite inter lapides diuidūt lapidem ab inuicē. sed nō diuidit lapis in ꝓncipio. ſz in fine. g̃ etiam contingit aliq̃d disponi ad augmentuz et postea augeri. ⁊ sic nō semper augebit. ſz ꝑ aliq̃ tpe disponet ad augmētatōem.

Sil'r aūt et in alteratōe qualibet. Nō em̄ si ꝓtibile in infinitū est qd alterat̄. ppt hoc et alteratio. ſz velox fit multotiēs sicut ꝛgelatio Amplius cū infirmet aliq̃s. nccē est tps fieri ī quo sanabit. et nō in termino tpis mutari Necesse est aūt in sanitatē mutari ⁊ in aliud nullū Quare dicere ꝛtinue alterari ⁊ multū in mānifestis est ambigere. In cōtrariū em̄ alteratio est. lapisq̃ neq̃ durior fit neq̃ mollior

Hic ꝓbat q̃ nō est ſp alteratio ꝛtinua trib⁹ rōibus. Prima stat in hoc. in illo nō est cōtinua alteratio qd sil' totū alterat. ſz ꝛtingit sil' aliqd subiectū totū alterari. sicut ꝛtingit aquā cōgelari. g̃ nō ꝛtinue cōgelat. sic q̃ ſp Ois motus est suc (fiat illa ꝛgelatio ꝛtinua cessiu⁹. g̃ nō pōt aliqd sil' alterari. Dēm q̃ ista ꝓpō (ꝛtingit aliqd sil' alterari) pt dupl'r intelligi. vno sic q̃ talis alteratio nō fiat ꝑm aliquā successionem ⁊ sic nō est text⁹ intelligendus. q: aq̃ nō pt ꝛgelari in mst̄ āti Alio⁹ dr aliqd sil' moueri ꝑ ꝛgatōez ad motuz localē. q: motus localis ꝓcedit ꝑm ptes spacij. ⁊ sic ꝑmo motus localis fit ꝑm vnā ptē spacij. deinde ꝑm aliam. ⁊ sic pt aq̃ sil' ꝛgelari sic q̃ non ꝑmo vna ps. ⁊ dem̄ alia successiue ꝛgelet et iō talis ꝑm Aresto. dr velox Secūda rō stat in hoc. q: oīs motus requrit det̄minatū terminū. ſz habito termino cessat motus. g̃ nō pt aliqd cōtinue alterari. Maior patz q: oīs motus est de ꝛrio in ꝛriū. ſz ꝛria sunt determinata. g̃ oportet motū esse iter determinata Minor ptz ꝑ Aresto. ꝑmo de generatōne q̃ dicit q̃ habitib⁹. i. formis exrinib⁹ i materia cessat oīs motus. Tercia rō sumit ex quod ā exꝑimento. q: videmus in reb⁹ naturalib⁹ q̃ multa sunt q̃ nō ꝛtinue mouētur. sicut lapis nō fit ꝛtinue durior vel mollior ꝑ tpis lōgitudinē. g̃ nō fit continuo alteratio.

Et ꝑm q̃ ferk mirabile est. si latuit lapis de orsuz latus. aut manēs in tra. Amplius āt tra ⁊ alior vnūqdq̃z ex necessitate ꝑmaaēt q̃dē in ꝑ ꝓꝑijs locis. mouētur āt violente ex his. Siq̃dez igit q̃daz ipsorū sunt in ꝓꝑijs locis. nccē neq̃ ꝑm locū oīa moueri. Q̃ q̃dē igit impossibile sit aut ſp oīa moueri. aut semper oīa q̃escere. ex his et alijs hmōi sciet vtiq̃z aliquis

Cōseqnt' ꝓbs reꝓbat istā opinionē ꝗtū ad motuz localē duab⁹ rōib⁹. q̃z ꝑma stat in h. q: aliq̃ st' mot⁹ locales ita manifesti. q̃ latere nō pñt q̃n q̃q̃z cessent. sicē st' mot⁹ violēti. sicē mot⁹ lapidis sursuz. Q̃rtā mot⁹ naturales ꝗuiū ⁊ leuiū ñ pñt negari q̃n aliqñ fiāt ⁊ aliqñ cessēt ⁊ sic exꝑsse apꝑet q̃ ī ill' mot⁹ sit ꝑmin⁹ q̃ hīto āpliꝰ nō fit mot⁹ Scda rō stat in h. oē corp⁹ naturale exñs. ī ꝓꝑo loco q̃escit. ſz manifestū est q̃ q̃dā corpa st' in ꝓꝑijs locis. g̃ ibi q̃escūt. Maior pz. q: talia naturalia mouent' a ꝓꝑijs locis ꝑ violēti ā. g̃ in ꝓꝑijs locis natural'r q̃escūt

Tuero neq̃z alia q̃dez ſp ꝛtingit q̃escere. alia ꝓosp moueri. aliqñ āt q̃escere ⁊ aliqñ moueri nullū. Dēm āt q̃ īpossibile sit. sicut et in dictis ꝑus ⁊ in his. Videm⁹ em̄ eisdē fieri diuersas mutatōes. ⁊ adhuc q: oppugnāt manifestis dubitās. Neq̃z em̄ augmētū neq̃z violentus erit motus. nisi mouebit extra naturā q̃escens ꝑus. Generatōem igit remouet ⁊ corruptōem hec rō Ferre āt et moueri q̃ddā ⁊ corrūpi videt oibus. In qd quidez em̄ mutat fit hoc aut in hoc. Ex hoc āt mutat. corrūpitur hoc aūt huic Quare manifestū q̃ alia q̃dē mouent. alia vero quiescūt aliqñ

Exclud it gm

Reꝓbatis duob⁹ mēbris ꝑmisse diuisionis. Inter aresto. reꝓbat tertiū mēbrū. qd fuit q̃ q̃dā ſp q̃escūt. et aliq̃ ſp mouent. ita q̃ nō sint aliq̃ que qñq̃z moueant. et qñq̃z q̃escant. ⁊ hoc ꝑmo reꝓbat ex h: q̃ ista opinio repugt sensui. ⁊ sic nō est ꝛ eā disputandū. q: nō est disputandū ꝛ eos q̃ ꝛ dicūt sensui. Est em̄ manifestuz ad sensuz. q̃ qñq̃z mouent ⁊ qñq̃z q̃escūt. sicut patz manifeste de grauib⁹ ⁊ leuib⁹. Scdo reꝓbat idem ex hoc q̃ repugnat his q̃ sunt manifesta in natura. Repugnat enim motib⁹ naturalib⁹. ꝑmo ei videm⁹ de motu augmēti. q̃ ea q̃ augent nō ſp augebant. q: si sic tūc darek aliqd infinitū ꝑm acrū. nec eēt cert⁹ termin⁹ augmēti in reb⁹ naturalib⁹. cui⁹ oppositū dr scdo de aia. Nūq̃ em̄ res naturales det̄minatū terminū ꝑm ꝗtitatē vltra quē nō ꝑtingūt. Scdo tollerek oīs motus violent⁹. sicut mot⁹ lapidis sursuz ꝑ violentiā. qd est falsuz. q: ꝛtra sensuz. Ānis ꝓbat. q: si illd qd q̃escit ſp q̃escit. g̃ qd q̃escit ex naturā nō pt moueri ꝛtra naturā ⁊ sic nō pt moueri violente. Tertio excluderek gnatio et corruptio. q: si q̃escens nō poterit moueri. g̃ illud qd q̃escit sub nō et sicut īcorrupto accidit nō pōt generari. q: tūc mouerek. nec illud qd q̃escit sub esse sicut ipm generatū poterit corrūpi. Quarto tollerek oīs motus vl'r. ⁊ hoc iō. q: in omi motu est q̃dam generatio et corruptio. vel simpl'r vel ꝑm q̃d sicut dicit in ꝑmo de generatione.

Dnia āt velle aliqñ quiescere. aliqñ aūt moueri. hoc āt copulāduz ad antiq̃s rōnes. Principiū āt iterū faciēdū a nūc determinatis idē qd q̃dē incepimus ꝑus. Aut em̄ oīa quiescūt. hec aūt mouent. aut hec quidē quiescunt. hec aūt mouentur eorum que sunt. Et si alia quidem quiescūt. alia vero mouent. eorum

q̃ sunt nccē est. aut oīa aliqñ q̃dē q̃escere. aliqñ
ꝓo moueri: aut q̃dā sp q̃escere. alia vero moue
ri ipoꝫ. aut alia aliqñ sistere. aliqñ vero moue
ri. Q̃ q̃dem igit nō possibile sit oīa quiesce/
re dcm̃ est pri⁹. dicemus aūt ⁊ nūc Si em̃ fm
veritatē sic se habet sicut q̃dā dicunt esse q̃ est
infinitus et immobile. sz nō aliq̃d videtur fm
sensum. sed mouētur multa coꝫ que sunt

Consequēter inq̃rit in duob⁹ vltimis mēbris. et pri
mo determinat ad quā positōem spectat illud q̃rtū mē
brus. Scdo recolligit aliq̃ preposita. Tercio ostēdit q̃d
sit dōm. Quo ad primū vult q̃ istud q̃rtus mēbrū. s. q̃
oīa qñq̃ quiescūt ⁊ qñq̃ mouēt pertinet ad rōes q̃ pdic
te sunt in disputatōe de sempiternitate mot⁹. Videtur
em̃ ista opinio esse empedoclis. q̃ dixit q̃ in tempore a/
micitie oīa q̃escūt ⁊ nihil moueret. et iterū in tempore
litis oīa mouerētur ⁊ nihil quiesceret

Si q̃dez igit opinio est falsa. aut oīno opi/
nioet mot⁹ est. ⁊ vtiqz si fantasia. et si aliqñ q̃/
dez sic videat. aliqñ āt alit. Fantasia q̃dē ⁊ opi
nio motus quidā esse vident Sz de hoc q̃dez
intendere et q̃rere rōem quoꝫ dignius habe
mus q̃ rōne indigere. male iudicare est meli⁹
et peiu set credibile et nō credibile. et pncipiū
et nō pncipiū. Silr āt et impossibile est. ⁊ oīa
moueri. aut alia q̃dem sp moueri. alia vero sp
quiescere. Ad oīa em̃ hec sufficiēs est vna fi/
des. Videmus em̃ quedā aliqñ q̃dem quiesce
re. aliqñ quidē moueri. Quare manifestuz est
q̃ impossibile sit silr oīa quiescere. ⁊ oīa moue
ri cōtinue. ex eo q̃ alia q̃dem semper mouētur
alia vero quiescunt semp.

Cōsequēter resumit diuisionē supā posita. ⁊ hoc pscise
eodē mō sicut pus posita ē. ⁊ vlterius resumit reproba/
tōez pmi mēbri diuisiōis q̃ ponebat q̃ oīa q̃escerent. et
vult addēdo ad pus dcā q̃ ista opinio repugnat sibi ipi
qz si fm veritatē ita esset q̃ oīa q̃escerēt adhuc nō tollerek
ois mot⁹. qz adhuc erit opinio de ℞ ⁊ fantasia q̃ oīa q̃es
cūt. sz fantasia est motus fact⁹ a sensu ꝯ actū. vt ōt arꝯ.
scdo de aia. Deinde scdo reprobat ⁊ ōt de scda opinio
ne ⁊ tercia q̃ ille positōes manifeste dicūt ℞ sensuz. et iō
nō indigēt aliq̃ manifesta reprobatōe. vtz lati⁹ in textu

Reliquū ergo ꝓsiderandū est vtꝫ oīa hui⁹
possibilia moueri ⁊ q̃escere pñt. aut q̃dā q̃dez
sic aliqua vero sp quiescūt. aliqua sp mouētur
Hoc em̃ demōstrandū est a nobis

Hic ℞ fir Aresto. oñdit terciū. qūo sez est pcedendū
in q̃rto mēbro pdicte diuisionis. ⁊ vult Aresto. q̃ illd
membꝫ est reprobandū ex hoc q̃ approbāt due ꝓrarie
pticule ad particulas contentas in tali membro. Con/
tinet em̃ q̃rtū membꝫ in se duo. Primuz est q̃ oīa apta
nata sunt moueri. Scdm est q̃ oīa nata sunt quiescere.
Probat g̃ Aresto. primo q̃ est deueniendum ad aliqd
immobile. ⁊ p hoc reprobat pma ps illi⁹ membri q̃ oīa
apta nata sunt moueri. Scdo pbat Aresto. q̃ aliqs mo
tus est sempiternus. ⁊ p hoc reprobat scda ps q̃rti mē/
bri. sez q̃ oīa apta nata sunt q̃escere

Quētiuz igit ⁊ coꝫ q̃ mouent. alia q̃dem
mouēt ⁊ mouent fm accñs. alia āt p seip
sa. fm accñs quidē. vt q̃cunqz in eo q̃ st i mo
uētib⁹ aut in his q̃ mouēt ⁊ q̃ st fm ptez. alia
āt p seipa q̃cunqz non in eo q̃ sint in mouente
aut in his q̃ mouēt in eo q̃ ps aliq̃ ipsoꝫ mo/
uet aut mouet. Hoꝫ aūt q̃ mouent p se. alia q̃
dem a seipo. alia ꝓo ab alio. ⁊ alia quidē natu/
ra. alia vero violentia. ⁊ extra naturā.

Hic Aresto. oñt q̃ est deueniēdū ad aliqd mouens
immobile. Et circa hoc intēdit p mlta capla talē rōem
Omne qd mouet necē est ab alio moueri. sed nō est pcede
re in infinitū in mouentib⁹ ⁊ motis. g̃ est deueniendum
ad aliqd qd mouet seipm. vel qd est oīno ĩmobile. Pri
mo g̃ Aresto. declarat maiorē. ⁊ illā declarat inductiue
et primo pmittit tres diuisiones mouentiū ⁊ mobiliū. vt
ex illis posset declarare maiorē Prima diuisio est. mouē
tium ⁊ mobilium. q̃dam mouent ⁊ mouent per se. i. fm
totū. ⁊ q̃dam p accidens. ⁊ accipit hic p accñs fm q̃ cō
prehendit sub se motū fm ptem. Scda diuisio est. eorū
q̃ mouent p se q̃dam mouent a seipsis sicut aialia. que/
dam ab alio sicut inaiata. Tercia diuisio est. illoꝫ q̃ mo
uentur ram a seipsis q̃ ab alijs. alia mouent fm naturā
alia extra naturā. i. vtolente

Quod em̃ ipm a seipo natura mouet. vt qd
libet aialiū. mouet em̃ aial a seipo. Quoꝫūcun
qz āt pncipiū motus in seipis ē. hec natura di/
cimus moueri. Vñ aial q̃dē totuz natura ipm
seipm mouet. corp⁹ āt fm q̃ est corp⁹ ꝓtingit
et natura ⁊ extra naturā moueri. Differt āt fm
q̃lē motū qd mouet eueniat. ⁊ ex q̃li elemento
ꝓstet. Et coꝫ q̃ mouet ab alio. alia quidē mo/
uent na tura. alia ꝓo extra naturā. Extra natu
rā q̃dem terra sursum. ⁊ ignis deorsum. Am
plius āt ptes aialiuz multotiēs mouent extra
naturā. iuxta positiones ⁊ modos motus.

Hic manifestat vltimā diuisionē tripl'r. primo in his
que mouent a seipsis. sicut in aialibus ⁊ hoc dupl'r. sez

in totus ⁊ fm ptes. ꝓt eim totũ aial violente moueri. et ꝓt totũ aial naturaliter moueri. qñ eim aial mouek sursũ tunc totũ aial mouek violente. ⁊ qñ totũ aial mouek deorsuz. tũc totũ aial mouek naturaliter Scdo manifestat hoc in ptibꝫ aialium aliqs motus est violentus ⁊ aliqs naturalis. qñ eim ps aialis mouek sicut a natura eius instituta. tũc mouetur natural'r. sicut qñ hõ curuat crura sua ꝓsus ante. et brachia ꝓsus retro. si aũt fiat curuatura opposita. tũc essz motus violentus fm ptẽ illaz. Tercio manifestat hoc in his q̃ mouek ab alio. qz ignis mouetur naturaliter sursuz. ⁊ violente deorsuz

Ar Motus aialis sursuz est naturalis. g̃ male dr q̃ sit violentus. Aũs ptz. qz est naturale q̃ aia moueat ad oem drãm positõis Dom q̃ motus aial' capit dupl'r. vno° p ꝓparõez ad ipm aiam mouẽte totũ aial. ⁊ sic etiã motꝰ sursuz ẽ naturalis. qz talis motus naturalit fit ab aia. que mouet corpꝰ ad oem drãm positõis Alio° ꝓpak motus aialis ad corpus aialis tm et sic motus sursuz est ꝓtra naturã aialis. qz est ꝓtra naturã corpis ipsius aialis. mouetur eim corpus aialis natural'r fm naturã elementi p dominãtis. sed hoc elemẽtuz est terra. g̃ natural'r mouek deorsuz.

Et maxime moueri a quodaz qd mouek in his que extra naturã mouentur. est manifestũ ppter id qd manifestũ est ab alio moueri Posta ãt que sunt extra naturã eorꝫ que sunt fm naturã ipa a seipis. vt aia lia. h̃ eim nõ inmanifestum est. si ab aliq̃ mouenk. sed qũo oportet accipere ipm mouens. et qd mouek. Videtur eim q̃ ibi sit accipiẽdũ sicut in naniby. ⁊ nõ natura subsistẽtiby. sic ⁊ in aialiby diuisuz est mouens. et qd mouek: et sic oẽ ipm seipm mouet.

Hic aresto. post diuisiones ꝑambulares manifestat ipam maiorem pmisse rõnis. s. q̃ oẽe qd mouetur ab alio mouetur. Et pmo dr in q̃bus hoc est manifestuz. et dr q̃ manifestũ est hoc in illis q̃ mouentur p violẽtiã. sic ptz. iij. ethicor ex diffinitiõe violenti. qz violẽtuz est qd mouetur ab extrinseco passo nõ ꝓferente vim.

Maxime aũt dubitak reliquũ dicte vltime diuisionis. Eorꝫ eim q̃ ab alio mouenk hec q̃dem extra naturam posuimꝰ moueri. alia aũt relinquunk ꝓtraponi qz natura. Hec aũt sunt que dubitationẽ afferũt. a quo mouentur vt grauia et leuia. Hec eim in oppositos loco violentia mouentur. in proprios aũt leue quidem sursuz. graue aũt deorsuz natura. a quo aũt nõ adhuc manifestũ. sicut cũ moueank extra naturaz. Et nãq̃ ipa a seipis dicere impossibile est

Vitale eim hoc et aiatorꝫ est proprium. et facere stare posse ipa fm seipa. Dico ãt velut si ambulandi cã inest ipsi et nõ ambulandi Quare si in ipso est sursum ferri igni manifestũ est q̃ in ipo et deorsuz. Irrõnabile ãt est fm vnũ motũ moueri solũ hec a seipsis. siq̃dẽ seipa mouent ipa. Amplius qũo ꝓtingit ꝓtinuũ aliqd et ipz seipm mouere. Scdm eim q̃ vnũ ⁊ ꝓtinuũ nõ tactu fm hoc impossibile est. sz fm q̃ diuidik. Si hoc quidẽ a ptũ natũ facere. illud vero pati. Neqꝫ ergo nullũ horꝫ ipm seipm mouet. cõsita eim sunt. Neqꝫ eim aliud cõtinuũ nullũ. sz necesse est diuidi mouens in vnoquoq̃ ad id quod mouetur. sicut in inaiatis videmus. cũ moueat aliquod aiatorꝫ ipsa

Hic aresto. oñt in q̃by est dubiũ illd qd in maiore dr. scz q̃ illud qd mouetur ab alio mouetur. ⁊ vult q̃ i gra uiby ⁊ leuiby dubiũ est. qz grauia ⁊ leuia mouent seipsa. ⁊ tũ mouẽtur natural'r nõ aial'r. ⁊ sic videtur q̃ nõ apparet a quo extrinseco extrinsece moueãtur. Pro deductione istius aresto. pbat q̃tuor rõnibꝫ q̃ grauia ⁊ leuia non mouẽt seipa. quarꝫ pma stat in hoc. mouere seipm prinz ad rõnez vite. sed grauia et leuia nõ sunt viuentia. g̃ tẽ Maior ptz. qz fm Aresto. pmo ⁊ tercio de aiãa. viua differũt a nõ viuẽtiby. qz viua mouẽt seipa. Scda ratõ stat in hoc. quecũq̃ mouẽt seipsa possunt facere se stare et descere. sz grauia ⁊ leuia nõ pnt facere se stare ⁊ descere. qz solũ descũt in termio motꝰ. g̃ tẽ. Maior patz. qz aialia p appetitum faciũt se mouere ⁊ etiã stare. Tercia rõ stat in h̃. illud qd mouet seipm nõ hz determinatum motũ. et hoc iõ. qz illud determiat sibi motũ ex fantasia et appetitu. sz grauia et leuia habẽt determinatũ motuz qz grauia mouentur deorsuz ⁊ leuia sursuz. g̃ nõ mouẽt seipa. Quarta rõ stat in hoc. nullũ pfectũ ꝓtinuz mouet seipm. sz g̃uia ⁊ leuia stq̃ pfcẽ ꝓtinua. g̃ tẽ. Maior pz qz qd mouet seipz diuidik in mouẽs ⁊ motũ ⁊ sic nõ ẽ pfcẽ

Ar Aial est pfecte ꝓtinuũ. g̃ male diceba (ꝓtinuũ tur oppositũ in vltia rõe. Dom q̃ aliq̃d dr ꝓtinuũ dupl'r. vno° formal'r. qz ptes eiꝰ copulãtur ad aliquẽ ẽminũ cõem. ⁊ sic aial ẽ pfcẽ ꝓtinuũ. etiaz hñs diuersa mẽbra. q̃ꝫ vnũ mouek altero descẽte. Alio° aliq̃d dr ꝓtinuũ formal'r ⁊ final'r sil'. Dicik eim aliq̃d final'r ꝓtinuũ inordie ad motũ. ⁊ sic aial nõ est pfcẽ ꝓtinuum tũc eim dr pfecte ꝓtinuũ. qñ vna parte mota totũ mouetur. sicut ptz in ligno. fm q̃ dr aresto. xij. metaphice. ꝓtinuũ est cuiꝰ motus est vnus. ⁊ sic aial nõ est pfecte ꝓtinuuz. qz ꝑt vna ps moueri alia nõ mota.

Ed accidit et hec ab aliquo semp̃ moueri. fiat aũt vtiq̃ manifestũ diuidentibus causas. Est aũt et in mouẽtibus accipere que dicta sunt. Alia q̃dem eim extra naturam ip-

Omnia q̃ grauia z leuia mouea

sorum motiua sunt. vt vectis nõ natura grauis motiuus est Alia vero natura. vt actu caliduz motiuũ est potentia calidi. silr autez et in alijs hmõi est. Et mobile aũt silr natura. qõ potentia quale aut quãtuz aut vbi est. cũ habeat ꝓncipiũ hmõi in seipo. et non ꝓm accidens. Erit em̃ idem et quãtum et quale. sed alteri alteruz accidit. et non ꝓm se existit. ignis itaqz et terra mouentur ab alio. violentia q̃dem cum extra naturã. Natura autem cum in ipsorum actu et potentia. Qm̃ aũt quod z potentia multipliciter dicit. hec causa est nõ esse manifestum a quo hmõi mouent. vt ignis sursum. terra vero deorsum. Est aũt potentia aliter addiscens sciens. et habẽs iam scientiaz et nõ ꝓsiderans Semp autẽ cum simul actuum et passiuum sunt. fit aliqñ actu quod in potentia. vt addiscens ex potentia esse alterum fit potentia. habens em̃ sciam non considerans autẽ potẽtia est sciens quodãmodo. sed nõ sicut et añ addiscere. Cum aũt sic habeat si aliq̃d nõ prohibeat opatur et ꝓsiderat. Aut erit extra ꝓtradictionẽ ignorantia. Silr autẽ hec se habent et in phisicis. frigidũ em̃ potẽtia est calidũ. cũ autẽ fuerit mutatũ iam ignis est. Ardet aũt nisi aliquid prohibeat et impediat. Similiter aliq̃d se habet et circa leue et graue. Leue em̃ fit ex graui. vt ex aqua aer. hoc em̃ potẽtia primum iam leue. et opabitur mox nisi aliq̃d ꝓhibeat. Actus ãt leuis est alicui esse sursuz. Prohibetur ãt cũ in ꝓtrario loco sit. silr et hoc se habet in quãto et quali. Et tñ querit hic. quare in ipsorũ locũ mouent grauia et leuia. Causa autẽ est. quia apta nata sunt. et hoc est graui et leui esse. hoc quidẽ eo qõ sursuz illud aũt eo quod deorsum determinatum

habent naturales inclinatões ad illos motus q̃ eis ꝓnuũt. qõ est ꝓtra naturã violenti. sequit ergo q̃ mouẽãt naturalr. z sic sequit q̃ mouent ab alio qõ est tale in actu qualia sunt ipsa in potẽtia. Et ꝓ intellectu istꝰ distinguit aresto. duplicẽ modũ potẽtie. z vult q̃ vnoꝰ aliq̃d est in potẽtia ad actuz ꝓmũ. sicut ꝓtingit de eo q̃ de nouo addiscit. ille em̃ est in potentia ad actũ primuz qz ad formã que est scia. Alioꝰ aliq̃d est in potentia ad actuz scõm. sicut qui habet habituz scientie. et nõ dũ ꝓsiderat ꝑ illũ habitũ. Reducitur ãt aliq̃d de ꝓma potentia ad actũ ab aliq̃ extrinseco. sicut aliqs acq̃rit habituz scie a doctore. sz de scõa potentia reducit ad actũ a seipo. nisi aliq̃d impediat. Silr est hic dõm de graui et leui. qz aliquid est in potentia graue. qõ nõ dũ habet formaz gratuitatis. z hoc ducit ad actũ grauitatis ꝑ extrinsecũ qõ est generans. Sz habẽs formã grauitatis est in potentia ad actuz scõm quẽ actũ hz ꝑ se. et nõ ꝑ aliq̃ extrinsecuz. sicut lapis hñs in se formã grauitatis ꝓt moueri deorsuz ex sua natura absq̃ hoc qõ recipiat aliq̃d nature ab extrinseco. Ex quo aresto. soluit quãdaz q̃stionẽ qua q̃ri ꝓt quare grauia z leuia moueãt in ꝓpa loca. z dt q̃ eadẽ est cã nature grauiũ et leuiũ z motus. qz graue de sua natura inclinatur ad locũ deorsuz. z iõ q̃rere q̃re graue mouet deorsuz est q̃rere q̃re graue est graue.

Potẽtia aũt est leue et graue multipliciter sicut dcm̃ est. Cũqz em̃ sit aer aqua. potẽtia q̃dãmõ est leue. Et tñ aer est adhuc in potẽtia: Cõtingit em̃ impeditũ non sursum esse. sed si auferat impedim ẽtuz agit. et semp sursum fit. silr aũt et quale ad actũ esse mutat. Nox enim ꝓsiderat sciens nisi aliq̃d ꝓhibeat sustinens ãt et prohibens mouens est. sicut mouet. est aũt sicut nõ. vt est colũnas diuellens. aut lapidez remouens. aut a vase aquam. Secũdum accidens em̃ mouet. sicut repcussa spera nõ a pariete mota est. sed a ꝓjciente. Q̃ quidem igitur nihil horum ipsum mouet seipsum manifestum est. sed motus habet ꝓncipium nõ mouendi neqz faciendi. sed patiendi Si igit omnia que mouẽtur a natura mouentur aut extra naturã et violentiaz. et que et extra naturã omnia a quodã et ab alio. Nox aũt que natura. iterũ q̃cũqz a seipis mouẽtur ab aliquo mouent. et que nõ a seipis vt leuia et grauia: aut em̃ a generatõe et faciente leue et graue ab impedientia et ꝓhibẽtia soluente. omnia ergo que mouẽtur ab aliqno mouebunt

Ex pmissis oñdit phs q̃d moueat grauia z leuia. et

Duꝰ ꝓt aliq̃d ab alio mouꝰ et exi

Duꝰ ꝓt aliq̃d ẽ in potẽ

Duꝰ ꝓtꝰ grue

Exclud duꝰ

Qsto p opalis

Concludit ḡnia ꝛ leuia p se mouentur a generãte. ꝛ p accidẽs a remouẽte, phibens.

vult ꝙ grauia ꝛ leuia p se mouentur a generãte. ꝛ p accidẽs a remouẽte, phibens. Primũ sic patꝫ. omne qd̃ est in potentia mouet ab alio qd̃ est tale fm actũ. sicut ꝓbustibile mouet a ꝓbustiuo. qꝛ ꝓbustibile est potentia calidus. et ꝓbustiuũ est actu calidũ. sꝫ generãs graue ꝛ leue est in actu tale. ḡ potẽtia graue et leue mouet ab illo qd̃ est tale in actu qle est generãs. Et addit cõmentator ꝙ dans formã dat ꝓsequẽtia formã. ꝛ sic sicut generãs dat formã grauitatis. etiaꝫ dat motũ q̃ ꝓsequit imediate ꝛ inseparabilit talẽ formã. Scdm̃ sic, pbat. qꝛ remouens, phibẽs nõ causat motũ p se. qꝛ nõ facit inclinationẽ in mobili. sꝫ solũ remouet illud, qd̃ impedit actualẽ motũ. Exẽpli grã si lapis sit positus sup̃ colũnã tũc si aliqs remoueat colũpnã lapis mouet deorsuꝫ. sꝫ ille remouẽs nõ dat aliquã inclinatõẽ in lapide, qua moueatur deorsuꝫ. sꝫ remouet solũ illud qd̃ impediebat motũ descensus lapidis. ꝛ hoc est p accns tam ex pte detinentis q̃ ex pte mouẽtis. Cõcludit ergo ꝓclusionẽ ꝓncipaliter intentaꝫ. scꝫ ꝙ omne qd̃ mouet ab alio mouet vel a motore ꝓjuncto. vt in aialib̃. vel ab extrinseco motore sicut in motu violento. ꝛ in motu. grauium ꝛ leuiũ

Querit Utrum grauia et leuia moeantur ab alijs. scꝫ a generantibus Dicẽduꝫ ꝙ sic. Et videt ꝙ nõ. qꝛ grauia et leuia mouent a locis naturalib̃. q̃a dꝫ q̃rto huius q̃ locus attrahit locatuꝫ. Iterũ mouetur a grauitate et leuitate. Iterũ etiã mouent a natura mobilis. vt patꝫ se cũdo huiꝰ. ergo nõ mouent tm̃ a generantib̃. Dõm ꝙ non est incõueniens eundem effectũ, pcedere a diuersis causis fm diuersa genera causarũ. et iterũ pt vnus effectus pcedere a diuersis causis in vno genere cause. Per hoc ergo dõm est ꝙ motus in grauib̃ ꝛ leuib̃ pt reduci ad quatuor ꝓncipia fm q̃tuor genera causarũ. Prio em̃ mouentur a leuitate ꝛ grauitate in genere cause formalis. non ꝙ grauitas sit forma informãs motum. sed est forma formans. i. efficiens ipsuꝫ motuꝫ. sicut in secũdo huiꝰ dcm̃ est. ꝛ ideo motꝰ grauiũ et leuiũ nõ habꝫ p ꝓie cãm formalẽ. habꝫ tm̃ motus ꝓpẽ causalitatẽ in aliis generib̃ causarũ. Primo in genere cause finalis. qꝛ sic motus grauiũ ꝛ leuiũ fit a loco naturali. qꝛ talis locꝰ trahit finaliter locatũ ꝛ ꝓseruat ipsum. vt in q̃rto huiꝰ dictum est. Scdo ꝓncipium motus accipit in genere cause materialis. ꝛ sic ipm̃ mobile gratia ꝓncipiorũ est principiuꝫ motus. qꝛ habet se passiue et receptiue ad motum et ideo dcm̃ fuit in scdo huius ꝙ natura in grauib̃ ꝛ lenib̃ est ꝓncipium passiuum ꝛ non actiuum. Sed in genere cause efficientis ipm̃ generãs est causa effectiua p se motus. et remouens, phibens est causa p accidens

Circa qd̃ sciendũ est. ꝙ qñcq̃ aliq̃ causa efficiẽs facit aliquẽ effectuꝫ. cui effectui aliqd̃ aliud et inseparabilit et naturaliter ꝓjungitur. tunc talis dicitur esse causa illius vltimi effectus. sicut deus creans animã rationalẽ ad quã naturaliter ꝛ inseparabiliter sequunt potentie anime. etiã causa dicitur potẽtiarũ aime. cũ ergo motus inseparabiliter sequitur ad graue genitũ. igit dꝫ generãs cã illius motus. hoc autem non cõtingit in animalib̃. q̃a ad aial genitum non statim sequtur motus ipsius. sꝫ hoc animal incipit moueri ex fantasia ꝛ appetitu Qꝫ autem generãs p se moueat sic patꝫ. qꝛ illa dicitur causa per se q̃ habet suam similitudinẽ in effectu. cũ ergo generans et genituꝫ sint similia. sic patꝫ ꝙ generãs est cã efficiẽs p se Sed qꝛ remouẽs, phibẽs non dat aliquã formã effectui ideo solum̃ mouet p accidens. Etiam in eodem genere cause pt dari cã motus grauiũ et leuiuꝫ fm diuersas causas suborꝛdinatas. sicut in genere cause efficiẽtis Primuꝫ efficiens motus grauiũ et leuiũ est deus. deinde ꝓtus celestis. ꝛ post hoc, ꝓxim̃ generãs. et vltimo forma ipsiꝰ geniti. vel substãtial' vl' accñtal' q̃ dicit q̃litas aut leuitas. Dicitur tũ graue potius moueri a generante q̃ ab alijs causis. qꝛ actio debet potius attribui agenti vniuoco q̃ equiuoco. cũ ergo deꝰ et corꝛpora celestia sint mouẽtia equiuoca. ideo non debet eis attribuj actio q̃tum ad motum

Ista ꝓpositio. oẽ qd̃ mouetur ab alio mouet. pbatur est septimo huius. ḡ male hic resumit Dõm ꝙ aliter hic, pbatur q̃ ibi. qꝛ ibi, pbatur in gñali. hic ãt, pbatur applicando ꝛ descendẽdo ad diuersas species motus. ꝛ ad diuersa mobilia. scꝫ tam ad mobilia que mouentur violente. q̃ ad alia que mouentur p se. vt patuit circa textum

Nihil mouet a nõ ente. sed generãs qñcq̃ nõ est scꝫ post corꝛuptõẽ generantis. ḡ nõ pt mouere genitũ Dõm ꝙ q̃uis generãs nõ manet in genito fm substantiaꝫ. tũ generãs semp manet manente genito fm ꝓtutem. qꝛ ꝓtus generantis saluatur in genito. ꝛ hoc in forma substãtiali ipius geniti. qꝛ ex forma substantiali aduenit sibi q̃dã ꝓtus subeffectiua ad motuꝫ. Et sil'e est de ꝓtute formatiua in gñatione aialis q̃uis em̃ aial postq̃ semẽ desciscuꝫ est mortiat nihilominus fit generatio aialis. qꝛ ꝓtus aialis generãtis ꝓseruat in ꝓtute seminali q̃ est descisa ab aiali.

Mouẽs ꝛ motũ debẽt esse sit. sed generans qñcq̃ multũ distat a genito. ergo nõ mouet genitũ Dõm ꝙ q̃uis qñcq̃ distant fm substantias localiter. nõ tũ distãt fm ꝓtutem. qꝛ ꝓtus generãtis ꝓp manet ꝓjuncta genito. vt iam dictum est.

Arguit. motus naturalis est ab intrinseco. sꝫ generans qñcq̃ multũ distat a genito. ḡ non potest dici grauia ꝛ leuia moueri naturaliter a generante Dõm ꝙ motus grauiũ et leuiũ nõ est naturalis fm genus cause efficientis. q̃a sic est ab extrinseco. est tamẽ naturalis in genere cause materialis. ꝛ hoc sufficit. qꝛ materia etiã est natura vt dcm̃ est in scdo huius: ꝛ ideo dꝫ talis motus passiue naturalis ꝛ non actiue.

Dicaũt dupliciter: aut em̃ nõ ꝓpter seipsum est mouens. sed ꝓpter alterũ qd̃ mouet mouens: aut propter ipm̃. Et hoc autem ꝓximum post vltimũ. aut per plura. vt baculus mouet lapidẽ. ꝛ mouetur a manu mota ab boue. hoc aũt nõ amplius eo ꝙ ab alio moueatur. Utraq̃ em̃ mouere dicimus: et primuꝫ et vltimum mouẽtium. sed magis primum illud em̃ mouet vltimũ. sed nõ hoc primũ. Et sine q̃dem primo vltimũ non mouebit. Illud autem si non hoc. vt baculus non mouebit nisi moueatur ab homine.

In mouentibꝫ z motis nõ ē procedē in infinitũ

Postq̃ phs declarauit maiorem p̃ncipalis rõnis. scz q̃ oē qd̃ mouetur ab alio mouet. hic p̃ñter declarat minorẽ. scz q̃ nõ est ꝓcessus in infinitũ in mouentibꝫ z motis. Et ꝓcludit q̃ est deueniẽdũ ad aliqd̃ p̃mũ qd̃ ē mouens seip̃m. Deinde addit q̃ si deueniat ad aliqd̃ tale mouens seip̃m. q̃ tũc etiaz deueniet ad aliqd̃ qd̃ est simpliciter immobile. p̃mo ergo ostendit q̃ nõ oīe qd̃ mouetur ab alio mouetur in infinituz. Scdo q̃ non oē mouens moueatur. ibi (Adhuc ãt) Circa p̃mũ duo p̃supponit. p̃mũ est diuisio mouentiũ. s. q̃ aliqd mouet virtute ꝓpa. sicut mouēs p̃mũ. qd̃ qñq̃ p̃t mouere p multa media. z qñq̃ per vnũ tm̃. Aliud est mouens secundariũ. qd̃ mouet ꝓ virtute p̃ncipalis mouentis. Scdm est ꝓpatio mouentium. scz q̃ p̃mũ mouēs mouet magis q̃ scdm. et hoc ꝓbat dupl'r. Primo qz p̃mũ mouēs mouet scdm. sed nõ ecõtra Scdm qz scdm non p̃t mouere sine p̃mo. Et ratio istoruz est. qz in mouentibꝫ subordinatis scdm mouēs habet esse z mouere a p̃mo mouente. sicut ptz de causis vlibꝫ. qz aia nobilis habet esse a deo. z celuz habet causalitatē ab aia nobili.

Supponit duo

z m

Si ergo necē est oīe qd̃ mouet ab aliquo moueri. et aut ab eo qd̃ mouetur. aut ab alio aut nõ. Et siquidē ab alio qd̃ mouetur. necesse aliquid esse mouēs qd̃ nõ ab alio primum. Si autem hmõi p̃mũ. nõ necesse est esse alterum. Impossibile eñ est in infinitũ abire mouens. et quod mouetur ab alio ip̃m. Infinitorum eñ nõ est aliquid p̃mũ. si ergo oīe quod mouet ab aliquo mouet: p̃mũ autez mouēs mouetur quidem. nõ ab alio aũt. necesse est ipsum a seip̃o moueri.

Hic ostendit p̃ncipale. ꝓpositurz. z hoc duabꝫ rõnisꝫ Prima est. si essz ꝓcessus in infinitũ in mouentibꝫ z motis tũc oīno nullus esset motus qd̃ est ꝓtra sensum. Aũs ꝓbatur. qz sicut dixit scda suppositio scdm mouēs nõ mouet nisi ꝓt p̃mũ. sz in ifinito nõ est p̃mũ. q̃ si ē ꝓcessus ī infinitũ nõ erit p̃mũ mouēs. z p ꝓñs nullus erit motꝫ.

p^a rõ

Amplius autem z sic ip̃az hãc eandẽ rõem est aggredi. Oīe eñ mouēs aliquid q̃dã mouet et aliquo. aut eñ a seipso mouens mouet aut ab alio. vt hõ ipe. aut baculo: aut ventus proiecit. aut ipse. aut lapis quem mouit. Impossibile autē est mouere sine ipso mouente et agente id quo mouet. sed et siquidem ip̃m se ipso mouet. non necesse est aliud esse quo mouet Si vero sit alterũ id quo mouet. est aliqd qd̃ p̃m seip̃m mouebit. nõ quodã alio sz seipso aut in infinitum abibit. Si ergo quod mouetur aliqd mouet. necesse est stare z nõ in infinitũ abire. Si eñ baculus mouet. eo q̃ mouetur a manu. z manus mouet baculũ. Si autē et hãc aliud mouet. z hanc alterũ aliquid mouens. cũ itaq̃ aliquo moueat sp̃ alterz. necesse est ꝓus ipsum seipsum mouens. Si igit̃ mouet quidē hoc. non aliud aũt mouens ip̃m. necesse ip̃m seip̃m mouere. Quarez p̃m hanc rõnem qd̃ mouet. aut moz ab ipso mouente mouebitur. aut venit aliqñ in hmõi

Secũda rõ stat in hoc. si est ꝓcessus in infinitũ in mouentibꝫ z motis. tũc omne mouēs erit instrumẽtale. qa de rõne mouẽtis instrumẽtalis. est q̃ non sit motũ. nisi moueat a p̃ncipali mouẽte. sed solũ p̃mũ mouens nõ habet virtutẽ mouẽdi ab alio. sed a seipso. ablato q̃ p̃mo mouente oīe mouens hz motũ ab alio z hec est cõditio instrumẽti. qz instrumentuz nõ mouet nisi virtute p̃ncipalis agentis. si q̃ non est p̃mũ quod mouet illa instrumenta nullus erit motus.

Z^a

Dicta aũt z sic intẽdentibꝫ ꝓtingẽt eadem hec. Si eñ ab eo qd̃ mouet mouetur oē quod mouet. aut huius rebꝫ existit p̃m accñs. vt moueat q̃dem quod mouet nõ tñ ꝓpter id qd̃ mouet ip̃m. aut nõ. sed p se. Primũ q̃dem igitur si p̃m accidens nõ necesse est moueri qd̃ mouet. Si aũt hoc est. manifestum q̃ ꝓtingit aliqñ moueri nihil eoz q̃ sunt. Nõ eñ necessariũ est accidens. sed contingit non esse. Si ergo ponamus possibile esse. nullũ impossibile accidit. falsum aũt fortassis. Motũ aũt impossibile est nõ esse. Ostensum eñ p̃ius est hoc. qñ necesse est motũ semp esse

Non oē q̃ mouet mouetur

Hic ꝓñr. ꝓbat phs. q̃ non oīe mouens mouet. z iõ aliq̃ hic faciunt scdam p̃ncipalẽ rõem. z stat rõ in hoc qz si esset ꝓcessus in infinitũ in mouentibꝫ z motis. tunc oīe mouens moueret. qz non est p̃mũ. sed solum p̃mũ mouens est qd̃ nõ mouet. sed hoc est impossibile. qa si oīe mouens moueret vel moueret p se vel p accidẽs. Non p accidens. qd̃ ꝓbat tribus rõnibus. Prima est. si oīe mouens moueret p accñs tunc ꝓtingeret quãdoq̃ non esse motũ. sed hoc est p̃ius reꝓbatũ. qz ꝓbatũ est q̃ motus est sempiternꝫ. Secla ptz. qz qd̃ p accidens est nõ oz esse cum nõ sit necessariũ. Si q̃ oīe mouens moueret p accñs. tunc nõ p̃t moueri. sed mouens non mouet nisi moueat. q̃ ꝓtingit hoc mouens non mouere. z sic tollitur oīnis motus Et est hic notandum q̃ Aresto. hic loqtur p̃m opinionẽ antiquoꝝ. q̃ dicebãt q̃ solũ illud mouet qd̃ iterũ mouet. qd̃ est verꝝ de mouẽs

Nõ p accñs

In mouentibus et motis est deuenire ad aliquod mouens seipsum

tibus corporeis. sicut celū mouet ista inferiora p suum motum quē hz ab anima nobili Antiqui eīm non nouerunt immaterialia

Et rōnabiliter hoc accidit Tria eīm necē est esse. qd̄ mouetur. z mouens z qd̄ mouet Quod quidē igit̄ mouet necē quidē moueri. Mouere aūt non necē est. sed quo mouet z mouere z moueri Cōmunicat eīm sil' hoc. z fm idez existens ei qd̄ mouetur. manifestū aūt est in mouentib9 fm locū Tangere eīm necē ad inuicem sicut vsqz ad aliquid. mouens aūt sic vt sit non quo mouet immobile Qm̄ aūt videmus vltimū qd̄ moueri quidē pōt motus aut pncipiū non habet. qd̄ mouet quidem aūt. sed non a seipso. rōnabile est vt non neccāriū dicamus. z tercūm esse qd̄ mouet quidem cū sit immobile

Hic ponit secdam rōnem que stat in hoc. in p accns ꝓbinatis si vnū inueniat sine alio. tunc aliud potest moueri sine ipo. sicut hō z albedo. qz sicut inuenit hō sine albedine. ita albedo sine hoīe Sed mouens mobile z instrumentū sunt per accidens ꝓbinata. g̃ sicut inuenitur qnqz mobile sine mouēte. sicut ptz de terra que est mobilis. sic q tñ non mouet. ita ecōtra inuenitur aliqd̄ mouens qd̄ non est mobile. z sic erat aliquid mouēs immobile. quod per accidens non mouetur

Vñ z anaxagoras dicit recte intellectuz esse impassibilē. inquiens z mixtū eē. quoniā quidē motus principium ipm facit esse. sic eīm vtiqz soluz mouebit cum sit immobilis. z imparabit cum sit immixtus.

Tercio pbat idem testimonio Anaxagore. qui ponebat intellectū impassibilem z immixtum. vt ipse moueret oia alia existētia in chaos ꝓfuso. cū g̃ iste intellectus fm anaxagoram est immobilis. sic ad minus est aliqd̄ immobile quod non mouetur per accidens.

Atuero si non fm accns. sed ex neccitate mouet mouens. nisi aūt moueat non mouet. necē est mouens si mouet. aut moueri. sic fm eandez speciem motus. aut fm alterā. Dico aūt qz aut calefaciens z ipsum calefieri. z sanās sanari. z ferens ferri. aut sanās ferri. ferens aūt augeri. sed manifestum qm̄ ipossibile Oportet eīm vsqz ad indiuidua diuidentem dicere. vt si aliquis docet geometrizare. hoc doceri geometrizare idez aut si pijciat pijci fm eundē modū piectionis aut sic quidē non sed aliud ex alio genere. vt qd̄ fert augeri Hoc aūt augēs alterari ab alio. hoc aūt alterans fm quendā moueri motū. sed necē est stare Finiti eīm sunt motus Iterū aūt reflectere z alterans dicere ferri. idē facere est. z si mox dicat ferens ferri. z docens doceri Manifestū eīm qd̄ mouet. z a supius mouēte qd̄ mouet oē z magis a priori mouentiū Atuero hoc ipossibile est Docens eīm accidit addiscere. quorum hoc quidam habere. illud aūt non habere scientiam necessarium est. Neqz p se

Hic pbat duabus rōib9 q non oē mouens mouet p se Et stat pma rō in hoc. si mouēs moueret p se vel hoc esset ex dē specie motus qua mouet. sed hoc est inconueniens. qz tunc pijciēs pijceret. z docens doceret Vel hoc fieret fm aliam speciē motus. s. q mouens moueretur vna spē motus. z moueret alia spē motus. z tūc qz species motus non sunt infinite. oportet qnqz deuenire ad illam speciem motus qua mouens mouebat. z sic sequitur idem inconueniens quod prius

Amplius aūt his magis irrōnale. qm̄ accidit esse omne motiuuz mobilis. siquidem ab eo qd̄ mouet mouet omne quod mouet Erit ei mobile sicut si aliqs dicat. qm̄ sanatiuū z sanans sanabile erit. z edificatiuum edificabile. aut mox aut per plura Dico aūt sic. si mobile quidem ab alio est omne motiuū. sed non fm eundē motū mobile quo mouet proximū. sed fm alterū. vt sanatiuū z disciplinatiuū. sed hoc ascendens perueniet aliquando ad eandez spēm. sicut dixim9 prius Hoc quidem igit̄ hoc impossibile. aliud aūt figmentum est Inconueniens eīm est alteratiuum ex necessitate esse augmentabile

Hic phs ponit secdam rationem. z stat in hoc. si omne mouens per se moueretur. ergo idem erit in actu z in potentia. qz vnumquodqz est in actu fm q mouet. z in potentia fm q mouet. Si ergo idem mouet z mouetur g̃ idem est in actu z in potentia. vult ergo philosophus ex oibus istis q si non est pcessus in infinitum in mouentibus z motis. g̃ deuenietur ad aliquod quod non mouetur ab alio. sed a seipso.

Qrum sit deuenire ad aliquod mouēs seipsum Dōm q sic. qz nō est pcedere in infinitū in mouentibus z motis. sicut in textu est dictū ergo oportet deuenire ad aliquod quod non mouetur

Ar. In septimo dictũ est q̃ omne quod mouet ab alio mouet. g̃ nihil mouet a seipso Dom q̃ aliquid moueri a seipso pt dupliciter intelligi. vno modo a se p̃mo. i. fm se totum. ⁊ hoc est impossibile. qz sic esset idem in actu ⁊ in potentia respectu eiusdem. Alio mõ potest intelligi q̃ aliquid moueat seipm fm ptem. ⁊ sic animal dicitur mouere seipm. qz aia mouet corpus. ⁊ sic est in p̃posito. qz illud mouens seipm de quo philosopus hic loquitur est ipsum celum quod dr animatũ p assistentiam aie nobilis. ⁊ sic celum mouet seipsum gratia anime ⁊ mouetur gratia corporis celestis.

Sr. Celũ solum mouetur. g̃ male dr q̃ mouet seipsum. ꝓsequentia tenet. qz qd solũ mouet nõ mouet Dom q̃ celũ capit dupliciter. vno modo absolute ⁊ fm se. ⁊ sic celũ non mouet seipsum. sed soluz mouetur ab anima nobili. Scdo modo accipitur celũ cũ inclusione anime nobilis. ⁊ sic hoc totum est mouẽs seipm. Sil'r est de corpore aialis quod non mouet seipsum si capiatur p se. i. fm exclusionem anime. sed mouet seipsum si includatur anima.

Ar. Oppositis sequeretur q̃ celum esset animatũ. probatur qz ꝓtium est aiatorum q̃ moueant a seipsis. ⁊ hoc non ꝓuenit inanimatis. qz lapis non mouetur a seipso Dom q̃ dupliciter aliquid mouet seipsum. vno sic q̃ ps mouens inest toti per formalem inherentiam. ⁊ sic aia animalis mouet animal Alio modo aliquid mouet se ipsum vbi mouens non inest p̃ formalez inherentiam. sed p assistentiam ⁊ virtutem. ⁊ sic anima nobilis mouet celũ. ⁊ celũ mouet seipsum gratia anime nobilis Et hoc est quod alij sic dicunt q̃ dupliciter aliquid est animatum. Vno modo p̃ informationem. qz sez habet animam que dat corpori esse specificum. ⁊ sic celũ non est animatum Alio modo aliquid est animatum p assistentiam siue p influentiam virtutis mouentis et sic celũ dicitur aiatum. qz anima nobilis mouet ipm celum influendo suam virtutez in oriente in quo residet anima nobilis Et sic loquitur philosophus de aiatione celi. quod ptz ex multis passibus philosophi. Dicit enim ph'sin duodecimo methaphisice q̃ celũ mouet a primo motore. sicut appetitiuũ a suo appetibili. g̃ sequitur q̃ celũ est appetens. ⁊ deus est appetibile eius. sed appetitus non est sine cognitõe. g̃ oportet ponere aiam cognoscentem in celo. Item secdo celi ph's dr exp̃resse celuz esse aiatum. ex hoc probans q̃ celũ habet in se sex differentias positionũ. qd solum accidit animatis. ⁊ hoc idẽ pbat plato. ⁊ etiã doctores xp̃iani videntur consentire Q; tũ celũ non sit aiatum p̃ informatõnem pt probari autoritate ⁊ rõne Autoritate Damasceni dicentis. cõfundantur cum patre eoz̃ diabolo qui dicũt celos esse aiatos Rõne sic pbatur. qz oĩs aia vtit corpe ꝓter bonũ anime sicut aia rõnalis ꝓũgit corpi vt acquirat scientias ⁊ virtutes p̃ corpus ⁊ p̃ corpales sensus. ⁊ hoc iõ qz deterior est; gratia melioz̃. mõ corpus est deterius aia. sed ista vnio p̃ informationẽ nõ pt esse ꝓter bonuz aie ipsius celi Quod sic pbatur. qz in aia corpis celestis; due opationes. s. intelligere ⁊ mouere. sed ꝓter nullã eaz̃ opz aiam esse vnitã corpi p̃ informatõem. nõ ꝓter mouere. qz aia alligata corpi p̃ informatõem min' mouet q̃ aia ꝓũcta p assistentiã. ⁊ hoc ideo qz aia ꝓũcta corpi p informatõnem fatigat ad corpis motũ. ⁊ iõ aia que nõ est ꝓũcta corpi p informatõem pt plus mouere qz mouet infatigabiliter Nec etiam ꝓter intelligere. qz talis aia non sumit cognitionem a sensibus. sicut aia rõnalis. ⁊ hoc idẽ. qz impossibile est tale corpus habere in se sensum. qz tũc esset corruptibile Si aũt debeat recipere sciam p̃ corpus opz q̃ corpus habeat sensum. qd impossibile est in celo Relinquitur g̃ q̃ ꝓter nullã vtilitatem aia potest vniri celo informatiue. ⁊ g̃ non vnit sibi per informationem. sed solum per assistentiam

Ar. Moueri fm ptem est cõe oĩbus aialibus. g̃ non est ꝓtiũ celo. ꝓña tenet. qz qd est ꝓtiũ vni nõ pt pluribus ꝓuenire Dom q̃ aliquid moueri fm ptem intelligitur dupl'r. vno generaliter sic q̃ illa ps mouẽs insit toti p̃ informationem vel assistentiam. ⁊ sic moueri fm ptem est cõe aialibus ⁊ celo. qz pars mouens semp informat partem motam vel asistit ei Alio modo aliqd mouet fm partem sic q̃ mouens asistit mobili tm. ⁊ sic moueri fm partem est ꝓtium celo. qz anima nobilis nõ informat celum. sed assistit sibi

Ar. Primũ mouens est simpliciter immobile. ergo male dicitur q̃ primum mouens moueat seipm. Dom q̃ duplex est mouens primũ. aliquod est simpliciter primũ ⁊ extra genus ⁊ hoc est simpliciter immobile. sicut deus q̃ oĩa mouet absq̃ hoc q̃ moueat Aliud est primum mouens in genere quod est aia nobilis mouens celum. ⁊ hoc mouens pt dupliciter capi. vno modo cũ inclusione celi. ⁊ sic est primum mouens seipsum. Alio modo accipitur hoc mouens fm se. ⁊ sic etiam est omnino immobile ⁊ de hoc mouente dicetur postea in tex tu q̃ est mouens immobile

Queritur Utrz aia celi potius moueat celum vel aia aialis potius moueat aial Dom q̃ potioritas motus pt ex duobus attendi. vno mõ penes inherentiã ipius mouẽtis. ⁊ sic aia aialis potius mouet aial. qz anima animalis inheret aiali. sz aia celi non inheret celo p̃ informatõem. Alio modo attẽditur potioritas penes illa que requiruntur ad motum. ⁊ tunc aia celi potius mouet celũ q̃ aia animalis mouet animal. qz motus aialis est ex appetitu alicuius appetibilis particularis vt ptz tercio de aia. sed aia celi mouet ꝓter summũ appetibile qd est ipse deus. sed aia aialis mouet aial ꝓter singulare appetibile ⁊ creatum.

Non ergo necẽ est semp motũ qd mouet ab alio. ⁊ ad hoc qd mouet stabit ergo. Quare aut a quiescente mouebit qd mouet ꝓtius. aut ipm seipm mouebit ꝓtius. Attuero si opz cõsiderare vtrũ causa motus sit. ⁊ principiuz ipsum seipm mouẽs. aut quod ab alio. illud oĩs vtiq̃ ponet Ipsum quidẽ qd p se est cã. semper ꝓtius est eo qd fm alterum. ⁊ cũ ipm sit. quare hoc ꝓsiderãdum est accipientibus aliquod p̃ncipiũ si aliqd mouet ipsuz seipm qũo mouet. ⁊ fm quẽ motũ Necesse igitur omne quod mouetur esse diuisibile in semper diuisibilia Hoc enim ostensum est ꝓtius in vniuersalibus de natura. q̃ omne qd

Du ⁊ aliqd ẽ aiatuz

Celũ dr aiatũ p assistentiam

Celũ nõ ẽ aiatuz p informatõem

per se mouetur continuum est. impossibile igit̃ est ipm mouens seipsum penitus mouere ipm seipsum Totũ em̃ fertur vtiqz. ⁊ ferret fm eandem loci mutationem vnum cũ sit ⁊ indiuiduũ spẽ ⁊ alterabitur ⁊ alterabit. quare docebit vtiqz ⁊ docebitur simul. ⁊ sanabit ⁊ sanabitur fm eandem sanitatem. Amplius determinatuz est qz mouetur mobile. hoc aũt est q̃ potentia mouetur non actu Quod aũt est potentia vadit in actum. Est autem motus actus mobilis imperfectus. mouens aũt iam actu est. vt calefacit calidũ ⁊ omnino generat habens speciem. quare simul idem ⁊ fm idem calidum erit ⁊ nõ calidum Simiter aũt ⁊ alioꝝ vnũquodqz quorumcunqz mouens necẽ est habere vnũ ocũ. Hoc quidez igitur mouet. illud aũt mouetur ipm seipm mouentis

Hic p̃ter ostendit q̃ si deueniat ad aliquod mouẽs seipm sicut dictũ est. tunc adhuc deueniet ad aliqd̃ mouens omo ĩmobile. qz pars mouẽtis seipm est omo immobilis Exempli gratia sicut nũc dictũ est q̃ celũ cum aia nobili est mouens seipm Iam phus vult pbare q̃ vna pars mouentis seipm est ĩmobilis scz aia nobilis. Circa hoc primo probat q̃ totũ mouens seipm non mouet seipm fm totũ. ⁊ hoc duabus rõnibus Prima est. si totũ moueret. ⁊ totum moueretur. tũc idem moueret eo motu quo moueretur. qz vna pars mouet. ⁊ illa eadẽ pars mouet. ḡ idẽ mouet ⁊ mouet. Secda ratio. qz tunc idem erit in actu ⁊ in potentia respectu eiusdem. qz mouens fm q̃ hmõi est in actu. ⁊ motuz fm q̃ hmõi est in potentia. sed idem esse in actu ⁊ in potẽtia respectu eiusdem implicat ꝓtradictiõem. qz qd̃ est in actu habet formam fm quã est in actu. ⁊ quod est in potentia non habet formam fm quam est in potentia

Q aũt non ꝓtingat ipsum seipm mouere sicut vtrũqz ab vtroqz moueatur ex his manifestũ est. Neqz erit primũ mouens nullum si vtrũqz mouebit Q em̃ primum magis est causa mouendi q̃z sequens. ⁊ mouebit magis Dupliciter em̃ mouere erat. aliud quidem quod ab alio mouetur ipsum. aliud aũt ex seipso Proximus aũt est quod longius est ab eo quod mouetur principio q̃z medium Amplius non necẽ est mouẽs moueri nisi a seipso fm accidens. ergo contra mouet alterum Accipiebamus igitur contingere non mouere. ergo erit aliud quidez quod mouetur. aliud aũt mouens immobile. Amplius non necẽ est mouens cũ mouet ꝓtra motũ. sed aut immobile mouere necẽ aut ipm a seipso moueri. si quidem necẽ est semper motum esse Amplius quidem mouet motum ⁊ mouebit vtiqz quare calefaciens calefit Qꝛ mouens nõ a moto Dispr: nec a seipso mouet.

Excludit philosophus illos modos quibus possit aliquis opinari q̃ pars mouens etiam mouet. hoc em̃ potest dupliciter concipi siue ymaginari Vno modo q̃ pars mota moueret ptem mouentem ⁊ econtra reciproce. sicut si diceremus q̃ anima nobilis moueret celum. et celuz iterum moueret animam nobilem. vel sic q̃ illa pars mouens moueret seipsam Istos modos Arestt̃. excludit. primo primũ quatuor rationib̃ Prima stat in hoc. qz si sic tunc non esset primum mouens. qz illud dicitur primum mouens quod est propinquius primo immobili simpliciter Sed si queliber pars istius mouẽtis reciproce moueretur esset eque propinqua primo immobili. ⁊ sic non esset aliquod istorum primum mouẽs. Secunda ratio. si pars mouens moueat hoc fit per accidens. sicut nunc contingit in animalibus. vbi anima per accidens mouetur. sed quod p̃ accidens est contingit non esse. ergo contingeret illam non moueri. ⁊ tunc erit ad minus aliqñ immobilis. Tercia ratio est. si p̃s mouens iterum moueatur ab alia parte mota. tũc quãdoqz nullus erit motus. qz cũ illa p̃s nõ mouet nisi moueatur. ⁊ contingit ipsam non moueri. ergo etiam quãdoqz non mouet Quarta ratio stat in hoc: si idem moueret ⁊ moueretur fm eundem motum. tunc idem esset in actu ⁊ in potentia. quod est impossibile

1ª 2ª 3ª 4ta

Atuero neqz primũ ipsum seipsum mouentis. neqz vna pars. neqz plures mouebũt ipsuz seipsum vnũquodqz. totũ em̃ si mouetur ipsuz a seipso. aut ab aliquo que sunt ipsius mouebit̃ aut totũ a toto Si quidem igitur est mouendo aliquam partem ipsum a seipso. hoc vtiqz erit primum ipsuz seipsum mouens Separatũ quedã em̃ hoc quidem mouebit ipsum seipsu mtotum aũt non iaz. si aũt totũ a toto mouetur fm accidens vtiqz mouebunt hec ipsa seipsa. Quare si non sunt necessaria. accipiantur non mota se ipsis Totius igitur aliud mouebit cũ ĩmobile sit. aliud aũt mouebitur. solum em̃ sic possibile est adhuc ipsum mobile esse. Amplius si quidẽ tota ipsa seipaz mouet. hec quidẽ mouebit ipi9

illud aũt mouebitur Ergo a.b.a seipsa quidem mouebitur ⁊ ab a.

Ostendit hic aliam ꝓtem sez ꝙ pars mouentis ĩmobilis non mouet seipsam. ⁊ hoc duabus rõibus Prima stat in hoc. qz si aĩa nobilis moueret seipsam. tũc separata a toto etiã moueret seipsam. qz quicquid ꝓuenit alicui naturaliter hoc ꝓuenit sibi semp. sed hoc est impossibile. qz tũc totũ non esset ꝑmũ mouens seipm. sed vna ꝑs quod est ꝓtra predicta. Secũda rõ est. nullus totũ potest mouere seipsum nisi gratia ꝑtis. sicut ꝓbatum est. sz ꝑs separata a toto est quoddam totum. g̃ nõ potest mouere seipsam. sed oportet illam ꝓtem etiã diuidi in partẽ mouentem ⁊ moram. ⁊ sic pars illius ꝓtis ad mmus esset ĩmmobilis. vel erit ꝓcessus in infinitum

Uoniam aũt mouet aliud quidem qd mouetur ab alio. aliud aũt cũ sit ĩmmobile ⁊ mouetur hoc quidem mouẽs. aliud autẽ nihil mouens ipsum seipsum mouens necesse ẽ ex ĩmobili eẽ. mouenti aũt ⁊ adhuc ex eo ꝙ mouetur non mouente autez ex necitate. sed quale euenit Sit eĩ a. mouens quidem ĩmobile aũt b. qd mouet ab a. ⁊ mouẽs qd est in quo c. hoc aũt motũ quidẽ a. b. non mouens aũt nullũ Si quidem eĩ ⁊ per plura venit aliquando in c. sit ergo per vnum solũ. Omne ergo qd a. b. c. ipm seipsum mouet. sed si aufero c. a. b. ipm seipsum mouebit a. quidẽ est mouens. b veroqd mouet c aũt non mouebit ipsum seipm. neqz penitus mouebit Atuero neqz b. c. mouebit ipa sepam sine a. b. eĩ mouet in eo quod mouetur ab alio non qz a suijpsius ꝓte aliqua a. b. igit soluz ipm seipsum mouet Accẽ itaqz ipsum seipsum mouens habere mouens ĩmmobile autẽ ⁊ qd mouetur. nihil aũt mouens ex necessitate.

Hic ostẽdit quomodo se habent ꝑtes mouentis seipsum ad inuicem. ⁊ primo ostendit ꝙ sint tĩ due. secũdo quomodo ad inuicem ꝓbinantur Quo ad primũ dicit ꝙ tĩ due sunt ꝑtes mouentis seipm sez ꝑs mouens tĩ que est immobilis. ⁊ pars mota tĩ. que non est ex necitate mouens aliquod aliud. qz si sic. tunc illa pars esset mouens seipsam

Celũ est mouẽs ista inferioza. ⁊ est motũ ab aĩa nobili. g̃ ꝑs mota est vlterius mouens Dõm ꝙ aliquã partẽ celi non mouere intelligitur dupl'r. vno modo. quia non mouet alia ab eo separata. ⁊ sic est falsum. Alio modo qz nõ mouet aliã ꝓtem sibi ꝓuncta sez ꝓtẽ ex qua ꝓponit integralr. ⁊ sic est verũ. qz ista inferioza ẽius moueant a celo. tũ celũ nõ est ꝑs istoꝝ inferioꝝ. sicut anima nobilis est ꝑs celi. capiendo celum cum inclusione anime nobilis.

Contacta aut vtraqz ab inuicez. aut ab altero alterũ. Siqdem igit continuum est mouẽs Quod eĩ mouet continuum necessarium est esse. manifestum est ꝙ totum ipm seipsuz mouet. nõ eo ꝙ ipsius aliquid huius sit. vt ipsum seipm moueat: sed totum mouet ipm seipsum Motũ aũt et mouẽs. et ꝙ ipsius aliqd est mouens et aliqd motũ: Nõ eĩ totũ mouet. neqz totũ mouet. sed mouet qdẽ a. b. aut mouet tĩ sed c. ab ipso b.. nõ iam impossibile eĩ

Hic ostendit ꝑhs qũo ad inuicem ꝓiungant. et vult ꝙ nõ possunt coniungi ꝑ continuationem. quia tũc vno moto etiã moueret alterũ. qz continuũ est cui mot⁹ est vnus. sed habent se ad inuicẽ ꝑ contactũ. ⁊ hoc si ambe ꝑtes habeant magnitudinẽ. tũc est contactus quãtitatis. ⁊ si vnũ habeat ꝗtitatem ⁊ alterũ non. tũc est ꝓtactus ꝑm virtutẽ. ⁊ nõ ꝑm ꝗtitatem

Dubitationem autem habet si auferat aliquid quis ab ipso a: si continuum mouens qdem. immobile autem aut ab ipo b. quod mouetur. Reliqua vero ipsius a. mouebit. Reliqua vero ipsius b. mouebitur. Si enim hoc non vtiqz erit que primo mouetur a seipso que est a b. remota eĩ ab a b. adhuc mouebit seipsam reliqua a b. aut potentia quidem nihil ꝓhibet vtrũqz. aut alterum quod mouet diuisibile esse. actu autem indiuisibile Si autem diuidat non adhuc esse habens eãdem potentiam. Quare nihil prohibet ex indiuisibilib⁹ potentia primũ esse vnũ.

Hic ꝓnter ꝑhs ponit circa ꝑdicta vnã dubitatõem Et quo eĩ dictũ est ꝙ mouẽs seipm diuidit in partez mouentem ⁊ moram. Queritur si auferat aliqua pars ꝑ diuisionẽ a parte mouente. vtr residua pars posset mouere. Respondet Aresto. ꝙ nõ. qz si ꝑs mouens diuidetur. tũc nõ seruaret eandẽ virtutẽ nec eãdẽ naturã quã ꝑus habuit. qz potẽtia naturalis sequit naturã. sed subtracta aliqua ꝓte mouentis nõ manet natura. g̃ nec virtus. cũius eĩ virtus mouentis mathematice est diuisibilis in infinitũ. non tamen phisice.

Manifestum igitur ex his est quoniam primum mouens ĩmobile sine eĩ mox stet quod

mouetur quidem. ipsum aũt seipsuz mouens ⁊ stans vtrobiqz accidit primum mouens in omnibus esse motis immobile.

Hic infert conclusionem principaliter intentam scz q̃ necesse est ponere aliquod mouens omnino immobile, siue hoc sit pars mouentis seipsum siue aliq̃d aliud.

Vonia aũt oportet semper motũ esse ⁊ non deficere. necessariũ est aliquid esse quod primũ mouet Sine ergo vnũ sit siue plura ⁊ primũ mouens immobile est Vnũquodqz quidem igitur perpetuũ esse immobiliũ mouentium quidem nihil ad eam que nunc rationem qm̃ aũt necessariũ est esse aliquid ĩmobile quidem ipsum ab omni exterius mutatione ⁊ sim pliciter ⁊ sm̃ accidens motiũ aũt alterius. manifestũ est ꝓsiderantibus sic. sit aũt si aliqs velut in quibusdam contingens esse. vt ⁊ sit aliqñ ⁊ non sit sine generatione ⁊ corruptione. fortassis em̃ necessariũ est. si aliquod impartibile aliquando quidem est. aliquando aũt non sine mutatione. aliquando quidem esse. aliquando quidẽ nõ esse omne tale Et principioz ĩmobiliũ quidẽ motuoz aũt quedã aliquãdo quidẽ esse. aliqñ et non esse contingat ⁊ hoc. Sed nequaquam omnia possibile est.

Hic phs postq̃ inquisiuit q̃ est deueniendũ ad vnũ primũ mouens. ꝓuter inquirit ꝓditiones eius. ⁊ ponit hic principaliter duas in hoc textu. prima est q̃ primum mouens est perpetuũ. secũda q̃ est vnũ Et primo resumit quedã que dicta sunt. ⁊ primo dicit. q̃ruis non omne mouens immobile sit ꝑpetuũ. qz aie aãlium sunt mouẽtia immobilia. qz ꝑ se nõ mouent. ⁊ tũ non stq̃ perpetua mouentia. qz mouentur ꝑ accidens ad motũ corpoz Hoc ergo mouens. quod non mouetur ꝑ accidens erit omnino perpetuũ. sicut anima nobilis.

Manifestũ aũt est q̃ causa quedã ipsa seipsa mouentibus inest. ipsius qõ est aliquãdo qui/dem esse. aliquando aũt non esse Jpm quidem em̃ seipsum mouens necesse est oẽm magnitudinem habere. si nihil mouetur impartibile mouens aũt neqz vna necessitas est ex dictis Jpi igitur qõ est alia quidẽ fieri. alia vero corrũpi. ⁊ hoc continue nulla causa est ĩmobiliuz quidem non semper aũt entiũ neqz ipsorum quidem sp hoc mouentiũ: horũ autẽ altera. ipsius em̃ sp ⁊ ꝓtinui. neqz vnũquodqz ipsorũ causa. neqz oia hec em̃ quidẽ sic se habere semper ⁊ ex necessitate est. omnia autez infinita ⁊ non sunt simul omnia entia

Intendit probare quod dixit scz q̃ primuz mouens est perpetuum excludens primo vnam rationẽ que non valet ad probandum illud. ⁊ est ista. Quicquid non generatur nec corrumpitur est perpetuum. sed primũ mouens non generatur nec corrumpitur. ergo est perpetuũ Dicit philosophus q̃ ista ratio ꝑ sm̃ formam non valet eo q̃ multa sunt perpetua. que tamen nec generant nec corrumpuntur. sicut est punctum vel albedo. quia quod proprie mouetur hoc est corpus. sed punctũ non est corpus nec albedo. ergo nec generatur nec corrumpitur. Vnde oportet addere in ratione quod nec per se nec ꝑ accidens generatur nec corrumpitur hoc est perpetuuz Sic excluduntur punctum ⁊ albedo. que mouetur per accidens

Manifestũ igitur est q̃ q̃ruis miles principia quedã ĩmobilium quidẽ mouentiũ autẽ ⁊ multa ipsa seipsa mouentiũ corrumpantur. alia vero fiant. ⁊ hoc quidẽ ĩmobile sit. aliud ꝓ mouet alterũ aũt hoc Sed nihilominꝰ est aliquid quod continet. ⁊ hoc extra vnũquodqz quod est causa eius quod est alia esse. alia vero non ⁊ cõtinue mutationis. qz ⁊ hoc quidem his. hec aũt alijs causa motus sunt

Hic philosophus ponit veram rationem ad probãdum propositum ⁊ est ista Motus ꝑ quem aliqua stq̃ et aliqua non sunt est perpetuus. sed effectus perpetuꝰ non potest esse nisi a causa perpetua. ergo etiaz oportet primum mouens esse perpetuum. consequẽtia tenet. qz effectus non est diuturnior sua causa. Minor patet. qz generationes ⁊ corruptiones rerum perpetuantur posita perpetuitate mundi quam philosophus prius probauit. Et non potest dici q̃ multa mouentia ꝓsequenter se habentia sunt causa talis motus infiniti. quia tũc idem esset causa sui ꝑ ꝑ ipsius Et quo em̃ ista mouẽtia succedunt sibi. sic sunt mobilia. ⁊ ista succedentia mobilia sunt causa oĩs motus. ergo causarent illũ motum in seipsis. ⁊ ideo his positis. rũc adhuc oporet ponere vnã aliam causam que esset causa illorum mobilium.

Si quidem igitur perpetuus motus est. perpetuum erit ⁊ mouens primũ. si vnum. si vero plura. plura ⁊ perpetua Vnum autẽ magis q̃z multa ⁊ finita q̃z ifinita oportet existimare Eisdem aũt accidentibus sp finita magis accipien

dñ. In his eñ que sunt natura oportet finitũ ⁊ melius si ꝓtingat cẽ magis sufficiẽs aut ⁊ si vnũ quod primũ ĩmmobiliũ perpetnũ cũ sit erit ꝓn cipium alijs motus

Hic ꝓñter ostendit scdam ꝓditionem scz q̃ hoc mo uens perpetuum est vnum. ⁊ hoc probat duabus ratio nibus. quarum prima est ista In his que fiunt fm na turam semper accipiendum est illud quod est nobilius ⁊ melius. qz natura semper facit aliquid fm q̃ melius est. sed melius est vnũ perpetuũ esse mouens q̃ multa. ergo natura ordinauit vnum perpetuũ mouens ⁊ non multa Minor pater. qz peccatum est fieri per plura. q̃ potest fieri per paucioza. sed vnũ perpetuum sufficit ad omnem motum. igitur ⁊c.

Manifestuz igitur ex his est q̃ necesse est eẽ aliquod vnũ ⁊ perpetuum primũ mouẽs Ostẽ sum est eñ qm̃ necẽ est semper motũ esse ⁊ conti nuũ esse. ⁊ nãqz quod semp continuũ. quod aũt consequenter non est continuũ Atuero si conti nuus vnus est vnus autez si ab vno mouente ⁊ vnius quod mouetur. Si eñ quoddã aliud et aliud mouebit. non continuus totus motus. sz consequenter. Igitur ex his sciet vtiqz aliquis esse aliquod primũ mouens ĩmobile Et iterum considerans principia mouentiuz. esse quidem igitur quedam eorũ que sunt que aliquando q̃ dem mouentur. aliquando aũt quiescunt. ma nifestum est. ⁊ propter hoc manifestum factum est. quoniã neqz omnia mouentur. neqz omnia quiescunt. neqz alia semper mouentur. alia sem per quiescunt Que nãqz sunt vtrobiqz ⁊ poten tiam sunt habentia eius quod est aliquando q̃ dem moueri. aliquando vero quiescere demon strat de his. Quoniam autem hmõi manifesta sunt. volumus autem demonstrare ⁊ duorum vtrumqz namqz quoniam sunt alia quia quidez semper ĩmmobilia. alia aũt que semper mouen tur Procedentes autẽ in hoc ⁊ ꝓponentes om ne quod mouetur ab aliquo moueri. ⁊ hoc eẽt aut ĩmmobile. aut quod mouetur et quod mo uetur. aut a seipso aut ab alio. semper deuenie mus in hoc accipere, Quoniam eorum que mouent est ꝓncipium quod mouet quidez q̃d ipm seipm mouet. omniũ aũt ĩmmobile Vide mus eñ ⁊ manifeste esse hmõi que mouẽt ipa seipa. vt animatoꝝ et animaliũ genus Hoc ãt ⁊ opinionẽ obtulerũt ne forte contingat motũ fieri cũ non sit omnino propter id q̃d in his vi demus hoc contingere. immobilia eñ cũ sint aliquando mouent iterũ sicut videt. Hoc aũt oportet accipere qm̃ fm vnum motũ ipsa mo uent. ⁊ quod fm hũc non ꝓpric. Non eñ ex se ipso est cã. sed insunt alij motꝰ natura ⁊ aiali bus fm quos non mouent per seipsa. vt aug mentum ⁊ decrementũ ⁊ respiratio q̃bus mo uet aialium vnũquodq̃z q̃scens. cum nõ mo uetur a seipso motũ. Hoꝝ aũt causa ꝓtinens ⁊ multa eoꝝ que insunt aut intrant tm̃ ꝓpter re spirationem aeris et quorundam alimentũ cã est dum coꝗtur quidem enim dormiunt. Dis gregato aũt surgunt ⁊ mouent seipa. cũ ꝑmuz principiũ extra sit vnde nõ semp mouent cõti nue a seipsis. Aliud eñ est mouens ipm in om nibus q̃d mouet ⁊ mutans et vnũquodq̃z mo uentiũ seipm. In omnibꝰ aũt his mouet ꝑmũ mouens. et est cã ipm seipsum mouẽdi a seipo fm accidens tm̃. mutat eñ locũ corpus. Qua re eñ et quod in corpore existens. et necessario mouens seipsum.

Hic phs ponit scdam rationẽ que est ista. motus q̃ fit a diuersis mouentibus non est vnus. sed motus qui fit a primo mouente est vnus. ergo non fit a pluribus mouentibus. Maior pater. quia quando vnum mo uens corrũpit ⁊ aliud generat. tũc vnam oportet inue nire quietem inter corruptõem ꝑmi mouentis ⁊ genera tionẽ secũdi mouentis. ⁊ pro illo tẽpore nõ erit motus. qz non est mouens. Minor est manifesta. quia motꝰ ce li est vnus qui est circularis.

Ex qnibus est scire. quia si aliquid est im mobilium quidem mouentium. aut ⁊ iporum que fm accidens mouent: impossibile est con tinuum motum mouere. quare si necesse est q̃ dem continue esse motũ: esse oportet aliqꝗ ꝑ

mũ mouens immobile ⁊ nõ ꝑm accidens si debet sicut diximus in his q̃ sunt esse incessabil' q̃dem ⁊ immortalis motus. ⁊ manere ens ipsam in seipso ⁊ in eodẽ pncipio em̃ manẽte nec esse ⁊ oẽ manere qõ ꝓtinuũ est ad pncipium

Ex p̃dictis infert hic vnã aliã ꝓditionẽ. que est ista. q primũ mouens nec est mobile p se nec p accns. et stat rõ in hoc. quicq̃d mouet motu sempiterno. hoc nec mouet p se nec p accns. sz primũ mouẽs mouet motu sempiterno. g̃ nec mouet p se nec p accns. Probat q: qõ per se mouet vel p accidens hoc fatigatur. sicut ꝓz de animab; animaliũ. sed qõ fatigatur necesse est quãdoq; deficere a mouendo. qr p fatigatõem virtus mouẽtis diminuit. Si g̃ mũdus dz manere in vno statu vel in vna dispõe oportet q primuz mouẽs sit omino ĩmobile. sic q nec p se nec p accns mouea. Dispositio inferiorũ mobiliũ dependet ex motu celi. ⁊ g̃ si mot celi ñ maneret in vna dispõe etiã oportet mutarõz fieri in istis inferioribꝫ

Non est aũt idem moueri ꝑm accidẽs a seipso ⁊ ab altero. Ab altero q̃dem em̃ inest ⁊ eorũ q̃ sunt in celo q̃busdã pncipijs q̃cũq; ꝑm plures ferunt mot. alterũ ãt corruptibilibꝫ solum

Hic excludit obiectõnem p quam aliquis potest arguere q motores orbium ⁊ planetarũ ad minus mouẽtur per accidens. ⁊ si sic tunc non mouent motu sempiterno. quod est falsum. quia primum mouens simpliciter mouens primum celum hoc mouet motu raptus omnes inferiores speras cuz animabus nobilibus. ergo ad minus oportet inferiores animas nobiles moueri cũ suis orbibus Soluit pbus hanc obiectionem sic. dupliciter aliquid mouetur per accidens. vno mõ ꝑm se. quia scilicet mouetur per accidens ad motum illius quod mouet. id est quod ab eo mouetur. ⁊ sic anima nobilis etiaz inferioris orbis non mouetur p accidens ꝑm q nõ mouetur p accidens ad motum illius corporis quod talis anima mouet. sicut anima hominis mouetur p accidẽs ad motũ hominis qui mouetur a tali anima. ⁊ sic aima nobilis nunq̃z mouetur p accidens. quia non mouet cuz corpore quod mouet. Alio mõ aliq̃d mouetur per accidens ratione alterius. scz ratione supioris motus. et sic etiaz anime mouentes inferiores speras mouentur per accidens. quia omnes spere simul mouentur. ideo etiam motores taliũ simul mouentur cũ maneant in eodem situ in ordine ad suas speras. Per hoc ergo est dicendus q hoc non potest moueri motu ꝓpetuo quod mouet per accidens ꝑm se. sed hoc ꝓt moueri motu ꝓpetuo quod p accns mouet rõe alterius supioris

Atuero si aliquid est semp huiusmodi mouens q̃dem. immobile autem ipsum ⁊ ꝓpetuũ necesse est ⁊ primũ quod mouetur ab hoc perpetuum esse. Hoc autem est manifestum q̃dez et ex eo q non est possibile aliter generationez et corruptionem ⁊ mutationem alijs. nisi aliquis moueat quod moueat. Immobile q̃dem em̃ eundem semp mouebit eodez modo ⁊ vnũ motum velut nihil ipsum mutans ad id quod mouetur. Quod autem mouetur ab eo quod mouetur quidem. moto autez ab immobili iaz propter id quod aliter et aliter se habet ad res nõ eiusdẽ motus erit causa. sed ꝓpter id quod in cõtrarijs locis aut speciebus sunt contrarie exhibebit motum vnũquodq; alioꝝ ⁊ aliquãdo q̃dem q̃escens. aliqũ aũt motum

Hic consequenter philosophus reprobat secundam particulam quarti membri predicte diuisionis. scilicz q omnia nata sunt quiescere. scilicet probando q si est aliq̃s motus semp̃iternus. tũc mobile illi motus nũq̃z q̃escit. ⁊ hoc probat duabus rationibus. quarum prima stat in hoc. Primum mouens est penitus immobile. ergo mouet motu perpetuo. Antecedens probatum est. consequentia tenet. quia posita causa in eadem dispoõne semper ponitur ⁊ effectus. sed primum mouens cum sit immobile ⁊ infatigabile habet semper eandem dispositionem ad mouendum. ergo mouet motu sempiterno Secunda ratio stat in hoc. generationes ⁊ corruptiões inferiorum sunt perpetue. ergo oportet primum motuz esse perpetuum. Consequentia tenet. quia perpetuus effectus semper habet causam perpetuam. cuz effectus non sit dignior aut diuturnior causa. sed motus celi est causa generationis ⁊ corruptionis inferiorum. ergo nõ potest esse motus generationis ⁊ corruptiõis perpetuus nisi motus celi sit perpetuus. Et hoc tenet in causa que est causa in esse ⁊ conseruari.

Arguitur Philosophus vtitur hic demonstratione circulari. quia ꝓius probauit q primus motor est perpetus ex motu. iam probat motum esse perpetuũ ex motore. Dicendum q hic non est circulario. quia in circulatione est processus ab eodem ad idem. sz sic nõ est hic. quia ꝓius probauit primum motorem esse perpetuum ex perpetuitate motus in cõmuni. sed hic probat primum motum esse sempiternum ex perpetuitate primi motoris. ⁊ sic non est hic circulario. Vel dicendũ q prima demonstratio est demõstratio quia. ista est demonstratio ꝓpter quid

Manifestum igitur factum est ex dictis et quod ꝑm principia dubitabim. Quoniaz igitur non omnia aut quiescunt aut mouentur. aut alia quidem semper mouentur. alia vero semper quiescunt. Sed quedam aliquando quidem. aliquando autem non. Huius enim causa manifesta nũc est. quoniam illa quidẽ ab

immobili mouentur perpetuo. vnde semp mu tantur. alia vero ab eo quod mouetur ⁊ muta to. quare ⁊ hoc necessarium est mutari. immo bile autem sicut dictum est. sic simpliciter ⁊ si militer ⁊ in eodē permanens vnū ⁊ simplicem mouebit motum.

Approbat ntm membrū qd iudendo

Hic ꝓcludit ꝑncipalem cōclusionē totius secūdi tra ctatus. s. q vltimū membrū videlicet quintū fuit veruz q ⁊ est aliqd̄ mouens immobile. ⁊ est aliqs motus perpe tu⁹. ⁊ aliq̄ quādoq̄ mouent ⁊ q̄nq̄ quiescunt.

Querit Utrū ꝓter ꝑmū mouens seipm sit deuenire ad aliqd̄ ꝑmū mouēs omino immobile Dicm q sic. Cu ius rō est. q̄ si est aliqd̄ mouēs seipm. tūc ad minus ps illius mouentis seipm est immobilis. nō tamen simili ter. sicus in aīalibus vbi pars mouens etiā ꝑ accidens mouet. sed ista ps mouentis seipm. s. celi nec mouet per se nec ꝑ accidens. quia contūgit celo nō per informatōez sed ꝑ assistentiam. Ex quo patz q̄ in hoc ꝓcessu phi cō cludit sub distūctōe. s. q oportet ponere aliqd̄ mouens omino immobile: vel oportet aliqd̄ esse imobile quod ē pars mouentis seipm. ⁊ ido ex hoc textu non probatur efficaciter q est aliquod mouēs separatum extra gen⁹om nino immobile. sed hoc efficaciter probat in duodecimo metaphisice. ⁊ iō illa ratio ibi posita ab Aresto. suppler ista rōem hic positā. vbi sic dicit q mouēs ꝑmuz quod est celū cū anima nobili mouet se ꝑ appetitū. ergo oporet ponere aliquod altius appetibile qd̄ est omino imobi le. ⁊ ideo ꝓter ꝑmuz mouens quod mouet celū est aliqd̄ mouens extra genus omnino imobile. quia sp appetibi le est ꝑius mouēs q̄ appetens. vt patz tercio de aīma. Apperit cūm mouēs imobile in genere quod est aīa no bilis assimilari primo imobili extra genus in causalita te quod est deus. ⁊ ido mouet celū per quod caulat ista inferiora. Vñ sequit q anima nobilis adhuc mouet ab aliquo appetibili qd̄ est de⁹ q̄ est immobilis

Ar Non oportet ponere mouens omino imobile. q primū mouens seipsuz sufficit ad saluandū om ne motū Dicendū q primū mouens seipsuz accipitur dupliciter. Vno modo fm se. sic q non habz ordinē ad primū immobile. ⁊ sic omino non mouet. q ablata prima causa auferunt omes posteriores. vt dic tū est supra. Alio modo accipit primū mouens seipsuz fm q subiicitur influxui primi imobilis. ⁊ sic est verū q mouet omia alia posteriora. ⁊ sic patet q tale mouēs se ipsuz nullo modo mouet sub tracto primo mouente. q primū mouens seipsuz mouet propter aliquod apperi bile quod est primū mouens simpliciter. illo igitur ꝑ in tellectum ablato non mouebit

Ar Anima nobilis intelligit se. ergo mouet se. et si militer possit argui de primo mouente. s. de deo. Dicendū q motus capitur dupliciter Vno modō propie pro motu phisico fm q corpora mouent. vt dicitur sexto huius. ⁊ sic intellectus non mouetur. quia nō est corpus. ⁊ sic intelligere nō ē moueri. Alio modo accipitur motus generaliter prout se extendit ad quā cūq̄ operatiōez. ⁊ sic intelligere est moueri. sed ꝑmo mō accipitur hic motus.

Ar Primū mouens extra genus applicat suā vir turem celo in mouendo ipm sicut anima nobilis sed anima nobilis in mouendo celū videt moue ri per accidens ad motū celi. ergo ⁊ deus. Dicendū q nec anima nobilis nec primū mouēs immobile extra genus mouetur per accidens. Est tamen ista differen tia in istis mouentib⁹. quia mouens immobile extra ge nus nō est in circūferentia primi mobilis. sez diffinitiue sicut anima nobilis. quia primū mouens imobile extra genus est infinitū ⁊ vbiq̄: Et ꝗuis anima nobilis ap plicet suam virtutem solū ad vnā partem celi. tamen q̄ illa pars est continuata alijs ptibus. sic ad motionē illi us partis sequitur motio omnū partiuz. ⁊ sic influxus anime nobilis semper fit in vna parte celi. scilicet in ori ente. Est ergo illa influentia semper in vna parte fm si tum. sed nō fm subiectum. quia anima nobilis semper est in oriente primi celi. ⁊ sic in vno situ manens influit in illam partē sibi precise suppositam. sed ad illum situz multe partes celi sibi succedunt. que habent se materia liter ⁊ fm subiectū ad situū orientis.

Querit Utrum sit vnū oriens in toto vni uerso vel sunt plura oriētia Di cendū q oriens capit dupl'r. Vno modo formaliter ⁊ ex parte situs quē habet anima no bilis. ⁊ tunc est tūm vnum oriens. quia ille situs aīe nobi lis non variatur. sed manet in oriente. Alio modo acci pit oriens materialiter ex parte partium celi que sunt in tali situ. ⁊ sic est aliud ⁊ aliud oriens. quia partes sibiꝑ uicem succedentes nō st̄z eedem

Ar Aresto. in sua probatione presupponit fal sum. quia presupponit perpetuitatem motus. quod est falsum Dicendum q non impedit q quandoq̄ ex falso inferat verum. iuxta illud. Ex fal so verum. ex vero nil nisi verū. hoc tū verū potest multz̄ alijs modis ꝓbari. sicut ꝑus tactū est.

Ar Phisicus nō habet determinare de primo mo tore sed metaphisicus. Dicendū q ꝗuis sint idez primus motor extra genus ⁊ prima cā fm rem. tū differunt fm formalē rationē considerādi. quia ꝑmus motor refert ad motū. ⁊ ideo de ipso fm q hmōi phisicus tractat qui tractat de ente mobili. Sed de pri ma causa fm q hmōi tractat metaphisicus. q̄ determi nat de ente ⁊ de causis entis. Vnde patet q metaphisi cus tractat de ꝑmo motore non sub ratione ꝑmi moto ris. sed sub ratione ꝑme cause.

Tractatus

Tuero aliud facientibus principium magis erit de his manifestum Consi derandum enim est vtrum aliquem motū con tingit esse continuum aut non. ⁊ sic contingit quis hic. ⁊ quis primus est motuum. Mani festum autem q siquidem necessarium est sem per motum esse. Primus autem hic et conti nuus. q primū continuū mouens mouet ipm motū necessariū est vnum ⁊ eūdem esse. ⁊ con tinuum et primum

Postq̃ phs in pori tractatu pbauit q̃ est aliqd primũ mouẽs immobile ꝓpetuũ ⁊ vnũ ⁊ q̃ pmus motus est ꝓpetuus. nũc in h̃ tercio tractatu sequti vult determiare q̃s sit pmus motꝰ. Et q̃le sit pmũ mouens in se quẽti tractatu. primo g̃ ponit intentũ. secdo exequit ꝓpositũ. Dicẽs primo q̃ oꝫ ꝓsiderare vtꝫ sit aliq̃s motꝰ quẽ cõtingit esse infinitũ ⁊ continuum. ⁊ qꝫ talis motus est sempiternus tanq̃ a mouenti immobili factus ideo ẽ necessario pmus. qꝫ ante sempiternũ nihil est

Tribus aũt existentibus motib. alio quidem fm magnitudinẽ ⁊ alio fm passionẽ ⁊ quẽdaꝫ fm locũ. quẽ vocamus loci mutationẽ. hũc necessariũ est pmũ eẽ impossibile eim augmentũ esse alteratõe nõ pexistente. Qd augmentat eẽ q̃dem tanq̃ sili augmẽtatũ. est ãt tanq̃ dissili. ꝓtrariũ eim alimentũ ꝏr contrario. Addit aũt omne factũ simile sili. Necesse est igit alteratõnem in ꝓtraria esse mutationẽ. Atuero si alterabit. indigebit eẽ alterãs ⁊ agens ex potentia calido actu calidũ. Manifestũ igit q̃ mouẽs non sil̃r se habet: Sed aliqui q̃dem ꝓpius. aliquãdo ãt lõgius ei qd alterat. Hoc aũt sine loci mutatõe nõ ꝓtingit eẽ. si ergo necesse est semper motũ esse. necesse est ⁊ loci mutationem sp esse pmũ motũ. Et in loci mutatõe sicut alia q̃dem pma. alia vero posteriora pma

Hic etedit ꝓpositũ ⁊ primo pbat q̃ motus local' sit primus. secdo pbat q̃s motꝰ localis sit pmus Primũ g̃ pbat tribꝫ rõnib. pmo p ꝓprietates motuuꝫ. Secdo p distinctionẽ poris ⁊ posteriorꝫ. Tercio ex ordine mouentiũ ⁊ mobilũ. Circa primũ ponit duas rões. pma stat in hoc. pbatũ est pus q̃ aliq̃s motꝰ est sempiternꝰ. g̃ est aliquis motus pmus. Sed talis motus nõ potest esse augmẽtatio qꝫ augmentatio p̃supponit alteratõem cum oporteat pus alimentũ alterari añq̃ ꝓiungat alito. alteratio ãt p̃supponit motũ localẽ. qꝫ si alterãs sp fuisset eẽ ꝓinquũ fm locũ ipi alterato. tunc sp fuisset facta alteratio. si ergo fiat alteratio de nouo oportet q̃ de nouo cõiungatur alteratũ alterantꝰ. hoc aũt fit p motũ localem ergo ille motus est primus

Amplius aũt omniũ passionũ principium densitas ⁊ raritas. Et graue namq̃ et leue et molle durum. ⁊ calidum ⁊ frigidũ densitates videntur esse ⁊ raritates q̃dam. Densitasq̃ et raritas congregatio ⁊ disgregatio sunt fm q̃s generatio ⁊ corruptio ꝏr substantiaꝫ. Que autem congregant ⁊ disgregantur necesse est fm locum mutari. Atuero sed eius quod augmentatur et decrementum patientis mutat fm locum magnitudo.

Hic ponit secdam rõem q̃ stat in hoc. omnis alteratio fit p motũ localẽ g̃ motꝰ local' est poꝫ alteratõne. p̃ntia pbat. qꝫ alteratio fit fm q̃litates sensibiles. sed fm opinionẽ antiquoꝝ principiũ oim motuuꝫ sunt raritas et densitas. sed raritas ⁊ densitas fiũt p motũ localeꝫ. q̃a in rarefactõe est motus ad maiorẽ locũ in condẽsatione est motus ad minorẽ locum. sicut qd augeꝫ accipit maiorẽ locũ q̃ illud qd diminuit

Prius dictũ est de vacuo q̃ rarefactio ⁊ cõdensatio fiũt sine motu secꝫ local. g̃ male ꝏr hic q̃ fiunt cũ motu locali Odm q̃ rarefactio ⁊ condensatio capiunt duplr. vno mõ put fiũt in corꝫ ꝓprietatibꝫ sicut farina cõdensat aquã ⁊ sic sp fiunt per motũ localẽ. qꝫ oꝫ farinã local'r moueri ad locum aq̃. ⁊ sic loq̃tur hic phs qꝫ loq̃tur sicut antiq̃ q̃ dicebãt q̃ dẽsitas fieret p ꝓgregationẽ corꝫ ⁊ raritas p segregationẽ corꝫ. vt patuit pmo huiꝰ. Alio mõ accipiuntur rarefactio ⁊ condensatio fm q̃ absolute se tenent ex parte materie. ⁊ sic p̃nt fieri p solũ motũ alterationis. vt patꝫ in aqua calefacta q̃ fit rara p solã alterationẽ

Amplius et hinc ꝓsiderantib. erit manifestum q̃ loci mutatio prima. primũ eim est sicut et in alijs sicet in motu dicetur vtiq̃ primum multipharie. Dicitur autem prius quo non existente non erunt alia. illud vero sine reliquis. et quod fm substantiã ⁊ quod tpe

Hic pbat idẽ secꝫ q̃ motꝰ local' est pmꝰ. distinguens modos poris ⁊ posteriorꝫ. ⁊ vult q̃ aliq̃d ꝏr pus altero tripl'r q̃tum nũc sufficit. vnoꝰ illud est pus q̃ non existẽte nõ erũt alia. sed illud sine alijs. i. a q̃ nõ conuertit subsistendi p̃ntia. ⁊ sic aĩal est pus homie. Secdo mõ aliq̃d ꝏr prius tpe. qꝫ tunc illud ꝏr prius qd est remotius a p̃nti nũc in pterito. Tercio mõ aliq̃d ꝏr pus fm substantiã siue in pfectione sicut actus est prior potentia. ⁊ pfectum est prius imperfecto.

Quare qm̃ motũ q̃dem necesse est esse continue erit vtiq̃ continue. aut q̃ ꝓtinuus. aut q̃ ꝓsequẽter. magis aũt q̃ cõtinuus ⁊ dignius ẽ continuũ q̃ ꝓsequẽter esse. Dignius aũt sp accipimus in natura esse si possibile est. possibile aũt est ꝓtinuũ esse. monstrabit autẽ posterius nunc aũt hoc supponat. ⁊ hunc neq̃ vnũ aliuꝫ possibile esse. sed aut loci mutatione. Necesse igit lationem primaꝫ. neq̃ vna eim necessitas est. neq̃ augmentari. neq̃ alterari qd fert. naꝫ neq̃ fieri aut corrũpi. Motꝫ autem neq̃ vnum

contingit. nisi continuus sit quem mouet pri/
mum mouens.

Hic pbat q motus localis est pōr fm oēs istos mo
dos potis. ⁊ primo fm pmū modū ⁊ hoc sic. Illud est p
us primo mō a quo nō ꝓuenit subsistendi consequētia
sed sic est de motu locali. qz bene sequit. si alteratō est tūc
motus local' est. ⁊ itez si augmētatio est motus local' est.
sed nō econtra. si motus localis est g alteratio est. qz la
pis pt moueri local' absq; h q alteret vel augmēret

Adhuc tempore primum ppetuum em cō
tingit solum mouere fm hunc.

Hic pbat q motus localis sit pōr alijs motib⁹ tpe.
et hoc sic. Omne ppetuū est pus tpe nō ppetuo. sed mo/
tus localis est ppetuus ⁊ pcipue motus celi. g est pōr tē
pore alijs motib⁹ Maior patet. qz ppetuū extenditur
ad omne tps. ergo est pus quocunq; non perpetuo. Mi
nor patet. quia motus localis circularis potest etiā cō/
tinuari in magnitudine finita. sicut in sexto dictū est. et
nullus alius motus

Sed in vno quidem aliquo et habentium
generatōnem loci mutationem necesse est po/
stremam motuum esse. Post em ipsum fieri p
mum alteratio ⁊ augmentum Sed loci muta
tio iam perfectorum motus est. Sed alterum
necesse motum esse fm loci mutationem prius
quod et generationis causa erit his que fiunt
non factum vt generans eius quod generatur
Quoniam videtur vtiq; generatio esse prima
motuum. propter id q fieri oportet esse pmum
Hoc in vno quidem quolibet eorum que sunt
sic se habet. sed alterum necesse est prius aliqd
moueri his que fiunt. cum et ipsum non factū
esse ipso alterum prius. Quoniam igitur gene
rationem impossibile est esse primam. omnia
enim essent que mouentur corruptibilia. ma/
nifestum est q neq; consequentium motuum
neq; vnus prius est. Dico autem consequen/
ter augmentum. postea alterationem et decre
mentum et corruptionem. Omnes enim poste
riores generatione sunt. Quare si non est gene
ratio prior loci mutatione. neq; aliarum. neq;
vna permutationum

Hic cōsequēter excludit quandaz obiectionem que
est. motus localis videtur ee posterior in tempore. sicut
pater in animalibus que primo generant. deinde aug/
mentant. ⁊ tercio alterantur in humoribus. ⁊ vltimo mo/
uentur localiter. Respondet pbs q quando motus lo/
calis ⁊ motus generationis in vno subiecto cōcurrunt
tunc motus generationis ⁊ alij motus precedunt motū
localem. vt dictum est in animalibus Sed quādo in di
uersis separatim reperiuntur. tunc motus localis est p/
or alijs motibus. sicut pater in celo in quo non cōcurrit
generatio. quia est productum per creationem. ⁊ sic in
illo motus localis precedit omnes alios motus. q̄a ille
motus est causa omnium aliorum motuum

Omnino autem videtur q fit imperfectum
et ad principium iens. Quare quod generatō
ne posterius. natura prius est. Ultimū autem
loci mutatio omnibus inest que sunt in gene/
ratione. Unde alia omnino immobilia sunt
viuentium propter indigentiā organi: vt plan
te et multa genera animaliuz. perfectis autem
inest. Quare si magis inest loci mutatio ma/
gis comprehendentibus naturam et motus
hic primus aliorum vtiq; erit fm substantiam
propter hoc: Motus locat est p'or omnibus

Hic probat tercium. scz q motus localis est pōr om/
nibus alijs pfectione. ⁊ hoc duabus principalibus ra/
tionibus: quarum prima habet in se virtualiter duas.
Prima. illud quod est posterius generatione est prius
pfectione. sed motus localis est posterior generatione.
ergo est prior perfectione. Maior patet. quia in natura
li generatione fit processus ab imperfecto ad perfectuz
Minor patet. quia genita prius generantur anteq; lo/
caliter moueantur sicut dictum est de animalibus. ani
mal enim solum incipit motum localez postēq; perfectū
est. Secundo sic. illud est perfectius quod reperit in per
fectioribus. sed mot⁹ localis repitur in perfectioribus. er/
go ille motus est pfectior. Maior patz. qz pfectio ⁊ pfe
ctibile debēt ꝓportionari. vbi est g altius pfectibile ibi ē
altior pfectio. Minor patet. quia motus localis solum
repitur in animalibus perfectis. quia animalia imper/
fecta sunt immobilia

Arguit Prima intelligentia est prior gene/
ratione. ⁊ tñ nō est impfectissima. sed
pfectissima Dōm q pma intelli/
gētia est bene prior creatione. sed nō generatione. qz nō
generatur sed creatur. In illis ergo que acquiruntur per
generationem verum est q illa que sunt priora genera/
tione sunt imperfectiora.

Et quia nequaq; substantiam mutat quod
mouetur motum in eo quod fert. Scōm em
hunc solum nihil mutatur inesse. sicut ei⁹ qd
alteratur quale. eius autem quod auget et de
crementum patientis quantum.

Hic tangitur secunda ratio principalis. que stat in
hoc. ille motus est perfectior qui minus remouet a mo/
bili. sed motus localis est huiusmodi. ergo est pfectior.

Obiectio

Solu

Z

Motus localis oibꝰ est prior ⁊ pfectior est. Motus localis circularis tm alꝰ pfectior prioraꝫ est.

Maior patet. quia remotio forme significat imperfectōem. Minor patet. quia motus localis solum remouet vbi. sed vbi non pertinet ad substantiam rei. ⁊ ideo p motū localē nihil abijcit quod spectat ad substāriā mobilis. p diminutōem aūt remouet q̄titas que orit ex natura rei. q̄ ex materia p alteratōem remouet qualitas. q̄ etiā orit ex natura rei. q̄ ex forma. sed p motū localē nihil abijcit qd̄ pertinet ad naturā rei

Maxime autem manifestum est. quia mouens ipsum seipsum maxime monet hunc proprie. quia fm locum: ⁊ etiam dicimus hic esse eorum que mouent ⁊ mouentium principiuz ⁊ primum in his que mouent ipm seipsum mouens. Q̄ quidem igitur loci mutatio prima sit manifestum est ex his. Que autem loci mutatio prima sit nunc monstrandū est. Simul autem ⁊ q̄ nunc et ꝑ̄us positum est. q̄ contingit quendam motum continuum esse ⁊ ꝑpetuum manifestum erit eadem methodo

Hic probat tercō p̄ncipaliter. q̄ motus localis est p̄or. s. ex parte mouentium ⁊ mobiliū. ⁊ stat ratio in hoc. ordo motuū sumit ex ordine mobiliū. quia prima subiecta habent prima accidentia. sed mobile quod mouetur motu locali solū. s. celū est primū inter mobilia. ergo etiam motus localis est primus.

Vtꝫ motus localis sit p̄mus motuū Dicendū q̄ sic. Cuius rō est. q̄ omnes alij motꝰ ad minꝰ p̄supponūt vnū motū localē. s. celi. q̄a sine tali motu nō est aliq̄s alius motus possibilis

Generatio est p̄or motu locali. q̄ est ad subam. Dōm q̄ motus localis ⁊ generatōis possūt dupl'r comparari Vno modo ad illud subiectū in quo simul inueniunt. ⁊ sic motus generatōis est prior tempore. sed tamen motus localis est pfectione prior quia est vltimus generatione. ⁊ rō illius est. q̄ oportet rem ꝑ̄us generari aliq̄ꝫ moueat local'r. Alio mō ꝑpant in diuersis ⁊ in vniuersali. ⁊ sic motus localis est simpl'r p̄mus. Unde absolute dicendū est q̄ motus localis est p̄or omnib⁹ alijs motib⁹. quia alij motus p̄supponunt motū localem ipius celi. cū ergo cā sit p̄or effectu. sic motus localis est simpl'r p̄or omnib⁹ alijs motib⁹. Et causa illius est. q̄ celū est ingenerabile. ⁊ ideo in ipo nō p̄ūt concurrere generatio ⁊ motus localis.

Motus generatōis est pfectior motu locali. cum tn̄ oppositū dicrū est Probat q̄ motus habet suā pfectōem a termino ad quē. sed terminꝰ generationis est pfectior. s. forma substāriālis q̄ terminus motus localis q̄ est vbi. Dōm q̄ est duplex pfectio motus. quedā est pfectio intrinseca. ⁊ illa sumit per ꝑparatōem ad terminos qui sunt eiusdem entie cū motib⁹. ⁊ sic motus generationis est pfectior motu locali. ⁊ istā pfectōem attendit logicus. ⁊ ideo in postp̄dicamentis motus ganeratōis ponit ante motum localez Alia est pfectio in motu extrinseca que sumit per comparationem ad mouens ⁊ mobile. ⁊ istaz perfectionē attendit phisicus qui ꝑparat rē ad suaz realem perfectionē. ⁊ sic motus localis est pfectior. quia est pfectioris mouentis scz aīe nobilis. que est infatigabil'. ⁊ etiā habet pfectius mobile qd̄ est celū. q̄ est incorruptibile

Posterior via generatiōis non sunt pfectior ergo. pbatio est inualida. Antecedēs. pbat. q̄a senectus est posterior via generatōis. ⁊ tamē nō est pfectior. Dōm est dupl'r. Primo q̄ senectus non est vltimū in generatione. sed potius vltimū in corruptione. Cui ratio est. q̄ fm Aresto. in fine de generatione. in rebus generabilibus equale est tempꝰ generationis ⁊ corruptionis. est ergo in animalibus vnum tempus generationis. ⁊ vltimuz illius est perfectissimuz. et hoc tempus fortassis est in tricesimo quinto anno iuxta psalmistam. qui dicit. numerus annoꝝ ipsorum in ipis septuaginta: Si autem in potētatib⁹. id est in bonis cōplexionib⁹ octuaginta. ⁊ sic hoc tempꝰ est in tricesimo quinto anno aut quadragesimo anno. ⁊ tp̄s sequēs est tēpus corruptionis. quia tunc homo declinat a pfectione nature vsq̄ ad finē. senectꝰ q̄ aduenit in fine circa tēpus corruptiōis. Scdo dōm est sicut dr decimo metaphisice. q̄ duplex est pfectio. vna est perfectio in bonis Alia est pfectio in mal'. sicut aliq̄s dr pfectus fur vel latro. Tūc est dōm q̄ q̄ꝫ senectus nō est aliq̄d pfectuz in bono. est tn̄ aliquid pfectū in malo

Generatio inferioꝝ est finis celi. sed finis est pfectior his que sunt ad finē. ergo motus istorum inferioꝝ est perfectior q̄ꝫ motus celi. Dōz q̄ est duplex finis motus celi. Unus est finis prorimus q̄ est motus fm intentōem philosophoꝝ. ⁊ est gnatio istorū inferioꝝ. ⁊ talē finē nō oz esse pfectiorē illis q̄ sunt ad finē. Alius est finis vltimꝰ. ⁊ est assimilatio ad deuz. siue ꝑpletio numeri electoꝝ. ⁊ talē finē nō nouerūt phi. ⁊ ille finis est melior his q̄ st̄z ad finē. et ex illo fine vltimo p̄tsumi rō q̄re qn̄z motꝰ celi desinet eē. s. qn̄ erit numerꝰ electoꝝ ꝑpletus. sed nō ex causa naturali.

In isto libro philicoꝝ determinat de motu in cōmuni. q̄ male descendit ad vnū spēalem motuz scz localē. Dōm q̄ duplex est spēs alicuꝰ generis. vna est q̄ virtual'r includit totū genus. ⁊ tūc scia tractās de genere p̄r descēdere ad talē spēm. ⁊ talis species est motus localis inter spēs motus. q̄ motꝰ ⁊ motus localis st̄z eiusdem cōtratis. quia omē qd̄ nō potest moueri localiter non potest alio motu moueri. Alia est spēs que nō includit virtualiter totū genus sicut est motus generatōis. q̄ nō omē quod mouet generat. ⁊ a tali nō licet descēdere in scientia tractante de genere tn̄. nisi tractaret simul de genere ⁊ spēbus. Sic etiam Aresto. descendit duodecimo metaphisice ad terminādum de substantia que est principalis species entis quodam modo virtualiter in se continens accidens. sic etiam in libro de generatione descendit phs ad generationē elementorum. q̄ꝫ tamen vniuersaliter determinet de generatione in illo libro

Quis motus inter locales sit p̄or Dōm q̄ motus local' circularz scz celi. pbat q̄ ille motus local' est p̄or qui est regularior ⁊ pfectior. ⁊ q̄ alij motus regulāri tur. ⁊ q̄ est vnus pfectus ⁊ ꝑpetuus. sed motus circularis est solū regularis. ⁊ ipso alij motus mensuranturꝰ. ⁊ est vnus pfectus ⁊ ꝑpetuus sicut patet in textu. ergo ille est prior alijs motibus.

Arguit Ordo motuũ attenditur fm ordinẽ magnitudinũ. vt patet ꝑmo celi. sed linea recta est ꝑor linea circulari. ergo motus rectus est ꝑor motu circulari. Dinor patet. qz linea recta est simplex. z linea circularꝭ est composita ex concauo z ꝓuexo. qz habet ordinem ad centruz circa qd sumitur concauitas eius Dicendum q linea circularis accipiꝭ dupliciter. vno modo fm se z absolute. et sic nõ est composita ex concauo z ꝓuexo. quia linea circularis est simplex vt patet ꝑmo celi. Alio modo accipitur linea circularis per comparationem ad centrum. z tũc in ipsa assignãꝭ concauũ z conuexũ. quia illa pars q̃ respicit centrum est concaua. z que respicit supmã partem ẽ cõuexa. sed nõ accipiũꝭ concauũ z ꝓuexum in linea circulari nisi quo ad nos. in signũ cuius ꝗ quod est cõcauum ꝑ etiã fieri cõuexum. linea eñ per vnã recuruatõem hz concauũ in ordine ad corpus aliqd. z ꝑ oppositũ habet conuexũ. vt ꝓz de virga flexibili.

Sf Totũ est prius partibus. sed motus rectus fit fm totũ. z motus circularis fm partes. qz celũ nõ mouet ꝯtaliter sed fm ꝑtes. sed ista inferiora que mouent recte mouent fm totum. ergo motꝰ rectus est ante motũ circularem Dõm q non est simile de toto z de ꝑte. z de motu totius z ꝑtis. qz q̃uis totũ sit añ partes via ꝑfectionis. tamẽ motus totius nõ est añ motũ qui fit fm ꝑtes. qz motus fm ꝑtes se hz vt actus in ordine ad motũ qui fit fm totũ. z hoc ideo est. qz quanto aliquid minus habet de mutabilitate tanto minus habet de potentia z plus de actu. cum ergo motus fm partes habet minus de mutabilitate. ergo hz plus de actu. z sic ex illa ratione motus q̃ est fm partem ꝑcedit motum rectum qui est fm totũ

Q̃ quidem igitur aliorum motuum continuum neqz vnum contingit esse. ex his manifestum est. Omnes enim ex oppositis in contraria sunt motus z mutationes vt generationi quidem et corruptioni ens et nõ ens termini sunt. Alterationi contrarie passiones augmento et decremento aut magnitudo aut paruitas aut perfectio magnitudinis aut imperfectio. Contrarij autem sunt qui sunt in contraria. Quod autem non semper mouetur fm hũc motũ ex̃ꝰ prius necesse est ꝑus quiescere Manifestum igitur quoniam quiescet in contrario mutans:

Nullo motuũ ꝑt localẽ ꝑt z ꝓpetuũ. cõtinuũ z ꝑfectũ

Post ꝗ̃ ostendit q motus localis est ꝑmus motus. hic ꝓñter vult ostendere quis sit ille primus motus localis. z quia necesse est illũ motũ esse perpetuum z continuum ostendit quis motus possit esse continuꝰ. z tũc ostendit q nulla mutatio potest esse perpetua nisi circularis. ibi. Q̃ autem cõtingit. Primo igitꝭ ꝓponit qd hic intendit. i. q nullus motus ꝑ esse continuꝰ ꝓpetuꝰ et ꝑfectus ꝑter motũ localem. z hoc sic probat Nullus motus inter cõtraria potest esse ꝓpetuus. sed omnis motus ꝑter motuz localẽ est inter contraria. ergo nullꝰ motus ꝑter localem potest esse ꝓpetuus. cõsequentia tenet in celarent. Maior probatur. quia quãdo motus est inter contraria. tũc est semper quies sub altero contrariorum ex quo contraria adinuicẽ continuari non possunt. sicut dr̃ ꝯtro huius. Exempli gratia. quando aliqd mouet de nigro in albũ. tũc est quies in albo. qz non ꝑñt adinuicẽ continuari motus alterfactionis z nigrefactõis. Minor patet. quia omnis motus ꝑter motũ localẽ habet terminũ ad quẽ contrariũ termino a quo. sed motus localis ꝑcipue circularis potest eẽ ab eodem ad idem. ergo ille potest semp continuari.

Similiter autem z in mutationibus. Opponũtur enim generatio et corruptõ simpliciter et singularis singulari. Quare si impossibile est simul mutari oppositas. non erit ꝓtinua mutatio. sed medium erit ipsorum temp̃ Nihil enim differt contraria aut non contrarias esse fm contradictionem mutatõnes. si solum impossibile sit eidem simul inesse. Hoc enim rationi nihil vtile est. Neqz si non necesse est q̃ escere in contradictione. neqz est mutatio quieti contraria Non enim fortassis quiescit quod non est. corrumpitur autem in non ens. Sed si solum medium sit tempus. sic enim non erit mutatio continua. Neqz enim in prioribꝰ motibus contrarietas vtile fuit. sed non contingere simul esse. Non oportet autẽ turbari. quod idem pluribus erit contrarium. vt motus z statui et motui qui est in contrario. sed hoc solũ est accipere quod opponitur quodammodo z motui z quieti motus contrarius. sicut equale z mensurabile excellenti z ei quod excellitur et non contingit simul oppositos neqz motus neqz mutationes esse. remouet 3ꝰ obiectio

Hic ostendit q idem est in mutationibus bicenduz qd dictũ est in moribus. scz q oportet etiam interuenire q̃tem inter duas cõtrarias mutationes. quia inꝯ duas cõtrarias generatões eiusdẽ subiecti necesse est interuenire ꝑs medium. in quo res corrũpanꝯ. z circa hoc excludũtur tres obiectiones. Prima est q termini generatõis non sunt cõtrarij. cũ contraria sint termini positi. sed vnus terminus generatõnis est non ens. s. terminus a quo. vult ergo Aresto. q q̃uis termini nõ sint ꝑ se contrarij. sufficit tamẽ q sint ꝑ ꝗatiue oppositi. z ex hoc simul stare nõ possunt. Secunda obiectio est. qz rõ ꝓncipalis ꝑ dicta nõ videt concernere mutatõem. quia 1ª 2ª

illud quod nõ mouetur non quiescit. cum solũ quies opponatur motui ſz qõ mutatur nõ mouetur. Rũdet phs q̃ quietis cessatio a mutatiõe non vocetur quies. vocatur tamẽ immutatio. ⁊ hoc sufficit Tercia obiectio est. si motus inter ꝓtraria essent ꝓtrarij. tũc motus ꝓtrariarũ motui. ⁊ etiã motus ꝓtrariarũ quieti. et sic vni essent multa ꝓtraria Rũdet q motus opponitur motui simpl'r. id est ꝓtrarie. ſz motus opponit quieti quodammõ ꝓtrarie. scz priuatiue. que oppositio est generalr ꝓtrarietas

Quod aũt in generatione ⁊ corruptiõe ⁊ penitus incõueniẽs esse videbitur. si factũ mox necesse est corrũpi. ⁊ nullo tpe ꝑmanere. Quare ex his vtiq; fides alijs fiet. Phisicũ eñ est quod similiter se habet in omnib;

Hic ostendit qõ prius dixit. scz quõ impossibile est q̃ duo opposite mutatões sibijnuicẽ succedant nisi mediet tempus. qõ sic. pbatur. qz si illud qõ generatur stati corrumperur. tunc generatio esset frustra. qz res generat vt sit. sitgit res statim genita corrũperetur. sic talis res frustra esset genita. ſz impossibile est aliq̃d esse frustra in rẽ natura. qz deus ⁊ natura nihil faciũt frustra

Qautem contingit esse quendã motum infinitum vnum existentẽ continuũ. ⁊ hic circularis nunc dicemus. Omne q̃dem eñ quod mouetur fertur. aut circulariter. aut ꝓm rectitudinem aut mixtum. Quare si neq; illorũ alter continuus est. neq; ex vtrisq; possibile est continuũ esse. Quod autem fertur ꝓm rectum et finitum non feratur continue manifestũ est Reflectitur eñ: reflexum autẽ ꝓm rectum per contrarios motus mouetur. Cõtrarius eñ ꝓm locum est qui est sursum ei qui est deorsuz et qui est ante ei qui est retro. ⁊ q̃ est ad sinistrũ ei qui est ad dextrum. Loci eñ cõtrarietates be sunt. Quis autẽ est vnus ⁊ continuus motus prius diffinitũ est. quia qui est vnus et in vno tempore ⁊ indifferẽti ꝓm spẽm. Tria eñ habet quodcũq; mouetur. vt hõ aut deus. et quãdo vt tempus. ⁊ tercium in quo. Hoc aũt est locus. aut passio. aut species. aut magnitudo. Contraria eñ differunt specie. ⁊ non vnũ sunt loci autẽ dicte drñe. Signũ autẽ qõ motus contrarius est qui est ab a ad b. ei qui est ab ipso b ad a. Et quia stãt ⁊ repausant ad inuicem si simul fiant. Et in circulo similiter. vt qui est ab a in b. ei q̃ est ab a in c. Sistunt eñ et si continui sint. et si non fiat reflexio propter id q̃ contraria sese corrũpunt ⁊ ꝓhibent ad inuicem. ſz non qui est in latus ei qui est sursum Maxime autẽ manifestũ q̃ impossibile est cõtinuum esse qui est in rectitudine motũ. quia reflexum necesse est stare nõ solum in recta. ſz et si ꝓm circulũ feratur Non eñ idem est circulo ferri ⁊ circulũ Est eñ aliqñ quidẽ continuũ qõ mouetur. Aliqñ autẽ in idem veniẽs vnde motum est reflecti iterum. Nullo motuũ locat pt rẽ: lacez ſz rotinuq ꝑpetuq ⁊ pfecto

Hic ꝓsequẽter Aresto. ostendit q̃ nulla loci mutatio potest esse ꝓtinua aut ꝑpetua nisi circularis. et hoc pbat primo demrãtiue. Secũdo logice. ibi Rationabilit aũt Primo pbat ꝓpositum. scdo soluit tres dubitatiões. ibi Unde ⁊ dubitabit. Circa primũ ergo dicit. q̃ si aliquis motus localis sit ꝑpetuus. vel ille motus est circularis vel rectus. vel cõpositus ex vtrisq;. Sed manifestũ est. q̃ si motus circularis ⁊ rectus nõ sint ꝑpetui ⁊ ꝓtinui. ergo nec ꝓpositus ex his. ideo dicit phus q̃ motus cõpositus est relinquẽdus. restat ergo soluz pbare q̃ motus rectus nõ est ꝑpetuus. ⁊ h̃ pbat sic. qz si sic tũc aut talis motus fieret ꝑ magnitudinẽ finitã vel infinitã Non sup magnitudinem infinitã. qz talis magnitudo nõ est. vt patet tercio huius Si ergo est sup magnitudinẽ finitam. tunc nõ potest esse motus ꝑpetuus nisi ꝑ reflexionẽ. ſz motus reflexionis nõ est vnus cum priori motu. ergo nõ est aliq̃s motus rectus ꝑpetuus Minoz pbatur duabus rõnib; scz q̃ motus reflexionis nõ est vnus cum motu directo. quaꝝ prima stat in hoc. Illa que differunt ꝓm spẽm nõ faciunt aliq̃d vnum ꝓtinuũ. ſz motus reflexionis differt a motu principali recto ꝓm spẽm. ergo non est vnus cum principali motu. Maioz pbatur. qz vnitas specifica est vnitas nature. sed que differunt natura simpl'r differunt Minoz pbatur. quia motus rectus ⁊ reflexus habẽt terminos specifice distinctos. ergo sunt specifice distincti. sicut patet de motu locali sursum ⁊ deorsum ꝑ eandem lineam. Et iterum illi motus sunt contrarij. ergo differũt specifice. ⁊ q̃a hoc posset aliquis negare. scz q̃ illi motus sint ꝓtrarij. ideo probat hoc Arestoteles sic. quecũq; mutuo se impediunt habẽt contrarietatẽ ad inuicem. ſz motus rectus ⁊ reflexus se mutuo impediũt si fiant ꝑ idem spacium. ergo non possunt esse vnus motus. sed sunt cõtrarij motus

Qautem necesse est stare. fides est non solum in sensu. ſz in rõne. principiũ autẽ hoc est Tribus eñ existentib; principio medio et fine. medium ad vtrũq; est ⁊ vnum numero: ratione autẽ duo. Amplius aliud est quod est potentia ⁊ quod est actu. Quare recte que in

fra sunt terminoꝝ quelibet. si igitur potentia quidem est medium. actu autē non est. nisi diuidit hanc. sic ⁊ stans iterū inceperit moueri. Sic autē medius principiū fit ⁊ finis. principium q̃dem posterioris. finis autē principij. Dico autē vt si quod fertur ab a in b stet. ⁊ iterum feratur in c. Cum autē continue feratur neq; factum esse neq; abesse possibile est a ꝓm b signum: sed solum esse in nunc. In tempore autē nullo preter cuius ipsum nunc est diuisio temporis in tres a b c. Si autē adesse concedat aliquis ⁊ abeē. semp stabit a quod fertur. Impossibile ēm est a simul adesse in b ⁊ abesse in alio ergo ⁊ alio signo temporis est. Tempꝰ itaq; erit quod in medio quiescet a in b. Similiter autem et in alijs signis Eadem ēm ratio in omnibꝰ. cum autē vtatur a quod fertur ipso b medio ⁊ principio ⁊ fine. necesse est stare ꝓpter id qd duo facit. sicut vtiq; si et intelliget. Sed ab a q̃dem signo abfuit ꝓncipio. in c autē affuit. cum ꝓficiat ⁊ stet

Nic ponit scdam rōem. ⁊ stat in hoc Impossibile est aliquod mobile in eodem instanti accedere ad aliquē terminū ⁊ recedere ab eodem. sz ꝑ motum directum mobile accedit ad aliquē terminū. a quo recedit ꝑ motum reflexum. ergo non fiunt in vno instanti sed in diuersis Sz inter duo instātia semp est dare tempus medium. vt patet sexto huius. ergo mediat quies inter primū motum et secundū. sed vbi est quies media ibi nō est vnus motus. quia ad vnitatē motus requiritur vnitas tpis. ergo non est vnus motus directus ⁊ reflexus. Haioꝝ ꝓncipalis rōnis patet. quia alꝰ duoꝝ tradictoria essent simul vera. quia quod accedit ad aliquem terminū nondum est nec fuit in illo termino Et quod recedit ab aliq̃ termino hoc est vel fuit in eo. ⁊ hoc est quod dicit phs in textu. q̃ quādo mobile vtitur vno puncto sig̃to in spacio vt duobus in actu. tunc necesse est inuenire quietē. Sic autē fit quādo vnum punctū est terminꝰ motus directi. ⁊ idem punctū est principiū motus reflexi

Ade ⁊ ad dubitationē hoc dicendū. habet enim dubitationē hanc. Si enim sit quod est e ei quod est z equale. ⁊ a feratur cōtinue ab e extremo ad e. Similiter autē fit a in b signo. ⁊ d feratur cōtinue a z extremo ad i regulariter ⁊ velocitate simili ipsi a ipm d ante veniet igitur i q̃ a in c. Prius ēm moueus et discedens primū venire necesse est. Non ergo simul affuit a in b abfuit ab eodē vnde posterius fit. si ēm simul non posterius est. sz necessitas erit stare. Non ergo ponendū est cum a affuit ꝓm b. ipsum d simul moueri a z vltimo Si ēm affuit a in b erit ⁊ abesse ⁊ non simul. sed erit in decisione temporis ⁊ non in tempore. Hoc q̃dem igitur est impossibile sic dicere et in continuo. sed in reflectenti necesse est sic dicere: Si ēm quod est. id est feratur ad ipsum d. et iterum reflectēs deorsum feratur ab vltimo d. et fine vtetur ⁊ principio vno signo vt duobus. Unde stare necesse est. neq; simul affuit in ipso d. et abiit ab ipso d. ibi ēm simul esset ⁊ nō esset ab eodem nunc Remouet 3ꝰ d. tuaēs

Nic soluit phus tres dubitationes. quaꝝ prima est ista. ponantur duo spacia equalia. ⁊ signentur puncta in medio cuiuslibet spacij. et sint duo mobilia eque velocia. quoꝝ vnum aduenias medio vnius spacij. ⁊ ꝓtinuo moueatur ad finem quādo alterū recedit a medio illiꝰ spacij. tunc queritur quod illoꝝ citius ꝑtingeret terminū illius spacij. Et est dicendū q̃ simul veniunt ad terminū et ratio est. qz secundū mobile quod aduenit ad medium spacij dum alterum recedit a medio spacij nō vtitur medio ꝓm actum. sz solum ꝓm potentiā. ⁊ ergo si illud scdm mobile veniens ad medium iterū accederet ad ꝓncipium spacij a quo exiuit. tūc tardius veniret ad ꝓncipium illiꝰ spacij q̃ alterū ad finem eiusdē. qz tunc vtitur scdm mobile vno puncto in spacio vt duobꝰ in actu

Prima

Solm

Tuero olim solutio non danda est. non ēm cōtingit dicere q̃ ꝓm ipsum d sit ipsum i. in decisione non affuit autē neq; defuit necesse est ēm in finem venire. qui actu est: nō potentia. Quod quidē igitur est in medio. potentia est. hoc autē actu. et finis q̃dem deorsum. ꝓncipium autem sursum. motiuū ergo similiter. Necesse est ergo stare reflectens in recto. non ergo cōtingit continuū motum in recto et ꝓpetuum esse. Eodem aūt modo obuiādum est ad interrogantes zenonis rōnem. et volentes si semp medium transiri oportet. nec autē infinita sunt. infinita aūt transire impossi

bile est. Aut sicut ipsa hanc eandē quidē rōēz aliter interrogāt. volentes simul mouēdo medietatem pus numerare fm vnūquodqz factū medium. Quare ab eunte totam infinitū accidit numerare numerū. hoc autē concesso impossibile est. In primis igitur rōnibz de motu soluimus. per id q tempus infinita habz in se ipso. non em incōueniens est. si infinito tpe infinitū transit aliqs. sil'r aūt infinitū vtiqz in lōgitudine est ⁊ tpe. Sz hec solutio ad interrogantē quidē se habz sufficiēter. Interrogabat em si infinito tpe infinitū trāsire atqz numerare ꝯtingit. ad rem aūt ⁊ ad veritatē nō sufficiēter. Si aūt aliquis dimittēs magnitudinē. et interrogauerit si infinito tpe contingit infinita transire. interroget in ipso tpa eadem. Habet em temp⁹ infinitas diuisiōes. nec adhuc sufficiens hec solutio

Hic ꝯsequēter ponit secdam dubitationē que fuit ipsius Zenonis q sic arguebat. omne qd mouetur localiter prius ptransit mediū anteqz puenit ad terminū. sz in medio sunt infinite ptes spacij fm ptes eiusdē ꝓportionis. ergo nunqz ꝯtingit spacium ptransiri. et sic nunqz potest mobile puenire ad terminū motus Circa istam dubitationē phs resumit solutionē pus positā in sexto. vbi dem fuit. q omne spaciū in motu locali est infinitū fm ptes. sicut tps. ⁊ ideo ptransitur tpe infinito. qz tale tps etiā hz ptes infinitas. qz est ꝯtinuū sicut spacium. Sz ōt phs q ista solutio est solum ad hoēz. et obuiat interrogāti. sz nō satisfacit de dubitatione

Sed verum dōm est. qd quidē diximus in modo rationibz Si em aliquis ꝯtinuū quidē diuiserit in duo media. h vno sig tanqz duobz vtitur Facit em ipm principiū ⁊ finem. sic aūt facit numerās ⁊ in media diuidēs. sic aūt ⁊ diuidentē non erit continua. neqz linea neqz motus. ꝯtinuus em motus continui est. In continuo aūt sunt infinita media. sed nō actu sed potentia. Si vero faciat actu nō faciet continuū sed stabit. Quod quidē in numerāte media manifestū est qz accidit. vnum em signuz necē est in ipso nūerare vt duo. Alteri⁹ quidē em mediū finis. alteri⁹ aūt ꝓncipiū erit. si nō vnū numeret cōtinuum sed duas medietates Quare dōm est ad interrogantē. si ꝯtingit infinita trāsire. aut in tpe aut in longitudīe. qz est q̄dem sic. Est āt nō sic. Actu em cū sint. nō cōtingit. poña aūt cōtingit. Qd em ꝯtinue mouetur fm accidens infinita transiuit. simpliciter aūt non. Accidit autem linee infinita media eē substātia aūt altera est ⁊ esse

Hic ponit verazz solutionē. et vult q ḡuis in spacio cōtinuo sint infinita media in potētia. nō tū in actu. sed ipm mobile non vtit' illis punctis in ꝯtinuo exīstib⁹. nisi fm ptes actuales. ⁊ ille sunt finite. Sic etiaz dōm est q non opz oia pūcta signari in spacio fm actū. sed quedaz signant' in actu sicut in motu reflexionis. q̄dam fm potentiā. sicut qū non est motus reflexionis. sed vnus continuus motus in spacio continuo

Anifestū aūt ⁊ qz nisi aliquis faciat tpis diuidēs signū pus ⁊ posterius sp posterioris rei erit sil' esse ⁊ nō esse. ⁊ idē esse ⁊ nō esse. et qū fuit nō est. Signū q̄d igit vtrisqz ꝯmune est ⁊ poriz posteriori ⁊ vnū ⁊ idem numero rōe āt nō idē est. huius q̄dem em finis est: illi⁹ aūt ꝓncipiū. Res āt sp posterioris passionis ē Sit em tps in q est a b c. res in q d. hoc in a q̄dem tpe albū. in b āt nō albū: in c q albū ⁊ non albū. In qlibet em ipius a vez est dicere albū si oī tpe hoc erat albū. ⁊ b nō albū. cāt in vtrisqz. Nō ergo dandū est in oīni. sed pter vltimū nūc in quo est c. Hoc aūt iā postremū et si fiebat albū. ⁊ si corrumpebat albū in a oīni factū est. ⁊ corruptū est in c. Quare albū aūt ⁊ non albū primū in illo vez est dicere. aut cū est fem nō erit. aut cū corruptū est erit. aut simul albuz et nō albū. ⁊ oīno esse ⁊ nō esse necesse est

Hic ponit terciā dubitationem que sic incidit. qz em dictum est q est idem punctum fm potentiam in omni motu quod est finis preteriti ⁊ initiuz futuri. Similiter potest dici de tempore q est idem nūc quod est principium temporis futuri ⁊ finis pteriti. cum ergo generatio fiat in aliquo instanti. ⁊ in eodem instanti fit corruptio. sequitur q aliquid simul est ⁊ non est. Respōdet Aristoteles q ḡuis sit idem nunc in substātia differt tamē ratione. quia aliter comparat hoc nunc ad illud qd corrumpitur ⁊ ad illud quod generatur. quia hoc nunc se tenet cum posteriori passione. id est illud nūc tenet se cū

illo quod generat. Exempli grã. si in instanti semen corrumpit & homo generetur. tunc debet fieri denomiatio fm vltimã formam. scz fm formam humanã que generatur. & non fm formã seminis quod corrũpitur. Est ergo sic ꝓposito exponẽda. homo generatur. id est hõ iam est. & immediate ante hoc nõ fuit. vt dcm̃ est sexto huius.

Si autem quodcũq; fuerit prius non ens necesse est fieri ens. & cum non sit non est. non possibile est in athoma tempora diuidi tempus. Si em̃ in a tempore d fiebat album. factum est autẽ simul & est in altero indiuiduo tẽpore. Habito autem in b si in a fiebat. nõ erat in b album. generationẽ enim oportz esse quãdam mediam. quare & tempus erat in quo fiebat. Non em̃ eadem erat ratio & non athoma diuidentibus. sz ipsius temporis in quo fiebat factum est. & est in vltimo signo. cui nihil est habitum neq; cõsequenter. sed indiuisibilia tẽpora cõsequenter sunt. Manifestum autẽ est. quia si in a toto tempore fiebat non est plus tẽpus in quo factum est & fiebat. q̃z in quo fiebat solum omni. Quibus quidem igitur aliquis tanq̃z proprijs credet rõnibus. he & huiusmodi quedam sunt

Hic infert vnum correlarium ex predictis. scz q̃ tempus non diuiditur in indiuisibilia tempora. quia si ponerentur tempora indiuisibilia. tũc in eodem tempore aliquid fieret & hoc factum esset. sed hoc est falsum loquendo de factione que est per motum proprie dcm̃. quia res fit pro toto tempore. & pro vltimo illius temporis est facta. sicut nunc patuit in expositione inceptionis in mutationibus. que mutatiões exponunt per primũ instans esse Exempli gratia. homo generat. id est homo iam est. & ante hoc tempus nõ fuit. sz fuit semen

Rationabiliter aũt & ex his intendentibus videbit alicui & idem hoc accidere Omne em̃ quod mouetur continue si a nullo phibeatur. in quod q̃dem venit fm loci mutationem. in hoc & ferebatur prius. vt si in b venit et ferebatur in b. & non cum proximũ erat. sed mox sicut incepit moueri. quid em̃ magis nũc q̃z prius. similiter aũt et in alijs. Quod autẽ ab a fertur in c. iterũ veniet in a continue motum. Cum ergo ab a in c ferebatur. tũc & in a fertur fm motum qui est a c. & econuerso. quare simul contrarijs. contraria em̃ qui fm rectitudinem. Simul aũt & ex hoc mutat in quo non est. Si igitur hoc est impossibile necesse est stari in c. nõ ergo vnus motus. distunctus em̃ statu non est vnus

Hic ostendit idem quod dcm̃ est rationibus cõmunibus & logicis. scz q̃ motus reflexus nõ est continuus. et dicũtur rõnes logice. quia ꝓcedunt ex quibusdã ꝓprietatibus contrariorũ. In hoc em̃ omnes fundantur. q̃ cõtraria non possunt esse in eodem. Primo ergo arguit de motu locali. secũdo de alijs Circa primũ ponit duas rõnes quarũ prima stat in h. si motus localis reflexus essz vnus cum motu directo. tunc seq̃retur q̃ idem simul moueret contrarijs motibus. quia moueret simul motu recto & reflexo. qui sunt contrarij. quia sunt in contrarios termios Qz autẽ simul mouentur illis motibus pz. quia omne mobile mouetur illo motu cuius terminũ continuo acquirit. si ergo quod mouetur motu directo continuo acquirit terminũ motus reflexi. qui est vnus motus fm aduersarium. ergo mouetur simul contrarijs motibus. Secũdo seq̃retur q̃ aliquid moueret ab illo termino in quo nunq̃z fuit. quod est impossibile. Sequela patet. quia fm dicta illud quod mouetur motu directo etiã mouetur motu reflexo. quia sunt continui motus vt supponit ad aduersario. sed motus reflexus est terminus motus directi. sz in illo termino nunq̃z fuit mobile motus directi. & tamẽ dicitur ab illo moueri. cũ continue moueat ab fm aduersarium a termino a quo motus reflexi. ergo mobile mouetur ab illo in quo nunq̃z fuit

8 Amplius et ex his manifestum vniuersaliter magis de omni motu. Si em̃ omne quod mouet. mouetur aliquo dictorũ motũ. & quiescit aliqua dictarũ oppositarũ quietũ. nõ erat em̃ alius preter istos. quod aũt non semp mouetur fm hunc motũ. Dico autẽ quicũq; sunt alteri specie: et non si aliqua pars est totius necesse est prius quiescere fm oppositã quietem quies em̃ priuatio est motus. Si igitur contrarij q̃dem motus sunt qui fm rectitudinem simul autẽ non contingit moueri contrarios quod ab a ad c feretur. non vtiq; fertur siml' et ab ipso c ad a. Qm̃ autẽ non simul fertur. mouetur aũt fm hunc motũ. necesse est prius quiescere apud c. Hec em̃ opposita quies ei q̃ est a c motui Manifestũ igit̃ ex his que dcã sunt qm̃ non est ꝓtinuus motus. Amplius aũt et hec rõ magis propria est his que dicta sunt.

Quidq̃ mot. fusiū pectū in pūcto reflexionis sine questu

Simul eñ corruptū est quod non albū. ⁊ qd̄ factum est album Si igitur cōtinua alteratio ad album ex nō albo. et ex albo ad nō album non manet aliquo tpe. simul corruptū est non album. ⁊ factum est album ⁊ factū est non album. trium eñ erit idem tēpus. Amplius nō si continuū est tempus ⁊ motus sed cōsequenter. Quō igitur erit vltimū idem cōtrarioꝝ. vt albedinis ⁊ nigredinis.

Hic ponit idem de alijs motib⁹. et ponit tres rōnes Prima est. ꝓtraria nō possunt vni inesse. sed motus directus ⁊ reflexus sunt contrarij. ergo nō possunt vni inesse Secda rō est. si motus directus ⁊ reflexus sint vnus motus. ergo aliq̄d simul generat ⁊ corrumpit. qz generatio ē a nō esse ad esse. corruptio aūt ab esse ad nō esse. ergo motus corruptiōis hz se opposito mō ad motū generatiōis et est ꝓm termios ei reflexus Tercia rō est. ad vnitatē motus nō sufficit vnitas tpis: sz etiā requirit vnitas spēi terminoꝝ. sz illi termini nō sunt vnius spēi in motu directo et reflexo. ergo nō sunt vnus motus

Queritur Vtrum necesse est omne mobile in pūcto reflexionis q̄escere Dōm ⁊ sic. cuius rō est qz reflexio est reditus ab illo pūcto ad qd̄ ꝓmo fuit accessus per eandē viam ⁊ ꝓm eundē situm. sz infra accessum oportet inuenire quietē. qz sunt motus ꝓm spēm dr̄ntes qui ad inuicē ꝓtinuari nō possunt. Et dcm̄ est in diffinitione reflexionis notāter (per eandē viam) qz in motu circulari fit reditus ad eundē punctū. sz nō p eandē viam. sz per semicirculū. ⁊ ergo non est reflexio. ⁊ ideo nō potest motus ꝑfecte circularis fieri per eandē viam. qz tūc esset motus reflexionis.

Ar Faba ꝓiecta in occursum lapidis molaris cadētis reflectit sine quiete. vel oporteret dicere ⁊ talis faba sustentaret lapidē molarem. qd̄ est impossibile Dōm est duplr. primo ⁊ duplex est reflexio alicuius corporis. quedā per se. quādo scz corpus habet reflexionē gratia suij ipsius. et nō grā alterius corporis adueuientis siue ei occurrētis. ⁊ in tali reflexione necesse est interuenire quietē. Alia est reflexio que fit ꝓter aliquod aliud mobile. quod facit alterū redire motu reflexionis. et sic procedit argumentū. qz faba ꝓiecta in occursum lapidis descendit ꝓter lapidem cadentē. In tali ergo reflexionis motu nō necesse est interuenire quietem. nec tamen ille motus est vnus. quia est duoꝝ mobilium. qz primus motus est corporis ꝓiecti. ⁊ secūdus motus est lapidis cadentis trāsferentis secum mobile ꝓiectū. Secundo potest dici. ⁊ in casu posito etiā interuenit quies. nec oportet ex hoc fabam sustentare molarē. quia anteq̄ tangat molarem faba quiescit. ⁊ hoc ideo. qz in descensu molaris multus aer colligitur ⁊ inspissat circa lapidē descendentē. ⁊ in illo aere spissato quiescit faba De sagitta etiā ꝓiecta versus lapidem cadentē potest dici ⁊ q̄escit Et hoc patet. quia facit effectū realem cauādo lapidem si est acuta. Videtur tamē in hoc dr̄ntia esse ⁊ faba quiescit anteq̄ tangit lapidem molarem. quia nō potest ꝓter magnū impetum circa aerem ꝓtingere ad molarem. sed sagitta emissa ab arcu quiescit postq̄ tangit molarē si sit acuta. et hoc ideo. qz mouetur ab arcu cum magna violētia. sz si sit lata. tunc etiā quiescit. sicut faba anteq̄ ꝓuenit ad lapidē cadentē ꝓter aerem collectum.

Ar Pila ꝓiecta ad parietē resilit per motum reflexionis. ⁊ tamē non quiescit. qz quies eius nō ꝓcipitur Dōm ⁊ ymmo quiescit in pariete. Et ad argumentū dicendū ⁊ non oportet omne tempꝰ esse ꝓceptibile a nobis. ⁊ hoc manifeste patet per Gilbertum porritanū. qui diuidit tempus in simplex ⁊ ꝓpositū. dicens ⁊ tempus simplex est impceptibile a nobis Et tñ pila aliquo tpe quiescit. ꝓbat Buridanus. qz facit effectū realem. quia si pila sit lutosa ⁊ maculata tunc etiā maculat parietē ad quem ꝓiicitur

Ar Lapis ꝓiectus sursum nō videtur quiescere antē reditū. qz non est aliqua causa quietis lapidis sic ꝓiecti sursum Dōm ⁊ ymmo est aliqua causa Et quādo arguitur. vel ergo illa causa est ꝓiciens vel natura ꝓiecti. non ꝓiciens. qz ꝓiciens mouet sursum. nec natura ꝓiecti. qz illa mouet deorsum. Dōm ⁊ nec ꝓiciens est causa quietis nec natura ꝓiecti. sed adequatio virtutū. scz ipsius ꝓiicientis ⁊ nature ꝓiecti Vnde graue ꝓiectū sursum habz se in triplici dispōne Primo ꝓm ⁊ dominat virtus ꝓiectiua supra naturā ꝓiecti. ⁊ sic in eo est motus sursum Secdo quādo cessat illa virtus ꝓiicientis supra naturam ꝓiecti. nec tamē ꝓiectum perfecte accepit conditionē sue ꝓprie nature. et sic nec est motus deorsum nec sursum Tercio quādo natura lapidis vincit virtutē ꝓiicientis. ⁊ sic est motus deorsum ꝓm naturam lapidis Ex istis ergo patet. ⁊ adequatio virtutum scz ipsius ꝓiicientis ⁊ ꝓiecti est causa quietis sursum.

Ar Si musca ascenderet lanceam reuersam. tunc videtur ⁊ sit reflexio motus sine quiete Patet. qz musca ascendēs lanceam anteq̄ venit ad finem reflectitur in motu ꝓpter motum lancee. Dōm ⁊ talis non est motus reflexionis. q̄a ad motum reflexionis req̄ritur ⁊ fiat reditus per idem spacium a quo fuit exitus. sz musca nō reuertitur per idem spaciū. ymmo ascēdit aliam ꝑtem spacij. ⁊ ideo etiā nō est vnus motus. q̄a q̄uis musca semp dicatur ascēdere. hoc tñ non fit ꝓm eūdem situm. qz spaciū est mutatuz. scz lancea ad oppositū situm. quia lancea est reuersa

Ui autē in circulari erit vnus ꝓtinuus nullum eñ impossibile cōtingit: Qd̄ eñ ex a mouetur. simul mouebit in a ꝓm eandē positionē. In quod eñ venit ⁊ mouetur. in b et ex b oc. sed non sil' mouebitur ꝓtrarijs neq̄ oppositis. Non eñ omnis qui est in hoc ei q̄ est ex hoc ꝓtrarius est neq̄ oppositus. sed contrarius in recta q̄dem. Hic eñ est contrarius ꝓm locum vt qui ꝓm dyametrū. distat eñ plurimū. oppositus aūt qui est ꝓm eandē longitudinem. Quare nihil ꝓhibet moueri continue

et nullo tpe deficiente Circularis q̃dem enim motus est ab eodẽ in idem. rectus aũt ab eo/dem in aliud. et qui q̃dem in circulo nequaq̃ in eisdẽ est. qui ꝓ ꝓ fm rectitudinẽ multotiens in eisdẽ est Eum q̃dem igiꝯ qui semp in alio et alio fit cõtingit moueri continue. qui vero in eisdẽ multotiens nõ ꝓtingit. necesse est em̃ simul moueri contrarios. Quare neq̃ in semi circulo neq̃ in alia circulatione. neq̃ vna contingit moueri cõtinue. Multotiẽs em̃ necesse eadẽ moueri et contrarias mutatiões mutari Non em̃ copulat ꝑncipio finem. qui aũt circuli copulãt. ⁊ solus est ꝑfectus

Postq̃ ꝑbs ostendit q̃ nullus motus ꝑter motum localem circularẽ potest esse ꝓtinuus. Hic ostendit ꝑmo q̃ ille motus circularis potest esse cõtinuus ⁊ ꝑpetuus. secũdo q̃ est ꝑmus. Primũ primo probat ꝑ rões. ꝑtias secũdo per rõnes logicas. Circa primũ ponit duas rõnes quarꝝ ꝑma est. illud est possibile ad qd̃ nullum sequtur impossibile. sed si ponatur motus circularis ꝓtinuus ⁊ ꝑpetuus nullum sequtur impossibile Probat. qꝛ si motus circularis qui ẽ ex aliquo termino non ꝓtrariat motui qui ẽ ad illum terminũ. sicut in motu recto. quia oportꝛ talem motum fieri ꝑ terminũ oppositũ. ꝑter reflexionẽ. et hoc ideo est. quia in motu circulari fit ꝓcessus ab vno termino ad eundẽ terminũ ꝑ aliam viam. sꝛ in motu recto nõ potest fieri regressus a termino a quo fuit exitus nisi ꝑ eandem viam. ⁊ ergo ibi est cõtrarietas. ⁊ ideo nõ potest esse motus cõtinuus. Secũda ratio stat in hoc. qꝛ motus qui sunt contrarij nõ possunt ꝑpetue ꝓtinuari. qꝛ ꝓtraria nõ ꝓtinuant cum differãt spẽ. sꝛ motus recti stꝛ ꝓtrarij. non aũt circulares qui sunt ab eodẽ ad idem. ergo solũ motus circularis ꝑt esse ꝓtinuus ⁊ ꝑpetuus

Manifestum autẽ et ex hac diuisione. qm̃ non contingit alios motus esse cõtinuos. In omnib̃ em̃ accidit eadem moueri multotiẽs vt in alteratione media. et in eo due est quãtitatis fm̃ mediũ mg̃nitudinis. ⁊ in generatõe et corruptione silr Nihil em̃ differt pauca aut multa facere in quib̃ est mutatio. neq̃ mediũ ponere aliquid aut auferre Utrobiq̃ em̃ accidit eadẽ moueri multotiẽs Manifestũ igitur ex his quoniã neq̃ ꝑhisiologi bene dicũt omnia sensibilia moueri sp̃ dicẽtes. Moueri em̃ necesse est aliquẽ horꝝ motuũ. ⁊ maxime fm illos est alterari. Fluere em̃ dicunt ⁊ semꝝ corrumpi. Adhuc aũt ⁊ generatõeꝝ ⁊ corruptõeꝝ alterationẽ dicũt. Rõ aũt nũc dixit vlr de omni motu qd̃ fm nullũ motũ ꝓtingit moueri cõtinue extra quem circulo. Quare neq̃ fm alterationẽ neq̃ fm augmentuꝝ. q̃ q̃dem igiꝯ neq̃ infinita sit mutatio neq̃ vna neq̃ continua extra circuli motũ nobis dicta sint tanta

Hic oñt eadẽ rõe q̃ in nullo alio genere motꝰ ꝑt esse motꝰ cõtinuꝰ. qꝛ in oibus alijs ꝑter motũ circularẽ oꝛ esse. ꝓcessum de ꝓtrario in ꝓtrariũ si deberẽt motus perpetuari. ⁊ in tali ꝓcessu oꝛ interuenire q̃rẽ. vt ꝑus ꝓbatũ ẽ. Et q̃ ꝓcludit q̃ ãtiq̃ naturaliter loq̃ntes male dixerũt oia mobilia sp̃ moueri. qꝛ dixerũt q̃ oia sp̃ generãt et corrumpunt. ⁊ q̃ oia sp̃ alterant. sed hoc est simplr falsum. qꝛ vt ꝓbatũ est nõ ꝓtingit aliquẽ motũ esse sempiternũ ⁊ ꝑpetuũ ꝑter motũ circularem

Quod ãt lationũ circularis ꝑma sit manifestũ est. Dis em̃ fm locũ motꝰ sicut ⁊ ꝑus dixim̃. aut in circulo aut in recto. aut mixtus est. hoc ãt necesse est ꝓꝛes res eẽ illos Ex illis em̃ ꝓstitutus est. recto ãt circularis simplex em̃ ⁊ ꝑfectus magis est. In infinitũ enim nõ est rectũ ferri. sic em̃ infinitũ nõ est. sed neq̃ si esset. moueret vtiq̃ nihil. nõ em̃ fit impossibile Trãsire ãt in infinitũ impossibile est. in finito ãt recto reflectẽs q̃dem ꝓsitꝰ est et duo stꝛ motꝰ: Nõ reflexus ãt imꝑfectꝰ ⁊ corruptꝰ. Prius ãt ⁊ natura. ⁊ rõe. ⁊ tpe est ꝑfectũ q̃dem impfecto. corruptibili aũt incorruptibile

Hic ꝓbat aliã ꝓticulã. sꝛ. q̃ motꝰ circularis sit ꝑmꝰ Cui ꝑma rõ stat in h̃. qꝛ ois motꝰ vlr est circularꝛ rẽus vlr ꝓsitꝰ ex vtriq̃. sed manifestũ ẽ q̃ motꝰ circularꝛ ẽ ꝓꝛ ꝓsito. qꝛ simplex est ꝑus ꝓsito Qꝛ ãt circularꝛ sit ꝓꝛ recto sic ꝓbat. qꝛ oẽ ꝑfcm̃ est ꝑus ipfẽ. sed motꝰ circularꝛ est ꝑfectꝰ. motꝰ ãt rectꝰ imꝑfectꝰ. g̃ motꝰ circularꝛ est ꝓꝛ recto. Dĩoꝛ patꝛ. qꝛ h̃ est ꝑfcm̃ cui nõ ꝑt fieri additio sꝛ circulo nõ ꝑt fieri additio. g̃ nec motui circulari. sed linee recte ꝑt fieri additio cũ ã manente linea sed si addat aliq̃d circulo non maner circulus

Amplius ꝓꝛ est quem contingit perpetuum esse non contingenti. Circularem quidẽ igitur contingit perpetuũ esse. aliorum autem neq̃ loci mutationem. neq̃ alium neq̃ vnum contingit esse perpetuum. statum em̃ oportet fieri. Si ãt status est corruptus. est motꝰ ꝓꝛ

Motus locat circularis ẽ cõtinuꝰ ⁊ ꝑpetuꝰ

ꝑa

Solꝰ motꝰ locꝰ ẽ ꝑꝰ

Hic ponit secam rōem. et stat in hoc. Perpetuū est
pus nō ppetuo. qz ppetuū includit omne tempus. sz mo
tus circularis pt esse ppetuus et nullus alius motꝰ er/
go est pmus. Minor ptz qz supra lineā rectaz nō pt eē
motus ppetuus nisi sit linea infinita q̄ nō reptitur

Rōnabiliter aūt accidit circulare vnuz esse
et ꝯtinuuz et nō rectum. Eius eim qui in recto
determinatū est principium et finis et mediuz
et omnia hec habet in seipo quare est vnde in
cipiet quod mouetur. z vbi finiet Apud termi
nos eim quiescit omne. aut vnde. aut vbi Circu
lares aūt indeterminati sunt. Quid eim magis
quicūqz terminus eorꝯ qui sunt in linea. Sil'r
eim vnūqdqz pncipium et medium est et finis.
vt et semp q̄dam sunt in principio et fine. et nū
q̄ vnde mouetur et quiescit quodā modo spe/
ra. eundem eim optinet locū Cā aūt est q̄ om/
nia hec accidunt centro. pncipium eim et me/
dium magnitudinis et finis est. Quare ppter
id q̄ centrum extra circulatōem est. nō est vbi
qd fertur quiescat. sic eim sp ferē circa medium
sed nō ad vltimū. ppter hoc aūt manet et sp q̄/
escit quodāmō totū et mouētur ꝯtinue

Hic pbat vtrāqz particulā p rōnes logicales q̄ mo
tus circularis sit cōtinuus et primus Qt ponit tres ra
tiones. quarꝯ pma pncipliter. pbat de cōtinuitate. alie
vero de pmitate. Prima rō stat in hoc. ille motus est sp
ꝯtimus qui nūq̄ est in principio et in fine. qz cōtinuitas
impeditur ex termino. cū in termino motus nō sit mo/
tus. sz motus circularis nunq̄ est in pncipio vel in fine.
Minor probatur. qz nō est maior ratio quare vnū pūc
tum signatum in circulo sit pncipiū q̄ alterū. et sic qd li
bet punctuz signatuz in circulo pōt indifferenter eē pn/
cipiuz et finis motus. cū oia pūcta circūferentie equalit
distent a centro et in eis pt incipi motus. Et ex hoc eli/
cit aresto. q̄ celū quod āmō mouet sp z quod āmō semp
quiescit. qz quiescit fm totū et mouet fm ptes. et sic po
nitur ista autoritas in textu. Qelū quiescit totū et mo/
uetur omne. capiendo totū carhegrāmatice.

Sil'r In motu circulari est pncipiū et finis. ergo ma/
le dicit hic q̄ nec hz pncipiū nec finem. Ans p/
batur. qz oriens est pncipiū motus celi et occi/
dens est eius finis. Dōm q̄ motus circularis potest
capi dupl'r. vno° fm se siue ex pte mobilis. et sic in mo/
tu circulari nec est pncipiuz nec mediū nec finis. qz qd li
bet pūctuz in magnitudine circulari pt indifferenter eē
pncipiuz vel finis. cū omes ptes simul z equaliter mo/
ueantur. Alio modo accipit fm ordinē ad influentiam
spius mouētis. scz aime nobilis. et sic in celo est pncipiū
motus. et hoc ideo. qz anima nobilis est diffinitiue in lo
co. qz determinat se ad vnū certū locum in quez influit
In illo ergo loco in quo est aia nobilis diffinitiue. ibi est
pncipium motus. et in pte opposita est terminus motꝰ
in linea aūt recta sumitur pncipiū et finis et iā fm ordi/
nem ad lineā. z hoc nō fit in linea circulari

Accidit āt Quersum et nāqz qm̄ mēsura mo
tuum circulatio primā necesse est ipsam esse.
Omnia eim mensurantur primo. et quia prius
mensura aliorum est

Hic ponit secam rōem q̄ pbat motuz circularez esse
pmū. et stat in hoc. quicqd est mensura aliorꝯ hoc est pri
mum. sed motus circularis est omniū motuuz mensura
quare est primus Maior ptz. qz ista se habent Quersim
esse mensuram et esse primuz. qz sp primū in vnoquoqz
genere est metrū et mēsura oim aliorꝯ. vt ptz decimo me
tahpisice Minor ptz q̄rto huius. vbi dicitur q̄ motus
circularis celi est mensura oim aliorꝯ motuum.

Amplius āt et regularem ꝯtingi circularez
esse solum. Que eim in recto a principio irregu
lariter feruntur et ad finem. Omnia eim q̄to di
stant quidē plus a quiescēte ferūtur velocius
Circularis aūt solius neqz finis neqz pncipi/
um in ipo aptum natū est esse sed extra

Hic ꝯsequenter ponit terciā rōem. et stat in hoc. ille
motus est primus inter alios motus qui solū est regula
ris inter alios motus. sed solus motꝰ circularis est regu
laris inter alios motꝰ ergo est pmus Maior ptz. qz mo
tus regularis est magis vnꝰ q̄ irregularis. vt ptz q̄nto
huius. sed vnū est prius multitudine. sicut simplex ꝯpo
sito. Minor ostendit scz q̄ oīs alius motus pter circu/
larez est irregularis Qst eim triplex motus. aliqs est na
turalis. aliqs est aialis. et aliqs est violentus. motus āt
naturalis est in pncipio tardior et in fine velocior. sicut
motus lapidis deorsum. sed motus violentus est in pn
cipio velocior et in fine tardior. qa in pncipio est fortis
impressio ipsius mouētis. sed motus aialis est velorior
in medio qz antecq̄ menbra aialis aprentur ad motum
motus est tardus. et postq̄ menbra sunt fatigata tunc
iterū est tardus. et sic in medio est motus velocior in ip
sis aialibus. Cū ergo ille motus sit irregularis q̄ nō est
eque velox per totum tempus patet q̄ oēs isti motus
sunt irregulares.

Quod aūt fm locū mutatio primus mo/
tuū est. testantur omnes quicūqz de mo
tu fecerūt memorim Principia eim tradūt ip/
sius mouentibus fm hmōi motum. Disgre/
gatio autez ꝯgregatio motus fm locum sunt.
sic eim mouent cōcordia et discordia. Hec q̄/
dem eim disgregat. illa aūt ꝯgregat. iporuz au
tem intellectū aut anaxagoras disgregare mo/

uentem prius Similiter aūt et quecūq; hmōi quidē neq; vnā cām dicunt, ppter vacuū autē moueri dicunt. Et nāq; bi fm locū motuz natura moueri dicūt Motus em̄ ppter vacuum lici mutatio est. et sicut in loco. aliorū aūt neq; vnū inesse primis corporibus sed his que sūt ex his opinātur. Augmētari em̄ ⁊ corrumpi ⁊ alterari congregatis et disgregatis athomis corporibus dicunt. Eodem autem modo quicunq; ppter densitatem aut raritatem instituunt generationē et corruptōem. congregatōe aūt disgregatōe hec ponūt Amplius autem ⁊ pter hos aīaz cām faciētes motus ipm. seipsum em̄ mouens. pncipium esse dicunt eorum que mouentur. Mouebit autez animal et omne aīatuz fm eū qui est fm locum antokinsim Et proprie aūt moueri dicim⁹ soluz quod mouetur fm locum motum. si aūt quiescat quidē in seipo. augmentetur autem et detrimentum patiatur. aut alteratuz contingit quodāmodo moueri. simpliciter aūt moueri nō dicim⁹ Qd̄dem igit semp motus erat. et erit omni tēpore. et qd̄ pncipiū ppetui mot⁹ Adhuc āt quis motus pmus et quē motū ppetuū ptingit esse solū. et pmū mouēs qd̄ ūmobile sit dictum est

Hic pbat q motus localis est pmus oīm motuum per opiniones antiquor. ⁊ pmo p opinionem empedoclis qui posuit pncipia rer esse litem ⁊ amicitiaz. et p lites dixit res ab inuicez segregari. ⁊ p amicitiam cōgregari. cum ergo segregatio et pgregatio sint motus localis. patet q motus localis est primus motuum. Secundo ostendit idem per opinionem anaxagore. qui posuit vnum intellectum segregantem res a cōfuso cahos et sic segregatio est pmus motuuz. et est motus localis qz ē pncipiū pstitutōis vniuersi. Tercio ostēdit idem p opinionē democriti. qui dixit oīa moueri p naturā vacui. sed motus qui fit p vacuū aut est loci mutatio. aut silis loci mutationi. Quarto ostendit idem p opiniones ponentiū vacuū pncipium materiale. qz tales dicebant gnātōem fieri p pdensatōem et rarefactōem. sed pdensatio ⁊ rarefactio sunt motus localis Quinto ostendit idem p opinionē platonis ponentis pncipiuz motus cē aīam nobilem. ⁊ aīa pncipaliter mouet localiter. Sexto ostendit idem p ea que cōiter ⁊ vulgariter dicunt. qz apud vulgares hoc solum dicit moueri quod mouetur localiter. quia non dicūt aquam moueri qn̄ calefit. sz qn̄ mouet de loco in locum

Queritur Utr solū mot⁹ lotal circularis sit pinuus ⁊ ppetuus

Dōm q ille ptcule sez esse pinuū ⁊ esse ppetuū pnt dupl'r capi. Uno mō pūctim et sic solū pueniūt motui locali circulari. qz motū esse cōtinuū ⁊ ppetuū est vnū ⁊ eundē motū localem durare p infinitū tempus. sed hoc solē est vez in motu locali circulari. qz motus localis rectus non est vnus numero p infinitū tpus. quia oportet mobile in puncto reflexionis quiescere Secō pt intelligi diuisum sez an aliqs motus sit pinuus. vel etiā an aliqs mot⁹ sit ppetu⁹. ⁊ sic etiaz iste ptcule diuisim accepte pueniūt multis alijs motib⁹ qz multi alij motus st⁹ pinui pter motū localē. sicz motus alteratōis. vel etiā mot⁹ rectus. ⁊ etiā est aliqs motus ppetuus. sicut motus generatōnis ⁊ corruptōnis suposita ppetuitate mūdi. cuius ergo in generationib⁹ inueniat ppetuitas nō tn̄ inuenit pinuitas. Circa qd̄ sciendū q aliqua duo simul piuncta repugnant alicui q̄ tn̄ diuisim sumpta pūt illi puenire. Exēpli grā. esse numez impare vtrobiq; primū. hoc totū pueniet soli ternario. sed ille ptcule separate ab inuicē cōueniūt multis alijs qz esse numez impare pueniet multis a ternario. ⁊ etiaz esse vtrobiq; primū conuenit alijs numeris. quia binario. Sic etiā dcm̄ est nunc q esse simul continuū ⁊ ppetuū conuenit soli motui circulari. cuius esse pinuuz p se conuenit alijs. sicut etiam esse perpetuum per se pueniet alijs motibus.

Generatōes ⁊ corruptōes sunt ppetue. g aliqs motus est ppetuus q nō est circularis Dicēdum q cuius in motu generatōis inueniat ppetuitas suposita eternitate mūdi. nō tn̄ inuenit ibi cōtinuitas simpl'r. qz in pinuitate req̄ritur vnitas mobilis et pinuitas rpis circa eundē motū. sed in motu generationis nō est vnus generatio. sed pluriū. nec in corruptione vnius corruptio. sed est vnus motus etiā numero circularis in celo. vt postea patebit

Mot⁹ augmēratōis est infinitus ⁊ est pinuus qz fm Ar⁹. in scō de aīa. ignis apposito cōbustibili crescit in infinitū. g est aliqs motus perpetuus pter motū localem. Dōm dupl'r. pmo q nō est dabile infinitū pbustibile. ⁊ ignis non pt crescere in infinitū. celū em̄ cum sit ipcorruptibile est incombustibile. ⁊ ideo solum quatuor elemēta ⁊ mixta sunt ignibilia. q cū essent in ignem conuersa adhuc non esset ignis infinit⁹. verū tn̄ est q elementa sunt ignibilia suppositā virtute regitiua vniuersi. quia illo posito vniuersum corrumpi non potest. Secundo dicendū q dato q ignis augeretur in infinitum adhuc non esset vnus ignis. sed esset nouus ignis p appositionē hoz pbustibilium. ⁊ sic non esset vnus motus ppter defectū mobilis.

Ois mot⁹ est finitus sexto huiu⁹. g mot⁹ localis circularis nō est infinitus. vt hic dz. Dōm q oēm motum esse finitū pt intelligi tripl'r. Uno mō ex parte subiecti. qz sez est in subiecto finito. ⁊ sic ois motus est finitus. quia sicut probat tercio huius nō est aliqua magnitudo infinita. in qua semp est motus physicus. Secundo mō pt intelligi motum esse finitum ex parte termini. qz sez habet terminū finitum. id est determinate essentie ⁊ spēi. ⁊ sic ītrū omnis motus est finit⁹ quia omnis motus terminat ad aliquod predicamētū sed sola entia finite essentie sunt in pdicamento. Tercio mō motus dz finitus ex pte durationis. qz sez durat p fi

finitum tempus. ⁊ sic motus celi dr infinitus et nō finitus. qr durat fm ppetuū tempus nō habēs pncipiū nec finem intrinsecū. i. rōe motus. ⁊ illo lo ḉtur aresto. hic

Videt q̄ ille mot⁹ circularis nō sit ppetu⁹. probatur. qr motus hūs terminū nō est pfecti⁹ sed motus circularis hz terminū. g̃ nō est ppetuus Dōm q̄ terminus capit dupl'r. vno⁹ p termino specificante. ⁊ sic oīs motus hz terminū. qr est in aliquo pdicamento ⁊ in aliq̄ specie pdicamēti. ⁊ illo modo terminus motus circularis est vbi. sicut cuiuslibz alterius motus localis. Alio⁹ capitur terminus p termino durationis. ⁊ sic motus circularis nō hz terminū. qr durat p infinitum tempus. ⁊ sic nō est terminus durationis ipsius motus circularis fm sententiam Aresto.

Si motus circularis essz vnus et ppetuus. hoc esset per reiteratōem motus. sed reiteratio impedit vnitatem motus. ergo non erit motus vnus numero. Dōm q̄ duplex est reiteratio quedam est que fit in motu locali recto. ⁊ illa tollit vnitatem motus. quia necesse est mobile in puncto reflexionis quiescere. sed illi motus non sunt vnus inter quos interuenit quies. quia nō est continuitas temporis. Alia ē reiteratio que fit in motu circulari. et talis non tollit vnitatez motus. quia nō oportet in tali reiteratione interuenire quietem. quia q̄uis sit reditus ad idem a quo fit exitus. hoc tamen nō est per eandem viam. sed per aliaz scilicet semicirculuz. sed reiteratio in motu recto semper fit per eandem viam

Prima circulatō differt a secunda numero. sicut vnus dies differt ab alia. ergo nō est vnus motus. Dōm q̄ motus celi accipitur dupliciter. Uno modo fm suam totalitatez. et sic est vnus motus numero ad modum quo lignum vel aliquod continuum dicitur vnum. q̄uis vnū continuum sit p̄manēs et alterum successiuuz. Alio modo accipitur motus celi fm diuersas ⁊ partiales reuolutiones celi ⁊ sic ille partes differunt ab inuicem numero potentiali et nō actuali. qr ab inuicez non habent distinctōem actualez. Sicut est de vno ligno decē pedū. qr hoc vnū lignum. q̄uis sit vnū fm actum tñ partes eius ab inuicem distinguunt numero potentiali. et sic possumus vere dicere q̄ primus pes ligni nō sit vltimus pes. q̄uis tñ ille partes ab inuicem nō sint actualiter discrete et diuise. Similiter dicit de partibus motus celi q̄ sit vnus motus numero ⁊ tamen vna pars motus nō est alia pars. et eo modo quo motus celi est vnus sic etiaz tempus est vnuz. scz nūero actualiter. q̄uis plura nūero potentialiter

Qꝛ aūt necesse est impartibile esse et nullam habere magnitudinem nunc dicamus. opponentes primum de priorib ipso.

Iste est quartus tractat⁹ et vltimus huius octauli bri phisicorꝛ. in quo post q̄ determinauit phūs q̄ mot⁹ est perpetuus q̄tum ad primum tractatum. ⁊ q̄ est deuenire ad primum mouens immobile quod est perpetuum et vnum. Et q̄ est motus sempiternus q̄tum ad secundum tractatum. Et q̄ est vnus primus mot⁹ scz localis circularis qui est continuus et perpetuus q̄tum ad tertium. Hic determinat cōsequenter quale sit primum mouens. et premittit suam intentionem dicēs q̄ primum mouens est indiuisibile nullam habens magnitudinē. ideo est aliter primū mouens indiuisibile et punctum. quia punctum est de genere diuisibilium nō aūt primum mouens.

De infinitate motoris p⁹ 1

Hoꝛ aūt vnū quidez est. q̄ impossibile est nullum finitum mouere fm infinituz tempus Tria eim sunt. quod mouetur. mouēs. in quo tercium tps. hec aūt aut finita oīa. aut infinita sunt oīa. aut q̄daz. aut duo. aut vnū Sit igitur. a mouēs. qd aūt mouet. b. tps infinitū in quo c. Jpm. d. igitur moueat aliquā ptez ipi⁹ b. q̄ est in q̄. e. Non igit in equali ipi. c. in plurim eim maius. Quare nō est infinituz tempus qd est ipsius z. Sic itaqz ipsi. d. apponens auferam ipsum. a. ipsi autem. e. ipsum b. Tempus autem non auferam semper remouens equale infinitum eim est. Quare omne. a. totum b. mouebit in finito tempore ipsius. c. Non ergo possibile est a finito moueri nihil fm infinitum motum. Qꝛ quidem igitur non contingit finitum in infinito tempore mouere manifestum est.

Hic exequitur ꝓpositū. ⁊ pmo pmittit quedā necessaria ad ostendendū ꝓpositum. Scdo ostendit ꝓpositum ibi (Determinatis ār) Circa pmū vult ostēdere pmum motorez eē infinitū. Scdo ostendit pmū motorē eē vnū ibi (De his ār) Circa pmū adhuc tria pmittit. Primo est q̄ ad motū infinitum requirit poña infinita. Scdm est q̄ in magnitudine finita nō potest eē poña infinita Tertiuz est q̄ in magnitudine infinita nō potest esse potētia finita. Primū sic probat. qr si mouens finituz moueret in tempore infinito. sequeret q̄ idē mouēs moueret tpe finito ⁊ infinito qd est impossibile. qr implicat ꝓtradictionez. qr qd mouet tpe finito illius motus hz finē. ⁊ quod mouet tpe infinito illi⁹ mot⁹ nō hz finē. ergo mot⁹ vn⁹ haberet finē ⁊ nō haberet finē. qd est incōueniens. Aliꝯ ꝓbatur. qr si sit mouēs finituz. tūc tpe finito ps mouentis mouebit ptez mobilis si auferat realiter. aut fm apphensionē. sz multe ptes mouentis finiti reddūt totum mouens finituz. cū ergo ptes ꝓtutis mouentis ꝓportionentur tpi. sequitur etiā q̄ tēpus sit finitū. sed ponebatur infinituz. ergo erit tēpus finituz simul et infinitum.

Ad motū infinitū requirit poña infinita

Qꝛ autem omnino in finita magnitudine non contingit infinitam esse potentiam ex his manifestum est: sic enim plus potētia semper equale in minori faciens tempus. vt calefaciens. aut dulcefaciens. aut proiciens et omnino mouens.

exantato q̄ ālē sit mouēs

Supposit duo

In magne finita nō ꝯ pōna infinita

Hic probat secōm secz q̃ in magnitudine finita nō ē potentia infinita. ⁊ premittit duas suppositiones. Prima est. q̃ maior potentia pficit equalē effectū in minori tpe q̃ minor potentia. Secōa suppō est q̃ oīne qd̄ mouet in tpe mouet. Ex istis ãt sic arguit. si in magnitudine finita sit potentia infinita. aut ergo illa poña infinita mouebit in nō tpe. et hoc est ꝗ secōam suppōem. vel mouebit in tpe. et sic finita virtus siue potentia et infinita mouebunt in equali tpe. quia ad ꝓtutem finitaz potest tãtuz addi q̃ adequet in motu illi tpi quo mouebat virt⁹ infinita Exempli gratia. si virtus infinita moueat in vna hora vnū mobile. et virtus finita in centū horis. tunc si addat centuplex virtus virtuti finite. tūc etiã mouebit in vna hora. sicut ꝓtus infinita. et hoc est ꝓtra primam suppositionem. quia nulla est proportio inter virtutem finitam et infinitam.

Necesse ergo et a finito q̃dē infinitã ãt habente potentiã pati aliq̃d patiēs. et plus q̃ ab alio. plus eīn est infinita poña. Atuero tēpus nō ꝓtingit esse nullū. Si eīn ē in quo. a tps in quo infinita vis calefacit aut depellit. in q̃ aũt a. b. finita q̃dam ad hanc maiorem sp accipiens finitã veniam Aliqn̄ ad id quod in a. tempore motū erat. Ad finitum eīn semp addens excellens omne determinatuz et auferens deficere similiter. In equali ergo tempore mouebit finita ipi infinite. hoc ãt est ipossibile Nullu ita q̃z finitū ꝓtingit infinitaz potentiam habere neq̃z infinitū finitam. et tñ ꝓtingit in minori magnitudine ampliorē potentiã esse Sz adhuc magis in maiori plurima.

In magne infinita nō ꝯ pōna finita

Sbrat Solut

Hic phs probat terciū. s. q̃ in magnitudine infinita nō est potentia finita. ⁊ hoc duabꝫ rōnibꝫ. pmittendo tamē aliquid quo videri possit aliqui q̃ in magnitudine infinita esset potentia finita. q̃z videmus qn̄q̃z q̃ minor ignis habet maiorez virtutē q̃ multus aer. ⁊ sic magnitudines ⁊ virtutes siue potentie nō ꝓportionant̄ Rūdet phus q̃ q̃uis in magnitudine aeris sit minor virtus. tamen in infinita magnitudine. etiaz cuiuscūq̃z corporis oportet esse maiorem potentiam q̃ in aliqua quacunq̃z alia finita magnitudine. quia finiti ⁊ infiniti nulla est proportio. et ideo licet ignis excedat aerem in virtute si sumãtur in eadem q̃ritate. tñ nullo modo potest infinit⁹ aer esse minoris ꝓtutis q̃ finitus aer

Sit igit̄ in quo est a b. infinituz. sz b c. habet potentiam q̃ndam q̃ in aliquo tpe mouet ipm d. in tpe in quo est ez Si igit̄ b c duplam accipio. in medio mouebit tpe ipius e z. sit eīn hec ꝓportio. Quare in z. et e. mouebit ergo sic accipiens semp a b quidem nequaq̃z transibo Tpe aũt dato sp minus accipiã. infinita ergo potentia erit. Omnē eīn finitam potentiaz excellit. omis aũt finite potentie necesse est finitū esse et tps Si eīn in quodã tanta maior in minori quidē determinato autē mouebit tpe fm cōuersionem ꝓportionis. Infinita eīn omis potentia. sicut multitudo ⁊ magnitudo excellens omne finitum

Hic ponit ad ꝓpositū duas rōnes. secz q̃ in magnitudine infinita nō potest esse potentia finita. Prima est q̃z si sic tūc ꝓtus finita alicui⁹ corporis possit esse equalis virtuti corporis infiniti. sed hoc est impossibile. ergo illud ex quo sequi ur. Minor prz. q̃z virtus oriꝯ ex natura rei. sicut ergo corpus finitū et infinitū nō possunt habere vnaz naturaz. ita nec vnã virtutez. Sequela patz q̃z si in corpore infinito est virtus finita. tunc virtus finita alicuius corporis finiti aliquotiēs sumpta potest adequari virtuti corporis infiniti. et sic finitū essz equale infinito. Exempli grã. si sit corpus infinitū habēs virtutem in centū. ⁊ sic corpus finitū habēs ꝓtutē in vno tñ si tūc ad corpus finituz addant̄ ꝓtes nonaginta nouem tunc erit virtus equalis in corpore finito et infinito. Et si dicatur. vbi tunc accipiuntur tales partes. q̃ sūt addende finito corpori. Dōm q̃ debent diuidi a corpore infinito Ex quo eīn hoc corpus est infinituz. sic pt quodcūq̃z corpus abstrahi ⁊ adhuc manebit infinitum. Ex quo vlterius sequitur. si corpus finitū et infinituz possunt habere eandem siue equalem virtutem q̃ etiaz finitū corpus possit habere maiorē virutē q̃ corpus infinituz. q̃z sicut addebat̄ corpi finito vt adequaret̄ corpi infinito in ꝓtute. ita potest etiam plus addi.

Est autez demonstrare. et sic accipiens eīn quãdam potentiã eandem genere ei que est in infinita magnitudine. in infinita magnitudine existentem. que mensurabit eam que est in infinita magnitudine finitam potentiam. Q̃ quidem igitur non cōtingit infinitam esse potentiam infinita magnitudine neq̃z finitam in finita ex his palam est.

Hic ponitur secūda ratio que est eadem cum priori in ꝓtute inferēdi. sz differt in hoc q̃ pma ꝓcludebat de potentia finita existente in magnitudine infinita alteri⁹ generis: sed ista ꝓcludit de potēcia finita existēte in magnitudine eiusdez generis. Ex istis potest nūc eligi pncipale ꝓpositū. scz q̃ ꝓtus pmi mouentis est infinita. q̃z mouet tpe infinito. et fm nūc pbata mouēs finituz non pt mouere tpe infinito. sic requirit̄ q̃ mouēs tpe infinito sit infinite ꝓtutis. quale est mouēs celū fm intentōnem aresto. vt infra latius patebit.

Querit Utr pmus motor sit infinite ꝓtutis Dom q sic. et hoc debet intelligi de ifinitate formali. ⁊ nō materiali de quib ⁊ in pmo et tercio hui dcm est. Q ãt primus motor sit infinitus infinitate formali hoc pbat sic. illud est infinitum formaliter qd nullo modo potest esse ꝓtractū. qr ꝓtractū impedit infinitatem. sz pmū mouēs nullo modo ē ꝓtractū. g̃ est infinitū formaliter. Dinor pbatur. qr duplr aliqd terminat. vno p esse qd recipit in essentia determinate spēi ⁊ illo mō oīs cretura est fmi nata ꝓtracta ⁊ finita. qr oīs creatura hz essentiam determinate spēi. qr est in pdicamēto. et sic subē separate stz etiam finite. Alio aliqd terminat p materiam. sicut formerū materialiū terminantur ad indiuiduale esse p materiā. ⁊ tali terminatione nō est oīnis creatura terminata. sz solus creatura q̃ habz formā in materia. ⁊ ideo substātie separate dicunt infinite ex pte illius terminatōis. et sic pnt dici infinite fm qd scz p ꝓportiōem ad materialia. Per hoc ergo dom est q duplex est pmus motor. s. extra genus. et est ipe deus. Alius est pm motor in gne ⁊ est ipa aia nobilis Si g̃ loqmur de pmo motore extra genus ⁊ simplr. tūc pmus motor est simplr ifinite ꝓtutis. qr nullā hz terminatōem vel ꝓtractōem. vt dcm est. ⁊ ideo tā fm esse est infinitus q̃ fm posse qd ꝓsequit esse q̃ etiā fm opari qd ꝓsequtur ad vtrūq. Si aūt loqmur de pmo motore in genere. tūc ille est infinitus fm qd. qr ille nō est ꝓtract ad materiā. Iterū ille motor est infinite ꝓtutis nō simplr. qr nō est infinite essentie. sz in ordine ad opatōem. ⁊ sic dr extēsiue infinitus sz nō intensiue Extensiue qr p ꝓpatōem ad opus. scz ad motum sempiternum. qr pt sempiterno motu mouere. qr est mouēs infatigabile. Ex quib ptz solutio si q̃rat. vtr phs loqtur de pmo motore extra genus vel in genere Dom q pt de vtroq intelligi. qr pmus motor extra genus est infinitus simplr ⁊ infinite ꝓtutis. ⁊ pm motor in genere ē infinitus fm quid ⁊ in ordine ad opatōnem quo ad duratōem opatōis. s. fm q mouet p infinitū tēpus

Omnis virtus infinita habebit effectū infinitum. sed nō est aliqs effectus infinitus. g̃ nulla erit ꝓtus infinita. Dom q duplex est virtus quedam est virtus agentis per naturam. ⁊ sic est verum q si virtus esset infinita. q tunc haberet effectum infinitum. ⁊ ratio est. quia illa virtus ageret fm extremum sui posse. Alia est virtus agentis intellectualis ⁊ voluntatis. ⁊ tunc nō oportet q si virtus talis agentis sit infinita q ipm agens agat effectū infinitum. qr tale agēs nō agit fm extremum sue virtutis sed fm moderatōem sue sapientie. et ꝓpterea non agit quantum potest. sed agit quantum vult.

Ratio Aresto. presupponit falsum per quam pbat q mouens finitum nō potest mouere in tēpore infinito. Probatur quia supponit ptem celi posse auferri de toto. sed hoc est impossibile. quia celum est incorruptibile. Respondetur primo q illa demonstratio est conditionalis. et in conditionali demonstratione nihil impedit antecedens fore impossibile. sicut ista est bona demonstratio. si asinus volat asinus habet pennas. et tamen antecedens est impossibile. Potest tamen aliter et melius dici q duplex est abstractio partium a toto. vna est que fit per realem diuisionem. et sic est verum q a celo non possunt partes abstrahi. quia vbi est talis abstractio partium. ibi est corruptibilitas. Alia est abstractio que fit per ymaginationem vel diuisionem per intellectum. et talis abstractio non diuidit corpus realiter. et ideo ipsa potest fieri in corpore incorruptibili. Sufficit igitur q in celo per ymaginationem abstrahantur partes.

Virtus finita mouet in tempore infinito. ergo probatio arestoteles est inualida. probatur. qr anima nobilis que est finita mouet celum in tēpore infinito. quia motus celi est infinitus. Dom dupliciter. pmo q virtus anime nobilis est infinita fm qd sicut prius dictum est Primū eim mouens simpliter habet virtutem simpliciter infinitam. sed primum mouens in genere habet virtutem infinitam fm quid. qr in ordine ad materialia et in ordine ad motum infinitum fm successionē. Secdo dcz est. q dupliciter accipitur infinitas in motu. Uno modo fm ptes mobilis. sic q ille motus diceret infinitus qui esset infiniti mobilis. et sic est manifestum q talis motus infinitus fieret a virtute infinita simpliciter. quia als mouens non excederet virtutem mobilis. Alio modo dicitur motus infinitus ex parte temporis. sicut motus celi est infinitus. Et tunc in motu sunt duo consideranda. scz infinitas motus. ⁊ illa est a motore infinito. et determinata velocitas motus. ⁊ illa est a motore finito. ⁊ fm hoc dicitur q anima nobilis mouens celū est bene causa motus celi fm eius determinatam velocitatem. sed nō est causa motus celi fm eius infinitatem. et sic adhuc infinitas motus depēdet a motore infinito. Potest etiam breuiter dici q motus infinitus fm duratōem potest fieri a virtute infinita fm extensionē siue a ꝓtute infatigabili. qualis est ꝓtus anime nobilis. Etiam si talis virtus non sit intensiue infinita sicut virtus dei.

A virtute finita potest procedere esse infinitum ergo etiā motus infinitus. Cōsequentia tenet a simili. Dom q non est simile de perpetuitate essendi. et de ꝓpetuitate motus. quia perpetuitas essendi respicit creatorem. qui dat vnicuiq rei terminū essendi. et ergo dat quibusd ā ꝓpetuitatem essendi. ⁊ q̃ busdam dat esse temporale. Sed motus oritur ex virtute mobilis et mouētis. et ideo motus respicit causam ꝓpinquam. scz ꝓtutē mouentis Sufficit ergo in ꝓpetuitate essendi volūtas primi creātis. sz ad ꝓpetuitatem motus requiritur etiam infinitas mouentis. Verū est tamē q si sit aliqua virtus infatigabilis. illa potest mouere motu infinito fm duratōem. q̃ uis sit infinite essentie. sicut patet de anima nobili.

E bis autem que feruntur bene se habet dubitare quandam dubitationem primum. Si enim omne quod mouetur. mouetur ab aliquo quecunq non ipsa seipsa mouēt. quomodo mouent aliqua ꝓtinue nō tangente eo qd mouet. vt piecta.

Postq̃ phs ostendit pmū motorem esse infinite virtutis. hic ꝓsequēter ostendit vnitatem pmi motoris Et circa hoc vnū pſupponit. s. q vnitas motus depēdet ex vnitate mouētis. ⁊ occasione illius querit quō proiecta moueantur. ⁊ pmo ostendit q nō mouent seipa. qr non stz aiata. Nec etiā vident moueri a ꝓtiente. quia mouens effectiue debet esse simul cum moto. sicut diceba-

De vnitate pimi motoris

Supponit vm.

Mouet astor

Argum ad ptes vtrasq

Proiecta a primo consequet se hinc
mouent

Octauus Liber

tur septimo huius. nō ergo videtur a quo moueātur p̄ iecta postq̄ſ sunt separata a proiciente

Si aūt simul mouet ⁊ aliud aliq̄d q̄ mouet vt aerem qui motus mouet. Sil'r impossibi/ le primo nō tangente neq̄ mouēte moueri. sz sil'oia moueri et quiescere. cum primū mouēs q̄escet. et si facit sicut lapis. vt mouere qd̄ mo/ uet aliud. Necesse aūt hoc quidē dicere q̄ pri mum mouens facit possibile et mouere. aut aerem hmōi aut aquam. aut aliud aliquid ta/ le quod aptuz natū est mouere et moueri. sed non simul pausat mouēs et quod mouet. Sz quod mouetur quidem simul. cum mouens q̄ euit. mouēs adhuc est. vnde mouet cum alio habitum. ⁊ in hoc eadem ratio est. Pausat au tem cū minor fuerit virtus mouendi in habi/ to. Tandem aūt quiescit cū non amplius faci at qd̄ prius mouens. sed motū solum. Hec āt necesse est simul pausare hoc quidem mouēs hoc quidem aūt motū et totum motum. Hoc quidem igitur in contingentib̄ aliquādo qui dem moueri. aliquādo quidē quiescere fit mo tus. et nō continuus. sed videt. Aut eēm cōse/ quenter entiūest. aut tāgentiū. Nō eēm vnum mouēs. sed habita ad invicē sunt. Uñ et in ae re et in aqua fit hmōi motus. quē dicūt q̄daz antiparistasim esse. Impossibile āt alit' opposi ta soluere nisi dicto modo. antiparistasis autē simul omnia moueri facit et mouere. quare ⁊ q̄ escunt. Nūc aūt videtur vnū aliq̄d qd̄ ꝓtinue mouetur a quocūq̄. non eēm ab eodem

Sic ponit solutōem questionis mote. ⁊ p̄mo exclu/ dit opinionē platonis que fuit q̄ p̄ciens p̄ciēdo mo/ ueret aerē p̄rim. ⁊ ille aer vlterius moueret, piectuz vsq̄ ad finē absq̄ motu aeris ꝓsequēter se habētis. sed hanc opinionē phs excludit. et vult q̄ ille aer p̄rimus mot⁹ a p̄ciente si esz causa motus, piecti tūc piectū mouere tur in aere p̄rimo tm̄ et non ꝓnr. qd̄ apparet manifeste falsum. Et ideo ponit phs vnā aliaz solutōem q̄ est q̄ p̄ciens mouet aerē p̄rimū circa se. ⁊ ille aer mouet aliū aerē. et sic vlterius donec cessat ꝓtus p̄cientis in aere et illa ꝓtute deficiente deficit mot⁹. Et sile est de circu/ lationib̄ aque. q̄ vna pte mota illa ps mouet aliā pte

Soto platonis

Excludit ia

Solui phus ⁊ vere

et vlterius illa ps mota mouet aliā donec cessat virtus p̄mi mouentis. sic etiā est de aere. q̄uis nō ita manifeste apparet ad sensum.

Uoniā aūt in his q̄ sunt necesse est sp esse motū cōtinuū. Hic āt vnus ē Ne cesse āt vnū magnitudis alicuius esse. Nō eēm mouet imptibile. ⁊ vnus ab vno. Nō eēm erit continuus. sed habitus alter alteri. et diuisus. Mouens igitur aut vnum aut motū mouet. aut im mobile existens

Concludit p̄ 2o

Hic Ar. ꝓcludit ex istis qd̄ intendebat. scz q̄ mot⁹ piectoꝝ nō est vnus. q̄ fit a diuers mouētib̄ ꝓnr se ha bentib̄. ⁊ ex hoc ꝓcludit a sil. q̄ si nō esset vnus p̄mus motor. tunc nō esset vnus p̄mus motus. ⁊ iō p opposi tū. si p̄mus motus est vnus sicut vez est. q̄ necesse est eē vnū primū motorē. ⁊ sic p̄mus motor est vnus. qd̄ fuit principale propositum.

Qr Quare Ar. mouet hic istā q̄stionez de motu piectoꝝ Dōm q̄ illa q̄stio est hic incidētalis q̄ phs intēdit hic pbare q̄ vnitas mot⁹ defi cit p̄ter diuersitatē mouentiū. ⁊ hoc pbat ex motu piec toꝝ. q̄ iō nō est vn⁹. si q̄ est vn⁹ mot⁹ p̄mi motoris. tūc concluditur q̄ necesse est esse vnū primuz motorem als non esset vnus motus.

Sr Motus celi etiā dependet ex diuersis mouētib̄ si q̄ motus nō est vnus p̄ter diuersitatē mouen tiū. q̄ nec motus celi erit vnus p̄ter eandē cām

Dōm q̄ aliq̄s motus p̄t dupl'r dependere ex diuers mouentib̄. Uno mō ex subordinatōem mouentiū. sic scz q̄ mouentia sint subordinata. ⁊ sic vnus motus po test dependere ex diuersis mouentib̄. Et rō illius est. q̄a tunc secōm mouens mouet virtute p̄mi mouentis. et sic etiā in secōo mouēte mouet primū mouens. Alio mō de/ pendet motus ex diuersis mouentib̄ nō subordinatis. et tūc ex diuersitate mouentiū impedit vnitas mot⁹. et sicē de motu piectoꝝ. q̄ oino accū tale ē q̄ vna ps aeris plus mouet aliā q̄ alia ps priorē. sic aūt nō est in causis essentialiter subordinatis. q̄ semp vniuersalior cā mo/ uet essentialiter p̄ticularem. ⁊ non econtra. sic q̄ p̄ticula res cāe moueant aut possint mouere vlterius.

Qr Utrum piecta moueant a plurib̄ cōsequēter se habentib̄ Dōm ēm Arestotelem q̄ sic Et rō illius est. q̄ q̄to aliqua virtus est for/ tior tanto distātius se diffundit in operatione. sic tamē q̄ proximū mouens semp sil'est cum p̄rimo moto. cuz q̄ virtus piectiua sit q̄dam virtus. ergo diffundit se p̄mo in p̄rimū mobile. qd̄ est aer proximus. ⁊ ille aer mouet alium p̄rimū ⁊ etiam piectū. ille autem aer p̄rimus vl terius mouet remotiorē aerem ⁊ hoc fit donec cesset vir tus proiicientis. q̄ tunc etiam cessat motus. ⁊ sic proxi mū mouens est semp simul cum moto. quia ille aer qui est immediate circa piectum est proximū mouens vt probatuz est ex circulationibus ipsius aque. in quibus vna pars aque mouet aliam. Ex quib⁹ patet q̄ in mo/ tu piectoꝝ est tria assignare. vnum quod est motū tm̄ scz piectum. Secunduz quod est motum ⁊ mouens si/ mul sicut est aer medius. quia talis aer mouetur a vir/ tute proiicientis. ⁊ mouet vlterius ipsum piectū. Et

tiū est mouens tūc. vt pijciens Ex quibus ptz respon/
sio ad quesitū. qz eīm sic est q̃ vna ps aeris mouet aliam
donec cessat virtus pijcientis. patet q̃ piecta moueant
a pluribus mouentibus. ꝛsequenter se habentibus. qz
a ptibus aeris habentibus se consequenter

Qr Cuius nature sit virtus piectiua Dōm q̃
in primo mouente scz pijciēte est naturalis po
tentia. que oriꝯ ex p̃ncipijs subiecti. sed in aere
moto ista virtus non est in aliquo predicamento. qz nō
potest esse in aere moto actualiter. qz tunc in aere moto
esset actualis potentia motiua. ⁊ sic aer moueret piectū
absq̃ extrinseco mouēte. sicut nūc facit pijciens. opz ḡ
dicere q̃ ista ꝓtus mouendi sit in aere moto potentiali
ter ⁊ virtualiter. ⁊ illa virtus saluaꝯ in motu locali aerꝭ
qui motus est de p̃dicamento vbi Unde dici potest q̃
ꝓtus piectiua in aere accipiaꝯ dupliciter. vno° quo ad
eius fundamentū. ⁊ sic est de p̃dicamento vbi. qz ille est
motus localis aeris Alio° quo ad actū. ⁊ tūc non est in
aliquo predicamento. qz non est ens reale actuale. sed
solum virtuale

Ar Si non est actu ꝓtus piectiua in aere moto. tūc
aer non vlterius pijceret piectū Dōm negā
do ꝑnam. qz sufficit ad hoc q̃ moueat piectū. q̃ mouea
tur a pijciente. ⁊ in illo motu saluaꝯ vlterius potestas
mouendi fm ꝓtutem. ⁊ non fm actū Et hoc potest p/
bari p duo similia Primū est in motu locali. qz baculo
moto. ⁊ vlterius mouente lapidem. q̃uis moueat lapi
dem. nō tū potest dici q̃ baculus habeat in se potētiam
mouendi fm actū. qz tūc baculus p se moueret lapidez
qz omnis potentia naturalis presente obiecto opaꝯ. vel
opari pt. ⁊ ideo baculus solū hz in se ꝓtutem mouendi
fm potentiam. Sēdm sile est in motu alterationis de
aqua calefacta. qz aqua calefacta vlterius calefacit. nō
tū potest dici q̃ aqua habeat in se aliquā potentiā cale
faciendi ignis fm actū. qz illa est naturalis potentia ig/
nis. est ergo in aqua calefacta potentia calefaciendi fm
virtutem. ⁊ non fm actum. que virtus calefaciendi fun
datur in caloze recepto in aqua

Ar Illud qd impedit motū nō iuuat motū. sed me
diū impedit motū. ḡ nō iuuat motū Dinoz ptz
in quarto huius capitulo de vacuo. Dōm q̃ medū
scz aer accipitur dupliciter. vno° fm se. ⁊ sic non iuuat
motū. sed potius impedit motū. qz opz medū in motu
diuidi Alio° accipiꝯ medū fm q̃ in se recipit aliquam
virtutem mouendi. ⁊ sic iuuat motū Et sile est de alte/
ratione. qz aqua de se impedit calefactionem cū sit fm
se frigida. tū aqua calefacta iuuat ad calefactionem. qz
calefacit carnes in olla

Arguitur Proiecta mouentur ab impetu im
presso. ḡ non mouenꝯ a pluribꝫ mo/
uentibus. ꝑnr se habentibus Ans probatur. qz nisi sic
non posset saluari. qūo tam vehementer nauis moueret
contra fluuiū. ⁊ sagitta a balista. Dōm q̃ preter ista
argumenta aliqui dicebant. q̃ nec̄ esset piecta moueri
ab aliqua forma sibi impressa a pijciente Exempli gra
tia. lapis proiectus a manu recipet in se vnā formam si
bi impressam a pijciente. p quā vlterius mouereꝯ ad de
terminatum ⁊ sic non fieret ab aere moto. qd est contra
Aristo. Et etiā est positio ista inconueniens q̃ proiecta
moueanꝯ a forma sibi impressa qz si sic moueren̄. tūc nō
esset assignare cām cessationis talis motus nisi occurrē
te aliquo obstaculo ex quo eīm illa forma est in proiecto.
sic ea rōne semp moueret a tali forma. nō eīm appareret
vnā posset talis forma corrūpi. Dōm est ergo q̃ ista mo
bilia de quibus dictū est mouentur per aliqd impressuz
a mouente nō in piectū. sed in aerē mediū. ⁊ illa impssio
facilime p̃t fieri in aere. qz est faciliter mobilis. ⁊ ideo qn̄
nauis velociter mouet ꝓtra fluuiū tūc est fortꝭ impssio
facta in aqua circa nauim. ⁊ in aere. ideo illa aqua ⁊ aer
mouent nauim etiā absq̃ tractione. que appareat ab ex
trinseco agente In signū cuius aqua retinet tumorem
ante nauim Ex quo apparet q̃ aqua mota fuit. ⁊ sil'r q̃
aer motus fuit. qz si quis poneret vnā plumā circa na/
uim cū motu nauis etiā deberet moueri. quod est signū
q̃ aer ille motus fuit circa nauim Et sile est dicendum
de arcu ⁊ balista. qz talis impressio citius recipiꝯ in ar/
cū q̃ in nauim vel in lapidem Et qz in bombardis fit
magna violentia illi materie que incendiꝯ ab igne cui°
actionem sustinere non potest. ideo fit mirabilis effect°
ex bombardis.

Si quidē igiꝯ motu ꝓsequi oportebit ⁊ mu
tari ipm. Sil'r aūt moueri ab aliquo q̃liter sta
bit vt pueniet ipo moueri ab ĩmobili. Hoc aūt
necē est sil'mutare. sed semp poterit mouere infa
tigabile eīm est sic mouere

Hic ostendit q̃ ab vno motore posset motus semp
eē ꝓtinuus ⁊ ꝑpetuus. ⁊ hoc sic. quicquid mouet absq̃
sui mutatione ⁊ infatigabiliter. hoc potest mouere mo/
tu perpetuo. sed sic est de primo motore. ⁊ ꝓpinquo q̃
primo. ḡ motus eius est ꝓtinuus ⁊ perpetuus Maior
ꝓbatur. qz non est maior ratio quare potius vno tpe
moueret q̃ alio cū nō fatigeꝯ. secus est in motore fatiga
bili. qz motor fatigabilis nō potest debite mouere post
fatigationem sicut ante fatigationem. ⁊ ideo nō potest
mouere motu perpetuo.

Et regularis hic motus est aut solus aut ma
xime Nō eīm hz mutationē. neqz vnaz mouens
oportet aūt neqz qd mouet iuxta illud habere
mutationem. quatenus sil'is sit motus

Hic ostendit q̃ a motore immobili est motus regu/
laris. qd sic ꝓbatur. qz ille motus est regularis qui est
eque velox p totum tempus. sed motus celi est eque ve
lox p totū tps. qz motor eius mouet motu infatigabili.
et ideo non mouet velocius vno tēpore q̃ alio. hoc aūt
ꝓtingit qn̄ mouens est fatigabile. qz postq̃ fatigatū est
mouet tardius q̃ ante fatigationē. ⁊ ideo fit motus ir/
regularis. sicut nunc de facto motus animalium est irre
gularis. quia est in fine tardior. vt dictum est

Aut est aūt. aut in medio. aut in circulo eē
Hec eīm p̃ncipia sunt. sed citius mouenꝯ pri/
ma mouenti. hmōi aūt est totius motus. ibi er
go est mouens

Quia sepe dictum est de primo motore. q̃ scz est ꝓtu
tis infinite ⁊ infatigabilis causans ꝓtinuū motum. hic
ꝑnr ostendit vbi diffinitiue sit ille primus motor dicēs
q̃ p̃ncipiū motus ꝓtinui. vel est in centro vel in circūfe/

Liber Octauus

rentia Cuius rō est. qz principiū circuli sumitur p ꝓpa
rionem centri ad circūferentiā vel per ꝓpatiōem circū/
ferentie ad centrū. sed primū mouens non est in centro.
g erit in circūferentia Aīs illius ꝓne pbatur. qz cū mo
uens sit pncipiū ipius motus. ⁊ ex efficientia eius ꝓtin/
gat motus. g vbi mouens est ꝓpinquius mobili. ibi ve
locius mobile mouet Ex quo sic arguitur In illa pte ē
mouēs vbi motus ē velocior. qz velocitas motꝰ causat
ex virtute mouentis. sed in circūferentia motus est ve/
locior. ergo in circūferentia est motor. ⁊ nō in centro.

Hꝰ Motus celi est velocior circa centrū q̄ in circū
ferentia. pbat. qz luna que est ꝓpinquior centro
mouet velocius q̄ aliquis aliorꝫ planetarꝫ Dōm q
in celo est duplex motus scz diurnus. qui dicit diurn
quasi accipiens suā ꝓplerōem in vno die. s. naturali. i.
in vigintiquatuor horis. ⁊ tali motu mouent omnes ce
li. sic etiā ignis ⁊ supior pars aeris. sicut ptz in pmo me
theororꝫ. in materia de cometa. ⁊ de tali motu manife/
stū est. q est velocior in circūferentia q̄ in centro. ⁊ hoc
sic patet. qz velocius dicit quod in equali tpe pertransit
maius spaciū. qz g circa circūferentiā sunt maiora cor/
pora. ⁊ cū in equali tempore oēs spere superiores deseri
bunt suos orbes cū alijs corpib⁹ inferioribus. sic mani
festū est. q supiores spere velocius mouētur Alius est
motus in celo qui dicitur motus planetarꝫ in zodyaco.
et tūc oppositū dicēdum erit. qz sic q̄to corpus magis
appropinquat centro. tanto velocius mouet. ⁊ hoc patz
exemplariter. qz luna qui est infimus planetarꝫ. ⁊ maxi
me versus centrū ꝓplet suum motū in vno mense. venꝰ
mercurius ⁊ sol. p vnū annū mars vero qui est supra il
los planetas p duos ānos. ⁊ iupiter qui est supra mar
tem p xij. ⁊ saturnus qui maxime distat a centro cōplet
suum cursum in triginta annis. ⁊ firmamentū ꝓplet su/
um cursum ꝫ motū diurnū in trigintasex milibus an/
nis Aresto. aūt hic loquitur de primo motu. s. diurno.

Hꝰ Primū mouens non est in circūferentia primi
mobilis. qz non est corpus: sed quod non est cor
pus non est in loco. vt patet quarto huiꝰ Dōm q tri
pliciter aliquid est in loco sicut in quarto huiꝰ dictū est
scz circūscriptiue. quo mō corpalia stꝫ in loco. qz illa cir/
cūscribūtur loco Alio modo aliquid est in loco diffini/
tiue. qz scz diffinit seu determinat se per suam oparōem
ad aliquē specialem locū. ⁊ sic substantie separate stꝫ in lo/
co. Tercio modo aliquid ē in loco repletiue. qz scz replet
oēm locum sicut ipse deus. Per hoc g dicendum est q
primum mouens in genere quod est aīa nobilis non est
in loco circūscriptiue sed diffinitiue. qz ad mouendū ce/
lum determinat se ad illū determinatū locū. ⁊ ideo est in
loco circa celū ⁊ non in alio. qz substantia separata est ibi
vbi operatur practice. potest tn iste textus intelligi de
primo motore extra genus qui motor pmus q̄ius non
sit in circūferentia primi mobilis determinare sic q de/
terminet siue diffinitatur ad illū locū. est tamen circa illū
locū vno singulari modo. qz p efficientiaz motus. qz ibi
efficit motum circularem ⁊ non alibi. ⁊ sic dicemus simi
liter. q deus est in celo q̄ius sit vbiq̄. qz in celo p glori/
ficationem beatorꝫ. quod est excellentissimū opus dei

Habet aūt dubitationē. si ꝓtingit aliqd
quod mouet mouere ꝓtinue. sed nō si/
cut impellens iterū ⁊ iterū incōsequēter eē cōti/
nue Aut eīm ipm opz impellere. aut trahere. aut
vtraqz. aut aliquid aliud ꝓtingens aliud ab alio
sicut olim dictū est in his que pijciūtur Si aūt
cū diuisibilis sit aer. aut aqua mouet. sz sicut sp
motus. vtrobiqz autē non possibile est motum
vnū eē. sed habitū. solus itaqz ꝓtinuus est. quez
mouet immobile Semp eīm silr se hās ⁊ ad id
quod mouetur similiter se habebit ⁊ ꝓtinue.

Hic mouet circa predicta vnā dubitationē que est
ista. vtrū aliquod mouens motū posset causare motum
vere ꝓtinuū absq̄ aliqua interruptione Et respondet
phus q non. qualitercūq̄ etiā mouēat. Et rō est. quia
mouens qd mouet non hz eandez dispositōem in seipo
ad mouendū. cū de rōe motus sit mutare illud in quo ē
motus Et qz ex defectu mouentis dependet defectus
motus. necesse est motum qñq̄ deficere. ⁊ ista est causa
quare aīa animalis non potest semper mouere animal.
qz anima aīalis mouetur p accidens cū animali

Determinatis aūt his manifestū est. qñ im
possibile est primuz mouens ⁊ īmobile habere
magnitudinē Si eīm magnitudinē habet necē
est aut finitā ipam esse aut infinitam. Infinitaz
quidem igitur q non contingit magnitudinem
esse ostensum est ꝑ pus in phisicis Et aūt ipossi/
bile est finitā habere infinitā potentiaz. ⁊ q im/
possibile est a finito aliquod moueri ꝑm infini/
tum tps demonstratū est nunc. Primū aūt mo
uens p suū mouet motū in ifinito tpe Manife/
stum itaqz q indiuisibile est ⁊ ipartibile. ⁊ nullā
habens magnitudinem

Hic concludit principale intentum quod intendebat
p totū tractatum. scz q impossibile est primum mouēs
aliquam habere magnitudinem. Et hoc sic probat. qz
si haberet magnitudinez vel illa esset finita vel infinita
non infinita. qz illa reprobatur tercio huius. nec finita
qz in magnitudine finita non potest esse potentia infini
ta. sicut prius pbatum est Sed primū mouens habet
potentiam infinitam. qz mouet motu infinito. qz p tem
pus infinitum. ⁊ motus infinitus non potest fieri nisi a
virtute infinita. sicut prius probatum est. Primū ergo
mouens est indiuisibile. non solū sicut punctū qd est in/
fra genus magnitudinis. qz est de predicamento quan
titatis reductiue Sed sicut omnino nullā habēs mag
nitudinem.

Queritur Vtrum primus motor sit indiuisi/
bilis ⁊ incorporeus Dōm q sic.
qd probatur tribus rōnibus Prima est. omne corpus
est mobile. sexto huius. sed primū mouens tam in ge/

Phisicorum Tabula

nere quod est anima nobilis. ꝗ extra gen⁹ quod est deus est immobile. ꝗ primum mouens non est corporeum Sed a ratio est. omne corpus est cōpositum ex materia et forma. qz ex materia aliquid habet quod est corpus sic eñ est subiectum trine dimensionis. Sed primū mouens non habet materiam. qz primus motor extra genus est purus actus Et primus motor in genere est sic actus. qz non habet materiā tanꝗ ꝑtem sue essentie. ꝗ uis habeat aliūde potentiam ad opandum Tercia rō stat in hoc. primū mouens est nobilissimū ens. ꝗ est incorporeum Probatur. qz omne corpus aut est viuum aut non viuū. ⁊ manifestū est q corp⁹ viuū est nobilius non viuo. ꝗ si primus mouens ꝗ habet corpus viuū. sed in corpore viuo est aliquid nobilius corpore. scz anima qua corpus viuit. cū ergo primum mouēs est nobilissimū. sic non erit coniunctū corpori. ⁊ sic est incorporeum

ArNullū incorporeū est in loco. sed primū mouens ē in loco. qz est in circūferētia primi mobilis. ꝗ videtur q ꝑmū mouēs sit corporeū Dōm q dupl'r aliq̄d est in loco. ~~vno circūscriptiue~~. ⁊ sic ꝓcedit argumentuz qz sic nec primum mouens extra genus nec in genere est in circūferentia primi mobilis scz circūscriptiue. Alio ~~aliquid est in loco non circūscriptiue~~. ⁊ sic distinguendū est de primo motore. qz vel intelligitur de primo motore proximo. ⁊ sic dicendū est q talis motor est in circūferentia diffinitiue. Alio mō potest intelligi de primo motore simpliciter ⁊ extra genus. ⁊ sic etiam primus motor est in circūferentia primi mobilis non diffinitiue id ē determinatiue. qz non determinatur ad illū locū. sed est ibi per essentiam motus Est tñ verum q magis ꝓprie intelligitur talis ꝓpositio de primo motore in genere scz de anima nobili. ꝗ de primo motore extra gen⁹ qui est deus. Deinde ꝓsiderandum est q potest aliquo modo concedi q principiuz motus circularis sit in centro. non quidem effectiue. cū circa centrū non efficiatur motus. sed formaliter. qz de ratione ⁊ forma motus circularis est. q fiat circa centrū immobile. ⁊ quicquid est de diffinitione alicuius hoc est principiū formale eius

Arguitur Deo attribuunt dimēsiones ⁊ partes quātitatiue. vt dicit psalmista. Dextera tua domine fecit virtutem Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis Dōm q ꝑtes corpales ⁊ dimensiones quantitatiue possunt capi dupliciter Uno mō ꝓprie. ⁊ sic non attribuūtur deo aliquo modo. qz deus non dicitur magnus ꝓprie. scz per quantitatem molis. sed similitudinarie ꝓter suam infinitam virtutem. nec habet sic oculos aut manus aut alias partes integrales quantitatiuas Alio attribuit aliquid deo methaforice ⁊ similitudinarie ꝓter aliquā ꝓprietatem. que inuenit simul in deo et in creaturis. analogice tñ ⁊ sic dicimus deū habere oculos ꝓter cognitionem. ⁊ etiam deus dicitur habere dexterā ꝓter eius fortitudinē. ⁊ sic de alijs. ⁊ sic hō q̄ dicitur leo. qz est fortis ⁊ virilis. ⁊ q̄ꝗ asinus. qz est rudis. ⁊ sic de alijs ꝓprietatibus Et sic ꝑz q Aristoteles ꝓcludit suum librum de primo motore. qui est omnū primum principium. quod sit benedictum in secula seculorum A W E N

Copulata diligenti studio primo correcta. atq̄ tertium emendata (circa octo libros phisicorū Aristotelis) artiū magistri Lamberti de Monte. ac sacre theologie professoris eximij. iuxta doctrinam excellentissimi Doctoris sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. feliciter finem habent Impressa Colonie per Henricum Quentel Anno nonagesimo tercio

Ulta eñ membra sunt in corpore vno eundem actum ꝗuis nō habentia. vnū tamē alteri naturaliter subuenit. qz igitur liber phisicorum tractat de phisico auditu. id est de cōmunioribus nature. que per sensum discipline auditus percipiuntur. ordinare volui tabulā. in qua ⁊ dicenda posterius intuendo. visus auditui per suuz actum subueniret. vt hui⁹ doctrine auditor ⁊ discipulus ꝑ vicissitudines potentiarum operans magis continue. ꝓficeret nūc audiendo a magistris. nunc per propriam inuentionē inueniendo. atq̄ sic ꝑ exercitationis sue variationem acutius specularetur. vt in virilis hominis robur ascēderet. cōbinatis hoc modo (vt sequitur) questionum titulis. folio ꝓ subiuncto numero. vt prima fronte questionis forma querenti occurrat.

Questiōes probemiales libri phisicorum

⁊ ij

Tabula Questionum

Primus phisicorũ.

Secũdus phi. xxvii

De casu ⁊ fortuna

Tabula Questionum

Tercius phisi. xlvii

Tractatus de infinito

Quartus phisi. lxii

Tractatus secundus de vacuo

Tractatus tercius de tempore.

Quint⁹ phisi. lxxxvii

Tractatus secūs de vnitate motus.

De contrarietate motuum

Sextus phisi. xcviii.

Tractatus tercius eiusdez. in quo excludit tres errores circa motum. scz Xenonis Democriti et Oracliti. eodem

Tabula

Septimus phisi.cix

Tractatus scd̃s de ꝓpatione motuum.

Octauus phis.cxvii

Tractatus secundus in quo ostendit cõdi/ tiones primi motoris. cxxij.

Ttractatus tercius in quo ostendit quis sit primus motus.

Tractat⁹ q̃rtus in q̃ oñt q̃le sit ꝑmũ mouẽs

Finis tabule.

142

In profundissimum doctissimumque Alzonad
ypsumia Mauri patriarcham

Epigrama

Ut sol diuersis luminat corpora gyris
Vnus et Oceano retrahit radios
Vt ignis dalmatico plurimum fertur abauno
Vtque serenato nox fugitiua polo
Vt ver floribus horrende fugat brumae
Vt leo mutatos dispersit ore lupos
Vt volucres fulmine aquilae terent abalis
Vt sunt delphini gloria vaga maris
Sic inter doctos late praefulget aquinas
Et tenet ecclesiae pulpita prima choris

142